

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Højesteretstidende

udgivet af

Højesterets Protokolsekretærer.

Højesteretsaaret 1944.

88. Aargang.

København.

G. E. C. Gads Forlag.

1945.

NAVNEREGISTER

Civile Sager.

	Pag.		Pag.
Aagaard, J. Rosborg, Inspektør	760	Barsøe-Sørensen, C. F., Direktør	811
Aakjær Avlsbrug	201	Bartholdy, H., Grosserer	87
Aalborg Andelsmejeri	158	Bech, J. L., & Co.	711
Aalborg Kommune	532	Bennesbølle, H. F., Direktør ..	773
Aarhus Kommune	261	Benzon, Albert A/S	740
Allested Møbelfabrik	492	Berg, H. W., Overretssagfører	384
Andersen, Ane Kirstine, født Knudsen	508	Bernstorff-Mylius, A. P., Kammerherre, Greve	626
Andersen, Chr., Brugsforeningsuddeler	333	Bernth, Johanne Marie, Enkefru	230
Andersen, Chr. Ludvig, Gods-ejer, hs. Særbo og hans og efterlevende Hustrus Fællesbo	630	Bertelsen, Mary Anna Olsen, født Hansen	368
Andersen, Hans Harald, Skomagermester	508	Bidstrup, Magnus	52
Andersen, P., Murermester ...	430	Blegind-Hørning Sogneraad ..	5
Andersen, Rasmus, fhv. Gaardejer	282	Bloch, Harriet, Fru	767
Andreasen, Gunnar Carl, Vognmand	782	Boas, William, A/S	511
Arbejdsfordelingsnævnet og Arbejdsløshedsfonden	211	Bonalin-Kompagniet, A/S	492
Arbejdsgivernes Ulykkesforsikring	782	Bonde, Laurits, Hestehandler..	461
Arbejdsløshedsfonden	736	Bornholms Havne- og Købmandsforening	52
Arends, Georg E., fhv. Fabrikant	22	Borup Andelsmejeri	747
Baltica, Assurance-Compagniet A/S	485	Boserup & Tønnesen, Firmaet	134
Bang, Dagmar de, f. Wolff-Schneedorff, hds. og hendes afdøde Mands Fællesbo	630	Brask, Elisabeth, Fru	510
Bank, Peter Ibsen, Læge	139	Bratvold, Anna, Fru	442
Banken for Sorø og Omegn ..	234	Brede, Herman Chr. Wendelboe, Entreprenør	423
		Breiner, Marie, Fru, fhv. Forstanderinde	380
		Breum, I. C., Godsejer	843
		Bremer, Asger, Maler	519
		Brock, Jørgen, Kaptajn, cand. jur. & polit.	79
		Bruun, Palle, Landsretssagfører	261
		Brøcker, H. R., Landsretssagf.	363
		Budde-Lund, Vera, Fru	668
		Bülow, F., & Co., Firmaet ..	563
		Bøjgaard, J. P., Mejeribestyrer	747

	Pag.		Pag.
Christensen, Agnes Olga Clara, f. Carlsen	552	Danske Phønix, Forsikrings- aktieselskabet	341
Christensen, Bertel, Handels- mand	626	Dapa, Dansk Paahængsvogns- Fabrik, A/S	636
Christensen, Børge Marius Østrup	12	Davidson, Gustav, Husejer....	821
Christensen, Christen Helle- skov, Husmand	793	De Baltiske Assurandører, A/S	485
Christensen, Ejner, Landmand	679	De bornholmske Jernbaner ...	52
Christensen, Eduard Marthi- nus, fhv. Urmagermester ..	552	De forenede Papirfabrikker, A/S	670
Christensen, Gudmund, Repræ- sentant	125	Degn, Axel Chr., Landmand ..	236
Christensen, Hans, Arbejds- mand	12	Deijenberg, Victor, Direktør ..	566
Christensen, Johannes	409	Den danske Boghandlerforening	444
Christensen, K., Entreprenør..	313	Den danske Forlæggerforening	444
Christiansen, Chr., Gaardejer.	180	Den vest- og sønderjyske Kre- ditforening	151
Christiansen, Ferdinand, Ar- bejdsmand	728	Det danske Petroleums Aktie- selskab	770
Christiansen, Jens Bernhardt..	728	Det Østasiatiske Kompagni, A/S	268
Christiansen, Niels, Arkitekt ..	330	Dommeren i Bølling-Nørre Herreder paa Statskassens Vegne	151
Christiansen, Vilh., Firmaet ..	402	Dronningemølle Teglværk, A/S	27
Christoffersen, Johs. Strøyer, Brygger	630	Drost & Rye Petersen, Inge- niørfirmaet	697
Commercial Wine Co., A/S ..	341	Due, Henry, Fisker	741
		Duelund, E. N. Bai, Overbetjent	697
Dalgas, Boligforeningen	174	Egmont H. Petersens Fond ..	826
Dalsgaard, Poul, Barber	643	Ejendoms-Aktieselskabet Matr.	
Dampskibsselskabet D. F. K. ..	322	Nr. 34 I af Frederiksberg ...	594
Dansk Andels Gødningsforret- ning	777	Eller, Vilhelm, Ingeniør	594
Dansk Crown-Cork Fabrik, Firmaet	495	En Gros Lageret v/ E. Schmidt	131
Dansk Elektricitets Co., A/S ..	616	Erichsen, Erich, Repræsentant	645
Dansk-Engelsk Motor Co.	162	Eriksen, Andreas, Repræsen- tant	735
Dansk Handels- og Kontor- medhjælper-Forbund ..	333, 648	Eriksen, Anna Lise	728
Dansk Kooperativ Assurance, A/S	71	Eriksen, Fr., Proprietær	136
Dansk Textiltrykkeri, A/S....	468	Eriksen, Hans, Parcellist	676
Dansk Typograf-Forbunds Kø- benhavns-Afdeling	211	Falkmar, Egil, Landsretssagf.	74
Danske Andelsslagteriernes Fedt- raffinaderier i Masned Sund..	115	Fangel, Ejler, Guldsmid	798
Danske Købmænds Handels- Aktieselskab	315	Farbenindustrie, Aktiengesell- schaft, I/G	740
		Faxlev, Johannes, Mejeriejer..	560
		Fedtcentralen, I/S	115
		Ferm, Ångbåtsaktiebolag	322
		Ferniss, E., Direktør	826

Pag.	Pag.		
Finansministeriet	417	Hansen, H. O., Fabrikant	718
Find, Julius Conrad Ratken ..	705	Hansen, Inger Andrea Marie, Enkefru	282
Fiskerne i Villingebæk.....	27	Hansen, J. P., Direktør	801
Foreningen af Filmudlejere i Danmark	448	Hansen, Johanne, Enkefru ...	483
Forsikringsaktieselskabet Na- tional	733	Hansen, Kaj, Gas- og Vand- mester	384
Fredericia Kommune	169	Hansen, Karl, Gaardejer	479
Frederiksberg Kommunes Nævn for Fremlejemaal	718	Hansen, Karl Steffen, fhv. Mejeriejer	253
Frederiksen, C. J., Prokurist ..	268	Hansen, Laura, Enkefru, hds. Konkursbo	433
Frederiksen, Th., Fabrikant ..	584	Hansen, Rasmus, fhv. Slagteri- arbejder	438
Fyens Vinkompagni	402	Hansen, Rigmor K., Fru	442
Føllenslev Forsamlingshus, An- delsselskab	639	Hansen, Sven Kongebro, Gros- serer	348
Gade, Harald, Fabrikant	658	Hansen, Yelva, Fru	801
Geckler, Jørgen, Skovrider ...	723	Hareskov Kuranstalt, I/S	506
Generaldirektoratet for de dan- ske Statsbaner	526, 556	Harring-Stagstrup Menigheds- raad	479
Gerda, M/S, Rederiet for	777	Heggow & Neumann, Firmaet	723
Glostrup Kommune	4	Henriksen, J., Ingeniør, cand. polyt.	97
Gram, Chr. A., Tømrermester	578	Herbårg, Peder Pedersen, Fa- brikant	457
Graulund, P., Malermester ...	710	Hincheli, Christian, Købmand	581
Gravesen, Anders, Arkitekt ...	503	Hincheli, Rasmus Christian, Grosserer, hs. Dødsbo	581
Gregersen, Eddy Cathrine Do- rothea, f. Eriksen	529	Hirschsprung, H., Forlagsbog- handler	205
Gregersen, Mads, Civilingeniør	529	Hjemdal, H., fhv. Inspektør ..	506
Grubach, Oluf H., Malermester	710	Hjortvad, Kirstine, Enkefru ..	139
Grue, A., Inspektør	201	Holsteinborg, Bent Holstein, Lensgreve	413
Grünbaum, Ph. M., Grosserer..	348	Honoré, J. C., Avlsbruger	169
Grøn, Kirstine Nielsine Ander- sen	363	Honoré, Poul, Kommunelærer	174
Hageltorn, Svend, Kommune- lærer	817	Horsens Kommunehospital ...	111
Hagens, Chr. Vilh., Lands- retssagfører	788	Husbond, Johannes, Gaardejer	409
Hallberg, Knud, Arkitekt	639	Hvid, R. L., Grosserer	87
Halldén, N., Skrædermester ..	798	Hvirvelkjær, Proprietær	158
Hansen, A., Direktør	784	Høegh-Guldberg, Kaptajn	222
Hansen, A., Forpagter	183	Hørfabrikken i Tommerup, A/S	645
Hansen, Adolf Strange.....	668	Hørmann, Johanne Lisbeth, Frk.	705
Hansen, C. A., Fabrikant	492	Ingemann, Chr.	162
Hansen, Carl N., Fabrikant ..	468	Ingerslev, F. O., Kapelmester .	109
Hansen, Eli Bahnsen, Fru	218		
Hansen, H., Redaktør	519		

Pag.	Pag.		
Jacobsen, C. T., Fabrikant	798	Krogh, S. Chr., Direktør	448
Jacobsen, Chr., Arbejdsmand	378	Krooks Pelsvarefabrik	784
Jacobsen, Inga Marie, Fru	563	Kryger, Poul, Direktør	826
Jacobsen, K. N., Entreprenør	125	Krøyer, Holger Thorkild, Ty- pograf	12
Jensen, Aage	648	Krøyer, Hubert Vagn	12
Jensen, Aage, Smedemester	653	Københavns Belysningsvæsen	75
Jensen, Anton	798	Københavns Byrets Skifteaf- deling II	552, 581
Jensen, Birthe Kirstine	556	Københavns Kommune	90, 770
Jensen, Børge, Maskinsmed	244	Københavns Magistrat	198
Jensen, Erik, Grosserer	119	Køningsfeldt, Landsretssagfører	733
Jensen, Gunnar Overgaard	648	Landbrugsministeriet	413
Jensen, Hans, Vognmand	343	Landskrona Import & Export Aktiebolag	566
Jensen, Hans J., Gaardejer	236	Lanng, Erik, Fabrikant	813
Jensen, Henrik, Toldopsyns- mand	723	Larsen, H. P. L., Kreaturhand- ler	433
Jensen, Jens Jørgen, Handels- mand	483	Larsen, Johan Daniel, Hus- mand	191
Jensen, Johan, Proprietær og Hestehandler	36	Larsen, Jørgen, Gaardejer	821
Jensen, K. Secher, Kontorist	485	Larsen, Kirstine, Enkefru	68
Jensen, Niels Frede, Mejeri- ejer	560	Larsen, Knud E., Proprietær	201
Jensen, Otto, Kunsthandler	790	Larsen, Lauritz Jørgen Svend, Urmager	198
Jeppesen, Otto, Chauffør	191	Larsen, Viggo, Gaardejer	676
Jeppesen, Peder, Malermester	710	Lassen, Aage Weybye, Fabri- kant	495
Jernbaner, De bornholmske	52	Lauridsen, B. O., Kommis	333
Justesen, Harry, Smedemester	36	Lauritzen, Anker Møller, Ren- tier	548
Justitsministeriet	758	Lemvigh-Müller & Munch A/S Leverandørforeningen til Sloths Mejeri	611 692
Jyllandsposten, Dagbladet	519	Lindvangens Vejejerlaug	788
Jysk Handels- og Landbrugs- bank	535	Lindknud Kommune	710
Jørgensen, Th., Godsejer	136	Lindskov, V., Gaardejer	723
Jørgensen, Vita, Frk.	111	Linum, Andelselskabet	760
Kaltoft, C. R., fhv. Mejeriejer	79	Lonsdale, Bertha C., f. Scheel	506
Kjeldsen, Jens Lund, Sogne- foged	510	Lorentzen, Else, Fru	686
Knudsen, A., Lærer	205	Lorentzen, L. A., Direktør	806
Knudsen, Kaj Aage, Frugt- handler	406	Lorentzen, Ludvig, Direktør	313
Kornerup, Stella, Fru, Skole- leder	104	Lundh, Carl, Plantageejer	767
Korsgaard, Mathias Jensen	284	Lyngby Maskinsnedkeri og Tømmerhandel, A/S	22
Kransagergaards ny Villaby, Parcellforeningen	68	Løttrup, Ellen Alfrida, Syge- plejerske	380
Krigsministeriet	368		
Kristensen, Alfred, Gartner, hs. Konkursbo	535		

	Pag.		Pag.
Macarco, Handelsaktieselskab .	134	Nordgreens Maskinfabrik A/S	
Madelung, P., Landbrugskan-		V. A.	162
didat	272	Nordisk Brandforsikring, A/S .	330
Madsen, Carl Leander, Instal-		Nr. Vium Kul, I/S	711
latør	482	Næstved Tørvekompani	653
Mejlgaard Avlsgaard	760	Nyborg, Laurids, Gaardejer ..	793
Melby, Adolf, Grosserer	350	Nye Danske af 1864, Forsik-	
Mineralvandsarbejdernes Fag-		ringsselskabet	191
forening	147	Nygaard, K. M., Fru, Gaard-	
Ministeriet for Landbrug og		ejerske	535
Fiskeri	413	Nørvig, Overlæge, Dr. med. ..	751
Moeslund, Knud, Grosserer ..	131		
Murernes Fagforening, Thisted		Odder Brugsforening	648
Afdeling	71	Odense Amts og Bys Sygehus	686
Myhre, W., Civilingeniør, Gods-		Odin, S/S Rederiet	611
ejer	843	Olsen, Anton, Møbelhandler ..	798
Müller, Robert, Fabrikant	670	Olsen, C. E., Repræsentant ..	636
Møller, T., Apoteker	253	Olsen, Carl, Fisker	741
		Olsen, Karl Alfred	279
National, Forsikringsaktiesel-		Olsen, Lilli Paula Emilie, født	
skab	733, 764	Nielsen	279
Neltoft, Eigil Ingerslev, fhv.		Olsen, O., Proprietær	41
Bogholder	457	Olufsen, Svend, Direktør	183
Nicolajsen, Jens Otto, Vogn-		Otto, S/S, Rederiet for	489
mand	626	Ottosen, C. V., Administrator,	
Nielsen, Alb., Gartner	146	cand. jur.	253
Nielsen, Carl, Entreprenør....	105	Overgaard-Larsen, E., Arkitekt	639
Nielsen, Inger	806		
Nielsen, Ingrid, Fru	806	Palsager, Viktor Kristian	291
Nielsen, Jens, Fabrikant	343	Pedersen, Anna, Rengørings-	
Nielsen, Kaj Schmidt	648	kone	736
Nielsen, Laurids S., Gaardejer	272	Pedersen, Einar Grønholt, An-	
Nielsen, Marie, f. Eriksen	728	tikvarboghandler	444
Nielsen, N. A., Købmand	643	Pedersen, Einer, Scenemester .	811
Nielsen, N. A., Speditør	788	Pedersen, Henning	648
Nielsen, Niels, Overretssagf. ..	747	Petz, Tage & Co., Firmaet ..	489
Nielsen, Niels Olsen, Murer-		Petersen & Rønning, Firmaet .	813
mester, og tidl. afdøde Hu-		Petersen, Aage Juul	291
stru Marie, f. Christensen,		Petersen, Erik	813
deres Dødsbo	511	Petersen, Hans Henrik, Gartner	758
Nielsen, Peter, Cigarhandler,		Petersen, Harry, Overtjener ..	109
hans Enke	790	Petersen, Henry, Restauratør..	1
Nielsen, S. Kundby, Viktualie-		Petersen, Peter Konrad, Gros-	
handler	578	serer og Guldsmedemester ..	74
Nielsen, Victor, Mejeriejer ...	482	Petersen, Sophus, Direktør ...	1
Noer, L. Eriksen, pens. Brand-		Pfeiffer, Karl	798
direktør	363	Poulsen, Andreas, Hestehandler	464

	Pag.		Pag.
Poulsen, Hans, Hestehandler ..	461	Sørensen, Carl, Hestehandler ..	222
Priess, Tage, Direktør	522	Sørensen, Herman Erasm, Di- rektør	733
Rasmussen, A., Direktør	97	Sørensen, H. C., Fabrikant....	234
Rasmussen, Anton, Restauratør	187	Sørensen, Helene, Fru	584
Rasmussen, Christian Hilarius, Gaardejer	620	Sørensen, J. A., Firmaet	526
Rassow, Knud, Direktør	350	Sørensen, Karen, Fru	4
Revisions- og Forvaltningsin- stitutet, A/S	230	Sørensen, Knud, Vognmand ...	620
Ringe Jernstøberi og Maskin- fabrik, A/S	457	Sørensen, Svend, Kirkegaards- graver	535
Rom, Ole, Skipper	522	Tanderup, C., Fru, Hestehand- ler	461, 464
Romme, Lauritz, Gaardejer ...	373	Terminus, Hotel, A/S	790
Rosenberg, Arthur Henry, Me- kaniker	200	Tesch, C. A., Tømremester..	90
Rosenberg, Vilhelm Theodor, fhv. Bogtrykker	200	Thilker, Aage, Sagf., cand. jur.	503
Royal, Hotel	784	Thomsens Eftf., Chr., Firmaet .	670
Rud, Gustav, Tandlæge	105	Thomsen, Marius Chr. Sofus ..	560
Rønning, Poul	813	Thorsen, Johannes, Gaardejer.	409
Sand, Rudolf, Overretssagf. ...	705	Thuborg, Ellen, Fru, cand. mag., Dr., f. Breede	423
Sandberg, O., Ingeniør	97	Tjørnegaarden II, A/S	817
Scandia, A/S, Vognfabrikken..	85	Trias, A/S	15
Schmidt, E.	131	Troldhede-Kolding-Vejen Jern- baneselskab	764
Schous Fabrikker, C., A/S	406	Tuxen, Regnar, Forpagter	378
Schwabe, Doris, Frk.	790	Undervisningsministeriet	9
Seibæks Eftf., Firmaet A.	97	Vamdrup Brugsforening	41
Selandia, A/S, Vognfabrikken..	85	Vanthore Andelsmejeri	373
Skattedepartementet	315	Vejle Støbogods-Udsalg, C. M. Hess' Fabriker	616
Skive Kommune	548	Vesterager, A., Folketingsmand	151
Skjøt-Pedersen, A., Arkitekt ..	658	Viborg Andelsmejeri	100
Skovfelt, Villy Carl	291	Villingebæk, Fiskerne i	27
Sloths Mejeri, A/S i Likvidat- tion	692	Vindinge Kontrolforening	180
Socialt Boligbyggeri, Forenin- gen	218, 244	Vinstrøm, S. J., Vognmand ..	119
Soetmann, G., Læge	100	Vium, P., Slagtermester	679
Stenografisk Selskab	104	Vulkan, A/S	430
Stephensens Eftf., Emil, Fir- maet	495	Winther, Christen, Gaardejer..	239
Storkøbenhavns Mejeriers Li- kvidationsselskab	560	Withen, Chr. N., Tømrer- mester, hs. Dødsbo	187
Sundby-Hvorup Kommune	532	With-Seidelin, C. J., Overrets- sagfører	417
Svendsen, Bodil, Fru	239	Østifternes Aandssvageanstalt .	751
Svendsen, Herman, A/S	284		
Sørensen, Alfred Rasmus, Mi- neralvandsarbejder	147		

Kriminelle Sager.

	Pag.		Pag.
Aisen, Gerson	291	Lagstrøm, Knud Albert	305
Andersen, Axel Karl Vilhelm..	291	Lønvang, Knud Martin Hartwig	393
Andersen, Axel Peter Kristian.	454	Marquardsen, Ernst Marinus ..	60
Andersen, John Filip Frankil Thierry	291	Mikkelsen, Axel Karlo	291
Attewell, Harvy	84	Nielsen, Albert Viggo	291
Becker, Julius	291	Nielsen, Hans Peter Aage	601
Becker, Salomon Moses	310	Nielsen, Ib Viggo	291
Bülow, Børge Knud Viktor ..	338	Olsson, Viggo Hjalmar	291
Christensen, Frants Aksel Ma- rius	305	Petersen, Jens Peter	291
Christensen, Knud Harald Chri- stian	291	Petersen, Karl Valdemar	396
Christiansen, Villy Albert Ro- bert	291	Porst, Tage	662
Dessner, Salomon	291	Rasmussen, Christian Jens	565
Ebbesen, Jens	46	Rasmussen, Ernst Vilhelm	98
Friis, Hans Egon Georg Torn- dal	336	Rasmussen, Frederik Axel Pe- ter	291
Hagen, Rudolf Bernhard	63	Rasmussen, Johannes	66
Hansen, Johannes Edvard	328	Rasmussen, Knud Vestergaard .	267
Hansen, Rasmus Gustav	291	Rossen, Knud Christensen	375
Hellsen, Henri Alexander	122	Samuelson, Johann Friedrich ..	49
Henriksen, Nanry Gidion Mejer	291	Schmidt, Hans Peter Augusti- nus Johannes	305
Johannsen, Jürgen	652	Schäffer, Jørgen	634
Jørgensen, Andreas Sofus	291	Sølvblad, Ole Herman	291
Jørgensen, Tonny Sofus Lerhøj	198	Thomsen, Einar Martinus	421
Kroll, Siegfried Israel	310	Valdau, Poul Vilhelm, tidl. Niel- sen	690
		Vognsen, Mads	397

EMNELISTE

- Aa, se Fiskeri og Vand.
Aager (se dog særlig Leje).
Aalegaard, se Fiskeri.
Aandssvage.
Aandssvageforsorg.
Adcitation.
Adel.
Administration, se Domstolene og Øvrighed.
Adoption.
Afbetaling.
Afgifter, offentlige, se særlig Arveafgift, Retsafgift, Skatter, Skifteafgift, Stempelvæsen, Tinglysningsafgift, Tiende og Told.
Afgifter og Byrder, privatretlige (se dog særlig Eneret og Patenter).
Afholdspaalæg.
Afkæftelse af Retshandler m. m.
Afløsning, se Afgifter og Byrder, Fæste, Jagt og Tiende.
Afpresning.
Afstemning (se dog særlig Aktieselskab, Foreninger og Valg).
Aftaler, se Kollektive Aftaler, Kontrakt og Prisaftaler.
Aftægt.
Afvisning (se dog særlig Retspleje og dér anførte Emner).
Agenter og Handelsrejsende (se dog særlig Annoncer, Forsikring, Funktionærer og Kommission).
Aksept, se Kontrakt.
Akkord (se dog særlig Henstandslovgivning, Konkurs og Tvangsakkord).
Aktier (se iøvrigt Børsomsætning).
Aktieselskab (se ogsaa Andelsforetægter og Banker).
Aldersrente, se Forsorg, offentlig.
- Alderstid.
Alimentation, se Blodtypebestemmelser, Børn, Faderskab og Ægteskab.
Almenfarlige Forbrydelser og lignende (se dog særlig Brandstiftelse).
A meta Forretninger, se Børs og Interessentskab.
Amtsraad, se Kommunalvæsen.
Andelsforetægter og lign. (se ogsaa Brugsforeninger og Mejerier).
Anholdelse, se Fængsling og Anholdelse.
Anke i borgerlige Sager (se ogsaa Kære og Retspleje).
Anke i Straffesager, se Strafferetspleje.
Anmeldelse, se Falsk Anmeldelse.
Annoncer.
Anvisning, se Checks og Anvisninger.
Apoteker.
Arbejde, se bl. a. Arkitekter, Dagleje, Entreprise, Ferie, Forsikring, Funktionærer, Haandværk, Haandværkssvende, Ingeniører, Kontrakt og Tjenesteforhold.
Arbejdsforhold.
Arbejdshus.
Arbejdsløhedskasser, se Forsikring.
Arbejdsstandsninger og Arbejdsstridigheder (se iøvrigt Foreninger samt Kollektive Aftaler.)
Arkitekter.
Arrest paa Gods.
Arrest paa Person, se Fængsling.
Arv (om Testamentsarv, se Testamenter).
Arveafgift og Gaveafgift.
Arveafkald, Arveforskud og Arvepagter, se Arv.
Arvefæste, se Fæste.

- Attester, se Erklæringer.
 Auktion (se særlig Licitation).
 Automobileer og Motorcykler (se ogsaa Cykler, Forsikring og Færdsel).
 Aviser, se Annoncer, Indsamling og Pressen.
- Bade og Badeanstalter.
 Bagerier og Konditorier.
 Banker.
 Barnefødsel, Uforsvarlig Omgang med, og Barnemord.
 Bedrageri (se dog særlig Konkursforbrydelser, Mandatsvig, Skyldner-svig, Svigagtige Formuekrænkelser og Underslæb).
 Befordring (se dog særlig Automobileer og Motorcykler, Cykler, Jernbaner, Konnossement, Luftfart, Post, Spedition, Sporveje og Søfart).
 Befragtning, se Konnossement og Søfart.
 Begravelse (se ogsaa Gravfred og Kirkegaarde).
 Begravelseskasser, se Forsikring.
 Berigtigelsesnævnet.
 Beruselse (se iøvrigt Afholdspaalæg, Automobileer og Drankeranstalter).
 Besiddelse.
 Beskadigelse, se Ødelæggelse.
 Beslaglæggelse.
 Betaling (se dog særlig Akkord, Handelsomsætning, Henstandslovgivning, Mønt og Tilbagesøgning).
 Betinget Straffedom.
 Betleri.
 Bevillinger (se ogsaa Valutaforanstaltninger).
 Bevis og Bevisbyrde (se ogsaa Blodtypebestemmelser, Børn, Dokumenter, Faderskab, Partsed, Regnskab, Skøn, Vidner og de enkelte Retsforhold).
 Beværtning og Gæstgiveri m. m. (Brændevinshandel).
 Bidragspligt, se Blodtypebestemmelser, Børn, Faderskab og Ægteskab.
 Bigami.
 Bjærgning, se Søfart.
- Blodskam.
 Blodtypebestemmelser.
 Bogføring (se ogsaa Regnskab og Revision).
 Boghandel.
 Bondejord, se Bønder.
 Bopæl.
 Borgerlig Retspleje, se Retspleje i borgerlige Sager.
 Borteblevne Personer.
 Brand og Brandvæsen (se dog særlig Elektricitet, Gas og Jernbaner).
 Brandforsikring, se Forsikring.
 Brandstiftelse (se iøvrigt Almenfarlige Forbrydelser).
 Breve og Brevhemmelighed.
 Broer.
 Brugsforeninger.
 Brugsret (se dog særlig Aftægt, Forpagtning, Fæste, Huse, Leje og Servitutter).
 Brændevinshandel, se Beværtning.
 Brønde.
 Bude, se Befordring.
 Butikslukning (se ogsaa Helligdag og Beværtning).
 Bygningsforhold (se dog særlig Arkitekter, Byplaner, Elevator, Entreprise, Fredning, Haandværk, Ingeniører, Køb og Salg, Servitutter og Varmeanlæg).
 Byplaner.
 Bytte, se Køb og Salg.
 Bøder (om Rettergangs bøder, se Retspleje i borgerlige Sager og Strafferetspleje).
 Bønder og Bøndergaarde (se dog ogsaa Fæste og Huse).
 Børn (se dog ogsaa Adoption, Blodtypebestemmelser, Børneforsorg, Faderskab, Plejebørn, Skoler, Sundhedsvæsen, Umyndige, Vanrøgt og Ægteskab).
 Børneforsorg.
 Børs og Børsomsætning.
- Certeparti, se Søfart.
 Checks og Anvisninger.
 Cykler (se dog særlig Automobileer og Motorcykler samt Færdsel).

- Dagbøder, se Bøder, Entreprise og Konventionalbod.
- Dagleje.
- Depositum, se Forvaring.
- Dereliktion.
- Diger, se Inddæmning.
- Dispache, se Søfart.
- Dokumenter (se ogsaa Beslaglæggelse, Ransagning og Udskrifter).
- Dokumentforbrydelser.
- Domme og Kendelser (se dog ogsaa Fremmede Domstolsafgørelser).
- Dommere (se særlig Tinglysning).
- Domstolene (om Domstolenes indbyrdes Kompetence, se Leje, Retspleje i borgerlige Sager, Strafferetspleje og Sø- og Handelssager).
- Drab, se Barnefødsel og Barnemord samt Manddrab og Svangerskabsafbrydelse.
- Drankeranstalter.
- Drosker, se Befordring og Politifor-seelser.
- Duel, se Legemskrænkelser.
- Dyrlæger.
- Dyrplageri.
- Dødsaaarsager, se Sygdoms- og Døds-aaarsager.
- Dødsboer, se Eksekutorer og Skifte.
- Døds-gaver, se Gaver.
- Ed, se Faderskab, Falsk Forklaring, Partsed og Vidner.
- Eftergivelse, se Akkord, Betaling og Gæld.
- Eftertryk, se Forfatterret, Fotografier og Kunstnerret.
- Ejendomsret.
- Ejendomsskyld, se Skatter.
- Eksekution (se dog særlig Afbetaling).
- Eksekutorer.
- Ekspropriation (se særlig Fredning).
- Elektricitet og elektriske Anlæg (se dog særlig Andelsforetagender, Elevator, Fabrikker, Maskiner, Sporveje samt Telegraf og Telefon).
- Elevator.
- Embedsforbrydelser.
- Embedsmænd, se Tjenestemænd.
- Eneret (se dog særlig Bevillinger, Firma, Fiskeri, Forfatterret, Fotografier, Færgævæsen, Jagt, Konkurrence, Kunstnerret, Leje, Lodsvæsen, Mæg-lere, Mønstre, Navn, Patent og Vare-mærker).
- Enker (se dog særlig Lavværge og Uskiftet Bo).
- Entreprise (se ogsaa Brønde, Fabrik-ker, Haandværk og Kloaker).
- Erklæringer (se ogsaa Dokumentfor-brydelser).
- Erstatning i Kontraktforhold, se Han-delsomsætning, Kontrakt og de en-kelte Kontraktforhold.
- Erstatning udenfor Kontraktforhold (se dog særlig Arbejdsstandsninger, Au-tomobiler og Motorcykler, Befor-dring, Brand og Brandvæsen, Broer, Bygningsforhold, Børn, Cykler, Ejen-domsret (Naboforhold), Elektricitet, Elevator, Eneret, Fabrikker, Fængs-ling, Færdsel, Gader, Gas og Gas-værker, Gift, Hunde, Jernbaner, Kloaker, Konkurrence, Luftfart, Ma-skiner, Smitte, Sporveje, Søfart, Vand, Veje og de forskellige Foged-forretninger).
- Fabrikker og lignende Virksomheder (se ogsaa Bagerier, Elektricitet, Gas-værker, Maskiner, Mejerier, Møller, Teglværker og Vandværker).
- Faderskab og Bidragspligt (se ogsaa Blodtypebestemmelser, Børn og Ægte-skab).
- Falsk, se Dokumentforbrydelser og Varefalsk.
- Falsk Anmeldelse og falske Klage-maal.
- Falsk Forklaring og lignende.
- Falskmøntneri og lignende.
- Familiestilling, Forvanskning af.
- Fattigvæsen, se Forsorg, offentlig.
- Ferie.
- Fideikommiser, se Len.

- Film.
 Finansvæsen.
 Firma.
 Fiskeri.
 Flag.
 Flyvning, se Luftfart.
 Folkeret.
 Forbud (se dog særlig Arbejdsstandsninger og Udførselsforbud).
 Foreninger (se særlig Andelsforetagender, Brugsforeninger, Forsikring og Kollektive Aftaler).
 Forfaldstid, se særlig Betaling, Gæld og Henstandslovgivning.
 Forfatning, se Grundlov.
 Forfatterret (se iøvrigt Kunstnerret).
 Forlig (se dog særlig Kontrakt og Veksler).
 Forlovelse.
 Forpagtning.
 Forretningsbøger, se Bogføring.
 Forsikring.
 Forsorg, offentlig.
 Forstrand (se dog særlig Inddæmning, Kystforhold og Søterritoriet).
 Forsæt.
 Forsøg.
 Forudsætninger, se Kontrakt og de enkelte Kontraktforhold.
 Forvalter, se Tjenesteforhold.
 Forvaring (se dog særlig Spedition).
 Forældelse (se dog særlig Fiskeri, Forfatterret, Fotografier, Fængsling, Jagt, Jernbaner, Kunstnerret, Patent, Søfart og Veksler).
 Forældre, se Blodtypebestemmelser, Børn, Faderskab og Ægteskab.
 Fosterdrab, se Svangerskabsafbrydelse.
 Fotografier (se dog særlig Film).
 Fragt, se Søfart.
 Fredning (se dog særlig Jagt og Skove).
 Fredskrænkelse, se Privatlivets Fred og Trusler
 Fremmed Ret.
 Fremmede Domstolsafgørelser.
 Frihedskrænkelser.
 Fri Proces.
 Frø- og Planteavl, Frøhandel.
- Fuldmagt (om D. L. 3—19—2, se Erstatning, se ogsaa Agenter, Betaling, Inkassation og Kommission).
 Funktionærer (se ogsaa Ferie, Pension og Tjenesteforhold).
 Fyrvæsen.
 Fængselsnævnet.
 Fængsling og Anholdelse.
 Færdsel (se ogsaa Automobileer og Motorcykler, Cykler, Erstatning, Jernbaner og Sporveje).
 Færgevæsen.
 Færøerne.
 Fæste.
 Fæstevirksomhed.
- Gader og Gadejord (se dog særlig Kloaker og Veje).
 Gangsti, se Servitutter og Veje.
 Garanti.
 Gas og Gasværker.
 Gaveafgift, se Arveafgift.
 Gaver.
 Gejstligheden, se Kirker og Præster.
 Genoptagelse af borgerlige Sager (om Straffesager, se Strafferetspleje).
 Gentagelsesvirkning (se dog særlig Næringsvæsen).
 Gift.
 Gravfred (se iøvrigt Begravelse og Kirkegaard).
 Groshavari, se Søfart.
 Grosserersocietetet.
 Grundbyrder, se Afgifter og Byrder, privatretlige.
 Grundforbedring.
 Grundlov og Forfatning (se dog særlig Ekspropriation).
 Grundskyld, se Skatter.
 Grønland.
 Gæld (se dog særlig Akkord, Betaling, Fuldmagt, Gældsbreve, Henstandslovgivning, Kaution, Modregning, Mønt, Pant, Renter, Solidariske Skyldforhold, Umyndige og Ægteskab).
 Gældsbreve (se dog særlig Aktier, Checks, Kreditforeninger, Mortifikation, Sparekassebøger og Veksler).

- Gældssanering, se Henstandslovgivning.
- Haandpant, se Pant.
- Haandværk (se dog særlig Automobile, Bygningsforhold og Næringsvæsen).
- Haandværkssvende og lign.
- Handelsagenter, se Agenter.
- Handelsbetjente, se Tjenesteforhold.
- Handelsbøger, se Bogføring.
- Handelsomsætning (se ogsaa Agenter, Børs, Frøhandel, Kommission, Køb og Salg samt Mæglere).
- Handelsregister, se Firma.
- Handelsrejsende, se Agenter og Næringsvæsen.
- Hasardspil, se Spil.
- Havari, se Søfart.
- Havne (se dog særlig Broer).
- Hegn, Mark- og Vejfred og Optagelse af Kreaturer.
- Hejseværk, se Elevator og Søfart.
- Helligdag (se ogsaa Butikslukning).
- Henstandslovgivning (herunder Gældssanering, se iøvrigt ogsaa Tvangsakkord samt særlig Akkord).
- Hittegods, ulovlig Omgang med, og lignende Forbrydelser.
- Hospitaler, se Læger og Stiftelser.
- Hoteller.
- Hoveri, se Afgifter og Byrder, privatretlige.
- Hunde (se ogsaa Jagt).
- Huse og Husmænd.
- Husfred.
- Husundersøgelse, se Ransagning.
- Hypotekforeninger, se Kreditforeninger.
- Hæleri.
- Hæren, se Militærvæsen.
- Hærværk, se Ødelæggelse.
- Hævd, ordinær (se iøvrigt Alderstid).
- Inddæmning og Opfyldning; Diger.
- Indfødsret, se Statsborgere.
- Indførselsforbud, se Told.
- Indiciebevis, se Bevis.
- Indkvartering.
- Ind- og Udsættelsesforretninger (se dog særlig Afbetaling).
- Indsamling.
- Industri, se Næringsvæsen.
- Ingeniører (se dog særlig Elektricitet, Entreprise og Tjenesteforhold).
- Inkassation.
- Interessentskab (se dog særlig Aktieselskab, Andelsforetagender og Sam-eje).
- International Privat- og Strafferet, se Folkeret og Fremmed Ret.
- Internering, se Sikkerhedsforanstaltninger og Sikkerhedsforvaring.
- Intervention.
- Invalider (se dog særlig Forsikring).
- Island.
- Jagt.
- Jernbaner (se dog særlig Ekspropriation og Sporveje).
- Jordemødre.
- Kastration og Sterilisation.
- Kaution (se dog særlig Garanti).
- Kirker, Kirkegaarde og kirkelige Forhold (se dog særlig Begravelse, Gravfred, Præster og Tiende).
- Kloakker.
- Klostre, se Stiftelser.
- Kollektive Aftaler.
- Kommission (se ogsaa Agenter og Handelsrejsende samt Fuldmagt).
- Kommuner.
- Kommunalvæsen og Kommunalbestyrelser (se dog særlig Byplaner, København og Købstæder).
- Kompensation, se Modregning.
- Konditorier, se Bagerier.
- Konfiskation.
- Kongen og Kongehuset (se særlig Statsforbrydelser).
- Konkurrence (se ogsaa Eneret, Kontrakt, Leje, Prisaftaler og Varebetegnelser).
- Konkurs (se dog særlig Afkræftelse af Retshandler, Ejendomsret, Forsikring, Konkursforbrydelser, Konsignation, Leje, Likvidation, Modregning, Personlige Rettigheder og Standsningsret).

- Konkursforbrydelser.
 Konnossement.
 Konsignation.
 Konsuler.
 Kontrabog (se iøvrigt Sparekasser).
 Kontrakt (se dog særlig de enkelte Kontraktforhold, saaledes Entreprise, Gaver, Gæld, Handelsomsætning, Interessentskab, Kaution, Kommission, Konkurrence, Køb og Salg, Leje, Pristaftaler, Tjenesteforhold o. s. v. samt Fuldmagt, Kollektive Aftaler, Konventionalbod og Reklamation).
 Kontrol (se dog særlig Vragere).
 Konventionalbod (se iøvrigt Konkurrence).
 Kreditforeninger og lignende (se dog særlig Henstandslovgivning).
 Kreditorers Retsfølgning, Unddragelse fra, se Personlige Rettigheder.
 Krigsforanstaltninger (se ogsaa Henstandslovgivning og Valutaforanstaltninger).
 Kunstnerret.
 Kvaksalveri.
 Kvittring, se Betaling.
 Kystforhold og lign. (se dog særlig Forstrand og Inddæmning).
 Kære i borgerlige Sager.
 Kære i Straffesager, se Strafferetspleje.
 Køb og Salg.
 København (se dog særlig Bygningsforhold, Byplaner, Elektriske Anlæg, Forsorg, Gader, Gas, Havne, Kloaker, Pension, Skatter, Skoler, Sporveje, Tjenestemænd, Vandværker samt Veje).
 Købstæder og Handelspladser (se dog særlig Bygningsforhold, Byplaner, Forsorg, Gader, Gas, Havne, Kloaker, Pension, Skatter, Skoler, Tjenestemænd, Vandværker samt Veje).
 Kød, se Levnedsmidler.
 Køleanlæg, se Maskiner.
 Laan til Brug.
 Laan til Eje, se Gæld.
 Landmaaling, se Udstykning.
 Landvæsens- og Overlandvæsenskommissioner.
 Lavvæрге.
 Legater (se ogsaa Stiftelser).
 Legemskrænkelser (se dog særlig Manddrab og Nødvæрге).
 Legitimation, se Fuldmagt og Gældsbreve.
 Leje.
 Len, Stamhuse og Fideikommiser.
 Levnedsmidler (se ogsaa Mejerier).
 Licitation.
 Likvidation.
 Litis denuntiatio, se Procesvarsel.
 Livrente og Livsforsikring, se Forsikring.
 Livsgave, se Gaver.
 Lockout, se Arbejdsstandsninger.
 Lodsvesen.
 Lokomobiler, se Brandvesen.
 Lotteri.
 Love (Ikrafttræden, Lovfortolkningsprincipper). (Se særlig Grundlov).
 Luftfart.
 Læger og Sygehuse (se dog særlig Bade og Badeanstalter, Dyr læger, Jordemødre, Kvaksalveri og Tandlæger).
 Lærere, se Skoler.
 Lærlinge og Principaler.
 Løbedage, se Betaling, Gæld og Renter.
 Løsgængerer (se dog særlig Tilhold).
 Maal og Vægt (se dog ogsaa Handelsomsætning).
 Mageskifte, se Køb og Salg.
 Maksimalpriser, se Krigsforanstaltninger.
 Mandatsvig.
 Manddrab (se dog særlig Automobileer og Motorcykler, Barnefødsel og Barnemord, Legemskrænkelser, Maskiner, Svangerskabsafbrydelse samt Sygdoms- og Dødsårsager).
 Margarine.
 Markeder, se Næringsvesen.
 Mark- og Vejfred, se Hegn.
 Maskiner og lign. (se dog ogsaa Elektricitet, Fabrikker og Varmeanlæg).

- Matrikelvæsen (se dog særlig Udstykning).
- Medhjælperforhold, se Tjenesteforhold.
- Medicinalhandel, se Apoteker.
- Medskyld (se dog særlig Hæleri og Næringsvæsen).
- Mejerier (se ogsaa Andelsforetagender og Levnedsmidler).
- Mened, se Falsk Forklaring.
- Militærforseelser.
- Militærvæsen (se dog særlig Indkvartering, Invalider, Pension, Uniformer og Værnepligt).
- Ministervirksomhed, Ministeransvarlighed.
- Mishandling, se Vanrøgt og Legemskrænkelser.
- Modregning (se særlig Forsikring).
- Mora, se Betaling, Gæld, Kontrakt og Tilbud.
- Moratorium, se Akkord og Henstandslovgivning.
- Mortifikation af Gældsbreve og andre Værdipapirer.
- Mortifikation af Servitutter, se Servitutter.
- Mortifikation af Udtalelser, se Privatlivets Fred og Ærefornærmelser.
- Motorvogne, se Automobile.
- Myndighed, se Umyndige.
- Mæglere og Slutsedler (se dog særlig Forsikring; om Ejendoms-mæglere, se Kommission).
- Mælk, se Levnedsmidler og Mejerier.
- Møller.
- Mønstre.
- Mønt (se dog særlig Falskmøntneri).
- Naboforhold, se Ejendomsret.
- Nationalbanken, se Banker.
- Naturfredning, se Fredning.
- Navn (se særlig Aktieselskab, Firma, Konkurrence og Varemærker).
- Negotiorum gestio.
- Notarius publicus.
- Næringsvæsen, se ogsaa Auktion, Beværtninger og Mæglere; (om Vognmænd, se Befordring).
- Nævningesager (om Sagens Behandling, se Strafferetspleje).
- Nødværge og Nødstilfælde.
- Observation, mental.
- Offentlig Myndighed og Orden, Forbrydelser mod.
- Officerer, se Militærvæsen.
- Omførsel af Varer, se Næringsvæsen.
- Opfindelser, se Eneret og Patenter.
- Opholdspaalæg, se Sikkerhedsforanstaltninger.
- Ophævelse af Retssager.
- Opsigelse, se Gæld, Kontrakt, Leje, Søfart, Tid og Tidsfrister samt Tjenesteforhold.
- Optagelse af Kreaturer, se Hegn.
- Overdragelse, se Transport af Rettigheder.
- Overformynderi.
- Paatale, se Strafferetspleje.
- Pant.
- Pantelaanere.
- Partsforklaring og Partsed (se særlig Falsk Forklaring).
- Patenter.
- Penge og Pengesedler, se Falskmøntneri og Mønt.
- Pengeeffekter, se Aktier, Gældsbreve, Kreditforeninger og Sparekasser.
- Pengeinstitutter, se Banker, Kreditforeninger og Sparekasser.
- Pension.
- Personlige Rettigheder.
- Plejebørn.
- Politi (se dog særlig Offentlig Myndighed, Pension og Tjenestemænd).
- Politiforseelser (Overtrædelse af Politivedtægt og lign.).
- Politisager.
- Polititilhold, se Tilhold.
- Post.
- Pressen (se dog særlig Annoncer, Berigtigelsesnævnet og Indsamling).
- Prisaftaler og lignende (se dog ogsaa Kollektive Aftaler).
- Prisforanstaltninger, se Krigsforanstaltninger.

- Privatlivets Fred, Krænkelser af (se dog særlig Brevhemmelighed, Husfred og Trusler).
- Procedure, se Retspleje.
- Procesomkostninger, se Retspleje i borgerlige Sager.
- Procesvarsel (Litis denuntiatio).
- Proformaretskandaler, se særlig Ejendomsret, Gaver, Gæld, Konkurs, Kontrakt, Pant og Ægteskab.
- Proklama, se Præklausur og Skifte.
- Prokura, se Fuldmagt.
- Præklausur.
- Præster og Præsteembeder.
- Psykopatfængsel.
- Radio.
- Ransagning.
- Realbyrder, se Afgifter og Byrder, privatretlige.
- Reassumtion, se Genoptagelse og Strafferetspleje.
- Rederi, se Søfart.
- Rederiregister, se Skibsregistrering.
- Redning, se Nødstilfælde og Søfart.
- Regnskab (se ogsaa Bogføring, Finansvæsen og Revision).
- Reklamation.
- Religionen, Forbrydelser mod.
- Remburs, se Banker.
- Renter (se dog ogsaa Aager, Afbetaling og Gæld).
- Res judicata, se Domme og Fremmede Domstolsafgørelser.
- Retsafgift (se dog særlig Auktionsafgift, Skifteafgift og Tinglysningssafgift).
- Retsmøder.
- Retspleje i borgerlige Sager (se dog særlig Adcitation, Afvisning, Anke, Bevis, Dokumenter, Domme, Dommere, Domstolene, Faderskab, Forlig, Fremmed Ret, Fremmede Domstolsafgørelser, Fri Proces, Genoptagelse, Intervention, Kære, Ophævelse af Retssager, Partsforklaring og Partsed, Procesvarsel, Retsafgifter, Retsmøder, Sagførere, Skøn, Stævning, Sø- og Handelssager, Udeblivelse, Udskrifter, Veksler, Vidner og Værneting).
- Retspleje i Straffesager, se Strafferetspleje.
- Revision og Revisorer.
- Rigsdagen, Rigsdagsmænd.
- Røgulempen, se Ejendomsret.
- Rømning, se Søfart.
- Røveri.
- Sagførere.
- Sagsomkostninger, se Retspleje i borgerlige Sager og Strafferetspleje.
- Saldokvittering, se Betaling.
- Sameje.
- Sammenstød af Forbrydelser.
- Selskaber, se Aktieselskab, Andelsforetagender, Brugsforeninger, Foreninger, Interessentskab samt Kreditforeninger og lign.
- Selvtægt.
- Separation, se Ægteskab.
- Servitutter (se dog særlig Fredning og Tinglysning).
- Sikkerhedsforanstaltninger (se dog særlig Sikkerhedsforvaring og Tilregnelighed).
- Sikkerhedsforvaring.
- Sindssyge i civilretlige Forhold (se iøvrigt Testamente og Tilregnelighed).
- Skatter og andre offentlige Afgifter (se dog særlig Arve- og Gaveafgift, Gader, Hunde, Kirker, Retsafgift, Stempelvæsen, Told og Veje).
- Skibe (se dog særlig Søfart).
- Skibsregistrering.
- Skifte (se dog særlig Eksekutorer).
- Skifteafgift.
- Skilsmisse, se Ægteskab.
- Skoler, Lærere (se dog særlig Pension).
- Skove.
- Skyldnersvig.
- Skøns-, Syns- og Taksationsforretninger (se dog særlig Observation).
- Smitte.
- Smugleri, se Told.
- Smør, se Mejerier.
- Snekastning.
- Sogneraad, se Kommunalvæsen.

- Solidariske Skyldforhold (se dog særlig Kaution).
- Sparekasser og Sparekassebøger.
- Spedition.
- Spil (se dog ogsaa Børs og Børsomsætning samt Lotteri).
- Spioneri, se Militærforseelser og Statsforbrydelser.
- Sporveje (se ogsaa Færdsel og Pension).
- Sprængstoffer, Ødelæggelse ved, se Almenfarlige Forbrydelser.
- Stamhuse, se Len.
- Standsningsret.
- Stat og Statsborgere (se ogsaa Finansvæsen, Flag og Øvrighed).
- Statsforbrydelser (se ogsaa Flag).
- Stempelvæsen.
- Sterilisation, se Kastration.
- Stier, se Servitutter og Veje.
- Stiftelser og Hospitaller (se ogsaa Legater).
- Straf (se særlig Arbejdshus, Bøder, Psykopatfængsel, Sikkerhedsforvaring og Ungdomsfængsel).
- Strafakortning.
- Strafbortfald, se Strafnedsættelse og Strafbortfald.
- Strafferetsforhold i Alm. (se dog særlig Afholdspaalæg, Betinget Straffedom, Bøder, Drankeranstalter, Forsæt, Forsøg, Forældelse, Gentagelsesvirkning, Konfiskation, Medskyld, Sammenstød af Forbrydelser, Sikkerhedsforanstaltninger, Strafakortning, Strafnedsættelse og -bortfald, Tilregnelighed, Uagtsomhed samt Udlevering og Udvisning).
- Strafferetspleje (se dog særlig Beslaglæggelse, Bevis, Domme, Dommere, Fængsling og Anholdelse, Konfiskation, Politisager, Ransagning, Retsmøder og Skøn).
- Strafnedsættelse og Strafbortfald.
- Stranding, se Søfart.
- Strejke, se Arbejdsstandsninger.
- Stævning.
- Sundhedsvæsen (se dog særlig Apoteker, Bade og Badeanstalter, Dyr-
- læger, Gift, Jordemødre, Kvaksalveri, Levnedsmidler, Læger og Sygehuse, Mejerier, Plejebørn, Smitte, Sygdoms- og Dødsarsager samt Tandlæger).
- Svangerskabsafbrydelse.
- Svigagtige Formuekrænkelser.
- Sygdoms- og Dødsarsager (se dog særlig Smitte).
- Sygehuse, se Læger og Sygehuse.
- Sygekasser, se Forsikring.
- Syn, se Skøn.
- Sædelighedsforbrydelser (se dog særlig Bigami, Blodskam, Smitte, Voldtægt og lign. Forbrydelser samt Sikkerhedsforanstaltninger og Tilhold).
- Sædvane (se ogsaa Handelsomsætning).
- Sær.
- Søfart (se ogsaa Forsikring, Havne, Skibe og Skibsregistrering).
- Sø- og Handelssager.
- Søterritoriet (se dog særlig Forstrand og Inddæmning).
- Søværnet, se Militærvæsen.
- Tandlæger.
- Tantième, se Regnskab og Tjenesteforhold.
- Teatre og andre Forlystelser (se iøvrigt Forfatterret).
- Teglværker.
- Tegninger, se Eneret, Forfatterret, Kunstnerret og Mønstre.
- Telegraf og Telefon (se dog særlig Radio).
- Terminshandler, se Børs.
- Testamente.
- Tid og Tidsfrister.
- Tiende.
- Tilbageholdsret.
- Tilbagesøgning af ydet Betaling.
- Tilbud, lovligt.
- Tilhold.
- Tilregnelighed (se dog særlig Beruelse, Psykopatfængsel og Sikkerhedsforanstaltninger).
- Tinglysning (se ogsaa Kære).
- Tinglysningsafgift.

- Tjenesteforhold (se særlig Ferie, Funktionærer og Pension).
- Tjenestemænd (se dog særlig Dommere, Embedsforbrydelser, Lodsvæsen, Militærvæsen, Pension, Præster og Skoler).
- Told.
- Transport af Gods, se Befordring.
- Transport af Rettigheder (se dog særlig Gældsbreve og Modregning).
- Tredjemandsretshandler, se Kontrakt.
- Trusler (se iøvrigt Undsigelse).
- Tvang, se Frihedskrænkelser, Kontrakt og Trusler.
- Tvangsakkord udenfor Konkurs (se ogsaa Henstandslovgivning).
- Tyveri (se dog særlig Hæleri).
- Tørv og Tørvemoser.
- Uagtsomhed (se iøvrigt Erstatning og de enkelte Forbrydelser).
- Udeblivelse fra Retten (se ogsaa Genoptagelse).
- Udførsel.
- Udland, Udlændinge (se dog særlig Folketret, Fremmed Ret, Fremmede Domstolsafgørelser og Værneting).
- Udlevering og Udvisning.
- Udlæg, se Eksekution.
- Udpantning.
- Udskiftning.
- Udskrifter (se særlig Erklæringer).
- Udstillinger, se Næringsvæsen.
- Udstykning.
- Udsættelse, se Anke og Retspleje i borgerlige Sager.
- Udsættelsesforretning, se Ind- og Udsættelsesforretninger.
- Udvandring.
- Udvisning, se Udlevering og Udvisning.
- Ulykkesforsikring, se Forsikring.
- Umyndige (se dog særlig Lavvæрге og Sindssyge).
- Underhold, se Blodtypebestemmelser, Børn, Faderskab og Ægteskab.
- Underpant, se Pant.
- Underslæb.
- Undsigelse (se dog særlig Trusler).
- Ungdomsfængsel.
- Uniformer (se dog særlig Militærvæsen).
- Unødig Trætte, se Retspleje i borgerlige Sager.
- Uskiftet Bo.
- Uskrivkyndighed.
- Utugt, se Sædelighedsforbrydelser.
- Valg, Valgret og Valgbarhed (se ogsaa Afstemning).
- Valutaforanstaltninger.
- Vand og Vandsyn (se dog særlig Bade, Brønde, Kloaker, Møller og Søer).
- Vanrøgt.
- Vanærende Handling.
- Varebetegnelser (se ogsaa Handelsomsætning, Konkurrence og Levnedsmidler).
- Varefalsk (se særlig Levnedsmidler).
- Varemærker.
- Varetægtsfængsel, se Fængsling.
- Varmeanlæg.
- Veje (se dog særlig Ekspropriation, Gader, Kloaker og Servitutter).
- Vekselerere (se ogsaa Aktier og Børs).
- Vekselkurser, se Mønt.
- Veksler (se iøvrigt Checks).
- Vidner (se dog særlig falsk Forklaring).
- Vindikation, se Ejendomsret.
- Vognmænd, se Befordring.
- Voldgift.
- Voldsforbrydelser, se Legemskrænkelser.
- Voldtægt og lignende Forbrydelser.
- Vragere.
- Væddemaal.
- Vægt, se Maal.
- Værger, se Lavvæрге og Umyndige.
- Værnepligt.
- Værneting (se ogsaa Strafferetspleje)
- Ægteskab (se dog særlig Børn og Forlovelse).
- Ære, se Vanærende Handling.
- Ærefornærmelser (om Presselovens Bestemmelser, se Pressen).
- Ødelæggelse.
- Øvrighed.

SAGREGISTER

Aandssvageforsorg.

Fru N, der paa Grundlag af en Overlægen L ved Østifternes Aandssvageanstalt Ø godkendt Lægeerklæring, hvorefter hun stod paa Overgangen mellem de lettere aandssvage og Sinkegruppen, i Efteraaret 1938 var blevet inddraget under Aandssvageforsorg og anbragt paa Ebberødgaard, og som i Febr. 1940 bl. a. paa Grundlag af en af en Afdelingslæge paa Ebberødgaard afgivet Erklæring, hvorefter hun var aandssvag i lettere Grad med en Intelligenskvotient paa 75, var blevet steriliseret, krævede Erstatning hos L og Ø under Henvi-
sing til, at hun efter Lægeundersøgelser foretaget i Nov. 1941 og Febr. 1943 ikke var aandssvag. Retslægeraadet havde i Maj 1943 udtalt, at hun ikke kunde betegnes som aandssvag. Da det maatte antages, at Betingelserne i Lov Nr. 171 af 16. Maj 1934 om Foranstaltninger vedrørende aandssvage havde foreligget saavel ved Fru N's Inddragelse under Aandssvageforsorg som ved Indstillingen om Sterilisation, og der ikke var Holdepunkter for at antage, at Indstillingen havde indeholdt urigtige Oplysninger eller var afgivet paa urigtigt Grundlag, fandtes der ikke at være Grundlag for Erstatningsansvar

751

Afgifter og Byrder.

En Rekognition, der paahvilede en A tilhørende Ejendom »ved hvert Ejerskifte, — — — hvad enten det sker ved Skøde — — — Arv eller paa hvilken som helst anden Maade«, kunde ikke afkræves A's Enke, der som eneste Arving havde overtaget A's Bo til privat Skifte, og som ganske faa Dage efter solgte Ejendommen — ved hvilket Salg Rekognition blev erlagt — og i denne Anledning havde ladet Skifteudskrift tinglyse som Adkomst for sig

68

En Sag angaaende Betaling af et Vejvedligeholdelsesbidrag ..

788

Afkræftelse.

Efter at Smedemester A var afgaaet ved Døden, blev B, der i en Aarrække havde arbejdet i Smedien, af A's Svigersøn C bortvist fra Smedien, i hvilken Anledning han rejste Erstatningskrav mod A's Enke. Inden Sagen herom var afgjort, mageskiftede Fru A Smedien med en anden Ejendom, paa hvilken C fik Skøde, og der overførtes herved og gennem en kontant Udbetaling ialt 9050 Kr. til C, der samtidig forpligtede

sig til at yde Fru A Aftægt. I Oktober 1941 blev Fru A efter B's Begæring erklæret konkurs, og i April 1942 afgik hun ved Døden. Statueret, at den foretagne Transaktion i Hh. t. Konkurslovens § 28 var afkræftelig i Forhold til C, der levede i sædvanligt Formuefællesskab med sin Hustru, idet Fru A ved Aftægtsaftalen satte sig ud af Stand til at fyldestgøre det af B rejste Krav, og idet den Omstændighed, at dette Kravs Berettigelse og Størrelse først senere var fastslaaet ved Dom, fandtes at maatte være uden Betydning, ligesom det maatte være uden Betydning, om C regnede med, at et saadant Krav forelaa

433

Agenter.

Efter at der ved A's Medvirken i 1940 var blevet afsluttet en Kontrakt om Levering af Brunkul fra en Entreprenør S til en Mælkekondenseringsfabrik K, blev der mellem A og S truffet en Agentaftale, i hvilken det bl. a. udtaltes, at A var berettiget til Provision af det ifølge Kontrakten med K solgte Kvantum Brunkul. Efter ca. 1 Aars Forløb ophævede S og K deres Kontrakt af 1940 og sluttede uden A's Medvirken en ny Kontrakt paa noget ændrede Vilkaar. Antaget, at der tilkom A Provision ogsaa af Leveringerne i Hh. t. denne nye Kontrakt, der maatte anses som en direkte Fortsættelse af den oprindelige Kontrakt. (D i s s e n s)

125

Efter at Udenrigsministeriets Kommitterede for Industrisager K havde krævet de af et Firma F beregnede Priser for to Ordrer fra den tyske Værnemagt paa Maskiner reduceret med 4 pCt., indgik A, gennem hvem F havde modtaget Ordrene, i Sept. 1941 paa, at den procentvis fastsatte Del af hans Provision reduceredes med de 4 pCt. fra 7½ pCt. til 3½ pCt. Ved en af K senere foretagen Efterkalkulation skete der en yderligere Prisreduktion, og F krævede derefter ogsaa A's Provision yderligere reduceret. Heri fik F bl. a. under Hensyn til, at det ikke i Sept. 1941 havde taget noget Forbehold i saa Henseende, ikke Medhold, dog at 3½ pCt.-Provisionen ikke fandtes at burde ydes A af noget større Beløb end den af K ved Efterkalkulationen endeligt godkendte Pris

284

Spørgsmaal om en Repræsentant havde givet Afkald paa det ham efter Ansættelsesvilkaarene tilkommende Opsigelsesvarsel.

468

Udtalt, at der maatte gaas ud fra, at den af A/S Hørfabriken i Tommerup F foretagne Omlægning af Produktionen fra Færdigvarer til Halvfabrikata havde været nødvendiggiort af de som Følge af Krigssituationen indtrufne Forhold, og da F ikke saas at have paataget sig Pligt til at holde et af en Repræsentant R, hvis Virksomhed saa godt som udelukkende havde bestaaet i at sælge Færdigvarer direkte til Forbrugere, ledet Udsalg forsynet med Varer eller til at fremstille et vist Kvantum Færdigvarer til Salg ved Repræsentanterne, fandtes F ikke at have paadraget sig Erstatningsansvar overfor R for Nedgangen i hans Provisionsindtægt

645

Aktieselskaber.

- Vognfabriken Scandia, A/S, Randers, kunde ikke i Henhold til Aktieselskabslovens § 2 forbyde et andet Selskab at benytte Navnet Vognfabrikken Selandia A/S 85
- Ifølge Vedtægterne for det i 1912 stiftede A/S Revisions- og Forvaltningsinstituttet S var S's Kapitalgrundlag en fuldt indbetalt Aktiekapital paa 1 Million Kr. og en Garantikapital af samme Størrelse, hvoraf dog kun $\frac{1}{10}$ var indbetalt. Paa en i Marts 1943 afholdt Generalforsamling vedtoges det at ophæve Garantikapitalen og tilbagebetale Garanterne de indbetalte Beløb til Parikurs, hvilken Beslutning godkendtes af en Garantforsamling med den for Vedtægtsændringer foreskrevne Majoritet af $\frac{2}{3}$ af de afgivne Stemmer. Under Hensyn til den Stilling, der i Vedtægterne var tillagt Garanterne og Garantikapitalen, fandtes en Garant ikke under Henvisning til Grund sætningen i Aktieselskabslovens § 57, 1. Stk., Ltr. c, at kunne modsætte sig det saaledes vedtagne Forslag om Garantikapitalens Ophævelse. (D i s s e n s) 230
- En af Købmænd bestaaende Fællesindkøbsforening F stiftede et Handels-Aktieselskab A, der navnlig havde til Formaal at forsyne Medlemmerne af F med Handelsvarer. Medlemmerne af F var tvungne Aktionærer i A. Ifølge Aftale mellem F og A skulde A afgive 60 pCt. af sit aarlige Handelsoverskud til F til Fordeling blandt dennes Medlemmer i Forhold til hver enkelt Omsætning med A. Dette Beløb, der for Skatteaaret 1940—41 udgjorde 251.000 Kr., fandtes at maatte medregnes til A's skattepligtige Indkomst efter Statsskatteloven af 1922 saavel som ved Opgørelsen af det Udbytte, hvoraf Udbytte- rate svares ifølge Lov Nr. 95 af 20. Marts 1940, idet den Omstændighed, at Andel i Beløbet ikke tilfaldt de — forholds- vis faa — Aktionærer, der ikke var Medlemmer af F, og at Beløbet fordeltes efter Brugsforeningsnormer ikke kunde føre til skattemæssigt at betragte det som en Rabat og henføre det under Driftsomkostninger 315
- F, der agtede at stifte et Aktieselskab S til Overtagelse af sin Fabriksvirksomhed, antog i Efteraaret 1939 B som Bogholder, saaledes at han skulde overtage en Aktiepost paa 10.000 Kr. med Ret til i Tilfælde af Afskedigelse at faa Beløbet tilbage- betalt af S. S stiftedes paa en Generalforsamling i Januar 1940 med en Aktiekapital paa 80.000 Kr., hvoraf B overtog for 10.000 Kr., og det maatte antages, at saavel Stifterne som Bestyrelsen var bekendt med Overenskomsten mellem F og B. Allerede ved det ved S's Dannelse passerede fandtes S at være indtraadt i og F frigjort for Forpligtelsen overfor B, hvilken Forpligtelse paany godkendtes af S paa et Besty- relsesmøde i Maj 1941, og da ingen Bestemmelse i Aktie- selskabsloven saas at være til Hinder for, at den m. H. t. B's Aktier trufne Ordning gyldigt kunde vedtages, og der ikke derved var tillagt disse Aktier som saadanne særlige i Strid

med Stiftelsesoverenskomsten og Vedtægterne værende Ret-
tigheder, tilpligtedes S, der i Maj 1942 havde afskediget B, at
betale ham 10.000 Kr. mod Udlevering af hans Aktier, medens
F frifandtes

457

Et Aktieselskab A₁, der i 1930—31 havde erhvervet henimod
Halvdelen af Aktiekapitalen i et andet Aktieselskab A₂, fore-
tog efter at Skattevæsnet i 1936 havde ansat Aktierne i A₂ til
Kurs 600, i 1937 over en Kursreguleringsfond en Udlodning til
sine Aktionærer af et Beløb svarende til 300 pCt. af disse
Aktiers Paalydende. Beløbet maatte antages i det væsentlige
at være tilvejebragt ved A₁'s Optagelse af Laan mod Sikker-
hed i Aktierne i A₂, som A₁ efterhaanden havde opskrevet,
idet Opskrivningsbeløbet henførtes til nævnte Kursregulerings-
fond. Under Hensyn til det nære Forhold mellem A₁ og A₂,
der havde delvis fælles Ledelse, og til at Opskrivningen af
Aktierne i A₂ maatte antages i det væsentlige at skyldes de i
A₂ i Aarene 1932—36 opsamlede betydelige Reserver, fandtes
Udlodningen i A₁ at maatte ligestilles med Udlodning af op-
sparet Udbytte, hvorfor en Aktionær i A₁ kendtes indkomst-
skattepligtig af det til ham udloddede Beløb. (Dissens) ..

417

Alderstid.

Anset godtgjort, at de skiftende Ejere af to Gaarde i Alderstid
havde benyttet en over A's Ejendom førende, paa et Maale-
bordsblad maalt 1880 og 1881 vist Vej, til Færdsel til to Eng-
lodder. Idet en i Anledning af et Mageskifte i 1918 sket For-
lægning af Vejen, hvorved den blev flyttet ca. 50 m mod Syd
til sin nuværende Beliggenhed, maatte være uden væsentlig
Betydning for Udøvelsen af Retten, fandtes der at være vundet
Hævd paa Færdselsretten, hvorved bemærkedes, at det ikke
kunde anses godtgjort, at der mellem 1880 og 1918 var sket
Ændringer af Betydning m. H. t. Vejens Beliggenhed. Anbrin-
gelsen af et Led over Vejen, hvorom A subsidiært havde ned-
lagt Paastand, kunde, efter hvad der var fremkommet under
Proceduren, ikke antages at have en saadan Interesse for
A, at dette kunde begrunde den paastaaede Indskrænkning i
Færdselsretten

409

Andelsforetagender.

En mellem en Andelshaver A i et i 1930 stiftet Mejeri M ved
Salget af hans Ejendom i M's 10-aarige Driftsperiode truffet
Aftale med Køberen K, hvorefter A forbeholdt sig Andelsretten
indtil 1. September 1935, saaledes at han ved Periodens Udløb
skulde have tillagt den ham tilkommende Andel, fandtes ikke
at kunne medføre, at A i Forhold til M ved 10 Aars Periodens
Udløb fik en anden og bedre Retsstilling end de øvrige Andels-
havere. Da A ved Periodens Udløb, ligesom de øvrige Andels-
havere, havde faaet udbetalt en i Forhold til hans Mælke-
leverancer beregnet Andel af et af M optaget Laan paa
150.000 Kr., hvilket Beløb ubestridt oversteg M's Likvida-

- tionsværdi, medens M for den ny Periode med Føje kun regnede med K som Andelshaver, kunde A ikke yderligere kræve at blive anerkendt som Ejer af en i Forhold til hans Mælkeleverance bestemt Andel af M's Formue ved Periodens Udløb, opgjort med Fortsættelse for Øje. (Dissens) 158
- Et Medlem M af en Andelsboligforening A havde mod et Vederlag af 3000 Kr. overdraget sin Andelsret og Lejlighed til B, men da A's Bestyrelse paa Henvendelse fra M modsatte sig Overdragelsen, overdrog M, efter Aftale med Bestyrelsen, Andelsret og Lejlighed til en Andelshaver, der ønskede en større Lejlighed. Idet A ikke i Vedtægterne i det foreliggende Tilfælde havde haft Hjemmel til at modsætte sig Overdragelsen til B, var Ophævelsen af Aftalen med denne uberettiget. Da det imidlertid stillede sig usikkert, om Lejligheden, hvis nuværende Indehaver ikke var inddraget under Sagen, vilde kunne stilles til B's Disposition, fandtes det betænkeligt at tage den af B herom nedlagte principale Paastand til Følge, hvorimod M og A, hvis Bestyrelse havde maattet regne med, at M's Henvendelse alene gik ud paa at indhente Godkendelse i Hh. t. Vedtægterne, in solidum tilpligtedes at betale B en Erstatning af 3000 Kr. (Dissens) 174
- Efter den Sammensætning og Opgave, der ved et Andelsmejeri M's Vedtægter var givet en Voldgiftsret V bestaaende af to Medlemmer og en af Generalforsamlingen valgt Opmand, der alle var Andelshavere, kunde V's Afgørelse angaaende en Andelshaver A's Ret til at udtræde af M m. v. ikke anses bindende for A, uanset at han ikke inden den foreskrevne Frist af 8 Dage havde indbragt Sagen for Domstolene 373

Anke.

- I et Tilfælde, hvor en i en privat anlagt Ærefornærmelsessag afsagt Dom af Domfældte var indanket for Højesteret, hvor han med Tiltrædelse af Domhaveren og Anklagemyndigheden paastod sig frifundet for den ham idømte Frihedsstraf, men iøvrigt Dommen stadfæstet, blev der af Ankeudvalget afsagt Dom i Overensstemmelse hermed — jfr. Rpl. § 402 smh. med § 411, Stk. 3 74

Anke i borgerlige Sager.

- I en Sag, hvor kun en af tre solidarisk Sagsøgte var blevet idømt Erstatning til Sagsøgeren, paaankede den dømte, der havde betalt Erstatningen, Dommen ved Indstævning af de to frifundne med Paastand om, at disse in solidum eller en af dem kendtes pligtige at godtgøre Appellanten den betalte Erstatning 52
- Under en af Køberen K af en i Aug. 1941 leveret Generator mod Sælgeren S anlagt Sag til Tilbagebetaling af Købesummen for Generatoren, der paastodes at lide af væsentlige Mangler, anordnede Landsretten »Deldomsforhandling til Afgørelse af, hvorvidt der foreligger særlige Forhold — derunder mang-

- lende Reklamation — som maatte hindre Sagsøgerne i at rejse det under Sagen omhandlede Krav helt eller delvis«, og da dette fandtes at være Tilfældet, frifandtes S. Sagen hjemvist til fortsat Realitetsbehandling, idet en af K i Januar 1942 fremsat Reklamation, i Anledning af at der i samme Maaned var brændt Hul i Generatoren, maatte anses behørig, og idet Sagen iøvrigt ikke fandtes egnet til Paakendelse i den Skikkelse, hvori den efter den af Landsretten bestemte Deling var forelagt Højesteret 119
- Efter den Sammensætning og Opgave, der ved et Andelsmejeri M's Vedtægter var givet en Voldgiftsret V bestaaende af to Medlemmer og en af Generalforsamlingen valgt Opmand, der alle var Andelshavere, kunde V's Afgørelse angaaende en Andelshaver A's Ret til at udtræde af M m. v. ikke anses bindende for A, uanset at han ikke inden den foreskrevne Frist af 8 Dage havde indbragt Sagen for Domstolene.
- Udtalt, at en af M fremsat subsidiær Paastand om Sagens Hjemvisning til Underretten til Afgørelse af Spørgsmaalet, om A's Udtræden af M var berettiget, ikke havde Hjemmel i Rpl. § 405, Stk. 4, jfr. § 404 373
- Efter at der var berammet Udlæg hos Domfældte D, optog Parternes Sagførere Forligsforhandlinger, og inden Udlæggets Foretagelse tilskrev D's Sagfører Modparten M's Sagfører, at det var lykkedes ham at formaa D til at afgøre Sagen med et Beløb, som samtidig fremsendtes. M's Sagfører svarede, at han anerkendte at have modtaget Beløbet til fuld Afgørelse af Dommen, og M hørte herefter ikke om Sagen, før der ca. 3 Maaneder senere af D udtoges Højesteretsstævning. Herefter fandtes M at have været berettiget til at gaa ud fra, at D havde givet Afkald paa Anke 510
- En Dom, hvorved en Lejer L af et Enkeltværelse og Frederiksberg Kommunes Nævn for Fremlejemaal F var tilpligtet at anerkende Gyldigheden af en L af Husejeren U given Opsigelse, var alene paaanket af F, idet L havde opfyldt Dommen ved at flytte. En af U under Henviisning til, at F manglede fornøden retlig Interesse i Anken, nedlagt Afvisningspaastand toges ikke til Følge, da U havde indstævnet F som Part ved Landsretten og faaet Dom over F, der herefter ikke kunde antages at være uden retlig Interesse i at faa Rigtigheden af denne Afgørelse prøvet af Højesteret 718
- Fremsættelse af en Indsigelse, der ikke havde været fremsat for Landsretten og med hvilken Modparten først umiddelbart før Domsforhandlingen for Højesteret var gjort bekendt, blev mod dennes Protest ikke tilstedt 733

Arbejdsforhold.

Efter Indholdet af § 16 i Lov Nr. 280 af 30. Maj 1940 om midlertidig Fordeling og Regulering af Arbejde maatte det antages, at Bidrag til Arbejdsløshedsfonden A ogsaa skulde betales af Personer, hvis faktisk indtjente Løn ikke oversteg

1800 Kr. om Aaret, men hvis Indtægt vilde have oversteget nævnte Beløb, saafremt de med den for deres Arbejde gældende Timefortjeneste havde arbejdet i den fulde Normalarbejdstid i Faget. Idet en Rengøringsarbejderske R dernæst med Føje af A var betragtet som henhørende under et Fag med en ugentlig Normalarbejdstid paa 48 Timer, var der med Rette afkrævet R, der i Tiden 1. Juli 1940 til 31. Marts 1941 havde haft en ugentlig Arbejdstid paa 28 Timer med en Time-løn fra 103,45 Øre til 114,95 Øre, Bidrag til A. (D i s s e n s)..

736

Arkitekter.

Antaget, at to Arkitekter havde Krav paa Honorar for et af et Andelsselskab bestilt Forslag til Bygning af et Forsamlingshus, idet det ikke fandtes godtgjort, at de var blevet anmodet om at standse Arbejdet, før efter at det var udført

639

Arv.

Sagfører S skulde for en Enke E, som hensad i uskiftet Bo med sin i 1933 afdøde Mand M's Fader F og dennes to Døtre i Ægteskabet med M's i 1938 afdøde Moder, gennemføre en Ordning, hvorved M's Familie gav Arveafkald mod Betaling af 10.000 Kr. S fremskaffede, idet han gik ud fra, at F var eneste Arving, en af denne underskrevet Erklæring, hvorved han »som eneste Udarving« gav Arveafkald mod Betaling af nævnte Beløb. E ansaa Ordningen som bindende for F for den ham tilkommende Arvelod, men krævede af F's Dødsbo Halvdelen af de 10.000 Kr. tilbagebetalt som vedrørende Døtrene, der ikke vilde anerkende F's Afkald som bindende for dem. Heri fik E ikke Medhold under Hensyn til, at det, efter det af hende indtagne Standpunkt med delvis Opretholdelse af Aftalen, ikke fandtes muligt at fastslaa, paa hvilke nærmere Vilkaar Aftalen kunde være blevet afsluttet med det ændrede Indhold

552

Auktion.

Ikke fundet godtgjort, at en Møbelfabrikant havde handlet ufor-svarligt ved Realisation af en af ham som ufyldestgjort Pant-haver overtaget, en Arkitekt tilhørende Ejendom, og heller ikke, at Arkitektens Underskrift paa en Aftale var opnaaet paa en mod Aftalelovens § 29 stridende Maade

658

Automobiler.

Idet en 64-aarig Cyklist, Husmand C, uden at se sig tilbage og uden i Tide at give Tegn til Færdselsændring svingede over en Hovedvej for at køre ind paa en Sidevej, blev han paakørt af en bagfra kommende Lastbil, hvis Bremses var i Uorden, og som blev fremført med en Fart, der oversteg den tilladte Maksimalhastighed. Saavel C som Føreren af Lastbilen fandtes at have Skyld i Sammenstødet, hvorved C bl. a. paadrog sig et aabent Brud af venstre Underben. Fuld Erstatning for tabt Arbejdsfortjeneste, Invaliditet og Svie og Smerte ansattes til

6000 Kr., hvoraf der under Hensyn til C's Uagtsomhed kun tilkendtes ham $\frac{1}{3}$. (D i s s e n s)	191
En Vognmand, der med sin Lastbil den 29. Sept. 1942 Kl. ca. 3,30 paa Køge—København Vejen paakørte en Hest, som — uden at der kunde antages at være noget at bebrejde Ejeren E — var sluppet ud af Stalden og fra Vejgrøften sprang frem foran Bilen, kendtes erstatningspligtig overfor E	620

Befordring.

En Repræsentant R for et Pelsvarefirma anmodede ved sin Afrejse fra Hotel »Royal« H i Aarhus Hotellets 1. Karl K ₁ om, at hans tre Kufferter maatte blive bragt til Banegaarden og indskrevet som almindeligt Rejsegods. H's Togkarl K ₂ , der var ukendt med Kufferternes Indhold, anbragte dem paa en Budcykel, hvorfra en af Kufferterne, indeholdende Pelsvarer til Værdi ca. 11.000 Kr., blev stjaalet under en kort efter indtruffet Luftalarm, hvor den var uden Tilsyn. R havde ikke overfor K ₁ eller nogen anden af H's Funktionærer fremhævet, at den bortkomne Kuffert, for hvilken Transportforsikring ikke var tegnet, indeholdt særligt værdifulde Genstande eller overhovedet givet nogen særlig Instruks om Paapasselighed. Uanset at K ₁ var bekendt med, at Kufferterne bl. a. indeholdt Pelsprøver, der havde været udstillet paa H, fandtes det betænkeligt at lade H, der havde erkendt at være erstatningspligtig, bære den fulde Skade, og Erstatningen ansattes skønsmæssigt til 3000 Kr. (D i s s e n s)	784
--	-----

Betinget Dom.

Tyve Personer, der fandtes skyldige i Overtrædelse af Maksimalprisbestemmelserne for brugte Metaller ved Handel med Køber, anset med Hæfte- eller Fængselsstraf. (D i s s e n s). Straffene for to af de domfældte gjordes betingede. De udover Maksimalprisen oppebaarne Beløb — for en enkelt Tiltalt, der kun havde virket som Mellemand, dog alene Fortjenesten — konfiskeret	291
---	-----

Bevis.

Anset godtgjort, at en leveret Hingst var identisk med den solgte	222
Ikke fundet bevist, at en Hest, der af en Landmand var solgt til en Slagtermester paa Betingelse af, at Køberen skulde lade Hesten slagte, var identisk med en af en Vognmand til Arbejdsbrug anvendt Hest	679

Beværtning.

L, der havde drevet en af ham lejet Restauration i Aalborg paa en saadan Maade, at Politiet efter flere Advarsler lukkede den i Tiden fra 27. Jan. til 15. Febr. s. A., fandtes at have gjort sig skyldig i en saa væsentlig Misligholdelse af de ham efter Lejekontrakten paahvilende Forpligtelser, at Ejeren af	
--	--

Ejendommen havde været berettiget til, som sket, den 10. Februar 1942 uden Varsel at ophæve Lejemaalet 1

Blodskam.

En for anden kønslig Omgængelse end Samleje med 6-aarig Datter og for Samleje med og Blufærdighedskrænkelse overfor en 14-aarig Pige tiltalt Mand anset med Fængsel i 4 Aar. 421

Blodtypebestemmelser.

Se under Faderskab.

Boghandel.

Se under Foreninger.

Brugsret.

Ved en Deklaration af 4. Nov. 1914 overdrog Landbrugsministeriet L »til Fiskerne i Villingebæk (F) Benyttelsen foreløbig i 50 Aar udelukkende til Stejleplads og Baadeplads« af et 13.180 m² stort Areal. I 1942 overdrog L uden F's Samtykke en 4950 m² stor Del af Arealet til et tilstødende Teglværk T til Lerudvinding, idet L i Skødet til T tog Forbehold om Ansvarsfrihed, saafremt det maatte findes, at F's Brugsret m. H. t. det overdragne Areal ikke var bortfaldet. Det var oplyst, at Villingebæk-Fiskernes Antal var dalet fra 21 i 1914 til 10 i 1943, og at det afhændede Areal kun havde været benyttet i meget ringe Grad af F. F anlagde Sag mod T, og da det efter samtlige foreliggende Oplysninger ikke kunde antages, at de fiskerimæssige Forhold ved Villingebæk siden 1914 havde forandret sig i saa væsentlig Grad, at F's Ret til Opretholdelse af Deklarationen m. H. t. det afhændede Areal som Følge heraf var bortfaldet, blev T tilpligtet at anerkende denne Ret og at retablere den tidligere bestaaende Tilstand, der var ændret ved T's paabegyndte Lergravning 27

Bygningsforhold.

Den 12. Nov. 1938 meddelte Glostrup Bygningskommission K Ejeren E af en Ejendom i Glostrup Tilladelse til at opføre to Beboelsesbygninger. Arbejdet paa den ene af Bygningerne laa stille fra Midten af Marts 1939 til ca. 10. Juni s. A. Den 30. Januar 1939 var der blevet stadfæstet et nyt Bygningsreglement for Glostrup, i hvis § 3 bestemtes, at det traadte i Kraft 2 Maaneder efter dets Stadfæstelse, men ikke skulde være anvendeligt paa Byggeforetagender, som inden den Tid var lovligt paabegyndt, saafremt de havde været uafbrudt fortsat. Den 27. Juni 1939 gav K E Meddelelse om, at Byggetilladelsen for den sidstnævnte Bygning i Hh. t. Reglementets § 3 maatte anses bortfaldet, og at Byggetilladelse i Hh. t. det ny Reglement maatte søges, og Arbejdet paa Bygningen kom først paany i Gang, efter at Indenrigsministeriet den 22. Januar 1940 havde udtalt, at Byggetilladelsen formentlig ikke var bortfaldet. Under en af E mod Glostrup Kommune anlagt

Sag udtalt, at selv om det antoges, at K ikke havde haft fornøden Hjemmel for det meddelte Paalæg, fandtes der ikke af K eller af dennes Funktionærer derved eller ved Sagens videre Behandling at være udvist et Forhold, der kunde berettigge E til Erstatning for Fordyrelse af Byggeforetagendet, hvorved ogsaa bemærkedes, at det stillede sig usikkert, om Fordyrelsen vilde være undgaaet, hvis K ikke havde grebet ind. (Dissens)

4

Børn.

En 12-aarig Dreng A₁, der ved et Skud med en Luftpistol ramte en anden Dreng A₂, som stod i en Afstand af 1—2 m, med en tilspidset Træpind i venstre Øje, hvis Synsevne herved blev væsentlig nedsat, fandtes at have udvist Uagtsomhed og derfor at være erstatningspligtig. Det var oplyst, at der ikke var tegnet Ansvarsforsikring for A₁ eller Skadesforsikring for A₂, og at begge Drenges Forældre var ubemidlede. Under Hensyn hertil samt under Hensyn til Handlingens Beskaffenhed som en under kammeratligt Samvær udvist Uagtsomhed af ikke videre grov Karakter, fandtes Nedsættelsesreglen i Umyndighedslovens § 63, 2. Led, at burde komme til Anvendelse, saaledes at der kun tilkendtes halv Erstatning. Invaliditetsgraden var af Direktoratet for Ulykkesforsikring ansat til 20 pCt., og fuld Erstatning for den nedsatte Synsevne fastsattes til 3000 Kr.

12

I et Tilfælde, hvor to Ægtefæller separeredes i Hh. t. Ægteskabslov Nr. 276 af 30. Juni 1922 § 53, Stk. 2, og hvor begge Forældre ansaaes egnede til at opdrage Børnene, en 6-aarig Dreng og en 3-aarig Pige, var Forældremyndigheden over begge Børn af Landsretten tillagt Moderen M. Af Højesteret tillagdes Forældremyndigheden over Drengen Faderen F, idet det maatte antages stemmende saavel med Hensyn til Drengens Tarv som med Billighed, at Forældremyndigheden over ham, der i Hh. t. Byrettens Dom havde opholdt sig hos F fra December 1942, til han den 13. Marts 1944 fjernedes fra F's Hjem af M, blev tillagt F, og idet der ikke forelaa Holdpunkter for at antage, at F i højere Grad end M bar Skylden for de Uoverensstemmelser, der førte til Separationen. (Dissens)

279

Ifølge Erklæring fra Retslægeraadet maatte Fru H anses at være udpræget Psykopat af den selvhævdende og eksplosive Type med Tilbøjelighed til hysteriske Reaktioner, og hendes Tilstand kunde i sin ydre Form ligne Sindssygdом, uden at der dog saas at have været Tale om egentlig Sindssygdом. Herefter kunde Manden M's Paastand om Skilsmisse i Hh. t. § 63 i Lov Nr. 276 af 30. Juni 1922 ikke tages til Følge, hvorimod der gaves Dom til Separation i Hh. t. Lovens § 53, Stk. 2, idet det paalagdes M at svare Underholdsbidrag til H efter Overøvrighedens Bestemmelse.

Forældremyndigheden over en 10-aarig Datter tillagdes

- H, hvorved bemærkedes, at det efter de for Højesteret fremkomne Oplysninger maatte antages, at H, der hele Tiden havde haft Datteren hos sig, var blevet mere rolig og sinds-
ligevægtig, efter at Samlivet med M var ophørt 529
- Under Leg med en ca. 6½ Aar gammel Pige B₁ tændte en ca.
7½ Aar gammel Dreng B₂ Ild i noget Kvas og Papiraffald.
Ilden fængede i B₁'s Kjole, hvorved hun paadrog sig en
alvorlig Forbrænding. Antaget, at B₂ var pligtig at yde Er-
statning, men denne fandtes i Medfør af Myndighedslovens
§ 63, 2. Led, at burde nedsættes til to Tredjedele. Idet det
ikke fandtes godtgjort, at B₂'s Forældre havde tilsidesat den
dem paahvilende Tilsynspligt, hvorved bemærkedes, at det
ikke kunde anses bevist, at B₂ havde vist nogen særlig Til-
bøjelighed til at tænde Baal, paalagdes der ikke B₂'s Fader
personlig Ansvar. (D i s s e n s) 728

Checks.

- En af A til Skjoldnæsholm Godskontor udstedt paa en Bank B
trukket Check, stor 2000 Kr., der ikke var krydset og var
afsendt som almindelig Postforsendelse, blev stjålet fra en
Postkasse og forfalsket, saaledes at den kom til at lyde paa
»Vognmand V. Ørum« som Modtager; efter at være kvitteret
med dette Navn paa Bagsiden blev Checken indfriet af B.
Antaget, at A ikke ved Udstedelsen eller Forsendelsen af
Checken havde gjort sig skyldig i en Forsømmelse eller
Uforsigtighed, der kunde give B, der ikke fandtes at have
godtgjort at have afkrævet Beløbets Modtager Legitimation,
Føje til at debitere A Tabet ved Udbetalingen 234

Domme.

- Statueret, at et Retsforhold var endelig afgjort ved en tidligere
Højesteretsdom 442
- M og H blev i 1937 separeret ved en af Københavns Amts
nordre Birks Ret afsagt Dom, hvori udtaltes, at H havde
frafaldet Krav paa Underholdsbidrag. Ved en paa M's Be-
gæring i 1942 i Hh. t. Lov Nr. 276 af 30. Juni 1922 § 54,
2. Stk., udfærdiget Skilsmissebevilling blev Ægteskabet op-
løst paa de for Separationen fastsatte Vilkaar. I 1943 paastod
H, der bestred under fornævnte Retssag at have givet Afkald
paa Underholdsbidrag, under en ved Østre Landsret anlagt
Sag M tilpligtet at anerkende, at hun ikke var afskaaret fra
at faa Underholdsbidrag efter Overøvrighedens Bestemmelse.
Det af H rejste Søgmaal maatte antages at gaa ud paa at
faa afgjort, om hun ved bindende Aftale eller ved Separations-
dommen og den senere meddelte Skilsmissebevilling var
afskaaret fra at faa tillagt Underholdsbidrag, og da Reglerne
om Dømmes Retskraft ikke var til Hinder for, at dette
Spørgsmaal i dets Helhed forelagdes Domstolene til Afgørelse
i 1. Instans, hjemvistes Sagen, der var afvist af Landsretten,
til Behandling og Paakendelse i Realiteten 508

Domstolene.

En af Undervisningsministeriet U nedlagt Afvisningspaastand under en mod U anlagt Sag til at taale, at en Landsbyskole ordnedes som en Købstadskole, toges ikke til Følge, hvorimod U frifandtes

9

En mellem Dansk Typograf-Forbunds Københavns Afdeling og Københavns Bogtrykkerforening i April 1940 sluttet Aftale angaaende Arbejdsfordeling indenfor Faget blev af det i Hh. t. Lov Nr. 280 af 30. Maj 1940 oprettede Arbejdsfordelingsnævn nægtet Godkendelse efter Lovens § 1, Stk. 2, hvilket begrundedes med, at Aftalen kun tillod de enkelte Firmaer og deres Personale at træffe Aftale om Arbejdsfordeling, men ikke forpligtede Overenskomstparterne til under visse nærmere angivne Vilkaar og Retningslinier at gennemføre en saadan Deling. Der fandtes ikke Grundlag for at fastslaa, at Nævnet ved Udøvelsen af sit Skøn, der ikke saas at være i Strid med dets øvrige Fremgangsmaade, havde handlet i Strid med nogen af Bestemmelserne i Loven. Herefter, og idet det ikke var hævdet, at Nævnet ved sin Afgørelse havde ladet sig lede af andet end saglige Grunde, kunde Afgørelsen ikke tilside-sættes

211

Entreprise.

Efter at den til Priskontrolraadet P anmeldte saakaldte Papir- og Poseordning, der fastsætter Rabatregler og Salgsbestemmelser for Forhandlere af indenlandsk Papir og Papirposer, i 1941 var blevet ændret bl. a. m. H. t. Bestemmelserne om S sammensætningen af den ved Ordningen indførte Voldgift, nægtede Fabrikant F længere at være Underskriver af Ordningen. Under Henvi sning hertil erklærede A/S De forenede Papirfabrikker S den 12. Juni 1942, at de, overensstemmende med deres almindelige Praksis, der først den 12. Okt. 1942 er anmeldt til Priskontrolraadet, ikke i Fremtiden kunde modtage direkte Ordre r fra F. Efter at Bestemmelsen om Voldgiftens S sammensætning paany var blevet ændret, tiltraadte F Ordningen, hvorpaa Leverancen fra S i April 1944 blev genoptaget. Antaget, at Bestemmelsen i § 14, Stk. 4, i Lov Nr. 158 om Prisaftaler m. v. af 18. Maj 1937, jfr. § 17, Stk. 3, i Lov Nr. 472 af 28. Nov. 1942 ikke kunde afskære S fra stadig normalt kun at sælge til Underskrivere af Papir- og Poseordningen. Herefter og efter det iøvrigt foreliggende, herunder at P ikke havde fundet Anledning til at skride ind imod Ordningen, kunde S ikke anses at have været uberettiget til at stille som Vilkaar for Salg til F, at han tiltraadte Ordningen. (D i s s e n s).

Udtalt, at Bestemmelserne i § 1, Stk. 4, § 11, Stk. 3, og § 15, Stk. 3, i sidstnævnte Lov ikke var til Hinder for, at F for Domstolene indbragte Spørgsmaalet om hans Erhvervsinteresser retstridigt var krænket ved S's Standpunkt overfor ham

670

- En Person T blev under et Ophold i Rønne Havn paakørt af en Jernbanevogn, der henstod ubremset paa Havnearealet og blev sat i Drift af den stærke Storm. Vognen havde en Købmand K lejet af De bornholmske Jernbaner J til Brug ved Kullosning, hvilken Losning K havde overdraget den stedlige Havne- og Købmandsforening F til selvstændig Udførelse ved egne Folk. Den T tilkommende Erstatning frifandtes K for at udrede, hvorimod F og J, der begge antoges at have Ansvaret for, at Vognen havde henstaaet ubremset, kendtes erstatningspligtige, saaledes at de i deres indbyrdes Forhold skulde udrede hver Halvdelen. (Dissens) 52
- Gas- og Vandmester G, der havde lidt et til ca. 35.000 Kr. opgjort Tab ved Udførelsen af Centralvarmeinstallationen paa et af Tømrermester T iværksat Byggeforetagende, paastod T's Sagfører S tilpligtet at erstatte Tabet under Paaberaabelse af, at S havde givet urigtige Oplysninger om T's økonomiske Forhold. Da S's Anbringende om, at han ved Starten af Byggeriet havde haft Føje til at gaa ud fra Rigtigheden af en af T udarbejdet Status og af Financieringsplanens Beregning af Byggeudgifterne, ikke fandtes at kunne forkastes, og G derhos ikke selv havde søgt Oplysninger hos S, fandtes der ikke Grundlag for at fastslaa, at S, der ikke havde administreret Byggelaanet eller Byggeriets Økonomi iøvrigt eller sluttet Kontrakt med Haandværkerne, havde paadraget sig Erstatningsansvar paa Grundlag af G's Kontraktsafslutning med T. Derimod fandtes S ved nogle Maaneder senere paa en Forespørgsel fra G's Sagfører om T's økonomiske Stilling at have fremsat beroligende Udtalelser at have paadraget sig Ansvar for Følgerne af, at G derved var blevet afholdt fra at standse Arbejdet. (Dissens) 384
- Murermester M, der af et Ejendomsselskab S havde faaet et Murerarbejde i Entreprise, tiltransporterede i Dec. 1939 et Firma, der leverede ham Materialer, 150.000 Kr. af sit Tilgodehavende hos S, at betale ved Udbetalingen af Byggelaansraterne og Prioriteringsraten m. v. I Dokumentet hed det endvidere: »Eventuelle Overskridelser eller mindre Leveringer efter denne Transport skal reguleres i Prioriteringsraten.« S udstedte derhos til F en Deklaration, hvorved det til Sikkerhed for Forpligtelserne efter Transporten gav F sekundær Sikkerhed i Byggelaansobligationen. Ved M's Død i 1941 havde F faaet udbetalt 78.400 Kr., og dets Resttilgodehavende udgjorde 118.747 Kr. Da S ønskede Byggelaansobligationen frigjort for Deklarationen, blev der truffet en Ordning, hvorefter F kontant fik udbetalt 70.000 Kr., hvorhos S udstedte en Obligation paa 50.000 Kr., som S's Sagfører forpligtede sig til at indfri kontant med 32.500 Kr. Da Sagføreren ikke vilde tage Stilling til, om Beløbet tilkom F eller M's Dødsbo, blev det deponeret i en Bank. Antaget, at Transportdokumentet maatte forstaas saaledes, at det — i alt Fald bortset fra mindre

Overskridelser — var begrænset til at angaa 150.000 Kr., og at det heller ikke ved Anmeldelser til Notering overfor S og vedkommende Bank — jfr. herved Gældslovens § 31, Stk. 1 — var gjort klart for disse, at Transporten skulde have et videregaaende Indhold, ligesom F hverken ved Deklarationen eller det senere passerede havde erhvervet en saadan videregaaende Ret paa Boets Bekostning

511

Fru A, der, efter at hendes Svigersøn Gartner B havde misligholdt Handlen om en til ham af Graver G solgt Parcel, havde købt Parcellen af G, ladet det af B paabegyndte Byggeri fuldføre og ansat B som Bestyrer, fandtes ved under de foreliggende Omstændigheder at tilegne sig og anvende de ved de af B antagne Haandværkeres Arbejde skabte Værdier at være blevet pligtig at betale for disse. Derimod fandtes G, der havde været berettiget til at hæve Handlen med B og sælge Parcellen til Fru A, og som maatte antages ikke at have modtaget nogen Godtgørelse for de opførte Bygninger, ikke at have nogen Pligt til at betale Haandværkerne

535

Medens Tømrermester T havde en Bygning under Opførelse paa en ham tilhørende Ejendom i Odense, erhvervede A/S Dansk Elektricitets Co. E, Odense, der var Leverandør til Byggeforetagendet og havde et betydeligt Tilgodehavende hos T, i Efteraaret 1938 Ejendommen ved en Mageskiftehandel og ydede samtidig T Forstrækninger til Byggeriets Fortsættelse. I Foraaret 1939 blev T's Bo taget under Konkursbehandling. Et Firma F, der — uden at være bekendt med E's Erhvervelse af Ejendommen — i Dec. 1938 i Hh. t. tidligere Aftale med T havde leveret Kaminer til Byggeforetagendet, krævede dem betalt af E. Den Omstændighed, at E havde erhvervet Skøde paa Ejendommen, medens Bygningen var under Opførelse, kunde ikke i sig selv medføre Hæftelse for Betaling af Leverancerne, og E fandtes ej heller paa anden Maade at være traadt i et saadant Forhold til Byggeforetagendet, at der herpaa kunde støttes Krav paa Betaling. Idet der derhos ikke var tilstrækkelige Holdepunkter for at forkaste E's Anbringende om ikke ved Handlens Indgaaelse at have haft Grund til at nære Tvivl om T's Betalingssevne, frifandtes E.

616

Erstatning.

En 12-aarig Dreng A₁, der ved et Skud med en Luftpistol ramte en anden Dreng A₂, som stod i en Afstand af 1—2 m, med en tilspidset Træpind i venstre Øje, hvis Synsevne herved blev væsentlig nedsat, fandtes at have udvist Uagtsomhed og derfor at være erstatningspligtig. Det var oplyst, at der ikke var tegnet Ansvarsforsikring for A₁ eller Skadesforsikring for A₂, og at begge Drenges Forældre var ubemidlede. Under Hensyn hertil samt under Hensyn til Handlingens Beskaffenhed som en under kammeratligt Samvær udvist Uagtsomhed af ikke videre grov Karakter, fandtes Nedsættelsesreglen i

- Umyndighedslovens § 63, 2. Led, at burde komme til Anvendelse, saaledes at der kun tilkendtes halv Erstatning. Invaliditetsgraden var af Direktoratet for Ulykkesforsikring ansat til 20 pCt., og fuld Erstatning for den nedsatte Synsevne fastsattes til 3000 Kr. 12
- Ved en af en Lærling L hos Smedemester S foretagen Skoning af en Hest blev dennes ene Forhov sømstukket, hvilket medførte en Betændelse med Opbrud i Kronen og Fisteldannelse. Da det ikke fandtes godtgjort, at der fra S's eller L's Side var udvist Fejl eller Forsømmelse ved eller i Forbindelse med Skoningen, paalagdes der ikke S Ansvar for Skaden. (Dissens) 36
- En Person T blev under et Ophold i Rønne Havn paakørt af en Jernbanevogn, der henstod ubremset paa Havnearealet og blev sat i Drift af den stærke Storm. Vognen havde en Købmand K lejet af De bornholmske Jernbaner J til Brug ved Kullosning, hvilken Losning K havde overdraget den stedlige Havne- og Købmandsforening F til selvstændig Udførelse ved egne Folk. Den T tilkommende Erstatning frifandtes K for at udrede, hvorimod F og J, der begge antoges at have Ansvaret for, at Vognen havde henstaaet ubremset, kendtes erstatningspligtige, saaledes at de i deres indbyrdes Forhold skulde udrede hver Halvdelen. (Dissens) 52
- Da Fru A paa Hjemvejen fra et Besøg hos en Familie i et Ejendomskompleks paa Østerbro en Aften i Mørklægningstiden for at skyde Genvej vilde benytte en mellem Ejendommens Gaard og en Gade værende Passage og traadte ind ad den til Gaardsiden værende Dør, som hendes Mand laasede op med sin Hovednøgle, faldt hun ned ad en til venstre inden for Døren værende Kældertrappe. Indretningen af Passagen, der ikke fremtraadte som eller ved Skiltning var anvist som Gennemgang for almindelig Færdsel mellem Gaarden og nævnte Gade, fandtes ikke at have lidt af saadanne Mangler, at der kunde paalægges Ejendommens Ejer Erstatningspligt overfor Fru A, der ikke havde noget Ærinde i den paagældende Del af Ejendommen og ikke kunde antages at have udvist den under de foreliggende Forhold paakrævede særlige Forsigtighed. (Dissens) 218
- En menig Soldat S, der, efter at være traadt af fra Øvelse, uden at være under militær Kommando paa Cykel var paa Vej til sit Kvarter iført feltmæssig Udrustning med Geværret overhængt, saaledes at Geværpiiben ragede skraat ud til venstre, ramte, idet han for sent fik Øje paa en modkørende Cyklist, denne med Geværpiiben i Ansigtet. Den Omstændighed, at S under Kørslen medførte Gevær anbragt paa den angivne, forskriftsmæssige, Maade, fandtes ikke at have bevirket, at hans Kørsel frembød større Fare for Færdslen, end det kan være Tilfældet med private Cykelkørsel, der sker under Overholdelse af Færdselslovens § 24, Nr. 4. Under disse

- Omstændigheder fandtes der ikke Grundlag for at paalægge Krigsministeriet Ansvar for det passerede 368
- En af Fru F som Forstanderinde i De Gamles By A i 1924 paa Anmodning af Dansk Sygeplejerskab B afgivet Erklæring om en Sygeplejerskes S's Forhold under hendes Ansættelse i A fandtes efter det foreliggende ikke at kunne danne Grundlag for et Erstatningskrav, som S havde rejst mod F under Anbringende af, at Erklæringen havde bevirket, at hun ikke var blevet optaget i B 380
- Ikke fundet godtgjort, at Skadelidtes Fald paa et Gulv skyldtes at hun var gledet paa det 506
- Efter at Vognmand V af en hos Automobil-Firmaet Bülow & Co. ansat Formand F havde faaet opgivet, at Reservehjulene til et Chassis, som han var kommet for at besigtige, laa paa Taget til et i Firmaets Lokaler indrettet Maskinhus, gik V op ad en op til Taget hensat Stige og henover Taget, men faldt herunder ned gennem et af et tykt Lag Støv dækket Vindue, hvorved han paadrog sig saadanne Læsioner, at han afgik ved Døden. Da V var godt kendt i Lokalerne, og da det ikke kunde antages, at F havde vidst, at Stigen, hvis Anbringelse ikke i sig selv kunde betragtes som uforsvarlig, stod op til Taget, saaledes at han ikke havde Opfordring til at advare V mod at gaa derop, fandtes hans Forhold ikke at kunne tilregnes ham som uagtsomt 563
- Medens Tømrermester T havde en Bygning under Opførelse paa en ham tilhørende Ejendom i Odense, erhvervede A/S Dansk Elektricitets Co. E, Odense, der var Leverandør til Byggeforetagendet og havde et betydeligt Tilgodehavende hos T, i Efteraaret 1938 Ejendommen ved en Mageskiftehandel og ydede samtidig T Forstrækninger til Byggeriets Fortsættelse. I Foraaret 1939 blev T's Bo taget under Konkursbehandling. Et Firma F, der — uden at være bekendt med E's Erhvervelse af Ejendommen — i Dec. 1938 i Hh. t. tidligere Aftale med T havde leveret Kaminer til Byggeforetagendet, krævede dem betalt af E. Den Omstændighed, at E havde erhvervet Skøde paa Ejendommen, medens Bygningen var under Opførelse, kunde ikke i sig selv medføre Hæftelse for Betaling af Leverancerne, og E fandtes ej heller paa anden Maade at være traadt i et saadant Forhold til Byggeforetagendet, at der herpaa kunde støttes Krav paa Betaling. Idet der derhos ikke var tilstrækkelige Holdepunkter for at forkaste E's Anbringende om ikke ved Handlens Indgaaelse at have haft Grund til at nære Tvivl om T's Betalingsevne, frifandtes E. 616
- Under Fru A's Betjening af Damprullen paa Odense Amts og Bys Sygehus S fik hun sin ene Haand beskadiget i Rullen. Da Skaden maatte antages at skyldes Mangler ved Rullens Regulator og Sikkerhedsanordning, og da saavel Oldfruen som Maskinmesteren var bekendt med, at der fandtes Fejl ved Rullen, uden at dette havde ført til, at Fejlene blev afhjulpne,

- fandtes S erstatningspligtig overfor Fru A, hvorved bemærkedes, at der ikke kunde anses at foreligge et saadant Arbejdsfællesskab mellem Fru A og de nævnte Funktionærer, at det kunde medføre Fritagelse for Erstatningsansvar, og at den af S paaberaabte Bestemmelse i Fabriklovens § 42, 3. Stk., sidste Pkt., efter sit Indhold og sin Plads i Loven maatte antages alene at have Hensyn til Strafansvaret efter Paragraffen. 686
- Under Leg med en ca. 6½ Aar gammel Pige B₁ tændte en ca. 7½ Aar gammel Dreng B₂ Ild i noget Kvas og Papiraffald. Ilden fængede i B₁'s Kjole, hvorved hun paadrog sig en alvorlig Forbrænding. Antaget, at B₂ var pligtig at yde Erstatning, men denne fandtes i Medfør af Myndighedslovens § 63, 2. Led, at burde nedsættes til to Tredjedele. Idet det ikke fandtes godtgjort, at B₂'s Forældre havde tilsidesat den dem paahvilende Tilsynspligt, hvorved bemærkedes, at det ikke kunde anses bevist, at B₂ havde vist nogen særlig Tilbøjelighed til at tænde Baal, paalagdes der ikke B₂'s Fader personlig Ansvar. (D i s s e n s) 728
- En Repræsentant R for et Pelsvarefirma anmodede ved sin Afrejse fra Hotel »Royal« H i Aarhus Hotellets 1. Karl K₁ om, at hans tre Kufferter maatte blive bragt til Banegaarden og indskrevet som almindeligt Rejsegods. H's Togkarl K₂, der var ukendt med Kufferternes Indhold, anbragte dem paa en Budcykel, hvorfra en af Kufferterne, indeholdende Pelsvarer til Værdi ca. 11.000 Kr., blev stjålet under en kort efter indtruffet Luftalarm, hvor den var uden Tilsyn. R havde ikke overfor K₁ eller nogen anden af H's Funktionærer fremhævet, at den bortkomne Kuffert, for hvilken Transportforsikring ikke var tegnet, indeholdt særligt værdifulde Genstande eller overhovedet givet nogen særlig Instruks om Paapasselighed. Uanset at K₁ var bekendt med, at Kufferterne bl. a. indeholdt Pelsprøver, der havde været udstillet paa H, fandtes det betænkeligt at lade H, der havde erkendt at være erstatningspligtig, bære den fulde Skade, og Erstatningen ansattes skønsmæssigt til 3000 Kr. (D i s s e n s) 784
- En Hoppe døde efter en Bedækning som Følge af Bughindebetændelse opstaaet ved, at Hingsten førte sit Kønslem ind i Hoppens Endetarm, den saakaldte Overspringning. Hingstens Ejer E, der havde ført den i Liner, havde forklaret, at han stod et Par Meter bag ved Hingsten, da den blev ført frem, og at han, saa snart den sprang paa Hoppen, gik frem »for at være behjælpelig og forvise sig om, at den kom rigtig til«. Ikke fundet godtgjort, at E ved manglende Agtpaagivenhed havde paadraget sig Erstatningspligt. (D i s s e n s) 793
- Medens en 16-aarig Køkkenpige A af Restauratør R var sat til at hjælpe Fru B, der forestod Betjeningen af en i Restaurationsvirksomheden benyttet Maskinrulle, fik A sin ene Haand beskadiget i Rullen. Fru B fandtes at have handlet uforsvarligt ved uden nærmere Vejledning om Brugen af Rullens Sik-

kerhedsanordninger og uden Tilsyn at have ladet A betjene Rullen, og allerede som Følge heraf fandtes R erstatningspligtig, hvorved bemærkedes, at der ikke kunde anses at foreligge et saadant Arbejdsfællesskab mellem A og Fru B, at det kunde medføre Fritagelse for Erstatningsansvaret. (D i s s e n s).

A's Invaliditet var af Direktoratet for Ulykkesforsikringen ansat til 55 pCt., og Erstatningen for Invaliditet, Smerte og Vansir ansattes under ét til 20.000 Kr.

806

Fabrikker.

Under Fru A's Betjening af Damprullen paa Odense Amts og Bys Sygehus S fik hun sin ene Haand beskadiget i Rullen. Da Skaden maatte antages at skyldes Mangler ved Rullens Regulator og Sikkerhedsanordning, og da saavel Oldfruen som Maskinmesteren var bekendt med, at der fandtes Fejl ved Rullen, uden at dette havde ført til, at Fejlene blev afhjulpne, fandtes S erstatningspligtig overfor Fru A, hvorved bemærkedes, at der ikke kunde anses at foreligge et saadant Arbejdsfællesskab mellem Fru A og de nævnte Funktionærer, at det kunde medføre Fritagelse for Erstatningsansvar, og at den af S paaberaabte Bestemmelse i Fabriklovens § 42, 3. Stk., sidste Pkt., efter sit Indhold og sin Plads i Loven maatte antages alene at have Hensyn til Strafansvaret efter Paragraffen.

686

Faderskab.

Ikke fundet bevist at en Person havde haft Samleje med en Kvinde indenfor det af hende udenfor Ægteskab fødte Barns Avlingstid, hvorfor han frifandtes for at svare Bidrag til hende og Barnet

607

Den 4. Marts 1935 fødte M et Drengbarn B₁ og den 13. Maj 1936 et Pigebarn B₂. Medens M i B₁'s Avlingstid havde haft Samleje saavel med sin daværende Ægtefælle F₁, fra hvem hun blev separeret ved Bevilling af 30. Okt. 1935 og senere skilt, som med F₂, havde hun i B₂'s Avlingstid efter hendes og F₁'s samstemmende Forklaringer ikke haft Samleje med denne, hvorimod hun efter sin og F₂'s Forklaringer havde haft Samleje med denne. Efter ioretagne Blodtypebestemmelser var der hverken efter AB₀-, MN- eller A₁A₂-Systemet noget til Hinder for, at F₂ kunde være Fader til begge Børn; derimod var F₁'s Faderskab til B₂ uforeneligt med AB₀-Systemet, og hans Faderskab til B₁ uforeneligt med MN-Systemet, dog at Forekomsten af en — ikke paaviselig — N₂-Egenskab hos en af Parterne vilde influere paa Faderskabsudelukkelsens Rigtighed. Efter Udfaldet af en fornyet Blodtypebestemmelse var der imidlertid ifølge Erklæring fra Retslægeraadet — hvormed en Udtalelse fra Universitetets arvebiologiske Institut stemte overens — kun en teoretisk Mulighed for F₁'s Faderskab til B₁. F₁ ansaas ikke at være Fader til noget af Børnene, hvorimod F₂ — med hvem M i 1943 havde indgaaet Ægteskab — ansaas som Fader til begge Børn.

Spørgsmaalet om F₂'s Faderskab taget under Paakendelse af Højesteret, uanset at Landsretten som første Instans — paa et Tidspunkt, hvor F₂ endnu ikke havde ægtet M — ikke havde taget Stilling hertil 622

Firma.

Vognfabriken Scandia, A/S, Randers, kunde ikke i Henhold til Aktieselskabslovens § 2 forbyde et andet Selskab at benytte Navnet Vognfabrikken Selandia A/S 85

Fiskeri.

Ved en Deklaration af 4. Nov. 1914 overdrog Landbrugsministeriet L »til Fiskerne i Villingebæk (F) Benyttelsen foreløbig i 50 Aar udelukkende til Stejleplads og Baadeplads« af et 13.180 m² stort Areal. I 1942 overdrog L uden F's Samtykke en 4950 m² stor Del af Arealet til et tilstødende Teglværk T til Lerudvinding, idet L i Skødet til T tog Forbehold om Ansvarsfrihed, saafremt det maatte findes, at F's Brugsret m. H. t. det overdragne Areal ikke var bortfaldet. Det var oplyst, at Villingebæk-Fiskernes Antal var dalet fra 21 i 1914 til 10 i 1943, og at det afhændede Areal kun havde været benyttet i meget ringe Grad af F. F anlagde Sag mod T, og da det efter samtlige foreliggende Oplysninger ikke kunde antages, at de fiskerimæssige Forhold ved Villingebæk siden 1914 havde forandret sig i saa væsentlig Grad, at F's Ret til Opretholdelse af Deklarationen m. H. t. det afhændede Areal som Følge heraf var bortfaldet, blev T tilpligtet at anerkende denne Ret og at retablere den tidligere bestaaende Tilstand, der var ændret ved T's paabegyndte Lergravning 27

A, der havde Fiskeretten i en Sø, havde ved et Afløb fra denne anbragt Indretninger til Fangst af Aal bestaaende af to fra hver sin Bred af Afløbet i en Længde af 50 m ud i Søen opstillede omtrent parallelle Rækker af Net, i hvis Ender var sat Ruser, mellem hvilke der var en Afstand af 2,8 m svarende til $\frac{1}{3}$ af Afløbets største Bredde ved dets Udmunding i Søen. Da det maatte antages, at Anbringelsen af disse Fangstindretninger praktisk taget betød en Afspærring af Fiskenes Afgang fra Søen til Afløbet, og en saadan Spærring maatte anses stridende mod § 2 i Lov Nr. 94 af 31. Marts 1931 om Ferskvandsfiskeri, toges en af B, der havde Fiskeret i Afløbet, nedlagt Paastand om Fjernelse af Fangstindretningerne til Følge. (D i s s e n s).. 272

Antaget, at der ikke forelaa saadanne Fejl ved en af Fisker A i Hh. t. Saltvandsfiskerilovens § 5, Stk. 3, i Foraaret 1941 ved Anbringelse af Vager og Hovedpæl foretaget Afmærkning for en ham efter Lodtrækning overladt Bundgarnsplads, at Fortrinsretten til Benyttelsen af Bundgarnspladsen i Hh. t. § 5, Stk. 5, var fortabt. Idet det derhos maatte antages, at Vageren efter Anbringelsen havde skiftet Plads, og at A derefter havde slaaet sin Hovedpæl uden nogen større Afvigelse fra Vagerens oprindelige Plads og saa nær, som det efter Forholdene med

Rimelighed kunde forlanges, fandtes det ej heller godtgjort, at A havde foretaget nogen Flytning, der i Hh. t. sidstnævnte Lovbestemmelse kunde berøve ham Fortrinsretten til Pladsen.

741

Foreninger.

I § 3 i Lovene for Mineralvandsarbejdernes Fagforening F hedder det: »Kontingentet skal indbetales til Kassereren senest den sidste Lørdag i Maanedens. Undladelse heraf medfører en Bod paa 10 Kr., som skal være indbetalt inden førstkommende Bestyrelsesmøde. Er Bøden og Kontingentet endnu ikke indbetalt, tager Bestyrelsen Stilling til Forhøjelse af Bøden eller eventuel Udsltelse.« Da et Medlem M, der skyldte Kontingent, ikke, trods Opfordring, den sidste Lørdag i Nov. 1941 havde villet dokumentere sin Ret til forskellige Understøttelses-ydelser, og ej heller inden næste Bestyrelsesmødes Afholdelse havde henvendt sig til F angaaende Forholdets Berigtigelse, maatte han — der derefter var slettet som Medlem af F — da ingen lovlig Modregning overfor F var godtgjort paa Slettelsens Tidspunkt, anses som havende været i Restance med Kontingent, hvorefter Slettelsen, uanset at Bøde ikke var idømt, og at det nu var ubestridt, at M's Tilgodehavende havde oversteg hans Kontingentskyld, fandtes berettiget. Der kunde herefter ikke paalægges F Erstatningsansvar som Følge af Slettelsen, og et saadant Ansvar fandtes e. O. ej heller begrundet ved en tidligere uberettiget Slettelse eller derved, at F havde undladt at anvise M Arbejde. (D i s s e n s)

147

Efter en Kontrolforening F's Karakter af erhvervsøkonomisk Sammenslutning, hvortil en vis almindelig Adgang stod aaben, fandtes M som Medlem af F at have Krav paa at indtage en Stilling paa lige Fod med de øvrige Medlemmer og derfor under Hensyn til det om F's nuværende Organisation oplyste at kunne kræve Kontrol af Kontrolassistenten K hveranden Gang, forsaavidt ikke praktiske Grunde var til Hinder derfor, hvorom intet var oplyst. F, der i Anledning af en Strid om M's Ret til Kontrol havde ekskluderet ham, tilpligtedes herefter at genoptage ham som Medlem med Ret til for Tiden at blive kontrolleret af K hveranden Gang

180

Antaget, at Den danske Forlæggerforening F havde været uberettiget til at nægte at antage en Antikvarboghandler B, mod hvis Kvalifikationer der intet var at indvende, som rabatberettiget Boghandler. Handel med brugte Bøger udgjorde efter F's Love og Samhandelsbetingelser ikke nogen Hindring for at erhverve Rabatberettigelse, og efter det oplyste fandt der ogsaa i betydeligt Omfang Køb og Salg af brugte Bøger Sted hos adskillige rabatberettigede Boghandlere. Erhvervelse af Rabatberettigelse var derhos efter Samhandelsbetingelserne, som B var villig til at indrette sig efter, ikke blot en Forudsætning for at forhandle Bøger udkomne hos F's Medlemmer, men Nægtelse af at tilstaa Rabatberettigelse vilde overhovedet — bortset fra

et enkelt Forlag — afskære B fra at faa ny Bøger til Forhandling. (Dissens) 444

Forfatterret.

Efter at et Værk om Billedhuggeren Gauguin var tilsendt Dagbladet D til Anmeldelse, indeholdt D's Søndagstillæg en af en af D's Medarbejdere skrevet Artikel, »Jean Gauguin, en dansk Billedhugger«, paa 411 Linier, hvoraf kun 20 Linier indeholdt en Omtale af Værket, medens der i Resten fandtes ret betydelig Afskrift af Værket uden Kildeangivelse. Herved fandtes Forfatteren til Værket krænket, og D tilpligtedes at betale dets Forfatter Erstatning, hvorhos D's Redaktør, hvem Krænkelsen maatte tilregnes som groft uagtsomt, idømtes Bøde 519

Forlig.

Et mellem en Fallent F og hans tidligere Medinteressent M, hvem F i Hh. t. en Overenskomst om Ophævelse af Interessentskabet skyldte ca. 7500 Kr. hidrørende dels fra M's Indskud i Interessentskabet, dels fra et Veksellaan, i 1937 gennem Parternes Sagførere oprettet Forlig om Betaling af 5002 Kr., antoges at have omfattet Parternes samlede Mellemværende, da Forliget ikke indeholdt noget Forbehold, og M i de forløbne Aar havde ladet eventuelt andet Mellemværende uomtalt, derunder navnlig ved Foretagelsen af Eksekution i Hh. t. Forliget. (Dissens) 773

Forpagtning.

I en i 1938 indgaet Forpagtningskontrakt om en større Landejendom var fastsat, at der i aarlig Forpagtningsafgift bl. a. skulde svares et vist Antal Tdr. Byg, saaledes at Afgiften skulde betales i Penge efter et Gennemsnit af højeste og laveste Notering paa Københavns Børs for 2-radet Byg. Mellem Ejeren og Forpagteren var der Enighed om, at Afgiften for Aaret 1941—42 skulde beregnes efter den ved Lov Nr. 185 af 16. April 1941 om en Kornordning for Høstaaret 1941—42 fastsatte Pris paa afleveringspligtig Byg. Idet den i Lovens § 4, Stk. 2, omhandlede Efterbetaling baade efter Lovbestemmelsens Indhold og efter dens Forarbejder maatte anses som et normalt Tillæg til Prisen for afleveringspligtig Byg, fandtes Afgiften at maatte beregnes med et tilsvarende Tillæg. (Dissens) .. 183

Antaget, at det Kvantum Korn, som en Forpagter ved Forpagtningsforholdets Ophør skulde efterlade paa Ejendommen i Medfør af Kornlov Nr. 185 af 16. April 1941 § 3, kun kunde kræves betalt med den i Lovens § 4 fastsatte Pris for afleveringspligtigt Korn, ikke med Prisen for Frihandelskorn. (Dissens) 479

Forsikring.

Murersvendenes Fagforening i Thisted havde i et Forsikrings-selskab S tegnet Forsikring mod Indbrudstyveri omfattende

rede Penge til et Beløb af indtil 3000 Kr. »beroende i almindeligt Gemme i privat Beboelseslejlighed«. En Nat blev der stjålet ca. 4000 Kr., som Kassereren opbevarede i en aflaaaset Pengekasse anbragt i et aflaaaset Rum i et uafaaaset Skab. Idet der ikke var Grund til at antage, at Tyveriet var begaaet af en Person, der havde Kendskab til, at Nøglen til en Yderdør var anbragt paa en Haspe indenfor et upaahaspet Vindue, fandtes Tyveriet omfattet af Forsikringen, og idet der efter Indholdet af Forsikringsaftalen og under Hensyn til, at der ikke var truffet Aftale om særlige Forholdsregler til Forebyggelse eller Formindskelse af Faren for Forsikringsrisikoen Indtræden, ikke fandtes at være Grundlag for i Medfør af F. A. L. § 18 at nedsætte Erstatningen, dømtes S, der havde tilbudt at betale 2400 Kr., til at betale 3000 Kr.

71

I Policen for en af F hos Selskabet S tegnet Tyveriforsikring mod Indbrud hed det: »Under Forsikredes Landophold dækker Forsikringen tillige for Indbrud i Sommerboligen her i Riget. Under Landopholdet er de i Hjemmet værende — — — Sølv-sager — — — kun dækkede i indtil en Maaned uden Tillægspræmie«. Antaget, at S herved var fritaget for Ansvar i Anledning af et Tyveri af nogle Sølvgenstande fra Lejligheden i København, begaaet mere end en Maaned efter, at F fra denne var flyttet med sin Husstand til sin Sommervilla i Espergærde, uanset at F jævnlig opholdt sig om Dagen i Lejligheden i København og ogsaa undertiden overnattede her. (Dissens).

F. A. L. § 45, jfr. § 50, var ikke til Hinder for, at S paa-beraabe sig den nævnte Policebestemmelse

330

En Vinhandler V havde hos et Forsikringsselskab S tegnet Tyveriforsikring for et hos ham opbevaret Parti Whisky, der tilhørte en Restauratør R og af denne var pantsat. Ifølge et Policetillæg dækkede Forsikringen for »900 Flasker Whisky angivet til Kr. 50 pr. Stk. = Kr. 45.000«. Efter at en Del af Partiet var stjålet, nægtede S at erstatte det med en højere Pris end den af Priskontrolraadet godkendte Pris for Indkøb hos Detaillister. Priskontrolraadet havde udtalt, at R's Pris ved Udskænkning ikke burde overstige 55 Kr. pr. Flaske, inklusive Omsætningsafgiften. Efter alt foreliggende derunder S's Kendskab til Pantsætningen og til V's Formaal med at forlange Værdiansættelse pr. Flaske, fandtes V at have haft Føje til at regne med, at S vilde betale 50 Kr. pr. Flaske, medmindre der derved vilde blive givet Dækning for mere end Tabet. Idet de sædvanlige Opgørelsesregler i F. A. L. § 37 ikke var anvendelige i det foreliggende Tilfælde, hvor Genanskaffelse var praktisk umulig, og idet en Værdiansættelse til 50 Kr. pr. Flaske ikke skønnedes at overstige det rimelige, tilpligtedes S at betale dette Beløb. (Dissens)

341

Direktør A, der i længere Tid havde opholdt sig paa et Hotel H, forvoldte en Nat Brandskade ved at falde i Søvn under Cigarettrykning. Efter A var dømt til at refundere H's Brandfor-

sikring den udbetalte Erstatning, tilpligtedes hans Ansvarsforsikring at tilsvare Beløbet, da Tilfældet ikke fandtes omfattet af en Undtagelsesbestemmelse i Policen, hvorefter Forsikringen ikke dækkede »Beskadigelse af Ting — — — overgivet de under Forsikringen indbefattede Personer til — — — Leje — — — Afbenyttelse — — — eller af anden Grund — — — overladt til disses Varetægt — — —«, hvorhos der ikke var Holdepunkt for at antage, at Skylden skyldtes Beruselse.

Fremsættelsen af en paa en anden Policebestemmelse støttet Indsigelse, der ikke havde været fremsat for Landsretten og med hvilken Modparten først umiddelbart før Domsforhandlingen for Højesteret var gjort bekendt, blev mod dennes Protest ikke tilstedt 733

En Vognmand V kom i en Beværtning i Skænderi og Slagsmaal med sin Broder, og da Beværteren B vilde skille dem ad, gav V B et Skub, saa at han faldt og brækkede Benet. Da den B tilføjede Skade maatte anses forvoldt V i hvert Fald ved grov Uagtsomhed, var Skaden ikke dækket af en af V tegnet Familieansvarsforsikring, idet Policen fritog Forsikringsselskabet for Erstatningspligt m. H. t. Skade, forårsaget af den sikrede ved grov Uagtsomhed. (D i s s e n s) 782

Forvaring.

En Proprietær P tilhørende Plag, der i Maj 1941 mod Vederlag var modtaget til Græsning i en E tilhørende Indhegning, blev den 5. Septbr. fundet død ved et ved en Aa indrettet Vandingssted. Selv om Vandingsstedet antagelig havde været mindre heldigt indrettet, kunde det ikke anses godtgjort, at der var en saadan Aarsagsforbindelse mellem Plagens Død og Vandingsstedets Tilstand, at der kunde paalægges E Ansvar for Plagens Død, hvorved bemærkedes, at Oplysningerne om den Tilstand, hvori Plagen var fundet, ikke sandsynliggjorde, at den havde været dybt i Bløde i Vandingsstedet, og at der efter det foreliggende ikke kunde bortses fra den Mulighed, at Dyret havde lidt af en alvorlig Sygdom. (D i s s e n s) 201

Forældelse.

Det offentliges Erstatningskrav for Ydelser i Henhold til Forsorgslov Nr. 181 af 20. Maj 1933 § 292 fandtes ikke at falde ind under Forældelseslov Nr. 274 af 22. December 1908 § 1 198

Fotografier.

En Pressefotograf ved »Billedbladet« havde under et Retsmøde i Østre Landsret, efter at en Tiltalt af Nævningerne var kendt ikke skyldig, i Strid med Rpl. § 31, Stk. 4, 1. Pkt., uden Retsformandens Tilladelse taget Fotografier bl. a. af Tiltalte. Fotografierne blev med Samtykke af Redaktøren R, der var gjort bekendt med, at de var optagne uden Rettens Tilladelse, offentliggjort i Bladet. Ved Byrettens Dom, der paa dette Punkt

maatte anses tiltraadt af Landsretten, var det statueret, at der ikke forelaa Holdepunkter for at antage, at R skulde have medvirket til, at Fotograferingen skete i Retssalen. Den saaledes stedfundne Bevisbedømmelse kunde ikke prøves af Højesteret, og idet R ikke fandtes som Redaktør at have et selvstændigt Ansvar for Fotograferingen, ansaas han ikke strafskyldig herfor. Da Kendelse i Medfør af Rpl. § 31, 4. Stk., 2. Pkt., ikke var afsagt, fandtes der derhos ikke at være Hjemmel til at straffe R for Offentliggørelsen af Billederne. (Dissens)

122

Frøhandel.

En Proprietær K købte hos en Brugforening S et Parti Roefrø med garanteret Spireevne 82 pCt., hvilket Parti leveredes af Fællesforeningen af Danmarks Brugsforeninger F. Han udsaaede Frøet paa et Areal, medens han efter sin Forklaring paa et tilstødende Areal af samme Skifte udsaaede Roefrø, han havde liggende fra Aaret før. Efter hans Angivende kom Roerne meget daarligt op paa det førstnævnte Areal, men godt paa det sidstnævnte. Ifølge Statsfrøkontrollens selvvirkende Kontrol havde alt F's Roefrø svaret til den givne Garanti. Under Hensyn til den herved tilvejebragte Sandsynlighed for, at det leverede Frø havde haft den garanterede Spireevne, fandtes K ikke ved de i Sagen tilvejebragte Oplysninger at have ført tilstrækkeligt Bevis for, at det daarlige Resultat af Udsaaningen skyldtes manglende Spireevne hos det leverede Frø, og S frifandtes derfor for at yde K Erstatning

41

Fuldmagt.

Antaget, at der ikke fra B's Stilling som Bestyrer af en en Læge E tilhørende Landejendom kunde drages nogen Slutning m. H. t. hans Bemyndigelse til paa E's Vegne at modtage og afgive Kvittering for et E tilkommende Overskudsbeløb for Mælkeleverancer til et Mejeri M. Da M derhos ikke havde oplyst andre Omstændigheder, hvorpaa det med Føje kunde støtte en Antagelse om en saadan Bemyndigelse for B, tilpligtedes det at betale E det paagældende Beløb 586 Kr., som B havde brugt til egen Fordel

101

Efter sin Mand Hestehandler A's Død fortsatte Fru A dennes Forretning med Hestehandler B som Opkøber, saaledes at hun udstedte Checks til B, der betalte Sælgerne med Checks udstedt af ham selv. Gevinst og Tab ved Handlerne deltes lige mellem ham og Fru A. Efter alt foreliggende fandtes Fru A at have maattet indse, at hun ved sit eget Forhold havde givet to Hestehandlere C, Føje til at stole paa, at hun personlig hæftede for de for hendes Regning indkøbte Heste, og derfor, da der viste sig ikke at være Dækning for en af B til C udstedt Check, at maatte tilsvare det manglende Beløb. (Dissens).

461

Lignende Dom

464

Funktionærer.

- Kort efter sin Ansættelse i 1930 som Kommis i en Brugsforening afgav A en Erklæring, hvorefter Uddeleren U til ethvert Tidspunkt var berettiget til at afskedige A uden noget Krav fra dennes Side. Den herved skabte Retstilstand fandtes kun at kunne have været gældende en kortere Periode og i hvert Fald at maatte være bortfaldet ved Funktionærlovens Ikrafttræden, og da det ikke var godtgjort, at A havde udvist noget Forhold, der berettigede U til at opsige ham med andet Varsel end i Loven bestemt, havde A ved U's Opsigelse af ham den 29. Nov. 1941 til Fratrædelse den 1. Januar 1942 haft Krav paa 6 Maaneders Varsel, hvorved bemærkedes, at Virksomheden ikke kunde anses at have været kriseramt — jfr. Lov Nr. 349 af 29. Juni 1940 § 2 b. A's Holdning efter Opsigelsen fandtes derhos ikke med Føje at kunne opfattes som en Godkendelse af Opsigelsen. 333
- A/S Dansk Paahængsvogns-Fabrik »DAPA« F opsagde efter en Sabotagebrand den 29. December 1943 en Repræsentant R til Fratrædelse 1. Febr. 1944 under Henvisning til, at Virksomheden var kriseramt — jfr. Lov Nr. 349 af 29. Juni 1940 og Lov Nr. 527 af 19. Dec. 1942. Efter det oplyste havde F atter været produktionsdygtig i Begyndelsen af Juli 1944, omend en enkelt af Maskinerne først kunde tages i Brug i September. Da det ikke kunde antages, at F ved Branden havde været hindret i sin Virksomhed i væsentlig større Udstrækning, end det under normale Forhold vilde være Tilfældet, og da ej heller den Omstændighed, at Branden skyldtes Sabotage, kunde medføre, at F kunde betragtes som kriseramt i Lovens Forstand, havde F ikke været berettiget til at opsige R med kortere Varsel end det ham efter Funktionærloven tilkommende. 636
- Antaget, at en Brugsforening med Føje havde opfattet en af nogle Medhjælpere foretaget Opsigelse af deres Stilling, hvilken Opsigelse var motiveret med, at et Samarbejde med Foreningens Uddeler var umuliggjort, som et endeligt og bindende Afkald paa Medhjælpernes Rettigheder ifølge det hidtil bestaaende Kontraktsforhold, uanset at Uddeleren nogen Tid efter, inden de paagældende Medhjælperes Engagement udløb, var fratraadt. 648
- En paa Odense Folketeater T siden 1933 beskæftiget Scenemester S's Stilling maatte — som af T's Indehaver for Landsretten indrømmet — i hvert Fald før 1940, hvor der dreves fast Teater, anses omfattet af Funktionærlovens § 1, b. I Tiden derefter fortsatte S som Scenemester og havde efter det oplyste i denne Virksomhed Folk under sig, som han selv antog og førte Tilsyn med, og selv om denne Virksomhed paa Grund af de unormale Forhold var blevet tidsmæssigt noget indskrænket, og S i ledige Perioder sattes til andet Arbejde, fandtes det ikke godtgjort, at hans Stilling havde mistet Karakteren af en Funktionærs 811

Færdsel.

Idet en 64-aarig Cyklist, Husmand C, uden at se sig tilbage og uden i Tide at give Tegn til Færdselsændring svingede over en Hovedvej for at køre ind paa en Sidevej, blev han paakørt af en bagfra kommende Lastbil, hvis Bremses var i Uorden, og som blev fremført med en Fart, der oversteg den tilladte Maksimalhastighed. Saavel C som Førerer af Lastbilen fandtes at have Skyld i Sammenstødet, hvorved C bl. a. paadrog sig et aabent Brud af venstre Underben. Fuld Erstatning for tabt Arbejdsfortjeneste, Invaliditet og Svie og Smerte ansattes til 6000 Kr., hvoraf der under Hensyn til C's Uagtsomhed kun tilkendtes ham $\frac{1}{3}$. (Dissens)

191

Gader.

I 1941 tillod Københavns Magistrat M, at et mellem to Ejendomme liggende privat Gadestykke, der i sin Tid var anlagt af A i Forbindelse med et Udstykningsforetagende, for et Tidsrum af 25 Aar afspærredes og benyttedes af Ejerne E af nævnte Ejendomme mod en mindre aarlig Afgift til M. Under en af A mod M anlagt Sag udtalt, at forskellige af M paa-beraabte Bestemmelser, navnlig i Byggeslov for København Nr. 148 af 29. Marts 1939, ikke fandtes at indeholde Hjemmel for, at A's Ejendomsret over Gadearealet var bortfaldet, og at en af A i 1907 udstedt Deklaration kun hjemlede M Ret til at overtage Arealet som offentlig Gade. Herefter, og idet Afspærringen ikke var begrundet ved de i Byggeslovens § 27, Stk. 3, nævnte almene Hensyn, kendtes M uberettiget til at tillade Afspærringen m. v. (Dissens)

91

Garanti.

Et herværende Speditionsfirma S, der omkring Nytaar 1940 havde paataget sig at ordne Forsendelsen af og tegne Sø- og Krigsforsikring i Amerika for nogle af et herværende Firma F i Amerika bestilte Varer, anmodede et amerikansk Speditionsfirma om at dække Assurancen. Efter at det Skib, hvormed Varerne forsendtes, var krigsforlist i Marts 1940, viste det sig, at Forsikringen ikke omfattede Fragt og Forsikringspræmie. S paatog sig herefter en Garanti gaaende ud paa, at det forpligtede sig til at godtgøre F Fragt og Assurancepræmie udgørende Dollars 1567,93, saafremt det viste sig at Forsikringen ikke reguleredes med et Beløb, der foruden Fakturaværdien og 5 pCt. Avance, omfattede det nævnte Beløb. Efter at Forsikringen i Juni 1941 var blevet reguleret eksklusivt det sidstnævnte Beløb, og Forhandlingerne om yderligere Regulering var blevet afbrudt ved Amerikas Indtræden i Krigen, fandtes S efter Omstændighederne pligtig at opfylde Garantien, og det blev herefter unødvendigt at tage Stilling til det af F anførte om S's Ansvar for det ved Forsikringens Tegning udviste Forhold

495

En Bryggeriejer G, der bortforpagtede Bryggeriet til M, trans-

- porterede kort efter nogle ham tilhørende Aktier i et Elektricitets-Aktieselskab, hvilke Aktier gav Ret til Forbrugerrabet ved Industridrift, til M og lod Transporterne notere i Selskabets Bøger, hvorefter Rabatten tilfaldt M, der af G blev gjort bekendt med Transporterne, medens G beholdt Aktierne i sit Værge og oppebar Udbytte af dem. Selv efter M's egen Forklaring havde Hovedformaalet med Transporterne været Forbrugerrabattens Overførelse, og da det efter Sagens Oplysninger ikke kunde antages, at G havde givet Afkald paa Aktierne i større Omfang, end Forbrugerrabattens Udøvelse af M i dennes Forpagtningstid medførte, blev Aktierne i en af G's Dødsbo mod M anlagt Sag tilkendt Boet 630
- Statueret, at en af en Gaardejer, der havde udlejet et Moseareal, overfor Lejeren afgivet Garanti for, at der i Sæsonen 1943 paa Arealet kunde produceres 3000 Tons Tørv, ikke var opfyldt 821

Gaver.

- I Sept. 1933 anbragte F, der var Ejer af en betydelig Formue, nogle paa Ihændehaveren lydende Værdipapirer af samlet Paa-lydende 67.000 Kr. i en Bankboks og overgav kort efter begge Boksnøglerne til Frøken B, der derefter uafbrudt havde dem i sin Besiddelse. Bokskontrakten, der var underskrevet af Frøken B, havde en Paategning om »Fuldmagt« for F. I Febr. 1935 døde F, der i sin Levetid havde oppebaaret Renterne af Kapitalen. Ifølge den af Frøken B afgivne Forklaring havde F i 1933 sagt til hende, som han i en lang Aarrække havde staaet i Venskabsforhold til, at han vilde overlade hende en Kapital, som hun skulde anvende til Oprettelsen af et Legat, men hvoraf hun efter hans Død selv skulde nyde Renterne. Antaget, at der forelaa en fra F's Side fuldbyrdet Livsgave, hvorved bemærkedes, at der ikke kunde tillægges et af F og Frøken B underskrevet Notat paa et foreløbigt Bokskort, hvorefter F kunde »nedlægge og udtage af Boksen naar som helst« nogen afgørende Betydning 705

Gæld.

- Spørgsmaal om der ved en Panthavers Realisation af en pantsat Grund var fremkommet et Overskud som tilkom Debitor 22
- Antaget, at K, der mod Haandpant i Aktier havde ydet et Aktieselskab S Forstrækninger, efter at have foretaget Arrest for sin Fordring og herunder krævet denne betalt, maatte finde sig i, at en Tredjemand A efter Aftale med S's Direktør B, der var Selvskyldnerkautionist, indløste ham, saaledes at A indtraadte i K's Rettigheder. Endvidere antaget, at K efter at have gjort Udlæg for en af ham overtaget, ligeledes ved Haandpant i Aktier i S sikret, Fordring paa B, var pligtig paa tilsvarende Maade at lade sig indløse af A — i Hh. t. et af ham afgivet Tilsagn — mod Betaling af det Beløb, 13.500 Kr., som han selv havde givet for Fordringen 79

Et af Aarhus Kommune K i 1930 optaget Laan, hvis Obligationer var udstedt for danske eller svenske Kroner, saaledes at Rentekuponer og udtrukne Obligationer i Danmark skulde betales i danske Kroner, i Sverige i svenske Kroner, blev i Hh. t. en Bestemmelse i Obligationerne af K opsagt til Indfrielse pr. 1. Juli 1942 dog ikke med Virkning for udenlandske Obligationsejere. Da Nationalbanken nægtede at stille de fornødne Beløb i svenske Kroner til Raadighed, nægtede K overfor en dansk Statsborger A, der i 1939 for danske Kroner i Sverige havde købt 4 Obligationer, at indfri i svenske Kroner saavel en pr. 2. Januar 1941 udtrukket Obligation som Kuponer og opsagte Obligationer, idet K dog ikke bestred A's Ret til at kræve Indløsning i svenske Kroner i Sverige, naar og forsaavidt de fra det Offentliges Side foretagne Indgreb maatte tillade det, men hævdede, at Forrentningen i Medfør af Udtrækningen og Opsigelsen var ophørt henholdsvis pr. 2. Januar 1941 og 1. Juli 1942. A anerkendte Opsigelsens Lovlighed, og at han ikke kunde kræve Indløsning af Obligationerne her i Landet i dansk Mønt efter Kursen paa svenske Kroner, — hvad han dog var villig til at modtage — men hævdede, at K ved ikke at fremskaffe den fornødne Valuta til Indfrielse i svenske Kroner havde misligholdt sin Forpligtelse og derfor var pligtig at svare Forhalingsrenter i Medfør af § 62 i Gældsbrevsloven. Antaget, at K under de foreliggende Omstændigheder, hvor K havde tilbudt Indfrielse i Overensstemmelse med de for Indfrielse heri Landet gældende Regler, ikke — som Følge af at den havde været afskaaret fra at indfri i Sverige i svensk Mønt — var ifaldet Moraansvar. (D i s s e n s)

261

I et Skøde hed det: »Af Hensyn til Lov om Begrænsning af Tinglysning af Gæld bemærkes, at der skal søges Omvurdering af Ejendommen — — —«. Antaget, at Køberinden K's ubeføjede Vægning ved at medvirke til Omvurdering var en saa væsentlig Misligholdelse af hendes Forpligtelser, at den Del af hendes Gæld til Sælgeren, der ikke var blevet pantesikret, straks var forfalden til Betaling. Udtalt, at den Omstændighed, at K efter Landsretsdommens Afsigelse havde ladet foretage Omvurdering hvorefter Pantebrevet vilde kunne tinglyses for dets fulde Paa-lydende — ikke kunde føre til andet Resultat. (D i s s e n s)

282

Handelsomsætning.

I et Tilfælde, hvor det i en mellem en Tørveproducent P og Københavns Belysningsvæsen B indgaaet Kontrakt var bestemt, at P mod en Tillægsbetaling skulde oplægge et vist Kvantum Tørv paa en af ham fremskaffet Oplagsplads, og at Prøveudtagning og Vejning skulde ske ved disse Tørvs Indkørsel til København, samt at den paa Basis af de udtagne Prøver foretagne Analyse skulde danne Grundlaget for Afregningen, fandtes det under Oplagringen indtrufne Svind at maatte fragaa i det Kvantum, hvorfor Betaling skulde ydes,

- og det maatte i saa Henseende være uden Betydning, hvor Tørvenes Leveringssted iøvrigt maatte anses at være. Derimod fandtes Betaling for Kørsel til og Stakning af Tørvene paa Stakkepladsen e. O. at burde beregnes efter den ved Oplagringen stedfundne Vejning 15
- En Proprietær K købte hos en Brugforening S et Parti Røefrø med garanteret Spireevne 82 pCt., hvilket Parti leveredes af Fællesforeningen af Danmarks Brugsforeninger F. Han udsaaede Frøet paa et Areal, medens han efter sin Forklaring paa et tilstødende Areal af samme Skifte udsaaede Røefrø, han havde liggende fra Aaret før. Efter hans Angivende kom Roerne meget daarligt op paa det førstnævnte Areal, men godt paa det sidstnævnte. Ifølge Statsfrøkontrollens selvvirkende Kontrol havde alt F's Røefrø svaret til den givne Garanti. Under Hensyn til den herved tilvejebragte Sandsynlighed for, at det leverede Frø havde haft den garanterede Spireevne, fandtes K ikke ved de i Sagen tilvejebragte Oplysninger at have ført tilstrækkeligt Bevis for, at det daarlige Resultat af Udsaaningen skyldtes manglende Spireevne hos det leverede Frø, og S frifandtes derfor for at yde K Erstatning 41
- S, der havde solgt et Parti Stødbrende »saa pænt og godt, som Bøgestød i Almindelighed er« til K₁, der havde videre-solgt det »frit for Frøn« til K₂, fandtes pligtig at refundere K₁ den Erstatning, som denne var blevet dømt til at betale K₂, fordi Partiet ifølge et retsligt Skøn for 25—50 pCt.s Vedkommende var frønnet og derhos var mindre end i Fragtbrevet angivet 131
- Da det maatte anses godtgjort, at et af F₁ til F₂ den 13. Maj 1942 afgivet skriftligt Tilbud om Levering af et Parti Tørv »Mellemsalg forbeholdt« allerede under en Telefonsamtale samme Dag var akcepteret af F₂, uden at F₁ da protesterede mod Akcepten eller gjorde F₂ bekendt med, at Tørvene skulde være solgt til anden Side, havde F₁ savnet Føje til den 15. Maj efter Modtagelsen af F₂'s skriftlige Akcept at vægre sig ved at levere Tørvene under Henvi-sning til, at Partiet var solgt til anden Side. Herefter ansaas F₁ erstatningspligtig. . . . 134
- K havde i Jan. 1942 af S købt et i 5 Stakke henstaaende Parti Tørv af Produktionen 1940, idet det i Kontrakten hed: »Kvalitet og Kvantum er uden alt Ansvar for mig, Sælgeren, da det er et skadelidt Parti, jeg selv har maattet overtage.« Da en Aftager nægtede at modtage Tørv af Partiet under Henvi-sning til, at de havde for stort Vand- og Askeindhold, vægrede K sig ved at vedstaa Kontrakten. Antaget, at K til sin Frigørelse hverken kunde paaberaabe sig de i vedkom-mende landbrugsministerielle Bekendtgørelser indeholdte Bestemmelser om Maksimalindhold af Vand og Aske eller de almindelige Regler om urigtige Forudsætninger 313
- Ikke fundet godtgjort, at en Grosserer endeligt havde købt et

- ham tilsendt Parti Flipper, som han maatte antages at have returneret kort efter Modtagelsen. (D i s s e n s) 348
- Statueret, at en af en Møbelfabrik M den 4. Oktober 1942 fremsat Reklamation over et af et en gros Firma F i Juli leveret Parti Celluloselak under de foreliggende Omstændigheder og under Hensyn til Bestemmelsen i Købelovens § 52 maatte anses at være fremkommet for sent, og at der ikke var Grundlag for at statuere, at F havde afskaaret sig fra at paaberaabe sig dette. Allerede som Følge heraf dømtes M til at betale Lakken 492
- I et Tilfælde, hvor et Firma F₁ i Herning havde solgt forskellige Partier Brunkul til et Firma F₂ i Horsens frit i Banevogn Troldhede Station, idet F₁ skulde sørge for at fremskaffe Banevogne, fandtes det godtgjort, at der var truffet Aftale om Levering til bestemte Tidspunkter, og F₁, der intet nærmere havde oplyst om, hvad det havde foretaget sig til Imødegaaelse af paastaaede Hindringer for rettidig Levering hidrørende fra Mangel paa Jernbanevogne eller Vejenes Ufarbarhed, fandtes herefter og efter det iøvrigt foreliggende pligtig at tilsvare F₂, hvad dette havde udbetalt i Godtgørelse for Overliggetid og yderligere Forsinkelse for de Skibe, hvormed Varerne forsendtes fra Kolding og Horsens 711

Hospitaller.

- Under en af den paa Horsens Kommunehospital K ansatte Reservelæge L foretagen Operation paa en Husassistent til Fjernelse af Ledmus i højre Albueled blev nogle Nervegrene til enkelte Muskelgrupper paa Underarmen overskaaret, hvilket medførte, at Fingrenes Strækkeevne bortfaldt og Tommelens uadførende Bevægelse blev umuliggjort. K's Overlæge havde udtalt, at han plejede at kunne klare sig med et lidt kortere Snit end det af L anvendte, og at Snittet maaske var kommet lidt længere nedad og fortil end ønskeligt, og Retslægeraadet havde bl. a. udtalt, at Forudsætningen for det anvendte Snit er, at det kun udføres i saadan Udstrækning, at der ikke kommer Fare for Nervelesion, men at Afstandene til Farezoner er smaa, og at Forholdene under Operationen kan forme sig saaledes, at der trods Agtpaaagivenhed hos Operatøren kan komme Nervelesion. Antaget, at der af L var begaaet en Fejl, der maatte tilregnes ham som et uagtsomt Forhold, og at K herefter var erstatningspligtig 111

Hoteller.

- En Repræsentant R for et Pelsvarefirma anmodede ved sin Afrejse fra Hotel »Royal« H i Aarhus Hotellets 1. Karl K₁ om, at hans tre Kufferter maatte blive bragt til Banegaarden og indskrevet som almindeligt Rejsegods. H's Togkarl K₂, der var ukendt med Kufferternes Indhold, anbragte dem paa en Budcykel, hvorfra en af Kufferterne, indeholdende Pelsvarer

til Værdi ca. 11.000 Kr., blev stjaalet under en kort efter indtruffet Luftalarm, hvor den var uden Tilsyn. R havde ikke overfor K₁ eller nogen anden af H's Funktionærer fremhævet, at den bortkomne Kuffert, for hvilken Transportforsikring ikke var tegnet, indeholdt særligt værdifulde Genstande eller overhovedet givet nogen særlig Instruks om Paapasselighed. Uanset at K₁ var bekendt med, at Kufferterne bl. a. indeholdt Pelsprøver, der havde været udstillet paa H, fandtes det betænkeligt at lade H, der havde erkendt at være erstatningspligtig, bære den fulde Skade, og Erstatningen ansattes skønsmessigt til 3000 Kr. (D i s s e n s)

784

Hunde.

Udtalt, at Bestemmelsen i § 4, Stk. 1, i Hundelov Nr. 164 af 18. Maj 1937 om Afgiftsfrihed, hvor der i en Husstand paa Landet kun holdes een Hund, maatte antages kun at gælde for Landkommuner. Da der endvidere ikke af Helsingør Byraad i Hh. t. Lovens § 3, Stk. 1, 3. Punktum, havde været truffet Bestemmelse, der havde medført Bortfald af Afgift for en Hund tilhørende en paa Købstadens Overdrev boende Gartner, var der med Rette aikrævet denne Afgift. (D i s s e n s)

758

Huse.

En Landarbejder L, der ifølge skriftlig Kontrakt som en Del af Lønnen havde fri Bolig, udeblev den 13. Juli 1942 fra sit Arbejde, hvorefter Husbonden den 28. Juli ved Fogeden lod ham udsætte af Huset. Antaget, at L i Medfør af § 38 i Lovbek. Nr. 3 af 6. Januar 1942 som værende kommet af sin Plads i Utide havde haft Krav paa en Frist af 4 Uger. Herefter ophævedes Udsættelsesforretningen, og der tilkendtes L en Erstatning af 75 Kr.

378

Interessentskab.

Ved den paa Grundlag af Bekendtgørelserne af 23. Nov. 1940 og 29. Marts 1941 vedrørende Handel med animalske Fedtstoffer m. v. trufne Ordning blev de Virksomheder, der beskæftigede sig med Fremstilling og Salg af Fedt, delt i 3 Kategorier: Producenter af Ræatalg, Fabrikanter (Talgsmelterier) og Grossister, hvilke sidste dannede I/S Fedtcentralen. Uanset at Danske Andelsslageriers Fedtraffinaderier i Masnedsund F inden Ordningens Gennemførelse foruden Fedtraffinaderi drev en omfattende en gros Handel med Fedt, fandtes F, der uden at have protesteret derimod var blevet autoriseret som Talgsmelteri, under Hensyn til, hvad der var oplyst om Aarsagerne til, at der var indrømmet Grossisterne Ret til at danne Fedtcentralen, ikke i Hh. t. en Bestemmelse i Interessentskabskontrakten om Tiltrædelsesret for andre Grossister at kunne kræve at blive Medlem af Fedtcentralen

115

Spørgsmaal om Omfanget af en af A paalagt Forpligtelse til at stille Midler til Raadighed til Betaling af Løn til Arbejderne i B's Fabrik	162
Spørgsmaal om Opgørelse af Mellemværende bl. a. hidrørende fra Finansiering af en Tredjemand	438

Jernbaner.

En Person T blev under et Ophold i Rønne Havn paakørt af en Jernbanevogn, der henstod ubremset paa Havnearealet og blev sat i Drift af den stærke Storm. Vognen havde en Købmand K lejet af De bornholmske Jernbaner J til Brug ved Kulløsning, hvilken Losning K havde overdraget den stedlige Havne- og Købmandsforening F til selvstændig Udførelse ved egne Folk. Den T tilkommende Erstatning frifandtes K for at udrede, hvorimod F og J, der begge antoges at have Ansvar for, at Vognen havde henstaaet ubremset, kendtes erstatningspligtige, saaledes at de i deres indbyrdes Forhold skulde udrede hver Halvdelen. (D i s s e n s)	52
Medens to Vognladninger Halm, anbragt paa aabne Jernbanevogne, henstod paa Frederiksberg Station, blev Halmen delvis ødelagt ved en i den ene Vognladning opstaaet Ild, der bredte sig til den anden Vognladning. Statsbanerne S nægtede at erstatte Skaden under Henviisning til, at den skyldtes den særlige med Befordring i aabne Vogne forbundne Risiko, jfr. Lovbek. Nr. 465 af 30. Aug. 1940 § 38, Punkt 1. Efter det oplyste maatte det vel antages, at Ilden var opstaaet udefra, men det maatte anses uopklaret, hvorfra den stammede, og idet S ikke havde sandsynliggjort, at Skaden skyldtes Forhold, for hvilke S i Hh. t. nævnte Lovbestemmelse var ansvarsfri, fandtes de at være erstatningspligtige i Medfør af Lovens § 37.	526
Statsbanerne i Medfør af Lov Nr. 117 af 11. Marts 1921 § 1 kendt erstatningspligtige overfor en Passager, der faldt og kom til Skade under Udstigning paa Veksø Station, fordi Toget satte sig i Bevægelse, inden Udstigningen var tilendebragt....	556
Efter at et Trolldhede-Kolding-Vejen Jernbaneselskab J tilhørende Tog havde passeret et Punkt ca. 1400 m nordvest for Vorbasse Station, opstod der Ild i noget Lyng og tørt Græs paa Jernbaneskraaning, hvorfra Ilden bredte sig til en Naaletræsplantage, hvoraf ca. 7,5 ha brændte. Branden maatte antages at skyldes Gnister fra Lokomotivet. Under Hensyn til, at Plantagen var planlagt og delvis anlagt inden Banens Anlæg, og at Ilden opstod paa Baneskraaning og først derfra efterhaanden bredte sig over et Mose- og Kærareal til Plantagen, der er anlagt paa Hedeareal og adskilt fra Banen ved et Brandbælte af 25 m Bredde, fandtes Bestemmelsen i Lov Nr. 117 af 11. Marts 1921 § 7, 2. Stk., 2. Led, ikke at kunne komme til Anvendelse, og da Plantageejereren P derhos ikke fandtes at have udvist noget uagtsonit Forhold, der kunde medføre	

Bortfald af J's Erstatningspligt, tilpligtedes J at refundere P's Brandforsikring den udbetalte Erstatning	764
--	-----

Kastration og Sterilisation.

Fru N, der paa Grundlag af en Overlægen L ved Østifternes Aandssvageanstalt Ø godkendt Lægeerklæring, hvorefter hun stod paa Overgangen mellem de lettere aandssvage og Sinkegruppen, i Efteraaret 1938 var blevet inddraget under Aandssvageforsorg og anbragt paa Ebberødgaard, og som i Febr. 1940 bl. a. paa Grundlag af en af en Afdelingslæge paa Ebberødgaard afgivet Erklæring, hvorefter hun var aandssvag i lettere Grad med en Intelligenskvotient paa 75, var blevet steriliseret, krævede Erstatning hos L og Ø under Henvi- sing til, at hun efter Lægeundersøgelser foretaget i Nov. 1941 og Febr. 1943 ikke var aandssvag. Retslægeraadet havde i Maj 1943 udtalt, at hun ikke kunde betegnes som aandssvag. Da det maatte antages, at Betingelserne i Lov Nr. 171 af 16. Maj 1934 om Foranstaltninger vedrørende aandssvage havde foreligget saavel ved Fru N's Inddragelse under Aandssvageforsorg som ved Indstillingen om Sterilisation, og der ikke var Holdepunkter for at antage, at Indstillingen havde indeholdt urigtige Oplysninger eller var afgivet paa urigtigt Grundlag, fandtes der ikke at være Grundlag for Erstatningsansvar	751
--	-----

Kommission.

Antaget, at en Arkitekt, der havde anvist Køberen af en Ejendom, havde Krav paa Andel i et Salær, som Køberen havde udbetalt en Sagfører	503
--	-----

Kommuner.

Antaget, at Ordet Koholderi i § 27, 2. Stk., i Sundhedsvedtægterne for Fredericia maa forstaaes i den hidtidige snævrere Betydning, hvorefter Koholderi kun foreligger, hvor der, navnlig i Byer og disses Omegn, holdes Besætning af Malkekvæg uden for egentlig Landbrug, og at Sundhedskommissionen S herefter havde savnet Hjemmel i Hh. t. nævnte Bestemmelse at forbyde det af en Avlsbruger A i Fredericia drevne Mælkesalg fra Ejendommen. (D i s s e n s).

Derimod fandtes der ikke at være Grundlag for at paalægge Kommunen Erstatningsansvar i Anledning af Forbudet, hvorved bemærkedes, at det maatte antages, at en Regel om Forbud mod Salg af Mælk fra alle Kvægbesætninger i Byen vilde kunne være gennemført — uden Ydelse af Erstatning — ud fra saglige sundhedsmæssige Synspunkter, samt at S fandtes at have haft nogen Grund til at mene, at den valgte Formulering — overensstemmende med, hvad der maatte antages at have været tilsigtet — afgav Hjemmel for et Forbud som det udstedte. (D i s s e n s)	169
---	-----

Konfiskation.

- To i Strid med Prislovens § 8, Stk. 1, og Bek. Nr. 520 af 12. Oktober 1940 § 1, jfr. § 3, købte Lastvognsdæk inddraget til Fordel for Statskassen 46
- I et Tilfælde, hvor en Række Personer havde solgt Kobber til højere Pris end Maksimalprisen, konfiskeredes de udover Maksimalprisen oppebaarne Beløb; hos en enkelt Tiltalt, der kun havde virket som Mellemand, dog alene den opnaaede Fortjeneste 291
- I et Tilfælde, hvor to Handlende H og en Fabrikant F fandtes skyldige i henholdsvis at have solgt og købt Kobber til højere Pris end Maksimalprisen, konfiskeredes for H's Vedkommende de udover Maksimalprisen oppebaarne Beløb, medens der for F's Vedkommende ikke fandtes Anledning til at inddrage Værdien af det af ham købte Metal, men alene et ham af den erlagte Overpris tilbagebetalte Beløb — jfr. Prislovens § 19, Stk. 5, 1. og 2. Pkt. 305
- I et Tilfælde, hvor en Produkthandler og hans Prokurist fandtes skyldig i Handel med Kobber til højere Pris end Maksimalprisen, konfiskeredes den opnaaede Overpris hos Produkthandleren 310

Konkurrence.

- Ved Udtrædelsen i April 1940 af et Interessentskab om en Brændselsforretning i Randers forpligtede A sig til, saafremt han i de første 2 Aar nedsatte sig som Brændselshandler i Randers, at aftage sit Forbrug af importeret Brændsel fra sin hidtidige Medinteressent B. A købte desuagtet Brændsel andetsteds, men da det maatte anses godtgjort, at B ikke havde lidt noget Tab herved, frifandtes A for Erstatningsansvar.... 87
- Et Vinfirma V₁ havde fra 1934 for en Kirsebærvin benyttet en Etikette inddelt i fire lige store rektangulære Felter, hvoraf to i gullig og to i karmoisinrød Farve. Paa Etiketten, hvorpaa var afbildet Kirsebær, stod bl. a. med Guldbogstaver »Morelli« Kirsebærvin og Firmanavnet. »Morelli« var registreret som Ordmærke i 1935, og i 1942 blev Etiketten registreret som udført i Farver. I Sommeren 1940 begyndte et andet Vinfirma V₂ for Kirsebærvin at benytte en Etikette bestaaende af et bredt rektangulært karmoisinrødt Felt og et smalt gulligt Felt; paa Etiketten, der ogsaa indeholdt Afbildning af Kirsebær, stod bl. a. Varenavnet »Kirsinetta« i hvide Bogstaver samt Firmanavnet. Bl. a. under Hensyn til den fremtrædende Anbringelse af Varenavnene og disses indbyrdes Ulighed saavel i Ordlyd som Bogstavfarve fandtes Etiketterne ikke at frembyde saadan Lighed, at de var egnede til at forveksles i Omsætningen. (D i s s e n s) 402
- Mod A var rejst Tiltale i Anledning af, at han fremstillede saakaldte Fotochecks, som han for en Pris af 25 Øre pr. Stk. solgte til Forretningsdrivende, der udleverede dem til Kunder,

som derefter ved at henvende sig til en Fotograf F med Checkene, i Hh. t. derom mellem A og F truffet Aftale, til en Pris af 2 Kr. 50 Øre (»Reklamepris«) kunde faa udført Fotografering med Fremstilling af 5 Billeder, der indklæbdes i en Mappe, som tillige blev paaklæbet en Del af Checken, hvorved Mappen tjente som Reklame for den Forretning, der havde udleveret Checken. Da Udleveringen af Fotocheckene ikke fandtes at kunne betegnes som Ydelse af Tilgift eller at kunne sidestilles hermed, kunde A ikke anses efter Konkurrencelovens § 12, Stk. 1, og da den af F ydede Rabat ikke var af den i § 12, Stk. 2, omhandlede Art, var denne Bestemmelse allerede af denne Grund uanvendelig paa A's Forhold. Herefter frifandtes A. (D i s s e n s)

662

Konnossement.

Ifølge den af en kgl. Vejer og Maaler V ved Udlosningen af et Parti Kalksalpeter foretagne Optælling manglede der 48 af det i Konnossementet anførte Antal Sække. Efter Oplysningerne om den af V ved Optællingen anvendte Metode og under Hensyn til de med denne forbundne Fejlmuligheder, fandtes Modtageren ikke, saaledes som det under de foreliggende Omstændigheder maatte paahvile ham i Hh. t. Lov Nr. 150 af 7. Maj 1937 § 3, Stk. 6, at have ført fornødent Bevis for, at han ikke havde modtaget det i Konnossementet angivne Antal Sække, og Rederiet frifandtes herefter for Ansvar

777

Kontrakt.

Spørgsmaal om Omfanget af en af A paalagt Forpligtelse til at stille Midler til Raadighed til Betaling af Løn til Arbejderne i B's Fabrik

162

Et Medlem M af en Andelsboligforening A havde mod et Vederlag af 3000 Kr. overdraget sin Andelsret og Lejlighed til B, men da A's Bestyrelse paa Henvendelse fra M modsatte sig Overdragelsen, overdrog M, efter Aftale med Bestyrelsen, Andelsret og Lejlighed til en Andelshaver, der ønskede en større Lejlighed. Idet A ikke i Vedtægterne i det foreliggende Tilfælde havde haft Hjemmel til at modsætte sig Overdragelsen til B, var Ophævelsen af Aftalen med denne uberettiget. Da det imidlertid stillede sig usikkert, om Lejligheden, hvis nuværende Indehaver ikke var inddraget under Sagen, vilde kunne stilles til B's Disposition, fandtes det betænkeligt at tage den af B herom nedlagte principale Paastand til Følge, hvorimod M og A, hvis Bestyrelse havde maattet regne med, at M's Henvendelse alene gik ud paa at indhente Godkendelse i Hh. t. Vedtægterne, in solidum tilpligtedes at betale B en Erstatning af 3000 Kr. (D i s s e n s)

174

Erstatningsansvar paalagt Forlag for uberettiget Ophævelse af Kontrakt om Udgivelse af »Dansk System« for Folkeskolen..

205

Misligholdelse af en Handel om Tørvesmuld

253

- Ikke fundet godtgjort, at en Møbelfabrikant havde handlet ufor-
 svarligt ved Realisation af en af ham som ufyldestgjort Pant-
 haver overtaget, en Arkitekt tilhørende Ejendom, og heller
 ikke, at Arkitektens Underskrift paa en Aftale var opnaaet
 paa en mod Aftalelovens § 29 stridende Maade 658
- En Parcellist, der havde lejet en Mose til Produktion af Tørv,
 fandtes berettiget til at hæve Kontrakten og kræve Erstatning
 for sit Tab, derunder for tabt Fortjeneste 676
- Statueret, at et Mejeri ikke kunde anfægte en med en Leve-
 randørforening indgaaet Overenskomst, hvorefter Overskudet
 ved en Likvidation af Mejeriet skulde udbetales Leverandørerne. 692

Kreditforeninger.

En paa en Ejendom hvilende Servitut om Ret til Brydning af
 Brunkul mod Betaling af 500 Kr. for hver Tønde Land, i
 hvilken Brydning paabegyndtes, blev i 1924 ved en Fejltagelse
 slettet af Realregistret og var derfor ikke anført i en Ting-
 bogsattest, paa Grundlag af hvilken en Kreditforening K i 1931
 ydede et Laan i Ejendommen paa 20.000 Kr. Efter at der i
 1940 var begyndt Kulbrydning paa Ejendommen, og Ejeren i
 den Anledning havde faaet udbetalt 7250 Kr., lod K, der i 1938
 af Dommerkontoret var gjort bekendt med Fejlen, der da var
 rettet, i 1941 Ejendommen tvangsrealisere, hvorved K led et
 Tab paa ca. 7000 Kr. Den Omstændighed, at Servitutten
 hvilede paa Ejendommen, fandtes at være en saadan Mangel
 ved Pantesikkerheden, at K, senest da Brydningen begyndte,
 kunde have krævet Pantefordringen betalt, hvis den ikke paa
 anden Maade opnaaede betryggende Sikkerhed, f. Eks. ved
 Transport af Vederlaget for Brydningsretten, og da det fandtes
 tilstrækkelig godtgjort, at K herved kunde have undgaaet
 at lide Tab, frifandtes Statskassen S for Erstatningsansvar.
 (D i s s e n s).

Derimod fandtes S erstatningspligtig overfor A, der under
 Behandlingen af K's Laanesag var blevet bekendt med for-
 nævnte Tingbogsattest, og som paa dette Grundlag, uden
 Undersøgelse af Tingbogen, i 1934 havde ydet et Laan paa
 7000 Kr. i Ejendommen med Sikkerhed umiddelbart efter
 K's Laan. Erstatningen fastsattes skønsmæssigt til 4000 Kr.
 (D i s s e n s) 151

Krigsforanstaltninger.

Statueret, at Forbudet i Prislovens § 8, Stk. 1, mod urimelige
 Priser ogsaa omfatter Køberen.

En Møller, der til Brug i sin Virksomhed havde købt 2
 omtrent nye Lastvognsdæk for 3600 Kr., skønt 2 nye tilsva-
 rende Dæk kun kostede 630 Kr., blev for Overtrædelse af den
 nævnte Lovbestemmelse og af Bkg. Nr. 520 af 12. Oktober
 1940 § 1, jfr. § 3, idømt Straf af Hæfte i 14 Dage. Dækkene
 inddraget til Fordel for Statskassen 46

Statueret, at Forbudet i Prislovens § 8, Stk. 1, mod urimelige Priser ogsaa omfatter Køberen.

Da Landsretten, som havde frifundet en Køber af to brugte Bildæk for Overtrædelse af den nævnte Lovbestemmelse, fordi denne kun antoges at omfatte Sælgeren, ikke havde taget Stilling til Sagens faktiske Omstændigheder, blev Dommen af Højesteret forsaavidt ophævet og Sagen hjemvist til Landsretten

49

Statueret, at Forbudet i Prislovens § 8, Stk. 1, mod urimelige Priser ogsaa omfatter Privates Salg

84

Ved den paa Grundlag af Bekendtgørelserne af 23. Nov. 1940 og 29. Marts 1941 vedrørende Handel med animalske Fedtstoffer m. v. trufne Ordning blev de Virksomheder, der beskæftigede sig med Fremstilling og Salg af Fedt, delt i 3 Kategorier: Producenter af Raatalg, Fabrikanter (Talgsmelterier) og Grossister, hvilke sidste dannede I/S Fedtcentralen. Uanset at Danske Andelsslagteriers Fedtraffinaderier i Masnedsund F inden Ordningens Gennemførelse foruden Fedtraffinaderi drev en omfattende en gros Handel med Fedt, fandtes F, der uden at have protesteret derimod var blevet autoriseret som Talgsmelteri, under Hensyn til, hvad der var oplyst om Aarsagerne til, at der var indrømmet Grossisterne Ret til at danne Fedtcentralen, ikke i Hh. t. en Bestemmelse i Interessentskabskontrakten om Tiltrædelsesret for andre Grossister at kunne kræve at blive Medlem af Fedtcentralen

115

I en i 1938 indgaaet Forpagtningskontrakt om en større Landejendom var fastsat, at der i aarlig Forpagtningsafgift bl. a. skulde svares et vist Antal Tdr. Byg, saaledes at Afgiften skulde betales i Penge efter et Gennemsnit af højeste og laveste Notering paa Københavns Børs for 2-radet Byg. Mellem Ejeren og Forpagteren var der Enighed om, at Afgiften for Aaret 1941—42 skulde beregnes efter den ved Lov Nr. 185 af 16. April 1941 om en Kornordning for Høstaaret 1941—42 fastsatte Pris paa afleveringspligtig Byg. Idet den i Lovens § 4, Stk. 2, omhandlede Efterbetaling baade efter Lovbestemmelsens Indhold og efter dens Forarbejder maatte anses som et normalt Tillæg til Prisen for afleveringspligtig Byg, fandtes Afgiften at maatte beregnes med et tilsvarende Tillæg. (Dissens) ..

183

Da L, der for Sæsonen 1941 havde faaet overdraget Eneretten til at fremstille Tørv i en E tilhørende Mose, skønnedes at have foretaget, hvad der efter Forholdene stod i hans Magt for at udnytte Mosen bedst muligt, fandtes den mellem Parterne indgaaede Betalingsaftale, ifølge hvilken Prisen for Materiale til de af L producerede 500 Tons Tørv vilde blive 2700 Kr. højere end Maksimalprisen, at maatte tilsidesættes, saaledes at L kun kunde tilpligtes at betale Materialerne med Maksimalprisen 2500 Kr.

236

Efter at Udenrigsministeriets Kommitterede for Industrisager K havde krævet de af et Firma F beregnede Priser for to Ordre

fra den tyske Værnemagt paa Maskiner reduceret med 4 pCt., indgik A, gennem hvem F havde modtaget Ordrene, i Sept. 1941 paa, at den procentvis fastsatte Del af hans Provision reduceredes med de 4 pCt. fra 7½ pCt. til 3½ pCt. Ved en af K senere foretagen Efterkalkulation skete der en yderligere Prisreduktion, og F krævede derefter ogsaa A's Provision yderligere reduceret. Heri fik F bl. a. under Hensyn til, at det ikke i Sept. 1941 havde taget noget Forbehold i saa Henseende, ikke Medhold, dog at 3½ pCt.-Provisionen ikke fandtes at burde ydes A af noget større Beløb end den af K ved Efterkalkulationen endeligt godkendte Pris

284

Tyve Personer, der fandtes skyldige i Overtrædelse af Maksimalprisbestemmelserne for brugte Metaller ved Handel med Kobber, anset med Hæfte- eller Fængselsstraf. (Dissens).

Straffene for to af de domfældte gjordes betingede.

De udover Maksimalprisen oppebaarne Beløb — for en enkelt Tiltalt, der kun havde virket som Mellemand, dog alene Fortjenesten — konfiskeret

291

To Handlende H og en Fabrikant F var sat under Tiltale for henholdsvis at have solgt og købt Kobber til højere Priser end den ved Bek. Nr. 4 af 3. Januar 1941 fastsatte Maksimalpris paa visse brugte Metaller. Antaget, at Handelsministeren ikke ved Udstedelsen af Bekendtgørelsen havde overskredet den ham ved Prisloven meddelte Bemyndigelse, og at ingen af de i Sagen omhandlede Metalgenstande som Pynte- eller Nyttegenstande faldt udenfor Bekendtgørelsens Omraade, idet der, selv om man lagde den Forstaaelse af, hvad der er Metalaffald, som senere har faaet Udtryk i Bek. Nr. 382 af 8. September 1941 § 2, til Grund, maatte gaas ud fra, at samtlige Metalgenstande havde været Metalaffald og var solgt som saadant. H og F ansaas herefter efter nævnte Bekendtgørelse, jfr. Prislov Nr. 306 af 30. Maj 1940, som ændret ved Lov Nr. 652 af 17. December 1940 samt Bek. Nr. 310 af 11. Juni 1940 § 5 henholdsvis med Hæfte i 40 Dage og 20 Dage og med en Bøde af 8000 Kr. (Dissens).

Udtalt, at der ikke kunde blive Spørgsmaal om at anvende Reglen i Strfl. § 84, Stk. 1, Nr. 3, eller dennes Grundsætning.

For H's Vedkommende konfiskeredes de udover Maksimalprisen oppebaarne Beløb, medens der for F's Vedkommende ikke fandtes Anledning til at inddrage Værdien af det af ham købte Metal, men alene et ham af den erlagte Overpris tilbagebetalt Beløb — jfr. Prislovens § 19, Stk. 5, 1. og 2. Pkt. . .

305

En Produkthandler og hans Prokurist, der i betydeligt Omfang havde handlet med Kobber til højere Priser end den for brugte Metaller fastsatte Maksimalpris, anset med Fængselsstraf. (Dissens).

Den opnaaede Overpris konfiskeret hos Produkthandleren. K havde i Jan. 1942 af S købt et i 5 Stakke henstaaende Parti Tørv af Produktionen 1940, idet det i Kontrakten hed: »Kva-

310

- litet og Kvantum er uden alt Ansvar for mig, Sælgeren, da det er et skadelidt Parti, jeg selv har maattet overtage.« Da en Aftager nægtede at modtage Tørv af Partiet under Henvisning til, at de havde for stort Vand- og Askeindhold, vægrede K sig ved at vedstaa Kontrakten. Antaget, at K til sin Frigørelse hverken kunde paaberaabe sig de i vedkommende landbrugsministerielle Bekendtgørelser indeholdte Bestemmelser om Maksimalindhold af Vand og Aske eller de almindelige Regler om urigtige Forudsætninger 313
- Antaget, at det Kvantum Korn, som en Forpagter ved Forpagtningsforholdets Ophør skulde efterlade paa Ejendommen i Medfør af Kornlov Nr. 185 af 16. April 1941 § 3, kun kunde kræves betalt med den i Lovens § 4 fastsatte Pris for afleveringspligtigt Korn, ikke med Prisen for Frihandelskorn. (D i s s e n s) 479
- En Sag om Opgørelsen af et Mellemværende angaaende et solgt Parti Tørv, der ved Leveringen var ukontraktmæssige 653
- Efter at den til Priskontrolraadet P anmeldte saakaldte Papir- og Poseordning, der fastsætter Rabatregler og Salgsbestemmelser for Forhandlere af indenlandsk Papir og Papirposer, i 1941 var blevet ændret bl. a. m. H. t. Bestemmelserne om S sammensætningen af den ved Ordningen indførte Voldgift, nægtede Fabrikant F længere at være Underskriver af Ordningen. Under Henvisning hertil erklærede A/S De forenede Papirfabrikker S den 12. Juni 1942, at de, overensstemmende med deres almindelige Praksis, der først den 12. Okt. 1942 er anmeldt til Priskontrolraadet, ikke i Fremtiden kunde modtage direkte Ordre fra F. Efter at Bestemmelsen om Voldgiftens S sammensætning paany var blevet ændret, tiltraadte F Ordningen, hvorpaa Leverancen fra S i April 1944 blev genoptaget. Antaget, at Bestemmelsen i § 14, Stk. 4, i Lov Nr. 158 om Prisaftaler m. v. af 18. Maj 1937, jfr. § 17, Stk. 3, i Lov Nr. 472 af 28. Nov. 1942 ikke kunde afskære S fra stadig normalt kun at sælge til Underskrivere af Papir- og Poseordningen. Herefter og efter det iøvrigt foreliggende, herunder at P ikke havde fundet Anledning til at skride ind imod Ordningen, kunde S ikke anses at have været uberettiget til at stille som Vilkaar for Salg til F, at han tiltraadte Ordningen. (D i s s e n s).
- Udtalt, at Bestemmelserne i § 1, Stk. 4, § 11, Stk. 3, og § 15, Stk. 3, i sidstnævnte Lov ikke var til Hinder for, at F for Domstolene indbragte Spørgsmaalet om hans Erhvervsinteresser retstridigt var krænket ved S's Standpunkt overfor ham 670
- Udtalt, at en Pris af 18.000 Kr. for en i 1942 af et Automobilfirma F til Skovrider S solgt brugt Lastbil efter det oplyste maatte anses urimelig, jfr. Prislovens § 8. Idet det fandtes betænkeligt at lægge en af Prisdirektoratet i 1943 foretaget Ansættelse af Prisen til 11.000 Kr. til Grund, hvorimod et Af-

slag paa 4000 Kr. skønnedes passende, og idet S ikke ved i Hh. t. Dommen i en af F mod ham anlagt Vekselsag og en foretaget Udlægsforretning at betale Restkøbesummen fandtes at have afskaaret sig fra at gøre Tilbagesøgningskrav gældende, tilkendtes der S det nævnte Beløb af 4000 Kr. (D i s s e n s)

723

Kære i Straffesager.

Under Kære af en Vestre Landsret under Anke af en Straffesag truffet Beslutning tillagdes der i Medfør af Rpl. § 192, 3. Pkt., et Vidne, der i Hh. t. Rpl. § 171, Stk. 3, var indkaldt til at afgive Forklaring under Domsforhandlingen i Viborg, forhøjet Vidnegodtgørelse og Vederlag for Reiseudgifter, hvorhos det bestemtes, at Kæreafgiften vilde være at tilbagebetale den Kærende

735

Køb og Salg.

Spørgsmaal om Køberen af en Gaard havde Krav paa Andel i Vederlaget efter en af Sælgeren indgaaet Kontrakt ang. Udnyttelse af en paa Ejendommen værende Tørvemose

136

Spørgsmaal om der ved en Enkes Salg af Mandens Lægepraksis forelaa noget Forhold fra hendes Side, der kunde paadrage hende Erstatningsansvar, besvaret benægtende

139

Anset godtgjort, at en leveret Hingst var identisk med den solgte.

222

Efter at der af en Prioritetshaver var gjort Udlæg i den Fru A tilhørende Gaard, traf hun og Gaardejer B, der havde ydet hende Forstrækninger, i Foraaret 1938 — i det Øjemed at berigtige deres Mellemværende uden Tvangsauktion — den Ordning, at Fru A tilskødede B Gaarden, saaledes at hun og hendes Mand fortsatte Driften af den, idet det var Meningen at oprette Forpagtningskontrakt. Kort efter udtalte B overfor Fru A, at han, naar hun saa sig i Stand til at købe Gaarden tilbage, ikke vilde stille sig i Vejen herfor, idet han ikke vilde tjene paa Handlen. Fru A opfyldte ikke sine Forpligtelser, og Forpagtningskontrakt blev først oprettet i Juni 1941. Efter at B noget senere forgæves havde søgt Fru A udsat af Besiddelsen af Gaarden, krævede hun ham — under Paaberaabelse af det i 1938 givne Tilsagn, som ikke i Mellemtiden havde været paa Tale — tilpligtet at tilbageskøde hende Gaarden, der paa Grund af Konjunkturerne var steget stærkt i Værdi, for samme Købesum, som han havde givet for Gaarden; men heri fik hun ikke Medhold. (D i s s e n s)

239

En Sag om Erstatning for Afsavn, Reparationer m. v. vedrørende en ukontraktmæssig Generator

343

Antaget, at en Murermester M, der af en Fabrik F havde købt et Centralvarmeanlæg til Levering paa en Byggeplads, med Urette havde annulleret Handlen, da Byggeforetagendet blev opgivet, idet det ikke kunde anses godtgjort, at Handlen var betinget af, at Byggeforetagendet blev gennemført, hvorom

- Slutsedlen intet indeholdt. Da det derhos maatte antages, at F's Afsætningsmuligheder var saaledes begrænsede i Forhold til F's Leveringsmuligheder, at F havde lidt Tab ved Annullationen, ansaas M erstatningspligtig 430
- Sælgeren af en Ejendom ikke anset erstatningspligtig for Svampeangreb 482
- Opgørelse af et Mellemværende mellem en Sælger af en Landejendom og Køberen, der bl. a. gjorde gældende, at der ved hans Overtagelse af Ejendommen manglede Korn og Maskiner m. v., som skulde medfølge i Handlen 584
- Udtalt, at en Pris af 18.000 Kr. for en i 1942 af et Automobilfirma F til Skovrider S solgt brugt Lastbil efter det oplyste maatte anses urimelig, jfr. Prislovens § 8. Idet det fandtes betænkeligt at lægge en af Prisdirektoratet i 1943 foretaget Ansættelse af Prisen til 11.000 Kr. til Grund, hvorimod et Afslag paa 4000 Kr. skønnedes passende, og idet S ikke ved i Hh. t. Dommen i en af F mod ham anlagt Vekselsag og en foretaget Udlægsforretning at betale Restkøbesummen fandtes at have afskaaret sig fra at gøre Tilbagesøgningskrav gældende, tilkendtes der S det nævnte Beløb af 4000 Kr. (Dissens) 723
- En Sag om en Sælgers Ansvar for urigtige Opgivender angaaende Antallet af Træer og disses Tilstand i en solgt Frugtplantage 767
- En Sag angaaende Ansvar for, at Betongulvene i en Bygning, som var opført paa en solgt Parcel, og som Sælgeren skulde færdiggøre, var sunket som Følge af, at de var støbt efter en Frostvejrperiode 813
- I 1933 overdrog A og B et Reklamebureau til Egmont H. Petersens Fond F. Medens F betalte Inventar m. v. efter Vurdering, blev der ikke erlagt Afstaaelsessum for Virksomheden, hvorimod A og B blev antagne uopsigeligt som Leder af Bureauet med Ret til Pension m. v., dog saaledes at de i Tilfælde af »forsætlig og væsentlig Misligholdelse« af deres Forpligtelser havde forbrudt deres Ret efter Kontrakten. I Maj 1943 blev de afskediget til øjeblikkelig Fratræden under Henvisning til, at der i vidt Omfang med Biografteaterejerne var truffet Særaftaler, »der tilsigter at besvige Filmsfonden«. Det fandtes godtgjort, at A ved Gennemførelsen af de nævnte Særaftaler var klar over, at der i hvert Fald m. H. t. en Del af disse blev tilrettelagt en Ordning, som muliggjorde, at man unddrog Filmsfonden en Del af dens Indtægter, men uanset at dette Forhold kunde give Anledning til alvorlig Paatale og Krav om Ændring af Ordningen, fandtes det dog, navnlig under Hensyn til hele Kontraktsforholdets særegne Beskaffenhed, ikke at kunne fastslaa, at der havde foreligget en saadan Misligholdelse, som efter den citerede Kontrakts Bestemmelse kunde give F Ret til Afskedigelse som sket. F, der i Forbindelse med Afskedigelsen i Godtgørelse for Goodwill havde betalt

- 62.000 Kr., ansaas herefter pligtig at yde Erstatning, ved hvis Fastsættelse Hensyn tages til det om A's og B's Forhold oplyste. (D i s s e n s) 826
- Ikke antaget, at Sælgeren S af en større Landejendom med Besætning af Jerseykvæg under Salgsforhandlingerne og Køberen K's indgaaende Besigtigelse af Ejendommen havde givet K Anledning til at regne med, at Besætningen havde været undergivet Kontrol. Idet det dernæst var oplyst, at næppe over 70 pCt. af Landets Jerseykvægbesætninger kontrolleres, havde K ikke kunnet gaa ud fra, at dette var Tilfældet m. H. t. Besætningen paa den købte Ejendom, men det maatte være hans egen Sag forinden Købet at søge Oplysninger herom. — Udtalt af Landsretten, at den af S i Slutseddel og Skøde givne Karakteristik af Besætningens Sundhedstilstand vil ikke have kunnet give K noget helt klart Billede af de virkelige Forhold, men at K i S's Angivelser havde haft tilstrækkelig Anledning til at anstille nærmere Undersøgelse i saa Henseende og herefter ikke kunde rejse Erstatningskrav 843

Leje.

- L, der havde drevet en af ham lejet Restauration i Aalborg paa en saadan Maade, at Politiet efter flere Advarsler lukkede den i Tiden fra 27. Jan. til 15. Febr. s. A., fandtes at have gjort sig skyldig i en saa væsentlig Misligholdelse af de ham efter Lejekontrakten paahvilende Forpligtelser, at Ejeren af Ejendommen havde været berettiget til, som sket, den 10. Februar 1942 uden Varsel at opløse Lejemaalet 1
- Da det ikke paa Forhaand kunde anses udelukket, at en Fabrikvirksomhed F's stedlige Forbliven i lejede Lokaler var af væsentlig Betydning og Værdi for Virksomheden, havde F Krav paa, at Spørgsnaalet om Berettigelsen af en af Ejeren foretagen Opsigelse af Lejemaalet prøvedes af den i Hh. t. Lov Nr. 55 af 23. Marts 1937 nedsatte Voldgiftsret 97
- En Husejer E, der i Strid med § 51 i Lejelov Nr. 54 af 23. Marts 1937 havde undladt at varsle en Tandlæge L, der havde Klinik i Ejendommen, om en Ombygning, hvorved der indsattes ny Hovedtrappe med Elevator, tilpligtedes for de af Ombygningen følgende Ulemper, der bl. a. maatte antages at have paaført L en Nerverlidelse med deraf følgende Indtægtstab, at betale L en Erstatning af 2500 Kr. 105
- Ved et i 1924 afsluttet Lejemaal om en Restauration var Lejen fastsat til 12.000 Kr. aarlig med et Tillæg, hvis Lejeren L fik Polititilladelse til at holde aabent fra Kl. 23 til Kl. 24 i Sommermaanederne. Indtil 1930 var der betalt Leje i Overensstemmelse hermed, medens Lejen derefter i Tiden indtil 1937 var erlagt med væsentlig lavere, aarligt skiftende Beløb. Idet den oprindelige Aftale ikke herved kunde anses bortfaldet, og idet derhos en i 1937 indgaaet Aftale fandtes at maatte forstås saaledes, at Ejeren E alene var indgaaet paa indtil videre at nøjes med

- en aarlig Leje paa 9000 Kr., fandtes L, hvis aarlige Omsætning nu laa væsentlig højere end i 1937, ikke at kunne protestere imod et af E med rimeligt Varsel fremsat Krav om, at der fra 15. Februar 1942 skulde svares Leje efter den oprindelige Aftale. 187
- En Proprietær P tilhørende Plag, der i Maj 1941 mod Vederlag var modtaget til Græsning i en E tilhørende Indhegning, blev den 5. Septbr. fundet død ved et ved en Aa indrettet Vandingssted. Selv om Vandingsstedet antagelig havde været mindre heldigt indrettet, kunde det ikke anses godtgjort, at der var en saadan Aarsagsforbindelse mellem Plagens Død og Vandingsstedets Tilstand, at der kunde paalægges E Ansvar for Plagens Død, hvorved bemærkedes, at Oplysningerne om den Tilstand, hvori Plagen var fundet, ikke sandsynliggjorde, at den havde været dybt i Bløde i Vandingsstedet, og at der efter det foreliggende ikke kunde bortses fra den Mulighed, at Dyret havde lidt af en alvorlig Sygdom. (D i s s e n s) 201
- Efter at det havde vist sig, at Soveværelset i en i Foraaret 1940 lejet Lejlighed i en nyopført Ejendom var fugtigt, opgav Lejeren L at benytte Værelset og krævede af Udlejeren U Godtgørelse for Afsavn af Værelset. Ifølge en Skønsforretning drejede det sig om Fortætningsfugt, der maatte antages at hidrøre fra utilstrækkelig Udluftning og de kolde Vintre samt fra, at Bygningens Ydervægge rimeligvis havde været meget lidt udtørrede. Efter det foreliggende herunder, at der ikke fandtes Holdepunkter for at antage, at Murene havde været ringere udtørret end det under de givne Forhold kunde ventes, fandtes der ikke at være Grundlag for det rejste Krav om Godtgørelse for Mangler. (D i s s e n s).
- Derimod fandtes U, der havde opfordret L til at fyre for at udlufte Værelset, at være pligtig at yde L et Afslag paa Varmeregningen 244
- Angaaende Opgørelsen af et Mellemværende hidrørende fra, at L i en af E opført Bygning havde lejet Lokaler til Biografteater og ved Starten af Teatret havde faaet økonomisk Støtte af E 350
- Udtalt, at Spørgsmaalet om Erstatning til en Lejer L for Lejeforholdets Afbrydelse efter Lov Nr. 55 af 23. Marts 1937 om Beskyttelse af Erhvervsvirksomheder i lejet Ejendom § 10, Stk. 2, jfr. § 11, maatte antages at henhøre under Voldgiftsrettens Afgørelse, uanset at Parterne havde erklæret sig enige i, at den L meddelte Opsigelse af Lejemaalet, der ikke inden den i Lovens § 3, Stk. 1, ommeldte Frist var indbragt for Voldgiftsretten, ansaas gyldig i Overensstemmelse med § 10, medens de ønskede Erstatningsspørgsmaalet afgjort af Voldgiftsretten. Herefter var Sagen med Urette afvist fra Voldgiftsretten 406
- Da det ikke paa Forhaand kunde udelukkes, at en Skædderforretning F's stedlige Forbliven i lejede Lokaler var af væsentlig Betydning og Værdi for Virksomheden — hvad Ejeren U, der havde opsagt Lejemaalet, bestred — havde Lejeren Krav paa

- at faa dette Spørgsmaal afgjort af den i Hh. t. Lov Nr. 55 af 23. Marts 1937 nedsatte Voldgiftsret, og den af U nedlagte Afvisningspaastand, der tillige var støttet paa, at L ved Misligholdelse havde forbrudt sin Ret, og at Afgørelsen af dette Spørgsmaal henhørte under de ordinære Domstole, toges derfor ikke til Følge 483
- I en Lejekontrakt var det fastsat, at Skatteforøgelser kunde paalignes Lejeren pro rata. Da denne Bestemmelse paalagde Lejeren en mere vidtgaaende Forpligtelse end angivet i Lejelovens § 38, og dette ikke som foreskrevet i Lovens § 5 var tydeligt angivet i den paa trykt Blanket udfærdigede Lejekontrakt, kunde den ikke gøres gældende overfor Lejeren, om hvem det ikke var godtgjort, at det havde staaet ham klart, at han paatog sig denne videregaaende Forpligtelse 485
- Udtalt, at en af Lyngby-Taarbæk Kommune foretaget Forhøjelse af Vandafgiften, der er et Vederlag for Forbrug, ikke kunde falde ind under Betegnelsen »nye Vej-, Kloak- eller andre lignende Bidrag til det offentlige« — jfr. Lejelovens § 38, og at det ej heller af en Bestemmelse i en Lejekontrakt, hvorefter Forøgelse af de Ejendommen paahvilende Skatter og Afgifter til det offentlige kunde kræves udlignet paa samtlige Lejligheder og Lokaler i Ejendommen, med tilstrækkelig Tydelighed — jfr. herved Lejelovens § 5 — fremgik, at Forhøjelsen af Vandafgiften kunde kræves paalignet Lejeren. (D i s s e n s).... 578
- Et Ejendomsselskab U havde, inden det gamle Kedelanlæg var udslidt, installeret et nyt Kedelanlæg, der maatte formodes at være af særlig høj Standard, hvorved der maatte antages at være opnaaet en varig og ikke uvæsentlig Besparelse i Ejendommens Opvarmningsudgifter, der kom Lejerne til Gode. Da denne Foranstaltning under Hensyn til Bekosteligheden gik ud over U's Vedligeholdelsespligt, og da den maatte anses at medføre en Forøgelse af Brugsværdien af Lejlighederne, fandtes U — jfr. Lejelovens § 56, Nr. 5 — beføjet til at kræve en Lejeforhøjelse, der skønmæssig fastsattes til 1 pCt. af den aarlige Leje 594
- Udtalt, at Bestemmelsen i § 1 i midlertidig Lov Nr. 136 af 31. Marts 1941 om Ændring i Lejelov Nr. 54 af 23. Marts 1937 saavel efter sit Indhold som efter sit Formaal omfatter Lejemaal afsluttet efter Lovens Ikrafttræden, og at Lovens § 2 ikke ses at afgive Støtte for den Antagelse, at Opsigelsesbestemmelsen i § 1 alene skulde gælde m. H. t. de ved Lovens Ikrafttræden bestaaende Lejemaal 643
- Da der ikke fandtes at være ført Bevis for, at der — som paa staaet af Lejeren L af en Lejlighed — var Mangler ved Varmeanlægget eller Varmemaaleren, og der ej heller var ført noget saadant Bevis for uøkonomisk Fyring, at Ejendommen kunde gøres ansvar herfor, tilpligtedes L at betale det fulde paa Grundlag af Varmemaalereis Udvisende paalignede Varmebidrag. (D i s s e n s) 697

- En Dom, hvorved en Lejer L af et Enkeltværelse og Frederiksberg Kommunes Nævn for Fremlejemaal F var tilpligtet at anerkende Gyldigheden af en L af Husejeren U given Opsigelse, var alene paanket af F, idet L havde opfyldt Dommen ved at flytte. En af U under Henviſning til, at F manglede fornøden retlig Interesse i Anken, nedlagt Afvisningspaastand toges ikke til Følge, da U havde indstævnet F som Part ved Landsretten og faaet Dom over F, der herefter ikke kunde antages at være uden retlig Interesse i at faa Rigtigheden af denne Afgørelse prøvet af Højesteret 718
- Da Lov Nr. 55 af 23. Marts 1937 om Beskyttelse af Erhvervsvirksomheder i lejet Ejendom alene hjemler Adgang til Kære til Højesteret af Voldgiftsrettens Kendelser angaaende dens Kompetence — jfr. Lovens § 3, Stk. 2, og da et Kæremaal, der angik Spørgsmaalet om Lovens § 9 eller dens § 10, jfr. § 11, fandt Anvendelse ved Bedømmelsen af nogle Opsigelser, fandtes at have Hensyn til Sagens Realitet, afvistes Kæremaalet. . 790
- Antaget, at Ordene — — — »senest en Maaned efter Opsigelsens Modtagelse« i § 3, Stk. 1, i Lov Nr. 55 af 23. Marts 1937 efter sædvanlig juridisk Sprogbrug maatte forstaas saaledes, at Fristen for Indbringelsen for Erhvervsvoldgiftsretten E af nogle den 24. April 1944 for Lejerne L forkyndte Opsigelser udløb den 24. Maj 1944. Idet derhos den Omstændighed, at Opsigelserne ikke — som foreskrevet i § 56, Stk. 2, i Lejelovsbek. Nr. 265 af 29. Maj 1943 — havde indeholdt Oplysning om, at Indsigelse maatte fremsættes inden 2 Uger, fandtes at maatte være uden Betydning, da L's Protest var fremkommet rettidig, og idet det ikke uden positiv Lovhjemmel kunde antages, at Opsigelserne skulde indeholde Oplysning om Fristen for Sagernes Indbringelse for Erhvervslejevoldgiftsretten, fandtes disse for sent indbragt for denne ved Stævninger indleveret den 25. Maj. Herefter afvistes Sagerne fra Voldgiftsretten.
- Bestemmelsen i førstnævnte Lovs § 3, Stk. 2, 4. Pkt., hvorefter Voldgiftsrettens Kendelser angaaende dens Kompetence kan paakæres til Højesteret, maatte efter sit Formaal og Sammenhængen, hvori den forekommer, antages at have Hensyn til samtlige i § 3, Stk. 1, anførte Betingelser, for, at Voldgiftsretten kunde tage et Spørgsmaal under Prøvelse, og en Paastand om Afvisning af Kæremaal af Voldgiftsrettens Afgørelse toges derfor ikke til Følge 798
- Ikke anset godtgjort, at der ved nogle mellem Direktør A og Fru B førte Forhandlinger om A's Leje af nogle Biografteaterlokaler i en Fru B tilhørende Ejendom var tilvejebragt en endelig og bindende Lejeaftale, skønt der var opnaaet Enighed om Lejens Størrelse og Længden af Lejemaalet 801
- I en Lejekontrakt hed det, at der i Lejen, 1320 Kr. aarlig, var inkluderet Bidrag til Varme og Varmtvandsforsyningen, idet 10 pCt. af Lejen eller 132 Kr. var Betaling herfor, og at Ejeren, E, forbeholdt sig »Ret til at lade installere Maalere for Varme

og varmt Vand og paa Grundlag heraf fordele samtlige Udgifter, der kunde fordeles paa Lejerne, at medtage samtlige Udgifter, der medgaar til Driften af Varmeanlægget. (Dissens)

817

Levnedsmidler.

Antaget, at Ordet Koholderi i § 27, 2. Stk., i Sundhedsvedtægterne for Fredericia maa forstaaes i den hidtidige snævrere Betydning, hvorefter Koholderi kun foreligger, hvor der, navnlig i Byer og disses Omegn, holdes Besætning af Malkekvgvæg uden for egentlig Landbrug, og at Sundhedskommissionen S herefter havde savnet Hjemmel i Hh. t. nævnte Bestemmelse at forbyde det af en Avlsbruger A i Fredericia drevne Mælkesalg fra Ejendommen. (Dissens).

Derimod fandtes der ikke at være Grundlag for at paalægge Kommunen Erstatningsansvar i Anledning af Forbudet, hvorved bemærkedes, at det maatte antages, at en Regel om Forbud mod Salg af Mælk fra alle Kvægbesætninger i Byen vilde kunne være gennemført — uden Ydelse af Erstatning — ud fra saglige sundhedsmæssige Synspunkter, samt at S fandtes at have haft nogen Grund til at mene, at den valgte Formulering — overensstemmende med, hvad der maatte antages at have været tilsigtet — afgav Hjemmel for et Forbud som det udstedte. (Dissens)

169

Storkøbenhavns Mejeriers Likvidationsselskab nægtede at udbetale Erstatning for Nedlæggelse af et en Gros Mejeri M under Henvisning til, at M i Dec. 1940 var flyttet fra Kødbyen til Oehlschlægersgade uden i Hh. t. § 6, Stk. 2, i Bek. Nr. 443 af 19. August 1940 at indhente Magistratens Godkendelse heraf. Under Hensyn til, at den Erstatning for Goodwill, som ifølge Mælkeordningen for Storkøbenhavn skal betales til de ved Ordningens Ikrafttræden den 1. Dec. 1941 nedlagte Konsummejerier, beregnes efter Gennemsnitssalget i et Tidsrum, hvor Omsætningen hverken var paavirket af Ikrafttrædelsen af fornævnte Bekendtgørelse eller berørt af Udsigten til Mælkeordningens Gennemførelse, fandtes Undladelsen af at indhente den nævnte Godkendelse ikke at kunne afskære Indehaverne af M fra Erstatning. (Dissens)

560

Love.

Udtalt, at Bestemmelsen i § 1 i midlertidig Lov Nr. 136 af 31. Marts 1941 om Ændring i Lejelov Nr. 54 af 23. Marts 1937 saavel efter sit Indhold som efter sit Formaal omfatter Lejemaal afsluttet efter Lovens Ikrafttræden, og at Lovens § 2 ikke ses at afgive Støtte for den Antagelse, at Opsigelsesbestemmelsen i § 1 alene skulde gælde m. H. t. de ved Lovens Ikrafttræden bestaaende Lejemaal

643

Læger.

Under en af den paa Horsens Kommunehospital K ansatte Reserverlæge L foretagen Operation paa en Husassistent til Fjernelse af Ledmus i højre Albueled blev nogle Nervegrene til enkelte Muskelgrupper paa Underarmen overskaaret, hvilket medførte, at Fingrenes Strækkeevne bortfaldt og Tommelens uadførende Bevægelse blev umuliggjort. K's Overlæge havde udtalt, at han plejede at kunne klare sig med et lidt kortere Snit end det af L anvendte, og at Snittet maaske var kommet lidt længere nedad og fortil end ønskeligt, og Retslægeraadet havde bl. a. udtalt, at Forudsætningen for det anvendte Snit er, at det kun udføres i saadan Udstrækning, at der ikke kommer Fare for Nervelesion, men at Afstandene til Farezoner er smaa, og at Forholdene under Operationen kan forme sig saaledes, at der trods Agtpaaagivenhed hos Operatøren kan komme Nervelesion. Antaget, at der af L var begaaet en Fejl, der maatte tilregnes ham som et uagtsomt Forhold, og at K herefter var erstatningspligtig

111

Spørgsmaal om der ved en Enkes Salg af Mandens Lægepraksis forelaa noget Forhold fra hendes Side, der kunde paadrage hende Erstatningsansvar, besvaret benægtende

139

Maal og Vægt.

Ifølge den af en kgl. Vejer og Maaler V ved Udlosningen af et Parti Kalksalpeter foretagne Optælling manglede der 48 af det i Konnossementet anførte Antal Sække. Efter Oplysningerne om den af V ved Optællingen anvendte Metode og under Hensyn til de med denne forbundne Fejlmuligheder, fandtes Modtageren ikke, saaledes som det under de foreliggende Omstændigheder maatte paahvile ham i Hh. t. Lov Nr. 150 af 7. Maj 1937 § 3, Stk. 6, at have ført fornødent Bevis for, at han ikke havde modtaget det i Konnossementet angivne Antal Sække, og Rederiet frifandtes herefter for Ansvar

777

Manddrab.

En 42-aarig, ustraffet Mand blev for Jalousidrab af sin Hustru i Medfør af Strfl. § 237, jfr. § 84, Stk. 1, Nr. 4 og 9, og § 85 anset med Straf af Fængsel i 8 Aar. (D i s s e n s).

Retten fandt, uanset om Tiltalte maatte være at betegne som sindssyg i Gerningsøjeblikket — hvilket Retslægeraadet havde erklæret at være Tilfældet — at han i hvert Fald ikke som Følge deraf havde været utilregnelig, og fandt herefter ikke Strfl. § 16 og ej heller dens § 17 anvendelig.

Ved Nævningernes Afstemning over Spørgsmaalene vedr. Strfl. § 16 og 17 forelaa der Stemmelighed, og Retten traf derfor i Medfør af Rpl. § 897, Stk. 2, Afgørelsen. Denne Afgørelse kunde paaankes til Højesteret

60

En hidtil ustraffet Mand havde paa en Trappegang grebet fat i en 12-aarig Pige og i den Hensigt at behandle hende uterligt

- slæbt hende ned i Kælderen, hvor han forsøgte at kvæle hende ved et kraftigt Kværkningsgreb om Halsen. Retslægeraadet havde udtalt, at Kværkningsforsøget maatte opfattes som en »Kortslutningsreaktion«. Tiltalte anset efter Strfl. § 224, jfr. § 222, Stk. 1, jfr. § 21 og efter § 237, jfr. § 21 smh. m. § 85 med Fængsel i 8 Aar, hvori for udstaaet Varetægtsfængsel afkortedes 200 Dage 98
- En hidtil ustraffet Tiltalt, der havde dræbt en Kvinde ved Kvælning samt begaaet forskellige Tyverier, anset med Fængsel i 16 Aar. Ifølge Erklæring fra Retslægeraadet, der anbefalede Anbringelse i Psykopatforvaringsanstalten, var Tiltalte konstitutionel Psykopat af den holdningsløse, impulsive og moralsk defekte Type, sandsynligvis med en perverteret Udvikling af Seksuallivet, og hans Egnethed til Paavirkning gennem Straf maatte anses meget tvivlsom. (D i s s e n s) 634

Maskiner.

- Medens en 16-aarig Køkkenpige A af Restauratør R var sat til at hjælpe Fru B, der forestod Betjeningen af en i Restaurationsvirksomheden benyttet Maskinrulle, fik A sin ene Haand beskadiget i Rullen. Fru B fandtes at have handlet uforsvarligt ved uden nærmere Vejledning om Brugen af Rullens Sikkerhedsanordninger og uden Tilsyn at have ladet A betjene Rullen, og allerede som Følge heraf fandtes R erstatningspligtig, hvorved bemærkedes, at der ikke kunde anses at foreligge et saadant Arbejdsfællesskab mellem A og Fru B, at det kunde medføre Fritagelse for Erstatningsansvaret. (D i s s e n s).
- A's Invaliditet var af Direktoratet for Ulykkesforsikringen ansat til 55 pCt., og Erstatningen for Invaliditet, Smerte og Vansir ansattes under ét til 20.000 Kr. 806

Mejerier.

- Antaget, at der ikke fra B's Stilling som Bestyrer af en en Læge E tilhørende Landejendom kunde drages nogen Slutning m. H. t. hans Bemyndigelse til paa E's Vegne at modtage og afgive Kvittering for et E tilkommende Overskudsbeløb for Mælkeleverancer til et Mejeri M. Da M derhos ikke havde oplyst andre Omstændigheder, hvorpaa det med Føje kunde støtte en Antagelse om en saadan Bemyndigelse for B, tilpligtedes det at betale E det paagældende Beløb 586 Kr., som B havde brugt til egen Fordel 101
- En mellem en Andelshaver A i et i 1930 stiftet Mejeri M ved Salget af hans Ejendom i M's 10-aarige Driftsperiode truffet Aftale med Køberen K, hvorefter A forbeholdt sig Andelsretten indtil 1. September 1935, saaledes at han ved Periodens Udløb skulde have tillagt den ham tilkommende Andel, fandtes ikke at kunne medføre, at A i Forhold til M ved 10 Aars Periodens Udløb fik en anden og bedre Retsstilling end de øvrige Andels-

- havere. Da A ved Periodens Udløb, ligesom de øvrige Andels-
havere, havde faaet udbetalt en i Forhold til hans Mælke-
leverancer beregnet Andel af et af M optaget Laan paa
150.000 Kr., hvilket Beløb ubestridt oversteg M's Likvida-
tionsværdi, medens M for den ny Periode med Føje kun
regnede med K som Andelshaver, kunde A ikke yderligere
kræve at blive anerkendt som Ejer af en i Forhold til hans
Mælkeleverance bestemt Andel af M's Formue ved Periodens
Udløb, opgjort med Fortsættelse for Øje. (D i s s e n s) 158
- Efter den Sammensætning og Opgave, der ved et Andelsmejeri
M's Vedtægter var givet en Voldgiftsret V bestaaende af to
Medlemmer og en af Generalforsamlingen valgt Opmand, der
alle var Andelshavere, kunde V's Afgørelse angaaende en
Andelshaver A's Ret til at udtræde af M n. v. ikke anses
bindende for A, uanset at han ikke inden den foreskrevne
Frist af 8 Dage havde indbragt Sagen for Domstolene 373
- Storkøbenhavns Mejeriers Likvidationsselskab nægtede at ud-
betale Erstatning for Nedlæggelse af et en Gros Mejeri M
under Henviſning til, at M i Dec. 1940 var flyttet fra Køb-
byen til Oehlenschlägersgade uden i Hh. t. § 6, Stk. 2, i Bek. Nr. 443
af 19. August 1940 at indhente Magistratens Godkendelse heraf.
Under Hensyn til, at den Erstatning for Goodwill, som ifølge
Mælkeordningen for Storkøbenhavn skal betales til de ved
Ordningens Ikrattræden den 1. Dec. 1941 nedlagte Konsum-
mejerier, beregnes efter Gennemsnitssalget i et Tidsrum, hvor
Omsætningen hverken var paavirket af Ikrattrædelsen af for-
nævnte Bekendtgørelse eller berørt af Udsigten til Mælke-
ordningens Gennemførelse, fandtes Undladelsen af at indhente
den nævnte Godkendelse ikke at kunne afskære Indehaverne
af M fra Erstatning. (D i s s e n s) 560
- Statueret, at et Mejeri ikke kunde anfægte en med en Leve-
randørforening indgaaet Overenskomst, hvorefter Overskudet
ved en Likvidation af Mejeriet skulde udbetales Leverandørerne. 692

Militærvæsen.

- En menig Soldat S, der, efter at være traadt af fra Øvelse,
uden at være under militær Kommando paa Cykel var paa
Vej til sit Kvarter iført feltmæssig Udrustning med Geværet
overhængt, saaledes at Geværpiſen ragede skraat ud til ven-
stre, ramte, idet han for sent fik Øje paa en modkørende
Cyklist, denne med Geværpiſen i Ansigtet. Den Omstændig-
hed, at S under Kørslen medførte Gevær anbragt paa den
angivne, forskriftsmæssige, Maade, fandtes ikke at have be-
virket, at hans Kørsel frembød større Fare for Færdslen, end
det kan være Tilfældet med privates Cykelkørsel, der sker
under Overholdelse af Færdselslovens § 24, Nr. 4. Under disse
Omstændigheder fandtes der ikke Grundlag for at paalægge
Krigsministeriet Ansvar for det passerede 368

Modregning.

I § 3 i Lovene for Mineralvandsarbejdernes Fagforening F hedder det: »Kontingentet skal indbetales til Kassereren senest den sidste Lørdag i Maanedens. Undladelse heraf medfører en Bod paa 10 Kr., som skal være indbetalt inden førstkommende Bestyrelsesmøde. Er Bøden og Kontingentet endnu ikke indbetalt, tager Bestyrelsen Stilling til Forhøjelse af Bøden eller eventuel Udslettelse.« Da et Medlem M, der skyldte Kontingent, ikke, trods Opfordring, den sidste Lørdag i Nov. 1941 havde villet dokumentere sin Ret til forskellige Understøttelsesydelser, og ej heller inden næste Bestyrelsesmødes Afholdelse havde henvendt sig til F angaaende Forholdets Berigtigelse, maatte han — der derefter var slettet som Medlem af F — da ingen lovlig Modregning overfor F var godtgjort paa Slettelsens Tidspunkt, anses som havende været i Restance med Kontingent, hvorefter Slettelsen, uanset at Bøde ikke var idømt, og at det nu var ubestridt, at M's Tilgodehavende havde oversteget hans Kontingentskyld, fandtes berettiget. Der kunde herefter ikke paalægges F Erstatningsansvar som Følge af Slettelsen, og et saadant Ansvar fandtes e. O. ej heller begrundet ved en tidligere uberettiget Slettelse eller derved, at F havde undladt at anvise M Arbejde. (D i s s e n s)

147

Mønt.

Et af Aarhus Kommune K i 1930 optaget Laan, hvis Obligationer var udstedt for danske eller svenske Kroner, saaledes at Rentekuponer og udtrukne Obligationer i Danmark skulde betales i danske Kroner, i Sverige i svenske Kroner, blev i Hh. t. en Bestemmelse i Obligationerne af K opsagt til Indfrielse pr. 1. Juli 1942 dog ikke med Virkning for udenlandske Obligationsejere. Da Nationalbanken nægtede at stille de fornødne Beløb i svenske Kroner til Raadighed, nægtede K overfor en dansk Statsborger A, der i 1939 for danske Kroner i Sverige havde købt 4 Obligationer, at indfri i svenske Kroner saavel en pr. 2. Januar 1941 udtrukket Obligation som Kuponer og opsagte Obligationer, idet K dog ikke bestred A's Ret til at kræve Indløsning i svenske Kroner i Sverige, naar og forsaavidt de fra det Offentliges Side foretagne Indgreb maatte tillade det, men hævdede, at Forrentningen i Medfør af Udtrækningen og Opsigelsen var ophørt henholdsvis pr. 2. Januar 1941 og 1. Juli 1942. A anerkendte Opsigelsens Lovlighed, og at han ikke kunde kræve Indløsning af Obligationerne her i Landet i dansk Mønt efter Kursen paa svenske Kroner, — hvad han dog var villig til at modtage — men hævdede, at K ved ikke at fremskaffe den fornødne Valuta til Indfrielse i svenske Kroner havde misligholdt sin Forpligtelse og derfor var pligtig at svare Forhalingsrenter i Medfør af § 62 i Gældsloven. Antaget, at K under de foreliggende Omstændigheder, hvor K havde tilbudt Indfrielse i Overensstemmelse med de for Indfrielse heri

Landet gældende Regler, ikke — som Følge af at den havde været afskaaret fra at indfri i Sverige i svensk Mønt — var ifaldet Moraansvar. (D i s s e n s)	261
--	-----

Nævningesager.

Drab af Hustru	60
Stemmelighed ang. Anvendelse af Strfl. §§ 16 og 17	60
Forsøg paa Manddrab og uterlig Behandling overfor 12-aarig Pige	98
Anden kønslig Omgængelse end Samleje med to Piger under 12 Aar	336
Tyveri og Røveri af særlig farlig Karakter	338
Uterlighed overfor femaarig Dreng	375
Drab af Kvinde	634
Blufærdighedskrænkelser og anden kønslig Omgang end Samleje med 6 Pigebørn	397
Blodskam med 6-aarig Datter	421

Overformynderi.

En Kapital var baandlagt i Overformynderiet O for A, saaledes at Kapital og Renter var unddraget fra Retsforfølgning, og at Renter kun kunde udbetales mod A's egenhændige Kvittering eller efter Fuldmagt, givet for hver enkelt Termin. Renter udbetaltes i hver Termin af O gennem Skive Diskontobank B i Hh. t. A's Begæring. Statueret, at en for A's Skatterestancer begæret Udpantningsforretning, der kontinueredes den 11. Dec. 1942 i Banken, efter at denne samme Dag havde faaet Rentebeløbet for denne Termin overført, burde nyde Fremme, uanset at A i det foregaaende Halvaar havde givet B Transport paa hele Beløbet for Gæld til B, idet B kun havde modtaget Beløbet som befuldmægtiget for A, og Transporterne som Følge af Baandlæggelsen var retlig betydningsløse, og idet der ikke, da Føgedforretningen kontinueredes i Banken den 11. Dec. 1942, paa retsgyldig Maade var disponeret over Beløbet. (D i s s e n s)	548
---	-----

Pant.

Spørgsmaal om der ved en Panthavers Realisation af en pantsat Grund var fremkommet et Overskud som tilkom Debitor	22
Antaget, at K, der mod Haandpant i Aktier havde ydet et Aktieselskab S Forstrækninger, efter at have foretaget Arrest for sin Fordring og herunder krævet denne betalt, maatte finde sig i, at en Tredjemand A efter Aftale med S's Direktør B, der var Selvskyldnerkautionist, indløste ham, saaledes at A indtraadte i K's Rettigheder. Endvidere antaget, at K efter at have gjort Udlæg for en af ham overtaget, ligeledes ved Haandpant i Aktier i S sikret, Fordring paa B, var pligtig paa tilsvarende Maade at lade sig indløse af A — i Hh. t. et af ham	

- afgivet Tilsagn — mod Betaling af det Beløb, 13.500 Kr., som han selv havde givet for Fordringen 79
- I et Skøde hed det: »Af Hensyn til Lov om Begrænsning af Tinglysning af Gæld bemærkes, at der skal søges Omvurdering af Ejendommen — — —«. Antaget, at Køberinden K's ubeføjede Vægning ved at medvirke til Omvurdering var en saa væsentlig Misligholdelse af hendes Forpligtelser, at den Del af hendes Gæld til Sælgeren, der ikke var blevet pantesikret, straks var forfalden til Betaling. Udtalt, at den Omstændighed, at K efter Landsretsdommens Afsigelse havde ladet foretage Omvurdering hvorefter Pantebrevet vilde kunne tinglyses for dets fulde Paa-lydende — ikke kunde føre til andet Resultat. (D i s s e n s) 282
- Ikke fundet godtgjort, at en Møbelfabrikant havde handlet ufor-svarligt ved Realisation af en af ham som ufyldestgjort Pant-haver overtaget, en Arkitekt tilhørende Ejendom, og heller ikke, at Arkitektens Underskrift paa en Aftale var opnaaet paa en mod Aftalelovens § 29 stridende Maade 658

Patenter.

- Bestemmelsen i § 13, Stk. 1, i Patenlovbek. Nr. 192 af 1. Sep-tember 1936 fandtes ikke at afskære en udenlandsk Patent-indehaver fra Adgang til i eget Navn at gøre Rettigheder gæl-dende ved Søgmaal her i Landet. (D i s s e n s) 740

Pension.

- En i A/S Det Østasiatiske Kompagni K siden 15. Okt. 1929 ansat nu afskediget Funktionær F, der senest havde gjort Tjeneste i Penang, havde ved en tidligere upaaanket Dom faaet tillagt Ret til Udtrædelsesgodtgørelse i Hh. t. K's Pensionsreglement, hvorefter Godtgørelsen bl. a. er betinget af 10 Aars uafbrudt Tjenestetid. Denne Afgørelse maatte hvile paa den — af K ikke under nærværende Sag bestride — Forudsætning om, at F først i Juni 1939 var opsagt, samt at Opsigelsen i Henseende til hans Rettigheder ifølge Pensionsreglementet maatte forstaas som givet med 6 Maaneders Varsel. Idet F's i Nov. 1939 stif-tede Ægteskab herefter var indgaaet inden Opsigelsesvarslets Udløb, fandtes der at maatte tillægges det Betydning ved Ud-trædelsesgodtgørelsens Beregning. Antaget, at F ifølge Pen-sionsreglementet ikke kunde kræve Godtgørelsen fastsat efter en højere Kurs end den af K, ogsaa ved tidligere Pensione-ringer, benyttede lavere Kurs end den officielle paa Singapore-Dollars 268

Personlige Rettigheder.

- En Kapital var baandlagt i Overformynderiet O for A, saaledes at Kapital og Renter var unddraget fra Retsforfølgning, og at Renter kun kunde udbetales mod A's egenhændige Kvittering eller efter Fuldmagt, givet for hver enkelt Termin. Renter ud-betaltes i hver Termin af O gennem Skive Diskontobank B i

Hh. t. A's Begæring. Statueret, at en for A's Skatterestancer begæret Udpantningsforretning, der kontinueredes den 11. Dec. 1942 i Banken, efter at denne samme Dag havde faaet Rentebeløbet for denne Termin overført, burde nyde Fremme, uanset at A i det foregaaende Halvaar havde givet B Transport paa hele Beløbet for Gæld til B, idet B kun havde modtaget Beløbet som befuldmægtiget for A, og Transporterne som Følge af Baandlæggelsen var retlig betydningsløse, og idet der ikke, da Fogedforretningen kontinueredes i Banken den 11. Dec. 1942, paa retsgyldig Maade var disponeret over Beløbet. (D i s s e n s)

548

Politiforseelser.

Efter Krigens Udbrud gik Ejeren E af et Savskæreri i Fakse over til at fremstille Generatorbrænde og foretog i den Anledning forskellige Udvidelser af Savskæreriet, idet han bl. a. indrettede et Tørreanlæg. Efter at der fra forskellige Naboer var fremkommet Klager over Støj m. m. fra Virksomheden, paabød Sundhedskommissionen den standset uden forinden at have paabudt afbødende Foranstaltninger. Idet Fremstillingen af Generatorbrænde, der er fremkaldt af de nuværende unormale Forhold og maa antages at ophøre med disse, maatte anses for et naturligt Arbejdsomraade for et Savskæreri, fandtes det betænkeligt at statuere, at E's gamle Næringsbrug ved det til Fremstillingen af Generatorbrænde anskaffede tekniske Apparat var blevet et saadant nyt Anlæg, som i Hh. t. Sundhedsvedtægtens § 29, 2. Stk., skulde godkendes af Sundhedskommissionen

601

Pressen.

En Pressefotograf ved »Billedbladet« havde under et Retsmøde i Østre Landsret, efter at en Tiltalt af Nævningerne var kendt ikke skyldig, i Strid med Rpl. § 31, Stk. 4, 1. Pkt., uden Retsformandens Tilladelse taget Fotografier bl. a. af Tiltalte. Fotografierne blev med Samtykke af Redaktøren R, der var gjort bekendt med, at de var optagne uden Rettens Tilladelse, offentliggjort i Bladet. Ved Byrettens Dom, der paa dette Punkt maatte anses tiltraadt af Landsretten, var det statueret, at der ikke forelaa Holdepunkter for at antage, at R skulde have medvirket til, at Fotograferingen skete i Retssalen. Den saaledes stedfundne Bevisbedømmelse kunde ikke prøves af Højesteret, og idet R ikke fandtes som Redaktør at have et selvstændigt Ansvar for Fotograferingen, ansaas han ikke strafskyldig herfor. Da Kendelse i Medfør af Rpl. § 31, 4. Stk., 2. Pkt., ikke var afsagt, fandtes der derhos ikke at være Hjemmel til at straffe R for Offentliggørelsen af Billederne. (D i s s e n s)

122

Efter at et Værk om Billedhuggeren Gauguin var tilsendt Dagbladet D til Anmeldelse, indeholdt D's Søndagstillæg en af en

af D's Medarbejdere skrevet Artikel, »Jean Gauguin, en dansk Billedhugger«, paa 411 Linier, hvoraf kun 20 Linier indeholdt en Omtale af Værket, medens der i Resten fandtes ret betydelig Afskrift af Værket uden Kildeangivelse. Herved fandtes Forfatteren til Værket krænket, og D tilpligtedes at betale dets Forfatter Erstatning, hvorhos D's Redaktør, hvem Krænkelsen maatte tilregnes som groft uagtsomt, idømtes Bøde

519

Prisaftaler.

Efter at den til Priskontrolraadet P anmeldte saakaldte Papir- og Poseordning, der fastsætter Rabatregler og Salgsbestemmelser for Forhandlere af indenlandsk Papir og Papirposer, i 1941 var blevet ændret bl. a. m. H. t. Bestemmelserne om S sammensætningen af den ved Ordningen indførte Voldgift, nægtede Fabrikant F længere at være Underskriver af Ordningen. Under Henvisning hertil erklærede A/S De forenede Papirfabrikker S den 12. Juni 1942, at de, overensstemmende med deres almindelige Praksis, der først den 12. Okt. 1942 er anmeldt til Priskontrolraadet, ikke i Frentiden kunde modtage direkte Ordre fra F. Efter at Bestemmelsen om Voldgiftens S sammensætning paany var blevet ændret, tiltraadte F Ordningen, hvorpaa Leverancen fra S i April 1944 blev genoptaget. Antaget, at Bestemmelsen i § 14. Stk. 4, i Lov Nr. 158 om Prisaftaler m. v. af 18. Maj 1937, jfr. § 17, Stk. 3, i Lov Nr. 472 af 28. Nov. 1942 ikke kunde afskære S fra stadig normalt kun at sælge til Underskrivere af Papir- og Poseordningen. Herefter og efter det iøvrigt foreliggende, herunder at P ikke havde fundet Anledning til at skride ind imod Ordningen, kunde S ikke anses at have været uberettiget til at stille som Vilkaar for Salg til F, at han tiltraadte Ordningen. (D i s e n s).

Udtalt, at Bestemmelserne i § 1, Stk. 4, § 11, Stk. 3, og § 15, Stk. 3, i sidstnævnte Lov ikke var til Hinder for, at F for Domstolene indbragte Spørgsmaalet om hans Erhvervsinteresser retstridigt var krænket ved S's Standpunkt overfor ham

670

Reklamation.

Under en af Køberen K af en i Aug. 1941 leveret Generator mod Sælgeren S anlagt Sag til Tilbagebetaling af Købesummen for Generatoren, der paastodes at lide af væsentlige Mangler, anordnede Landsretten »Deldomsforhandling til Afgørelse af, hvorvidt der foreligger særlige Forhold — derunder manglende Reklamation — som maatte hindre Sagsøgerne i at rejse det under Sagen omhandlede Krav helt eller delvis«, og da dette fandtes at være Tilfældet, frifandtes S. Sagen hjemvist til fortsat Realitetsbehandling, idet en af K i Januar 1942 fremsat Reklamation, i Anledning af at der i samme Maaned var brændt Hul i Generatoren, maatte anses behørig, og idet

Sagen iøvrigt ikke fandtes egnet til Paakendelse i den Skikkelse, hvori den efter den af Landsretten bestemte Deling var forelagt Højesteret	119
Statueret, at en af en Møbelfabrik M den 4. Oktober 1942 fremsat Reklamation over et af et en gros Firma F i Juli leveret Parti Celluloselak under de foreliggende Omstændigheder og under Hensyn til Bestemmelsen i Købelovens § 52 maatte anses at være fremkommet for sent, og at der ikke var Grundlag for at statuere, at F havde afskaaret sig fra at paaberaabe sig dette. Allerede som Følge heraf dømtes M til at betale Lakken	492

Renter.

Et af Aarhus Kommune K i 1930 optaget Laan, hvis Obligationer var udstedt for danske eller svenske Kroner, saaledes at Rente-kuponer og udtrukne Obligationer i Danmark skulde betales i danske Kroner, i Sverige i svenske Kroner, blev i Hh. t. en Bestemmelse i Obligationerne af K opsagt til Indfrielse pr. 1. Juli 1942 dog ikke med Virkning for udenlandske Obligationsejere. Da Nationalbanken nægtede at stille de fornødne Beløb i svenske Kroner til Raadighed, nægtede K overfor en dansk Statsborger A, der i 1939 for danske Kroner i Sverige havde købt 4 Obligationer, at indfri i svenske Kroner saavel en pr. 2. Januar 1941 udtrukket Obligation som Kuponer og opsagte Obligationer, idet K dog ikke bestred A's Ret til at kræve Indløsning i svenske Kroner i Sverige, naar og forsaavidt de fra det Offentliges Side foretagne Indgreb maatte tillade det, men hævdede, at Forrentningen i Medfør af Udtrækningen og Opsigelsen var ophørt henholdsvis pr. 2. Januar 1941 og 1. Juli 1942. A anerkendte Opsigelsens Lovlighed, og at han ikke kunde kræve Indløsning af Obligationerne her i Landet i dansk Mønt efter Kursen paa svenske Kroner, — hvad han dog var villig til at modtage — men hævdede, at K ved ikke at fremskaffe den fornødne Valuta til Indfrielse i svenske Kroner havde misligholdt sin Forpligtelse og derfor var pligtig at svare Forhalingsrenter i Medfør af § 62 i Gældsbrevsloven. Antaget, at K under de foreliggende Omstændigheder, hvor K havde tilbudt Indfrielse i Overensstemmelse med de for Indfrielse heri Landet gældende Regler, ikke — som Følge af at den havde været afskaaret fra at indfri i Sverige i svensk Mønt — var ifaldet Moraansvar. (D i s s e n s)	261
Mellem et dansk Firma F og et svensk Aktieselskab S, der gennem længere Tid havde leveret F Varer, blev der den 12. Juni 1940 oprettet dels en »avtal«, hvorved F bl. a. godkendte, at S til de amerikanske Afladere havde tilbagesolgt nogle ved Danmarks Besættelse den 9. April 1940 fra Boston afskibede Varer og erklærede, at det »enligt köpevilkoren« skulde svare til det opstaaede Tab, dels en »bekræftelse«, hvorefter F, saa snart de danske Myndigheder gav Tilladelse dertil, skulde	

betale S's Tilgodehavende for nogle til København og Oslo ankomne Varer. S krævede Renter 6 pCt. af de i de to Dokumenter omhandlede Beløb fra de i en Overenskomst af 18. Oktober 1939 for Betaling af Vareleverancer fastsatte Forfaldsdage. Idet F ikke havde gjort sig skyldig i nogen Forsømmelse af sin i »avtalen« fastsatte Betalingspligt, fandtes S efter Beskaffenheden af dette Dokument m. v. i Mangel af Forbehold derom ikke at kunne kræve Renter af de der omhandlede Beløb. M. H. t. de i »bekræftelsen« omhandlede Varepartier fandtes den Omstændighed, at Dokumentet ikke omtalte Renter, derimod ikke at afskære S fra at kræve Renter, og allerede som Følge af, at F ikke havde udsondret de S tilkommende Beløb fra dets egne Midler, fandtes det ikke at kunne paaberaabe sig det midlertidige Forbud mod Betalingsoverførsel til Sverige som frigørende for Rentepligten. (D i s s e n s).

566

Retsafgift.

Under Kære af en Vestre Landsret under Anke af en Straffesag truffet Beslutning tillagdes der i Medfør af Rpl. § 192, 3. Pkt., et Vidne, der i Hh. t. Rpl. § 171, Stk. 3, var indkaldt til at afgive Forklaring under Domsforhandlingen i Viborg, forhøjet Vidnegodtgørelse og Vederlag for Rejseudgifter, hvorhos det bestemtes, at Kæreafgiften vilde være at tilbagebetale den Kærende

735

Retsmøder.

En Pressefotograf ved »Billedbladet« havde under et Retsmøde i Østre Landsret, efter at en Tiltalt af Nævningerne var kendt ikke skyldig, i Strid med Rpl. § 31, Stk. 4, 1. Pkt., uden Retsformandens Tilladelse taget Fotografier bl. a. af Tiltalte. Fotografierne blev med Samtykke af Redaktøren R, der var gjort bekendt med, at de var optagne uden Rettens Tilladelse, offentliggjort i Bladet. Ved Byrettens Dom, der paa dette Punkt maatte anses tiltraadt af Landsretten, var det statueret, at der ikke forelaa Holdepunkter for at antage, at R skulde have medvirket til, at Fotograferingen skete i Retssalen. Den saaledes stedfundne Bevisbedømmelse kunde ikke prøves af Højesteret, og idet R ikke fandtes som Redaktør at have et selvstændigt Ansvar for Fotograferingen, ansaas han ikke strafskyldig herfor. Da Kendelse i Medfør af Rpl. § 31, 4. Stk., 2. Pkt., ikke var afsagt, fandtes der derhos ikke at være Hjemmel til at straffe R for Offentliggørelsen af Billederne. (D i s s e n s)

122

Retspleje i borgerlige Sager.

Under en af Køberen K af en i Aug. 1941 leveret Generator mod Sælgeren S anlagt Sag til Tilbagebetaling af Købesummen for Generatoren, der paastodes at lide af væsentlige Mangler, anordnede Landsretten »Deldomsforhandling til Afgørelse af,

- hvorvidt der foreligger særlige Forhold — derunder manglende Reklamation — som maatte hindre Sagsøgerne i at rejse det under Sagen omhandlede Krav helt eller delvis«, og da dette fandtes at være Tilfældet, frifandtes S. Sagen hjemvist til fortsat Realitetsbehandling, idet en af K i Januar 1942 fremsat Reklamation, i Anledning af at der i samme Maaned var brændt Hul i Generatoren, maatte anses behørig, og idet Sagen iøvrigt ikke fandtes egnet til Paakendelse i den Skikkelse, hvori den efter den af Landsretten bestemte Deling var forelagt Højesteret 119
- Et Medlem M af en Andelsboligforening A havde mod et Vederlag af 3000 Kr. overdraget sin Andelsret og Lejlighed til B, men da A's Bestyrelse paa Henvendelse fra M modsatte sig Overdragelsen, overdrog M, efter Aftale med Bestyrelsen, Andelsret og Lejlighed til en Andelshaver, der ønskede en større Lejlighed. Idet A ikke i Vedtægterne i det foreliggende Tilfælde havde haft Hjemmel til at modsætte sig Overdragelsen til B, var Ophævelsen af Aftalen med denne uberettiget. Da det imidlertid stillede sig usikkert, om Lejligheden, hvis nuværende Indehaver ikke var inddraget under Sagen, vilde kunne stilles til B's Disposition, fandtes det betænkeligt at tage den af B herom nedlagte principale Paastand til Følge, hvorimod M og A, hvis Bestyrelse havde maattet regne med, at M's Henvendelse alene gik ud paa at indhente Godkendelse i Hh. t. Vedtægterne, in solidum tilpligtedes at betale B en Erstatning af 3000 Kr. (Dissens) 174
- En ved Østre Landsret anlagt Sag, hvorunder Lensgreve Holstein Holsteinborg E paastod Landbrugsministeriet L dømt til at anerkende E's Berettigelse til at drive en ham tilhørende mindre Landejendom ved Bestyrer, var af Landsretten afvist ex officio under Henvisning til, at Spørgsmaalet rettelig maatte finde sin Afgørelse ved en i Medfør af § 18, sidste Stk., i Lovbek. Nr. 126 af 12. April 1935 om Brug af Huse paa Landet rejst Politisag for Overtrædelse af § 2, 1. Stk., i Loven. Idet E, der af L var henvist til at rejse Sag som sket, fandtes at have fornøden retlig Interesse i Søgsmålet, og den Omstændighed, at der kunde rejses Politisag mod E, ikke kunde være til Hinder for Søgsmålet, hjemvistes Sagen til Behandling af Realiteten 413
- Spørgsmaalet om en Persons Faderskab taget under Paakendelse af Højesteret, uanset at Landsretten som 1. Instans — paa et Tidspunkt, hvor vedkommende endnu ikke havde ægtet BARNETS Moder — ikke havde taget Stilling hertil 622
- Tre Malermestre, der ved en af en Kommune K afholdt Licitation havde faaet tilstaaet Malerarbejdet ved hver sin Skole, søgte, efter at K havde erklæret Licitationen ugyldig, i Forening ved Landsretten Erstatning med henholdsvis 450 Kr., 465 Kr. og 875 Kr. Sagen afvistes ex officio, da Retten ikke var kompetent m. H. t. de enkelte Krav, idet disse hver for

sig var under 1000 Kr., jfr. Rpl. § 250, smh. med § 249. (D i s s e n s)	710
En Kendelse om Sagsomkostninger for Underret og Landsret ..	723
Bestemmelsen i § 13, Stk. 1, i Patentlovbek. Nr. 192 af 1. September 1936 fandtes ikke at afskære en udenlandsk Patentindehaver fra Adgang til i eget Navn at gøre Rettigheder gældende ved Søgemaal her i Landet. (D i s s e n s)	740
Da Lov Nr. 55 af 23. Marts 1937 om Beskyttelse af Erhvervsvirksomheder i lejet Ejendom alene hjemler Adgang til Kære til Højesteret af Voldgiftsrettens Kendelser angaaende dens Kompetence — jfr. Lovens § 3, Stk. 2, og da et Kæremaal, der angik Spørgsmaalet om Lovens § 9 eller dens § 10, jfr. § 11, fandt Anvendelse ved Bedømmelsen af nogle Opsigelser, fandtes at have Hensyn til Sagens Realitet, afvistes Kæremaalet..	790
Røveri.	
En hidtil ustraffet Tiltalt, overfor hvem Tiltale for Tyveri to Gange var frafaldet, og som nu havde gjort sig skyldig i Tyveri og Forsøg derpaa i flere Tilfælde og i Røveri i to Tilfælde, hvoraf det ene af særlig farlig Karakter, dømt til Anbringelse i Psykopatforvaringsanstalten	338
Sagførere.	
Gas- og Vandmester G, der havde lidt et til ca. 35.000 Kr. opgjort Tab ved Udførelsen af Centralvarmeinstallationen paa et af Tømremester T iværksat Byggeforetagende, paastod T's Sagfører S tilpligtet at erstatte Tabet under Paaberaabelse af, at S havde givet urigtige Oplysninger om T's økonomiske Forhold. Da S's Anbringende om, at han ved Starten af Byggeriet havde haft Føje til at gaa ud fra Rigtigheden af en af T udarbejdet Status og af Financieringsplanens Beregning af Byggeudgifterne, ikke fandtes at kunne forkastes, og G derhos ikke selv havde søgt Oplysninger hos S, fandtes der ikke Grundlag for at fastslaa, at S, der ikke havde administreret Byggelaanet eller Byggeriets Økonomi iøvrigt eller sluttet Kontrakt med Haandværkerne, havde paadraget sig Erstatningsansvar paa Grundlag af G's Kontraktsafslutning med T. Derimod fandtes S ved nogle Maaneder senere paa en Forespørgsel fra G's Sagfører om T's økonomiske Stilling at have fremsat beroligende Udtalelser at have paadraget sig Ansvar for Følgerne af, at G derved var blevet afholdt fra at standse Arbejdet. (D i s s e n s)	384
Sagsomkostninger.	
Sagsomkostningerne i hævet Landsretssag nedsat	104
Servitutter.	
Anset godtgjort, at de skiftende Ejere af to Gaarde i Alderstid havde benyttet en over A's Ejendom førende, paa et Maale-	

bordsblad maalt 1880 og 1881 vist Vej, til Færdsel til to Englodder. Idet en i Anledning af et Mageskifte i 1918 sket Forlægning af Vejen, hvorved den blev flyttet ca. 50 m mod Syd til sin nuværende Beliggenhed, maatte være uden væsentlig Betydning for Udøvelsen af Retten, fandtes der at være vundet Hævd paa Færdselsretten, hvorved bemærkedes, at det ikke kunde anses godtgjort, at der mellem 1880 og 1918 var sket Ændringer af Betydning m. H. t. Vejens Beliggenhed. Anbringelsen af et Led over Vejen, hvorom A subsidiært havde nedlagt Paastand, kunde, efter hvad der var fremkommet under Proceduren, ikke antages at have en saadan Interesse for A, at dette kunde begrunde den paastaaede Indskrænkning i Færdselsretten

409

Sikkerhedsforanstaltninger.

- En hidtil ustraffet Tiltalt, overfor hvem Tiltale for Tyveri to Gange var frafaldet, og som nu havde gjort sig skyldig i Tyveri og Forsøg derpaa i flere Tilfælde og i Røveri i to Tilfælde, hvoraf det ene af særlig farlig Karakter, dømt til Anbringelse i Psykopatforvaringsanstalten 338
- En Tiltalt, der havde udvist Uterlighed overfor en femaarig Dreng og derefter hensat ham i hjælpeløs Tilstand paa en Mark, dømt til Anbringelse paa Psykopatforvaringsanstalten. Retslægeraadet havde bl. a. udtalt, at Tiltalte var psykopatisk præget og at der, hvis han ansaas skyldig, maatte skønnes at være betydelig Risiko for nye farlige Handlinger fra hans Side. 375
- Anklagemyndighedens Paastand om Genindsættelse i Psykopatforvaringsanstalten af en Domfældt, der efter i 1941 at være udskrevet paa Prøve, i Januar 1943 havde tilegnet sig og solgt en af ham fundet Laaneseddel, toges ikke til Følge under Hensyn til, at den nu begaaede Forbrydelse var en Lejlighedsforbrydelse, at der siden var forløbet ca. 1½ Aar, uden at Domfældte paany havde forset sig, samt til at der syntes at være indtraadt en Stabilisering af hans Forhold 393
- Begæring om Løsladelse paa Prøve fra Forvaringsanstalten for Psykopater afslaaet 565
- En hidtil ustraffet Tiltalt, der havde dræbt en Kvinde ved Kvælning samt begaaet forskellige Tyverier, anset med Fængsel i 16 Aar. Ifølge Erklæring fra Retslægeraadet, der anbefalede Anbringelse i Psykopatforvaringsanstalten, var Tiltalte konstitutionel Psykopat af den holdningsløse, impulsive og moralsk defekte Type, sandsynligvis med en perverteret Udvikling af Seksuallivet, og hans Egnethed til Paavirkning gennem Straf maatte anses meget tvivlsom. (D i s s e n s) 634
- Stadfæstet en Landsretskendelse angaaende betinget Løsladelse af en til Anbringelse paa Sindssygehospitalet dømt Person.. 652
- Stadfæstet en Landsretskendelse, ved hvilken Begæring om Prøveløsladelse af en til Anbringelse i Forvaringsanstalten for Psykopater dømt Person afsloges 690

Skatter.

En af Købmænd bestaaende Fællesindkøbsforening F stiftede et Handels-Aktieselskab A, der navnlig havde til Formaal at forsyne Medlemmerne af F med Handelsvarer. Medlemmerne af F var tvungne Aktionærer i A. Ifølge Aftale mellem F og A skulde A afgive 60 pCt. af sit aarlige Handelsoverskud til F til Fordeling blandt dennes Medlemmer i Forhold til hver enkelt Omsætning med A. Dette Beløb, der for Skatteaaret 1940—41 udgjorde 251.000 Kr., fandtes at maatte medregnes til A's skattepligtige Indkomst efter Statsskatteloven af 1922 saavel som ved Opgørelsen af det Udbytte, hvoraf Udbytte-rate svares ifølge Lov Nr. 95 af 20. Marts 1940, idet den Omstændighed, at Andel i Beløbet ikke tilfaldt de — forholdsvis faa — Aktionærer, der ikke var Medlemmer af F, og at Beløbet fordeltes efter Brugsforeningsnormer ikke kunde føre til skattemæssigt at betragte det som en Rabat og henføre det under Driftsomkostninger

315

Et Aktieselskab A₁, der i 1930—31 havde erhvervet henimod Halvdelen af Aktiekapitalen i et andet Aktieselskab A₂, foretog efter at Skattevæsnet i 1936 havde ansat Aktierne i A₂ til Kurs 600, i 1937 over en Kursreguleringsfond en Udlodning til sine Aktionærer af et Beløb svarende til 300 pCt. af disse Aktiers Paalydende. Beløbet maatte antages i det væsentlige at være tilvejebragt ved A₁'s Optagelse af Laan mod Sikkerhed i Aktierne i A₂, som A₁ efterhaanden havde opskrevet, idet Opskrivningsbeløbet henførtes til nævnte Kursreguleringsfond. Under Hensyn til det nære Forhold mellem A₁ og A₂, der havde delvis fælles Ledelse, og til at Opskrivningen af Aktierne i A₂ maatte antages i det væsentlige at skyldes de i A₂ i Aarene 1932—36 opsamlede betydelige Reserver, fandtes Udlodningen i A₁ at maatte ligestilles med Udlodning af opsparret Udbytte, hvorfor en Aktionær i A₁ kendtes indkomstskattepligtig af det til ham udløddede Beløb. (Dissens) ..

417

Den Godtgørelse, der var udbetalt en Skatteydere Hustru af Arbejdsfordelingsfonden i Medfør af Reglerne i Lovgivningen om midlertidig Fordeling og Regulering af Arbejde, fandtes at staa i en saadan Sammenhæng med den fra Arbejdsstedet oppebaarne Lønningsindtægt, at den maatte betragtes som en Del af Erhvervsindtægten og derfor med Rette at være inddraget under Erhvervsbeskatningen. (Dissens)

532

Statueret, at en Skatteyder, der i Hh. t. Statsskattelovens § 38, sidste Stk., havde faaet tilbagebetalt et for meget erlagt Skattebeløb med Renter fra Indbetalingsdagen, ogsaa havde Krav paa at faa tilbagebetalt de af ham i Hh. t. § 38, 2. Stk., for for sen Betaling erlagte Renter. (Dissens)

770

Skoler.

Statueret, at det i Medfør af Lov om Folkeskolens Styrelse Nr. 211 af 20. Maj 1933 § 2, jfr. Folkeskolelov Nr. 160 af

18. Maj 1937 § 5, sidste Stk., alene tilkom Blegind-Hørning Sogneraad S at stille Forslag til en Skoleplan, medens Undervisningsministeriet U havde den endelige Afgørelse. Da der derhos intet forelaa til Bestyrkelse af, at U ved dets Bestemmelse om, at Hørning Skole burde indrettes som en landsbyordnet Skole, havde ladet sig lede af andet end saglige Grunde, frifandtes U under en mod dette anlagt Sag til at taale, at Skolen ordnedes som en Købstadskole.

En af U principalt nedlagt Afvisningspaastand toges saaledes ikke til Følge 9

Spedition.

Et herværende Speditionsfirma S, der omkring Nytaar 1940 havde paataget sig at ordne Forsendelsen af og tegne Sø- og Krigsforsikring i Amerika for nogle af et herværende Firma F i Amerika bestilte Varer, anmodede et amerikansk Speditionsfirma om at dække Assurancen. Efter at det Skib, hvormed Varerne forsendtes, var krigsforlist i Marts 1940, viste det sig, at Forsikringen ikke omfattede Fragt og Forsikringspræmie. S paatog sig herefter en Garanti gaaende ud paa, at det forpligtede sig til at godtgøre F Fragt og Assurancepræmie udgørende Dollars 1567,93, saafremt det viste sig at Forsikringen ikke reguleredes med et Beløb, der foruden Fakturaværdien og 5 pCt. Avance, omfattede det nævnte Beløb. Efter at Forsikringen i Juni 1941 var blevet reguleret eksklusivt det sidstnævnte Beløb, og Forhandlingerne om yderligere Regulering var blevet afbrudt ved Amerikas Indtræden i Krigen, fandtes S efter Omstændighederne pligtig at opfylde Garantien, og det blev herefter unødvendigt at tage Stilling til det af F anførte om S's Ansvar for det ved Forsikringens Tegning udviste Forhold 495

Straf.

Statueret, at Forbudet i Prislovens § 8, Stk. 1, mod urimelige Priser ogsaa omfatter Køberen.

En Møller, der til Brug i sin Virksomhed havde købt 2 omtrent nye Lastvognsdæk for 3600 Kr., skønt 2 nye tilsvarende Dæk kun kostede 630 Kr., blev for Overtrædelse af den nævnte Lovbestemmelse og af Bkg. Nr. 520 af 12. Oktober 1940 § 1, jfr. § 3, idømt Straf af Hæfte i 14 Dage. Dækkene inddraget til Fordel for Statskassen 46

Efter samtlige Omstændigheder, derunder særlig Tiltaltes Indlæggelse til Observation og langvarige Ophold paa Sindsygehospital, fastsattes Straffen til Fængsel i 6 Maaneder. (D i s s e n s) 454

Strafakortning.

En Tiltalt, der havde paaanket Landsrettens Dom, der stadfæstedes af Højesteret, til Formildelse, fik ikke Afkortning for Fængsling under Anken. (D i s s e n s) 336

Uanset at en Tiltalt ikke opnaede Formildelse af Straffen, fik han Afkortning for Varetægtsfængsel under Anken 421

Strafferetspleje.

Statueret, at Forbudet i Prislovens § 8, Stk. 1, mod urimelige Priser ogsaa omfatter Køberen.

Da Landsretten, som havde frifundet en Køber af to brugte Bildæk for Overtrædelse af den nævnte Lovbestemmelse, fordi denne kun antoges at omfatte Sælgeren, ikke havde taget Stilling til Sagens faktiske Omstændigheder, blev Dommen af Højesteret forsaavidt ophævet og Sagen hjemvist til Landsretten 49

Ved Nævningernes Afstemning over Spørgsmaal vedrørende Strfl. § 16 og § 17 forelaa der Stimmeligbed, og Retten traf derfor i Medfør af Rpl. § 897, Stk. 2, Afgørelsen. Denne Afgørelse kunde paaankes til Højesteret 60

En Tiltalt, der i Maj og Okt. 1942 havde gjort sig skyldig i Underslæb, havde ifølge Retslægeraadets Erklæring i denne Periode lidt af en lettere Depression, en Tilstand, der maatte opfattes som en let Sindssygdom og som et Udslag af en epileptisk Lidelse. Da der ikke fandtes Holdepunkter for at antage, at der var en saadan Sammenhæng mellem den sjælelige Defekttilstand og det begaaede Underslæb, at dette ikke kunde tilregnes ham som strafbart, kunde hverken Strfl. § 16 eller dens § 17 finde Anvendelse 63

I et Tilfælde, hvor en i en privat anlagt Ærefornærmelsessag afsagt Dom af Domfældte var indanket for Højesteret, hvor han med Tiltrædelse af Domhaveren og Anklagemyndigheden paastod sig frifundet for den ham idømte Frihedsstraf, men iøvrigt Dommen stadfæstet, blev der af Ankeudvalget afsagt Dom i Overensstemmelse hermed — jfr. Rpl. § 402 smh. med § 411, Stk. 3 74

Da der i Landsrettens Dom, hvorved en Kunstnaler, der havde udbudt en brugt Cykel til Salg til en Pris af 385 Kr., var blevet frifundet, ikke fyldestgørende var gjort Rede for Sagens faktiske Omstændigheder, blev Dommen, overensstemmende med Anklagemyndighedens principale Paastand, ophævet og Sagen hjemvist til Landsretten. (D i s s e n s) 84

En Pressefotograf ved »Billedbladet« havde under et Retsmøde i Østre Landsret, efter at en Tiltalt af Nævningerne var kendt ikke skyldig, i Strid med Rpl. § 31, Stk. 4, 1. Pkt., uden Retsformandens Tilladelse taget Fotografier bl. a. af Tiltalte. Fotografierne blev med Samtykke af Redaktøren R, der var gjort bekendt med, at de var optagne uden Rettens Tilladelse, offentliggjort i Bladet. Ved Byrettens Dom, der paa dette Punkt maatte anses tiltraadt af Landsretten, var det statueret, at der ikke forelaa Holdepunkter for at antage, at R skulde have medvirket til, at Fotograferingen skete i Retssalen. Den saa-

- ledes stedfundne Bevisbedømmelse kunde ikke prøves af Højesteret, og idet R ikke fandtes som Redaktør at have et selvstændigt Ansvar for Fotograferingen, ansaas han ikke strafskyldig herfor. Da Kendelse i Medfør af Rpl. § 31, 4. Stk., 2. Pkt., ikke var afsagt, fandtes der derhos ikke at være Hjemmel til at straffe R for Offentliggørelsen af Billederne. (Dissens) 122
- Af Dommeren i Lemvig Købstad og Skodsborg-Vandfuld Herreder var fremsat en af Politimesteren og Forsvareren tiltraadt Begæring om, at en for Tyveri i nævnte Retskreds rejst Sag — under Hensyn til, at Tiltalte og tre Vidner var bosat Øst for Storebælt — i Medfør af Rpl. § 702, Stk. 1, maatte blive overflyttet til Tiltaltes Hjemting i København. Begæringen fandtes ikke at kunne tages til Følge 198
- Da en Sigtet, der opholdt sig i Aarhus og var udeblevet under en mod ham og en Medsigtet for Tyveri begaaet i Nordre Birk ved Retten der indledet Forundersøgelse, under en derefter mod ham med Hjemmel i Rpl. § 695 ved Retten i Aarhus indledet Forundersøgelse havde afgivet Tilstaaelse og meddelt Samtykke til Sagens Behandling efter Rpl. § 925, bestemtes det, at Sagen, forsaavidt Betingelserne for dens Paadømmelse uden Udfærdigelse af Anklageskrift iøvrigt forelaa, vilde være at paadømme i Aarhus og ikke i Nordre Birk, hvor der var afsagt Dom over Medsigtede..... 267
- Fundet betænkeligt at antage, at en Tiltalt ved Forkyndelsen af en Straffedom havde frafaldet Anke 396
- I et Tilfælde, hvor de Nævningerne forelagte Spørgsmaal ikke omfattede alle de Forhold, for hvilke Tiltale var rejst, fri fandtes Tiltalte af Højesteret, for saa vidt angik de saaledes udeladte Forhold, for hvilke Tiltale maatte antages frafaldet.. 397
- Selv om en Tiltalt, der havde gjort sig skyldig i Underslæb, efter de foreliggende Lægeerklæringer som lidende af en langtrukken sjælelig Depression paa Gerningens Tidspunkt maatte betegnes som sindssyg, kunde han dog efter alt foreliggende ikke antages at have været utilregnelig, hvorfor der ikke blev Anvendelse for Strfl. § 16, ligesom der heller ikke fandtes Grundlag for Anvendelsen af Strfl. § 17.
- Tiltalte, der af Byretten og Landsretten var dømt til Anbringelse paa et Sindssygehospital, blev af Højesteret idømt Straf efter Strfl. § 285, Stk. 1, jfr. § 278 454
- I Medfør af Rpl. § 959, Stk. 2, tillagdes der en Frifindelse Virkning i Forhold til flere ved Underretten domfældte Personer. 662

Strainedsættelse.

- En 32-aarig ustraffet Mand blev for Jalousidrab af sin Hustru i Medfør af Strfl. § 237, jfr. § 84, Stk. 1, Nr. 4 og 9, og § 85 anset med Straf af Fængsel i 8 Aar. (Dissens) 60
- En hidtil ustraffet Mand havde paa en Trappegang grebet fat i

en 12-aarig Pige og i den Hensigt at behandle hende uterligt slæbt hende ned i Kælderens, hvor han forsøgte at kvæle hende ved et kraftigt Kværkningsgreb om Halsen. Retslægeraadet havde udtalt, at Kværkningsforsøget maatte opfattes som en »Kortslutningsreaktion«. Tiltalte anset efter Strfl. § 224, jfr. § 222, Stk. 1, jfr. § 21 og efter § 237, jfr. § 21 smh. m. § 85 med Fængsel i 8 Aar, hvori for udstaaet Varetægtsfængsel afkortedes 200 Dage

98

To Handlende H og en Fabrikant F var sat under Tiltale for henholdsvis at have solgt og købt Kobber til højere Priser end den ved Bek. Nr. 4 af 3. Januar 1941 fastsatte Maksimalpris paa visse brugte Metaller. Antaget, at Handelsministeren ikke ved Udstedelsen af Bekendtgørelsen havde overskredet den ham ved Prisloven meddelte Bemyndigelse, og at ingen af de i Sagen omhandlede Metalgenstande som Pynte- eller Nyttegenstande faldt udenfor Bekendtgørelsens Omraade, idet der, selv om man lagde den Forstaaelse af, hvad der er Metalaffald, som senere har faaet Udtryk i Bek. Nr. 382 af 8. September 1941 § 2, til Grund, maatte gaas ud fra, at samtlige Metalgenstande havde været Metalaffald og var solgt som saadant. H og F ansaas herefter efter nævnte Bekendtgørelse, jfr. Prislov Nr. 306 af 30. Maj 1940, som ændret ved Lov Nr. 652 af 17. December 1940 samt Bek. Nr. 310 af 11. Juni 1940 § 5 henholdsvis med Hæfte i 40 Dage og 20 Dage og med en Bøde af 8000 Kr. (Dissens).

Udtalt, at der ikke kunde blive Spørgsmaal om at anvende Reglen i Strfl. § 84, Stk. 1, Nr. 3, eller dennes Grundsætning.

305

Sundhedsvæsen.

Efter Krigens Udbrud gik Ejeren E af et Savskæreri i Fakse over til at fremstille Generatorbrænde og foretog i den Anledning forskellige Udvidelser af Savskæreriet, idet han bl. a. indrettede et Tørreanlæg. Efter at der fra forskellige Naboer var fremkommet Klager over Støj m. m. fra Virksomheden, paabød Sundhedskommissionen den standset uden forinden at have paabudt afbødende Foranstaltninger. Idet Fremstillingen af Generatorbrænde, der er fremkaldt af de nuværende unormale Forhold og maa antages at ophøre med disse, maatte anses for et naturligt Arbejdsomraade for et Savskæreri, fandtes det betænkeligt at statuere, at E's gamle Næringsbrug ved det til Fremstillingen af Generatorbrænde anskaffede tekniske Apparat var blevet et saadant nyt Anlæg, som i Hh. t. Sundhedsvedtægts § 29, 2. Stk., skulde godkendes af Sundhedskommissionen

601

Sygehuse.

En af Fru F som Forstanderinde i De Gamles By A i 1924 paa Anmodning af Dansk Sygeplejeraad B afgivet Erklæring om

en Sygeplejerske S's Forhold under hendes Ansættelse i A fandtes efter det foreliggende ikke at kunne danne Grundlag for et Erstatningskrav, som S havde rejst mod F under Anbringende af, at Erklæringen havde bevirket, at hun ikke var blevet optaget i B	380
Under Fru A's Betjening af Damprullen paa Odense Amts og Bys Sygehus S fik hun sin ene Haand beskadiget i Rullen. Da Skaden maatte antages at skyldes Mangler ved Rullens Regulator og Sikkerhedsanordning, og da saavel Oldfruen som Maskinmesteren var bekendt med, at der fandtes Fejl ved Rullen, uden at dette havde ført til, at Fejlene blev afhjulpne, fandtes S erstatningspligtig overfor Fru A, hvorved bemærkedes, at der ikke kunde anses at foreligge et saadant Arbejdsfællesskab mellem Fru A og de nævnte Funktionærer, at det kunde medføre Fritagelse for Erstatningsansvar, og at den af S paaberaabte Bestemmelse i Fabriklovens § 42, 3. Stk., sidste Pkt., efter sit Indhold og sin Plads i Loven maatte antages alene at have Hensyn til Strafansvaret efter Paragraffen.	686

Sædelighedsforbrydelser.

En hidtil ustraffet Mand havde paa en Trappegang grebet fat i en 12-aarig Pige og i den Hensigt at behandle hende uterligt slæbt hende ned i Kælderens, hvor han forsøgte at kvæle hende ved et kraftigt Kværkningsgreb om Halsen. Retslægeraadet havde udtalt, at Kværkningsforsøget maatte opfattes som en »Kortslutningsreaktion«. Tiltalte anset efter Strfl. § 224, jfr. § 222, Stk. 1, jfr. § 21 og eiter § 237, jfr. § 21 smh. m. § 85 med Fængsel i 8 Aar, hvori for udstaet Varetægtsfængsel afkortedes 200 Dage	98
En Tiltalt, der havde gjort sig skyldig i Overtrædelse af Strfl. § 224, jfr. § 222, Stk. 2, dømt til Anbringelse i et Sindssygehospital	328
En tidligere for Tyveri straffet Tiltalt anset efter Strfl. § 224, jfr. § 222, § 232 og § 285, jfr. § 276, med Fængsel i to Aar.	336
En Tiltalt, der havde udvist Uterlighed overfor en femaarig Dreng og derefter hensat ham i hjælpeløs Tilstand paa en Mark, dømt til Anbringelse paa Psykopatforvaringsanstalten. Retslægeraadet havde bl. a. udtalt, at Tiltalte var psykopatisk præget og at der, hvis han ansaas skyldig, maatte skønnes at være betydelig Risiko for nye farlige Handlinger fra hans Side.	375
En Tiltalt, der havde gjort sig skyldig i Blufærdighedskrænkelser overfor eller anden kønslig Omgængelse end Samleje med seks Pigebørn i Alderen fra 9 til 14 Aar, anset med Fængsel i 2 Aar	397
En for anden kønslig Omgængelse end Samleje med 6-aarig Datter og for Samleje med og Blufærdighedskrænkelser overfor en 14-aarig Pige tiltalt Mand anset med Fængsel i 4 Aar.	421

Søfart.

En Nat i November 1940 skete der paa Holtenau Kanal-Red et Sammenstød mellem den danske Damper »Dania« og den svenske Damper »Forsvik«, der begge med Tvangslods ombord kom fra Holtenau Sluse for indtil Dagslys at ankre op paa Reden indenfor Minespærringen. Ved Sammenstødet, der skete, idet »Forsvik« vilde passere mellem nogle Ankerliggere til Bagbord og »Dania«, som det havde paa Styrbords Side, led begge Skibe Skade, hvorhos »Forsvik« umiddelbart efter Sammenstødet paasejlede en Ankerligger, der sank. »Dania« havde omtrent ligget stille, og der fandtes ikke fra dettes Side hverken m. H. t. Afvigelse af Signal, Udkig eller iøvrigt at være udvist nogen Fejl. Derimod fandtes »Forsvik«s Ledelse, der vidste, at »Dania« kun ca. 1 Minut før »Forsvik« havde forladt Slusen for at ankre op paa Reden, ikke, da man observerede en Damper, som man burde have tænkt sig var »Dania«, om Styrbord i forholdsvis kort Afstand fra Ankerliggerne, at burde have regnet med at kunne passere mellem Ankerliggerne og »Dania«, men straks at burde være stoppet op — jfr. Søvejs-Reglernes Artikel 29. Herefter paalagdes hele Ansvaret for Sammenstødet »Forsvik«

322

Da to Partier Trælast, hvori der ved Optælling fandtes Manko, efter det oplyste ved Losningen var blevet henbragt paa en nogle Hundrede Meter fra Skibet beliggende Plads, hvor de inden Optællingen henlaa uden Opsyn ogsaa om Natten, fandtes det ikke tilstrækkeligt godtgjort, at Mankoen fandtes ved Udlosningen. Herefter havde Befragteren B været uberettiget til at fradrage Værdien af det manglende i Fragten, hvorved bemærkedes, at hverken en i Certepartiet indeholdt Bestemmelse om Optælling af Varerne ved Udlosningen eller en af B paaberaabt Kutyme desangaaende fandtes at kunne medføre noget andet Resultat

489

Efter at Fiskekutteren »Katrine« i Marts 1942 under Fiskeri i Vesterhavet, ca. 115 Sømil fra Thyborøn, havde mistet det ene Anker og Storbommen samt lidt Maskinskade, saaledes at man ikke kunde faa Motoren til at fungere, blev »Katrine« af en anden Fiskekutter »Bodil« slæbt ind til Thyborøn. Til Slæbningen, der foregik i roligt Vejr, medgik ca. 21 Timer. Statteret, at den af »Bodil« ydede Assistance maatte betegnes som Bjergning, og efter samtlige foreliggende Omstændigheder fastsattes Bjergelønnen til 6000 Kr.

522

Ved Losningen i København af et i Aalborg i S/S »Odin« indladet Parti Cement i Papirsække viste det sig, at næsten alle de nederste Sække var beskadiget af Fugtighed i Plankerne hidrørende fra Regnvejr under Losningen af den forrige Last, og at andre Sække var beskadiget som Følge af Regnvejr under Lastningen. I Konnossementet hed det, at Ladningen var modtaget »i god og forsvarlig Stand«, samt »Fragten og

- øvrige Betingelser i Henhold til Certeparti«. Ladningsmodtageren krævede Skaden erstattet af Rederiet R. Antaget, at der ikke ved saalydende Bestemmelse i Certepartiet: »Lasten skal lastes, stuves og losses i 8 samlede Arbejdsdage (Vejret tilladende) fri for Udgifter for Skibet«, var sket nogen Ændring i den R ifølge Sølovens § 89, 1. Stk., paahvilende Pligt til at sørge for Stuvning m. m. saalidt som i Reglen i § 118 om R's Ansvar for Godset. Der fandtes derhos ikke i Afskiberens Forhold at være Grundlag for at fritage R for Ansvaret for, at Kaptajnen uanset Regnen fortsatte Lastningen til Skade for Godset, og den Omstændighed, at Afskiberens Folk F havde ydet Assistance ikke blot m. H. t. Garneringens Fremskaffelse, som ved Certepartiet var paalagt Befragteren, men ogsaa m. H. t. dens Anbringelse og Lastrummenes øvrige Indretning, fandtes ikke at kunne medføre Ansvarsfrihed for den øvrige, fra utilstrækkelig Garnering hidrørende, Skade, lige saa lidt som den Omstændighed, at F havde foretaget Stuvningen, kunde fritage R for Ansvar efter Sølovens § 118 overfor L som Ladningsmodtager. (D i s s e n s) 611
- I et Tilfælde, hvor et Firma F_1 i Herning havde solgt forskellige Partier Brunkul til et Firma F_2 i Horsens frit i Banevogn Troldhede Station, idet F_1 skulde sørge for at fremskaffe Banevogne, fandtes det godtgjort, at der var truffet Aftale om Levering til bestemte Tidspunkter, og F_1 , der intet nærmere havde oplyst om, hvad det havde foretaget sig til Imødegaaelse af paastaaede Hindringer for rettidig Levering hidrørende fra Mangel paa Jernbanevogne eller Vejenes Ufarbarhed, fandtes herefter og efter det iøvrigt foreliggende pligtig at tilsvare F_2 , hvad dette havde udbetalt i Godtgørelse for Overliggetid og yderligere Forsinkelse for de Skibe, hvormed Varerne forsendtes fra Kolding og Horsens 711
- Ifølge den af en kgl. Vejer og Maaler V ved Udlosningen af et Parti Kalksalpeter foretagne Optælling manglede der 48 af det i Konnossementet anførte Antal Sække. Efter Oplysningerne om den af V ved Optællingen anvendte Metode og under Hensyn til de med denne forbundne Fejlmuligheder, fandtes Modtageren ikke, saaledes som det under de foreliggende Omstændigheder maatte paahvile ham i Hh. t. Lov Nr. 150 af 7. Maj 1937 § 3, Stk. 6, at have ført fornødent Bevis for, at han ikke havde modtaget det i Konnossementet angivne Antal Sække, og Rederiet frifandtes herefter for Ansvar 777
- Teatre.**
- Angaaende Opgørelsen af et Mellemværende hidrørende fra, at L i en af E opført Bygning havde lejet Lokaler til Biografteater og ved Starten af Teatret havde faaet økonomisk Støtte af E 350
- En paa Odense Folketeater T siden 1933 beskæftiget Scene-

mester S's Stilling maatte — som af T's Indehaver for Landsretten indrømmet — i hvert Fald før 1940, hvor der dreves fast Teater, anses omfattet af Funktionærlovens § 1, b. I Tiden derefter fortsatte S som Scenemester og havde efter det oplyste i denne Virksomhed Folk under sig, som han selv antog og førte Tilsyn med, og selv om denne Virksomhed paa Grund af de unormale Forhold var blevet tidsmæssigt noget indskrænket, og S i ledige Perioder sattes til andet Arbejde, fandtes det ikke godtgjort, at hans Stilling havde mistet Karakteren af en Funktionærs

811

Teglværker.

Ved en Deklaration af 4. Nov. 1914 overdrog Landbrugsministeriet L »til Fiskerne i Villingebæk (F) Benyttelsen foreløbig i 50 Aar udelukkende til Stejleplads og Baadeplads« af et 13.180 m² stort Areal. I 1942 overdrog L uden F's Samtykke en 4950 m² stor Del af Arealet til et tilstødende Teglværk T til Lerudvinding, idet L i Skødet til T tog Forbehold om Ansvarsfrihed, saafremt det maatte findes, at F's Brugsret m. H. t. det overdragne Areal ikke var bortfaldet. Det var oplyst, at Villingebæk-Fiskernes Antal var dalet fra 21 i 1914 til 10 i 1943, og at det afhændede Areal kun havde været benyttet i meget ringe Grad af F. F anlagde Sag mod T, og da det efter samtlige foreliggende Oplysninger ikke kunde antages, at de fiskerimæssige Forhold ved Villingebæk siden 1914 havde forandret sig i saa væsentlig Grad, at F's Ret til Opretholdelse af Deklarationen m. H. t. det afhændede Areal som Følge heraf var bortfaldet, blev T tilpligtet at anerkende denne Ret og at retablere den tidligere bestaaende Tilstand, der var ændret ved T's paabegyndte Lergravning

27

Testamente.

En Kapital var baandlagt i Overformynderiet O for A, saaledes at Kapital og Renter var unddraget fra Retsfølgning, og at Renter kun kunde udbetales mod A's egenhændige Kvittering eller efter Fuldmagt, givet for hver enkelt Termin. Renter udbetaltes i hver Termin af O gennem Skive Diskontobank B i Hh. t. A's Begæring. Statueret, at en for A's Skatterestaancer begæret Udpantningsforretning, der kontinueredes den 11. Dec. 1942 i Banken, efter at denne samme Dag havde faaet Rentebeløbet for denne Termin overført, burde nyde Fremme, uanset at A i det foregaaende Halvaar havde givet B Transport paa hele Beløbet for Gæld til B, idet B kun havde modtaget Beløbet som befuldmægtiget for A, og Transporterne som Følge af Baandlæggelsen var retlig betydningsløse, og idet der ikke, da Fogedforretningen kontinueredes i Banken den 11. Dec. 1942, paa retsyldig Maade var disponeret over Beløbet. (D i s s e n s)

548

I 1908 oprettede A, der var ugift, et Testamente, hvorved han tillagde bl. a. sine fire Søskende forskellige Beløb. Det hedder derhos i Testamentet: »Hvad der yderligere maatte findes efter mig skal ligeligt fordeles mellem mine foranførte Søskende.« Efter at en af A's Brødre var død, oprettede A i 1930 en Codicil, hvorved han forhøjede et Legat, der ved en tidligere Codicil var tillagt en Datter af en anden Broder B, fra 5000 Kr. til 50.000 Kr. Efter A's Død krævede B sig som den eneste overlevende af A's Søskende, der alle havde Børn, anerkendt som Universalarving. Da A ikke — udover Legaterne — syntes at have villet disponere udenom de legale Arvinger, hvilke paa Testamentets Oprettelses Tid netop var de i den citerede Testamentspassus nævnte Søskende, syntes det naturligt at anse disse som nævnedes synonymt med de legale Arvinger. Herefter anerkendtes B kun som Arving for en Fjerdedel

581

Tilbagesøgning.

Et Mejeri og en Mejeribestyrer frifundet for en Overretssagførers Krav om Betaling af et Beløb af 4800 Kr., som han hævdede at have udbetalt under urigtige Forudsætninger. For uden rimelig Grund at have indbragt Sagen for Højesteret blev Appellanten anset med en Bøde til Statskassen af 300 Kr. med en Forvandlingsstraf af Hæfte i 15 Dage

747

Andelsselskabet Linum, der ved en Afregning med sine Høravlere havde fradraget Omkostningerne ved Hørrens Behandling, stillede senere med en Cirkulærskrivelse Avlerne en Efterbetaling svarende til en Del af Behandlingsomkostningerne. Bl. a. under Hensyn til en forudgaaende Korrespondance mellem Parternes Sagførere antaget, at det ikke ved en Bemærkning i Cirkulærskrivelsen om, at Beløbet fremsendtes til fuld Afgørelse, paa tilstrækkelig tydelig Maade var tilkendegivet en Avler, der havde anlagt Retssag bl. a. angaaende Høravlen, at Efterbetalingen var betinget af, at han frafaldt denne Del af Retssagen. (D i s s e n s)

760

Statueret, at en Skatteyder, der i Hh. t. Statsskattelovens § 38, sidste Stk., havde faaet tilbagebetalt et for meget erlagt Skattebeløb med Renter fra Indbetalingsdagen, ogsaa havde Krav paa at faa tilbagebetalt de af ham i Hh. t. § 38, 2. Stk., for for sen Betaling erlagte Renter. (D i s s e n s)

770

Tilregnelighed.

En 42-aarig, ustraffet Mand blev for Jalousidrab af sin Hustru i Medfør af Strfl. § 237, jfr. § 84, Stk. 1, Nr. 4 og 9, og § 85 anst med Straf af Fængsel i 8 Aar. (D i s s e n s).

Retten fandt, uanset om Tiltalte maatte være at betegne som sindssyg i Gerningsøjeblikket — hvilket Retslægeraadet havde erklæret at være Tilfældet — at han i hvert Fald ikke som

Følge deraf havde været utilregnelig, og fandt herefter ikke Strfl. § 16 og ej heller dens § 17 anvendelig.

Ved Nævningernes Afstemning over Spørgsmaalene vedr. Strfl. § 16 og 17 forelaa der Stemnelighed, og Retten traf derfor i Medfør af Rpl. § 897, Stk. 2, Afgørelsen. Denne Afgørelse kunde paaankes til Højesteret

60

En Tiltalt, der i Maj og Okt. 1942 havde gjort sig skyldig i Underslæb, havde ifølge Retslægeraadets Erklæring i denne Periode lidt af en lettere Depression, en Tilstand, der maatte opfattes som en let Sindssygdom og som et Udslag af en epileptisk Lidelse. Da der ikke fandtes Holdepunkter for at antage, at der var en saadan Sammenhæng mellem den sjælelige Defektiltand og det begaaede Underslæb, at dette ikke kunde tilregnes ham som strafbart, kunde hverken Strfl. § 16 eller dens § 17 finde Anvendelse

63

Selv om en Tiltalt, der havde gjort sig skyldig i Underslæb, efter de foreliggende Lægeerklæringer som lidende af en langtrukken sjælelig Depression paa Gerningens Tidspunkt maatte betegnes som sindssyg, kunde han dog efter alt foreliggende ikke antages at have været utilregnelig, hvorfor der ikke blev Anvendelse for Strfl. § 16, ligesom der heller ikke fandtes Grundlag for Anvendelsen af Strfl. § 17.

Tiltalte, der af Byretten og Landsretten var dømt til Anbringelse paa et Sindssygehospital, blev af Højesteret idømt Straf efter Strfl. § 285, Stk. 1, jfr. § 278

454

Tinglysning.

S, der ved utinglyst Købekontrakt af 4. Januar 1940 havde solgt en Parcel til K₁, som ved Transport-Købekontrakt af 11. Nov. 1943 videresolgte Parcellen til K₂, udstedte ved Paategning paa Transport-Købekontrakten Skøde til K₂. Skødet fandtes med Rette afvist fra Dagbogen, da Skødet var udstedt paa Grundlag af en Købekontrakt, der var ugyldig i Hh. t. § 4 i Lov ang. Erhvervelse af fast Ejendom Nr. 339 af 8. Juli 1943, idet den efter Lovens Ikrafttræden var oprettet med K₁, der ikke havde tinglyst Adkomst

146

En paa en Ejendom hvilende Servitut om Ret til Brydning af Brunkul mod Betaling af 500 Kr. for hver Tønde Land, i hvilken Brydning paabegyndtes, blev i 1924 ved en Fejltagelse slettet af Realregistret og var derfor ikke anført i en Tingbogsattest, paa Grundlag af hvilken en Kreditforening K i 1931 ydede et Laan i Ejendommen paa 20.000 Kr. Efter at der i 1940 var begyndt Kulbrydning paa Ejendommen, og Ejeren i den Anledning havde faaet udbetalt 7250 Kr., lod K, der i 1938 af Dommerkontoret var gjort bekendt med Fejlen, der da var rettet, i 1941 Ejendommen tvangsrealisere, hvorved K led et Tab paa ca. 7000 Kr. Den Omstændighed, at Servitutten hvilede paa Ejendommen, fandtes at være en saadan Mangel

ved Pantesikkerheden, at K, senest da Brydningen begyndte, kunde have krævet Pantefordringen betalt, hvis den ikke paa anden Maade opnaaede betryggende Sikkerhed, f. Eks. ved Transport af Vederlaget for Brydningsretten, og da det fandtes tilstrækkelig godtgjort, at K herved kunde have undgaaet at lide Tab, frifandtes Statskassen S for Erstatningsansvar. (D i s s e n s).

Derimod fandtes S erstatningspligtig overfor A, der under Behandlingen af K's Laanesag var blevet bekendt med fornævnte Tingbogsattest, og som paa dette Grundlag, uden Undersøgelse af Tingbogen, i 1934 havde ydet et Laan paa 7000 Kr. i Ejendommen med Sikkerhed umiddelbart efter K's Laan. Erstatningen fastsattes skønsmæssigt til 4000 Kr. (D i s s e n s)

151

I et Skøde hed det: »Af Hensyn til Lov om Begrænsning af Tinglysning af Gæld bemærkes, at der skal søges Omvurdering af Ejendommen — — —«. Antaget, at Køberinden K's ubeføjede Vægring ved at medvirke til Omvurdering var en saa væsentlig Misligholdelse af hendes Forpligtelser, at den Del af hendes Gæld til Sælgeren, der ikke var blevet pantesikret, straks var forfalden til Betaling. Udtalt, at den Omstændighed, at K efter Landsretsdommens Afsigelse havde ladet foretage Omvurdering hvorefter Pantebrevet vilde kunne tinglyses for dets fulde Paa-lydende — ikke kunde føre til andet Resultat. (D i s s e n s)

282

Tjenesteforhold.

En Landarbejder L, der ifølge skriftlig Kontrakt som en Del af Lønnen havde fri Bolig, udeblev den 13. Juli 1942 fra sit Arbejde, hvorefter Husbonden den 28. Juli ved Fogeden lod ham udsætte af Huset. Antaget, at L i Medfør af § 38 i Lovbek. Nr. 3 af 6. Januar 1942 som værende kommet af sin Plads i Utide havde haft Krav paa en Frist af 4 Uger. Herefter op-hævedes Udsættelsesforretningen, og der tilkendtes L en Erstatning af 75 Kr.

378

Antaget, at en Brugsforening med Føje havde opfattet en af nogle Medhjælpere foretaget Opsigelse af deres Stilling, hvilken Opsigelse var motiveret med, at et Samarbejde med Foreningens Uddeler var umuliggjort, som et endeligt og bindende Aikald paa Medhjælpernes Rettigheder ifølge det hidtil bestaaende Kontraktsforhold, uanset at Uddeleren nogen Tid efter, inden de paagældende Medhjælperes Engagement udløb, var fratraadt.

648

I 1933 overdrog A og B et Reklamebureau til Egmont H. Petersens Fond F. Medens F betalte Inventar m. v. efter Vurdering, blev der ikke erlagt Afstaaelsessum for Virksomheden, hvorimod A og B blev antagne uopsigeligt som Leder af Bureauet med Ret til Pension m. v., dog saaledes at de i Tilfælde af »forsætlig og væsentlig Misligholdelse« af deres Forpligtelser havde forbrudt deres Ret efter Kontrakten. I Maj 1943 blev de

afskediget til øjeblikkelig Fratræden under Henviſning til, at der i vidt Omfang med Biografteaterejerne var truffet Særaftaler, »der tilsigter at besvige Filmsfonden«. Det fandtes godtgjort, at A ved Gennemførelsen af de nævnte Særaftaler var klar over, at der i hvert Fald m. H. t. en Del af disse blev tilrettelagt en Ordning, som muliggjorde, at man unddrog Filmsfonden en Del af dens Indtægter, men uanset at dette Forhold kunde give Anledning til alvorlig Paatale og Krav om Ændring af Ordningen, fandtes det dog, navnlig under Hensyn til hele Kontraktsforholdets særegne Beskaffenhed, ikke at kunne fastslaa, at der havde foreligget en saadan Misligholdelse, som efter den citerede Kontrakts Bestemmelse kunde give F Ret til Afskedigelse som sket. F, der i Forbindelse med Afskedigelsen i Godtgørelse for Goodwill havde betalt 62.000 Kr., ansaas herefter pligtig at yde Erstatning, ved hvis Fastsettelse Hensyn tages til det om A's og B's Forhold oplyste. (D i s s e n s)

826

Tjenestemænd.

Under en mod A rejst Sag for at have solgt Oksekroppe til Overpris begærede han en Kontorchef K i Priskontrolraadet afhørt som Vidne angaaende nogle i Priskontrolraadet førte Forhandlinger, hvori A havde deltaget. Efter Indholdet af de af Prisdirektoratet afgivne Erklæringer — der maatte anses at indeholde fornøden Oplysning om K's Opfattelse af de under Forhandlingerne fremsatte Udtalelser — i Forbindelse med det af A angivne Formaal med Vidneførslen maatte det antages, at denne vilde være uden Betydning for Sagens Afgørelse, og Vidneførslen nægtedes herefter

66

Transport af Rettigheder.

Murermester M, der af et Ejendomsselskab S havde faaet et Murerarbejde i Entreprise, tiltransporterede i Dec. 1939 et Firma, der leverede ham Materialer, 150.000 Kr. af sit Tilgodehavende hos S, at betale ved Udbetalingen af Byggelaansraterne og Prioriteringsraten m. v. I Dokumentet hed det endvidere: »Eventuelle Overskridelser eller mindre Leveringer efter denne Transport skal reguleres i Prioriteringsraten.« S udstedte derhos til F en Deklaration, hvorved det til Sikkerhed for Forpligtelserne efter Transporten gav F sekundær Sikkerhed i Byggelaansobligationen. Ved M's Død i 1941 havde F faaet udbetalt 78.400 Kr., og dets Resttilgodehavende udgjorde 118.747 Kr. Da S ønskede Byggelaansobligationen iriggjort for Deklarationen, blev der truffet en Ordning, hvorefter F kontant fik udbetalt 70.000 Kr., hvorhos S udstedte en Obligation paa 50.000 Kr., som S's Sagfører forpligtede sig til at indfri kontant med 32.500 Kr. Da Sagføreren ikke vilde

tage Stilling til, om Beløbet tilkom F eller M's Dødsbo, blev det deponeret i en Bank. Antaget, at Transportdokumentet maatte forstaas saaledes, at det — i alt Fald bortset fra mindre Overskridelser — var begrænset til at angaa 150.000 Kr., og at det heller ikke ved Anmeldelser til Notering overfor S og vedkommende Bank — jfr. herved Gældslovens § 31, Stk. 1 — var gjort klart for disse, at Transporten skulde have et videregaaende Indhold, ligesom F hverken ved Deklarationen eller det senere passerede havde erhvervet en saadan videregaaende Ret paa Boets Bekostning

511

Tørv.

I et Tilfælde, hvor det i en mellem en Tørveproducent P og Københavns Belysningsvæsen B indgaaet Kontrakt var bestemt, at P mod en Tillægsbetaling skulde oplægge et vist Kvantum Tørv paa en af ham fremskaffet Oplagsplads, og at Prøveudtagning og Vejning skulde ske ved disse Tørvs Indkørsel til København, samt at den paa Basis af de udtagne Prøver foretagne Analyse skulde danne Grundlaget for Afregningen, fandtes det under Oplagringen indtrufne Svind at maatte fragaa i det Kvantum, hvorfor Betaling skulde ydes, og det maatte i saa Henseende være uden Betydning, hvor Tørvenes Leveringssted iøvrigt maatte anses at være. Derimod fandtes Betaling for Kørsel til og Stakning af Tørvene paa Stakkepladsen e. O. at burde beregnes efter den ved Oplagringen stedfundne Vejning

15

Da det maatte anses godtgjort, at et af F₁ til F₂ den 13. Maj 1942 afgivet skriftligt Tilbud om Levering af et Parti Tørv »Mellemsalg forbeholdt« allerede under en Telefonsamtale samme Dag var akcepteret af F₂, uden at F₁ da protesterede mod Akcepten eller gjorde F₂ bekendt med, at Tørvene skulde være solgt til anden Side, havde F₁ savnet Føje til den 15. Maj efter Modtagelsen af F₂'s skriftlige Akcept at vægre sig ved at levere Tørvene under Henvisning til, at Partiet var solgt til anden Side. Herefter ansaas F₁ erstatningspligtig....

134

Spørgsmaal om Køberen af en Gaard havde Krav paa Andel i Vederlaget efter en af Sælgeren indgaaet Kontrakt ang. Udnyttelse af en paa Ejendommen værende Tørvemose

136

Da L, der for Sæsonen 1941 havde faaet overdraget Eneretten til at fremstille Tørv i en E tilhørende Mose, skønnedes at have foretaget, hvad der efter Forholdene stod i hans Magt for at udnytte Mosen bedst muligt, fandtes den mellem Parterne indgaaede Betalingsaftale, ifølge hvilken Prisen for Materiale til de af L producerede 500 Tons Tørv vilde blive 2700 Kr. højere end Maksimalprisen, at maatte tilsidesættes, saaledes at L kun kunde tilpligtes at betale Materialerne med Maksimalprisen 2500 Kr.

236

Misligholdelse af en Handel om Tørvesmuld

253

K havde i Jan. 1942 af S købt et i 5 Stakke henstaaende Parti Tørv af Produktionen 1940, idet det i Kontrakten hed: »Kvalitet og Kvantum er uden alt Ansvar for mig, Sælgeren, da det er et skadelidt Parti, jeg selv har maattet overtage.« Da en Aftager nægtede at modtage Tørv af Partiet under Henvisning til, at de havde for stort Vand- og Askeindhold, vægrede K sig ved at vedstaa Kontrakten. Antaget, at K til sin Frigørelse hverken kunde paaberaabe sig de i vedkommende landbrugsministerielle Bekendtgørelser indeholdte Bestemmelser om Maksimalindhold af Vand og Aske eller de almindelige Regler om urigtige Forudsætninger	313
En Sag om Beregning af Vederlaget for en Ret til at skære Tørv i en Mose	626
En Sag om Opgørelsen af et Mellemværende angaaende et solgt Parti Tørv, der ved Leveringen var ukontraktmæssige	653
En Parcellist, der havde lejet en Mose til Produktion af Tørv, fandtes berettiget til at hæve Kontrakten og kræve Erstatning for sit Tab, derunder for tabt Fortjeneste	676
Statueret, at en af en Gaardejer, der havde udlejet et Moseareal, overfor Lejeren afgivet Garanti for, at der i Sæsonen 1943 paa Arealet kunde produceres 3000 Tons Tørv, ikke var opfyldt	821

Udlændinge.

Bestemmelsen i § 13, Stk. 1, i Patentlovbek. Nr. 192 af 1. September 1936 fandtes ikke at afskære en udenlandsk Patentindehaver fra Adgang til i eget Navn at gøre Rettigheder gældende ved Søgmaal her i Landet. (D i s s e n s)	740
---	-----

Udpantning.

En Kapital var baandlagt i Overformynderiet O for A, saaledes at Kapital og Renter var unddraget fra Retsforfølgning, og at Renter kun kunde udbetales mod A's egenhændige Kvittering eller efter Fuldmagt, givet for hver enkelt Termin. Renter udbetaltes i hver Termin af O gennem Skive Diskontobank B i Hh. t. A's Begæring. Statueret, at en for A's Skatterestancer begæret Udpantningsforretning, der kontinueredes den 11. Dec. 1942 i Banken, efter at denne samme Dag havde faaet Rentebeløbet for denne Termin overført, burde nyde Fremme, uanset at A i det foregaaende Halvaar havde givet B Transport paa hele Beløbet for Gæld til B, idet B kun havde modtaget Beløbet som befuldmægtiget for A, og Transporterne som Følge af Baandlæggelsen var retlig betydningsløse, og idet der ikke, da Fogedforretningen kontinueredes i Banken den 11. Dec. 1942, paa retsyldig Maade var disponeret over Beløbet. (D i s s e n s)	548
--	-----

Umyndige.

Umyndiggørelse i formueretlig Henseende paa Grund af sjælelig Forstyrrelse	200
Ophævelse af Umyndiggørelse nægtet	363

Underslæb.

Selv om en Tiltalt, der havde gjort sig skyldig i Underslæb, efter de foreliggende Lægeerklæringer som lidende af en langtrukken sjælelig Depression paa Gerningens Tidspunkt maatte betegnes som sindssyg, kunde han dog efter alt foreliggende ikke antages at have været utilregnelig, hvorfor der ikke blev Anvendelse for Strfl. § 16, ligesom der heller ikke fandtes Grundlag for Anvendelsen af Strfl. § 17.

Tiltalte, der af Byretten og Landsretten var dømt til Anbringelse paa et Sindssygehospital, blev af Højesteret idømt Straf efter Strfl. § 285, Stk. 1, jfr. § 278	454
---	-----

Uskiftet Bo.

Efter at en Enke, der efter sin Mands Død i 1922 havde hendsiddet i uskiftet Bo med de 5 Fællesbørn og havde fortsat den af Manden drevne Entreprenørforretning med en Søn som Bestyrer, i 1937 var afgaaet ved Døden, blev Boet af de fem Børn overtaget til privat Skifte og Deling, idet de enedes om at lade den Søn, der hidtil havde bestyret Forretningen, fortsætte denne. Han fik derhos Fuldmagt til at opgøre Boet, hvorefter han realiserede Boets Aktiver og lod Provenuet indgaa i Forretningen uden dog at fremkomme med nogen Opgørelse. Antaget, at han overfor en af Medarvingerne havde et Tilsvær paa 7579 Kr. 67 Øre

423

Valutaforanstaltninger.

Mellem et dansk Firma F og et svensk Aktieselskab S, der gennem længere Tid havde leveret F Varer, blev der den 12. Juni 1940 oprettet dels en »avtal«, hvorved F bl. a. godkendte, at S til de amerikanske Afladere havde tilbagesolgt nogle ved Danmarks Besættelse den 9. April 1940 fra Boston afskibede Varer og erklærede, at det »enligt köpevilkoren« skulde svare til det opstaaede Tab, dels en »bekræftelse«, hvorefter F, saa snart de danske Myndigheder gav Tilladelse dertil, skulde betale S's Tilgodehavende for nogle til København og Oslo ankomne Varer. S krævede Renter 6 pCt. af de i de to Dokumenter omhandlede Beløb fra de i en Overenskomst af 18. Oktober 1939 for Betaling af Vareleverancer fastsatte Forfaldsdage. Idet F ikke havde gjort sig skyldig i nogen Forsømmelse af sin i »avtalen« fastsatte Betalingspligt, fandtes S efter Beskaffenheden af dette Dokument m. v. i Mangel af Forbehold derom ikke at kunne kræve Renter af de der omhandlede Beløb. M. H. t. de i »bekræftelsen« omhandlede Varepartier

fandtes den Omstændighed, at Dokumentet ikke omtalte Renter, derimod ikke at afskære S fra at kræve Renter, og allerede som Følge af, at F ikke havde udsondret de S tilkommende Beløb fra dets egne Midler, fandtes det ikke at kunne paaberaabe sig det midlertidige Forbud mod Betalingsoverførsel til Sverige som frigørende for Rentepligten. (D i s s e n s).

566

Varemærker.

Et Vinfirma V₁ havde fra 1934 for en Kirsebærvin benyttet en Etikette inddelt i fire lige store rektangulære Felter, hvoraf to i gullig og to i karmoisinrød Farve. Paa Etiketten, hvorpaa var afbildet Kirsebær, stod bl. a. med Guldbogstaver »Morelli« Kirsebærvin og Firmanavnet. »Morelli« var registreret som Ordmærke i 1935, og i 1942 blev Etiketten registreret som udført i Farver. I Sommeren 1940 begyndte et andet Vinfirma V₂ for Kirsebærvin at benytte en Etikette bestaaende af et bredt rektangulært karmoisinrødt Felt og et smalt gulligt Felt; paa Etiketten, der ogsaa indeholdt Afbildning af Kirsebær, stod bl. a. Varenavnet »Kirsinetta« i hvide Bogstaver samt Firma-navnet. Bl. a. under Hensyn til den fremtrædende Anbringelse af Varenavnene og disses indbyrdes Ulighed saavel i Ordlyd som Bogstavfarve fandtes Etiketterne ikke at frembyde saadan Lighed, at de var egnede til at forveksles i Omsætningen. (D i s s e n s)

402

Grosserer G havde for de af ham fremstillede Malkemaskiner med Tilbehør faaet indregistreret Ordmærket »Benzona«. Fru A, der forhandlede Gummitilbehør til Malkemaskiner, derunder til »Benzona« Malkemaskinen, havde, efter at der ved Sø- og Handelsretten var afsagt Dom i en mod hende af G i Medfør af Varemærkelovens § 13, Stk. 1, anlagt Sag, ændret sine Etiketter saaledes, at hendes Firmanavn fremtraadte tydeligere end tidligere og saaledes, at det var anført, at Gummitilbehøret var »passende til Benzona Malkemaskine«. Herefter, og idet G's Ret til Varemærket og hans Krav paa Tydeliggørelse af Oprindelsesforholdet ikke fandtes at hjemle de af ham nedlagte Paastande, bl. a. gaaende ud paa, at det udtrykkelig skulde bemærkes, at de af Fru A forhandlede Reserve-dele var uoriginale, frifandtes Fru A. (D i s s e n s)

668

Varmeanlæg.

Da der ikke fandtes at være ført Bevis for, at der — som paa-staaet af Lejeren L af en Lejlighed — var Mangler ved Varmeanlægget eller Varmemaaleren, og der ej heller var ført noget saadant Bevis for uøkonomisk Fyring, at Ejendommen kunde gøres ansvar herfor, tilpligtedes L at betale det fulde paa Grundlag af Varmemaalereis Udvisende paalignede Varmebidrag. (D i s s e n s)

697

Veje.

I 1941 tillod Københavns Magistrat M, at et mellem to Ejendomme liggende privat Gadestykke, der i sin Tid var anlagt af A i Forbindelse med et Udstykningsforetagende, for et Tidsrum af 25 Aar afspærredes og benyttedes af Ejerne E af nævnte Ejendomme mod en mindre aarlig Afgift til M. Under en af A mod M anlagt Sag udtalt, at forskellige af M paa-beraabte Bestemmelser, navnlig i Byggelov for København Nr. 148 af 29. Marts 1939, ikke fandtes at indeholde Hjemmel for, at A's Ejendomsret over Gadearealet var bortfaldet, og at en af A i 1907 udstedt Deklaration kun hjemlede M Ret til at overtage Arealet som offentlig Gade. Herefter, og idet Afspærringen ikke var begrundet ved de i Byggelovens § 27, Stk. 3, nævnte almene Hensyn, kendtes M uberettiget til at tillade Afspærringen m. v. (Dissens)

91

Vidner.

Under en mod A rejst Sag for at have solgt Oksekroppe til Overpris begærede han en Kontorchef K i Priskontrolraadet afhørt som Vidne angaaende nogle i Priskontrolraadet førte Forhandlinger, hvori A havde deltaget. Efter Indholdet af de af Prisdirektoratet afgivne Erklæringer — der maatte anses at indeholde fornøden Oplysning om K's Opfattelse af de under Forhandlingerne fremsatte Udtalelser — i Forbindelse med det af A angivne Formaal med Vidneførslen maatte det antages, at denne vilde være uden Betydning for Sagens Afgørelse, og Vidneførslen nægtedes herefter

66

Under Kære af en Vestre Landsret under Anke af en Straffesag truffet Beslutning tillagdes der i Medfør af Rpl. § 192, 3. Pkt., et Vidne, der i Hh. t. Rpl. § 171, Stk. 3, var indkaldt til at afgive Forklaring under Domsforhandlingen i Viborg, forhøjet Vidnegodtgørelse og Vederlag for Rejseudgifter, hvorhos det bestemtes, at Kæreafgiften vilde være at tilbagebetale den Kærende

735

Voldgift.

Efter den Sammensætning og Opgave, der ved et Andelsmejeri M's Vedtægter var givet en Voldgiftsret V bestaaende af to Medlemmer og en af Generalforsamlingen valgt Opmand, der alle var Andelshavere, kunde V's Afgørelse angaaende en Andelshaver A's Ret til at udtræde af M m. v. ikke anses bindende for A, uanset at han ikke inden den foreskrevne Frist af 8 Dage havde indbragt Sagen for Domstolene

373

Antaget, at en Bestemmelse i nogle mellem Foreningen af Filmudlejere i Danmark F og Fællesrepræsentationen for Danmarks Biografteatre vedtagne Almindelige Vilkaar for Filmudlejning gav Direktøren for et Biografteater Hjemmel til at kræve voldgiftsretlig Behandling af Spørgsmaalet om Berettigelsen

af en af F overfor ham etableret Blokade m. H. t. Levering af Film. (Dissens)

448

Ægteskab.

I et Tilfælde, hvor to Ægtefæller separeredes i Hh. t. Ægteskabslov Nr. 276 af 30. Juni 1922 § 53, Stk. 2, og hvor begge Forældre ansaas egnede til at opdrage Børnene, en 6-aarig Dreng og en 3-aarig Pige, var Forældremyndigheden over begge Børn af Landsretten tillagt Moderen M. Af Højesteret tillagdes Forældremyndigheden over Drengen Faderen F, idet det maatte antages stemmende saavel med Hensyn til Drengens Tarv som med Billighed, at Forældremyndigheden over ham, der i Hh. t. Byrettens Dom havde opholdt sig hos F fra December 1942, til han den 13. Marts 1944 fjernedes fra F's Hjem af M, blev tillagt F, og idet der ikke forelaa Holdpunkter for at antage, at F i højere Grad end M bar Skylden for de Uoverensstemmelser, der førte til Separationen. (Dissens)

279

M og H blev i 1937 separeret ved en af Københavns Amts nordre Birks Ret afsagt Dom, hvori udtaltes, at H havde frafaldet Krav paa Underholdsbidrag. Ved en paa M's Begæring i 1942 i Hh. t. Lov Nr. 276 af 30. Juni 1922 § 54, 2. Stk., udfærdiget Skilsmissebevilling blev Ægteskabet opløst paa de for Separationen fastsatte Vilkaar. I 1943 paastod H, der bestred under fornævnte Retssag at have givet Afkald paa Underholdsbidrag, under en ved Østre Landsret anlagt Sag M tilpligtet at anerkende, at hun ikke var afskaaret fra at faa Underholdsbidrag efter Overøvrighedens Bestemmelse. Det af H rejste Søgmaal maatte antages at gaa ud paa at faa afgjort, om hun ved bindende Aftale eller ved Separationsdommen og den senere meddelte Skilsmissebevilling var afskaaret fra at faa tillagt Underholdsbidrag, og da Reglerne om Domes Retskraft ikke var til Hinder for, at dette Spørgsmaal i dets Helhed forelagdes Domstolene til Afgørelse i 1. Instans, hjemvistes Sagen, der var afvist af Landsretten, til Behandling og Paakendelse i Realiteten

508

Ifølge Erklæring fra Retslægeraadet maatte Fru H anses at være udpræget Psykopat af den selvhævdende og eksplosive Type med Tilbøjelighed til hysteriske Reaktioner, og hendes Tilstand kunde i sin ydre Form ligne Sindssygdом, uden at der dog saas at have været Tale om egentlig Sindssygdом. Herefter kunde Manden M's Paastand om Skilsmisse i Hh. t. § 63 i Lov Nr. 276 af 30. Juni 1922 ikke tages til Følge, hvorimod der gaves Dom til Separation i Hh. t. Lovens § 53, Stk. 2, idet det paalagdes M at svare Underholdsbidrag til H efter Overøvrighedens Bestemmelse.

Forældremyndigheden over en 10-aarig Datter tillagdes H, hvorved bemærkedes, at det efter de for Højesteret frem-

komne Oplysninger maatte antages, at H, der hele Tiden havde haft Datteren hos sig, var blevet mere rolig og sinds-
 ligevægtig, efter at Samlivet med M var ophørt 529

Ærefornærmelser.

- I et Tilfælde, hvor en i en privat anlagt Ærefornærmelsessag afsagt Dom af Domfældte var indanket for Højesteret, hvor han med Tiltrædelse af Domhaveren og Anklagemyndigheden paastod sig frifundet for den ham idømte Frihedsstraf, men iøvrigt Dommen stadfæstet, blev der af Ankeudvalget afsagt Dom i Overensstemmelse hermed — jfr. Rpl. § 402 smh. med § 411, Stk. 3 74
- Ved Anmeldelsen om et Tyveri af et Fotografiapparat i en Restauration havde A udtalt, at han ikke sigtede nogen, men havde paa gentagen Forespørgsel af vedkommende Overbetjent henledt Opmærksomheden paa en Musiker B, der havde haft Engagement i Restaurationen. Under en af B mod A anlagt Sag frifandtes denne i Medfør af Strfl. § 29, Stk. 1, for Straf for Ærefornærmelse, og en nedlagt Erstatningspaastand toges ikke til Følge, da det ikke fandtes godtgjort, at A havde gjort sig skyldig i noget erstatningsforpligtende Forhold, jfr. Strfl. § 269, Stk. 1 109
- A anset ansvarlig for Indholdet af en af hans Søn underskrevet Henvendelse stilet til samtlige Medlemmer af Regeringen og Rigsdagen og indeholdende Sigtelser mod en Sagfører bl. a. for falsk Forklaring for Retten 363

Øvrighed.

Den 12. Nov. 1938 meddelte Glostrup Bygningskommission K Ejereren E af en Ejendom i Glostrup Tilladelse til at opføre to Beboelsesbygninger. Arbejdet paa den ene af Bygningerne laa stille fra Midten af Marts 1939 til ca. 10. Juni s. A. Den 30. Januar 1939 var der blevet stadfæstet et nyt Bygningsreglement for Glostrup, i hvis § 3 bestemtes, at det traadte i Kraft 2 Maaneder efter dets Stadfæstelse, men ikke skulde være anvendeligt paa Byggeforetagender, som inden den Tid var lovligt paabegyndt, saafremt de havde været uafbrudt fortsat. Den 27. Juni 1939 gav K E Meddelelse om, at Byggetilladelsen for den sidstnævnte Bygning i Hh. t. Reglementets § 3 maatte anses bortfaldet, og at Byggetilladelse i Hh. t. det ny Reglement maatte søges, og Arbejdet paa Bygningen kom først paany i Gang, efter at Indenrigsministeriet den 22. Januar 1940 havde udtalt, at Byggetilladelsen formentlig ikke var bortfaldet. Under en af E mod Glostrup Kommune anlagt Sag udtalt, at selv om det antoges, at K ikke havde haft fornøden Hjemmel for det meddelte Paalæg, fandtes der ikke af K eller af dennes Funktionærer derved eller ved Sagens videre

Behandling at være udvist et Forhold, der kunde berettigede E til Erstatning for Fordyrelse af Byggeforetagendet, hvorved ogsaa bemærkedes, at det stillede sig usikkert, om Fordyrelsen vilde være undgaaet, hvis K ikke havde grebet ind. (D i s s e n s)

4

Statueret, at det i Medfør af Lov om Folkeskolens Styrelse Nr. 211 af 20. Maj 1933 § 2, jfr. Folkeskolelov Nr. 160 af 18. Maj 1937 § 5, sidste Stk., alene tilkom Blegind-Hørning Sogneraad S at stille Forslag til en Skoleplan, medens Undervisningsministeriet U havde den endelige Afgørelse. Da der derhos intet forelaa til Bestyrkelse af, at U ved dets Bestemmelse om, at Hørning Skole burde indrettes som en landsbyordnet Skole, havde ladet sig lede af andet end saglige Grunde, frifandtes U under en mod dette anlagt Sag til at taale, at Skolen ordnedes som en Købstadskole.

En af U principalt nedlagt Afvisningspaastand toges saaledes ikke til Følge

9

Antaget, at Ordet Koholderi i §. 27, 2. Stk., i Sundhedsvedtægterne for Fredericia maa forstaaes i den hidtidige snævrere Betydning, hvorefter Koholderi kun foreligger, hvor der, navnlig i Byer og disses Omegn, holdes Besætning af Malkekveg uden for egentlig Landbrug, og at Sundhedskommissionen S herefter havde savnet Hjemmel i Hh. t. nævnte Bestemmelse at forbyde det af en Avlsbruger A i Fredericia drevne Mælkesalg fra Ejendommen. (D i s s e n s).

Derimod fandtes der ikke at være Grundlag for at paalægge Kommunen Erstatningsansvar i Anledning af Forbudet, hvorved bemærkedes, at det maatte antages, at en Regel om Forbud mod Salg af Mælk fra alle Kvægbesætninger i Byen vilde kunne være gennemført — uden Ydelse af Erstatning — ud fra saglige sundhedsmæssige Synspunkter, samt at S fandtes at have haft nogen Grund til at mene, at den valgte Formulering — overensstemmende med, hvad der maatte antages at have været tilsigtet — afgav Hjemmel for et Forbud som det udstedte. (D i s s e n s)

169

En mellem Dansk Typograf-Forbunds Københavns Afdeling og Københavns Bogtrykkerforening i April 1940 sluttet Aftale angaaende Arbejdsfordeling indenfor Faget blev af det i Hh. t. Lov Nr. 280 af 30. Maj 1940 oprettede Arbejdsfordelingsnævn nægtet Godkendelse efter Lovens § 1, Stk. 2, hvilket begrundedes med, at Aftalen kun tillod de enkelte Firmaer og deres Personale at træffe Aftale om Arbejdsfordeling, men ikke forpligtede Overenskomstparterne til under visse nærmere angivne Vilkaar og Retningslinier at gennemføre en saadan Deling. Der fandtes ikke Grundlag for at fastslaa, at Nævnet ved Udøvelsen af sit Skøn, der ikke saas at være i Strid med dets øvrige Fremgangsmaade, havde handlet i Strid med nogen af Bestemmelserne i Loven. Herefter, og idet det ikke

var hævdet, at Nævnet ved sin Afgørelse havde ladet sig lede af andet end saglige Grunde, kunde Afgørelsen ikke tilside-sættes

211

To Handlende H og en Fabrikant F var sat under Tiltale for henholdsvis at have solgt og købt Kobber til højere Priser end den ved Bek. Nr. 4 af 3. Januar 1941 fastsatte Maksimalpris paa visse brugte Metaller. Antaget, at Handelsministeren ikke ved Udstedelsen af Bekendtgørelsen havde overskredet den ham ved Prisloven meddelte Bemyndigelse, og at ingen af de i Sagen omhandlede Metalgenstande som Pynte- eller Nyttegenstande faldt udenfor Bekendtgørelsens Omraade, idet der, selv om man lagde den Forstaaelse af, hvad der er Metalaffald, som senere har faaet Udtryk i Bek. Nr. 382 af 8. September 1941 § 2, til Grund, maatte gaas ud fra, at samtlige Metalgenstande havde været Metalaffald og var solgt som saadant. H og F ansaas herefter efter nævnte Bekendtgørelse, jfr. Prislov Nr. 306 af 30. Maj 1904, som ændret ved Lov Nr. 652 af 17. December 1940 samt Bek. Nr. 310 af 11. Juni 1940 § 5 henholdsvis med Hæfte i 40 Dage og 20 Dage og med en Bøde af 8000 Kr. (D i s s e n s)

305

Trykfejl og Rettelser.

A a r g a n g 1 9 4 3:

S. 667 L. 6 f. o.: »at der ifølge«, læs »at der ikke ifølge«.

A a r g a n g 1 9 4 4:

S. 105 L. 2 f. o.: »(Gamborg)«, læs »(Kemp)«.

S. 105 L. 4 f. o.: »(Kemp)«, læs »(Gamborg)«.

S. 261 L. 4 f. n.: »ikke ved«, læs »ved ikke«.

S. 535 L. 3 f. o. tilføjes: »(Gorrissen)«.

S. 535 L. 5 f. o. tilføjes: »(Heise efter Ordre)«.

S. 711 L. 7 f. n. læs: »IV Afd.«.

S. 733 L. 5 f. n. og

S. 734 L. 11 f. n.: »Köningsfeldt«, læs »Königsfeldt«.

Højesteretstidende.

Udgivere: Højesterets Protokolsekretærer.

88. Aargang

Højesteretsaaret 1944.

Nr. 1

Første ordinære Session.

Mandag den 6. Marts.

Nr. 268/1942. Restauratør Henry Petersen (Svane)

mod

Direktør Sophus Petersen (Rode).

(Ophævelse af Lejemaal).

Dom afsagt af Retten for borgerlige Sager i Aalborg Købstad m. v. den 4. Maj 1942: Indstævnte, Restauratør Henry Petersen, bør for Tiltale af Sagsøgeren, Direktør Sophus Petersen, i denne Sag fri at være. Sagens Omkostninger betaler Indstævnte til Sagsøgeren med 200 Kr. i Løbet af 15 Dage fra Dommens Afsigelse.

Vestre Landsrets Dom af 12. Oktober 1942 (II Afd.): Indstævnte, Restauratør Henry Petersen, bør fraflytte de af ham lejede Restaurationslokaler med tilhørende Beboelseslejlighed i Ejendommen Vesteraa 4, Aalborg. I Sagsomkostninger for begge Retter betaler Indstævnte 300 Kr. til Appellanten, Direktør Sophus Petersen. At efterkommes inden 15 Dage.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Vestre Landsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde og idet de Højesteret forelagte nye Oplysninger ikke kan føre til andet Resultat, vil Dommen være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale til Indstævnte med 400 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Restauratør Henry Petersen,

til Indstævnte, Direktør Sophus Petersen, med 400 Kr.

De idømte Sagsomkostninger at udrede og Dommen iøvrigt at efterkomme inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Underrettsdommens Præmisser er saalydende:

Sagsøgeren, Direktør Sophus Petersen, nedlægger overfor Indstævnte, Restauratør Henry Petersen, Paastand om, at han tilpligtes at anerkende, at hans Lejemaal — afsluttet den 1. April 1939 — vedrørende Restaurationslokaler og privat Lejlighed i Ejendommen Vesteraa 4, Aalborg, er forbrudt.

Paastanden støttes paa, at Indstævnte har drevet sin Virksomhed paa saa utilbørlig en Maade, at Politimesteren deraf har taget Anledning til at lukke den, hvilken Lukning varede fra den 27. Januar 1942 til den 15. Februar s. A., ligesom Sagsøgeren henviser til, at Indstævnte, skønt Lokalerne var udlejet til Anvendelse som Billardsalon med Restauration, efterhaanden har omdannet Virksomheden til udelukkende at være Restauration (med Musik) til Ulempe for Husets Beboere og de Omboende.

Indstævnte paastaar sig frifundet uden at nedlægge nogen Paastand med Hensyn til Lejligheden for det Tilfælde, at Sagsøgeren skulde faa Medhold med Hensyn til Restaurationen.

Han erkender, at han efterhaanden har fjernet Billardbordene og indført Musik, men hævder, at dette er sket i Forstaaelse med Sagsøgeren, der saaledes ikke blot har billiget Ændringerne, men oven i Købet udtalt sin Anerkendelse af disse, ligesom han har ladet indrette Dametoiletter i Lokalerne netop paa Grund af den af Indstævnte foretagne Omlægning af Virksomheden. Indstævnte formener, at den egentlige Grund til Søgsmålet er den, at han har vægret sig ved at indgaa paa en Lejeforhøjelse.

Sagsøgeren erkender, at han har været klar over, at Virksomheden skiftede Karakter, og at han i og for sig har billiget dette, men kun under Forudsætning af, at Virksomheden bevarede sit hæderlige Niveau, en Forudsætning der gennem Politiets Indgriben paa afgørende Maade er bristet. Han erkender ligeledes, at han overfor Indstævnte har stillet Forslag om Lejens Forhøjelse.

Under Sagen er der afgivet Forklaring af Parterne samt Vidneforklaring af Overpolitibetjent Rudolf Jensen, Politibetjent Frøken Kirsten Bonnesen, Tjener Poul Sørensen og Tjener Axel Andersen.

Det fremgaar heraf, at Restaurationen — især efter Lukningen af Etablissementet Roxy — har været besøgt af mange tyske Soldater og af Kvinder, hvoraf en Del har været kendt af Sædelighedspolitiet. Dette har medført nogen Uro i Lokalerne.

Anledningen til Lukningen synes specielt at have været, at der ved en bestemt Lejlighed — hvor Indstævnte dog ikke var til Stede — er blevet serveret stærkt Øl for en 15-aarig Pige, ligesom der efter Politiets Formening er blevet serveret for de tyske Soldater, selv om disse

har været berusede. Hertil kommer, at Restaurationen efter Politiets Skøn har været drevet saaledes, at den virkede fremmede for Usædeligheden.

Efter at Restaurationen er blevet aabnet paany, synes Forholdene dog at have ændret sig betydeligt. Der har i alt Fald været en meget stor Tilbagegang i Søgningen, og Driften har — siden Genaabningen — ikke givet Sædelighedspolitiet Grund til Paatale af nogen Art.

Indstævnte hævder, at han af yderste Evne beflitter sig paa at opretholde Ro og Orden i Lokalerne. Han benægter, at der skænkes for berusede Personer og hævder, at de tyske Soldater vel kan være noget støjende, men at dette ikke altid er ensbetydende med, at de er berusede. Hvis dette skønnes at være Tilfældet, bliver der ikke serveret for dem, og i Tvivlstilfælde serveres der kun alkoholfrie Drikke (lyst Øl) for dem.

I samme Retning har Tjenerne udtalt sig.

Ved Sagens Afgørelse finder Retten at maatte se bort fra den stedfundne Omlægning af Virksomheden, da denne maa antages at være sket med Sagsøgerens Billigelse.

Iøvrigt finder Retten, at det vel maa statuere, at Indstævnte paa en grov Maade har tilsidesat sine Pligter til at drive Virksomheden paa en saadan Maade, som Sagsøgeren har haft Føje til at vente.

Men under Hensyn til, at der gennem Politiets Indgriben er givet ham en yderst alvorlig Advarsel og tilføjet ham et betydeligt økonomisk Tab, maa Retten dog finde det overvejende betænkeligt at lade saa alvorlige Konsekvenser som Forbrydelse af Lejemaalet — og derved Fortabelse af Næringen, idet der ikke kan skaffes andre Lokaler — blive en Følge af det stedfundne Brud paa de Forudsætninger, under hvilke Lejemaalet utvivlsomt er indgaaet.

Dette skønnes saa meget mindre at blive Tilfældet, som Virksomheden siden Politiets Indgriben synes at være drevet i det store og hele upaaklageligt, hvad enten dette nu skyldes Indstævntes Paapasselighed, eller at de urolige og de af Politiet kendte Gæster af Lukningen har taget Anledning til at søge andre Steder hen.

Da Indstævnte saaledes trods den — i en kortere Tid — stedfundne Misligholdelse af sine Forpligtelser herefter vil være at frifinde, findes han til Gengæld at burde godtgøre Sagsøgeren Sagens Omkostninger med 200 Kr.

Landsretsdommens Præmisser er saalydende:

Den indankede Dom er afsagt den 4. Maj 1942 af Retten for borgerlige Sager i Aalborg Købstad m. v.

For Landsretten har Appellanten ligesom for Underretten nedlagt Paastand om, at Indstævnte tilpligtes at fraflytte de af ham lejede Restaurationslokaler med tilhørende Beboelseslejlighed i Ejendommen Vesteraa 4, Aalborg.

Indstævnte har paastaaet sig frifundet.

Det er i Underretsdommen med Rette statuere, at Indstævnte ved den Maade, hvorpaa han har drevet den omhandlede Restauration, og

som førte til, at Politiet lukkede denne den 27. Januar 1942, groft har tilsidesat de ham efter Lejekontrakten paahvilende Forpligtelser.

Denne Misligholdelse findes at have været af en saa væsentlig Karakter, at den har berettiget Indstævnte til som sket den 10. Februar 1942 uden Varsel at ophæve Lejemaalet.

Herefter vil Appellantens Paastand være at tage til Følge.

I Sagsomkostninger for begge Retter vil Indstævnte have at betale 300 Kr. til Appellanten.

Onsdag den 8. Marts.

Nr. 264/1943. Fru Karen Sørensen (Landsretssagf. Brammer)

mod

Glostrup Kommune (Landsretssagf. Fischer-Møller).

(Erstatning for Bygningskommissionens Standsning af et Byggeforetagende).

Østre Landsrets Dom af 28. August 1943 (V Afd.): Sagsøgte, Glostrup Kommune, bør for Tiltale af Sagsøgerinden, Fru Karen Sørensen, i denne Sag fri at være. I Sagsomkostninger betaler Sagsøgerinden til Sagsøgte 1000 Kr. inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har elleve Dommere deltaget.

For Højesteret har Appellantinden med Rettens Tilladelse nedlagt Paastand om, at Indstævnte tilpligtes at betale i Erstatning til hende 45.000 Kr. tillige med Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 9. April 1942, indtil Betaling sker.

Indstævnte har paastaaet Dommen stadfæstet, subsidiært Frifindelse mod Betaling af et mindre ved Rettens Skøn fastsat Beløb.

Det bemærkes, at den i Dommen omhandlede østlige Blok var projekteret som en Bygning strækkende sig mod Nord fra og vinkelret paa Roskildevej, og saaledes at den nordlige Gavl var beliggende ca. 80 m fra Roskildevejs Midte. En saadan Bygning, for hvis Opførelse det den 9. Juni 1931 stadfæstede Bygningsreglement for Glostrup Kommune ikke var til Hinder, vilde derimod komme i Strid med Bestemmelsen i § 37 i det den 30. Januar 1939 stadfæstede Bygningsreglement for Kommunen, efter hvilken der paa det paagældende Areal maa opføres Bygninger med højst 3 Etager foruden Kælder indtil 50 m fra Roskildevejens Midte, medens der udenfor dette Omraade kun maa opføres fritliggende Huse med indtil 2 Etager foruden Kælder.

Otte Dommere bemærker: Selv om det antages, at Bygningskommissionen ikke i Bygningsreglementet af 30. Januar 1939 har haft fornøden Hjemmel til at give Appellantinden det i Skrivelsen af 27. Juni 1939 indeholdte Paalæg, findes der dog ikke af Bygningskommissionen eller af dens Funktionærer derved eller ved Sagens videre Behandling at være udvist et Forhold, der kunde berettigede Appellantinden til den indsøgte Erstatning for Fordyrelse af Byggeforetagendet, hvorved ogsaa bemærkes, at det stiller sig usikkert, om Fordyrelsen vilde være undgaaet, hvis Kommissionen ikke havde grebet ind. Disse Dommere stemmer herefter for at stadfæste Dommen og at paalægge Appellantinden at betale til Indstævnte i Sagsomkostninger for Højesteret 800 Kr.

Tre Dommere finder af de i den i Dommen gengivne Landsretsdom af 22. Marts 1941 anførte Grunde, at Bygningskommissionen ved Standsningen af Byggeriet paa Blok II har handlet paa en Maade, der er egnet til at paadrage Erstatningsansvar. Idet det derhos maa anses godtgjort, at Bygningskommissionens Holdning har forsinket Byggeriet og derved som Følge af den allerede i Sommeren 1939 indtraadte Stigning af Byggeomkostningerne har forvoldt Appellantinden Tab, stemmer disse Dommere for at tilkende hende en Erstatning, som paa det foreliggende Grundlag ikke findes at burde sættes højere end til 5000 Kr. med Renter som paastaet.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellantinden, Fru Karen Sørensen, til Indstævnte, Glostrup Kommune, med 800 Kr.

De idømte Omkostninger at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Nærværende Sag drejer sig — jfr. Rettens Kendelse af 19. September 1942 — om, hvorvidt Sagsøgte, Glostrup Kommune, overfor Sagsøgerinden, Fru Karen Sørensen, er erstatningspligtig i Henseende til Formuetab i Anledning af Fordyrelse af den østlige Blok, Glostrup Hovedvej 188, af et samlet Byggeforetagende paa Matr. Nr. 6 cq af Glostrup, hvortil Bygningskommissionen for Glostrup Kommune den 12. November 1938 meddelte Sagsøgerinden Tilladelse, forvoldt ved den af Bygningskommissionen i Skrivelse af 27. Juni 1939 til Sagsøgerindens Arkitekt, Danborg, indtagne Holdning. I den nævnte Skrivelse hedder det:

»Under Henviſning til § 3 i det for Glostrup Kommune gældende Bygningsreglement af 30. Januar 1939 henledes Opmærksomheden paa, at den meddelte Byggetilladelse af 12. November 1938 vedrørende den

østlige Bygning paa Matr. Nr. 6 cq Glostrup i Henhold til det tidligere Reglement maa betragtes som bortfalden, idet der ikke har været arbejdet paa Bygningen, siden Fundamentet støbtes i Februar Maaned d. A., hvorfor nyt Andragende i Henhold til det nye Reglement maa fremsendes til Bygningskommissionen forinden Arbejdets eventuelle Fortsættelse.«

I Østre Landsrets Dom af 22. Marts 1941 i Sagen mellem de samme Parter, V Nr. 207/1940, hedder det bl. a.:

»Den 12. November 1938 meddelte Bygningskommissionen for Glostrup Kommune Sagsøgerinden, Fru Karen Sørensen ved Arkitekt W. Danborg, Tilladelse til paa det hende tilhørende Matr. Nr. 6 cq af Glostrup, beliggende Glostrup Hovedvej 188, »at opføre 2 Beboelsesbygninger«. De godkendte Tegninger omfattede 2 Blokke med hver 30 Lejligheder. Tilladelsen meddeltes paa Betingelse af nøje Overholdelse af det for Glostrup Kommune da gældende Bygningsreglement, som var af 9. Juni 1931.

Støbningen af Fundamenter til begge Blokke var tilendebragt omkring Februar—Marts 1939. Derefter paabegyndtes Opmuringsarbejdet paa den vestlige Blok, medens Arbejdet paa den østlige Blok laa stille et Stykke Tid.

Den 30. Januar 1939 stadfæstede Indenrigsministeriet et nyt Bygningsreglement for Glostrup Kommune. Dettets § 3 er saalydende:

»Reglementet træder i Stedet for det af Indenrigsministeriet 9. Juni 1931 stadfæstede Bygningsreglement for Glostrup Kommune og senere stadfæstede Tillæg til dette; det træder i Kraft 2 Maaneder efter dets Stadfæstelse. Dog skal det ikke være anvendeligt paa Byggeforetagender, som inden den Tid er lovligt paabegyndt, saafremt disse Byggeforetagender har været uafbrudt fortsat.«

Den 27. Juni 1939 tilskrev Bygningskommissionen Arkitekt Danborg saaledes:

— — —

I en Skrivelse af 30. Juni 1939 til Bygningskommissionen gjorde Sagsøgerindens Sagfører gældende, at Byggetilladelsen omfattede begge de to Bygninger, at der kun forelaa eet Byggeforetagende, og at der ikke forelaa nogen Standsning af dette, idet der til Stadighed havde været arbejdet paa den ene af Bygningerne, men iøvrigt ogsaa havde været arbejdet paa den anden af Bygningerne.

Det hedder derhos i Skrivelsen:

»Efter det saaledes foreliggende gaar jeg ud fra, at Bygningskommissionen gaar med til at betragte den tidligere givne Byggetilladelse fortsat gældende og altsaa frafalder det i Skrivelsen af 27. d. M. anførte.«

I Skrivelse af 5. Juli 1939 meddelte Bygningskommissionen Sagsøgerindens Sagfører, »at Bygningskommissionen D. D. har fremsendt Sagen til Stiftamtets Afgørelse«. Den 3. November 1939 forelagde Amtet Sagen for Indenrigsministeriet, der i Skrivelse til Amtet af 22. Januar 1940 resolverede i Sagen. I denne Skrivelse hedder det bl. a.:

»— — — Det fremgaar af Sagen — — — at Funderingsarbejdet til begge Bygninger udførtes inden Ikrafttrædelsen af Bygningsreglementet af 30. Januar 1939, men at Arbejdet paa den østlige Blok fra Midten af

Marts midlertidigt standsedes for at afvente Fuldførelsen af Murerarbejdet paa den vestlige Blok, hvor Arbejdet fortsattes uafbrudt. — — —

I denne Anledning skal man til Efterretning og videre Bekendtgørelse meddele, at Ministeriet maa mene, at Bestemmelserne i Bygningsreglementet af 30. Januar 1939 ikke vil kunne bringes til Anvendelse paa Bygningsarbejder, der gennemføres med normale Afbrydelser, og at Ministeriet ikke kan anse den i det foreliggende Tilfælde anvendte Fremgangsmaade, der ikke kan antages at medføre ugrundet Ophold i Byggeforetaget, for at være af en saadan unormal Karakter, at den tidligere meddelte Byggetilladelse kan anses for bortfaldet, men at Spørgsmaalet iøvrigt henhører under Domstolene — — —«

Amtet kommunikerede den 26. Januar 1940 Afgørelsen for Bygningskommissionen til Efterretning og videre Bekendtgørelse. Den 20. Februar 1940 sendte Bygningskommissionen til Sagsøgerindens Sagfører en Genpart af Indenrigsministeriets Skrivelse af 22. Januar 1940. I Bygningskommissionens Skrivelse hedder det dernæst:

»Man forudsætter herefter, at omhandlede Byggeforetagende fortsættes, saasnart Vejrforholdene tillader det.«

Under den administrative Sags Gang havde Sagsøgerindens Sagfører stadig holdt Forbindelse med Myndighederne under Fremhævelse af det tabforvoldende ved Byggeriets Standsning. Nævnte Sagfører havde derhos bebudet at ville rejse Erstatningssag.

Under nærværende Sag paastaar Sagsøgerinden, der gør Sagsøgte, Glostrup Kommune, ansvarlig for, at Bygningskommissionen, som det hævdes ulovligt, har standset Byggeriet i ovennævnte Tidsrum, af Sagsøgerinden ansat til 8 Maaneder, Kommunen tilpligtet at betale en Erstatning, i Stævningen beregnet til 7430 Kr. med Renter 5 pCt. p. a. fra Sagens Anlæg, den 3. August 1940. Subsidiært paastaas en mindre, efter Rettens Skøn fastsat Erstatning.

Sagsøgte paastaar Frifindelse.

Under Domsforhandlingen er der afgivet Forklaring af Sagsøgerindens Ægtefælle, Murermester Karlo H. A. Sørensen, Murermester Henry Rodevig, Bygningsinspektør, Ingeniør Helge Petersen, Arkitekt Wilhelm Danborg, Jord- og Betonarbejder Anders Justesen samt en efter Sagsøgerindens Begæring udmeldte Skønsmand, Arkitekt Alf Cock-Clausen. Sidstnævnte har med Hensyn til en ved det nye Bygningsreglements § 37 — i Modsætning til det ældre Reglement — indført Afstandsbestemmelse i Forhold til Roskildevejs Midtlinie oplyst, at der heraf, i Tilfælde af ny Ansøgning fra Sagsøgerindens Side, bortset fra Muligheden af Dispensation, vilde have fulgt en Reduktion af den sydlige Del af det angaaende den østlige Blok godkendte Projekt med ca. 22 m, hvorpaa der ikke vilde kunne bødes ved at gøre Huset tilsvarende længere imod Nord, idet Grunden ikke er tilstrækkelig stor hertil. Til lige vilde de i Grunden lagte Fundamenter ikke i deres Helhed kunne have været anvendt ved et saaledes ændret Projekt.

Der er under Sagen mellem Parterne Enighed om, at Byggeriet paa den vestlige Blok ikke har ligget stille, og at der paa den østlige Blok — forud for Standsningen — var arbejdet til 16. Marts 1939.

Det maa efter Sagens Oplysninger antages, at der paa den østlige Blok, efter at Arbejdet har ligget stille efter 16. Marts 1939, har været arbejdet igen fra ca. 10. Juni 1939, og at Sagsøgerinden paa det Tidspunkt, da Bygningskommissionens Skrivelse af 27. Juni 1939 fremkom, var rede til at paabegynde Opmuringen af den østlige Blok.

Byggeriet paa begge Blokke er nu tilendebragt.

Under Hensyn til samtlige foreliggende Forhold, derunder særligt, at der i samme Ansøgning søgtes om Byggetilladelse til begge Blokke, der er beliggende paa samme Matr. Nr., at Ansøgningen var bilagt med en Fællestegning, der viste begge Blokke, at disse var af ensartet Karakter og havde fælles Kloakledning, og at Byggetilladelsen for begge Blokke meddeltes i samme Dokument, findes Bygningskommissionen paa Forhaand at have maattet være klar over, at Sagsøgerinden med Føje betragtede Opførelsen af begge Blokke som eet Byggeforetagende, saa meget mere som Sagsøgerindens Sagfører straks efter den den 27. Juni 1939 forlangte Standsning i Skrivelse af 30. Juni 1939 præciserede dette Standpunkt. Under disse Omstændigheder og under Hensyn dels til, at Standsning af et af Kommunen tilladt Byggeforetagende i sig selv maatte staa for Bygningskommissionen som et særdeles indgribende Skridt, dels til, at der ikke ses at have foreligget nogen rimelig Grund for Bygningskommissionen til overfor Sagsøgerinden at søge den nye Vedtægts § 3 bragt i Anvendelse med Hensyn til den østlige Blok, uden i hvert Fald i Forvejen at have sikret sig paalidelige Oplysninger om Arbejdsforholdene og Sagsøgerindens Udtalelse herom, findes Bygningskommissionen, og dermed efter Proceduren Kommunen, at maatte være erstatningsansvarlig overfor Sagsøgerinden med Hensyn til det hende ved den ulovlige Standsning forvoldte Tab.

Idet Tabet skønnes at kunne ansættes til 1000 Kr., vil Sagsøgerindens Paastand være at tage til Følge i Overensstemmelse hermed.»

Ved Rettens ovennævnte Kendelse bestemtes, at en af Sagsøgte nedlagt, paa Hævdelse af uberettiget Udstykning af Realiteten støttet Paastand om Afvisning eller Frifindelse ikke kunde tages til Følge, idet den først paakendte Sag drejede sig om et Driftstab, medens Erstatning for Formuetab var forbeholdt, og idet Regnskab over det ikke afsluttede Byggeforetagende ifølge Sagens Natur ikke kunde præsteres under den først paakendte Sag, samt idet der intet fandtes at kunne bebrejdes Sagsøgerinden med Hensyn til Anlægget af den nævnte Sag.

Den 10. April 1940 tilskrev Sagsøgerindens Sagfører Bygningskommissionen for Glostrup Kommune saaledes:

»Deres Journal Nr. 122/1938. Vedr. Matr. Nr. 6 cq af Glostrup.

Jeg tillader mig herved for min Klient at forespørge, om Kommunen vil være enig i, at den øjeblikkelige Situation er en saadan, at det, uanset om Byggeforetaget iøvrigt kunde genoptages, vilde være uforvarsomt at sætte Arbejdet i Gang, saaledes at min Klient kan gaa ud fra, at de ekstraordinære Forhold indtil videre vil udelukke, at den foreliggende Byggetilladelse forældes eller af andre Grunde bortfalder.»

Den 20. s. M. besvarede Bygningskommissionen den nye citerede Skrivelse saaledes:

»I Anledning af Deres Skrivelse af 10. ds. vedrørende Matr. Nr. 6 cc Glostrup meddeles, at man herfra ikke ser sig i Stand til at besvare Deres Forespørgsel, men maa henvise til det i Indenrigsministeriets Skrivelse af 22. Januar d. A. anførte, af hvilken Skrivelse der den 22. Februar d. A. er tilsendt Dem en Genpart.«

Ifølge Sagsøgerindens Paastand havde hun herefter ikke anden Udvej end at paabegynde Byggeriet uanset de Vanskeligheder og Fordyrelser, der var indtruffet og kunde forudses. I en af statsautoriseret Revisor A. Langkilde Larsen afgivet Erklæring af 15. Januar 1943 anslaa han pr. 1. Januar 1943 Byggeudgiften for Hovedvej 188 til 189.162 Kr. 87 Øre, som med Tillæg af Grundprisen vil give ca. 195.000 Kr., hvoraf Sagsøgerinden gør Sagsøgte ansvarlig for ca. 45.000 Kr.

Den 18. August 1943 foretoges Deldomsforhandling i Sagen, idet Sagsøgte bl. a. gør følgende gældende:

Det erkendes af Sagsøgerinden, at den paastaaede Fordyrelse af Byggeriet alene er en Følge af de den 1. September 1939 indtraadte og senere forværrede Krigsforhold. Denne Prisstigning maatte imidlertid den 27. Juni 1939 for Sagsøgte — i Modsætning til Driftstabet — staa som saa upaaregnelig, at den ligger udenfor Erstatningskravet.

Idet den Prisfordyrelse, for hvilken Sagsøgerinden vil gøre Sagsøgte ansvarlig, efter det for Bygningskommissionen den 27. Juni 1939 foreliggende ikke findes at have været paa saadan Maade paaregnelig for Kommissionen, at Kommunen nu vil kunne gøres erstatningsforpligtet i saa Henseende, vil Sagsøgtes Paastand om Frifindelse allerede paa det procederede Grundlag være at tage til Følge.

I Sagsomkostninger vil Sagsøgerinden have at godtgøre Sagsøgte 1000 Kr.

Torsdag den 9. Marts.

Nr. 132/1943. **Blegind-Hørning Sogneraad**
(Andreas Christensen)
m o d

Undervisningsministeriet Kammeradvokaten).

(Paastand om Ordning af en Folkeskole som Købstadsskole).

Østre Landsrets Dom af 9. Marts 1943 (IV Afd.): De Sagsøgte, Undervisningsministeriet, bør for Tiltale af Sagsøgerne, Blegind-Hørning Sogneraad, i denne Sag fri at være. Sagsøgerne betaler til det Offentlige de Afgifter, der skulde betales, hvis Sagen ikke for de Sagsøgte havde været afgiftsfri, samt til de Sagsøgte Sagens Omkostninger med 300 Kr. inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Det tiltrædes, at det i Medfør af Lov om Folkeskolens Styrelse af 1933 § 2, jfr. Folkeskolelovens § 5, sidste Stk., alene tilkommer Appellanten at stille Forslag til en Skoleplan, medens Indstævnte har den endelige Afgørelse. Da der derhos intet foreligger til Bestyrkelse af, at Indstævnte ved den trufne Afgørelse har ladet sig lede af andet end saglige Grunde, vil Dommen være at stadfæste.

I Sagsomkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale 500 Kr. til Indstævnte.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande. I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Blegind-Hørning Sogneraad, til Indstævnte, Undervisningsministeriet, 500 Kr.

De idømte Omkostninger at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Ved Lov om Folkeskole Nr. 160 af 18. Maj 1937 er det i § 2, Stk. 3, bestemt: »En Folkeskole paa Landet kan ved Bestemmelse paa Skoleplanen ordnes som en Købstadsskole og er i saa Fald underkastet de for Købstadsskoler gældende Regler med Hensyn til Skolens Ledelse og Lærerlønningerne.«

I Overensstemmelse med denne Lovregel har Blegind-Hørning Sogneraad enstemmigt vedtaget en Skoleplan, hvorefter den hidtil værende Skole i Blegind (med een Lærer) nedlægges, og Kommunens hele Skolevæsen koncentrerer i Kommunens anden Skole i Stationsbyen Hørning (med 2 Lærere og 1 Lærerinde), saaledes at denne Skole ordnes som en Købstadsskole med 7 Klasser og 5 Lærerkrafter.

Skoepplanen har i Henhold til Lovens § 5, 2. Stk., gentagne Gange været forelagt Undervisningsministeriet til Stadfæstelse, oprindeligt med Forslag fra Skoledirektionen for Skanderborg Amtsraadskreds om, at Hørning Skole opretholdtes som en landsbyordnet Skole. Senere har et Medlem af Direktionen anbefalet Indførelse af Købstadsordning for Skolen, medens de øvrige Medlemmer ganske har henstillet, hvorvidt den ene eller den anden Ordning foretrækkes. Ministeriet har imidlertid senest ved Skrivelse af 30. December 1941 endeligt bestemt, at Hørning Skole bør indrettes som en landsbyordnet Skole.

Som Begrundelse herfor har Ministeriet henvist til Kommunens Størrelse og det forholdsvis lille samlede Antal skolepligtige Børn.

Efter den seneste Folketælling har Kommunen 1336 Indbyggere, hvoraf 687 i Hørning Stationsby.

Under 15. August 1942 har Sagsøgerne Blegind-Hørning Sogneraad derefter indstævnet Undervisningsministeriet med endelig Paastand om, at Ministeriet bør taale, at Folkeskolen i Blegind-Hørning Kommune ordnes som en Købstadsskole ifølge Lov om Folkeskolen 18. Maj 1937 § 2, Stk. 3, Pkt. 1.

Til Støtte for Paastanden gør Sagsøgerne følgende Betragtninger gældende:

Sogneraadet anser en købstadsordnet Skole for at være den bedste Ordning undervisningsmæssigt set, og den er tillige den mest økonomiske for Kommunen.

Naar Skolen faar 7 Klasser og 5 Lærerkrafter, finder man det heldigt, at den underkastes en Overlærers Tilsyn. Det vil ogsaa kunne forventes, at man kan faa bedre Krafter i en Overlærerstilling end i en Førstelærerstilling, og da Hørning Skole ligger i Nærheden af Aarhus og Skanderborg, vil der kunne befrygtes, at dygtige Lærere, dersom Hørning bevarer en landsbyordnet Skole, vil søge ind til de købstadsordnede Skoler, hvor der er bedre Avancementsmuligheder.

Kravene til Skolebygninger medfører, at der paa Skolens nuværende Plads kun kan bibeholdes Bolig for een Lærer, Kommunen skal saaledes i Tilfælde af Landsbyordning opføre Bolig for 2 ugifte Lærerinder og senere yderligere for en, eventuelt to, gifte Lærere. Til disse Boliger, der ikke kan faa Plads paa Skolens Grund, der ej heller kan udvides, ydes der ikke Tilskud, og Sogneraadet anser det ikke for forsvarligt, at Kommunen paatager sig de med saadant Byggeri forbundne betydelige Udgifter. Naar Kommunens Skolevæsen købstadsordnes, kan Boligen ved Skolen tildeles en Overlærer og Kommunen skal iøvrigt da ikke fremskaffe Bolig til de ved Skolen ansatte Lærere og Lærerinder.

Hørning er en udpræget Stationsby i Vækst, hvorfor det ikke vil være forbundet med Vanskelighed for Lærerpersonalet selv at skaffe sig Lejlighed, og det er saa meget mere naturligt at gøre Kommunens Skolevæsen købstadsordnet, som der allerede den 31. December 1941 var 155 skolesøgende Børn, samt 21 Børn, der undervistes andetsteds.

Sagsøgerne formener, at Loven hjemler Kommunen Ret til selv at afgøre, om dens Skolevæsen skal købstadsordnes, og henviser derhos bl. a. til, at Ministeriet ikke har modsat sig Indførelse i en Række andre Landkommuner af købstadsordnede Skoler med et lignende — i flere Tilfælde mindre — Antal skolesøgende Børn.

De Sagsøgte har principalt paastaaet Sagen afvist, subsidiært har de paastaaet Frifindelse, idet de bl. a. har anført følgende:

Reglen om Skoleplan stammer fra Anordning 29. Juli 1814 § 3, og Ministeriet har stadig Afgørelsen med Hensyn til Skolernes Art, Antal og Lønninger, alt indenfor Lovgivningens Rammer.

Ifølge Lov Nr. 211 af 20. Maj 1933 om Folkeskolens Styrelse § 2, Stk. 1, udarbejder Kommunalbestyrelsen Forslag til Kommunens Skoleplan paa Grundlag af et af Skolekommissionen affattet Udkast. Forslaget indsendes gennem Skoledirektionen til Undervisningsministeren til Stadfæstelse.

Ved Lov Nr. 160 af 18. Maj 1937 § 5 gives nærmere Forskrifter om Skoleplanens Indhold; herefter skal i Skoleplanen findes Bestemmelser,

hvorved det for hver Skole bl. a. angives, om den er købstadordnet eller landsbyordnet.

Skoleplanen stadfæstes af Undervisningsministeren. Den kan til enhver Tid ændres med Ministerens Samtykke og skal hver 10de Aar underkastes et Gennemsyn, efter Lovens Ikrafttræden første Gang i 1943.

I nærværende Tilfælde har Ministeriet ikke kunnet stadfæste Skoleplanen med den af Kommunalbestyrelsen ønskede Bestemmelse om, at Kommunens Skolevæsen gøres købstadordnet, idet Ministeriet under Hensyn til Kommunens Størrelse og det forholdsvis lille samlede Antal skolepligtige Børn maa finde det urimeligt, at Skolen gøres købstadordnet.

Da der ikke er Tale om, at Ministeriet ved denne Afgørelse har overskredet Grænserne for sin Myndighed, maa Sagen afvises.

Subsidiært maa Ministeriet frifindes ud fra den Betragtning, at der ikke foreligger noget Retskrav for Sogneraadet paa at opnaa Ministeriets Stadfæstelse af Skoleplanen med det af Sogneraadet ønskede Indhold.

Idet der maa gives Ministeriet Medhold i dets Anbringende om, at Kommunen kun kan stille Forslag til en Skoleplan, og at den endelige Afgørelse tilkommer Ministeriet, samt da Sagsøgerne herefter ikke kan have noget retsligt begrundet Krav paa at opnaa den ønskede Stadfæstelse, vil de Sagsøgte være at frifinde.

Med Hensyn til Sagsomkostninger henvises til hvad nedenfor bestemmes.

Mandag den 13. Marts.

Nr. 219/1943. Arbejdsmand **Hans Christensen** som Væрге for **Børge Marius Østrup Christensen** (Bang efter Ordre)

m o d

Typograf **Holger Thorkild Krøyer** som Væрге for **Hubert Vagn Krøyer** (Ingen).

(Erstatning for Beskadigelse af Øje under Leg).

Østre Landsrets Dom af 24. Maj 1943 (VIII Afd.): Sagsøgte, Børge Marius Østrup Christensen ved Fader og Væрге Arbejdsmand Hans Christensen, bør til Sagsøgeren, Hubert Vagn Krøyer ved Fader og Væрге Typograf Holger Thorkild Krøyer, betale 3750 Kr. tilligemed Renter heraf 5 pCt. p. a. fra den 22. Februar 1943, indtil Betaling sker, samt Sagens Omkostninger med 200 Kr. Af det tilkendte Beløb inddrager 3500 Kr. under Overformynderiets Bestyrelse. Sagsøgte betaler derhos til det Offentlige, dels de Rets- og Stempelafgifter, som skulde erlægges i Mangel af fri Proces — Afgifterne dog kun beregnet i Forhold til det tilkendte Beløb, — dels i Godtgørelse for Udlæg til Sagsøgeren 62 Kr. Det idømte at udrede inden 15 Dage fra denne Doms

Afsigelse at regne, og Dommen i det hele at efterkomme under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har syv Dommere deltaget.

Det tiltrædes, at Børge som i Dommen antaget ved uagtsomt Forhold har forvoldt Skaden og derfor er erstatningspligtig.

Under Hensyn til det i Dommen om Forsikringsforholdene og om Drengenes Forældres Formueforhold anførte og under Hensyn til Handlingens Beskaffenhed som en under kammeratligt Samvær udvist Uagtsomhed af ikke videre grov Karakter, findes dog Nedsættelsesreglen i Umyndighedslovens § 63, 2. Led, at burde komme til Anvendelse.

Idet den fulde Erstatning vil kunne ansættes til 3750 Kr., som ved Dommen sket, findes det Beløb, der vil være at tilkende Indstævnte hos Appellanten, at burde fastsættes til ialt 1875 Kr., hvoraf 1750 Kr. inddrages under Overformynderiets Bestyrelse.

I Henseende til Sagens Omkostninger for Landsretten vil Dommen være at stadfæste.

Thi kendes for Ret:

Appellanten, Arbejdsmand Hans Christensen som Værge for Børge Marius Østrup Christensen bør til Indstævnte, Typograf Holger Krøyer som Værge for Hubert Vagn Krøyer betale 1875 Kr. med Renter 5 pCt. aarlig fra den 22. Februar 1943 indtil Betaling sker. Af det tilkendte Beløb inddrages 1750 Kr. under Overformynderiets Bestyrelse.

I Henseende til Sagens Omkostninger bør Landsrettens Dom ved Magt at stande.

I Salær for Højesteret tillægges der Højesteretssagfører Bang 200 Kr., der udredes af det Offentlige.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdom Forkyndelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Den 16. Juni 1941 afskød den da 12-aarige Børge Marius Østrup Christensen i et Værkstedsskur paa Gaardspladsen til Ejendommen Slagelsevej 49 i Sorø en Luftpistol, som han havde ladet med en tilspidset Træpind. Denne ramte den 10-aarige Hubert Vagn Krøyer i venstre Øje, der blev beskadiget, saaledes at Vagn maatte undergives længere Hospitalsbehandling.

Under denne Sag har Hubert Vagn Krøyer ved sin Fader og Værge, Typograf Holger Thorkild Krøyer, efter meddelt fri Proces uden Beskikkelse af Sagfører nedlagt Paastand paa, at Børge Marius Østrup

Christensen ved sin Fader og Værge, Arbejdsmand Hans Christensen, tilpligtes at betale principalt en Erstatning, stor 4750 Kr., der fremkommer saaledes:

1) Erstatning for nedsat Synsevne	4000 Kr.
2) Udgifter til Rejser til København og Ophold der i Anledning af Ulykkestilfældet samt en Lægeerklæring	250 —
3) Godtgørelse for Svie og Smerte	500 —

Ialt:.... 4750 Kr.

tilligemed Renter heraf 5 pCt. p. a. fra Sagens Anlæg den 22. Februar 1943, subsidiært en mindre Erstatning efter Rettens Skøn.

Sagsøgte har principalt paastaet Frifindelse under Paaberaabelse af, at den skete Skade er hændelig. Subsidiært har han, der ikke protesterer mod Størrelsen af Post 2 i Sagsøgerens foranstaaende Erstatningsopgørelse, gjort gældende, at den paastaede Erstatning for nedsat Synsevne og for Svie og Smerte er for høj, samt at Erstatningen i det hele bør nedsættes i Medfør af Lov Nr. 277 af 30. Juni 1922 § 63, 2. Led, hvorfor han har paastaet Frifindelse mod Betaling af et af Retten skønsmæssigt fastsat Beløb, der er mindre end det paastævnte.

Om de nærmere Omstændigheder ved Ulykkestilfældet er Forklaringer afgivet for Landsretten af Vagn Krøyer, Børge Christensen og den 12-aarige Orla Olsen.

Vagn har forklaret, at han den 16. Juni 1941 paa Vej til sit Hjem saa Børge og Orla inde paa fornævnte Gaardsplads, hvor de skød til Maals mod en Skive med en Børge tilhørende Luftpistol, som han den foregaaende Dag selv havde været med til at skyde med. Han gik ind til dem og saa et Par Minutter paa Skydningen, hvortil Jernpile blev benyttet, uden selv at deltage i denne. Børge og Orla gik derefter ind i Værkstedsskuret for at smøre Pistolen, medens han selv stod ved Døraabningen i ganske kort Afstand fra dem. Da Pistolen var blevet smurt, ladede Børge den med en tilspidset Træpind og sigtede mod hans Bryst. Pistolen gik nu af, og Pinden ramte ham i venstre Øje.

Børge har forklaret, at Vagn deltog i Skydningen paa Gaardspladsen, og at de inde i Værkstedsskuret talte om, hvad de skulde bestille. Herunder holdt han Pistolen, som han havde smurt, i Højde med Maven og med Løbet rettet skraat nedad. Pludselig gik Pistolen af, idet han kom til at trykke paa Aftrækkeren, og da han kun holdt løst paa Pistolen, svippede Løbet i Vejret, hvorved Træpinden ramte Vagn, der stod ved Døraabningen 1 à 2 m foran ham, i venstre Øje. Han tænkte ikke over, at Pistolen var rettet mod Vagn, og han har benægtet at have sigtet paa denne med Vilje.

Efter Orlas Forklaring sigtede Børge paa Vagn. Han har iøvrigt ikke nærmere kunnet sige, hvordan det gik til, at Vagn blev ramt.

Medens det herefter ikke kan anses for godtgjort, at Børge har sigtet paa Vagn, maa det statuere, at Børge med uagtsomt Forhold har forvoldt Skaden, hvorfor han er erstatningspligtig overfor Vagn.

Med Hensyn til den paastaede Erstatnings Størrelse har Sagsøgeren henvist til en Erklæring af 30. December 1942 fra Rigshospitalets Afdeling for Øjensygdomme af følgende Indhold:

»Hubert Vagn Krøyer er undersøgt her paa Afdelingen 29. December 1942. Han var kommet til Skade den 16. Juni 1941, — — —

Ved Indlæggelsen var der en stor Perforation af Hornhinden og Prolaps af Irisvævet. Der blev foretaget Afklipping af Irisvævet og partiel Oversyning; senere blev det nødvendigt at gøre Udtømmelse af Linsemasser.

Han er derefter behandlet med Atropin, blev udskrevet den 19. November (skal være 19. Juli) 1941, var atter indlagt 17. Februar til 21. Februar 1942 og fik en Efterstær discideret.

Ved Undersøgelsen 29. December fandtes Visus o. sin.: Lyssans god Projektion; Fingertælling $\frac{1}{2}$ m foran Øjet. Øjet hvidt. Ved Kl. 7 Cicatrice efter den perforerende Læsion. Iris trukket frem til Cicatricens Bagflade. Cornea iøvrigt fuldstændig klar uden Dug eller Præcipitater; Kammer til Stede. Iris lidt atrofisk udfor Cicatricen. Pupil pæreformet. I Pupillen membranøs Efterstær med Hul temporalt. Tension naturlig. Ophtalmoscopi ikke mulig.

Visus o. dext. 6/6 emmetropi. Spaltelampeundersøgelse og Ophtalmoscopi: naturlig.

Drengen oplyser, at han klarer sit Skolearbejde og andet forefaldende Arbejde uden Gener. Der er ingen Udsigt til Bedring af Synet paa venstre Øje, men heller næppe til Forværrelse.

Det manglende binoculære Syn vil dog senere i Livet sikkert volde en Del Gener.«

Paa Foranledning af Sagsøgeren har Direktoratet for Ulykkesforsikringen i Skrivelse af 10. April 1943 bl. a. udtalt, at den af Ulykkestilfældet forvoldte Invaliditet paa Grundlag af de foreliggende Oplysninger efter Direktoratets Praksis vil være at ansætte til 20 pCt., jfr. Ulykkesforsikringslovens § 32.

Det er derhos oplyst, at der ikke er tegnet Ansvarsforsikring eller Skadesforsikring for henholdsvis Børge og Vagn, samt at begge Forældre er ubemidlede.

Efter det saaledes foreliggende skønnes Erstatningen for nedsat Synsevne at kunne fastsættes til 3000 Kr., medens den paastaede Erstatning for Svie og Smerte findes passende. Idet der ikke er Føje til af nogen af de i Myndighedslovens § 63, 2. Led, nævnte Grunde at nedsætte Erstatningen, vil Sagsøgte herefter have at betale 3750 Kr. til Sagsøgeren med Renter heraf som paastaet. Af det tilkendte Beløb vil 3500 Kr. være at inddrage under Overformynderiets Bestyrelse. Sagsøgte vil derhos have at godtgøre Sagsøgeren Sagens Omkostninger med 200 Kr. samt iøvrigt at betale Sagsomkostninger som nedenfor anført.

Nr. 53/1943. **Københavns Belysningsvæsen (Trolle)**

m o d

A/S Trias (Landsretssagf. Kofoed).

(Betaling for Leverance af Tørv m. v.).

Østre Landsrets Dom af 22. Januar 1943 (IV Afd.): Sagsøgte, Københavns Belysningsvæsen, bør til Sagsøgerne, A/S Trias, betale 4451 Kr. 99 Øre med Renter 5 pCt. p. a. fra 23. April 1942, til Betaling sker, samt i Sagsomkostninger 600 Kr. Det idømte at udrede inden 15 Dage efter nærværende Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har elleve Dommere deltaget.

For Højesteret har Appellanten paastaaet sig frifundet mod Betaling af det af Indstævnte til Dækning af nogle i Dommen anførte Kørselsudgifter indsogte Beløb af 487 Kr. 74 Øre. Indstævnte har principalt paastaaet Dommen stadfæstet, subsidiært paastaaet Appellanten tilpligtet at betale de i Dommen nævnte Udgifter svarende til Kørsel og Oplagring af 88,395 t Tørv, henholdsvis 662 Kr. 46 Øre og 176 Kr. 79 Øre, Beløbet paa 494 Kr. 75 Øre til Dækning af Rentetab og det fornævnte Beløb af 487 Kr. 74 Øre, ialt 1821 Kr. 74 Øre, samt herudover en efter Rettens Skøn fastsat Betaling for det under Oplagringen fremkomne Svind i Tørvevægten 88,395 t.

Af Bestemmelsen i Kontrakten af 23. April 1940, hvorefter Afregningen af det Tørveparti, der oplagredes paa en af Indstævnte fremskaffet Oplagsplads, skal ske i Henhold til Prøveudtagning og Vejning ved Partiets Indkørsel til København, findes det at maatte være Følgen, at det under Oplagringen indtrufne Svind paa 88,395 t tilsvarende formindsker det Kvantum, hvorfor Betaling skal ydes, og det bliver i saa Henseende uden Betydning, hvor Tørvenes Leveringsted iøvrigt maa anses at være. Herefter vil der ikke kunne gives Indstævntes Krav paa Betaling for Tørv til en Vægt af de nævnte 88,395 t Medhold. Da Tørvenes Vægt efter den ved deres Oplagring stedfundne Vejning imidlertid har udgjort 88,395 t mere end ved Oplagringsens Ophør, og Udgifterne til Kørsel til Stakkepladsen og til Stakningen af Tørvene følgelig har svaret til dette større Kvantum, findes Beløbene 662 Kr. 46 Øre og 176 Kr. 79 Øre efter Omstændighederne at burde tilkendes Indstævnte. Derimod findes der ikke i det foreliggende Kontraktsforhold eller iøvrigt Hjemmel til at tilkende Indstævnte det indsogte Beløb til Dækning af Rentetab. Idet endvidere den af Appellanten anerkendte Post 487 Kr. 74 Øre vil være at tilkende Indstævnte, vil Appellanten have at betale ialt til Indstævnte 1326 Kr. 99 Øre tilligemed Renter deraf 5 pCt. aarlig fra den 23. April 1942, indtil Betaling sker.

I Sagsomkostninger for begge Retter findes Indstævnte at burde betale til Appellanten 600 Kr.

Thi kendes for Ret:

Appellanten, Københavns Belysningsvæsen, bør til Indstævnte, A/S Trias, betale 1326 Kr.

99 Øre tilligemed Renter deraf 5 pCt. p. a. fra den 23. April 1942, indtil Betaling sker. I Sagsomkostninger for begge Retter betaler Indstævnte til Appellanten 600 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Ved Kontrakt af 23. April 1940 paatog A/S Trias sig i Sæsonen 1940 at levere Københavns Belysningsvæsen ca. 5000 Tons Tørv fra et til Aktieselskabets Raadighed værende Areal i Aamosen i Nærheden af Skjellingsted.

I Kontrakten hedder det bl. a.:

»Leverancen finder Sted paa Basis af vedhæftede Bekendtgørelse af 7. Marts 1940 fra Ministeriet for Landbrug og Fiskeri — — —

Københavns Belysningsvæsen betaler til mig (Producenten) den Maksimalpris, der af Landbrugsministeriet er fastsat i Bekendtgørelse af 7. Marts 1940 for Tørv afhentet i Mose med fastsat Regulering efter Tørvenes Kvalitet, jfr. forannævnte Bekendtgørelses Prgf. 1.

Prisen paa Tørvene udregnes paa Grundlag af offentlig autoriseret Vejning af disse, idet jeg præsterer Vægtattester for hver Vognladning — — —

Forsaavidt angaar Tørv, der af Københavns Belysningsvæsen indføres direkte fra Mosen via nærmeste Jernbanestation, foretages Analyse med Hensyn til disses Brændværdi (Tørhedsgrad og Askeindhold) ved Prøver, foretagne ved Inladingen i Jernbanevogn. De enkelte Læs vejes autoriseret, før Inlading i Jernbanevogn sker.

For de Tørv, som Københavns Belysningsvæsen eventuelt kører til et f. Eks. ved Station oprettet Lager, sker autoriseret Vejning ved Tilførsel hertil, og samtidig foretages Prøveudtagningen.

Vejningen sker for Producentens Regning.

— — —

Kørslen fra Læggeplads til Københavns Belysningsvæsens eventuelle lokale Oplag eller til Jernbanevogn kan eventuelt efter nærmere Aftale overdrages Producenten. I saadanne Tilfælde anføres her de aftalte Takster og Vilkaar.

Kørslen fra Læggeplads til frit inladedet i Jernbanevogn paa Mørkøv Station paatager Producenten sig at udføre for Kr. 5,— pr. Ton incl. Læsning og Aflæsning.

For Partier, der efter nærmere Overenskomst oplægges paa en af Producenten fremskaffet Oplagsplads i Skur eller uden anden af Københavns Belysningsvæsen godkendt, betryggende Overdækning, træffes tillige følgende Aftale:

Producenten paatager sig at oplagre mindst 3300 Tons paa nedenstaaende Betingelser. For det Kvantum, der oplagres, betales et Tillæg af Kr. 4,00 pr. Ton, saaledes at Kørsel fra Læggeplads til Lager, Oplagring, Kørsel fra Lager til frit i Jernbanevogn paa Mørkøv Station

samt al den hermed forbundne Af- og Paalæsning udføres ved Producentens Foranstaltning for et samlet Beløb af Kr. 9,00 pr. Ton.

Prøveudtagningen og Vejningen sker ved disse Partiers Indkørsel til København. Saa snart den paa Basis af de udtagne Prøver foretagne Analyse, der danner Grundlaget for Afregningen, foreligger, finder Betalingen Sted. Der kan eventuelt ved Tørvenes Oplægning paa en saadan lokal Oplagsplads udbetales Producenten en à conto Betaling efter Københavns Belysningsvæsens Skøn paa Grundlag af den konstaterede Vægt og foreløbige Analyseresultater. Forsaavidt saadan à conto Betaling ydes, gaar Ejendomsretten til de paagældende Tørv over til Københavns Belysningsvæsen. Tørvene skal holdes separat fra andre Oplag.

— — —

Oplagringen skal i Københavns Belysningsvæsens Valg kunne udstrækkes til 1. April 1941.

— — —

Forannævnte Kørselspris er beregnet efter de nu gældende Takster. Ændringer heri tillægges eller fradrages efter Taksten paa Leveringsdagen — — —

Der er derhos under 14. August 1940 givet Kontrakten saalydende Paategning:

»Den Side 2 i denne Kontrakt anførte Pris for Kørsel ændres til Kr. 6,00 pr. 1000 kg for det Kvantum, der er leveret til Banevogn indtil 30. Juni d. A. Fra og med 1. Juli d. A. ændres nævnte Pris til Kr. 7,50 pr. 1000 kg.«

En Del af de af Aktieselskabet oparbejdede Tørv aftoges af Belysningsvæsnet umiddelbart fra Mosen, medens en anden Del af Tørvene oplagdes i Stak paa en dertil lejet Plads i Mørkøv, hvorfra de i første Halvdel af 1941 forsendtes med Bane til København.

De i Stak oplagrede Tørv androg ifølge Vejning, foretaget af hvert enkelt Læs paa Mørkøv Savværks Brovægt umiddelbart før Stakningen, 1320,025 Tons. Fra Mørkøv Station afsendtes imidlertid kun ialt 1231,605 Tons til København. Differencen, 88,395 Tons, maa antages at være Svind, særlig foraarsaget ved Fordampning.

Belysningsvæsnet afregnede Betalingen baade for saa vidt angik Købesummen for Tørvene som Omkostningerne ved Kørsel og Oplagring i Forhold til det afsendte Kvantum, 1231,605 Tons, med ialt 50.742 Kr. 50 Øre, hvorimod Aktieselskabet ansaa sig berettiget til Afregning i Forhold til hele det opstakkeede Kvantum.

Af de afsendte Tørv er ifølge foretagne Analyser 287.540 kg ansat til en Pris af 25 Kr. pr. 1000 kg, 68.285 kg til 28 Kr., 814.570 kg til 31 Kr. og 61.210 kg til 37 Kr. Efter Gennemsnitsprisen, 29 Kr. 75 Øre, krævede Aktieselskabet sig for Svindet, 88.395 Tons, godtgjort.. 2629 Kr. 75 Øre For Kørsel af dette til Stakkepladsen 7 Kr. 50 Øre

pr. Ton	662	—	96	—
og for Oplagring 2 Kr. pr. Ton	176	—	79	—

eller ialt.. 3469 Kr. 50 Øre.

Yderligere forlangte Aktieselskabet under Henviisning til Kontraktens Bestemmelse om, at Kørselsprisen skulde ændres efter Taksten paa

Leveringsdagen, en Godtgørelse af 50 Øre pr. Ton for den forinden 17. Maj 1941 foretagne Kørsel fra Oplaget til Banen, nemlig af 975.495 Tons, idet det hævdede, at denne Kørsel ikke som forudsat ved Ansættelse af 4 Kr. pr. Ton for Kørsel og Oplagring havde kunnet udføres for 2 Kr., men havde kostet 2 Kr. 50 Øre pr. Ton. Dette Beløb opgjorde Aktieselskabet til 487 Kr. 74 Øre.

Endelig rejste det Krav om Godtgørelse af Rentetab i Anledning af, at Belysningsvæsnet forud for den sidste pr. 26. Juli 1941 skete Afregning havde betalt 75 pCt. à conto af selve Købesummen for de fra Mørkøv Station afsendte Tørv og ingen Del af Kørsels- og Oplagringsomkostningerne, for hvilke de havde staaet i Udlæg.

Da Belysningsvæsnet ikke har kunnet indgaa paa de rejste Krav, har Aktieselskabet anlagt nærværende Sag, hvorunder det efter Ansættelse af Rentekravet til 494 Kr. 75 Øre paastaar sig tilkendt ialt 4451 Kr. 99 Øre med Renter 5 pCt. p. a. fra Stævningens Dato, den 23. April 1942, hos Københavns Belysningsvæsen som Sagsøgt.

Sagsøgte har paastaaet sig frifundet.

Sagsøgerne har til Begrundelse af deres Paastand anført følgende:

Kontraktens Bestemmelser, sammenholdt med Landbrugministeriets Bekendtgørelse Nr. 77 af 7. Marts 1940 — hvis § 1 fastsætter Maksimalprisen for »Tørv, afhentet paa Læggeplads (Tørreplads)« — og Købelovens §§ 9 og 17, maa forstaas saaledes, at Læggepladsen ved Aamosen er Leveringssted. Hvis enkelte Bestemmelser i Kontrakten i saa Henseende ikke er ganske klare, kan dette ikke komme Sagsøgerne til Skade, idet Kontrakten er en Standardkontrakt affattet af Sagsøgte, hvem saadanne mulige Uklarheder maa falde til Last.

Herefter er Leveringstiden det Tidspunkt, da Tørvene køres fra Mosen, og følgelig maa Købesummen i Medfør af Købelovens § 7 beregnes efter det Kvantum, som Vejningen paa Mørkøv Savværk udviste, hvilke Vejninger overvaagedes af Sagsøgtes Tillidsmand, Skovrider Knaack.

Kørslen fra Læggepladsen og Stakningen udførtes ved Sagsøgerens Foranstaltning som en særlig Entreprise, paa hvilken denne ingen Fortjeneste skulde have, og hvis Overtagelse var uden Indflydelse paa Spørgsmaalet om Tørveleverancens Leveringstid. Følgelig maa Vederlaget for Kørsel og Stakning beregnes — ikke i Forhold til det fra Mørkøv Station afsendte Kvantum — men efter den fra Læggepladsen i Mosen bortkørte Mængde.

Under Hensyn til Kontraktens Bestemmelse om Kørselsomkostningernes Afhængighed af de til enhver Tid gældende Kørselstakster maa Sagsøgeren have Krav paa det forlangte Tillæg af 50 Øre pr. Ton, som ubestridt er medgaaet til Kørslen af det før 17. Maj 1941 bortkørte; i denne Henseende har Sagsøgeren henvist til, at Sagsøgte, da Sagsøgeren paa det paagældende Tidspunkt krævede Forhøjelse af Kørselsvederlaget, efter forgæves Forsøg paa andet Steds at erholde en billigere Kørselsordning, indgik paa at forhøje Kørselsvederlaget for Tiden efter 17. Maj 1941 med 1 Kr. pr. Ton.

Med Hensyn til det rejste Rentekrav har Sagsøgerne henvist til en under Sagen fremlagt detailleret Specifikation.

Sagsøgte har overfor det af Sagsøgerne anførte hævdet, at Kontraktens Bestemmelse om, at »Prøveudtagningen og Vejningen sker ved disse Partiers Indkørsel til København« viser, at Prisberegningen maa ske paa Grundlag af den ved de oplagrede Partiers Indkørsel til København foretagne Vejning. Herefter er Svind under Oplagringen og Omkostninger for Kørsel og Stakning af større Kvanta end de ved Indkørslen til København modtagne Sagsøgte uvedkommende.

De af Sagsøgerne citerede Bestemmelser i Købeloven er som deklatoriske herefter uden Betydning for Sagen, ligesom Bekendtgørelse Nr. 77 af 7. Marts 1940 ikke kan paaberaabes til Støtte for Sagsøgernes Opfattelse, idet der ifølge Bekendtgørelsen for Tørv, der »leveres frit i Jernbanevogn paa Sælgerens nærmeste Jernbanestation«, kan tillægges 4 Kr. pr. Ton.

Endelig har Sagsøgerne selv i en Skrivelse af 6. Februar 1941 til Sagsøgte erkendt at skulle bære Tabet ved Svindet, idet det der bl. a. hedder:

»— — — Som oplyst ved vore Samtaler er Kørselsudgifterne fra Stak til Banevogn blevet Kr. 2,50 pr. Ton, medens vi oprindeligt kalkulerede med Kr. 2,00 pr. Ton efter de Tilbud, vi den Gang indhentede, ligesom selve Stakningsudgifterne ogsaa kalkuleredes til Kr. 2,00 pr. Ton, ialt Kr. 4,00.

Denne Difference paa 50 Øre haaber vi, at De vil godkende, at vi fakturerer, samtidig med Restpartiet fra Stak I og II, ligesom vi forudsætter, at der betales os Kørselspenge paa Basis af det i sin Tid ifølge Vægtattest opstakkede Kvantum Tørv, idet vi mener, at det kun er Svindet i selve Tørvene, der vedkommer os — — —«

Herefter maa saavel Købesummen for de efter Oplagring afsendte Tørv som Kørsels- og Oplagringsudgifter beregnes alene i Forhold til det fra Mørkøv Station afsendte Kvantum, 1231,605 Tons.

Endelig har Sagsøgte ud fra sin Opfattelse af Spørgsmaalet om Leveringssted og -tid samt under Anførelse af, at Afregning er sket uden Forsinkelse fra Sagsøgtes Side, bestridt det af Sagsøgeren rejste Rente-krav.

Under Domsforhandlingen har Direktør i det sagsøgende Selskab, Valdemar Thomhav, Ekspeditionssekretær i Københavns Belysningsvæsen Poul Evan Haagensen og Skovrider Adolf Knaack afgivet Vidneforklaring.

Direktør Thomhav har bl. a. forklaret, at han med den af Sagsøgte paaberaabte Udtalelse i Skrivelse af 6. Februar 1941 om, at Svindet i selve Tørvene vedkom Sagsøgerne, har ment, at naar den Svindet forarsagende Tørring bragte Tørvene op i en højere Prisklasse, vilde Selskabet ikke forlange særlig Erstatning for Svindet. Imidlertid fik Tørringen ikke denne Virkning.

Skovrider Knaack har forklaret, at efter hans Erindring vejedes alle de Tørv, der førtes til Mørkøv Station, paa Mørkøv Savværk, og at han er sikker paa, at der om denne Vejning, som utvivlsomt var rigtig, udstedtes Vægtsedler.

Vidnet blev af Belysningsvæsenet spurgt om, til hvilken Pris Tørv kunde læsses paa Banevogn, og Vidnet husker, at Resultatet af hans

Undersøgelser var, at det ikke kunde gøres billigere end af Sagsøgerne i Forbindelse med deres Begæring om Forhøjelse af Betaling for Kørsel m. v. angivet.

Retten finder, at Kontrakten i sin Helhed — og særlig Henvisningen til Bekendtgørelse Nr. 77 af 7. Marts 1940 for »Tørv afhentet i Mose« sammenholdt med Bestemmelsen om, at »Kørslen fra Læggeplads til Københavns Belysningsvæsens eventuelle lokale Oplag eller til Jernbanevogn kan« — — — »overdrages Producenten« — i Forbindelse med Købelovens citerede Bestemmelser naturligt forstaas saaledes, at Leveringsstedet er Læggepladsen i Mosen.

Et afgørende Fortolkningsbidrag i modsat Retning skønnes ikke indeholdt i den af Sagsøgte paaberaabte Udtalelse i Sagsøgernes Skrivelse af 6. Februar 1941, der er fremsat som en Sidebemærkning i Sammenhæng med et andet Spørgsmaal.

Herefter og idet Sagsøgerne i Medfør af Kontraktens Bestemmelse om Kørselsomkostningernes Regulering er berettiget til det krævede Tillæg af 50 Øre pr. Ton samt skønnes at have Krav paa Godtgørelse af Rentetabet som paastaaet, vil Sagsøgerens Paastand i sin Helhed være at tage til Følge.

Sagsøgte vil have at godtgøre Sagsøgeren Sagens Omkostninger med 600 Kr.

En af de voterende Dommere afgav saalydende

Dissens:

Med Flertallet er jeg enig i, at der maa tilkomme Sagsøgerne Refusion af Rest paa Udlæg til Kørselsudgifter, Kr. 487,74, hvorimod jeg ikke kan tiltræde Dommens Resultat for saa vidt angaar Spørgsmaalet om Risikoen for det opstaaede Svind, og følgelig vil jeg heller ikke give Sagsøgerne Medhold med Hensyn til Paastanden om Tilkendelse af Rentegodtgørelse.

Efter min Mening er den naturligste Forstaaelse af Kontrakten nemlig den, at Oplagringen, for hvilken Sagsøgerne fik særskilt Betaling, skete paa Sagsøgernes Risiko med Hensyn til Svind, idet der for de oplagrede Partiers Vedkommende skulde ske Prøveudtagning og Vejning ved »Indkørsel til København«, ligesom den ved denne Lejlighed foretagne Analyse skulde »danne Grundlaget for Afregningen«. Konsekvensen heraf var til Gengæld, at Tørvene efter mulig Tørring kunde komme i en højere Klasse, og Sagsøgerne derved opnaa en større Pris.

At Sagsøgerne var klar over Forholdet og ogsaa har anerkendt denne Forstaaelse af Kontrakten, fremgaar af den i Dommen omtalte Skrivelse af 6. Februar 1941, hvor Sagsøgerne bl. a. omtaler, at Eftertørringen, bortset fra en enkelt Leverance, kun har bragt Sagsøgerne Tab, efter at de i samme Skrivelse havde fremsat den i Dommen givne Udtalelse: »vi mener, at det kun er Svindet i selve Tørvene, der vedkommer os«. Den Omstændighed, at Svindet ved den endelige Opførelse viste sig at være noget større (henved 7 pCt.) end i Februar 1941 antaget, da den blev anslaaet til ca. 3 pCt., og at Muligheden for at faa Tabet ved Svindet nogenlunde udjævnet ved, at Tørvene kom i

en højere Klasse, glippede, kan efter mit Skøn ikke berettigede Sagsøgerne til nu at hævde en Forstaaelse af Kontrakten, som er i Strid med den af dem tidligere anerkendte, naturlige Forstaaelse.

Jeg vilde derfor kun tilkende Sagsøgerne de nævnte Kr. 487,74 og delvise Omkostninger med 150 Kr.

T i r s d a g d e n 14. M a r t s.

Nr. 538/1942. Fhv. Fabrikant **Georg E. Arends** (Rode)
m o d

A/S Lyngby Maskinsnedkeri og Tømmerhandel (Svane).

(Spørgsmaal om Indstævntes Pligt til at afgive en Del af Salgssummen for en Grund til Appellanten).

Østre Landsrets Dom af 13. November 1942 (IV Afd.): Sagsøgte, A/S Lyngby Maskinsnedkeri og Tømmerhandel, bør for Tiltale af Sagsøgeren, fhv. Fabrikant Georg E. Arends, i denne Sag fri at være. Sagens Omkostninger betaler Sagsøgeren til Sagsøgte med 300 Kr. inden 15 Dage efter denne Doms Afgivelse under Adfærd efter Loven. Det Offentlige betaler til den for Sagsøgeren beskikkede Sagfører, Landsretssagfører Jørgen Bang, som Salær og Udlægsgodtgørelse 200 Kr. og 82 Kr. 55 Øre.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har otte Dommere deltaget.

For Højesteret gaar Appellantens Paastand ud paa, at Indstævnte tilpligtes at betale ham 1401 Kr. 55 Øre eller et Beløb efter Rettens Skøn, alt med Renter.

Det i Højesterets Dom af 1. Maj 1940 omtalte, af Indstævnte afgivne Tilsagn om Afregning af Overskud gaar ud paa, at Selskabet er villigt til at afgive til Appellanten eventuelt Overskud vedrørende Grundenes Salg efter at Omkostningerne ved at ligge med Grundene og sælge disse, og efter at Domsbeløbets Hovedstol med Renter og faktisk hafte Udgifter til Retssager, Fogedforretninger og Tvangsauktion fuldt er dækket.

Seks Dommere bemærker følgende:

Efter de i Sagen nu foreliggende Oplysninger findes Appellantens Krav ikke at kunne støttes paa noget andet Grundlag end det nævnte Tilsagn, og idet det ikke, naar dette lægges til Grund, kan antages, at der tilkommer Appellanten noget Beløb hos Indstævnte, stemmer disse Dommere for at stadfæste Dømmen, hvorhos de vil ophæve Sagens Omkostninger for begge Retter.

To Dommere finder, at de to Grundstykkers Værdi efter de foreliggende Oplysninger maa sættes til 3000 Kr., og at en Opførelse af Parternes Mellemværende paa dette Grundlag vil udvise et Tilgodehavende for Appellanten paa i det mindste 400 Kr., hvorfor de vil tilpligte Indstævnte i Henhold til det givne Tilsagn at betale dette Beløb til Appellanten.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.
Sagens Omkostninger for begge Retter op-
hæves.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Ved Skøde af 2. Januar 1937, lyst den 11. s. M., solgte Sagsøgeren, fhv. Fabrikant Georg E. Arends, der i Aaret 1919 for 3000 Kr. havde købt den ubebyggede Grund Matr. Nr. 12 v af Virum By, Lyngby Sogn, Kollemosevej Nr. 47, denne Ejendom til Arkitekt Niels Holger Jørgensen for 6600 Kr., der berigtigedes ved Udstedelse af et den 31. December 1936 udstedt, den 11. Januar 1937 tinglyst, rente- og afdragsfrit Pantebrev med 1. Prioritet i Ejendommen. Jørgensen lod Grunden udstykke i Matr. Nr. 12 v af Areal 959 m² og 12 mr af Areal 778 m². Jørgensen afgik ved Døden den 24. Maj 1937, og Sagsøgeren afgjorde i Skiftesamlinger den 7. og 10. Juli 1937 sin Skyld til Boet for en af Afdøde udført Entreprise ved at nedskrive Pantebrevet med 3600 Kr. til 3000 Kr., som derefter skulde forrentes og afdrages med 150 Kr. hver Termin, hvoraf 5 pCt. p. a. af Restskylden var Rente, Resten Afdrag, og helt indfries 10 Aar derefter. Efter Skifterettens Begæring blev Ejendommen den 30. April 1938 stillet til Tvangsauktion, hvor Sagsøgeren blev højstbydende med 3000 Kr., men da han ikke kunde stille Sikkerhed, bortfaldt Budet, saa at Auktionen skulde genoptages. Efter Begæring af Nordre Birks Amtstue blev Ejendommen paany stillet til Tvangsauktion i Sommeren 1939.

Den 8. Januar 1938 akcepterede Sagsøgeren et den 5. Januar 1938 dateret Tilbud fra Murermester Th. Hansen om paa en Sagsøgeren tilhørende Grund, Matr. Nr. 12 z Virum, at opføre en Villa for — som det hedder i Tilbudet — »en Entreprisesum af Kr. 13.900,00 — tretten Tusinde ni Hundrede Kroner — hvoraf jeg modtager en til A/S Lyngby Maskinsnedkeri og Tømmerhandel og af Københavns Handelsbank noteret Transport paa Kr. 11.000 — Elleve Tusinde Kroner — medens Resten Kr. 2900,00 (Totusinde ni Hundrede Kroner) udbetales mig senest 3 Maaneder efter at Bygningsattest er udstedt.

Som Sikkerhed for Betalingen af de ovennævnte Kr. 2900,00 deponeres i Københavns Handelsbank den Dem tilhørende Panteobligation i Matr. Nr. 12 v, Virum, Kollemosevej Nr. 47, stor Kr. 3000,00.«

Den 9. Januar 1938 udstedte Murermester Hansen til Sagsøgte, A/S Lyngby Maskinsnedkeri og Tømmerhandel, en Transport, hvori udtales:

»Underskrevne Muremester Th. Hansen, Lyngbyvvej 323, transporter og endelig overdrager herved til A/S Lyngby Maskinsnedkeri & Tømmerhandel, Lyngby, et Beløb, stort:

Kr. 13.900,00

skriver Kroner Trettentusindenihundrede Øre 00 som jeg maatte faa tilgode i Henhold til Entrepriskontrakt med Herr Grosserer Georg E. Arends af 8. Januar 1938.

Det bemærkes, at for de Kr. 11.000,00 Vedkommende kan Transporten noteres i A/S Københavns Handelsbank, København.

Ovennævnte Beløb udbetales paa følgende Maade:

— — —

For Restbeløbet Kr. 2900,00 deponerer ovennævnte Grosserer Arends et Pantebrev stort Kr. 3000,00 med Pant i Matr. Nr. 12 v Virum, der tjener til Sikkerhed for Restgælden Kr. 2900,00 som betales 3 Maaneder efter at Bygningsattesten er fremskaffet.«

Denne Transport bærer en af Sagsøgeren underskrevet den 9. Januar 1938 dateret Paategning, saalydende: »Noteret til Handelsbanken«, og den blev noteret af Handelsbanken, som i Tiden indtil 30. Maj 1938 udbetalte Sagsøgte ialt 11.000 Kr.

Efter en den 6. September 1938 hos Sagsøgeren foretaget Arrest stævnedede Muremester Th. Hansen som Entreprenør og Sagsøgte som Transporthaver, den 13. September 1938 her for Retten Sagsøgeren til Betaling af Resten af Entreprisensummen, der ved Voldgiftskendelse af 8. August 1938 var nedsat med 377 Kr. til 2523 Kr., og af Ekstraregning fra Muremester Hansen, stor 467 Kr. 23 Øre, tilsammen 2990 Kr. 23 Øre.

Ved Rettens Dom af 16. Februar 1939 i Sag IV Afd. 281/1938 blev deres Paastand taget til Følge, hvorefter Domhaverne den 31. Marts 1939 lod foretage Udlæg i Henhold til Dommen.

Ved et den 21. Juli 1939 afholdt Møde til Forberedelse af den af Nordre Birks Amtstue begærede Tvangsauktion over Matr. Nr. 12 v og 12 mr mødte Sagsøgeren ikke, skønt lovlig indkaldt, hvorimod Muremester Hansen og Sagsøgte mødte som Haandpanthavere i Sagsøgerens Pantebrev i disse Ejendomme. Ved selve Tvangsauktionen den 18. August 1939 gav Sagsøgeren trods forkyndt Tilsigelse ikke heller Møde, hvorimod Muremester Hansen mødte som Haandpanthaver af Pantebrevet og paastod betalt i Henhold dertil 2965 Kr. 99 Øre. Sagsøgte var ogsaa mødt og bemærkede, at det formentlig alene var Hansen, som havde Pantebrevet i Haandpant, medens Sagsøgte kun havde Transport paa Hansens Tilgodehavende hos Sagsøgeren. Sagsøgte fik som eneste bydende Hammerslag paa Ejendommene for 500 Kr. Sagsøgte solgte dem i Efteraaret 1940 pr. 1. Januar 1941 for 3000 Kr., der berigtigedes ved Pantebrev i Ejendommene. De er nu bebyggede og til Ejendoms-skyld vurderet Matr. Nr. 12 v til 16.000 Kr., Matr. Nr. 12 mr til 18.000 Kr., i hver af dem indestaar 18.000 Kr. med Prioritet forud for Sagsøgtes Pantebrev.

Sagsøgeren havde imidlertid paaanket Landsrettens Dom for Højesteret og gjorde der ifølge det i Højesterets Dom af 1. Maj 1940 givne Referat gældende, »at de Indstævnte, der i Henhold til Entrepriskon-

trakt af 5. Januar 1938 mellem Arends og Hansen, med senere Transport til Aktieselskabet, for et Beløb paa 2900 Kr. af Entreprisetilgodehavendet havde Haandpant i et Pantebrev paa 3000 Kr. i en ubebygget Grund i Virum, ved Tvangsauktion den 18. August 1939 over denne Grund, hvorved Aktieselskabet fik Hammerslag for et Bud paa 500 Kr. og Omkostninger, faktisk er blevet fyldestgjort for hele deres Panteret, jfr. Rpl. § 578, Stk. 2.«

De for Højesteret indstævnte, Muremester Hansen og Sagsøgte i nærværende Sag, paastod heroverfor Frifindelse for saa vidt angaar Anvendelse af Retsplejelovens § 578, Stk. 2, men Sagsøgte erklærede sig villig til »at afgive til Sagsøgeren eventuelt Overskud vedrørende« Salget af de heromhandlede Ejendomme, »efter at Omkostningerne ved at ligge med Grundene og sælge disse, og efter at Domsbeløbets Hovedstol med Renter og faktisk hafte Udgifter til Retssager, Føgedforretninger og Tvangsauktion fuldt er dækket«.

Efter at Parternes Standpunkter er refereret, udtales i Højesterets Dom:

»Efter de Højesteret forelagte Oplysninger om Værdien af Grundene, der endnu er usolgt, findes det ikke nu at kunne fastslaaes, at det i nævnte Bestemmelse omtalte Misforhold foreligger. Herved bemærkes, at der ikke kan tages Stilling til Enkelthederne i de Indstævntes fornavnte Tilbud, herunder Berettigelsen af de krævede Omkostninger.

Dommen vil herefter være at stadfæste.«

Det Beløb, Sagsøgeren ved denne Dom tilpligtedes at betale, er med Omkostninger opgjort til Kr. 3761,23
hvoraf ved det omtalte Udlæg er opnaaet Dækning for..... — 2600,00

saaledes at Sagsøgerens Restskyld til Hansen og Sagsøgte —

bortset fra Renter — udgør Kr. 1161,23

Under denne Sag har Sagsøgeren, hvem der er meddelt fri Proces, anført, at Sagsøgte efter Muremester Hansens gengivne Transport af 9. Januar 1938 var Haandpanthaver af Pantebrevet i de heromhandlede Ejendomme og paa Grund af Muremester Hansens økonomiske Afhængighed af Sagsøgte eneraadende over Pantebrevet og ansvarlig for dette og dets Udnyttelse. Ved denne Stilling har Sagsøgte hindret Sagsøgeren i at blive Ejer af Ejendommene og udnytte disses Værdi og har i Stedet ved Købet paa Tvangsauktionen selv kunnet udnytte Værdien. Ejendommene var i Aaret 1939 til Ejendomsskyld vurderet til 4400 Kr., og deres Grundskyld er stadig ansat til dette Beløb, som derfor maa være deres rette Værdi. Efter Analogien af Retsplejelovens § 578, Stk. 2, og det for Højesteret givne Tilsagn maa Sagsøgte derfor være pligtig at tilsvare ham dette Beløb med Fradrag af hans Restskyld, 1161 Kr. 23 Øre, hvorfor han ved sin endelige Paastand har paastaet Sagsøgte tilpligtet at betale ham 3238 Kr. 77 Øre med Renter heraf 5 pCt. aarlig fra Stævningens Dato den 30. Maj 1942.

Subsidiært har han anført, at Sagsøgte maa tilsvare Ejendommens Værdi med den af Sagsøgte opnaaede Købesum, 3000 Kr., og paastaet Sagsøgte tilpligtet at betale ham 1838 Kr. 77 Øre med Renter som anført.

Under Sagen har Malermester Valdemar Jørgensen og Sogneraad-formand F. Clausen været udmeldt som Syns- og Skønsmand, og i en Erklæring af 8. September 1942, som de har vedstaaet inden Retten, ansat Ejendommenes Værdi i Aaret 1939 til 2200 Kr. For det Tilfælde, at denne Ansættelse lægges til Grund, har Sagsøgeren mest subsidiært paastaet sig tilkendt 1038 Kr. 77 Øre med Renter som anført.

Sagsøgte har paastaet sig frifundet. Sagsøgte har anført, at Sagsøgte hverken har haft Pant eller foretaget Retsforfølgning i de Arkitekt Jørgensens Bo tilhørende Ejendomme, men købt dem som almindelig Auktionskøber, hvorfor Retsplejelovens § 578, Stk. 2, hverken direkte eller analogisk kan vedrøre Sagsøgtes Forhold til Sagsøgeren. Sagsøgte vedstaar stadig sit Tilsagn for Højesteret, men dette kan ikke give Sagsøgeren Krav paa Udbetaling af noget Beløb. Sagsøgte har ikke opnaaet eller kunnet opnaa højere Salgspris for Ejendommene end 3000 Kr., og dette Beløb er som anført ikke betalt kontant, men henstaar i Pantebreve med 3. Prioritet i Ejendommene med meget tvivlsom Sikkerhed. Hvis Værdien imidlertid sættes til Kr. 3000,00 skal heri fragaa

Købesummen	Kr. 500,00	
Skatter	— 225,03	
og Udgifter ved Retssagerne	— 1522,98	
		Kr. 2248,01

saa at der kun bliver til Rest Kr. 751,99 og altsaa langt fra tilstrækkeligt til at dække Sagsøgerens Restskyld efter Dommen, som udover 1161 Kr. 23 Øre udgør 375 Kr. 46 Øre som Renter til den 31. December 1940, da Ejendommene solgtes.

Sagsøgeren har fremsat forskellige Bemærkninger til denne Op-gørelse.

Det foreliggende giver ikke tilstrækkeligt Grundlag til at fastslaa, om Sagsøgte var Haandpanthaver af Sagsøgerens Pantebrev i de heromhandlede Ejendomme, da disse stillede til Tvangsauktion, men der foreligger intet om, at der fra Sagsøgtes Side skulde være lagt Sagsøgeren Hindringer i Vejen for at udnytte sin Ret som Panthaver. Selv om Sagsøgte da havde saadan Haandpanteret, ses det ikke at kunne medføre nogen Særstilling for Sagsøgte som Auktionskøber og navnlig ikke gøre Sagsøgte forpligtet til at foretage Afregning med Sagsøgeren med Hensyn til Ejendommene.

Der er herefter ikke i Retsplejelovens § 578, dens Analogi eller andre Retsregler Grundlag for Sagsøgerens Krav mod Sagsøgte, som derfor alene vil kunne støttes paa dennes Tilsagn, og efter det foreliggende er det uden Betænkelighed at fastslaa, at Sagsøgeren ikke efter dette kan have Ret til at faa noget Beløb udbetalt.

Sagsøgte vil herefter være at frifinde, og Sagsøgeren vil have at betale Sagsøgte Sagens Omkostninger med 300 Kr.

Torsdag den 16. Marts.

Nr. 250/1943. **Fiskerne i Villingebæk** (Landsretssagf. Heuser)
m o d

A/S Dronningemølle Teglværker (Landsretssagf. Christoffersen).

(Spørgsmaal om Appellanternes Ret til at benytte et Grundstykke til Stejle- og Baadeplads).

Dom afsagt af Kronborg vestre Birks Ret den 26. Februar 1943: De Sagsøgte, A/S Dronningemølle Teglværker, København, ved dets Bestyrelse: Grosserer F. J. E. Andersen, Prokurist Steen Andersen og Grosserer H. H. Andersen tilpligtes at anerkende den Sagsøgerne, Fiskerne i Villingebæk, Dronningemølle, ved Deklaration af 4. November 1914 tillagte Ret til at benytte — foreløbig indtil 1. Januar 1965 — et de Sagsøgte ved betinget Skøde af 7. April 1942 tilskødet Grundstykke, Matr. Nr. 57 Villingebæk By, Esbønderup Sogn, til Stejle- og Baadeplads. De Sagsøgte tilpligtes derhos inden 3 Maaneder fra denne Doms Forkyndelse at opfylde, planere og besaa med Græs den Del af fornævnte Areal, der af Teglværket er afgravet eller afrømmet efter nærværende Sags Anlæg. De Sagsøgte bør inden 15 Dage fra denne Doms Forkyndelse til Sagsøgerne betale 300 Kr. i Sagsomkostninger.

Østre Landsrets Dom af 28. Juni 1943 (III Afd.): Appellanterne, A/S Dronningmølle Teglværker, bør for Tiltale af de Indstævnte, Fiskerne i Villingebæk, i denne Sag fri at være. Sagens Omkostninger for begge Retter ophæves.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Østre Landsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Det bemærkes, at det af Deklarationen af 4. November 1914 omfattede Areal udgjorde 13,180 m².

Det er derhos for Højesteret oplyst, at der af den østlige Del af Arealet til Brug ved Udvidelse og Regulering af Strandvejen gennem Villingebæk skal indtages ca. 480 m², medens et nedlagt Vejstykke paa ca. 40 m² samtidig indlægges under Arealet.

I Henhold til de i Underrettens Dom anførte Grunde, og idet de senere fremkomne nye Oplysninger ikke kan føre til andet Resultat, vil denne Dom være at stadfæste.

I Sagsomkostninger for Landsret og Højesteret findes Indstævnte at burde betale 800 Kr. til Appellanten.

Thi kendes for Ret:

Underrettens Dom bør ved Magt at stande.
Sagens Omkostninger for Landsret og Høje-

steret betaler Indstævnte, A/S Dronningmølle Teglværker, til Appellanterne, Fiskerne Richardt Adamsen, Peter Hansen, Rasmus Hansen, Niels Jørgensen, Hakon Larsen, Henry Bernhardt Nielsen, Johannes Nielsen, Svend Nielsen og Jens Peter Petersen paa egne Vegne og som Værge for Poul Petersen, med 800 Kr.

De idømte Omkostninger at udrede inden 15 Dage og de Indstævnte paalagte Arbejder at udføre inden 3 Maaneder efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Underrettsdommens Præmisser er saalydende:

Ved utinglyst Deklaration af 4. November 1914 overdrog Landbrugsministeriet til »Fiskerne i Villingebæk« Benyttelsen foreløbig i 50 Aar »udelukkende til Stejleplads og Baadeplads« af et paa et i Deklarationen og et vedhæftet kort nærmere angivet Areal af Sandflugtsstrækningen i Villingebæk paa nærmere fastsatte Vilkaar, med Hensyn til hvilke blandt andet i Deklarationen er anført:

1. »I Afgift af Arealet svares aarlig et Beløb af 50 Øre pr. Td. Land, ialt 1 Kr. 35 Øre, der erlægges til Frederiksborg Amtstue eller hvilken anden Kasse, Oppebørslen maatte betroes — — —

For Beløbets Erlæggelse er Fiskerne solidarisk ansvarlige.«

2. »Der forbeholdes Beboerne i Esbønderup-Nødebo Kommune samme Adgang som hidtil til at optage Grus, Ler, Sand og Tang paa Strandbredden og Forstranden, og er Fiskerne med Hensyn hertil forpligtede til at holde 2 Adgangsveje aabne paa — — — og at vedligeholde disse i behørig Stand.«

3. »Det Arealet imod Øst begrænsende Bæklob holdes aabent og behørig oprenset paa Fiskernes Bekostning.«

4. »Benyttelsen af Arealet i det angivne Øjemed kan ikke af Statskassen opsiges i 50 Aar fra 1. Januar 1915 at regne, men Statskassen skal dog forinden være berettiget til at disponere over enkelte Dele af Arealet, forsaavidt Samtykke dertil gives af mindst $\frac{3}{4}$ af de til enhver Tid i Villingebæk fast boende Fiskere — — —«

Deklarationen er underskrevet af 21 Personer og paategnet en Attest fra to af disse om, at samtlige Fiskere i Villingebæk har underskrevet Deklarationen.

I 1937 androg A/S Dronningmølle Teglværker Landbrugsministeriet om Tilladelse til at optage Ler paa et Areal af den i Deklarationen omhandlede Stejleplads, beliggende umiddelbart Øst for en Teglværket tilhørende Lergrav.

Der fandt derefter Forhandlinger Sted mellem Teglværket og Landbrugsministeriet om et eventuelt Mageskifte af sidstnævnte Areal med nogle Selskabet tilhørende Arealer i Villingebæk, men ved Skrivelse af 26. November 1938 meddelte Landbrugsministeriet Teglværket, at det ommeldte Magelæg ikke af Ministeriet vilde blive søgt gennemført, efter

at der fra Esbønderup-Nødebo Sogneraad var udtalt stærk Modstand mod, at Mageskiftet fandt Sted.

De paagældende Forhandlinger genoptoges i 1941, og disse resulterede nu i, at Landbrugsministeriet — uden at have opnaaet Fiskernes Samtykke hertil — ved betinget Skøde af 7. April 1942 afhændede til A/S Dronningmølle Teglværker et 4950 m² stort Areal af den vestlige Del af den i Deklarationen omhandlede Stejleplads (beliggende umiddelbart Øst for fornævnte Lergrav) Matr. Nr. 57 Villingebæk By, Esbønderup Sogn mod som Vederlag at faa overdraget blandt andet to Parceller af Matr. Nr. 1 q Villingebæk By m. m., Esbønderup Sogn, af Areal 19,820 og 7900 m² (begge beliggende Vest for Lergraven) hvilke to Parceller ved betinget Skøde af samme Dato af Teglværket afhændedes til Landbrugsministeriet. I førstnævnte Skøde er anført, at Ministeriet paatager sig intet Ansvar, saafremt det maatte findes, at den Fiskerne i Villingebæk ved Deklarationen af 14. (4.) November 1914 tillagte begrænsede Brugsret med Hensyn til det i Deklarationen angivne Areal af Sandflugtsstrækningen i Villingebæk ikke er bortfaldet, for saa vidt angaar det Areal, der ved Skødet overdrages til Selskabet.

Efter at Fiskerne i Villingebæk havde bragt i Erfaring, at sidstnævnte Areal ved Mageskifte var overdraget Teglværket med Lerudvinding for Øje, henvendte de sig ved Skrivelse af 19. Juni 1942 til Landbrugsministeriet og nedlagde Protest mod Magelæget, hvilken Skrivelse blev besvaret ved Ministeriets Skrivelse af 2. Juli s. A. Heri meddeles blandt andet, at det stedfundne Magelæg har været nødvendigt for at skaffe Teglværket den for Produktionens Fortsættelse nødvendige Lermængde, at Fiskeridirektoratet har oplyst, at den mageskiftede Del af Stejlepladsen aldrig, eller i hvert Fald ikke i de sidste 20 Aar, har været benyttet af Fiskerne som Stejleplads, og at Antallet af Erhvervsfiskere i Villingebæk er meget ringe i Forhold til Antallet ved Deklarationens Oprettelse, saaledes at det stedfundne Magelæg maa anses for at være uden Betydning for Fiskerne ud fra fiskerimæssige Hensyn.

Endvidere meddeles, at den ene af de 2 fornævnte Parceller af Matr. Nr. 1 q, der er væsentlig større end det Areal, som overdrages til Teglværket, af den tidligere Stejleplads, agtes udlagt som Stejleplads for Fiskere, medens den anden Parcel agtes udlagt til Brug for Almenheden som Camperingsplads m. v.

Under nærværende Sag har Sagsøgerne, Fiskerne i Villingebæk, Dronningemølle, som ved Tidspunktet for Stævningens Udtagelse, den 5. September 1942, ifølge Stævningen var følgende: Johannes Jørgensen, I. K. Petersen, Poul Petersen, Rasmus Hansen, Peter Hansen, Niels Jørgensen, Johan Jørgensen, Johannes Nielsen, Svend Nielsen, Henry B. Nielsen, Hakon Larsen og Richardt Adamsen, alle Villingebæk, Dronningemølle, nedlagt Paastand paa, at de Sagsøgte A/S Dronningemølle Teglværker ved dets Bestyrelse: Grosserer F. J. E. Andersen, Prokurist Steen Andersen og Grosserer H. H. Andersen tilpligtes at anerkende Sagsøgernes Ret i Henhold til Deklarationen af 4. November 1914 til at benytte — foreløbig indtil 1. Januar 1965 — det de Sagsøgte ved foran

anførte betingede Skøde af 7. April 1942 tilskødede Grundstykke — Nr. 57 Villingebæk By, Esbønderup Sogn — til Stejle- og Baadeplads.

Idet de har oplyst, at en Del af dette Areal efter Sagens Anlæg af Teglværket er afgravet eller rømmet, har de dernæst paastaet de Sagsøgte tilpligtet at opfylde, planere og besaa med Græs denne Del af Arealet.

De Sagsøgte har paastaet sig frifundet, idet de har gjort gældende, dels at Sagsøgernes Ret til at benytte det mageskiftede Areal er bortfaldet ved, at det ikke i 20 Aar har været benyttet til Stejleplads eller i hvert Fald ikke paa tilstrækkelig intensiv Maade, dels at Forudsætningerne for Deklarationens Opretholdelse, for saa vidt angaar dette Areal, er bristet.

Med Hensyn til dette sidste har Sagsøgte henvist til, at det i Deklarationen er anført, at det i denne omhandlede Areal overdrages til Fiskerne »udelukkende til Stejleplads og Baadeplads«, medens det af Sagens Oplysninger fremgaar, at det mageskiftede Areal i en Del Aar i Sommermaaneder har været anvendt til Camperingsplads for Turister.

Endvidere har de i denne Forbindelse anført, at Fiskernes Uvilje mod Mageskiftet ikke skyldes fiskerimæssige Hensyn, hvorved de har henvist blandt andet til, at der af de 12 Personer, som har rejst Sagen kun er nogle faa, som kan betegnes som Fiskere, medens der, da Deklarationen blev oprettet, fandtes 21 Fiskere i Villingebæk, at Fiskerne hidtil har benyttet den østlige Del af det i Deklarationen omhandlede Areal som Stejleplads, hvilken Plads ligger tæt ved Fiskernes Hjem, medens det mageskiftede Areal — ligesom den Fiskerne tilbudte Stejleplads, Matr. Nr. 1 q — ligger et Stykke herfra, og at flere af Sagsøgerne, deriblandt Fiskerne Henry B. Nielsen og Johannes Jørgensen — i Erklæringer af henholdsvis 14. Maj 1938 og 14. Februar 1941 — har udtalt ikke at have noget at erindre mod Afhændelsen af det paagældende Areal til Teglværket.

Der er afgivet Partsforklaringer af efternævnte 7 Fiskere, hvilke Forklaringer gaar ud paa følgende:

Fisker Henry B. Nielsen.

Han har siden 1920 hvert Aar drevet Fiskeri i Villingebæk, i de sidste Aar hele Aaret, bortset fra to Maaneder om Sommeren, i den øvrige Tid fra Oktober til Maj. Fiskesæsonen ligger fra sidst i Juli til omkring Midten af Juni.

Han har bemærket, at en Fisker Demant (kaldet Palmgren), der var bosiddende 3 Aar i Teglværkshusene, for 7—8 Aar (eller noget længere) siden havde Rødspættegarn (og nogle Stejler) paa den til Teglværket overdragne Del af Stejlepladsen. Hans (H. B. Niensens) Bruttoindtægt ved Fiskeri har i de sidste 3 Aar udgjort henholdsvis ca. 1100 Kr., ca. 2000 Kr. og ca. 2900 Kr. I de sidste Par Aar har Fiskeriet været hans eneste Erhverv. Den østlige Del af den i Deklarationen af 1914 omhandlede Stejleplads har til Stadighed været brugt af Fiskerne til Stejleplads, men da der nu anvendes flere Redskaber til Fiskeriet er Stejlepladsen blevet for lille, saaledes at det, hvis der blot melder sig een Fisker til, vil blive nødvendigt at tage den vestlige Del af Pladsen (den mageskiftede) til Brug som Stejleplads. Der har i Krigsaarene været

flere Fisk end sædvanligt, fordi der ikke er blevet trawlet, medens Fiskemængden i de foregaaende Aar var i Aftagende. Der benyttes for Tiden ialt 8 Baade af Fiskerne. Han selv har to Baade, begge Sejlbaade. Han har kendt alle de Mænd, der har underskrevet Deklarationen af 4. November 1914. Kun to af disse, nemlig Niels Peter Nielsen (hans Bedstefader) og Niels Jørgensen havde udelukkende Fiskeri som Erhverv, medens de øvrige tillige ernærede sig ved Landbrug. Den af Staten foreslaaede Plads til Stejleplads (Parcel 2) er ikke egnet til dette Formaal, idet der er for langt fra denne Plads til den eneste mulige Landingsplads, der er beliggende ved den østlige Stejleplads.

Fiskeriet var i 1938 ikke ret stort, og der var Tale om, at der skulde overlades Fiskerne en Stejleplads Syd for den nu benyttede Del af Stejlepladsen (den østlige), men han kan iøvrigt nu ikke forstaa, at han har underskrevet Erklæringen af 14. Maj 1938, der var affattet af Fiskerikontrollen.

Fisker Johannes Nielsen.

Han har fra 1924 til 1939 arbejdet paa Dronningemølle Teglværk og har derefter drevet Erhverv som Fisker bortset fra et Par Maaneder om Sommeren, da han har arbejdet i Tørvemosen.

Han har bemærket, at Fiskerne Niels Jørgensen og Peter Petersen for nogle Aar siden har brugt den mageskiftede Del af Stejlepladsen til Tørring af Bundgarn, og at Fisker Johannes Jørgensen i Efteraaret 1942 en enkelt Gang har brugt den østlige Del af samme Areal til Tørring af Sildegarn. Endvidere erindrer han, at Fisker Palmgren (Demant) for en Del Aar siden — han mener mindst 10—12 — brugte den vestlige Del af det mageskiftede Areal til Tørring af Garn, som ophængtes paa Stejler. Hans Bruttoindtægt ved Fiskeri har i Aarene 1940, 1941 og 1942 udgjort henholdsvis 1950 Kr., 2900 Kr. og 3100 Kr. Der benyttes for Tiden 7 Sejlbaade og en Motorbaad til Fiskeriet ved Villingebyk. Han har selv en 14 Fods Sejllølle. Flertallet — vistnok alle — af de Fiskere, der benytter de ommeldte Baade, har fra Fiskeridirektoratet faaet Tilladelse til Indkøb af Fiskeredskaber.

Med Hensyn til Pladsforholdene paa den østlige Del af den i Deklarationen omhandlede Stejleplads samt til Anvendeligheden af den af Ministeriet foreslaaede Stejleplads forklarer han overensstemmende med Fisker H. B. Nielsens Forklaring.

Fisker J. P. Petersen.

Han har drevet Fiskeri fra 1911. Har siden 1916 haft 2 Baade, som begge har været anvendt til Fiskeri. Han har selv solgt Størstedelen af den Fisk, han har fisket. I 1933—34 har han sammen med Fisker Niels Jørgensen brugt den mageskiftede Del af Stejlepladsen til Tørring af Bundgarn, der blev bredt ud i Græsset. Garnet laa 3—4 Dage ad Gangen i Græsset, og der kunde saa gaa 1 Maaned til 6 Uger, indtil der paany blev udbredt Garn her. Garnet var sort, hvorfor det var meget vanskeligt at faa Øje paa det. I September 1942 var der af Fisker Johs. Jørgensen lagt Garn ud til Tørring paa det mageskiftede Areal i Nærheden af Kysten, formentlig paa Grænsen mellem dette Areal og Kysten. Der laa flere Garn.

Med Hensyn til Fisker Palmgrens (Demants) Anvendelse af samme

Areal og Pladsforholdene paa den østlige Stejleplads forklarer han overensstemmende med Johs. Niensens Forklaring. Han mener, at det af Ministeriet foreslaaede Areal til Stejleplads ikke egner sig til dette Formaal, idet der dels fra dette Areal er for langt til Landingsplads (ca. 1½ km), dels findes en stejl Skrænt paa Vejen imellem Arealet og Landingspladsen, hvilket vanskeliggør Transporten af Garnet.

Fiskeriet, der blev drevet i Villingebæk i 1930—38, var af omtrent samme Størrelse som i 1914. Han tror ikke, der var over 6 Fiskerbaade ved Villingebæk i 1914. Der er nu ca. 8 Baade.

Fisker Johannes Jørgensen.

Han, der siden December 1938 har boet i Villingebæk, har drevet Fiskeri med en Motorbaad. Han har mest fisket om Vinteren og kun i Tiden fra Teglværket (i Begyndelsen af 1940) standsede Arbejdet. Han har i hvert Fald een Gang spredt Garnene ud paa den mageskiftede Del af Stejlepladsen. Han er nu holdt op med at fiske, idet han har faaet en Plads som Chauffør. Inden han underskrev den fornævnte Erklæring af 14. Maj 1938, som han ikke selv har affattet, blev han kaldt ind paa Teglværkernes Kontor, hvor man udtalte, at de andre Fiskere ikke havde noget imod Mageskiftet. Han kendte da ikke noget til Tvisten om Stejlepladsen og vilde derfor ikke som ny Mand vægre sig ved at underskrive Erklæringen.

Fisker Rasmus Hansen.

Han er begyndt at drive Fiskeri som Hovederhverv i 1940.

Med Hensyn til Fisker Johs. Jørgensens Anbringelse af Garn i 1942 forklarer han overensstemmende med Fisker J. P. Petersens Forklaring.

Fisker Peter Hansen. (21 Aar gammel, Søn af Fisker Rasmus Hansen).

Han er begyndt at drive Fiskeri som Hovederhverv i 1940.

Fisker Poul Petersen. (17 Aar gammel, Søn af Fisker J. P. Petersen).

Han har fra Barn været beskæftiget med Fiskeri.

Købmand Anthon Adamsen, Villingebæk, har som Vidne forklaret, at han har medunderskrevet Deklarationen af 1914. Han har aldrig været Erhvervsfisker, men har kun fisket i Ny og Næ. Han arbejdede, indtil han for ca. 30 Aar siden blev Købmand, som Tømrersvend. Bortset fra et Par enkelte af Underskriverne havde ingen af disse Fiskeri som eneste Erhverv. En Del af dem drev Landbrug, men de fiskede dog alle sammen.

Vidnet har fra sit Hus, der ligger i Nærheden af det mageskiftede Areal, lagt Mærke til, at Palmgren (Demant) for nogle Aar siden flere Gange hængte Garn op paa dette Areal. Endvidere har han fra sit Hus set, at Fiskerne J. P. Petersen og Niels Jørgensen for nogle Aar tilbage bredte Garn ud paa samme Areal.

Købmand Chr. Øhme, Dronningemølle, har som Vidne forklaret, at han, der siden 1. Marts 1921 har boet i Dronningemølle, erindrings, at han i 1923 eller 1924 har set, at fornævnte Demant — der til Fiskeriet benyttede en Baad, han selv havde lavet og som nærmest var en Skydepram til Jagtbrug — havde udpændt et Garn paa en Strækning af 4—5 Meter paa den mageskiftede Del af Stejlepladsen. Iøvrigt har han, der jævnlig passerede Stejlepladsen, ikke set, at nævnte Del af Stejle-

pladsen har været anvendt til Udspænding af Garn eller Tørring heraf paa Jorden.

Landmand Søren Jensen og Proprietær Thygesen, begge af Dronningemølle, har afgivet Vidneforklaringer, hvoraf fremgaar at de, der begge siden 1926 har boet i Dronningemølle, aldrig har set, at der har været Stejler eller Garn paa det mageskiftede Areal til Trods for, at de meget ofte (førstnævnte i 4 Aar i Begyndelsen af 30erne daglig) passerede Stejlepladsen.

Smed Hans Eigil Pedersen, Dronningemølle, har som Vidne forklaret, at han siden 1. December 1931 har været ansat som Smed ved Teglværket, i hvilken Egenskab han indtil 1937 4 Gange daglig skulde tilse en Pumpe, der laa i Lergraven Vest for det mageskiftede Areal. Han gik hver Gang, han skulde ned til Pumpen over det mageskiftede Areal, og han er efter 1937 2 Gange hver Dag gaaet over dette Areal, ved hvilke Lejligheder han tilsaa samme Pumpe, der i 1937 blev flyttet lidt længere ud i Graven. Han har aldrig ved nogen af de anførte Lejligheder set, at der var udbredt Garn paa Græsset paa det mageskiftede Areal, eller at der har været ophængt Garn mellem Stejler paa dette Areal.

Det fremgaar af Sagens Oplysninger, at Fiskerne i Villingebæk til Stadighed har betalt den i Deklarationen omhandlede Afgift af hele det af Deklarationen omfattede Areal, og at den mageskiftede Del af Stejlepladsen i de senere Aar af Turister har været benyttet til Camperingsplads om Sommeren, hvilken Benyttelse dog ikke er sket paa Foranledning af Fiskerne.

Det maa efter de afgivne Parts- og Vidneforklaringer anses for godtgjort, at den mageskiftede Del af Stejlepladsen ved enkelte Lejligheder har været benyttet af Fiskere i Villingebæk til Tørring af Garn. Under Hensyn blandt andet hertil samt til, at der ikke paa nogen Maade af Staten som Ejer af det paagældende Areal har været lagt Fiskernes Hindringer i Vejen for Benyttelsen af dette, og at den fornævnte Afgift til Statskassen til Stadighed har været modtaget uden Forbehold, findes det ikke at kunne antages, at Fiskernes Ret til i Henhold til oftnævnte Deklaration at benytte Arealet er bortfaldet ved Hævd.

Under Hensyn til det foran om Arealets Benyttelse til Camperingsplads anførte findes den Omstændighed, at Fiskerne blot har tolereret dette Forhold ikke at kunne betragtes som en mod Deklarationen stridende Udnyttelse fra deres Side af Arealet.

Efter samtlige foreliggende Oplysninger findes det dernæst ikke at kunne antages, at de fiskerimæssige Forhold ved Villingebæk siden Deklarationens Oprettelse har forandret sig i saa væsentlig Grad, at Sagsøgernes Krav paa Opretholdelse af Deklarationen med Hensyn til det mageskiftede Areal som Følge heraf er bortfaldet.

Som Følge af det anførte vil der være at give Dom efter Sagsøgernes Paastand, mod hvis nærmere Indhold de Sagsøgte — bortset fra det af dem foran anførte — ikke har haft noget at erindre.

Med Hensyn til Udredelse af Sagens Omkostninger vil være at forholde som nedenfor bestemt.

Landsretsdommens Præmisser er saalydende:

Den indankede Dom, der er afsagt den 26. Februar 1943 af Kronborg vestre Birks Ret, er af Appellanterne, A/S Dronningmølle Teglværker, paaanket med Paastand om Frifindelse. De Indstævnte, Fiskerne i Villingebæk, paastaar Stadfæstelse. Af de i Underrettsdommen som Sagsøgere nævnte 12 Fiskere er de to, nemlig Johannes Jørgensen, der nu er Chauffør, og Johan Jørgensen, der er fraflyttet Villingebæk, udtraadt af Sagen, saaledes at der kun er tilbage de andre 10 Fiskere, af hvilke Poul Petersen som umyndig repræsenteres af sin Fader og Værge Jens Peter Petersen.

Subsidiært paastaar Appellanterne Frifindelse mod at betale et ved Rettens Skøn fastsat Beløb i Anledning af mulige Ulemper forbundne med, at det Areal af Matr. Nr. 1 q — nu af det udstykkede Matr. Nr. 1 bp —, der yderligere agtes udlagt til Stejleplads for Fiskerne, har en noget fjernere Beliggenhed for dem end det 4950² store Areal af den tidligere Stejleplads Matr. Nr. 57, der af Ministeriet for Landbrug og Fiskeri ved det betingede Skøde af 7. April 1942 solgtes til Appellanterne.

Dette under nærværende Sag omtvistede Areal er ved Udstykning af Matr. Nr. 57 i Matr. Nr. 57 a og 57 b foretaget 3. December 1942 betegnet som Matr. Nr. 57 b.

Appellanterne har fremhævet, at Deklarationen af 4. November 1914 er et Dokument af offentligretlig Art, der giver det erhvervsmæssigt udøvede Fiskeri visse Beføjelser. Ministeriet ønskede at sikre Staten mod, at Fiskerne ved Brug af Arealet vandt særlige Rettigheder over dette. Det betonedes, at Fiskerne fik tilbudt Benyttelsen »udelukkende til Stejleplads og Baadeplads«, og det var kun »Benyttelsen af Arealet i det angivne Øjemed«, der krævede Opsigelse for at bringes til Ophør.

Efter Dommens Afsigelse har Fredningsnævnet for Frederiksborg Amt ved en den 10. April 1943 afsagt Kendelse afslaaet en til dette fremsat Begæring om Fredning af Matr. Nr. 57 b.

I Kendelsen anføres, at der nu forefindes en af Landbrugsministeriet truffet Ordning, der er tiltraadt af Statsministeriet, Finansministeriet og Folketingets Finansudvalg, og at der paa Grundlag af Mageskiftet mellem Landbrugsministeriet paa Statens Vegne og Appellanterne er truffet en Ordning mellem Appellanterne og Esbønderup-Nøddebo Kommune om Forlægning af Strandvejen, hvilken Ordning er tiltraadt af Amtsvejevæsnet og godkendt af Ministeriet for offentlige Arbejder samt allerede delvis bragt til Udførelse.

Efter Parternes Anmodning har Retten den 17. April 1943 foretaget Besigtigelse af de stedlige Forhold.

Under Sagen er fremlagt et Kort over samtlige Lokaliteter. Det paa dette Kort viste Stykke af Strandvejen, der i en nordlig Bue berører Matr. Nr. 57 a og 57 b, erstattes nu ved Vejforlægningen med en kortere lige Vej forbindende de Steder af Vejen, hvor Vejbuen begynder og ender. Matr. Nr. 57 b afskæres herefter fra Forbindelse med Vejen, og Adgangen til Matr. Nr. 57 b bliver i høj Grad vanskeliggjort. En betydelig Del af Udgifterne ved Vejforlægningen afholder Appellanterne.

For Landsretten har Direktør ved Dronningmølle Teglværker Carl Ottosen som Vidne forklaret, at han aldrig har set Matr. Nr. 57 b blive

benyttet af Fiskerne som Stejleplads eller paa anden Maade, uagtet han i de sidste 12 Aar daglig, bortset fra enkelte Vinterdage, er kommet over Terrænet.

Endvidere har Overfiskeribetjent Marius Jensen som Vidne forklaret, at han, der 20 à 30 Gange i hver af de sidste ca. 4 Aar er kommet gennem Villingebæk og har iagttaget Forholdene, aldrig har set Matr. Nr. 57 b blive benyttet af Fiskerne.

Som i Underrettens Dom anført maa det dog antages, at Matr. Nr. 57 b ved enkelte Lejligheder har været benyttet til Tørring af Garn, og Retten kan i hvert Fald tiltræde, at Fiskerne ikke ved eget Forhold har mistet sin Ret til at benytte Matr. Nr. 57 b, der efter Deklarationen af 4. November 1914 tilkom dem.

Det findes imidlertid efter samtlige Oplysninger klarlagt, at Arealet paa Matr. Nr. 57 b kun har haft meget ringe Betydning for Fiskerierhvervet. Stedet er uegnet til Baadeplads, og tilstrækkelig Stejleplads maa der indtil nu antages at have været paa den øvrige Del af Sandflugtstrækningen, der var overladt Fiskerne. Det var da ogsaa andre Hensyn, der bevirkede, at man i 1938 undlod at gennemføre den allerede da paatænkte Afstaaelse af Matr. Nr. 57 b til Appellanterne. De Indstævntes Stilling nu synes ogsaa at være bestemt af andre Hensyn end fiskerimæssige. I denne Forbindelse kan nævnes, at Bakkelaget 24. Juni 1939 tiltraadte, at Matr. Nr. 57 b stilledes til Raadighed som Parkerings- og Kamperingsplads, og Erklæringen herom var underskrevet for Bakkelaget af Fisker Henry B. Nielsen, der deltager i Sagsanlægget, og endvidere tiltraadt af 5 andre af de nu i Sagen deltagende 10 Fiskere, hvilke 5 Fiskere betegnedes som: »neden nævnte aktive Fiskere«.

Retten maa lægge Vægt paa, at Fiskerne kun i meget ringe Grad har gjort Brug af Matr. Nr. 57 b til Stejleplads, at den iøvrigt til Raadighed værende Stejleplads selv uden den nu yderligere tilbudte Plads maa antages at være fuldt tilstrækkelig og vel beliggende for Fiskerne, og at der i det hele ikke ved Mageskifterne ses at være disponeret til Skade for nogen fiskerimæssig Interesse. Under Hensyn hertil kan det ikke antages, at Fiskerne som saadanne har nogen berettiget retlig Interesse i at modsætte sig Mageskifterne, der ikke sker til Fordel for Staten, men er begrundede ved kompetente Myndigheders Skøn over almene Hensyn og er af afgørende Betydning for Appellanternes fremtidige Virksomhed. Appellanterne vil herefter være at frifinde. Retten finder ikke i det fremkomne tilstrækkeligt Grundlag for at træffe Bestemmelse om Erstatning til de Indstævnte.

Sagens Omkostninger for begge Retter vil imidlertid efter Omstændighederne kunne ophæves.

Fredag den 17. Marts.

Nr. 60/1943. Proprietær og Hestehandler **Johan Jensen** (Selv)
 mod
 Smedemester **Harry Justesen** (Rode).

(Erstatning for Beskadigelse af Hest under Skoning).

(Sagen behandlet skriftligt).

Østre Landsrets Dom af 8. Februar 1943 (VII Afd.): Sagsøgte, Smedemester Harry Justesen, bør for Tiltale af Sagsøgeren, Hestehandler Johan Jensen, i denne Sag fri at være. Sagsøgeren bør inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse betale Sagsøgte Sagens Omkostninger med 300 Kr. At efterkomme under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har syv Dommere deltaget.

Efter Dommens Afsigelse har Dyrlæge Johansen i en Erklæring af 3. April 1943 udtalt, at Udgangsaabningen for det beskadigende Søm sad i Hornvæggen øverste Halvdel, og at Udgangsaabningerne iøvrigt sad meget uregelmæssigt. Appellantens Søn har derhos som Vidne bl. a. forklaret, at tre Udgangsaabninger for Søm sad over Midten af Hoven. Endelig har Professor Grunth i en Erklæring af 14. Maj 1943 udtalt:

»De Søm, hvormed Skoen fæstes til Hoven, bør ikke slaas for højt op i denne af Hensyn til den dermed forbundne Fare for Beskadigelse af de indenfor liggende Bløddele (Sønstik). Sømmene bør fatte i det mindste den nederste Trediedel, højst den nederste Halvdel af Hornvæggen (Hornvæggen er den Del af Hoven, der ses, naar Dyret støtter paa Benet). Saafremt Hornet er af daarlig Beskaffenhed eller Hornvæggen defekt, kan det være nødvendigt at slaas Sømmene saa højt op, at de kommer ud paa den øverste Halvdel af Hornvæggen, men hvis Beslagsmeden gør dette uden saadan foreliggende Nødvendighed og lader vedkommende Søm blive siddende, da har han efter min Mening handlet uagtsomt — — —.«

Fire Dommere finder det under Hensyn til, at de ovennævnte af Dyrlæge Johansen og Appellantens Søn afgivne nye Udtalelser først er fremkommet i den nu foreliggende Form paa saa sent et Tidspunkt og efter, at de paagældende gentagne Gange tidligere har erklæret sig, betænkeligt at tillægge disse Udtalelser afgørende Betydning for Sagen. Med dene Bemærkning stemmer disse Dommere for at stadfæste Dommen i Henhold til de i den anførte Grunde og at paalægge Appellanten Sagens Omkostninger for Højesteret med 300 Kr.

Tre Dommere finder, at der efter alt foreliggende maa gaas ud fra, at Skaden skyldes, at Lærlingen har slaaget et Søm for

højt op i Hoven uden straks at fjerne det. Herved bemærkes, at det ikke kan antages, at Hovens Tilstand nødvendiggjorde en fra den almindelige Regel afvigende Anbringelse af Sømmet.

Idet Indstævnte maa være ansvarlig for den saaledes af hans Lærling begaaede Fejl, og idet Appellanten ikke kan anses selv at være Skyld i Skaden ved at have tilkaldt Dyrlæge for sent, stemmer disse Dommere for at tilkende Appellanten en Erstatning, som skønsmæssigt findes at burde ansættes til 1500 Kr. med Renter.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Proprietær og Hestehandler Johan Jensen, til Indstævnte, Smedemester Harry Justesen, med 300 Kr.

De idømte Sagsomkostninger at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Fredag den 3. Oktober 1941 havde Sagsøgeren, daværende Proprietær, nu Hestehandler Johan Jensen, en 6 Aars Hoppe til Skoning hos Sagsøgte, Smedemester Harry Justesen. Under Skoningen blev Hoppens venstre Forhov beskadiget af et Søm, hvorved der opstod en Betændelse. Sagsøgeren bemærkede Søndag den 5. Oktober, at Hesten var halt, hvorfor Sagsøgte blev tilkaldt den 6. Oktober om Morgen. Sagsøgte, der straks kom til Stede, konstaterede, at Hesten var øm ved Hoven; han aftog Skoen og hældte Jod i Sømhullerne. Han udtalte, at Hesten formentlig vilde komme sig i Løbet af et Par Dage. Da Haltheden ikke svandt, tilkaldte Sagsøgeren efter Aftale med Sagsøgte den 8. Oktober Dyrlæge W. Johansen. Denne konstaterede, at Hesten var sømstukket, hvorfor han foretog en Udkæring, men Beskadigelsen fik desuagtet et ondartet Forløb med Opbrud i Kronen og Fisteldannelse, hvilket medførte langvarig Arbejdsudygtighed og Værdiforringelse.

Idet Sagsøgeren gør gældende, at Sagsøgte maa bære Ansvar for Beskadigelsen under Skoningen, har Sagsøgeren under nærværende, ved Retten for Sorø Købstad m. v. forberede Sag paastaet Sagsøgte tilpligtet at betale ham 3579 Kr. med Renter 5 pCt. p. a. af 2728 Kr. fra Stævningens Dato, den 17. April 1942, til den 12 November 1942 og af 3579 Kr. fra den 12. November 1942 til Betaling sker, subsidiært et mindre Beløb efter Rettens Skøn. Paastandens Beløb fremkommer saaledes:

1) Forskellen mellem Hestens Værdi uden og med Mangel (henholdsvis 3000 Kr. og 1350 Kr.)	1650 Kr.
2) Afsavn i Tiden 4. Oktober 1941—30. Juli 1942, ialt 174 Dage
à 5 Kr.	870 —

3) Foderpenge for Tiden 4. Oktober 1941—30. Juli 1942, ialt	
300 Dage	969 —
4) Dyrlægeregning	90 —
	3579 Kr.

Sagsøgte paastaar Frifindelse.

Sagsøgeren har til Støtte for sin Paastand anført, at Sagsøgte maa bære Ansvar for Skaden, fordi Skoningen ikke er udført paa forsvarlig Maade. Sagsøgte har dels selv udvist uagtsomt Forhold ved at lade sin Lærling udføre Arbejdet, og ved, da det var bemærket, at Hesten var halt, at have taget Hesten under Behandling, dels har hans Lærling ved Uagtsomhed paaført Hesten Skaden. Sagsøgeren gør i saa Henseende gældende, at Lærlingen har slaaet det beskadigende Søm i indenfor den saakaldte Sømlinie, og at Sømmets Retning i Stedet for at være parallel med Hovens Ydervæg har været ind mod Hovens Midte, hvilket viser sig ved, at Udgangsaabningen er for højt oppe paa Hovens Yderside. Endvidere har Lærlingen ikke fæstet sig ved, at Hesten under Skoningen gav et lille Ryk. Sagsøgeren hævder, at Hesten tidligere har haft Sko paa Forbenene, og at den beskadigede Hov ikke var tyndhornet.

Sagsøgte har til Støtte for sin Frifindelsespaastand gjort gældende, at der ikke er begaaet nogen Fejl ved at lade Lærlingen udføre Arbejdet, idet denne, der paa det daværende Tidspunkt havde staaet i Lære i 2 $\frac{1}{2}$ Aar, i 1 Aar havde skoet Heste, og iøvrigt havde Sagsøgte ført Tilsyn med Arbejdet inden dets Udførelse og synet det, da det var færdigt, uden at han havde noget at bemærke; yderligere havde Lærlingen tidligere skoet Sagsøgerens Heste uden Indsigelse fra dennes Side. Det bestrides, at Lærlingen ikke har udført Arbejdet paa rette Maade; han har ikke slaaet Søm i indenfor Sømlinien, og han har ikke paa Hesten bemærket noget Ryk, der har noget med Sømstikket at gøre. Sagsøgte har ikke taget Hesten under lægelig Behandling; det maa være paa Sagsøgerens Ansvar, at Dyrlægen, trods Haltheden konstateredes den 5. Oktober, først blev tilkaldt den 8. Oktober.

Med Hensyn til Erstatningspaastandens Størrelse har Sagsøgte anført, at de under Sagen udmeldte Syns- og Skønsmænd under Afhjemlingen den 15. Juli 1942 har vurderet Hestens Værdi den 4. Oktober 1941 til 22—2300 Kr., og at der ikke kan blive Spørgsmaal om Erstatning for Afsavn, idet Hesten af Sagsøgeren var købt i Salgsøjemed; der kan derfor kun blive Tale om et Rentetab. Hvad angaar Kravet om Foderpenge, udtaler Sagsøgte, at det er uberettiget at kræve Foderpenge for saa lang Tid, naar Sagsøgeren ikke har ladet foretage den Operation, der efter Sagkyndiges Udsagn overvejende sandsynligt vilde have medført, at Hesten var kommet over Sømstikket uden varig Værdiforringelse.

Ved den forberedende Ret er der afgivet Forklaringer af Parterne og Vidneforklaringer af Sagsøgtes Lærling Poul Hansen, Sagsøgerens Søn Forvalter Herman Jensen og Dyrlægen W. Johansen m. fl.

Sagsøgte har forklaret, at han, da han blev tilkaldt den 6. Oktober, bemærkede, at Sømhullerne vel sad lovligt langt inde, men dog saa langt ude, som det var muligt under Hensyn til, at Hesten var meget tyndhornet. Sømhullerne kan ofte sidde længere inde, uden at det gør

noget. Han kunde se gennem alle Sømhullerne; han rensede dem op og hældte Jod i.

Smedelærling Poul Hansen har forklaret, at han slog Sømmene i udenfor Sømningen, og at Hesten ikke ømmede sig under Skoningen.

Forvalter Herman Jensen har forklaret, at Hesten fik nye Sko i Anledning af, at den skulde sælges i København, at Poul Hansen 2—3 Gange har lagt Sko paa Heste paa Sagsøgerens Gaard, samt at Poul Hansen nogle Dage efter Skoningen udtalte, at han ikke havde kunnet mærke noget paa Hesten under Skoningen udover, at den gav et lille Ryk, som han dog ikke regnede for noget.

Dyrlæge Johansen har forklaret, at han konstaterede, at Sømmet i det bageste Søm hul under Inddrivningen har været stillet mere skraat ind mod Hovens Centrum, end Hornvæggens Hældning bød.

I en Erklæring af 22. September 1942 har samme Dyrlæge bl. a. oplyst, at han ved sin første Undersøgelse af Hesten konstaterede, at det bageste Søm hul var anbragt i den indvendige Rand af den hvide Linie (Sømningen).

Sagsøgte Sagfører har stillet Professor P. Grunth ved Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole følgende Spørgsmaal:

- 1) Om Hestens Halthed maa antages at skyldes Beslaget,
- 2) om Lærlingen har handlet uforsvarligt ved Beslagets Udførelse, og
- 3) om en tidligere Tilkaldelse af Dyrlægen kunde have medført en Begrænsning af Skaden.

Professor Grunth har besvaret disse Spørgsmaal saaledes:

ad 1) Hestens Halthed skyldes utvivlsomt et Sømstik under Beslagets Udførelse den 3. Oktober 1941.

ad 2) Inddrivningen af de Søm, hvormed Skoen fæstes til Hoven, er noget i Retning af at balancere paa en Knivsæg, idet den Afgivelse i Sømmets Gang, der kan føre til Beskadigelse af Bløddelene, kun drejer sig om mm. Aarsagen til den Slags Beskadigelser ligger mangan Gang i Forhold, som Beslagsmeden ikke er Herre over og derfor ikke bør kunne drages til Ansvar for, andre Gange i Uagtsomhed fra hans Side. Blandt de i Sagens Akter indeholdte Oplysninger om selve Beslagets Udførelse falder Sagsøgte og Lærlingens Oplysning om, at Hoven var meget tyndhornet, ind under den førstnævnte Gruppe undskyldende Momenter, men Dyrlægen benægter jo Tilstedeværelsen af denne Tyndhornethed. Hvis det i Dyrlægens, den førnævnte Dyrlæge Johansens Skrivelse af 3. Marts 1942 omtalte Forhold, at Hesten tog Benet under Arbejdet, skal forstaas saaledes, at Hesten ømmede sig under Inddrivningen af det paagældende Søm, da har Lærlingen handlet uforsvarligt ved ikke straks at fjerne dette Søm, men i sit Vidneudsagn benægter han, at Hesten skulde have ømmede sig under Beslagets Udførelse. Saa fremt Dyrlægens Udtalelse om, at Sømstikket skyldes den Omstændighed, at Sømmet under Inddrivelsen har været holdt mere skraat end Hornvæggen paa vedkommende Sted, er rigtig, da har Beslagsmeden derved handlet uagtsomt, men om Aarsagen til Sømstikket virkelig er at søge heri, kan kun et Øjensvidne til Begivenheden udtale sig om med fornøden Grad af Sikkerhed.

Endnu skal bemærkes, at Dyrlægens i Skrivelse af 3. Marts 1942 fremsatte Udtalelse »— — — ved Udkæring af et Sømhum, det bageste i udvendig Skogren, som sad altfor langt inde«, maaske kan betyde, at Sømmet var slaaet op i Hovens Underflade indenfor Sømningen, i hvilket Tilfælde Beslagsmeden bør være ansvarlig for Skaden, men Lærningen bevidner, at han slog Sømmene i uden for Sømningen.

Alt i alt er det paa Basis af de foreliggende Oplysninger efter min Mening ikke muligt at afgøre, om den Hesten overgaaede Skade bør betragtes som hændelig eller som Resultat af Uagtsomhed fra Beslagsmedens Side.

ad 3) Det er ved Sømstik altid af væsentlig forebyggende Betydning, at Sømmet fjernes hurtigst muligt, og at den ved Beskadigelsen eventuelt opstaaede infektiøse Betændelse i Bløddelene snarest kommer under sagkyndig Behandling. En saadan Betændelse har i det foreliggende Tilfælde været tilstede, da Ejeren konstaterede Hesten halt om Aftenen den 5. Oktober 1941.«

Sagsøgte Sagfører har endvidere udbedt sig en Udtalelse fra Professor Grunth, om hvorvidt Sømstik i Almindelighed medfører Følger, som varigt forringer Hestens Værdi, og om der efter de i Sagen foreliggende Oplysninger er Grund til at antage, at Sømstikket i dette Tilfælde vilde medføre saadanne varige Følger.

I Skrivelse af 17. August 1942 har Professor Grunth besvaret disse Spørgsmaal saaledes:

»Sømstik medfører almindeligvis ikke Følger, som varigt forringer Hestens Værdi. Som oftest helbredes Lidelsen under rationel Behandling (Udtømmelse af Materien ved Udkæring i Hornet samt desinficerende Udskylninger) i Løbet af 8—14 Dage. I det foreliggende Tilfælde, hvor det trods Behandling som ovenfor nævnt kom til Opbrud i Kronen med Fisteldannelse og vedvarende Halthed, har Sømstikket været af særlig kompliceret Art, efter al Sandsynlighed forbundet med lokal Nekrose (»Vævsdød«, »brandigt Henfald«) i Hovbenet eller Dragtbrusken. Denne Tilstand lader sig i de fleste Tilfælde helbrede ved operativ Fjernelse af de nekrotiske (»brandige«) Vævsdele, saaledes at Hesten ca. 8 Uger efter Operationen atter er arbejdsdygtig.

Saafernt Hesten ikke har været underkastet en saadan Radikal-Operation med negativt Resultat — efter de i Sagen foreliggende Oplysninger maa det antages, at den ikke har været det — er det altsaa overvejende sandsynligt, at den gennem Operation kunde være kommet og endnu kan komme over Sømstikbeskadigelsen uden varig Værdiforringelse.«

Endelig har Sagsøgerens Sagfører rettet følgende Spørgsmaal til Professor Grunth:

A. Vil det, paa Grundlag af Sagens Akter og Dyrlæge Johansens Erklæring af 22. September 1942, være muligt for Dem at afgøre, om Beskadigelsen af Hesten er hændelig eller uagtsom?

B. Vil De mene, at en Smedemester ikke bør lade sin Lærling med kun 1 Aars Læretid udføre et Beslag, naar Smedemesteren i Forvejen hævder at have konstateret, at den paagældende Hest er meget tyndhornet og fladbenet?

C. Er det ikke Skik og Brug paa Landet, naar der opstaar en Skade i Relation til et Beslag,, da først at tilkalde den Smed, der har udført Beslaget?

D. Burde Smeden i nærværende Sag ikke have foranlediget tidligere Tilkaldelse af Dyrnlæge i Stedet for selv at foretage Behandling?

I Skrivelse af 6. Oktober 1942 er disse Spørgsmaal besvaret saaledes:

»Ad A. Nej.

Ad B. Ved Opstillingen af dette Spørgsmaal maa der have indsneget sig en Fejltagelse, idet Lærlingen paa det Tidspunkt, da det omhandlede Beslag udførtes, ifølge de i Sagen foreliggende Oplysninger havde staaet i Lære i to og et halvt Aar og gennem det sidste Aar havde været betroet at underlægge Sko paa egen Haand, hvad der er stemmende med Skik og Brug, og det kan under disse Omstændigheder efter min Mening ikke bebrejdes Smedemesteren, at han lod Lærlingen udføre det paa-klagede Arbejde.

Ad C. Jo.

Ad D. Hvis Hesten, da Smeden tilkaldtes om Mandagen den 6. Oktober 1941 kun var lidt halt, har det været forsvarligt at afvente Resultatet af den da foretagne Omlægning af Skoen. Var Hesten derimod meget halt, burde Dyrnlægen have været tilkaldt, men om Smeden i saa Tilfælde bør bære Ansvaret for Unkladelsen af at tilkalde Dyrnlæge, er et Spørgsmaal af rent juridisk Natur, som jeg ikke føler mig kompetent til at besvare. Kun skal jeg tillade mig at bemærke, at Smeden som saadan ikke kan forudsættes at sidde inde med fornøden Sagkundskab vedrørende Behandlingen af Sømstikskader«

Efter det oplyste maa der gaas ud fra, at Hoppen er blevet sømstukket ved den paagældende Skoning, men da det ikke findes godtgjort, at der fra Sagsøgte eller hans Lærlings Side er udvist Fejl eller Forsømmelse ved eller i Forbindelse med Skoningen, kan der ikke paalægges Sagsøgte Ansvar for de af Sømstikket opstaaede Følger.

Som Følge heraf vil Sagsøgte være at frifinde. Sagens Omkostninger findes Sagsøgeren at burde tilsvare Sagsøgte med 300 Kr.

Nr. 196/1943. **Vamdrup Brugsforening (Allerup)**

m o d

Proprietær **O. Olsen** (Fich).

(Paastand om Erstatning for Tab ved Køb af uspiredygtigt Frø).

Vestre Landsrets Dom af 2. Juni 1943 (II Afd.): De Sagsøgte, Vamdrup Brugsforening, bør til Sagsøgeren, Proprietær O. Olsen, betale 2806 Kr. tillige med Renter heraf 5 pCt. p. a. fra den 11. Juni 1942, indtil Betaling sker, samt i Sagsomkostninger 500 Kr. Det idømte udredes inden 15 Dage.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Vestre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret har Appellanten ikke gentaget den for Landsretten nedlagte Afvisningspaastand.

Det bemærkes, at det under Sagen omhandlede Frø — Nr. 208 Barres Øtofte VIII — ekspederedes til Appellanten fra Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeningers Frøafdeling i Odense.

Endvidere bemærkes, at Indstævnte som Part har forklaret, at det var ca. 2—3 Tdr. Land, som han besaaede med Frø, der havde ligget fra Aaret forud, medens hans Søns Vidneforklaring gik ud paa, at det drejede sig om ca. 8 Tdr. Land.

Af Sagens Oplysninger fremgaar det, at alt Fællesforeningens Roefrø — derunder Nr. 208 Barres Øtofte VIII — der var undergivet Statsfrøkontrollens selvvirkende Kontrol, i Sæsonen 1940—41 havde svaret til den givne Garanti.

De udmeldte Skønsmænd har udtalt, at det efter de foreliggende Oplysninger om Kontrolanalyserne maa anses for usandsynligt, at den daarlige Spiring skyldes svigtende Spireevne, og at de anser Kontrollen for effektiv.

Under Hensyn til den Sandsynlighed, der ved Statsfrøkontrollens Virksomhed er tilvejebragt for, at det leverede Frø har haft den garanterede Spireevne, findes det ikke af Indstævnte ved de i Sagen tilvejebragte Oplysninger tilstrækkelig godtgjort, at det daarlige Resultat af Udsaaningen skyldes manglende Spireevne hos Frøet.

Herefter vil Appellantens Frifindelsespaaestand være at tage til Følge.

I Sagsomkostninger for begge Retter findes Indstævnte at burde betale 800 Kr. til Appellanten.

Thi kendes for Ret:

Appellanten, Vamdrup Brugsforening, bør for Tiltale af Indstævnte, Proprietær O. Olsen, i denne Sag fri at være.

I Sagsomkostninger for begge Retter betaler Indstævnte til Appellanten 800 Kr. inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

I Foraaret 1941 bestilte Sagsøgeren, Proprietær O. Olsen, Horskærgaard, paa sædvanlig Maade gennem Bestillingsseddel hos de Sagsøgte, Vamdrup Brugsforening, Vamdrup, gennem hvem Sagsøgeren havde bestilt Frø siden 1911, til Udsæd i samme Sæson blandt andet 80 kg Nr. 205 Barres, Tystofte Øtofte VIII, Foderbede, med garanteret Spire-

evne 82 pCt. for en Pris af 216 Kr. I Bestillingssedlens trykte Bestemmelser hedder det blandt andet:

»Bedømmelse af mulige Erstatningskrav.

I Tilfælde af Klager, hvorom der ikke kan opnaas Enighed ved direkte Forhandling mellem Køber og Sælger, kan Sagen kun indankes for det ovennævnte Kontroludvalg, og begge Parter underkaster sig da dettes Afgørelse. Udvalget bestaar for Tiden af: Forstander J. C. Overgaard, Ladelund (Formand), Konsulent J. Nielsen, Borris, og Forstander J. K. Jensen, Haslev.

Alle Henvendelser til Udvalget maa adresseres til dets Sekretær Fritz Olsen, Vestre Boulevard 45, København V.«

De Sagsøgte indsendte Bestillingssedlen til deres Leverandør, Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger, der den 29. Marts 1941 fra Frøafdelingen i Glostrup ekspederede Frø af Nr. 208 Barres Øtofte VIII, der havde en garanteret Spireevne af 84 pCt., men iøvrigt ganske svarede til det bestilte Frø, til de Sagsøgte, der udleverede Frøet til Sagsøgeren. Det leverede Frø blev derefter en af de første Dage i Maj Maaned 1941 udsaaet paa et Areal af ca. 7 Tdr. Land. I det paagældende Areal kom Roerne meget daarligt op, saaledes at der kun spredt groede enkelte Planter. Derimod kom Roerne, efter Sagsøgerens Fremstilling, godt op paa et Areal af 7—8 Tdr. Land, af samme Skifte, som Sagsøgeren havde ladet tilsaa med Frø, som han havde liggende fra Aaret før. Sagsøgeren reklamerede straks telefonisk overfor Uddeler Fønskov i den sagsøgte Brugsforening, der satte sig i telefonisk Forbindelse med Fællesforeningens Frøafdeling i Glostrup. Han lovede derhos Sagsøgeren, at Konsulent Dons Christensen, Ladelund, skulde komme og se paa Roemarken, men da denne hverken kom eller sendte Afbud, og da yderligere Henvendelse til Uddeleren ej heller førte til noget Resultat, bestemte Sagsøgeren sig til at opløje Arealet, hvilket han tilkendegav Uddeleren, og han foretog derefter i Slutningen af Juni eller Begyndelsen af Juli 1941 Omsaaning af Arealet, idet han hertil benyttede Frø af samme Sort og samme Parti, som han i dette Øjemed havde indkøbt i Brugsforeningen den 19. Juni 1941. Dette Frø spirede godt nok, men paa Grund af den sene Saaning blev Roerne kun smaa og blev benyttede til Staldfodring Rod og Top under eet. Da Sagsøgeren i Efteraaret 1941 nægtede at betale det leverede Frø og krævede Erstatning, opfordrede de Sagsøgte ham til i Overensstemmelse med Bestillingssedlen at indbringe Sagen for det i denne nævnte Kontroludvalg. Dette skete derefter ved Sagsøgerens Skrivelse af 31. Januar 1942, der var tiltraadt af de Sagsøgte. Ved Skrivelse af 25. Februar 1942 afviste Kontroludvalget imidlertid Sagsøgerens Erstatningskrav med den Begrundelse, at det paa Grundlag af Analyse fra Statsfrøkontrollens selv-virkende Kontrol var dokumenteret, at Frøets Spireevne var fuldt paa Højde med den ydede Garanti, og at det daarlige Resultat for Sagsøgerens Vedkommende derfor ikke kunde tilskrives Frøets svigtende Spireevne, men maatte skyldes Forholdene i Marken. Kontroludvalget fastholdt derhos — efter en efter Sagsøgerens Begæring foretaget fornyet Behandling af Sagen — den 20. April 1942 den trufne Afgørelse, idet Udvalget udtalte, at der ikke kunde tillægges en af Sagsøgeren begært

Besigtigelse af den paagældende Mark og Afhøring af det Mandskab, der havde været beskæftiget ved Markens Tilberedning og Frøets Udsaaning, nogen som helst Betydning for Sagens Belysning ca. 1 Aar efter Frøets Udsaaning.

Under Anbringende af at det leverede Frø praktisk talt har været uden Spireevne, og at der derved er paaført Sagsøgeren et Tab, som de Sagsøgte maa være ansvarlige for, har Sagsøgeren under denne Sag nedlagt Paastand om, at de Sagsøgte tilpligtes at betale ham i Erstatning det af udmeldte Syns- og Skøns mænd vurderede Tab for manglende Afgrøde 370 Kr. pr. Td. Land eller for 7 Tdr. Land.... 2590 Kr. Købesummen for det leverede Frø 216 —

eller ialt.... 2806 Kr.

tilligemed Renter heraf 5 pCt. p. a. fra den 11. Juni 1942, indtil Betaling sker.

De Sagsøgte har principalt paastaet Sagen afvist, subsidiært har de paastaet Frifindelse, mest subsidiært mod Betaling af et mindre efter Rettens Skøn fastsat Beløb.

Til Støtte for den nedlagte Afvisningspaastand har de Sagsøgte anført, at Sagen er afgjort ved Voldgift.

Under Hensyn til det om det fornævnte Udvalgs Behandling af Sagen oplyste, derunder navnlig at Udvalget har afslaaet Sagsøgerens Begæring om at foretage Afhøringer til Sagens Oplysning og alene har afgjort Sagen paa Grundlag af Analyseresultater fra Statsfrøkontrollen, vil den fremsatte Afvisningspaastand ikke kunne tages til Følge.

Til Støtte for Frifindelsespaastanden har de Sagsøgte anført, at Frøets Spireevne ifølge Statsfrøkontrollens Analyse var 84,9 pCt., og at det derfor var i Overensstemmelse med den garanterede Spireevne. Sagsøgeren har derfor ikke godtgjort, at det daarlige Resultat i hans Mark skyldes Mangler ved Frøet. Det daarlige Resultat kan — efter de Sagsøgtes Formening — lige saa vel skyldes en Forveksling af Frøet hos Sagsøgeren, og det maa i hvert Fald komme Sagsøgeren til Skade, at han ikke, inden han foretog Oppløjning og Omsaaning i Marken, har ladet foretage en sagkyndig Undersøgelse af Marken til Oplysning om Grunden til, at Frøet ikke kom op.

Sagsøgeren har som Part forklaret, at Jorden i det Areal, der blev tilsaet med det i Sagen omhandlede Frø, var velbehandlet og godt gødet, samt at Saaning skete i passende Dybde.

Sagsøgerens Søn, Svend Jakob Ferdinand Olsen, der var Forvalter paa Sagsøgerens Ejendom, har overensstemmende med Sagsøgeren som Vidne forklaret, at Jorden var velbehandlet og velgødet. Under Domsforhandlingen for Landsretten har han derhos som Vidne forklaret, at der ikke paa Sagsøgerens Ejendom kan være sket nogen Forveksling af Frøet, idet det gamle Frø, der blev saaet i det tilstødende Areal, beroede i Poser paa Sagsøgerens Loft og først blev taget frem derfra, efter at det i Sagen omhandlede Frø, der kom direkte fra de Sagsøgte, var udsaaet.

Arbejdsmand Johannes Madsen, Thinggaard, Vamdrup, der har arbejdet paa Horskærgaard i en halv Snes Aar og arbejdede der, da det

omhandlede Frø blev udsaaet, har som Vidne forklaret, at Sagsøgeren plejer at drive sin Jord godt, og at han saa, at Roemarken blev gødet, at der blev kørt Ajle paa den, og at den ogsaa fik Kunstgødning. Det var dog det paagældende Aar sjældent at finde en Roeplante paa det paagældende Areal, og der var — efter Vidnets videre Forklaring — god Anledning til at pløje dette Stykke om, der blev ompløjet.

Endelig har Gaardejerne Laurentinus Hansen og Aage Christen Hjortkjær, begge af Vamdrup, som Vidner forklaret, at det paagældende Areal saa ud til at være velbehandlet, og at der saa godt som ikke kom Roeplanter op. Gaardejer Hjortkjær har derhos tilføjet, at han ikke saa Larver i Marken, at Sagsøgeren plejer at gøde godt, og at han som Regel plejer at have de bedste Roer der paa Eggen, men at hans Roer i 1941 var ynkelige.

Efter alt det foreliggende findes det, uanset at Sagsøgeren i Tillid til det af Uddeler Fønshov afgivne Løfte om, at Konsulent Dons Christensen, Ladelund, skulde besigtige Marken, har undladt at lade foretage sagkyndig Undersøgelse af Marken, inden han foretog Ompløjning af denne, efter Omstændighederne tilstrækkelig godtgjort, at det daarlige Resultat af Udsaaingen af det i Sagen omhandlede Frø skyldes manglende Spireevne hos Frøet, og de Sagsøgte vil derfor have at erstatte Sagsøgeren det derved forvoldte Tab.

Forstander Karsten Iversen, Askov, og Husmand Søren Lindberg, Horskjær, har som retslig udmeldte Syns- og Skønsmænd udtalt, at Tabet ved manglende Afgrøde maa fastsættes efter et Skøn. Resultaterne af Saatidsforsøg viser imidlertid, at en Udskyden af Saatiden med en Maaned maa antages at reducere Udbyttet med ca. 20 pCt. I det foreliggende Tilfælde, hvor Saatiden er udskudt ca. 2 Maaneder skønnes Udbyttet at være reduceret med ca. 40 pCt. Erstatningen for tabt Udbytte maa herefter beregnes til 40 pCt. af 400 = 160 hkg Roer pr. Td. Land med en Pris af 2 Kr. = 320 Kr. pr. Td. Land, hvortil maa lægges 50 Kr. for ekstra Arbejde og Udgifter ved Omsaaingen eller ialt 370 Kr. pr. Td. Land.

Idet det af Skønsmændene opgjorte Tab findes at burde lægges til Grund ved Sagens Paadømmelse, hvorved bemærkes, at der under de foreliggende Omstændigheder ikke — som af de Sagsøgte paastaet — findes tilstrækkelig Anledning til at nedsætte Erstatningen, fordi Sagsøgeren ikke tidligere end sket har foretaget Omsaaing, og idet der findes at maatte gaas ud fra, at det paagældende Areal har været 7 Tdr. Land, vil Sagsøgerens Paastand, idet der ikke er rejst nogen Indsigelse mod Tilbagebetalingen af Købesummen for Frøet, være at tage til Følge.

De Sagsøgte vil derhos have at betale Sagsøgeren Sagens Omkostninger med 500 Kr.

Mandag den 20. Marts.

Nr. 326/1943.

Rigsadvokaten

mod

Jens Ebbesen (Bang),

der tiltales for Overtrædelse af Prislovens § 8, og Bekendtgørelse
Nr. 520 af 12. Oktober 1940 § 1.

Dom afsagt af Gørding-Malt Herreders Ret den 4. Maj 1943: Tiltalte, Møller Jens Ebbesen, af Sønderkov Mølle bør straffes med Hæfte i 14 Dage samt taale, at de nævnte Lastvogns-Dæk indruges til Fordel for Statskassen. Saa bør Tiltalte og udrede alle af denne Sag lovligt flydende Udgifter, derunder 20 Kr. i Salær til sin beskikkede Forsvarer, Sagfører Ahlers, Holsted.

Vestre Landsrets Dom af 5. Oktober 1943 (IV Afd.): Tiltalte, Jens Ebbesen, bøder til Statskassen 1000 Kr. Forvandlingsstraffen bestemmes til Hæfte i 20 Dage. I Henseende til Bestemmelserne om Inddragelse i Statskassen af de to fornævnte Automobil-Dæk og om Sagens Omkostninger i første Instans bør Underrettsdommen ved Magt at stande. Sagens Omkostninger for Landsretten og derunder til den for Tiltalte beskikkede Forsvarer sammesteds, Overretssagfører Johnsen, i Salær 60 Kr. udredes af det Offentlige.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Vestre Lndsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret af det Offentlige.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Forbudet i Prislovens § 8, Stk. 1, maa anses at gælde ogsaa Køberen, og da det ved den indankede Dom i Overensstemmelse med Underrettens Dom maa anses fastslaaet, at den Pris, der er betalt af Tiltalte, er urimelig, og at dette har staaet Tiltalte klart, vil Underrettens Afgørelse i Henhold til de i den iøvrigt anførte Grunde være at tiltræde, forsaavidt angaar Skyldspørgsmaalet.

Fem Dommere stemmer herefter for at stadfæste Underrettens Dom, medens fire Dommere stemmer for at bestemme Straffen til en Statskassen tilfaldende Bøde af 3000 Kr. med en Forvandlingsstraf af Hæfte i 30 Dage.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Underrettens Dom bør ved Magt at stande.
Det Overretssagfører Johnsen ved Landsrettens Dom tilkendte Salær, 60 Kr. og Salær

for Højesteret til Højesteretssagfører Otto Bang, 60 Kr. udredes af Tiltalte Jens Ebbesen.

Underrettsdommens Præmisser er saalydende:

Ved Anklageskrift af 10. April 1943 har Politimesteren i Ribe under denne Sag rejst Tiltale imod Møller Jens Ebbesen af Sønderkov Mølle til Straf for Overtrædelse af Bekg. 520 12. Oktober 1940 § 1 og af Lov 474 22. November 1941 § 8 derved, at han i Juni Maaned 1942 af Vulkanisør Østergaard Vejvad, Esbjerg, uden at have Tilladelse fra Direktoratet for Vareforsyning købte 2 Stk. omtrent nye Lastvogns-Dæk (1 Stk. »Continental« 190 X 20 og 1 Stk. »Michelin Zig-Zag« 720 X 20) for den urimelige Pris af 3600 Kr. uagtet 2 Stk. nye Dæk i de omhandlede Dimensioner og Fabrikater kun kostede 630 Kr.

Anklagemyndigheden har nedlagt Paastand om Ikendelse af Frihedsstraf og om at de to nævnte i Forvaring tagne Dæk inddrages til Fordel for Statskassen.

Tiltalte, som er født i Folding Sogn den 8. August 1891 og ikke ses tidligere anset med Straf, har erkendt, at han har gjort sig skyldig i det fornævnte Forhold, hvorfor han for Overtrædelse af de fornævnte Bestemmelser vil være i Medfør af § 15 i Lov 406—1940 og § 19 i Lov 474 1941 at anse med en Straf, som bestemmes til Hæfte i 14 Dage, og tilpligtes at taale, at de fornævnte Lastvogns-Dæk inddrages til Fordel for Statskassen.

Landsrettsdommens Præmisser er saalydende:

Den i nærværende Sag af Retten for Gørding-Malt Herreder den 4. Maj 1943 afsagte Dom er paaanket saavel af Tiltalte som af Anklagemyndigheden.

For Landsretten har Anklagemyndigheden nedlagt Paastand om Skærpelse af den Tiltalte idømte Straf, medens der fra Tiltaltes Side er nedlagt Paastand om Formildelse af Straffen til en Bødestraf.

I den indankede Dom er det rettelig antaget, at Tiltalte ved uden Tilladelse fra Direktoratet for Vareforsyning at have købt to Stykker omtrent nye Automobil-Dæk har overtraadt Bekendtgørelse Nr. 520 af 12. Oktober 1940 § 1, jfr. § 3.

Med Hensyn til den Tiltalte paasigtede Overtrædelse af Lov om Priser m. v. Nr. 474 af 22. November 1941 bemærkes, at uanset at Bestemmelsen i denne Lovs § 8, Stk. 1, ikke klart er rettet alene mod Sælgeren, viser Lovens øvrige Bestemmelser — derunder Bødernes Fastsættelse i Forhold til den indvundne Fortjeneste — at dette har været Hensigten. Tiltaltes Køb af Automobil-Dækkene vil derfor ikke kunne tilregnes ham som et efter Prisloven strafbart Forhold.

Tiltalte vil herefter være at anse efter Lov Nr. 406 af 3. August 1940 § 15, jfr. Lov Nr. 93 af 13. Marts 1942 og Lov Nr. 158 af 29. Marts 1943

§ 18 med en Straf, der findes at kunne bestemmes til en Statskassen tilfaldende Bøde af 1000 Kr. med en Forvandlingsstraf af Hæfte i 20 Dage.

I Henseende til Bestemmelserne om Inddragelse i Statskassen af de to fornævnte Automobil-Dæk og om Sagens Omkostninger i første Instans vil Underrettsdommen være at stadfæste.

Sagens Omkostninger her for Retten bliver at udrede af det Offentlige som nedenfor anført.

En af Dommerne afgav saalydende

D i s s e n s :

Med Flertallet er jeg enig i, at Tiltalte er anset skyldig i Overtrædelse af Bekendtgørelse Nr. 520 af 12. Oktober 1940 § 1.

Med Hensyn til den Tiltalte paasigtede Overtrædelse af Prislovens § 8 bemærkes at jeg maa antage, at det efter alt foreliggende, derunder Merprisens Størrelse, maa have staaet klart for Tiltalte, at Prisen var urimelig.

Tiltalte har for Underretten forklaret, at han for sin Bedrifts Skyld ansaa det nødvendigt at købe Dækkene. Han har derhos til en Politirapport forklaret, at han købte Dækkene af en Vulkanisør i Esbjerg, om hvem han havde hørt under sin Efterspørgsel efter Gummi.

Idet jeg maa antage, at Købet under de saaledes foreliggende Omstændigheder maa være en Overtrædelse af Prislovens § 8, Stk. 1, vilde jeg anse Tiltalte skyldig som i Dommen nævnt.

Den forskyldte Straf vilde jeg efter Omstændighederne fastsætte til en Statskassen tilfaldende Bøde af 3000 Kr. med en Forvandlingsstraf af Hæfte i 40 Dage.

I Henseende til Bestemmelserne om Konfiskation af Dækkene og om Udredelse af Sagens Omkostninger i begge Instanser tiltrædes Flertallets Afgørelse.

Færdig fra Trykkeriet den 26. April 1944.

G. E. C. Gads Forlag.

Triers Bogtrykkeri (Chr. & G. Lind). — København.

Højesteretstidende.

Udgivere: Højesterets Protokolsekretærer.

88. Aargang

Højesteretsaaret 1944.

Nr. 2

Mandag den 20. Marts.

Nr. 327/1943.

Rigsadvokaten

mod

Johann Friedrich Samuelsen (Alb. V. Jørgensen),

der tiltales for Overtrædelse af Prislovens § 8 og Bekendtgørelse Nr. 520 af 12. Oktober 1940 § 1.

Dom afsagt af Retten for Aabenraa Købstad m. v. den 9. Marts 1943: Tiltalte, Vognmand Johann Friedrich Samuelsen af Aabenraa, bør inden 14 Dage efter denne Doms Forkyndelse bøde 100 Kr. til Statskassen samt betale Sagens Omkostninger. Forvandlingsstraffen bestemmes til Hæfte i 8 Dage.

Vestre Landsrets Dom af 4. Oktober 1943 (IV Afd.): Underrettsdommen bør ved Magt at stande. Sagens Omkostninger for Landsretten og derunder til den for Tiltalte beskikkede Forsvarer sammesteds, Landsretssagfører Dahl, i Salær 60 Kr. og i Godtgørelse for Udlæg 25 Kr. udredes af det Offentlige.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Vestre Landsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret af det Offentlige.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Forbudet i Prislovens § 8, Stk. 1, maa anses at gælde ogsaa Køberen.

Da der imidlertid ikke i den indankede Dom ses at være taget Stilling til Sagens faktiske Omstændigheder, forsaavidt angaar Overtrædelse af Prisloven, findes denne Del af Dommen at maatte ophæves og Sagen hjemvises til fornyet Behandling og Paadømmelse ved Landsretten.

Thi kendes for Ret:

Denne Sag hjemvises til Landsretten.

I Salær for Højesteret tillægges der Høje-

steretssagfører Jørgensen 60 Kr., der udredes af det Offentlige.

Underrettsdommens Præmisser er saalydende:

Under nærværende i Henhold til Anklageskrift af 8. Februar 1943 fra Politimesteren i Aabenraa anlagte Sag tiltales Vognmand Johann Friedrich Samuelson af Aabenraa til Straf for Overtrædelse af Prislovens § 8 og § 1, jfr. § 3, i Handelsministeriets Bekendtgørelse Nr. 520 af 12. Oktober 1940 om midlertidigt Forbud mod Salg og Udlevering af Automobildæk og -slanger ved i Efteraaret 1942 at have afkøbt Chauffør Vilhelm Petersen to Automobildæk henholdsvis i September 1942 for 250 Kr. og i Oktober 1942 for 100 Kr. kontant, en gammel Herrecykel og et Understel af en Vogn.

Tiltalte er født den 2. Maj 1905 i Aabenraa og ikke tidligere straffet, bortset fra et Par mindre Bøder for Mangler ved Automobil.

Tiltalte har erkendt at have købt to brugte Automobildæk som nævnt i Anklageskriftet, men vil ikke bevidst have givet en urimelig Pris for Dækkene, idet det først efter Købet viste sig, at Dækkene ikke var saa gode, som han havde antaget.

Da nu Forbudet mod urimelige Priser i § 8, Stk. 1, i Lov Nr. 474 af 22. November 1941 maa antages alene rettet til Sælgeren, vil Tiltalte forsaavidt være at frifinde, medens han iøvrigt vil være at anse efter Lov Nr. 406 af 3. August 1940 § 15, jfr. Bekendtgørelse Nr. 520 af 12. Oktober 1940 § 1, jfr. § 3, efter Omstændighederne med en Statskassen tilfaldende Bøde af 100 Kr., subsidiært Hæfte i 8 Dage, og have at betale Sagens Omkostninger.

Landsrettsdommens Præmisser er saalydende:

Den i nærværende Sag af Retten for Aabenraa Købstad m. v. den 9. Marts 1943 afsagte Dom er paaanket alene af Anklagemyndigheden.

Sagen er indbragt for Landsretten ved 3. jydsk Statsadvokatur Anklageskrift af 20. Marts 1943, der er saalydende: »Johann Friedrich Samuelson, født d. 2. Maj 1905 i Aabenraa, boende Tøndervej 68, Aabenraa, sættes herved under Tiltale ved Vestre Landsret til at lide Straf

I.

efter Lov Nr. 406 af 3. August 1940 § 15, jfr. Lov Nr. 93 af 13. Marts 1942, for Overtrædelse af Bekendtgørelse Nr. 520 af 12. Oktober 1940 § 1 ved i Efteraaret 1942 at have afkøbt den under denne Sag ikke tiltalte Chauffør Vilhelm Petersen, Aabenraa, to brugte Automobildæk for en Pris af henholdsvis 250 Kr. og 100 Kr. kontant, en gammel Herrecykel og et Understel til en Vogn,

II.

efter Lov Nr. 474 af 22. November 1941 § 19 for Overtrædelse af dens § 8, jfr. Lov Nr. 472 af 28. November 1942, ved at have købt fornævnte to Dæk til Priser, der maa anses for urimelige.«

For Landsretten har Anklagemyndigheden nedlagt Paastand om Domfældelse af Tiltalte i Overensstemmelse med Anklagen og om Skærpeelse af den Tiltalte idømte Straf, medens der fra Tiltaltes Side er nedlagt Paastand om Stadfæstelse af Underretsdommen.

ad Forhold II.

Uanset, at Bestemmelsen i Prislovens § 8, Stk. 1, ikke klart er rettet alene mod Sælgeren, viser Lovens øvrige Bestemmelser, at dette maa være Hensigten. Det maa derfor tiltrædes, at Tiltalte ikke er anset skyldig i Overtrædelse af denne Bestemmelse.

ad Forhold I.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde, hvorved tillige Lov Nr. 158 af 29. Marts 1943 vil være at citere, tiltrædes det, at Tiltalte er anset skyldig i det ham herunder paasigtede Forhold.

Med disse Bemærkninger vil Dommen være at stadfæste.

Sagens Omkostninger her for Retten bliver at udrede af det Offentlige som nedenfor anført.

En af Dommerne afgav saalydende

Dissens:

Med Flertallet er jeg enig i, at Tiltalte er anset skyldig i det i Anklageskriftet for Landsretten under Forhold I anførte Forhold.

ad Forhold II bemærkes:

Det er oplyst under Sagen, at det Dæk, Tiltalte købte for en Pris af 250 Kr., var af Dimension 600 × 20, medens det andet Dæk, for hvilket Tiltalte betalte 100 Kr. kontant og leverede forskellige brugte Genstande til samlet Værdi af 100 Kr., var af Dimension 32 × 6. Af Dækkene var henholdsvis 70 pCt. og 65 pCt. bortslidt.

I en under Sagen fremlagt Skrivelse af 24. Juni 1943 har Prisdirektoratet oplyst, at de af dette godkendte Prislistepriser for tilsvarende nye Dæk var henholdsvis 181 Kr. og 302 Kr., og at de af Tiltalte købte Dæk efter Direktoratets Formening ikke burde have kostet mere end henholdsvis 60 Kr. og 120 Kr.

Herefter samt efter det iøvrigt foreliggende maa jeg antage, at det har staaet klart for Tiltalte, at Prisen var urimelig.

Tiltalte har forklaret at have købt begge Dækkene af sin daværende Chauffør Vilhelm Petersen, der vidste, at Tiltalte havde haardt Brug for dem.

Chauffør Petersen har forklaret, at han solgte Dækkene til Tiltalte for at undgaa at miste sit Arbejde hos denne.

Idet jeg maa antage, at Købet under de saaledes foreliggende Omstændigheder er en Overtrædelse af Prislovens § 8, Stk. 1, vilde jeg anse Tiltalte foruden som i Dommen anført efter nævnte Lovs § 19 under eet med en Statskassen tilfaldende Bøde af 500 Kr. med en For-

vandlingsstraf af Hæfte i 14 Dage. Jeg vilde derhos paalægge Tiltalte at udrede Sagens Omkostninger for Landsretten, derunder det i Dommen nævnte Salær og Udlæg.

Tirsdag den 21. Marts.

Nr. 83/1943. **Bornholms Havne- og Købmandsforening**
(Landsretssagfører Brammer)

mod

De bornholmske Jernbaner (H. Bache) og Købmand Magnus Bidstrup (Fich).

(Erstatning for Skade forvoldt ved Paakørsel af Jernbanevogn).

Østre Landsrets Dom af 25. Januar 1943 (VI Aid.): Sagsøgte, Købmand Magnus Bidstrup, og Sagsøgte, De bornholmske Jernbaner, bør for Tiltale af Sagsøgeren, Stenhugger Herman Aksel Petersen, i denne Sag fri at være. I Sagsomkostninger til Købmand Bidstrup betaler Sagsøgeren 500 Kr., medens Sagens Omkostninger i Forhold til De bornholmske Jernbaner ophæves. Sagsøgte, Bornholms Havne- og Købmandsforening bør til Sagsøgeren betale 20.649 Kr. med Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 15. April 1942, til Betaling sker, og til det Offentlige de Rets- og Stempelafgifter, som skulde erlægges, saafremt der ikke havde været meddelt Sagsøgeren Bevilling til fri Proces, samt til den for Sagsøgeren beskikkede Sagfører, Overretssagfører Ove Frederiksen, i Salær og Godtgørelse for Udlæg 500 Kr. og 40 Kr., og til den for Sagsøgeren under Sagens Forberedelse beskikkede Sagfører, Overretssagfører Bojesen Koefoed, Rønne, i Salær og Godtgørelse for Udlæg 500 Kr. og 292 Kr. At efterkommes inden 15 Dage efter denne Doms Afgivelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.
I Paadømmelsen har ti Dommere deltaget.

For Højesteret har Appellanten, der den 2. Marts 1943 har opfyldt Dommen ved Betaling af Kr. 21.552,39 samt et Omkostningsbeløb paa Kr. 1332, paastaet principalt de Indstævnte in solidum, subsidiært en af dem dømt til at betale de nævnte Beløb.

De Indstævnte paastaar Frifindelse.

Seks Dommere bemærker følgende:

I Henhold til de i Dommen i saa Henseende anførte Grunde tiltrædes det, at Indstævnte Bidstrup ikke er fundet ansvarlig for Ulykken, og at saadant Ansvar er paalagt Appellanten.

Imidlertid findes ogsaa de indstævnte Jernbaner at have Medskyld i Skaden. Den paagældende Vogn, der var den bageste i den Stamme, hvis Vogne skulde benyttes ved Losningen, og maa antages at have været en Vogn, der kun brugtes i Nødsfald, burde paa Forhaand have været sikret ogsaa med en Frakobling af de øvrige Vogne for Øje, eller i alt Fald burde Appellantens Folk udtrykkelig være gjort opmærksomme paa, at saadan Sikring paahvilede dem. Det findes ogsaa at maatte tilregnes Banerne som en Uagtsomhed, at Vognen har henstaaet usikret fra Arbejdets Ophør til Ulykkens Indtræden, hvorved bemærkes, at Vejrforholdene maa antages at have gjort et omhyggeligt Efter-syn særlig paakrævet.

Herefter og da Appellanten findes at have haft nogen Føje til at gaa ud fra, at Sikring af Vognen som anført havde fundet Sted, findes Banerne ogsaa i Forhold til Appellanten at burde hæfte for en Del af Skaden, efter Omstændighederne for Halvdelen.

Disse Dommere vil herefter frifinde Indstævnte Bidstrup og tillægge ham Sagens Omkostninger for Højesteret med 500 Kr. Endvidere vil de paalægge Indstævnte, De bornholmske Jernbaner, at betale Appellanten Kr. 11.442,20 samt 600 Kr. i Sagsomkostninger for Højesteret.

Fire Dommere, der tiltræder, at Indstævnte Købmand Bidstrup irifindes, finder, at Appellantens Arbejdere ved at fjerne de to Vogne fra Togstammen, der var behørig sikret og stillet til Disposition for Kullosningen, uden at sikre den tilbageblivende Vogn, har undladt en saa selvfølgelig og simpel Forsigtighedsforanstaltning og gjort sig skyldige i et saadant uagtsomt Forhold, at Appellanten, der efter at have modtaget Vognene maatte have Ansvaret for deres Sikring, maa være forpligtet til i Forhold til De bornholmske Jernbaner alene at bære den ved den nævnte Uagtsomhed forvoldte Skade. Som Følge heraf vil disse Dommere tage De bornholmske Jernbaners Frifindelsespaastand til Følge.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Indstævnte, Købmand Magnus Bidstrup, bør for Tiltale af Appellanten, Bornholms Havne- og Købmandsforening, i denne Sag fri at være.

Indstævnte, De bornholmske Jernbaner, bør til Appellanten betale 11.442 Kr. 20 Øre med Renter 5 pCt. aarlig fra den 2. Marts 1943, til Betaling sker.

I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellanten til Indstævnte Bidstrup 500 Kr. og Indstævnte, De bornholmske Jernbaner, til Appellanten 600 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Under denne ved Retten for Rønne Købstad m. v. forberedte Sag har Sagsøgeren, Stenhugger Herman Aksel Petersen, hvem der ved Bornholms Amts Resolution af 2. August 1940 er meddelt fri Proces, paastaaet de Sagsøgte, De bornholmske Jernbaner, Købmand Magnus Bidstrup og Bornholms Havne- og Købmandsforening, dømt til in solidum at betale Sagsøgeren 28.406 Kr. 67 Øre med Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 13. April 1942, hvilket Beløb de Sagsøgte skal skyldte Sagsøgeren i Anledning af, at han Søndag den 3. December 1939 om Formiddagen i Rønne Havn blev paakørt af en Jernbanevogn.

De Sagsøgte har paastaaet Frifindelse.

Sagens Omstændigheder er følgende:

Den paagældende Dag var Sagsøgeren under en Spadseretur gaaet ned i Rønne Havn. Medens han stod paa Havnesporet ved den paa Havneterrænet liggende Kulkran med det ene Ben støttet paa en her henstillet Jernbanevogn, blev han bagfra paakørt af en Jernbanevogn, der havde henstaaet paa Havnesporet i Nærheden af Havnefyret syd for det Sted, hvor Sagsøgeren befandt sig, og som var blevet sat i Drift af den stærke Storm. Sagsøgeren fik en alvorlig Kvæstelse af det højre Laar og blev indlagt paa Bornholms Amtssygehus, hvor han den 3. Januar 1940 fik Benet amputeret 15—20 cm under Knæet. Sygehusopholdet varede i 126 Dage, hvorhos Sagsøgeren har opholdt sig 22 Dage paa Orthopædisk Hospital i København. I Juni 1940 fik han en foreløbig Prothese, der i 1941 blev afløst af en endelig Prothese.

Overlægen ved Bornholms Amtssygehus har den 10. Marts 1941 afgivet en Erklæring, hvis Konklusion er saalydende:

»Det kan fastslaas, at ovennævnte Herman Aksel Petersen før Ulykkestilfældet var fuldstændig rask.

Ved Ulykkestilfældet, hvorved han angiveligt fik højre Laar klemt mellem 2 Jernbanebuffer, paadrog han sig: Svære Muskelsønderrivninger og en stor Blodansamling i højre Laar med deraf følgende svært Blodtab og Saarchock og endvidere en Læsion af Pulaaren til Laaret, hvilket medførte Koldbrand af Foden og en Del af Underbenet med consecutiv Amputation 15 cm under Knæet. Sygelejet varede 126 Dage.

Tilstanden er nu denne: Hans almindelige Helbredstilstand er fuldt restitueret. Der er et mindre Muskelbrok opadtil paa Laaret, et ret betydeligt Svind af Laarmuskulaturen og dermed en Formindskelse af Kraften i Benet, og endelig en Amputationsstump paa Underbenet paa 15 cm.

Stumpen er ikke helt god; dette beror paa, at der er en mindre Strækkemangel i Knæet, som næppe vil svinde helt. Endvidere paa, at Arret paa Udsiden af Stumpen vel nok i Fremtiden vil kunne give Vanskeligheder med Prothesen, Tryksaar o. lign. Og endelig har Stumpen en noget spids og atrofisk Form, som ikke er ubetinget heldig.

Dette er en Følge af, at Muskulaturen ogsaa i den øverste Del af Underbenet delvis gik til Grunde, saaledes at Bedækningerne væsentlig er Hud, Underhudsvæv og Arvæv efter Muskler og Sener.

Paa den anden Side maa det fremhæves, at Stumpen ikke er øm paa Spidsen, at Bløddelsdækningen her er overraskende god og bevægelig. Jeg vil derfor mene, at Stumpen udgør et ganske godt Grundlag for Opbygningen af den endelige Prothese. Hans nuværende kunstige Ben kan repareres og ændres lidt og bruges som Reserveben.

Spørgsmaalet om, i hvilket Omfang han vil faa varigt Men af Skaden, skal jeg kort besvare saaledes: Der vil alle Dage være noget nedsat Kraft i Laaret, dels paa Grund af Muskelbrokket, dels paa Grund af Muskelsvindet paa Laaret. Han vil alle Dage komme til at gaa med et kunstigt Ben. Stumpen er ganske godt egnet til Anlæggelse af en Prothese, men der er Grund til at antage, at der i Fremtiden kan indfinde sig »Prothesebesværigheder« paa Grund af Stumpens Form, Arret o. s. v., som ovenfor angivet.«

Overlægen har derhos anslaaet Invaliditeten til 60—65 pCt.

Endelig har Overlægen i en Erklæring af 19. December 1942 bl. a. udtalt følgende:

»Objektivt: Han har et sundt og kraftigt Udseende. Højre Ben: Tager let Prothesen af og paa. Alle Saar paa Benet er lægte. Der er ikke Tegn til Brokdannelse i det øverste Ar.

Laaret er som ventet tyndt med udtalt Muskelsvind. 15 cm over Knæskallen maaler højre Laar 37, venstre 47 cm i Omfang.

Der er tør Skuren i Knæet, ingen Svulst eller Ømhed. Der er 10° Strækkemangel, bøjer yderligere 125°. Stumpen er som tidligere 15 cm lang. Den er yderligere svundet betydeligt. Stumpen er ikke øm. Huden hel, lidt aragtig et enkelt Sted paa Udsiden, svarende til Lægbensstumpen.

Han gaar godt med Prothesen under ubetydelig Halten. Den almindelige lægelige Undersøgelse viser intet særligt.

Prothesen: Er særdeles hensigtsmæssig. Han har nu gaaet med den i 1½ Aar uden Eitersyn. Den trænger nu til lidt Smaareparationer. Knæet er sunket ca. 1 cm for langt ned i Bandagen.

Konklusion: De Slutninger, som jeg i min Erklæring af 10. Marts 1941 drog paa Grundlag af den foretagne Undersøgelse og Sygdommens Forløb, kan jeg atter tiltræde. Prothesevanskelighederne er snarest lidt mindre end ventet. Tilstanden er nu i det store og hele stationær.«

Sagsøgeren har herefter opgjort sit Erstatningskrav saaledes:

a) Sagsøgeren er født den 22. Juli 1913, og hans Arbejdsfortjeneste har i de senere Aar andraget ca. 1800 Kr. aarlig. En livsvarig Livrente, svarende til 65 pCt. af 1800 Kr., vil ifølge Beregning fra Statsanstalten for Livsforsikring udgøre	Kr. 22.757,67
b) Tabt Arbejdsfortjeneste i 2 Aar	— 3.600,00
c) Erstatning for Svie og Smerte	— 1.500,00
d) Udgifter til Anskaffelse af kunstigt Ben m. v.	— 549,00

Kr. 28.406,67.

Det under a) anførte Beløb er beregnet for en Mand, der er fyldt 28 Aar, under Hensyn til, at særlig Erstatning kræves for de to første Aar.

Under Sagens Forberedelse er afgivet Forklaring af Sagsøgte Bidstrup, Konsul M. Plesner, der er Formand for Havneforeningen, Trafikleder H. P. Kofoed, Arbejdsformand Anker Andersen, Losseformand Viggo Andersen, Smed Gustav Adolf Ekvall, Arbejdsmand Karl Sonne og Arbejdsmand Edgar Christian Larsen. Endvidere foreligger der en Række Forklaringer, dels optaget af Politiet umiddelbart efter Ulykken, dels afgivet under et den 26. Januar 1940 afholdt Efterforskningsforhør.

Det fremgaar af de foreliggende Oplysninger, at der den 1. og 2. December 1939 fra en i Havnen liggende Damper lossedes Kul ved Kulkranen til Købmand Bidstrup. Til Brug ved Transporten af Kullene havde Købmand Bidstrup lejet Banevogne af De bornholmske Jernbaner, der besørgede Banevognene kørt hen paa Havnesporet ved Kulkranen, medens Losningen var overdraget Bornholms Havne- og Købmandsforening. Der arbejdedes ikke ved Kulkranen Søndag Formiddag, men der henstod 2 Vogne ved Kranen, og Sagsøgeren stod ved Sydenden af disse Vogne, da han blev paakørt af den Vogn, der havde staaet i Nærheden af Havnefyret.

Med Hensyn til Forholdet mellem de Sagsøgte er det oplyst, at Kullene som anført var bestemt til Købmand Bidstrup, men Losningen var overladt Havneforeningen, der selvstændigt udfører dette Arbejde med egne Folk, hvis Antagelse Købmand Bidstrup ingen Indflydelse har paa, og hvis Ledelse paahviler Foreningen, der udøver den gennem en dertil ansat Formand. Om Banernes Ansvar for de Banevogne, der er stillet til Disposition ved Losning i Havne, findes der Bestemmelser i en i Medfør af Ordensreglement for uindhegnede private Jernbaner af 17. November 1903, jfr. Politianordning for Jernbaner under Privatdrift af 17. November 1903 § 7 udfærdiget Bekendtgørelse af 9. Januar 1929, hvoraf anføres følgende:

»Frem- og Tilbageførelsen af Jernbanevogne til eller fra Havnesporene samt Bevægelserne paa disse skal foretages af Jernbanens Funktionærer eller under disses Ledelse. Forsendere eller Modtagere, for hvem Jernbanevogne er stillet til Disposition, eller deres Folk er berettiget til paa selve Havnesporene at sætte disse Vogne i Bevægelse, dog kun for saa vidt angaar saadanne mindre Bevægelser, som Losning og Ladning uomgængelig kræver, og kun for saa vidt ingen Jernbanefunktionær er eller hurtig kan komme til Stede. — — — De Personer, hvem det i Henhold hertil tillades at bevæge Vognene, har at iagttage følgende Forsigtighedsregler. — — —

c. Naar Vognene er bragt til deres Bestemmelsested, skal der sørges for, at de standses fuldstændig og yderligere sikres ved Bremsning eller ved Anbringelse af Stoppekiler, Klodser eller deslige under Hjulene.

d. Bevægelsen af Vognene maa foretages saaledes, at ikke andre paa Sporet henstaaende Vogne sættes i ukontrolleret Bevægelse. — — —

Med Hensyn til den Vogn, der paakørte Sagsøgeren, er det oplyst, at det var en stor, tung Vogn, der sjældent benyttedes, og det maa efter det oplyste anses for godtgjort, at Bremserne var i Uorden, saaledes at

den ikke kunde opbremses, og at der ikke paa anden Maade var truffet Foranstaltninger for at hindre, at den blev sat i Bevægelse.

Trafikleder H. P. Kofoed blev den 4. December 1939 afhørt af Politiet; hans Forklaring er til Rapporten gengivet saaledes:

» — — — Han oplyser, at en Del Jernbanevogne (Godsvogne) blev kørt hen til Kulkranen Fredag den 1. d. M. for at blive læssede med Kul fra S/S »Skaane«, der i nogle Dage lossede Kul ved Kulkranen. Den Godsvogn, der er Tale om i Sagen, blev staaende tilbage paa Sporet længst mod Syd, efterhaanden som de ved Kullosningen beskæftigede Arbejdere skubbete de andre Vogne hen under Kulkranen, hvorfra Vognene senere blev afhentet af en Rangermaskine fra Jernbanerne. Straks, da Kpt. blev gjort bekendt med Ulykken Søndag Em., undersøgte han den paagældende Vogn, og det viste sig ved hans Undersøgelse, at dens Bremse overhovedet ikke kunde virke. — — —

Kpt. erkender, at Jernbanens Personale har Ansvar for, at henstaaende Vogne er sikret mod at komme i Bevægelse, og han oplyser, at Portør Olsen, Johnsens Tværvej, Rønne, Lørdag den 2. og Søndag den 3. d. M. havde den Tjeneste (2. Vagt), hvis Opgave bl. a. er at paase, at dette Forhold er i Orden.«

Under Efterforskningsforhøret den 26. Januar 1940 har Vidnet bl. a. forklaret:

»Vidnet kan ikke erkende, at det i alle Tilfælde er Jernbanens Personale, der har Ansvar for, at Vognene er sikrede mod at komme i Bevægelse. Dette Ansvar har Personalet kun overfor Vogne paa Jernbanens Terræn og for Vogne, der sættes paa Havnesporet, indtil Losning paabegyndes, men derefter paahvilet Ansvar de ved Losningen beskæftigede Arbejdere. Om Arbejderne har flyttet Vognen, efter at den var anbragt af Jernbanerne, ved Vidnet ikke, men tror det ikke.«

Endelig har Vidnet under Sagens Forberedelse bl. a. forklaret:

»Vidnet bemærker, at det altid er den nordligste Vogn, der bremses. Der er dog nogle Vogne, hvis Bremses ikke er saa gode, nemlig Vogne, der er forsynet med Trækbremser. Naar en saadan Vogn er den nordligste, bremses den næste. Der er ikke givet udtrykkelig Ordre hertil, men det er kendt af Jernbanens Personale, at Vogne med Trækbremser ikke opbremses saa godt og Personalet opbremses den næste Vogn. Der forelaa ingen Praksis med Hensyn til den i Sagen ommeldte Vogn, idet den kun brugtes meget lidt. Hvis denne Vogn havde staaet nordligst, vil Vidnet antage, at Vogn Nr. 2 var blevet bremseset.

Vidnet forklarer videre, at den her ommeldte Vogn kunde være bremseset ved, at der var lagt Klodser paa Sporet eller ved, at der var stukket en Stopbom ind i Hjulet. Jernbanerne plejer dog ikke at anvende Klodser og hverken saadanne eller Stopbom var tilstede ved Vognen. Hvis det var meddelt Banerne, at Vognen var ladet ene tilbage i ubremseset Stand, vilde Banerne have ladet den flytte hen til og tilkoble de andre Vogne. — — —

Forespurgt — — — forklarer Vidnet, at det altid er Jernbanens Personale, der har Ansvar for Opbremsning af de Vogne, der sættes ned paa Havnesporet. I Praksis foretages Opbremsningen dog kun af Jernbanens Personale, naar Vognen anbringes paa Havnesporet, førend

Losningen af Skibet er begyndt, og der saaledes ingen Arbejdere er tilstede. Naar der derimod er Arbejdere tilstede beskæftiget med Losningen, er det Praksis, at disse Arbejdere foretager Opbremsning af Vogne, der sættes hen paa Sporet. Det sker dog ogsaa, at Opbremsningen foretages af en Portør. Der er altid mindst een Portør med Vogne, der sættes hen paa Havnesporet.

Forespurgt om der, naar der under Lossearbejdet føres en ny Stamme Vogne hen paa Havnesporet, skønt der endnu staar Vogne tilbage, der ikke er lastede, foretages Sammenkobling af disse 2 Stammer Vogne, siger Vidnet, at det ofte sker, at den ny Stamme Vogne ikke føres helt hen til den gamle Stamme, idet den nye kun føres hen til selve Kulkranen, medens den ældre staar længere sydpaa. I saadanne Tilfælde foretages altsaa ingen Sammenkobling. Hvis den nye Stamme føres helt hen til den gamle, vil der sædvanlig blive foretaget Sammenkobling uden at der dog er nogen fast Regel herfor, men under alle Omstændigheder vil den nordligste Vogn i den nye Stamme blive opbremsset.«

Portør Johannes Vilhelm Olsen har forklaret, at han Lørdag den 2. og Søndag den 3. December havde den Tjeneste at sørge for, at alle Vogne paa Jernbanernes Terræn henstaar bremsede. Søndag Morgen den 3. December ca. Kl. 7,15 hentede han ved Kulkranen nogle tomme Vogne, der havde været med Varer til en Damper, der laa nord for Kuldampere, og som var kørt helt hen til Kulvognene og formentlig var sammenkoblede med disse, uden at han dog er sikker herpaa. Han undersøgte, om Kulvognene var bremsede, og konstaterede, at dette var Tilfældet, hvorimod han ikke lagde Mærke til, at der endnu stod en Vogn ude ved Havnefyret.

Arbejdsformand Anker Andersen har forklaret, at han i sin Egenskab af Arbejdsformand hos Købmand Bidstrup varetog dennes Interesser under Losningen af Skibe til Bidstrup. Han bestemte, fra hvilke Luger paa Skibene, der skulde losses, og bestemte, om Kullene skulde anbringes paa Pladsen, i Jernbanevogne eller paa Bil. Om Havneforeningens Formand var tilstede, rettede sig efter, om han havde Tid. Undertiden var han med til om Morgenens at sætte Arbejdet i Gang, men ikke altid. Kompagenten havde ikke noget at gøre med Havnens Folk udover det anførte. Han har ofte sagt til Arbejderne, at de skal sørge for at opbrems Vognene.

Vidnet har derhos forklaret, at hvis den Vogn, der paakørte Sagsøgeren, stod ved Havnefyret, er det Jernbanerne, der har anbragt den derude.

Losseformand Viggo Frederik Andersen har forklaret, at han er Losseformand i Havneforeningen, og at det paahviler ham at lede Arbejdet og have Tilsyn dermed under hele dets Forløb. Naar der lossedes til Købmand Bidstrup, har det ganske vist været Praksis, at dennes Arbejdsformand, altsaa Anker Andersen, overtog Ledelsen, men Vidnet har erkendt, at han overfor Havneforeningen er den eneste ansvarlige med Hensyn til Arbejdets Udførelse.

Arbejdsmand Karl Sonne har forklaret, at han sammen med Arbejdsmand Edgar Larsen hen mod Fyraften den 2. December 1939 hen-

tede en eller to Jernbanevogne omtrent ude ved Havnefyret, men han kan ikke huske, om den eller de Vogne var bremsede, men han husker, at der blev 1 Vogn staaende tilbage. Denne Vogn var koblet sammen med en af dem, som han og Larsen skubbede hen under Kulkranen. Han kan ikke huske, om han eftersaa, om denne sidste tilbagestaaende Vogn var bremsset eller paa anden Maade sikret mod at komme i Drift, og han ved heller ikke, om Larsen saa efter, om Vognen var bremsset. Det er muligt, at han har glemt at se efter, om den var bremsset, men det er mest rimeligt at tro, at han slet ikke har set efter det, fordi Jernbanefunktionærerne altid plejer at bremse den Vogn, der i en henstillet Vognstamme staar yderst mod Havnefyret. Arbejderne plejer ikke at bremse de Vogne, som Jernbanerne kører ned til Kranen, idet disse bliver bremsset af Jernbanefunktionærerne.

Arbejdsmand Edgar Larsen har forklaret, at han aldrig foretager Opbremsning af tilbagestaaende Vogne, naar han flytter Vogne hen til Kranen, og han tror ikke, at de andre Arbejdere gør dette. De Vogne, der bliver anbragt ude i Nærheden af Havnefyret, er anbragt af Jernbanerne; det hænder aldrig, at Arbejderne flytter Vogne ud mod Syd.

Direktøren ved Tilsynet med Privatbanerne har i en Erklæring af 11. Januar 1940 bl. a. udtalt, at en eventuel Mangel ved den paagældende Godsvogns Bremse ikke kan paadrage Banerne Ansvar for den skete Ulykke, og der ses efter det i Sagen oplyste iøvrigt ikke at kunne paalægges Banerne noget Ansvar for Ulykken.

Retten finder ikke, at der paahviler Købmand Bidstrup noget Ansvar for Ulykken. Efter det oplyste var Losningen overdraget Havneforeningen til selvstændig Udførelse, uden at Købmand Bidstrup har haft nogen Indflydelse paa Antagelsen af Personale, ligesom dettes Ledelse ikke har paahvilet ham, og han kan derfor ikke have Ansvaret for den Maade, hvorpaa dette er udført, eller for de Fejl, der maatte være begaaet. Det er uden Indflydelse herpaa, at hans Formand har været til Stede under Losningen, idet dette blot er sket til Varetagelse af hans Interesse i, at Kulvognene kunde blive dirigeret hen til de Steder, hvor Kullene skulde anbringes og lign., og den Maade, hvorpaa Betaling til Havneforeningen finder Sted, ses ej heller at være af Betydning. Herefter vil Købmand Bidstrup være at frifinde, og Sagsøgeren findes at burde godtgøre ham Sagens Omkostninger med 500 Kr.

Med Hensyn til Havneforeningen bemærkes, at det maa antages, at den Vogn, der paakørte Sagsøgeren, har hørt til en Række Vogne, som af Banerne er kørt hen paa Havnepladsen, og at Havneforeningens Arbejdere derefter har fjernet de foranstaaende Vogne. Herved har de ikke undersøgt, om den tilbageværende Vogn var opbremsset eller paa anden Maade sikret mod at blive sat i Bevægelse, og de har derved gjort sig skyldige i en Overtrædelse af den ovennævnte Bekendtgørelse af 9. Januar 1929 og i et uagtsomt Forhold, der har været medvirkende Aarsag til Ulykken, og for hvilken Havneforeningen bærer Ansvaret.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om Jernbanens Ansvar bemærkes, at det vel maa bebrejdes Banerne, at den paagældende Vogns Bremser har været i Uorden, men dette har dog efter det oplyste, herunder særlig Arbejds mændene Karl Sonne og Edgar Larsens Forklaringer, været uden

Betydning for Ulykkens Indtræden. Endvidere har Pligten til at bremse Vognen paahvilet Foreningen i Henhold til den oftnævnte Bekendtgørelse, og det ses ikke godtgjort, at Banerne har haft nogen Pligt til at paase, at Foreningen foretog det i saa Henseende fornødne. Herefter, og idet bemærkes, at Bekendtgørelsen har været opslaaet i Havnen, og at Pligten til at sørge for Bremsning af de ved Losning anvendte Vogne iøvrigt for Vedkommende maatte stille sig som ganske nærliggende, findes Banerne ikke at kunne gøres ansvarlige for Ulykken, hvorfor de vil være at irifinde. Sagens Omkostninger findes, særlig under Hensyn til det om Vognens mangelfulde Bremses oplyste, at burde ophæves for Banernes Vedkommende.

Det bemærkes, at der ikke ses at være udvist nogen Uforsigtighed af Sagsøgeren ved at stille sig op ad Jernbanevognen, bl. a. under Hensyn til, at Havnepladsen er frit tilgængelig, og at det var en Søndag Formiddag, samt at der ikke arbejdedes ved Kulkranen.

Med Hensyn til Erstatningens Størrelse bemærkes følgende:

a d a. Medens det under dette Punkt anførte Beløb er beregnet paa Grundlag af en Invaliditet paa 65 pCt., har Direktoratet for Ulykkesforsikringen i en Skrivelse af 14. Juli 1942 ansat Invaliditeten til 55 pCt. Herefter og efter det iøvrigt foreliggende, herunder det om Sagsøgerens Arbejdsforhold efter Ulykken oplyste, findes der under dette Punkt at burde tillægges Sagsøgeren et Beløb paa 15.000 Kr.

a d b. Det er oplyst, at Sagsøgeren den 30. April 1942 fik Arbejde som Stensliber med en Løn, der ikke var ringere end den Løn, han tidligere oppebar. Da det imidlertid maa antages, at det skyldes Ulykkestilfældet, at Sagsøgeren i 2 Aar ikke har kunnet faa Arbejde, findes det under dette Punkt anførte Beløb at burde tillægges Sagsøgeren.

a d c og d. Mod de her anførte Beløb er der ikke fra de Sagsøgte Side rejst nogen Indsigelse.

Herefter vil Havneforeningen være at dømme til at betale Sagsøgeren 20.649 Kr. med Renter som paastaaet. Med Hensyn til Sagens Omkostninger vil der være at forholde som nedenfor anført.

Torsdag den 23. Marts.

Nr. 328/1943.

Rigsadvokaten

mod

Ernst Marinus Marquardsen (Hasle),

der tiltales for Overtrædelse af Straffelovens § 237.

Østre Landsrets Dom af 3. November 1943 (Lolland-Falsterke Nævningekreds): Tiltalte, Ernst Marinus Marquardsen, bør straffes med Fængsel i 4 Aar, hvoraf 4 Maaneder anses som udstaaet ved Varetægtsfængsel. Saa udreder Tiltalte og Sagens Omkostninger. At efterkomme under Adærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Østre Landsret under Medvirken af Nævninger afsagte Dom er indanket for Højesteret saavel af Tiltalte Ernst Marinus Marquardsen som af det Offentlige.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

I Anledning af den af Overlægen ved Sindssygehospitalet i Vordingborg under Sagens Behandling for Landsretten afgivne Vidneforklaring er der indhentet en Udtalelse fra Retslægeraadet, i hvis Erklæring af 4. Marts 1944 det blandt andet hedder: »Tiltalte var i gerningsøjeblikket sindssyg, det vil sige, at hans handling er udsprunget af et i psykotisk (sindssygelig) retning ændret sjæleliv, saaledes at han ikke paa normal maade har været i stand til at overveje og vurdere rækkevidden af sin handling.«

I Henhold til de i Landsrettens Dom anførte Grunde tiltrædes det, at Strfl. §§ 16 og 17 ikke finder Anvendelse.

Alle Dommere stemmer herefter for at stadfæste Dommen, syv Dommere saaledes at Straffetiden bestemmes til 8 Aar med Fradrag for udstaaet Varetægtsfængsel af 4 Maaneder, og to Dommere saaledes at Dommen stadfæstes ogsaa med Hensyn til Strafudmaalingen.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande, dog at Straffetiden bestemmes til otte Aar, hvoraf fire Maaneder anses for udstaaet.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Arrestanten Ernst Marinus Marquardsen er ved Anklageskrift af 19. August 1943 sat under Tiltale ved Østre Landsret til Straf for Manddrab efter Straffelovens § 237 ved den 5. Maj 1943 ca. Kl. 0,30 i sit Hjem paa Østre Landevej i Skelstrup at have dræbt sin Hustru Ingeborg Johanne Marquardsen, født Nielsen, idet han væltede hende om paa Gulvet i Opholdsstuen, hvor hun kom til at ligge med Ansigtet nedad, og derefter med begge Hænder greb hende om Halsen, saaledes at han med venstre Haand klemte hende i Nakken og med højre Haand klemte til i Struben og kvalte hende.

Tiltalte er født den 21. September 1910 og ikke fundet tidligere straffet.

Ved Nævningernes Kendelse, som Retten lægger til Grund, er Tiltalte kendt skyldig i det Forhold, hvorfor han er tiltalt.

Kredslægen i Sakskøbing har i Erklæring af 21. Maj 1943 udtalt, at »herefter er Ernst Marinus Marquardsen hverken sindssyg eller aandsvag. — Af Anamnesen fremgaar, at han i Tiden umiddelbart før Drabet har været lidende af en mere massiv Depression. — Om denne tør diagnosticeres som en egentlig Sindssygdom eller om han i Gernings-

øjeblikket skulde have være lidende af en — i Depressionen opstaaet — reaktiv Sindssygdом, kan kun afgøres af en Psykiater efter intimere psykiatrisk Undersøgelse — hvorfor jeg anbefaler, at han indlægges i et Sindssygehospital til nærmere Observation.«

Overlægen ved Sindssygehospitalet i Vordingborg har i Erklæring af 9. Juli 1943 blandt andet udtalt: »Jeg skønner saaledes, at Observanden forud for sin Forbrydelse har lidt af en alvorlig Depression af psykogen Oprindelse, og at han i Gerningsøjeblikket handlede ud fra sindssygeligt betingede Forestillinger — Observanden lider endnu af en Depression, og jeg skønner ham egnet til indtil videre kun at opholde sig paa et Sindssygehospital — Observandens Tilstand hindrer dog ikke, at han giver Møde i Retten. — Til Spørgsmaalene i Rigsadvokatens Cirkulære af 1. Maj 1935 skal jeg svare: Ad 1: Observanden var sindssyg ved Handlingens Foretagelse, Ad 2: Nej, ikke naar Observanden er helbredt for sin Depression.« Overlægen har derhos nærmere redegjort for sin Erklæring under Domsforhandlingen.

Retslægeraadet har i Erklæring af 27. Juli 1943 udtalt: »Retslægeraadet kan tiltræde den af Overlægen ved Sindssygehospitalet i Vordingborg afgivne erklæring, hvorefter Ernst Marinus Marquardsen ikke er aandssvag. Han er en lidt indesluttet og tungttagende natur, der har noget svært ved at afreagere og har haft lidt tilbøjelighed til jalousi. Paa tidspunktet for den paasigtede handling har han været sindssyg, lidende af en svær psykogen (af sjælelige aarsager fremkaldt) depression, foraarsaget af hustruens adfærd i de sidste uger før drabet. Under arrestopholdet har han foretaget et alvorligt selvmordsforsøg og maa efter det oplyste fremdeles betegnes som sindssyg. — Det maa tilraades, at han anbringes paa sindssygehospital, dels fordi han trænger til behandling for sin sindssygdом og i øjeblikket maa anses for farlig for sig selv, dels fordi han muligvis, saalænge han er sindssyg, ogsaa kan blive farlig for andre — — —«

Ved Nævningernes Afstemning om to Tillægsspørgsmaal om, hvorvidt henholdsvis Straffelovens § 16 eller § 17 maatte komme til Anvendelse, forelaa der ved begge Tillægsspørgsmaal Stemmelighed.

Retten, der herefter har at træffe Afgørelse i saa Henseende, finder, at uanset om Tiltalte maatte være at betegne som sindssyg i Gerningsøjeblikket, har han i hvert Fald ikke som Følge deraf været utilregnelig, og Forbrydelsen er herefter ikke straffri i Medfør af Straffelovens § 16.

Retten finder ej heller, at Tiltalte ved Handlingens Foretagelse har befundet sig i den i Straffelovens § 17, Stk. 1, beskrevne Tilstand.

Nævningerne har besvaret tre Tillægsspørgsmaal med Hensyn til, om Straffen i Medfør af Straffelovens §§ 84, Stk. 1, Nr. 4 og 9, og 85, skal nedsættes, bekræftende.

Som Følge af det anførte vil Tiltalte i Medfør af Straffelovens § 237, sammenholdt med §§ 84, Stk. 1, Nr. 4 og 9, og 85, være at anse med en Straf, der findes at kunne bestemmes til Fængsel i 4 Aar, hvoraf i Medfør af Straffelovens § 86 4 Maander anses som udstaaet ved Varetægtsfængsel.

Tiltalte har selv sørget for sit Forsvar for Landsretten.

En af de voterende Dommere afgav saalydende

Dissens:

Den Tiltalte observerende Sindssygelæge har for Retten forklaret, at der, da Tiltalte begik den strafbare Handling, ikke var levnet ham tilstrækkelig sund Fornuft til at afholde ham herfra. Da nu en Handling som den paagældende staar i den stærkeste Modstrid med, hvad der ellers er oplyst om Tiltaltes moralske Standard, finder jeg det godtgjort ved Lægeerklæringerne, at han har været utilregnelig paa Grund af Sindssygen, og jeg maa derfor stemme for, at han frifindes, saaledes at der i Stedet for Straf træffes Forholdsregler overfor ham efter Straffelovens § 70.

Nr. 329/1943.

Rigsadvokaten

mod

Rudolf Bernhard Hagen (Rørdam),

der tiltales for Overtrædelse af Straffelovns § 278.

Dom afsagt af Københavns Byrets 4. Afdeling 15. Juli 1943: Tiltalte, Rudolf Bernhard Hagen, bør anbringes i Sindssygehospital. Tiltalte bør betale Sagens Omkostninger, derunder 150 Kr. i Salær til den beskikkede Forsvarer, Overretssagfører Langballe.

Østre Landsrets Dom af 11. Oktober 1943 (I Afd.): Tiltalte, Rudolf Bernhard Hagen, bør straffes med Fængsel i 8 Maaneder. Sagens Omkostninger for begge Retter, derunder 40 Kr. i Salær til den for Landsretten beskikkede Forsvarer, Overretssagfører Chr. Langballe, udredes af Tiltalte. At efterkomme under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Østre Landsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret saavel af Tiltalte Rudolf Bernhard Hagen som af det Offentlige.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Efter Dommen er der indhentet en Udtalelse fra Retslægeraadet, der, idet Raadet henholder sig til sin tidligere Erklæring, bemærker, at det maa »formene, at de beskrevne ændringer i den paagældendes sindstilstand i ikke ringe grad har betinget fremkomsten af de kriminelle handlinger.«

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde vil den være at stadfæste.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.
I Salær for Højesteret til Højesteretssagfører

Rørdam betaler Tiltalte Rudolf Bernhard Hagen 100 Kr.

Byrettsdommens Præmisser er saalydende:

Under denne Sag, der er behandlet under Medvirken af Domsmand, tiltales Rudolf Bernhard Hagen ifølge Statsadvokatens Anklageskrift af 28. Juni 1943 til at lide Straf for Underslæb efter Straffelovens § 278 derved, at han, der var ansat som Revisor i De forenede Vagtselskaber A/S, Axeltorv 6, i Maj og Oktober 1942 hos Vekselererfirmaet Benzon & Sundberg svigagtigt har belaaet to Vagtselskaberne tilhørende Poster Husejernes Kreditkasse Obligationer, 4 pCt., 2. Serie, 4. Afdeling, af Paalydende henholdsvis 8000 Kr. og 4000 Kr., hvorefter Tiltalte til egen Fordel forbrugte Laaneprovenuet, ialt 10.000 Kr.

Tiltalte er født den 30. April 1891 og ikke fundet tidligere straffet.

Ved Tiltaltes uforbeholdne Tilstaaelse, hvis Rigtighed bestyrkes ved de iøvrigt foreliggende Oplysninger, er det bevist, at han har gjort sig skyldig i det i Anklageskriftet ommeldte Forhold. Han har nærmere forklaret, at han tjente ca. 14.000 Kr. om Aaret, men at han havde faaet en Gæld paa 3—4000 Kr., som han ønskede at dække. De indvundne Beløb har han dog kun delvist brugt til Betaling af Gæld, men Størstedelen har han drukket op, idet han følte et Tryk paa Hjernen, som lettedes ved Brug af Spiritus. Iøvrigt følte han sig stærkt deprimeret.

Han har selv meldt sig til Politiet. De forenede Vagtselskaber har udtalt, at saafremt Tiltalte havde redegjort for sine Forhold, vilde man have klaret det for ham. Selskaberne er villig til at beholde ham i deres Tjeneste, for saa vidt hans Helbredstilstand tillader det. Beløbet er dækket.

I Erklæring af 6. April 1943 har Overlægen ved Kommunehospitalets psykiatriske Afdeling udtalt:

»Selv om der ikke under patientens ophold herinde er iagttaget anfald af nogen art og endskønt de i sygehistorien beskrevne krampeanfald kun er fremkommet med lange mellemrum, maa det dog paa grundlag af det oplyste anses for sikkert, at patienten er epileptiker.

Der har ikke kunnet paavises noget organisk grundlag for hans epilepsi, men han synes at være arveligt disponeret til denne lidelse, idet faderen ogsaa har været epileptiker.

Færdig fra Trykkeriet den 3. Maj 1944.

G. E. C. Gads Forlag.

Triers Bogtrykkeri (Chr. & G. Lind). — København.

Højesteretstidende.

Udgivere: Højesterets Protokolsekretærer.

88. Aargang

Højesteretsaaret 1944.

Nr. 3

Torsdag den 23. Marts.

Efter det gennem sagens akter og patientens egen fremstilling oplyste, har han fra sommeren 1941 og til begyndelsen af februar d. a. uden ophør lidt af en sjælelig depressionstilstand. Denne synes ikke fremkaldt af sjælelige årsager, men maa iormentlig sættes i forbindelse med hans epilepsi og betragtes som en af de ved denne sygdom ikke sjældent forekommende undertiden langvarige forstemningstilstande. Under denne tilstand, der vedvarede endnu gennem den første del af opholdet her i afdelingen, men som nu er helbredt, har hans arbejdsevne været nedsat; han har haft vanskeligt ved at samle tankerne, har til tider savnet klart overblik over sine dispositioner, og hele hans dømmekraft over for den situation, hvori han befandt sig, har været stærkt paavirket af tilstanden. Han har under sin depressionsperiode kunnet handle impulsivt og undertiden endog meningløst og stridende mod egne interesser, saaledes som hans selvanmeldelse til politiet bærer tydeligt vidnesbyrd om.

I intellektuel henseende er han normal og frembyder iøvrigt ingen andre sjælelige forstyrrelser, saasom karakterforandringer eller almindelig svækkelse af aandsevnerne i forbindelse med hans epileptiske lidelse. Han maa nu anses for helbredt, men hvorvidt han er stabil restitueret kan ikke paa nærværende tidspunkt afgøres med sikkerhed.

Han kan næppe anses for egnet til paavirkning gennem straf, men bør endnu gennem nogen tid forblive paa sindssygehospital, indtil det kan afgøres, om hans helbredelse af den førnævnte depressionstilstand er af varig karakter.«

Retslægeraadet har i Erklæring af 21. April 1943 udtalt:

»Retslægeraadet kan tiltræde den af overlægen ved Kommunehospitalets psykiatriske afdeling den 6. april 1943 afgivne erklæring, hvorefter Rudolf Bernhard Hagen maa antages at være epileptiker. Siden sommeren 1941 har han lidt af en lettere depression, en tilstand, der maa opfattes som en let sindssygdom, og som er et udslag af den epileptiske grundlidelse. Han er uegnet til paavirkning gennem straf, og det maa tilraades, at han forbliver paa psykiatrisk afdeling, indtil helbredelsen, der synes at være indtraadt, har konsolideret sig.«

Efter det foreliggende findes Tiltalte at have begaaet de i Anklageskriftet beskrevne forbryderiske Handlinger, der vil være at henføre under Straffelovens § 278.

Efter det foreliggende kan Tiltalte imidlertid ikke anses egnet til Paavirkning gennem Straf, men da det af Hensyn til Retssikkerheden skønnes

fornødent, at der træffes andre Foranstaltninger overfor ham, bestemmes det i Medfør af Straffelovens § 70, I, jfr. 17, I, at han vil være at anbringe i Sindssygehospital.

Landsretsdommens Præmisser er saalydende:

Den indankede Dom, der er afsagt den 15. Juli 1943 af Københavns Byrets 4. Afdeling (Sag Nr. 183/1943), er paaanket af Anklagemyndigheden med Paastand om Idømmelse af Straf.

Tiltalte paastaar Dommen stadfæstet.

Idet der ikke findes Holdepunkter for at antage, at der er en saadan Sammenhæng mellem den i Lægeerklæringerne omhandlede sjælelige Defekttilstand og det af Tiltalte begaaede Underslæb, at dette ikke kan tilregnes ham som strafbart, vil hverken Straffelovens § 16 eller dens § 17 kunne finde Anvendelse. Tiltalte vil herefter i Medfør af Straffelovens § 285, Stk. 1, jfr. § 278, være at idømme Straf af Fængsel i 8 Maaneder.

Nr. 46/1944.

Anklagemyndigheden

mod

Johannes Rasmussen (Carstensen).

Kendelse afsagt af Københavns Byrets Afdeling for Krisesager den 4. November 1943: Ved Københavns Politis Anklageskrift af 30. November 1942 er der rejst Tiltale bl. a. mod Johannes Rasmussen for Overtrædelse af Prislovbekendtgørelse af 26. April 1941 § 13 ved at have ladet sælge Oksekroppe til Overpris.

Under Sagen har Tiltalte Rasmussen til nærmere Oplysning om, hvad der er passeret under nogle i Priskontrolraadet førte Forhandlinger angaaende Maksimalpriser paa Kød og Flæsk, i hvilke Forhandlinger Tiltalte har deltaget i sin Egenskab af Medlem af »Danske Slagtermestres Landsforening«, derunder navnlig om hvilke Ud- og Tilsagn der maatte være afgivet af Kontorchef i Priskontrolraadet Ebbe Groes, begært denne indkaldt for som Vidne at afgive Forklaring herom.

I en til Politiadvokaten i 9. Undersøgelseskammer stilet Skrivelse har Prisdirektoratet næst at henvise til en med Skrivelsen fremsendt Erklæring om de førte Forhandlinger under Henvisning til Retsplejelovens § 169, Stk. 3, protesteret mod, at Kontorchefen eller andre af Direktoratets Embedsmænd afgiver Vidneforklaring om, hvad der maatte være passeret under Forhandlinger om Prisordninger. Direktoratet har dernæst henvist til, at Vidneforklaringen er overflødig, da der om de førte Forhandlinger er afgivet Erklæringer til Brug i Sagen, samt til at det rent principielt vil føre til urimelige Konsekvenser, saafremt Kontorchef Groes, der har deltaget i et stort Antal Prisforhandlinger, skulde udsætte sig for at give Møde som Vidne i alle de Retssager, hvor det under disse Forhandlinger passerede kan have Betydning under Sagen.

Idet der findes at maatte gives Prisdirektoratet Medhold i de anførte Betragtninger, og idet den Omstændighed, at de afgivne Erklæringer efter Tiltaltes Opfattelse ikke stemmer med, hvad der er passeret, ikke kan føre til noget andet Resultat

er a g t e s:

Den begærte Vidneafhøring af Kontorchef i Priskontrolraadet Ebbe Groes bør ikke nyde Fremme.

Østre Landsrets Kendelse af 6. December 1943 (VIII Afd.): Den paakærede Kendelse er afsagt den 4. November 1943 af Københavns Byrets Afdeling for Krisesager, og paastaas af Tiltalte, Johannes Rasmussens Forsvarer, Højesteretssagfører Viggo Carstensen, forandret derhen, at den begærede Vidneførsel af Kontorchef i Prisdirektoratet Ebbe Groes tilstedes.

Der har af Landsretten været indhentet en Erklæring fra Prisdirektoratet og en supplerende Udtalelse fra Højesteretssagfører Carstensen.

Med Bemærkning, at der nu er Enighed om, at den begærede Vidneførsel ikke omfattes af Retsplejelovens § 169, Stk. 3, findes det uanset den i Sagen foreliggende Erklæring fra Prisdirektoratet i nærværende Tilfælde naturligt, at der gives Tiltalte Lejlighed til ved den begærede Vidneførsel at søge denne yderligere belyst.

T h i b e s t e m m e s:

Den begærede Vidneførsel af Kontorchef i Prisdirektoratet Ebbe Groes tilstedes.

Højesterets Kæremaalsudvalgs Kendelse.

Den af Østre Landsret den 6. December 1943 afsagte Kendelse er med Justitsministeriets Tilladelse paakæret til Højesteret af Anklagemyndigheden.

I Paakendelsen har tre Dommere deltaget.

Det bemærkes, at Priskontrolraadet i Skrivelse af 11. December 1943 har erklæret, at det maa bero paa en Misforstaaelse fra Landsrettens Side, naar det i dennes Kendelse udtales, at der er Enighed om, at den begærte Vidneførsel ikke omfattes af Rpl. § 169, Stk. 3.

Efter Indholdet af de af Prisdirektoratet i Sagen afgivne Erklæringer — der maa anses at indeholde fornøden Oplysning med Hensyn til Kontorchef Ebbe Groes' Opfattelse af de under Forhandlingerne om Kødordningen fremsatte Udtalelser — i Forbindelse med det af Indkærede angivne Formaal med den begærte Vidneførsel maa det antages, at denne vil være uden Betydning for Sagens Afgørelse, og Byrettens Kendelse vil allerede som Følge heraf være at stadfæste.

T h i b e s t e m m e s:

Byrettens Kendelse bør ved Magt at stande.

Fredag den 24. Marts.

Nr. 153/1943. Parcellforeningen **Kransagergaards ny Villaby**
(Landsretssagfører Alb. Christensen)

mod

Enkefru **Kirstine Larsen** (Bierfreund).

(Betaling af Rekognition).

Københavns Byrets Dom af 29. Oktober 1942 (15. Afd.): Sagsøgte, Fru Kirstine Larsen, bør inden 15 Dage fra denne Doms Afsigelse til Sagsøgerne, Parcellforeningen Kransagergaards ny Villaby ved Formanden, Kontrollør H. Thygesen, betale 435 Kr. med Renter heraf 6 pCt. p. a. fra den 30. Maj 1942, til Betaling sker. Sagens Omkostninger ophæves.

Østre Landsrets Dom af 6. Januar 1943 (III Afd.): Appellantinden, Enkefru Kirstine Larsen, bør for Tiltale af de Indstævnte, Parcellforeningen Kransagergaards ny Villaby ved Formanden, Kontrollør H. Thygesen, i denne Sag fri at være. Sagens Omkostninger for begge Retter ophæves.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Østre Landsret aísagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Deklarationens Bestemmelser om Udredelse af Rekognition ved Ejerskifte findes ikke at omfatte det foreliggende Tilfælde, hvor Salget af Ejendommen til Bagermester Jensen skete ganske faa Dage efter Boets Overtagelse til privat Skifte, og hvor Lysningen af Skifteudskriften som Adkomst for Indstævnte derfor alene maa antages at være sket med en Ordning af Boet for Øje. Idet Indstævntes Frifindelsespaastand herefter vil være at tage til Følge, vil Landsrettens Dom kunne stadfæstes.

Sagens Omkostninger for alle Retter findes Appellanten at burde betale til Indstævnte med 600 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

I Sagsomkostninger for alle Retter betaler Appellanten, Parcellforeningen Kransagergaards ny Villaby ved Formanden, Kontrollør H. Thygesen, til Indstævnte, Fru Kirstine Larsen, 600 Kr., der udredes inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Byretsdommens Præmisser er saalydende:

Ved tinglæst Deklaration om Rekognition af 26. April 1918 er der vedrørende den da Overretssagfører Aage Madsen tilhørende Parcel af Matr. Nr. 1 c af Husum samt de Parceller, der maatte bliver udstykket herfra, bestemt, at der ved »hvert Ejerskifte, hvad enten det omfatter hele Ejendommen eller en eller flere Parceller af samme, og hvad enten det sker ved Skøde, Slutseddel, Købekontrakt, Mageskiftekontrakt, Transport, Arv, Gave, Fogedudlæg, Skifteudlæg, Auktion eller paa hvilken-somhelst anden Maade«, erlægges en Rekognition af 1 pCt. af Købesummen for Grunden med eventuelt paastaaede Bygninger ved det paa-gældende Ejerskifte.

Ifølge Deklarationen forfalder Rekognitionen til Betaling paa den Dag, et Overdragelsesdokument er udstedt, og saafremt Betaling ikke straks erlægges, forrentes Beløbet med 6 pCt. p. a. fra Forfaldsdagen. For Afgiften, der er sikret ved Pant i Ejendommen, hæfter saavel Sælgeren som Køberen ved det Ejerskifte, der bevirker Afgiftspligtens Indtræden.

Retten i Henhold til Deklarationen er ved Transport af 23. Februar 1928 overgaaet til Sagsøgerne, Parcelforeningen Kransagergaards ny Villaby.

Elektriker J. C. Larsen, som i 1927 erhvervede Ejendommen, og som levede i sædvanligt Formuefællesskab med Sagsøgte, Fru Kirstine Larsen, afgik den 30. Marts 1932 ved Døden, hvorefter Sagsøgte, der ved Testamente var indsat som Arving af hele Boet, den 7. April indgav Anmeldelse til Københavns Byrets Skifteret om Overtagelse af Boet til privat Skifte, hvilket af Skifteretten toges til Følge den 11. April 1932. Ved Skøde af 20. April 1932, tinglyst den 4. Maj s. A., overdrog Sagsøgte Ejendommen til Bagermester Arne Leopold Jensen, i hvilken Anledning der blev betalt Rekognition i Henhold til Deklarationen. Efter at det ved en Revision i Forbindelse med et Bestyrelsesskifte indenfor den sagsøgende Forening i 1941 er konstateret, at der ikke er opkrævet Afgift ved Sagsøgtes Overtagelse af Ejendommen, har Sagsøgerne nu under denne Sag efter deres endelige Paastand paastaaet Sagsøgte dømt til at betale saadan Rekognition med 435 Kr. samt Renter heraf 6 pCt. p. a. fra den 14. Maj 1936, idet Renter forud for dette Tidspunkt er forældede.

Sagsøgte paastaar sig principalt frifundet, subsidiært mod Betaling af 232 Kr. 50 Øre, hvormed Rekognitionen i Henhold til Foreningens Love kunde have været afløst.

Til Støtte for sin principale Paastand har Sagsøgte anført, at Ejendommen ikke reelt har været udlagt hende som Arv, idet Skifteudskriften kun blev tinglyst af formelle Grunde af Hensyn til hendes Legitimation til at raade over Ejendommen, jfr. Tinglysningslovens § 12, og har herved henvist til, at Skifteudskriften og Skødet til Bagermester Jensen er tinglyst samtidigt, den 4. Maj 1932. Endvidere maa Foreningens Bestyrelse, der uden Forbehold har modtaget og kvitteret for Afgiften vedrørende Salget til Jensen og derefter i en Aarrække har forholdt sig passiv, siges at have givet Afkald paa at kræve Afgift i det foreliggende Tilfælde. Endelig gøres det gældende, at Kravet er forældet i Medfør af Lov Nr. 274 af 22. December 1908 § 1, Nr. 2.

Sagsøgerne, der bestrider, at Fordringen er forældet eller opgivet, har heroverfor hævdet, at der har foreligget en reel Boopgørelse og Overdragelse af Boets Aktiver til Sagsøgte som eneste Arving, og at dette Ejerskifte omfattes af Deklarationens Bestemmelser.

Der findes at maatte gives Sagsøgerne Medhold i, at der ved Boets Overgang til Sagsøgte som privat skiftende Arving er sket et Ejerskifte, som medfører Pligt til Afgiftens Betaling i Henhold til Deklarationens omfattende Udtryk, og det skønnes uden Betydning, at Sagsøgte umiddelbart efter har afhændet Ejendommen, og at Tinglysningen af hendes Adkomst muligt alene eller hovedsagelig er sket af Hensyn hertil. Kravet kan endvidere ikke anses for at være forældet i Medfør af den anførte Lovbestemmelse, idet den paagældende Afgift, der er afhængig af en uvis Begivenheds Indtræden, ikke kan betegnes som »stadigt tilbagevendende«. Som Følge heraf, og idet det findes betænkeligt at statuere, at Sagsøgerne ved deres langvarige Passivitet skulde have givet Aikald paa Afgiftsbeløbets Betaling, findes der at maatte gives Dom efter deres Paastand, dog at Renter, som hævdet af Sagsøgte, under de foreliggende Omstændigheder kun kan tilkendes fra Sagens Anlæg den 30. Maj 1942. Sagens Omkostninger findes efter Omstændighederne at kunne ophæves.

Landsretsdommens Præmisser er saalydende:

Den indankede Dom er afsagt den 29. Oktober 1942 af Københavns Byrets 15. Afdeling (A 11995/42) og paastaas af Appellantinden, Enkefru Kirstine Larsen, ændret derhen, at hun frifindes for Tiltale af Indstævnte, Parcelforeningen Kransagergaards ny Villaby ved Formanden, Kontrollør H. Thygesen, subsidiært mod Betaling af 217 Kr. 50 Øre med Renter 5 pCt. p. a. fra den 30. Maj 1942, medens Indstævnte paastaar Dommen stadfæstet.

Til Støtte for den subsidiære Paastand har Appellantinden anført, at hun i hvert Fald kun kan være pligtig at udrede Halvdelen af det krævede Rekognitionsbeløb, idet hun maatte anses som Ejer af Ejendommen for Halvdelen som Følge af, at hun og hendes afdøde Mand levede i sædvanligt Formuefællesskab.

I det Skøde, som Appellantinden den 20. April 1932 udstedte til Bagermester Larsen, og som straks efter forelagdes de Indstævnte, hedder det, at Overdragelsen angaar »den mig ifølge Skøde, tinglyst 27. Juni 1927, og Adkomst ifølge Arv tilhørende Ejendom«. I Skødet er Behæftelserne angaaende Pligten til at svare Rekognition gengivet saaledes: »Deklaration, lyst 16. April 1923, indeholder Forpligtelse til at erlægge i Rekognition 1 pCt. af Købesummen til Particulier Ingwersen med Pant i Ejendommen. Intet Overtagelsesdokument maa tinglyses uden at være forsynet med Kvittering for Rekognitionens Betaling«.

Overretssagfører Harald Christensen, der i 1932 var den Sagfører, som de Indstævnte benyttede, og som tillige hjalp Appellantinden med Skifteberigtigelsen samt ordnede Ejendomsoverdragelsen til Bagermester Larsen, har for Landsretten som Vidne forklaret, at han ikke tænkte sig, at der kunde aikræves Dødsboet eller Appellantinden Rekognition.

Appellantinden har anført, at alle Parcelforeningens Bestyrelsesmedlemmer i 1932 var gode Bekendte af hendes afdøde Mand, at Pligten til at erlægge Rekognition altid ifølge Lov Nr. 505 af 28. September 1918 § 3 kunde være afløst ved Indbetaling af blot 1½ Gang Rekognitionsafgift, og at det er usikkert, om man, hvis Skifteudskriften var blevet forelagt sammen med Skødet, vilde have krævet Afgift af andet end Skødet.

Det findes nu vel, at Appellantinden ved Skifteudskriftens Tinglysning den 4. Maj 1932 var pligtig at erlægge halv Rekognition. Dette Krav kunde og burde de Indstævnte imidlertid have fremført allerede i 1932. Efter Beskaffenheden af Kravet, som det nu foreligger, findes det under Hensyn til Bestemmelsen i Lov Nr. 274 af 22. December 1908 § 1 2) at maatte anses forældet.

Herefter vil Appellantinden være at frifinde.

Sagens Omkostninger for begge Retter findes at burde ophæves.

En af de voterende Dommere afgav saalydende

D i s s e n s :

I den indankede Dom er det efter min Mening med Rette antaget, at den heromhandlede Ydelse ikke er forældet efter Loven af 22. December 1908, idet den ikke kan anses som en »stadig tilbagevendende« Afgift. Herefter maa jeg i Henhold til de i Dommen anførte Grunde og under Hensyn til Dom i U. f. R. 1929 pag. 1155 stemme for, at Dommen stadfæstes, dog med den Ændring, at Rekognitionsbeløbet nedsættes med Halvdelen, eller til 217 Kr. 50 Øre, i Overensstemmelse med Appellantindens subsidære Paastand.

Jeg er enig i, at Sagens Omkostninger for begge Retter ophæves.

M a n d a g d e n 27. M a r t s.

Nr. 147/1943. **Dansk Kooperativ Assurance A/S (Jørgensen)**

m o d

Murernes Fagforening, Thisted Afdeling (Fichl).

(Betaling af Forsikringssum).

Ø s t r e L a n d s r e t s D o m af 29. April 1943 (II Afd.): De Sagsøgte, Dansk Kooperativ Assurance A/S, bør til Sagsøgerne, Murernes Fagforening, Thisted Afdeling, betale de paastævnte 3000 Kr. med Renter heraf 5 pCt. p. a. fra den 1. Januar 1942, til Betaling sker, og i Sagsomkostninger 200 Kr. Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har otte Dommere deltaget.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde vil den være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale til Indstævnte med 300 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Dansk Kooperativ Assurance A/S, til Indstævnte, Murernes Fagforening, Thisted Afdeling, med 300 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Natten mellem den 29. og 30. November 1941 blev der hos Fagforeningskasserer Johs. Christensen, der bebor en enetages Ejendom beliggende Halden 32, Thisted, stjaalet ca. 5000 Kr., hvoraf 4018 Kr. 57 Øre tilhørte Sagsøgerne, Murernes Fagforening, Thisted Afdeling. Pengene var beroende i en aflaaet Blik-Pengekasse, anbragt i et aflaaet Rum i et uafaaet Træskab, der stod i en Opholdsstue i Stueetagen i Kasserer Christensens Lejlighed, hvilken Stue vender mod Vejen. Ejendommen beboedes foruden af Kasserer Christensen kun af hans to voksne Børn, en Søn og en Datter. Kasserer Christensen benyttede som Soveværelse et mod Gaarden vendende Værelse i Stueetagen, fra hvilket en Dør fører til det Værelse, hvori det omhandlede Skab var anbragt. Datteren havde sit Soveværelse paa Loftet.

Da Tyveriet blev forøvet, sov Kasserer Christensen og Datteren hver i sit Soveværelse. Sønnen, der forrettede Tjeneste som C. B. Betjent, havde Nattjeneste.

Huset har tre Adgangsdøre, to mod Vejen og en mod Gaarden. Den ene af Dørene til Vejen og Døren til Gaarden holdtes til Stadighed aflaaet og benyttedes i Reglen ikke af Beboerne. Til den anden Dør til Vejen havde Beboerne kun to Nøgler, hvoraf den ene benyttedes af Sønnen og Datteren i Fællesskab saaledes, at den af dem, der gik ud i den andens Fraværelse, hængte Nøglen paa en Vindueshaspe ved et af de øverste Vinduer i den i Stueetagen værende Spisestue, der vender mod Vejen. Det paagældende Vindue holdtes da tillukket men upaahaspet saaledes, at det kunde aabnes udefra, for at den af Husbeboerne, der kom hjem, kunde tage Nøglen der. Denne Fremgangsmaade havde været benyttet i nogen Tid før Tyveriet og var Familiens Omgangsfæller — og muligt andre Personer — bekendt.

Det fremgaar af den i Anledning af Tyveriet iværksatte Politiundersøgelse, at Gerningsmanden har forsøgt med et ubestemmeligt Redskab

at aabne dels et Vindue til det Værelse, i hvilket Skabet med Pengekassen stod, dels Vinduet i Spisestuen under det, indenfor hvilket Nøglen hang. Og det kan formodes, at Gerningsmanden til Tyveriet har skaffet sig Adgang til Huset ved at tilegne sig denne Nøgle og oplaae Adgangsdøren med den.

Sagsøgerne havde ved Police af 4. September 1940 tegnet Forsikring mod Indbrudstyveri hos de Sagsøgte, Dansk Kooperativ Assurance A/S, og Forsikringsgenstand var bl. a. »rede Penge beroende i almindeligt Gemme i privat Beboelseslejlighed«, dog kun indtil et Beløb af 3000 Kr.

Forsikringsbetingelserne indeholder bl. a. følgende:

§ 1. Forsikringen dækker mod Tab, som lides ved, at de forsikrede Genstande ved Indbrud i Forsikringslokalet (se § 3) borttages eller under Indbrudet beskadiges.

Som Indbrud anses, at Tyven er trængt ind i Forsikringslokalet ved voldelig at opbryde Laas, Dør, Væg eller Vindue eller har skaffet sig Adgang til Forsikringslokalet ved Hjælp af Dirk, falsk eller tillistet Nøgle eller ved Indstigning gennem Vindue, Skorsten eller lignende ikke til Indgang bestemt Aabning — — —

§ 4. Forsikringstageren er pligtig at udvise almindelig Forsigtighed ved Forvaring af de forsikrede Genstande — — —

Sagsøgerne paastaar under nærværende ved Stævning af 9. September 1942 anlagte Sag de Sagsøgte dømt til Betaling af Forsikringssummen for de stjaalne Sagsøgeren tilhørende kontante Penge 3000 Kr. tilligemed Renter heraf 5 pCt. p. a. fra den 1. Januar 1942, til Betaling sker.

De Sagsøgte paastaar Frifindelse mod Betaling af 2400 Kr., idet de til Støtte for denne Paastand anfører følgende:

Det begaaede Tyveri kan ikke karakteriseres som Indbrudstyveri, og Sagsøgerne har allerede som Følge deraf ikke Krav paa at erholde det dem paaførte Tab erstattet, men selv om det maatte antages, at Tyveriet omfattes af Forsikringen, er de Sagsøgte i hvert Fald ikke pligtige at erstatte Tabet fuldtud, idet Kasserer Christensen dels ikke har iagttaget de ved Forsikringsaftalen i Almindelighed paabudte Forholdsregler, dels har gjort sig skyldig i grov Uagtsomhed ved, uagtet han havde et betydeligt kontant Beløb beroende i et lidet sikkert Gemme, at lade Nøglen til Adgangsdøren være anbragt paa en saadan Maade, at uvedkommende Personer uden Vanskelighed kunde sætte sig i Besiddelse af den og ved Hjælp af denne skaffe sig Adgang til Huset.

Vidneforklaring er afgivet inden Retten for Thisted Købstad m. v. af Kasserer Christensen, dennes Søn Tømrersvend Aage Kjærulf Christensen, Arbejdsmand Niels Klemmensen Christensen, Fru Gudrun Larsen, Laura Otilie Louise Christensen, Kirsten Laura Christensen og Margrethe Nielsen og inden Retten for Svendborg Købstad m. v. af Kasserer Christensens Datter Valborg Kjærulf Christensen.

Retten finder, at Tyveriet er begaaet under saadanne Omstændigheder, at det derved lidte Tab omfattes af Forsikringsaftalen, idet der ikke under Sagen er fremkommet saadanne Oplysninger, at der er

Grund til at antage, at Tyveriet er begaaet af en af de Personer, der har haft Kendskab til Nøglens Anbringelsessted.

Efter Indholdet af Forsikringsaftalen og under Hensyn til, at der intet foreligger oplyst om, at der ved Forsikringens Tegning eller senere skal være truffet nogensomhelst Aftale om særlige Forholdsregler til Forebyggelse eller Formindskelse af Faren for Forsikringsrisikoens Indtræden, findes det derhos efter samtlige Sagens Omstændigheder betænkeligt at statuere, at Kasserer Christensen har gjort sig skyldig i Uagtsomhed af en saadan Karakter, at der er Grundlag for i Medfør af Forsikringsaftalelovens § 18 at nedsætte den Sagsøgerne efter Forsikringsaftalen tilkommende Erstatning.

Der vil herefter være at give Dom efter Sagsøgernes Paastand.

De Sagsøgte vil derhos have til Sagsøgerne at betale i Sagsomkostninger 200 Kr.

Nr. 193/1943. Grosserer, Guldsmedemester **Peter Konrad Petersen** (Selv)

mod

Landsretssagfører **Egil Falkmar** (Selv).

Østre Landsrets Dom af 22. Juni 1943 (II Afd.): Sagsøgte, Grosserer, Guldsmedemester Peter Konrad Petersen, bør straffes med Hæfte i 30 Dage. De ovenfor omtalte for Sagsøgeren, Landsretssagfører Egil Falkmar, ærekrænkende Sigtelser anses ubejødede. De i Sagsøgtes Besiddelse værende Eksemplarer af den foran omtalte i Marts 1942 udsendte Pjece inddrages til Fordel for Statskassen. Sagsøgte bør derhos inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse betale til Sagsøgeren dels i Erstatning 2000 Kr. med Renter heraf 5 pCt. p. a. fra den 18. Juni 1942, dels i Sagsomkostninger 600 Kr. og dels til offentlig Kundgørelse af Domsgrundene og Domsslutningen 300 Kr. At efterkomme under Adfærd efter Loven.

Højesterets Ankeudvalgs Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har tre Dommere deltaget.

Appellanten har nedlagt Paastand paa, at han frifindes for Straf, men at Dommen iøvrigt stadfæstes.

Indstævnte har tiltraadt, at denne Paastand tages til Følge.

Rigsadvokaten har i en Erklæring af 2. Marts 1944 udtalt, at der fra den offentlige Anklagemyndigheds Side intet haves at erindre imod, at Sagen hæves eller afgøres med Frifindelse.

Herefter vil Appellantens Paastand være at tage til Følge.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes at burde ophæves.

Thi kendes for Ret:

Appellanten, Grosserer, Guldsmedemester **Peter Konrad Petersen**, bør for Tiltale af Ind-

stævnte, Landsretssagfører Egil Falkmar, for saa vidt angaar Straf, i denne Sag fri at være.

Iøvrigt bør Landsrettens Dom ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for Højesteret ophæves.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Ved Stævning af 28. November 1930 indstævnedes Overretssagfører Axel Bang som Sagfører for Firmaet Ernst Klein, Tyskland, Sagsøgte under nærværende Sag, Grosserer, Guldsmedemester Peter Konrad Petersen, til Betaling af Rm. 486,50, som Firmaet hævdede at have tilgode som Restskyld for leverede Bijouterivarer. Ved Sagens Foretagelse i Københavns Byrets 12. Afdeling i ialt fem Retsmøder i Tiden fra 9. December 1930 til 12. Marts 1931 gav Sagsøgeren under nærværende Sag, Landsretssagfører Egil Falkmar, Møde for Overretssagfører Axel Bang. Sagsøgte gjorde under Sagen gældende, at det var ham, der havde Penge tilgode hos Firmaet Ernst Klein og ikke omvendt og bestred Rigtigheden af den fra Firmaet fremkomne Opgørelse. Sagen førte til ret vidtløftige Forhandlinger i og udenfor Retten mellem Parterne for at komme til Klarhed over det paagældende Mellemværende. Sagen endte med, at Sagsøgeren i Retsmødet den 12. Marts 1931 erklærede, at han hævdede Sagen, at Sagsøgte samtidig erklærede, at han heller ikke for sit Vedkommende havde noget Krav paa Firmaet Ernst Klein, og at der paalagdes dette i Sagsomkostninger at betale Sagsøgte 80 Kr.

Sagen gav imidlertid Anledning til, at Sagsøgte i forskellige Henseender følte sig forurettet af Sagsøgeren ved dennes Optræden under Sagen. I et Retsmøde den 27. December 1930 foreviste Sagsøgte saaledes til Dokumentation for sine Paastande en Opgørelse med vedlagte Salgsafregningskopier og Returbilag. Sagsøgeren bestred Rigtigheden af Opgørelsen med en Bemærkning, som Sagsøgte vil have opfattet saaledes, at Sagsøgeren dermed sigtede Sagsøgte for selv at have lavet Bilagene for at benytte dem under Sagen. Endvidere paastaar Sagsøgte, at Sagsøgeren i Retsmødet var i Besiddelse af en Opgørelse, som, hvis Sagsøgeren var kommet frem med den, vilde have godtgjort Rigtigheden af Sagsøgtes Opgørelse. Sagsøgte fik et Par Dage efter sendt Opgørelsen fra Sagsøgeren og blev da klar over, at den var identisk med et Dokument, som Sagsøgte i Retsmødet den 27. December tilfældigt havde set i Sagsøgerens Dokumentmappe. Han fik deraf det Indtryk, at Sagsøgeren forsætligt havde undladt at fremvise denne Opgørelse i Retsmødet. Endvidere hævder Sagsøgte, at Sagsøgeren personlig havde lovet at indestaa Sagsøgte for Betaling af det ham tilkendte Omkostningsbeløb af 80 Kr., men at Sagsøgeren senere har fragaaet dette.

Den 24. Marts 1931 indgav Sagsøgte Klage til Sagførerraadet over Sagsøgeren med Hensyn til det første af de fornævnte Forhold. Sag-

søgeren gav Møde i Sagsførerraadet og forklarede, at han havde haft den paagældende Opgørelse med i Retsmødet den 27. December 1930, at Forhandlingerne i Retsmødet ikke angik de Indbetalinger, der fremgik af Opgørelsen, men Spørgsmaalet om Returvarer, hvorom Opgørelsen intet indeholdt, at han iøvrigt havde glemt, at han havde den med, og at han, da han kom hjem, sendte den til Sagsøgte, da han i Retsmødet var anmodet om at fremskaffe en Liste over skete Indbetalinger. Sagsførerraadet afgjorde ved Skrivelse af 1. Juli 1931 Klagen derhen, at der ikke fandtes Anledning til nogen Bebrejdelse mod Sagsøgeren. En af Sagsøgte i Anledning af denne Opgørelse fremsendt Skrivelse til Sagsførerraadet af 3. Juli 1931 gav Anledning til, at der mod Sagsøgte indledes Forundersøgelse for Overtrædelse af Straffeloven af 1866 § 101, hvilken Sag sluttedes med, at Sagsøgte for Overtrædelse af denne Straffebestemmelse den 7. December 1931 inden Københavns Byret vedtog at betale en Statskassen tilfaldende Bøde af 100 Kr.

Da der viste sig Vanskeligheder ved at faa det tyske Firma til at indbetale det Sagsøgte tillagte Omkostningsbeløb, blev dette efter Henstilling af vedkommende Byretsdommer udlagt af Overretssagfører Axel Bang og udbetalt til Sagsøgte den 4. Juni 1932.

Under 8. Juli 1932 fremsendte Sagsøgte en Klage til Justitsministeriet bl. a. over Sagsøgeren med Hensyn til de foran omhandlede Forhold. Nogen Afgørelse fra Ministeriet kom dog ikke til at foreligge, da Sagens Dokumenter bortkom under Ekspeditionen.

I Aarene derefter har Sagsøgte tilsendt Sagsøgeren en Række Skrivelser af injurierende Indhold vedrørende de samme Forhold. I August 1940 udsendte Sagsøgte til Grosserer-Societetets Medlemmer en trykt Pjece betitlet »10 Aars Kamp for en Retspleje i Overensstemmelse med sund borgerlig Fornuft«, der bl. a. indeholdt Angreb paa Sagsøgeren. Pjecen fremsendte han til Sagsøgeren med en Skrivelse af 23. December 1940, hvori han bebudede Fremkomsten af en ny Pjece angaaende Sagsøgeren og dennes Virksomhed. I en senere Skrivelse meddelte han, at denne Pjece saa vidt muligt vilde blive tilsendt Parterne i de Sager, i hvilke Sagsøgeren fremtidig gav Møde i Retten. Sagsøgeren henvendte sig i den Anledning om Bistand til Københavns Politi og i et Møde i dettes 4. Afdeling den 12. Januar 1941 erklærede Sagsøgte, at han i Fremtiden vilde afholde sig fra enhver mundtlig, skriftlig eller telefonisk Henvendelse til Sagsøgeren, hvortil han heller ikke vilde rette saadan Henvendelse gennem andre.

Sagsøgte har imidlertid i Marts 1942 udsendt en ny Pjece, betitlet »En Landsretssagfører og Politiet«, indeholdende Angreb paa Sagsøgeren. Pjecen er ikke sendt til Sagsøgeren, men udsendt til en Række Sagsøgeren ubekendte Personer bl. a. til Personer, der er Nabo og Genbo til Sagsøgeren. Sagsøgeren kom den 12. April i Besiddelse af et Eksemplar af Pjecen.

Ved Stævning af 19. Juni 1942 har Sagsøgeren derefter anlagt nærværende Sag, hvorunder han i Anledning af Sagsøgtes Udsendelse af denne Pjece har nedlagt Paastand om, at Sagsøgte idømmes Straf efter Straffelovens § 268, subsidiært dens § 267, Stk. 1 og 3,

at den af Sagsøgte forfattede Pjece »En Landsretssagfører og Politiet« mortificeres,

at den nævnte Pjece i Henhold til Straffelovens § 77 konfiskeres, forsaavidt angaar de i Sagsøgtes Besiddelse værende Eksemplarer, at Sagsøgte tilpligtes at betale en Erstatning paa 5000 Kr. med Renter deraf 5 pCt. p. a. fra Forligsmæglingens Dato den 18. Juni 1942, samt, at Sagsøgte tilpligtes at udrede et af Retten fastsat Beløb til Bestrielse af Omkostningerne ved Kundgørelse af Dommen i Sagen.

Med Hensyn til det fremsatte Krav om Mortifikation gaar Sagsøgerens Paastand principalt ud paa, at Pjecen i dens Helhed mortificeres, subsidiært paastaar han Mortifikation af følgende af ham særlig fremhævede Afsnit af Pjecen:

»En Landsretssagfører og Politiet

Min Anklage — — — begyndte for 11 Aar siden, da Hr. Falkmar paa usømmelig — — — Maade førte en — — — ABSOLUT GRUNDLØS SAG — — — — —

Min Klage til Sagførerraadet over Hr. Falkmar, fordi han — — — havde taget Sagen og procederet paa højst usømmelig Maade, blev afvist — — — — —

I Pjecen — — — havde jeg i Forbindelse med Kravet om Black-Listen foreslaaet at sætte de Herrer — — — Falkmars Navne øverst — — — efter at jeg notorisk har været saa naiv at stole bogstavelig paa en med ham i Retten truffen Aftale — — — — —

For imidlertid at føre Bevis for Hr. Falkmars frække Løgnagtighed i Sagførerraadet — — —. Jeg henstiller indtrængende, at Politiet giver Hr. Falkmar et Tilhold om fremtidig at være mindre ublufærdig fræk og løgnagtig. Jeg anbefaler sluttelig Hr. Falkmar til Politiets omsorgsfulde Varetægt — — — jeg — — — anklager Hr. Falkmar for følgende Misligheder:

For — som min Modpart — at have nægtet at gøre sig bekendt med de af mig fremlagte Dokumenter, der klart beviste min Ret;

for at have forsøgt at berøve mig min Ret ved i Retten at karakterisere nogle af mig fremlagte maskinskrevne Gennemslag som mulig Falsa, UAGTET han — som det umiddelbart viste sig — havde staaet med Originalerne i sin Mappe;

for ved et paaifølgende Retsmøde — mod bedre Vidende — at have benægtet dette Forhold, og paastaaet, at han først senere var kommet i Besiddelse af de omhandlede Dokumenter;

for at forsøge at luske sig fra en i Retten, som det for Hr. Falkmar beklageligvis senere viste sig, vidnefast, mundtlig truffen forligsmæssig Aftale;

for senere i Sagførerraadet (hvor en Sagfører iøvrigt efter min Erfaring uden Paatale maa lyve) tvungen af Beviset, at have indrømmet, at han ved førnævnte Retsmøde havde været i Besiddelse af de omhandlede Dokumenter, men klarede sig fra videre Ubehageligheder med den falske Forklaring, at Dokumenterne ingen Interesse havde ved Retsmødet — — — Falkmars Forklaringer var Opspind fra Begyndelse til Ende — — — — —

Der blev saaledes — tilfældig eller ikke tilfældig — stedse givet Hr. Falkmar Lejlighed til at dække den ene falske Forklaring med en ny do. — — — Hr. Falkmar stod til Slut ynkelig »med Haaret ned ad Nakken«, i Retten og tilbød det Forlig, han prompte forsøgte at luske sig fra — — — Naturligvis kan Hr. Falkmar, der formentlig næppe er Byens mest søgte Juristorakel, ræsonnere, at han billigvis maa have et større Salær for en Sag, hvor han har »maattet« møde 5 Gange i Retten, end hvis han havde modtaget mit Tilbud, set Dokumenterne igennem og meddelt sin Klient, at denne ingen Grund havde til Sagsanlæg, og at han — Hr. Falkmar — med Ønsket om at være en reel Sagfører — ikke ønskede at føre Sagen.

Muligvis har Hr. Falkmar saa faa Sager (til Lykke for de mange, der undgaar ham), at han nødvendigvis ikke alene maa presse Appelsinen, der falder i hans Turban, til sidste Draabe, men ogsaa maa spise Skallen med uden smaalig Hensyn til den Skade, han derved maatte forvolde sine sagesløse Medborgere — — — — — .«

Sagsøgte, der principalt paastaar Frifindelse for Sagsøgerens Paastande, nedlægger subsidiært Paastand om, at en eventuel Straf bortfalder eller nedsættes i Medfør af Straffelovens § 269, Stk. 1 og § 272 eller § 84, Stk. 1, Nr. 3 og 4. Mere subsidiært nedlægger han Paastand om Idømmelse af mildeste Straf alene efter Straffelovens § 267.

Sagsøgeren gør gældende, at de af Sagsøgte mod ham fremsatte i Pjecen refererede ærefornærmende Sigtelser er aldeles grundløse og fremsat af Sagsøgte mod bedre Vidende. Den udsendte Pjece er et Led i en gennem mere end 10 Aar sket Forfølgelse af Sagsøgeren fra Sagsøgtes Side, der uden Tvivl ogsaa har paaført Sagsøgeren økonomisk Skade, uden at han dog er i Stand til at dokumentere noget nærmere herom.

Sagsøgte har hævdet, at det under Byretssagen i 1930—31 passerede udviser, at de i Pjecen indeholdte Sigtelser mod Sagsøgeren er sande, at Sagsøgte i hvert Fald har haft Føje til at anse dem for sande, og at Sagsøgtes Adfærd overfor Sagsøgeren er diskulperet ved Sagsøgerens Optræden overfor Sagsøgte under Forhandlingerne vedrørende Byretssagen.

For Landsretten er afgivet Forklaring af Parterne samt af Overretssagfører Dragsted og Kontorassistent Børge Cornelius.

De i Pjecen indeholdte Sigtelser, for hvis Rigtighed intet Bevis foreligger i Sagen, findes i høj Grad ærefornærmende for Sagsøgeren, men da det findes betænkeligt at henføre Sagsøgtes Forhold under Straffelovens § 268 vil han, idet iøvrigt ingen af de af ham paaberaabte Straffriheds- eller Strafnedsættelsesgrunde findes at kunne komme til Anvendelse, være at anse efter Straffelovens § 267, Stk. 1 og 3 med en Straf, der efter samtlige foreliggende Omstændigheder findes at burde bestemmes til Hæfte i 30 Dage.

Da det maa antages, at der ved Pjecen foruden Tort er tilført Sagsøgeren økonomisk Tab, vil der være at tilkende denne en Erstatning, der vil kunne bestemmes til 2000 Kr., samt til Bestridelse af Omkostninger ved Dommens Kundgørelse i Pressen et Beløb af 300 Kr.

De i Pjecen indeholdte Sigtelser vil, dog kun i den af Sagsøgeren subsidiært paastaaede Udstrækning, være at kende ubeføjede.

Den af Sagsøgeren nedlagte Paastand om Konfiskation vil være at tage til Følge som nedenfor bestemt.

Sagens Omkostninger vil Sagsøgte have at godtgøre Sagsøgeren med 600 Kr.

Tirsdag den 28. Marts.

Nr. 251/1943. Fhv. Mejeriejer **C. R. Kaltoft** (Selv)

mod

Kaptajn, cand. jur. & polit. **Jørgen Brock** (Gamborg).

(Spørgsmaal om Indstævntes Ret til Indfrielse af et Gældsbevis m. v.).

Østre Landsrets Dom af 14. August 1943 (IV Afd.): Sagsøgte, fhv. Mejeriejer C. R. Kaltoft, bør til Sagsøgeren, Kaptajn, cand. jur. & polit. Jørgen Brock, udlevere Aktier i A/S American Lunch af Paalydende 34.000 Kr., nemlig Stamaktier af Paalydende 24.000 Kr. og Præferenceaktier af Paalydende 10.000 Kr., mod Betaling af 53.002 Kr. 46 Øre med Renter 8 pCt. aarligt fra den 1. April 1942 til 28. April 1943, af den til enhver Tid resterende Del af den oprindelige Hovedstol af Gældsbeviset af 17. Juli 1942, stor 57.719 Kr. 17 Øre. Sagsøgte bør derhos til Sagsøgeren transportere den Sagsøgte i Henhold til Transport af 8. Juni 1942 fra Direktør E. Fredholm tilkommende Fordring paa Direktør Karl Schultz, stor nominelt 37.810 Kr., med Renter og tilhørende Sikkerhed i ordinære Aktier i A/S American Lunch, imod Betaling af 13.500 Kr. med Renter af dette Beløb 5 pCt. aarlig fra 28. Juni 1942 til 18. Maj 1943. Sagens Omkostninger betaler Sagsøgte Sagsøgeren med 600 Kr. Det idømte at udrede og Dommen iøvrigt at efterkomme under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Det tiltrædes af de i Dommen nævnte Grunde, at Indstævnte har været berettiget til at indfri Kravet efter Gældsbeviset af 17. Juli 1942 og Kravet efter Transporten af 8. Juni s. A., for hvilket Udlæg er foretaget den 10. September s. A., samt at sidstnævnte Krav ikke kan gøres gældende for noget større Beløb end 13.500 Kr. med Renter. Idet det herefter ikke bliver fornødent at komme ind paa, om Appellanten har gjort sig skyldig i en Misligholdelse af den af ham mod A/S American Lunch indgaaede Kontrakt, vil Dommen efter Indstævntes Paastand være at stadfæste.

I Sagsomkostninger for begge Retter findes Appellanten at burde betale Indstævnte 1500 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

I Sagsomkostninger for begge Retter betaler Appellanten, fhv. Mejeriejer C. R. Kaltoft, til Indstævnte, Kaptajn, cand. jur. & polit. Jørgen Brock, 1500 Kr.

At efterkomme inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

I Henhold til Gældsbrief af 17. Juli 1942 har Sagsøgte, fhv. Mejeriejer C. R. Kaltoft, tilgode hos A/S American Lunch oprindelig 57.719 Kr. 17 Øre, hvilken Skyld pr. 30. Marts 1943 er nedbragt til 52.966 Kr. 46 Øre. Skylden skal afdrages med $\frac{1}{5}$ om Aaret, første Gang den 1. April 1943, og forrentes med 8 pCt. om Aaret fra 1. April 1942; den forfalder til Betaling bl. a. dersom der foretages Eksekution hos Selskabet. For skadesløs Betaling af denne Skyld paatog Selskabets Direktør, Karl Schultz, sig Selvskyldnerkaution samt haandpantatte til Sikkerhed herfor ham tilhørende Aktier til Paalydende 34.000 Kr. i Selskabet. Samtidig med Ydelsen af det nævnte Laan til A/S American Lunch blev Sagsøgte ved Kontrakt af 17. Juli 1942 ansat som Kommitteret i Selskabets Ledelse.

Ifølge Gældsbrief af 30. August 1941 skyldte nævnte Direktør Karl Schultz til Direktør E. Fredholm et Beløb af 40.000 Kr., hvilken Skyld er nedbragt til 37.810 Kr. Til Sikkerhed for denne Skyld gav Direktør Schultz sekundær Panteret i Aktier til Paalydende 26.000 Kr. i ovennævnte Selskab. Fordringen blev den 8. Juni 1942 af Direktør Fredholm transporteret til Sagsøgte, der som Vederlag for Overdragelsen betalte 13.500 Kr. ved saalydende Paategning:

»Undertegnede, Direktør Ewald Fredholm transporterer herved til fhv. Mejeriejer C. R. Kaltoft enhver mig tilkommende Ret efter nærværende Gældsbrief, hvis Restgæld i Dag andrager 37.810 Kr. — For Transporten er jeg fyldestgjort.« Den 14. August 1942 underskrev Direktør Schultz og Sagsøgte et frivilligt Forlig om Betaling af nævnte Beløb, 37.810 Kr., samt forskellige Omkostninger til Beløb af 15 Kr., hvilket Forlig den 20. August 1942 ratihaberedes i Københavns Forligskommission. For denne Skyld har Sagsøgte den 10. September 1942 gjort Udlæg hos Direktør Schultz.

I Slutningen af Aaret 1942 indfriede Sagsøgte en nævnte Selskab paahvilende Gæld til A/S Brasiliansk Kaffe Komp. med 8492 Kr. 61 Øre, for hvilken Skyld Selskabet havde indgaaet Retsforlig, og indtraadte i Kreditors Rettigheder i Henhold til Forliget. Den 16. Marts 1943 foretog Sagsøgte Eksekution i Selskabets Inventar og Varelager til Dækning af denne Fordring; i et Møde i Fogedretten den 22. Marts 1943 erklærede Direktør Schultz, der gav Møde for Selskabet, sig enig i Udlæget. Under Henviisning til denne Eksekution gjorde Sagsøgte derefter gældende, at hans Tilgodehavende hos A/S American Lunch paa 52.966 Kr. 46 Øre var

forfaldet til Betaling og lod — ligeledes den 16. Marts 1943 — foretage Arrest hos Selskabet for et Beløb, der incl. Renter og Omkostninger opgjordes til 57.755 Kr. 17 Øre. Under Arrestforretningen erkendte Direktør Schultz som Repræsentant for Selskabet, at Skylden var forfaldet til Betaling, men at Selskabet ikke var i Stand til at præstere Beløbet. Da Direktør Schultz som Følge af den foretagne Aktion fra Sagsøgtes Side følte sine Interesser i Selskabet truet, henvendte han sig til Sagsøgeren under nærværende Sag, Kaptajn, cand. jur. & polit. Jørgen Brock, der tidligere havde repræsenteret Personer, som havde haft Penge anbragt i A/S American Lunch, men som var udløst ved Hjælp af Sagsøgtes Laan, for at formaa denne til at fremskaffe det til Indfrielse af Sagsøgtes Tilgodehavende fornødne Beløb. Dette lykkedes Sagsøgeren, og Beløbet med paaløbne Renter blev den 28. April 1943 tilbudt Sagsøgte, der imidlertid vægrede sig ved at modtage Beløbet og udlevere de haandpantatte Aktier.

Sagsøgeren har yderligere efter Aftale med Direktør Karl Schultz den 18. Maj 1943 overfor Sagsøgte fremsat Tilbud om Betaling af 13.500 Kr. med Renter til Indfrielse af det Gældsbev fra Direktør Schultz, som Sagsøgte har faaet overdraget af Direktør E. Fredholm, og som i Henhold til det indgaaede frivillige Forlig er forfaldet til Betaling, men Sagsøgte har nægtet at kvittere Gældsbevet for det tilbudte Beløb.

Idet Sagsøgeren gør gældende, at Sagsøgte har forpligtet sig til ikke at kræve mere af Direktør Schultz end det tilbudte Beløb af 13.500 Kr. med Renter, at Sagsøgte har misligholdt sin Stilling som Kommitteret i Selskabet, saaledes at dette er berettiget til at ophæve Mellemværendet mellem Sagsøgte og Selskabet, samt at Selskabet som Følge af den af Sagsøgte fortagne Arrestforretning, hvorunder Skylden er paastaaet forfaldet til Betaling, maa være berettiget til at indfri Skylden, saaledes at Sagsøgeren ved efter Aftale med Direktør Schultz, der er Selvskyldnerkautionist, at indfri Skylden, indtræder i Sagsøgtes Haandpantesikkerhed, har Sagsøgeren under nærværende Sag nedlagt saalydende Paastand:

1. Sagsøgte tilpligtes at udlevere til Sagsøgeren Aktier i A/S American Lunch af Paalydende 34.000 Kr., nemlig Stamaktier af Paalydende 24.000 Kr. og Præferenceaktier af Paalydende 10.000 Kr. mod Betaling af 52.966 Kr. 46 Øre med Renter 8 pCt. p. a. fra sidst dokumenterede Rentebetaling i Henhold til Gældsbev af 17. Juli 1942 til 28. April 1943.

2. Endvidere tilpligtes Sagsøgte at tiltransportere Sagsøgeren den Sagsøgte i Henhold til Transport af 8. Juni 1942 fra Direktør Ewald Fredholm tilkommende Fordring paa Direktør Karl Schultz, stor nominelt 37.810 Kr. med Renter 5 pCt. p. a. fra 8. Juni 1942 til 18. Maj 1943 med tilhørende Sikkerhed i ordinære Aktier i A/S American Lunch af Paalydende 26.000 Kr., hvilken Sikkerhed er sekundær i Forhold til en A/S Hellerup Bank tilkommende Haandpanteret i nævnte Aktier for et Beløb af ca. 4000 Kr., ialt imod Betaling af 13.500 Kr. med Renter at dette Beløb 5 pCt. p. a. fra den 28. Juni 1942 til 18. Maj 1943.

Til Støtte for disse Paastande har Sagsøgeren nærmere anført, at Selskabet havde en Ordning med A/S Brasiliansk Kaffe Komp., hvorefter

Selskabet skulde aftage Kaffeerstatning hos A/S Brasiliansk Kaffe Komp. og afdrage sin Skyld til dette med periodiske Afdrag. Sagsøgte, der skulde paase, at Ordningen overholdtes, undlod at drage Omsorg herfor, hvilket medførte, at A/S Brasiliansk Kaffe Komp. krævede sit Tilgodehavende paa godt 18.000 Kr. betalt. Af dette Beløb blev 10.000 Kr. betalt af A/S American Lunchs Penge, medens Sagsøgte betalte Resten. Denne delvise Indfrielse af Sagsøgte havde dog ikke været nødvendig, saafremt Sagsøgte ikke uberettiget havde disponeret over Selskabets Midler, idet Selskabet i modsat Fald selv havde været i Stand til at indfri hele Skylden.

Sagsøgte har paastaaet Frifindelse og har til Støtte herfor med Hensyn til Paastandens Punkt I anført, at vel har han foretaget Arrest som foran nævnt for Fordringen paa 52.966 Kr. 46 Øre, men dette er alene foretaget for at komme en anden Kreditor i Forkøbet og saaledes sikre Selskabets og hans Interesse; det har ikke været hans Tanke at forlange Beløbet, for hvis Betaling der i Gælds brevet er fastsat en Afdragsordning, betalt, og han kan derfor ikke være forpligtet til at modtage sit Tilgodehavende; han har iøvrigt heller ikke rettet nogen Henvendelse til Direktør Karl Schultz som Selvskyldnerkautionist om Betaling af Beløbet. Sagsøgte har derhos intet at gøre med Sagsøgeren, der er uberettiget til at forlange at indfri Selskabets Gæld til Sagsøgte og til at indtræde i Selvskyldnerkautionistens Rettigheder. Han hævder, at det var med Direktør Schultz's Vidende, at A/S American Lunch ophørte at købe Kaffeerstatning hos Brasiliansk Kaffe Komp., fordi dets Priser var for høje, og han benægter, at han ved uberettigede Hævninger har gjort A/S American Lunch ude af Stand til at betale Skylden til A/S Brasiliansk Kaffe Komp.

Hvad angaar Paastandens Punkt 2 har Sagsøgte gjort gældende, at han hverken direkte eller indirekte har lovet Direktør Schultz at kvittere den ham af Direktør Fredholm overdragne Fordring mod Betaling af 13.500 Kr., og til Støtte herfor har han henvist til det indgaaede frivillige Forlig om Betaling af Fordringens fulde Beløb 37.810 Kr. Ogsaa denne Fordring maa Sagsøgeren være uberettiget til at indfri og dermed indtræde i den stillede Sikkerhed.

Under Domsforhandlingen er der afgivet Forklaringer af Sagsøgte samt af Direktør Karl Schultz, Direktør E. Fredholm, Sagfører Johs. Iversen, Forretningsfører Henrik Hammer, Fru Ingeborg Jensen, J. Højberg m. fl. Grosserer Fredholm har forklaret, at han har ført mange Forhandlinger med Sagsøgte om dennes Overtagelse af Vidnets Fordring paa Direktør Schultz. Der havde været Tale om, at Schultz skulde betale Vidnet et Beløb i Forbindelse med Sagsøgtes Overtagelse af Fordringen, som Sagsøgte kun vilde give 13.500 Kr. for, ligesom der blev talt om, hvor meget Sagsøgte kunde kræve betalt af Schultz; herom udtalte Sagsøgte, at han ikke vilde gøre Fordringen gældende for mere, end han selv betalte for den med Tillæg af Renter. Vidnet foreslog, at der ved Overdragelsen skulde ske en Nedskrivning af Fordringens Paalydende, men Sagsøgte hævdede, at han i Tilfælde af, at Schultz blev erklæret konkurs, vilde staa med Fordringens fulde Beløb.

Direktør Karl Schultz har forklaret, at han har deltaget i mange Forhandlinger med baade Sagsøgte og Direktør Fredholm angaaende Overdragelsen af omhandlede Fordring. Sagsøgte vilde kun give 13.500 Kr. for den. Det var en klar Aftale, at Fordringen overfor Vidnet aldrig skulde blive gjort gældende for mere end 13.500 Kr. Han fremsatte Ønske om at faa en skriftlig Udtalelse herom, men dette vilde Sagsøgte og hans Sagfører, Sagfører Johs. Iversen, ikke gaa med til for at kunne staa frit ved eventuel senere Retsforfølgninger. Det er af samme Grund, at han gik med til at underskrive det frivillige Forlig, hvori var anført det fulde Beløb. Grunden til, at han frafaldt sine Indsigelser mod det af Sagsøgte den 22. Marts 1943 foretagne Udlæg var alene den, at Sagfører Iversen truede med at erklære ham konkurs.

Sagsøgte og Sagfører Iversen har benægtet, at der er truffet Aftale om, at Fordringen overfor Direktør Schultz kun skulde kunne indtales for 13.500 Kr.

Forretningsfører Hammer og Fru Ingeborg Jensen, der begge er ansat hos Direktør Fredholm, har forklaret, at de har været til Stede i samme Kontor, hvor Direktør Fredholm førte Forhandlinger med Sagsøgte om Overdragelse af Fordringen paa Direktør Schultz, og at Sagsøgte har udtalt, at han ikke vilde gøre Fordringen gældende for mere, end han havde givet for den. Sagsøgte havde lovet Fredholm, at han ikke vilde tjene paa den. Fru Jensen har yderligere forklaret, at Sagsøgtes nævnte Udtalelse blev fremsat, inden Købet fandt Sed, og at det var hendes Opfattelse, at det var en Betingelse for Fredholms Salg, at Sagsøgte ikke gjorde den gældende for mere, end han betalte Fredholm for den.

Efter det saaledes oplyste maa det antages, at Sagsøgte ved Overtagelsen af Direktør Fredholms Fordring paa Direktør Schultz har afgivet et bindende Tilsagn om ikke at gøre Fordringen gældende for større Beløb end 13.500 Kr. + Renter.

Hvad angaar Fordringen paa 52.966 Kr. 46 Øre findes det ikke paa det foreliggende Grundlag tilstrækkeligt godtgjort, at Sagsøgte har misligholdt sin Stilling i A/S American Lunch saaledes, at dette er berettiget til at ophæve Mellemværendet med ham, men det findes, at Sagsøgte efter at have foretaget Arrest og herunder krævet Fordringen betalt, maa finde sig i at blive indløst enten af Debitor A/S American Lunch eller af Selvskyldnerkautionisten, der har stillet Sikkerhed for Fordringens Betaling, og heri kan det ikke gøre nogen Forskel, at Indløsningen sker af en Trediemand efter Aftale med Selvskyldnerkautionisten, saaledes at Trediemand indtræder i Sagsøgtes Rettigheder. Det sidste maa ogsaa gælde forsaavidt angaar den nævnte Fordring paa 13.500 Kr., som Debitor er berettiget til at indfri.

Der vil herefter være at give Sagsøgeren Medhold i hans Paastand, dog saaledes, at der, da der ikke er dokumenteret Betaling af Renter af Gældsrevet paa oprindelig 57.719 Kr. 17 Øre, vil være at betale Renter 8 pCt. aarligt fra 1. April 1942 til 28. April 1943 af den til enhver Tid resterende Del af Gældsrevets oprindelige Hovedstol og saaledes, at der yderligere vil være at betale 36 Kr., der udgør de

anerkendte Omkostninger ved den den 16. Marts 1943 foretagne Arrestforretning.

Sagens Omkostninger vil Sagsøgte have at betale Sagsøgeren med 600 Kr.

Onsdag den 29. Marts.

Nr. 349/1943.

Rigsadvokaten

mod

Harvy Attewell (Heise),

der tiltales for Overtrædelse af Prislovens § 8.

Københavns Byrets Dom af 21. Maj 1943: Tiltalte, Kunstmaler Harvy Attewell, bør straffes med Hæfte i 7 Dage. Tiltalte bør betale Sagens Omkostninger.

Østre Landsrets Dom af 28. Oktober 1943 (VIII Afd.): Tiltalte, Harvy Attewell, bør for Anklagemyndighedens Tiltale i denne Sag fri at være. Sagens Omkostninger for begge Retter, derunder 40 Kr. i Salær til den for Tiltalte for Landsretten beskikkede Forsvarer, Landsretssagfører Sigurd Bruun, udredes af det Offentlige.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Østre Landsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret af det Offentlige, der principalt paastaar Dommen ophævet og Sagen hjemvist til fornyet Behandling og Paakendelse ved Landsretten og subsidiært paastaar Domfældelse af Tiltalte i Overensstemmelse med Anklageskriftet.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Bestemmelsen i Prislovens § 8, Stk. 1, findes i Modsætning til, hvad der under Proceduren i Højesteret er antaget at være statueret i Dommen, ogsaa at omfatte Privates Salg.

Fem Dommere bemærker, at der ikke i Dommen fyldestgørende er gjort Rede for Sagens faktiske Omstændigheder, og stemmer herefter for at tage det Offentliges principale Paastand til Følge.

Fire Dommere stemmer for at stadfæste Underrettens Dom i Henhold til de i den anførte Grunde, dog saaledes at Straffen bestemmes til en Statskassen tilfaldende Bøde, stor 50 Kr., med en Forvandlingsstraf af Hæfte i 4 Dage.

Der vil være at give Dom efter Stemmeiflertallet.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom ophæves, og Sagen hjemvises til Landsretten.

I Salær for Højesteret tillægges der Højesteretssagfører Heise 100 Kr., der udredes af det Offentlige.

Byretsdommens Præmisser er saalydende:

Under denne Sag tiltales Kunstmaler Harvy Attewell ved Anklageskrift af 28. April 1943 fra Københavns Politi til at lide Straf for Overtrædelse af Prislovens § 8, jfr. § 19, i Anledning af, at han i Januar 1943 har udbudt til Salg en ham tilhørende brugt Cykel, mrk. »Champion«, til en Pris af 385 Kr., uagtet den højest rimelige Pris incl. foretagne Reparationer m. v. androg ca. 200 Kr.

Tiltalte er født den 22. April 1914 og ikke fundet tidligere straffet siden 1934.

Ved Tiltaltes Forklaring i Forbindelse med de iøvrigt foreliggende Oplysninger maa det anses for godtgjort, at Tiltalte har gjort sig skyldig i det i Anklageskriftet beskrevne Forhold.

Som Følge af det anførte vil Tiltalte være at anse efter de ovennævnte Bestemmelser med Hæfte i 7 Dage.

Landsretsdommens Præmisser er saalydende:

Den indankede Dom, der er afsagt den 21. Maj 1943 af Københavns Byrets Afdeling for Krisesager (Sag Nr. Kr. 647/1943), er paaanket af Tiltalte Harvy Attewell til principalt Frifindelse, subsidiært Formildelse, af Anklagemyndigheden til Domfældelse i Overensstemmelse med Anke-meddelelsen og Skærpelse af den idømte Straf.

Det bemærkes, at efter Bevisførelsen for Landsretten maa Cyklen antages at have haft en Værdi af i alt Fald 280 Kr.

Idet et Salg som det omhandlede ikke kan anses omfattet af Prislovens § 8, vil Tiltalte være at frifinde.

Nr. 135/1943. Vognfabrikken **Scandia** A/S (Jørgensen)

m o d

Vognfabrikken **Selandia** A/S (Gamborg).

(Spørgsmaal om Indstævntes Berettigelse til at føre Firmanavnet Vognfabrikken Selandia).

Østre Landsrets Dom af 8. April 1943 (VIII Afd.): Sagsøgte, Vognfabrikken Selandia A/S, bør for Tiltale af Sagsøgerne, Vognfabrikken Scandia A/S, i denne Sag fri at være. Sagens Omkostninger betaler Sagsøgerne inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse til Sagsøgte med 150 Kr. under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde vil den være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale til Indstævnte med 300 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Vognfabrikken Scandia A/S, til Indstævnte, Vognfabrikken Selandia A/S, med 300 Kr.

De idømte Sagsomkostninger at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Af sigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Den 31. Maj 1929 blev det sagsøgende Selskab, Vognfabrikken Scandia A/S, Randers, indregistreret i Aktieselskabs-Registeret under det nævnte Firmanavn og med det Formaal at forfærdige Jernbanevogne og andre Jernbanerekvisitter, Sporvogne, almindelige Vogne, Jern- og Træarbejder samt anden lignende Virksomhed.

Den 21. November 1942 blev det sagsøgte Selskab, Vognfabrikken Selandia A/S, København, indregistreret i Aktieselskabs-Registeret under dette Firmanavn og med det Formaal at drive Handel og Fabrikation af Vogne samt dermed beslægtet Virksomhed.

Sagsøgerne, der er af den Opfattelse, at det sagsøgte Selskab — specielt under Hensyn til, at de to Selskaber driver Virksomhed af beslægtet Karakter — ikke burde have været indregistreret under det nævnte Firmanavn, har under nærværende Sag ved Stævning af 19. Februar 1943 paastaet de Sagsøgte kendt uberettiget til at føre Firmnavnet Vognfabrikken Selandia og tilpligtet at foranledige dette Firmavn slettet af Aktieselskabs-Registeret.

De Sagsøgte har paastaet Frifindelse.

Det er oplyst under Sagen, at Vognfabrikken Selandia allerede fra August 1939 har drevet Virksomhed under denne Betegnelse, nemlig som indregistreret Firma, og har annonceret hermed i Fagblade o. l. Firmaets Omdannelse til Aktieselskab i 1942 var af rent formel Art og den under 21. November 1942 foretagne Indregistrering i Aktieselskabs-Registeret alene nødvendiggjort af denne Omdannelse, idet Navnet samtidig blev afmeldt af Firmaregisteret.

Da Betegnelsen Vognfabrikken Selandia A/S findes at adskille sig paa en tilstrækkelig tydelig Maade, jfr. § 2, sidste Stk., i Lov Nr. 123 af 15. April 1930 om Aktieselskaber, fra Betegnelsen Vognfabrikken Scandia A/S, vil de Sagsøgte være at frifinde.

Sagens Omkostninger findes Sagsøgerne at burde godtgøre de Sagsøgte med 150 Kr.

Fredag den 31. Marts.

Nr. 580/1942. Grosserer **H. Bartholdy** (Jørgensen)

mod

Grosserer **R. L. Hvid** (Hjejle).

(Erstatning for Ikkeopfyldelse af en ved et for en Voldgiftsret indgaaet Forlig paataget Forpligtelse).

Vestre Landsrets Dom af 5. December 1942 (I Afd.): Sagsøgte, Grosserer H. Bartholdy, bør til Sagsøgeren, Grosserer R. L. Hvid, betale 2000 Kr. tilligemed Renter heraf 6 pCt. aarlig fra den 28. Februar 1941, indtil Betaling sker, og i Sagsomkostninger 200 Kr. Det idømte udredes inden 15 Dage.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Vestre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret paastaar Indstævnte Dommen stadfæstet.

I en den 17. April 1943 dateret Erklæring har Direktoratet for Vareforsyning udtalt, at Indstævnte, selv om Appellanten havde købt hele sit Forbrug af udenlandsk Brændsel hos ham, ikke vilde have opnaaet større Tildelinger end sket.

Endvidere er det oplyst, at Indstævnte den 1. April 1942, umiddelbart ved Udløbet af den i Forliget fastsatte Toarsfrist, kun laa inde med en Beholdning paa $\frac{1}{2}$ Ton Cinders.

Ved disse Oplysninger og det iøvrigt, tildels efter Dommens Afsigelse, fremkomne maa det anses godtgjort, at Indstævnte ikke har lidt noget Tab derved, at Appellanten foretog sine Indkøb andetsteds, og Appellanten vil derfor være at frifinde.

Sagens Omkostninger for begge Retter findes efter Omstændighederne at kunne ophæves.

Thi kendes for Ret:

Appellanten, Grosserer H. Bartholdy, bør for Tiltale af Indstævnte, Grosserer R. L. Hvid, i denne Sag fri at være.

Sagens Omkostninger for begge Retter ophæves.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Ved et for en Voldgiftsret den 10. April 1940 indgaaet Forlig afgjordes en Tvist, der var opstaaet mellem Sagsøgeren, Grosserer R. L. Hvid, Randers, og Sagsøgte, Grosserer H. Bartholdy, sammesteds. Forliget indeholder derhos følgende Bestemmelse:

»Forsaavidt Grosserer Bartholdy i de fornævnte 2 Aar nedsætter sig som Brændselshandler i Randers eller Omegn — — — er han i

nævnte Tidsrum pligtig at aftage sit Forbrug af importeret Brændsel fra fornævnte Firma, saafremt Grosserer Hvid er i Stand til at levere til samme officielle Dagspriser som Randers Kul-Kompagni til enhver Tid noteret.«

Da Sagsøgte i Tiden mellem 30. Juli 1940 og 27. Februar 1941 i Strid med Forligets foranførte Bestemmelse aftog sit Forbrug fra Randers Kul-Kompagni og fra en anden Handlende, anlagde Sagsøgeren Sag imod ham til Erstatning, og ved Vestre Landsrets Dom af 8. December 1941 blev Sagsøgte dømt til at betale Sagsøgeren et Beløb af 2000 Kr. med Renter. Denne Dom har Sagsøgte opfyldt.

Sagsøgte, der efter den 27. Februar 1941 vedblev at aftage sit Forbrug fra Randers Kul-Kompagni, rettede i Skrivelse af 12. Juli s. A., hvilken Skrivelse ikke er fremlagt under Sagen, en Henvendelse til Sagsøgeren, der i Skrivelse af 16. s. M. svarede saaledes:

»Besvarende Deres ærede af 12. ds. maa jeg meddele Dem, at jeg selvfølgelig er villig til at levere Dem Varer i Henhold til Kontrakten. (Forliget).

Jeg er vel forsynet med de af Dem nævnte Cinders og Briketter.«

Sagsøgtes Sagfører tilsendte derefter den 29. s. M. Sagsøgerens Sagfører saalydende Skrivelse:

»Herr Brændselshandler H. Bartholdy har henvendt sig til mig, idet han bad mig drage Omsorg for, at han fra Firma Bartholdys Kulimport v/ R. L. Hvid fik Garanti for, at denne var i Stand til i kommende Brændselssæson successivt at levere ca. 5000 hl westfalske Cinders og 20 à 30 tons Troll Briketter og mulig nogle Kul.

Herr Bartholdy har saadan Garanti fra anden Side, og han vil derfor hævde, at saafremt Fa. Bartholdys Kulimport ikke giver saadan Garanti, er de Betingelser, som Voldgiftsretten har foreskrevet vedrørende Forholdet mellem dem, ikke opfyldt af Herr R. L. Hvid.

Jeg beder Dem venligst omgaaende give mig Besked, eventuelt ledsaget af skriftlig Garanti.«

I en Skrivelse af 16. August 1941 gentog Sagsøgtes Sagfører sin Opfordring til Sagsøgeren om at afgive den ønskede Garantierklæring.

Da Sagsøgeren ikke afgav saadan Erklæring, fortsatte Sagsøgte med at gøre sine Indkøb hos Randers Kul-Kompagni. I Februar—Marts 1942 købte Sagsøgte dog 500 hl Cinders hos Sagsøgeren, hvorimod Sagsøgeren i Slutningen af Marts Maaned s. A. midlertidig erklærede sig ude af Stand til at levere Sagsøgte yderligere Cinders. I Tiden fra den 28. Februar 1941 til den 10. April 1942, da den i Forliget nævnte 2-aarige Periode udløb, har Sagsøgte hos Randers Kul-Kompagni indkøbt ialt 4923 kg Kul, 21.250 kg Briketter samt 346.048 kg Cinders.

Idet Sagsøgeren har anbragt, at Sagsøgte ved de nævnte Køb har handlet i Strid med Forligets Bestemmelser, har han under nærværende Sag paastaaet Sagsøgte tilpligtet at betale ham i Erstatning principalt 5802 Kr. 53 Øre, subsidiært et mindre af Retten fastsat Beløb tilligemed Renter af Beløbet 6 pCt. aarlig fra den 28. Februar 1941, indtil Betaling sker. Sagsøgte har paastaaet sig frifundet for Sagsøgerens Tiltale.

Til Støtte for sin Paastand har Sagsøgte anført, at han, da Sagsøgeren ikke vilde garantere, at han var i Stand til i Brændselssæsonen

1941/42 at levere det af Sagsøgte ønskede Kvantum udenlandsk Brændsel, har været berettiget til — uanset Forliget — at foretage sit Indkøb af saadant Brændsel hos Randers Kul-Kompagni, der havde erklæret sig villig til at afgive en Garanti som den nævnte. Saafremt Sagsøgte havde paabegyndt sine Indkøb hos Sagsøgeren uden dennes Garanti for fortsatte Leverancer, vilde Sagsøgeren — efter Sagsøgtes videre Anbringende — senere under et eller andet Paaskud have kunnet standse Leverancerne, og Sagsøgte vilde da have været udsat for intet Brændsel at kunne faa, idet de øvrige Brændselshandlere, herunder Randers Kul-Kompagni, under de herskende Forhold kun leverer til deres faste Kunder.

Sagsøgeren har som Part forklaret, at han paa Grund af de usikre Tilførselsforhold ikke var i Stand til at afgive den af Sagsøgte ønskede Garanti, og at Grunden til, at han sidst i Marts 1942 — i Slutningen af Brændselssæsonen — ikke kunde levere Sagsøgte de af dem ønskede Cinders, var den, at Tilførslerne paa Grund af Isvanskeligheder helt havde svigtet.

Efter det foreliggende findes Sagsøgte — der saavel i det af Vestre Landsrets fornævnte Dom omfattede Tidsrum, 30. Juli 1940 til 27. Februar 1941, som i Tiden fra sidstnævnte Dato, til Anmodningen om Garantitilsagn fremsattes i Juli Maaned 1941, i Strid med Forligets Bestemmelse havde undladt at aftage sit Forbrug af udenlandsk Brændsel hos Sagsøgeren — ikke at have haft Føje til paa Grundlag af Sagsøgerens Nægtelse af at give den ønskede Garanti, der ikke er hjemlet i Forliget, fortsat at tilsidesætte den nævnte Bestemmelse, og han maa derfor anses pligtig at erstatte Sagsøgeren det Tab, denne maatte have lidt herved.

Til Støtte for sin Frifindelsespaastand har Sagsøgte yderligere gjort gældende, at der ikke ved Sagsøgtes Forhold er tilføjet Sagsøgeren noget Tab, idet det som Følge af, at Tilførslerne til Landet af udenlandsk Brændsel i det paagældende Tidsrum var meget begrænsede, ikke vilde have været muligt for Sagsøgeren, udover den Beholdning han sædvanlig omsatte, og som han maa antages at have afsat, at fremskaffe et Kvantum svarende til det, Sagsøgte kunde have aftaget, eller nogen Del deraf.

Grosserer-Societetets Komité har i en Erklæring af 14. August 1942 udtalt, at det maa antages, at Sagsøgeren i Tiden fra Marts 1941 til Juni 1942 har været i Stand til uden Vanskelighed at sælge de begrænsede Importmængder, der har staaet til hans Raadighed.

Det kan nu ikke ved det oplyste anses godtgjort, at Sagsøgeren, hvis Omsætning af udenlandsk Brændsel i 1941—42 androg 3550 Tons, havde været ude af Stand til — udover det af ham til anden Side solgte — at fremskaffe det til Dækning af Sagsøgtes Behov nødvendige Kvantum, og det maa derfor antages, at Sagsøgte ved de i Strid med Forliget foretagne Indkøb hos Randers Kul-Kompagni har unddraget Sagsøgeren en til disse svarende forøget Omsætning.

Fra Sagsøgerens Side er der henvist til, at en Vejledning til Fastsættelsen af hans Tab herved kan faas gennem Handelsministeriets Bekendtgørelse Nr. 341 af 27. Juni 1940 om midlertidige Bestemmelser angaaende Handel med importerede Kul, Koks og Cinders m. v., hvor-

efter Prisen paa de paagældende Varer ved Salg fra Ladningsmodtager til Videreforsandler ikke maa overstige Summen af Varens Dagspris, Fragt, Forsikringspræmie, Tillæg for Undervægt og Sviind samt nogle ved Bekendtgørelsens § 1, Stk. 1, Nr. 4, jfr. samme Paragrafs 3. Stk., nærmere fastsatte Beløb »til Dækning af alle andre Omkostninger samt Nettoavancer og sædvanlige Rabatter — — —« Den under Sagen indsogte Erstatning er udregnet af Sagsøgeren med Benyttelse af de nysnævnte Beløb paa Grundlag af det forommeldte af Sagsøgte indkøbte Kvantum udenlandsk Brændsel, med Hensyn til hvilket der foreligger specificerede Opgørelser fra Randers Kul-Kompagni. Sagsøgeren har dog erkendt, at det herved fremkomne Tal udgør et Maksimums-Beløb, da de ved Bekendtgørelsen fastsatte Beløb foruden Nettoavance som nævnt omfatter forskellige Udgifter.

I en efter Domsforhandlingens Afslutning paa Rettens Foranledning fremsendt Skrivelse har Sagsøgeren til Bekræftelse af et under Domsforhandlingen fremsat Anbringende opgjort sine Omkostninger ved Salg af udenlandsk Brændsel samt Brunkul og Tørv til gennemsnitlig 6 Kr. pr. Ton. Under Hensyntagen hertil og til den ved Bekendtgørelse Nr. 482 af 27. November 1941 skete Ændring af de i den ovennævnte Bekendtgørelse Nr. 341 af 27. Juni 1940 § 1, Stk. 1, Nr. 4, fastsatte Beløb har Sagsøgeren derhos opgjort den Nettofortjeneste, som han har mistet som Følge af Sagsøgtes Forhold, til 3892 Kr. 88 Øre.

Som Sagen foreligger oplyst, og idet de saaledes tilvejebragte — ikke nærmere dokumenterede — Oplysninger om Sagsøgerens Omkostninger og Nettofortjeneste, ikke findes at kunne lægges til Grund for en Udregning af Sagsøgerens Tab, vil Erstatningen være at fastsætte ved Rettens Skøn, og den findes efter det foreliggende at kunne fastsættes til 2000 Kr., hvilket Beløb Sagsøgte saaledes vil være at tilpligte at betale Sagsøgeren tilligemed Renter som paastaaet, hvorved bemærkes, at ingen Indsigelse er fremsat mod Rentepaastanden.

Sagsøgte vil derhos have delvis at godtgøre Sagsøgeren Sagens Omkostninger med 200 Kr.

Nr. 139/1943. **Københavns Kommune (Trolle)**

m o d

Tømremester C. A. Tesch's Dødsbo (Bech-Bruun).

(Spørgsmaal om Magistratens Berettigelse til at disponere over et Gadeareal).

Østre Landsrets Dom af 10. April 1943 (V Afd.): Sagsøgte, Københavns Kommune, kendes uberettiget til at tillade Afspærring af den mellem Ejendommene Matr. Nr. 4760 af udenbys Klædebo Kvarter, tilhørende A/S Hellesens Enke & V. Ludvigsen, og Matr. Nr. 4652 af samme Kvarter, tilhørende A/S Anton Berg, liggende Del af Oliemølle-

gade, saaledes at det nævnte Gadeareal stilles til Disposition for A/S Hellesens Enke & V. Ludvigsen og A/S Anton Berg for et Tidsrum af 25 Aar. I Sagsomkostninger betaler Sagsøgte til Sagsøgeren, Tømrermester C. A. Tesch, 400 Kr. inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Efter Dommens Afsigelse er Tømrermester Tesch afgaaet ved Døden og hans Dødsbo indtraadt i Sagen.

I den i Dommen nævnte, den 11. November 1907 tinglæste Deklaration hedder det om de til Vej udlagte Arealer:

»De nævnte Arealer, der ikke, saalænge de henligge som Vej, kunne afspærres for den almindelige Færdsel uden Københavns Magistrats Samtykke, kan Magistraten derhos med Kommunalbestyrelsens Samtykke, naar som helst den ønsker det, overtage helt eller delvist med de deri værende Materialier og Ledninger som offentlig Gade, uden at give noget Varsel eller nogen Tilsigelse, uden at yde noget Vederlag for Arealerne, Materialierne eller Ledningerne og uden at vedkommende Ejere derved fritages for nogen af de dem som Ejere af de paagældende Ejendomme efter den til enhver Tid gældende Lovgivning paahvilende Byrder.«

Seks Dommere bemærker følgende:

De af Appellanten paaberaabte Bestemmelser, navnlig i Byggelov for Staden København Nr. 148 af 29. Marts 1939, findes ikke at indeholde fornøden Hjemmel for, at Indstævntes Ejendomsret over det omstridte Areal skulde være bortfaldet, og Deklarationen af 1907 indeholder kun Hjemmel for Appellanten til at overtage Arealet som offentlig Vej.

Herefter og iøvrigt i Henhold til de i Dommen anførte Grunde stemmer disse Dommere for at stadfæste Dommen, hvorhos de vil paalægge Appellanten at betale Sagens Omkostninger for Højesteret til Indstævnte med 400 Kr.

Tre Dommere bemærker følgende:

Ved den ovennævnte Deklaration maa Indstævnte antages at have givet endeligt og bindende Afkald paa Adgang til at raade over det til Oliemøllegade udlagte Areal, og det maa antages, at Indstævnte har modtaget fuldt Vederlag herfor ved de af Ejerne af de tilstødende Grunde ved Erhvervelsen betalte Grundpriser. Herefter har Indstævnte ikke haft Føje til at forvente paa noget senere Tidspunkt atter at faa Raadighed over Arealet. Under Hensyn hertil og til, at Indstævnte ikke for Tiden ses at have nogen berettiget Interesse i Arealets Benyttelse som Gade, finder disse Dommere ikke, at Indstævnte med Føje kan modsætte sig, at Magistraten for et begrænset Tidsrum har overladt de to Grundejere en begrænset Brugsret over Arealet, jfr. herved Bestemmelsen i § 14, Stk. 3 og Stk. 5, i Byggeloven af 1939, og

de stemmer derfor for at tage Appellantens Frifindelsespaastand til Følge.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Københavns Kommune, 400 Kr. til Indstævnte, Tømremester C. A. Tesch's Dødsbo.

De idømte Sagsomkostninger at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Af sigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Sagsøgeren, Tømremester C. A. Tesch, har i sin Tid anlagt Oliemøllegade i Forbindelse med et af ham gennemført Udstykningsforetagende »Aldersro«. Efterhaanden er de af Udstykningsplanen omfattede Grunde blevet solgt. Oliemøllegade, der har en Bredde af 18 Meter, udgør en Del af Matr. Nr. 1642 udenbys Klædebo Kvarter. Den var oprindelig paatænkt som udgørende en Forbindelse mellem Parkalléen og Lyngbyvej, og den blev ved Deklaration tinglæst den 11. November 1907, i Tilknytning til Udparcelleringen af »Aldersro« mellem Jagtvej, Lyngbyvej og Haraldsgade udlagt af Sagsøgeren ior Strækningen Parkallé—Teglværksgade, men blev i 1925, inden dette Gadestykke var anlagt, endelig nedlagt mellem Parkallé og Rønnegade ved Paategning paa Deklarationen. Fortsættelsen fra Teglværksgade til Lyngbyvej er sikret ved Deklaration, tinglæst den 14. Marts 1904, men kan først kræves gennemført, naar den paagældende Ejendoms Anvendelse til Fabriksbrug ophører. Nærværende Sag drejer sig om Oliemøllegade paa Strækningen Rønnegade—Teglværksgade, gaende omtrent Øst—Vest. Nord for den nævnte Gadestrækning ligger Ejendommen Matr. Nr. 4652, tilhørende A/S Anton Berg, og Syd for Strækningen ligger Ejendommen Matr. Nr. 4760, tilhørende Hellesens Enke & V. Ludvigsen A/S. Om det nævnte Gadestykke har der mellem de to Firmaer, der agter at anvende det til Opførelse af nogle Lagerskure m. v., og Sagsøgeren samt Magistraten været ført Forhandlinger om Arealets Nedlæggelse som Gade og om Sagsøgerens Udleje deraf til de 2 Firmaer for en aarlig Leje af 1800 Kr. Magistraten har nægtet at gaa med til Gadearealets Nedlæggelse som saadant, men er villig til at afspærre Arealet en Aarrække og udleje det til de to Firmaer for en formel aarlig Leje og saaledes, at Arealets Retablering som Gade sikres ved Pant ifølge vedkommende Deklaration.

I en Skrivelse af 10. Maj 1941 fra Magistraten til Sagsøgeren udtaler førstnævnte, at den forlangte aarlige Afgift for en midlertidig Nedlæggelse paa 15 Aar af Oliemøllegade fastsættes til 30 Kr. aarlig. Det hedder videre i Skrivelsen:

»Gadens Areal bliver samtidig med Udgivelsen af den i Byggelovens § 16 nævnte Gadefortegnelse optaget paa denne, og i Henhold til Stk. 3 i nævnte Bestemmelse udgaar Gadearealet af Matrikulen. Der er saa-

ledes ikke fra de private Grundejeres Side noget Ejerforhold til selve Gadearealet ud over det, som følger af Lovgivningens Bestemmelser om de tilstødende Grundejeres Forhold til tilstødende Gade — — —.«

I en Skrivelse — ligeledes af 10. Maj 1941 — fra Magistraten til Hellesens Enke & V. Ludvigsen henvises til en Skrivelse af 8. s. M. fra sidstnævnte »med Anmodning til Magistraten om, da Selskabet er i Begreb med at opføre en Fabriksbygning paa — — — Matr. Nr. 4760 — — — i et Aar, saa længe Byggeforetagendet staar paa, at maatte benytte Oliemøllegade til Anbringelse af nogle midlertidige Træskure til Opbevaring af Raavarer o. lign.« Det hedder dernæst i Skrivelsen:

» — — —

Som det vil være Selskabet bekendt, idet dette refererer til Skrivelse af 23. Juli 1940 fra Magistraten til Tømrermester C. A. Tesch, der har udlagt Arealet til Oliemøllegade, har der imellem denne paa Foranledning af en Anmodning fra Selskabet og fra Ejeren af den ovenfor liggende Grund, Matr. Nr. 4652, Anthon Berg's Chokolade-, Konfekt- & Marcipanfabrik A/S og Magistraten været ført Forhandlinger om en Nedlæggelse af Oliemøllegade. En Nedlægning mener Magistraten ikke at kunne gaa med til, men den har i den citerede Skrivelse af 23. Juli 1940 samt i den i Genpart vedlagte Skrivelse af 10. Maj d. A. udtalt sig om Vilkaarene for en 15-aarig Afspærring og Benyttelse af Oliemøllegade af de 2 til den stødende Virksomheder.

Magistraten maa først udtale som sit principielle Standpunkt, at den ikke sædvanligt ønsker at give Tilladelse til, at der disponeres over Gadearealer i Anledning af Byggeforetagender paa private Grunde, men da Magistraten mener at kunne se den af Selskabet ønskede Afspærring allerede nu som et Led i de Forhandlinger, der har været ført, vil Magistraten som Administrator af Gadearealet, jfr. Byggelov 1939 § 15, give Tilladelse til, at Selskabet udelukkende, dog ikke længere end et Aar fra Dato, benytter Oliemøllegade. Den Afgift, som deraf skal betales, fastsættes af Magistraten.

Men Magistraten maa anmode Selskabet om at iværksætte en Forhandling med Hr. C. A. Tesch og A/S Anton Berg. Resultatet af disse Forhandlinger maa forelægges Magistraten, forinden denne kan give sin endelige Tilladelse til, at Selskabet til Fordel for sig alene udover et Aar disponerer over Oliemøllegade — — —.«

Herpaa svarede Hellesens Enke & V. Ludvigsen A/S den 16. Maj 1941 Magistraten med et Forslag om, at den totale Nedlæggelse af Oliemøllegade tages op til fornyet Overvejelse. Det hedder dernæst i Skrivelsen:

» — — — Som Begrundelse vil vi anføre, at hvis Københavns Magistrat definitivt har givet Afkald paa en projektøret Oliemøllegade fra Rønnegade til Park Allé, og hvis en Fortsættelse af Oliemøllegade ud til Lyngbyvej er stærkt klausuleret, synes det os ubilligt at opretholde det korte Gadestykke, som ikke befærdes og ligger ubenyttet hen.

Hvis Magistraten trods alt ikke mener at kunne indrømme en total Nedlægning af Gaden, anmoder vi indtrængende om, at der i Stedet for en 15 Aars Periode bliver givet Mulighed for et langvarigt Lejemaal af Gadearealet.«

I en Skrivelse af 21. Maj 1941 fra Hellesens Enke og V. Ludvigsen A/S til Sagsøgerens Repræsentant A. Øhlenschlæger henvises til Magistratens under 10. s. M. for eet Aar meddelte Tilladelse til Raadighed over den paagældende Del af Oliemøllegade. Det hedder dernæst i Skrivelsen:

» — — — Imidlertid ønsker vi meget gerne ved samme Lejlighed at faa ordnet Gadens Forhold ud over det første Aar, og vi vil herom tillade os at optage Forhandlinger med A/S Anthon Berg og Dem i den nærmeste Fremtid. — — —.«

Ovennævnte Ansøgning af 16. Maj 1941 besvarer Magistraten den 8. Juni 1941 overfor Hellesens Enke & V. Ludvigsen under Henvisning til Magistratens Skrivelse af 10. Maj 1941 til Selskabet — derhen, »at en Afspærring for et længere Aaremaal og den Maade, hvorpaa dette skal ske, maa være Genstand for nærmere Forhandling med Hr. C. A. Tesch og A/S Anton Berg.« Det hedder derhos: »Magistraten har i Skrivelse af 10. Maj 1941 udtalt, at Resultatet af saadanne Forhandlinger maa forelægges den, forinden den kan give sin endelige Tilladelse til, at Selskabet til Fordel for sig selv alene ud over 1 Aar disponerer over Oliemøllegade.

Fra Magistraten vil der ved saadanne Forhandlinger intet være at indvende imod, at disse sker paa Grundlag af en Tidsperiode paa 20—25 Aar.«

I Brev af 24. Juli 1941 til Alb. Øhlenschlæger gør Hellesens Enke & V. Ludvigsen A/S ham bekendt med fornævnte Korrespondance med Magistraten, og det hedder dernæst i Brevet: »I Mellemtiden har vi udarbejdet en Plan til Deling af Gadearealet mellem A/S Anton Berg og os. Denne Plan, som er godkendt af A/S Anton Berg, er det vor Hensigt at forelægge Magistraten.

Forinden vi foretager dette Skridt, vil vi dog spørge Dem, om De ønsker en yderligere Konference om Sagen — — —.«

I Skrivelse af 3. December 1941 fra Magistraten til de 2 interesserede Fabrikker tillades den ansøgte Afspærring for 25 Aar af Oliemøllegade paa Betingelse af, at Oliemøllegade ikke vil blive nedlagt som Gade, og at Gadens Areal samtidig med Udgivelsen af den i Byggelovens § 16 nævnte Gadefortegnelse bliver optaget paa denne, at Gadearealet i Henhold til Bestemmelsens Stk. 3 udgaar af Matrikullen, samt at Selskaberne i nævnte Tidsrum kan benytte Gadearealet efter en mellem dem aftalt Delingslinie. Det hedder dernæst i Tilladelsen bl. a.:

» — — —

Forholdets Midlertidighed og Forpligtelse til Gadens Retablering maa sikres ved Deklaration tinglyst uden præjudicerende Retsanmærkning paa Selskabernes Ejendomme. Som Sikkerhedsstilling for Gadens Retablering maa Deklarationen være pantstiftende for et Beløb af 3000 Kr., saafremt Selskaberne kan erklære, at de ikke vil fjerne Vejbefæstelsen, i modsat Fald maa Deklarationen være pantstiftende for et Beløb af 9000 Kr.

Afgiften for det afspærrede Gadeareal udgør for hver af Selskaberne 15 Kr. aarligt. — — —

Magistraten har ingen Kundskab om, hvorvidt der som Følge af det gamle Gadeforhold maatte bestaa Aftaler eller lignende mellem Selskaberne og den tidligere Gadeejer Hr. C. A. Tesch, men Kommunen forudsætter, at Selskaberne selv ordner saadanne eventuelle Forhold, der er Magistraten som Gademyndighed uvedkommende. Det bemærkes i denne Forbindelse, at der ved Gadens Optagelse paa Gadefortegnelsen ikke længere findes nogen privat Gadeejer, og der kan heller ikke fra de private Grundejeres Side foreligge noget Ejerforhold til selve Gadearealet ud over det, som følger af Lovgivningens Bestemmelser om de tilstødende Grundejeres Forhold til tilstødende Gade. — — —.

I en Skrivelse af 7. Februar 1942 til Sagsøgerens Sagfører fastholdt Magistraten sin Stilling til det af de to Firmaer fremsatte Ønske om en midlertidig Afspærring af Oliemøllegade. I Skrivelsen hedder det bl. a.: »Dette Spørgsmaal Afgørelse er af Loven henlagt til Magistraten alene, og denne maa derfor henholde sig til Lovens Fremgangsmaade og til, hvad der er udtalt i Skrivelsen af 3. December 1941, som hermed bliver Dem bekendt. De vil, saafremt De har Krav paa Henvendelse fra de 2 Firmaer, stadig kunne henvende Dem til dem.«

Sagsøgeren har under nærværende den 16. December 1942 anlagte Sag overfor Sagsøgte, Københavns Kommune, nedlagt følgende Paastand:

Sagsøgte kendes uberettiget til at tillade Afspærring af den mellem Ejendommene Matr. Nr. 4760 af udenbys Klædebo Kvarter, tilhørende A/S Hellesens Enke & V. Ludvigsen, og Matr. Nr. 4652 af samme Kvarter, tilhørende A/S Anton Berg, liggende Del af Oliemøllegade, saaledes at det nævnte Grundareal stilles til Disposition for A/S Hellesens Enke & V. Ludvigsen og A/S Anton Berg for et Tidsrum af 25 Aar. Subsidiært paastaas Sagsøgte dømt til at anerkende, at Sagsøgeren i Forhold til Magistraten er Ejer af det ommeldte Gadestykke.

Sagsøgeren maa formene, at Magistraten ikke i Medfør af sin Raadighed over Gaden kan træffe en Disposition som sket, der gaa udover, hvad Formaalet med den ved Lovgivningen bestemte Raaden over Gader kræver, og at Gadens Areal, hvis Gaden som saadan blev nedlagt, vilde tilkomme Sagsøgeren som Ejer af Arealet, der ingensinde er overgaaet i offentlig Eje.

Sagsøgte paastaar Frifindelse. Da Magistraten modtog et Andragende fra Sagsøgeren af 7. Februar 1940 om Tilladelse til Nedlægning af Oliemøllegade paa Strækningen Rønnegade—Teglværksgade, hvori anføres, at der saa godt som aldrig foregaar Færdsel af Vogne og Publikum paa det omhandlede Gadeareal, blev Spørgsmaalet gjort til Genstand for en grundig Overvejelse. Man naaede herunder til den Opfattelse, at Gaden naturligt falder ind i Færdselsnettet i Kvarteret og derfor ikke bør nedlægges, men da det maatte erkendes, at Strækningen ikke for Tiden har nogen trafikal Betydning, og da der ikke findes Ejendomme, som alene har Facade til denne Gade, mente man at kunne gaa med til en midlertidig Afspærring af Arealet, saaledes at dette midlertidigt overlodes de tilstødende Grundejere til Benyttelse. Ifølge de inden Byggeloven af 1939 gældende matrikulære Regler, staar Oliemøllegade og de andre i Deklarationen af 1907 nævnte private Gader, stadig — uanset den nu fuldbyrdede Udstyknings — opført under det

Matr. Nr., som angav Moderejendommen, og Sagsøgeren er derfor i Tingbøgerne opført som Ejer af disse. En saadan Ejendomsret over disse private Gader havde dog allerede inden Byggeloven af 1939 praktisk set intet Indhold. Alle Forpligtelser overfor det Offentlige paahvilede de tilstødende Grundejere. Sagsøgte henviser særlig til Gadeloven af 14. December 1857, smh. med L. Nr. 85 af 31. Marts 1926, §§ 2, 3 og 8, til Politivedtægten af 1. Marts 1913 §§ 21 og 88 o. ff. og til Bygningslov af 12. April 1889 §§ 6—9. Den saakaldte Gadeejer kunde dernæst ikke (jfr. bl. a. Deklarationen af 1907) hverken nedlægge eller afspærre Gaden eller betinge sig Vederlag for Gadens Overtagelse som offentlig eller for dennes midlertidige Afspærring. Ifølge Retspraksis havde derhos de tilstødende Grundejere selvstændig Paataaleret af de paa deres Grunde lagte, byplanmæssige Servitutter. I Tidens Løb viste det sig, at denne formelle Ejendomsret til en privat Gade kunde give Anledning til forskellige Vanskeligheder (smh. Rigsdagstidende Till. A Sp. 3095) og Byggelov Nr. 148 for Staden København af 29. Marts 1939 § 14, 3. Stk., indførte derfor den, som det hedder i Magistratens Motiver, ordensmæssige Bestemmelse, at saadanne private Gadearealer udgaar af Matrikulen, naar Gaden er opført paa den i § 16 omhandlede Gadefortegnelse, som det nu er sket. Lovens § 14, 4. Stk., giver dernæst Regler om Afløsning af eventuelle privatretlige Rettigheder og Forpligtelser, og § 14, 5. Stk., giver Magistraten Beføjelse til at udstede Skøde paa umatrikulerede Gadearealer. Lov 1939 § 15 viser, at Ordet: Gade omfatter baade offentlige og private Gader. Lov 1939 § 27 henlægger Forvaltningsmyndigheden over alle anlagte Gader til Magistraten. derunder, jfr. § 27, Stk. 3, Ret til at afspærre Gader. Lov 1939 § 28 giver Regler om Nedlægning ogsaa af private Gader samt med Tilskødningsret for Magistraten, jfr. § 28, 3. Stk. Endelig viser §§ 49 og 52, at en Gade delvist anses som en Art Tilbehør til de tilstødende Grunde. I nærværende Tilfælde har Magistraten midlertidigt afspærret en Gade, som af færdsmæssige Hensyn ikke for nærværende Tid findes at kunne kræves opretholdt overfor den Interesse, som de tilstødende Grundejere, store Industrivirksomheder, har i en Udvidelse af deres Virksomhed. For at overlade Grundejerne Arealet har Magistraten kun betinget sig en formel Afgift paa ialt 30 Kr. aarlig til Dækning af Udgifterne ved Administration, hvorimod Sagsøgeren, som ikke har nogen Interesse i Arealet, og som i sin Tid har solgt de tilstødende Grunde som Facadegrunde, for at udleje Arealet til Grundejerne havde betinget sig en Leje paa ikke mindre end 1800 Kr. om Aaret. Af de foran refererede Bestemmelser, jfr. ogsaa Deklarationen af 1907, vil fremgaa, at Byggeloven af 1939 kun klart har tegnet op de tidligere gældende spredte Bestemmelser om private Gader, samt at Sagsøgeren aldrig har haft nogen Indflydelse paa Magistratens Dispositioner eller Krav paa

Færdig fra Trykkeriet den 10. April 1944.

G. E. C. Gads Forlag.

Triers Bogtrykkeri (Chr. & G. Lind). — København

Højesteretstidende.

Udgivere: Højesterets Protokolsekretærer.

88. Aargang

Højesteretsaaret 1944.

Nr. 4

Fredag den 31. Marts.

nogetsomhelst Vederlag i Anledning af, at det af ham i 1907 som et nødvendigt Led i en Udstykning af Terrænet udlagte Gadeareal midlertidigt afspærres og overlades de tilstødende Grundejere.

Det ses ikke, at den af Magistraten efter Ansøgning af de ovennævnte 2 Firmaer tilladte Afspærring og Udlejning paa 25 Aar af det under Sagen omhandlede Gadeareal er begrundet ved de i Lov Nr. 148 af 29. Marts 1939 § 27, Stk. 3, nævnte almene Hensyn eller iøvrigt er hjemlet ved Loven.

Herefter, og idet Tømrmester C. A. Tesch's Beføjelse til at optræde som Sagsøger ikke er bestridt af Sagsøgte, vil der være at give Dom efter Sagsøgerens principale Paastand.

I Sagsomkostninger vil Sagsøgte have at godtgøre Sagsøgeren 400 Kr.

Lørdag den 1. April.

Nr. 58/1944. Ingeniør **O. Sandberg** (Landsretssagf. Pers)

mod

Firmaet **A. Seibæks Eftf.** ved dets ansvarlige Indehavere Ingeniør, cand. polyt. **J. Henriksen** og Direktør **A. Rasmussen** (Overretssagfører Vibe-Hastrup).

Kendelse afsagt af den ved Lov Nr. 55 af 23. Marts 1937 nedsatte Voldgiftsret for København m. m.: Ved Lejekontrakt af 4. April 1941 lejede Sagsøgerne, Firmaet A. Seibæks Eftf. ved dets ansvarlige Indehavere, Ingeniør, cand. polyt. J. Henriksen og Direktør A. Rasmussen, for en aarlig Leje af 1500 Kr. et Lokale i Ejendommen Kigkurren 6, nemlig Stuen, »bestaaende af Forrum fra Trappe samt Fabrikslokale tilsammen 117 m² for at benyttes til lettere Fabrikation, der ikke maa være brandfarlig.«

Ejendommen blev i December 1943 erhvervet af Sagsøgte, Direktør O. Sandberg, der under 27. s. M. med kontraktmæssigt Varsel opsagde Sagsøgerne til Fraflytning den 1. April 1944.

Grundlaget for Opsigelsen var dels den, at Ejendommens Ombygning vilde medføre, at det lejede maatte rømmes delvis, dels at Ingeniør Sandberg selv ønskede at benytte de paagældende Lokaler til

sin Forretningsvirksomhed jfr. herved Indenrigsministeriets Bekendtgørelse Nr. 265 af 29. Maj 1943 af Lov om Leje § 56, Stk. 1, Nr. 1 og Nr. 6.

Sagsøgerne protesterede straks mod Opsigelsen, hvorefter Sagsøgte under 13. Januar 1944 indbragte Spørgsmaalet om Opsigelsens Gyldighed for Boligretten.

Sagsøgerne har herefter, da de maa anse sig for beskyttede i Medfør af Lov Nr. 55 af 23. Marts 1937 under 15. Januar 1944 forelagt Spørgsmaalet om Opsigelsen for nærværende Voldgiftsret, idet de har nedlagt Paastand paa, at Opsigelsen kendes uberettiget.

Sagsøgte har principalt paastaaet Sagen afvist, idet han har gjort gældende, at en Virksomhed af den Art, som Sagsøgerne driver, overhovedet ikke er beskyttet efter ovennævnte Lov. Subsidiært har han paastaaet Frifindelse.

Det er for Voldgiftsretten oplyst, at Virksomheden bestaar af »Finmekanik«, og at der foruden en Hovedkunde, der aftager ca. 60 pCt. af, hvad der forarbejdes, er forskellige mindre Kunder og Aftagere, der bor umiddelbart ved Virksomheden.

Voldgiftsretten har beset Forholdene paa Stedet.

Sagen er optaget til Kendelse alene forsaavidt Formaliteten angaar.

Da det først efter en nærmere Prøvelse vil kunne konstateres, om en Virksomhed af den omhandlede Beskaffenhed er udelukket fra Beskyttelse efter Erhvervsloven, findes Voldgiftsretten at være kompetent til at paakende Spørgsmaalet i Realiteten.

Thi er agtes:

Den nedlagte Afvisningspaastand kan ikke tages til Følge.

Højesterets Kæremaalsudvalgs Kendelse.

Den paakærede Kendelse er afsagt af den ved Lov Nr. 55 af 23. Marts 1937 nedsatte Voldgiftsret for København m. m.

I Paakendelsen har tre Dommere deltaget.

Da det ikke paa Forhaand kan anses udelukket, at Virksomhedens stedlige Forbliven i Ejendommen er af væsentlig Betydning og Værdi for Virksomheden, har det indkærede Firma Krav paa at faa Sagen paakendt i Realiteten, og Kendelsen vil derfor være at stadfæste.

Thi bestemmes:

Voldgiftsrettens Kendelse stadfæstes.

Mandag den 3. April.

Nr. 6/1944.

Rigsadvokaten

mod

Ernst Vilhelm Rasmussen (Em. Christensen),

der tiltales for Overtrædelse af Straffelovens § 224, jfr. §§ 222 og 21, og § 237, jfr. § 21.

Østre Landsrets Dom af 9. December 1943 (Københavnske Nævningekreds): Tiltalte, Ernst Vilhelm Rasmussen, bør straffes med Fængsel i 4 Aar, hvoraf 5 Maaneder anses udstaaet. Tiltalte udreder Sagens Omkostninger, derunder Salær 300 Kr. til den ham for Landsretten beskikkede Forsvarer, Landsretssagfører Qvortrup.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret under Medvirken af Nævninger og paaanket af det Offentlige til Skærpelse af Straffen.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde vil den være at stadfæste, dog at Straffetiden findes at burde fastsættes til otte Aar og at der nu for udstaaet Varetægtsfængsel fradrages 200 Dage.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande, dog at Straffetiden fastsættes til otte Aar, hvoraf 200 Dage anses som udstaaet. I Salær for Højesteret tillægges der Højesteretssagfører Emanuel Christensen 100 Kr., der udredes af Tiltalte, Ernst Vilhelm Rasmussen.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Under denne Sag, i hvilken Forundersøgelse er foretaget ved Københavns Byrets 4. Afdeling, tiltales Ernst Vilhelm Rasmussen ifølge Statsadvokatens Anklageskrift af 23. Juni 1943 til at lide Straf for:

A.

Forsøg paa Sædelighedsforbrydelse efter Straffelovens § 222, Stk. 1, jfr. §§ 224 og 21, og Forsøg paa Manddrab efter Straffelovens § 237, jfr. § 21, ved den 5. April 1943 Kl. ca. 17,30 paa Trappegangen til Ejendommen Tinggaarden 13, at have grebet fat i Lis Kamma Sørensen, født den 24. Januar 1931, og i den Hensigt at behandle hende uterligt at have slæbt hende ned i Beskyttelsesrummet i Kælderen, hvor han lagde hende paa Gulvet og derefter forsøgte at kvæle hende ved et kraftigt Kværkningsgreb om Halsen.

B.

Underslæb efter Straffelovens § 278 ved i Februar—Marts 1943 svigagtigt til egen Fordel at have forbrugt ialt 73 Kr. 42 Øre, som Tiltalte for Dansk Centralagentur, Stormgade 20, havde indkasseret hos en Del Abonnenter paa forskellige Ugeblade.

Tiltalte er født den 14. Juni 1914 og ikke tidligere straffet.

Om Tiltalte, der har været indlagt til mental Undersøgelse paa Rigshospitalets psykiatriske Klinik, har Retslægeraadet i Erklæring af 11. November 1943 udtalt:

» — — at Raadet kan tiltræde den af klinikens overlæge den 26. oktober 1943 afgivne erklæring, hvorefter den paagældende ikke er

aandssvag og ikke har været sindssyg paa gerningens tidspunkt. Han er en karaktersvag person, der de sidste aar har været hengiven til overdreven spiritusnydelse, uden at han dog kan betegnes som forfalden til drukkenskab. Paa gerningens tidspunkt har han været paavirket af spiritus, og kværkningsforsøget maa opfattes som en kortslutningsreaktion. Paavirketheden ses ikke at have haft nogen patologisk karakter. Han kan ikke antages at være sexuel abnorm.

Han kan principielt ikke anses for uegnet til paavirkning gennem straf, men han har under sagens behandling faaet en sindssygdom, fængselspsykose, som ikke er afløbet, og som med stor sandsynlighed vil blusse op ved eventuel afsoning. Raadet maa derfor anbefale, at han forbliver paa psykiatrisk afdeling eller sindssygehospital, indtil han er helbredet.

Det maa endvidere anbefales, at der meddeles ham afholdspaalæg.«

For saa vidt angaar Forhold A er der stillet Nævningerne to Hovedspørgsmaal, dels om Tiltalte er skyldig i Forsøg paa Sædelighedsforbrydelse som nævnt ved at have grebet fat i Lis Sørensen og i den Hensigt at behandle hende uterligt at have slået hende ned i Beskyttelsesrummet i Kælderen, hvor han lagde hende paa Gulvet, dels om han er skyldig i Forsøg paa Manddrab ved i Beskyttelsesrummet at have forsøgt at kvæle hende ved et kraftigt Kværkningsgreb om Halsen.

Ved Nævningernes Kendelse, som Retten lægger til Grund, har Nævningerne besvaret disse Spørgsmaal bekræftende. De har derhos svaret bekræftende paa et dem stillet Tillægsspørgsmaal om Anvendelse af Straffelovens § 85 med Hensyn til det i sidstnævnte Hovedspørgsmaal beskrevne Forhold.

Nævningerne har svaret benægtende paa det dem stillede Spørgsmaal vedrørende Forhold B.

Tiltalte vil herefter være at anse efter Straffelovens § 224, jfr. § 222, Stk. 1, jfr. § 21 og § 237, jfr. § 21 sammenholdt med § 85 med Fængsel i 4 Aar, hvoraf 5 Maaneder anses udstaaet.

Tirsdag den 4. April.

Nr. 237/1942. Læge **G. Soetmann** (Svane)

m o d

Viborg Andelsmejeri (Rode).

(Betaling af Overskud for Mælkeleverancer).

Dom afsagt af Retten for Viborg Købstad m. v. 10. December 1941: De Indstævnte, Viborg Andelsmejeri, bør in solidum med Medindstævnte Bestyrer Viggo Jensen til Sagsøgeren, Læge G. Soetmann, betale 586 Kr. 39 Øre med Renter 5 pCt. aarlig fra den 22. September 1941, til Betaling sker. Sagens Omkostninger ophæves. Naar de Indstævnte har betalt til Sagsøgeren, indtræder de i Sagsøgerens Ret efter den i Sagen den 5. November 1941 afsagte Dom over Bestyrer

Viggo Jensen forsaa vidt angaar det betalte Beløb. At efterkommes inden 15 Dage efter Dommens Afsigelse.

Vestre Landsrets Dom af 6. Juli 1942 (I Afd.): Appellanterne, Viborg Andelsmejeri, bør for Tiltale af Indstævnte Læge G. Soetmann, i denne Sag fri at være. Sagens Omkostninger for begge Retter betaler Indstævnte Soetmann til Appellanterne med 200 Kr., medens Sagens Omkostninger i Forholdet til Indstævnte Bestyrer Viggo Jensen ophæves. De idømte Sagsomkostninger udredes inden 15 Dage.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Vestre Landsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

I Underrettens Dom er det med Rette antaget, at der ikke fra Viggo Jensens Stilling som Bestyrer hos Appellanten kan drages nogen Slutning med Hensyn til hans Bemyndigelse til paa Appellantens Vegne at modtage og afgive Kvittering for det Appellanten tilkommende Overskud for Mælkeleverancer til Indstævnte.

Da Indstævnte derhos ikke har oplyst andre Omstændigheder, hvorpaa de med Føje kunde støtte en Antagelse om en saadan Bemyndigelse for Jensen, findes Indstævnte i Overensstemmelse med den af Appellanten nedlagte Paastand at burde betale til Appellanten 586 Kr. 39 Øre med Renter.

Sagens Omkostninger for alle Retter vil Indstævnte have at betale Appellanten med 600 Kr.

Thi kendes for Ret:

Indstævnte, Viborg Andelsmejeri, bør til Appellanten, Læge G. Soetmann, betale 586 Kr. 39 Øre, med Renter heraf 5 pCt. aarlig, fra den 22. September 1941, til Betaling sker, samt Sagens Omkostninger for alle Retter med 600 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Underrettsdommens Præmisser er saalydende:

Under dene Sag paastaar Sagsøgeren, Læge G. Soetmann, Viborg, de Indstævnte, Viborg Andelsmejeri v/ Formand Forstander Fastrup, Overlund, samt Bestyrer Viggo Jensen, Gl. Ry, dømt til in solidum at betale 586 Kr. 39 Øre med Renter 5 pCt. aarlig fra Stævningens Dato den 22. September 1941, til Betaling sker.

I Stævningen har Sagsøgeren givet følgende Sagsfremstilling:

Indstævnte Viggo Jensen, der havde været ansat som Bestyrer paa den Sagsøgeren tilhørende Gaard, Asmildgaard, i Overlund, fratraadte sin Tjeneste hos Sagsøgeren ved Udgangen af April Maaned 1941. Den 29. April var han i den Anledning inde hos Sagsøgeren og fik udbetalt

sin Løn og afgav Kvittering for at have modtaget sit Tilgodehavende. Den 30. April henvendte han sig paa Medindstævnte Viborg Andelsmejeri og fik hos dettes Kasserer udbetalt det Sagsøgeren tilkommende Overskud for Mælkeleverancer 586 Kr. 39 Øre, hvilket Beløb han beholdt og forbrugte.

Da Sagsøgeren den 3. Juni selv vilde hæve Beløbet, fik han oplyst, at Indstævnte havde faaet dette udbetalt ved at forevise en Kvittering underskrevet med Indstævnte Jensens eget Navn. Da Andelsmejeriet normalt plejede at indsætte de Sagsøgeren tilkommende Mælkepenge paa hans Konto i Sparekassen, var Sagsøgeren gaaet ud fra, at dette ogsaa vilde ske med Overskudet. Indstævnte Jensen havde ingen Bemyndigelse til at hæve Mælkepenge eller Overskud, og havde ej heller tidligere gjort dette overfor Mejeriet. Da Mejeriet desuden havde sendt Kvitteringer ud til Andelshaverne, for at disse kunde underskrive dem, og Mejeriet dermed kunde sikre sig, at Pengene blev udbetalt til rette Vedkommende, maa det betegnes som meget uforsigtigt af Mejeriet at modtage en Kvittering, der ikke var underskrevet af Ejeren selv. Mejeriet kunde let have faaet at vide, at Jensen ikke skulde have Pengene ved at forespørge Sagsøgeren f. Eks. telefonisk herom.

Paa Sagens første Tægtedag er der, da Indstævnte Jensen udeblev, afsagt Dom i Sagen for hans Vedkommende.

De Indstævnte har paastaet sig frifundet, idet de hævder, at der foreligger en Stillingsfuldmagt for Bestyreren, der maa være beføjet til at foretage de Handlinger, der ligger indenfor Ejendommens normale Drift, og det hævdes, at herunder falder det at kunne kvittere for Ejendommens normale Indtægter.

Sagsøgeren har oplyst, at Indstævnte Jensen har været Bestyrer for ham fra 12. Juli 1940 til 1. Maj 1941. Overskud i Mejeriet hæves to Gange aarlig efter forudgaaet Meddelelse til Andelshaverne. Overskudet i Oktober 1940 hævdede Sagsøgeren personlig, idet han var til Stede sammen med Jensen. Om Sagsøgeren selv kvitterede, kan han ikke huske. Han har ikke meddelt Jensen nogen Fuldmagt til at hæve Beløbet paa Mejeriet.

Næstformanden i Mejeriet, Gaardejer Peder Th. Møller, har forklaret, at Overskud i Mejeriet udbetales to Gange aarlig. Naar der er Bestyrer paa en Ejendom, plejer en saadan at hæve Pengene. Der er andre Bestyrere i Kredsen, og disse kvitterer i Almindelighed for Overskudet.

Husmand Lautrup, Viborg Vestermark, der er Kasserer i Mejeriet, har forklaret, at han ikke husker, hvorledes Udbetalingen til Sagsøgeren fandt Sted og har ikke Kvitteringen fra denne Udbetaling. Da Bestyrer Jensen hævdede Pengene den 30. April, vidste Vidnet, at han skulde forlade Pladsen den 1. Maj, men han nærede ingen Betænkelighed ved at udbetale Pengene til Bestyreren.

Begrebet Bestyrer af en Landejendom kan ikke siges at være af en saadan fast fælles Beskaffenhed, at det maa erkendes, at en Bestyrer er udrustet med en Stillingsfuldmagt til at kvittere for Ejeren Tilgodehavender, selv om de vedrører Ejendommen. Det er naturligt, at en Bestyrer paa en Landejendom, som Ejeren ikke selv bebor, er udrustet

med Beføjelse til at foretage Dispositioner vedrørende den daglige Drift, idet saadanne ofte maa træffes, uden at der kan blive Lejlighed til at indhente Ejerens Ordre. Men om noget saadant er der ikke Tale, naar det drejer sig om Udbetaling af et Beløb som det under Sagen omhandlede, idet en saadan Udbetaling meget vel vil kunne vente, til Ejeren kan komme til Stede og hæve Beløbet. Skal Bestyreren kunne hæve et saadant Tilgodehavende, maa der enten foreligge en udtrykkelig Fuldmagt eller en gennem Praksis i det paagældende Forhold eller paa anden Maade opstaaet tiltiende Fuldmagt, og om noget saadant er der ikke Tale i denne Sag.

Mejeriet vil derfor være at dømme til at betale det paastævnte Beløb til Sagsøgeren, hvorhos det i Dommen vil være at bestemme, at Mejeriet, naar det har betalt til Sagsøgeren, har Regres til Bestyrer Jensen efter den den 5. November 1941 over denne i Sagen afsagte Dom.

Sagens Omkostninger findes efter Omstændighederne at kunne ophæves.

Landsretsdommens Præmisser er saalydende:

Den indankede Dom er afsagt den 10. December 1941 af Retten for Viborg Købstad m. v.

Efter Dommen Afsigelse har Indstævnte Jensen afgivet Forklaring. Ifølge denne passede han selvstændig Driften af Gaarden og førte Regnskaberne, ligesom han havde Fuldmagt til at oppebære Indtægterne og afholde Udgifterne, forsaavidt han laa inde med disponible Midler hertil. Han foretog saaledes selvstændig Indkøb til Gaardens Drift og udbetalte Lønninger og andre Udgifter.

Indstævnte Soetmann har bestridt Rigtigheden af denne Forklaring, idet han særlig har anført, at han selv førte specificerede Regnskaber vedrørende Driften og daglig gav Jensen Anvisninger angaaende denne, saaledes at Jensens Stilling, uanset at han benævnedes Bestyrer, nærmest maatte opfattes om en Karls.

Det fremgaar af den i Dommen nævnte Kvittring af 29. April 1941, at Jensen ved den paagældende Lejlighed har faaet udbetalt — foruden Løn, Kostpenge og Betaling for Feriemærker — Godtgørelse for udlagte Beløb til Lønninger til blandt andet Tjenestepige og Kontrolassistent samt til Reparationer, Plantning og Karetmagerarbejde.

Medens Jensen har forklaret, at han ved den i Dommen nævnte Udbetaling af Mejerioverskud i Oktober 1940 personlig fik dette udbetalt, har Soetmann forklaret, at han ikke bestemt husker, hvem der kvitterede for og af Mejeriet modtog Overskudsbeløbet, men han husker, at han efter Udbetalingen i sit Hjem betalte Jensen et Gratiale af 100 Kr. af Beløbet.

Efter alt det foreliggende findes Appellanterne at have haft Føje til at gaa ud fra, at Jensen efter den Stilling, han indtog, var bemyndiget til at hæve det paagældende Overskud, og Appellanternes Frifindelsespaastand vil derfor være at tage til Følge. Efter dette Udfald af Sagen bliver der ikke Spørgsmaal om at tillægge Appellanterne Regres overfor Indstævnte Jensen.

Til Appellanterne vil Indstævnte Soetmann have at betale Sagens Omkostninger for begge Retter med 200 Kr., medens Sagens Omkostninger i Forhold til Indstævnte Jensen, der er udeblevet for Landsretten, bliver at ophæve.

En af de voterende Dommere afgav følgende

D i s s e n s:

Jeg er med den indankede Dom enig i, at Stillingen som Bestyrer af en Gaard ikke i og for sig legitimerer vedkommende til at modtage Betaling af de Gaarden vedrørende Indtægter paa Ejerens Vegne. Herefter, samt da der ikke er oplyst noget Forhold, hvoraf Appellanterne har kunnet slutte, at Indstævnte Soetmann samtykkede i, at Udbetaling af det omhandlede Beløb fandt Sted til Indstævnte Jensen, mener jeg, at Appellanterne ikke er irigjort ved den stedfundne Betaling, og jeg voterer derfor for at stadfæste Underretsdommen.

Sagens Omkostninger for Landsretten vil jeg paalægge Appellanterne at betale Indstævnte Soetmann med 100 Kr., iøvrigt vilde jeg ophæve Omkostningerne.

Nr. 70/1944. **Stenografisk Selskab** (Hartvig Jacobsen)

m o d

Skoleleder Fru **Stella Kornerup** (Selv).

Højesterets Kæremaalsudvalgs Kendelse.

Den i denne Sag af Østre Landsret truine Bestemmelse, hvorefter det er paalagt Sagsøgeren, Stenografisk Selskab, der har hævet Sagen, at udrede 800 Kr. i Sagsomkostninger til Sagsøgte, Skoleleder Fru Stella Kornerup, er paakæret til Højesteret af førstnævnte med Paastand om, at det fastsatte Omkostningsbeløb nedsættes efter Rettens Skøn.

Indkærede har paastaaet Landsrettens Bestemmelse stadfæstet.

I Paakendelsen har tre Dommere deltaget.

Efter samtlige foreliggende Oplysninger findes det fastsatte Sagsomkostningsbeløb at burde bestemmes til 600 Kr. Kæremalets Omkostninger findes Indkærede at burde betale til den Kærende med 80 Kr.

T h i b e s t e m m e s:

I Sagsomkostninger for Landsretten betaler Kærende, Stenografisk Selskab, til Indkærede, Skoleleder Fru Stella Kornerup, 600 Kr. Kæremalets Omkostninger betaler Indkærede til den Kærende med 80 Kr.

Det ikendte at udrede inden 15 Dage efter denne Kendelses Forkyndelse.

Onsdag den 5. April.

Nr. 92/1943. Entreprenør **Carl Nielsen** (Gamborg)

mod

Tandlæge **Gustav Rud** (Kemp).

(Erstatning for Ulemper forvoldt ved Byggearbejder).

Østre Landsrets Dom af 9. Marts 1943 (VII Aid.): Sagsøgte, Entreprenør Carl Nielsen, bør til Sagsøgeren, Tandlæge Gustav Rud, inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse betale 2677 Kr. med Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 21. August 1942, til Betaling sker, og Sagens Omkostninger med 400 Kr. At efterkommes under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret har Appellanten paastaaet sig frifundet mod Betaling af 581 Kr. Indstævnte har paastaaet Dommen stadfæstet.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde vil den være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale til Indstævnte med 400 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Entreprenør Carl Nielsen, til Indstævnte, Tandlæge Gustav Rud, med 400 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

I Tiden fra Begyndelsen af Februar til Slutningen af Maj 1942 lod Sagsøgte, Entreprenør Carl Nielsen, Forhuset til sin Ejendom, Vester-gade Nr. 68 i Odense, ombygge, saaledes at han indsatte ny Hovedtrappe med Elevator indtil Beboelseslejligheden paa 3. Sal og indrettede Beboelseslejligheden paa 2. Sal til Kontorer for sig, idet samtlige Skillerum blev fjernet, Gulvene omlagt og Jernbjælker indskudt i Etageadskillelsen. Lejligheden paa 1. Sal var udlejet dels til Assurandør Suhr, som havde tre Værelser med Adgang kun fra Hovedtrappen, dels til Sagsøgeren, Tandlæge Gustav Rud, som brugte den øvrige Del af Lejligheden til Tandklinik med Adgang fra Hovedtrappen til et Venteværelse og derfra til Klinikværelset, der havde Væg mod Hovedtrappen, hvorefter fulgte de øvrige af ham benyttede Rum langs en Gang mellem Klinikværelset og Køkkentrappen. Arbejderne paa Hovedtrappen varede fra Begyndelsen af Marts til Slutningen af Maj, og i en væsentlig Del

af dette Tidsrum maatte Sagsøgeren og Assurandør Suhrs Klienter benytte Køkkentrappen, saaledes at Klinikværelset maatte tjene som Gennemgang til Venteværelset og Suhrs Værelser.

Under denne ved Retten for Odense Købstad forberedte Sag har nu Sagsøgeren gjort gældende, at Sagsøgte groft har tilsidesat sin Pligt efter § 51 i Lov Nr. 54 af 23. Marts 1937 om Leje til at varsle Sagsøgeren om disse Byggearbejder, saaledes at Sagsøgeren ikke har kunnet træffe Foranstaltninger til at undgaa de med Arbejdet forbundne Ulemper, der bl. a. har paaført Sagsøgeren en akut Nerverlidelse, som bevirkede, at han, skønt længere Rekreation var paakrævet, men ikke har kunnet gennemføres, i al Fald i Tiden mellem 24. April og 28. Juni 1942 i Perioder paa ialt 29 Dage, hvoraf dog 6 Helligdage, har maattet holde Klinikken lukket under Rekreationsophold, ligesom han i mindst lige saa lang Tid derefter kun i det halve Omfang af det normale har kunnet udføre Arbejde paa Klinikken. Han paastaar derfor Sagsøgte tilpligtet at udrede en Erstatning for:

1) Tab af Fortjeneste under Klinikkens Lukning og indskrænkede Drift	Kr. 2566,21
2) Øvrige Ulemper	— 500,00
3) Udgifter til Rengøring	— 51,00
" " Lægehonorar	— 96,00
4) " " Fotografering af Klinikken og Omgivelser til Anskueliggørelse af Ulemperne	— 30,00
5) Udgifter til Honorar til den Revisor, som af hans Regnskaber for de 3 sidste Aar har uddraget Nettofortjenesten ved Klinikkens Drift	— 132,75

tilsammen.... Kr. 3375,96,

med Renter af Beløbet 5 pCt. aarlig fra Stævningens Dato den 21. August 1942.

Sagsøgte, der erkender at skulle dække Sagsøgerens Udgifter til Rengøring, har paastaaet sig frifundet mod Betaling af 51 Kr., idet han gør gældende, at Afspærringen af Hovedtrappen er sket efter Aftale med Sagsøgeren, der i denne Anledning fik istandgjort det lejede efter Ombygningen, og at de øvrige Byggearbejder ikke kan have voldt Sagsøgeren Ulemper, navnlig ikke saaledes, at de kan have paaført ham Nerverlidelse. Han har særlig vedrørende Erstatningskravets Post 5 anført, at en Revisors Medvirken til af Aarsregnskab at uddrage Bruttofortjenesten har været uforholden.

Efter Udmeldelse af Retten for Odense Købstad har Amtslæge Hj. Heerup og Tandlæge Aage Madsen, der hver for sig aflagde et Besøg i Klinikken, i Erklæringer af henholdsvis 24. April og 5. Maj 1942 udtalt sig om Ulemperne under Ombygningsarbejderne. Amtslægen udtaler om sit Besøg den 21. April, at han saa »et Par Værelser, der stødte op til Gangen, hvor Støv og Kalkpuds var faldet ned under Ombygningsarbejdet. Under mit Besøg var der kun ringe Støj, men denne skal have været langt større under Arbejdets Udførelse, hvilket jeg skønner er rigtigt, naar man ser Arbejdets Omfang, Trappengang og Elevatorskakt. Tandlæge Rud oplyste, at hans Praksis ikke var blevet forringet under

disse ubekvemme Arbejdsforhold. Tandlægen gjorde et roligt og behersket Indtryk og gjorde ikke Indtryk af at være særlig nervøs, men det kan ikke udelukkes, at det har været irriterende og generende for Tandlægen at arbejde under den Støj, som Ombygningen har medført.«

Tandlæge Madsen udtaler om sit Besøg omkring Midten af April bl. a.: »Til Trods for en hyppig og omhyggelig Rengøring af Lokalerne under Ombygningen, kunde det ikke forhindres, at der igennem hele Tandlæge Ruds Lejlighed blev slæbt Kalkstøv ind paa alle Gulvene, ligesom Støvet trængte ind paa Klinikken ad selv ganske fine Spalter i Vinduer og Døre og aflejrede sig alle Vegne i Lokalet, endogsaa i Instrumentskabet. Udluftning af Lokalerne, der var haardt tiltrængt, var umulig, da man maatte holde baade Vinduer og Døre lukkede. Nedbrydningsarbejdet foraarsagede en i allerhøjeste Grad for Patienter og Tandlæge generede Støj i Lejligheden, dog særlig i Klinikken, der ligger umiddelbart op til Trappeopgangen, hvor Arbejdet foregaar. Tandlæge Rud gav et stærkt nervøst Indtryk og saa bleg, træt og overanstrengt ud, hvilket sikkert var en Følge af de uheldige Forhold, hvorunder han gennem længere Tid havde arbejdet. Da der selv under normale Forhold stilles store Krav til en Tandlæges Nerver, Taalmodighed og Ro, idet han, for at kunne nedkæmpe den Nervøsitet, der er hos alle Patienter, selv maa kunne virke beroligende og tillidsvækkende paa disse, maa Arbejdsforholdene for Tandlæge Rud have været uudholdelige og nerve-nedbrydende for ham selv.

Hvor meget Tandlæge Ruds Praksis har lidt økonomisk, kan vanskeligt opgøres nu. Først senere vil det vise sig, om de Patienter, der har maattet finde sig i at blive behandlet under saa uheldige Forhold, har bevaret Trygheden og Tilliden, saa at de atter vil lade sig behandle hos Tandlæge Rud.«

Under Afhjemlingen af Skønnet har Amtslægen udtalt, at han, der ikke paa Forhaand kendte Sagsøgeren og ikke erindrede, i hvor lang Tid han under sit Besøg paa Klinikken havde talt med ham, ikke var enig med Tandlæge Madsen i, at Sagsøgeren gjorde et nervøst Indtryk, men at han iøvrigt ikke havde noget at bemærke til Tandlægens Erklæring. Tandlæge Madsen udtalte derimod, at det havde været tydeligt for ham, der i en Aarrække havde kendt Sagsøgeren, at denne var blevet nervøs under Ombygningen.

For den forberedende Ret har Sagsøgeren og forskellige Vidner afgivet Forklaring. Det fremgaar heraf og af Sagens øvrige Oplysninger, at Sagsøgtes Arkitekt under Planlæggelsen af Arbejdet i Januar 1942 havde henledt Sagsøgtes Opmærksomhed paa, at der kunde blive Vanskelighed med Sagsøgeren, at Sagsøgte, der paatog sig at ordne Forholdet til Sagsøgeren, ikke har rettet nogen Henvendelse til Sagsøgeren eller besvaret gentagne Henvendelser fra denne til Kontoret, at Sagsøgtes Administrator af Ejendommen ej heller har varslet Sagsøgeren forinden Ombygningen, men at han blot faa Dage, før Hovedtrappen blev fjernet, under Angivelse af, at Nedtagningen vilde vare 3 Dage, spurgte Sagsøgeren, om denne vilde tillade Opstilling af ny Trappe og Anbringelse af Elevator, hvilket Sagsøgeren, der forstod Administrato-rens Udtalelser saaledes, at Adgangen fra Hovedtrappen blot vilde være

afbrudt i 3 Dage, gik med til paa Vilkaar, at der blev opsat fornødne Henviisningsskilte, a t tydelige Skilte dog ikke blev opsat før ca. 8 Dage senere, og a t Hovedtrappen, selv efter at den nye Trappe var opsat, var uegnet som Adgang til Klinikken under de igangværende Murer- og Malerarbejder til omkring Midten af Maj 1942. Det er endvidere oplyst, at Arbejderne paa Trappen og paa 2den Salen foruden de i Skønnet beskrevne Ulemper har medført, at Tilførslen af Vand og Elektricitet til Klinikken gentagne Gange uden Varsel har været afbrudt, og at der er sket Nedstyrning i Sagsøgerens Rum for tekniske Arbejder af Loftpudsflager samt i Klinikken af Gesimsdele, der bl. a. ramte en Patient over Benet, saaledes at han i flere Timer derefter havde Smerter.

Læge H. Kolbye, der gennem flere Aar havde været Sagsøgerens Læge, har i Erklæring af 27. Marts 1942 udtalt: »Tandlæge Rud, som ellers har været af udmærket Helbred fysisk og psykisk, har i de senere Maaneder faaet sit Nervesystem ødelæggende paavirket i saadan Grad, at Tandlægens Arbejdsevne er betydeligt nedsat for Tiden. Aarsagen dertil maa søges i de meget uheldige Forhold, Tandlæge Rud for Tiden arbejder under — og har arbejdet under flere Maaneder — under konstant, voldsom Støj i hele Arbejdstiden.

Tandlægearbejdet kræver megen Koncentration og tillader ikke nogen Rysten paa Hænderne af Nervøsitet, saa det er nødvendigt, at Tandlæge Rud afbryder sit Arbejde nogen Tid — antagelig et Par Uger for at faa Nerverne rekreeret saaledes, at han atter kan udføre sit Arbejde fuldtud, hvilket for Tiden er umuligt. Der foreligger ikke andre Grunde til Tandlæge Ruds nedsatte Arbejdsevne end de ovenfor omtalte uheldige Forhold, som Tandlægen for Tiden arbejder under.«

Specialist i Nervesygdomme, Læge Wendelboe-Jørgensen, hos hvem Sagsøgeren er blevet behandlet siden 14. Maj 1942, har i Erklæringer af 3. Juni, 29. Juli, 8. Oktober og 23. November 1942 udtalt sig om Sagsøgerens Tilstand. Det fremgaar heraf, at Sagsøgeren under de første Undersøgelser i Maj viste »tegn paa en akut nervelidelse opstaaet paa grundlag af ydre irritamenter. Der fandtes en forøget irritabilitet og en spændt, stærkt svingende psykisk tilstand. Foruden den uligevægtige irritationstilstand fandtes tegn paa en stærk træthed, rimeligvis fordi den svigtende afslappelse havde hindret en blot nogenlunde normal søvn. Som eneste paaviselige — men ogsaa fuldt tilstrækkelige grund — til denne akutte nervelidelse, er angivet de abnorme forhold, hvorunder tandlægen de sidste maaneder har maattet passe sin praksis. Arbejdet har maattet foregaa for en stor del under stærk støj og med gentagne — udefra komme — afbrydelser. Den tilstedeværende nervelidelses opstaaen forklares paa naturlig og tilstrækkelig vis ved de nævnte ydre irritamenter og der er ingen grund til at antage andre medvirkende aarsager til denne lidelse. Tandlæge Rud er for tiden praktisk talt uarbejdsdygtig paa grund af den omtalte lidelse, idet en stor del af tandlægearbejdet kræver en ro og selvkontrol, der er uforenelig med den omtalte sygdom.«

Endnu i Slutningen af Juli fandtes Sagsøgeren uegnet til i den første Maaned at udføre sit Arbejde, men i November var han »fuldt arbejdsdygtig og næsten fuldstændig restitueret«.

Det findes nu, at Sagsøgte ved Planlæggelsen af Ombygningen burde have taget i Betragtning, at det er nødvendigt under Udøvelsen af Tandlægevirksomhed, at Arbejdet kan foregaa i uforstyrret Ro og under gennemført Renlighed, og at derfor Ulemperne ved Støj og Støv fra Ombygningen samt de dermed forbundne Uregelmæssigheder ved Tilførslen af Drivkraft vilde kunne udsætte Sagsøgerens Nerver for en meget alvorlig Belastning. Efter det oplyste har Sagsøgte saaledes groft tilsidesat sine Pligter som Udlejer overfor Sagsøgeren ved ikke at varsle denne om Arbejdets Udførelse paa et saadant Tidspunkt, at han kunde have skaffet sig andre Lokaler for sin Virksomhed, og ved uanset dette at gennemføre Arbejdet uden herunder trods gentagne Henvendelser fra Sagsøgeren at foretage sig noget til Begrænsning af Ulemperne. Idet disse bl. a. findes at have hidført Sagsøgerens Nerverlidelse, maa Sagsøgte efter det foranførte til Sagsøgeren udrede en Ulempeerstatning saavel for Indtægtstab som Følge af Sagsøgerens Sygdom som for øvrige Ulemper, hvilken Erstatning findes under eet at kunne bestemmes til 2500 Kr. I Tilslutning hertil vil Sagsøgte udover det af ham anerkendte Udgiftsbeløb 51 Kr. have at godtgøre Sagsøgeren hans Udlæg til Lægeerklæringer og Fotografering, store henholdsvis 96 Kr. og 30 Kr., altsaa ialt 177 Kr., medens der maa gives Sagsøgte Medhold i, at Udlæg til Revisor Kr. 132,75 ikke har været nødvendig til Gennemførelse af Erstatningskravet, hvorfor Kravet ad Post 5 ikke kan tages til Følge.

Sagsøgte vil herefter være at dømme til at betale Sagsøgeren 2677 Kr. med Renter som paastaet.

Sagsøgte vil derhos have at udrede Sagens Omkostninger til Sagsøgeren med 400 Kr.

Nr. 195/1943. **Kapelmester F. O. Ingerslev (Selv)**

m o d

Overtjener Harry Petersen (Overretssagfører Aage Jacoby).

(Ærefornærmelser).

Østre Landsrets Dom af 8. Marts 1943 (VII Afd.): Sagsøgte, Overtjener Harry Petersen, bør for Tiltale af Sagsøgeren, Kapelmester F. O. Ingerslev, i denne Sag fri at være. Sagens Omkostninger betaler Sagsøgeren til Sagsøgte med 200 Kr. inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret har Appellanten forhøjet sin Erstatningspaastand til 6000 Kr.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde vil den være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale Indstævnte med 200 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande. Sagens Omkostninger for Højesteret betales Appellanten, Kapelmester F. O. Ingerslev, til Indstævnte, Overtjener Harry Petersen, med 200 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Under nærværende, ved Retten for Korsør Købstad m. v. forberedte Sag har Sagsøgeren Kapelmester F. O. Ingerslev paastaaet Sagsøgte Overtjener Harry Petersen idømt Straf for Bagvaskelse efter Straffelovens § 268 og tilpligtet at betale ham en Erstatning paa 3000 Kr. med Renter 5 pCt. aarlig fra Sagens Anlæg den 18. December 1942 for ødelagt Næring og Skade paa Navn og Rygte i Anledning af, at Sagsøgte, da denne den 2. Juli 1941 til Kriminalpolitiet i Korsør anmeldte, at der var frastjaalet ham et Fotografiapparat, der beroede i Cafe Wibroe i Korsør, efter Sagsøgerens Formening har sigtet denne for at have begaaet dette Tyveri.

Sagsøgte har paastaaet Frifindelse, idet han gør gældende, at han ikke har gjort sig skyldig i noget strafbart eller et erstatningsforpligtende Forhold; hvad Paastanden om Straf angaar, støttes Frifindelsespaastanden yderligere paa, at den i Straffelovens § 29, Stk. 1, indeholdte Frist for Adgang til Paatale er overskredet.

Ved den forberedende Ret er der afgivet Forklaring af Parterne og Vidneforklaring af Overbetjent B. Eskelund, der har optaget Rapport af Sagsøgte i Anledning af dennes Tyverianmeldelse.

Det fremgaar af Sagen, at Sagsøgeren ved Afhøring af Københavns Opdagelsespoliti den 7. Juli 1941 blev gjort bekendt med, at Sagsøgte i sin Rapportforklaring angaaende Tyveriet havde henledt Opmærksomheden paa Sagsøgeren, at Sagsøgeren først ved Klage af 13. Marts 1942 indklagede Sagsøgte for Forligskommissionen i Anledning af sit ovennævnte Erstatningskrav, at Klagen af Forligskommissionen den 26. Marts 1942 blev henvist til Retten, samt at Stævning i nærværende Sag er dateret den 14. December 1942.

Overbetjent Eskelund har i sin Vidneforklaring oplyst, at Sagsøgte ved Anmeldelsen ikke sigtede nogen for Tyveriet og besvarede en Forespørgsel, om han kunde give Oplysninger, der kunde tænkes at føre til Opklaring af Tyveriet, benægtende, og at han først paa nærmere Forespørgsel af Vidnet gjorde opmærksom paa, at der i Restaurationslokalet havde været 2 Musikere, der var rejst den foregaaende Dag, og hvoraf Sagsøgeren var den ene.

Efter det saaledes oplyste er Sagsøgerens Adgang til Paatale til Straf i Medfør af Straffelovens § 29, Stk. 1, bortfaldet, og hvad Erstatningspaastanden angaar, findes det ikke godtgjort, at Sagsøgte har udtalt sig paa en saadan Maade, at han har gjort sig skyldig i noget erstatningsforpligtende Forhold, jfr. Straffelovens § 269, Stk. 1.

Herefter vil Sagsøgte i det hele være at frifinde.

Sagsøgeren findes at burde betale Sagsøgte Sagens Omkostninger med 200 Kr.

Nr. 146/1943. **Horsens Kommunehospital (Jørgensen)**

m o d

Frk. Vita Jørgensen (Emanuel Christensen efter Ordre).

(Erstatning for Skade ved Operation).

Vestre Landsrets Dom af 28. April 1943 (II Aid.): De Sagsøgte, Horsens Kommunehospital, bør til Sagsøgerinden, Frk. Vita Jørgensen, betale 3266 Kr. 88 Øre tilligemed Renter 5 pCt. aarligt af 2687 Kr. fra den 30. Marts 1942 og af 579 Kr. 88 Øre fra den 23. Juni 1942, alt indtil Betaling sker, samt i Sagsomkostninger 500 Kr. Det idømte udredes inden 15 Dage.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Vestre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

I Erklæring af 30. Oktober 1943 har Retslægeraadet udtalt:

»Forudsætningen for anvendelsen af det i det foreliggende tilfælde brugte snit til aabning af albueddet er, at det kun udføres i saadan udstrækning, at der ikke kommer fare for nerve-læsion; samme Hensyn gælder for forlængelse af allerede anlagt snit. Almindeligvis giver et saadant snit tilstrækkelig adgang; men afstandene til farezoner er smaa, og forholdene under operationen kan forme sig saaledes, at det kan ske, at der trods agtpaagivenhed fra operatørens side kan komme nervelæsion.

Det fremgaar af akterne, at operatøren nøje har forberedt sig til indgrebet og har søgt at undgaa faren for nervelæsion, men at dette ikke er lykkedes ham.«

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde vil den være at stadfæste.

I Salær for Højesteret til Højesteretssagfører Emanuel Christensen findes Appellanten at burde betale 200 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

I Salær for Højesteret til Højesteretssagfører Emanuel Christensen betaler Appellanten, Horsens Kommunehospital, 200 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

»Operationssnittet begyndte 5—6 cm over albuens ledlinie paa overarmens udside (radiale side). Herfra fulgte det den følbare knoglekant ned til ledlinien.

Da det trods forskellige drejninger i albuen ikke lykkedes at faa det fornødne overblik, blev snittet forlænget. Forlængelsen af snittet var ca. 3 cm lang og fulgte retningen af det først anlagte snit ned over ledhovedet paa spolebenet. Paa dette sted, lige under spolebenets ledhoved, blev snittet drejet lidt bagud mod armens rygside.«

Reservelæge Marner, som var til Stede under Domsforhandlingen, har derunder erklæret, at han ikke erindrer tidligere at have udført en saadan Operation som den omhandlede, men at han paa Grund af sin flereaarige — ogsaa praktiske — kirurgiske Uddannelse anser sig for fuldt kompetent til at foretage Operationer som den nævnte.

Overlæge Sølling, Horsens Kommunehospitals kirurgiske Afdeling, har i Skrivelse af 5. September 1942 til de Sagsøgte Sagfører udtalt, at han gentagne Gange har drøftet Sagen meget indgaaende med Læge Marner, og at han herefter ikke kan se rettere, end at han i dette Tilfælde vilde have handlet paa lignende Maade, dersom det var ham, der havde opereret Sagsøgerinden.

Overlæge Sølling har derhos som Vidne forklaret, at han ikke ved, om Reservelæge Marner har foretaget en tilsvarende Operation før, men Vidnet antager det, fordi det er en almindelig Operation, og i hvert Fald har Reservelægen set en tilsvarende Operation.

Vidnet plejer — efter sin videre Forklaring — at kunne klare sig med et lidt kortere Snit end det, Reservelæge Marner har udført. Snittet er maaske kommet lidt længere nedad og fortil end ønskeligt.

Sagen har været forelagt Retslægeraadet, til hvilket der af Parterne er stillet følgende Spørgsmaal:

»1) Er der under Hensyn til de oplyste Omstændigheder ved Operationen Grund til at tro, at der ved Anlæggelse af Operationssnittet er begaaet en Fejl?

2) Er det muligt, der under en Operation kan ske en Nervebeskadigelse som i nærværende Tilfælde, selv om den opererende udviser den Paapasselighed, som man maa kræve af vedkommende under Udførelsen af Operationen?

3) Kan det bebrejdes den opererende Læge, at der ikke blev foretaget Sensibilitetsprøve umiddelbart efter Operationen?

4) Kan den senere Behandling af Armen betegnes som den mest hensigtsmæssige under de foreliggende Omstændigheder?«

Retslægeraadet har den 26. Oktober 1942 besvaret Spørgsmaalene som følger:

»a d s p m. 1—2. De forskellige ved indgreb paa albueled anvendte snit er planlagt med hensyntagen til de vigtige nerver, der passerer dette led. Dette gælder ogsaa det i nærværende tilfælde anvendte snit paa albueledets spolebensside; men dettes udstrækning er begrænset, idet der bliver mulighed for nervelæsion baade ved at komme for højt op paa overarmen og navnlig ved, at snittet føres for langt ned paa underarmen. Sygelige forandringer, der maskerer den normale anatomi, kan gøre det vanskeligere at undgaa læsion; dette kan dog ikke antages her

at have været tilfældet. Efter de oplysninger, der findes i akterne, maa man antage, at operatøren ved den — — — omtalte forlængelse af snittet er kommet saa langt ned paa underarmen, sml. nye oplysninger i skrivelse af 4. oktober 1942, at han har faaet overskaaret (resp. læderet) nervegrene til enkelte muskelgrupper paa underarmen, medens hovedstammen af nerven (ramus profundus nervi radialis) ikke er blevet overskaaret. Efter den af operatøren givne fremstilling har han søgt at være paapasselig; men resultatet viser, at det ikke er lykkedes ham at undgaa nervelæsionen.

a d s p m. 3. Nej. Journalen fra Horsens Kommunehospital viser, at man der i dagene efter operationen har undersøgt med henblik paa eventuelle følger af nervelæsionen, først og fremmest med henblik paa bevægelighed, men ogsaa 30. September med henblik paa føleevne.

a d s p m. 4. Retslægeraadet har ikke noget væsentligt at indvende imod efterbehandlingen. Der kunde maaske være grund til i et saadant tilfælde udover hensigtsmæssig bandagering og massage ogsaa at anvende elektrisk behandling; dette ses ikke at være sket, men undladelse heraf har næppe spillet nogen afgørende rolle.«

Efter alt det foreliggende, derunder de lægelige Oplysninger, særlig Retslægeraadets Udtalelser og Overlæge Søllings Vidneforklaring, finder Retten, at den af Reservelæge Marner ved Operationens Udførelse begaaede Fejl maa tilregnes ham som et uagtsomt Forhold, der bør medføre Erstatningsansvar, og de Sagsøgte maa herefter anses erstatningspligtige. Da der — som foran nævnt — ingen Indsigelse er rejst mod Størrelsen af det fremsatte Erstatningskrav, vil Sagsøgerindens Paastand være at tage til Følge.

Sagens Omkostninger vil de Sagsøgte have at godtgøre Sagsøgerinden med 500 Kr.

Torsdag den 13. April.

Nr. 277/1943. **Danske Andelsslagteriers Fedtraffinaderier i Masnedsund** (Hartvig Jacobsen)

m o d

I/S Fedtcentralen (Gamborg).

(Spørgsmaal om Indstævntes Pligt til at optage Appellanten som Medlem).

Østre Landsrets Dom af 11. September 1943 (V Afd.): Sagsøgte, I/S Fedtcentralen, bør for Tiltale af Sagsøgeren, Danske Andelsslagteriers Fedtraffinaderier i Masnedsund, i denne Sag fri at være. I Sagsomkostninger for Tiden efter 10. Marts 1943 betaler Sagsøgeren til Sagsøgte 400 Kr. inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Til Støtte for sin Paastand har Appellanten navnlig gjort gældende, at Virksomheden foruden Fedtraffinaderi ogsaa drev en omfattende en gros Handel med Fedt, og Appellanten har i denne Forbindelse bl. a. oplyst, at man i Aarene 1938, 1939 og 1940 har solgt henholdsvis ca. 261 Tons, ca. 550 Tons og ca. 219 Tons ubehandlet Oksefedt og teknisk Fedt, og at man i 1938 og 1939 kun i ringe Omfang har raffineret Oksefedt. Appellanten mener, at Virksomheden herefter i Medfør af den i Dommen nævnte Tiltrædelsesret, der har Hjemmel i Interessentskabskontraktens § 13, har Krav paa Optagelse som Medlem af I/S Fedtcentralen.

Som det fremgaar af Dommen, blev de Virksomheder, der beskæftigede sig med Fremstilling og Salg af Fedt, ved den Ordning, der gennemførtes paa Grundlag af Bekendtgørelserne af 23. November 1940 og 29. Marts 1941, delt i følgende tre Kategorier: Producenter af Raatalg, Fabrikanter — i Bekendtgørelserne betegnede som Talgsmelterier — og Grossister, og Appellanten blev autoriseret som Talgsmelteri, uden at der i den Anledning fremkom nogen Protest fra Appellantens Side.

Efter det saaledes oplyste og under Hensyn til, hvad der i Dommen er anført om Aarsagerne til, at man indrømmede Grossisterne den nævnte Ret til at danne Fedtcentralen, maa der gives Indstævnte Medhold i, at Appellanten, der er autoriseret som Talgsmelteri, ikke har Ret til at kræve sig optaget som Medlem af I/S Fedtcentralen.

Herefter findes den indankede Dom at kunne stadfæstes.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale Indstævnte med 500 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Danske Andelsslagteriernes Fedtraffinaderier i Masnedsund, til Indstævnte, I/S Fedtcentralen, med 500 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Den 16. Maj 1942 afsagde Retten saalydende Dom:

»Sagsøgeren, Danske Andelsslagteriernes Fedtraffinaderier i Masnedsund, paastaar Sagsøgte, I/S Fedtcentralen, tilpligtet at optage Sagsøgeren som Medlem af Fedtcentralen med Retsvirkning fra den 23. November 1940 at regne.

I Medfør af Lov Nr. 406 af 3. August 1940 om erhvervsøkonomiske Foranstaltninger, Vareforsyning m. v., jfr. Lov Nr. 306 af 30. Maj 1940 om Priser m. v., har Ministeriet for Handel, Industri og Søfart udiærdiget en Bekendtgørelse af 23. November 1940 vedrørende Handel med animalske Fedtstoffer m. v. Denne Bekendtgørelse er afløst af en Bekendtgørelse af 29. Marts 1941. I Henhold til disse Bekendtgørelser blev der af en Sammenslutning af Grossister indenfor Fedtbranchen dannet et Interessentskab, kaldet Fedtcentralen, der havde til Formaal at foretage Indkøb af forskellige Arter Fedt og derefter videresælge disse Varer til de Firmaer og Selskaber, der i Henhold til Bestemmelse, truffet af Direktoratet for Vareforsyning, har opnaaet Tilladelse til Indkøb heraf.

Sagsøgeren har forgæves søgt Optagelse som Medlem af Fedtcentralen saavel ved Korrespondance med denne som med Handelsministeriet. Dette har i Skrivelse til Sagsøgeren af 27. Juni 1941 meddelt, »at Handelsministeriet har brevvekslet med Fedtnævnet, der har oplyst, at de Varer, Firmaet har videresolgt, er saadanne, som er behandlet i selve Virksomheden, saaledes at Firmaet ikke vil kunne betegnes som en Handelsvirksomhed, og at Handelsministeriet herefter ikke har ment at kunne imødekomme Andragendet.«

I Skrivelse af 12. Januar 1942 til Sagsøgeren har Ministeriet meddelt, »at Handelsministeriet ikke mener at kunne paalægge Fedtcentralen at optage Fedtraffinaderierne som Medlem af det nævnte Interessentskab, og at man maa have Raffinaderierne henvist til at optage Forhandlinger med Fedtcentralen vedrørende Sagen.«

Sagsøgte har under særskilt Procedure af Formaliteten paastaet Sagen afvist som værende afgjort af Handelsministeriet, og da der, efter hvad der maa antages at have været Hensigten med ovennævnte midlertidige Lov, maa gives Sagsøgte Medhold heri, vil Sagen være at afvise.«

Ved Dom af 10. Marts 1943 i Sagen 138/1942 hjemviste Højesteret Sagen til Landsretten til Paakendelse af Realiteten, hvorhos det paa lagdes I/S Fedtcentralen at betale Danske Andelsslagteriers Fedtraffinaderier i Masnedsund Omkostningerne ved Behandlingen for begge Retter indtil da med 300 Kr.

Sagen er herefter paany — den 15. Maj 1943 — indbragt her for Retten, hvor den er procederet i Realiteten, hvorunder Sagsøgeren har gentaget sin tidligere i førstnævnte Dom gængivne Paastand, medens Sagsøgte paastaar Frifindelse. Til Støtte for sidstnævnte Paastand har Sagsøgte anført følgende.

Ved Bekendtgørelsen af 23. November 1940 blev Fedtcentralen oprettet. Ifølge § 1 i den nævnte Bekendtgørelse skal enhver Producent af Raatalg, herunder Tarmtalg, tilbyde Talgen til en Række i Bekendtgørelsen nævnte Talgsmelterier eller disses Repræsentanter. Blandt de i Bekendtgørelsen nævnte Talgsmelterier var Sagsøgeren. Den oprindelige Hensigt ved Oprettelsen af Fedtcentralen var at distribuere den smeltede Talg gennem et Statsorgan. Imidlertid rettede en Række af Branchens Grossister Henvendelse til Handelsministeriet og anmodede om Ret til, at Grossisterne selv oprettede denne Fedtcentral, da de ellers vilde staa uden Kontrol med og Indsigt i deres hidtidige Branche, hvorhos de gennem den dem tilfaldende Provision kunde opnaa et Ud-

bytte, der dækkede en Del af deres Omkostninger. Forhandlingerne med Handelsministeriet førte til, at Grossisterne fik Ret til at oprette Fedtcentralen. Grunden til, at Grossisterne fik denne Ret, var som nævnt den, at de derved fik økonomisk Støtte til at beholde deres Personale. Medlemmerne er næsten udelukkende Grossister, og det har aldrig været Hensigten, at Firmaer som Sagsøgeren, der beholder sin Virksomhed i fuldt Omfang og har sit Personale fuldt beskæftiget, skulde kunne optages som Medlemmer af Centralen. Det fremgaar af den fremlagte Interessentskabskontrakt, at denne Kontrakt staar aaben med Tiltrædelsesret for andre Grossistfirmaer i Branchen, der maatte ønske at indtræde. Som nævnt er samtlige Medlemmer rene Grossister, maaske med Undtagelse af Firmaet Schaub & Co., hvis Fabrikation af Fedt er ganske betydningsløs i Sammenligning med deres Handelsafdeling. Firmaet Schaub & Co. er ikke medtaget i den oprindelige Liste over autoriserede Talgmodtagere, da den dette Firma givne Autorisation er begrænset til Firmaets egen Produktion. Tilsvarende Retningslinier er fulgt overfor en Række Slagterier, der har Autorisation til Afsmeltning af Talg fra egne Slagtninger. I Modsætning til Grossisterne staar Talgsmelterierne, af hvilke ingen er Medlemmer af Fedtcentralen. Samtlige disse Smelterier har ligesom Sagsøgeren en ringe en gros Handel ved Siden af Fabrikationsvirksomheden. De handler næsten kun med egen Produktion og Produktion fra Andelshaverne i Fabrikationsvirksomheden. Foruden Sagsøgeren under nærværende Sag har kun eet Firma, Viggo Østergaard i Aarhus, søgt Optagelse. Dette Firma blev afvist og akkviescerede ved Afgørelsen. Hvis Sagsøgeren bliver optaget i Centralen, vil det fuldkommen sprænge Rammerne, idet en Række andre Talgsmelterier da vil kunne kræve Optagelse. Sagsøgte maa herefter hævde, at Sagsøgerens Virksomhed er af en saadan Art, at Sagsøgeren ikke kan være berettiget til at blive optaget i den sagsøgte Fedtcentral, der i Hovedsagen bestaar af Grossistfirmaer, der ikke har nogen Mulighed for Fabrikationsvirksomhed eller for at holde deres Personale, saaledes som det sagsøgende Fedtraffinaderi.

Under Domsforhandlingen er der afgivet Forklaring af Formanden for Fedtcentralen, Grosserer Mogens C. Mogensen, og statsautoriseret Revisor Axel Mortensen.

Idet der efter det oplyste maa gives Sagsøgte Medhold i, at Sagsøgerens Stilling ikke kan sidestilles med de i Interessentskabskontrakten nævnte Grossistfirmaer, der har dannet Fedtcentralen, og idet Sagsøgeren ikke kan anses som havende den i Kontrakten nævnte »Tiltrædelsesret for andre Grossistfirmaer i Branchen«, vil Sagsøgtes Frifindelsespaastand være at tage til Følge.

I Sagsomkostninger for Tiden efter 10. Marts 1943 vil Sagsøgeren have at godtgøre Sagsøgte 400 Kr.

Fredag den 14. April.

Nr. 77/1943.

Vognmand **S. J. Vinstrøm**
(Landsretssagf. A. Hvidberg)

mod

Firma **Erik Jensen & Co.** ved Indehaveren, Grosserer **Erik Jensen** (Hjejle).

(Spørgsmaal om Ret til Ophævelse af en Handel om en Tørvekoks-Generator).

Østre Landsrets Dom af 20. Februar 1943 (V Afd.): Sagsøgte, Firma Erik Jensen & Co. ved Indehaveren, Grosserer Erik Jensen, bør for Tiltale af Sagsøgeren, Vognmand S. J. Vinstrøm, i denne Sag fri at være. I Sagsomkostninger betaler Sagsøgeren til Sagsøgte 400 Kr. inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

I en efter Dommens Afsigelse indhentet Erklæring har Skøns-mændene bl. a. udtalt følgende:

Det i Sagen omtalte Hul i Generatorens Beholder, der opstod i Januar Maaned 1942, er sandsynligvis ikke udelukkende fremkommet som Følge af den væsentlige Fejl: for lav ildfast Udmuring, men ogsaa som Følge af de meget vanskelige Rensningsforhold m. v. Fejlen kan først konstateres, naar der er brændt Hul.

Ifølge de ligeledes efter Dommens Afsigelse afgivne Parts- og Vidneforklaringer maa det antages, at Appellanten i samme Maaned i Anledning af den nævnte Skade krævede en ny Generator leveret.

Efter det saaledes oplyste maa Reklamationen forsaavidt anses behørig.

Herefter og idet Sagen iøvrigt ikke findes egnet til Paakendelse i den Skikkelse, hvori den efter den af Landsretten bestemte Deling er forelagt Højesteret, vil den efter Appellantens Paastand være at hjemvise til fortsat Realitetsbehandling.

Omkostningerne ved Behandlingen for begge Retter indtil nu findes Indstævnte at burde betale til Appellanten med 300 Kr. Der er herved ikke truffet Afgørelse angaaende Udgifterne til de afholdte Skøn.

Thi kendes for Ret:

Denne Sag hjemvises til Landsretten til fortsat Behandling og Paakendelse af Realiteten. Sagens Omkostninger for begge Retter indtil nu betaler Indstævnte, Firma Erik Jensen & Co., til Appellanten, Vognmand S. J. Vin-

strøm, med 300 Kr., der udredes inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Ved Slutseddell af 4. Juli 1941 solgte Sagsøgte, Firma Erik Jensen & Co., ved Indehaveren, Grosserer Erik Jensen, til Sagsøgeren, Vognmand S. J. Vinstrøm, »1 Tørvekoks-Generator Lyngby«, at levere komplet, paamonteret Sagsøgerens Chevrolet — som var af Aargang 1931 — for en samlet Pris af 2000 Kr. I Slutsedlen hedder det: »Sælgeren garanterer samme Trækkraft som i lignende Anlæg.« Den nævnte Slutseddell afløstes af en Købekontrakt af 11. August s. A., hvilken Købekontrakt ikke er fremlagt under Sagen. Paamontering maa antages fuldført indenfor første Halvdel af September s. A.

Den 29. Oktober 1941 tilskrev Sagsøgeren Sagsøgte saaledes:

»Vi har modtaget Deres Skrivelser af 13. og 24. ds., samt Deres Brugsanvisning, som vi finder i fuldstændig Orden.

Da vi nu selv fører den Slags 20—40 mm Genkoks, der efter vor Mening er bedst egnede til Deres DAN-GEN, vil vi ifølge tidligere Til-sagn bede Dem sende os Liste over samtlige Indehavere af DAN-GEN.

Nedenstaaende har vi saa Fornøjelsen af at fremsende en Udtalelse, som De gerne maa anvende i Reklameøjemed.

Efter nu i nogle Maaneder at have anvendt Tørvegasgeneratoren »DAN-GEN« paa vor Lastvogn, 2-tons Chevrolet 31, er det os en Glæde at udtale, at vi, efter at have lært den rigtige Behandling af den at kende og under den Forudsætning, at vi følger Brugsanvisningen nøje, finder, at vi maa siges at være næsten lige saa godt stillet m. H. t. vor Kørsel, som vi var, da vi anvendte Benzin som Drivkraft, kun at der naturligvis kræves en noget større Paapasselighed. — Det er vort Indtryk, at DAN-GEN stiller sig særdeles fordelagtig i Sammenligning med andre Typer Gasgeneratorer.«

Den 18. Februar 1942 begærte Sagsøgeren ved Københavns Byret udmeldt en Skønsmand, Civilingeniør Jean Eilertsen, som har afgivet en Skønserklæring af 23. April 1942.

Sagsøgeren har herefter paastaet Sagsøgte dømt til Betaling af 3680 Kr. 76 Øre, som skal skyldes: 2000 Kr. som Tilbagebetaling af erlagt Købesum og Resten i Erstatning, idet det i Stævningen gøres gældende, at Generatoranlægget ifølge Skønnet er behæftet med væsentlige Mangler, hvorfor Sagsøgeren kræver Handlen annulleret. Der paastaas derhos Renter 5 pCt. p. a. fra Stævningens Dato den 18. Maj 1942.

Sagsøgte paastaar Frifindelse, subsidiært mod Betaling af et mindre Erstatningsbeløb.

Den 12. Februar 1943 foretoges Deldomsforhandling til Afgørelse af, hvorvidt der foreligger særlige Forhold — derunder manglende Reklamation — som maatte hindre Sagsøgeren i at rejse det under Sagen omhandlede Krav helt eller delvis.

Under den nævnte Deldomsforhandling er der afgivet Forklaring af Parterne samt Arbejdsmand Viggo Christensen.

Det fremgaar af Sagens Oplysninger, at Sagsøgte har ydet Sagsøgeren forskellig Service uden Vederlag, bl. a. ved Levering af to gratis Riste samt ved Levering af et gratis Grovfilter. Det kan ikke anses godtgjort, at Sagsøgeren har krævet leveret nogen ny Generator af Sagsøgte paa et tidligere Tidspunkt end i Slutningen af Januar—Begyndelsen af Februar 1942, hvilket skete efter, at der var brændt et Hul i Generatorens Beholder, hvilken Skade, efter hvad Sagsøgte uimodsagt har anført, vilde kunne have været repareret for 30—35 Kr. — Sagsøgeren har ikke paa noget Tidspunkt stillet den af ham købte Generator til Disposition for Sagsøgte.

Det er oplyst, at der mellem Parterne bestod den Aftale, at Sagsøgeren for et Vederlag af 10 Kr. i Timen skulde foretage Demonstrationskørsel overfor eventuelle Liebhaveere til den omhandlede Generator-type, oprindeligt kaldet »Lyngby«, senere »Dan-Gen«.

Paa det Tidspunkt, da Sagsøgeren afmonterede Generatoren og solgte Chevroletvognen, havde denne med den købte Generator paamonteret kørt ca. 6700 km.

Som det fremgaar af Sagsøgerens Udtalelse af 29. Oktober 1941, har han paa dette Tidspunkt været tilfreds med Generatoranlægget og har kunnet anbefale dette overfor Trediemand, og Sagsøgeren har under sin Partsforklaring bl. a. udtalt, at han ikke fandt det mere end rimeligt, end at han af Sagsøgte fik et Anlæg, der var tidssvarende, hvilket han motiverede med, at han vidste, at Anlægget blev forbedret for hver Gang, der fremkom Dessins fra ham. Forespurgt, hvornaar han opdagede, at Trækkraften ikke skulde være den samme som i lignende Anlæg, forklarede han dels, at det skete, da han for Alvor skulde begynde at køre Tørv fra Stenløse og Viksø, dels at han begyndte at opdage det ca. 3 Maaneder efter Leveringen. Forespurgt, om det var før eller efter Anbefalingsskrivelsen, forklarede han, at det var efter Anbefalingsskrivelsen.

Idet der mellem Parterne maa antages at have bestaaet eller været paatænkt et vist Samarbejde med Hensyn til den paagældende Generator-type, og idet det maa antages, at Sagsøgeren ikke overfor Sagsøgte har lagt nogen virkelig Utilfredshed for Dagen før i Slutningen af Januar—Begyndelsen af Februar 1942, da han stillede det ovennævnte Krav om en ny Generator, samt at dette Krav efter det mellem Parterne passerede og det iøvrigt foreliggende ikke har haft tilstrækkeligt Grundlag, vil Sagsøgerens Paastand om Handlens Annulation ikke kunne tages til Følge, hvorimod der vil være at give Dom efter Sagsøgtes Frifindelsespaastand.

I Sagsomkostninger vil Sagsøgeren have at godtgøre Sagsøgte 400 Kr.

Mandag den 17. April.

Nr. 50/1944.

Rigsadvokaten

m o d

Henri Alexander Hellssen (Steglich-Petersen),

der tiltales for Overtrædelse af Lovbekendtgørelse Nr. 212 af 1. Oktober 1936 § 31, Stk. 4.

Dom afsagt af Københavns Byret (1. Afd.) den 17. Juli 1943: Tiltalte I., Pressefotograf Alf Ely Andersen, bør inden 15 Dage efter nærværende Doms Forkyndelse til Statskassen bøde 300 Kr. Forvandlingsstraffen fastsættes til Hæfte i 15 Dage. Tiltalte II., Redaktør Henry Alexander Hellssen, bør for Anklagemyndighedens Tiltale under nærværende Sag fri at være. Tiltalte I., Andersen, bør betale den ham vedrørende Del af Sagens Omkostninger. For Tiltalte II., Hellssens, Vedkommende udredes Omkostningerne af det Offentlige.

Østre Landsrets Dom af 28. Oktober 1943 (VIII Afd.): Den indankede Dom bør forsaa vidt angaar Tiltalte I., Alf Ely Andersen, ved Magt at stande. Tiltalte II., Henry Alexander Hellssen, bør til Statskassen bøde 3000 Kr. Forvandlingsstraffen fastsættes til Hæfte i 20 Dage. Sagens Omkostninger for Landsretten udredes af de Tiltalte. De idømte Bøder at udrede inden 3 Dage efter denne Doms Forkyndelse, og Dommen i det hele at efterkomme under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Østre Landsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret saavel af Tiltalte Hellssen som af det Offentlige.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Seks Dommere bemærker følgende:

I Byrettens Dom, der paa dette Punkt maa anses tiltraadt af Landsretten, er det statueret, at der ikke foreligger Holdepunkter for at antage, at Tiltalte skulde have medvirket til, at Fotografering fandt Sted i Retssalen, og den saaledes stedfundne Bevisbedømmelse kan ikke prøves af Højesteret. Idet Tiltalte ikke findes som Redaktør at have selvstændigt Ansvar for den skete Fotografering, samt iøvrigt i Henhold til de i Byrettens Dom anførte Grunde stemmer disse Dommere for overensstemmende med denne Dom at frifinde Tiltalte.

Tre Dommere finder, at offentlig Gengivelse af Fotografier, der under et Retsmøde er optaget i Retssalen i Strid med Bestemmelsen i Rpl. § 31, 4. Stk., Pkt. 1, ganske maa sidestilles med den efter § 31, Stk. 4, Pkt. 2, paa Grund af nedlagt Forbud strafbare Gengivelse i Billeder af et Retsmøde, og stemmer derfor for at anse Tiltalte for Overtrædelse af sidstnævnte Bestemmelse

med en Statskassen tilfaldende Bøde af 500 Kr., og saaledes at Forvandlingsstraffen fastsættes til Hæfte i 15 Dage.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Tiltalte, Henri Alexander Hellssen, bør for Anklagemyndighedens Tiltale i denne Sag fri at være.

Sagens Omkostninger for alle Retter for nævnte Tiltaltes Vedkommende, derunder 100 Kr. i Salær for Højesteret til Højesteretssagfører Steglich-Petersen, udredes af det Offentlige.

Byretsdommens Præmisser er saalydende:

Ved Københavns Politis Anklageskrift af 25. Maj 1943 er Tiltalte I., Pressefotograf Alf Ely Andersen, sat under Tiltale ved Københavns Byret for Overtrædelse af Lovbekendtgørelse Nr. 212 af 1. Oktober 1936 § 31, 4. Stk., i Anledning af, at han den 10. April 1943 under et Retsmøde i Østre Landsrets 1. Afdeling har fotograferet i Retssalen uden Tilladelse fra Rettens Formand.

Ved Københavns Politis Anklageskrift af samme Dato er Tiltalte II., Henry Alexander Hellssen, sat under Tiltale ved Københavns Byret for Overtrædelse af Lovbekendtgørelse Nr. 212 af 1. Oktober 1936 § 31, 4. Stk., i Anledning af, at han som Redaktør af »Billed-Bladet« er medansvarlig for, at en af Bladets Fotografer den 10. April 1943 under et Retsmøde i Østre Landsrets 1. Afdeling har fotograferet i Retssalen uden Tilladelse af Rettens Formand. Endvidere i Anledning af, at han er ansvarlig for, at »Billed-Bladet« i Bladets Nummer 16 af 20. April 1943 har optaget to Billeder fra ovennævnte Retsmøde, uagtet Retten ikke havde haft Lejlighed til at forbyde deres Offentliggørelse, idet de var fotograferet uden Rettens Vidende.

Tiltalte I., Andersen, er født den 18. Februar 1900 i Viborg.

Tiltalte II., Hellssen, er født den 8. November 1888 i Aabenraa.

Tiltalte I., Andersen, har erkendt sig skyldig i det i Anklageskriftet nævnte Forhold.

Tiltalte II., Hellssen, har paastaet sig frifundet.

Tiltalte I., Andersen, har forklaret, at han af sin Chef, Tiltalte II., Hellssen, var sendt ind i Østre Landsret med den Opgave efter den paa-gældende Nævningesags Afslutning at følge den under Sagen Tiltalte, saafremt denne blev frifundet, for at fremskaffe et Billedmateriale til Belysning af, hvorledes et Menneske som den Tiltalte under disse Omstændigheder vilde reagere, og hvad han straks vilde foretage sig. Han gik ind i Retssalen for at overvære sidste Del af Retsforhandlingerne, men ikke i den Hensigt at fotografere. Lige efter, at Nævningekendelsen, ved hvilken den Tiltalte blev kendt ikke skyldig, var faldet, blev Tiltalte saa grebet af Øjeblikkets Spænding, at han tog to Fotografier, det ene visende Nævningernes Ordfører umiddelbart efter, at han havde

oplæst Kendelsen, det andet visende Forsvareren, da denne et Øjeblik efter rejste sig for at nedlægge Paastand om Erstatning til den Frifundne. Paa det sidstnævnte Billede ses tillige de i Sagens Paadømmelse deltagende Landsdommere samt den Frifundne.

Tiltalte har erkendt, at han ikke havde anmodet om Tilladelse til at fotografere.

Efter at have fremkaldt Billederne sammen med de Billeder, han efter Løsladelsen af den Frifundne tog af denne med dennes Tilladelse, viste han Billederne til Tiltalte II., Hellssen, hvem han meddelte, at de var taget uden Tilladelse fra Retten, idet han dog samtidig fremhævede, at der ikke paa Billederne var afbildet nogen Tiltalt eller Domfældt eller noget Vidne, og at der derfor formentlig ikke vilde være noget til Hinder for en Offentliggørelse af Fotografierne. Dette Synspunkt billigede Tiltalte II., Hellssen, og Billederne blev dernæst efter dennes Bestemmelse offentliggjort i »Billed-Bladet«.

Tiltalte har oplyst, at han er ansat med fast Løn ved »Billed-Bladet«, saaledes at han ikke har haft direkte økonomisk Fordel af Fotograferingen.

Tiltalte II., Hellssen, har forklaret, at det er rigtigt, at han af Tiltalte I., Andersen, forinden Offentliggørelsen af Billederne blev gjort bekendt med, at de var optaget under Retsmødet uden Rettens Tilladelse. Han diskuterede med Tiltalte I., Andersen, Spørgsmaalet om, hvorvidt Billederne maatte offentliggøres, men mente, at Forbudet mod Fotografering i Retssalen kun gjaldt Fotografering af de i Retssagen implicerede (Tiltalte og Vidner), og at han derfor, da Tiltalte var frifundet, da disse Billeder blev optaget, godt kunde offentliggøre dem.

Efter det oplyste foreligger der for Tiltalte I., Andersens, Vedkommende en klar Overtrædelse af Forbudet mod Fotografering i Retsplejelovens § 31, 4. Stk. Tiltalte vil derfor i Medfør af Retsplejelovens § 31, 4. Stk., sidste Punktum, være at anse med en Statskassen tilfaldende Bøde, der findes at burde fastsættes til 300 Kr.

Forvandlingsstraffen fastsættes til Hæfte i 15 Dage.

For Tiltalte II., Hellssens Vedkommende bemærkes, at der ikke foreligger Holdepunkter for at straffe Tiltalte som medansvarlig for selve Fotograferingen i Retssalen under Retsmødet.

Med Hensyn til den øvrige Del af Tiltalen bemærkes, at Retsplejelovens § 31, 4. Stk., ikke indeholder noget direkte Forbud mod Offentliggørelse af et i Strid med Fotograferingsforbudet tilblevet Billede eller nogen direkte Hjemmel til at straffe en saadan Handling.

Medens Forbudet mod Fotografering og Tegning, der er begrundet i Hensynet til selve Retsforhandlingens uforstyrrede Forløb, gælder, med mindre Dommeren i det enkelte Tilfælde giver Tilladelse dertil, er offentlig Gengivelse i Billeder af et Retsmøde tilladt, saa længe Retten ikke af Hensyn til den Krænkelse, en offentlig Gengivelse maa antages at ville volde den afbildede Person, ved Kendelse har forbudt Offentliggørelsen, hvorved bemærkes, at saadan Kendelse ogsaa vil være nødvendig, naar det drejer sig om Billeder, der er blevet til uden Rettens Vidende, saaledes et udenfor Retssalen tilblevet Billede, der gengiver en Situation fra Retsmødet.

Der ses herefter, da Kendelse i Medfør af Retsplejelovens § 31, 4. Stk., 2. Punktum, ikke er afsagt, ikke at foreligge fornøden Hjemmel til at straffe Tiltalte i Anledning af den skete Offentliggørelse af Billederne, og Tiltalte vil derfor være at frifinde.

Landsretsdommens Præmisser er saalydende:

Den indankede Dom, der er afsagt den 17. Juli 1943 af Københavns Byrets 1. Afdeling (Sag Nr. 5539/1943), er med Justitsministeriets i Skrivelse af 31. Juli 1943 dertil meddelte Tilladelse paaanket af Anklagemyndigheden til Skærpelse for saavidt angaar Tiltalte I., Alf Ely Andersen, og til Domfældelse i Overensstemmelse med Anklageskriftet for Tiltalte II., Henry Alexander Hellssens Vedkommende.

Tiltalte Andersen har paastaaet Straffen formildet, medens Tiltalte Hellssen har paastaaet Dommen stadfæstet.

Som Redaktør af »Billed-Bladet« maa Tiltalte Hellssen være ansvarlig for den af Tiltalte Andersen i Retssalen i Strid med Retsplejelovens § 31, Stk. 4, 1. Pkt., foretagne Fotografering, ligesom han maa være ansvarlig for Optagelsen i »Billed-Bladet« af disse Fotografier. Det bemærkes derhos, at Retsplejelovens § 31, Stk. 4, 2. Pkt., kun kan antages at tage Sigte paa offentlig Gengivelse af lovligt optagne Fotografier m. v.

Da Straffen for Tiltalte Andersens Vedkommende findes passende, vil Dommen forsaavidt være at stadfæste.

Forsaavidt angaar Tiltalte Hellssen findes Straffen at burde fastsættes til en Statskassen tilfaldende Bøde af 3000 Kr. med Fovandlingsstraf af Hæfte i 20 Dage.

De Tiltalte har selv sørget for deres Forsvar for Landsretten.

Tirsdag den 18. April.

Nr. 143/1943. Repræsentant **Gudmund Christensen**
(Carstensen efter Ordre)

mod

Entreprenør **K. N. Jacobsen** (Svane).

(Spørgsmaal om et Provisionskrav).

Dom afsagt af Retten for Bjerre og Hatting Herreder m. v. den 10. April 1942: Indstævnte, Entreprenør K. N. Jacobsen, Gedved, bør til Sagsøgeren, Repræsentant Gudmund Christensen, Horsens, betale 100 Kr. med Renter 5 pCt. p. a. fra 11. December 1941, til Betaling sker, og 75 Kr. i Sagsomkostninger. Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse.

Vestre Landsrets Dom af 5. Marts 1943 (IV Afd.): Appellanten, Entreprenør K. N. Jacobsen, bør for Tiltale af Indstævnte, Repræsentant Gudmund Christensen, i denne Sag fri at være. I Sagsomkostninger for begge Retter betaler Indstævnte til Appellanten 200 Kr., der udredes inden 15 Dage.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Vestre Landsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Fem Dommere bemærker følgende:

Kontrakten af 4.—6. Oktober 1941 maa — uanset at den paa forskellige Punkter, herunder navnlig med Hensyn til Pris og Fradrag for Aske- og Vandindhold, indeholder Bestemmelser, der afviger fra de i den oprindelige Kontrakt indeholdte — anses som en direkte Fortsættelse af denne. Herefter, og iøvrigt i Henhold til de i Underrettens Dom anførte Grunde kan disse Dommere tiltræde, at Appellanten ved denne Dom er anset berettiget til at kræve Provision ogsaa af de efter 1. Oktober 1941 stedfundne Leveringer. De stemmer derfor for at tage Appellantens Paastand til Følge samt for at paalægge Indstævnte at betale Appellanten Sagens Omkostninger for Underretten og Landsretten med 400 Kr. og i Salær for Højesteret at betale til Højesteretssagfører Carstensen 250 Kr.

Fire Dommere stemmer for at stadfæste Landsrettens Dom i Henhold til de i den anførte Grunde.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Indstævnte, Entreprenør K. N. Jacobsen, bør til Appellanten, Repræsentant Gudmund Christensen, betale 457 Kr. 17 Øre med Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 18. Juni 1942, til Betaling sker, og Sagens Omkostninger for Underretten og Landsretten med 400 Kr. Indstævnte bør derhos i Salær for Højesteret til Højesteretssagfører Carstensen betale 250 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Underrettsdommens Præmisser er saalydende:

Under nærværende Sag paastaar Sagsøgeren, Repræsentant Gudmund Christensen, Horsens, Indstævnte, Entreprenør K. N. Jacobsen, Gedved, tilpligtet at betale 100 Kr. med Rente 5 pCt. p. a. fra Stævningens Dato den 11. December 1941, til Betaling sker, hvorhos der nedlægges Paastand om, at det i Dommen fastslaas, hvorvidt Sagsøgeren er berettiget

til en Provision af 1 Kr. eller 50 Øre pr. Ton Brunkul, og endelig har Sagsøgeren forbeholdt sig yderligere Krav paa Indstævnte .

Indstævnte paastaar Frifindelse eller Frifindelse for Tiden.

Til Støtte for Søgsmålet har Sagsøgeren anført, at han, der arbejdede for Salg af de af Indstævnte producerede Brunkul, i Efteraaret 1940 bragte Indstævnte i Forbindelse med Den danske Mælkekondenseringsfabrik A/S og fik afsluttet en Kontrakt den 26. September 1940 mellem Indstævnte og dette Selskab angaaende Aftagelse af 200 à 300 Tons Brunkul pr. Maaned. Der var ikke i Kontrakten fastsat nogen Begrænsning, hverken med Hensyn til Kvantum eller for Kontraktens Varighed. Sagsøgeren skulde som Provision have 1 Kr. pr. Ton. Provision er blevet udbetalt for Leveringer indtil 1. Oktober 1941, først med 1 Kr. pr. Ton og senere med 50 Øre pr. Ton. Den 4. og 6. Oktober 1941 oprettedes en ny Kontrakt mellem Indstævnte og Mælkekondenseringsfabrikken. Sagsøgeren blev forsættelig holdt uden for Forhandlingerne om denne Kontrakt og har ikke faaet Provision af Leveringerne efter denne. Sagsøgeren hævder, at han har Krav paa Provision af, hvad Indstævnte maatte levere af Brunkul til Mælkekondenseringsfabrikken, saalænge Krigen varer, og af disse Leveringer paastaar han sig nu tilkendt Provision med 1 Kr. pr. Ton. Da han ikke har Kendskab til, hvor meget der er leveret, omfatter Paastanden kun et Beløb af 100 Kr., medens han forbeholder sig Ret til at indsøge yderligere Provision.

Indstævnte har til Støtte for sin Paastand anført, at Sagsøgeren kun har Krav paa Provision efter Kontrakten af 26. September 1940, men ikke efter den senere Kontrakt, der omhandlede Leveringer efter 1. Oktober 1941. og som omhandler en anden Vare end den oprindelige Kontrakt. Til Støtte for Paastanden om Frifindelse for Tiden har Indstævnte anført, at han ikke er pligtig at taale en Udstykning af Sagsgenstanden.

Med Hensyn til Indstævntes Paastand om Frifindelse for Tiden bemærkes, at Sagsøgeren ikke før Sagens Anlæg har faaet Oplysning om, hvilke Mængder der er leveret efter den nye Kontrakt, og at han uimodsiget har anført, at han forgæves har opfordret Indstævnte til at oplyse ham herom.

Herefter findes Sagsøgeren at have været berettiget til at indsøge et skønsmæssigt Beløb og at forbeholde sig Ret til at indsøge muligt yderligere Krav.

Under Sagen er afgivet Forklaring af Sagsøgeren og Indstævnte, hvorhos der er afgivet Vidneforklaring af Indstævntes Broder Ib Henry Holm Jacobsen, Gedved, og Fabriksbestyrer Holm, Mælkekondenseringsfabrikken, Horsens.

Sagsøgeren har forklaret, at han i Eftersommeren 1940 blev antaget af Indstævnte som provisionslønnede Agent for Salg af Brunkul. I denne Egenskab traadte han i Forbindelse med Mælkekondenseringsfabrikken Ledere af Horsens og Nakskov Afdeling. De var utilbøjelige til at købe, men det lykkedes Sagsøgeren at faa Fabrikken til at foretage et Forsøg med Stoker- og Ærtekul, og efter nogle Forhandlinger fik han afsluttet Kontrakt mellem Indstævnte og Fabrikken den 26. September 1940. Efter Kontraktens Underskrift udtalte Nakskov Afdelingens Leder overfor Sagsøgeren, at han nu haabede, at man havde faaet en Forbindelse, der

kunde levere, saa længe man havde Brug for denne Vare. I Tilslutning til Kontrakten blev der oprettet en Kontrakt den 27. September 1940 mellem Sagsøgeren og Indstævnte. Der skete derefter Levering af Stoker- og Ærtekul indtil Februar 1941, da Indstævnte efter direkte Forhandling med Fabrikken gik over til at levere Bagharpning. I Anledning heraf meddelte Indstævntes Broder Sagsøgeren, at man kun kunde betale ham 50 Øre pr. Ton, og efter nogen Protest gik Sagsøgeren ind herpaa. Sagsøgeren har altid faaet Provision i Tilfælde, hvor han har skaffet en Kunde, selv om Købet er blevet afsluttet direkte, og dette har ogsaa været Tilfældet ved senere Ordre. En Dag i Slutningen af September 1941 meddelte Indstævntes Broder, at Indstævnte ikke vilde levere mere til Fabrikken. Sagsøgeren har aldrig forsøgt at sælge Brunkul til Fabrikken for andre Producenter. Da Sagsøgeren fik at vide, at Indstævnte ogsaa efter 1. Oktober 1941 leverede Brunkul til Fabrikken, bad han om sin Provision, men blev afvist af Indstævnte. Sagsøgeren har flere Gange henvendt sig til Ingeniøren paa Mælkekondenseringsfabrikken i Horsens for at have Føling med, hvorledes man var tilfreds med Produktet, og han har, da Indstævntes Broder meddelte, at Indstævnte fra 1. Oktober 1941 vilde ophøre med at levere til Fabrikken, henvendt sig til dennes Leder for at faa Leveringerne opretholdt, og Lederen havde intet imod, at Sagsøgeren, som tilbød dette, deltog i Forhandlinger herom.

Indstævnte har forklaret, at han har opfattet Kontrakten mellem Parterne som kun gældende, naar der leveredes Stoker- og Ærtekul. Da man i Februar 1941 gik over til at levere Bagharpning, gik Indstævnte med til at yde Sagsøgeren en Provision af 50 Øre pr. Ton for at yde ham en Godtgørelse til Bestridelse af Udgifterne i hans Virksomhed for Salg af Brunkul for Indstævnte.

Indstævntes Broder Ib Jacobsen har forklaret, at Tilsagnet om 1 Kr. pr. Ton i Provision kun gjaldt for, hvad der blev leveret efter Kontrakten af 26. September 1940. I Sommeren 1941 meddelte Vidnet Sagsøgeren, at Kontrakten med Mælkekondenseringsfabrikken skulde ophøre 1. Oktober, og hvis der blev oprettet ny Kontrakt, vilde Vidnet ikke forpligte sig til at betale Sagsøgeren Provision.

Fabriksbestyrer Holm har forklaret, at Handlen mellem Fabrikken og Indstævnte kom i Stand gennem Sagsøgeren. Fabrikken købte først Stoker- og Ærtekul, men da man blev paa det rene med, at den billigere Bagharpning kunde bruges, gik Fabrikken over til at bruge dette Produkt. Vidnet har kun een Gang senere været i Forbindelse med Sagsøgeren, og det var vistnok i September 1941. Sagsøgeren telefonerede da til Vidnet og meddelte, at Indstævnte var utilfreds med Kontrakten, men at Fabrikken blot skulde holde fast, da Sagsøgeren var i Stand til at skaffe Brunkul frem fra anden Side lige saa billigt.

Færdig fra Trykkeriet den 17. Maj 1944.

G. E. C. Gads Forlag.

Triers Bogtrykkeri (Chr. & G. Lind). — København.

Højesteretstidende.

Udgivere: Højesterets Protokolsekretærer.

88. Aargang

Højesteretsaaret 1944.

Nr. 5

Tirsdag den 18. April.

Den ovennævnte Kontrakt af 27. September 1940 er saalydende:

»Vi anerkender herved, at Herr Gudmund Christensen er berettiget til at optage Ordreer paa Brunkul indenfor vor Leveringsevne. Kullene maa kun sælges til af os godkendte Købere og til af os sanktionerede Priser.

Christensen er berettiget til en Provision paa, hvad han sælger, af Kr. 1,00 pr. Tons af godkendte Slutsedler. Betalingen forfalder, eftersom varene Betales af Køberne.

Vi anerkender, at Christensen er berettiget til Provision af det iflg. Kontrakt af 26. Sept. d. A. solgte Kvantum til Den danske Mælkekondenseringsfabrik A/S, efter som dette Kvantum aftages og betales, med 1 Kr. pr. Tons.

K. N. Jacobsen.
Entreprenør,
Gedved. — Telf. 26.
sign. Ib Jacobsen.«

Nærværende Sag drejer sig ikke om de Leverancer, der maatte være sket til Nakskov-Afdelingen af De danske Mælkekondenseringsfabrikker.

Af det oplyste fremgaar det, at Sagsøgeren uimodsagt har anbragt, at han har faaet Provision af Leverancer til Kunder, der er anvist af ham, selv om han ikke har medvirket ved Optagelsen af senere Ordreer, og at Indstævnte ikke mod Sagsøgerens Benægtelse har godtgjort at have opsagt Forholdet.

Endvidere fremgaar det, at Leverancerne til Mælkekondenseringsfabrikkerne efter 1. Oktober 1941 ligeledes angaar Brunkul, selv om det er under en anden Form end de oprindelige Leveringer.

Herefter findes Sagsøgeren at have Krav paa Provision ogsaa af Leveringer til Mælkekondenseringsfabrikken efter 1. Oktober 1941, hvorved bemærkes, at Indstævnte ikke kan fritages for at yde saadan Provision ved forsætligt at holde Sagsøgeren udenfor Forhandlingerne herom, og at Kontrakten af 27. September 1940 ikke kan opfattes saaledes, at den begrænser Sagsøgerens Ret til Provision til kun at angaa Leveringer efter Kontrakten af 26. s. M., idet Bemærkningen herom naturligt maa forstaaes saaledes, at det udtrykkeligt nævnes, at Sagsøgeren har saadant Krav ogsaa efter en tidligere indgaaet Kontrakt.

Da Sagsøgeren maa anses at være indgaaet paa, at Provisionen ned sættes til 50 Øre pr. Ton, vil han kun være berettiget til denne Provision.

Da der ikke er fremsat Indsigelse mod Størrelsen af det indtalte Beløb, vil Indstævnte være at tilpligte at udrede dette til Sagsøgeren med Renter som paastaet.

Sagens Omkostninger udreder Indstævnte til Sagsøgeren med 75 Kr.

Landsretsdommens Præmisser er saalydende:

Den indankede Dom er afsagt den 10. April 1942 af Retten for Bjerre og Hatting Herreder med Voer og Nim Herreder samt Stensballegaard Birk.

For Landsretten har Appellanten nedlagt Paastand om Friindelse. Indstævnte har under Henviſning til en af Appellanten fremlagt Opgørelse af 14. Januar 1942, hvorefter denne i Tiden fra 1. Oktober 1941 til Opgørelsens Dato har leveret Den danske Mælkekondenseringsfabrik i Horsens 114.349 Tons Bagharpning, paastaet Appellanten tilpligtet at betale 457 Kr. 17 Øre, nemlig et Provisionsbeløb af 557 Kr. 17 Øre, beregnet efter 50 Øre pr. Ton af den i nævnte Tidsrum leverede Bagharpning med Fradrag af de Indstævnte ved Dommen tilkendte 100 Kr., som Appellanten til Afværgelse af Udlæg har erlagt, tilligemed Renter af Beløbet 5 pCt. p. a. fra den 18. Juni 1942, indtil Betaling sker.

Af den fornævnte Opgørelse fremgaar, at det var i Begyndelsen af December 1940, at Leveringen af Bagharpning, der — som i Dommen nævnt — er betydelig billigere end Stokerkul og Ærtekul, begyndte, og efter hvad Fabriksbestyrer Holm ved Mælkekondenseringsfabrikken som Vidne har forklaret, var det paa Fabrikken eget Initiativ, at man kom ind paa at bruge Bagharpning, og Forhandlingerne derom skete direkte med Appellanten.

Efter hvad der er oplyst, blev Appellanten ret hurtigt paa det rene med, at Kontrakten af 26. September 1940 var mindre gunstig for ham, navnlig paa Grund af Bestemmelserne om Vand- og Askeprocenten, og efter forskellige Forhandlinger afsluttede han efter godt et Aars Forløb — uden Indstævntes Medvirken — med Mælkekondenseringsfabrikken den i Dommen nævnte Kontrakt af 4. og 6. Oktober 1941, som ifølge en Bestemmelse i Kontrakten skulde afløse og træde i Stedet for Kontrakten af 26. September 1940 med senere Tillægskontrakt og træde i Kraft den 1. Oktober 1941. Ifølge denne Kontrakt skulde der leveres Bagharpning og Stokerkul, uden at Leveringens Størrelse var nærmere fastsat, og Leveringsbetingelserne efter denne Kontrakt var betydeligt gunstigere for Appellanten end efter Kontrakten af 26. September 1940.

For Landsretten har Appellanten fremlagt en Skrivelse af 9. Oktober 1942 fra Grosserer-Societetets Komité, hvori Komitéen i Besvarelse af en Forespørgsel om, hvorvidt der indenfor Brunkulsbranchen findes nogen Kutyme for, at en Sælger (Mellemmand, Agent) er berettiget til Provision af fremtidige Ordre og (eller) Kontrakter, uanset at han ikke har medvirket til disses Optagelse og (eller) Indgaelse, naar han dog har fremskaffet den første Ordre fra og (eller) afsluttet den første Kontrakt med den paagældende Køber, har udtalt, at der ikke, for saa vidt angaar Handel med Brunkul, findes nogen særlig Kutyme med Hensyn til det paagældende Spørgsmaal.

Herefter og efter det iøvrigt foreliggende maa der gives Appellanten Medhold i, at den Indstævnte ved Kontrakten af 26. September 1940 mellem ham og Appellanten givne Ret til Provision af Leveringer i Henhold til Kontrakten, ikke kan hjemle Indstævnte, som ikke med Rimelighed kunde forvente, at hans Ret til Provision bibeholdes, naar Vilkaarene for Leveringen i væsentlig Grad ændres, Ret til Provision af de Leveringer, som skete i Henhold til Kontrakten af 4. og 6. Oktober 1941, idet denne Kontrakt, der — som nævnt — afsluttedes efter mere end et Aars Forløb uden Indstævntes Medvirken, hvortil Appellanten maa anses at have været berettiget, paa væsentlige Punkter ændrede Aftalen mellem Appellanten og Mælkekondenseringsfabrikken. Herefter vil Appellantens Frifindelsepaastand være at tage til Følge.

Med Sagens Omkostninger for begge Retter vil der være at forholde som nedenfor bestemt.

Torsdag den 20. April.

Nr. 591/1942. Grosserer **Knud Moeslund** (Andreas Christensen)
 m o d
En Gros Lageret v/ E. Schmidt (Vang).

(Annulation af en Handel om et Parti Bøgestødbrænde).

Vestre Landsrets Dom af 15. December 1942 (I Afd.): Sagsøgte, Grosserer Knud Moeslund, bør til Sagsøgerne, En Gros Lageret v. E. Schmidt, betale 1871 Kr. 85 Øre tilligemed Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 19. Maj 1942, indtil Betaling sker, samt i Sagsomkostninger 250 Kr. Det idømte udredes inden 15 Dage.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Vestre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde, og idet de Højesteret forelagte nye Oplysninger ikke kan føre til andet Resultat, vil Dommen være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale til Indstævnte med 400 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Grosserer Knud Moeslund, til Indstævnte, En Gros Lageret v/ E. Schmidt, med 400 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Efter at Sagsøgerne, En Gros Lageret v. E. Schmidt, Riisskov, mundtlig havde truffet Aftale med Sagsøgte, Grosserer Knud Moeslund, Viborg, om Levering af Bøgestødbrende paa Vejrumbro Station for en Pris af 25 Kr. pr. rm, videresolgte Sagsøgerne i Juli Maaned 1941 et Parti deraf til Firmaet Jens og Helge Jensen, København. I Firmaets Ordre af 24. Juni s. A. hedder det:

»I Henhold til behagelig Telefonsamtale — — — beder vi Dem herved sende os til Nørrebro Station, iflg. Deres Tilbud af den 13. ds., 25 Rm. Bøgestød, St. 50 × 20 frit for Rødder og Frøn, til en Pris af Kr. 26,50 pr. Rm. frit i Banevogn ab jydsk St.

Denne Ordre bedes betragtet som en Prøveordre.«

Efter at der den 4. Juli s. A. paa Firmaets Foranledning var udbetalt Sagsøgerne et Beløb af 795 Kr., gav disse Ordre til Sagsøgte om Forsendelsen af det solgte Parti, og denne lod derefter paa Vejrumbro Station en bestilt Jernbanevogn læsse og afsende til Firmaets Adresse. I det i denne Anledning med Afsenderstationens paatrykte Datostempel den 8. Juli 1941 udfærdigede Fragtbrev var Vognens Indhold af Sagsøgte opgivet som »Bøgestødbrende, 9800 Kg (36 Rm)«, hvorhos der i Afsenderstationens Ekspeditionsbemærkninger som Beløb, der skulde opkræves hos Modtageren, var opført blandt andet i Efterkrav 159 Kr. og i Fragt 139 Kr. 90 Øre.

I Skrivelse af 14. Juli s. A. reklamerede Firmaet overfor Sagsøgerne og hævdede Købet, idet Firmaet gjorde gældende, at Vognen kun indeholdt godt 29 rm, ikke som i Fragtbrevet anført 36 rm, og at Brændet var meget frønnet, for en stor Del helt raaddent. Firmaet lod derefter optage Syn og Skøn over Partiet, og under Henvisning til Resultatet af det foretagne Skøn — hvorefter Partiet ikke indeholdt mere end ca. 29 rm, ligesom en betydelig Del, fra 25 til 50 pCt., var frønnet — anlagde Firmaet Sag mod Sagsøgerne og paastod dem dømt til mod Udlevering af Partiet at betale:

1. Erlagt Købesum	954 Kr. 00 Øre
2. Jernbanefragt	139 — 90 —
3. Hjemkørsel	79 — 75 —
4. Pladsleje til 5. Marts 1942 à 3 Kr. pr. Dag	693 — 00 —
5. Tabt Fortjeneste	193 — 38 —
6. Udgifter ved Skønnet	139 — 50 —

samt yderligere Pladsleje à 3 Kr. pr. Dag, indtil Partiet tilbagetoges. Der paastodes endvidere tilkendt Renter 5 pCt. aarlig af 1776 Kr. 53 Øre fra den 22. September 1941, indtil den 5. Marts 1942, og fra denne Dato af 2199 Kr. 53 Øre, indtil Betaling skete. Ved Vestre Landsrets Dom af 23. Marts 1942 blev Sagsøgerne dømt til mod Udlevering af Partiet at betale Firmaet 1598 Kr. 03 Øre — nemlig Posterne 1, 2, 3 og 5 samt under Post 4 231 Kr. — tilligemed Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 22. September 1941, indtil Betaling skete, samt i Sagsomkostninger 450 Kr.

Under Anbringende af, at Sagsøgte, der har leveret Sagsøgerne det ommeldte Parti, maa være ansvarlig overfor Sagsøgerne for Manglerne ved Partiet og det Sagsøgerne herved paaførte Tab m. v., har Sagsøgerne — der efter fornævnte Retssags Anlæg mod dem har adviseret

Sagsøgte om, at der vilde blive gjort Regres mod ham — under nærværende Sag paastaaet Sagsøgte dømt til Betaling af 1871 Kr. 85 Øre tilligemed Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 19. Maj 1942, indtil Betaling sker.

Beløbet fremkommer saaledes:

Hovedstol efter Landsretsdommen	1598 Kr. 03 Øre
Renter	50 — 82 —
Sagsomkostninger	450 — 00 —
Domsudskrift	5 — 00 —

2103 Kr. 85 Øre

med Fradrag af Netto-Provenu indvundet ved

Tvangssalg af Partiet i København.....	82 Kr.
Rest paa Købesum	150 —
	<hr/> 232 — 00 —

eller 1871 Kr. 85 Øre

Sagsøgte, der ikke har bestridt Rigtigheden af de enkelte Poster i Sagsøgernes Erstatningskrav, har paastaaet sig frifundet, subsidiært mod Betaling af et Beløb efter Rettens Skøn.

Til Støtte for sin Pastand har Sagsøgte anbragt, at der blev indladet 36 rm i Banevognen paa Vejrumbro St., og at Aftalen mellem ham og Sagsøgerne alene gik ud paa, at der skulde leveres Bøgestød kløvet og rensat for Jord.

I fornævnte Landsretsdom hedder det blandt andet:

»— — — Ved den foretagne Skønsforretning i Forbindeelse med de iøvrigt foreliggende Oplysninger maa det anses tilstrækkeligt godtgjort, at Partiet ved dets Ankomst til København — der efter det oplyste skete i lukket Vogn — kun udgjorde 29 rm, samt at disse led af de ved Skønnet konstaterede Mangler. Idet det derhos efter det foreliggende ikke kan anses bevist, at der ved Paalæsningen i Vejrumbro — som de Sagsøgte som fornævnt ikke selv kontrollerede — er blevet indladet 36 rm, hvorved bemærkes, at der intet er oplyst til Støtte for, at en lukket Vogn med Rumindhold 31,75 m³ kan rumme 36 rm Træ, og idet det, da Transporten fandt Sted i lukket Vogn, ikke kan antages, at Træ er gaaet tabt under Transporten, som skete paa Sagsøgernes Risiko, maa der ved Sagens Paadømmelse gaas ud fra, at den paastaaede Manko forelaa ved Leveringen af Partiet i Vejrumbro.

Herefter, og idet de ved Partiets Ankomst til København konstaterede Kvalitetsmangler efter deres Karakter ligeledes maa antages at have været til Stede ved Leveringen i Vejrumbro, maa det statueres, at Sagsøgerne paa Grundlag af de konstaterede Mangler, der efter Omstændighederne maa anses som væsentlige, har været berettiget til at hæve Købet som sket — — —.

Under nærværende Sag er der fremlagt en Skrivelse af 16. September 1942 fra Generaldirektoratet for Statsbanerne, hvorefter »det totale indvendige Rumfang« af den ved Transporten benyttede Godsvogn er 33,9 m³. Endvidere er der under Domsforhandlingen afgivet Vidneforklaring af Baneformand J. Christiansen, Vejrumbro St., og Arbejdsformand H.

Ljungdal, Viborg, samt Vognmand M. Kjærgaard, Mammen. Saavel Christiansen som Ljungdal har forklaret, at Vognen blev læsset fuldt helt op i Rundingen, samt at der den Dag, saa vidt de husker, kun blev læsset een Vogn med Brænde fra Sagsøgte. Ljungdal har derhos forklaret, at han, uden dog at kunne støtte sig til skriftlige Optegnelser herom, er sikker paa, at der den paagældende Dag i Skoven blev afhentet 36 $\frac{1}{2}$ rm, der blev indladet i den lukkede Jernbanevogn.

Uanset de saaledes foreliggende, først under nærværende Sag af Sagsøgte tilvejebragte Oplysninger, findes det imidlertid ikke at være godtgjort af Sagsøgte, der paa Sagsøgernes Vegne stod for Læsningen af Jernbanevognen, at der er indladet et større Kvantum end det ved Skønnet i fornævnte Landsretssag konstaterede, og bemeldte Skøns Resultat i saa Henseende vil derfor være at lægge til Grund ogsaa i Forholdet mellem nærværende Sags Parter.

Hvad angaar de paastaaede Kvalitetsmangler maa det vel, som af Sagsøgte paastaaet, antages, at det ikke af Sagsøgerne i nærværende Sag udtrykkeligt er betinget, at Partiet skulde være »frit for Frøn«. Naar imidlertid Hensyn tages til, at det af Sagsøgte solgte Parti i en af ham til Sagsøgerne afsendt Svarskrivelse af 19. Juli 1941 betegnes som »saa pænt og godt, som Bøgestød i Almindelighed er«, findes det ikke at kunne antages, at det leverede Parti — af hvilket 25 til 50 pCt. ifølge fornævnte Skøn har været frønnet, ligesom det ved Tvangssalget kun har indbragt 210 Kr. — har været kontraktmæssigt, og det maa derfor ogsaa i Forholdet mellem nærværende Sags Parter statuere, at Partiet har lidt af saa væsentlige Mangler, at Sagsøgerne har været berettiget til at hæve Købet.

Efter alt det saaledes anførte og idet der, som nævnt, ikke af Sagsøgte er rejst nogen Indsigelse mod de enkelte Poster i Sagsøgernes Erstatningskrav, vil Sagsøgernes Paastand være at tage til Følge.

Sagens Omkostninger findes Sagsøgte at burde godtgøre Sagsøgerne med 250 Kr.

Fredag den 21. April.

Nr. 5/1943. Firmaet **Boserup & Tønnesen** (Svane)

m o d

Handelsaktieselskabet Macarco (Ingen).

(Spørgsmaal om Erstatning for Tab ved Misligholdelse af Handel om Tørv).

Østre Landsrets Dom af 22. December 1942 (VII Afd.): De Sagsøgte, Handelsaktieselskabet Macarco, bør for Tiltale af Sagsøgerne, Firmaet Boserup & Tønnesen, i denne Sag fri at være. Sagens Omkostninger betaler Sagsøgerne inden 15 Dage fra denne Doms Afsigelse til de Sagsøgte med 400 Kr. under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har syv Dommere deltaget.

Ved de foreliggende, tildels efter Dommens Afsigelse tilvejebragte Oplysninger maa det anses godtgjort, at Appellanten allerede under en Telefonsamtale den 13. Maj om Eftermiddagen har akcepteret Indstævntes Tilbud af samme Dato, og at Indstævnte ikke da protesterede mod Akcepten og ej heller gjorde Appellanten bekendt med, at Tørvene skulde være solgt til anden Side. Da Indstævnte herefter har savnet Føje til senere — som sket — at vægre sig ved at levere Tørvene, findes Selskabet at maatte være pligtig at erstatte Appellanten det denne herved paaførte Tab, og da der ikke af Indstævnte er rejst nogen Indsigelse mod Appellantens Beregning af Tabets Størrelse, vil der i det hele være at give Dom efter Appellantens Paastand.

Sagens Omkostninger for begge Retter findes Indstævnte at burde betale Appellanten med 800 Kr.

Thi kendes for Ret:

Indstævnte, Handelsaktieselskabet Macarco, bør til Appellanten, Firmaet Boserup & Tønnesen, betale 7500 Kr. med Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 11. September 1942, til Betaling sker, og Sagens Omkostninger for begge Retter med 800 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Under denne Sag har Sagsøgerne, Firmaet Boserup & Tønnesen, nedlagt Paastand paa, at de Sagsøgte, Handelsaktieselskabet Macarco, dømmes til at betale dem 7500 Kr. med Renter 5 pCt. om Aaret fra Sagens Anlæg den 11. September 1942, og har til Støtte herfor anført, at der den 13. Maj 1942 paa deres Kontor afleveredes et Tilbud om Levering af ca. 3000 Tons Tørv. Tilbudet, der var affattet paa de Sagsøgtes Brevpapir, var saalydende:

»Hoslagt har vi Fornøjelsen at fremsende Tilbud paa ca. 3000 Tons Æltetørv Klasse II a til en Pris af Kr. 56,00 pr. Ton, frit tilkøbt og afkastet i København.

Tørvene, der kommer fra Hillerød, er af en vægtig sort Kvalitet, hvis Askeindhold ligger paa ca. 8 pCt. Mellemsalg forbeholdt.

Gerne imødesende Deres ærede Ordre, tegner vi — — —.«

Tilbudet var underskrevet af de Sagsøgtes Repræsentant, N. Juul Larsen.

Sagsøgerne akcepterede samme Dag telefonisk Tilbudet, hvilken Akcept blev modtaget uden Forbehold, og Sagsøgerne gentog samme Dag skriftligt Akcepten.

I Skrivelse af 15. Maj 1942 svarede de Sagsøgte, at de beklagede at maatte meddele, at Partiet var solgt til anden Side.

Sagsøgerne hævder imidlertid, at der foreligger en endelig Handel mellem dem og de Sagsøgte om det omhandlede Parti Tørv, og da de Sagsøgte har nægtet at vedstaa Handlen, kræver de under denne Sag en Erstatning, der er ansat til den lovlige Avance ved Videresalg, 2 Kr. 50 Øre pr. Ton, eller 7500 Kr.

De Sagsøgte har nedlagt Paastand paa Frifindelse og har til Støtte herfor anført, at Tilbudet ikke var bindende for dem, idet de formener, at Klausulen »Mellemsalg forbeholdt« maa stille dem ganske frit. Subsidiært har de henvist til, at Partiet var solgt, da de modtog Sagsøgernes Akceptskrivelse, og de har benægtet, at der foreligger en telefonisk Akcept.

Under Domsforhandlingen har Grossererne H. P. Tønnesen og F. J. Boserup afgivet Partsforklaring, hvorhos Vidneforklaring er afgivet af de Sagsøgtes Direktør, V. Eff, samt af ovennævnte Repræsentant Larsen, Landsretssagfører A. Boserup, Ingeniør Henry Lander, Ingeniør Engelhardt og C. P. H. Haustein.

Af det derved oplyste fremgaar, at de Sagsøgte s. D. havde tilbudt det paagældende Parti Tørv til en Række forskellige Firmaer, og at Tilbudet til Sagsøgerne blev afgivet paa Foranledning af en Agent, der ikke var fast ansat hos de Sagsøgte, men havde faaet Tilladelse til at forsøge at fremskaffe Ordre.

Under Sagen er der fremlagt en saalydende Erklæring fra Grosserer Societetets Komité:

»I Anledning af Deres Skrivelse af 2. ds. skal Komitéen efter indhentede Oplysninger meddele, at Klausulen »Mellemsalg forbeholdes« inden for Brændselsbranchen forstaas som et Tilbud, der er bindende med Hensyn til Pris og øvrige Betingelser, dog med Ret for Tilbudgiveren til at sælge Partiet til anden Side, saa længe Akcept ikke maatte være fremkommet fra Tilbudsmotageren.«

Herefter kan der ikke gives de Sagsøgte Medhold i, at den nævnte Klausul skulde stille dem ganske frit.

Idet det nu ikke mod de Sagsøgtes Benægtelse kan anses for godtgjort, at der er gaaet en telefonisk Akcept fra Sagsøgerne forud for disses Skrivelse af 13. Maj, og idet det ved de to sidstnævnte Vidners Forklaring maa anses for godtgjort, at de Sagsøgte havde solgt det i Sagen omhandlede Tørveparti, da de modtog Sagsøgernes Skrivelse af 13. Maj 1942, vil de Sagsøgte være at frifinde.

Sagens Omkostninger vil Sagsøgerne have at betale de Sagsøgte med 400 Kr.

Nr. 160/1943. Godsejer **Th. Jørgensen** (Carstensen)

mod

Proprietær **Fr. Eriksen** (Landsretssagf. Ove Rasmussen).

(Spørgsmaal vedrørende Refusionsopgørelse ved Salg af Ejendom).

Østre Landsrets Dom af 6. April 1943 (IV Afd.): Sagsøgte, Godsejer Th. Jørgensen, bør til Sagsøgeren, Proprietær Fr. Eriksen, betale 4500 Kr. med Renter 5 pCt. aarlig fra den 21. Januar 1943, til Betaling sker, og Sagens Omkostninger med 500 Kr., alt inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde, og idet det senere fremkomne ikke findes at kunne føre til andet Resultat, vil Dommen være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale Indstævnte med 400 Kr.

Da Appellanten uden rimelig Grund har indbragt Sagen for Højesteret, vil han være at anse med en Bøde til Statskassen af 100 Kr.

Forvandlingsstraffen vil være at bestemme til Hæfte i 4 Dage.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Godsejer Th. Jørgensen, til Indstævnte, Proprietær Fr. Eriksen, 400 Kr.

Til Statskassen bøder Appellanten 100 Kr. Forvandlingsstraffen bestemmes til Hæfte i 4 Dage.

Det Indstævnte tilkendte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Efter at Sagsøgeren, Proprietær Fr. Eriksen, havde overdraget Ejendomsægler O. Lacoppidan at sælge den ham tilhørende Ejendom, Kagerupgaard, og givet Mægleren Oplysninger bl. a. om, at Ejendommens Mose for 1942 var udlejet for 12.000 Kr., og at denne Indtægt skulde holdes uden for en eventuel Handel, afgav Sagsøgte, Godsejer Th. Jørgensen, efter Besigtigelse af Ejendommen, under 10. September 1942 Tilbud om Køb af Ejendommen, hvilket Tilbud den 15. s. M. forhøjedes, og samme Dag blev der af Parterne underskrevet Slutseddel, uden at Kontrakten om Udnyttelsen af Mosen havde været tilstede eller dens Indhold drøftet. Skøde blev underskrevet den 1. Oktober 1942, og ved denne Lejlighed rejste Sagsøgte, der i Mellemtiden var blevet bekendt med Kontrakten, Krav om Refusion med Hensyn til Betalinger efter denne, hvad Sagsøgeren imidlertid afslog.

I den paagældende Kontrakt af 26. Februar 1942 hedder det bl. a.:

»Imellem Ejeren af Kagerupgaard, F. Eriksen, og Entreprenør Thorvald Klaris, Helsingø, er D. D. indgaaet følgende Kontrakt:

Herr Klaris overtager Udnyttelsen af Tørvemosen — — — Klaris maa producere al den Tørv, han faar Læggeplads til paa de forannævnte Steder — — — Dersom Klaris ønsker det, kan han fordre Stabelplads paa samme Sted, som Herman Jørgensen nu har Stabelplads. Stabelpladsen skal være rensset senest 1ste Maj 1943. Læggepladsen senest 15. November 1942. Klaris skal betale 12.000 Kr. — Tolv Tusinde — der berigtiges paa følgende Maade: 3000 Kr. ved denne Kontrakts Underskrivelse, 3000 Kr. ved Arbejdets Begyndelse, 3000 Kr. i August Maaned og Resten, 3000 Kr., før 1ste November 1942. Ejeren har Ret til 1200 Tdr. Tørv à 240 Øre pr. Td. efter eget Ønske, som afdrages i Ydelsen. Dersom Entreprenøren ønsker det, kan disse 1200 Tdr. nedskrives til 600 Tdr.«

De stipulerede Betalinger var betalt kontant inden Salget, afset fra den sidste Rate, som i det væsentlige var afgjort ved Levering af Tørv, ligeledes inden Salget, saaledes at en Del af Tørvene var i Behold ved Overdragelsen og medfulgte i Handlen.

I den af Sagsøgtes Sagfører udfærdigede Refusionsopgørelse med Overtagelsesdagen den 15. September 1942 som Skæringsdag har Sagsøgte fradraget vedrørende Tørvemosen:

Tørvemosen: Leje til 1. Maj 1943	Kr. 12.000,00
Leje pr. 1. August—1. November	— 3.000,00
at ref. 15. September—1. November = $\frac{1}{2}$ =	Kr. 1.500,00
Leje pr. 1. November	— 3.000,00
	————— — 4.500,00

Sagsøgeren paastaar nu under nærværende Sag Sagsøgte dømt til at betale disse 4500 Kr. med Renter 5 pCt. p. a. fra Sagens Anlæg den 21. Januar 1943, idet han gør gældende, at Lejeren af Tørvemosen ikke har gravet Tørv eiter Sagsøgtes Overtagelse af Ejendommen, at Sagsøgte forinden Handlens Indgaaelse blev gjort bekendt med, at de paa Jorden oplagte Tørv tilhørte Tredjemand, og at Sagsøgeren gentagne Gange har tilkendegivet, at alt, hvad der angik Tørvemosen, var Salget uvedkommende.

Sagsøgte har paastaaet Frifindelse under Henvisning til, at han har købt Ejendommen paa de i Tilbudet af 10. September 1942 anførte Vilkaar, bl. a. »at der refunderes for alt vedr. Gaarden, Arbejds løn og alle andre af Gaarden flydende Indtægter og Udgifter pr. D. D. over hele Aaret«, og herved ogsaa sigtet til Tørvemosen, hvorom det under Forhandlingerne var blevet oplyst, at den var udlejet for 12.000 Kr. aarlig. Han hævder derhos, at Lejemaalet om Tørvemosen maa følge de almindelige Regler vedrørende Lejemaal og derfor ogsaa maa være undergivet sædvanlig Refusion.

For Landsretten er der foruden af Parterne afgivet Forklaring af Sagsøgerens Hustru og Ejendomsmægler Lacoppidan.

Denne har forklaret, at han gentagne Gange, inden der blev handlet, udtrykkelig har gjort Sagsøgte bekendt med, at »Tørvemosen var udenfor Handlen«. Sagsøgte har under sin Forklaring benægtet dette; han har derhos forklaret, at Spørgsmaalet om Mosen af ham overhovedet ikke har været drøftet med Sagsøgeren, før det blev rejst ved Skødets Underskrift.

Under Hensyn til, at Forholdet med Hensyn til Tørvene ikke har været omtalt mellem Parterne, kan Ordlyden af det af Sagsøgte afiattede Tilbud ikke danne Grundlag for Sagens Afgørelse. Ved den af Lacoppidan afgivne Vidneforklaring maa det derhos anses godtgjort, at det er sagt til Sagsøgte, at Indtægten af Tørvemosen for 1942 ikke var indbefattet i Handlen.

Selv om det imidlertid maatte antages, at Sagsøgte ikke har faaet tilstrækkelig klar Besked herom, findes han alligevel at have været uberettiget til at fradrage det omtvistede Beløb i Refusionsopgørelsen. Retten kan nemlig ikke give Sagsøgte Medhold i, at Kontrakten om Udnyttelsen i 1942 af Tørvemosen kan sidestilles med en Leje- eller Forpagtningskontrakt, saaledes at den uden videre skulde følge Reglerne vedrørende Refusion af Lejebeløb, idet den væsentligste Del af Vederlaget maa anses for at være Betaling for Tørvejorden. Da Produktionen i Henhold til Kontrakten var ophørt inden Sagsøgtes Køb af Ejendommen, og da Sagsøgte, der var bekendt med, at de producerede Tørv tilhørte Tredjemand, ikke inden Købet har bragt Spørgsmaal om eventuel Godtgørelse — Refusion — for Afgivelse af Læggeplads m. v. til 1. Maj 1943 paa Bane, ses han ikke at have rimeligt Krav paa Andel i Indtægten i Henhold til den paagældende Kontrakt.

Sagsøgte vil derfor være at dømme efter Sagsøgerens Paastand og til at betale Sagsøgeren Sagens Omkostninger med 500 Kr.

Tirsdag den 25. April.

Nr. 118/1943. Enkefru **Kirstine Hjortvad** (Gamborg)

mod

Læge **Peter Ibsen Bank** (Gelting efter Ordre).

(Spørgsmaal om Erstatning for Tab ved Køb af Lægepraksis).

Vestre Landsrets Dom af 30. Marts 1942 (II Afd.): Sagsøgte, Enkefru Kirstine Hjortvad, bør anerkende den af Sagsøgeren, Læge Peter Ibsen Bank, foretagne Ophævelse af den forommeldte den 10. Oktober 1940 indgaaede Købe- og Lejekontrakt. Sagsøgte bør derhos til Sagsøgeren betale 3000 Kr. Sagsøgeren bør for Tiltale af Sagsøgte under denne Sag fri at være. Til det Offentlige betaler Sagsøgte derhos — forsaavidt angaar den af Sagsøgeren indsøgte Erstatning dog kun i Forhold til en Sagsgenstand af 3000 Kr. — de Rets- og Stempelafgifter, der skulde have været erlagt, saafremt Sagen ikke havde været beneficeret for Sagsøgeren, og til den for Sagsøgeren beskikkede Sagfører under Sagens Forberedelse og under Domsforhandlingen for Landsretten, Landsretssagfører Kier, i Salær 400 Kr. og i Godtgørelse for Udlæg 158 Kr. 10 Øre samt til den for Sagsøgeren under en Bevisoptagelse i

Esbjerg beskikkede Sagfører, Landsretssagfører Jæger, i Salær 20 Kr. og i Godtgørelse for Udlæg 2 Kr. 80 Øre. Det idømte udredes inden 15 Dage.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Vestre Landsret.

I Paadømmelsen har otte Dommere deltaget.

For Højesteret har Appellantinden, der erkender, at Indstævnte har været berettiget til at hæve Købe- og Lejekontrakten, alene nedlagt Paastand om Frifindelse for at udrede Erstatning, medens Indstævnte har paastaaet den tilkendte Erstatning forhøjet efter Rettens Skøn indtil et Beløb af 15.000 Kr.

Ved de i Sagen tilvejebragte Oplysninger kan det ikke anses godtgjort, at der fra Appellantindens Side foreligger noget Forhold, som kan medføre Erstatningsansvar for hende, og hendes Frifindelsespaastand vil derfor være at tage til Følge.

Sagens Omkostninger for begge Retter findes efter Omstændighederne at burde ophæves. Med Hensyn til Salærer m. v. til de beskikkede Sagførere vil der være at forholde som nedenfor anført.

Thi kendes for Ret:

Forsaavidt angaar den nedlagte Erstatningspaastand, bør Appellantinden, Enkefru Kirstine Hjortvad, for Tiltale af Indstævnte, Læge Peter Ibsen Bank, i denne Sag fri at være.

Sagens Omkostninger for begge Retter ophæves.

De ved den indankede Dom fastsatte Salærer og Godtgørelser for Udlæg udredes af det Offentlige.

I Salær for Højesteret og Godtgørelse for Udlæg tillægges der Højesteretssagfører Gelting henholdsvis 200 Kr. og 15 Kr., hvilke Beløb ligeledes udredes af det Offentlige.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

I Oktober 1940 blev Sagsøgeren, Læge Peter Ibsen Bank, Ulfborg, gennem en Avismeddelelse bekendt med, at Læge Niels Hjortvad i Ringkøbing den 28. September 1940 var afgaaet ved Døden. Da Sagsøgeren ønskede at købe en Praksis, satte han sig straks telefonisk i Forbindelse med Sagsøgte, Enkefru Kirstine Hjortvad, nu Aarhus, der da boede i Ringkøbing. I Henhold til telefonisk truffet Aftale henvendte han sig derpaa den 9. Oktober 1940 til Sagsøgte og forhandlede om Køb af den af Læge Hjortvad hidtil drevne Praksis. Sagsøgte oplyste herunder, at hendes Mand havde paabegyndt Praksis i Ringkøbing i 1938, og at denne i den første Tid ikke havde været ret stor. Hun gav derhos nærmere Oplysning om Indtægten af Praksis i den forløbne Tid. Sagsøgeren tog om Aftenen til Staby, hvor han forhandlede med sin Hustru og Købmand

Jens M. Nielsen, Staby, der havde lovet at støtte Sagsøgeren økonomisk ved Købet. De enedes om at forsøge at faa en Handel i Stand, og den 10. Oktober 1940 mødtes Sagsøgeren, dennes Hustru og Købmand Nielsen hos Sagsøgte og forhandlede med denne i Overværelse af hendes Datter, Fru Karen Marie Bak, Aarhus, og Købmand Marius Pedersen, Ringkøbing. Forhandlingerne endte med, at Sagsøgeren fra 1. November 1940 at regne købte nævnte Praksis for 9000 Kr. samt Instrumenter m. v. for 2500 Kr. Det blev derhos aftalt, at Sagsøgeren skulde indtræde i Sagsøgtes Lejemaal angaaende Lejlighed m. v. indtil Lejemalets Udløb den 1. April 1944 for en aarlig Leje af 2500 Kr. Sagsøgeren skulde dog samtidig med Betalingen til Sagsøgte af Lejen yderligere betale hende 400 Kr. aarligt, hvilket Beløb, ansat til ialt 1400 Kr. for Resten af Sagsøgtes Lejeperiode, dog skulde afskrives paa Købesummen for Praksis m. v. Om den indgaaede Handel blev der samme Eftermiddag oprettet en af Landsretssagfører Hammersøe, Ringkøbing, konciperet Kontrakt, hvorefter Sagsøgeren kunde indtræde i Praksis før den 1. November 1940. Ifølge Kontrakten skulde Købesummen berigtiges ved kontant Betaling den 1. November 1940 af 2100 Kr. Sagsøgeren skulde derhos den 1. November i hvert af Aarene 1941, 1942, 1943, 1944 og 1945 betale 1600 Kr., medens Resten, 1400 Kr., skulde afgøres ved den foran anførte Betaling af 400 Kr. aarlig ud over den stipulerede Leje. Den Del af Købesummen, der ikke blev betalt kontant, skulde forrentes med 5 pCt. p. a. fra den 1. November 1940 at regne. I Kontrakten hedder det derhos blandt andet: »Dr. Bank indtræder i den paagældende Praksis, saaledes som den er og forefindes, uden at der er afgivet Garanti fra Sælgerens Side med Hensyn til Indkomstforholdene etc.«

Som Selvskyldnerkautionister for Sagsøgerens Forpligtelser efter Kontrakten underskrev fornævnte Købmand J. M. Nielsen og Fru Karen Marie Ibsen, begge af Staby, samt Fiskerskipper J. P. Bank, Esbjerg.

Sagsøgeren overtog Praksis den 18. Oktober 1940 og indflyttede i Lejligheden den 1. November s. A. Han averterede, saaledes som en ny Læge plejer at gøre, i Byens Blade. Det viste sig imidlertid hurtigt, at der saa at sige ingen Praksis var, og idet hans Regnskab udviste, at han i Løbet af 10 Maaneder kun havde haft en Bruttoindtægt af 1750 Kr., opgav han i August Maaned 1941 at fortsætte sin Virksomhed i Ringkøbing. I Skrivelse af 11. August 1941 meddelte Landsretssagfører Dalggaard Knudsen, Ringkøbing, paa Sagsøgerens Vegne Sagsøgte, at Sagsøgeren betragtede Overdragelsen som ophævet paa Grund af væsentlige Mangler, urigtige Oplysninger og bristede Forudsætninger. Sagsøgtes Sagfører, Landsretssagfører Løhde, Aarhus, protesterede i Skrivelse af 15. s. M. paa Sagsøgtes Vegne bestemt imod, at Handlen blev ophævet, og fastholdt, at Sagsøgeren overfor hende maatte overholde de Forpligtelser, han havde paataget sig ved Handlen.

Under Anbringende af, at Sagsøgte under Salgsforhandlingerne har meddelt Sagsøgeren urigtige Oplysninger om Praksis og derved forledt ham til at købe denne, der i hvert Fald kun var af ganske ringe Værdi, har Sagsøgeren under denne Sag nedlagt Paastand om, at Sagsøgte tilpligtes at anerkende Ophævelsen af den mellem Parterne den 10. Oktober 1940 indgaaede Købe- og Lejekontrakt, og at hun tilpligtes at

betale ham en Erstatning efter Rettens Skøn, dog ikke under 5000 Kr. og ikke over 15.000 Kr.

Sagsøgte har paastaet sig frifundet, hvorhos hun har paastaet Sagsøgeren tilpligtet at betale hende Restkøbesummen for Lægepraksis samt Husleje ifølge den indgaaede Kontrakt, ialt 12.821 Kr. 32 Øre. Sagsøgeren har paastaet sig frifundet for det af Sagsøgte indsogte Beløb.

De fornævnte tre Selvskyldnerkautionister, der er procesilvarslede af Sagsøgte, har givet Møde under Sagen.

Parterne er enige om, at det af Sagsøgeren i Henhold til Kontrakten indbetalte Afdrag paa Købesummen, ialt 2500 Kr., skal tjene som Betaling for de leverede Instrumenter m. v., som Sagsøgeren herefter beholder, selv om den af ham nedlagte Paastand maatte blive taget til Følge.

Til Støtte for sin Paastand har Sagsøgte anført, at hun ikke under Forhandlingerne har gjort sig skyldig i noget til Erstatning forpligtende Forhold, idet hun navnlig ikke har givet Sagsøgeren urigtige Oplysninger om Praksis. Hun har kun oplyst, at hendes Mand i 1939 havde haft en Indtægt af Praksis af ialt 7500 Kr., og at han havde fortalt hende, at han ventede, at Indtægten i 1940 vilde blive ca. 12.000 Kr. I Kontrakten er det da ogsaa udtrykkeligt anført, at der ikke er afgivet nogen Garanti fra hendes Side med Hensyn til Indkomstforholdene m. v. Da Sagsøgeren derhos først i Skrivelsen af 11. August 1941 har reklameret i Anledning af, at det viste sig, at der ikke var nogen Praksis af Betydning, anser hun ham for at have været ganske uberettiget til at hæve Kontrakten, og hun fastholder paa sin Side fuldt ud den indgaaede Kontrakt.

Under Sagen er der afgivet Partsforklaring af saavel Sagsøgeren som Sagsøgte samt Forklaring af en Række Vidner.

Sagsøgeren har som Part forklaret, at Sagsøgte ved Forhandlingerne den 9. Oktober 1940 udtalte, at Praksis i 1939 havde givet en Bruttoindtægt paa 7500 Kr., og at Indtægten i de forløbne Maaneder af Aaret 1940 havde været noget over 1000 Kr. hver Maaned, saaledes at Aarsindtægten kunde forventes at blive nærmere 15.000 Kr. end 12.000 Kr. Under Forhandlingerne den følgende Dag blev der givet samme Oplysninger om Størrelsen af den hidtidige Praksis, og det blev yderligere udtalt, at Læge Hjortvad en Tid før sin Død havde holdt Vikar. Sagsøgeren lagde — efter sin videre Forklaring — megen Vægt paa dette, fordi han vidste, at det er dyrt at holde Vikar, og at en helt ubetydelig Praksis ikke kan bære Udgiften hertil. Sagsøgeren har videre forklaret, at Sagsøgte, da han forespurgte om Regnskab, sagde, at dette ikke var ført à jour for de sidste Maaneder paa Grund af Læge Hjortvads Sygdom, der gennem nogen Tid, indtil han blev rigtig syg, havde vist sig som Træthed. Der blev dog forevist et Kartoteksregnskab, men Sagsøgte sagde, da Sagsøgeren udtalte Ønsket om at overtage dette som en Del af Handlen, at hun vilde gemme det som et Minde om deres Ringkøbingtid. Da Sagsøgeren inden Handlens Afslutning gennembladede Kartotheket, udtalte han, at det forekom ham, at en meget stor Del af Praksis bestod af private Patienter, men Sagsøgte sagde hertil, at det var der ogsaa, men den væsentligste Indtægt var Sygekassepraksis.

Da Kontrakten blev læst op, forespurgte Sagsøgeren -- efter sin Forklaring — hvad Betydningen af den foran citerede Passus i Kontrakten var, og hertil svarede Landsretssagfører Hammersøe, at den alene betød, at der ikke ydedes nogen Garanti for, hvor stor Sagsøgerens Indtægt vilde blive, og denne Forklaring har Landsretssagføreren fastholdt overfor Sagsøgeren ved senere Samtaler.

Sagsøgte har som Part forklaret, at hendes Mands Regnskabsbøger var til Stede og blev forevist under Forhandlingerne med Sagsøgeren, men at Regnskabet paa Grund af hendes Mands Sygdom ikke var ført à jour, idet de tre sidste Maaneder inden Dødsfaldet manglede. Det fremgik af Regnskabet, at hendes Mands Indtægter i 1939 havde været noget over 7000 Kr., og hun nævnede for Sagsøgeren, at hendes Mand, nogen Tid førend han i Maj Maaned blev syg, havde omtalt for hende, at han mente, at hans Indtægt for 1940 vilde blive omkring ved 12.000 Kr. Hun sagde dog udtrykkeligt til Sagsøgeren, at hun jo ikke kunde garantere ham noget. Sagsøgte har — ifølge sin videre Forklaring — overfor Sagsøgeren betonet, at det væsentlige af Indtægten stammede fra Privatpraksis, og hun sagde udtrykkeligt, at det havde været bedre, om det havde været omvendt. En tilstedeværende Medlemsliste vedrørende Sygekassepatienter til Takst 1 udviste, at der var ca. 60 Patienter. Hun bestrider at have udtalt, at over Halvdelen af Mandens Indtægter var fra Sygekassepraksis, og hun bestrider ligeledes at have sagt, at hun vilde beholde Journalen som et Slags Minde. Kort før hun rejste fra Ringkøbing i Oktober 1940, brændte hun under den almindelige Oprydning saavel Regnskabsbog som Journal.

Sagsøgte har endelig med Hensynet til Spørgsmaalet om Vikarhold forklaret, at hun under Forhandlingerne kun har fortalt, at Dr. Løgstrup fra Hvide Sande kom ind en Times Tid hver Dag og passede hendes Mands Konsultation og eventuelle Sygebesøg.

Kontrakten blev oplæst to Gange, og hun erindrer ikke, at Sagsøgeren paa noget Tidspunkt under Oplæsningen har afbrudt denne for at faa nærmere Oplysninger.

Sagsøgerens Hustru, Kathrine Ibsen Bank, har som Vidne forklaret, at hun den 10. Oktober 1940 overværede en Del af Forhandlingerne mellem Sagsøgeren og Sagsøgte. Hun hørte herunder Sagsøgte udtale om Størrelsen af Praksis, at den i Aaret 1939 havde givet 7500 Kr., og at den i de forløbne Maaneder af 1940 havde givet noget over 1000 Kr. maanedlig. Hun har ikke hørt, at der blev talt særligt om Sygekassepraksis, og heller ikke set, at der blev forevist hendes Mand Dokumenter. Hun husker derimod bestemt, at hendes Mand straks standsede Landsretssagfører Hammersøe efter Oplæsningen af den foran citerede Passus, og at Landsretssagføreren svarede, at der hermed alene mentes, at Sagsøgte ikke vilde garantere for, hvilke Indtægter Sagsøgeren fremtidig vilde faa ud af Praksis.

Købmand Jens M. Nielsen, Staby, har som Vidne forklaret, at han den 10. Oktober 1940 var til Stede under Forhandlingerne mellem Sagsøgeren og Sagsøgte. Han overværede dog ikke Forhandlingerne hele Tiden. Han husker, at Sagsøgte udtalte, at hendes Mand i det første Aar havde tjent ca. 7000 Kr. og i det indeværende Aar noget over

1000 Kr. maanedlig, saaledes at han ventede, at Indtægten for hele dette Aar vilde blive ca. 15.000 Kr. Han erindrer, at Sagsøgte foreviste Sagsøgeren en Regnskabsbog, at Sagsøgeren anmodede om at faa den, men at Sagsøgte ikke vilde udlevere den, idet hun betragtede den som en Mindegenstand. Han har ikke hørt, at der blev talt om Arten af Praksis, ud over at Sagsøgte paa Forespørgsel sagde, at de havde mange betalende Patienter, men at hun dog mente, at over Halvdelen af Indkomsten var fra Sygekassepraksis. Han har ikke hørt, at der blev talt om nogen Garanti med Hensyn til Indkomsten.

Købmand Marius Pedersen, Ringkøbing, har som Vidne forklaret, at han overværede en Del af Forhandlingerne mellem Sagsøgeren og Sagsøgte. Han har ikke hørt nogen som helst Angivelse af Størrelsen af Praksis fra Sagsøgtes Side, men han erindrer, at Sagsøgte udtalte, at der ikke var nogen særlig stor Sygekassepraksis, men en Del private Patienter.

Sagsøgtes Datter, Fru Ingeniør Karen Marie Bak, Aarhus, har som Vidne forklaret, at hun var til Stede under det meste af de oftnævnte Forhandlinger. Hun hørte sin Moder udtale, at hendes Fader havde formodet at faa en Indtægt paa 12.000 Kr. i Aaret 1940, men Moderen føjede til, at hun jo ikke kunde love, at Sagsøgeren vilde faa tilsvarende Indtægt. Hendes Moder udtalte ligeledes, at det fortrinsvis var Privatpraksis, Vidnets Fader havde haft. Landsretssagfører Hammersøe oplæste — efter Vidnets videre Forklaring — to Gange Kontrakten, og hun erindrer ikke noget om Afbrydelser fra Sagsøgerens Side med Hensyn til Klarlæggelse af noget enkelt Punkt.

Landsretssagfører Hammersøe, Ringkøbing, har som Vidne forklaret, at han blev tilkaldt, da Handlen var fuldstændig afsluttet. Det er ham, der har foranlediget den oftnævnte Passus indsat i Kontrakten, idet begge Parter paa hans Forespørgsel inden Kontraktens Konkipering udtalte, at der ikke skulde afgives nogen Garanti vedrørende Indkomsten. Han erindrer ikke, at Sagsøgeren afbrød ham under Oplæsningen af Kontrakten, og han tror det ikke, idet der var truffet Bestemmelse om dette Punkt under Handlen.

Endelig har Amtslæge Ryan Thede, Ringkøbing, som Vidne under Domsforhandlingen for Landsretten forklaret, at Læge Hjortvads Praksis i Ringkøbing var ret ubetydelig, at hans Sygekassepatienter paa fast Akkord med Ringkøbings Sygekasse højst var 55, at han aldrig naaede at faa rigtig Indpas i Landsygekasserne, at hans private Praksis ikke stod i det sædvanlige Forhold til Sygekassepraksis, der normalt udgør 85—90 pCt. af Indtægten, og at hans Praksis, saafremt den var blevet drevet efter gængse Principper for almindelig Praktisering — hvad den ikke blev — ingensinde havde kunnet give mere end nogle faa Tusinde Kroners aarlig Indtægt.

Af de af Læge Hjortvad indgivne Selvangivelser til Skattevæsnet fremgaar, at hans Formue ved Udgangen af Aaret 1938 var 50.332 Kr. og at hans »Indkomst ifølge aut. Forretningsbøger« for Aaret 1939 var 9300 Kr., medens hans Formue for samme Aar udgjorde 39.350 Kr. Af den af Sagsøgte for Aaret 1940 indgivne Selvangivelse til Skattevæsnet fremgaar, at hun som Indkomst har opgivet ialt 2600 Kr. og som Formue 13.000 Kr.

Af Erklæringer fra samtlige Sygekasser i Ringkøbing og Opland fremgaar, at Læge Hjortvads Indtægter af Sygekassepraksis i Aaret 1939 har udgjort 2250 Kr. 51 Øre og i Aaret 1940 1701 Kr. 20 Øre.

Amtssygehuset i Ringkøbing har derhos i en under Sagen fremlagt Skrivelse oplyst, at der i Aaret 1939 blev indlagt 818 Patienter og i Aaret 1940 751 Patienter, og at Læge Hjortvad er opført som indlæggende Læge i 1939 i ialt 10 Tilfælde og i 1940 i 5 Tilfælde.

Endelig har Ringkøbing Amts Lægekredsförening i Skrivelse af 31. Oktober 1942 udtalt, at Købesummen for Lægepraksis i Almindelighed svarer til det sidste Aars Indtægt — ekskl. Kørselsindtægter — dog med Hensyntagen til specielle Forhold, f. Eks. er en ældre stabil Praksis mere værd end en nyere, og en Praksis med overvejende selvbetalende Patienter er et mere usikkert Aktiv end en Praksis med overvejende Sygekassepraksis.

Efter alt det foreliggende, derunder den af Sagsøgte for Læge Hjortvads Lægepraksis opnaaede Pris af 9000 Kr., findes Sagsøgerens Forklaring om de Oplysninger, som Sagsøgte under Forhandlingerne har meddelt ham om Indtægten ved Praksis i de to sidste Aar — hvilken Forklaring paa væsentlige Punkter støttes af de af Sagsøgerens Hustru og Købmand Jens M. Nielsen afgivne Vidneforklaringer — at maatte lægges til Grund ved Sagens Bedømmelse. Det maa derhos anses godtgjort, at de af Sagsøgte under Forhandlingerne givne Oplysninger saavel med Hensyn til Indtægtens Størrelse som med Hensyn til Forholdet mellem Sygekassepraksis og Privatpraksis har været urigtige. Selv om det efter Omstændighederne ikke findes at kunne antages, at Sagsøgte, der som foran anført kort efter Forhandlingernes Afslutning brændte den af Læge Hjortvad førte Regnskabsbog, har handlet svigagtigt, findes hun dog at have gjort sig skyldig i en saa væsentlig Misligholdelse af sin Pligt til ved Handlen at give rigtige Oplysninger, at Sagsøgeren — uanset Kontraktens foran citerede Bestemmelser — har været berettiget til at hæve den indgaaede Kontrakt, hvorved bemærkes, at Sagsøgte ikke vil kunne beraabe sig, at Sagsøgeren for sent har fremsat Reklamation, idet det ved de for Landsretten afgivne Forklaringer maa anses godtgjort, at Sagsøgeren flere Gange i Tiden efter Handlens Indgaaelse har paa-talt, at der ingen Praksis var. Da Sagsøgeren særlig ogsaa under Hensyn til Størrelsen af den betingede Købesum for Praksis har været berettiget til at gaa ud fra, at den solgte Praksis havde afkastet en Indtægt af ikke helt ubetydelig Størrelse, maa Sagsøgte, da denne Forudsætning er bristet, anses pligtig at yde ham Erstatning. Denne findes efter alt det foreliggende ikke at kunne fastsættes til et større Beløb end 3000 Kr., som Sagsøgte vil være at dømme til at betale Sagsøgeren, hvis Paastand med denne Ændring vil være at tage til Følge.

Da det saaledes er statueret, at Sagsøgeren har været berettiget til at hæve Handlen, bliver der ikke Spørgsmaal om at tillægge Sagsøgte noget Beløb hos Sagsøgeren, der derfor vil være at frifinde for Sagsøgtets Modkrav.

Med Hensyn til Sagens Omkostninger vil der være at forholde som nedenfor anført.

Onsdag den 26. April.

Nr. 79/1944. Gartner Alb. Nielsen (Landsretssagf. Brøcker)
p a a k æ r e r

Vestre Landsrets Kendelse af 2. Februar 1944.

Den paakærede Kendelse er saalydende:

Ved Købekontrakt af 4. Januar 1940, der ikke blev tinglyst, solgte Gartner Hans Pedersen i Skive for en Købesum af 850 Kr. den ham tilhørende Parcel ved Frilandsvej, Matr. Nr. 1 æ x af Ny Skivehus Hovedgaard under Skive Købstads Markjorder til daværende Former, nu Støbemester Oskar Kristiansen, der ved Transport-Købekontrakt af 11. November 1943, der heller ikke tinglystes, videresolgte Parcellen til den Kærende, Gartner Alb. Nielsen, der ved et Transport-Købekontrakten paategnet Skøde af 12. s. M. fik tilskødet Parcellen af fornævnte Gartner Hans Pedersen.

Da dette Skøde fremkom til Lysning, blev det af Dommeren i Skive Købstad m. v. afvist fra Dagbogen i Henhold til Lov Nr. 339 af 8. Juli 1943 § 4, med Bemærkning, at Sælgeren ifølge Transport-Købekontrakten, Oskar Kristiansen, ikke har tinglyst Adkomst.

Denne Afgørelse er af den Kærende paakæret til Landsretten, hvor han har paastaaet, at Lysning af Skødet af 12. November 1943, der efter hans Formening falder udenfor de Skøder, for hvilke der kræves Tilladelse til Købet efter den ovennævnte Lovs § 1, finder Sted.

Dommeren har ved Kæremaalets Indsendelse udtalt, at Skødet er udstedt paa Grundlag af en Købekontrakt, der er ugyldig i Henhold til § 4 i oitnævnte Lov af 8. Juli 1943, idet Købekontrakten efter denne Lovs Ikrafttræden er oprettet med en Sælger, der ikke har tinglyst Adkomst til den overdragne faste Ejendom, og at Skødet følgelig ogsaa maa være ugyldigt, hvorhos Dommeren har tilføjet, at det ikke kan gøre nogen Forandring heri, at Skødet er udstedt direkte fra den Skødehaver, som har tinglyst Adkomst, til Køberen ifølge den ugyldige Købekontrakt.

Da der maa gives Dommeren Medhold heri, maa det tiltrædes, at han har afvist Skødet som sket, og den paakærede Afgørelse vil følgelig være at stadfæste.

Kæremaalets Omkostninger vil være at ophæve.

T h i b e s t e m m e s :

Den paakærede Afgørelse bør ved Magt at stande.
Kæremaalets Omkostninger ophæves.

Højesterets Kæremaalsudvalgs Kendelse.

Den i denne Sag af Vestre Landsret afsagte Kendelse er med Justitsministeriets Tilladelse paakæret til Højesteret.
I Paakendelsen har fire Dommere deltaget.
I Henhold til de i Kendelsen anførte Grunde

bestemmes:

Landsrettens Kendelse bør ved Magt at stande.

Kæremaalets Omkostninger ophæves.

Fredag den 28. April.

Nr. 123/1943. Mineralvandsarbejder **Alfred Rasmus Sørensen**
(Selv)

mod

Mineralvandsarbejdernes Fagforening
(Landsretssagf. Borup Svendsen).

(Spørgsmaal om Berettigelse af Eksklusion).

(Sagen behandlet skriftligt).

Østre Landsrets Dom af 27. Februar 1943 (V Aid.): Sagsøgte, Mineralvandsarbejdernes Fagforening, bør for Tiltale af Sagsøgeren, Mineralvandsarbejder Alfred Rasmus Sørensen, i denne Sag fri at være. Sagsøgeren betaler til Sagsøgte i Sagsomkostninger 300 Kr. Der tillægges hos det Offentlige den for Sagsøgeren beskikkede Sagsfører, Overretssagfører J. L. Cohen i Salær 100 Kr. og i Godtgørelse for Udlæg 23 Kr. Til Statskassen bøder Fagforeningsformand Johs. Jørgensen 20 Kr. med en Forvandlingsstraf af Hæfte i 2 Dage. Den idømte Bøde at udrede inden 14 Dage efter denne Doms Forkyndelse og de Sagsøgeren idømte Sagsomkostninger inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse, alt under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har syv Dommere deltaget.

For Højesteret gaar Appellantens Paastand, forsaavidt Erstatningskravet angaar, ud paa Tilkendelse dels af det for Landsretten paastaaede Beløb 3400 Kr., dels af 2025 Kr. 50 Øre som Tilgodehavende hos Indstævnte for Tiden 1. Februar 1941—31. Marts 1943.

Indstævnte paastaar Stadfæstelse.

Fem Dommere bemærker følgende:

I Henhold til de i Dommen i saa Henseende anførte Grunde tiltrædes det, at Indstævnte har været berettiget til, som sket, den 10. December 1941 at slette Appellanten som Medlem.

Det tiltrædes ligeledes, at det efter det om Appellantens Forhold oplyste ikke kan anses tilstrækkelig godtgjort, at der ved den tidligere — den 12. Februar 1941 stedfundne Slettelse af Appellanten er tilføjet Appellanten noget Tab.

Forsaavidt Appellanten har støttet sit Erstatningskrav paa, at Indstævnte uberettiget har undladt i Tiden siden 1934 at anvise ham Arbejde, bemærkes, at Arbejdsanvisningen ikke henhører under Indstævnte, men ifølge § 1, Stk. 3, i Vedtægten for Bryggeriarbejdernes Arbejdsløshedskasse i Danmark under denne Kasse.

Som Følge af det anførte stemmer disse Dommere for at frifinde Indstævnte, ogsaa forsaavidt angaar Appellantens Paa-stand om Erstatning, og for herefter i det hele at stadfæste Dommen, hvorhos de vil paalægge Appellanten at betale 300 Kr. i Sagsomkostninger for Højesteret til Indstævnte.

To Dommere bemærker følgende:

For Højesteret er det ubestridt, at Appellanten, da han slettedes som Medlem den 10. December 1941, havde et større Beløb tilgode som Understøttelser m. v. end hans Kontingentrestancer da udgjorde. Herefter findes Betingelserne for at slette ham som Medlem efter Lovens § 3 ikke at have foreligget. Det tiltrædes, at det ikke kan anses godtgjort, at Appellanten har lidt Tab ved Slettelsen af 12. Februar 1941. Efter alt foreliggende derunder det om Appellantens Forhold paa forskellige Arbejdssteder oplyste, findes det ej heller, at Indstævnte ved at undlade at anvise Appellanten Arbejde har paadraget sig Erstatningspligt overfor ham, og Flertallets Afgørelse paa dette Punkt tiltrædes derfor i Resultatet ligeledes. Da Appellanten findes ved det i den indankede Dom beskrevne Forhold selv at have givet Anledning til Slettelsen den 10. December 1941, findes han derhos ikke at have Krav paa Erstatning for Tab, han maatte have lidt ved denne Eksklusion. Forsaavidt angaar Appellantens først for Højesteret fremsatte Krav findes dette i Medfør af Rpl.s § 407 ikke at kunne tages under Paakendelse under nærværende Sag.

Der vil være at give Dom efter Stemme-flertallet.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande. I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Mineralvandsarbejder Alfred Rasmus Sørensen, 300 Kr. til Indstævnte, Mineralvandsarbejdernes Fagforening.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Sagsøgeren, Mineralvandsarbejder Alfred Rasmus Sørensen, der den 18. Oktober 1941 i Sagen V Nr. 174/1941 erholdt Dom over Sagsøgte, Mineralvandsarbejdernes Fagforening, gaende ud paa, at Sagsøgte burde annullere en Meddelelse om, at Sagsøgeren var slettet som Medlem af Fagforeningen, søger efter meddelt fri Proces Sagsøgte tilpligtet 1) at

anerkende, at Sagsøgte har været uberettiget til i December 1941 at slette Sagsøgeren som Medlem af Fagforeningen, og 2) at betale Sagsøgeren i Erstatning 3400 Kr. med Renter 5 pCt. p. a. fra Stævningens Dato den 22. Oktober 1942.

Sagsøgte paastaar Frifindelse.

Den 20. December 1941 tilskrev Sagsøgtes Sagfører Sagsøgeren saaledes:

»For Mineralvandsarbejdernes Fagforening skal jeg ved Nærværende tilskrive Dem følgende:

Efter at der var gaaet Døm i Sagen, som De havde anlagt mod mine Mandanter, havde man ventet Dem den sidste Lørdag i Oktober for at berigtige Deres Kontingentforhold. De kom ikke, og som Undskyldning herfor angav De, at De ikke fra Deres Sagfører havde faaet fornøden Underretning om Resultatet af Dommen. Man har bragt i Erfaring, at denne Undskyldning ikke passer.

Da De den første Lørdag i November talte telefonisk med Formand Jørgensen, var De meget stærkt beruset, saa det er muligt, at det, der blev meddelt Dem, ikke er blevet opfattet af Dem.

De tilskrev derefter Forbundet, paa hvilket Brev man sendte Dem et Svar efter den af Dem opgivne Adresse, Istedgade 122. Brevet kom imidlertid retur med Paategningen: »Adressaten ubekendt«.

De overværede derefter Generalforsamlingen i November, hvor Formand Jørgensen gav Meddelelse om Sagens Forløb og udtalte, at Alfred Sørensen nu maatte henvende sig den sidste Lørdag i Maaneden for at faa Regnskabet gjort op ved Indbetaling af Kontingent og ved Udbetaling af den Dem muligt tilkommende Understøttelse. De mødte ogsaa, men De var saa beruset, at enhver fornuftig Samtale med Dem var udelukket, og De maatte sættes ud af Lokalet.

De har ikke senere henvendt Dem til Foreningen, og Foreningen har herefter besluttet at slette Dem som Medlem i Henhold til § 3 i Lovene, hvilket herved meddeles Dem.«

Den ovennævnte Bestemmelse i Fagforeningens Love er saalydende:

»§ 3.

a. Kontingentet skal indbetales til Kassereren senest den sidste Lørdag i Maaneden. Undladelse heraf medfører en Bød paa 10 Kroner, som skal være indbetalt inden førstkommande Bestyrelsesmøde. Er Bøden og Kontingentet endnu ikke indbetalt, tager Bestyrelsen Stilling til Forhøjelse af Bøden eller eventuel Udslettelse.«

Sagsøgeren erkender, at han ved den ovennævnte Lejlighed ikke var ædru, men han var dog fuldt ud klar over sine Handlinger, saaledes at han var i Stand til at forhandle. Betingelserne for at slette Sagsøgeren i Henhold til § 3 er ikke opfyldt, idet Foreningen ikke havde idømt ham nogen Bøde paa Grund af Kontingentrestance. Iøvrigt skyldte han ikke noget Beløb til Fagforeningen. I denne Henseende anføres følgende:

Sagsøgeren havde tilgode:

Huslejhjælp pr. 1. Februar, 1. Marts og 1. April 1941.....	60,00 Kr.
Pinsehjælp	60,00 —
Fritagelse for Kontingent til Arbejdsløshedskassen i 3 Maanedre, idet han havde opbrugt sin Understøttelse den 8. Maj	

1940, jfr. Arbejdsløshedslovens § 19, Stk. 3	17,25 --
Fritagelse for Kontingent til samme for Tiden fra 24. Juli 1941, idet han fra denne Dato til den 23. December 1941 var paa Nødhjælpsarbejde	23,00 —
Hjælp fra Strejkekassen i Henhold til Fagforeningens Ved- tagelse, at udbetale den 1. December 1941	25,00 --
	<hr/>
	185,25 Kr.
Herfra gaar Kontingent til Fagforening og Arbejdsløsheds- kasse	137,50 —
	<hr/>
Sagsøgerens Tilgodehavende	47,75 Kr.
	<hr/>

Sagsøgeren kræver erstattet det ham ved den ulovlige Sletning paa-
førte Tab, der ansættes til 3400 Kr.

Heroverfor har Sagsøgte anført, at det ikke er en Betingelse for at
benytte Lovenes § 3, at Bestyrelsen skal have idømt det paagældende
Medlem en Bøde. Bøden følger af Bestemmelsen i Loven, og Medlemmet
ved, at han, naar han ikke betaler Kontingent som krævet i Loven, skal
betale en Bøde paa 10 Kr. Det bestrides, at Sagsøgeren har lidt noget
Tab ved at blive slettet som Medlem. Sagsøgeren er paa Grund af sin
særke Hang til Drikkeri saa godt kendt paa de forskellige Arbejds-
pladser indenfor Mineralvands- og Bryggeriindustrien, at ingen Arbejds-
plads vil beskæftige ham. Hans Forhold er af den Art, at han ikke vil
kunne være Medlem af Arbejdsløsheds-kassen.

Det er oplyst, at Sagsøgeren i Tiden fra 1. Januar 1937 til 7. Marts
1941 har været arbejdsledig i 1076 Dage.

Sagsøgte har fremlagt 2 Skrivelser af 4. December 1942 og 3. De-
cember 1942, henholdsvis fra A/S Rosenborg Brøndanstalt og Royal
Apollinaris Co., saalydende:

»Som Svar paa Deres Brev af 2. ds. skal vi meddele, at omskrevne
Mineralvandsarbejder Alfred Sørensen har været ansat i vort Firma
fra 10. Juni—30. Juni 1939.

Han var en udmærket Arbejder, naar han var ædru, hvilket han
sjældent var, hvorfor vi ved Afskedigelsen meddelte Tillidsmanden, at
Genantagelse ikke vilde finde Sted.«

og

»I Svar paa Deres ærede Skrivelse af Gaars Dato tjener, at om-
spurgte Mineralvandsarbejder Alfred Rasmus Sørensen har arbejdet her
paa Fabrikken periodevis (faa Dage ad Gangen) i Sæsonen 1938—39.

Med Hensyn til hans Kvalifikationer, da vil vi — naar Sandheden
strængt skal følges — ikke uden Betænkelighed kunne anbefale ham til
nogen anden Arbejdsgiver.«

Under Domsforhandlingen er der afgivet Forklaring af Sagsøgeren,
Formanden for den sagsøgte Forening Johs. Jørgensen, Direktør Aage
Randlev Petersen, Arbejdsformand Andreas Hansen, Forbundsformand
Marius Madsen, Bryggeriarbejder Axel Petersen, Mineralvandsarbejder
Jens Andersen og Forretningsfører Erik Billesbølle.

Efter det oplyste har Sagsøgte givet Sagsøgeren Lejlighed til at bringe sit Forhold til Foreningen i Orden den 29. November 1941, ved hvilken Lejlighed Sagsøgeren indfandt sig i Foreningens Lokaler stærkt paavirket af Spiritus, uden at han trods Fagforeningsformandens Opfordring vilde dokumentere sin Ret til de forskellige Understøttelsesydelse, som er nævnt under Retssagen. Idet Sagsøgeren ejheller efter nævnte Dato inden Bestyrelsesmødets Afholdelse har henvendt sig til Sagsøgte angaaende Forholdets Berigtigelse, vil han, da ingen lovlig Modregning er godtgjort overfor Foreningen paa Slettelsens Tidspunkt, være at anse som havende været i Restance med et Kontingent til Fagforening og Arbejdsløshedskasse paa 137 Kr. 50 Øre. Hans Slettelse efter den paaberaabte Lovbestemmelse findes efter det foreliggende at havde været berettiget.

Forsaavidt den nedlagte Erstatningspaastand vedrører en Periode omfattet af den ældre Retssag, vil der ikke kunne tages Hensyn dertil under nærværende Retssag, idet et Tab i saa Henseende ikke findes tilstrækkelig godtgjort.

Som Følge af det anførte vil Sagsøgte i det hele være at irifinde.

Med Hensyn til Sagens Omkostninger vil der være at forholde som nedenfor anført.

Som udeblevet fra den bealede Forligsmægling vil den sagsøgte Forenings Formand Johs. Jørgensen være at anse med en Bøde paa 20 Kr. subsidiært Hæfte i 2 Dage.

Nr. 136/1943. Dommeren i Bølling-Nørre Herreder paa Statskassens Vegne (Kammeradvokaten)

mod

Den vest- og sønderjydske Kreditforening (Landsretssagf. Bunch-Jensen) og Folketingsmand A. Vesterager (Ballhausen).

(Erstatning for Tab ved urigtig Tingbogsattest).

Vestre Landsrets Dom af 10. Marts 1943 (III Afd.): Sagsøgte, Dommeren i Bølling-Nørre Herreder paa Statskassens Vegne, bør — mod at faa udbetalt et i A/S Ringkøbing Bank indsat Beløb 6500 Kr. tilligemed Renter fra den 22. Oktofer 1941 — til Sagsøgerne, Den vest- og sønderjydske Kreditforening, udlevere 10.600 Kr, i 4 $\frac{1}{2}$ pCt. Kasseobligationer i Sagsøgernes 8. Serie tilligemed Renter fra den 11. Juni 1941, samt betale 2637 Kr. 32 Øre tilligemed Renter, af 678 Kr. 86 Øre $\frac{1}{2}$ pCt. for hver paabegyndt Maaned efter den 11. Juni 1941, af 472 Kr. 5 pCt. aarlig fra den 11. Juni 1941, af 315 Kr. 4 pCt. aarlig fra den 11. Juni 1941 og af 1146 Kr. 79 Øre 5 pCt. aarlig fra den 19. December 1941, indtil Betaling sker. Sagsøgte bør til Sagsøgeren, Folketingsmand A. Vestergaard, betale 4000 Kr. tilligemed Renter heraf 4 $\frac{1}{2}$ pCt. aarlig fra den 11. Juni 1940, indtil Betaling sker. I Sagsomkostninger betaler

Sagsøgte til Sagsøgerne, Den vest- og sønderjydske Kreditforening, 500 Kr. og til Sagsøgeren Vesterager 300 Kr. Det idømte udredes inden 15 Dage.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Vestre Landsret.

I Paadømmelsen har ti Dommere deltaget.

I Jens Chr. Niensens Pantebrev til den indstævnte Kreditforening bestemmes det i Post 10, at Kapitalen straks er forfalden til Betaling. »e, dersom Debitor tilegner sig Afløsningssummer for til Kreditor pantsatte Værdier (Arbejdsydelse, Naturalpræstationer o. l.) eller Erstatninger ved Ekspropriation af Pantet eller en Del deraf.«

Den Omstændighed, at den omhandlede Servitut hviler paa Ejendommen, findes at være en saadan Mangel ved Pantesikkerheden, at Kreditforeningen senest, da man begyndte at udnytte Brydningsretten, kunde have krævet Pantefordringen betalt, hvis den ikke paa anden Maade opnaaede betryggende Sikkerhed, f. Eks. ved Transport af Vederlaget for Brydningsretten, hvorved henvises til ovennævnte Bestemmelse i Pantebrevet.

Seks Dommere finder det tilstrækkelig godtgjort, at Kreditforeningen herved kunde have undgaaet at lide Tab som Følge af den ved Servitutens Udstedelse begaaede Fejl, og stemmer derfor for at frifinde Appellanten for Kreditforeningens Tiltale og at paalægge Kreditforeningen at udrede Retsafgifter og Sagsomkostninger som nedenfor angivet.

Fire Dommere, der iøvrigt tiltræder foranstaaende, finder det ikke tilstrækkeligt godtgjort, at Kreditforeningen ved at gaa frem som anført kunde have afværget hele Tabet, og stemmer herefter for at tilkende Kreditforeningen halv Erstatning.

Forsaavidt angaar Indstævnte Vesterager stemmer syv Dommere for at stadfæste Landsrettens Dom i Henhold til dens Grunde og at paalægge Appellanten at betale Sagens Omkostninger for Højesteret med 300 Kr.

Tre Dommere, der iøvrigt er enige med sidstnævnte Flertal, stemmer for at tillægge Indstævnte Vesterager fuld Erstatning, da de ikke anser det tilstrækkelig godtgjort, at Vesterager vilde have lidt Tab, selv om Servitutten ikke havde været slettet i Realregistret.

Der vil være at give Dom efter Stemme-flertallet.

Thi kendes for Ret:

Appellanten, Dommeren i Bølling-Nørre Herreder paa Statskassens Vegne, bør for Tiltale af Indstævnte, Den vest- og sønderjydske Kreditforening, i denne Sag fri at være. Denne Indstævnte betaler til det offentlige de Retsafgifter, der skulde erlægges, hvis Sagen ikke for Appellanten havde været afgiftsfri, og

derhos til Appellanten Sagens Omkostninger for begge Retter med 800 Kr.

Forsaavidt angaar Indstævnte Folketingsmand A. Vesterager, bør Landsrettens Dom ved Magt at stande. I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellanten til denne Indstævnte 300 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Ved et den 23. Marts 1922 tinglyst Skøde solgte Søren Bjerg Hansen i Borris sin Landejendom, Matr. Nr. 1 b og 1 g af Ahlergaard, hvis Areal var 33,6 ha, til Mads Chr. Christensen af Gaasdahl, men forbeholdt sig og Arvinger Ret til Brydning af Brunkul paa den solgte Ejendom mod at betale til Køberen eller den til enhver Tid værende Ejer af Ejendommen et Beløb af 500 Kr. for hver Tønde Land, i hvilken Brydningen paabegyndtes, hvorhos Sælgeren skulde have Ret til paa egen Bekostning at anlægge de fornødne Vandledninger over Marken til Aaen til Afledning af Vandet fra Lejerne. I Skødet ansloges det Areal, hvori der fandtes Brunkul, til ikke at være over 20 Tdr. Land, og Dokumentet blev tinglyst som servitutstiftende med Hensyn til de nævnte Bestemmelser.

I Maj 1923 blev der paa Foranledning af Sagsøgerne, Den vest- og sønderjydske Kreditforening, Ringkøbing, afholdt en Vurderingsforretning vedrørende den omhandlede Ejendom, og paa Grundlag af denne Forretning tilbød Kreditforeningen Ejeren et Laan, stort 12.000 Kr., mod 1. Prioritet i Ejendommen og saaledes, at fornævnte Servitutbestemmelser skulde respekteres af Kreditforeningen paa Betingelse af, at den til yderligere Sikkerhed erholdt Transport paa den Ejeren tilkommende Erstatning for det Jordareal, der maatte blive udnyttet ved eventuel Brydning. Laanet blev imidlertid ikke effektueret, idet Ejeren, Mads Chr. Christensen, ikke ønskede at modtage Laanetilbudet.

Ved Skøde af 14. April 1942 videresolgte Mads Chr. Christensen Ejendommen til Gaardejer Jens Chr. Nielsen for en Købesum af 20.000 Kr. I Skødet er indeholdt en Gengivelse af de omhandlede Servitutbestemmelser om Ret til Brydning af Brunkul, som Køberen skulde respektere, dog saaledes, at Søren Bjerg Hansen ved Paategning paa Skødet forpligtede sig og Arvinger til ikke at grave Brunkul i den Ejendommen tilhørende Eng, samt til ikke at henlægge Fyld fra Udgravningerne i Engen. Ved Tinglysningen af dette Dokument den 24. April 1924 blev der af Bølling-Nørre Herreders Dommerkontor begaaet den Fejl, at Servituttten blev overstreget i Realregisteret, saaledes at den herefter fremtraadte, som om den under nævnte Dato var blevet afløst i sin Helhed.

Sagsøgeren, Folketingsmand A. Vesterager, Vorgod, der er Gaardejer Jens Chr. Niensens Farbroder, paatog sig ved Købet Kaution for et Laan i Ejendommen, men i 1930 tilraadte han Nielsen at søge dette

Laan indfriet ved et Kreditforeningslaan. Den 11. December 1930 blev der paa fornævnte Ejendom til Efterretning for Den vest- og sønderjydske Kreditforening afholdt en Vurderingsforretning, under hvilken bl. a. havdes til Stede en af Dommeren i Bølling-Nørre Herreder den 24. November 1930 udfærdiget Tingbogsattest, i hvilken den omhandlede Servitutbestemmelse ikke var anført. I Vurderingsforretningen omtalte Vurderingsmændene, at Laansøgeren ifølge sit Skøde skulde respektere Ret til Brydning af Brunkul og til Anlæg af de fornødne Vandledninger, men anførte tillige, at denne Hæftelse ikke skønnedes at have forringende Betydning for Ejendommen, medens tilsvarende Bemærkning ikke fandtes vedføjet i Vurderingsforretningen af 1923. Endvidere omtalte de, at Laansøgeren siden Overtagelsen af Ejendommen havde bygget en ny Lade og opført en Tilbygning til Stalden, samt at han havde merglet og opdyrket et betydeligt Areal af Ejendommen. Paa Grundlag af Vurderingsforretningen og fornævnte Tingbogsattest ydede Kreditforeningen Gaardejer Jens Chr. Nielsen et $4\frac{1}{2}$ pCt. Laan i 8. Serie 1. Afdeling, stort 20.000 Kr., ifølge et af Debitor den 21. Februar 1931 udstedt, den 23. s. M. tinglyst Pantebrev, i hvilket de Servitutter og andre Byrder, som skulde respekteres af Panthaveren, var gengivet overensstemmende med Tingbogsattesten, saaledes at den oftnævnte Servitutbestemmelse ikke var anført. Ved Tinglysningen blev der ikke givet Retsanmærkning om Servitutter eller andre Byrder. Ved Hjælp af Laaneprovenuet indfrie Gaardejer Jens Chr. Nielsen det tidligere Laan, men da han samtidig havde foretaget de omhandlede Forbedringer af Ejendommen, paa-drog han sig en Del løs Gæld. Sagsøgeren, Vesterager, der under Laanesagen ved Henvendelse til Kreditforeningens Vurderingsformand Rahbæk var blevet gjort bekendt med Kreditforeningens Stilling til Laaneandragendet samt med den fornævnte Tingbogsattest, indgik da i 1934 paa at yde Nielsen et Laan til Indfrielse af den løse Gæld paa Vilkaar, at han skulde have Pant i Ejendommen næst efter Kreditforeningslaanet. Jens Chr. Nielsen udstedte derpaa et den 16. Juli 1934 dateret, den 17. s. M. tinglyst Pantebrev til Vesterager, stort 7000 Kr., med oprykkende Prioritet næst efter Kreditforeningsgælden. I Pantebrevet henvises der med Hensyn til Servitutter og andre Byrder til Tingbogen. Sagsøgeren Vesterager var ikke til Stede ved Pantebrevets Udstedelse, idet dette ordnedes af hans Sagfører, uden at Sagsøgeren personlig foretog selvstændige Undersøgelser af Tingbogen.

Ved Overenskomst af 23. December 1937 mellem Søren Bjerg Hansen og A/S Fiskbæk Briketfabrik overtog Fabrikken Brydningsretten paa det omhandlede Areal paa Vilkaar, at den ved Undersøgelse fandt Brunkulslejet tilfredsstillende, og i Sommeren og Efteraaret 1938 foretoges der Boringer for at konstatere Brunkullenes Mængde.

I Skrivelse af 20. September 1938 meddelte Dommeren i Bølling-Nørre Herreder saavel Den vest- og sønderjydske Kreditforening som Vesterager, at den omhandlede Servitut fejlagtig var blevet overstreget i Realregistret den 24. April 1924, men at denne Fejl var blevet rettet, saaledes at det nu atter fremgik af Tingbogen, at Servitutten fremdeles var gældende. Den 3. November s. A. tilskrev Kreditforeningen Dommeren, at den forbeholdt sig sin Ret over for Statskassen i enhver Hen-

seende i Anledning af Udslettelsen af Servitutten. Lignende Forbehold har Vesterager kort efter Modtagelsen af Skrivelsen fra Dommeren gennem sin Sagfører taget. Den 31. Januar 1939 blev der mellem Bjerg Hansen og A/S Fiskbæk Briketfabrik oprettet endelig Kontrakt om Brydningsretten. Da imidlertid Gaardejer Jens Chr. Nielsen ikke vilde anerkende denne Ret, anlagde Søren Bjerg Hansen Sag mod ham ved Retten for Bølling-Nørre Herreder, og ved Dom afsagt den 7. November 1939 tilpligtedes Nielsen at respektere Servitutbestemmelserne. I Juni 1940 begyndte A/S Fiskbæk Briketfabrik at udnytte Brydningsretten, idet der straks blev inddraget 3 Tdr. Land af Ejendommen til dette Formaal og herfor den 3. Juli 1940 til Gaardejer Jens Chr. Nielsen betalt 1500 Kr., hvorhos der samtidig blev betalt 1750 Kr. for Ret til Aflægning af den opgravede Jordmasse.

I Skrivelsen af 17. Juni 1940 til Dommeren i Bølling-Nørre Herreder meddelte Kreditforeningens Sagfører Dommeren, at Indehaveren af den omhandlede Ret nu i stor Udstrækning var begyndt Udnyttelsen, og at Foreningens Pantesikkerhed i den Anledning var blevet forringet, hvorhos han forespurgte, hvorvidt man allerede nu ønskede Spørgsmaalet om Statens Pligt til at udrede Erstatning i Anledning af den begaaede Fejl afgjort. Herpaa svarede Justitsministeriet i Skrivelse af 14. August s. A. til Kreditforeningen, at det ikke kunde anses for godtgjort, at Kreditforeningen havde lidt Tab, hvorfor et Søgmaal mod Statskassen formentlig for Tiden ikke kunde gennemføres. A/S Fiskbæk Briketfabrik fortsatte imidlertid Udnyttelsen af Brydningsretten, idet der den 9. Oktober 1940 blev betalt 500 Kr. i Afgift til Nielsen for Indtagelse af 1 Td. Land, den 12. Marts 1941 atter 500 Kr. for en Td. Land, den 31. Marts 1941 1500 Kr. for 3 Tdr. Land, og endelig blev der den 21. April 1941 for Areal til Aflægning af Overjord samt i Erstatning for et ved en Dræneling ødelagt Areal betalt 1500 Kr. Der er saaledes af Ejendommens Areal ialt beslaglagt 14½ Td. Land og herfor betalt i Erstatning til Nielsen 7250 Kr.

Ved Bølling-Nørre Herreders Rets Dom af 21. Juni 1941 blev det under en af Kreditforeningen mod Gaardejer Jens Chr. Nielsen anlagt Sag statueret, at Pantegælden til Kreditforeningen var forfaldet dels paa Grund af Misligholdelse ved kendelig Forringelse af Pantet, saaledes at Pantesikkerheden var bragt i Fare, dels ved Forbrug af de af Ejendommen flydende ekstraordinære Indtægter vedrørende Brydningen af Brunkul, dels ogsaa som Følge af, at Kreditforeningen ikke havde opnaaet den ved Pantebrevet udtrykkelig betingede Ret. Nielsen dømtes som Følge heraf til at betale Pantegælden med paaløbne Renter. Den 18. Juni 1941 blev der afholdt Udlægsforretning hos Nielsen paa Grundlag af Dommen, og da han erklærede ikke at eje andet end den pantsatte Ejendom, blev der foretaget Udlæg i denne. Den 24. September 1941 blev Ejendommen stillet til Tvangsauktion, paa hvilken Kreditforeningen, hvis Fordring opgjordes til 21.396 Kr. 18 Øre, blev højstbydende med et Bud paa 10.000 Kr., for hvilket Ejendommen blev Kreditforeningen udlagt som ufyldstgjort Panthaver. Kreditforeningen har derefter forsøgt at sælge Ejendommen, men har kun opnaaet et Købstilbud, der andrager 15.468 Kr. 38 Øre. Efter dette Tilbud skal Køberen kontant

betale 6500 Kr. og af Kreditforeningslaanet overtage Hovedstol 9000 Kr. med forholdsmæssig Restgæld 8692 Kr. 91 Øre. Kreditforeningen har modtaget den kontante Købesum 6500 Kr., som den har indsat som Depositum i A/S Ringkøbing Bank. Sagsøgerne har nu under denne Sag paa-
 staaet Sagsøgte, Dommeren i Bølling-Nørre Herreder paa Statskassens Vegne, tilpligtet — mod at faa udbetalt det i A/S Ringkøbing Bank indsatte Beløb, 6500 Kr. med paaløbne Renter fra 22. Oktober 1941 — at overlevere Sagsøgeren 10.600 Kr. i 4¹/₂ pCt. Kasseobligationer af Sagsøgenes 8. Serie tilligemed Renter fra den 11. Juni 1941, samt at betale kontant 2637 Kr. 32 Øre tilligemed Renter, af 678 Kr. 86 Øre ¹/₂ pCt. for hver paabegyndt Maaned efter den 11. Juni 1941, af 472 Kr. 5 pCt. aarlig fra den 11. Juni 1941, af 315 Kr. 4 pCt. aarlig fra den 11. Juni 1941 og af 1146 Kr. 79 Øre 5 pCt. aarlig fra den 19. December 1941, indtil Betaling sker.

Til Støtte for Paastanden har Kreditforeningen gjort gældende, at Sagsøgte maa være ansvarlig for det Kreditforeningen paaførte Tab, som de ikke har Udsigt til at faa dækket af Debitor, og som er for-
 aarsaget ved omhandlede Fejl i Tingbogen, samt at de i Paastanden anførte Værdier vil medgaa til at nedbringe Kreditforeningslaanet til ovennævnte Hovedstol og Restgæld. Med tilsvarende Begrundelse har Vesterager under Henvisning til, at der ved Tvangsauktionen ikke er fremkommet noget Beløb til Dækning af hans Tilgodehavende, paa-
 staaet Sagsøgte dømt til at betale sig 7000 Kr. tilligemed Renter heraf 4¹/₂ pCt. aarlig fra den 11. Juni 1940, indtil Betaling sker.

Sagsøgte har paa-
 staaet Frifindelse, subsidiært mod Betaling af mindre Beløb efter Rettens Skøn.

Til Begrundelse for sin Paastand har Sagsøgte overfor Kreditforeningen anført, at den Omstændighed, at Tingbogsattesten paa Grund af den ved Tinglysningen i 1924 begaaede Fejl intet udviste om den om-
 handlede Rettighed, ikke har haft nogen væsentlig Betydning for Kreditforeningens Stilling til Laaneandragendet. Sagsøgte har i saa Henseende gjort gældende, at Aarsagen til, at Kreditforeningen i 1931 gav et Laane-
 tilbud paa 20.000 Kr. i Modsætning til 12.000 Kr. i 1923, maa søges i den Omstændighed, at Ejendommen i Mellemtiden var blevet stærkt forbedret, og Sagsøgte har endvidere henvist til, at det fremgaar af Vurderingsforretningen, at Kreditforeningens Vurderingsmænd er gaaet ud fra Rettighedens fortsatte Gyldighed, men ikke har tillagt den nogen forringende Betydning for Ejendommen. Selv om Servituten havde været anført i Tingbogsattesten, vilde Kreditforeningen derfor efter Sagsøgtets Formening have ydet et lige saa stort Laan paa samme Vilkaar, eller vilde dog højst — ligesom i 1923 — til yderligere Sikkerhed have betinget sig Transport paa den Ejeren tilkommende Erstatning for det Jordareal, der maatte blive udnyttet ved eventuel Brydning. Idet derhos Kreditforeningen har faaet Underretning om den ved Tinglysningen begaaede Fejl paa et Tidspunkt, da der endnu ikke var sket nogen Skade, kunde den efter Sagsøgtets videre Anbringende have skaffet sig en saadan Transport eller paa anden Maade have sikret sig, at de ekstraordinære Indtægter blev indbetalt som Afdrag paa dens Tilgodehavende

og saaledes have undgaaet ethvert Tab, i hvilken Henseende Sagsøgte henviser til, at det af Ejeren oppebaarne Beløb overstiger Kreditforeningens Tab. Da Kreditforeningen imidlertid har forsømt at foretage sig, hvad der med Rimelighed kunde forlanges for at undgaa eller begrænse Tabet, maa Sagsøgtes Ansvar bortfalde eller nedsættes, idet det gøres gældende, at der fra Sagsøgtes Side ikke som af Kreditforeningen i saa Henseende hævdet er givet den Føje til at forholde sig passiv over for Debitor.

Efter alt foreliggende, derunder en under Sagen fremlagt Syns- og Skønsforretning, hvorefter den i Sagen omhandlede Servitut maa antages at have forringet Ejendommens Værdi en Del, stiller det sig som usikkert, hvorvidt Kreditforeningen, der har haft Føje til at stole paa Tingbogsattesten, vilde have ydet saa stort et Laan, saafremt den havde været klar over, at Servitutten hæftede paa Ejendommen. Det maa i hvert Fald antages, at Kreditforeningen, saaledes som det — som foran nævnt — skete ved Laanetilbudet af 1923, i saa Fald vilde have betinget sig Transport af Ejerens Rettigheder med Hensyn til den omhandlede Servitut, og at Kreditforeningen under disse Omstændigheder kunde have undgaaet at lide Tab eller i hvert Fald i væsentlig Grad kunde have begrænset dette. Derimod maa det efter det i Sagen oplyste stille sig som usikkert, hvad Kreditforeningen i saa Henseende vilde have kunnet opnaa over for Debitor paa det Tidspunkt, da den blev gjort bekendt med, at den skulde respektere Servitutten, og da denne Usikkerhed maa komme Sagsøgte til Skade, findes den af Kreditforeningen udviste Passivitet ikke at kunne bevirke Bortfald eller Nedsættelse af Kravet om Erstatning for det lidte Tab, der som Følge af alt det anførte maa anses foraarsaget af Fejlen ved Tingbogens Udvisende. Idet Sagsøgte maa bære det fulde Ansvar for Fejlen ved den i 1924 foretagne Udslettelse og for Følgerne af denne, og da der ikke er fremsat Indsigelse mod den af Kreditforeningen foretagne Opgørelse af det lidte Tabs Størrelse, vil dens Paastand i det hele være at tage til Følge.

Over for Vesterager har Sagsøgte til Begrundelse for sin Paastand anført, at han ikke kan paaberaabe sig sin gode Tro med Hensyn til Servitutstens Ikke-Eksistens, idet han ikke forinden Laanets Berigtigelse foretog nogen Undersøgelse af Tingbogen. Efter Sagsøgtes Formening kan det iøvrigt ikke antages, at Vesterager, der har ydet Laanet for at støtte en Slægtning, vilde have stillet sig anderledes over for Spørgsmaalet om Ydelsen af Laanet, saafremt han havde faaet Besked om Servitutten.

Da Vesterager imidlertid efter det oplyste har stillet det som et Vilkaar for sin Støtte, at han fik Prioritet umiddelbart efter det Laan, som Kreditforeningen vilde yde paa det for den foreliggende Grundlag, hvormed Vesterager var bekendt, findes der i Henhold til det foran antagne tillige at være Hjemmel for et Erstatningskrav fra denne Sagsøger. Da der imidlertid efter alt iøvrigt foreliggende maa gaas ud fra, at Vesterager ikke vilde have opnaaet fuld Dækning, selv om Kreditforeningen ved Bevillingen af Laanet havde truffet de Foranstaltninger, som Oplysning om Rettighedens Eksistens maatte antages at ville have

givet Anledning til, findes Erstatningen at maatte fastsættes ved et Skøn og herefter at kunne bestemmes til 4000 Kr., og til Betaling af dette Beløb med Renter som paastaet vil Sagsøgte være at dømme.

I Sagsomkostninger vil Sagsøgte have at betale til Kreditforeningen 500 Kr. og til Sagsøgeren Vesterager 300 Kr.

Nr. 166/1942. **Aalborg Andelsmejeri (Vang)**

mod

Proprietær **Jacob Hvirvelkjær (Svane).**

(Spørgsmaal om Indstævntes Andelsret i det appellerende Mejeri).

Vestre Landsrets Dom af 2. Maj 1942 (II Afd.): De Sagsøgte, Aalborg Andelsmejeri, bør anerkende Sagsøgeren, Proprietær Jacob Hvirvelkjær, som Ejer af en Andel, stor 2534 Kr. 76 Øre, i Mejeriet. I Sagsomkostninger betaler de Sagsøgte til Sagsøgeren 200 Kr., der udredes inden 15 Dage.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Vestre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret, hvor Indstævnte ikke har fremsat Krav paa Andel i Mejeriets Nettoværdi i Forhold til den fra Gaarden »Christianshøj« leverede Mælk, gaar hans Paastand ud paa, at Appellanten tilpligtes at anerkende, at Indstævnte overfor Appellantens Krav paa Indskud, 130 Kr. pr. Ko, vedrørende »Christianshøj« er berettiget til at modregne sin Andel, paa Grundlag af sit tidligere Ejerforhold til Gultentorp, i Mejeriets Formue pr. 1. April 1940, principalt med 3729,71 Kr., subsidiært med 2534,76 Kr.

Otte Dommere bemærker følgende:

Den mellem Indstævnte og Gaardejer Carl Hansen ved Ejendommens Salg truffne Aftale findes ikke at kunne medføre, at Indstævnte i Forhold til Mejeriet ved 10-Aars Fristens Udløb faar en anden og bedre Retsstilling end de øvrige Andelshavere. Da Indstævnte ved Periodens Udløb ligesom de øvrige Andelshavere har erholdt udbetalt en i Forhold til Mælkeleverancen beregnet Andel af de i Dommen nævnte 150.000 Kr., hvilket Beløb ubestridt overstiger Mejeriets Likvidationsværdi, medens Mejeriet for den ny Periode Vedkommende med Føje kun regner med Hansen som Andelshaver, forsaavidt angaar den omhandlede Ejendom, vil Appellantens Frifindelsespaastand være at tage til Følge.

Een Dommer, der iøvrigt tiltræder det foran anførte, bemærker, at der ikke i Appellantens Love eller paa noget andet Grundlag ses at være Hjemmel for Indstævnte til overfor Appel-

lanten at rejse Krav om Tilkendelse af en forholdsmæssig Andel i Mejeriets Likvidationsværdi, og at det derfor maa være uden Betydning for Sagens Afgørelse, at Beløbet 150.000 Kr. overstiger Likvidationsværdien.

I Sagsomkostninger for begge Retter findes Indstævnte at burde betale 600 Kr. til Appellanten.

Thi kendes for Ret:

Appellanten, Aalborg Andelsmejeri, bør for Tiltale af Indstævnte, Proprietær Jacob Hvirvelkjær, i denne Sag fri at være.

I Sagsomkostninger for begge Retter betaler Indstævnte til Appellanten 600 Kr., der uddrødes inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Den 25. Januar 1930 stiftedes det sagsøgte Aalborg Andelsmejeri, Aalborg, i hvis Vedtægter det blandt andet hedder:

»§ 1. — — — Andelsmejeriets Formaal er at skaffe Andelshaverne det størst mulige Udbytte for deres Mælk — — —

§ 2. Andelshaverne er bundne til deres Forpligtelser overfor Mejeriet og dets Kreditorer i 10 Aar. Andelshaverne hæfter udadtil solidarisk for Mejeriets Forpligtelser, men i deres indbyrdes Forhold i Forhold til den af hver enkelt leverede samlede Mælkemængde i 10 Aars Perioden eller en Del af denne. I samme Forhold beregnes hver Andelshavers Andel i Mejeriet.

§ 3. Ingen Andelshaver kan udtræde af Mejeriet, forinden de Forpligtelser, Mejeriet har paataget sig ved dets Start og i den løbende 10 Aars Periode er betalt. Hvis en Andelshaver sælger eller bortforpagter sin Ejendom, eller en Andelshaver paa anden Maade afstaar Brugen af den Ejendom, med hvilken han er Andelshaver, kan han overdrage sin Andel til den nye Ejer eller Bruger.

§ 10. — — — Driftsudgifterne afholdes af Indtægten gennem Skummetmælken og eventuelt Overskud udbetales halvaarligt i Forhold til den leverede Mælkemængde.

§ 11. Ønsker nogen Andelshaver at udtræde af Mejeriet efter 10 Aars Periodens Udløb, udbetales der ham hans fulde Andel i Mejeriet efter en Vurdering af dette, der foretages af 2 af Generalforsamlingen valgte uvildige Mænd.

§ 12. Mejeriets Regnskabsaar regnes fra 1. April til 31. Marts. Halvaarsregnskab aflægges dog pr. hver 1. April og 1. Oktober, første Gang pr. 1. Oktober 1930. Eventuelt Overskud fra det forløbne Halvaar udbetales derefter i Maj og November Maaned, første Gang dog i Maj 1931.«

Fra Begyndelsen af var Sagsøgeren, Proprietær Jacob Hvirvelkjær, Christianshøj, Andelshaver og leverede Mælk fra sin Ejendom Gultenborg i Nøvling Sogn. Ved Skøder af 19. og 31. August 1935, tinglyst

5. September s. A., solgte han denne Ejendom til Gaardejer Carl Hansen, og i dette Skøde hedder det: »Sælgeren forbeholder sig Andelsretten og Overskudet til Mejeriet indtil 1. September d. A., saaledes at Sælgeren ved 10 Aars Periodens Udløb faar tillagt den ham tilkommende Andel indtil nævnte Tid, medens Køberen overtager Andelsretten fra 1. September d. A. at regne.«

I 1933 havde Sagsøgeren købt Ejendommen Christianshøj i Romdrup Sogn, og paa et den 28. April 1934 afholdt Bestyrelsesmøde i nævnte Mejeri vedtoges det at give Sagsøgeren »Tilladelse til at levere sit Mælk fra sin Gaard i Romdrup indtil videre, at afregne til samme Pris som de øvrige Andelshavere.« Derimod forkastede en ekstraordinær Generalforsamling den 8. Oktober 1935 et fra Bestyrelsen fremkommet Forslag om at antage Sagsøgeren som Andelshaver for denne Ejendom, der da var beliggende udenfor Mejeriets lokale Omraade. Fra Gultenborg havde Sagsøgeren i Tiden fra Mejeriets Aabning til 1. September 1935 leveret 442.111 kg Mælk og fra Christianhøj i Tiden fra 1. Maj 1934 til 1. Oktober 1935 119.221 kg Mælk.

I Anledning af, at Mejeriets tiaarige Periode udløb i 1940, vedtoges paa en Generalforsamling den 20. Maj 1939 følgende Beslutning: »Der optages et nyt Laan paa Kr. 200.000, hvoraaf Kr. 50.000 hensættes til Udvidelse og Omforandring af Byekspedition m. m., medens de øvrige Kr. 150.000 udbetales i Andele. Mejeriets Gæld ved Periodens Begyndelse vil herefter andrage Kr. 345.000.«

Sagsøgeren fik i den Anledning — efter at førnævnte Carl Hansen havde samtykket deri — af Mejeriet udbetalt Andel af 150.000 Kr. i Forhold til den af ham fra Gultenborg leverede Mælk, 1901 Kr. 08 Øre. Sagsøgeren begærede sig nu fra 1940 optaget i Mejeriet som Andelshaver for Christianshøj, og efter en Generalforsamlingsbeslutning erholdt Sagsøgeren i Skrivelse af 21. Februar 1941 Meddelelse om, at han, som andre ny Andelshavere, kunde blive optaget mod Indbetaling af 130 Kr. pr. Ko. Overfor dette Indbetalingskrav hævdede Sagsøgeren, at han ikke skulde indbetale noget, idet han dels efter den i Skødet til Carl Hansen forbeholdte Andelsret og dels som Mælkeleverandør fra Christianshøj paa de foran omtalte Betalingsvilkaar havde Formue staaende i Mejeriet. Sagsøgeren har herom nærmere anført, at der efter Periodeudløbet af den af ham fra Gultenborg leverede Mælk er udbetalt ham Andel i Forhold til 150.000 Kr., og at han, idet han — i Overensstemmelse med det af Mejeriets Bestyrelse anvendte Beregningsgrundlag — efter det til ham stillede Indbetalingskrav ansætter Mejeriets resterende Netto-værdi til 200.000 Kr., har tilgode Andel i dette Beløb, beregnet efter 0,43 Øre pr. kg Mælk eller 2534 Kr. 76 Øre. Med Hensyn til Mælk

Færdig fra Trykkeriet den 24. Maj 1944.

G. E. C. Gads Forlag.

Triers Bogtrykkeri (Chr. & G. Lind). — København.

Højesteretstidende.

Udgivere: Højesterets Protokolsekretærer.

88. Aargang

Højesteretsaaret 1944.

Nr. 6

Fredag den 28. April.

leveret fra Christianshøj ansætter han sit Tilgodehavende til 1196 Kr. 16 Øre, beregnet paa samme Maade, men efter en Værdi af Mejeriet af 350.000 Kr., idet han her ikke har faaet udbetalt noget som a conto Udbetaling for Andelsretten.

Da de Sagsøgte har nægtet, at Sagsøgeren har noget tilgode som Andelsret, har Sagsøgeren under nærværende Sag nedlagt Paastand paa, at de Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at han ejer som Andel i Mejeriet principalt 3730 Kr. 92 Øre, subsidiært, nemlig forsaavidt han alene anses andelsberettiget for Gultentorps Vedkommende, 2534 Kr. 76 Øre. De Sagsøgte har procederet til Frifindelse og hævder, at Sagsøgeren ikke har nogen Andelsret nu for nogen af sine Ejendomme, idet han i 1935 er udtraadt som Andelshaver for Gultentorp og aldrig har haft Andelsret for Christianshøj, hvorfra han kun har været Leverandør, hvorhos de henviser til, at der, hvis yderligere Udbetaling skal ske for Mælk fra de to Ejendomme, vil fremkomme en forholdsmæssig større Gevinst for den af Sagsøgeren tidligere ejede Ejendom end for de andre Andels-haveres Ejendomme.

Sagsøgeren har hævdet, at han efter fornævnte Vedtægter med Hensyn til Mælken fra Gultentorp har været berettiget til overfor Køberen af Gaarden og med Virkning for Mejeriet at forbeholde sig delvis Andelsret som sket, idet Bestemmelserne i § 3 modsætningsvis afgiver Hjemmel hertil. Saaledes som Vedtægterne og særlig § 3 er affattet, ses der nu ikke at være noget til Hinder for, at Sagsøgeren har kunnet forbeholde sig Andelsret som sket, selv om han er fratraadt som Medlem, og han maa derfor anses at have bevaret en delvis Andelsret i Mejeriet for dettes første 10-aarige Periode. Naar de Sagsøgte videre har hævdet, at Sagsøgeren alene kan have bevaret Ret til Andel i Mejeriets Likvidationsværdi, men ikke i Mejeriet som fortsættende Virksomhed, kan der heller ikke gives dem Medhold heri, da Ejeren af Gaarden Gultentorp ved den første 10 Aars Periodes Udløb overgik som Andelshaver og Leverandør til Mejeriet i den næste 10 Aars Periode. Da der nu ikke under Sagen foreligger Holdepunkter for Værdiansættelse anderledes end af Sagsøgeren anført, og der ikke af de Sagsøgte er anført noget mod dennes Rigtighed, maa Sagsøgerens Paastand paa det Punkt gives Medhold.

Hvad angaar Mælkeleverancerne fra Christianshøj anfører Sagsøgeren, at der paa Bestyrelsesmødet den 28. April 1934 gaves ham

Tilsagn om samme Mælkepris som de øvrige Andelshavere, og idet Prisen beregnes for Andelshaverne dels ved en foreløbig Udbetaling, dels ved et årligt Overskud, og dels ved, at der af den ved den 10-aarige Periodes Udløb opsparede Kapital sker Fordeling efter leveret Mælkemængde, maa der ogsaa tilkomme ham Andel i Overskudet ved Periodens Udløb, hvad han ikke har modtaget. I denne Forstaaelse af Aftalen kan der nu ikke gives Sagsøgeren Medhold, da Prisaftalen findes at maatte forstaas saaledes, at der alene tilkommer Sagsøgeren som Leverandør den foreløbige Udbetaling samt det aarlige Overskud. Herefter kan der ikke paa dette Punkt gives Sagsøgeren Medhold.

Efter det saaledes anførte vil de Sagsøgte være at tilpligte at anerkende, at Sagsøgeren ejer som Andel i Mejeriet 2534 Kr. 76 Øre.

Sagens Omkostninger vil de Sagsøgte have at godtgøre Sagsøgeren efter Omstændighederne med 200 Kr.

M a n d a g d e n 1 . M a j .

Nr. 185/1943. **A/S V. A. Nordgreens Maskinfabrik**
(Hartvig Jacobsen)

m o d

Dansk Engelsk Motor Co. ved dets Indehaver **Chr. Ingemann**
(Selv).

(Ophævelse af Overenskomst om Samarbejde).

Sø- og Handelsrettens Dom af 10. Juni 1943: De Sagsøgte, A/S V. A. Nordgreens Maskinfabrik ved dets Direktør V. Nordgreen, bør til Sagsøgeren, Dansk Engelsk Motor Co. ved dets Indehaver Chr. Ingemann, inden 15 Dage fra denne Doms Afsigelse betale 4000 Kr. med Renter 5 pCt. p. a. fra den 11. Maj 1943, til Betaling sker, samt Sagens Omkostninger med 400 Kr.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Sø- og Handelsretten. I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Appellanten, der for Højesteret har gentaget sin Frifindelsespaastand, har foretaget en fornyet Opgørelse af Parternes Mellemværende, hvorefter der, idet der blandt Indtægterne er medregnet de fra A/S Vølund indgaaede Beløb, ialt 4629 Kr. 15 Øre, og idet det som Resultat fremkomne Underskud er fordelt med 60 pCt. paa Appellanten og 40 pCt. paa Indstævnte, udkommer et Tilgodehavende for Indstævnte paa 3729 Kr. 12 Øre. Appellanten har dernæst anført, at den tabte Fortjeneste paa de tyske Ordre for Appellantens Vedkommende vilde have udgjort godt 5000 Kr., og at Indstævnte, der maa være ansvarlig for

Appellantens Tab ved Samarbejdets Afbrydelse, saaledes ikke har noget Tilgodehavende hos Appellanten.

Indstævnte har foruden at gentage sin i første Instans nedlagte Paastand fremsat Krav om Tilkendelse af 1185 Kr., der omfatter de i Sagen omhandlede, den 9. April 1943 forfaldne Ugelønninger, idet han angiver ved Dom at være tilpligtet at udrede dette Beløb solidarisk med Appellanten og at have betalt en Del af det; endvidere 40 pCt. af et Indtægtsbeløb fra A/S Vølund paa 2478 Kr. 90 Øre samt endelig i Erstatning for Tab, der skal være forvoldt ved, at Appellanten efter Ophævelsen af Samarbejdet i ca. 3 Maaneder, indtil Sø- og Handelsretsdommen var faldet, har tilbageholdt Indstævnte tilhørende Maskiner m. v., ca. 3000 Kr. pr. Maaned.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde tiltrædes det, at der ikke fra Appellantens Side har foreligget noget saadant Forhold, der kunde berettigede Indstævnte til at hæve Overenskomsten. Det maa dernæst antages, at Indstævnte har været uberettiget til at nægte Betalingen af Ugelønnen den 9. April 1943, idet den Indstævnte hertil efter Overenskomsten paahvilende Pligt var af saa afgørende Betydning for Opnaaelse af det ved Samarbejdet tilsigtede Resultat, at Indstævnte ikke heroverfor kunde bringe tidligere ydede Forstrækninger i Modregning, og idet det ikke kan anses godtgjort, at Appellantens Indkassering af 500 Kr. hos A/S Vølund har været i Strid med Forudsætningerne for Indstævntes Pligt til at yde Betaling af Ugelønninger. Indstævnte maa herefter være ansvarlig for det Tab, Appellanten har lidt ved Samarbejdets Afbrydelse, og da dette Tab efter det oplyste maa antages at overstige Indstævntes Tilgodehavende ifølge Appellantens Opgørelse, der vil være at lægge til Grund, med Tillæg af 60 pCt. af de af Indstævnte særlig paastaaede 1185 Kr., vil Appellantens Frifindelsespaastand være at tage til Følge. Herved bemærkes yderligere, at Indtægtsbeløbet fra A/S Vølund, 2478 Kr. 90 Øre, allerede er medtaget i den af Appellanten foretagne Regnskabsopstilling, og at Indstævnte ikke kan have Krav paa den af ham paastaaede Erstatning, allerede fordi han ikke har godtgjort at have lidt noget Tab.

I Sagsomkostninger for begge Retter findes Indstævnte at burde betale til Appellanten 800 Kr.

Thi kendes for Ret:

Appellanten, A/S V. A. Nordgreens Maskinfabrik, bør for Tiltale af Indstævnte, Dansk Engelsk Motor Co. ved dets Indehaver Chr. Ingemann, i denne Sag fri at være.

I Sagsomkostninger for begge Retter betaler Indstævnte til Appellanten 800 Kr., der udredes inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afgivelse.

Den indankedede Doms Præmisser er saalydende:

Mellem Indehaveren af det sagsøgende Firma, Dansk Engelsk Motor Co., Direktør Chr. Ingemann, og Direktør A. V. Nordgreen i det sagsøgte Selskab, A/S V. A. Nordgreens Maskinfabrik- drøftedes nogle Gange i Aaret 1942 Spørgsmaalet om Indledning af et Samarbejde.

En Gang i Efteraaret 1942 foreslog Direktør Ingemann et Samarbejde om Udførelse af Ordre for tysk Regning, idet Ingemann havde gode Forbindelser til at opnaa saadanne Ordre, men manglede fornødent Værkstedlokale m. m. Direktør Nordgreen fandt Tanken god, og den 6. Januar 1943 oprettedes en skriftlig »Overenskomst om Interesse Fællesskab« mellem det sagsøgte Selskab og det sagsøgende Firma.

I Indledningen til Overenskomsten udtales, at Samarbejdet i Hovedtrækkene gaar ud paa at bringe Fabrikens Maskinpark op paa et Stade, der gør det muligt, udover Fabrikens sædvanlige Speciale: Stokerarbejde, at paatage sig Udførelsen af alt almindeligt Maskinarbejde i et Omfang, som gør saadan udvidet Drift lønnende, og at tilføre Fabrikken Arbejds-Order af forskellig Art, bl. a. ogsaa for fremmed Regning, samt Midler at udrede Lønninger etc. til saadanne Ordres Udførelse.

Under Henvisning til det angivne Formaal for Samarbejdet blev der i Overenskomsten truffet nærmere Aftale mellem Parterne, hvoraf følgende Punkter fremhæves:

§ 1. Fabrikken, der har tilhuse i lejede Lokaler, stiller for sin Part disse Lokaler med Bestand af eksisterende Maskiner og Værktøj, bl. a. 3 Drejebænke, som der forefindes, til Raadighed for Samarbejdet.

§ 2. Demico — en Forkortelse af det sagsøgende Firmas Navn — for sin Part skal stille yderligere Maskiner, nemlig 1 Drejebænk, 1 Fræsemaskine og 1 Shapemaskine, til Raadighed for Virksomheden, hvilke Maskiner indkøbes af DEMICO og forbliver dets Ejendom. — — —

§ 3. Ligeledes stiller DEMICO Midler til Raadighed for Udbetaling af Arbejdslønninger i den Tid og den Udstrækning Færdiggørelsen af de enkelte, optagne Arbejder staar paa.

§ 4. Fabrikken stiller foruden Lokaler og Maskiner etc. ogsaa kompetent Ledelse og Tilsyn med Arbejdet og paatager sig i det hele taget Opsynet med Udførelsen af alle Arbejder samt udarbejder Pristilbud og er ansvarlig overfor DEMICO for de Kalkulationer, der danner Grundlaget for Tilbud og Kontrakter, saaledes at evt. derved fremkomne Tab alene paahviler Fabrikken.

§ 7. DEMICO overlades og paatager sig det Fællesskabet vedrørende Kontorarbejde, Regnskabsførelse (med Undtagelse af Udarbejdelsen af de dette vedrørende Lønningslister) samt den finansielle Administration i Almindelighed, ligesom DEMICO i fornødent Omfang vil søge de ønskelige Arbejds Ordre optaget.

§ 10. Arbejdsudbyttets Overskud skal, efter Fradrag af Udgifter til Husleje, Kraft, Varme og andre med Arbejdet direkte forbundne Omkostninger samt Amortisation af Maskiner etc., tilligemed Demico's Kontorudgifter, der dog ikke overstiger Kr. 100,00 maanedlig uden nærmere Aftale, fordeles med 60 pCt., seksti pro cent, til Fabrikken og 40 pCt., firti pro cent, til DEMICO.

I Henhold til Overenskomsten anskaffede Sagsøgeren forskellige Maskiner, som indsattes paa de Sagsøgte Fabrik i Tiden 6.—21. Januar 1943. Maskinerne anskaffedes efter Direktør Nordgreens Angivelse. Denne opstillede ogsaa en Kalkulation for det forventede Driftsresultat.

Der var oprindelig Tale om en Ordre fra Riffelsyndikatet, men Ordren blev ikke til noget.

I Begyndelsen af Februar 1943 fremskaffedes nogle mindre Ordre fra Vølund paa Afdrejning af Støbegods.

I Slutningen af Februar fremskaffede Sagsøgeren Ordre fra Tyskland paa 63.000 Pindbolte til et Beløb af 48.000 Kr. og i Marts Maaned paa 1100 Bøsninger til Beløb 14.300 Kr. Der blev af den første Ordre saa godt som intet udført, og af den anden Ordre kun leveret 50 Bøsninger til et Beløb af 650 Kr., iør Samarbejdet mellem Parterne brød sammen.

Sagsøgeren gør gældende, at Skylden for Sammenbrudet maa søges hos de Sagsøgte, der efter Sagsøgerens Formening har gjort sig skyldig i væsentlig Misligholdelse af Overenskomsten, og kræver derfor under denne Sag tilbagebetalt det af Sagsøgeren i Anledning af Samarbejdet erlagte Beløb, stort 6228 Kr. 43 Øre, med Renter 5 pCt. p. a. fra Stævningens Dato, den 11. Maj 1943.

De Sagsøgte paastaar Frifindelse. De bestrider, at der fra deres Side foreligger nogen Misligholdelse af Overenskomsten, og hævder, at det er Sagsøgeren, som har gjort sig skyldig i Misligholdelse. De Sagsøgte gør gældende, at de, dels som Følge af Tab under Samarbejdet og dels som tabt Fortjeneste i Anledning af Forholdets Afbrydelse, har et Erstatningskrav, der overstiger det paastævnte Beløb. Dette Erstatningskrav paastaas modregnet i det paastævnte Beløb, hvorhos de Sagsøgte forbeholder sig at anlægge selvstændig Sag til Indtalen af det yderligere Erstatningskrav.

Under Domsforhandlingen har Direktør Ingemann og Direktør Nordgreen afgivet Forklaring.

Sagsøgeren begrunder sin Paastand med, at de Sagsøgte ikke har opfyldt de økonomiske Forpligtelser, som paahvilede dem efter Overenskomsten, og at de har fortiet, at Selskabet ved Overenskomstens Indgaaelse var insolvent, hvilket er en af Grundene til, at de Sagsøgte ikke kunde opfylde deres Forpligtelser. De Sagsøgte har dernæst ikke haft den tekniske Kapacitet, som var en Forudsætning for Overenskomstens Oprettelse.

Sagens nærmere Omstændigheder er følgende:

Skønt Sagsøgeren ansaa sin Forpligtelse efter Overenskomsten udtømt med at fremskaffe de fornødne Maskiner og stille Arbejdsløn til Disposition, kom han allerede paa et tidligt Tidspunkt paa Grund af de Sagsøgte vanskelige Økonomi ind paa at maatte stille yderligere Beløb til Disposition.

Allerede i Skrivelse af 8. Februar 1943 udtaler Sagsøgeren sin Bekymring herover i følgende Vendinger:

»Jeg er bekymret over, at det synes saa besværligt at faa Gang i Arbejdet og over de stadige økonomiske Krav, der fremsættes fra Dem. Som De ved, gik jeg ind paa Samarbejdet paa et ganske bestemt Grund-

lag, nemlig at stille bestemte Maskiner til Raadighed samt Kapital til Arbejdslønninger ved Udførelsen af Ordre. — Dette har jeg opfyldt.

A/S skulde stille Lokaler og tilstedeværende Maskiner til Raadighed, hvilket maa inkludere baade Lys, Kraft og Varme etc., med andre Ord et arbejdende Værksted, og endvidere skulde der stilles fornødent Tilsyn med Udførelsen af paatagne Arbejder.

De selv opgav, hvilke Maskiner, der var paakrævet, for at Virksomheden kunde blive arbejdsdygtig og vore Planer gennemføres, og jeg spurgte Dem udtrykkeligt, om De med den kompletterede Maskinpark saa kunde garantere, at Resultatet vilde blive tilfredsstillende. Dette bekræftede De.

De kender de opstillede Kalkulationer og ved, at der blev regnet med 3 Drejere, 1 Fræser og 1 Mand til Shapemaskinen, ialt 5 Mand.

Der var overhovedet ikke Tale om Anskaffelsen af flere Drejebænke og det forbauser mig meget, at De allerede nu, inden vi overhovedet er kommet i Gang med Udførelsen af et Prøvearbejde, endsige faaet tildelt en Ordre, meddeler mig, at endnu en Bænk er en absolut Nødvendighed.

Ligeledes stiller De andre Krav, som ligger helt uden for Aftalerne, ikke blot om Dækning af A/S' Driftsudgifter af forskellig Art fra Uge til Uge paa Omraader, der intet har med Fællesskabet at gøre, men jeg har ogsaa maattet dække Fabrikens Depositum hos Belysningsvæsnet, stillet Kaution for Indkøb af Materialer, tegne Aval paa Veksler etc., og nu til sidst mener De endog at have Ret til at fremsætte Krav om, at jeg skal betale A/S' Elektricitetsregning for sidste Kvartal 1942, der ligger forud for vor Overenskomst, og som jeg udtrykkeligt spurgte Dem om var betalt, inden jeg gik ind paa at stille det førnævnte Depositum til Raadighed. De svarede mig dengang, at Regningen havde De gjort Udveje for at betale, bl. a. ved at Lauritsen dækkede $\frac{2}{3}$ af Beløbet — — —.

I den følgende Tid indtil Udgangen af Marts Maaned 1943 tilstillede Sagsøgeren de Sagsøgte en Række Skrivelser, hvori han gav Udtryk for sin Bekymring over det daarlige Driftsresultat og sin Utilfredshed med at maatte lægge Penge ud udover Arbejdslønninger. De Sagsøgte fastholdt paa deres Side, at det efter Overenskomsten maatte paahvile Sagsøgeren at lægge ud til almindelige Driftsudgifter og tilbød ham Udløsning mod Tilbagebetaling af hans udlagte Beløb, hvilket Sagsøgeren ikke ønskede.

I Skrivelse af 27. Marts 1943 besværede de Sagsøgte sig over, at Sagsøgeren i forskellige Henvendelser, bl. a. til Telegrafvæsnet og Vølund, benyttede de Sagsøgtes Brevpapir og angav sig som Direktør i de Sagsøgtes Selskab. De besværede sig ogsaa over utilstrækkelig Finansiering og udtalte, at Overenskomsten var ophævet ved Misligholdelse fra Sagsøgerens Side, samt ønskede en Opgørelse af Parternes Penge-mellemværende.

Den 30. Marts 1943 blev der fra tysk Side overført 15.966 Kr. 66 Øre som Forskud paa Betaling for Arbejde i Henhold til de tyske Ordre. Beløbet blev overført til Sagsøgerens Bankkonto for de Sagsøgte, hvorover kun Sagsøgeren kunde disponere. De Sagsøgte protesterede herimod, og ved en Overenskomst af 2. April 1943 indgik Sagsøgeren paa at frigive Beløbet, saaledes at begge Parter skulde

disponere i Fællesskab over dette, saafremt Indbetalingen paa den nævnte Konto ikke bekræftedes i næste Uge fra Berlin.

Den 3. April udbetalte Sagsøgeren 1000 Kr. til de Sagsøgte til Dækning af Ugelønninger m. m., men da de Sagsøgte den følgende Uge krævede Udbetaling til Ugeløn, nægtede Sagsøgeren dette. Sagsøgeren begrundede Afslaget med, at de Sagsøgte den foregaaende Lørdag mod Aftale havde hævet 500 Kr. hos Vølund. De Sagsøgte bestrider, at der forelaa saadan Aftale, og hævder, at det var nødvendigt at hæve Beløbet til Dækning af Driftsudgifter.

De Sagsøgte kunde paa Grund af Sagsøgerens Vægring ikke betale Ugelønningerne den 10. April 1943. Fabrikken blev derefter blokeret af Fagforeningen, og Driften har siden været indstillet. Sagsøgeren lod de tyske Ordre overføre til andre Fabrikker og betalte herfor med det til den nævnte Konto fra tysk Side overførte Beløb.

De Sagsøgte bestrider som nævnt, at der fra deres Side foreligger nogen Misligholdelse af Overenskomsten.

De har ikke overfor Sagsøgeren fortiet deres vanskelige økonomiske Stilling, idet de allerede før Overenskomstens Oprettelse har stillet deres Bøger til Sagsøgerens Disposition.

De Sagsøgte hævder som deres Opfattelse af Overenskomsten, at Sagsøgeren var forpligtet til at staa i Forskud med almindelige Driftsudgifter, hvilket Sagsøgeren ikke har gjort. De søger Aarsagen til det daarlige Resultat, foruden i de Vanskeligheder som naturligt maatte være forbundet med en Omstilling af Fabrikationen, i Sagsøgerens utilfredsstillende Financiering.

Da saaledes den tyske Ordre paa Pindbolte kom i Slutningen af Februar Maaned, manglede den fornødne Maskine til Udførelse af Arbejdet, og Direktør Nordgreen rejste efter Aftale med Direktør Ingemann til Odense for at købe Maskinen. Denne kom til København den 9. Marts, men blev først indløst af Sagsøgeren den 3. April.

Ogsaa med Hensyn til den tyske Ordre paa Bundbøsninger hævder de Sagsøgte at have fremmet Arbejdet med fornøden Hurtighed. De maatte en Tid vente paa Raavarer, og der skulde sættes Akkord paa Arbejdet, hvilket bevirkede, at dette ikke kom rigtig i Gang, før Sagsøgeren afbrød Forbindelsen.

De Sagsøgte hævder, at Sagsøgeren har handlet egenmægtigt og retstridigt ved at forholde dem det indgaaede Forskudsbeløb paa de tyske Ordre og lade Arbejdet overføre til andre Fabrikker. Saafremt Beløbet var blevet stillet til Disposition for de Sagsøgte, vilde de kunne have gennemført Ordrene.

De Sagsøgte opgør Mellemværendet saaledes:

I det af Sagsøgeren paastaaede Beløb for stedfundne Udlæg, Kr. 6228,43, skal fragaa Kr. 585,49, der er medgaaet til Sagsøgerens egne Maskiner og derfor skal afholdes af denne. De Sagsøgte lægger til Restbeløbet Kr. 5642,94
de af dem i Fællesskabets Interesse afholdte Udgifter til Beløb — 1620,50

ialt: Kr. 7263,44

Dette Beløb fordeler de Sagsøgte i Henhold til Overenskomsten med

40 pCt. eller Kr. 2905,38 paa Sagsøgeren og 60 pCt. eller Kr. 4358,06 paa disse selv.

De Sagsøgte opgør dernæst deres tabte Fortjeneste ved Sagsøgerens Overførelse af de tyske Ordre til andre til 2943 Kr. og deres tabte Fortjeneste ved Ikke-Opnaaelsen af yderligere tyske Ordre i Tiden fra Standsningen den 9. April til 15. Maj 1943 til Kr. 7411,20 og kommer derved til et Tab paa Kr. 7616,64. Heroverfor staar de af Sagsøgeren udlagte Beløb paa Kr. 5642,94 ÷ hans foran angivne Andel i Fællesskabets Udgifter fra Starten til Standsningen, Kr. 2905,38, eller Kr. 2737,56.

Sagsøgeren hævder som foran angivet, at hans Nægtelse af yderligere Financiering og Overførelse af Ordre til andre Fabrikker har været berettiget, hvorfor han ikke kan være erstatningsforpligtet i Anledning af de Sagsøgte tabte Fortjeneste, hvis angivne Størrelse han iøvrigt bestrider.

Iøvrigt hævder Sagsøgeren, at det ikke paahviler ham at betale nogen Del af Underskudet, da en saadan Forpligtelse ikke er omtalt i Overenskomsten. Han bestrider dernæst Rigtigheden af de Sagsøgte Opgørelse af Tabet indtil Standsningen og fremhæver, at de Sagsøgte ikke har ført til Indtægt paa Opgørelsen de fra Vølund indgaaede Beløb. Overfor dette sidste henviser de Sagsøgte til, at de ikke i Opgørelsen har medtaget ubetalte Regninger, der overstiger de fra Vølund indgaaede Beløb.

I Tilslutning til det anførte skal Retten udtale følgende:

Retten maa give Sagsøgeren Medhold i, at han har været berettiget til som sket ved Skrivelse af 7. April 1943 at standse yderligere Udbetaling til de Sagsøgte. Efter Overenskomstens §§ 2—3 paahviler det kun Sagsøgeren at stille visse Maskiner og Arbejds løn til Disposition. De Udlæg, der er foretaget af Sagsøgeren til Husleje og almindelige Driftsudgifter, falder udenfor Overenskomsten og paahvilede efter Overenskomstens § 1 de Sagsøgte, og der er da ogsaa af disse i Almindelighed afgivet Kvittering herfor som Laan. Ganske vist var den umiddelbare Anledning til Standsningen, at Sagsøgeren bl. a. vægrede sig ved at foretage en Lønudbetaling, som paahvilede ham efter Overenskomstens § 3, men under Hensyn til, at Sagsøgeren var i Forskud med et Beløb, der langt oversteg Lønudbetalingerne, maa han anses for berettiget til at standse yderligere Udbetaling.

Der findes heller ikke udvist noget retstridigt Forhold fra Sagsøgerens Side ved Konteringen af det tyske Forskudsbeløb og ved Overførelsen af de tyske Ordre til andre Fabrikker, idet Sagsøgeren efter sit særlige Forhold til de tyske Forbindelser havde særlig Forpligtelse til at varetage de tyske Interesser, og det, som Forholdene laa, maatte anses for sandsynligt, at Ordre ikke kunde gennemføres kontraktmæssigt.

Paa den anden Side maa Retten nære Betænkelighed ved at antage, at der fra de Sagsøgte Side foreligger en saadan Misligholdelse af Overenskomsten, at Sagsøgeren er berettiget til at hæve denne og kræve sine udlagte Beløb tilbage.

Retten kan saaledes ikke anse det for bevist, at der fra de Sagsøgte Side foreligger nogen retstridig Fortielse med Hensyn til deres daarlige

økonomiske Stilling. Sagsøgeren har saaledes selv forklaret, at han var klar over, at de Sagsøgte var daarlig økonomisk stillet, men ikke, hvor galt det var. Han ansaa sig tilstrækkelig garderet gennem sin Ejendomsret til de indsatte Maskiner og gennem Begrænsningen af sin Forpligtelse til kun at udbetale Lønninger for Arbejder i Ordre.

Heller ikke finder Retten, at de Sagsøgtes Vanskeligheder med at klare de løbende Driftsudgifter, hvoraf fulgte Sagsøgerens yderligere Udlæg, efter Omstændighederne kan anses som en væsentlig Misligholdelse. Det drejede sig om Udlæg af forholdsvis ringe Størrelse, og Sagsøgeren har da heller ikke under Forholdets Løb gjort gældende, at der herved forelaa en væsentlig Misligholdelse fra de Sagsøgtes Side, men efter sin Forklaring under Domsforhandlingen anset Beløbene som Laan, der skulde betales tilbage, naar Virksomheden gav Overskud. De Sagsøgte har da ogsaa overfor Sagsøgerens Besværing over Udlægene et Par Gange tilbudt at udløse Sagsøgeren, hvad de hævder paa de paagældende Tidspunkter at have været i Stand til. Det fremhæves ogsaa, at de Driftudgifter, hvortil Sagsøgeren foretog Udlæg, skulde indgaa i Opgørelsen ved Udregningen af det eventuelle Overskud.

Retten finder herefter, at der maa finde en Opgørelse af Driftsresultatet Sted og Fordeling af Underskudet mellem Parterne i Tiden fra Fællesskabets Start til Standsningen den 9. April 1943. Ganske vist omtaler Overenskomsten kun Fordeling af Overskudet, men det maa efter Forholdets Natur anses for naturligt, at Underskudet fordeles efter Overenskomstens Regler om Fordeling af Overskudet, jfr. ogsaa Overenskomstens § 4 in fine modsætningsvis.

Under Hensyn til det ufuldstændige Regnskabsmateriale, der er forelagt Retten, maa Fordelingen ske skønmæssigt, og Retten finder efter alt det oplyste, at Sagsøgeren har Krav paa Tilbagebetaling af 4000 Kr.

De Sagsøgte bør dernæst betale Sagens Omkostninger med 400 Kr.

T i r s d a g d e n 2 . M a j .

Nr. 173/1943. **Fredericia Kommune (Rørdam)**

m o d

Avlsbruger **J. C. Honoré** (Landsretssagf. Erik V. Hansen).

(Spørgsmaal om Erstatning for uberettiget Forbud mod Mælkesalg).

Vestre Landsrets Dom af 1. Maj 1943 (IV Afd.): De Sagsøgte, Fredericia Kommune, bør til Sagsøgeren, Avlsbruger J. O. Honoré, betale 2000 Kr. tilligemed Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 23. Juli 1942, indtil Betaling sker, og Sagens Omkostninger med 350 Kr.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Vestre Landsret.
I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret har Indstævnte subsidiært nedlagt Paastand om, at det af Sundhedskommissionen den 8. Maj 1942 overfor ham nedlagte Forbud mod Salg af Mælk ophæves, og at Appellanten tilpligtes at betale ham en ved Rettens Skøn fastsat Erstatning for Tab ved Afbrydelse af Mælkesalg.

Efter Dommens Afsigelse er der angaaende Betydningen af Betegnelsen Koholderi fremskaffet dels en Erklæring fra Professor, Dr. phil. Johs. Brøndum-Nielsen, efter hvis Opfattelse der i Tidens Løb er foregaaet en Forskydning af Ordets Betydning, saaledes at det efter ca. 1920 i aldeles overvejende Grad blot betyder: Husdyrbrug (Kvæghold) i Byerne, dels en Erklæring fra Professor L. Hansen Larsen, der har udtalt, at der efter hans Mening ikke er Grund til at ændre Professor Harald Goldschmidts Definition af Ordet Kohold i Salmonsens Konversationsleksikon, hvorefter der herved sædvanlig forstaas saadanne Besætninger af Malkekvæg, som uden at være knyttede til egentligt Landbrug træffes i og i den nærmeste Omegn af Byer, og for hvilke Affaldsprodukter fra Brænderier og Bryggerier (Bærme eller Mask) i Reglen udgør en væsentlig Del af det anvendte Foder. I en senere Erklæring har Professor Hansen Larsen dog udtalt, at selv om den nys gengivne Definition af Kohold er rigtig og har haft lang Gyldighed, er det hans Opfattelse, at denne Definition ikke er almindelig kendt, og at Indenrigsministeriet næppe har haft den for Øje ved Udarbejdelsen af Normal-Sundhedsvedtægten. Det er endvidere oplyst, at Koholderi i den snævrere Betydning af Ordet nu saa godt som ikke forekommer og ikke fandtes i Fredericia ved den heromhandlede Sundhedsvedtægtsbestemmelses Ikrafttræden.

Seks Dommere tiltræder af de i Dommen anførte Grunde, og idet de efter Dommens Afsigelse tilvejebragte Oplysninger ikke findes at kunne føre til andet Resultat, at Ordet Koholderi i Sundhedsvedtægtens § 27, 2. Stk., maa forstaas i den i Dommen anførte snævrere Betydning, og idet Sundhedskommissionen herefter maa anses at have savnet Hjemmel til at forbyde det af Indstævnte hidtil drevne Mælkesalg, stemmer de for at tage hans Paastand om Ophævelse af Kommissionens Forbud til Følge.

Fire af disse Dommere finder derimod ikke, at der er Grundlag for at paalægge Appellanten Erstatningsansvar i Anledning af Forbudet, og stemmer følgelig forsaavidt for at tage Appellantens Frifindelsespaastand til Følge samt for at ophæve Sagens Omkostninger for Højesteret, medens de med Hensyn til Bestemmelsen om Sagens Omkostninger for Landsretten vil stadfæste Dommen. De bemærker herved, at det maa antages, at en Regel om Forbud mod Salg af Mælk fra alle Kvægbesætninger i Byen vilde kunne være gennemført — uden Ydelse af Erstatning — ud fra saglige sundhedsmæssige Synspunkter, samt at Kommissionen findes at have haft nogen Grund til at mene, at den valgte Formulering — overensstemmende med hvad der maa

antages at have været tilsigtet — afgav Hjemmel for et Forbud som det udstedte.

To af de ovenomtalte Dommere stemmer i Henhold til de i Dommen anførte Grunde, hvorved bemærkes, at det er ubestridt, at Mælken ikke udleveres fra Stalden, men fra et særligt dertil indrettet Lokale, for at tilkende Erstatning og vil saaledes ogsaa i denne Henseende stadfæste Dommen. Sagens Omkostninger for Højesteret vil de ophæve.

Tre Dommere bemærker følgende:

Indenrigsministeriet har i Skrivelse af 26. Januar 1944 udtalt, at man hidtil har opfattet Ordet Koholderier i Normalsundhedsvedtægtsbestemmelsernes § 30 som omfattende enhver Form for Kvæghold i Byer eller disses Omegn uden Hensyn til, om Koholdet fandt Sted i eller uden Tilknytning til egentlig Landbrugsvirksomhed, altsaa ogsaa et Kvæghold som det i nærværende Sag omhandlede.

Endvidere har Indenrigsministeriet udtalt, at Formaalet med Bestemmelsen om Forbud mod Salg af Mælk fra Koholderier dels er at forhindre Udmaaling og Udlevering af Mælk til Konsumenterne i Staldrum, hvor dette ikke kan ske paa en hygiejnisk forsvarlig Maade, dels at forhindre Salg af Mælk i større Omfang, der ikke er underkastet Varmebehandling, idet denne Mælk frembyder en Fare for Befolkningens Sundhed.

Herefter og efter alt, hvad foran er anført om den ændrede Form for Kohold i Byerne og den deraf følgende Ændring i Betydning af Ordet Koholderi, finder disse Dommere, at den omhandlede Bestemmelse i Sundhedsvedtægten maa forstaas som omfattende ogsaa Indstævntes Besætning. Da de under denne Forudsætning ikke finder, at der er Grundlag for at tilkende Indstævnte Erstatning, stemmer de for at tage Appellantens Paastand om Frifindelse til Følge og at paalægge Indstævnte at betale Sagens Omkostninger for begge Retter.

Iøvrigt tiltræder disse Dommere det af de fornævnte fire Dommere anførte om, at der, selv om Koholderi tages i den snævrere Betydning, ikke er Grundlag for at tilkende Indstævnte Erstatning.

Der vil være at give Dom efter Stemme-flertallet.

Thi kendes for Ret:

Det af Sundhedskommissionen i Fredericia den 8. Maj 1942 nedlagte Forbud mod Indstævnte Avlsbruger J. C. Honoré's Salg af Mælk ophæves.

Iøvrigt bør Appellanten Fredericia Kommune for Indstævntes Tiltale i denne Sag fri at være.

I Henseende til Bestemmelsen om Sagens Omkostninger bør Landsrettens Dom ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for Højesteret op-
hæves.

De idømte Sagsomkostninger at udrede in-
den 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Af-
sigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Fra 1923 og indtil Sommeren 1942 solgte Sagsøgeren, Avlsbruger J. O. Honoré, Fredericia, i Lighed med andre Avlsbrugere i Byen Mælk til Forbrugere, der selv afhentede Mælken paa hans Ejendom. Denne er en almindelig Landbrugsejendom, hvis Beboelseshus og Avlsbygninger er beliggende i Dronningensgade 70, medens Gaardens Jorder — ca. 24—25 Tdr. Land — ligger uden for Voldene. Besætningen bestaar efter det under Domsforhandlingen oplyste gennemsnitlig af 12—13 Malkekøer. Sagsøgeren forpagtede Ejendommen i 1923 af sin Fader, der ogsaa siden sin Erhvervelse af Ejendommen i 1889 havde solgt Mælk direkte til Forbrugerne, og fik Skøde paa Ejendommen nogle Aar senere.

Et saadant Salg af Mælk direkte til Forbrugere var tilladt saavel i Henhold til Sundhedsvedtægten for Fredericia Købstad af 1885 som til den under 13. December 1928 stadfæstede Sundhedsvedtægt for samme Købstad, i hvis § 88 det hedder:

»Sundhedskommissionen lader hyppigt foretage Undersøgelse af de falbudte eller til Forhandling i Kommunen bestemte Mælke- og Fløde-
sorter for at forvisse sig om deres Beskaffenhed og om, hvorvidt de er i Overensstemmelse med foranstaaende Regler.

Sundhedskommissionen er berettiget til at fastsætte Forskrifter for Koholderier i Kommunen, fra hvis Besætninger der leveres Mælk eller Fløde til Forhandling.«

I 1937 blev der imidlertid af Kredslægen i Fredericia over for Sundhedskommissionen rejst Forslag om en generel Omordning af Mælkekontrollen, og Sagen blev gentagne Gange drøftet i Kommissionen, men paa Grund af forskellige Forhold udsat og først genoptaget i Efteraaret 1941 og da paa Foranledning af, at der fra Indenrigsministeriet var rundsendt Normalvedtægtsbestemmelser angaaende Mælk og Fløde m. v., hvis § 30 indeholdt Forbud mod Salg af Mælk (Fløde) fra Koholderier direkte fra Staldene. Da man i Sundhedskommissionen var noget betænkelig ved det i Normalvedtægts § 30 indeholdte absolutte Forbud, vedtog man den 1. December 1941 et Forslag om Tillæg til Sundhedsvedtægten af 1928, i hvis § 27, 2. Stk., det hedder: »Salg af Mælk (Fløde) fra Koholderier maa ikke foregaa uden Sundhedskommissionens Samtykke i hvert enkelt Tilfælde,« hvilket Forslag under 3. Marts 1942 stadfæstedes af Indenrigsministeriet.

Tillæget blev, med den citerede Bestemmelse understreget, af Sundhedskommissionen tilsendt samtlige Avlsbrugere i Fredericia, derunder ogsaa Sagsøgeren, og da han herefter maatte opfatte Bestemmelsen som omhandlende det af ham drevne Mælkesalg, indsendte han sammen med 3 andre Avlsbrugere en Ansøgning til Sundhedskommissionen om Dispensation fra Vedtægts Bestemmelse om Salg af Mælk fra Koholderier,

men modtog som Svar herpaa en Skrivelse fra Sundhedskommissionen af 8. Maj 1942, hvori det bl. a. hedder, at »— — — Kommissionen i sit Møde den 6. ds. har vedtaget ikke at give den ansøgte Dispensation. Salget fra Koholderierne maa herefter ophøre senest den 22. Juni d. A.« Der blev derefter indsendt et fornyet Andragende af 16. Juni s. A., men Sundhedskommissionen fastholdt i Skrivelse af 4. Juli s. A. sin tidligere Afgørelse. Som Følge af det saaledes nedlagte Forbud har Sagsøgeren maattet ophøre med sit Salg af Mælk direkte til Kunderne og har maattet levere sin Mælk til Fredericia Mejeri til en Pris, der er lavere end den, han fik af sine tidligere Kunder.

Under Anbringende af, at det udstedte Forbud mod Salg af Mælk direkte til Forbrugere er et retstridigt Indgreb i hans lovlige Næring, at der ikke i Tillæggets § 27, 2. Stk., findes Hjemmel til at forbyde det af ham hidtil drevne Mælkesalg, idet hans Virksomhed ikke kan betegnes som Koholderi, og at Forbudet har paaført ham et Tab, som de Sagsøgte, Fredericia Kommune, maa være pligtige at erstatte ham, har Sagsøgeren derefter under nærværende Sag paastaet de Sagsøgte tilpligtet at betale ham en Erstatning paa 11.000 Kr. tilligemed Renter heraf 5 pCt. aarlig fra Stævningens Dato, den 23. Juli 1942, indtil Betaling sker.

De Sagsøgte har paastaet sig frifundet, subsidiært mod Betaling af en Erstatning efter Rettens Skøn.

Til Støtte for deres Frifindelsespaastand har de Sagsøgte anført, at Bestemmelsen i § 27, 2. Stk., i Tillægget til Sundhedsvedtægten — hvilken Bestemmelse de alene paaberaaber sig som Grundlag for Forbudet — er fastsat ud fra saglige og generelle Synspunkter og alene begrundet i sundhedsmæssige Hensyn, og at der i Lovene af 12. Januar 1858 og 28. Marts 1868 har været fornøden Hjemmel til at give en saadan Regel. De Sagsøgte har endvidere anført, at det ved Fortolkningen af Tillæggets § 27, 2. Stk., ikke kan være afgørende, hvad man tidligere har forstaaet ved Koholderi, idet det med denne Bestemmelse netop var Meningen at forbyde alt Salg af Mælk direkte fra Stalddøren uden Sundhedskommissionens Samtykke.

Selv om det nu vel maa antages, at der har været fornøden Hjemmel til i Sundhedsvedtægten at fastsætte en Bestemmelse som den i Tillæggets § 27, 2. Stk., indeholdte, findes der at maatte gives Sagsøgeren Medhold i, at Koholderi overensstemmende med hidtidig Forstaaelse kun foreligger, hvor der, navnlig i Byer og disses Omegn, holdes Besætning af Malkekvæg udenfor egentlig Landbrug. At Tillæggets § 27, 2. Stk., der som anført er udarbejdet paa Grundlag af Normalvedtægtens § 30, har opretholdt dennes snævrere Forstaaelse og ikke uden videre angaar ethvert Salg af Mælk fra Stalddøren, bestyrkes yderligere af det af Indenrigsministeriet i Folketinget den 22. Oktober 1942 fremsatte Forslag til Lov om Levnedsmidler m. m., hvis § 11, 2. Stk., bestemmer, at Indenrigsministeren i det Omfang, det skønnes paakrævet, kan bestemme, at Mælk og Fløde, der forhandles til Konsum fra Mejeri, Mælkeudsalg eller af kørende Forhandler, skal have været underkastet Varmebehandling efter nærmere Regler, der fastsættes af Ministeren, og hvor det i Motiverne fremhæves, at Bestemmelsen altsaa ikke omfatter den Mælk, der sælges til Forbrugere direkte fra Stalddøren. Den af Sagsøgeren

drevne Landbrugsvirksomhed omfattes herefter ikke af Bestemmelsen i Tillæggets § 27, 2. Stk., og Sundhedskommissionen har følgelig ikke heri haft Hjemmel til at forbyde hans Salg af Mælk direkte til Forbrugere, hvorfor de Sagsøgte maa være pligtige til at erstatte Sagsøgeren det ham derved tilføjede Tab.

Med Hensyn til Erstatningens Størrelse har Sagsøgeren anført, at han de sidste 5 Aar gennemsnitlig har solgt ca. 22.000 kg Mælk, og at den Pris, han faar af Mejeriet, er mindst 10 Øre lavere pr. kg end den, han fik af sine tidligere Kunder. Den aarlige Mindrefortjeneste udgør herefter mindst 2200 Kr., og han ansætter en passende Erstatning til 5 Aars Mindrefortjeneste eller ialt 11.000 Kr.

De Sagsøgte, der ikke har villet bestride, at Sagsøgeren har haft det af ham anførte Salg til de af ham anførte Priser, har rejst Indsigelse mod Erstatningens Størrelse, idet de dels har anført, at Sagsøgeren ved at levere Mælk til Mejeriet har opnaaet Fordele, som han ikke havde ved Salg direkte til Kunder, da hans Driftsomkostninger bliver mindre, hvorhos han undgaar Svind ved Udmaaling af Mælk i mindre Portioner og i normale Tider faar Skummetmælk tilbage fra Mejeriet, dels at Erstatningen ikke kan beregnes efter Indtægtstabt i en 5-aarig Periode, men kun for Tiden fra den 22. Juni 1942, da Salget til Kunderne ophørte, og indtil det Tidspunkt, da Sagsøgeren kan blive udmeldt af Mejeriet.

Sagsøgeren har heroverfor gjort gældende, at der, for saa vidt angaar de med Indmeldelse i Mejeriet forbundne Fordele, allerede er taget Hensyn dertil i den af ham foretagne Erstatningsberegning, idet den Mindrepris, han faar ved Salg til Mejeriet, er større end 10 Øre pr. kg.

Af en af Fredericia Mejeri til Sagen afgivet Udtalelse fremgaar, at Sagsøgeren ifølge Mejeriets Vedtægter har Pligt til at levere den af ham producerede Sødmealk til Mejeriet indtil den 31. December 1944. Herefter findes den Sagsøgeren tilkommende Erstatning skønsmæssigt at kunne fastsættes til 2000 Kr., hvilket Beløb de Sagsøgte vil have at betale Sagsøgeren med Renter som paastaet.

Sagens Omkostninger findes de Sagsøgte at burde godtgøre Sagsøgeren med 350 Kr.

Onsdag den 3. Maj.

Nr. 169/1943. **Kommunelærer Poul Honoré (Hansen)**

mod

Fru M. K. Andersen (Landsretssagf. Sv. A. Andersen) og Boligforeningen Dalgas (Landsretssagf. Sven).

(Overdragelse af en Andelslejlighed).

Østre Landsrets Dom af 16. April 1943 (II Afd.): Sagsøgte, Fru M. K. Andersen, bør til Sagsøgeren, Kommunelærer Poul Honoré,

betale 1000 Kr. Sagsøgte, Boligforeningen Dalgas, bør for Tiltale af Sagsøgeren i denne Sag fri at være. Sagsøgte, Fru M. K. Andersen, betaler i Sagsomkostninger til Sagsøgeren 300 Kr. Sagsøgeren betaler i Sagsomkostninger til Sagsøgte, Boligforeningen Dalgas, 100 Kr. Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret har Appellanten nedlagt Paastand om principalt, at Indstævnte Fru M. K. Andersen mod Betaling af 3000 Kr. tilpligtes at vedstaa Overdragelsen af Andelslejligheden til Appellanten, og at Indstævnte Boligforeningen Dalgas tilpligtes at stille Lejligheden til Appellantens Disposition og til at anerkende, at Appellanten fra 1. Oktober 1942 er indtraadt som Medlem af Boligforeningen, dog saaledes, at Appellanten først skal betale Boligafgift fra det Tidspunkt, da Lejligheden stilles til hans Disposition, subsidiært, at de Indstævnte in solidum tilpligtes at betale Appellanten en efter Rettens Skøn fastsat Erstatning paa ikke over 7000 Kr. med Renter.

For Højesteret har Indstævnte Fru Andersen erkendt, at hendes Overdragelse af Andelen ikke var knyttet til noget Vilkaar med Hensyn til Bestyrelsens Godkendelse udover, hvad der fulgte af Vedtægterne, og det er af Boligforeningen erkendt, at Bestyrelsen ikke i Vedtægterne i det foreliggende Tilfælde havde Hjemmel til at modsætte sig Overdragelsen.

Seks Dommere bemærker følgende:

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde tiltrædes det, at Indstævnte Fru Andersen har været uberettiget til at hæve den med Appellanten truffne Aftale.

Da det efter det foreliggende stiller sig usikkert, om den omhandlede Lejlighed, der nu indehaves af en ikke under Sagen inddraget Tredjemand, vil kunne stilles til Appellantens Disposition, findes det betænkeligt at tage Appellantens principale Paastand til Følge, hvorimod der i Overensstemmelse med den subsidiære Paastand vil være at tilkende ham en Erstatning. Den indstævnte Boligforening, hvis Bestyrelse efter det foreliggende maatte regne med, at Landsretssagfører Andersens Henvendelse alene gik ud paa at indhente Foreningens Godkendelse i Henhold til Vedtægterne, findes som Følge af det af Bestyrelsen overfor Appellanten udviste Forhold tillige at have paadraget sig Erstatningspligt solidarisk med Indstævnte Fru Andersen. Idet Erstatningen efter det foreliggende vil kunne bestemmes til 3000 Kr., vil disse Dommere tilpligte de Indstævnte in solidum at betale Appellanten dette Beløb med Renter deraf 5 pCt. p. a. fra den 17. September 1942, indtil Betaling sker, samt i Sagsomkostninger for begge Retter 1000 Kr.

Tre Dommere, der iøvrigt er enige med Flertallet, finder, at Appellanten paa Grund af de Indstævntes retstridige Adfærd

overfor ham har Krav paa at faa dem tilpligtet at stille Andelen og Lejligheden til hans Disposition. Det er ikke godtgjort, at de er ude af Stand hertil, hvorved særlig bemærkes, at Unkladelsen af at medindstævne den nuværende Indehaver af Lejligheden ikke findes at kunne ændre Appellantens Retsstilling overfor de Indstævnte. Som Følge heraf stemmer disse Dommere for at tage Appellantens principale Paastand til Følge.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

De Indstævnte, Fru M. K. Andersen og Boligforeningen Dalgas, børe een for begge og begge for een til Appellanten, Kommuelærer Poul Honoré, betale 3000 Kr. med Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 17. September 1942, til Betaling sker, samt i Sagsomkostninger for begge Retter 1000 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Den 29. Juni 1942 blev der mellem Sagsøgeren, Kommuelærer Poul Honoré, og Landsretssagfører Svend A. Andersen paa dennes Moder, Sagsøgte Fru M. K. Andersens Vegne, truffet Aftale om Overdragelse til Sagsøgeren af Fru Andersens Rettigheder som Andelshaver i den med-sagsøgte Andelsboligforening, Boligforeningen Dalgas, og den hende til-delte Lejlighed i Foreningens Ejendom, beliggende Joachim Larsensvej Nr. 16, 1. Sal, Frederiksberg, paa Vilkaar, at Overdragelsen af Lejligheden skulde ske fra den 1. Oktober 1942 at regne, og at Sagsøgeren straks skulde betale den stipulerede Pris for Andelsretten, 3000 Kr. Den truffne Aftale, efter hvis Afslutning Sagsøgeren meddelte Landsretssagfører Andersen, at han straks vilde opsig sin Lejlighed, hvad han ogsaa umiddelbart derefter gjorde, bekræftedes af Landsretssagfører Andersen ved en af ham samme Dag til Sagsøgeren fremsendt Skrivelse, og den aftalte Betaling blev præsteret faa Dage derefter.

Under Forhandlingerne havde Landsretssagfører Andersen forevist Sagsøgeren Boligforeningens Vedtægter, der indeholder bl. a. følgende Bestemmelser:

»§ 2 — — — Betingelsen for Optagelsen af aktive Medlemmer er, at de er uberygtede, fuldmyndige og ikke ude af Raadighed over deres Bo.

§ 4. Det enkelte Medlems Ret overfor Foreningen er med de i § 5 nævnte Begrænsninger en arvelig, overdragelig og pantsættelig Brugs- og Besiddelsesret til Medlemmets Lejlighed, medens derimod Foreningen som saadan skal eje og vedblive at eje samtlige Foreningens Grundarealer og derpaa opførte Bygninger m. v.

Den Medlemmet en Gang tildelte Lejlighed er det fuldt berettiget til at beholde, saalænge det overholder sine Forpligtelser efter nærværende Vedtægter, jfr. dog § 5 c.

§ 5 a. Medlemsretten overgaar i Mangel af anden Bestemmelse til et Medlems Enke eller lovlige Arvinger indenfor op- og nedstigende Linie eller Svigerbørn, uden at Foreningen kan kræve Vederlag for eventuel Værdistigning.

b) Et Medlem kan i levende Live overdrage sin Medlemsret til Trediemand, naar Efterfølgeren vil opfylde de økonomiske Betingelser, som Bestyrelsen stiller for Overdragelsen, herunder eventuelt Udbetaling af et Beløb udover den af det paagældende Medlem tilhørende Andels Paalydende; det saaledes fremkomne Overskud indgaar i Foreningens Reservefond. Det udtrædende Medlem maa derimod ikke betinge sig eller faa udbetalt andet Vederlag end sin indbetalte Kapital og Afdrag samt Værdien af gjorte Forbedringer ved Lejligheden.

c) Det enkelte Medlem kan pantsætte sine Andele efter Reglerne for Haandpantsætning, men Pantsætning kan ikke noteres paa Foreningens faste Ejendomes Folier i Pantebøgerne, og der kan ved Pantsætningen kun skabes en Ret for Panthaverne til efter lovlig Omgang at blive Ejer af Andelene og overdrage denne Ret til en Trediemand paa de ovenfor under b) anførte Vilkaar.«

Inden Aftalen blev truffet, havde Landsretssagfører Andersen for-gæves søgt at komme i Forbindelse med Boligforeningens Formand, Rektor Valdemar Tuxen. Ved Skrivelse af 2. Juli 1942 meddelte han Boligforeningens juridiske Konsulent, Overretssagfører Sven, at Sagsøgte Fru Andersen ønskede at fraflytte Lejligheden den 1. Oktober 1942, og at der var ført Forhandlinger med Sagsøgeren om Overdragelse til ham af Fru Andersens Andel, hvorfor han udbad sig »et Par Ord fra Dem om, at De accepterer den paagældende som Andelshaver,« men ved Skrivelse af 17. Juli 1942 henviste Overretssagfører Sven Landsretssagfører Andersen til Forhandling med Formanden for Boligforeningen. Efter Modtagelsen af dette Brev, der først indgik til Landsretssagfører Andersen den 20. Juli 1942, satte han sig straks i Forbindelse med Rektor Tuxen, der imidlertid samme Dags Aften eller den følgende Dag meddelte, at Bestyrelsen ikke kunde godkende Overdragelsen. Ved Skrivelse af 21. Juli 1942 meddelte Landsretssagfører Andersen Sagsøgte, der havde taget Sommerophold i Præstø, dette og tilbagesendte ham de af ham betalte 3000 Kr.

Samme Dag blev der mellem Sagsøgte Fru Andersen og en Andels-haver i Boligforeningen, Bankbestyrer von Späth, der er Bestyrelses-medlem i Foreningen, og af Rektor Tuxen var henvist til at forhandle om Lejligheden, truffet Aftale om Overdragelse til von Späth af den omtvistede Andelsret og Lejlighed for 3500 Kr., hvilken Overdragelse paa Forhaand var godkendt af Boligforeningens Formand paa Bestyrel-sens Vegne.

Ved Skrivelse af 24. Juli 1942 meddelte Sagsøgeren Rektor Tuxen, at han i Tillid til Aftalen med Landsretssagfører Andersen havde opsagt den af ham beboede Lejlighed, og henstillede, at han, der for et Par Aar siden var blevet opført paa Boligforeningens Ekspektanceliste, enten fik

den i Sagen omhandlede Lejlighed eller en anden Lejlighed i Boligforeningens Ejendom, men Rektor Tuxen afslog ved Skrivelse af 6. August 1942 at imødekomme Sagsøgerens Ønske om en Lejlighed.

Under nærværende ved Stævning af 15. September 1942 anlagte Sag gaar Sagsøgerens endelige Paastand ud paa, principalt a t Sagsøgte Fru Andersen kendes pligtig mod Betaling af 3000 Kr. at vedstaa Overdragelsen af den omhandlede Andelsrettighed, a t den sagsøgte Boligforening kendes pligtig at anerkende, at Sagsøgeren fra 1. Oktober 1942 er indtraadt som Medlem af Foreningen, og at stille Lejligheden til hans Disposition, samt a t de Sagsøgte kendes pligtige in solidum at betale til Sagsøgeren 1500 Kr., subsidiært at de Sagsøgte tilpligtes in solidum at betale Sagsøgeren en efter Rettens Skøn fastsat Erstatning, ikke over 7000 Kr.

Til Støtte for den principale Paastand anfører Sagsøgeren, at der er sket en endelig Overdragelse til ham af Andelsretten og dermed Retten til den omhandlede Lejlighed, at saadan Overdragelse var gyldig uden Godkendelse af Foreningens Bestyrelse, og at den ham efter Overdragelsen tilkommende Ret ikke er ekstingveret ved Overdragelsen til Bankbestyrer von Späth, der som Bestyrelsesmedlem i Foreningen maatte være bekendt med den til Sagsøgeren skete Overdragelse.

Det ifølge den principale Paastand krævede Beløb, 1500 Kr., er den Leje, Sagsøgeren har betalt eller skal betale for den af ham beboede Lejlighed for Tiden fra 1. Oktober 1942 til 30. September 1943, idet dette Lejemaal ikke kan opsiges til et tidligere Tidspunkt end 1. Oktober 1943, og idet Sagsøgeren ved Fremsættelsen af Kravet forudsætter, at han skal betale Boligafgift til Boligforeningen for Tiden fra 1. Oktober 1942.

De Sagsøgte paastaar Frifindelse.

Boligforeningen henviser til, at det indenfor Foreningen er fast Praksis, at Overdragelser af Andelsrettighederne skal godkendes af Bestyrelsen.

Sagsøgte Fru Andersen tiltræder det af Boligforeningen anførte og gør derhos gældende, at den trufne Aftale var betinget af Boligforeningens Godkendelse, og at hun maa være uden Ansvar for, at saadan Godkendelse ikke har kunnet opnaas.

For det Tilfælde, at Overdragelsen desuagtet maatte blive anset for ubetinget, anfører hun, at Sagsøgeren ikke ved Skrivelsen af 24. Juli 1942 til Rektor Tuxen eller ved en Telefonsamtale i Sagens Anledning med Landsretssagfører Andersen den 22. Juli 1942 har fastholdt Overdragelsen, og at han derved og ved at beholde de 3000 Kr., som Landsretssagfører Andersen tilbagesendte ham den 21. Juli 1942, indtil Sagfører Fauring den 17. August 1942 paany fremsendte Beløbet, har afskaaret sig fra at kunne støtte nogen Ret paa Overdragelsen.

De Sagsøgte bestrider derhos, at Sagsøgeren har lidt noget Tab ved, at Overdragelsen ikke blev fuldbyrdet.

Sagsøgeren har afgivet Forklaring, hvorhos Vidneforklaring er afgivet af Landsretssagfører Andersen og Rektor Tuxen.

Syns- og Skønsforretning med Hensyn til den omstridte Lejlighed er foretaget af Arkitekt Harald Nielsen, og Forretningen er afhjemlet under

Domsforhandlingen. Syns- og Skønsmanden ansætter Lejeværdien af Lejligheden til 1800 Kr.

Boligafgiften er 1264 Kr. aarlig.

Det findes tilstrækkeligt godtgjort, at Landsretssagfører Andersen paa Sagsøgte Fru Andersens Vegne og med fuld hende forbindende Retsvirkning til Sagsøgeren endeligt har overdraget hende Andel og Brugsret til Lejligheden, og da det er ubestridt, at Sagsøgeren fyldestgjorde de i Vedtægternes § 2 indeholdte Betingelser for at blive Andels-haver i Foreningen, var denne ubeføjet til at nægte Godkendelse af Overdragelsen.

Da det efter det oplyste ikke kan antages at være bragt til For-eningens Kundskab, at Overdragelsen til Sagsøgeren var sket paa en saadan Maade, at Sagsøgte Fru Andersen ikke kunde træde tilbage fra Overenskomsten derom, og da Overdragelsen af Andelen med dertil knyttede Rettigheder med Bestyrelsens Godkendelse er sket til en Trediemand, der ikke kan antages at have været bekendt med, at Overdragelsen til Sagsøgeren ikke var betinget af Bestyrelsens Godkendelse efter dens frie Skøn, vil den omhandlede Lejlighed ikke nu kunne stilles til Sagsøgerens Disposition, og Sagsøgerens principale Paastand kan herefter ikke tages til Følge.

Der findes at maatte gives Sagsøgeren Medhold i, at han har lidt et Tab ved, at Overdragelsen ikke blev fuldbyrdet, og at Sagsøgte Fru Andersen maa være pligtig at erstatte ham dette Tab, og det ses ikke, at Sagsøgeren skulde have givet Afkald paa den for ham ved Overdragelsen stiftede Ret.

Derimod findes den sagsøgte Boligforening efter det anførte ikke at have paadraget sig noget Erstatningsansvar, og Foreningen vil herefter være at frifinde.

Da det er oplyst, at Lejligheden inden Syns- og Skønsforretningen har været Genstand for en indgribende Istandsættelse med en Udgift paa ca. 4000 Kr., og da Syns- og Skønsmandens Ansættelse af Lejeværdien er sket paa Grundlag af Lejlighedens nuværende Tilstand, findes der at maatte gaas ud fra, at Lejeværdien af Lejligheden i den Stand, i hvilken Sagsøgeren kunde have overtaget den, var ikke uvæsentlig mindre end den af Syns- og Skønsmanden ansatte.

Den Sagsøgeren tilkommende Erstatning findes efter Omstændighederne skønmæssigt at kunne fastsættes til 1000 Kr.

Sagsøgte Fru Andersen vil have at betale til Sagsøgeren Sagens Omkostninger med 300 Kr. og Sagsøgeren vil have at betale den sagsøgte Boligforening dennes Sagsomkostninger med 100 Kr.

Torsdag den 4. Maj.

Nr. 526/1942. Gaardejer **Chr. Christiansen** (Hartvig Jacobsen)
mod

Vindinge Kontrolforening (Ballhausen).

(Ophævelse af Eksklusion).

Østre Landsrets Dom af 24. September 1942 (VII Afd.): Sagsøgte, Vindinge Kontrolforening, bør ophæve den den 1. Februar 1941 stedfundne Eksklusion af Sagsøgeren, Gaardejer Chr. Christiansen, og genoptage ham som Medlem af Foreningen med Ret til Kontrol af Kontrolassistenten hver tredje Gang. Sagens Omkostninger ophæves. At efterkommes under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret har Appellanten nedlagt Paastand om, at Indstævnte bør ophæve den stedfundne Eksklusion af Appellanten og genoptage ham som Medlem af Foreningen med Ret til Kontrol af Kontrolassistenten hveranden Gang.

Indstævnte har paastaaet Landsrettens Dom stadfæstet.

Ifølge § 1 i Lovene for de under Fællesledelsen indordnede Kontrolforeninger er Foreningens Formaal at belyse og fremme Kvægbrugets Rentabilitet, og i § 13 bestemmes det, at en Kontrolforening, der modtager Statstilskud — hvilket er Tilfældet med den indstævnte Forening — er pligtig til mindst hvert 3. Aar at aabne for Tilgang af nye Medlemmer, saafremt det efter vedkommende Fællesledelses Skøn ikke gaar ud over Kontrolarbejdets forsvarlige Udførelse.

Det fremgaar derhos af en af Indstævntes Formand og Kontrolassistenten den 15. Marts 1944 udstedt Erklæring, at Arbejdsplanen nu er lagt saaledes, at der hos 6 af Kontrolforeningens 48 Medlemmer ikke af Kontrolassistenten tages Prøver, medens han hos hver af de øvrige Medlemmer tager Prøver mindst hver anden Gang.

Efter den indstævnte Forenings Karakter af erhvervsøkonomisk Sammenslutning, hvortil en vis almindelig Adgang staar aaben, findes Appellanten, der ikke ses ved Optagelsen i 1934 at have fraskrevet sig nogen ham tilkommende Rettighed, at have Krav paa som Medlem af Foreningen at indtage en Stilling paa lige Fod med de øvrige Medlemmer, og derfor under Hensyn til det om Foreningens nuværende Organisation oplyste at opnaa Kontrol af Kontrolassistenten hveranden Gang forsaavidt ikke praktiske Grunde er til Hinder derfor. Da det uimodsaagt af Appellanten er anført, at hverken Kontrolassistentens Turnus eller Appellantens Ejendoms Beliggenhed indeholder nogen saadan Hin-

dring, og idet der ikke af Indstævnte er oplyst at foreligge andre Forhold af denne Beskaffenhed, maa Appellanten for Tiden være berettiget til som Medlem at opnaa saadan Kontrol, og Appellantens Paastand vil derfor være at tage til Følge med den anførte Begrænsning.

I Sagsomkostninger for begge Retter findes Indstævnte at burde betale Appellanten 400 Kr.

Thi kendes for Ret:

Indstævnte, Vindinge Kontrolforening, bør ophæve den den 1. Februar 1941 stedfundne Eksklusion af Appellanten, Gaardejer Chr. Christiansen, og genoptage ham som Medlem paa lige Fod med de øvrige Medlemmer, saaledes at der for Tiden tilkommer ham Ret til Kontrol af Kontrolassistenten hver anden Gang.

I Sagsomkostninger for begge Retter betaler Indstævnte til Appellanten 400 Kr.

At efterkomme inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

I 1943 blev Sagsøgeren, Gaardejer Chr. Christiansen, optaget som Medlem af Sagsøgte, Vindinge Kontrolforening. Da der var for mange Medlemmer i Foreningen, aftaltes før Optagelsen, at Sagsøgeren kun kunde optages til Kontrol sammen med 2 andre, saaledes at den paa- budte Kontrol af Besætningen kun hver tredie Gang foretoges af Kontrol- assistenten, medens den ellers foretages af Kontrolassistenten hver anden Gang. I 1939 blev der optaget en Del nye Medlemmer, der fik Ret til Kontrol hver anden Maaned. Dette følte Sagsøgeren sig brøsthøden over og krævede, at han nu skulde indgaa til Kontrol hver anden Gang, mens et af de nye Medlemmer maatte nøjes med Kontrol hver tredie Gang. Da Sagsøgte vægrede sig ved at indgaa paa hans Krav, nægtede han at underskrive sædvanligt Indberetningsskema om de enkelte Køers Aars- udbytte, Afstamning m. m. I Anledning heraf blev Sagsøgeren ved Generalforsamlingsbeslutning af 1. Februar 1941 ekskluderet af Foreningen.

Under nærværende Sag, der er forberedt ved Retten for Nyborg Købstad m. v., har Sagsøgeren nedlagt Paastand om, at den sagsøgte Forening tilpligtes at ophæve den den 1. Februar 1941 stedfundne Eksklusion af Sagsøgeren og at optage ham som ordinært Medlem af Foreningen.

Sagsøgte har paastaaet sig frifundet, idet Sagsøgte dog under Domsforhandlingen har erklæret sig villig til at genoptage Sagsøgeren som Medlem som hidtil med Ret til Kontrol hver tredie Maaned under Forudsætning af, at Sagsøgeren fremtidigt underskriver de omhandlede Skemaer.

Sagsøgeren har anført, at det har stor Interesse for ham at være Medlem af Foreningen, idet Kreaturerne's Handelsværdi stiger betydeligt, naar de kontrolleres. Han hævder, at han som gammelt Medlem har Krav paa, at der ikke optages nye Medlemmer, der bliver bedre stillede end han. Og han mener ikke, at der paahviler ham Underskrivningspligt med Hensyn til Skemaerne.

Sagsøgte hævder, at Sagsøgeren var forpligtet til at underskrive det omhandlede Skema, og at Foreningen var berettiget til at ekskludere ham, da han vægrede sig herved.

I Loven for de under Fællesledelsen indordnede Kontrolforeninger hedder det bl. a.:

»§ 9.

Medlemmerne skal rette sig efter den af Bestyrelsen vedtagne Arbejdsplan og yde Assistenten den fornødne Støtte, give ham Kost og Logi de Dage, han arbejder paa Stedet, og efter endt Arbejde være ham behjælpelig med at flytte hans Apparater, saa han i rette Tid kan være paa næste Arbejdsplads.«

Fællesledelsen af Kvægavls- og Kontrolforeninger i Fyns Stift har i Skrivelse af 11. Maj 1942 besvaret en Række af Sagsøgte stillede Spørgsmaal. Der udtales heri bl. a.:

»Spørgsmaal 1. Hvilken Interesse — økonomisk eller anden Interesse — kan det have for en Jordbruger at være Medlem af en Kontrolforening under Sammenslutningen.

Svar: Medlemsskabet af en Kontrolforening har 3 Hovedformaal, idet de Oplysninger, man derigennem kommer i Besiddelse af, danner Grundlag for:

- 1) en rationel Fodring,
- 2) Paavisning af rentable og urentable Køer,
- 3) et rationelt Avlsarbejde.

Spørgsmaal 2. Hvilke Indberetninger afgives af det enkelte Medlem og til hvem, og hvilken Betydning har disse for Kontrolarbejdet.

Svar: Medlemmet afgiver hvert Aar en Indberetning til de samvirkende Landboforeninger i Fyns Stift. Skemaet danner Grundlag for Afkomsundersøgelser m. v.

— — —

Spørgsmaal 6. Er det nødvendigt for Kontrolforeningens Arbejde, at et Medlem underskriver visse Papirer, og da hvilke.

Svar: Ovennævnte Indberetning skal underskrives af det enkelte Medlem og af Assistenten — — —.«

Det fremgaar endvidere af Erklæringen, at kun Indberetninger om Besætninger, der kontrolleres mindst hver anden Maaned af Kontrolassistenten, maa optages i den aarlige Beretning, der danner Grundlaget for det officielle Kvægavlsarbejde, og at kun Tal fra saadanne Besætninger regnes for officielle.

Efter Rettens Mening kan det ikke antages, at Sagsøgeren har noget Retskrav paa at blive kontrolleret hyppigere end aftalt ved hans Optagelse i Foreningen. Af det for Retten oplyste fremgaar iøvrigt, at det er praktiske Grunde, der har været bestemmende for, at nogle af de

nye Medlemmer er blevet gunstigere stillet med Hensyn til Kontrol end Sagsøgeren.

Selv om Sagsøgeren som Medlem af Foreningen burde have underskrevet de omhandlede Skemaer, findes hans Vægning herved efter Omstændighederne ikke at have berettiget Sagsøgte til at ekskludere ham.

Sagsøgte vil derfor have at genoptage Sagsøgeren i Foreningen, dog kun med Ret til Kontrol som hidtil.

Sagens Omkostninger findes efter Omstændighederne at kunne ophæves.

Mandag den 8. Maj.

Nr. 150/1943.

Direktør **Svend Olufsen**
(Overretssagf. P. Olufsen)

mod

Forpagter **A. Hansen** (Oluf Petersen).

(Spørgsmaal om Beregning af Forpagtningsafgift).

Vestre Landsrets Dom af 31. Marts 1943 (III Afd.): Sagsøgte, Forpagter A. Hansen, bør for Tiltale af Sagsøgeren, Direktør Svend Olufsen, i denne Sag fri at være. Sagens Omkostninger ophæves.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Vestre Landsret.

I Paadømmelsen har elleve Dommere deltaget.

Otte Dommere bemærker følgende:

For Højesteret er Parterne enige om, at Forpagtningsafgiften skal beregnes efter Prisen paa afleveringspligtig Byg. Idet den i Lovens § 4, Stk. 2, omhandlede Efterbetaling baade efter Lovbestemmelsens Indhold og efter dens Forarbejder maa anses som et normalt Tillæg til Prisen for afleveringspligtig Byg, vil disse Dommere tage Appellantens Paastand til Følge, hvorhos de vil paalægge Indstævnte at betale 600 Kr. i Sagsomkostninger for begge Retter til Appellanten.

Tre Dommere stemmer for at stadfæste Dommen i Henhold til dens Grunde.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Indstævnte, Forpagter A. Hansen, bør til Appellanten, Direktør Svend Olufsen, betale 783 Kr. 70 Øre med Renter 5 pCt. aarlig fra den 14. August 1942, til Betaling sker, og i Sagsomkostninger for begge Retter 600 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Ved Kontrakt af 7. April 1938 bortforpagtede Sagsøgeren, Direktør Svend Olufsen, Struer, den ham tilhørende Landbrugsejendom, Matr. Nr. 2 a m. fl. Brakker By, Starup Sogn, til Sagsøgte, Forpagter A. Hansen, »Nygaard« pr. Aagaard. Om Forpagtningsafgiften hedder det i Kontrakten:

»I Forpagtningsafgift svarer Forpagteren i de første 4 Aar aarligt 625 Tdr. 2-radet Byg à 100 kg pr. Td. og 1000 kg Smør. I de 4 sidste Aar af Forpagningstiden svarer Forpagteren aarlig 725 Tdr. 2-radet Byg à 100 kg pr. Td. og 1000 kg Smør. Afgiften beregnes og betales i Penge saaledes:

Højeste og laveste Notering paa Københavns Børs for 2-radet Byg af Kvalitet 112 Pund hol. Vægt. i de 6 Maaneder Sept.—Februar, begge inkl., i hvert Forpagningaar sammenlægges og divideres med 12, og den udfundne Gennemsnitspris benyttes til Udregning af Afgiften. Smørret beregnes efter højeste Gennemsnitsnotering for dansk Smør i Forpagtningsaaet.

Den anførte Afgift erlægges saaledes:

I hvert Aars Juni Termin og første Gang i Juni Termin d. A. betales et Afdrag paa Afgiften, stort 4000 Kr., skriver — Fire Tusinde Kroner, og hver 15. Oktober, første Gang den 15. Oktober d. A. betales et Afdrag paa Afgiften, stort 6000 Kr., skriver — Seks Tusinde Kroner: Restafgiften betales hvert Aar i Marts Maaned, naar dens Størrelse er konstateret, og første Gang i Marts Maaned 1939.

I den anførte Forpagtningsafgift skal ved Opgørelsen i hvert Aars Marts Maaned fradrages et Beløb, stort 1500 Kr., skriver Eet Tusinde Fem Hundrede Kroner, som Vederlag for, at Ejeren forbeholder sig Skoven og Udnyttelsen af denne.«

Om Driften af Ejendommen hedder det derhos:

»Forpagteren skal stedse drive Ejendommen som et 1. Klasses Landbrug. Driften er fri.«

Den 1. Juli 1940 blev Kornnoteringen paa Københavns Børs suspenderet paa Grund af de ved Besættelsen af Danmark opstaaede Forhold, og nogen Notering har ikke siden fundet Sted. Ved Lov Nr. 390 af 25. Juli 1940 om en Kornordning for Høstaaret 1940/1941 blev der paalagt alle Landejendomme Pligt til at aflevere Brød- og Foderkorn indtil et vist Kvantum til en Afleveringspris, der for Byg var fastsat til 25 Kr. pr. 100 kg. Der blev derhos givet enhver Landmand, der fuldtud havde opfyldt sin Afleveringspligt, Ret til Afhændelse af Resten af sit Foderkorn i fri Handel til en Pris, der ikke maatte overstige 28 Kr. pr. 100 kg, hvortil kom nogle ved senere Bekendtgørelser fastsatte Tillæg til Dækning af Omkostninger og Avance. For Aaret fra den 1. Marts 1940 til den 28. Februar 1941 beregnede Sagsøgeren Forpagtningsafgiften til 21.356 Kr. 06 Øre, idet han til Grund for Beregningen lagde en Pris af 31,0833 Kr. pr. 100 kg 2-radet Byg, hvilket var den Pris, hvortil efter

Oplysning fra Statistisk Departement den til Noteringen svarende Pris for Frihandelskorn i Maanederne September 1940 indtil Februar 1941 i Gennemsnit kunde sættes.

Sagsøgte, der var af den Anskuelse, at Forpagtningsafgiften burde beregnes efter Prisen paa afleveringspligtigt Korn, betalte den afkrævede Afgift under Forbehold og anlagde derpaa Sag mod Sagsøgeren til Tilbagebetaling af Differencen, men ved Vestre Landsrets Dom af 25. April 1942 blev Sagsøgeren frifundet. Østre Landsret var imidlertid i en den 19. Marts s. A. afsagt Dom i en tilsvarende Sag kommet til det modsatte Resultat, idet Retten lagde Prisen for afleveringspligtigt Korn til Grund ved Beregningen af Forpagtningsafgiften, og da denne Dom blev paaanket, enedes Sagsøgeren og Sagsøgte om at lægge Højesterets Afgørelse til Grund for deres Mellemværende.

Ved Lov Nr. 185 af 16. April 1941 om en Kornordning for Høstaaret 1941/42, som iøvrigt fastsatte samme faste Priser for det Korn, der skulde afleveres, som havde været gældende det foregaaende Aar, blev det bestemt, at Landmænd, der fuldtud og rettidigt opfyldte den dem ved denne Lov paalagte Afleveringspligt, i 1942 gennem Statens Kornkontor vilde faa efterbetalt et Beløb af 10 Kr. pr. 100 kg for $\frac{1}{8}$ af deres Ligningskvantum. Der blev ikke i Loven truffet nogen Bestemmelse om Maksimalpris for Frihandelskorn. I Henhold til denne Lov blev der paalagt den heromhandlede Ejendom et Ligningskvantum af 1050 Tdr., men da Sagsøgte paa Grund af Høstens ringe Størrelse ikke mente sig i Stand til at opfylde sin Afleveringspligt, tog han i Henhold til Bestemmelsen i Lovens § 2 Forbehold i saa Henseende, og det Korn, der derefter fremkom til Aflevering, udgjorde ialt 709 Tdr. Som Følge af det anførte fik Sagsøgte ikke nogen Efterbetaling i Henhold til Kornlovens § 4, Stk. 2.

Under Anbringende af, at Forpagtningsafgiften for Tiden fra 1. Marts 1941—28. Februar 1942 burde beregnes saaledes, at en til Forholdet mellem det i Henhold til Kornloven afleverede Korn og Ejendommens samlede Produktion af Korn svarende Del af Bygafgiften beregnedes efter Prisen for afleveringspligtigt Korn, medens Resten beregnedes efter Gennemsnitsprisen for Frihandelskorn, og at den samlede Forpagtningsafgift herefter androg 25.875 Kr., hvoraf Sagsøgte har betalt 17.473 Kr. 46 Øre, har Sagsøgeren i denne Sag oprindeligt paastaet Sagsøgte dømt til Betaling af Differencen.

Efter at Højesteret ved Dom afsagt den 27. Januar 1943 har stadfæstet Østre Landsrets Dom af 19. Marts 1942, har Sagsøgeren, der herefter anerkender, at Forpagtningsafgiften skal beregnes efter Prisen paa afleveringspligtigt Korn, ændret Paastanden saaledes, at han alene kræver Sagsøgte tilpligtet at betale Tillæg til Bygprisen 10 Kr. pr. 100 kg af $\frac{1}{8}$ af Bygafgiften, eller 781 Kr. 25 Øre, tilligemed Renter heraf $2\frac{1}{2}$ pCt. fra den 1. April 1942 indtil Stævningens Dato den 14. August 1942, eller 2 Kr. 45 Øre, ialt 783 Kr. 70 Øre. Af dette Beløb paastaar Sagsøgeren sig tilkendt Renter 5 pCt. aarlig fra den 14. August 1942, indtil Betaling sker.

Sagsøgte har paastaet sig frifundet.

Til Støtte for sin Paastand har Sagsøgeren anført, at da Bestemmel-

sen i § 4, Stk. 2, i Kornloven af 1941 ifølge Bemærkningerne til Lovforslaget og Forhandlingerne paa Rigsdagen er indført for at give Landmændene særligt Vederlag for det Kvantum Korn, der udover det i det foregaaende Aar udskrevne Kvantum ved denne Lov blev udskrevet til Brug for Industrien og til Heste uden for Landbruget, maa Efterbetalingen betragtes som et saadant Tillæg til Prisen for afleveringspligtigt Korn, at det maa tages i Betragtning ved Beregningen af Forpagtningsafgiften. Den Omstændighed, at man for at tilskynde Landmændene til i saa vidt Omfang som muligt at opfylde den dem paaligede Afleveringspligt, har betinget Efterbetalingen af Opfyldelse af denne Pligt, kan efter Sagsøgernes Formening ikke have nogen Indflydelse paa Efterbetalingens nævnte Karakter. Efter Sagsøgerens videre Anbringende bør det ved Beregningen af Bygafgiften ejheller komme Sagsøgeren til Skade, at Sagsøgte har drevet Landbruget paa en saadan Maade, at han ikke har kunnet opfylde Afleveringspligten og derfor ikke har faaet Andel i Efterbetalingen.

Sagsøgte har under Domsforhandlingen oplyst, at der til den paagældende Ejendom bl. a. hører ca. 180—190 Tdr. Land Agerjord, hvoraf ca. 120 Tdr. Land har været tilsaat med Korn, hvorhos han i nogle Aar har dyrket ca. 15 Tdr. Land med Sennep.

Naar henses til Bestemmelserne i Forpagtningskontrakten om Driften af Ejendommen og om Afgiftens Beregning, maa det nu vel antages at have været Hensigten at fastsætte Forpagtningsafgiften i Forhold til Landbrugets Afkastningsevne i Almindelighed uden Hensyn til, om Driften af den forpagtede Ejendom paa Grund af den af Sagsøgte valgte Driftsmaade eller af andre Aarsager i det enkelte Aar faktisk har givet et mindre eller større Udbytte. Under Hensyn til de særlige Betingelser, der er fastsat for Efterbetaling af det i § 4, Stk. 2, i Kornloven af 1941 nævnte Beløb, og som — ikke mindst i et saa daarligt Høstaar som 1941 — bevirker, at kun en Del af Landmændene faar denne, vil Efterbetalingen imidlertid ikke kunne tages som et almenyldigt Udslag af Landbrugets Afkastningsevne, og den findes derfor ej heller at kunne medregnes ved Beregningen af Forpagtningsafgiften. Dette Resultat maa ogsaa anses bestyrket derved, at det under Sagen er oplyst, at Gennemsnittet af Kapitelstakster i det omhandlede Tidsrum for hele Landet ligger under den i Kornlovens § 4, Stk. 1, nævnte faste Pris for afleveringspligtigt Korn, hvilket formentlig viser, at der ved Beregningen af disse Takster ikke er taget Hensyn til den fornævnte Efterbetaling. Idet der herefter vil være at give Sagsøgte Medhold i, at der ved Beregningen af den heromhandlede Forpagtningsafgift alene skal tages Hensyn til de i den nysnævnte Bestemmelse anførte faste Priser for Byg, der afleveres til Staten, vil Sagsøgtes Frifindelsespaastand være at tage til Følge.

Sagens Omkostninger findes at burde ophæves.

En af de Voterende afgav saalydende

D i s s e n s :

Som det fremgaar af Votum, er der mellem Parterne Enighed om, at Prisen for afleveringspligtigt Byg som Udtryk for Landbrugets Afkast-

ningsevne i al Almindelighed skal lægges til Grund for Forpagtningsafgiftens Beregning. Idet jeg efter det foreliggende maa antage, at det er det normale, at den i Kornloven fastsatte Afleveringspligt fuldt ud og rettidigt opfyldes, finder jeg, at der maa gives Sagsøgeren Medhold i, at Efterbetalingen i Henhold til Kornlovens § 4, Stk. 2, betyder en almindelig Forhøjelse af Prisen for afleveringspligtigt Korn. Herefter, og idet jeg ikke anser det oplyst, at der med Hensyn til Høsten 1941 foreligger saadanne særlige Forhold, at der for saa vidt maa ses bort fra Efterbetalingen som en almindelig Prisforhøjelse, vilde jeg tage Sagsøgerens Paastand til Følge, medens jeg med Votum er enig i at ophæve Sagens Omkostninger.

T i r s d a g d e n 9 . M a j .

Nr. 100/1943. Dødsboet efter Tømrmester **Chr. N. Withen**
(Gamborg)

m o d

Restauratør Anton Rasmussen (Rode).

(Spørgsmaal om Størrelsen af en Lejeafgift).

Vestre Landsrets Dom af 5. Februar 1943 (II Afd.): Sagsøgerne, Dødsboet efter Tømrmester Chr. N. Withen, Aarhus, bør anerkende, at Sagsøgte, Restauratør Anthon Rasmussen, i Leje af den fornævnte Restauration m. v. skal betale 9000 Kr. aarlig. Sagsøgte har iøvrigt for Sagsøgernes Tiltale i denne Sag fri at være. I Sagsomkostninger betaler Sagsøgerne til Sagsøgte 200 Kr., der udredes inden 15 Dage.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Vestre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret har Appellanten paastaet Indstævnte tilpligtet at anerkende, at Lejen af de omhandlede Lokaler udgør 12,000 Kr. aarligt med et Tillæg paa 3,600 Kr. aarligt for de Lejeperioder, i hvilke Indstævnte har konstant Tilladelse til at holde aabent til Kl. 24, og med et Tillæg paa 1000 Kr. aarligt for den Del af Lejetiden, hvor saadan Tilladelse er begrænset til de 3 Sommermaaneder, alt fra 15. Februar 1942 at regne og at erlægge med $\frac{1}{12}$ den 15. i hver Maaned.

I Dommen er det med Rette fastslaaet, at den aarlige Leje ved Lejemaalets Begyndelse blev fastsat til 12.000 Kr. med et Tillæg paa 1000 Kr., forsaavidt Indstævnte maatte opnaa Tilladelse til at holde aabent ogsaa fra Kl. 23 til Kl. 24 i de 3 Sommermaaneder, hvorimod det ikke kan anses godtgjort, at Indstævnte paa noget Tidspunkt er indgaaet paa yderligere at betale et Tillæg til Lejen paa 3600 Kr. Der er under Sagen Enig-

hed om, at den Omstændighed, at Lejen i Aarene 1931—37 er erlagt med væsentligt lavere, aarligt skiftende Beløb, ikke er Udtryk for, at der fra Appellantens Side skulde være give endeligt og bindende Afkald paa atter, naar Forholdene maatte forandre sig, at kræve Lejen betalt efter den ved Lejemaalets Stiftelse trufne Aftale, der forsaavidt maatte anses fremdeles bestaaende. Da derhos ogsaa den i 1937 indgaaede Aftale efter det oplyste, derunder navnlig ogsaa den af Landsretssagfører I. C. Sørensen den 25. Juni 1942 afgivne Erklæring, maa forstaas derhen, at Appellanten er indgaaet paa indtil videre at nøjes med en Leje paa 9000 Kr., findes Indstævnte, hvis aarlige Omsætning nu ligger væsentlig højere end i 1937, ikke med Føje at kunne protestere mod Appellantens med rimeligt Varsel fremsatte Krav, og der vil derfor være at give Dom efter Appellantens Paastand, dog saaledes at Lejen — i Overensstemmelse med foranstaaende — udgør 12.000 Kr. aarligt med et Tillæg paa 1000 Kr. for de Aar, i hvilke Indstævnte for de 3 Sommermaaneder har Tilladelse til den sene Aftenlukning.

Sagens Omkostninger for begge Retter findes Indstævnte at burde betale Appellanten med 600 Kr.

Thi kendes for Ret:

Indstævnte, Restauratør Anthon Rasmussen, bør anerkende, at Lejen af den af ham hos Appellanten, Dødsboet efter Tømremester Chr. N. Withen, lejede Restauration »Wienerhallen« med dertil hørende Lokalteter aarligt udgør 12.000 Kr. med et Tillæg paa 1000 Kr. for de Aar, i hvilke Indstævnte har Tilladelse til i 3 Sommermaaneder at holde Restaurationen aaben til Kl. 24, alt fra den 15. Februar 1942 at regne, og at erlægge med $\frac{1}{12}$ den 15. i hver Maaned.

Sagens Omkostninger for begge Retter betaler Indstævnte til Appellanten med 600 Kr. inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afgivelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Fra 1. Maj 1922 havde Restauratør Aug. Rasmussen af Tømremester Chr. N. Withen, Aarhus, lejet Restaurationslokalerne »Wienerhallen« m. m. i Mindegade 6 i Aarhus for en aarlig Leje af 12.000 Kr. og paa Vilkaar, at Lejen, hvis der skaffedes Tilladelse til at holde Restaurationen aaben efter Kl. 11 Aften, skulde være 18.000 Kr. Fra 15. November 1924 overtog Sagsøgte, Restauratør Anthon Rasmussen, Aarhus, efter Aftale med Chr. N. Withen Lokalerne m. v. for en aarlig Lejesum af 12.000 Kr., hvorhos der skulde betaales 1000 Kr. aarlig derudover, hvis Sagsøgte fik Politiets Tilladelse til at holde aaben fra Kl. 23 til 24 i de

tre Sommermaaneder, hvilken Tilladelse blev givet, men bortfaldt formentlig i 1928, hvorefter Lejen gik ned til 12.000 Kr. I 1930 var der paany Forhandlinger om Lejens Størrelse, og efter Chr. N. Withens Forklaring blev der indgaaet en ny Aftale, hvorefter Sagsøgte erklærede sig villig til udover de 12.000 Kr., saafremt der kunde faas Tilladelse til at holde Lokalerne aabne til Kl. 12 Nat, yderligere at betale i Leje 3600 Kr., saaledes at Lejen i saa Tilfælde vilde andrage 15.600 Kr. Sagsøgte bestrider imidlertid at være indgaaet paa en saadan Aftale, og herom har intet nærmere kunnet oplyses. For Aarene 1928, 1929 og 1930 er der erlagt en Leje af 12.000 Kr., for 1931 9000 Kr., for 1932 4360 Kr., for 1933 5560 Kr., for 1934 3650 Kr., for 1935 4000 Kr., for 1936 6900 Kr. og for 1937 9000 Kr., og Chr. N. Withen har forklaret, at dette skyldtes, at der var en daarlig Periode for Restaurationerne, men at han hele Tiden gik ud fra, at dette var en ren midlertidig Ordning. I 1930 var Chr. N. Withens fornævnte Ejendom i Mindegade 6 taget under Administration paa Grund af Withens økonomiske Forhold, og i 1937 skete der en Ændring i Administrationen, hvorefter Lejen skulde indbetales i A/S Aarhus Privatbank. I Anledning af Administrationen fandt der et Møde Sted paa Landsretssagfører I. C. Sørensens Kontor i Aarhus, hvor i al Fald var til Stede Sagsøgte og Chr. N. Withens Søn, og hvor Lejeforholdet drøftedes. Sagsøgerne, nævnte Chr. N. Withens Dødsbo har hævdet, at der paa dette Møde blev truffet den Ordning, at Sagsøgte »indtil videre« skulde betale 9000 Kr. i aarlig Leje, hvad der derefter ogsaa er betalt af Sagsøgte. I 1941 rejste Chr. N. Withen Spørgsmaal om Indbetaling af en højere Leje under Henviisning til, at Ordningen i 1937 var midlertidig, og at Sagsøgtets Vareomsætning efterhaanden var vokset betydeligt, idet den i 1938 var 86.533 Kr. 85 Øre, i 1939 98.697 Kr. 76 Øre, i 1940 126.247 Kr. 46 Øre og i 1941 137.019 Kr. 35 Øre. Da Sagsøgte vægrede sig ved at betale højere Leje end 9000 Kr. aarlig, har Sagsøgerne under nærværende Sag nedlagt Paastand om, at Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at Lejen aarlig udgør 15.600 Kr., subsidiært 13.000 Kr. og mest subsidiært 12.000 Kr., alt fra 15. Februar 1942, at erlægge med $\frac{1}{12}$ den første i hver Maaned, idet de anfører, at Ordningen i 1937 var rent midlertidig, at Lejen efter Aftalen i 1930 fastsattes til 12.000 Kr. med Tillæg af 3600 Kr., saafremt Tilladelse opnaaedes til at holde Restaurationen aaben til Kl. 12 Nat, hvilken Tilladelse blev opnaaet, at Sagsøgte bortset fra Aftalen om dette Tillæg maa være pligtig udover de 12.000 Kr. at betale yderligere 1000 Kr. aarlig efter hans egen Fremstilling af Lejeaftalen, samt at Sagsøgte i al Fald maa være pligtig at betale den oprindelig aftalte Lejesum af 12.000 Kr. Sagsøgte har nedlagt Frifindelsespaastand, men saaledes, at Sagsøgerne tilpligtes at anerkende, at den aarlige Leje er 9000 Kr. Til Støtte herfor har han anført, at en Lejesum af 9000 Kr. er betalt i en Arrække, og at denne Ordning fastlagdes i 1937, hvor der blev truffet en endelig og ikke en midlertidig Aftale om Lejens Størrelse, saaledes at Lejen derefter ikke kan kræves forhøjet.

Angaaende Forhandlingerne i 1937, der fandt Sted den 28. Juli, har Chr. N. Withen forklaret, at han betragtede Fikseringen af Lejen som en midlertidig Ordning. Det var hans Søn, der deltog i Forhandlingerne.

Chr. N. Withens Søn, Ejendomsmægler Palle Withen, har som Vidne forklaret, at det i 1937 i Anledning af, at Privatbanken skulde overtage Lejeindbetalingerne, blev nødvendigt at afgive en Fortegnelse til Banken over Lejesummerne vedrørende Ejendommen, og der blev saa arrangeret et Møde paa Landsretssagfører Sørensens Kontor, hvor Landsretssagføreren, Vidnet og Sagsøgte var til Stede. Der blev spurgt om, hvor meget Sagsøgte kunde betale; han begyndte med 300 Kr., men man blev enige om 375 Kr. hver 14. Dag, og der blev derefter i de mødtes Tilstedeværelse dikteret et Brev i Overensstemmelse hermed fra Landsretssagfører I. C. Sørensen til Banken, hvorved Vidnet bemærker, at han ikke opfattede det passerende som en endelig Fastsættelse af Sagsøgtes Leje, men kun som en midlertidig Ordning under Hensyn til, hvor meget Sagsøgte kunde præstere af Lejen, og saa kunde der altid træffes senere Aftaler om Differencen, idet Lejen paa dette Tidspunkt i Virkeligheden var 12.000 Kr. om Aaret. Iøvrigt blev der intet skriftligt oprettet, og han tror ikke, at der var nogen Genpart af Lejekontrakten til Stede. Vidnet tilføjer, at hvis der havde været Tale om Fastsættelse af selve Lejens Størrelse, vilde Withen senior have deltaget i Mødet.

Sagsøgte har forklaret, at der i 1937 blev indgaaet en fast og endelig Aftale om Lejen, nemlig den Leje, der er omtalt i Landsretssagfører Sørensens fornævnte Skrivelse af 28. Juli 1937, og han fastholder i Anledning af Skrivelsens Ordlyd (se nedenfor), at der her skete en endelig Fastsættelse af Lejen, og tilføjer, at det oprindelige Lejemaal til ham skete ved en Paategning paa en Genpart af Aug. Rasmussens Kontrakt, og at denne Genpart igen fik Paategning, altsaa om det nye Lejebeløb, Genpart af Kontrakten blev afleveret til Landsretssagfører I. C. Sørensen.

Senere under Sagen har Sagsøgte afgivet en supplerende Forklaring om, at han en Dag i 1937 blev kaldt ind paa Tømremester Withens Kontor. Withen spurgte, om han havde en Genpart af Kontrakten, da Withens eget Eksemplar var blevet borte. Sagsøgte afleverede saa sin Genpart, og Withen gav den en Paategning, hvorefter Lejen var 9000 Kr. aarlig. Muligvis et Par Dage efter var Sagsøgte til et Møde paa Landsretssagfører Sørensens Kontor. Her havde han Genparten af Kontrakten med. Foruden Landsretssagfører Sørensen var til Stede Ejendomsmægler Withen og yderligere 2 Herrer — hvem de var, ved han ikke.

Den fornævnte Skrivelse af 28. Juli 1937 fra Landsretssagfører I. C. Sørensen til A/S Privatbanken er saalydende:

»I Henhold til Samtale med Restauratør A. Rasmussen, Wienerhallen, der er Lejer til Tømremester Chr. N. Withens Ejendom, Mindegade 6, skal der indtil videre indbetales vedrørende dennes Lejemaal 375 Kr. den 1. og 375 Kr. den 15. i hver Maaned fra og med 1. August d. A. Jeg beder Dem venligst meddele mig, om denne Indbetaling overholdes.«

I Skrivelse af 25. Juni 1942 fra Landsretssagfører I. C. Sørensen til Sagsøgernes Sagfører hedder det:

»I Anledning af Deres Forespørgsel af 16. ds. skal jeg høfligst tillade mig at meddele Dem, at jeg i sin Tid havde nogle Forhandlinger med Restauratør Rasmussen angaaende Lejemaalet med Tømremester Withen. Grunden hertil var den, at Restauratør Rasmussen stadig var

bagud med sine Betalinger, og det i det hele taget paa Grund af Forretningens Omsætning kneb ham meget at betale den oprindelig fastsatte Leje 12.000 Kr. — Under disse Forhandlinger stillede Tømrermester Withen sig velvillig og var villig til, saalænge Forholdene ikke var bedre for Restauratør Rasmussen, at nøjes med 9000 Kr. om Aaret. — Derfor har jeg til A/S Aarhus Privatbank skrevet Ordene »indtil videre«, idet det var mit ganske bestemte Indtryk, at det kun skulde være en midlertidig Ordning, der naturligvis maatte ophøre, naar Restauratør Rasmussens Omsætning atter var en saadan, at han kunde betale den oprindelig aftalte Leje. Jeg gaar ud fra, at Skrivelsen til A/S Aarhus Privatbank af 28. Juli 1937 er fremsendt i umiddelbar Fortsættelse af mit Møde med Restauratør Rasmussen paa mit Kontor.«

I Skrivelse af 7. Juli 1942 fra Landsretssagfører I. C. Sørensen til Sagsøgernes Sagfører udtales:

»I Anledning af Deres fornyede Forespørgsel i Skrivelse af 29. f. M. i Sagen Tømrermester Withen ctr. Restauratør Rasmussen skal jeg tillade mig at meddele, at saavidt jeg erindrer, var der ikke andre til Stede end Herr Palle Withen og Restauratør Rasmussen paa mit Kontor, da Sagen blev ordnet. Restauratør Rasmussens Forklaring overrasker mig i hvert Fald, og jeg tror næsten at kunne sige, at den ikke er rigtig.«

Som Sagen saaledes foreligger oplyst, findes det, — uanset Ordlyden af Skrivelsen af 28. Juli 1937, som Sagsøgte bestemt hævder at være ubekendt med — overvejende betænkeligt at statuere, at det ved Mødet er blevet tilstrækkelig tydeligt tilkendegivet Sagsøgte, at den trufne Ordning af Lejeforholdet var af midlertidig Karakter, og idet Sagsøgte efter det foreliggende findes at have haft Føje til at gaa ud fra, at Ordningen var endelig, vil hans Paastand — uden at det bliver nødvendigt at komme ind paa, hvad Parterne iøvrigt har anført — være at give Medhold.

Sagens Omkostninger vil Sagsøgerne have at godtgøre Sagsøgte med 200 Kr.

Onsdag den 10. Maj.

Nr. 575/1942. **Chauffør Otto Jeppesen** og Forsikringsselskabet **Nye Danske af 1864** (Landsretssagf. Poul Christiansen)

m o d

Husmand Johan Daniel Larsen (Gorrissen).

(Erstatning for Skade ved Paakørsel).

Dom afsagt af Retten for Nørresundby Købstad m. v. den 20. Marts 1942: De Tiltalte 1) Chauffør Otto Jeppesen, Klarup, og 3) Husmand Johan Daniel Larsen, Visse, bør straffes: Tiltalte Jeppesen med en Statskassen tilfaldende Bøde, stor 50 Kr., subsidiært være at hensætte i Hæfte i 8 Dage, Tiltalte Larsen med en Bøde, stor 40 Kr.,

der fordeles med Halvdelen til Statskassen og Halvdelen til Nørresundby Politikasse, subsidiært være at hensætte i Hæfte i 6 Dage, hvorhos de Tiltalte vil have at udrede Sagens Omkostninger. Inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse udreder Tiltalte Jeppesen og Forsikringsselskabet »Nye Danske af 1864« til Tiltalte Larsen 27 Kr. 40 Øre.

Vestre Landsrets Dom af 11. September 1942 (II Afd.): Til Appellanten, Husmand Johan Daniel Larsen, betaler de Indstævnte, Chauffør Otto Jeppesen og Forsikringsaktieselskabet »Nye Danske af 1864«, een for begge og begge for een 68 Kr. 50 Øre tilligemed Renter heraf 5 pCt. p. a. fra den 9. Marts 1942, indtil Betaling sker, samt i Sagsomkostninger for Landsretten 125 Kr. Det idømte udredes inden 15 Dage.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Vestre Landsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret.

I Paadømmelsen har ti Dommere deltaget.

Indstævnte har med Højesterets Tilladelse udvidet den for Landsretten nedlagte Paastand til 10,237 Kr. med Renter, hvilket Beløb fremkommer saaledes: Erstatning for tabt Arbejdsfortjeneste i ca. 2 Aar fra den 16. Juli 1941: 4000 Kr., for Invaliditet, beregnet efter en Invaliditetsgrad af 20 pCt.: 3400 Kr. og for Svie og Smerte 2700 Kr. tilligemed det i Landsrettens Dom nævnte Beløb 137 Kr.

Appellanterne har nedlagt Paastand principalt om Frifindelse, subsidiært om Nedsættelse af den krævede Erstatning, saaledes at det ved Landsretsdommen fastsatte Fordelingsforhold ændres til Fordel for Appellanterne, og saaledes, at de af Indstævnte for Højesteret paastaaede Erstatningsbeløb vedrørende tabt Arbejdsfortjeneste, Invaliditet samt Svie og Smerte nedsættes.

Efter de foreliggende Oplysninger maa det antages, at Appellanten Jeppesen ved den paagældende Lejlighed førte Lastmotorvognen frem med en Fart, der oversteg den for Vognen tilladte Maksimalhastighed, 30 km i Timen, hvilket findes i væsentlig Grad at have forøget den Fare, som Vognens mangelfulde Bremses medførte. Med denne Bemærkning tiltrædes det i Henhold til de i Dommen anførte Grunde, at saavel Indstævnte som Appellanten Jeppesen har Skyld i Sammenstødet.

Færdig fra Trykkeriet den 31. Maj 1944.

G. E. C. Gads Forlag.

Triers Bogtrykkeri (Chr. & G. Lind). — København.

Højesteretstidende.

Udgivere: Højesterets Protokolsekretærer.

88. Aargang

Højesteretsaaret 1944.

Nr. 7

Onsdag den 10. Maj.

Den fulde Erstatning for den Indstævnte tilføjede Skade findes efter det foreliggende at kunne ansættes til 6000 Kr. med Tillæg af det i Landsrettens Dom anførte Beløb af 137 Kr., ialt 6137 Kr.

Under Hensyn til den af Indstævnte udviste Uagtsomhed finder seks Dommere, at den Indstævnte tilkommende Erstatning bør fastsættes til $\frac{1}{3}$ af 6137 Kr. eller 2045 Kr. 67 Øre, medens fire Dommere stemmer for at tilkende Indstævnte Halvdelen af Beløbet eller 3068 Kr. 50 Øre, alt med Renter. Sagens Omkostninger for Højesteret vil samtlige Dommere paalægge Appellanterne in solidum at udrede som nedenfor anført, medens de vil stadfæste Dommens Bestemmelse om Sagsomkostninger for Landsretten.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Appellanterne, Chauffør Otto Jeppesen og Forsikringsaktieselskabet »Nye Danske af 1864« bør een for begge og begge for een til Indstævnte, Husmand Johan Daniel Larsen, betale 2045 Kr. 67 Øre med Renter 5 pCt. aarlig, af 45 Kr. 67 Øre fra den 9. Marts 1942 og af 2000 Kr. fra den 18. April 1944, indtil Betaling sker.

Med Hensyn til Sagens Omkostninger for Landsretten bør dennes Dom ved Magt at stande.

Appellanterne betaler derhos, ligeledes een for begge og begge for een til Højesterets-sagfører Gorrissen i Salær for Højesteret 200 Kr. og til det Offentlige de Indstævnte i Mangel af fri Proces for Højesteret paahvilende Rets- og Stempelafgifter i Forhold til en Sagsgenstand af 2000 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Underrettsdommens Præmisser er saalydende:

Ved Anklageskrift af 14. Januar 1942 fra Politimesteren i Nørresundby tiltales under nærværende Sag:

1) Chauffør Otto Jeppesen, født den 21. November 1905, boende Klarup,

2) Driftsleder Hørup Nielsen, født den 9. April 1900, hidtil ustraffet, boende Gudumholm,

3) Husmand Johan Daniel Larsen, født den 19. April 1877, hidtil ustraffet, boende Visse,
til at lide Straf efter

Tiltalte 1 og 2

§ 41 i Bekendtgørelse Nr. 131 af 14. April 1932 af Lov om Motorkøretøjer for Overtrædelse af:

Tiltalte 1 Otto Jeppesen

a) Motorlovens § 29,

derved at han, da han den 16. Juli 1941 Kl. ca. 6,30 færdedes med den Cementfabrikkernes Mosebrug tilhørende Lastmotorvogn U 10.998 ad Hovedvej 10—14 i nordlig Retning, ikke udviste fornøden Agtpaagivenhed og Forsigtighed, hvilket var medvirkende Aarsag til, at han paakørte Tiltalte 3, der svingede over Vejen for at cykle videre ad Kirkevej, og som paadrog sig forskellige alvorlige Kvæstelser ved Paakørslen,

b) Motorlovens § 6, Stk. 2

derved, at U 10.998's Fodbremse ikke virkede tilfredsstillende,

c) Motorlovens § 13, Stk. 2, jfr. § 34,

derved, at U 10.998 havde et Overlæs paa 1312 kg (ca. 44,40 pCt.),

d) Motorlovens § 15, Stk. 3,

derved, at begge Nummerplader var kassable,

e) Motorlovens § 21, jfr. Bekendtgørelse Nr. 192 af 30. Juni 1932 § 47, Stk. 2, derved, at han kun var i Besiddelse af Førerbevis med Ret til at føre Motorvogn med indtil 2500 kg Egenvægt, uagtet U 10.998's Egenvægt andrager 3550 kg.

Tiltalte 2 Hørup Nielsen

Motorlovens § 19, jfr. de mod Tiltalte 1 under b) og d) nævnte Forhold.

Tiltalte 3 Johan D. Larsen

§ 38 i Lov Nr. 129 af 14. April 1932 om Færdsel for Overtrædelse af Færdselslovens § 2 og § 13 derved, at han, da han paa forannævnte Tid og Sted færdedes paa Cykel i nordlig Retning og vilde svinge over Vejbanen for at cykle op ad Kirkevej, ikke udviste fornøden Forsigtighed og ikke i god Tid gav Tegn til Færdselsændring og ikke overtlyede sig om, at dette kunde ske uden Fare for den øvrige Færdsel, hvilket i Forbindelse med det mod Tiltalte 1 anførte bevirkede, at han blev paakørt af U 10.998, hvorved han paadrog sig forskellige alvorlige Kvæstelser.

For Tiltalte 2's Vedkommende er Sagen sluttet med Advarsel.

Tiltalte 1 Jeppesen er ikke tidligere straffet, bortset fra, at han den 16. Maj 1941 her ved Retten for Overtrædelse af Motorlovens § 29 er anset med Bøde, stor 20 Kr.

Til Paakendelse under Sagen er der fremsat følgende Erstatningskrav:

1. Husmand Johan Daniel Larsen, Visse, har paastaaet 1 Jeppesen og Forsikringsaktieselskabet »Nye Danske af 1864«, der er indtraadt som Part i Sagen, dømt til at udrede:

For Reparation af Cykel	6,00 Kr.
- Lodstok	15,00 —
- ødelagt Tøj	16,00 —
- Bandage	42,00 —
- Krykker	24,00 —
- Kørsel til Sygehus	24,00 —
- Lægeattest	10,00 —

137,00 Kr.

hvorimod Skadelidtes Krav paa Erstatning for Svie og Smerte, Invaliditet og tabt Arbejdsfortjeneste er udskudt til senere Paakendelse, da Skadelidte endnu ikke er rask efter Paakørslen.

2. Gunderup Nøvling Sygekasse har paastaaet de samme dømt til at udrede:

Udlæg til Sygehusophold	316,50 Kr.
— - Dagpenge	27,30 —

343,80 Kr.

Tiltalte 1 Jeppesen og Tiltalte 3 Larsen har nedlagt Paastand om Frifindelse.

Tiltalte Jeppesen har forklaret, at han kørte med en Hastighed af 30 km i Timen. Kort før Kirkevej overhalede han en i samme Retning kørende Cyklist og vilde derefter overhale endnu en Cyklist, men ud for Kirkevej og i en Afstand af 4—5 m svingede Cyklisten pludselig tværs over Landevejen uden at give Tegn. Afstanden var saa kort, at Tiltalte ikke kunde standse Vognen, uagtet han brugte baade Haand- og Fodbremse og samtidig svingede brat til venstre. Cyklisten fortsatte imidlertid tværs over Vejen og blev ramt af højre Forskærm omtrent midt paa Vejen ud for Kirkevej. Inden Tiltalte overhalede den første Cyklist, gav han et kort Signal med Hornet.

Tiltalte har erkendt, at der var Overlæs paa Vognen, men har gjort gældende, at han ikke var ansvarlig herfor, idet han fra Cementfabrikernes Mosebrug havde faaet Ordre om, hvor stort Læs han skulde tage. Tiltalte har endvidere erkendt, at han ikke var i Besiddelse af Førerbevis med Ret til at føre Motorvogn over 2500 kg, og at begge Nummerpladerne var kassable, hvorimod Tiltalte ikke vil have bemærket, at Bremserne var i Uorden.

Tiltalte Larsen har forklaret, at han rakte Armen lige ud til venstre i Højde med Skulderen, hvorimod han ikke saa sig tilbage, inden han drejede over Vejen. Om selve Paakørslen erindrer han intet.

Købmand Harald E. Jensen, Nørresundby, har som Vidne forklaret, at han sad i Lastbilen og saa, at Tiltalte Larsen i en Afstand af højst 5 m fra Lastbilen pludselig svingede til venstre tværs over Vejen, uden at Vidnet saa, at Tiltalte gav Tegn til Færdselsændring. Tiltalte Jeppesen svingede Bilen ud til venstre, men da Cyklisten fortsatte tværs over Vejen, blev han ramt af højre Forskærm.

Arbejdsmand Thorvald Nyborg Sørensen, Aalborg, har som Vidne forklaret, at han cyklede ca. 10 m bag Tiltalte Larsen. Antagelig i samme Øjeblik, som Lastvognen passerede Vidnet, saa han, at Larsen gav Tegn med venstre Arm til at svinge, og samtidig drejede Larsen tværs over Vejen.

Ved en af den Motorsagkyndige samme Dag foretaget Undersøgelse af U 10.998 fandtes følgende Mangler:

1. Fodbremsen utilfredsstillende, da en pludselig og hurtig Opbremsning ikke var mulig, idet der først ved gentagen Pumpning med Pedalen fremkom tilfredsstillende Bremsvirkning.

2. Haandbremsen utilfredsstillende, Bremselængde ved 30 km/T. 22 m mod 14 m anordningsmæssigt. Haandbremsestangen kunde trækkes helt tilbage og udover Palbuen.

3. Begge Nummerplader kassable.

4. Overlæs paa ca. 44,4 pCt. efter Vejning ved aut. Vejer.

Den Motorsagkyndige har derhos i Retten nærmere redegjort for Undersøgelsen og herunder udtalt, at Manglerne ved Bremserne ikke kan hidrøre fra en kraftig Opbremsning som den af Tiltalte Jeppesen foretagne, idet Manglen ved Fodbremsen skyldtes Luft i Bremsesystemet.

Det fremgaar af Sagens Oplysninger, at Vejbanen er 4,60 m bred, brolagt, med en 1,75 m bred asfalteret Stribe paa begge Sider.

Paakørslen maa antages sket noget over Midten af Hovedvej 10—14 udfor den nordlige Halvdel af Kirkevejen. Der fandtes et ca. 20 m langt Trykspor (Bremsespor) efter U 10.998 paa den vestlige asfalterede Rabat, og Skadelidte fandtes efter Paakørslen liggende i den vestlige Side af den brolagte Del af Vejbanen, ca. 7—8 m nord for det nordlige Hjørne af Kirkevejen.

Saaledes som Sagen foreligger oplyst, maa det antages, at Tiltalte Larsen er svinget ud tværs over Vejen, da Lastbilen var 8—10 m bag ham. Da Lastvognen med en Hastighed af 30 km/T. kører 8,34 m i eet Sekund, og da Reaktionsiden er ca. 1 Sekund, har Lastvognen faktisk gennemkørt Afstanden til Cyklisten, inden Opbremsning kunde paabegyndes. Det maa vel antages, at Cyklisten har rakt venstre Arm ud, idet han paabegyndte Svingningen, men denne Tegngivning er sket saa sent, at der ikke blev levnet Føreren af Lastvognen Tid til Reaktion heroverfor.

Ved at svinge til venstre og samtidig benytte saavel Haand- som Fodbremsen, findes Tiltalte Jeppesen derfor at have udvist fornøden Agtpaagivenhed og Forsigtighed, og han vil derfor være at frifinde for Overtrædelse af Motorlovens § 29.

Da Tiltalte Jeppesen har læsset Vognen efter Ordre fra Arbejdsgiveren, findes han ikke ansvarlig for Overlæsset og vil derfor være at frifinde for Overtrædelse af Motorlovens § 34.

Da det ved den Motorsagkyndiges Erklæring maa anses for godtgjort, at Manglerne ved Bremserne ikke skyldes Opbremsningen ved Kørslen, vil Tiltalte 1 Jeppesen herefter være at straffe efter Motorlovens § 41 for Overtrædelse af §§ 6, Stk. 2, 15, Stk. 3, 21, jfr. Bekendtgørelse Nr. 192 af 30. Juni 1932 § 47, Stk. 2, med en Statskassen tilfaldende Bøde, stor 50 Kr., subsidiært være at hensætte i Hæfte i 8 Dage.

Selv om Tiltalte Larsen har givet Tegn til Færdselsændring, findes Tiltalte, der kørte paa en Hovedvej, ved samtidig at svinge over Vejen uden at forvise sig om, at dette kunde ske uden Fare for den øvrige Færdsel, og uden at sikre sig, at Tegngivningen var opfattet af den bagfra kommende Færdsel, at have overtraadt Færdselslovens §§ 2 og 13, og han vil derfor i Medfør af § 38 være at straffe med en Bøde, stor 40 Kr., der fordeles med Halvdelen til Statskassen og Halvdelen til Nørresundby Politikasse, subsidiært være at hensætte i Hæfte i 6 Dage.

Med Hensyn til de fremsatte Erstatningskrav bemærkes følgende:

Det af Gunderup-Nøvling Sygekasse fremsatte Krav kan ikke nu tages under Paakendelse, da der ikke er forelagt behørig Dokumentation for Kravet, men dette vil være at henskyde til senere Paakendelse i Forbindelse med det af Tiltalte Larsen rejste Krav for Invaliditet m. m.

Størrelsen af det af Tiltalte Larsen nu rejste Krav paa 137 Kr. er ikke bestridt, men Tiltalte Jeppesen og Forsikringsselskabet »Nye Danske« har nedlagt Paastand om Frifindelse under Henvielse til, at Tiltalte Larsen ved den af ham udviste Uforsigtighed selv maa bære hele Skylden for Paakørslen. Der er endvidere henvist til, at selv om Bremserne paa Tiltalte Jeppesens Vogn havde været i anordningsmæssig Stand, vilde Tiltalte Jeppesen alligevel ikke kunne have undgaaet Paakørslen, da Afstanden til Skadelidte ikke var større end den anordningsmæssige Bremselængde, og denne Strækning gennemkøres i et Tidsrum, der svarer til Reaktionstiden, naar denne sættes til 1 Sekund.

Selv om der tildels maa gives Tiltalte Jeppesen Ret i disse Betragtninger, findes det dog ikke godtgjort, at Manglerne ved Bremserne har været uden Betydning for Paakørslen og Omfanget af den skete Skade, naar henses dels til, at Skadelidte efter Paakørslen blev ført et Stykke med Vognen, inden han faldt ind paa Vejbanen, dels til det ret lange Trykspor paa den asfalterede Del af Vejbanen, idet det maa anses for usikkert, om det aabne Brud af venstre Underben, som Skadelidte paa-drog sig, er sket straks ved Paakørslen, eller mens Skadelidte blev ført med Vognen hen ad Vejen. Tiltalte Jeppesen findes derfor erstatningspligtig i Medfør af Motorlovens § 38.

Da Skadelidte Larsen ved den af ham udviste grove Uforsigtighed under Kørsel paa en Hovedvej selv skønnes at have den væsentligste Skyld i Paakørslen, findes han selv at burde bære de $\frac{1}{5}$ af Skaden.

Tiltalte Jeppesen og Forsikringsselskabet »Nye Danske« vil herefter have at udrede til Tiltalte Larsen $\frac{1}{5}$ af 137 Kr. eller 27 Kr. 40 Øre.

Der tillægges ikke Forsikringsselskabet Regres.

Med Sagens Omkostninger forholdes som nedenfor nævnt.

Landsretsdommens Præmisser er saalydende:

Den i nærværende Sag af Retten for Nørresundby Købstad og Kjær-Hvetbo Herreder den 20. Marts 1942 afsagte Dom er paaanket af Appellanten i den borgerlige Retsplejes Former, forsaavidt Erstatningen angaar.

For Landsretten har Appellanten, Husmand Johan Daniel Larsen, Visse, paastaaet de Indstævnte, Chauffør Otto Jeppesen, Klarup, og Forsikringsaktieselskabet »Nye Danske af 1864«, København, tilpligtet in solidum at betale ham 137 Kr. med Renter 5 pCt. p. a. fra den 9. Marts 1942, til Betaling sker, medens de Indstævnte har procederet til Frifindelse, subsidiært til Stadfæstelse af Underrettsdommen.

Efter alt det foreliggende maa det antages, at saavel Appellanten som Indstævnte Jeppesen har Skyld i Sammenstødet, og efter alt det oplyste, derunder hvad der foreligger om Automobilbremsernes Tilstand, som maa antages at have indflueret paa Ulykkens Omfang, findes de Indstævnte at burde tilpligtes at betale Halvdelen af det indsogte Beløb.

Herefter vil de Indstævnte in solidum være at tilpligte at betale Sagens Omkostninger her for Retten med 125 Kr.

Efter at der ved Retten for Lemvig Købstad og Skodborg-Vandfuld Herreder var rejst Tiltale mod Tonny Sofus L erhøj Jørgensen til at lide Straf efter Straffelovens § 285, Stk. 1, jfr. § 276, smh. med Lov Nr. 219 af 1. Maj 1940 § 1, Stk. 1, for Tyveri i nævnte Retskreds af en Overfrakke m. v., fremsatte Dommeren med Tilslutning af Tiltaltes Forsvarer Begæring om, at Sagen under Hensyn til, at Tiltalte og tre af Vidnerne var bosat Øst for Storebælt, i Medfør af Retsplejelovens § 702, Stk. 1, maatte blive overflyttet til Tiltaltes Hjemting i København. Retslige Afhøringer var ikke foretaget, men der var af Tiltalte og de tre Vidner afgivet Forklaringer til Politirapport. Betingelserne for at foretage Domsforhandling i Tiltaltes Fraværelse ved Retten i Lemvig maatte, idet Tiltalte havde samtykket i Sagens Fremme, antages at være tilstede — jfr. Rpl. § 928, Stk. 1, smh. med § 847, Stk. 2, Pkt. 3.

Ved Højesterets Beslutning af 10. Maj 1944 — jfr. Rpl. § 223 — bestemtes det, at Begæringen ikke kunde tages til Følge.

Onsdag den 11. Maj.

Nr. 183/1943. **Københavns Magistrat (Trolle)**
m o d

Urmager Lauritz Jørgen Svend Larsen (Bruun efter Ordre).

(Tilbagebetaling af ydet Hjælp).

Østre Landsrets Dom af 18. Maj 1943 (II Afd.): Sagsøgte, Urmager Lauritz Jørgen Svend Larsen, bør til Sagsøgeren, Københavns Magistrats 3. Afdeling, betale 3981 Kr. 80 Øre med Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 31. Marts 1943, til Betaling sker, og Sagens Omkostninger med 75 Kr. Saa bør Sagsøgte og til Statskassen bøde 20 Kr. eller i Mangel af Bødens Betaling hensættes i Hæfte i 2 Dage. At efterkomme inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret har Appellanten nedsat Paastanden med 91 Kr. 20 Øre, der angaar ydet Særhjælp, som ikke kan forlanges tilbagebetalt, til 4360 Kr. 70 Øre med Renter, hvilket Beløb er ydet Indstævnte i Henhold til Forsorgslovens § 292. Appellanten, der har rejst Kravet overfor Indstævnte i Medfør af Forsorgslovens § 304, Stk. 1, har oplyst, at det ved Sagens Anlæg er skønnet, at Indstævnte havde Evne til at tilbagebetale den ham i de i Dommen nævnte 3 Kommuner ydede Hjælp, jfr. Forsorgslovens § 301, Stk. 1.

Indstævnte, der ikke iøvrigt har rejst Indsigelser mod Søgmaalet, har paastaaet Kravet nedsat med 449 Kr. 55 Øre, idet han hævder, at dette Beløb, der er ydet ham mere end 5 Aar forud for Sagens Anlæg, er forældet i Medfør af Lov Nr. 274 af 22. December 1908 om Forældelse af visse Fordringer § 1.

Idet det rejste Krav ikke findes at falde ind under nævnte Forældelseslov, vil Appellantens Paastand i sin Helhed være at tage til Følge, og med den heraf følgende Ændring vil Dommen kunne stadfæstes, dog at Sagens Omkostninger for Landsretten vil være at udrede af Indstævnte efter Reglerne for beneficerede Sager som nedenfor anført.

Sagens Omkostninger for Højesteret vil være at ophæve.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande, dog at det Appellanten, Københavns Magistrats 3. Afdeling, hos Indstævnte, Urmager Lauritz Jørgen Svend Larsen, tilkendte Beløb bestemmes til 4360 Kr. 70 Øre, og at Indstævnte til det Offentlige betaler de Rets- og Stempelafgifter, som Appellanten i Mangel af fri Proces for Landsretten skulde have erlagt, i Forhold til en Sagsgenstand af 4360 Kr. 70 Øre.

Sagens Omkostninger for Højesteret ophæves.

I Salær for Højesteret tillægges der Højesteretssagfører Bruun 200 Kr., der udredes af det Offentlige.

Det idømte Beløb at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afgiselse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Under denne Sag paastaar Sagsøgeren, Københavns Magistrats 3. Afdeling, Sagsøgte, Urmager Lauritz Jørgen Svend Larsen, dømt til Betaling af 4451 Kr. 90 Øre, som han skal skyldes Sagsøgeren for i Tiden fra 1933 til 1943 oppebaaret Hjælp i Henhold til Lov om offentlig Forsorg af 20. Maj 1933, med Renter af Beløbet 5 pCt. aarlig fra Stævningens Dato, den 31. Marts 1943.

Sagsøgte har, skønt lovlig stævnet, ikke givet Møde under Sagen. Det fremgaar af Sagen, at Hjælpen er ydet med henholdsvis 1441,34 Kr., 407,16 Kr. og 2603,40 Kr. fra København, Gentofte og Gladsaxe Kommuner, og at Delbeløb paa henholdsvis 430,00 Kr. og 40,00 Kr. vedrørende de to førstnævnte Kommuner angaar Tidsrum, der ligger mere end 5 Aar forud for Sagens Anlæg, hvorfor disse maa antages at være forældet i Medfør af Lov om Forældelse af 22. December 1908, og Sagsøgte vil forsaavidt være at frifinde.

Bortset herfra vil der med Hensyn til Restbeløbet, 3981,80 Kr., være at give Dom efter den af Sagsøgeren derom nedlagte Paastand, der stemmer med hans mundtlige Fremstilling, mod hvilken intet er fundet at indvende,

Sagens Omkostninger vil Sagsøgte have at betale Sagsøgeren med 75 Kr.

For ikke at have givet Møde ved den befalede Forligsmægling vil Sagsøgte derhos have at betale en Statskassen tilfaldende Bøde af 20 Kr. eller i Mangel af Bødens Betaling være at hensætte i Hæfte i 2 Dage.

Nr. 8/1944. Fhv. Bogtrykker, Aldersrentenyder **Vilhelm Theodor Rosenberg** (Kemp efter Ordre)

m o d

Mekaniker Arthur Henry Rosenberg.

Østre Landsrets Kendelse af 18. December 1943 (V Afd.): Mekaniker Arthur Henry Rosenberg har fremsat Begæring om, at hans Fader, fhv. Bogtrykker, Aldersrentenyder Vilhelm Theodor Rosenberg, der er født den 22. Februar 1869, umyndiggøres i formueretlig Henseende.

Der paastaas ikke Sagsomkostninger.

Da den paagældende paa Grund af sjælelig Forstyrrelse maa antages at være ude af Stand til at varetage sine Anliggender i ovennævnte Henseende,

bestemmes:

Fhv. Bogtrykker, Aldersrentenyder Vilhelm Theodor Rosenberg, der er født den 22. Februar 1869, umyndiggøres i formueretlig Henseende.

Den umyndigerklærede betaler til den for ham beskikkede Sagfører, Landsretssagfører H. Vestergaard, i Salær 40 Kr.

Højesterets Kæremaalsudvalgs Kendelse.

Den paakærede Kendelse er afsagt af Østre Landsret.

I Paakendelsen har tre Dommere deltaget.

I Henhold til de i Kendelsen anførte Grunde

bestemmes:

Landsrettens Kendelse bør ved Magt at stande.

I Salær for Højesteret tillægges der Højesteretssagfører Kemp 60 Kr., der udredes af den kærede, ihv. Bogtrykker, Aldersrentenyder Vilhelm Theodor Rosenberg. Det ikendte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretskendelses Forkyndelse.

Fredag den 12. Maj.

Nr. 117/1943. Proprietær Knud E. Larsen (Bierfreund)

mod

Aakjær Avlsbrug ved Inspektør A. Grue (Rode).

(Spørgsmaal om Erstatning for Hests Død).

Vestre Landsrets Dom af 10. Marts 1943 (IV Afd.): Sagsøgte, Aakjær Avlsbrug ved Inspektør A. Grue, bør for Tiltale af Sagsøgeren, Proprietær Knud E. Larsen, i denne Sag fri at være. I Sagsomkostninger betaler Sagsøgeren til Sagsøgte 350 Kr., der udredes inden 15 Dage.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Vestre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde og idet de Højesteret forelagte nye Oplysninger ikke findes at kunne føre til andet Resultat, stemmer syv Dommere for at stadfæste Dommen og paalægge Appellanten at betale Sagens Omkostninger for Højesteret til Indstævnte med 400 Kr.

To Dommere bemærker følgende:

Ved det foretagne Syn og Skøn og de iøvrigt foreliggende Oplysninger maa det anses godtgjort, at Forholdene ved Vandingsstedet har været uforsvarlige. Om Resultatet af den i Dømmen nævnte Obduktion har Dyrlæge Jørgensen i Erklæring af 6. September 1941 derhos udtalt, at »Dødsårsagen er Hjertelammelse som Følge af Hjertedegeneration, der er fremkaldt af Dyrets voldsomme og langvarige Anstrængelser for at redde sig op af Hængedyndet,« og han har under sin supplerende Forklaring for Retten tilføjet, at han efter alt foreliggende ikke mener, at den hos Dyret forefundne Hjertedegeneration kunde skyldes andre Aarsager end Overanstrengelse. Herefter og efter de iøvrigt foreliggende, tildels efter Dømmens Afsigelse fremkomne Oplysninger, finder disse Dommere det tilstrækkelig sandsynliggjort, at det er de uheldige Forhold ved Vandingsstedet, der har forvoldt Plagens Død; de lægger herved ogsaa Vægt paa, at Appellanten, da Plagen var fjernet fra Ulykkesstedet, inden han blev tilkaldt, herved er blevet afskaaret fra at fremskaffe yderligere Bevisligheder i Sagen. De stemmer derfor, med Bemærkning, at Forsikringsaftalelovens § 25 efter Forholdets Bekaffenhed ikke ses at kunne komme til Anvendelse i nærværende Tilfælde, og da Værdiansættelsen skønnes foretaget paa betryggende Maade, for at tage Appellantens Paastand til Følge.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Proprietær Knud E. Larsen, til Indstævnte, Aakjær Avlsbrug ved Inspektør A. Grue, 400 Kr.

De idømte Sagsomkostninger at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

I Maj Maaned 1941 lod Sagsøgeren, Proprietær Knud E. Larsen, Halkjær, en ham tilhørende 1½ Aars Hoppeplag anbringe for Sommeren mod Vederlag paa Græsning i en Indhegning, tilhørende Sagsøgte, Aakjær Avlsbrug ved Inspektør A. Grue, Aakjær, og beliggende Nord for Landevejen ved Aakjær Gaard. Den paagældende Indhegning har en Størrelse af ca. 8 Tdr. Land, og i den vestlige Side af den løber Aakjær Aa; i en Længde af 16 Meter er den ene Side af Aabrinken fjernet, saaledes at der fremkommer et Vandingssted for Dyrene i Indhegningen. Medens Aaens Bund er fast, var Forterrænet til Vandingsstedet — bortset fra en Meter mod Nord — sumpet. Indhegningen har i en Aarrække fra 1928

været lagt ud til Græsning med Vandingssted som angivet, i nogle Aar har Jorden derefter været opdyrket, men siden August 1940 har den atter været udlagt som indhegnet Græsmark. I Sommeren 1941 gik der i Indhegningen — foruden Sagsøgerens Plag — nogle andre Plage, fra Tid til anden flere voksne Heste samt endvidere 20 til 25 Kvier.

Den 5. September 1941 blev den Sagsøgeren tilhørende Plag fundet død ved Vandingsstedet. Sagsøgte Grue fik Underretning derom af sine Folk og gav 3 af disse Besked om at slæbe Plagen ved Hjælp af et Par Heste op til Landevejen, en Strækning af ca. 300 m. Han underrettede derpaa telefonisk Sagsøgeren om det skete, hvorefter denne samme Dag kom til Stede paa Aakjær og besigtigede det døde Dyr samt Forholdene paa Vandingsstedet. Næste Dag — den 6. September 1941 — blev Plagen obduceret af Dyrnlæge I. C. Jørgensen, Ørting, der konstaterede en stærkt udtalt Degeneration af Hjertemuskulaturen, medens de øvrige Organer fandtes normale. I en samme Dag udstedt Erklæring udtalte Dyrnlægen, at Dødsarsagen var Hjertelammelse som Følge af Hjertedegeneration.

Sagsøgeren gør nu gældende, at den Hjertelammelse, der har været Aarsag til Plagens Død, er fremkaldt ved, at Dyret under Forsøg paa at drikke i Aaen er kommet ud i Dyndet ved Vandingsstedet og derpaa ved voldsomme og langvarige Anstrengelser forgæves har søgt at komme op af Hængedyndet, samt at Sagsøgte maa bære Ansvar for den uforvarselige Tilstand, hvori Vandingsstedet befandt sig. Under Henvi- sning til det saaledes anførte har Sagsøgeren her under Sagen nedlagt Paastand om, at Sagsøgte tilpligtes at betale ham en Erstatning paa 2845 Kr. 50 Øre, svarende til Plagens Værdi, 2900 Kr., med Fradrag af Værdien af Kadaveret, 54 Kr. 50 Øre; af Beløbet paastaar han sig tilkendt Renter 5 pCt. aarlig fra den 17. Oktober 1941, indtil Betaling sker.

Sagsøgte har paastaaet sig frifundet.

Sagsøgeren har som Part forklaret, at da han — som nævnt — den 5. September 1941 kom til Stede paa Aakjær, kunde han se, at den opadliggende højre Del af Plagens Krop var tør og ren, medens den øvrige Del af Plagen var fuldstændig tilsmudset, og af den Stilling, Haarene paa venstre Forben havde, kunde han se, at Vandet var strømmet hen over Benet.

Sagsøgerens Chauffør ved den paagældende Lejlighed, G. V. B. Schmidt, Odder, har som Vidne afgivet tilsvarende Forklaring.

Der er under Sagen afgivet Vidneforklaringer af de 3 Karle, som slæbte Plagen fra Vandingsstedet op til Landevejen. Disse Forklaringer gaar i det væsentlige ud paa, at de paagældende ved Ankomsten til Vandingsstedet saa Plagen ligge fladt paa venstre Side ved Vandingsstedet med de to venstre Ben trykket lidt ned i Dyndet, medens de to højre Ben var stive og strittede opad. Disse Ben var rene set ovenfra, hvorhos Dyret fandtes tørt paa den opadvendende højre Side. Karlene har udtalt, at de ikke mente, at Dyret havde kæmpet for at komme op af Dynd eller Mudder, en af dem har dog udsagt, at det efter hans Formening er muligt, at Dyret har arbejdet paa at komme op af Dyndet, hvilket han alene støttede paa, at Dyret havde Dynd omkring Snuden,

men han har tilføjet, at det ogsaa er muligt, at dette Dynd er fremkommet ved, at Plagen har ligget og slaaet med Hovedet.

Dyrlæge Jørgensen, Ørting, har som Vidne forklaret, at han efter Samtale med Sagsøgeren havde faaet den Opfattelse, at Plagen var kommet ud i en Pøl i Vandingsstedet og forgæves havde søgt at arbejde sig op, han vilde derefter mene, at der er overvejende Sandsynlighed for, at Hjertelammelsen er fremkaldt ved disse Anstrengelser, han har dog tilføjet, at Hjertelammelsen selvfølgelig ogsaa kan have andre Aarsager, men har samtidig henvist til, at de øvrige Organer ved Obduktionen fandtes normale.

Gaardejer Anders R. Møller, Bilsbæk, har som Vidne saavel under Sagens Forberedelse som ved Domsforhandlingen udsagt, at han, der er Nabo til Sagsøgtens Indhegning, den 4. September 1941 om Aftenen Kl. ca. 21^{1/2}, da det endnu ikke var mørkt, kom ind paa sin op til Indhegningen stødende Mark for at flytte nogle Kalve. Han saa da Plagen, der tilhørte Sagsøgeren, og som han kendte, og han, der stod lige ved Siden af Dyret ved Hegnet, fik den bestemte Opfattelse, at det var meget sygt, det slæbte Benene efter sig, var helt stiv i Kroppen og saa afrakket ud, han hørte, at »Livet paa Dyret« gik som en Blæsebælg, og Dyret snørkede højt. Det var hans Indtryk, at Dyret ikke kunde leve ret længe.

Det veterinære Sundhedsraad, der har haft Sagens Akter til Gennemsyn, har i en Erklæring af 18. September 1942 udtalt, at det maa anses muligt, at den i Dyrlæge Jørgensens Attest omtalte Hjertedegeneration hos Plagen kan være fremkommet ved voldsomme og langvarige Anstrengelser af Plagen for at komme op af Hængedynd, og at Raadet efter de foreliggende Oplysninger ikke kan drage nogen berettiget Slutning med Hensyn til Plagens eventuelle Sygdom eller udtale sig om Aarsagen til dens Død.

Der har under Sagen den 22. April 1942 og den 23. Juni s. A. været afholdt Syn og Skøn ved retslig udmeldte Mænd til Oplysning om Vandingsstedets Tilstand. Skønsmændene konstaterede den førstnævnte Dag, at der i hele Vandingsstedets Længde var over en Meter Dynd, og har som deres Formening udtalt, at Vandingsstedet — navnlig naar henses til Forholdene den 22. April — maa betegnes som uforsvarligt, den 23. Juni var der ved den aarlige Oprensning af Aaen kastet en Del Sand og Ral ind over det Sted, hvor der var Adgang til Vandet, og Forholdene var derfor bedre.

Efter alt det foreliggende kan Retten mod Sagsøgtens Benægtelse ikke anse det for godtgjort, at der er en saadan Aarsagsforbindelse imellem Plagens Død og Vandingsstedets Tilstand, at der — selv om Vandingsstedet antagelig har været mindre heldigt indrettet — vil kunne paalægges Sagsøgte Ansvar for Plagens Død; der skal herved henvises til, at Oplysningerne om den Tilstand, hvori Plagen fandtes den 5. September 1941, ikke sandsynliggør, at den har været dybt i Bløde i Vandingsstedet, og at der efter Gaardejer Møllers Vidneforklaring ikke kan bortses fra den Mulighed, at Dyret, som Sagsøgeren efter sin Forklaring for Landsretten nogle Dage forud for den 5. September havde konstateret, var magert og ikke trivedes, har lidt af en alvorlig Sygdom. Idet der

herefter savnes Grundlag for Erstatningspligt fra Sagsøgtes Side over for Sagsøgeren, vil Sagsøgtes Frifindelsespaastand være at tage til Følge.

Sagens Omkostninger findes Sagsøgeren at burde godtgøre Sagsøgte med 350 Kr.

Mandag den 15. Maj.

Nr. 137/1943. Lærer **A. Knudsen** (Hartvig Jacobsen)

mod

Forlagsboghandler **H. Hirschsprung** (Landsretssagf. E. Koefoed).

(Erstatning for Ophævelse af Forlagskontrakt).

Østre Landsrets Dom af 12. Marts 1943 (II Afd.): Sagsøgte, Forlagsboghandler H. Hirschsprung, bør inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse til Sagsøgeren, Lærer A. Knudsen, Ullerup, betale 2000 Kr. med Renter 5 pCt. p. a. fra 19. December 1941, til Betaling sker, under Adfærd efter Loven. Sagens Omkostninger ophæves.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret har Appellanten paastaaet sig tilkendt hos Indstævnte 10.000 Kr. med Renter, medens Indstævnte, der ikke vil bestride at have været uberettiget til at ophæve Kontraktsforholdet, har paastaaet Dommen stadfæstet.

Efter de foreliggende, tildels efter Dommens Afsigelse tilvejebragte, Oplysninger findes den Erstatning, der tilkommer Appellanten i Anledning af det ham ved Kontraktens Ophævelse tilføjede Indtægtstab, skønsmæssigt at kunne ansættes til 4000 Kr. Indstævnte vil derfor være at dømme til at betale Appellanten det nævnte Beløb med Renter og tillige Sagens Omkostninger for begge Retter med 700 Kr.

Thi kendes for Ret:

Indstævnte, Forlagsboghandler H. Hirschsprung, bør til Appellanten, Lærer A. Knudsen, betale 4000 Kr. med Renter 5 pCt. aarlig fra den 19. December 1941, til Betaling sker, og i Sagsomkostninger for begge Retter 700 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

I Sommeren 1938 rettede Sagsøgeren under denne Sag, Lærer A. Knudsen, Ullerup, Henvendelse til Sagsøgte, Forlagsboghandler H. Hirschsprung, om Overtagelse af Udgivelsen af et af Sagsøgeren i Forening med nogle Fagfæller udarbejdet »Dansk-System« for Folkeskolen. Systemet, hvis bærende Idé var at samle Danskundervisningens forskellige Elementer, Læsestykker og Undervisningsstof til skriftligt Dansk og til Sproglæreundervisning, i en enkelt Bog for hvert Alderstrin, var planlagt til 6 à 7 Bind, hvoraf der paa det Tidspunkt, Forhandlingerne blev indledet, forelaa Manuskript, dog ikke i endelig bearbejdet Form, til de 4 Bind. Efter at Sagsøgte og dennes Konsulent, Overlærer Hakon Kirkegaard, havde gjort sig bekendt med dette Materiale og ført yderligere Forhandlinger med Sagsøgeren, bl. a. under personligt Besøg af Sagsøgte og Overlærer Kirkegaard hos Sagsøgeren i Ullerup, oprettedes der den 31. Januar 1939 Forlagskontrakt mellem Parterne, hvorved Sagsøgeren til H. Hirschsprungs Forlag overdrog Forlaget af og Forlagsretten til det omhandlede »Dansk-System« for Folkeskolen, hvorom det i Kontrakten udtales, at de 4 første Bind af Systemet med Undtagelse af Husholdningsopgaverne er udarbejdet ved Kontraktens Underskrift. Kontrakten bestemmer iøvrigt bl. a., at I Del (evt. ogsaa II Del) udgives i 1939, de øvrige Bind med $\frac{1}{2}$ —1 Aars Mellemlum, alt efter Forhandling mellem Forlag og Forfatter, at det trykfærdige Manuskript i sin Helhed for hvert enkelt Binds Vedkommende skal være Forlaget i Hænde i god Tid, om ønskes et halvt Aar før Udgivelsen, at Forfatteren som Honorar erholder 8 pCt. af Bogladeprisen til Skolerne, saaledes at Afregning foregaar hvert Aar den 15. Juli over det i foregaaende Kalenderaar stedfundne Salg, at Forfatteren ved ethvert Oplag uden særskilt Vederlag læser 3 Korrekturer, at Manuskriptet leveres i maskinskrevet eller i let læselig Skrift og i gennemset og trykfærdig Stand, samt at Forlaget ved sin Konsulent har Ret til at forlange foretaget saadanne Ændringer i de tilsendte Tekster og i Billedmaterialet, som af denne anses for nødvendigt af Hensyn til Systemets Udformning i Overensstemmelse med Folkeskolens Behov, saaledes at Spørgsmaalet, saafremt Forfatteren og Forlagets Konsulent ikke skulde kunne naa til Enighed om dette, afgøres af Viceskoleledert Svane eller en af ham udpeget Opmand. I en Skrivelse umiddelbart forud for Kontraktens Underskrift udtaler Sagsøgte iøvrigt, at han, som under de mundtlige Forhandlinger fremhævet, under Hensyn til Muligheden for Skolereformer, ikke kunde binde sig til mere end Systemets 4 første Bind.

. Det endelige Manuskript til Systemets I & II Bind, der derefter blev fremsendt, gav Anledning til en meget omfattende Korrespondance mellem Sagsøgeren paa den ene Side og Sagsøgte og hans Konsulent paa den anden Side om Bøgenes nærmere Udformelse og Indhold. I Januar 1940 forelaa Bind I, der betegnede sig som »Dansk Læse- og Lærebog« med Tilføjelse »2. Skoleaar«, trykt i 5000 Eksemplarer, medens Sætningen af 2. Bind paabegyndtes. Under de fortsatte Forhandlinger mellem Parterne om Tilrettelæggelsen af 3. Bind, voksede imidlertid Modsætningerne mellem Sagsøgeren og Overlærer Kirkegaard, hvilket var medvirkende til, at denne i April 1940 fratraadte som Forlagets Konsulent.

Herom underrettede Sagsøgte Sagsøgeren ved en Skrivelse af 18. Maj 1940, hvori iøvrigt bl. a. udtaltes, at Forlaget nu vilde søge Forbindelse med en anden Lærer som Konsulent. Sagsøgte fandt dog ingen saadan, men modtog selv Sagsøgerens Breve vedrørende Færdiggørelsen af Bind II. Bl. a. i Anledning af en den 15. Juni 1940 i Tidsskriftet »Den danske Realskole« fremkommet Kritik af det udsendte Bind I, indhentede Sagsøgte fra to Pædagoger Udtalelser om deres Opfattelse af Systemets Anvendelighed. I Skrivelse af 14. Oktober 1940 gjorde Sagsøgte — foruden at han paany fremdrog en af Sagsøgeren ved Korrekturlæsningen paa Bind I overset grammatikalsk Fejl i et Vers — Sagsøgeren bekendt med Hovedindholdet af de indhentede Udtalelser, hvorefter selve Systemets Grundtanke maatte anses for forfejlet fra et pædagogisk Synspunkt, ligesom Systemets Udformning maatte anses for uheldig paa en Række Punkter. Under Henviisning hertil udtalte Sagsøgte, at han i og for sig mente at have Krav paa Erstatning hos Sagsøgeren for de hidtil afholdte Udgifter ved Bøgernes Tilrettelæggelse og Fremstilling, der da androg væsentlig over 10.000 Kr., men at han dog »hellere vil kvittere Tabet af et fircifret Beløb end fortsætte et System, hvis Udgivelse uvægerligt vil medføre en Fordobling af Tabet.« Skrivelsen slutter:

»Med Hensyn til Bind II vil Satsen blive styrtet.

Meddelelse vil tilgaa den pædagogiske Presse, at Forlaget har set sig nødsaget til at standse Systemets Udgivelse. De Skoler, der har købt Bogen, vil faa deres Udgifter refunderet.

— — —

Iøvrigt vil Forsøget paa at diskutere denne Afgørelse med mig være omsonst. Bøjer De Dem ikke straks for den efter at have tilføjet mig et større Tab end nogen anden, jeg har vist Tillid, maa Domstolene have Ordet.«

Under nærværende Sag har Sagsøgeren paastaaet Sagsøgte dømt til at betale ham 35.000 Kr. med Renter heraf 5 pCt. p. a. fra Berammelsesdagen, den 19. December 1941, til Betaling sker, som Erstatning for den ved Skrivelsen af 14. Oktober 1940 skete Ophævelse af Forlagskontrakten, som Sagsøgeren maa anse for ganske uberettiget. Erstatningskravets Størrelse har Sagsøgeren begrundet ved at henvise dels til Oplagstallene for en Række almindeligt anvendte danske Læsebøger til Skolebrug, dels til, at 35.000 Kr. omtrent udgør det Beløb, som vilde være medgaaet til Fremstillingen af de endnu ikke udsendte Bind II—IV af Værket, og som Sagsøgte derfor har sparet ved sit Kontraktbrud.

Sagsøgte har paastaaet sig frifundet, idet han principalt har gjort gældende, at Sagsøgeren, før Sagsøgte fremsendte Skrivelsen af 14. Oktober 1940, havde misligholdt Kontrakten, saaledes at Sagsøgtes Ophævelse af denne var berettiget, og subsidiært har bestridt, at Sagsøgeren har lidt noget Tab ved Standsningen af Udgivelsen.

Til Støtte for sit principale Anbringende har Sagsøgte anført, at det allerede ret hurtigt efter Paabegyndelsen af Arbejdet med Bind I blev klart, at Sagsøgeren ikke paa egen Haand var i Stand til paa tilfredsstillende Maade at gennemføre den Opgave, han havde paataget sig, idet han savnede Forudsætningerne baade for at samle et efter nutidige Krav passende Læsestof og for at forfatte egnede Stave- & Stileøvelser samt

for at udvælge passende Billedstof til Bøgerne. Dette sidste Arbejde maatte saaledes i det store og hele overtages af Sagsøgte, medens Konsulenten og flere af ham tilkaldte Pædagoger maatte sortere og supplere det medtagne Læsestof og iøvrigt udarbejde en Række praktiske Stave- & Stileøvelser. Den Indsats, der krævedes fra Forlagets og Konsulentens Side, blev derfor langt større end normalt ved Udsendelsen af saadanne Bøger, et Forhold, der gjorde sig i stigende Grad gældende, efterhaanden som Værket skred frem.

Desuden anfører Sagsøgte, at Sagsøgeren har misligholdt Kontrakten derved, at han efter Overlærer Kirkegaards Tilbage træden som Konsulent gik i Staa med Arbejdet og ikke senere har sendt noget Manuskript til Forlaget, hverken til Bind III eller Bind IV.

Sagsøgeren, der indrømmer, at Valget af Billedstof hovedsagelig er foretaget af Sagsøgte, men henviser til, at det ved Forhandlingerne forud for Kontraktens Underskrift aftaltes, at Sagsøgte skulde kontrollere det udvalgte Billedmateriale og eventuelt foreslaa andet, bestrider iøvrigt, at der ved det af Forlaget og Konsulenten udførte Arbejde ved Bøgernes Tilrettelæggelse er tilført Værket saadanne væsentlige Ændringer eller Forbedringer, at disse har været afgørende for dets Anvendelighed til Undervisningsbrug. Han bestrider endvidere, at han paa noget Tidspunkt har gjort sig skyldig i Forsinkelse med Hensyn til Fremsendelse af Manuskripter, idet han særlig med Hensyn til Perioden efter Overlærer Kirkegaards Fratræden som Konsulent henviser til, at denne da havde haft Manuskriptet til Bind III til Gennemsyn, og at han forgæves forespurgte Forlaget, hvorledes det gik med Udsendelsen af Bind II, men intet hørte, førend han modtog Annullationsskrivelsen af 14. Oktober 1940.

Efter Sagsøgtets Begæring er under Sagen den 25. August 1941 Medlemmerne af Danmarks Lærerforenings pædagogiske Udvalg, Kommuelærer Kjeld Kjeldsen, København, Førstelærer Otto H. Bøgh, Nørre Broby, Førstelærer A. C. Hoppe, Barslev, Kommuelærerinde Frk. Helga Dam Andersen, Silkeborg, Lærerinde Frk. Jenny Konradsen, Klakring, Kommuelærer P. Nygaard, Aarhus, og Kommuelærer S. Møller, Struer, udmeldt til som Syns- og Skøns mænd at bedømme det af Sagsøgeren udarbejdede Læse- & Lærebogssystem. Der blev den 15. Oktober 1942 stillet Udvalget bl. a. følgende Spørgsmaal:

A. Principielle Spørgsmaal:

1) Maa det af et nyt Dansk system for Folkeskolen, der skal kunne opnaa tilfredsstillende Udbredelse, kræves, at det i Sammenligning med bestaaende Systemer bygger paa nye og bedre Principper med Hensyn til Valg af Stof eller Stoffets Systematisering?

2) Bør et nyt Læsebogssystem foruden det klassiske Læsebogstof i ikke ringe Udstrækning indeholde velegnet nyere og nutidigt Stof?

3) Kommer det ved Valget af Læsestof i første Række an paa dets indholdsmæssige Værdi?

4) Kommer det ved Valget af systematisk Undervisningsstof til skriftlig Dansk og Sproglæreundervisning i første Række an paa dets grammatikalske og sproganalytiske Værdi, saaledes at det indholdsmæssige i Forhold hertil spiller en underordnet Rolle?

5) Maa det i Almindelighed anses for forsvarligt at anvende udvalgt Læsestof ogsaa til grammatiske- og sproganalytiske Øvelser, saaledes at Læsestoffet kommer til at danne Grundlag for Undervisningen i Sproglære og skriftlig Dansk, eller maa en saadan Anvendelse af Læsestoffet befrygtes at ville forringe dettes indholdsmæssige Værdi for Eleverne?

6) Har man i tidligere fremkomne Dansksystemer for Folkeskolen med Held forsøgt at kombinere Undervisningsstoffet i mundtlig og skriftlig Dansk i een Bog?

7) Maa Tanken om en saadan Kombination forekomme en erfaren Dansk lærer umiddelbart tiltalende?

B. Konkrete Spørgsmaal:

Idet der henvises til, at Forfatteren i sit Forord til Bind I angiver som Systemets bærende Idé »at gøre Undervisningen i skriftlig og mundtlig Dansk til en Enhed, saaledes at alle Danskundervisningens Enkeltheder samles til et Hele«, og at Forfatteren har fremhævet, at Systemet herved overflødiggør alle andre Hjælpe midler, spørges der:

a) vedrørende Læsestoffet:

1) Er Udvalget af Læsestoffet i det foreliggende Arbejde sket paa en saadan Maade — bl. a. ved Medtagelse af et passende Antal af nyere Forfatteres Tekster — at dette maa betegnes som bedre eller ringere end de allerede foreliggende og indarbejdede Systemer?

2) Berettiger Stoffets indholdsmæssige Værdi Systemet til større Udbredelse i Folkeskolen?

b) vedrørende Sproglærestoffet:

1) Er det foreliggende Sproglærestof af tilfredsstillende Omfang?

2) Foreligger den nødvendige for de enkelte Klassetrin stigende Sværhedsgrad i Stoffet?

3) Kan »Dansk Læse- & Lærebog« ved Undervisningen i skriftlig Dansk anvendes alene uden Hjælp af andre Lærebøger, derunder en selvstændig Stiløvelse og Grammatik?

c) vedrørende Systemets bærende Idé:

1) Kan Systemets Idé, som den er formuleret af Forfatteren, siges at være tilfredsstillende gennemført i det foreliggende Arbejde?

2) Kan Forfatteren i det Hele siges at have haft de nødvendige Evner til og Forudsætninger for at kunne gennemføre Planen?

3) Kan Systemet overhovedet realiseres uden en Ødelæggelse eller Forringelse af Læsestoffets indholdsmæssige Værdi for Eleverne?

d) særligt vedrørende Manuskriptet til Bind III og IV:

1) Foreligger Manuskriptet til Bind III i trykfærdig Stand som i Kontrakten fastsat?

2) Vil Manuskriptet til Bind III og IV uden væsentlig Omarbejdelse og gennemgribende Rettelser, der foretages af andre end Forfatteren selv, kunne bringes i en saadan Stand, at disse Bind paa forsvarlig Maade kan indgaa i og afslutte den samlede Plan for Systemets Udbredelse?

e) vedrørende Systemets Salgsmuligheder:

1) Vilde Idéens Gennemførelse have betydet en Imødekommen af en Trang eller et Behov fra Skolens Side?

2) Vilde Systemet, hvis Planen af Forfatteren var gennemført paa tilfredsstillende Maade ved Udsendelse af alle 4 Bind, efter dets idémæs-

sige og systematiske Kvalitet kunne forventes at have fundet betydelig Anvendelse og Udbredelse i Folkeskolen og haft de deraf følgende Salgs-muligheder — i bekræftende Fald i hvilket Omfang?

Disse Spørgsmaal besvarede Skønsmændene i en Erklæring af 18. Januar 1943, som Kommunalærer Kjeldsen har vedstaaet inden Retten, saaledes:

ad A. Principielle Spørgsmaal.

1) Nej, det kan ikke kræves; andre Fortrin kan — og med Rette — skaffe et Dansksystem betydelig Udbredelse.

2) Ja.

3) Nej. Det kommer i første Række an paa at udvælge Læsestof, der passer for Børnene paa det paagældende Alderstrin; i anden Række gælder det om inden for disse Rammer at finde Stof af den størst mulige indholdsmæssige Værdi.

4) Ja.

5) Det maa anses for forsvarligt, naar den Del af Læsestoffet, der udvælges til grammatiske- og sproganalytiske Øvelser udvælges med stor Skønsomhed; saaledes kan H. C. Andersens »Prinsessen paa Ærten« maaske anvendes, men samme Forfatters »Historien om en Moder« bør ikke benyttes.

6) Ikke os bekendt.

7) Nej, ikke umiddelbart tiltalende.

ad B. Konkrete Spørgsmaal.

1) Nyere Forfattere er medtaget i et passende Antal. Udvalget af Læsestof er lige saa godt som i foreliggende Systemer, men det forekommer os noget svagere end i de bedst indarbejdede, hvilket forøvrigt er naturligt, idet Forfatteren her i betydelig Grad er bundet af det særlige Hensyn, at Stoffet ogsaa skal kunne anvendes til skriftlig Dansk og Sproglæreundervisning.

2) Ja, men ikke en Berettigelse frem for andre foreliggende Systemer.

b) Vedrørende Sproglærestoffet:

1) Ja.

2) Ja, — dog burde Stoffet i 1. Bind have været noget mindre omfattende.

3) Ja, men for de ældste Klasser vil det af Hensyn til Oversigten og Fæstnelsen være nødvendigt, at Eleverne samler det vigtigste af Stoffet i et Noteringshæfte.

c) vedrørende Systemets bærende Idé:

1) Systemets Idé er gennemført. Om det er sket paa tilfredsstillende Maade, kan først godtgøres i Praksis.

2) Forfatterens Evner og Forudsætninger fremgaar af det første, af Forlaget godkendte og udgivne Bind, og det fortsatte Arbejde svarer nøje hertil.

3) Med det under A 5 nævnte Forbehold: Ja.

d) særlig vedrørende Manuskriptet til Bind III og IV:

1) Manuskriptet til Bind III ser noget broget ud, men da Skriften er let læselig, maa Trykkeriet kunne sætte Satsen uden særlige Vanskeligheder.

2) Spørgsmaalet er uklart («samlet Plan for Systemets Udbredelse»). Bind III er og Bind IV vil sikkert af Forfatteren kunne bringes i en saadan Stand, at disse Bind paa en i Forhold til de første Bind forsvarlig Maade kan indgaa i Systemet.

e) vedrørende Systemets Salgsmuligheder:

1) Nej.

2) Forfatteren har efter vor Opfattelse gennemført sin Idé, men da den er ny og ikke virker umiddelbart overbevisende (jfr. A 7), vil Salgsmulighederne i Begyndelsen sandsynligvis ikke være store. Viser det sig imidlertid, at Idéen kan bære, maa der, da Systemet jo skulde kunne blive forholdsvis billigt, være gode Muligheder for Salg.

Som Sagen foreligger, findes der ikke Grundlag for at fastslaa, at Sagsøgeren under sit Arbejde med Værket har overtraadt nogen Bestemmelse i den oprettede Forlagskontrakt eller svigtet de Forudsætninger, som Sagsøgte efter de forud for Kontraktens Oprettelse førte Forhandlinger har kunnet have om Værket og Sagsøgerens Arbejde derved, idet Sagsøgte derefter maatte være klar over, at Sagsøgeren ikke alene kunde udføre alt Redaktionsarbejdet, men skulde af Sagsøgte eller dennes Konsulent have Støtte af forskellig Art dertil. Særlig bemærkes, at det ikke kan statueres, at Sagsøgte har været for langsom med Arbejdet.

Den fra Sagsøgtes Side stedfundne Ophævelse af Kontraktforholdet maa derfor anses for uberettiget, saaledes at Sagsøgte er erstatningsansvarlig overfor Sagsøgeren for det denne derved forvoldte Tab, der bl. a. under Hensyn til Oplysningerne om Salget af Bind I og Omfanget af det af Sagsøgeren indtil Kontraktens Ophævelse udførte Arbejde findes passende at kunne ansættes til 2000 Kr.

Sagsøgte vil herefter være at dømme til at betale Sagsøgeren 2000 Kr. med Renter som paastaet.

Sagens Omkostninger vil efter Omstændighederne være at ophæve.

Tirsdag den 16. Maj.

Nr. 179/1942. **Dansk Typograf-Forbunds Københavns-Afdeling**
(Vang)

m o d

Arbejdsfordelingsnævnet og Arbejdsløshedsfonden
(Kammeradvokaten).

(Spørgsmaal om Arbejdsfordelingsnævnets Berettigelse til at nægte Godkendelse af en Aftale om Arbejdsdeling).

Østre Landsrets Dom af 11. Maj 1942 (IV Afd.): De Sagsøgte, Arbejdsfordelingsnævnet og Arbejdsløshedsfonden, bør for Tiltale af Sagsøgerne, Dansk Typograf-Forbunds Københavns-Afdeling, i denne Sag fri at være. Sagens Omkostninger ophæves.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har otte Dommere deltaget.

De Indstævnte har ikke for Højesteret gentaget Afvisningspaastanden.

Arbejdsfordelingsnævnet har i en Skrivelse af 30. April 1941 om sin almindelige Praksis oplyst, at Nævnet hovedsageligt beskæftigede sig med Arbejdsfordeling for faglige Omraader paa Basis af Overenskomster indgaaede mellem to Organisationer og derved blandt andet opnaaede, at der tilvejebragtes en vis Ensartethed i Reglerne for det paagældende faglige Omraade, og at Ordningerne i den Forstand har været obligatoriske, at Arbejdsfordeling skulde gennemføres for alle Virksomheder indenfor Omraadet, medmindre der i det enkelte Tilfælde forelaa Grunde til ikke at tilvejebringe Arbejdsfordeling, som af Organisationerne blev erkendt rimelige. Der findes ikke i det foreliggende Grundlag for at fastslaa, at Arbejdsfordelingsnævnet ved Udøvelsen af sit Skøn, der ikke ses at være i Uoverensstemmelse med dets øvrige Fremgangsmaade, har handlet i Strid med nogen af Bestemmelserne i Lov Nr. 280 af 30. Maj 1940. Herefter og idet det ikke af Appellanten er hævdet, at Nævnet ved sin Afgørelse har ladet sig lede af andet end saglige Grunde, vil Dommen være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for begge Retter findes Appellanten at burde betale til de Indstævnte med 1200 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

I Sagsomkostninger for begge Retter betaler Appellanten, Dansk Typograf-Forbunds Københavns Afdeling, til de Indstævnte, Arbejdsfordelingsnævnet og Arbejdsløshedsfonden, 1200 Kr. inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse,

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Under Indtryk af de mange efter den 9. April 1940 stedfundne Opsigelser i Bogtrykfacet i København blev der den 23. s. M. mellem Dansk Typograf-Forbund og Københavns Bogtrykkerforening sluttet en Aftale, hvis Formaal var at gennemføre en Fordeling af Arbejdet indenfor Facet; Aftalen er saalydende:

»For under den nuværende Situation at imødegaa de beklagelige Følger af Nedgangen i Arbejds mængden og Beskæftigelsen er undertegnede Organisationer enedes om indtil videre at dispensere, saaledes at det tillades de enkelte Firmaer og deres Personaler frit at træffe Aftale om at anvende en af eller begge nedennævnte Forholdsregler:

A. Personalet eller Dele deraf fratræder og skal være ledig efter Tur, skiftevis hver 2den Uge, hver 3die Uge eller hver 4de Uge, for en

Arbejdsuge ad Gangen. Det forudsættes, at Arbejdsløshedsunderstøttelse udbetales efter Lovens Regler for saadanne Ledigheds-Uger.

B. Personalet eller Dele deraf fratræder og skal være ledig 2 Uger umiddelbart før Feriens Indtræden, saaledes at der bliver en samlet Fraværelse fra Arbejdet paa indtil 4 Uger; for de 2 Ledigheds-Uger forudsættes Arbejdsløshedsunderstøttelse.

En saadan Aftale forudsætter Enighed mellem Firmaet og Personalet eller den paagældende Del af Personalet (For Personalets Vedkommende er Flertallets Standpunkt afgørende).

Firma-Personale Aftaler kan opsiges med 8 Dages Varsel fra begge Sider. Organisationerne er enige om at opfordre Firmaer og Personalere til at iværksætte en af eller begge de ovennævnte Fremgangsmaader for dermed videst muligt at fordele de øjeblikkelige Ledighedsbyrder.

Aftaler, der træffes, skal straks indberettes til Organisationerne. Dispensationen kan af hver af Organisationerne opsiges med 14 Dages Varsel.«

Ved Lov Nr. 280 af 30. Maj 1940 blev der imidlertid aabnet Adgang til en mere almindelig »Fordeling og Regulering af Arbejdet inden for Erhvervs- eller Fagomraader eller Dele af disse, hvor saadanne Foranstaltninger skønnes egnede til at fastholde eller forøge Antallet af beskæftigede Personer«. Ved Loven oprettedes der et Arbejdsfordelingsnævn, og Lovens § 1, Stk. 2, indeholdt derhos en Bestemmelse om, at »for de Omraader, hvor der træffes Aftaler om Arbejdsfordeling, ydes der Godtgørelse efter Reglerne i denne Lov under Forudsætning af, at Ordningen er godkendt af« — — — Arbejdsfordelingsnævnet. Om denne Nævnets Godkendelse hedder det i samme Paragraf, at den forudsætter, dels at de aftalte Regler om Arbejdsfordeling skønnes rimelige og i Overensstemmelse med Lovens nærmere Bestemmelser, dels at Forholdene inden for det paagældende Omraade findes at være saa overskuelige, at den fornødne Kontrol kan gennemføres, og at det i Loven indeholdte Godtgørelsessystem er praktisk gennemførligt. Om denne Godtgørelse bestemmes det iøvrigt i Loven, at den udbetales af særlige Arbejdsfordelingskasser, der erholder de saaledes udbetalte Beløb refunderet gennem Arbejdsløshedsfonden, som paa sin Side faar de herved foranledigede Udgifter dækket dels ved Bidrag fra samtlige Lønmodtagere, dels ved Tilskud fra Staten. Iøvrigt udtales det i Lovens § 3, at »Arbejdsfordelingen skal søges opnaaet ad Frivillighedens Vej gennem Forhandling mellem Parterne«; og Lovens § 10 udtaler, at Bestemmelser i kollektive Overenskomster, hvorefter Lønninger er fastsat som Uge-, Maanedes- eller Aarsløn, ikke er til Hinder for, at der kan foretages en til en Arbejdsfordeling svarende Lønregulering. Loven traadte i Kraft den 1. Juni 1940.

I Skrivelse af 15. Juni 1940 meddelte Sagsøgerne, Dansk Typograf-Forbunds Københavns-Afdeling, Arbejdsfordelingsnævnet, at der allerede — ved fornævnte Overenskomst af 23. April — var truffet Aftale om Arbejdsdeling indenfor Faget i København, og Sagsøgerne oplyste samtidig, at ca. 70 Firmaer paa Grundlag heraf havde gennemført enten A-Ordningen eller B-Ordningen, omfattende ialt 16—1700 Arbejdere, medens der endnu var 16—1700 Arbejdere, hvis Firmaer ikke havde villet

etablere Aftale herom; det oplystes videre, at Fagets Medlemmer i København ialt talte 4450. Det hedder derhos i Skrivelsen:

»Fra Forbundets Side har vi ønsket, at det skulde gøres obligatorisk for saavel Firmaer som Personaler at gaa med i Aftalens Effektivering, evtl. med en Ændring i Aftalens Rammer. Men Københavns Bogtrykkerforening har nægtet at gaa med til nogen obligatorisk Aftale.

Med Tilslutning af vore Medlemmer anmoder vi nu Nævnet om at ville medvirke til en ny Aftale om Arbejdsdeling, hvilende paa obligatorisk Forpligtelse for saavel Firmaer som Personaler til at deltage indenfor de Rammer, som en Aftale maatte indeholde.

— — —

For de Personer, som siden 1. Juni har deltaget i Arbejdsdeling paa Grundlag af Aftalen af 23. April, mener vi os berettiget til af Arbejdsfordelingskassen at faa refunderet Understøttelse efter de i Loven indeholdte Satser. For Nævnets snarlige Besvarelse er vi taknemmelige.«

Som Svar herpaa meddelte Arbejdsfordelingsnævnet i Skrivelse af 18. Juni 1940 i Overensstemmelse med en paa et den 17. Juni 1940 afholdt Møde truffet Beslutning, at Nævnet, »der ikke har skønnet den indgaaede Overenskomst egnet til Godkendelse i den foreliggende Form, under Dags Dato har anmodet Dansk Arbejdsgiverforening og De samvirkende Fagforbund om at ville optage Forhandling om Overenskomster med Parterne.«

Der førtes herefter forskellige Forhandlinger, som imidlertid alle var resultatløse, idet Københavns Bogtrykkerforening stadig vægrede sig ved at antage det obligatoriske Princip; dette meddelte Sagsøgerne Arbejdsfordelingsnævnet i Skrivelse af 5. Juli 1940, hvorefter de tilføjede: »vi appellerer stadig til Nævnet for Gennemførelse af det principielle Grundlag, der er nedlagt i det Forslag, vi overrakte Nævntes Formand i Mødet den 1. Juli.

Vor frivillige Aftale af 23. April med Bogtrykkerne bestaar saaledes fremdeles, indtil den af en af Parterne maatte blive opsagt. Vi ser ikke, at denne Aftales Indhold kan hindre, at Nævnet kender os berettiget til Refusion af Fordelingskassen, hvorfor vi anmoder om Refusionsberettigelse fra og med 1. Juni.«

Som Svar herpaa modtog Sagsøgerne en den 11. Juli 1940 dateret Skrivelse fra Arbejdsfordelingsnævnet, hvori det hedder:

»I denne Anledning skal man i Overensstemmelse med en paa Nævnets Møde den 9. Juli 1940 truffen Beslutning meddele, at den den 23. April 1940 indgaaede Overenskomst ikke skønnes egnet til Godkendelse af Nævnet, hvorved det iøvrigt bemærkes, at Nævnet — selv om der var tilvejebragt en Overenskomst, der havde kunnet godkendes — ikke vilde have Hjemmel til at kende Forbundet berettiget til Refusion fra Fordelingskassen for Udgifter, der er afholdt som almindelig Arbejdsløshedsunderstøttelse.«

I Skrivelse af 12. August 1940 henstillede Sagsøgerne paany til Nævnet, som i Mellemtiden intet havde foretaget for at faa Forhandlinger mellem Parterne genoptaget, fortsat at medvirke til Tilvejebringelse af en ny Aftale, og samtidig anmodede Sagsøgerne Nævnet om en Motivering for, at man ikke havde ment at kunne godkende Aftalen af

23. April, »idet det ikke er os muligt ved Sammenligning med en Række andre, af Nævnet godkendte Aftaler at se, hvorfor vor Aftale ikke skulde kunne opnaa den Godkendelse, der gav os Adgang til Refusion af Arbejdsfordelingskassen.«

Efter paany at have afholdt Møde om Sagen svarede Arbejdsfordelingsnævnet i Skrivelse af 20. s. M., »at Nævnet under Hensyn til, at Aftalen af 23. April 1940 kun tillader de enkelte Firmaer og deres Personalers frit at træffe Aftale om en Arbejdsfordeling, men ikke forpligter Overenskomstparterne til under visse nærmere angivne Vilkaar og Retningslinier at gennemføre en saadan Deling, fortsat maa være af den Opfattelse, at den fornævnte Aftale efter sit Indhold ikke kan betragtes som en saadan Overenskomst, som i Medfør af Arbejdsfordelingsloven skulde kunne godkendes af Nævnet.

Nævnet finder dog herved Anledning til at beklage, at det ikke er lykkedes indenfor det heromhandlede Omraade at gennemføre en Arbejdsfordeling i Henhold til Arbejdsfordelingsloven med deraf følgende Ret for de af en eventuel Arbejdstidsnedsættelse omfattede Arbejdere til at modtage Godtgørelse, og skal derfor henstille, at der optages ny Forhandling mellem Parterne for Tilvejebringelse af en Overenskomst, der vil kunne godkendes af Nævnet.«

Da Sagsøgerne imidlertid ikke fandt denne Besvarelse tilfredsstillende, henvendte de sig paany ved Skrivelse af 17. September 1940 til Nævnet; i denne Skrivelse hedder det bl. a.:

»Vi har nu gennemgaaet en Række af Nævnet godkendte Aftaler, der synes os ikke at indeholde den Forpligtelse, som Nævnet siger er en Forudsætning, men som forekommer os endnu løsere end de i vor Aftale af 23. April indeholdte Regler. Der forekommer Gang paa Gang i disse — godkendte — Aftaler Forbehold (»saafremt Produktionens Tarv tillader det«, »ikke medfører forøgede Produktionsomkostninger«, »saavidt muligt bør finde Arbejdsfordeling Sted«, »Virksomhederne opfordres til — — — at forhandle med deres Arbejdere«, »for saa vidt gørligt at undgaa Afskedigelse og for om muligt at skaffe egnet ledig Arbejdskraft i Beskæftigelse« o. s. v.), som gør, at man absolut ikke kan paastaa, at disse Aftaler indeholder obligatorisk Forpligtelse til at iværksætte Arbejdsdeling.

Vi maa derfor udtale den Formodning, at Nævnet paa en eller anden Maade maa have faaet en fejlagtig Opfattelse af Karakter og Indhold i vor nævnte Aftale af 23. April og paa Grundlag af saadan fejlagtig Opfattelse har afvist at kende Aftalen berettiget til Andel i Fordelingskassens Midler.

Derfor tillader vi os hoslagt at fremsende Aftalen sammen med en i »Typograf-Tidende« Nr. 36 (for 6. September) indeholdt Oversigt over Aftalens Omfang og Virkninger, hvoraf det fremgaar, at gennemsnitlig 226 Arbejdere kan ses at være holdt i Arbejde ved Aftalens Virkninger. Den Omstændighed, at Nævnet har nægtet at godkende Aftalen med den Virkning, at Andel i Fordelingskassens Midler ikke har kunnet faas, betyder for os et Tab inden for Lovens Virketid paa formentlig ca. 120.000,00 Kr.

Da Loven nu udtrykkelig bygger paa Frivilligheden, forstaar vi ikke, at Nævnet med Hjemmel i Loven har kunnet afskære os fra den omhandlede Andel i Fordelingskassens Midler, og vi forbeholder os i givet Fald at søge dette Spørgsmaal prøvet, eventuelt ved Domstolene. Men vi anmoder foreløbig om Adgang til ved en samlet Forhandling med Nævnet som saadant at faa Sagen belyst under Sammenligning med Loven og med andre — af Nævnet godkendte — Aftaler.«

Paa Nævnets Foranledning blev der herefter optaget nye Forhandlinger mellem Parterne, og disse resulterede i en den 27. September 1940 indgaaet ny Arbejdsfordelingsaftale mellem Dansk Typograf-Forbund og Københavns Bogtrykkerforening, hvilken Aftale under 4. Oktober s. A. erholdt Nævnets Godkendelse; da Sagsøgerne derimod iøvrigt ikke fik Svar paa deres fornævnte Henvendelse af 17. September, erindrede de i Skrivelse af 4. November 1940 Nævnet herom og modtog derefter fra Nævnet en den 9. s. M. dateret Skrivelse, hvori det bemærkes, »at Nævnet som allerede anført i Skrivelse herfra af 11. Juli 1940, selv om der var tilvejebragt en Overenskomst, der havde kunnet godkendes, ikke vilde have haft Hjemmel til at kende Forbundet berettiget til Refusion fra Fordelingskassen for Udgifter afholdt som Arbejdsløshedsunderstøttelse«, hvorefter det udtales, at Nævnet, efter at der nu mellem Parterne er tilvejebragt en af Nævnet godkendt Overenskomst om Arbejdsfordeling, betragter Grundlaget for videre Brevveksling om Overenskomsten af 23. April 1940 for bortfaldet.

Sagsøgerne forelagde derefter ved Skrivelse af 9. Januar 1941 Spørgsmaalet for Arbejds- og Socialministeren, som imidlertid i Skrivelse af 11. Februar s. A. udtalte, at Ministeriet ikke havde Hjemmel til at tilsidesætte Nævnets Afgørelse og allerede derfor ikke saa sig i Stand til at foretage videre i Sagen.

Sagsøgerne henvendte sig nu til en Sagfører, som derefter under 24. Maj 1941 tilstillede Arbejdsfordelingsnævnet en udførlig Redegørelse for Sagens Udvikling og nuværende Stilling, i hvilken han bl. a. oplyste, at det Beløb, Bogtrykkerfagets Arbejdsløshedskasse har maattet afholde som Understøttelsesudgift til Medlemmer, der gik paa Arbejdsdeling i Henhold til Aftalen af 23. April 1940 i Tiden fra og med 5. Juli 1940, ialt har andraget 93.938 Kr. 50 Øre, hvorhos han henstillede, om Nævnet maatte være villigt til at genoptage Sagen til fornyet Overvejelse og i Forbindelse hermed medvirke til, at Arbejdsløshedskassen kunde faa Dækning for dette Beløb, som Kassen paa Grund af Nævnets Nægtelse af at godkende Overenskomsten af 23. April hidtil ikke har kunnet faa refunderet af Arbejdsfordelingskassen.

Da Nævnet heroverfor fastholdt, at dets Nægtelse af denne Godkendelse var i fuld Overensstemmelse med Nævnets almindelige Praksis og derfor ogsaa fastholdt den engang truffne Afgørelse, har Sagsøgerne anlagt nærværende Sag, under hvilken de overfor de Sagsøgte, Arbejdsfordelingsnævnet og Arbejdsløshedsfonden, har nedlagt følgende Paastand:

Arbejdsfordelingsnævnets Nægtelse af Godkendelse af en den 23. April 1940 mellem Dansk Typograf-Forbund og Københavns Bogtrykkerforening indgaaet Aftale om Arbejdsdeling med den Begrundelse, at Aftalen kun

tillader de enkelte Firmaer og deres Personalers frit at træffe Aftale om en Arbejdsfordeling, kendes uberettiget.

Arbejdsfordelingsnævnet og Arbejdsløshedsfonden tilpligtes at anerkende, at Sagsøgerne, naar Arbejdsfordelingsnævnet herefter godkender Aftalen af 23. April 1940, ikke skal indtage nogen ringere Stilling i Henseende til Refusion gennem Arbejdsløshedsfonden, end om Arbejdsfordelingsnævnet havde godkendt Aftalen, da Begæring herom den 5. Juli 1940 fremsattes.

De Sagsøgte har principalt paastaet Sagen afvist; subsidiært har de nedlagt Paastand om Frifindelse.

Til Støtte for deres Paastand har Sagsøgerne, næst at henvise til deres i Brevvekslingen med Arbejdsfordelingsnævnet indeholdte Betragtninger, særlig anført, at Nævnets Afgørelse som motiveret ved, at Aftalen af 23. April 1940 kun tillader de enkelte Firmaer og deres Personalers frit at træffe Aftale om en Arbejdsfordeling, men ikke forpligter Overenskomstparterne til under visse nærmere angivne Vilkaar og Retningslinier at gennemføre en saadan Deling, dels er i Strid med selve Loven og dens Forudsætninger, dels er i Strid med Nævnets egen øvrige Praksis og i Virkeligheden er en enkeltstaaende vilkaarlig Afvigelse fra denne Praksis. Sagsøgerne protesterer derfor ogsaa imod den af de Sagsøgte nedlagte Afvisningspaastand, idet det her ikke drejer sig om en Underkendelse af det ved Arbejdsfordelingslovens §§ 1 og 6 til Nævnet henlagte Skøn, men alene om en Paakendelse af de retslige Forudsætninger for Nævnets diskretionære Afgørelse. Iøvrigt henviser Sagsøgerne til Lovens § 3, hvorefter Arbejdsfordelingen skal søges opnaaet netop ad Frivillighedens Vej, ligesom de hævder, at Loven ej heller iøvrigt indeholder noget om, at en Arbejdsdelingsaftale skulde være obligatorisk for alle Firmaer og Personalers indenfor det paagældende faglige Omraade; tværtimod mener Sagsøgerne, at Bestemmelsen i Lovens § 1, Stk. 1, hvorefter Arbejdsdeling skal søges gennemført inden for »Erhvervs- eller Fagomraader eller Dele af disse«, positivt afskærer Nævnet fra at forlange Aftalen gjort obligatorisk for hele Faget. Endvidere gør Sagsøgerne gældende, at adskillige af de af Nævnet godkendte Aftaler i denne Henseende synes at hvile paa et endnu løsere Grundlag end Overenskomsten af 23. April og derfor langt fra kan betegnes som obligatoriske, alt iøvrigt som allerede i Korrespondancen med Nævnet anført.

De Sagsøgte gør heroverfor gældende, at det ved Loven er henlagt til Nævnet alene at skønne over, om Overenskomster af denne Art kan godkendes eller ej, og Nævnets Afgørelser maa derfor, og da Loven ikke giver Hjemmel for Rekurs til Domstolene, være unddraget disses Paakendelse.

Af Lovens Ord om, at Arbejdsfordelingen skal søges opnaaet ad Frivillighedens Vej gennem Forhandling mellem Parterne, følger dernæst kun, at Nævnet ikke har Kompetence til at kræve Arbejdsfordeling gennemført, naar der ikke gennem Forhandling mellem Parterne opnaas en Ordning. Nævnet er derimod ikke herved afskaaret fra at nægte en indgaaet Aftale Godkendelse, saafremt man — som i det foreliggende Tilfælde — skønner, at denne Aftale ikke er egnet til at opnaa den efter de givne Forhold bedst mulige Ordning.

Iøvrigt har det efter de Sagsøgtes Formening ogsaa nu vist sig, at den af Nævnet truffne Afgørelse var den rigtige, thi en Sammenligning mellem Tilstandene under den af Nævnet godkendte Ordning og Tilstandene under Overenskomsten af 23. April, baseret paa statistiske Oplysninger, har netop vist, at Ordningen efter sidstnævnte Overenskomst langt fra var den bedst mulige. Iøvrigt fastholder Nævnet, at dets Afgørelse i denne Sag ikke er i Strid med dets andre tilsvarende Afgørelser, og den Omstændighed, at der maaske en enkelt Gang er godkendt en Overenskomst af en endnu løsere Beskaffenhed end den heromhandlede, altsaa en Overenskomst, som muligvis strengt taget ikke burde være godkendt, kan efter de Sagsøgtes Formening ikke give Sagsøgerne et uafviseligt Krav paa ogsaa at faa deres Overenskomst godkendt.

Da nærværende Sag efter den af Sagsøgerne nedlagte Paastand drejer sig om, hvorvidt den af Arbejdsfordelingsnævnet truffne Afgørelse er i Strid med Loven om Arbejdsfordeling, herunder bl. a. fordi den efter Sagsøgernes Mening maa karakteriseres som en i Nævnets Praksis enkeltstaaende, vilkaarlig Afgørelse, maa der gives Sagsøgerne Medhold i, at der ikke er Grundlag for Sagens Afvisning. Paa den anden Side finder Retten det imidlertid betænkeligt at fastslaa, at Nævnet ved sin heromhandlede Afgørelse er gaaet uden for de ved nævnte Lov fastsatte Grænser for det til Nævnet henlagte Skøn og de af Nævnet ved Lovens Gennemførelse iøvrigt fulgte Retningslinier, og de Sagsøgte vil derfor være at frifinde.

Sagens Omkostninger findes efter Omstændighederne at kunne ophæves.

Onsdag den 17. Maj.

Nr. 262/1942. Fru Eli Bahnsen Hansen (Hjejle)

m o d

Foreningen »Socialt Boligbyggeri«
(Landsretssagfører Poul Christiansen).

(Spørgsmaal om Erstatning for Skade forvoldt ved Nedstyrtning ad Trappe).

Østre Landsrets Dom af 31. August 1942 (IV Afd.): De Sagsøgte, Foreningen »Socialt Boligbyggeri«, bør for Tiltale af Sagsøgerinden, Fru Eli Bahnsen Hansen, i denne Sag fri at være. Sagsøgerinden betaler de Sagsøgte Sagens Omkostninger med 350 Kr., der erlægges inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.
I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret har Appellantinden paastaaet sig tilkendt en

Erstatning, principalt paa 4472 Kr. 70 Øre, subsidiært efter Ret-
tens Skøn.

Civilingeniør A. M. Knudsen og Arkitekt Alf. Kock Clausen, der efter Dommens Afsigelse har været retsligt udmeldt som Skønsmænd, har udtalt, at det i Sagen omhandlede Arrangement ikke kan betegnes som en Gennemgang fra Gaard til Gade, men er en Passage over et Trapperums Repose med tilstødende baade nedadgaaende og opadgaaende Trappeløb, at det maa anses for fagmæssigt forsvarligt og ikke er i Strid med Byggemyndighedernes Bestemmelser, men maa siges at være mindre forudseende planlagt, og, naar Passagen benyttes som officiel Gennemgang, at være mindre forsvarligt samt at det foreliggende Arrangement, der ikke er hyppigt i københavnske Ejendomme, ikke er mere risikabelt end andre tilsvarende Arrangementer i Almindelighed.

Fem Dommere bemærker følgende:

Indretningen af den omhandlede Passage, der ikke fremtræder som eller ved Skiltning er anvist som Gennemgang for almindelig Færdsel mellem Gaarden og Jens Munksgade, og hvis Yderdøre aflaaes om Aftenen, findes ikke at have lidt af saadanne Mangler, at der kan paalægges Indstævnte Erstatningspligt overfor Appellantinden, der intet Ærinde havde i Jens Munksgade Nr. 2 og ikke kan antages at have udvist den under de foreliggende Forhold paakrævede særlige Forsigtighed.

Herefter stemmer disse Dommere for at stadfæste Dommen, hvorhos de vil paalægge Appellantinden at betale 400 Kr. i Sagsomkostninger for Højesteret til Indstævnte.

Fire Dommere bemærker følgende:

Det fremgaar af Sagens Oplysninger, at Gennemgangen i stor Udstrækning benyttedes saavel af Beboerne i den Fløj af »Haunstrupgaard«, som Næstvedgade Nr. 15—23 danner, som af deres Gæster og andre, der havde Ærinde til dem, og Varmemester Svend Lars Klingest, der i Maj 1941 var Formand for Lejerforeningen i »Haunstrupgaard«, har som Vidne forklaret, at et Ønske fra Ejendommens Inspektør om at lukke Gennemgangen ikke gennemførtes, da Beboerne i fornævnte Fløj modsatte sig det. Det er endelig oplyst, at Grosserer Erik Hansen i Eftersommeren 1942 faldt ned ad Kældertrappen, da han efter Mørkets Frembrud vilde gaa igennem Passagen, og at der derefter er opsat en Laage for Aabningen til Kældertrappen.

Under Hensyn til det saaledes foreliggende maa det anses at have været uforvarligt, at Indstævnte ikke ved passende Foranstaltninger havde fjernet den Fare, som Kældertrappens Tilstedeværelse umiddelbart til venstre indenfor Døren har frembudt for dem, der — særlig efter Mørkets Frembrud — færdedes ad Gennemgangen. Indstævnte maa derfor være ansvarlig for det Appellantinden overgaaede Ulykkestilfælde, men da hun ikke skønnes ved den paagældende Lejlighed at have udvist fornøden Forsigtighed, findes der alene at burde tilkendes hende halv Erstatning.

Idet den fulde Erstatning for den Appellantinden tilføjede Skade vil kunne ansættes til det af hende paastaaede Beløb, stemmer disse Dommere for at dømme Indstævnte til at betale hende Halvdelen heraf eller 2236 Kr. 35 Øre.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande. I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellantinden, Fru Eli Bahnsen Hansen, 400 Kr. til Indstævnte, Foreningen »Socialt Boligbyggeri«.

De idømte Omkostninger at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Den 16. Maj 1941 havde Fru Eli Bahnsen Hansen og dennes Mand, Direktør Jørgen Christian Bahnsen Hansen, været i Selskab hos Arkitekt Ole Buhl, boende Næstvedgade 23 i den Forening »Socialt Boligbyggeri« tilhørende Ejendom »Haunstrupgaard«, Ca. Kl. 23,45 forlod Ægtefællerne Selskabet for at tage hjem med S-Tog, der afgik fra Nordhavn Kl. 0,25. I Stedet for at gaa til Stationen ad Næstvedgade ønskede Ægtefællerne at gaa en kortere Vej ad den med Næstvedgade parallelt løbende Jens Munksgade, der laa i Retning mod Stationen, idet der var Adgang til Hovedtrappen til Jens Munksgade Nr. 2 ad en med Glasruder forsynet Dør, der vender ud til Ejendommens aabne Plads.

Denne Dør var aflaaet, men det viste sig, at Direktør Bahnsen Hansens Hovednøgle passede til den, hvorefter han lukkede Døren op og lod Hustruen gaa først ind i Trappegangen, der fra Døren gik lige ud; omtrent umiddelbart efter Indgangen førte Trappetrin til venstre ned til Kælderen, medens der længere fremme i Gangen førte Trappetrin opad.

Fru Bahnsen Hansen faldt ned ad de omtalte Trappetrin til venstre og paadrog sig ved Faldet en Hjernerystelse og et Kraniebrud, hvorfor hun i Ambulance blev kørt til Rigshospitalet, hvor hun henlaa til den 31. Maj 1941, da hun efter eget Ønske blev udskrevet. Hun blev derefter behandlet i Hjemmet med absolut Sygeleje til den 12. Juli 1941, begyndte da at komme lidt op og kunde endeligt efter et kortere Rekreationsophold i Hornbæk i Oktober 1941 genoptage sit Arbejde — dog kun i begrænset Omfang — hos Overretssagfører Richard Møller, paa hvis Kontor hun har været ansat i en Aarrække.

Under 14. November 1941 rejste Overretssagfører Møller paa Fruens Vegne overfor Foreningen Krav om Erstatning, og da dette Krav blev afvist — Foreningen havde allerede under 24. November 1941 taget Forbehold, idet den ansaa Skadesanmeldelsen for at være sket for sent — har Fru Bahnsen Hansen under nærværende ved Stævning af 25. Marts 1942 anlagte Sag efter sin nedlagte endelige Paastand paastaaet Foreningen tilpligtet at betale en Erstatning, stor Kr. 9273,23, med Renter 5 pCt. aarlig fra Stævningens Dato.

Hun har til Støtte herfor anført, at Foreningen maa være ansvarlig for den indtrufne Skade, idet Gennemgangen ikke er forsvarlig bygget, hvilket ogsaa fremgaar deraf, at der nogen Tid efter Uheldet er blevet anbragt en Laage for Trappetrinene ned til Kælderen, ligesom den elektriske Kontakt er anbragt paa uforsvarlig Maade paa Gennemgangens højre Side, efter at Kældernedgangen er passeret, naar man som Sagsøgerinden kommer ind fra Gennemgangens Bagdør.

Den sagsøgte Forening procederer til Frifindelse og gør til Støtte herfor gældende, dels at Sagsøgerinden først $\frac{1}{2}$ Aar efter Uheldets Indtræden har gjort de Sagsøgte bekendt hermed og med det af hende i den Anledning rejste Erstatningskrav, hvorved Beviset med Hensyn til Sagsøgerindens Færden Uheldsnatten er blevet vanskeliggjort, dels at Gennemgangen har været fuldt forsvarlig indrettet og Kontakten anbragt, hvor den skulde. Sagsøgerinden havde intet at gøre i den aflåsede Mellemgang, og naar hun af Bekvemmelighedshensyn ønskede at benytte denne, maatte hun udvise særlig Forsigtighed, hvad hun ikke har gjort.

De Sagsøgte har derhos rejst Indsigelse mod en Række af Erstatningsopgørelsens enkelte Poster.

Under Domsforhandlingen har Sagsøgerinden, dennes Mand, Arkitekt Buhl og den nuværende Formand for Lejerforeningen i »Haunstrupgaard«, Bjørn Jacob Jonas, afgivet Forklaring.

Medens Sagsøgerinden paa Grund af den indtrufne Hjernerystelse intet erindrer om, hvad der passerede, efter at hun den paagældende Nat havde forladt Arkitekt Buhl, har hendes Mand forklaret, at han efter at have aabnet Gennemgangsdøren lyste paa Gulvet med en lille Mørklægningslygte. Han gik og talte med Hustruen, som han lod gaa først ind, og det er hans Indtryk, at hun vendte sig eller drejede sig imod ham, uden at han dog med Bestemthed tør udtale sig herom.

Herefter findes det tilstrækkeligt godtgjort, at Sagsøgerinden ikke har vist den fornødne Agtpaagivenhed, da hun gik ind i den mørke Gennemgang, der, som det fremgaar af hendes egen Forklaring, var hende bekendt fra et Par tidligere Besøg hos Arkitekt Buhl.

Da Gennemgangen derhos som værende en Del af Hovedtrappen til Jens Munksgade Nr. 2 i sig selv ikke var anderledes, end en saadan Gennemgang almindeligvis er, og da Anbringelsen af Kontakten som sket til venstre for Hovedindgangen fra Jens Munksgade var ganske naturlig, vil de Sagsøgte Frifindelsespaastand være at tage til Følge.

Det vil herefter være unødvendigt at komme nærmere ind paa de mod de enkelte Poster rejste Indsigelser, hvorved bemærkes, at de to sidste paa tilsammen 3000 Kr. for tabt Arbejdsfortjeneste ikke repræsenterer et af Sagsøgerinden lidt Tab, da hun har faaet fuld Gage udbetalt af Overretssagfører Richard Møller, men derimod dennes Tab ved at have maattet undvære Sagsøgerindens Arbejdskraft.

Sagens Omkostninger findes Sagsøgerinden at burde godtgøre de Sagsøgte med 350 Kr.

Mandag den 22. Maj.

Nr. 584/1942. Hestehandler **Carl Sørensen** (Hartvig Jacobsen)
 mod
 Kaptajn **Høegh-Guldberg** (Teist).

(Spørgsmaal om Erstatning for paastaaet Ombytning af en solgt Hingst).

Vestre Landsrets Dom af 10. December 1942 (I Afd.): Mod Udlevering af Klaphingsten bør Sagsøgte, Hestehandler Carl Sørensen, til Sagsøgeren, Kaptajn Høegh-Guldberg, betale 5057 Kr. tilligemed Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 11. Marts 1940, indtil Betaling sker, samt i Sagsomkostninger 600 Kr. Det idømte udredes inden 15 Dage.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Vestre Landsret.

I Paadømmelsen har otte Dommere deltaget.

I Erklæring af 26. Juli 1943 har Overdyrlæge N. M. Mose, Randers, bl. a. udtalt, at Hingsten er Klaphingst, idet højre Testikel ikke er nedsteget. Der er ingen Mulighed for, at Testiklen paa noget Tidspunkt kan have været nedsteget i Pungen, men det er muligt, at Lægmand under visse Omstændigheder kan have set og følt Bitestiklen højt oppe i Lyskere regionen og antaget den for en Testikel.

Efter Dommens Afsigelse har derhos en Række Vidner, der alle har kendt Hingsten Nr. 261 »Brin d'Or de Goreux«, medens den stod opstaldet paa Rugstedlund, haft Lejlighed til at se den til Indstævnte den 11. Marts 1940 leverede Hingst, og de har alle derefter, afhørte for Retten som Vidner, forklaret, at de i denne Hingst med Sikkerhed genkender Hingsten »Brin d'Or de Goreux«.

Herefter og da der efter de af Staldkarl Christian Mikkelsen og Gaardejer Niels Skjødt afgivne Forklaringer ikke ses at være noget Grundlag for at antage, at en Ombytning eller Forveksling af Hingsten skulde være sket, hverken da Hingsten blev afleveret til Indstævnte eller paa noget tidligere Tidspunkt, anser syv Dommere det godtgjort, at den til Indstævnte afleverede Hingst er identisk med Hingsten »Brin d'Or de Goreux«, og de stemmer derfor for at tage Appellantens Frifindelsespaastand til Følge og paalægge Indstævnte at betale Appellanten Sagens Omkostninger for begge Retter med 800 Kr.

Een Dommer stemmer for at stadfæste Landsrettens Dom i Henhold til de i den anførte Grunde, idet han ikke finder, at det efter Dommens Afsigelse fremkomne kan medføre andet Resultat.

Der vil være at give Dom efter Stemme flertallet.

Thi kendes for Ret:

Appellanten, Hestehandler Carl Sørensen, bør for Tiltale af Indstævnte, Kaptajn Høegh-Guldberg, i denne Sag fri at være.

Sagens Omkostninger for begge Retter betaler Indstævnte til Appellanten med 800 Kr. inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Ifølge en den 12. Maj 1938 mellem Sagsøgeren, Kaptajn Høegh-Guldberg, Thygeslund, og Sagsøgte, Hestehandler Carl Sørensen, Ndr. Knabberup, indgaaet Overenskomst solgte Sagsøgte til Sagsøgeren, der er Ejer af Demstrup Hovedgaard, Belgierhingsten »Condor d' Oignees« for en Købesum af 1000 Kr. kontant og en belgisk Hingst »Alex Hyldehøj« Stambog Nr. 91 i Bytte. Begge Hingste garanteredes reelle og normalt frugtbare som Avlsdyr. Det hedder derhos i Overenskomsten:

»Køberen har Ret til inden for 2 — to — Aar uden Udgift for sig at ombytte Hingsten med en Sørensen tilhørende Hingst Stbg. Nr. 264 ved Navn »Eclat de Noordhof« eller med Stbg. Nr. 261 ved Navn »Brin d'Or de Goreux«, som Sørensen er Medejer af.«

Inden fornævnte Fristes Udløb fremsatte Sagsøgeren Begæring om Ombytning af den af ham købte Hingst, men da Sagsøgte ikke var at formaa til at bringe Ombytning som i Overenskomsten lovet i Orden, anlagde Sagsøgeren Sag mod Sagsøgte til Fremtvingelse heraf. Umiddelbart forinden Domsforhandlingen i Sagen skulde foretages, enedes Parterne imidlertid om at forlige Sagen, saaledes at Sagsøgte skulde tage Hingsten »Condor d' Oignees« tilbage og i Stedet — idet Hingsten Nr. 264 »Eclat de Noordhof« i Mellemtiden var afgaaet ved Døden — aflevere enten Nr. 261 »Brin d'Or de Goreux« eller en anden af Sagsøgeren godkendt Hingst. Saafremt Nr. 261 ikke kunde leveres, og Parterne ikke kunde enes om Levering af en anden Hingst, skulde Sagsøgte i Stedet betale en nærmere fastsat Erstatning. Efter at der var forhandlet frem og tilbage mellem Parterne uden Resultat, erklærede Sagsøgte sig i Skrivelse af 27. Februar 1940 fra hans Sagfører til Sagsøgerens Sagfører rede til at aflevere Hingst Nr. 261, saaledes at Ombytningen af denne med »Condor d' Oignees« kunde finde Sted i Randers i den paafølgende Uge. Sagsøgte traf derefter Aftale med Sagsøgerens Bestyrer paa Demstrup Hovedgaard — hvor »Condor d' Oignees« var opstaldet — Inspektør Fr. Thye om, at Ombytningen skulde ske paa Hotel Rosen i Randers den 11. Marts 1940. Thye lod derefter nævnte Dag Hingsten køre pr. Lastbil til Hotel Rosen, idet foruden Chaufføren Staldkarlen paa Demstrup Arnold Jensen kørte med for at foretage Afleveringen og modtage Hingst Nr. 261. Paa Hotel Rosen var Sagsøgte til Stede, og han anmodede derefter Hotellets Staldkarl om paa Hadsund Banen i Randers at afhente en Hingst, der skulde ankomme med Toget der fra Gaardejer Niels Skjødt, Svanfolk, til hvem — i Forbindelse med nogle andre Hesteejere fra

Omegnen — den havde været udlejet. Efter at have faaet Meddelelse om, at Hingsten var ankommet paa Banen, tog Sagsøgte hen paa Bane-
gaarden, hvor han mødte Staldkarlen — eller en af denne udsendt Person
— med den fra Skjødt tilbageleverede Hingst, og Sagsøgte aftalte der-
efter med Karlen, at denne skulde aflevere Hingsten til Staldkarl A. Jen-
sen. Efter at den var modtaget af denne, der samtidig afleverede »Condor
d' Oigniees«, blev den paa Lastbilen kørt til Demstrup Hovedgaard, hvor
Inspektør Thye ved Ankomsten var til Stede. Denne, der tidligere — i
1938 — havde faaet forevist Hingst Nr. 261, kunde ikke genkende den
ankomne Hingst som Nr. 261, og da han derhos straks mente at kunne
konstatere, at den ankomne Hingst kun havde en Kodde (Testikel) i
Pungen, lod han tilkalde Dyrlæge. Denne — Dyrlæge H. H. Munck,
Havndal — udtalte i en samme Dag, den 11. Marts 1940, udstedt Er-
klæring bl. a. følgende:

»— — — I Pungen er der kun en Kodde, den venstre, den højre-
sidige Kodde ligger i Bughulen, Hingsten halt v. Forben, de ydre Dragt-
bruske begge Forhove er forstørrede, fortykkede og ueftergivelige.

Efter Undersøgelsen kan jeg erklære, at Hingsten er Klaphingst, og
lidende af forbenede Dragtbruske.

Hingsten er værdiløs til Avl.«

I en Tillægserklæring af 27. Maj s. A. udtaler Dyrlægen derhos føl-
gende:

»Ved et Besøg idag paa Demstrup Hovedgaard pr. Dalbyover, hæv-
dede Hingstepasseren hos Proprietær Jørgensen, Rugstedlund, Vejle, efter
Godsinspektør Fr. Thy's Udtalelse til mig, at Hingsten, som Inspektøren
den 11. Marts 1940 fik tilsendt fra Hestehandler Carl Sørensen, Vejle, for
2 Aar siden havde begge Kodder i Pungen, hvorfor man fremførte den
Teori, at Hingsten senere havde trukket den højresidige Kodde op i
Bughulen.

Jeg kan erklære, at dette anatomisk set er en Umulighed.«

Færdig fra Trykkeriet den 7. Juni 1944.

G. E. C. Gads Forlag.

Triers Bogtrykkeri (Chr. & G. Lind). — København.

Højesteretstidende.

Udgivere: Højesterets Protokolsekretærer.

88. Aargang

Højesteretsaaret 1944.

Nr. 8

Mandag den 22. Maj.

Sagsøgeren, der mente, at det efter det saaledes oplyste ikke kunde være Hingst Nr. 261, der var afleveret til ham, idet Nr. 261 — bortset fra at være Lungepiber — var garanteret reel, indgav derefter til vedkommende Politimester Anmeldelse mod Sagsøgte for Bedrageri, men Sagen blev af Anklagemyndigheden efter stedfundne Afhøringer henlagt, uden at Sigtelse blev rejst mod Sagsøgte, hvilket meddeltes Sagsøgeren den 3. August s. A. Sagsøgeren indgav derefter i Midten af August Maaned s. A. Klage til vedkommende Voldgiftsret i Handel med Husdyr, idet han gjorde gældende, at den leverede Hingst led af en Mangel. Ved Voldgiftsrettens Kendelse af 23. Oktober s. A. blev Klagen efter Sagsøgtens Paastand afvist som for sent indgivet. Efter at Sagen var indbragt for Overvoldgiftsretten, bestemte denne ved Kendelse af 23. Januar 1941, at Sagen med Rette var afvist fra Voldgiftsretten som for sent indgivet med Hensyn til de i Dyr læge Muncks Erklæring anførte Mangler, men at Sagen skulde hjemvises til Voldgiftsretten til Behandling i Realiteten af et af Sagsøgeren for Overvoldgiftsretten særligt fremsat Anbringende om, at Hingsten ikke var normalt frugtbar. Ved Kendelse af 12. Marts s. A. frifandt Voldgiftsretten derefter Sagsøgte med Hensyn til Sagsøgere ns nævnte Anbringende, og denne Kendelse blev — da Sagsøgeren ansaa det ugørligt at tilvejebringe yderligere Bevis i saa Henseende — ikke af ham søgt indbragt for Overvoldgiftsretten.

Under Anbringende af, at den til Sagsøgeren den 11. Marts 1940 af Sagsøgte afleverede Hingst ikke er identisk med den lovede Hingst Nr. 261, og at der herved er paaført ham et Tab, som han opgør til 7853 Kr., har Sagsøgeren derefter under nærværende ved Stævning af 5. Maj 1941 for Retten indbragt Sag paastaaet Sagsøgte dømt til — mod Udlevering af den til Sagsøgeren leverede Hingst — at betale fornævnte Beløb tilligemed Renter 5 pCt. aarlig af 7075 Kr. fra den 11. Marts 1940 og af 778 Kr. fra den 29. Maj 1942, alt indtil Betaling sker.

Sagsøgte har paastaaet sig frifundet.

Til Støtte for sin Frifindelsespaastand har Sagsøgte — der ikke bestrider, at den til Sagsøgeren leverede Hingst, uanset at den var garanteret at være reel, har vist sig at være Klaphingst — anbragt, at det er den lovede Hingst, der er leveret, idet den er genkendt som værende identisk med Hingst Nr. 261.

Sagsøgte har som Part forklaret, at han i 1934 købte Hingst Nr. 261 i Belgien, hvor den faa Dage efter Købets Afslutning blev kaaret. Hingsten

var brunskimlet med en blaalig Tone og var paany til Kaaring i Haderslev i 1936. Iøvrigt henstod den indtil Slutningen af April Maaned 1939 paa Rugstedlund hos Gaardejer P. Jørgensen, der havde Anpart i Hingsten, og den blev her i vidt Omfang anvendt til Avlsbrug, idet aarlig fra 60 til 100 Hopper blev holdt til den. Bortset fra, at den havde Tendens til Lungepibning, var den normal i enhver Henseende, og Sagsøgte regnede i alt Fald med, at den, der var præmieret i Belgien, ikke var Klaphingst. I April 1939 blev Hingsten udlejet til et Konsortium af Hesteejere repræsenteret af Gaardejer N. Skjødt, Svanfolk, hos hvem den var opstaldet, indtil den den 11. Marts 1940 efter Aftale blev afsendt til Randers. Sagsøgte saa Hingsten i 1939 hos Skjødt og paany ved dens Ankomst paa Hadsundbanen i Randers og er sikker paa, at den var identisk med Hingst Nr. 261.

Gaardejer P. Jørgensen har som Vidne forklaret, at han i Forening med Sagsøgte har ejet flere Hingste, blandt andet »Brin d'Or de Goreux« (Nr. 261) og »Condor d' Oigniees«, begge disse Hingste blev mønstret for Inspektør Thye i 1938, førstnævnte, der var brunskimlet, i Vork, og sidstnævnte, der var brun, paa Rugstedlund. Den brune Hingst blev i 1938 leveret til Demstrup Hovedgaard, medens den brunskimlede, Nr. 261, i 1939 blev udlejet til det af Gaardejer Skjødt repræsenterede Konsortium. Den blev sendt med Lastbil fra Rugstedlund til Vejle, hvorfra den pr. Jernbane blev sendt til Kongerslev til Gaardejer Skjødt, hvor Vidnet senere har set den. Der var intet unormalt ved Hingsten, medens den var paa Rugstedlund, hvor der hvert Aar blev holdt et stort Antal Hopper, op imod 100 aarlig, til den. Den var ikke Lungepiber, og Vidnet har ofte — ganske tilfældigt — følt paa den og har kunnet mærke, at den havde to Kodder i Pungen. Medens Hingsten stod paa Rugstedlund, blev den kaaret, og Vidnet har i den Anledning til Brug ved Kaaringen skriftlig erklæret, at den var reel i enhver Henseende. Vidnet har sammen med sin fra 1935 paa Rugstedlund ansatte Forkarl Chr. Mikkelsen paa Demstrup Hovedgaard beset den dertil den 11. Marts 1940 leverede Hingst, og er ganske sikker paa, at denne er identisk med fornævnte Hingst Nr. 261, uanset at han ved Eftersynet paa Demstrup kun kunde mærke een Kodde i Hingstens Pung. Han støtter sin Genkendelse blandt andet paa Farven, en brun Farve, der gik over i det blaa, Bygning og Helhedsindtryk.

Nævnte Chr. Mikkelsen har som Vidne forklaret, at han har passet flere Hingste hos Gaardejer Jørgensen, deriblandt en brunskimlet af Navn »Brin d'Or de Goreux«, som han i Maj 1938 mønstrede i Vork for Inspektør Thye. I Maj Maaned 1939 blev den udlejet til en Mand ved Navn Thygesen, som boede ved Kongerslev. Vidnet var selv med til at afsende Hingsten fra Rugstedlund, idet han trak den til Banevogn og selv førte den ind i denne. Medens den var paa Rugstedlund, blev en Mængde Hopper holdt til den. Vidnet har aldrig mærket nogen Fejl ved Hingsten; den havde to Testikler i Pungen, hvad Vidnet ofte har følt, dog kunde den ene af og til, naar det var koldt, sidde højt oppe i Pungen. Han har sammen med Jørgensen beset den til Demstrup Hovedgaard i Marts 1940 leverede Hingst og er ganske sikker paa, at den er identisk med Hingst Nr. 261, idet han kunde genkende den blandt andet

paa Farven og Kroppen, ligesom han mener, at Hingsten genkendte ham. Der var, saavidt han erindrer, ikke den Gang Tale om, hvorvidt Hingsten havde to Kodder.

Inspektør Thye har som Vidne forklaret, at han i Begyndelsen af Marts 1940 blev ringet op af Sagsøgte, der sagde, at han nu kunde levere Hingst Nr. 261, han vilde gerne have, at Ombytningen skulde ske i Randers. Da Sagsøgte havde lovet at levere Hingsten paa Demstrup Hovedgaard og altsaa skulde betale Transporten dertil fra Randers, spurgte Thye om, hvor Hingsten stod opstaldet, men dette vilde Sagsøgte ikke oplyse, idet han sagde, at det kunde jo være ligegyldigt, naar Sagsøgte betalte Omkostningerne. Saafremt den til Demstrup Hovedgaard leverede Hingst er identisk med den til Gaardejer Skjødt, Svanfolk pr. Kongerslev, udlejede, er Hingsten under Transporten fra Kongerslev Station ved Aalborg—Hadsund Jernbanen til Randers kørt lige forbi Demstrup Hovedgaard — der ligger ved Dalbyover Jernbanestation paa Hadsund Randers Jernbane. Vidnet har derhos forklaret, at Staldkarl Mikkelsen ved Eftersynet af Hingsten paa Demstrup af Vidnet blev spurgt, om Hingst Nr. 261 ikke havde to Testikler, hvilket Mikkelsen bekræftede.

Gaardejer Skjødt har som Vidne forklaret, at han og nogle andre af Konsortiets Deltagere før Indgaaelsen af Lejemaalet om Hingst Nr. 261 i April 1939 var nede hos Sagsøgte, der blandt andet paa Skjødts Forespørgsel udtalte, at Hingsten ikke var Lungepiber, samt at ca. 80 pCt. af de til Hingsten førte Hopper var blevet med Føl. De besaa en paa Rugstedlund opstaldet Hingst. I de første 3 Maaneder efter Modtagelsen af den af Sagsøgte fremsendte Hingst, der blev opstaldet hos Vidnet, bedækkede Hingsten 92 Hopper, hvoraf kun 30 blev med Føl. Dette daarlige Resultat kan efter Vidnets Formening ikke skyldes, at Hopperne var af ringe Kvalitet, idet de var som Hopper er flest, hverken ringere eller bedre. Straks efter Modtagelsen af Hingsten bemærkede Vidnet, at man kun kunde se en Testikel i dens Pung, men da han undersøgte den nøjere, var det, som om han kunde mærke, at den anden Testikel sad et Stykke længere oppe.

Proprietær Brødsgaard, Marienlyst — der er Nabo til Gaardejer Jørgensen, Rugstedlund — har som Vidne forklaret, at han i 1936 har ført en Hoppe til Bedækning paa Rugstedlund, hvor der da var dels en brun Hingst, dels en bunskimlet Hingst, hvis Farve faldt i det blaa, Hoppen blev ført til sidstnævnte Hingst, der efter Vidnets Formening havde to Kodder, han følte dog ikke paa den, idet han aldrig havde bemærket noget unormalt ved denne, der var »en anset« Hingst, til hvilken der efter Jørgensens Opgivende i det første Aar var ført over 100 Hopper.

Staldkarl paa Demstrup Hovedgaard A. Jensen har som Vidne forklaret, at han, medens han fra November 1936 til November 1937 var ansat hos Proprietær Brødsgaard, ofte har set en brunskimlet Hingst med blaa Tone blive ført fra Rugstedlund til andre Ejendomme til Bedækning. Hingsten var Lungepiber. Paa Rugstedlund var der desuden en anden helt brun Hingst. I Marts 1940 fortalte Inspektør Thye Vidnet, at der skulde komme en anden Hingst fra Sagsøgte i Stedet for den i 1938 fra Sagsøgte leverede, hvilken sidste var identisk med den fornævnte

brune Hingst. Vidnet var med i Randers for at aflevere den brune Hingst og tage imod den nye, som Vidnet gik ud fra var den fornævnte brunskimlede. Den modtagne Hingst var imidlertid ikke identisk med denne, hvilket Vidnet kunde se paa dens Bevægelser og dens Kulør.

Endelig har Konsulent Hansen, Odense, som Vidne forklaret, at han i 1936 som Dommer var til Stede ved Kaaringen i Haderslev, og husker, at Hingst Nr. 261 var med blandt de kaarede. Ved Kaaringen bliver der ikke foretaget nogen nærmere Undersøgelse for at konstatere mulige Fejl, men der afkræves før Kaaringen vedkommende Hesteejer en Erklæring paa Tro og Love om, at det fremstillede Dyr ikke lider af saadan Fejl, men det er ikke udelukket, at en Klaphingst kan blive kaaret; det er sket før.

Under fornævnte Politiundersøgelse har derhos Dyrlæge Ravn, Ødsted, forklaret, at han i sin Tid undersøgte Hingst Nr. 261, da den skulde forsikres. Han husker ikke Undersøgelsen nærmere, men han er næsten sikker paa, at Hingsten havde to Kodder, idet han ellers vilde have bemærket, at den kun havde en Kodde.

Under Sagen er der indhentet Erklæring fra Det veterinære Sundhedsraad, der i Skrivelse af 18. Juli 1940 har udtalt, at en Hingst, der nu er Klaphingst, ikke tidligere kan have haft begge Kodder, samt at det, saafremt en med Hingstehold kyndig Lægmand efter særlig Betragtning eventuelt Beføling, erklærer, at han har konstateret Tilstedeværelsen af to Kodder hos en Hingst, maa betragtes som tilstrækkelig Bevis herfor. Endvidere har Raadet i Skrivelse af 10. Januar 1941 yderligere udtalt, at den Omstændighed, at en Hingst er Klaphingst, ikke — hvis den i Pungen værende Testikel er normal — nødvendigvis har nogen Indflydelse paa dens Befrugtningsprocent, men at Klaphingste ikke i Almindelighed benyttes til Avl.

Efter det oplyste har Sagsøgte i Aarene 1938 til 1940 været Ejer eller Medejer af flere forskellige Hingste, hvoraf nogle har været opstaldet paa Rugstedlund, og efter det foreliggende er der Mulighed for, at der saavel ved Leveringen i 1939 af den til Gaardejer Skjødt m. fl. udlejede Hingst, som ved Leveringen i 1940 af Hingsten til Sagsøgeren — uden Sagsøgtes Vidende — kan være sket en Forveksling mellem Hingst Nr. 261 og en anden af de Sagsøgte tilhørende Hingste, hvorved bemærkes, med Hensyn til sidstnævnte Tilfælde, at der ikke er forelagt Retten nærmere Oplysninger om Transporten til Randers, og med Hensyn til førstnævnte Tilfælde, at der ikke er fuld Overensstemmelse mellem de af Gaardejer Jørgensen og Staldkarl Mikkelsen afgivne Forklaringer om Transporten, samt at Gaardejer Skjødt efter sin Forklaring straks efter Modtagelsen af den til ham leverede Hingst bemærkede, at der kun var een Kodde i Pungen, medens den anden muligt sad højere oppe, ligesom Hingstens Bedækningsresultat — i Modsætning til, hvad der er oplyst for Hingst Nr. 261 — var daarligt.

Efter de af Gaardejer Jørgensen og Staldkarl Mikkelsen afgivne Forklaringer har disse Vidner, der maa anses som hingstekyndige og har kendt Hingst Nr. 261 igennem et længere Tidsrum, ofte befølt Hingsten og mærket, at den havde to Kodder. Naar endvidere tages i Betragtning, at bemeldte Hingst er kaaret i Belgien i 1934 og i Haderslev i 1936, ved

hvilken sidste Lejlighed der efter den af Konsulent Hansen afgivne Forklaring er afkrævet Erklæring paa Tro og Love om, at Hingsten ikke led af skjulte Fejl, at den i sin Tid er blevet antaget til Forsikring, uden at det ved den i denne Anledning stedfundne Dyrlægeundersøgelse er bemærket, at den var Klaphingst, samt at den, medens den i Aarene fra 1934 til 1939 stod opstaldet paa Rugstedlund, i vidt Omfang — efter det oplyste — med godt Resultat er blevet benyttet til Bedækning, findes det at være sandsynliggjort, at den til Sagsøgeren leverede Hingst — der efter det foreliggende er Klaphingst — ikke er identisk med Hingst Nr. 261. Den Omstændighed, at de to fornævnte Vidner, Jørgensen og Mikkelsen, har ment i den til Sagsøgeren leverede Hingst med Sikkerhed at kunne genkende Hingst Nr. 261, findes der heroverfor ikke at kunne tillægges afgørende Vægt, idet deres Genkendelse alene støttede sig paa Hingstens Udseende, derunder dens Farve og Gang.

Efter alt det saaledes foreliggende, og naar Hensyn tages til, at Sagsøgte har erkendt overfor Sagsøgeren at have garanteret, at Hingst Nr. 261 var reel — bortset fra, at den var Lungepiber — findes det at maatte blive til Skade for Sagsøgte, at Identitetsbevis ikke har kunnet føres, og idet Sagsøgeren herefter har været berettiget til som sket at afvise Hingsten og kræve Erstatning, maa Sagsøgte anses erstatningspligtig overfor Sagsøgeren.

Det af Sagsøgeren indsogte Beløb fremkommer saaledes:

1. Den lovede Hingsts Værdi	3500 Kr.
2. Erstatning for Afsavn	2000 —
3. Kostpenge for den modtagne Hingst fra 11. Marts 1940 til den 29. Maj 1942 à 2 Kr. pr. Dag	1596 —
4. Udgift til Transport af Klaphingsten fra Randers til Demstrup	30 —
5. Omkostninger ved den tidligere forligte Landsretssag og ved Voldgiftssagerne	1200 —
6. Den Sagsøgte af Overvoldgiftsretten paalagte Andel af Omkostningerne ved samme	27 —

ialt.... 8353 Kr.

med Fradrag af den Sagsøgte tilkommende Andel i de af Sagsøgeren oppebaarne Bedækningspenge	500 —
---	-------

eller til Rest.... 7853 Kr.

Sagsøgte, der har anerkendt Posterne 4 og 6 samt det skete Fradrag for Bedækningspengene, har bestridt Rigtigheden af de øvrige Poster,

ad 1. Det herunder indsogte Beløb fremkommer ved, at Sagsøgeren — foruden den kontante Byttesum 1000 Kr. — ansætter Værdien af Hingsten »Alex Hyldehøj« til 2500 Kr., og Sagsøgeren har herved henvist til, at Hingsten i 1933 er indkøbt for 2450 Kr., hvortil kommer Transportomkostninger 50 Kr. Sagsøgte har heroverfor gjort gældende, at det ikke er dokumenteret og maa bestrides, at Hingstens Værdi i 1940 var den samme som i 1933.

ad 2. Indtægterne, der kunde paaregnes at ville være fremkommet ved Anvendelse af Hingst Nr. 261 til Bedækning, er opgjort til 2650 Kr.,

hvoraf Halvdelen vilde være tilfaldet Sagsøgte. Til Sagsøgerens anslaaede Indtægt herved 1325 Kr., er lagt hafte Udgifter til Bedækning af Sagsøgerens egne Hopper ved en anden Hingst end den leverede, 395 Kr., og Tab ved, at 13 Føl er af ringere Kvalitet end paaregnet, 2600 Kr. Det saaledes fremkomne Beløb 4320 Kr. er skønsmæssig nedsat til det ind søgte Beløb 2000 Kr. Sagsøgte har heroverfor anbragt, at de anslaaede Tab er ganske udokumenterede, idet han navnlig har bestridt Rigtigheden af det opførte forventede Antal Bedækninger, hvorhos han har gjort gældende, at Sagsøgeren kunde og burde have begrænset Tabet ved at anskaffe en anden lige saa god Hingst.

ad 3. Sagsøgte har heroverfor anbragt, at Udgiften i det hele har været upaakrævet, idet Hingsten kunde være udlejet af Sagsøgeren, hvorhos han har gjort gældende, at en Udgift til Kostpenge à 2 Kr. daglig, der vel kan være rimelig om Vinteren, er alt for højt ansat forsaavidt Sommertiden angaar.

ad 5. Sagsøgte, der ikke bestrider Beløbets Størrelse, har gjort gældende, at Sagsøgerens Omkostninger ved de tabte Voldgiftssager maa være Sagsøgte uvedkommende, ligesom det ved Forliget i den tidligere Landsretssag aftaltes, at hver Part skulde bære sine Omkostninger, Heroverfor har Sagsøgeren anbragt, at det skyldes Sagsøgtets retstridige Forhold, at det blev nødvendigt for Sagsøgeren at anlægge Sag for Voldgiftsretten, og at Forliget er misligholdt af Sagsøgte.

Idet der med Hensyn til de under Posterne 1, 2 og 3 ind søgte Beløb ikke er forelagt Retten nærmere Oplysninger til Brug ved Ansættelsen af Tabet, der i alt Fald for Posterne 1 og 2's Vedkommende til en vis Grad maa være anslaaet, og idet af de under Post 5 ind søgte Sagsomkostninger alene den Del deraf, der vedrører den forligte Landsretssag, skønnes at burde falde Sagsøgte til Last, findes der efter alt det foreliggende for de nævnte Posters Vedkommende at burde tillægges Sagsøgeren en skønsmæssig ansat Erstatning af 5500 Kr. Dette Beløb med Tillæg af de under Posterne 4 og 6 ind søgte, anerkendte Beløb paa tilsammen 57 Kr. og med Fradrag af det fornævnte ligeledes anerkendte Beløb af 500 Kr. eller 5057 Kr. med Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 11. Marts 1940, indtil Betaling sker, vil Sagsøgte herefter være at dømme til at betale Sagsøgeren mod Udlevering af Klaphingsten.

Sagens Omkostninger findes Sagsøgte at burde godtgøre Sagsøgeren med 600 Kr.

Tirsdag den 23. Maj.

Nr. 262/1943. Enkefru **Johanne Marie Bernth**
(Overretssagf. P. Olufsen)

m o d

Revisions- og Forvaltningsinstituttet A/S (Rode).

(Spørgsmaal om Gyldigheden af en af en Generalforsamling truffet Vedtagelse om Ophævelse af Garantikapitalen).

Østre Landsrets Dom af 31. August 1943 (II Afd.): Sagsøgte, Revisions- og Forvaltningsinstituttet A/S, bør for Tiltale af Sagsøgerinden, Enkefru Johanne Marie Bernth, i denne Sag fri at være. Sagens Omkostninger betaler Sagsøgerinden til Sagsøgte med 400 Kr. inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ti Dommere deltaget.

Appellantinden, der ikke for Højesteret har gjort gældende, at Garantikapitalen er Aktiekapital, har til Støtte for sin Paastand særlig paaberaabt sig Grundsætningen i Aktieselskabslovens § 57, 1. Stk., Ltr. c. Indstævnte har for sit Vedkommende udover det tidligere anførte henvist til, at Selskabets Opløsning ifølge Vedtægterne ikke kræver Godkendelse fra Garantforsamlingen.

Ni Dommere bemærker følgende:

Under Hensyn til den Stilling, der i Vedtægterne er tillagt Garanterne og Garantikapitalen, findes Appellantinden ikke at kunne anfægte det af Garantforsamlingen vedtagne Forslag om Garantikapitalens Gphævelse. Disse Dommere stemmer herefter for at stadfæste Dommen og at paalægge Appellantinden at betale Sagens Omkostninger for Højesteret med 400 Kr.

Een Dommer bemærker følgende:

Tilbagebetalingen af Garantikapitalen, der udgør Halvdelen af Selskabets Kapitalgrundlag, nødvendiggør en Vedtægtsændring og kan allerede som Følge heraf i Medfør af Vedtægternes § 13 kun vedtages med Godkendelse af Garantforsamlingen. Bestemmelsen i Vedtægternes § 16 om $\frac{2}{3}$ Majoritet maa forstaas med den Begrænsning, at der ikke mod den enkelte Garants Protest kan gennemføres Beslutninger, der berøver ham tilsikrede Rettigheder. Efter Garantikapitalens Stilling findes denne i alt Fald i den her omhandlede Henseende ganske at maatte sidestilles med en særlig Klasse indenfor Aktiekapitalen, og Beslutning om Garantikapitalens Tilbagebetaling findes herefter i Medfør af Grundsætningen i Aktieselskabslovens § 57, 1. Stk., Ltr. c, kun at kunne vedtages med Samtykke af samtlige Garanter. Iøvrigt vilde ogsaa Grundsætningen i Aktieselskabslovens § 57, 3. Stk., være anvendelig paa en Beslutning som den heromhandlede. Som Følge heraf finder denne Dommer, at Beslutningen ikke har været gyldig vedtaget og stemmer derfor for at tage Appellantindens Paastand til Følge.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellantinden, Enkefru Johanne Marie Bernth, til Indstævnte, Revisions- og Forvaltningsinstituttet A/S, med 400 Kr.

De idømte Sagsomkostninger at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afgivelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Revisions- og Forvaltningsinstituttet A/S stiftedes paa et konstituerende Møde den 5. Marts 1912, og i de paa Mødet vedtagne Vedtægter hedder det bl. a.:

»§ 2. Selskabet er stiftet med det Formaal at virke som Revisions- og Tillidsinstitut i økonomiske Forhold og vil søge i saa vid Udstrækning som muligt at være til Nytte for Befolkningens forskellige Klasser med Forvaltning, Undersøgelse, Raadgiveness, Kontrol og Vejledning i alle Forretnings- og Pengeforhold. — — —

§ 6. Selskabets Kapitalgrundlag er en fuldt indbetalt Aktiekapital paa 1 Million Kroner samt en Garantikapital, ligeledes paa 1 Million Kroner. Selskabet ejes af Aktionærerne. — — —

§ 8. Garantikapitalen er fordelt i Garantibeviser paa 2000 Kr., hvoraf 10 pCt. er kontant indbetalt. For de ikke indbetalte 90 pCt. er udstedt Forskrivninger til Selskabet. Indbetalinger paa Garantikapitalen kan indkræves med en Maanedes Varsel efter Beslutning af Bestyrelsesraadet.

§ 9. Garantibeviserne kan kun lyde paa Navn. Ingen Overdragelse af disse kan finde Sted uden Bestyrelsesraadets Tilladelse.

§ 10. Saavel Selskabets Aktiekapital som Garantikapital tjener til Sikkerhed for Selskabets Forpligtelser i enhver Henseende, idet Garantikapitalen indtil sit fulde Beløb hæfter, saafremt Aktiekapitalen til nogen Tid skulde vise sig utilstrækkelig til at svare til Selskabets Forpligtelser.

§ 14. Selskabsmyndighederne er:

- A. Garant-Forsamlingen.
- B. Aktionær-Generalforsamlingen.
- C. Bestyrelsesraadet og Direktionen.

A. Garantforsamlingen.

§ 15. Ændringer i Selskabets Vedtægter faar først endelig Gyldighed, naar de — efter at være vedtaget paa den i § 28 fastsatte Maade — godkendes af Garant-Forsamlingen.

§ 16. Garant-Forsamlingen kan sammenkaldes af Bestyrelsesraadet, naar dette maatte anse det for ønskeligt. Den skal sammenkaldes til Behandling af Sager i Henhold til foranstaaende Paragraf 15 og har kun besluttende Myndighed med Hensyn til saadanne Sager.

§ 17. Garant-Forsamlingen skal indkaldes ved anbefalet Brev til den af hver enkelt Garant til Selskabet opgivne Adresse. Indkaldelsen skal ske med mindst 8 Dages Varsel og indeholde Meddelelse om Forhandlingsgenstandene.

§ 18. Paa Garant-Forsamlingen har hver Garant 1 Stemme for hvert 2000 Kr. Garantibeløb. Ved Afstemninger efter § 15 kræves til Vedtagelse $\frac{2}{3}$ af de afgivne Stemmer. Ved Garant-Forsamlingens Afholdelse skal iøvrigt anvendes Regler analoge med de for Aktionær-Generalforsamlingen under B fastsatte. — — —«

Det bestemtes derhos i § 39, at der, efter at alle Administrationsudgifter var afholdt og 5 pCt. Rente af den indbetalte Garantikapital udbetalt, af det aarlige Nettoudbytte skulde finde forskellige Afskrivninger og Henlæggelser Sted og til Aktionæerne udbetales 5 pCt. af Aktiekapitalen, og at der derefter, saavidt tilstrække kunde, skulde udbetales Garanterne $\frac{1}{2}$ pCt. af Garantikapitalen og endvidere, naar visse Tantièmebeløb og yderligere 1 pCt. af Aktiekapitalen var udbetalt, saavidt tilstrække kunde, skulde udbetales dem yderligere $\frac{1}{4}$ pCt. af Garantikapitalen.

Reglerne i §§ 6 og 8—10 findes uændrede i de nugældende Vedtægter, og Reglerne i §§ 15—18 findes uændrede i de nugældende Vedtægters §§ 13—16. Reglerne om Anvendelse af det aarlige Nettoudbytte er i Vedtægternes § 35 ændret derhen, at der efter forskellige Henlæggelser og Udbetalinger til Direktion og Personale, saavidt tilstrække kan, til Garanterne skal udbetales 5 pCt. af det indbetalte Beløb af Garantikapitalen, hvorefter der udbetales 5 pCt. af Aktiekapitalen til Aktionæerne og derefter $\frac{3}{4}$ pCt. af Garantikapitalen til Garanterne.

Paa en den 16. Marts 1943 afholdt Generalforsamling vedtoges det at ophæve Garantikapitalen fra 31. Marts 1943 at regne og at tilbagebetale Garanterne de indbetalte Beløb til Parikurs, og paa en, ligeledes den 16. Marts, afholdt Garantiforsamling forelagdes og vedtoges Generalforsamlingsbeslutningen med 239 Stemmer mod 82.

Ved Aktieselskabets Stiftelse tegnede Grosserer F. Bernth 10.000 Kr. Garantikapital, og efter hans Død er de herfor udstedte Garantibeviser overgaaet til hans Enke, Sagsøgerinden Enkefru Johanne Marie Bernth.

Sagsøgerinden, der ligesom de øvrige Garanter i Januar 1943 fra Aktieselskabet havde faaet Meddelelse om, at det overvejedes at ophæve Garantikapitalen, havde skriftligt protesteret herimod i en Skrivelse af 4. Februar 1943, og paa Generalforsamlingen stemte hun mod Forslaget om Garantikapitalens Ophævelse.

Efter Vedtagelsen af Beslutningen herom har hun ved Stævning af 12. April 1943 anlagt nærværende Sag, hvorunder hendes Paastand gaar ud paa, at Sagsøgte, Revisions- og Forvaltningsinstituttet A/S, tilpligtes at anerkende, at det nævnte Forslag ikke er gyldigt vedtaget.

Sagsøgte har nedlagt Paastand om Frifindelse.

Til Støtte for Paastanden har Sagsøgerinden anført, at den vedtagne Beslutning er ugyldig som stridende mod de om Aktieselskaber gældende Regler, jfr. navnlig Aktieselskabslovens § 57 c, idet hun mener, at Garantikapitalen er en Aktiekapital og som saadan ikke kan indløses. Hun har herved henvist til Vedtægternes § 6, hvori Garantikapitalen nævnes som en Del af Selskabets Kapital, § 10, hvorefter Garantikapitalen hæfter for Selskabets Forpligtelser, og til, at der kun kan udbetales Udbytte af Garantikapitalen, hvis Selskabet giver Overskud. Hun har ogsaa henvist til, at Vedtægterne ikke indeholder Regler om Opsigelse eller Tilbagebetaling af Garantikapitalen. Endelig har hun henvist til, at ingen af Garanterne udover det af vedkommende Garant tegnede Garantibeløb hæfter personligt, men kun med den af Garanterne tilvejebragte Fællesformue, og at Garantikapitalen saaledes efter Reglerne i Aktieselskabslovens § 1 maa anses som en Aktiekapital.

Til Støtte for Frifindelsespaastanden har Sagsøgte anført, at Garantikapitalen ikke er Aktiekapital og har herved henvist til, at Garantikapitalen ikke er fuldt indbetalt og ikke er indført i Aktieselskabsregisteret, at Garanterne ingen Indflydelse har paa Regnskabsaflæggelse og Overskudets Fordeling, at de ikke har Adgang til Generalforsamlingen og ingen Indflydelse paa Selskabets Ledelse udover, at Garantforsamlingens Samtykke kræves til Vedtægtsændringer. Det er derhos i Vedtægternes § 6 udtrykkeligt fastsat, at Selskabet ejes af Aktionærene. Da Beslutningen om Garantikapitalens Ophævelse er lovligt vedtaget og ikke strider mod nogen præceptiv Lovregel, formener Sagsøgte, at den er gyldig.

Retten finder at maatte give Sagsøgte Medhold i, at Garantikapitalen ikke kan betragtes som en Aktiekapital, og da den trufne Beslutning efter Sagsøgtes Vedtægter er lovligt vedtaget, maa den i Forhold til Sagsøgerinden være gyldig, og Sagsøgtes Paastand vil herefter være at tage til Følge.

Sagens Omkostninger findes Sagsøgerinden at burde betale til Sagsøgte med 400 Kr.

Nr. 103/1943. **A/S Banken for Sorø og Omegn**
(Landsretssagfører H. C. Langkjær)

m o d

Fabrikant **H. C. Sørensen** (Svane).

(Spørgsmaal om Erstatning for Tab ved Udbetaling af forfalsket Check).

Østre Landsrets Dom af 19. Februar 1943 (VII Afd.): Sagsøgte, A/S Banken for Sorø og Omegn, bør til Sagsøgeren, Fabrikant H. C. Sørensen, betale 2000 Kr. med Renter 5 pCt. aarlig fra den 31. Juli 1942, til Betaling sker, og Sagens Omkostninger med 200 Kr. Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde vil den være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale til Indstævnte med 300 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.
Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellanten, A/S Banken for Sorø og Omegn, til Indstævnte, Fabrikant H. C. Sørensen, med 300 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afgivelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Den 20. December 1940 udstedte Sagsøgeren, Fabrikant H. C. Sørensen, en Check paa 2000 Kr. til Skjoldnæsholm Godskontor. Han afsendte Checken, der var trukket paa Sagsøgte, A/S Banken for Sorø og Omegn, til Adressaten som almindelig Postforsendelse. Checken blev imidlertid stjålet fra en Postkasse og forfalsket saaledes, at den kom til at lyde paa »Vognmand V. Ørum« som Modtager. Med dette Navn blev Checken kvitteret paa Bagsiden og præsenteret i Banken, hvis Kasserer udbetalte dens Paalydende.

Da Banken har debiteret Sagsøgeren Beløbet, har denne under nærværende ved Retten for Sorø Købstad m. v. forberedte Sag paastaaet Banken dømt til Betaling af 2000 Kr. med Renter 5 pCt. p. a. fra Stævningens Dato, den 31. Juli 1942.

Til Støtte for sin Paastand har Sagsøgeren anført, at Risikoen ved den foretagne Forfalskning maa bæres af Sagsøgte, hvorhos han har gjort gældende, at Bankens Funktionærer ved ikke at kræve Legitimation af den Person, der præsenterede Checken til Udbetaling, har gjort sig skyldig i et erstatningsforpligtende Forhold, for hvilket Sagsøgte maa hæfte.

Sagsøgte har paastaaet sig frifundet og har til Støtte herfor henvist til de Vilkaar, der er paatrykt de Checkhæfter, som udleveres Kontohaverne i Banken, og hvorefter Banken ikke har Pligt til at paase, at Udbetalingen ikke sker til en uberettiget, medens Kontohaveren maa bære Tab hidrørende bl. a. fra Forfalskning af de ham udleverede Checks. Endvidere har Sagsøgte gjort gældende, at Sagsøgeren har udvist Uforsigtighed ved ikke at krydse Checken.

Der er under Sagens Forberedelse afgivet Vidneforklaring af Kasserer i den sagsøgte Bank, Ejnar Nielsen, og af Strafafsoner Søren Christian Hansen, der har hævet Checken. Ved de saaledes afgivne Forklaringer findes det ikke godtgjort, at der ved Beløbets Udbetaling i Banken blev afkrævet den paagældende nogen Legitimation. For Landsretten er der afgivet Forklaring af Sagsøgeren, der har forklaret, at han ikke, før den heromhandlede Forfalskning skete, brugte at krydse de Checks, han trak paa den sagsøgte Bank, og at der aldrig fra dennes Side er gjort Bemærkninger til ham i den Anledning.

Efter det oplyste findes Sagsøgeren ikke at have gjort sig skyldig i en Forsømmelse eller Uforsigtighed ved Udstedelsen eller Forsendelsen af den omhandlede Check, der kunde give Sagsøgte Føje til at debitere ham det Tab, Sagsøgte har lidt ved den stedfundne Udbetaling, og da de af Sagsøgte iøvrigt anførte Indsigelser findes at være uden Betydning for Sagens Afgørelse, vil der være at give Dom efter Sagsøgerens Paastand.

Sagens Omkostninger findes Sagsøgte at burde godtgøre Sagsøgeren med 200 Kr.

Onsdag den 24. Maj.

Nr. 26/1943. Gaardejer **Hans J. Jensen** (Hasle)

mod

Landmand **Axel Chr. Degn** (Teist efter Ordre).

(Betaling af Vederlag for Leje af Tørvemose).

Vestre Landsrets Dom af 30. November 1944 (III Afd.): Sagsøgte, Landmand Axel C. Degn, bør mod Betaling af 800 Kr. for Tiltale af Sagsøgeren, Gaardejer Hans M. Jensen, i denne Sag fri at være. Sagens Omkostninger ophæves. Det idømte udredes inden 15 Dage.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Vestre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde vil den være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde udrede efter Reglerne for beneficerede Sager som nedenfor anført.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

Appellanten, Gaardejer Hans J. Jensen, betaler i Salær for Højesteret til Højesteretssagfører Teist 200 Kr. samt de Landsretssagførerne Christensen og Fonager tillagte Salærer, henholdsvis 30 Kr. og 50 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Ved Skøde af 14. August 1941 erlivervede Sagsøgeren, Gaardejer Hans Jacob Jensen, Gunhildshøj, en Landejendom med tilhørende Mose, som den tidligere Ejer ved Kontrakt af 16. April 1941 havde udlejet til Sagsøgte, Axel Chr. Degn, Hornslet, saaledes at denne for Sæsonen 1941 havde Eneret til selv eller i Forening med andre at fremstille Tørv i Mosen. Ifølge en i Skødet indeholdt Bestemmelse indtraadte Sagsøgeren i Sælgerens Rettigheder og Forpligtelser vedrørende denne Kontrakt, i hvilken det bl. a. hedder:

»Afgiften for Retten er fastsat til Kr. 8000,00 -- een Gang for alle, og i denne Sum er inkluderet Vederlag for den anviste Liggeplads. Udlejerer skal derhos vederlagsfrit stille fornøden Hestekraft til Raadighed, dog ikke udover 3 Heste, og Udlejerer skal stille det fornødne Foder til Raadighed. — — —

Afgiften Kr. 8000,00 erlægges saaledes: Kr. 1500 den 1. Juli d. A., Kr. 1500 den 1. August d. A., Kr. 1500 den 1. September d. A. og Restafgiften Kr. 3500 den 1. Oktober d. A. — — —«

Det lykkedes ikke Sagsøgte at producere mere end 500 Tons Tørv (svarende til 1,5 Millioner Stk.), og da Betalingen for Tørvejord og Læggeplads ifølge § 3 i Bekendtgørelse af 10. Februar 1941 om Handel med Tørv, jfr. Bekendtgørelse af 2. April s. A. uanset tidligere truffet Aftale ikke maa overstige henholdsvis 5 Kr. for det til 1 Ton Tørv medgaaende Materiale og 300 Kr. pr. Td. Land Læggeplads, anser Sagsøgte sig kun pligtig at betale:

for Tørvene	2500 Kr.
for 4 Tdr. Land Læggeplads	1200 —
og for Leje af to Heste i 80 Dage	1600 —

ialt.... 5300 Kr.

I Overensstemmelse hermed har Sagsøgte, der har erlagt 4500 Kr., tilbageholdt den ifølge Kontrakten den 1. Oktober 1941 skyldige Betaling af 3500 Kr. og har derhos, inden nævnte Beløb forfaldt, i Overensstemmelse med Loven om Deponering stillet 800 Kr. til Raadighed for Sagsøgeren, saaledes at dette Beløb kun kan hæves mod samtidig Kvittering af Sagsøgeren og Sagsøgte eller deres respektive Sagførere.

Sagsøgeren, som anser Sagsøgte pligtig at betale den resterende Del af det aftalte Vederlag med 3500 Kr., har derpaa under nærværende Sag nedlagt Paastand paa, at Sagsøgte dømmes til at betale dette Beløb tilligemed Renter deraf 5 pCt. p. a. fra den 6. Januar 1942, indtil Betaling sker.

Sagsøgte har paastaaet sig frifundet mod Betaling af et Beløb efter Rettens Skøn, dog ikke over 800 Kr.

Til Støtte for sin Paastand har Sagsøgeren anført, at Bekendtgørelsen om Handel med Tørvedynd ikke kan finde Anvendelse i det foreliggende Tilfælde, idet Sagsøgte med Lethed kunde have produceret et saa stort Antal Tons, at Prisen for Tørvene pr. Ton ikke var blevet højere end den i Bekendtgørelsen fastsatte, og da det herefter er Sagsøgtes Fejl, at Produktionen ikke er fremmet tilstrækkeligt, maa Sagsøgte være pligtig at betale det aftalte Vederlag.

Det fremgaar af Sagens Oplysninger, at Sagsøgeren har ladet Mosen undersøge af Det danske Hedeselskab, der i en Rapport af 26. Januar 1942 har udtalt, at der formentlig vil være Raamaterialer til 13 Millioner Tørv i Mosen. Det er endvidere oplyst, at Sagsøgte, der producerede ialt 1.600.000 Stk. Tørv, begyndte Arbejdet den 5. Maj 1941, saa snart Frostene var gaaet af Mosen, og fortsatte til hen i August Maaned s. A. Arbejdsstyrken udgjorde foruden Sagsøgte og hans Hustru 5 Mand, Arbejdstiden varede fra 6¹/₂ Morgen til 5 Eftermiddag, og til Hjælp ved Produktionen benyttedes en Tørvepresse, der blev drevet ved en Generator, samt to Heste. Tørvepressen maatte et Par Gange repareres, hvilket hver Gang sinkede Arbejdet et Par Dage, og Generatoren maatte jævnlig efterses af en Montør, hvilket ligeledes medførte nogen Forsinkelse. Under Hensyn til de Vanskeligheder, der var forbundne med Pasning og Rensning af Generatoren, opgav Sagsøgte et Forsøg, han gjorde,

paa at indføre To-Holdsdrift i Mosen, og en Ansøgning fra ham om Tilladelse til at benytte Petroleum som Drivkraft blev afslaaet. Arbejdet i Mosen blev — efter hvad Sagsøgte og forskellige Vidner overensstemmende har forklaret— jævnlig sinket ved, at der brød Vand op i Mosen, hvilket nødvendiggjorde Flytning af Maskineriet.

Det i Bekendtgørelsen af 10. Februar 1942 indeholdte Forbud mod, at Vederlag for Materialer til Tørv uanset tidligere Aftale, i noget Tilfælde maa overstige 5 Kr. pr. Ton Tørv, der leveres fra Mosen, maa antages ogsaa at være gældende, naar Producenten har forpligtet sig til at betale et bestemt Vederlag for Udnyttelsen af en Mose, idet Parterne ellers kunde omgaa Bestemmelsen om Maksimalprisen. Der maa derfor tages Stilling til, om det aftalte Vederlag, naar der regnes med en saadan Produktion, som efter Omstændighederne maa anses rimelig, vil overskride Maksimalprisen, saaledes at Prisaftalen, dersom dette bliver Tilfældet, maa tilsidesættes.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvorvidt Sagsøgte har fremmet Produktionen paa forsvarlig Maade, bemærkes, at Det danske Hedeselskab paa Forespørgsel har udtalt, at en Produktion paa 1,5 Millioner Tørv i en Sæson maa betragtes som en forholdsvis lille Ydelse, selv om en Del Virksomheder ikke naaede mere, samt at en Tørvepresse som den benyttede med tilstrækkelig Trækkraft og 9 Timers daglig Drift kan producere 2 à 2½ Million Tørv i en normal Sæson.

Naar henses til de foreliggende Oplysninger om den Maade, hvorpaa Sagsøgte har fremmet Arbejdet, og de Vanskeligheder, der for Tiden er forbundne med at skaffe tilstrækkelig effektiv Trækkraft, skønnes Sagsøgte at have foretaget, hvad der efter Forholdene stod i hans Magt for at udnytte Mosen bedst mulig. Under disse Omstændigheder maa den mellem Parterne truffne Betalingsaftale, ifølge hvilken Prisen for Materiale til de producerede 500 Tons Tørv bliver 2700 Kr. højere end Maksimalprisen, tilsidesættes, og Sagsøgte vil alene kunne tilpligtes at betale Materialer med Maksimalprisen eller 2500 Kr. Idet Sagsøgtes Opførelse af Mellemværendet saaledes vil være at lægge til Grund, vil han i Overensstemmelse med den af ham nedlagte Paastand være at frifinde mod Betaling af 800 Kr.

Sagens Omkostninger findes efter Omstændighederne at burde ophæves.

En af de Voterende afgav saalydende

Dissens:

Jeg maa finde det godtgjort, at det i væsentlig Grad skyldes Sagsøgtes Anvendelse af en brugt Generator og en mindre god Presser, at der ikke, som ved Kontraktens Indgaaelse forudsat, blev etableret Drift i 2 Hold, hvilket bevirkede, at der produceredes færre Tørv end forudsat.

Efter Sagens Oplysninger, særlig det af Hedeselskabet oplyste, vil jeg mene, at lavt regnet maa man sætte det Kvantum Tørv, der burde have været produceret, til ca. 2 Millioner. Anslaaer man — ligeledes lavt regnet — dette Antal til en Vægt af 660 Tons, vil Sagsøgte have at betale 800 Kr. mere end af ham beregnet.

Jeg vil herefter tilpligte ham at betale 1600 Kr. til Sagsøgte tilligemed Renter af Beløbet 5 pCt. aarlig fra den 6. Januar 1942, indtil Betaling sker.

Sagens Omkostninger vil jeg tilpligte Sagsøgte at godtgøre Sagsøgeren med 200 Kr.

Torsdag den 25. Maj.

Nr. 161/1943. Fru **Bodil Svendsen** (Bierfreund)
mod
Gaardejer **Christen Winther** (Ingen).

(Spørgsmaal om Appellantindens Ret til Tilbagekøb af en solgt Ejendom).

Vestre Landsrets Dom af 5. April 1943 (II Afd.): Sagsøgte, Gaardejer Christen Winther, bør for Tiltale af Sagsøgerinden, Fru Bodil Svendsen, under denne Sag fri at være. I Sagsomkostninger betaler Sagsøgerinden til Sagsøgte 400 Kr., der udredes inden 15 Dage.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Vestre Landsret.

I Paadømmelsen har syv Dommere deltaget.

Det bemærkes, at det i Forpagtningskontrakten af 24. Juni 1941 bestemmes, at Forpagtningen ophører 1. April 1947 uden Varsel eller Opsigelse fra nogen af Siderne, og der er ved Siden heraf kun taget Forbehold om Ophør ved Forpagterens Død, Konkurs eller Misligholdelse.

Tre Dommere stemmer i Henhold til de i Dommen anførte Grunde, og idet de Højesteret forelagte nye Oplysninger ikke kan føre til andet Resultat, for at stadfæste Dommen.

To Dommere, der tiltræder, at Dommen stadfæstes, bemærker følgende:

Efter det siden Tilbagesalgstilsagnets Afgivelse mellem Parterne passerede, herunder navnlig Appellantindens stadige Misligholdelse af sine Betalingsforpligtelser og de i den Anledning førte Forhandlinger og trufne Aftaler, findes de naturlige Forudsætninger for Tilsagnets fortsatte Bestaaen at være bortfaldet og Indstævnte som Følge heraf frigjort for Tilsagnet.

To Dommere bemærker følgende:

Det Appellantinden af Indstævnte givne Løfte om Tilbagekøb af Ejendommen er ikke efter sin Ordlyd, hvorom Parterne er enige, bundet til nogen Tidsfrist. Efter Appellantindens daværende økonomiske Situation maatte Indstævnte regne med, at hun ikke foreløbig kunde gøre Brug af Løftet. Appellantinden, hvis Ønske om at forblive ved Ejendommen Indstævnte ikke ses paa noget Tidspunkt at have haft Grund til at betvivle, gjorde

Løftet gældende, da det saa ud til, at Indstævnte vilde gøre et alvorligt Forsøg paa at fjerne hende fra Ejendommen. Kravet om Løftets Opfyldelse kan herefter ikke anses for sent fremsat. Appellantinden kan derhos ikke ved sit Forhold i Tiden mellem Løftets Afgivelse og hendes Paaberaabelse af det antages at have villet give Aikald paa sin Ret efter Løftet eller at have givet Indstævnte tilstrækkelig Føje til at tro dette, hvorved bemærkes, at Indstævnte, saafremt han nærede en saadan Opfatelse, selv kunde have søgt at bringe Forholdet paa det rene. Endelig findes der ikke at være Føje til at anse Løftet bortfaldet ved det mellem Parterne senere passerede.

Herefter, og idet der ikke af Indstævnte under den Forudsætning, at Løftet stadig er bindende, er rejst nogen Indvending mod Appellantindens principale Paastand, stemmer disse Dommere for at tage denne til Følge.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.
 Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Den 2. December 1933 købte Sagsøgerinden, Fru Bodil Svendsen, Albæk, Landejendommen Matr. Nr. 15 a m. fl. af Albæk By og Sogn, som hun derefter drev sammen med sin Ægtefælle Jens Bernt Svendsen. Efterhaanden kom hun i økonomiske Vanskeligheder, i hvilken Anledning hun modtog forskellige Forstrækninger af Sagsøgte, Gaardejer Christen Winther, Albæk, der desuden havde paataget sig Kaution for et i Ejendommen indestaaende Banklaan. I Marts Maaned 1938 havde Sagsøgerinden paadraget Ejendommen Skatterestancer til et Beløb af ca. 4500 Kr., og da hun desuden havde undladt at berigtige de forfaldne Ydelser af de paa Ejendommen hæftende Prioriteter, lod Sparekassen for Randers By og Omegn, der havde 1. Prioritet for 27.000 Kr., den 15. Marts 1938 foretage Udlæg for de pr. December Termin 1937 forfaldne Renter og Afdrag. Parterne traf nu i det Øjemed at berigtige deres indbyrdes Mellemværende uden Afholdelse af Tvangsauktion den Ordning, at Sagsøgerinden ved endeligt Skøde, tinglyst den 4. April 1938, overdrog Gaarden til Sagsøgte for 61.000 Kr., der berigtigedes ved, at Køberen overtog

Færdig fra Trykkeriet den 14. Juni 1944.

G. E. C. Gads Forlag.

Triers Bogtrykkeri (Chr. & G. Lind). — København.

Højesteretstidende.

Udgivere: Højesterets Protokolsekretærer.

88. Aargang

Højesteretsaaret 1944.

Nr. 9

Torsdag den 25. Maj.

Pantegælden i Ejendommen — nemlig 16.000 Kr. til Landbobanken i Randers foruden den nævnte Sparekasseprioritet — medens det med Hensyn til Restkøbesummen i Skødet hedder, »at Køberen kontant har betalt 18.000 Kr., hvilket sidste Beløb dækker de Ejendommen paa-hvilende Restancer og Sælgers Refusionsbeløb til Køber.«

Efter at Skødet var underskrevet, indfandt Sagsøgte sig — enten samme Dag eller faa Dage efter — hos Sagsøgerinden og hendes Mand, ved hvilken Lejlighed han udtalte, at han, naar Sagsøgerinden saa sig i Stand til at købe Gaarden tilbage, ikke vilde stille sig i Vejen herfor, og at han ikke ønskede at tjene paa Salget, men vilde være tilfreds, naar han fik sit Udlæg tilbage.

Efter Salget blev Sagsøgerinden og hendes Mand boende paa Gaarden, som de fortsat drev, idet det var Sagsøgtes Hensigt, at der skulde oprettes en Forpagtningskontrakt, hvorved Sagsøgerinden forpligtede sig til at betale en aarlig Afgift af 7000 Kr., der omtrent vilde dække de paa Ejendommen hvilende Skatter og Afgifter samt Renter og Afdrag af Prioriteterne. Det trak imidlertid ud med Oprettelse af Forpagtningskontrakten, idet Sagsøgte efter sin Sagførers Raad oprindeligt stillede Krav om, at Sagsøgerinden skulde stille en Sikkerhed paa 7000 Kr. for de hende paa-hvilende Forpligtelser, hvilket Beløb det ikke lykkedes Sagsøgerinden at fremskaffe. Da Sagsøgerinden desuden paadrog Ejendommen betydelige Restancer, fremsatte Sagsøgtes Sagfører, Landsretssagfører Holger Nielsen, i en Skrivelse af 18. Oktober 1939 til Sagsøgerinden blandt andet Krav om, at hun senest den 25. Oktober 1939 maatte indbetale et Beløb af 3500 Kr., der ikke maatte tages af Ejendommen, men skaffes ad anden Vej, og han bemærkede derhos, at Forpagtningskontrakt, naar dette Beløb var indbetalt, kunde indgaas saaledes, at Sagsøgerinden nøjedes med at stille et Pantebrev paa ca. 1200 Kr., hun havde i en Havelod i Dronningborg, som Sikkerhed for sine Forpligtelser. Der blev derpaa den 25. s. M. paa Landsretssagfører Holger Niensens Kontor indgaaet en Overenskomst mellem Parterne, hvorved Sagsøgerinden forpligtede sig til senest den 28. s. M. at deponere 3500 Kr. af Restancerne, der opgjordes til 5777 Kr., saaledes at det deponerede Beløb maatte udbetales Sagsøgte, samtidig med at der oprettedes Forpagtningskontrakt. Sagsøgerinden fremskaffede de 3500 Kr., men berigtigede ikke Resten af Restancen, og af den Grund blev to Koncepter, som Sagsøgtes Sagfører havde udfærdiget til en Forpagtningskontrakt og til en Deklara-

tion angaaende Forkøbsret for Sagsøgerinden til at købe den omhandlede Ejendom for samme Pris, som Sagsøgte kunde opnaa hos Trediemand, ikke underskrevet af Parterne. Først den 24. Juni 1941 blev der oprettet Forpagtningskontrakt, idet Sagsøgte opgav Kravet om, at Sagsøgerinden skulde stille Sikkerhed for sine Forpligtelser ifølge Kontrakten og for et Beløb af 5400 Kr., som Sagsøgerinden ifølge en samtidig oprettet Skylderklæring erkendte at skyldte i forfalden Afgift. Ved denne Lejlighed var der ikke Tale om den fornævnte Forkøbsret.

Da Sagsøgerinden misligholdt sine Forpligtelser ifølge Forpagtningskontrakten og Skylderklæringen, indgav Sagsøgte i den følgende Tid to Gange Rekvisition til Fogden for Rougsø m. fl. Herreder om, at hun maatte blive udsat og han indsat i Besiddelsen af Ejendommen, men ved Fogdens Kendelser af 29. August 1941 og 19. September s. A. blev Sagsøgtes Begæring, uanset at Sagsøgerinden stadig var i Restance, paa Grund af forskellige i Kendelserne nærmere anførte Omstændigheder ikke taget til Følge.

Paa Grund af den almindelige Stigning i Priserne paa Landejendomme er den paagældende Ejendom nu betydelig mere værd, end da Sagsøgerinden overdrog den til Sagsøgte, i hvilken Forbindelse bemærkes, at Sagsøgte har forhandlet med en Lysthavende om at sælge den for ca. 95.000 Kr. Sagsøgerinden, der stadig er i Restance med sine Betalinger, og som derfor maa regne med, at Sagsøgte vil bringe Forpagtningsforholdet til Ophør, har nu gjort gældende, at Sagsøgte ifølge det fornævnte af ham kort efter Skødets Underskrift givne Løfte er pligtig at sælge Gaarden tilbage til hende for samme Købesum, som han i sin Tid gav for den. Idet hun endvidere har anbragt, at de Betalinger, herunder Afdrag paa den i Gaarden indestaaende Pantegæld, hun har præsteret, i det store og hele modsvarer Sagsøgtes Tilgodehavende hos hende, har hun under nærværende Sag nedlagt Paastand paa, at Sagsøgte tilpligtes at tilbageskøde hende Ejendommen Matr. Nr. 15 a Albæk By og Sogn for en Købesum af 61.000 Kr. Subsidiært har hun paastaet Sagsøgte tilpligtet at betale hende et Beløb efter Rettens Skøn, ikke over 59.000 Kr., tilligemed Renter af Beløbet 5 pCt. aarlig fra den 2. Maj 1942, indtil Betaling sker.

Sagsøgte har paastaet sig frifundet for Sagsøgerindens Tiltale.

Sagsøgte har som Part forklaret, at han, skønt han ikke fastsatte nogen Tidsgrænse for Gyldigheden af det af ham afgivne Løfte, mener, at Sagsøgerinden straks maatte have benyttet sig af hans Tilbud, dersom hun vilde støtte noget Ret paa det. Hvad Sagsøgerinden svarede, da han gav Løftet, husker han ikke, men han tror ikke, at hun reagerede ved at sige Tak eller lignende. Ved Forhandlingerne paa Landsretssagfører Nielsens Kontor i Oktober Maaned 1939 om Oprettelse af en Forpagtningskontrakt blev der ikke talt om Løftet, som efter Sagsøgtes Mening paa dette Tidspunkt var bortfaldet for længe siden, men Sagsøgerinden ytrede da Ønske om at faa en Forkøbsret ved Siden af Forpagtningskontrakten, hvilket Sagsøgte imødekom, idet han erklærede sig villig til, dersom han vilde sælge Gaarden, først at tilbyde den til Sagsøgerinden for samme Pris, som han kunde opnaa hos Trediemand. Da Forpagtningskontrakten, uanset at Sagsøgerinden ikke havde opfyldt sine Forpligtel-

ser, blev oprettet den 24. Juni 1941, blev Forkøbsretten ikke bragt paa Bane. Ved en senere Lejlighed spurgte Sagsøgerindens Mand Sagsøgte, om han vilde sælge Gaarden for 90.000 Kr., hvortil Sagsøgte svarede, at det vidste han ikke.

Sagsøgtes Sagfører, Landsretssagfører Holger Nielsen, har som Vidne forklaret, at han har udfærdiget Skødet fra Sagsøgerinden til Sagsøgte, og at der allerede, da dette skete, var Tale om, at hun skulde forpagte Ejendommen. Betingelserne herfor drøftedes, men Forpagtningskontrakt blev dog ikke udfærdiget, saa vidt Vidnet husker, fordi Tiden ikke tillod det. Vidnet er sikker paa, at det af Sagsøgte givne Løfte om Tilbage-skødning af Ejendommen, dersom han blev holdt skadesløs, var at forstaa saaledes, at Ejendommen enten skulde bortforpagtes eller tilbage-skødes. Det var efter Sagsøgerindens Begæring, at Vidnet ved en senere Lejlighed konciperede en Deklaration om Forkøbsret for hende, og Vidnet er sikker paa, at hun ikke da sagde noget som helst om, at hun mente at have Ret til at faa Ejendommen overdraget mod at holde Sagsøgte skadesløs. Inden der blev indgivet Begæring om Udsættelsesforretning hos Sagsøgerinden, anmodede Sagfører Hansen, Grenaa, paa hendes Vegne Vidnet om, at Forretningen maatte blive frafaldet, og da Vidnet afslog dette, sagde Sagfører Hansen, at der var Mulighed for, at Sagsøgerinden kunde faa Hjælp til at købe Ejendommen, men han paa-beraabte sig ikke, at hun havde en særlig Køberet til den.

Sagsøgerinden har som Part forklaret, at hun, da det af Sagsøgte givne Løfte ikke var tidsbegrænset, stadig anser det for gældende. Hun erindrer ved Mødet paa Landsretssagfører Nielsens Kontor i Oktober Maaned 1939 at have set Udkast til en Deklaration om en Forkøbsret for hende. Hun skrev ikke det paagældende Dokument under, fordi det ikke blev forlangt af hende, og da hun, — som hun har forklaret — regnede med, at hun kunde holde sig til det af Sagsøgte givne Løfte, fandt hun ikke Anledning til at tage Afstand fra Dokumentets Indhold. Sagsøgerinden erindrer, at hun kort før Foretagelsen af den første Fogedforretning i Efteraaret 1941 spurgte Sagsøgte, om han vilde sælge hende Gaarden med en Fortjeneste paa 5 à 6000 Kr.

Sagsøgerindens Ægtefælle, Jens Bernt Svendsen, har som Vidne forklaret, at Sagsøgte to til tre Dage efter Underskriften af Skødet indfandt sig hos Vidnet og Sagsøgerinden, og at Sagsøgte ved denne Lejlighed sagde: »Nu har jeg faaet Skøde paa det, men den Dag jeg faar mine udlagte Penge tilbage, skøder jeg Gaarden tilbage«. Vidnet husker ikke, om han og Sagsøgerinden formelig takkede, men de var begge to rørte over Sagsøgtes Ædelmodighed. Fra Forhandlinger, der havde fundet Sted i Randers umiddelbart før den første Udsættelsesforretning, vidste Vidnet, at Sagsøgte overfor Sagsøgerinden og Sagfører Hansen i Grenaa havde fastsat Gaardens Pris for fremmede til 120.000 Kr. og for Sagsøgerinden til 100.000 Kr., og ud fra denne Viden spurgte han kort efter Sagsøgte, om denne kunde tænke sig til at lade Sagsøgerinden faa Gaarden for 90.000 Kr.

Efter Sagens Oplysninger findes Sagsøgerinden ikke med Føje at have kunnet forvente, at Sagsøgte vilde tilbageskøde hende Gaarden, med mindre hun gjorde Løftet gældende inden en rimelig Tid efter dets Af-

givelse. Da dette ikke er sket, og da hertil yderligere kommer, at Sagsøgte efter Sagsøgerindens Optræden maatte regne med, at hun ikke længere mente at kunne støtte nogen Ret paa Løftet, vil Sagsøgte, idet der ej heller findes Grundlag for Sagsøgerindens subsidiære Paastand, i Overensstemmelse med den af ham nedlagte Paastand være at frifinde for Sagsøgerindens Tiltale under denne Sag.

Sagens Omkostninger findes Sagsøgerinden at burde betale Sagsøgte med 400 Kr.

Nr. 348/1943. Foreningen »**Socialt Boligbyggeri**«
(Landsretssagf. C. B. Christoffersen)
m o d
Maskinsmed **Børge Jensen** (Bierfreund).

(Betaling af Varmebidrag).

Dom afsagt af Boligrettens II Afd. 4. Februar 1943: Sagsøgte, Maskinsmed Børge Jensen, bør inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse til Sagsøgerne, Foreningen »Socialt Boligbyggeri«, betale 35 Kr. med Renter af Beløbet 5 pCt. aarlig fra den 2. September 1942 at regne, til Betaling sker, men bør iøvrigt for Tiltale af Sagsøgerne under nærværende Sag fri at være. Sagsøgerne bør inden en Maaned efter Dommens Afsigelse foretage fornødne Isoleringsforanstaltninger i Soveværelset i den af Sagsøgte lejede Lejlighed, Bøllegaards Allé Nr. 15, 1. Sal til højre. Sagsøgerne bør inden 15 Dage efter Dommens Afsigelse til Sagsøgte betale Sagens Omkostninger med 200 Kr.

Østre Landsrets Dom af 11. November 1943 (II Afd.): Indstævnte, Maskinsmed Børge Jensen, bør til Appellanten, Foreningen »Socialt Boligbyggeri«, betale 35 Kr. med Renter 5 pCt. p. a. fra den 2. September 1942, til Betaling sker. Appellanten bør til Indstævnte betale 300 Kr. Iøvrigt bør Parterne for hinandens Tiltale i Sagen fri at være. I Henseende til Sagsomkostninger for Boligretten bør dennes Dom ved Magt at stande. I Sagsomkostninger for Landsretten betaler Appellanten til Indstævnte 200 Kr. Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret gaar Appellantens Paastand ud paa Frifindelse, forsaavidt angaar Indstævntes Krav om Erstatning eller Afslag i Lejen. Iøvrigt paastaar Appellanten Dommen stadfæstet.

Indstævnte paastaar Dommen i det hele stadfæstet.

Fra Indstævntes Side er det ubestridt, at der ikke kan paa-peges Mangler ved Opførelsen af den paagældende Gavlmur

eller ved de hertil anvendte Materialer, og Indstævnte bestrider ej heller, at den konstaterede Transmissionskoefficient er normal.

Efter Dommens Afsigelse er der afholdt nyt Syn og Skøn, og de udmeldte Skønsmænd har i en den 25. Februar 1944 afgivet Erklæring bl. a. udtalt følgende:

»Fugten er uden Tvivl et Tilfælde af Fortætningsfugt, der er opstaaet paa Grund af følgende Forhold, der sikkert alle har været medvirkende Aarsager:

a. Utilstrækkelig Udluftning.

b. De kolde Vintre, der fulgte efter at Bygningen var taget i Brug.

c. Bygningens Ydervægge har rimeligvis været meget lidt udtørret. Bygningen er nemlig opført paa en Aarstid med megen Regn, desuden er Bygningens Etageadskillelser udført som Hulstendæk, et Forhold, der bevirker, at der tilføres Bygningen større Vandmængde, end hvis Etageadskillelsen var udført som Træbjælkelag.«

Skønsmændene har videre udtalt, at det absolut ikke er almindeligt, at der opstaaer alvorlige Fugtpletter i Nybygninger, men Udtørringen af dem har dog ofte taget meget længere Tid end paaregnet, og der kan, alt efter Omstændighederne, gaa fra et til tre Aar, før Murværket er tørt. De har i denne Forbindelse tilføjet, at de er bekendt med, at der i de sidste Aar er forekommet flere Tilfælde af Fugt paa Ydervægge i Nybygninger end tidligere og særlig i Soveværelser. Skønsmændene har sluttelig udtalt, at de ikke anser det omhandlede Soveværelses Vægge for at være fugtige mere; det maa antages, at Muren nu er udtørret, og at Fugtigheden vil kunne holdes borte ved normal Udluftning. Lejligheden maa anses fuldtud forsvarlig til Beboelse, ogsaa for en Familie med Børn.

Fem Dommere bemærker følgende:

Efter det saaledes foreliggende og efter de Oplysninger, der indeholdes i den i Dommen nævnte Erklæring fra Københavns Boligtilsyn, samt da der ikke findes Holdepunkter for at antage, at Murene ved dette Byggeforetagende har været ringere udtørret, end det under de givne Forhold kunde ventes, finder de ikke, at der er Grundlag for Indstævntes Krav om en særlig Godtgørelse for Mangler ved det lejede.

Disse Dommere stemmer derfor for at tage Appellantens Paastand om Frifindelse til Følge, iøvrigt stemmer de for at stadfæste Landsrettens Dom, herunder ogsaa med Hensyn til Sagens Omkostninger, medens Sagens Omkostninger for Højesteret findes at burde ophæves.

Fire Dommere bemærker følgende:

Efter det foreliggende, særlig den af Skønsmanden, Civilingeniør Gotthardt i Boligretten afgivne Forklaring i Forbindelse med Udtalelserne i det sidste Skøn, maa der gaas ud fra, at Soveværelset paa Grund af Fugtdannelse i længere Tid efter Indflytningen har været uanvendeligt, hvilket ikke kan antages at skyldes

Forsømmelighed fra Indstævntes Side med Hensyn til Udluftning, eller noget andet Forhold, der kan lægges ham til Last. Herefter findes Indstævnte i Henhold til Lejelovens§ 15, Stk. 4, at maatte have Krav paa et Afslag i Lejen, og idet dette skønnes passende at kunne ansættes til det ham ved Landsrettens Dom tilkendte Beløb, stemmer disse Dommere for at stadfæste Dommen i dens Helhed.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Appellanten, Foreningen »Socialt Boligbyggeri«, bør for Tiltale af Indstævnte, Maskinsmed Børge Jensen, i denne Sag fri at være.

Iøvrigt bør Landsrettens Dom ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for Højesteret ophæves.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Præmisserne til Boligrettens Dom er saalydende:

Under nærværende Sag paastaar Sagsøgerne, Foreningen »Socialt Boligbyggeri«, Sagsøgte, Maskinsmed Børge Jensen, der er Lejer i den Sagsøgerne tilhørende Ejendom, Bøllegaards Allé Nr. 15, kaldet »Kantorparken«, dømt til at betale Selskabet 116 Kr. 96 Øre med Renter 5 pCt. aarlig fra Sagens Anlæg den 2. September 1942 at regne, til Betaling sker. Det paastævnte Beløb udgør det Sagsøgte for Varmesæsonen 1940/41 ifølge Ejendommens Varmeregnskab paahvilende Restvarmebidrag.

Sagsøgte paastaar sig frifundet, idet han til Støtte for denne Paastand anfører, at han fra Ejendommens Side er blevet opfordret til at fyre kraftigt og lufte ud i Lejlighedens Soveværelse, der siden Sagsøgtens Indflytning har været angrebet af Fugt, og at Ejendommen har lovet ham at betale Varmeforbruget, saa længe der var fugtigt.

Sagsøgte nedlægger derhos selvstændig Paastand paa, at Sagsøgerne tilpligtes at foretage fornødne Isoleringsarbejder i det paagældende Værelse, hvorhos Sagsøgte paastaar sig tilkendt et passende Beløb efter Rettens Skøn, dog ikke over 300 Kr., for Afsavn af Værelset, der i den forløbne Vid har været uanvendeligt paa Grund af den omtalte Fugt.

Sagsøgerne paastaar sig frifundet for disse Krav.

Sagsøgte har været Lejer i Ejendommen siden Foraaret 1940, paa hvilket Tidspunkt den var nyopført. Det blev ved Lejemaalets Indgaelse betinget, at Lejeren havde mindst tre Børn.

Der har under Sagen været afholdt sagkyndigt Syn og Skøn.

I den af Skønsmanden, Civilingeniør C. Gotthardt, den 13. November 1942 afgivne Skønserklæring udtales følgende:

»Det i Skønstemaet omhandlede Soveværelse blev besigtiget. Det blev konstateret, at Ydermurene ved Nordøsthjørnet var belagt med

Mug, mest udpræget i en Afstand af ca. 0,5 m til begge Sider fra Hjørnet. Gavlmuren, der vender mod Nord, havde endvidere Mugpletter ved Loft og enkelte ved Gulvet. Gavlmuren i Lejlighedens Opholdsstue viste ingen unormale Tegn paa Fugtighed.

Ved en Undersøgelse af Nordvesthjørnets Murværk udvendig forefandt ingen unormale Utætheder i Fugningen, udover et mindre Hul i Fugningen ved en Hage, som fastholder et udvendigt Tagnedløb ved Hjørnet af Østfacaden.

Der gaves Parterne Lejlighed til at udtale sig. Det blev herefter oplyst, at Lejligheden har været beboet siden 1. April 1940, og at Værelset om Vinteren har været opvarmet og udluftet om Dagen. Sagsøgte oplyste endvidere, at Radiatoren giver rigelig Varme i Værelset.

Efter Skønsforretningen har jeg fra Sagsøgerens Sagfører modtaget en Bygningstegning af Lejligheden med tilhørende Arbejdsbeskrivelse. Det fremgaar heraf og af det ved Skønsforretningen iagttagne, at de paagældende Ydermure er udført som $1\frac{1}{2}$ Stens Mure, fuget udvendig og pudset og tapetseret indvendig.

Endvidere har jeg konfereret med Murerlaugets Oldermænd, Murermester Eising, om Sagen.

Paa Grundlag af det foreliggende Materiale og det ved Synsforretningen konstaterede, besvares de Skønsmanden forelagte Spørgsmaal efter bedste Evne og Overbevisning saaledes:

Spørgsmaalet: Hvorvidt det er nødvendigt at foretage Isolationsarbejder i Soveværelset i Sagsøgte Lejlighed, samt hvori disse skal bestaa,

besvares saaledes:

De paa Væggen iagttagne Mugdannelser skyldes Fugtighed paa Væggene, som maa formenes at være et Kondensationsfænomen. Udførelsen af Ydermure i Beboelseslejligheder af $1\frac{1}{2}$ Stens Tykkelse er ganske almindeligt, men giver nu og da Anledning til tilsvarende Fugdannelser, som her, navnlig i de første Aar efter Husenes Opførelse. Grunden til, at Fugten opstaar nogle Steder og ikke andre, er utvivlsomt den, at Ydermurenes indvendige Overfladetemperatur de paagældende Steder er lavere end Dugpunktet for Stueluften om Vinteren, saaledes at Stueluften stadig afgiver Fugtighed til Muren, hvorved Betingelserne for Mugdannelse er til Stede. Aarsagen til, at den paagældende Gavlmurs indvendige Overfladetemperatur ved Mugpletterne er lavere end andre Steder, maa formentlig søges i

1) at Transmissionskoefficienten for Murværket i det paagældende Hjørne tilfældigvis er højere end for det øvrige Murværk,

2) at Nordøsthjørnet var mest udsat under den Øst- og Nordøstenvind, som har været fremherskende de sidste Vintre, og

3) den forøgede Vindhastighed, som opstaar ved Blæstens Passage imellem denne Gavl og den nord for liggende Bloks Sydavl.

Ulempen skønnes at kunne afhjælpes ved Isolering af Ydermurene i det paagældende Værelse med ca. 12 mm Isolationsplader, for Eksempel Danatexplader med $\lambda = 0,036$, anbragt paa Lister. De med Mug befængte Arealer bør forinden overstryges med et mugdræbende Middel.

Selv om det i mange lignende Tilfælde har vist sig, at tilsvarende Fugtdannelser er ophørt af sig selv nogle Aar efter, at de paagældende Huse er taget i Brug, skønnes det, under Hensyn til, at Værelset har været baade opvarmet og udluftet af Lejeren, nødvendigt at foretage den nævnte Isolation.«

Skønsmanden har i Retten udtalt, at han ikke kan udtale, at der ikke har været luftet ud og varmet op i det paagældende Værelse, samt at Fugten efter hans Formening ikke vil forsvinde af sig selv, selv om der bliver luftet ud og fyret i Værelset. Som nærmere Begrundelse herfor har Skønsmanden anført, at Ejendommens Beliggenhed formentlig er af Betydning for Fugtdannelsen, idet denne maaske ikke vilde være indtruffet, saafremt Ejendommen havde ligget et andet Sted.

Skønsmanden har karakteriseret Fugten som et ret groft Tilfælde af Fugtdannelse. Han har om Værelset forklaret, at han i hvert Tilfælde ikke vilde benytte det.

Det er oplyst, at samtlige Lejligheder i Ejendommen, der er beliggende ligesom Sagsøgtes Lejlighed, er befængt med Fugt paa samme Maade. Fugten har vist sig baade i Lejligheder, hvis Beboere har Børn, og i Lejligheder, hvis Beboere ikke har Børn, saaledes at Spørgsmaalet om en mulig hyppigere Vask i de førstnævnte Lejligheder kan lades ude af Betragtning.

Sagsøgte har som Part forklaret, at han allerede i September Maaned 1940 talte med Ejendommens Inspektør om Fugtdannelsen. Inspektøren indrømmede, at der var fugtigt, og bad Sagsøgte fyre og lufte ud. Paa Sagsøgtes Spørgsmaal om, hvem der skulde betale den Varme, der gik med, svarede Inspektøren, at Selskabet selvfølgelig skulde betale, saa længe der var fugtigt. Sagsøgte har derfor ikke været interesseret i at spare paa Varmen, og han har i samtlige Vintre fyret kraftigt og luftet ud 3 à 4 Gange daglig ca. en halv Time hver Gang, en Foranstaltning, der ogsaa var nødvendig for at undgaa, at hele Lejligheden lugtede af Mug, hvilket den øjeblikkelig kom til, hvis de ikke passede den hyppige Udluftning. Opfordringen til at fyre er senere i Januar Maaned 1941 blevet gentaget overfor Sagsøgte, uden at det dog har hjulpet. Værelset har i de forløbne Aar været ubrugeligt, bortset fra Sommermaanederne.

Ejendommens Inspektør, Martin Rasmussen, har som Vidne forklaret, at det er rigtigt, at han opfordrede Sagsøgte til at bruge Varme for at faa Fugtigheden ud, og at han lovede Sagsøgte en Dekort paa Varmeregnskabet i den Anledning. Han nævnede dog ikke noget bestemt Beløb.

Det er oplyst, at Sagsøgerne har givet Sagsøgte et Afslag paa Varmeregningen paa 35 Kr., svarende til tre Maalerstreger. Sagsøgtes samlede Forbrug i Soveværelset har udgjort 14,8 Streger. Det paa-stævnte Beløb udgør Vederlaget for de resterende 11,8 Streger.

Efter den Opfordring, der er givet Sagsøgte til at fyre for at udlufte Værelset for Fugt i Forbindelse med Løftet om en Dekort paa Varmeregnskabet i denne Anledning, finder Retten, at den Sagsøgte ydede Dekort er for ringe. Naar henses til, at det drejer sig om et Soveværelse, findes Sagsøgte skønsmæssigt kun at burde betale 35 Kr. som Andel i Udgifterne til Opvarmningen, og Sagsøgte vil derfor kun være at dømme til at betale Sagsøgerne dette Beløb.

Naar derhos henses til Skønsmandens Udtalelse om, at det ikke kan antages, at Fugten vil fortage sig af sig selv, selv om der fyres og luftes ud, og til, at der nu er hengaaet omtrent 3 Aar, uden at Fugten har fortaget sig, finder Retten endvidere, at der bør gives Sagsøgte Medhold i hans Paastand om, at Sagsøgerne bør foretage fornødne Isoleringsarbejder i Værelset, idet Fugten efter Skønsmandens Udtalelse maa antages at ville forsvinde ved Foretagelsen af Isoleringsforanstaltninger. Fristen for Arbejdernes Udførelse findes passende at kunne ansættes til en Maaned.

Derimod finder Retten ikke, at der, da Fugtdannelsen ikke kan antages at skyldes Fejl ved Bygningens Opførelse eller ved de anvendte Materialer, foreligger tilstrækkeligt Grundlag til at tilkende Sagsøgte nogen Erstatning for Afsavn af Værelset i den forløbne Tid.

I Sagsomkostninger findes Sagsøgerne at burde betale Sagsøgte, der har afholdt Udgifterne ved Skønnet, 200 Kr.

En af Dommerne afgav saalydende

Dissens:

Da nærværende Sag drejer sig om en — saa godt som — ny Ejen-
dom, opført under Bygningsmyndighedernes Kontrol og efter Bygge-
loven, kan jeg ikke tiltræde, at det allerede nu paabydes Sagsøgerne at
foretage omfattende og kostbare Isoleringsforanstaltninger, før man har
forvisset sig om, at den i Lejligheden konstaterede Fugtighed paa naturlig
Maade fjernes. Da det drejer sig om en Lejlighed, der er beboet — og
hele Tiden har været beboet — af en børnerig Familie, og hvor der ofte
tørres Tøj i Lejligheden, kan dette — i høj Grad — være medvirkende
til Fugtpletternes Tilstedeværelse. Og endelig er det ikke bevist, at Sag-
søgte har været tilstrækkelig omhyggelig med Udluftningen af Lejlig-
heden. De øvrige Bestemmelser i Dommen kan jeg tiltræde.

Landsretsdommens Præmisser er saalydende:

Den indankede Dom er afsagt den 4. Februar 1943 af Boligrettens
II. Afdeling og med Justitsministeriets Tilladelse af 15. Februar 1943 paa-
anket af Foreningen »Socialt Boligbyggeri«, der paastaar Dommen ændret
i Overensstemmelse med sin for Boligretten nedlagte Paastand. Ind-
stævnte, Maskinsmed Børge Jensen, paastaar Boligrettens Dom stad-
fæstet, dog at han gentager sin Paastand om, at der yderligere i Erstat-
ning for Afsavn af Soveværelset af hans i Sagen omhandlede Lejlighed
tillægges ham et Beløb efter Rettens Skøn, dog ikke over 300 Kr., hvil-
ket Erstatningskrav nu nærmere angives at angaa Tidsrummet indtil dets
Fremsættelse for Boligretten den 21. Januar 1943.

Efter Udmeldelse af Landsretten har Professor ved Den polytekniske
Lærestalt F. C. Becker afgivet en Erklæring af 24. August 1943, i hvil-
ken han — efter at have givet en teknisk Oversigt over de Forhold, der
kommer i Betragtning ved Fortætning af Stueluftens Fugtighed paa

Vinduer og Ydermure — paa Grundlag af en Undersøgelse dels den 1. Juli 1943 af Indstævntes Bolig, dels i Juli og August 1943 af ialt 14 Boliger i samme Ejendom og forskellige andre Ejendomme tilhørende Appellanten udtaler:

»Indstævntes Bolig — Bøllegaards Allé 15, 1. Sal — bestaar af Opholdsværelse med Nettorumfang ca. 46 m³ (Vinduer og Altandør, begge med enkelt Glas, med samlet Areal ca. 6,0 m², vender mod Vest), Soveværelse med Nettorumfang ca. 32 m³ (Vindue med enkelt Glas og Areal ca. 1,8 m² vender mod Øst og er forsynet med en Trækrude med Areal ca. 0,1 m²) og Kammer med Nettorumfang ca. 21 m³ (Vinduet svarer til Soveværelsets Vindue).

Samtlige 3 Værelses Vægge er tapetserede. Opholdsværelse og Soveværelse begrænses mod Nord af en 1½ Sten tyk Gavlmur; mellem disse Værelser er Boligens Closet- og Styrtebadsrum beliggende med Vindue mod Nord i nævnte Gavlmur.

Gavlmuren viste i Soveværelset — og kun i Soveværelset — udprægede Tegn paa, at Muren havde været fugtig, idet Tapetet flere Steder var løsnet fra Muren og store Partier af dette var angrebet af Mug, ikke alene i Murens Hjørner (af hvilke Nordøsthjørnet havde Mugpletter paa et samlet Areal af ca. 0,7 m²), men ogsaa — omend mindre fremtrædende — paa flad Væg i Afstand fra Murens Hjørner. Soveværelsets andre Vægge — ligesom Væggene i Boligens andre Værelser — viste intet Tegn paa Fugtighed.

Indstævnte, der har beboet Boligen siden Ejendommens Færdiggørelse April 1940, oplyste, at Gavlmurens Fugtighed i Soveværelset fremkom om Vinteren og fortog sig om Sommeren, at han oprindeligt havde benyttet Soveværelset som Sovested for 3 Børn i Alderen 8—11 Aar, at han senere fandt det uforsvarligt at lade Børnene sove i Soveværelset om Vinteren, og at han derfor om Vinteren benyttede Kammeret som fælles Sovested for 2 Voksne og 3 Børn.

Bøllegaards Allé 15, Stuen. Gavlmuren mod Nord i Soveværelset har været fugtig, dels ved Hjørnerne og dels langs Gulvet; under Soveværelset findes et Kælderrum til Skarnkasser, der gennem en aaben Rist staar i Forbindelse med det Fri. Værelset benyttedes om Dagen som Opholdsværelse, og om Natten som Sovested for 2 Voksne.

Bøllegaards Allé 15, 2. Sal. Gavlmuren mod Nord i Soveværelset har været fugtig, dels i Hjørnerne og dels langs Loftet samt bag Møbler; over Soveværelset findes et uopvarmet Tagrum. Værelset benyttedes om Dagen delvis som Opholdsværelse, og om Natten som Sovested for 3 Børn.

Bøllegaards Allé 17, 1. Sal. Gavlmur mod Syd i Soveværelset har været fugtig i det syd-østlige Hjørne.

Bøllegaards Allé 17, Stuen. Gavlmur mod Syd i Soveværelse har været fugtig i det syd-østlige Hjørne, navnlig bag Møbler.

Bøllegaards Allé 33, 1. Sal. Gavlmur mod Nord i Soveværelset viste ingen Tegn paa Fugtighed; Værelset tjente som Sovested for 2 Voksne.

Bøllegaards Allé 33, Stuen. Gavlmur mod Nord i Soveværelse har været fugtig bag Møbler i det nordøstlige Hjørne; Værelset tjente som Sovested for 3 Voksne.

Gavlmur mod Nord i Opholdsværelse har været fugtig bag Møbler i Hjørnet ind til et uopvarmet Styrtebadrum; Beboerne mente, at Fugtigheden havde været fremtrædende i Sommeren 1942.

Emdrupvej 137, 1. Sal. Gavlmur mod Syd i Soveværelse har været fugtig i det syd-østlige Hjørne og under Loftet; oven over Soveværelset findes et uopvarmet Tagrum.

Ryparken 98, 1. Sal. Gavlmur mod Nord i Soveværelse har været fugtig i det nord-østlige Hjørne; Værelset tjente til Sovested for 2 Voksne og 1 Barn. Gavlmur i Opholdsværelse har været fugtig i det nord-vestlige Hjørne. Beboerne mente først at have iagttaget Fugtigheden i Vinteren 1942/43.

Østbanegade 151, 5. Sal. Gavlmur mod Øst i Soveværelse har været fugtig fortrinsvis bag Møbler. Værelset tjente til Sovested for 2 Voksne og 3 Børn.

Østbanegade 151, 4. Sal. Der kunde ikke iagttages Tegn paa Fugtighed.

Østbanegade 151, 3. Sal. Gavlmur mod Øst i Soveværelse og Opholdsværelse har i mindre Grad været fugtig, fortrinsvis bag Møbler.

Østbanegade 151, Stuen. Gavlmur mod Nord og Øst har været fugtig bag Møbler.

Dybendalsvej 62, Stuen. Gavlmur mod Nord i Soveværelse har været fugtig i det nord-østlige Hjørne. Værelset var Sovested for 2 Voksne og 1 Barn. Gavlmur i Opholdsværelse har været fugtig langs med Gulvet i hele sin Længde; under Opholdsværelset findes et Kælderrum til Skarnkassen, der gennem en aaben Rist staar i Forbindelse med det Fri. De nuværende Beboere, der har haft Boligen til Leje siden Ejendommens Færdiggørelse i December 1933, mente først at have iagttaget Fugtigheden efter Indtrædelsen af de 3 kolde Vintre 1939/42.

Samtlige omtalte Værelser er tapetserede.

Paa Grundlag af de meddelte tekniske Oplysninger og med Støtte af de lagttagelser, der er anstillet i de nævnte 14 Boliger kan man slutte, at den paa Gavlmurens Inderside i Indstævntes Soveværelse konstaterede Fugtighed uden Tvivl maa hidrøre fra Fortætning af Stueluftens Vanddampe.

Fra Appellanten har jeg modtaget følgende Spørgsmaal til Besvarelse:

1) Skønsmanden opfordres til at udtale sig om, hvori Aarsagen til den paa Væggen i Indstævntes Soveværelse konstaterede Fugtighed maa søges.

ad 1) Den Fugtighed, der om Vinteren viser sig paa Indersiden af den 1½ Sten tykke Gavlmur i Indstævntes Soveværelse, maa hidrøre fra Fortætning af Stueluftens Vanddampe, hvilke praktisk talt alene stammer fra Beboernes Livsprocesser (Respiration, Fordampning fra Huden) og Beboernes Virksomhed (Madlavning, Tøjtørring, Gulvvask etc.).

2) Er det Skønsmanden bekendt, at Fugtighedsfænomener af den i nærværende Sag omhandlede Art er optraadt særlig hyppigt i de seneste 3 Aar?

ad 2) De Forhold, jeg er blevet bekendt med ved at syne de nævnte 14 Boliger, tyder paa, at Fugtighedsfænomenerne paa Indersiden

af 1½ Sten tykke Gavlmure — fortrinsvis i Soveværelser — er optraadt hyppigt i de senere Aar, og jeg maa nære begrundet Formodning om, at Fugtighedsfænomenerne — alt andet lige — har været særlig fremtrædende i de 3 kolde Vintre 1939/40, 1940/41 og 1941/42.

3) Er der overfor Skønsmanden paavist Eksempel paa, at Fugtighed af den i nærværende Sag omhandlede Art i en før 1940 opført Ejendom efter foreliggende Oplysninger først er optraadt efter 9. April 1940.

ad 3) Som foran meddelt mente Beboerne af Boligen: Dybendalsvej 62, Stuen — der havde haft Boligen til Leje siden Ejendommens Færdiggørelse i December 1933 — først at have iagttaget Fugtigheds-Ulemper efter Indtrædelsen af de 3 kolde Vintre 1939/42.

4) Kan det antages, at den individuelle Brug af en Lejlighed i Henseende til Udluftning og Opvarmning kan have væsentlig Betydning med Hensyn til Fugtighedsdannelsen?

ad 4) Ja; Sandsynligheden for at Stueluftens Vanddampe ved Vinter-tid fortættes paa kolde Vægge (f. Eks. Vinduer, 1½ Sten tykke Gavlmure) formindskes ved, at Stuen gennemluftes hyppigt og effektivt. Her nævnte Sandsynlighed vil endvidere paavirkes af Stuens Opvarmning, men Forholdene er i denne Henseende lidet overskuelige. En kontinuerlig Opvarmning af Stuen vil formentlig bidrage til at formindske Sandsynligheden, og en diskontinuerlig Opvarmning af Stuen kan under visse Forhold tænkes at forøge Sandsynligheden for Vanddampenes Fortætning.«

Skønsmanden og den af Boligretten udmeldte Skønsmand, Civilingeniør C. Gotthardt, har i Landsretten udtalt sig angaaende de afgivne Skønserklæringer.

I en af Københavns Boligtilsyn afgivet Erklæring af 20. Oktober 1943 udtales det, at

»det er Boligtilsynets Erfaring, at saavel Mørklægning som Brændselsknaphed er Skyld i en forøget Afsætning af Fortætningsvand i Beboelseshuse. En anden Omstændighed, som har været medvirkende til, at Boligtilsynet i de senere Aar har modtaget et betydeligt større Antal Klager over Fugt end tidligere, er de usædvanlig haarde Vintre.

Det store Antal Klager, som Boligtilsynet navnlig gennem de sidste Aar (fra ca. 1. Januar 1940) har modtaget, medførte, at man lod trykke en Vejledning til Uddeling blandt de Beboere, som beklagede sig over Fugt, naar det ved et Eftersyn var godtgjort, at denne udelukkende stammede fra Fortætningsvand.«

For Landsretten er afgivet Forklaringer angaaende Benyttelsen af og Forholdene i Indstævntes Lejlighed af Indstævnte, dennes Svigerinde Fru Olga Lundberg, hans Nabo Jord- og Betonarbejder Carl Aage Rasmussen og Beboeren af Lejligheden ovenover Indstævntes, Snedker Johan Nielsen. Endvidere er afgivet fornyet Forklaring af Ejendommens tidligere Inspektør Martin Rasmussen samt Forklaring af Inspektøren i og en Beboer af andre Appellanten tilhørende Ejendomme.

Det er oplyst, at Lejen af Indstævntes Lejlighed er 80 Kr. mdl., og at Varmebidraget for Varmesæsonen 1940/41 udgjorde ialt ca. 357 Kr. Med Hensyn til Restvarmebidraget for 1940/41 af Indstævntes Lejlighed vil Boligrettens Dom i Henhold til de i den anførte Grunde være at stadfæste.

Selv om det vel maa antages, at Aarsagen til Fugtdannelsen i Indstævntes Lejlighed delvis maa søges i de for Tiden herskende ekstraordinære Forhold, tør det dog efter det i Sagen fremkomne tillige fastslaaes, at Fugtdannelserne delvis skyldes særlige Forhold ved den paa-gældende Ydermur, som det i hvert Fald maa være Appellantens Sag nærmere at undersøge og at afhjælpe. Under Hensyn til Usikkerheden, med Hensyn til hvilke og navnlig hvor vidtgaende Foranstaltninger det vil være nødvendigt at træffe, findes det i hvert Fald for Tiden betænkeligt at paalægge Appellanten at iværksætte Isoleringsforanstaltninger. Derimod findes den af Fugtdannelsen følgende Forringelse ved Brugen af Indstævntes Lejlighed at berettigge ham til en Erstatning hos Appellanten, der for det af Indstævnte anførte Tidsrum findes skønsmæssigt at kunne fastsættes til 300 Kr., hvorfor den indankede Dom for saa vidt vil være at ændre i Overensstemmelse hermed.

I Sagsomkostninger for Landsretten vil Appellanten have at betale til Indstævnte 200 Kr., medens Boligrettens Dom vil være at stadfæste med Hensyn til dens Bestemmelse om Sagsomkostningerne for Boligretten.

En af Dommerne afgav saalydende

D i s s e n s:

Med Flertallet er jeg enig i, at Boligrettens Dom stadfæstes, for saa vidt angaar Restvarmebidraget for 1940/41.

Jeg er ligeledes enig i ikke at paalægge Appellanten at iværksætte Isoleringsforanstaltninger, men begrundet dette Resultat alene med Hensyn til Professor Beckers Udtalelse om, at Fugtigheden uden Tvivl maa hidrøre fra Fortætning af Stueluftens Vanddamp.

Som Følge heraf kan jeg ikke se, at der er Grundlag for at tilkende Indstævnte nogen Erstatning, hvorfor jeg paa dette Punkt vil stadfæste Boligrettens Dom.

Med Hensyn til Sagens Omkostninger vilde jeg ligeledes stadfæste Boligrettens Dom, men efter Omstændighederne ophæve Sagens Omkostninger for Landsretten.

Fredag den 26. Maj.

Nr. 107/943. Administrator, cand. jur. **C. V. Ottosen** (Selv)

m o d

Apoteker **T. Møller** og fhv. Mejeriejer **Karl Steffen Hansen** (Selv).

(Ophævelse af en Kontrakt om Køb af et Parti Tørvesmuld).

(Sagen behandlet skriftlig).

Sø- og Handelsrettens Dom af 22. Marts 1943: Den ovennævnte Arrest bør som lovlige gjort og forfulgt ved Magt at stande.

Sagsøgte, Entreprenør V. Ottosen, bør inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse til Sagsøgerne, Apoteker T. Møller og fhv. Mejeriejer Karl Steffen Hansen, betale de paastævnte 10.000 Kr. med Renter heraf 6 pCt. p. a. fra den 27. Maj 1942, til Betaling sker, samt Arrestforretningens Omkostninger med 157 Kr. og Sagens Omkostninger med 600 Kr.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Sø- og Handelsretten.

I Paadømmelsen har syv Dommere deltaget.

Under Sagens Behandling har Appellanten erkendt, at det omkontraherede Parti Tørvesmuld efter Vinterlagringen maatte sol- og lufttørres ved Spredning paa dertil særligt indrettede Træbakker, forinden det kunde blive »helt godt« og komme op i den i Kontrakten fastsatte Klasse.

Da Appellanten imidlertid ikke ses paa noget Tidspunkt at have truffet Foranstaltninger til en saadan Behandling af Tørvesmuldet, men endog — efter de Indstævntes uimodsagte Anbringende — har vægret sig ved at modtage et af dem fremsat Tilbud om økonomisk Bistand hertil, maa der gives de Indstævnte Medhold i, at Appellanten overfor dem har misligholdt Kontrakten paa et saa væsentligt Punkt, at allerede dette maatte give dem Føje til at hæve den.

Herefter, og idet Dommens Bemærkninger vedrørende Arresten og med Hensyn til Aktieselskabslovens § 17, 1. Stk., kan tiltrædes, vil den kunne stadfæstes.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale de Indstævnte med 300 Kr.

Thi kendes for Ret:

Sø- og Handelsrettens Dom bør ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Administrator, cand. jur. C. V. Ottosen, til de Indstævnte, Apoteker T. Møller og fhv. Mejeriejer Karl Steffen Hansen, med 300 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Ved Købekontrakt af 27. Maj 1942 købte A/S Lundby Brændselsindustri, der var repræsenteret af Selskabets Forretningsfører, Grosserer F. Weiner, af Sagsøgte, Entreprenør V. Ottosen, ca. 1000 Tons Tørvesmuld fra Mosen paa Matr. Nr. 7 f m. fl. af Ring By, Hammer Sogn.

I Kontrakten hedder det bl. a.:

»Kvalitet: Tørvesmuldet skal i Analysen svare til Tørvebekend-

gørelsernes Kvalitet Klasse 2 A eller bedre — altsaa med samlet Vand- og Askeindhold ikke over 40 pCt.

Levering: Tørvesmuldet leveres ved fast Vej paa Mosen i Ring og aftages dersteds af Køberen, dog at Sælgeren er villig til at medvirke til Transporten til Lundby Station mod Betaling for Kørsel efter Maksimalpris.

Analyser: tages for hver 100 — Ethundrede — Tons og foretages efter Sælgers Valg, formentlig paa Løveapoteket i Næstved.

Prøveudtagning: sker gennem autoriseret Prøveudtager.

— — —

Leveringstid: Levering paabegyndes, saasnart Vejret tillader det, og fortsættes successive indtil 1. August d. A.

Betaling og Pris: Prisen for det kontraktmæssige Smuld er fastsat til 25 — femogtyve — Kroner pr. Ton ab Mose, og Betalingen sker saaledes: ved denne Kontrakts Underskrift betales kontant 5000 Kr., Femtusinde Kroner, og samtidig udstedes der af Køber til Sælger en 3 Maaneders Vekstel, stor 5000 Kr. — Femtusinde. Saaledes berigtiges 10.000 — Titusinde — Kr. Den resterende Del af Købesummen Kr. 15,00 pr. Ton betales ugevis hver Fredag for de Leverancer, der er sket i Ugens Løb.

Sikkerhedsstillelse: Køberen erhverver, naar de ovennævnte 10.000 Kr. paa den nævnte Maade er betalt, Ejendomsret over 400 Tons af det paa Mosen til enhver Tid henliggende Smuldmateriale. Køberen er berettiget til at fordre, at en eller flere af de Smuldstakke, der henligger paa Ejendommen, med et samlet Indhold af ca. 400 Tons overgaar til ham som hans Ejendom.«

Ifølge Overenskomst ændredes Bestemmelsen om Berigtigelsen af de 10.000 Kr. af Købesummen ved Kontraktens Underskrift derhen, at der skulde erlægges 4000 Kr. kontant og udstedes en 3 Maaneders Veksel for 6000 Kr., hvilket ogsaa skete.

A/S Lundby Brændselsindustri var, da Købekontrakten oprettedes, endnu ikke anmeldt til Aktieselskabsregisteret, og efter at Sagsøgerne, Apoteker T. Møller og fhv. Mejeriejer Karl Steffen Hansen, var traadt til med Kapital, blev Selskabet paa et Aktionærmøde den 27. Juli 1942 omdannet til et nyt Selskab under Navnet Lundby Brændselsindustri A/S, overfor hvilket Sagsøgte ved Paategning af 31. s. M. paa den fornævnte Købekontrakt bekræftede sin Leveringsforpligtelse ifølge Kontrakten samt sin Forpligtelse til yderligere at levere 620 Tons Tørvesmuld i Kl. 2 A som Vederlag for sin Aktiepost i Selskabet.

Heller ikke dette Selskab blev registreret i Aktieselskabsregisteret, men blev paa en den 23. September 1942 afholdt Generalforsamling erklæret for opløst, under Forudsætning af, at Sagsøgerne stiftede et Interessentskab til Overtagelse af Selskabets Værdier samt Rettigheder og Forpligtelser. Dette skete, og Sagsøgerne indfrie derefter ogsaa den ovennævnte Veksel, stor Kr. 6000,— med det fulde Beløb.

De omkontraherede ca. 1000 Tons Tørvesmuld var en Del af et Parti Tørv, som Sagsøgte i Sommeren 1941 havde ladet oparbejde fra den omhandlede Mose i Ring, som Sagsøgte ved Forpagtningskontrakt af 17. Maj 1941 havde lejet af Ejerinden, Frøken Inge Nielsen Bruun, for hvem hendes Fader, fhv. Parcillest Chr. Nielsen Bruun bestyrede Ejen-

dommen. Partiet bestod af ca. 2422 m³ — d. v. s. ca. 1200 Tons — Tørv med et Underlag af ca. 1800 m³ og var oplagret i 18 Tørvekuler.

Før der endnu var sket nogen Levering paa Kontrakten, foretog begge Sagsøgerne den 6. August 1942 en Inspektion af Tørvesmuldet paa Mosen og udtog Prøver fra flere af Bunkerne. Endvidere talte de ved denne Lejlighed med Parcellist Chr. Nielsen Bruun samt senere paa Dagen ogsaa med Sagfører A. Rasch i Næstved.

Ifølge Analyse, foretaget den 7. August 1942 paa H. Lofts's kemiske Laboratorium havde de fornævnte Prøver af Tørvesmuld et Askeindhold af 10,9 pCt. og et Vandindhold af 58,4 pCt., samt ved 25 pCt. Vandindhold et Askeindhold af 19,7 pCt. Da Tørvesmuldet saaledes, selv efter en betydelig Nedtørring, ikke svarede til Klasse 2 A som stipuleret i Kontrakten, og da man derhos efter Forhandlingerne med Nielsen Bruun og Sagfører Rasch mente at have Grund til at tro, at Sagsøgte — hverken paa Salgets Tidspunkt eller senere — har haft Raadighed over det solgte Tørvesmuld, tilskrev Lundby Brændselsindustri A/S den 18. August 1942 Sagsøgte, at man betragtede Kontrakten som misligholdt, et Standpunkt, som efter Sagsøgtes Protest i Svarskrivelse af 21. s. M. fastholdtes i Skrivelse til Sagsøgte af 24. s. M., underskrevet af Sagsøgerne for Selskabet, i hvilken Skrivelse Kontrakten erklæredes for annulleret, og der toges Forbehold om at gøre Sagsøgte ansvarlig for Selskabets Tab.

Under en derpaa efter Selskabets Begæring af Føgden i Vordingborg Købstad m. v. den 2. September 1942 paa Mosen i Ring hos Sagsøgte for den til ham forudbetalte Købesum af Kr. 10.000 m. v. foretaget Arrestforretning var Sagsøgte ikke til Stede, hvorimod Nielsen Bruun paa sin fornævnte Datters og egne Vegne gjorde gældende, at Sagsøgte ikke var Ejer af Effekter paa Mosen.

Arrestforretningen blev derefter kontinueret af Københavns Byrets Fogedafdeling II den 18. September 1942 hos Sagsøgte, efter hvis Anvisning der blev foretaget Arrest i det fornævnte, paa Mosen i Ring helligende Parti Tørvesmuld, stort ialt ca. 4000 m³.

Under nærværende, ved Stævning af 24. September 1942 anlagte Sag har nu Sagsøgerne, Apoteker T. Møller og fhv. Mejeriejer Karl Steffen Hansen, der, som ovenfor omtalt, har overtaget det opløste Selskab, Lundby Brændselsindustri A/S's Rettigheder og Forpligtelser, paastaat, at den fornævnte Arrestforretning stadfæstes som lovlige gjort og forfulgt, og at Sagsøgte, Entreprenør V. Ottosen, dømmes til at betale de ommeldte Kr. 10.000,— med Renter 6 pCt. p. a. fra den 27. Maj 1942, samt Arrestforretningens Omkostninger med Kr. 157,—.

Færdig fra Trykkeriet den 21. Juni 1944.

G. E. C. Gads Forlag.

Triers Bogtrykkeri (Chr. & G. Lind). — København.

Højesteretstidende.

Udgivere: Højesterets Protokolsekretærer.

88. Aargang

Højesteretsaaret 1944.

Nr. 10

Fredag den 26. Maj.

Sagsøgte, som benægter, at der under nogen Form foreligger Misligholdelse fra hans Side, og som gør gældende, at det tværtimod er Køberne, der ved ikke at aftage det omhandlede Parti Tørvesmuld har misligholdt Kontrakten, paastaar Arresten ophævet og sig irifundet, idet han derhos i Anledning af Misligholdelsen og den ulovligt foretagne Arrest nedlægger Paastand om, at Sagsøgerne in solidum tilpligtes at betale ham en Erstatning af Kr. 26.000, — med Renter 5 pCt. p. a. fra Kravets Fremsættelse i hans Duplik den 18. Februar 1943.

Til Støtte for deres Paastand har Sagsøgerne anført, at Sagsøgte, hverken da Købekontrakten af 27. Maj 1942 blev oprettet eller senere, har haft saadan Raadighed over det paa Mosen i Ring henliggende Parti Tørvesmuld, at han har kunnet disponere over dette som sket ved den nævnte Kontrakt, at Sagsøgte derhos uanset gentagne Paakrav har misligholdt den ham ifølge Kontrakten paahvilende Forpligtelse til at paabegynde Levering, saa snart Vejret tillod det, jfr. herved Købelovens § 12, og endelig at det omkontraherede Parti Tørvesmuld efter den foretagne Analyse overhovedet ikke kan antages at kunne bringes til at svare til Klasse II A som i Kontrakten stipuleret.

Under Sagens Forberedelse er Vidneforklaring afgivet inden Vordingborg Købstads Ret af Sagfører A. Rasch og Parcellist Nielsen Bruun samt inden Næstved Købstad Ret af Sagfører A. Rasch og Frøken Inge Nielsen Bruun. Endvidere har under Domsforhandlingen Sagsøgerne og Sagsøgte afgivet Partsforklaring, medens Vidneforklaring er afgivet af Grosserer F. Weiner.

Af de saaledes afgivne Forklaringer og det iøvrigt oplyste fremgaar følgende med Hensyn til Sagsøgernes første Anbringende om Sagsøgtes Mangel paa Raadighed over det omkontraherede Parti Tørvesmuld.

Den 17. Maj 1941 bortforpagtede Frøken Nielsen Bruun og hendes Fader, Parcellist Nielsen Bruun, der ikke selv havde Evne til at sætte Tørvefabrikationen i Gang paa den omhandlede Mose i Ring, denne Mose til Sagsøgte til Skæring af Tørv for Sæsonen i 1941 og 1942 med Ret til Forlængelse for Sæsonen 1943.

I den den derom samme Dag oprettede Forpagtningskontrakt hedder det bl. a.:

»1.

— — — Ved Forpagtningens Ophør tilfalder al paa Ejendommen værende Løsøre og Inventar Ejendommens Ejer — respektive Ejerinde,

dog at Tørv, der ved saadant Ophør findes oplagrede paa Ejendommene enten i Lade, Stak eller paa anden Maade, tilhører Forpagteren, der har Ret til at lade saadanne Tørv blive staaende paa Ejendommene indtil 6 Maaneder efter Forpagtingens Ophør.

— — —

4.

Det Vederlag, Forpagteren skal yde for her nævnte Forpagtninger, er følgende: Forpagteren stiller til Nielsen Bruuns Raadighed et Beløb, stort Kr. 5862,20, — — — Tørveskæret paa de her bortforpagtede Ejendomme sættes herefter straks i Gang under Ledelse af Nielsen Bruun, der herfor oppebærer almindelig Ugeløn. De opgravede Tørv er naturligvis Forpagterens Ejendom, og denne besørger dem solgt bedst muligt, ligesom alle Indtægter hidrørende fra saaledes solgte Tørv indgaar til Forpagteren, der imidlertid er regnskabspligtig overfor Nielsen Bruun, samt pligtig at anvende Salgssummerne for de solgte Tørv saaledes:

Først udredes nødvendige Beløb til Tørvegravningens ubrudte Drift, saasom Arbejdsløn, Foder til Heste, Smøremidler etc.

— — —

Hvad der herefter maa blive til Rest af de til Forpagteren for Salg af Tørv i Henhold til her nævnte Kontrakt indgaaede Beløb deles lige mellem Forpagteren og Nielsen Bruun.

Opgørelse skal ske senest den 1. November d. A.«

I en den 7. September 1941 mellem Nielsen Bruun og Sagsøgte oprettet Deklaration om Vilkaarene for Afregningen mellem dem med Hensyn til de paa Mosen henliggende Partier Tørv og Tørvemel (Tørve-smuld) hedder det bl. a.:

»1.

— — — Ved Produktionens Paabegyndelse blev det aftalt mellem Parterne, at det ved Fabrikationen af Tørvene og Oplagring af Melet udkommende Overskud, efter at alle Udgifter, herunder naturligvis ogsaa V. Ottosens Udlæg og Omkostninger etc., var dækkede, skulde fordeles mellem Nielsen Bruun og V. Ottosen saaledes, at der tilkommer Nielsen Bruun $\frac{3}{8}$ — tre Ottendedele — af de udkomne Overskud.

2.

M. H. t. Beregningen af det Nielsen Bruun tilkommende Udbytte af her omtalte Produktion, er det nu mellem de her kontraherende Parter aftalt, at Priserne for det paa her nævnte Mose henliggende Materiale (egentlige Tørv og Tørvemel) skal beregnes saaledes:

— — —

Tørvemelet pr. Ton (1000 kg) — — — Kr. 10,— ti Kroner ab Mose, saaledes forstaaet, at forsaavidt V. Ottosen opnaar Overpriser over det her nævnte, er dette Nielsen Bruun uvedkommende, hvorved bemærkes, at Nielsen Bruun ikke har noget som helst at gøre med Salg eller Udnyttelse af den her nævnte Produktion, hvilket alt besørgeres af V. Ottosen. Paa den anden Side er V. Ottosen kun da pligtig at tilsvare de her nævnte Priser, forsaavidt som Produktionen overhovedet sælges eller paa anden Maade udnyttes.«

Efter saaledes at have forpagtet Tørveproduktionen i Mosen, modtog Sagsøgte den 1. Juni 1941 fra Prokurist I. P. Reimers et Laan paa Kr. 5000. — til Financiering af Foretagendet, hvilket Laan blev sikret

paa forskellig Maade, bl. a. ifølge Sagsøgtes Erklæring af 21. November 1941 ved Ret. til Andel i de ved Realisation af Tørveproduktionen indvundne Beløb. De 5000 Kr. er senere tilbagebetalt af Sagsøgte ved Hjælp af den ovennævnte af A/S Lundby Brændselsindustri den 27. Maj 1942 udstedte Veksel, stor Kr. 6000.—.

Endvidere var Sagsøgte paa forskelligt Grundlag blevet Sagfører A. Rasch et Beløb af ialt Kr. 14.420,— skyldig. I den Anledning udstedte Sagsøgte den 26. September 1941 til Sagfører Rasch et Dokument, hvori det bl. a. hedder følgende:

»Undertegnede — — — giver herved Sagfører Andr. Rasch til Sikkerhed for, hvad jeg skylder ham uden Hensyn til Skyldgrund indenfor et Beløb af Kr. 8000,— otte Tusinde Kroner — og uden Ansvar for ham i nogen Retning Transport paa min Ret efter Kontrakt med Chr. Nielsen (Bruun), Ring, og hans Datter Frøken Inge Nielsen, Ring, ang. Tørveskæring og Salg af Tørv og Tørvemel fra Ejendommen Matr. Nr. 7 f, 8 d, 40 b og 41 a Ring By, Hammer Sogn samt i min Andel af de paa nævnte Ejendom beroende Tørv og Tørvemel, saaledes at der intet maa bortføres af nævnte Vare af V. Ottosen eller hans Befuld- mægtigede eller Parthaver, hvilket gælder, indtil Sagfører Rasch's Tilgodehavende, forsaavidt angaar et Beløb af 8000 Kr. — otte Tusinde Kroner, er betalt.

Naar dette Beløb er betalt, tilfalder der A. Rasch Halvdelen af, hvad der sælges, til Afskrivning, indtil hele hans Tilgodehavende er betalt, medens den anden Del tilfalder d'Hrr. Ottosen og Bruun eller hans nævnte Datter.

Rasch har Ret til at fordre, at den nævnte Vare sælges senest den 1. November d. A.

Saafrømt Rasch ikke faar sit Tilgodehavende hos Ottosen til den Tid, Salget som foran nævnt skal ske, er han berettiget til selv at sælge nævnte Tørv og Tørvemel bedst mulig underhaanden eller ved Auktion og afskrive det indgaaede paa sit Tilgodehavende.

— — —«

Da Sagsøgerne, som ovenfor omtalt, den 6. August 1942 indfandt sig paa Mosen, blev de, som ifølge deres samstemmende Forklaringer forud for deres Indtræden i det ommeldte Aktieselskab i Slutningen af Juli 1942 intetsomhelst kendte til Sagsøgtes kontraktmæssige Forpligtelser overfor Sagfører Rasch, af Nielsen Bruun henvist til Rasch som den, der havde Raadighed over Tørveproduktionen.

Sagsøgerne indfandt sig derefter samme Dag hos Sagfører Rasch, og medens de forhandlede med ham om Sagen, indfandt Sagsøgte sig hos Rasch uden Paakrav fra denne og afgjorde sine Forpligtelser overfor ham ifølge det ovenfor gengivne Dokument af 26. September 1941 ved Betaling af Kr. 9000,—, som Sagsøgte havde skaffet til Veje ved Hjælp af et nyt Laan, stort Kr. 10.000,— hos Grosserer Carl Madsen, der til Sikkerhed herfor havde faaet overdraget Halvdelen af Sagsøgtes Udbytte ifølge Købekontrakten af 27. Maj 1942.

Efter Modtagelsen af de fornævnte Kr. 9000,— frafaldt Sagfører Rasch ved et den 6. August 1942 udstedt Dokument sin Ret overfor Sagsøgte ifølge Dokumentet af 26. September 1941.

Parcellist Nielsen Bruun har som Vidne forklaret bl. a., at Sagsøgte paa forskellig Maade har misligholdt Forpagtningskontrakten af 17. Maj 1941, bl. a. ved ikke at stille de fornødne Penge til Arbejdsløn m. v. til Vidnets Disposition, og at Sagsøgte som Følge deraf ikke havde Raadighedsret med Hensyn til det ommeldte Tørvesmuld.

Sagsøgte bestrider heroverfor med Bestemthed at have misligholdt Forpagtningskontrakten.

Sagfører Raschs Vidneforklaring gaar ud paa, at Formaålet med det oftnævnte Dokument af 26. September 1941 var, at Vidnet i Anledning af sit betydelige Tilgodehavende hos Sagsøgte ønskede at sikre sig, at Sagsøgte til ham indbetalte, hvad der maatte indgaa ved Salg af Tørvesmuld, at han intet har faaet betalt paa Købekontrakten af 27. Maj 1942, som det forekommer ham at have hørt omtalt, uden at han dog erindrer det, at hans Ret ifølge Dokumentet af 26. September 1941 efter hans Mening ikke vilde være tilsidesat, medmindre noget af Tørvesmuldet var blevet bortført, uden at han fik Betaling, og at han, saafremt han var blevet gjort bekendt med, at en stor Del af Tørvesmuldet var bortsolgt, antagelig vilde have ladet sig nøje med at faa et Par Tusinde Kroner.

Endelig har Grosserer Weiner forklaret, at han, der var Forretningsfører for A/S Lundby Brændselsindustri, ikke kendte noget som helst til Sagfører Raschs Rettigheder med Hensyn til det omhandlede Parti Tørvesmuld, da Købekontrakten af 27. Maj 1942 blev oprettet.

Efter Rettens Mening fremgaar det ikke med Sikkerhed af Sagens Oplysninger, at Sagsøgte har misligholdt sine kontraktsmæssige Forpligtelser overfor Parcellist Nielsen Bruun og dennes Datter paa en saadan Maade, at han som Følge deraf var afskaaret fra at raade over det ommeldte Parti Tørvesmuld som sket ved Købekontrakten af 27. Maj 1942. Derimod finder Retten, at denne Kontrakt, særlig dens Bestemmelse om Købernes Ejendomsret over 400 Tons Tørv, naar de 10.000 Kr. af Købesummen var forudbetalt, er uforenelig med Sagfører Raschs Rettigheder ifølge Dokumentet af 26. September 1941, medmindre Sagsøgte havde indhentet Sagfører Rasch's Samtykke i saa Henseende, hvilket ikke var Tilfældet, og at Sagsøgte ved at fortie det nævnte Dokument overfor Køberne, som sket, har handlet saaledes overfor disse, at de maa være berettigede til at hæve Handlen og kræve den forudbetalte Købesum, Kr. 10.000, tilbage.

Idet Sagsøgerne derhos efter alt foreliggende har haft Føje til at sikre deres Krav ved Foretagelse af Arrest som sket, og Sagsøgtens Anbringende om, at Arresten skulde være ulovlig ifølge Aktieselskabslovens § 17, 1. Stk., som rekvireret af et ikke-registreret Aktieselskab, ikke vil kunne faa Medhold som værende af rent formel Natur i nærværende Tilfælde, vil Sagsøgernes Paastand, mod hvis Renteberegning der ikke af Sagsøgte er fremsat særskilt Indsigelse, være at tage til Følge, og Retten skal derfor ikke komme ind paa det videre af Sagsøgerne og af Sagsøgte til Støtte for deres Paastande anførte.

Sagens Omkostninger findes Sagsøgte at burde betale Sagsøgerne med 600 Kr.

Nr. 181/1943. Landsretssagfører **Palle Bruun** (Lund-Andersen)
m o d
Aarhus Kommune (Kemp).

(Spørgsmaal om fortsat Forrentning af opsagte Obligationer).

Østre Landsrets Dom af 1. Maj 1943 (V Afd.): Sagsøgte, Aarhus Kommune, bør for Tiltale af Sagsøgeren, Landsretssagfører Palle Bruun, i denne Sag fri at være. I Sagsomkostninger betaler Sagsøgeren til Sagsøgte 500 Kr. inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret gaar Appellantens Paastand ud paa, at Indstævnte tilpligtes at anerkende, at de under Sagen omhandlede Obligationer vil være at forrente fra den 1. Juli 1940, til Betaling sker, med 5 pCt. aarlig, at betale med Halvdelen hver 2. Januar og hver 1. Juli, første Gang den 2. Januar 1941, at de halvaarlige Rentebeløb tillægges Hovedstolen og forrentes sammen med denne, samt at saavel Hovedstol som Renter er betalbare i svenske Kr. ved de i Obligationerne nævnte svenske Betalingssteder.

Indstævnte paastaar Dommen stadfæstet.

For Højesteret har Appellanten anerkendt, at Opsigelsen er lovlig, ogsaa forsaavidt angaar de ham tilhørende Obligationer, og at han ikke kan kræve disse Obligationer indløst her i Landet i dansk Mønt, omregnet efter Kursen for svenske Kr. Han bestrider derhos ikke, at han vil kunne forvente Tilladelse til at hjemføre Obligationerne hertil til Indløsning som tilbudt.

Indstævnte anerkender og har aldrig bestridt, at de paa-gældende Obligationer skal forrentes, henholdsvis til 2. Januar 1941 for den udtrukne Obligations Vedkommende og til 1. Juli 1942, forsaavidt angaar de øvrige Obligationer. Indstævnte, der fremdeles er villig til at indløse Obligationerne til deres Paa-lydende i danske Kr., bestrider derhos ikke Appellantens Ret til at kræve dem indløst til deres Paa-lydende i svenske Kr., ved de i Obligationerne nævnte svenske Betalingssteder, naar og forsaavidt de fra det Offentliges Side foretagne Indgreb maatte tillade det, men fastholder samtidig, at Forrentningen i Medfør af Udtrækningen og Opsigelsen er ophørt henholdsvis pr. 2. Januar 1941 og 1. Juli 1942.

Til Støtte for sin Paastand har Appellanten anført, at Indstævnte ikke ved at fremskaffe den fornødne Valuta til Indfrielse af Obligationerne i svenske Kr. har misligholdt sin Forpligtelse og derfor i Medfør af § 62 i Lov Nr. 146 af 13. April 1938 om Gældsbreve er pligtig at svare Forhalingsrente.

Seks Dommere finder, at Indstævnte under de foreliggende Omstændigheder, hvor Indstævnte har tilbudt Appellanten at indfri Obligationerne i Overensstemmelse med de for Indfrielse her i Landet gældende Regler, ikke som Følge af, at Indstævnte har været afskaaret fra at indfri i Sverige i svensk Mønt, kan ifalde Moraansvar efter Gældsbrevslovens § 62.

Disse Dommere stemmer derfor for at tage Indstævntes Paastand til Følge, saaledes at Indstævnte frifindes. I Henseende til Sagens Omkostninger for Landsretten vil de stadfæste Dommen. Sagens Omkostninger for Højesteret vil de paalægge Appellanten at betale Indstævnte med 300 Kr.

Tre Dommere bemærker følgende:

Obligationernes Bestemmelse om Betaling af forfaldne Obligationer og Kuponer i danske Kr. i Danmark og i svenske Kr. i Sverige ses hverken efter sit Indhold eller sit Formaal at give Indstævnte Ret til overfor Appellanten, der har været i Stand til at præsentere sine forfaldne Obligationer og Kuponer i Sverige til Indfrielse i svenske Kr. som hjemlet i de ovennævnte Bestemmelser, at frigøre sig ved Betaling i Danmark af deres Paalydende i danske Kr. uden at tilbyde Betaling efter Kursen paa svenske Kr., et Tilbud, som ikke ses at stride mod gældende Valutabestemmelser.

Herefter findes Appellantens Paastand at have Hjemmel i Gældsbrevslovens § 62, forsaavidt den gaar ud paa Anerkendelse af Indstævntes Pligt til at forrente Obligationernes Hovedstol og de senest henholdsvis 2. Januar 1941 og 1. Juli 1942 forfaldne Renter. Derimod findes der ikke at være Hjemmel for, at Appellanten skulde kunne kræve Renter af de ham i Henhold til ovenstaaende tilkommende Forhalingsrentebeløb.

Disse Dommere stemmer herefter for at tage Appellantens Paastand til Følge i det angivne Omfang.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Indstævnte, Aarhus Kommune, bør for Tiltale af Appellanten, Landsretssagfører Palle Bruun, i denne Sag fri at være.

I Henseende til Sagens Omkostninger for Landsretten bør dennes Dom ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellanten til Indstævnte med 300 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

I Anledning af, at Sagsøgte under nærværende Sag, Aarhus Kommune, i 1930 agtede at optage et Laan paa 12 Millioner Kr., blev der

i Juli s. A. mellem Sagsøgte og et dansk Konsortium, bestaaende af Privatbanken i Kjøbenhavn, Den Danske Landmandsbank, Hypothek- og Vekselsbank, Kjøbenhavns Handelsbank, Fyens Disconto Kasse, Aarhus Privatbank og R. Henriques jr., indgaaet en Overenskomst, hvorefter Konsortiet overtog Laanet, saaledes at Konsortiet ogsaa havde Ret til at emitte dette i Udlandet. Af Laanet blev 4 Millioner Kr. udbudt i Sverige af et derværende Konsortium, bestaaende af Stockholms enskilda Bank og Skandinaviska Kreditaktiebolaget. Det hedder i det af det svenske Konsortium i Anledning af Laanets Udbydelse i Juli 1930 udsendte Prospekt bl. a.:

» — — — Amortering äger rum under tiden 1931—1955 och sker endast genom utlottning två gånger årligen till pari, varvid varje gång utlottas $\frac{1}{60}$ av lånets ursprungliga belopp.

Rätt till ökad amortering. Låntagaren har rätt att den 1 juli 1940 samt å varje därefter infallande kupongdag öka amorteringen eller återbetala lånet i dess helhet till pari. Sådan återbetalning skall föregås av tre månaders uppsägning.

— — —

Utlottade obligationer och förfallna kuponger inlösas i Sverige i Svenska Kronor hos undertecknade banker och i Danmark i Danske Kronor hos de danske låneövertagarna samt hos Kaemnerkontoret i Aarhus. — — —.

I de af Sagsøgte den 28. Juli 1930 udstedte Obligationer, der er forsynet baade med dansk og svensk Tekst, hedder det bl. a.:

» — — —

AARHUS BYRAAD gør herved vitterligt:

Efter at Indenrigsministeriet ved Skrivelse af 22. Maj 1930 har meddelt Byraadet Tilladelse til at optage et fast Kommunelaan paa 12 Millioner Kroner, er denne Obligation udstedt for — — — danske eller svenske Kroner, og erkendes det herved, at

I HÆNDEHÅVEREN

har erholdt retmæssig Fordring paa Aarhus Kommune for et Beløb af — — — danske eller svenske Kroner — — —

som forrentes med fem Procent, hvilken Rente betales halvårlig hver 2den Januar og 1ste Juli, første Gang den 2den Januar 1931 for det forløbne Halvaar, imod Aflevering af den paa vedkommende Rentetermin lydende Kupon.

Laanet er uopsigeligt fra Kredi-

» — — —

AARHUS BYRAAD tillkännagiver härmed:

Sedan Danske Indenrigsministeriet med skrivelse av den 22 maj 1930 givit Aarhus Byraad tillåtelse att upptaga et fast kommunallån på 12 millioner kronor, har denna obligation utfärdats å — — — danske eller svenska kronor, och erkännes härigenom, att

INNEHÅVAREN

förvärvat rättmätig fordran på Aarhus kommun för ett belopp av — — — danske eller svenska kronor — — —

som förräntas med fem procent, vilken ränte betalas halvårsvis varje den 2 januari och 1 juli, första gången den 2 januari 1931 för det förflutna halvåret, mot avlämnande av å vederbörlig räntedag förfallande kupong.

Lånet er ouppsägbart från obli-

tors Side, men kan efter 10 Aars Forløb opsiges af Debitor til hel eller delvis Tilbagebetaling til pari Kurs med 3 Maaneders Varsel til en Rentetermin, første Gang pr. 1. Juli 1940. Amortisationen sker ved Udtrækning til pari Kurs af $\frac{1}{100}$ halvårlig — — — — —

Kupons og udtrukne Obligationer betales af:

KÆMNERKASSEN I AARHUS

PRIVATBANKEN I KJØBENHAVN,
Kjøbenhavn

DEN DANSKELANDMANDSBANK,
Kjøbenhavn

KJØBENHAVNS HANDELSBANK,
Kjøbenhavn

FYENS DISCONTO KASSE,
Odense

AARHUS PRIVATBANK, Aarhus
og Kjøbenhavn

R. HENRIQUES JR., Kjøbenhavn

samt i svenske Kroner af:

STOCKHOLMS ENSKILDA BANK,
Stockholm

SKANDINAVISKA KREDITAKTIE-
BOLAGET, Stockholm.

Efter Forfaldsdagen ophører Forrentningen af udtrukne Obligationer.

Alle Bekendtgørelser vedrørende Laanet indrykkes i Danmark i Berlingske Tidende, i Sverige i Post- och Inrikes Tidningar

gationsinnehavarens sida, men kan efter 10 års förlopp uppsägas av låntagaren till full eller delvis återbetalning å någöndera av de stadgade ränteterminerna till pari kurs efter 3 månaders uppsägning, första gången till återbetalning den 1 juli 1940. Amorteringen sker genom utlottning till pari kurs genom 50 lika stora halvårliga utlottningar. — — — — —

Kuponger och utlottade obligationer betalas i danska kronor av:

KÆMNERKASSEN I AARHUS

PRIVATBANKEN I KJØBENHAVN,
Köpenhamn

DEN DANSKELANDMANDSBANK,
Köpenhamn

KJØBENHAVNS HANDELSBANK,
Köpenhamn

FYENS DISCONTO KASSE,
Odense

AARHUS PRIVATBANK, Aarhus
o. Köpenhamn

R. HENRIQUES JR., Köpenhamn

samt i svenska kronor av:

STOCKHOLMS ENSKILDA BANK,
Stockholm

SKANDINAVISKA KREDITAKTIE-
BOLAGET, Stockholm.

Efter förfallodagen upphör förrentningen av de utlottade obligationerna.

Alla tillkännagivanden rörande lånet införas i Danmark i Berlingske Tidende, i Sverige i Post- och Inrikes Tidningar.

Paa Bagsiden af Obligationernes Rentekuponer er anført: Indløses med danske Kroner — — — af: (her nævnes de danske Konsortialdeltagere) eller med svenske Kroner — — — af: (her nævnes de 2 svenske Konsortialdeltagere).

Den 3. Juli 1939 købte Sagsøgeren under nærværende Sag, Landsretssagfører Palle Bruun, der var og er dansk Statsborger med Bopæl i Danmark, og som da var Ejer af et ikke hjemførselspligtigt svensk Tilgodehavende, i Sverige for svenske Kr. 4 Stk. Obligationer af det fornævnte Laan, nemlig Litra B, Numrene 3110 og 3116, begge lydende paa 4000 Kr., og Litra C, Numrene 4143 og 4166, begge lydende paa 1000 Kr.

Pr. 2. Januar 1941 blev den Sagsøgeren tilhørende Obligation, Litra C Nr. 4166 udtrukket til Indfrielse i Overensstemmelse med Laanets Amortisationsregler. Da Danmarks Nationalbank nægtede at stille de fornødne Beløb i svenske Kr. til Raadighed, har Sagsøgte nægtet i svenske Kr. at indfri dels de pr. 2. Januar 1941 og senere forfaldne Rentekuponer, forsaa vidt Sagsøgerens fornævnte Obligationer angaar, dels den udtrukne Obligation.

Ved Bekendtgørelse i de i Obligationerne nævnte 2 offentlige Tider for 31. Marts 1942 opsigte Sagsøgte Laanet til Indfrielse den 1. Juli s. A., »dog ikke med Virkning for udenlandske Obligationsejeres Vedkommende.«

Den 19. Juni 1942 tilskrev Sagsøgeren Aarhus Kommunes Byraad saaledes:

»Ved Annonce i Berlingske Tidende for den 17. Juni 1942 meddeler Aarhus Kommune, at Indløsning af 5 pCt. Laanet af 1930 finder Sted i diverse Pengeinstituter den 1. Juli med Hensyn til de Obligationer, »der er opsigt til Indfrielse pr. 1. Juli d. A., dog ikke med Virkning for udenlandske Obligationsejeres Vedkommende — — —«

Idet jeg meddeler Kommunen, at jeg er Ejer af en Obligationspost, stor Kr. 10.000,00, af det nævnte Laand indkøbt i Sverige og for svensk Valuta, hvilke Obligationer stadig beror i Sverige, tillader jeg mig herved at protestere imod, at de mig tilhørende Obligationer indfries.

I Henhold til Obligationernes Forsidetekst, der indeholder Betingelserne for Laanets Forrentning, Opsigelse m. v., kan Laanet »efter ti Aars Forløb opsiges af Debitor til hel eller delvis Tilbagebetaling til pari-Kurs med tre Maaneders Varsel til en Rentetermin, første Gang pr. 1. Juli 1940. Amortisationen sker ved Udtrækning til pari-Kurs af $\frac{1}{50}$ halvaarlig.« I Henhold hertil er Kommunen eller Debitor ikke berettiget til som paataenkt at tilbagebetale en vilkaarlig bestemt Gruppe af Obligationsejerne deres Penge, idet Laanet som nævnt kun kan opsiges helt eller delvist ved sædvanlig Udtrækning, og er særligt ikke undergivet Debtors Valg med Hensyn til, hvilke Kreditorer der skal opsiges og hvilke ikke. Jeg anerkender saaledes ikke Opsigelsen af de mig tilhørende Obligationer og maa kræve, at Kommunen fortsat forrenter Obligationerne ogsaa efter 1. Juli 1942 paa de opgivne Betingelser.

For en Ordens Skyld undlader jeg ikke at bemærke, at jeg, for saa vidt Kommunen agter at opsiges og tilbagebetale hele Laanet, maa kræve, at Tilbagebetalingen sker i svenske Kroner, hvilket jeg har Krav paa efter Obligationernes Tekst.«

Byraadet besvarede denne Skrivelse ved Skrivelse af 13. Juli 1942, hvori det bl. a. hedder:

»— — — skal man bemærke, at man fastholder, at den af Kommunen foretagne Opsigelse af det nævnte Laan er lovlig og ogsaa omfatter de Dem tilhørende Obligationer, hvorfor Deres Obligationer ikke vil blive forrentet efter 1. Juli d. A. Ligeledes kan man heller ikke anerkende at have nogen Pligt til at indfri de paagældende Obligationer i svenske Kroner, og Obligationerne vil derfor kun blive indfriet til pari Kurs i danske Kroner.

Det tilføjes, at man ikke har Grund til at tro, at der vil blive lagt Hindringer i Vejen hverken fra svenske eller danske Myndigheders Side ved Obligationernes Hjemtagelse fra Sverige.«

Da Sagsøgeren anser den foretagne Opsigelse for ulovlig, og da han under de foreliggende Forhold maa anse Sagsøgte for at være pligtig til at foretage Betalinger ifølge Sagsøgerens fornævnte Obligationer i danske Kr. efter svenske Kr.s Kursværdi, og da Sagsøgte ikke har kunnet anerkende dette, har Sagsøgeren under nærværende ved Østre Landsret som vedtaget Værneting anlagt Sag overfor Sagsøgte nedlagt følgende Paastande:

Sagsøgte tilpligtes principalt at anerkende, at de af Kommunen den 28. Juli 1930 til Ihændeoveren udstedte 5 pCt. Obligationer Litra B Nr. 3110 og 3116 samt Litra C Nr. 4143, store tilsammen 9000 svenske Kr., ikke er lovlig opsagt, hvorfor de fortsat vil være at forrente og den halvaarlige Rente at udbetale i Danmark i dansk Mønt, omregnet efter Kursværdien paa Forfaldsdagen af det i svenske Kr. paalydende Beløb, samt at den pr. 2. Januar 1941 udtrukne Obligation Litra C Nr. 4166, stor 1000 svenske Kr., vil være at indløse i Danmark i dansk Mønt omregnet efter Kursværdien paa Forfaldsdagen af det i svenske Kr. paalydende Beløb, subsidiært at indløse nævnte Obligationer i Danmark i dansk Mønt omregnet efter Kursværdien paa Forfaldsdagen af de i svenske Kr. paalydende Beløb, i samtlige Tilfælde ved samtlige forfaldne Beløb tilligemed 5 pCt. Rente fra Forfaldsdagen, til Betaling sker, hvilken Rente vil være at beregne i svenske Kr. og derefter at omregne i dansk Mønt efter Kursværdien paa Betalingsdagen.

Sagsøgte har paastaaet Frifindelse.

Retten skal bemærke følgende. Sagsøgtes Forpligtelse ifølge Obligationerne og de tilhørende Kupons gaar ved Indløsning her i Landet ud paa Betaling i danske Kr., og den Omstændighed, at en dansk Obligationsejer ikke for Tiden ved Præsentation af Obligationer eller Kuponer overfor de ovennævnte 2 svenske Banker kan opnaa Betaling i svensk Mønt — et Forhold paa hvilket Sagsøgte er uden enhver Indflydelse — findes ikke ved Præsentation her i Landet af Sagsøgerens eventuelt fra Sverige hjemtagne Obligationer og Kuponer at kunne give Sagsøgtes ovennævnte Forpligtelse et andet Indhold.

Hvad dernæst angaar Spørgsmaalet om Opsigelsens Betydning overfor Sagsøgeren, da findes han efter sine Forhold at maatte falde ind under den skete Opsigelse og ikke under dens Undtagelse: de udenlandske Obligationsejere. Den nævnte Undtagelse findes i hvert Fald under den for Tiden herskende ekstraordinære Situation ikke at kunne

anfægtes af Sagsøgeren, hvorhos den ej heller er uforenelig med Obligationernes Bestemmelse om Opsigelse til delvis Tilbagebetaling. Noget andet Resultat findes Sagsøgeren endelig under Hensyn til det foranførte ikke i den foreliggende Situation at kunne støtte paa Ordlyden af det ovennævnte svenske Prospekt.

Som Følge af det ovenfor statuerede vil ingen af Sagsøgerens. Paa-stande kunne tages til Følge, hvorimod Sagsøgte vil være at frifinde.

I Sagsomkostninger vil Sagsøgeren have at godtgøre Sagsøgte 500 Kr.

Nr. 112/1944. Kæremaal i Henhold til Rpl. § 704, Stk. 3, af Beslutning af 20. April 1944 fra Aarhus Købstads Ret for Straffesager i Sag vedrørende **Knud Vestergaard Rasmussen**, der sigtes for Tyveri.

Højesterets Kæremaalsudvalgs Kendelse.

Den paakærede Beslutning er afsagt af Retten for Aarhus Købstad for Straffesager.

I Paakendelsen har tre Dommere deltaget.

Efter Begæring af Politimesteren i Københavns Amts nordre Birk blev der ved Retten for Københavns Amts nordre Birk for Straffesager indledet retslig Forundersøgelse mod Kathrine Semine Steinmetz, f. Poulsen, og Knud Vestergaard Rasmussen som sigtet for Tyveri begaaet i Københavns Amts nordre Birk. Sigtede Steinmetz aflagde Tilstaaelse, medens Sigtede Rasmussen, der opholdt sig i Aarhus, ikke mødte, og Politimesteren anmodede derfor i Skrivelse af 21. December 1943 om, at der maatte blive indledet Forundersøgelse mod denne Sigtede i Aarhus, og samtykkede i, at Sagen mod denne eventuelt fremmedes til Dom efter Rpl. § 925. Der indleddes derefter retslig Forundersøgelse mod Sigtede Rasmussen inden Retten for Aarhus Købstad for Straffesager, og i Retsmødet den 5. Februar 1944 aflagde Rasmussen Tilstaaelse og samtykkede i, at Sagen fremmedes til Dom i Henhold til Rpl. § 925 ved Retten for Københavns Amts nordre Birk for Straffesager. Der blev derpaa ved denne Ret den 24. Februar 1944 i Henhold til Rpl. § 925 afsagt Dom vedrørende Sigtede Steinmetz, men med Hensyn til Sigtede Rasmussen bemærkedes, at Sagen ikke i Henhold til Rpl. § 925 kunde fremmes til Dom ved Nordre Birks Ret. Efter at Sagen med Hensyn til Sigtede Rasmussen var tilbagesendt Retten for Aarhus Købstad for Straffesager, besluttede denne den 20. April 1944, at der med Hensyn til Spørgsmaalet om rette Værneting vilde være at indhente Afgørelse i Henhold til Rpl. § 704, Stk. 3, og Sagen er derefter i Overensstemmelse med denne Bestemmelse indbragt for Højesteret.

Da Sigtede Rasmussen under den mod ham ved Retten for Aarhus Købstad for Straffesager med Hjemmel i Rpl. § 695 ind-

ledede Forundersøgelse har afgivet Tilstaaelse og meddelt Samtykke til Sagens Behandling efter Rpl. § 925, vil Sagen, forsaavidt Betingelserne for dens Paadømmelse uden Udfærdigelse af Anklageskrift iøvrigt foreligger, være at paadømme ved Retten for Aarhus Købstad for Straffesager.

Thi bestemmes:

Paadømmelsen af den mod Knud Vestergaard Rasmussen for Tyveri rejste Sag bør, forsaavidt Betingelserne for dens Paadømmelse efter Rpl. § 925 iøvrigt foreligger, ske ved Retten for Aarhus Købstad for Straffesager.

Torsdag den 1. Juni.

Nr. 237/1943. Prokurist **C. J. Frederiksen** (Selv)

mod

A/S Det Østasiatiske Kompagni (Bülow).

(Beregning af Appellantens Udtrædelsesgodtgørelse m. v.).

(Sagen behandlet skriftligt).

Sø- og Handelsrettens Dom af 24. Juli 1943: De Sagsøgte, A/S Det Østasiatiske Kompagni, bør for Tiltale af Sagsøgeren, Prokurist C. J. Frederiksen, i denne Sag fri at være. Sagens Omkostninger betaler Sagsøgeren inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse med 200 Kr.

Højesterets Dom.

Den indankede Rom er afsagt af Sø- og Handelsretten.

I Paadømmelsen har syv Dommere deltaget.

I Henhold til de i Dommen i saa Henseende anførte Grunde tiltrædes det, at Appellanten ikke kan kræve Udtrædelsesgodtgørelse fastsat efter højere Kurs end 110.

Med Hensyn til Appellantens Paastand om, at der ved Udregningen af Udtrædelsesgodtgørelsen bør tages Hensyn til, at han den 11. November 1939 indgik Ægteskab, bemærkes:

Naar der ved Sø- og Handelsrettens Dom af 18. September 1942 er tillagt Appellanten Ret til Udtrædelsesgodtgørelse i Henhold til Pensionsreglementets § 6, hviler Afgørelsen paa Forudsætningen om, at han først ved det i Juni 1939 passerede blev opsagt af sin Tjeneste, samt at Opsigelsen i Henseende til hans Rettigheder ifølge Pensionsreglementet maatte forstaas som givet med 6 Maaneders Varsel. Denne Forudsætning har Indstævnte ikke bestridt under nærværende Sag. Idet Ægteskabet saaledes

er indgaaet inden Opsigelsesvarslets Udløb, findes der at maatte tillægges det Betydning ved Udtrædelsesgodtgørelsens Beregning, og Appellantens Paastand paa dette Punkt vil herefter være at tage til Følge.

I Sagsomkostninger for begge Retter findes Indstævnte at burde betale 250 Kr. til Appellanten.

Thi kendes for Ret:

Appellanten, Prokurist C. J. Frederiksen, er i Forhold til Indstævnte, A/S Det Østasiatiske Kompagni, berettiget til at fordre, at den ham ifølge Sø- og Handelsrettens Dom af 18. September 1942 tilkommende Udtrædelsesgodtgørelse i Henhold til § 6 i Reglementet for Kompagniets Pensionsfond beregnes saaledes, at Pensionsforsikringen ved Appellantens Død bliver virksom som Enkepension i Overensstemmelse med Reglerne i nævnte Reglement.

Iøvrigt bør Indstævnte for Appellantens Tiltale i denne Sag fri at være.

I Sagsomkostninger for begge Retter betaler Indstævnte til Appellanten 250 Kr., der udredes inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Sagsøgeren, Prokurist C. J. Frederiksen, blev ved Skrivelse af 15. Oktober 1929 ansat hos de Sagsøgte, A/S Det Østasiatiske Kompagni, fra samme Dato at regne. Han var indtil 1934 ansat i Hovedkontorets Importafdeling, derefter ved de Sagsøgte Kontor i Penang.

Ved en Skrivelse af 5. Januar 1939 fra de Sagsøgte Direktion til Lederen af Kontoret i Penang, bevilgedes en Ansøgning fra Sagsøgeren om Ferie, og samtidig instrueredes Kontorets Leder, W. Gjødesen, om at meddele Sagsøgeren, »at han ikke kommer tilbage til Penang Agenturet, og at Kompagniet heller ikke andetsteds kan gøre Brug af ham.«

Der opstod mellem Sagsøgeren og de Sagsøgte Strid om, hvorvidt Sagsøgeren kunde betragtes som opsagt ved, at dette Brev engang i Februar Maaned 1939 blev oplæst for ham. Sagsøgeren hævdede, at han først kunde betragtes som opsagt i Juni 1939 — da han efter sin Hjemkomst til København forhandlede med de Sagsøgte Personalechef paa Hovedkontoret — og at han havde Krav paa 6 Maaneders Opsigelsesvarsel.

Uoverensstemmelsen endte med, at der den 6. Juni 1939 udbetaltes Sagsøgeren »til endelig Afregning ved Fratrædelse af min Tjeneste i Kompagniet« 7000 Kr., hvilket svarede til Løn for 6 Maaneder rundet af opefter, men Sagsøgeren hævdede yderligere, at han, da han — det ham tilkommende Opsigelsesvarsel medregnet — havde været i uafbrudt Tjeneste hos de Sagsøgte i over 10 Aar, i Henhold til § 6 i Reglementet

for A/S Det Østasiatiske Kompagnis Pensionsfond (Pensionskasse) havde Krav paa Udtrædelsesgodtgørelse.

Den nævnte § 6 lyder saaledes:

»Fratræder en pensionsberettiget Funktionær sin Stilling efter uafbrudt Tjeneste i Det Østasiatiske Kompagni i 10 Aar eller derover uden at være tildelt Pension i Henhold til § 1 og 2, og uden at Fratrædelsen skyldes, at Funktionæren har opsagt sin Stilling, eller er blevet frakendt de borgerlige Rettigheder for en mod Kompagniet eller Pensionsfondet begaaet Handling, tildeles der den paagældende en Udtrædelsesgodtgørelse svarende til det tariffmæssige Indskud, som udkræves for i et anerkendt Pensionsforsikringsselskab at indkøbe en Pensionsforsikring, der bliver virksom ved den paagældendes fyldte 65 Aar, ved tidligere indtrædende Arbejdsudygtighed og ved Død som Enkepension, beregnet paa Grundlag af det Beløb, vedkommende vilde have opnaaet, saafremt han var blevet pensioneret paa det Tidspunkt, Afskedigelsen fandt Sted — —

Udtrædelsesgodtgørelsen indbetales til en anden under Statstilsyn staaende Pensionskasse eller iøvrigt i Overensstemmelse med Pensionskasselovens § 9, 3. Stk.«

Da de Sagsøgte ikke vilde anerkende Sagsøgerens Ret til Udtrædelsesgodtgørelse, anlagde Sagsøgeren Sag ved Sø- og Handelsretten til Tilkendelse af saadan Ret.

Ved Rettens Dom af 18. September 1942 antoges det, at Sagsøgeren først kunde anses for afskediget fra sin Hjemkomst til København i Juni 1939, og at han derfor havde haft saa lang en Tjenestetid, at han havde Krav paa Pensionsgodtgørelse i Henhold til den nævnte § 6.

Den Sagsøgeren tilkommende Udtrædelsesgodtgørelse blev beregnet efter Sagsøgerens Gage i Penang, stor 4380 Singapore Dollars aarlig, saaledes at de Sagsøgte omregnede denne Sum til 4818 Kr. efter Kurs 100 Singapore Dollars = 110 Kr.

Det til Dækning af Sagsøgerens Pension ved det fyldte 65 Aar eller ved tidligere indtrædende Arbejdsudygtighed — ifølge Reglementets § 2 30 pCt. af den nævnte Grundgage — fornødne Beløb, Kr. 3969,70, blev af de Sagsøgte indbetalt til Pensionsforsikringsanstalten med Anmodning om at udstede en Police til Sagsøgeren.

Idet Sagsøgeren nu gør gældende, at Omregningskursen skal være 100 Singapore Dollars = 264 Kr. 50 Øre, der var den officielle Kurs paa Afregningstidspunktet, primo Juni 1939, nedlægger han under denne Sag Paastand om, at de Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at Sagsøgeren er berettiget til at modtage sin Udtrædelsesgodtgørelse i Henhold til Pensionsreglementets § 6 udregnet efter Kursen 100 Singapore Dollars = 264 Kr. 50 Øre, hvorhos han, der har indgaaet Ægteskab den 11. November 1939, paastaar de Sagsøgte tilpligtet at anerkende, at der tilkommer hans Hustru Enkepension, idet han, der havde 6 Maaneders Opsigelsesfrist, maa regnes for at have været i de Sagsøgtes Tjeneste ved Ægteskabets Indgaaelse.

De Sagsøgte, der har godkendt, at Sagen er anlagt mod Kompagniet i Stedet for mod dettes Pensionsfond, der er et selvstændigt, fra Kompagniet adskilt Retssubjekt, paastaar sig frifundet.

Til Støtte for sin Paastand har Sagsøgeren anført, at den officielle Kurs, 264 Kr. 50 Øre, benyttes af Kompagniet selv ved alle dets Forretninger og ogsaa er benyttet ved Beregningen af Sagsøgerens Ferieløn og Tantième, og at den derfor maa finde Anvendelse ved Beregning af den Sagsøgeren tilkommende Udtrædelsesgodtgørelse. Den ved Beregningen af Udtrædelsesgodtgørelsen benyttede Kurs af 110 er fastsat af Kompagniet selv, og en saadan ensidig, uden Tilknytning til den gældende Kursnotering fastsat Kurs har en vilkaarlig Karakter og kan ikke være bindende for Sagsøgeren. Hvad Hustruens Krav paa Enkepension angaar, maa denne tilkomme hende, fordi Sagsøgeren som nævnt var i Kompagniets Tjeneste ved Ægteskabets Indgaaelse.

De Sagsøgte begrundet deres Frifindelsespaastand med, at den foretagne Udregning af Udtrædelsesgodtgørelsens Størrelse er i Overensstemmelse med Reglementet for Pensionsfonden.

Efter Reglementets § 1 beregnes Pensionen for Filialernes og Agenturernes Personale efter Forholdet mellem Gagerne ved Hovedkontoret og Filialer og Agenturer, og det tilføjes udtrykkeligt, at »dette Forhold samt Grundgagen fremgaar af Kompagniets Bøger.«

Den paagældende af Kompagniet benyttede Kurs 110 ved Udregningen af Pensionen for den Del af Personalet, som lønnes med Singapore Dollars, har været benyttet i en Aarrække. Denne lavere Kurs er nødvendig for at ligestille det paa Hovedkontoret beskæftigede Personale og Personalet paa Afdelingskontorerne i pensionsmæssig Henseende.

De i Østen ansatte Funktionærer oppebærer som Følge af de højere Leveomkostninger en højere Løn end Funktionærer i en tilsvarende Stilling ved Hovedkontoret, men denne højere Løn, som de kun faar, saalænge de er i Østen, reguleres ned, naar de vender tilbage til Tjeneste i en tilsvarende Stilling ved Hovedkontoret.

Som Følge af den særlige Begrundelse for den højere Løn paa Afdelingskontorerne bør denne ikke influere paa Pensionsudregningen.

Med Hensyn til det af Sagsøgeren fremsatte Krav om Pensionsret for Sagsøgerens Hustru, gør de Sagsøgte gældende, at Sagsøgeren fratraadte sin Stilling i Juni 1939, og at der ikke kan tilkomme ham anden Ret end den, han havde paa dette Tidspunkt. Efter de Sagsøgtes Mening bør Sagsøgeren iøvrigt være afskaaret fra at fremsætte dette Krav nu, da Ægteskabet var indgaaet før Anlægget af den forrige Sag, og Kravet følgelig burde være fremsat under denne.

Endelig hævder de Sagsøgte, at Sagsøgerens Krav ikke har den fornødne Bestemthed, idet han burde have udregnet og nedlagt Paastand om, hvilket bestemt Beløb han mener at have Krav paa til Dækning af sin Udtrædelsesgodtgørelse.

I Tilslutning til det saaledes anførte skal Retten udtale følgende:

Retten er enig med de Sagsøgte i, at der ikke kan tilkomme Sagsøgeren Udtrædelsesgodtgørelse efter højere Kurs end den beregnede Kurs af 110. Benyttelsen af en særlig Kurs ved Beregningen af Pensionen har Hjemmel i Pensionsreglementets § 1 ved Bestemmelsen om, at Beregningen for Filialernes og Agenturernes Personale foretages efter Forholdet mellem Gagerne ved Hovedkontoret og Filialer og Agenturer, og

den har sin naturlige Begrundelse i Hensynet til Ligestilling af Personalet i pensionsmæssig Henseende.

Den ved Pensionsberegningen benyttede Kurs fremgaar som foreskrevet af Kompagniets Bøger, og det er af Sagsøgeren under Domsforhandlingen udtalt, at han vidste, at denne Kurs benyttedes.

Retten er ligeledes enig med de Sagsøgte i, at der ikke ved Udregningen af Udtrædelsesgodtgørelsen bør tages Hensyn til, at Sagsøgeren den 11. November 1939 indgik Ægteskab.

Selv om det Sagsøgeren tilkommende Opsigelsesvarsel ikke var udløbet ved Indgaaelsen af Ægteskabet, finder Retten, at det afgørende Tidspunkt ved Udregningen af Udtrædelsesgodtgørelsens Størrelse maa være Juni 1939, da Sagsøgeren fratraadte og modtog sin Restgage, saaledes at han ikke ved en Indgaaelse af Ægteskab efter dette Tidspunkt efter egen Bestemmelse kan forøge Udtrædelsesgodtgørelsens Størrelse. Herfor taler ogsaa Bestemmelsen i Reglementets § 3, hvorefter der ikke tilkommer Enken Pension, naar Ægteskab er indgaaet efter Mandens Pensionering.

De Sagsøgte vil herefter være at frifinde, og Sagsøgeren bør betale Sagens Omkostninger.

Nr. 114/1942. Gaardejer **Laurids S. Nielsen** (Svane)
m o d

Landbrugskandidat **P. Madelung** (Landsretssagf. Bunch-Jensen).

Dom afsagt af Retten for Sorø Købstad m. v. den 28. August 1941: Indstævnte, Landbrugskandidat P. Madelung, bør inden 15 Dage fjerne den af ham anbragte Fangstindretning ved Udløbet af Aalerenden. Endvidere bør han inden tre Maaneder, imod at Sagsøgeren, Gaardejer Laurids Nielsen, betaler ham 100 Kr. pr. Td. Land, udstede Skøde paa det Areal ud for Sagsøgerens Ejendom, der er indvundet ved den i 1929—1930 foretagne Sænkning af Magle Sø, samt betale Halvdelen af de med Arealets Opmaaling og Udstykning forbundne Omkostninger. Endelig bør Indstævnte inden 15 Dage til Sagsøgeren betale 500 Kr. i Sagsomkostninger.

Færdig fra Trykkeriet den 28. Juni 1944.

G. E. C. Gads Forlag.

Triers Bogtrykkeri (Chr. & G. Lind). — København.

Højesteretstidende.

Udgivere: Højesterets Protokolsekretærer.

88. Aargang

Højesteretsaaret 1944.

Nr. 11

Torsdag den 1. Juni.

Østre Landsrets Dom af 20. Januar 1942 (II Afd.): Med Hensyn til Appellanten, Landbrugskandidat P. Madelungs Forpligtelse til at meddele Indstævnte, Gaardejer Laurids Nielsen, Skøde paa det Areal ud for Indstævntes Ejendom, der er indvundet ved den i 1929—30 foretagne Sænkning af Vandstanden i Magle Sø, bør Underrettens Dom ved Magt at stande, dog at Omkostningerne ved Arealets Opmaaling og Udstykning er Appellanten uvedkommende. Med Hensyn til Anbringelsen af den i Dommen beskrevne Fiskeriindretning bør Appellanten for Indstævntes Tiltale i denne Sag fri at være. Sagens Omkostninger for begge Retter ophæves. At efterkomme inden 15 Dage efter denne Doms Afgørelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Østre Landsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret.

I Paadømmelsen har ti Dommere deltaget.

For Højesteret drejer Sagen sig alene om Lovligheden af de af Indstævnte anbragte Fangstindretninger, som Appellanten paastaar fjernet eller opstillet paa en nærmere af ham angivet Maade, hvorhos Indstævnte paastaas tilpligtet at betale Appellanten en Erstatning for Tab ved den retstridige Afspærring af Aaløbet, ikke over 1000 Kr.

Indstævnte paastaar Stadfæstelse af Landsrettens Dom samt Frifindelse forsaavidt angaar det Erstatningskrav, der med hans Samtykke er fremsat her for Retten.

Syv Dommere bemærker følgende:

I den i Underrettens Dom nævnte Erklæring fra Dansk biologisk Station er det blandt andet udtalt, at Aalene, der for en stor Del følger Bredden af Søen for at finde det Vandløb, der fører ud af Søen, vil støde paa Ruseraden og ved at følge denne risikere at gaa i Rusen, medens Chancen for at finde den snævre Aabning mellem de to Ruserade vil være minimal, da der formentlig næppe gennem denne Aabning vil være nogen Strøm, der kan vise Aalene Vej.

Fiskeridirektoratet har i Skrivelse af 23. Juni 1942 udtalt, at de af Indstævnte opstillede Ruser med tilsluttede Rader efter Fiskeridirektoratets Formening efter deres Konstruktion hver for

sig befindes ganske at kunne sidestilles med de i Ferskvandsfiskerilovens § 2 omhandlede Fangstindretninger. Direktoratet har derhos i Skrivelse af 9. December 1942 angaaende Spørgsmaalet om, hvorvidt den paagældende Opstilling maatte være i Strid med nogen Bestemmelse i Ferskvandsfiskeriloven, bemærket, at Loven øjensynlig ikke har forudset det Tilfælde, at to Redskaber sættes ganske tæt op ad hinanden paa hver Side af Udløbet fra en Sø, saaledes som i Maglesø.

Efter det oplyste maa det antages, at Anbringelsen af de omhandlede Fangstindretninger som sket praktisk taget betyder en Afspærring af Fiskenes Afgang fra Søen til Aalerenden, og da en saadan Spærring maa anses stridende mod Ferskvandsfiskerilovens § 2, findes Appellantens Paastand om Fangstindretningernes Fjernelse at burde tages til Følge.

Da Appellantens Oplysninger om, hvorvidt han har lidt noget Tab, er mangelfulde og usikre, findes der ikke at kunne tillægges ham nogen Erstatning.

I Sagsomkostninger for alle Retter findes Indstævnte at burde betale Appellanten 1000 Kr.

Tre Dommere bemærker følgende:

I Erklæring af 17. Juni 1941 har mag. scient. C. V. Otterstrøm udtalt, at der næppe vil kunne paavises noget Strømløb i Søen, »idet det tilstrømmende Vand fordeles i Søen, og det afstrømmende Vand ikke kommer fra nogen bestemt Side, bl. a. vil Vindretningen rimeligvis være bestemmende for, hvorfra Vandet kommer til Afløbet. Det synes mig derfor udelukket, at der kan fastsættes nogen Midtstrømslinie for Søen.«

Dansk biologisk Station har derhos i Erklæring af 9. Juli 1943 bl. a. udtalt, at »Blankaalene følger som Hovedregel Strømmen. Gaar der stærk Strøm gennem en Sø, vil Blankaalene følge denne Strøm, men om en saadan mærkbar Strøm gennem Søen er der næppe Tale i Maglesø. Der kan imidlertid fremkomme Strømninger i en Sø paa anden Maade, det er saaledes konstateret, at der i Esrum Sø, hvor der ikke er Gennemstrøm, med visse Vindretninger kan opstaa en betydelig, cirkulerende Strøm. Sker noget lignende i Maglesø i Aalenes Trækketid, maa det antages, at Blankaalene følger denne cirkulerende Strøm i kortere eller længere Afstand fra Bredderne, og at de herunder, naar de kommer i Nærheden af Udløbet, har en Chance for at mærke Udstrømmen og saa følger den. Er der ikke nogen saadan Strøm, der kan lede Blankaalene, søger de antagelig i forskellige Retninger, uden at det kan siges, om de herunder foretrækker at gaa langs Bredderne eller at holde sig i længere Afstand fra disse.« Stationen har tilføjet, at »det er klart, at Opstilling af Aalerader ved Søens Afløb, saaledes som det er sket i foreliggende Sag, gør det vanskeligt for Blankaalene at komme ud i Aalerenden.«

Herefter finder disse Dommere, i Overensstemmelse med Fiskeridirektoratets i Landsretsdommen gengivne Erklæring af 28. Oktober 1937, der ikke kan anses fraveget ved Direktoratets

senere Skrivelser, at Ferskvandsfiskerilovens § 2 ikke indeholder tilstrækkelig klar Hjemmel for at forbyde Indstævnte i Maglesø, som efter det oplyste ikke har noget Strømløb, at opstille de omhandlede Fangstindretninger, der har en indbyrdes Afstand saa stor som en Tredjedel af Aalerendens største Bredde ved dens Udmunding i Maglesø. De stemmer derfor for at stadfæste Landsrettens Dom samt frifinde Indstævnte, forsaavidt angaar den nedlagte Erstatningspaastand.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Indstævnte, Landbrugskandidat P. Madelung, bør fjerne de af ham fra hver sin Bred af Afløbet fra Maglesø til Aalerenden anbragte Fangstindretninger. Forsaavidt angaar den af Appellanten, Gaardejer Laurids Nielsen, nedlagte Erstatningspaastand bør Indstævnte for Appellantens Tiltale i denne Sag fri at være.

I Sagsomkostninger for alle Retter betaler Indstævnte til Appellanten 1000 Kr.

At efterkomme inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Underrettsdommens Præmisser er saalydende:

Af nærværende af Gaardejer Laurids Nielsen af Bromme mod Landbrugskandidat P. Madelung af Maglesøhus i Bromme Sogn anlagte Sag fremgaar følgende:

I. Den Del af Søen Maglesø, der er betegnet ved Matr. Nr. 22 af Krøjerup By i Bromme Sogn, og som udgør den væsentligste Del af Søen, der er noget uregelmæssig i Omrids, og hvis hele Udstrækning er i Længden ca. 1½ km og i Bredden ca. ½ km, ejedes af Fisker August Christiansen af Maglesøhus, da der den 4. Februar 1927 blev oprettet en skriftlig Overenskomst mellem Christiansen og Laurids Nielsen (Sagsøgeren i nærværende Sag), der var (og fremdeles er) Ejer af Gaarden Matr. Nr. 6 a af Bromme, og hvis Jorder støder op til en Del af Søen, angaaende Grænseforholdene — — —

Der var intet videre foretaget til Udførelse af denne Overenskomst, da der den 20. August 1929 efter Begæring af Aug. Christiansen blev afholdt et Møde for Vandsynsmændene i Bromme Sogn i Anledning af, at August Christiansen ønskede en Sænkning af Vandstanden i Søen. Mødt var foruden Christiansen nogle Lodsejere, hvis Jorder stødte op til Søen, bl. a. Laurids Nielsen. Ved Mødet blev der indgaaet Forlig om en nærmere bestemt Sænkning af Søsens Vandspejl, og hedder det derefter om en Ordning af Forholdet mellem Christiansen og Laurids Nielsen:

»Nielsen køber straks hele det Areal ud for sin Ejendom, som tørlægges, naar Vandstanden sænkes til det nye Flodemaal, for en Pris af 100 Kr. pr. Td. Land — — —

Vandstanden blev derefter, nemlig i Aaret 1930, sænket som vedtaget, men iøvrigt skete intet til Udførelse af Forliget for Vandsynsmændene. I Aaret 1934 overdrog Aug. Christiansen sin Ejendomsret til Maglesøhus og Søen til Landbrugskandidat Madelung, Indstævnte, der samtidig fik en kort Meddelelse om Indholdet af Forliget. I Aaret 1937 fremkom Sagsøgeren med et Ønske til Indstævnte om at faa Arealet efter Forliget af 1929 opmaalt, men efter foretaget Undersøgelse meddelte Indstævnte, at han ikke længere kunde anerkende Gyldigheden af dette Forlig. Det var derefter ikke førend i Aaret 1940, Laur. Nielsen foretog en ny Henvendelse om at erholde Skøde paa det ved Vandstandens Sænkning i 1930 tørlagte Areal, men Madelung fastholdt sit Standpunkt.

Herefter har Laur. Nielsen anlagt nærværende Sag og paastaat Indstævnte Madelung tilpligtet til, imod at erholde et Vederlag paa 100 Kr. pr. Td. Land, at udstede Skøde til Sagsøgeren paa det Areal ud for Sagsøgerens Ejendom, der er indvundet ved den i 1929 foretagne Sænkning af Magle Sø samt til at betale Halvdelen af de med Arealets Opmaaling og Udstykning forbundne Omkostninger.

Indstævnte har paastaat sig frifundet — — —

Retten maa give Sagsøgeren Medhold — — —

II. I Aaret 1937 opstillede Indstævnte en Fangstindretning i Søen ud for Aalerendens Udmunding i Søen, hvilken Indretning Sagsøgeren ansaa for ulovlig efter § 2 i Lov Nr. 94 af 31. Marts 1931 om Ferskvandsfiskeri, nemlig som spærende for navnlig Aalens Opgang i Aalerenden, der er 1,8 m bred og fører ind over Sagsøgerens Jorder, saaledes at Sagsøgeren har Fiskeriretten i Renden, der gennem andre Vandløb tilsidst har Forbindelse med Store Bælt. Fangstindretningen, som Sagsøgeren siden har haft staaende hver Sommer, saaledes ogsaa iaar, bestaar af 2 lodrette faststaaende, omtrent parallelle Rækker af Net, 50 Meter ud i Søen i samme Retning som Aalerendens Udmunding i Søen; det ene Net af Længde 50 Meter i Fortsættelse af den ene Bred af Rendens Udmunding, det andet Net af Længde 50 Meter i Fortsættelse af den anden Bred af Rendens Udmunding, dog saaledes at Afstanden mellem de 2 omtrent parallelle Net er fra 6,9 Meter til 7 Meter, medens Udmundingen af Aaen (Aagabet), der er udvidet noget ved Udgravning til Siderne, er noget mindre; i hver Ende af de 2 Netrækker er anbragt en Ruse til Aalefangst; mellem de 2 Ruser er et »Gab« paa 2,8 Meter, hvilket Gab saaledes bliver Aalenes Adgang fra Søen til Aalerenden.

Medens Sagsøgeren har henvist til, at denne Fangstindretning har betydet en væsentlig Nedgang i hans Fiskeri i Aalerenden og er ulovlig, fordi Afstanden mellem de 2 Ruser ikke udgør $\frac{1}{3}$ af Søens Bredde paa det paagældende Sted, hvorfor han har nedlagt Paastand om, at Indstævnte tilpligtes til at fjerne Fangstindretningen, har Indstævnte forment, at Afstanden mellem Ruserne efter Fiskerilovens § 2 maa beregnes

efter Aaløbets Brede og saaledes er rigelig vid. Han har tilføjet, at der ikke mere er nogen nævneværdig Opgang af Yngel fra Havet gennem Søens Tilløb, hvorfor der alene kan udøves Fiskeri, saafremt der sættes Yngel ud i Søen, og har han, Indstævnte, da ogsaa næsten hvert Aar sat Yngel ud, ialt ca. $\frac{1}{2}$ Million Aaleyngel foruden Geddeyngel. Han har gjort Nettene til Ruserne saa lange for at forebygge Tyveri (fra Land) af Fisk fra Ruserne.

Efter indhentet Erklæring, navnlig om den fiskebiologiske Side af Sagen, fra Direktøren for Statens biologiske Station, maa Retten anse Fangstindretningen for at være en væsentlig større Hindring for Fiskenes Passage, end det er forudsat ved Bestemmelserne i Ferskvandsfiskerilovens § 2, første Stk., første og andet Punktum, og derfor for at være i Strid med disse Bestemmelser. Og Retten vil ikke ved Afgørelsen af Fangstindretningens Lovlighed kunne tage Hensyn til den Omstændighed, at Indstævnte foretager Fiskeopdræt i Søen. I saa Henseende maa Indstævnte henvises til at ansøge de administrative Myndigheder om den Dispensation, hvortil der ved § 2, første Stk., tredje Punktum, aabnes Adgang. At saadan Dispensation efter det oplyste er vanskelig at opnaa, vedrører ikke og kan ikke faa nogen Betydning for Spørgsmaalet om Fangstindretningens Lovlighed efter § 2, første Stk., første og andet Punktum.

Endelig har Sagsøgeren nedlagt Paastand om Erstatning for det Tab, Indstævnte har tilføjet ham som Følge af det ved den ulovlige Fangstindretning formindskede Fiskeri i Aalerenden, men da Sagsøgeren ikke har ført tilstrækkeligt Bevis for dette Tab, idet Formindskelsen ogsaa kan have andre Aarsager, vil hans Paastand forsaavidt ikke kunne tages til Følge, medens Sagsøgerens Paastand iøvrigt efter det ovenfor udviklede vil være at følge.

Der tillægges de fiskebiologiske Sagkyndige for afgivne Erklæringer et Beløb paa 200 Kr.

Landsretsdømmens Præmisser er saalydende:

Den indankede Dom er afsagt den 28. August 1941 af Retten for Sorø Købstad m. v. og er af Appellanten, Landbrugskandidat P. Madelung paaanket med Paastand om Frifindelse, medens Indstævnte, Gaardejer Laurids Nielsen, paastaar Stadfæstelse af Dommen.

Med Hensyn til Appellantens Forpligtelse til mod et Vederlag af 100 Kr. pr. Td. Land at meddele Indstævnte Skøde paa det i Sagen omhandlede Areal ud for Indstævntes Ejendom har Appellanten anført, at Forholdet ved Maglesø er det, at Søarealet stadig ændres ved Tilgroning, saaledes at der normalt fremkommer Opgrødearealer langs dens Kyster. Retsforholdet mellem Appellanten og Indstævnte angaaende disse Arealer er reguleret ved Overenskomsten af 1927, som Appellanten erkender er bindende for ham. Overenskomsten af 1929 mellem Indstævnte og Appellantens Forgænger, August Christiansen, drejer sig ikke om de Arealer, der normalt fremkommer ved Opgrøde, men derimod om de Arealer, som maatte fremkomme ved den i 1930 foretagne Sænkning af Søens Vandstand, og indeholder ikke den Begrænsning med Hensyn til

Oprødearealets Niveau over det til enhver Tid gældende Flodemaal i Aalerenden, som fremgaar af § 4 i Overenskomsten af 1927. Som Følge heraf maa det være en Forudsætning for, at Overenskomsten af 1929 kan gøres gældende, at det Areal, som fremkom ved Vandstandens Sænkning i 1930, blev konstateret, forinden Arealet senere blev forøget ved den normale Oprøde i de paafølgende Aar efter Vandstandssænkningen. Da Indstævnte, som var den eneste, der havde Interesse i den paagældende Arealkonstatering, har forsømt at lade en saadan foretage, kan han ikke nu gøre sit Krav paa Tilskødning gældende, efter at det er blevet umuligt at konstatere, hvilket Areal Overenskomsten af 1929 angaar. Appellanten erkender iøvrigt, at han ved Købet af Søen er gjort opmærksom paa Tilstedeværelsen af Overenskomsten af 1929 paa en saadan Maade, at han ikke vil kunne paaberaabe sig Ekstinktion af denne utinglyste Overenskomst. Han har derhos anført, at i alt Fald Omkostningerne ved Arealets Opmaaling og Udstykning maa være ham uvedkommende, idet Overenskomsten af 1929 intet indeholder herom, ligesom Bestemmelserne i Overenskomsten af 1927 om Fordelingen af disse Omkostninger ikke kan anvendes paa det under Overenskomsten af 1929 hørende Areal.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om Lovligheden af den af Appellanten ud for Aalerendens Udmunding i Søen anbragte Fangstindretning har Appellanten gentaget sine for Underretten fremsatte Anbringender.

Det findes nu ikke at kunne antages, at den ved Søens Tilgroning forårsagede normale Oprøde siden Vandstandssænkningen i 1930 har haft et saadant Omfang, at den har medført væsentlige Forandringer af det af Overenskomsten af 1929 omfattede Areal, og der kan derfor ikke gives Appellanten Medhold i, at saa væsentlige Forudsætninger for denne Overenskomst er bristet, at den ikke nu kan gøres gældende af Indstævnte. Da dernæst Overenskomsten af 1929 intet indeholder om Omkostningernes Fordeling, og da de herom gældende Bestemmelser i Overenskomsten af 1927 ikke skønnes at kunne omfatte det heromhandlede Areal, maa Omkostningerne ved Arealets Opmaaling og Udstykning i Overensstemmelse med gældende Sædvane paahvile Indstævnte som den eneste interesserede.

Fiskeridirektoratet har i Skrivelse af 28. Oktober 1937 med Hensyn til den af Appellanten foretagne Ruseopstilling udtalt, »at der efter Fiskeridirektoratets Formening ikke findes tilstrækkelig Hjemmel til at forbyde en Ruseopstilling som den i Sagen ommeldte, naar der mellem de paagældende Redskaber bevares en Afstand svarende til mindst $\frac{1}{3}$ af Vandløbets Bredde ved dettes Indmunding i Søen.

Hele Sagen er dog tvivlsom, og da Spørgsmaalet i sig selv har nogen Betydning, skal man henstille, at endelig Afgørelse træffes af Domstolene.«

Den paagældende Fiskeindretning findes nu ikke at kunne sidestilles med nogen af de i § 2 i Ferskvandsfiskeriloven af 31. Marts 1931 beskrevne Fiskeindretninger, og der skønnes herefter ikke at være Hjemmel til at forbyde dens Anbringelse, selv om den mulig medfører noget større Vanskeligheder for Fiskenes frie Gang end de ved Lovens § 2 godkendte Indretninger.

I Overensstemmelse hermed vil den indankede Dom være dels at stadfæste, dels at ændre.

Sagens Omkostninger for begge Retter findes at kunne ophæves.

Fredag den 2. Juni.

Nr. 105/1943. Prokurist **Karl Alfred Olsen** (Svane)

mod

Fru Lilli Paula Emilie Olsen, født Nielsen
(Landsretssagfører Fru Edel Saunte).

(Tvist om Forældremyndigheden over et Fællesbarn).

København's Byrets Dom af 22. December 1942 (12. Afd.): Sagsøgeren, Prokurist Karl Alfred Olsen, og Sagsøgte, Fru Lilli Paula Emilie Olsen, født Nielsen, separeres. Forældremyndigheden over Fællesbarnet Vagn Olsen tilfalder Sagsøgeren, medens Forældremyndigheden over Fællesbarnet Grete Olsen tilfalder Sagsøgte. Sagsøgeren bør udrede Bidrag, hvis Størrelse fastsættes af Overøvrigheden, til Sagsøgtes Underhold i Separationstiden saavel som til Fællesbarnet Grete Olsens Underhold. Retten til at fortsætte Lejemaalet vedrørende Lejligheden Borups Plads 26, 4. Sal, tillægges Sagsøgte. Sagens Omkostninger ophæves.

Østre Landsrets Dom af 25. Marts 1943 (VI Afd.): Den indankede Dom bør ved Magt at stande, dog at Forældremyndigheden over begge Børnene, Vagn Olsen og Grete Olsen, tillægges Appellantinden, Lilli Poula Emilie Olsen, og saaledes, at Indstævnte, Prokurist Karl Alfred Olsen, udreder Bidrag til begge Børnene efter Overøvrighedens nærmere Bestemmelse. Sagens Omkostninger for Landsretten ophæves.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Østre Landsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret gaar Appellantens Paastand ud paa, at Forældremyndigheden over Sønnen Vagn Olsen tillægges ham, og Anken angaar alene dette Spørgsmaal. Indstævnte har paastaet Dommen stadfæstet.

Fem Dommere bemærker følgende:

Efter de foreliggende Oplysninger maa det antages stemmende saavel med Hensynet til Barnets Tarv som med Billighed, at Forældremyndigheden over den nu 6-aarige Søn, der i Henhold til Byrettens Dom har opholdt sig hos Appellanten fra December Maaned 1942, indtil han den 13. Marts 1944 fjernedes fra dennes

Hjem af Indstævnte, tillægges Appellanten. Herefter, og da der ikke foreligger Holdepunkter for at antage, at Appellanten i højere Grad end Indstævnte bærer Skylden for de Uoverensstemmelser, der førte til Separationen, stemmer disse Dommere for at tage Appellantens Paastand til Følge og ophæve Sagens Omkostninger for Højesteret.

Fire Dommere stemmer for at stadfæste Landsrettens Dom i Henhold til de i den anførte Grunde.

Der vil være at give Dom efter Stemme flertallet.

Thi kendes for Ret:

Forældremyndigheden over Sønnen Vagn Olsen tillægges Appellanten, Prokurist Karl Alfred Olsen.

Sagens Omkostninger for Højesteret ophæves.

Underrettsdommens Præmisser er saalydende:

Under denne Sag har Sagsøgeren, Prokurist Karl Alfred Olsen, der den 26. December 1936 indgik Ægteskab med Sagsøgte, Fru Lilli Paula Emilie Olsen, født Nielsen, paastaaet Dom til Separation i Medfør af § 53 i Lov Nr. 276 af 30. Juni 1922 paa Vilkaar:

a t Forældremyndigheden over Parternes Fællesbørn, Vagn Olsen, født den 14. Apri 1938, og Grete Olsen, født den 10. September 1940, tilfalder Sagsøgeren,

a t ingen af Parterne svarer Bidrag til den andens Ophold, og

a t Parternes Lejlighed Borups Plads 26, 4. Sal, tilfalder Sagsøgeren.

Sagsøgte har principalt paastaaet sig frifundet. Subsidiært har hun erklæret sig enig i Separation paa Vilkaar,

a t Forældremyndigheden over begge Fællesbørnene tilfalder hende,

a t Manden tilpligtes at svare Bidrag til hendes Underhold i Separationstiden saavel som til Børnenes Underhold efter Overøvrighedens nærmere Bestemmelse, og

a t den fornævnte Lejlighed tillægges hende.

Sagsøgeren har som Part forklaret, at Sagsøgte har udvist et saadant Forhold i Ægteskabet, at dette efterhaanden er blevet ødelagt. Hun har saaledes altid været uordentlig og uappetitlig med sin Person, ligesom hun ikke har passet og renholdt Hjemmet, som hun burde. Hun har aldrig interesseret sig for Børnene og har ikke holdt deres Tøj i Orden, hvorhos hun har forkvaklet Børnenes Opdragelse. Den lille Dreng er nervøs og bange for hende. Overfor Sagsøgeren har hun været lunefuld og hysterisk, saaledes har hun flere Gange truet med at tage sig og Børnene af Dage. Hun anvender en styg og hvas Tone i Hjemmet. Forholdet mellem Parterne er i de seneste Aar tilspidset, saaledes at de nu næsten aldrig taler sammen, da deres Samtaler let udarter til Skænderi. De sidste ca. 2 Aar har der ikke bestaaet noget ægteskabeligt Samliv mellem dem.

Sagsøgte har i sin Partsforklaring tilbagevist Sagsøgerens Beskyld-

ninger. Hun hævder saaledes altid at have holdt Hjemmet saa pænt og ordentligt, som det kan forlanges i Betragtning af, at Lejligheden er stor, og at hun altid kun har haft lidt Hjælp i Huset. Hun paastaar ogsaa altid at have sørget godt for Børnene og holdt deres Tøj i Orden. Børnene holder af hende, og hun anser sig for lige saa velegnet som Sagsøgeren til at opdrage dem. Endelig hævder hun altid at have anvendt en venlig Tone overfor Manden; men hun indrømmer, at de i de sidste Par Aar kun sjældent har ført Samtaler med hinanden. Det er ikke rigtigt, at det ægteskabelige Samliv er ophørt. Sagsøgte holder stadig af sin Mand og haaber, at Forholdet mellem dem paany kan blive godt, saaledes som det var i Begyndelsen af deres Ægteskab.

Der er under Sagen afgivet Forklaring af følgende Vidner:

Sagsøgerens Fader, Skrædermester A. J. Olsen, har forklaret, at han altid har betragtet Ægteskabet som mislykket, og at Sagsøgte aldrig har holdt Hjemmet og Børnenes Paaklædning i Orden. Han anser ikke Svigerdatteren for velegnet som Børneopdrager, idet Drengen er nervøs og bange for hende.

Fru E. M. Kempf har ligeledes ofte fundet Børnenes Paaklædning uordentlig; men til andre Tider var Børnene pæne og rene.

Politibetjent Poul Frandsen har oplyst, at Drengen er nervøs og skriger op overfor Moderen. Sagsøgte holder ikke Hjemmet i den bedste Orden.

Fru R. B. Laursen har forklaret, at hun som Nabo til Parterne ofte har været inde hos dem. Hun har altid fundet Hjemmet pænt og ordentligt. Børnene er ualmindelig velopdragne, og hun har aldrig bemærket, at Drengen skulde være bange for sin Moder.

Fru A. K. Jørgensen, der har udført Rengøringsarbejde for Sagsøgte, har forklaret, at Hjemmet efter hendes Mening er ualmindelig velholdt. Der bestaar et godt Forhold mellem Moder og Børn.

Korrektør Chr. C. Olsen, der er gift med Sagsøgtes Søster, har forklaret, at han er kommet en Del sammen med Ægtefællerne. Til at begynde med var Forholdet mellem Ægtefællerne godt, men for 2—3 Aar siden bemærkede han, at der var ligesom »kold Luft« mellem dem, og siden da er Forholdet nærmest blevet værre. Naar de taler sammen, er det kun for at udveksle Spydigheder. Hjemmet er velholdt, og Børnene er søde og velopdragne. Begge Forældrene er gode imod dem.

Sagsøgtes Fader, Manufakturhandler G. O. Nielsen, har forklaret, at Forholdet mellem Ægtefællerne har været daarligt de sidste Par Aar; de skændes ikke, men det ligesom ligger i Luften, at der bestaar et køligt Forhold mellem dem. Hjemmet er velholdt, og Børnene er kvikke og søde.

Efter det foreliggende finder Retten det ikke godtgjort, at Hustruen har forsømt sine Pligter overfor Manden, Børnene og Hjemmet, saaledes at Manden af denne Grund kan kræve Separation. Derimod maa det antages, at der er en dyb Uoverensstemmelse mellem Ægtefællerne, og at denne Uoverensstemmelse har bestaaet saa længe, at Forholdet mellem dem nu maa betragtes som ødelagt. Da endvidere Sagsøgeren ikke hovedsagelig har Skyld i Uoverensstemmelsen, vil der være at give Dom til Separation.

Idet bemærkes, at der ikke er fremkommet afgørende Oplysninger om, at Hustruen skulde være mindre velegnet som Børneopdrager, og at Retten herefter gaar ud fra, at begge Ægtefæller er egnede til at opdrage Børnene, vil disse være at fordele mellem dem, saaledes at Sagsøgeren faar Forældremyndigheden over Drengen, medens Sagsøgte faar Forældremyndigheden over Pigen.

Under Hensyn til, at der ikke er ført Bevis for nogen Forsømmelse fra Sagsøgtes Side, at Ægteskabet har bestaaet i ca. 6 Aar, og at Sagsøgte næppe har nogen større Erhvervssevne, vil Sagsøgeren have at betale Bidrag efter Overøvrighedens Bestemmelse til Sagsøgtes Underhold. Endvidere bør han betale Underholdsbidrag til Pigebarnet.

Retten til at fortsætte Lejemaalet vedrørende Ægtefællernes Lejlighed tillægges Sagsøgte.

Sagens Omkostninger ophæves.

Landsretsdommens Præmisser er saalydende:

Den indankede Dom er afsagt den 22. December 1942 af Københavns Byrets 12. Afdeling og paaanket af Appellantinden, Fru Lilli Poula Emilie Olsen, med Paastand om, at Forældremyndigheden over begge Fællesbørnene, Vagn Olsen og Grete Olsen, tilfalder hende, og saaledes at Indstævnte, Prokurist Karl Alfred Olsen, tilpligtes at svare Bidrag til deres Underhold.

Indstævnte har paastaet Stadiæstelse.

For Landsretten er afgivet Forklaring af Parterne og Vidneforklaring af Fru Johanne Krohn, Maskinmester Viggo Haltzweissig, Fru Karen Olsen, Fru Emilie Nielsen, Skrædermester Julius Olsen, Fru Marie Kempf, Kriminalbetjent Poul Frandsen, Sygeplejerske, Frk. Emilie Olsen, Fru Erna Grathwohl og Fru Ragnhild Boye Laursen.

Efter de for Landsretten foreliggende Oplysninger maa begge Parter anses egnede til at opdrage Børnene.

Under Hensyn til Børnenes Alder, og da det findes bedst stemmende med Børnenes Tarv, at de ikke adskilles, findes Forældremyndigheden over dem begge at burde tillægges Appellantinden, der efter det oplyste i Modsætning til Indstævnte helt kan hellige sig Børnenes Opdragelse, og saaledes at Indstævnte bør udrede Bidrag til Børnenes Underhold.

Sagens Omkostninger for Landsretten findes efter Omstændighederne at burde ophæves.

T i r s d a g d e n 6. J u n i .

Nr. 70/1943. **Enkefru Inger Andrea Marie Hansen (Selv)**

m o d

fhv. Gaardejer Rasmus Andersen
(Landsretssagfører Kristensen Randers, Svendborg).

(Delvis Indfrielse af Pantebrev).

(Sagen behandlet skriftligt).

Østre Landsrets Dom af 15. Februar 1943 (VI Afd.): Sagsøgte, Enkefru Inger Andrea Marie Hansen, bør inden 15 Dage fra denne Doms Afsigelse til Sagsøgeren, ihv. Gaardejer Rasmus Andersen, betale 4835 Kr. 03 Øre med Renter 5 pCt. p. a. fra den 12. August 1942, til Betaling sker, og Sagens Omkostninger med 400 Kr. At efterkomme under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har syv Dommere deltaget.

For Højesteret har Appellantinden paastaet sig frifundet mod at medvirke til den i Dommen nævnte Omvurdering af Ejendommen, idet hun har gjort gældende, at hverken Pantebrevet eller Skødet indeholder Hjemmel for, at en Undladelse af Medvirken til Omvurdering skal bevirke, at Kapitalen helt eller delvis forfalder til Betaling.

Indstævnte har paastaet Dommen stadfæstet.

Ved en paa Appellantindens Foranledning i Maj 1943 foretaget Vurdering er Ejendommen ansat til en Værdi af 21.500 Kr., hvorefter Pantebrevet vilde kunne tinglyses for dets fulde Paalydende.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde, og idet bemærkes, at den Omstændighed, at Appellantinden nu har ladet Omvurdering foretage, ikke findes at kunne føre til andet Resultat, stemmer seks Dommere for at stadfæste Dommen.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellantinden at burde betale til Indstævnte med 200 Kr.

Een Dommer bemærker følgende:

Ved den af Appellantinden foranstaltede Omvurdering, hvorefter Pantebrevet vil kunne tinglyses for sit fulde Paalydende, har Appellantinden nu opfyldt, hvad Indstævnte ifølge Skødet havde Krav paa. Der foreligger ingen Oplysning om, at Indstævnte har lidt noget Tab ved den stedfundne Forhaling af Opfyldelsen udover de ham ved Retsforfølgningen mod Appellantinden forvoldte Omkostninger.

Herefter vil denne Dommer paalægge Appellantinden at betale Sagens Omkostninger for begge Retter med et rundeligt Beløb, men iøvrigt frifinde Appellantinden for Indstævntes Tiltale.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellantinden, Enkefru Inger Andrea Marie Hansen, til Indstævnte, ihv. Gaardejer Rasmus Andersen, 200 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Ved endeligt Skøde af 29. Januar 1942 solgte Sagsøgeren, fhv. Gaardejer Rasmus Andersen, den ham tilhørende Ejendom Matr. Nr. 15 og 5 b af Moderup m. m. til Sagsøgte, Enkefru Inger Andrea Marie Hansen. Købesummen androg 48.000 Kr., der berigtigedes dels ved Overtagelse af et i Ejendommen indestaaende Kreditforeningslaan, stort 15.000 Kr., dels ved kontant Betaling af ialt 20.000 Kr. og dels endelig derved, at Sagsøgte for Restkøbesummen, 13.000 Kr., skulde udstede Pantebrev til Sagsøgeren med 2. Prioritets Panteret i Ejendommen næst efter det ovennævnte Kreditforeningslaan og uopsigeligt fra Sagsøgerens Side til 11. Juni Termin 1952.

Om dette Pantebrev hedder det i Skødet derhos: »Af Hensyn til Lov om Begrænsning af Tinglysning af Gæld bemærkes, at der skal søges Omvurdering af Ejendommen og Pantebrevet derefter tinglyses i det Omfang ske kan til enhver Tid.«

Under nærværende ved Retten for Bogense Købstad m. v. forbedrede Sag gør Sagsøgeren nu gældende, at han gentagne Gange forgæves har opfordret Sagsøgte til at medvirke til Foretagelse af den i Skødet omhandlede Omvurdering, efter at det ved Pantebrevets Indsendelse til Tinglysning havde vist sig, at dette kun kunde tinglyses for et Beløb af Kr. 8164,97, idet Ejendommens Ejendomsskyld kun var 16.500 Kr. og Værdien af Besætning og Inventar Kr. 5175, saaledes at Pantsætningsværdien kun udgjorde 21.675 Kr., medens den forudprioriterede Gæld androg til Rest Kr. 13.510,03. Da Sagsøgeren mener, at dette er en saa væsentlig Misligholdelse af Skødets Bestemmelser, at den ikke pantesikrede Del af Pantebrevets Paalydende maa være forfaldet til kontant Betaling, paastaar han nu principalt Sagsøgte dømt til Betaling af dette Beløb, Kr. 4835,03, med Renter heraf 5 pCt. p. a. fra Stævningens Dato den 12. August 1942, til Betaling sker, hvorhos han har nedlagt subsidiære Paastande.

Sagsøgte paastaar sig frifundet.

Da der maa gives Sagsøgeren Medhold i, at Sagsøgtes efter det foreliggende ganske ubeføjede Vægning ved at medvirke til Ejendommens Omvurdering er en saa væsentlig Misligholdelse af de hende paahvilende Forpligtelser, at dette maa medføre, at den ikke pantesikrede Del af Gælden straks er forfaldet til Betaling, vil der være at give Dom efter Sagsøgerens Paastand, hvorhos Sagsøgte vil have at godtgøre Sagsøgeren Sagens Omkostninger med 400 Kr.

Nr. 290/1943.

A/S Herman Svendsen
(Landsretssagf. Bærentzen)

m o d

Mathias Jensen Korsgaard (Hasle).

(Betaling af Provision).

Sø- og Handelsrettens Dom af 29. September 1943: De Sagsøgte, A/S Herman Svendsen, bør inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse til Sagsøgeren, Mathias Jensen Korsgaard, betale 14.998 Kr. 29 Øre med Renter heraf 5 pCt. pro anno fra den 30. December 1942, til Betaling sker, samt Sagens Omkostninger med 800 Kr.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Sø- og Handelsretten.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde vil den efter Indstævntes Paastand være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale til Indstævnte med 600 Kr.

Thi kendes for Ret:

Sø- og Handelsrettens Dom bør ved Magt at stande.

I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellanten, A/S Herman Svendsen, til Indstævnte, Mathias Jensen Korsgaard, 600 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Under denne Sag gaar den af Sagsøgeren, Mathias Jensen Korsgaard, der i en Række Tilfælde har været Mellemand ved de Sagsøgte, A/S Herman Svendsen's Levering af Maskiner m. v. til den tyske Værnemagt, endeligt nedlagte Paastand ud paa, at de Sagsøgte dømmes til som Provision at betale ham Kr. 15.984,02, subsidiært Kr. 14.998,29, alt med Renter 5 pCt. pro anno fra Stævningens Dato, den 30. December 1942.

Sagsøgeren opgør nærmere sin principale Paastand saaledes:

Provision af Ordre A 1992	Kr. 18.707,81
do. do. A 1993	— 12.147,13
	<hr/>
	Kr. 30.854,94
heraf modtaget ialt	— 20.940,96
	<hr/>
	Til Rest.... Kr. 9.913,98
Provision for tidligere Leverancer til Rest	— 6.070,04
	<hr/>
	Tilsammen.... Kr. 15.984,02.
	<hr/>

De Sagsøgte paastaar sig frifundet og Sagsøgeren dømt til at betale dem Kr. 10.439,08 med Renter 5 pCt. pro anno fra Svarkriftets Dato, den 30. Januar 1943.

De Sagsøgte opgør nærmere deres Paastand saaledes:

Udbetalt vedrørende Ordre A 1992 og A 1993, jfr. Sagsøgerens Paastand,	Kr. 20.940,96
Med Fradrag af:	
Provision af Ordre A 1992	Kr. 2.891,23
do. do. A 1993	— 1.540,61
Restprovision for tidligere Leverancer, jfr. Sagsøgerens Paastand	— 6.070,04
	<hr/>
	— 10.501,88
	<hr/>
For meget udbetalt....	Kr. 10.439,08.

Sagsøgeren protesterer heroverfor specielt mod, at han tilpligtes at tilbagebetale de ham allerede uden noget Forbehold fra de Sagsøgte Side udbetalte Provisionsbeløb.

De Sagsøgte, der for det Tilfælde, at de bliver dømt efter Sagsøgerens Paastand, forbeholder sig at søge Regres hos Statskassen, har ladet denuntiære lis for Udenrigsministeriet, som har givet Møde ved Kammeradvokaten, og udtalt sig i Sagen, dog uden at tage Standpunkt til selve den mellem Parterne bestaaende Tvist.

Under Domsforhandlingen har Sagsøgeren afgivet Partsforklaring, medens Vidneforklaring er afgivet af Direktør Herman Svendsen, som er Leder af det sagsøgte Selskab, og af Direktør Axel Odel, der siden Juni 1941 har beklædt Stillingen som Udenrigsministeriets Kommitterede i Industrisager og derunder har varetaget den Priskontrol med de enkelte Ordre, som er en Betingelse for, at et Industrifirma kan faa meddelt Clearingbevillinger, efter at den danske Stat har paataget sig Finansieringen af Betalingen for ekstraordinære Industrileverancer over den dansk-tyske Clearing.

Efter de saaledes afgivne Forklaringer og det iøvrigt oplyste er Sagens nærmere Sammenhæng følgende:

Den 27. Juni 1941 bekræftede de Sagsøgte den tyske Værnemagts Ordre paa Levering af henholdsvis 27 Damp-Dynamo-Aggregater — Ordre A 1992 — og 22 Diesel-Dynamo-Aggregater — Ordre A 1993. Under 30. s. M. afgav de Sagsøgte til Sagsøgeren, gennem hvem de, i Lighed med en Række tidligere Tilfælde, havde modtaget de nævnte Ordre, Erklæringer om, at Sagsøgeren var berettiget til som Provision af de nævnte Ordre at modtage henholdsvis 500 Kr. og 300 Kr. pr. Aggregat samt $7\frac{1}{2}$ pCt. af det resterende Beløb af Ordrenes Paalydende.

Efter den 31. Juli 1941 at have anmeldt de to nævnte Ordre til Udenrigsministeriet indsendte de Sagsøgte den 20. August s. A. paa Foranledning af Grosserer-Societetets Komité og Provinshandelskammerets Ekspeditionskontor vedrørende Leverancer til tyske Aftagere Kalkulationer og Oplysninger med Hensyn til Ordrene.

Herefter var Ordre A 1992 kalkuleret saaledes:

Kostpris	Kr. 269.794,30
Fortjeneste	— 30.117,00
Provision	— 30.820,25

Totalpris.... Kr. 330.731,55

For Ordre A 1993 var paa samme Maade kalkuleret en samlet Pris af Kr. 160.480,00.

Som Resultat af de derefter mellem Direktør Svendsen og Udenrigsministeriets Kommitterede herom førte Forhandlinger godkendes som Forkalkulationspris for Ordre A 1992:

Kostpris	Kr. 271.775,81	94 pCt.
Fortjeneste	— 14.456,16	5 pCt.
Provision	— 2.891,23	1 pCt.
	<hr/>	
	Kr. 289.123,20	100 pCt.

For Ordre A 1993 var den godkendte Forkalkulationspris Kr. 154.060,80.

Under en videre*) Forhandling med den Kommitterede blev det af Direktør Svendsen gjort gældende, at det havde vist sig, at der var kalkuleret med mindst 10 pCt. for lavt til Betalinger til Underleverandører og andre Udgifter, et Anbringende som den Kommitterede ikke paa det foreliggende Grundlag kunde forkaste. Herefter blev de kalkulerede Priser ændret saaledes, at der, som ovenfor nævnt, godkendes en Fortjeneste paa 5 pCt. og en Agentprovision paa 1 pCt., hvilket førte til en Nedsættelse af den af de Sagsøgte kalkulerede Fortjeneste 10 pCt. og Provisions 10 pCt. paa ialt 14 pCt. (5 pCt. + 9 pCt.), og paa den anden Side regnedes med 10 pCt. Forhøjelse for de formentlig for lavt kalkulerede Udgiftsbeløb.

Den Kommitterede tilskrev derefter under 28. August 1941 de Sagsøgte saaledes:

»Under Henviſning til Deres Skrivelse af 20. ds. og de førte Samtaler meddeles herved, at det ikke kan godkendes at overføre over den dansk-tyske Clearing de i Deres Ansøgninger vedrørende ovennævnte Leverancer anførte Beløb.

Under de foreliggende Omstændigheder vil der for de nævnte Leverancer højst kunne overføres følgende Beløb:

A 1992	Kr. 301.170,—	÷ 4 pCt.
A 1993	— 160.480,—	÷ 4 pCt.
— — —«		

Direktør Svendsen, som indgik paa at effektuere de ommeldte Ordre til de nævnte Priser, har forklaret, at han efter de førte Forhandlinger maatte gaa ud fra, at de saaledes godkendte Priser var endelige, og at der ikke var Tale om en Efterkalkulation.

Direktør Odel har derimod forklaret, at han allerede da var klar over, at der kunde blive Spørgsmaal om en Efterkalkulation, men at han ikke erindrer overfor Direktør Svendsen at have udtalt hverken det ene eller det andet desangaaende.

Efter at Priserne ifølge de to Ordre saaledes var nedsat med 4 pCt., indgik Sagsøgeren efter Forhandling med de Sagsøgte paa fuldtud at bære denne Prisreduktion, saaledes at den ham foruden den faste Provision tilkommende Provision nedsattes fra 7½ pCt. til 3½ pCt., og den 20. September 1941 blev de fornævnte Provisionserklæringer af 30. Juni s. A. forsynet med Paategning herom.

*) Skal være »den nævnte«

Angaaende den saaledes mellem Parterne førte Forhandling har Sagsøgeren forklaret, at han kun gik med til denne Nedsikring af Provisionen paa Betingelse af, at Provisionen ikke blev yderligere reduceret, og efter at Direktør Svendsen havde erklæret sig enig heri og havde tilføjet, at han selv vilde bære Tabet ved en eventuel yderligere Nedsættelse af Prisen.

Direktør Svendsen har imidlertid benægtet Rigtigheden af denne Forklaring.

Den 20. September 1941 blev der af Direktoratet for Vareforsyning meddelt de Sagsøgte Udførselstilladelse med Hensyn til de i de omdelte to Ordre omhandlede Aggregater.

Den 26. s. M. blev der af Industriraadet udsendt et fortroligt Cirkulære til Medlemmerne af Industriorganisationerne angaaende de fremtidig gældende Bestemmelser for Gennemførelse af Industrileverancer til Tyskland. Det hedder bl. a. i dette Cirkulære, at den Kommitteredes Tilsagn om, at Betalingen kan finde Sted over den dansk/tyske Clearingkonto, vil blive betinget af, at vedkommende Virksomhed, der har Ordre paa Levering af Varer til Tyskland, foruden den straks ved Anmeldelsen om Ordren indsendte Kalkulation (Forkalkulation) erklærer sig villig til paa Opfordring at forelægge og dokumentere Efterkalkulationer, der først kan opstilles, naar Arbejdet er afsluttet.

Den 29. September 1941 og den 1. November s. A. modtog Sagsøgeren fra de Sagsøgte i to lige store Rater det ovennævnte Beløb af ialt Kr. 20.940,96 a conto Provision paa Ordre A 1992 og A 1993 samtidig med, at Værnemagten betalte 1ste og 2den Rate af Købesummen.

Den 10. April 1942 tilsendte de Sagsøgte Værnemagten Slutfakturaen vedrørende Ordre A 1992, og Grosserer-Societetets Komité og Provins-handelskamrets fornævnte Ekspeditions kontor tilskrev derefter den 18. s. M. de Sagsøgte angaaende Indsendelse af Efterkalkulationer med Hensyn til denne Ordre. Med Skrivelsen fulgte et Eksemplar af et den 15. April 1942 af Industriraadet, særlig som Følge af den i Januar s. A. stedfundne Hævning af den danske Krones Værdi, udsendt fortroligt Tillægs-Cirkulære til fornævnte Cirkulære af 26. September 1941 om Indførelse af obligatorisk Efterkalkulation.

Direktør Svendsen, som under sin Vidneforklaring har hævdet, at han først da blev bekendt med, at der kunde blive Spørgsmaal om Efterkalkulation, nægtede at indsende saadan Kalkulation. Og først efter at den Kommitterede som Følge deraf — efter forudgaaende Advarsel i Skrivelse af 12. Maj 1942 — havde standset yderligere Betalingsoverførsler over Clearing for de Sagsøgtes Vedkommende, indsendte de Sagsøgte den 1. Juni 1942 Efterkalkulation vedrørende Ordre A 1992.

Efterkalkulationsprisen var herefter følgende:

Kostpris	Kr. 262.604,06
Fortjeneste	— 14.456,16
Provision	— 18.707,81

Kr. 295.768,03.

Den 5. December 1942 tilskrev imidlertid den Kommitterede de Sagsøgte, at der kun kunde godkendes et Salgsbeløb, stort Kr. 260.959,46, nærmere opgjort saaledes:

Kostpris	Kr. 242.693,25
Fortjeneste	— 15.374,98
Provision som forud godkendt —	2.891,23
	<hr/>
	Kr. 260.959,46.

Differencen mellem den saaledes godkendte Efterkalkulationspris og Forkalkulationsprisen, d. v. s. Forøgelsen af de Sagsøgtes Nettofortjeneste med Kr. 28.163,74 indbetales til den i Nationalbanken oprettede Reguleringsfond, jfr. det fornævnte Cirkulære af 15. April 1942.

Ordre A 1993 er endnu ikke færdigeffektueret og derfor ej heller efterkalkuleret, men de Sagsøgte er, som det fremgaar af deres Modkrav, under Sagen gaaet ud fra, at den Kommitterede paa samme Maade som med Hensyn til Ordre A 1992 vil godkende en Provision paa 1 pCt. af Forkalkulationen Kr. 154.060,80, eller Kr. 1540,61.

Striden mellem Parterne drejer sig om, hvilken Provision der tilkommer Sagsøgeren vedrørende de ommeldte to Ordre, idet Sagsøgeren udover den faste Provision af henholdsvis 500 Kr. og 300 Kr. pr. Aggregat kræver en Provision af $3\frac{1}{2}$ pCt., ifølge sin principale Paastand af den godkendte Forkalkulationspris og ifølge sin subsidiære Paastand af den godkendte Efterkalkulationspris, hvorimod de Sagsøgte kun vil yde 1 pCt. af Forkalkulationen under Hensyn til, at der i Kalkulationen vedrørende de to Ordre kun er tilladt regnet med en Provision af denne Størrelse.

Sagsøgerens principale Provisionskrav fremkommer herefter saaledes:

Ordre A 1992:

4 Aggregater à Kr. 500,—	Kr. 2.000,—
23 — à — 300,—	— 6.900,—
$3\frac{1}{2}$ pCt. af det resterende Beløb:	
Kr. 289.123,20 (Forkalkulationsprisen) ÷ Kr. 8900,—,	
d. v. s. Kr. 280.223,20	— 9.807,81
	<hr/>
	Kr. 18.707,81

Ordre A 1993:

2 Aggregater à Kr. 500,—	Kr. 1.000,—
20 — à — 300,—	— 6.000,—
$3\frac{1}{2}$ pCt. af det resterende Beløb:	
Kr. 154.060,80 (Forkalkulationsprisen) ÷ Kr. 7000,—,	
d. v. s. Kr. 147.060,80	— 5.147,13
	<hr/>
	Kr. 12.147,13.

Sagsøgerens subsidiære Paastand om Tilkendelse af Kr. 14.998,29 fremkommer videre derved, at der under Hensyn til Efterkalkulationen af Ordre A-1992 i det principalt paastaede Beløb af Kr. 15.984,02 sker Fra-

drag af Kr. 985,73, nemlig $3\frac{1}{2}$ pCt. af Differencen Kr. 28.163,74 mellem Forkalkulationen Kr. 289.123,20 og Efterkalkulationen Kr. 260.959,46.

Som det fremgaar af foranstaaende, hævder Sagsøgeren, at der, da han indgik paa at bære hele den ved Forkalkulationen skete Prisreduktion med 4 pCt., var Enighed mellem Parterne om, at en eventuel yderligere Nedsættelse af Priserne ikke skulde komme ham til Skade. Den af Sagsøgeren krævede Provision er derhos, efter hvad han videre anfører, paa ingen Maade urimelig høj, og i hvert Fald kan den ved Efterkalkulationen skete Nedskæring af Prisen, hvilken Nedskæring særlig skyldes den Kommitteredes Nægtelse af at anerkende visse Garantibeløb og Generalomkostninger, som de Sagsøgte har regnet med, ikke berettigede de Sagsøgte til at nedsætte den Sagsøgeren tilkommende Provision.

De Sagsøgte benægter, at de i September 1941 har erklæret sig enige i, at en eventuel yderligere Prisreduktion ikke skulde komme Sagsøgeren til Skade. Ifølge de Sagsøgtes Anbringende var Parternes nævnte Aftale om, at Sagsøgeren foruden den faste Provision skulde have $3\frac{1}{2}$ pCt. af den resterende Del af den godkendte Forkalkulationspris, derimod truffet ud fra den Forudsætning, at der ikke skete en yderligere Reduktion af Prisen, og den Kommitteredes senere, ogsaa af de Sagsøgte med god Grund ganske uforudsete Krav om Efterkalkulation, maa derfor modificere Sagsøgerens Ret til Provision.

Efter de Sagsøgtes Mening maa derhos den af den Kommitterede ved Kalkulationen anerkendte Provision af 1 pCt. anses for rimelig, set ogsaa i Forhold til den for de Sagsøgte ved Efterkalkulationen anerkendte Fortjeneste af 6 pCt. Bliver derimod Sagsøgerens Krav paa Provision taget til Følge, vil det, efter hvad de Sagsøgte endelig anfører, berøve dem enhver Fortjeneste paa de ommeldte Handler.

Det kan vel ikke mod de Sagsøgtes Benægtelse anses for godtgjort, at der ved den i September 1941 af Parterne truffede Nyordning med Hensyn til Sagsøgerens Ret til Provision blev truffet nogen Aftale om, at denne Ordning skulde være endelig. Retten mener dog ikke, at den Omstændighed, at den ved Forkalkulationen godkendte Kostpris ved Efterkalkulationen blev nedsat med ca. 29.000 Kr., medens de Sagsøgtes Nettofortjeneste blev forhøjet fra 5 pCt. til 6 pCt. (inklusive Tolerance), og Provisionen blev anerkendt med samme Beløb — 1 pCt. af den godkendte Forkalkulationspris — som tidligere, berettiger de Sagsøgte til som sket at kræve den Sagsøgeren tilkommende Provision nedsat fra fast Provision + $3\frac{1}{2}$ pCt. af den resterende Del af Forkalkulationsprisen til blot 1 pCt. af denne Pris. Retten har herved særlig taget i Betragtning, at de Sagsøgte, saafremt de i September 1941 havde ønsket Sagsøgerens Provision yderligere nedsat under visse Eventualiteter, burde have taget et udtrykkeligt Forbehold overfor Sagsøgeren i saa Henseende, hvilket imidlertid, efter hvad der er Enighed om, ikke er sket, at de Sagsøgte som Leverandøren af de ommeldte Varer til Tyskland, er nærmest til at bære Risikoen ved de fra det Offentliges Side med Hensyn til saadanne Industrileverancer truffede Foranstaltninger, og at en Efterkommelse af de Sagsøgtes Krav vilde være ensbetydende med,

at saa godt som hele Prisreduktionen ved Efterkalkulationen vilde blive til Skade alene for Sagsøgeren.

Medens Sagsøgerens Provision saaledes ikke findes at burde ned-sættes som af de Sagsøgte krævet, maa Retten anse det for bedst stemmende med Forholdets Natur, at der — overensstemmende med Sagsøgerens subsidiære Paastand — ikke indrømmes ham $3\frac{1}{2}$ pCt.-Provisionen af noget større Beløb end den af den Kommitterede ved Efterkalkulationen endeligt godkendte Pris.

Der vil herefter være at tilkende Sagsøgeren det af ham subsidiært paastaaede Beløb af Kr. 14.998,29 med Renter, mod Opgørelsen af hvilket Beløb der ikke af de Sagsøgte er fremsat særskilt Indsigelse.

Sagens Omkostninger findes de Sagsøgte at burde betale Sagsøgeren med 800 Kr.

T i r s d a g d e n 1 3 . J u n i .

Nr. 334/1943.

Rigsadvokaten

m o d

1) Julius Becker, 4) Nanry Gidion Mejer Henriksen, 9) Axel Karl Vilhelm Andersen, 10) Villy Albert Robert Christiansen, 11) Rasmus Gustav Hansen, 13) Jens Peter Petersen, 14) Frederik Axel Peter Rasmussen, 15) Villy Carl Skovfelt, 16) Aage Juul Petersen, 17) Viktor Kristian Palsager, 18) Salomon Dessner, 20) Andreas Sofus Jørgensen, 21) John Filip Frankil Thierry Andersen, 22) Albert Viggo Nielsen, 23) Knud Harald Christian Christensen, 25) Ib Viggo Nielsen, 28) Ole Herman Sølvblad, 29) Gerson Aisen, 31) Axel Karlo Mikkelsen og 33) Viggo Hjalmar Olsson. (Nr. 1 og 3—33: Landsretssagf. H. Kirkeskov, Nr. 2: Em. Christensen),

der tiltales for Overtrædelse af Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941, jfr. Lov Nr. 306 af 30. Maj 1940 om Priser m. v., jfr. Bekendtgørelse Nr. 310 af 11. Juni 1940 § 5, for Julius Beckers Vedkommende tillige for Overtrædelse af Straffelovens § 303.

København's Byrets Dom af 5. Oktober 1942 (Afdelingen for Kriesesager): Tiltalte 1) Julius Becker bør straffes med Fængsel i 4 Maaneder, hvoraf 14 Dage anses som udstaaet.

— — —
Tiltalte 4) Produkthandler Nanry Herman Gideon Mejer Henriksen bør straffes med Hæfte i 30 Dage.

— — —
Tiltalte 9) Produkthandler Axel Karl Vilhelm Andersen bør straffes med Hæfte i 20 Dage. Tiltalte 10) Produkthandler Villy Albert Robert Christiansen bør straffes med Hæfte i 20 Dage. Tiltalte 11) Produkthand-

ler Rasmus Gustav Hansen bør inden 14 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse til Statskassen bøde 2500 Kr. Forvandlingsstraffen fastsættes til Hæfte i 20 Dage.

— — —

Tiltalte 13) Produkthandler Jens Peter Petersen bør inden 14 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse til Statskassen bøde 2500 Kr. Forvandlingsstraffen fastsættes til Hæfte i 20 Dage. Tiltalte 14) Produkthandler Frederik Axel Peter Rasmussen bør straffes med Hæfte i 30 Dage. Tiltalte 15) Marskandiser Willy Carl Skovfelt bør straffes med Hæfte i 20 Dage. Tiltalte 16) Produkthandler Aage Juul Petersen bør inden 14 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse til Statskassen bøde 1500 Kr. Forvandlingsstraffen fastsættes til Hæfte i 14 Dage. Tiltalte 17) Produkthandler Viktor Kristian Palsager bør straffes med Hæfte i 30 Dage. Tiltalte 18) Opkøber Salomon Dessner bør inden 14 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse til Statskassen bøde 2000 Kr. Forvandlingsstraffen fastsættes til Hæfte i 18 Dage.

— — —

Tiltalte 20) Produkthandler Andreas Sofus Jørgensen bør straffes med Hæfte i 20 Dage. Tiltalte 21) Produkthandler John Filip Frankil Thierry Andersen bør straffes med Hæfte i 20 Dage. Tiltalte 22) Produkthandler Albert Viggo Nielsen bør inden 14 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse til Statskassen bøde 3000 Kr. Forvandlingsstraffen fastsættes til Hæfte i 20 Dage. Tiltalte 23) Opkøber Knud Harald Christian Christensen bør inden 14 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse til Statskassen bøde 1500 Kr. Forvandlingsstraffen fastsættes til Hæfte i 14 Dage.

— — —

Tiltalte 25) Ib Viggo Nielsen bør inden 14 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse til Statskassen bøde 1500 Kr. Forvandlingsstraffen fastsættes til Hæfte i 12 Dage.

— — —

Tiltalte 28) Produkthandler, Chauffør Ole Herman Sølvblad bør inden 14 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse til Statskassen bøde 3500 Kr. Forvandlingsstraffen fastsættes til Hæfte i 24 Dage. Tiltalte 29) Produkthandler Gerson Aisen bør inden 14 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse til Statskassen bøde 3500 Kr. Forvandlingsstraffen fastsættes til Hæfte i 24 Dage. Tiltalte 31) Marskandiser Axel Karlo Mikkelsen bør inden 14 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse til Statskassen bøde 1500 Kr. Forvandlingsstraffen fastsættes til Hæfte i 14 Dage.

— — —

Tiltalte 33) Bagersvend Viggo Hjalmar Olsson bør inden 14 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse til Statskassen bøde 1000 Kr. Forvandlingsstraffen fastsættes til Hæfte i 12 Dage.

De Tiltalte bør een for alle og alle for een betale Sagens Omkostninger, dog at de Tiltalte 4) Produkthandler Nanry Herman Gideon Mejer Henriksen 5) Produkthandler Albert Viktor Nicolaj Mejer Henriksen og 12) Produkthandler Frantz Georg Nielsen alene in solidum udreder i Salær til den for dem beskikkede Forsvarer, Overretssagfører

Sachs, 80 Kr. De Tiltalte bør derhos inden 15 Dage fra Dato til Statskassen betale følgende Erstatninger: Tiltalte 1) Becker Kr. 68.891,25, Tiltalte 4) Henriksen og — — — Tiltalte 9) Andersen Kr. 1060,00, Tiltalte 10) Christiansen Kr. 1460,00, Tiltalte 11) Hansen Kr. 575,05, — — — Tiltalte 13) Petersen Kr. 527,00, Tiltalte 14) Rasmussen Kr. 3705,00, Tiltalte 15) Skovfelt Kr. 1595,00, Tiltalte 16) Petersen Kr. 265,00, Tiltalte 17) Palsager Kr. 3650,00, Tiltalte 18) Dessner Kr. 408,25, — — — Tiltalte 20) Jørgensen og Tiltalte 21) Andersen in solidum Kr. 1753,42, Tiltalte 22) Nielsen Kr. 701,70, Tiltalte 23) Christiansen Kr. 188,00, — — — Tiltalte 25) Nielsen Kr. 350,75, — — — Tiltalte 28) Sølvblad Kr. 924,70, Tiltalte 29) Aisen Kr. 967,90, Tiltalte 31) Mikkelsen Kr. 302,65, — — — og Tiltalte 33) Olsson Kr. 111,02.

Østre Landsrets Dom af 2. Juni 1943 (VIII Afd.): Den indankede Dom bør, saavidt paaanket er, ved Magt at stande, dog at Straffen fastsættes for Tiltalte 1, Julius Becker, til Hæfte i 4 Maaneder, hvoraf 21 Dage anses udstaaet i Medfør af Straffelovens § 86. Tiltalte 4, Nanry Herman Gideon Mejer Henriksen, til Hæfte i 14 Dage. Tiltalte 9, Axel Karl Vilhelm Andersen, til en Statskassen tilfaldende Bøde af 2000 Kr. med Forvandlingsstraf af Hæfte i 14 Dage. Tiltalte 10, Villy Albert Robert Christiansen, til en Statskassen tilfaldende Bøde af 2500 Kr. med Forvandlingsstraf af Hæfte i 14 Dage. Tiltalte 11, Rasmus Gustav Hansen, til en Statskassen tilfaldende Bøde af 1000 Kr. med Forvandlingsstraf af Hæfte i 10 Dage. Tiltalte 13, Jens Peter Petersen, til en Statskassen tilfaldende Bøde af 1000 Kr. med Forvandlingsstraf af Hæfte i 10 Dage. Tiltalte 14, Frederik Axel Peter Rasmussen, til Hæfte i 14 Dage. Tiltalte 15, Willy Carl Skovfelt, til en Statskassen tilfaldende Bøde af 2500 Kr. med Forvandlingsstraf af Hæfte i 14 Dage. Tiltalte 16, Aage Juul Petersen, til en Statskassen tilfaldende Bøde af 500 Kr. med Forvandlingsstraf af Hæfte i 7 Dage. Tiltalte 17, Viktor Kristian Palsager, til Hæfte i 14 Dage. Tiltalte 18, Salomon Dessner, til en Statskassen tilfaldende Bøde af 1000 Kr. med Forvandlingsstraf af Hæfte i 10 Dage. Tiltalte 20, Andreas Sofus Jørgensen, til en Statskassen tilfaldende Bøde af 2500 Kr. med Forvandlingsstraf af Hæfte i 14 Dage. Tiltalte 21, John Filip Frankil Thierry Andersen, til en Statskassen tilfaldende Bøde af 2500 Kr. med Forvandlingsstraf af Hæfte i 14 Dage. Tiltalte 22, Albert Viggo Nielsen, til en Statskassen tilfaldende Bøde af 1500 Kr. med Forvandlingsstraf af Hæfte i 12 Dage. Tiltalte 23, Knud Harald Christian Christensen, til en Statskassen tilfaldende Bøde af 500 Kr. med Forvandlingsstraf af Hæfte i 7 Dage. Tiltalte 25, Ib Viggo Nielsen, til en Statskassen tilfaldende Bøde af 750 Kr. med Forvandlingsstraf af Hæfte i 7 Dage. Tiltalte 28, Ole Herman Sølvblad, til en Statskassen tilfaldende Bøde af 2000 Kr. med Forvandlingsstraf af Hæfte i 14 Dage. Tiltalte 29, Gerson Aisen, til en Statskassen tilfaldende Bøde af 2000 Kr. med Forvandlingsstraf af Hæfte i 14 Dage. Tiltalte 31, Axel Karlo Mikkelsen, til en Statskassen tilfaldende Bøde af 750 Kr. med Forvandlingsstraf af Hæfte i 7 Dage, og Tiltalte 33, Viggo Hjalmar Olsson, til en Statskassen tilfaldende Bøde af 200 Kr. med Forvandlingsstraf af Hæfte i 4 Dage.

Konfiskationsbeløbet nedsættes for Tiltalte 33, Olssons Vedkommende til Kr. 99,42.

Det Offentlige udreder Sagens Omkostninger for Landsretten, derunder 80 Kr. i Salær til den for Tiltalte 4, Henriksen, beskikkede Forsvarer, Landsretssagfører P. Bornemann. De idømte Bøder at udrede inden 3 Dage, de idømte Konfiskationsbeløb inden 15 Dage efter denne Doms Forkyndelse, og Dommen i det hele at efterkomme under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Østre Landsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret af Anklagemyndigheden.

De Tiltalte 10) Christiansen, 18) Dessner, 31) Mikkelsen og 33) Olsson har paastaet Frifindelse, medens de øvrige Tiltalte har paastaet Formildelse.

I Paadømmelsen har otte Dommere deltaget.

Den mod Tiltalte 1) Julius Becker under B rejste Tiltale angaar alene Overtrædelse af Prislovens § 8, jfr. Straffelovens § 21, idet Anklagemyndigheden, forinden Sagen optoges til Dom i Byretten, frafaldt Tiltale efter de øvrige under B nævnte Bestemmelser, og den nævnte Tiltale vil derfor forsaavidt være at frifinde.

Tiltalte 18) Dessner er født den 5. Marts 1898.

Tiltalte 4) Henriksen er tidligere anset ved Københavns Byrets Dom af 7. Januar 1937 efter Straffelovens § 285, Stk. 1, jfr. § 276, med Fængsel i 40 Dage, hvorhos han ved samme Ret den 29. Januar 1940 for Overtrædelse af Straffelovens § 284 har vedtaget at erlægge 20 Dagbøder à 5 Kr.

Tiltalte 10) Christiansen er i Aarene 1933—1938 idømt og har vedtaget Bøder for Overtrædelse af Motor- og Færdselslov m. v.

Den Tiltalte 21) Andersen ved Københavns Byret overgaaede Dom er afsagt den 23. December 1937.

Tiltalte 28) Sølvblad er tidligere anset ved Østre Landsrets Dom af 28. Oktober 1941 efter Straffelovens § 285 I, jfr. § 284, jfr. § 276, med betingelsesvis idømt Straf af Fængsel i 3 Maaneder med en Prøvetid paa 5 Aar, og ved Københavns Byrets Dom af 11. Maj 1942 efter Straffelovens § 204, Stk. 3, med 25 Dagbøder à 6 Kr.

Tiltalte 31) Mikkelsen har i 1942 og 1943 vedtaget at erlægge Bøder efter Lov Nr. 272 af 6. Maj 1921 § 16, jfr. Regulativ af 30. Juli 1921 m. v.

For Højesteret har Anklagemyndigheden ikke gentaget sin Paastand om Tillægsbøde efter Straffelovens § 50, Stk. 2.

Det er derhos ikke gjort gældende, at Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941 efter sit Indhold er grundlovsstridig.

Det tiltrædes, at Ministeren for Handel, Industri og Søfart ikke ved Udstedelsen af nævnte Bekendtgørelse har overskredet den ham ved Prisloven meddelte Bemyndigelse.

Syv Dommere bemærker følgende:

Det tiltrædes, at ingen af de i Sagen omhandlede Metalgenstande som Pynte- eller Nyttegenstande falder udenfor Bekendtgørelsens Omraade, idet der, selv om man lægger den Forstaaelse af, hvad der er Metalaffald, som senere har faaet Udtryk i Bekendtgørelse Nr. 382 af 8. September 1941 § 2, til Grund, maa gaas ud fra, at samtlige Metalgenstande har været Metalaffald og er solgt som saadant.

Herefter og efter de iøvrigt i Byrettens Dom anførte Grunde tiltrædes det, at de Tiltalte er anset efter de i denne Dom nævnte Straffebestemmelser, jfr. Lov Nr. 652 af 17. December 1940. De forskyldte Straffe, ved hvis Fastsættelse der ikke kan blive Spørgsmaal om at anvende Reglen i Straffelovens § 84, Stk. 1, Nr. 3, eller dennes Grundsætning, findes at burde bestemmes, forsaavidt angaar de Tiltalte 22) Albert Nielsen og 29) Aisen, til Hæfte i 14 Dage for hver, de Tiltalte 11) Hansen, 13) Petersen og 18) Dessner, til Hæfte i 10 Dage for hver, de Tiltalte 16) Juul Petersen, 23) Knud Christensen, 25) Ib Nielsen, 31) Mikkelsen og 33) Olsson, til Hæfte i 7 Dage for hver, samt Tiltalte 28) Sølvblad til en samlet Straf for det under nærværende Sag omhandlede og det ved Østre Landsrets Dom af 28. Oktober 1941 paakendte Forhold af Fængsel i 4 Maaneder, medens Byrettens Dom, forsaavidt Straffene angaar, for de øvrige Tiltaltes Vedkommende vil være at stadfæste. Fuldbyrnelsen af de de Tiltalte 33) Olsson og 28) Sølvblad idømte Straffe findes at burde udsættes som nedenfor bestemt, hvorved bemærkes, at der ikke vil være at anordne Tilsyn i Prøvetiden.

Det tiltrædes, at der, forsaavidt angaar Tiltalte Olsson, ved Landsrettens Dom alene i Statskassen er inddraget 99 Kr. 42 Øre, og med denne Ændring vil Byrettens Dom i Henseende til Bestemmelserne om Konfiskation være at stadfæste.

Een Dommer bemærker følgende:

Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941 findes ikke — lige saa lidt som Bekendtgørelse Nr. 382 af 8. September 1941 — at omfatte Sælgeren eller Køberen af Metalgenstande, som indtil Salget har bevaret deres Karakter af Brugs- eller Prydgenstande derved, at Sælgeren enten har anvendt dem som saadanne eller har haft dem staaende med Salg som saadanne for Øje.

De Tiltalte, med Undtagelse af Tiltalte 4) Henriksen, har under Paaberaabelse af dette Synspunkt paastaaet hel eller delvis Frifindelse. I Dommen er det imidlertid ikke fastslaaet, hvad der er anset bevist i denne Henseende.

Herefter stemmer denne Dommer for at ophæve Dommen og hjemvise Sagen til fornyet Behandling og Paadømmelse ved Landsretten, bortset fra Tiltalte 4) Henriksen, for hvis Vedkommende denne Dommer ligesom Flertallet stemmer for at stadfæste Byrettens Dom.

Der vil være at give Dom efter Stemme-flertallet.

Thi kendes for Ret:

De Tiltalte bør straffes: 22) Albert Viggo Nielsen og 29) Gerson Aisen med Hæfte hver især i 14 Dage, 11) Rasmus Gustav Hansen, 13) Jens Peter Petersen og 18) Salomon Dessner med Hæfte hver især i 10 Dage, 16) Aage Juul Petersen, 23) Knud Harald Christian Christensen, 25) Ib Viggo Nielsen, 31) Axel Karlo Mikkelsen og 33) Viggo Hjalmar Olsson med Hæfte hver især i 7 Dage, og 28) Ole Herman Sølvblad med Fængsel i fire Maaneder. Fuldbyrddelsen af de de Tiltalte 33) Olsson og 28) Sølvblad idømte Straffe udsættes, saaledes at Straffene efter Forløbet af en Prøvetid paa 3 Aar fra denne Højesteretsdoms Afsigelse bortfalder, saafremt de i Straffelovens Kapitel 7 fastsatte Betingelser overholdes. Iøvrigt bør Byrettens Dom, forsaavidt Anke er rejst, ved Magt at stande, dog at der, forsaavidt Tiltalte 33) Olsson angaar, alene inddrages i Statskassen 99 Kr. 42 Øre.

Sagens Omkostninger for Landsretten udredes af det Offentlige.

De Tiltalte udreder hver for sit Vedkommende de dem vedrørende Omkostninger for Højesteret, saaledes at Tiltalte 4) Nanry Herman Gidion Mejer Henriksen alene udreder i Salær til Højesteretssagfører Emanuel Christensen 300 Kr.

De idømte Konfiskationsbeløb at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Byretsdommens Præmisser er saalydende:

Under denne Sag er der ved Anklageskrifter af 22. April 1942, som de er ændret under Domsforhandlingen, rejst Tiltale mod

1) Julius Becker til at lide Straf:

A.

for Overtrædelse af Straffelovens § 303 ved den 24. Juli 1941 at have afkøbt Jernhandler J. P. Petersen, Skolegaade 7, 19 kg Kobbertraad, der var frastjaalet De Danske Statsbaner, idet Tiltalte udviste grov Uagtsomhed ved ikke paa tilbørlig Maade at erkyndige sig om, hvorfra det købte hidrørte.

B.

for Overtrædelse af Handelsministeriets Bekendtgørelse af 3. Januar 1941, jfr. Prisloven, jfr. Bekendtgørelse Nr. 310 af 11. Juni 1940 § 5, sidstnævnte Bekendtgørelses § 1, samt Prislovens § 8, jfr. Straffelovens

§ 21 ved den 22. August 1941 at have tilbudt Firmaet »Dansk Lynlaas-fabrik« fornævnte Messingbaand til en Pris (7400 Kr.), der med 2358 Kr. oversteg, hvad der under Hensyn til nødvendige Udgifter ved Indkøb m. v. maatte anses for rimelig.

C.

for Overtrædelse af Handelsministeriets Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941, jfr. Prisloven (i Forhold I tillige § 21 i Borgerlig Straffelov), jfr. Bekendtgørelse Nr. 310 af 11. Juni 1941 § 5.

1.

ved 16.—17. Oktober 1941 fra sin Forretning, Vesterbros Produkthandel, Absalonsgade 23, at have forsøgt til Firmaet Poul Bergsøe at sælge 2 Tons Affaldskobber til en i Forhold til de gældende Maksimalpriser beregnet Overpris af 3 Kr. 50 Øre pr. kg.

2.

ved i Tiden fra 3. Januar til Begyndelsen af September 1941 til en Gennemsnitspris af 5 Kr. 98 Øre pr. kg eller 3 Kr. 28 Øre over den gældende Maksimalpris at have dels opkøbt i sine forskellige Forretninger beliggende Absalonsgade 23, Elmegade 14, Ryesgade 124 og Landemærket 23, dels afkøbt en Række Produkthandlere, dels endelig tilbyttet sig ialt 15.398 kg Affaldskobber (hvortil kom, at han paa Lager pr. 3. Januar 1942 havde yderligere ca. 2000 kg heraf), samt ved i det nævnte Tidsrum for 7 Kr. 02 Øre eller med en Kilooverpris af 4 Kr. 17 Øre at have solgt ialt 16.502 kg Affaldskobber, hvorved han opnaede en samlet Overpris paa 68.891 Kr. 25 Øre;

— — —
mod 4) Produkthandler Nanry Herman Gideon Mejer Henriksen til at lide Straf for Overtrædelse af Handelsministeriets Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941, jfr. Prisloven, jfr. Bekendtgørelse Nr. 310 af 11. Juni 1940 § 5 i Anledning af, at han i Tiden fra 3. Januar 1941 til Begyndelsen af September s. A. i Forening med Tiltalte Albert V. Henriksen til Tiltalte Julius Becker (Vesterbros Produkthandel) har solgt ialt ca. 1000 kg Affaldskobber med en i Forhold til de gældende Maksimalpriser beregnet Overpris af 3900 Kr.;

— — —
mod Tiltalte 9) Produkthandler Axel Karl Vilhelm Andersen til at lide Straf for Overtrædelse af Handelsministeriets Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941, jfr. Prisloven, jfr. Bekendtgørelse Nr. 310 af 11. Juni 1940 § 5 i Anledning af, at han i April—Maj Maaned 1941 til Tiltalte Julius Becker (Vesterbros Produktforretning) med en i Forhold til de gældende Maksimalpriser beregnet Overpris af 1060 Kr. har solgt ca. 400 kg Affaldskobber;

mod Tiltalte 10) Produkthandler Villy Albert Robert Christiansen til at lide Straf for Overtrædelse af Handelsministeriets Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941, jfr. Prisloven, jfr. Bekendtgørelse Nr. 310 af 11. Juni 1940 § 5 i Anledning af, at han i Tiden fra 3. Januar 1941 til Begyndelsen af September s. A. til Tiltalte Julius Becker (Vesterbros Produktforretning) har solgt ialt ca. 400 kg Kobber med en i Forhold til de gældende Maksimalpriser beregnet Overpris af 1460 Kr.;

mod Tiltalte 11) Produkthandler Rasmus Gustav Hansen til at lide Straf

for Overtrædelse af Handelsministeriets Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941, jfr. Prisloven, jfr. Bekendtgørelse Nr. 310 af 11. Juni 1940 § 5 i Anledning af, at han i Tiden fra den 25. Marts 1941 til den 24. Juli s. A. til Tiltalte Julius Becker (Vesterbros Produkthandel) har solgt ialt 217 kg Affaldskobber med en i Forhold til de gældende Maksimalpriser beregnet Overpris af 575 Kr. 5 Øre;

— — —
mod Tiltalte 13) Produkthandler Jens Peter Petersen til at lide Straf for Overtrædelse af Handelsministeriets Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941, jfr. Prisloven, jfr. Bekendtgørelse Nr. 310 af 11. Juni 1940 § 5 i Anledning af, at han i Tiden ca. 24. Juli 1941 til Tiltalte Julius Becker (Vesterbros Produktforretning) har solgt ialt 182 kg Affaldskobber med en i Forhold til de gældende Maksimalpriser beregnet Overpris af 527 Kr. 80 Øre;

mod Tiltalte 14) Produkthandler Frederik Axel Peter Rasmussen til at lide Straf for Overtrædelse af Handelsministeriets Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941, jfr. Prisloven, jfr. Bekendtgørelse Nr. 310 af 11. Juni 1940 §§ 1 og 5 i Anledning af, at han til Tiltalte Julius Becker (Vesterbros Produkthandel) i Marts—April Maaned 1941 har solgt ialt 950 kg Affaldskobber til en i Forhold til de gældende Maksimalpriser beregnet Overpris af 3705 Kr., hvilket Kobber han for saa vidt angaar 850 kg med en Avance paa 382 Kr. 50 Øre havde købt til Overpris af Tiltalte Marskandiser A. W. Nielsen, dels ligeledes til Overpris opkøbt af forskellige Private;

mod Tiltalte 15) Marskandiser Willy Carl Skovfielt til at lide Straf for Overtrædelse af Handelsministeriets Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941, jfr. Prisloven, jfr. Bekendtgørelse Nr. 310 af 11. Juni 1940 § 5 i Anledning af, at han i Marts—April Maaned 1941 til en i Forhold til de gældende Maksimalpriser beregnet Overpris af 1595 Kr. til Tiltalte A. W. Nielsen har solgt ca. 550 kg Affaldskobber, som Tiltalte selv havde købt til Overpris af Private;

mod Tiltalte 16) Produkthandler Aage Juul Petersen til at lide Straf for Overtrædelse af Handelsministeriets Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941, jfr. Prisloven, jfr. Bekendtgørelse Nr. 310 af 11. Juni 1940 § 5 i Anledning af, at han i Februar 1941 til Tiltalte Julius Becker (Vesterbros Produktforretning) til en i Forhold til de gældende Maksimalpriser beregnet Overpris af 265 Kr. har solgt 100 kg Affaldskobber;

mod Tiltalte 17) Produkthandler Viktor Kristian Palsager til at lide Straf for Overtrædelse af Handelsministeriets Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941, jfr. Prisloven, jfr. Bekendtgørelse Nr. 310 af 11. Juni 1940 § 5 i Anledning af, at han i Tiden fra 3. Januar 1941 til Begyndelsen af September s. A. til Tiltalte Julius Becker (Vesterbros Produktforretning) har solgt ialt ca. 1000 kg Affaldskobber med en i Forhold til de gældende Maksimalpriser beregnet Overpris af 3650 Kr.

Ca. Halvdelen af ovennævnte Kvantum er opkøbt til Overpris.

mod Tiltalte 18) Opkøber Salomon Dessner til at lide Straf for Overtrædelse af Handelsministeriets Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941, jfr. Prisloven, jfr. Bekendtgørelse Nr. 310 af 11. Juni 1940 § 5 i Anledning af, at han i Tiden fra Januar Maaned 1941 til Maj Maaned s. A. til

Tiltalte Julius Becker (Vesterbros Produkthandel) har solgt ialt 115 kg Affaldskobber, som Tiltalte selv med en uberettiget Avance paa 118 Kr. havde købt hos Tiltalte Wegge, Hillerød, til en Overpris af 408 Kr. 25 Øre;

— — —

mod Tiltalte 20) Produkthandler Andreas Sofus Jørgensen til at lide Straf for Overtrædelse af Handelsministeriets Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941, jfr. Prisloven, jfr. Bekendtgørelse Nr. 310 af 11. Juni 1940 § 5 i Anledning af, at han den 26. Februar 1941 og 22. August s. A. i Forening med Tiltalte J. P. F. T. Andersen til Tiltalte Julius Becker (Vesterbros Produktforretning) har solgt ialt 519,5 kg Affaldskobber med en i Forhold til de gældende Maksimalpriser beregnet Overpris af 1753 Kr. 42 Øre.

Tiltalte har delvis opkøbt ovennævnte Kvantum til Overpris;

mod Tiltalte 21) Produkthandler John Filip Frankil Thierry Andersen til at lide Straf for Overtrædelse af Handelsministeriets Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941, jfr. Prisloven, jfr. Bekendtgørelse Nr. 310 af 11. Juni 1940 § 5 i Anledning af, at han den 26. Februar og 22. August 1941 i Forening med Tiltalte Andreas Sofus Jørgensen til Tiltalte Julius Becker (Vesterbros Produkthandel) har solgt ialt 519,5 kg Affaldskobber med en i Forhold til de gældende Maksimalpriser beregnet Overpris af 1753 Kr. 42 Øre.

Tiltalte har delvis opkøbt ovennævnte Kvantum til Overpris;

mod Tiltalte 22) Produkthandler Albert Viggo Nielsen til at lide Straf for Overtrædelse af Handelsministeriets Bekendtgørelse Nr. 310 af 11. Juni 1940 § 5 i Anledning af, at han i April 1941 til Tiltalte Julius Becker (Vesterbros Produktforretning) til en i Forhold til de ved Handelsministeriets nævnte Bekendtgørelser beregnet Overpris af 701 Kr. 70 Øre har solgt 250 kg Affaldskobber;

mod Tiltalte 23) Opkøber Knud Harald Christian Christensen til at lide Straf for Overtrædelse af Handelsministeriets Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941, jfr. Prisloven, jfr. Bekendtgørelse Nr. 310 af 11. Juni 1940 §§ 1 og 5 i Anledning af, at han i April Maaned 1941 — med en Fortjeneste af 1 Kr. pr. Kilo eller ialt 74 Kr. — har fungeret som Mellemand mellem Tiltalte Ib V. Nielsen som Køber og Tiltalte J. J. Frese som Sælger vedrørende et Parti paa 74 kg Affaldskobber, der handledes med en Overpris paa 207 Kr. 20 Øre i Forhold til de gældende Maksimalpriser, samt ved, at han samtidig med en Overpris paa 114 Kr. 80 Øre til I. V. Nielsen har solgt 41 kg Affaldskobber (opkøbt til Maksimalpris);

— — —

mod Tiltalte 25) Ib Viggo Nielsen til at lide Straf for Overtrædelse af Handelsministeriets Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941, jfr. Prisloven, jfr. Bekendtgørelse Nr. 310 af 11. Juni 1940 §§ 1 og 5 i Anledning af, at han i April 1941 har afkøbt Tiltalte Opkøber K. H. T. Christensen 115 kg Affaldskobber til Overpris (5 Kr. 50 Øre pr. kg) og med en Avance paa 28 Kr. 75 Øre videresolgt det til Tiltalte Julius Becker (Vesterbros Produktforretning) til en Pris af 5 Kr. 75 Øre pr. kg eller en samlet Overpris af 350 Kr. 75 Øre;

— — —
 mod Tiltalte 28) Produkthandler, Chauffør Ole Herman Sølvblad til at lide Straf for Overtrædelse af Handelsministeriets Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941, jfr. Prisloven, jfr. Bekendtgørelse Nr. 310 af 11. Juni 1940 §§ 1 og 5 i Anledning af,

at han i August Maaned 1941 til Tiltalte Marskandiser A. W. Nielsen, der atter videresolgte det til Tiltalte Julius Becker (Vesterbros Produktforretning) har solgt 123 kg Affalds-Kobber til en i Forhold til de i nævnte Bekendtgørelse fastsatte Maksimalpriser beregnet Overpris af 354 Kr. 70 Øre. Tiltalte havde selv betalt Overpris ved sit Køb af Kobberet, hans Avance udgjorde 90 Kr. 25 Øre, samt

at han til Glarmester Poul Andersen Stakkesund, i Tiden fra 14. April til 1. Juli 1941 til en Overpris af 570 Kr. har solgt 300 kg Affaldskobber (indkøbt til Maksimalpris);

mod Tiltalte 29) Produkthandler Gerson Aisen til at lide Straf for Overtrædelse af Handelsministeriets Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941, jfr. Prisloven, jfr. Bekendtgørelse Nr. 310 af 11. Juni 1940 § 5 i Anledning af, at han i Tiden omkring 12. August 1941 til Tiltalte Julius Becker (Vesterbros Produktforretning) har solgt ialt 376 kg Affaldskobber med en i Forhold til de gældende Maksimalpriser beregnet Overpris af 967 Kr. 90 Øre;

mod Tiltalte 31) Marskandiser Axel Karlo Mikkelsen til at lide Straf for Overtrædelse af Handelsministeriets Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941, jfr. Prisloven, jfr. Bekendtgørelse Nr. 310 af 11. Juni 1940 § 5 i Anledning af, at han i Tiden fra 22. Juli 1941 til 2. Oktober s. A. til Tiltalte Julius Becker (Vesterbros Produktforretning) har solgt ialt 131,5 kg Affaldskobber med en i Forhold til de gældende Maksimalpriser beregnet Overpris med 302 Kr. 65 Øre;

— — —
 mod Tiltalte 33) Bagersvend Viggo Hjalmar Olsson til at lide Straf for Overtrædelse af Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941, jfr. Prisloven, jfr. Bekendtgørelse Nr. 310 af 11. Juni 1940 § 5 i Anledning af, at han den 19. Februar 1941 til Tiltalte Julius Becker (Vesterbros Produktforretning) har solgt ialt 85,4 kg Affaldskobber med en i Forhold til de gældende Maksimalpriser beregnet Overpris af 111 Kr. 2 Øre.

Der er derhos nedlagt Paastand om, at de Tiltalte — bortset fra Tiltalte 1) Julius Becker — i de Tilfælde, hvor der idømmes Frihedsstraf, tillige anses med Tillægsbøde efter Straffelovens § 50,2.

Tiltalte 1) Becker er født den 10. November 1913 og tidligere anset: ved nærværende Rets Dom af 22. September 1932 efter Straffelovens § 228, jfr. Lov af 1. April 1911 § 13 med Fængsel paa sædvanlig Fangekost i 40 Dage. bet.

Han har derhos inden nærværende Ret den 27. Maj 1937 for Overtrædelse af Straffelovens § 131, jfr. Lov Nr. 272 af 6. Maj 1921 § 1 og Lov Nr. 138 af 28. April 1931 § 45, jfr. § 95 vedtaget en Bøde paa 80 Kr., og inden samme Ret den 6. Maj 1941 for Overtrædelse af Regulativ om Handel med brugte Genstande en Bøde paa 300 Kr.

— — —

Tiltalte 4) Henriksen er født den 29. Juni 1902 og ikke tidligere straffet.

— — —

Tiltalte 9) Andersen er født den 2. November 1878 og ikke fundet tidligere straffet siden 1901.

Tiltalte 10) Christiansen er født den 11. Juni 1904 og ikke fundet tidligere straffet ved Dom.

Tiltalte 11) Hansen er født den 8. Januar 1895 og ikke fundet tidligere straffet ved Dom.

— — —

Tiltalte 13) Petersen er født den 31. December 1881 og ikke fundet tidligere straffet siden 1924.

Tiltalte 14) Rasmussen er født den 6. Januar 1906 og anset: ved nærværende Rets Dom af 21. August 1940 for Overtrædelse af Bekendtgørelse af 31. Maj 1940 med Bøde 80 Kr.

Tiltalte 15) Skovfelt er født den 21. Marts 1911 og har den 12. Juni 1941 inden nærværende Ret for Overtrædelse af Straffelovens § 303 og Lov Nr. 272 af 6. Maj 1921 § 8 vedtaget 10 Dagbøder à 6 Kr.

Tiltalte 16) Juul Petersen er født den 3. Juni 1889 og ikke fundet tidligere straffet.

Tiltalte 17) Palsager er født den 12. November 1901 og ikke fundet tidligere straffet.

Tiltalte 18) Dessner er født den 15. Marts 1898 og ikke fundet tidligere straffet her i Landet siden 1929.

— — —

Tiltalte 20) Jørgensen er født den 6. Maj 1899 og ikke fundet tidligere straffet ved Dom.

Tiltalte 21) Andersen er født den 1. Maj 1909 og tidligere anset: ved nærværende Rets Dom af 23. November 1937 efter Straffelovens § 285, l, jfr. § 276 og efter Straffelovens § 172,2, jfr. § 171 med Fængsel i 4 Maaneder, betinget, 5 Aars Prøvetid.

Han har derhos i 1941 2 Gange vedtaget Bøder for Overtrædelse af Motorlovgivningen.

Tiltalte 22) Nielsen er født den 26. April 1894 og senest anset: ved nærværende Rets Dom af 29. Juli 1941 efter Politivedtægtens §§ 1, 5 og 9, jfr. Lov af 1. Maj 1940 med Hæfte i 8 Dage.

Tiltalte 23) Christensen er født den 13. December 1906 og ikke fundet tidligere straffet siden 1934.

— — —

Tiltalte 25) Ib Nielsen er født den 12. November 1920 og tidligere anset:

ved nærværende Rets Dom af 29. Juli 1941 efter Politivedtægtens §§ 1, 5 og 9, jfr. Lov af 1. Maj 1940 § 2,2, med Hæfte i 8 Dage.

— — —

Tiltalte 28) Sølvblad er født den 23. September 1907 og ikke fundet tidligere straffet.

Tiltalte 29) Aisen er født den 12. Oktober 1916 og ikke fundet tidligere straffet.

Tiltalte 31) Mikkelsen er født den 14. Juni 1908 og ikke fundet tidligere straffet siden 1934.

— — —

Tiltalte 33) Olsson er født den 18. Januar 1894 og ikke fundet tidligere straffet.

Efter de af de Tiltalte afgivne Forklaringer i Forbindelse med Sagens øvrige Oplysninger findes det godtgjort, at samtlige de Tiltalte har gjort sig skyldige i de i de respektive Anklageskrifter beskrevne Forhold, hvorved Retten finder særlig Anledning til at bemærke, at der ikke kan gives Forsvarer Medhold i den Betragtning, at Bekendtgørelsen om Fastsættelse af Maksimalpris paa Kobber efter sit Indhold skulde være grundlovsstridig, og at det, blandt andet under Hensyn til, at de paa-gældende Effekter er solgt efter Vægt, og i hvert Fald i de fleste Tilfælde uden nogen særlig Betingelse fra Køberens Side, findes ubetænkeligt at tilsidesætte et fra en Del af de Tiltaltes Side fremsat Anbringende om, at de ikke har solgt Kobberet til Omsmelting, men til Videreforhandling som Pryd- eller Nyttegenstande.

Som Følge af det anførte vil de Tiltalte være at anse efter de i de respektive Anklageskrifter anførte Bestemmelser:

Tiltalte 1) Becker med Fængsel i 4 Maaneder, hvoraf 14 Dage i Medfør af Straffelovens § 86 anses som udstaaet.

— — —

Tiltalte 4) Henriksen med Hæfte i 30 Dage.

— — —

Tiltalte 9) Andersen og Tiltalte 10) Christiansen hver med Hæfte i 20 Dage.

Tiltalte 11) Hansen med en Statskassen tilfaldende Bøde paa 2500 Kr., subsidiært Hæfte i 20 Dage.

— — —

Tiltalte 13) Petersen med en Statskassen tilfaldende Bøde paa 2500 Kr., subsidiært Hæfte i 20 Dage.

Tiltalte 14) Rasmussen med Hæfte i 30 Dage.

Tiltalte 15) Skovfelt med Hæfte i 20 Dage.

Tiltalte 16) Petersen med en Statskassen tilfaldende Bøde paa 1500 Kr., subsidiært Hæfte i 14 Dage.

Tiltalte 17) Palsager med Hæfte i 30 Dage.

Tiltalte 18) Dessner med en Statskassen tilfaldende Bøde, stor 2000 Kr., subsidiært Hæfte i 18 Dage.

— — —

De Tiltalte 20) Jørgensen og 21) Andersen hver med Hæfte i 20 Dage. Det bør have sit Forblivende ved Udsættelsen af Fuldbyrdselsen af den Tiltalte 21) Andersen den 29. November 1937 betinget ikendte Straf.

Tiltalte 22) Nielsen under Henvisning til Straffelovens § 89 med en Statskassen tilfaldende Bøde paa 3000 Kr., subsidiært Hæfte i 20 Dage.

Tiltalte 23) Christensen med en Statskassen tilfaldende Bøde paa 1500 Kr., subsidiært Hæfte i 14 Dage.

— — —

Tiltalte 25) Ib Nielsen under Henvisning til Straffelovens § 89 med en Statskassen tilfaldende Bøde paa 1500 Kr., subsidiært Hæfte i 12 Dage.

— — —
Tiltalte 28) Sølvblad med en Statskassen tilfaldende Bøde paa 3500 Kr., subsidiært Hæfte i 24 Dage.

Tiltalte 29) Aisen med en Statskassen tilfaldende Bøde paa 3500 Kr., subsidiært Hæfte i 24 Dage.

— — — Tiltalte 31) Mikkelsen — — — med en Statskassen tilfaldende Bøde paa 1500 Kr., subsidiært Hæfte i 14 Dage.

Tiltalte 33) Olsson med en Statskassen tilfaldende Bøde paa 1000 Kr., subsidiært Hæfte i 12 Dage.

Der findes ikke aldeles tilstrækkelig Anledning til at tage den fra Anklagemyndighedens Side nedlagte Paastand om Tillæggsbøde efter Straffelovens § 50,2 til Følge.

De Tiltalte vil derimod overensstemmende med de derom nedlagte Paastande have at betale nedennævnte Erstatningsbeløb til Statskassen.

Landsretsdommens Præmisser er saalydende:

Den indankede Dom er afsagt af Københavns Byrets Afdeling for Kriesesager den 5. Oktober 1942 og er af de Domfældte (Nummerordenen fra Byretsdommen er af praktiske Grunde bevaret) 1. Julius Becker, 9. Axel Karl Vilhelm Andersen, 10. Villy Albert Robert Christiansen, 11. Rasmus Gustav Hansen, 13. Jens Peter Petersen, 14. Frederik Axel Peter Rasmussen 15. Willy Carl Skovfelt, 16. Aage Juul Petersen, 17. Viktor Christian Palsager, 18. Salomon Dessner, 20. Andreas Sofus Jørgensen, 21. John Filip Frankil Thierry Andersen, 22. Albert Viggo Nielsen, 23. Knud Harald Christian Christensen, 25. Ib Viggo Nielsen, 28. Ole Herman Sølvblad, 29. Gerson Aisen, 31. Axel Karlo Mikkelsen og 33. Viggo Hjalmar Olsson, paaanket til Frifindelse.

Domfældte Nr. 4, Nanry Herman Gideon Mejer Henriksen, havde oprindeligt anket til Formildelse; under Domsforhandlingen for Landsretten har den for ham beskikkede Forsvarer, Landsretssagfører P. Bornemann, anmodet om, at Anken ogsaa for denne Domfældtes Vedkommende betragtes som værende til Frifindelse; fra Anklagemyndighedens Side er der ikke rejst Indvending herimod, og Landsretten har admitteret den saaledes ændrede Anke. Anklagemyndigheden paastår samtlige de ankende dømt i Overensstemmelse med Anklageskrifterne og Straffen for samtliges Vedkommende skærpet, navnlig saaledes, at der bortset fra Tiltalte Nr. 1, Becker, idømmes en Tillæggsbøde efter Straffelovens § 50, 2. Stk., i de Tilfælde, hvor der idømmes Frihedsstraf.

Til Fremstillingen i Dommen bemærkes, at det af Domfældte Nr. 18, Dessner, begaaede Forhold tillige omfattes af § 1 i Bekendtgørelse Nr. 310 af 11. Juni 1940, det af Domfældte Nr. 22, A. V. Nielsen, tillige af Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941, jfr. Prisloven, at det for Landsretten er fastslaaet, at Overprisen for den af Domfældte Nr. 33, Olsson, solgte Kobberkedel var Kr. 99,42 i Stedet for som tidligere antaget Kr. 111,02, at det vel er rigtigt, at nævnte Dessner ikke siden 1929 er fundet tidligere straffet her i Landet, men at der siden da er overgaaet ham en Række alvorlige Straffedomme i Udlandet. Domfældte Nr. 1,

Becker, har ad Forhold A for Landsretten gjort gældende, at han vel har handlet uforsigtigt (uagtsomt) ved Købet af Kobbertraaden, men at han ikke har udvist nogen af Straffelovens § 303 omfattet grov Uagtsomhed.

Efter Sagens Oplysninger findes det imidlertid ganske ubetænkeligt at fastslaa, at der med Rette er sket Domfældelse for dette Forhold.

Ligesom det i Dommen med Rette er fastslaaet, at Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941 om Maksimalpriser paa bl. a. Kobber ikke efter sit Indhold er grundlovsstridig, saaledes vil der heller ikke kunne gives Forsvaret Medhold i det for Landsretten anførte om, at Ministeren for Handel, Industri og Søfart ved Udstedelse af denne Bekendtgørelse har overskredet den ham ved § 1 i Lov om Priser m. v. Nr. 306 af 30. Maj 1940 meddelte Bemyndigelse, saaledes som denne efter det i Lovens § 8, 2. Stk., fastsatte Princip rettelig maa forstaas.

Idet det i Dommen om Pryd- eller Nyttgegenstande fastslaaede tiltrædes for samtlige Tilfældes Vedkommende, hvor der kan have været Spørgsmaal om Videreforhandling af saadanne, under Henvi- sning til, at en tilstrækkelig klar Skelnelinie findes angivet i Handelsministeriets Skrivelse af 22. Juni 1942 til Prisdirektoratet, findes samtlige de ankede herefter med Rette dømt i Overensstemmelse med Anklageskrifterne, dog at det for Tiltalte 1) Becker, ikke findes tilstrækkelig godtgjort, at Forhold B tillige indeholder en Overtrædelse af Bekendtgørelse Nr. 310 af 11. Juni 1940 § 1 om Kædehandel. Den forskyldte Straf findes imidlertid under Hensyn til det om den ved Bekendtgørelse af 3. Januar 1941 indførte Maksimalprisordning nærmere anførte og i Medfør af Principet i Straffelovens § 84, Stk. 1, Nr. 3, under Hensyn til, at Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941 § 4 kun henviser til Lov Nr. 306 af 30. Maj 1940 om Priser m. v. uden at anføre Lov Nr. 652 af 17. December 1940 om Ændring heri, hvorved bl. a. Straffebestemmelserne m. v. i § 19 blev ændret i skærpene Retning, at kunne fastsættes, idet det tiltrædes, at der i Dommen ikke er fundet Anledning til at idømme Tillæggsbøder efter Straffelovens § 50, 2. Stk.: for Domfældte 1) Becker, til Hæfte i 4 Maaneder med Fradrag i Medfør Straffelovens § 86 af 21 Dage, for Domfældte 4) Henriksen, til Hæfte i 14 Dage, for Domfældte 9) Andersen, til en Statskassen tilfaldende Bøde af 2000 Kr. med Forvandlingsstraf af Hæfte i 14 Dage, for Domfældte 10) Christensen, til en Statskassen tilfaldende Bøde af 2500 Kr. med Forvandlingsstraf af Hæfte i 14 Dage, for hver af de Domfældte 11) Hansen, og 13) Petersen, til en Statskassen tilfaldende Bøde af 1000 Kr. med Forvandlingsstraf af Hæfte i 10 Dage, for Domfældte 14) Rasmussen, til Hæfte i 14 Dage, for Domfældte 15)

Færdig fra Trykkeriet den 12. Juli 1944.

G. E. C. Gads Forlag.

Triers Bogtrykkeri (Chr. & G. Lind). — København

Højesteretstidende.

Udgivere: Højesterets Protokolsekretærer.

88. Aargang

Højesteretsaaret 1944.

Nr. 12

Tirsdag den 13. Juni.

Skovfelt, til en Statskassen tilfaldende Bøde af 2500 Kr. med Forvandlingsstraf af Hæfte i 14 Dage, for Domfældte 16) Petersen, til en Statskassen tilfaldende Bøde af 500 Kr. med Forvandlingsstraf af Hæfte i 7 Dage, for Domfældte 17) Palsager, til Hæfte i 14 Dage, for Domfældte 18) Dessner, til en Statskassen tilfaldende Bøde af 1000 Kr. med Forvandlingsstraf af Hæfte i 10 Dage, for hver af de Domfældte 20) Jørgensen, og 21) Andersen, til en Statskassen tilfaldende Bøde af 2500 Kr. med Forvandlingsstraf af Hæfte i 14 Dage, for Domfældte 22) Nielsen, til en Statskassen tilfaldende Bøde af 1500 Kr. med Forvandlingsstraf af Hæfte i 12 Dage, for Domfældte 23) Christensen, til en Statskassen tilfaldende Bøde af 500 Kr. med Forvandlingsstraf af Hæfte i 7 Dage, for Domfældte 25) Ib Viggo Nielsen, til en Statskassen tilfaldende Bøde af 750 Kr. med Forvandlingsstraf af Hæfte i 7 Dage, for hver af de Domfældte 28) Sølvblad, og 29) Aisen, til en Statskassen tilfaldende Bøde af 2000 Kr. med Forvandlingsstraf af Hæfte i 14 Dage, for Domfældte 31) Mikkelsen, til en Statskassen tilfaldende Bøde af 750 Kr. med Forvandlingsstraf af Hæfte i 7 Dage, for Domfældte 33) Olsson, til en Statskassen tilfaldende Bøde af 200 Kr. med Forvandlingsstraf af Hæfte i 4 Dage. Med den heraf følgende Ændring og med den Ændring ligeledes, at Konfiskationsbeløbet for Nr. 33) Olsson, vil være at nedsætte til Kr. 99,42, vil Dommen iøvrigt, forsaavidt paaanket er, være at stadfæste.

De Tiltalte med Undtagelse af Nr. 4) Henriksen, har selv sørget for deres Forsvar for Landsretten.

Nr. 339/1943.

Rigsadvokaten

mod

Knud Albert Lagstrøm (Gamborg), Frants Aksel Marius Christensen (Overretssagf. J. C. Jerslev) og Hans Peter Augustinus Johannes Schmidt (Landsretssagf. Kirkeskov),

der tiltales for Overtrædelse af Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941, jfr. Lov Nr. 306 af 30. Maj 1940 om Priser m. v., jfr. Bekendtgørelse Nr. 310 af 11. Juni 1940 § 5.

København's Byrets Dom af 6. November 1942 (Afdelingen for Kriesesager): Tiltalte 5. Knud Albert Lagstrøm bør straffes med Hæfte i 40 Dage. Tiltalte 9. Hans Peter Augustinus Johannes Schmidt bør straffes med Hæfte i 20 Dage. Tiltalte 13. Frants Aksel Marius Christensen bør inden 14 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse til Statskassen bøde 15.000 Kr. Forvandlingsstraffen fastsættes til Hæfte i 40 Dage.

— — —
De Tiltalte bør een for alle og alle for een betale Sagens Omkostninger, dog at de Tiltalte 4. Nachemsohn og 5. Schmidt alene udreder i Salær til den for dem beskikkede Forsvarer, Overretssagfører Sachs, 40 Kr. De Tiltalte bør derhos inden 15 Dage fra Dato til Statskassen betale følgende Erstatninger.

— — —
Tiltalte 5. Lagstrøm 8617 Kr. 50 Øre. Tiltalte 9. Schmidt 1133 Kr. 97 Øre. Tiltalte 13. Christensen 9931 Kr. 40 Øre.

Østre Landsrets Dom af 2. Juni 1943 (VIII Afd.): Den indankede Dom bør, iorsaavidt paaanket er, ved Magt at stande, dog at Straffene fastsættes: for Tiltalte Knud Albert Lagstrøm til Hæfte i 30 Dage og for Tiltalte Hans Peter Augustinus Johannes Schmidt til en Statskassen tilfaldende Bøde af 2000 Kr. med Forvandlingsstraf af Hæfte i 14 Dage. For Tiltalte Frants Aksel Marius Christensen fastsættes Forvandlingsstraffen til Hæfte i 30 Dage, ligesom Konfiskationsbeløbet for dennes Vedkommende nedsættes til 1500 Kr. Sagens Omkostninger for Landsretten udredes af det Offentlige. De idømte Bøder at udrede inden 3 Dage, de idømte Konfiskationsbeløb inden 15 Dage efter denne Doms Forkyndelse, og Dommen i det hele at efterkomme under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Østre Landsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret af Anklagemyndigheden.

I Paadømmelsen har otte Dommere deltaget.

For Højesteret har Anklagemyndigheden ikke gentaget sin Paastand om Tillægsbøder efter Straffelovens § 50, Stk. 2.

Det er derhos ikke gjort gældende, at Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941 efter sit Indhold er grundlovsstridig.

Det tiltrædes, at Ministeren for Handel, Industri og Søfart ikke ved Udstedelsen af nævnte Bekendtgørelse har overskredet den ham ved Prisloven meddelte Bemyndigelse.

Syv Dommere bemærker følgende:

Det maa antages, at ingen af de i Sagen omhandlede Metalgenstande som Pynte- eller Nyttegenstande falder udenfor Bekendtgørelsens Omraade, idet der, selv om man lægger den Forstaaelse af, hvad der er Metalaffald, som senere har faaet Udtryk i Bekendtgørelse Nr. 382 af 8. September 1941 § 2, til Grund, maa

gaas ud fra, at samtlige Metalgenstande har været Metallaaffald og er solgt som saadant.

Herefter og efter de iøvrigt i Byrettens Dom anførte Grunde tiltrædes det, at de Tiltalte er anset efter de i denne Dom nævnte Straffebestemmelser, jfr. Lov Nr. 652 af 17. December 1940. De forskyldte Straffe, ved hvis Fastsættelse der ikke kan blive Spørgsmaal om at anvende Reglen i Straffelovens § 84, Stk. 1. Nr. 3, eller dennes Grundsætning, findes at burde bestemmes, forsaavidt angaar de Tiltalte Lagstrøm og Schmidt som ved Byrettens Dom sket, og for Tiltalte Christensen til en Statskassen tilfaldende Bøde af 8000 Kr. med en Forvandlingsstraf af Hæfte i 14 Dage.

Der findes efter Omstændighederne ikke Anledning til at inddrage Værdien 8431 Kr. 40 Øre af det af Tiltalte Christensen købte Kvantum Metal i Statskassen, medens Bestemmelserne i Byrettens Dom om Konfiskation vedrørende de Tiltalte iøvrigt tiltrædes.

Med de nævnte Ændringer for Tiltalte Christensens Vedkommende vil Byrettens Dom, forsaavidt Anke er rejst, herefter være at stadfæste.

Een Dommer bemærker følgende:

Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941 findes ikke — lige saa lidt som Bekendtgørelse Nr. 382 af 8. September 1941 — at omfatte Sælgeren eller Køberen af Metalgenstande, som indtil Salget har bevaret deres Karakter af Brugs- eller Prydgenstande derved, at Sælgeren enten har anvendt dem som saadanne eller har haft dem staaende med Salg som saadanne for Øje.

De Tiltalte har under Paaberaabelse af dette Synspunkt paa-staaet delvis Frifindelse. I Dommen er det imidlertid ikke fastslaaet, hvad der er anset bevist i denne Henseende.

Herefter stemmer denne Dommer for at ophæve Dommen og hjemvise Sagen til fornyet Behandling og Paadømmelse ved Landsretten.

Der vil være at give Dom efter Stemme-flertallet.

Thi kendes for Ret:

Byrettens Dom bør, forsaavidt Anke er rejst, ved Magt at stande, dog at for Tiltalte Frants Aksel Marius Christensens Vedkommende Bøden bestemmes til 8000 Kr. med Forvandlingsstraf af Hæfte i 14 Dage, og Konfiskationsbeløbet til 1500 Kr.

Sagens Omkostninger for Landsretten udredes af det Offentlige.

Sagens Omkostninger for Højesteret udredes, forsaavidt angaar Tiltalte Christensen, ligeledes af det Offentlige, medens de Tiltalte Lagstrøm og Schmidt udreder hver for sit Vedkommende de dem vedrørende Omkostninger.

De idømte Konfiskationsbeløb at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Byretsdømmens Præmisser er saalydende:

Under denne Sag er der ved Politianklageskrifter af 18. August 1942 rejst Tiltale mod:

— — —

Tiltalte 5. Knud Albert Lagstrøm for Overtrædelse af Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941, jfr. Prisloven, jfr. Bekendtgørelse Nr. 310 af 11. Juni 1940 § 5 i Anledning af, at han i Tiden 27. Marts til 4. September 1941 fra sin Forretning i Frankrigsgade 58 til Nørrebros Produkthandel, Kandestøbervej 2 B, har solgt 2872,5 kg Kobber med en i Forhold til de i Handelsministeriets fornævnte Bekendtgørelse fastsatte Maksimalpriser beregnet Overpris af 8617 Kr. 50 Øre.

Der er derhos nedlagt Paastand om Inddragelse af fornævnte Overpris 8617 Kr. 50 Øre i Statskassen;

Tiltalte 9. Hans Peter Augustinus Johannes Schmidt for Overtrædelse af Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941, jfr. Prisloven, jfr. Bekendtgørelse Nr. 310 af 11. Juni 1940 § 5 i Anledning af, at han i Tiden fra den 16. Februar til den 22. August 1941 fra sin Forretning, Mosedalsvej 3, til Nørrebros Produktforretning, Kandestøbervej 2 B, har solgt 571,5 kg Kobber med en i Forhold til de i Handelsministeriets fornævnte Bekendtgørelse fastsatte Maksimalpriser beregnet Overpris af 1133 Kr. 97 Øre.

Der er derhos nedlagt Paastand om, at fornævnte Overpris inddrages i Statskassen;

Tiltalte 13. Frants Aksel Marius Christensen for Overtrædelse af Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941, jfr. Prisloven, jfr. Bekendtgørelse Nr. 310 af 11. Juni 1940 § 5 i Anledning af, at han i Tiden 25. Januar til 7. April 1941 til Fabrikationsbrug i Radiofabrikken »Reofon«, Kongelysvej 1, Gentofte, hos Nørrebros Produkthandel, Kandestøbervej 2 B, har indkøbt 1811,5 kg Kobber og 300 kg Messingklip med en i Forhold til de i Handelsministeriets fornævnte Bekendtgørelse fastsatte Maksimalpriser beregnet Overpris af 8942 Kr. 87 Øre, af hvilken Overpris 1500 Kr. den 5. November 1941 er tilbagebetalt af Nørrebros Produktforretning, hvorhos han til samme Brug den 13. Maj til den 16. Juli 1941 af Medtiltalte, Produkthandler Claus Christian Thomsen, Middelfart, har købt ialt 1166,5 kg Kobber med en i Forhold til de i Handelsministeriets fornævnte Bekendtgørelse fastsatte Maksimalpriser beregnet Overpris af 3674 Kr. 47 Øre.

Der er derhos nedlagt Paastand om, at Tiltalte tilpligtes in solidum med Salomon Moses Becker (Nørrebros Produktforretning) til Statskassen at betale ovennævnte 1500 Kr. samt det indkøbtes Værdi efter Maksimalprisen, Kr. 8431,40.

— — —

Der er derhos overfor de Tiltalte — — — 5. Lagstrøm og 9. Schmidt nedlagt Paastand paa, at de foruden Frihedsstraf anses med Tillægsbøder efter Straffelovens § 50,2.

— — —
Tiltalte 5. Lagstrøm er født den 7. Marts 1901.

Tiltalte 9. Schmidt er født den 10. Marts 1895.

Tiltalte 13. Christensen er født den 22. Marts 1899.

— — —
Ingen af de Tiltalte er fundet tidligere straffet.

Efter de af de Tiltalte afgivne Forklaringer i Forbindelse med Sagens øvrige Oplysninger findes det godtgjort, at samtlige de Tiltalte har gjort sig skyldige i de i de respektive Anklageskrifter beskrevne Forhold, hvorved bemærkes, at der ikke kan gives Forsvaret Medhold i den Betragtning, at Bekendtgørelsen om Fastsættelsen af Maksimalpris paa Kobber efter sit Indhold skulde være grundlovsstridig.

Som Følge af det anførte vil de Tiltalte være at anse efter de i de respektive Anklageskrifter anførte Bestemmelser.

— — —
Tiltalte 5. Lagstrøm med Hæfte i 40 Dage,

Tiltalte 9. Schmidt med Hæfte i 20 Dage,

Tiltalte 13. Christensen med en Statskassen tilfaldende Bøde paa 15.000 Kr., subsidiært Hæfte i 40 Dage og

— — —
Der findes ikke aldeles tilstrækkelig Anledning til at tage den fra Anklagemyndighedens Side nedlagte Paastand om Tillægsbøde efter Straffelovens § 50,2 til Følge.

De Tiltalte vil derimod overensstemmende med de derom nedlagte Paastande have at betale nedennævnte Erstatningsbeløb til Statskassen.

— — —
Landsretsdømmens Præmisser er saalydende:

Den indankede Dom, der er afsagt den 6. November 1942 af Københavns Byrets Afdeling for Kriesager, saaledes som denne er berigtiget til Retsbogen den 24. s. M. i Medfør af Retsplejelovens § 221, 1. Stk., er efter den under Domsforhandlingen nedlagte Paastand paaanket af de Tiltalte, Knud Albert Lagstrøm, Frants Aksel Marius Christensen og Hans Peter Augustinus Johannes Schmidt, principalt til Frifindelse, subsidiært til Formildelse. Anklagemyndigheden, af hvilken der ikke er rejst Indvending herimod, hvorefter Landsretten har admitteret den saaledes ændrede Anke, paastaar herefter Domfældelse i Overensstemmelse med Anklageskrifterne og Skærpelse af den idømte Straf, forsaavidt angaar de Tiltalte Lagstrøm og Schmidt, navnlig saaledes, at der idømmes disse en Tillægsbøde efter Straffelovens § 50, 2. Stk., forsaavidt de idømmes Frihedsstraf. Forsaavidt angaar Tiltalte Christensen paastaas Stadfæstelse.

Ligesom det i Dommen med Rette er fastslaet, at Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941 om Maksimalpriser paa bl. a. Kobber ikke efter sit Indhold er grundlovsstridig, saaledes vil der heller ikke kunne gives Forsvaret Medhold i det for Landsretten anførte om, at Ministeren for Handel, Industri og Søfart ved Udstedelse af denne Bekendtgørelse har overskredet den ham ved § 1 i Lov om Priser m. v. Nr. 306 af 30. Maj 1940 meddelte Bemyndigelse, saaledes som denne efter det i Lovens § 8,

2. Stk., fastsatte Princip rettelig maa forstaas. De Tiltalte er herefter med Rette dømt i Overensstemmelse med Anklageskrifterne. Den forskyldte Straf findes imidlertid under Hensyn til det om den ved Bekendtgørelse af 3. Januar 1941 indførte Maksimalprisordning nærmere anførte og i Medfør af Principet i Straffelovens § 84, Stk. 1, Nr. 3, under Hensyn til, at Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941 § 4 kun henviser til Lov Nr. 306 af 30. Maj 1940 om Priser m. v. uden at anføre Lov Nr. 652 af 17. December 1940 om Ændring heri, hvorved bl. a. Straffebestemmelserne m. v. i § 19 blev ændret i skærpende Retning, at kunne fastsættes, idet det tiltrædes, at der i Dommen ikke er fundet Anledning til at idømme Tillægsbøder efter Straffelovens § 50, 2. Stk.: for Domfældte Lagstrøm til Hæfte i 30 Dage, og for Domfældte Schmidt til en Statskassen tilfaldende Bøde af 2000 Kr. med Forvandlingsstraf af Hæfte i 14 Dage. For Domfældte Christensens Vedkommende findes der ikke Grund til at nedsætte den idømte Bøde, hvorimod Forvandlingsstraffen fastsættes til Hæfte i 30 Dage, ligesom der ikke findes tilstrækkelig Anledning til at inddrage Beløbet paa 8431 Kr. 40 Øre til Fordel for Statskassen, da dette er erlagt som Overpris ved Købet og konfiskeret hos de paagældende Sælgere.

Med de herefter følgende Ændringer vil Dommen iøvrigt, forsaavidt paaanket er, være at stadfæste.

De Tiltalte har selv sørget for deres Forsvar for Landsretten.

Nr. 340/1943.

Rigsadvokaten

m o d

Salomon Moses Becker og Siegfried Israel Kroll
(Landsretssagf. H. Kirkeskov),

der tiltales for Overtrædelse af Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941, jfr. Lov Nr. 306 af 30. Maj 1940 om Priser m. v., jfr. Bekendtgørelse Nr. 310 af 11. Juni 1940 § 5.

København's Byrets Dom af 22. December 1942 (Afdelingen for Krisesager): De Tiltalte, Salomon Moses Becker og Siegfried Israel Kroll, bør straffes med Fængsel i henholdsvis 3 Maaneder og 40 Dage, hvoraf henholdsvis 12 Dage og 14 Dage anses som udstaaet. De Tiltalte bør een for begge og begge for een betale Sagens Omkostninger. Tiltalte Becker bør derhos inden 15 Dage fra Dato til Statskassen betale 55.625 Kr. 27 Øre, heraf 1500 Kr. in solidum med Tiltalte Fabrikant Frants Aksel Marius Christensen, 12.500 Kr. in solidum med Tiltalte Fabrikant Philip Leon Levin og 850 Kr. in solidum med Tiltalte Lucas Nielsen.

Østre Landsrets Dom af 2. Juni 1943 (VIII Afd.): Den indankede Dom bør ved Magt at stande, dog at Straffen fastsættes for Til-

talte Salomon Moses Becker til Hæfte i 3 Maaneder, hvoraf 18 Dage i Medfør af Straffelovens § 86 anses som udstaaet, for Tiltalte Siegfried Israel Kroll til Hæfte i 20 Dage, der anses udstaaet med Varetægtsfængsel. Sagens Omkostninger for Landsretten udredes af det Offentlige. Det idømte Konfiskationsbeløb at udrede inden 15 Dage efter denne Doms Forkyndelse, og Dommen i det hele at efterkomme under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Østre Landsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret.

I Paadømmelsen har otte Dommere deltaget.

Tiltalte Kroll ses ikke forhen at have været tiltalt eller straffet.

Det er ikke for Højesteret gjort gældende, at Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941 efter sit Indhold er grundlovsstridig.

Det tiltrædes, at Ministeren for Handel, Industri og Søfart ikke ved Udstedelsen af nævnte Bekendtgørelse har overskredet den ham ved Prisloven meddelte Bemyndigelse.

Syv Dommere bemærker følgende:

Det maa antages, at ingen af de i Sagen omhandlede Metalgenstande som Pynte- eller Nyttegenstande falder udenfor Bekendtgørelsens Omraade, idet der, selv om man lægger den Forstaaelse af, hvad der er Metalaffald, som senere har faaet Udtryk i Bekendtgørelse Nr. 382 af 8. September 1941 § 2, til Grund, maa gaas ud fra, at samtlige Metalgenstande har været Metalaffald og er solgt som saadant.

Med disse Bemærkninger og iøvrigt i Henhold til de i Byrettens Dom anførte Grunde vil disse Dommere stadfæste denne Dom.

Een Dommer bemærker følgende:

Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941 findes ikke — ligesaa lidt som Bekendtgørelse Nr. 382 af 8. September 1941 — at omfatte Sælgeren eller Køberen af Metalgenstande, som indtil Salget har bevaret deres Karakter af Brugs- eller Prydgenstande derved, at Sælgeren enten har anvendt dem som saadanne eller har haft dem staaende med Salg som saadanne for Øje.

De Tiltalte har under Paaberaabelse af dette Synspunkt paa-staaet delvis Frifindelse. I Dommen er det imidlertid ikke fastslaaet, hvad der er anset bevist i denne Henseende.

Herefter stemmer denne Dommer for at ophæve Dommen og hjemvise Sagen til fornyet Behandling og Paadømmelse ved Landsretten.

Der vil være at give Dom efter Stemme-flertallet.

Thi kendes for Ret:

Byrettens Dom bør ved Magt at stande.

Det idømte Konfiskationsbeløb at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Byretsdommens Præmisser er saalydende:

Under denne Sag tiltales Grosserer Salomon Moses Becker og Grosserer Siegfried Israel Kroll ifølge Københavns Politis Anklageskrifter af 18. August 1942 til at lide Straf:

Grosserer Salomon Moses Becker for Overtrædelse af Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941, jfr. Prisloven, jfr. Bekendtgørelse Nr. 310 af 11. Juni 1940 § 5 i Anledning af, at han, der er Indehaver af Firmaet Nørrebros Produkthandel, Kandestøbervej 2 B, i Tiden 3. Januar til Midten af September 1941 hos forskellige Produktforretninger har indkøbt forskelligt Affaldsmetal (af Værdi efter Maksimalprisen 46.339 Kr. 79 Øre) med en i Forhold til de ved Handelsministeriets fornævnte Bekendtgørelse fastsatte Maksimalpriser beregnet Overpris af 19.377 Kr. 96 Øre, samt

at han i samme Tidsrum fra nævnte Forretning har solgt Affaldsmetaller (til Værdi efter Maksimalprisen 109.727 Kr. 00 Øre) til forskellige Erhvervsvirksomheder med en Overpris af ialt 55.625 Kr. 27 Øre, hvoraf de nedenanførte Firmaer dog har erholdt tilbagebetalt de nævnte Beløb.

Der er derhos nedlagt Paastand om, at Tiltalte tilpligtes til Statskassen at betale ovennævnte Overpris 55.625 Kr. 27 Øre, heraf 1500 Kr. in solidum med Tiltalte Fabrikant Frants Aksel Marius Christensen, Gentofte, 12.500 Kr. in solidum med Fabrikant Philip Leon Levin, A/S »Lyfa«, og 850 Kr. in solidum med Tiltalte Lucas Nielsen;

Grosserer Siegfried Israel Kroll for Overtrædelse af Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941, jfr. Prisloven, jfr. Bekendtgørelse Nr. 310 af 11. Juni 1940 § 5 i Anledning af, at han som Prokurist i Firmaet Nørrebros Produkthandel, Kandestøbervej 2 B, har medvirket ved Indkøb af Affaldsmetaller i Tiden 3. Januar til medio September 1941, hvorved Firmaet har betalt en samlet Overpris af 19.377 Kr. 96 Øre og ved Salg inden for samme Tidsrum af samme Varer, hvorved Firmaet har oppebaaret en Overpris paa 55.625 Kr. 27 Øre i Forhold til de ved Handelsministeriets fornævnte Bekendtgørelse fastsatte Maksimalpriser.

Tiltalte Becker er født den 15. Januar 1880.

Tiltalte Kroll er født den 13. Oktober 1902.

De Tiltalte har paastaaet sig frifundet, idet det fra Forsvarets Side særlig er fremhævet, at de ovenanførte Maksimalprisbestemmelser er i Strid med dansk Rets Grundsætninger, og at hele Gennemførelsen af Metalordningen har været katastrofal for Erhvervet som Produkthandler.

Ved de Tiltaltes Forklaringer i Forbindelse med det i Sagen iøvrigt oplyste maa det imidlertid anses for godtgjort, at de Tiltalte har gjort sig skyldige i Overensstemmelse med Anklageskrifterne, og de vil derfor være at anse efter de ovennævnte Bestemmelser med Fængsel i henholdsvis 3 Maaneder og 40 Dage, hvoraf 12 og 14 Dage i Medfør af Straffelovens § 86 anses som udstaaet.

Efter derom nedlagt Paastand vil Tiltalte Becker have at udrede Erstatning som nedenfor anført.

Landsretsdommens Præmisser er saalydende:

Den indankede Dom, der er afsagt den 22. December 1942 af Københavns Byrets Afdeling for Krisesager (Sag Nr. k. 68/1941), er paa-anket af de Tiltalte Salomon Moses Becker og Siegfried Israel Kroll til principalt Frifindelse, subsidiært Formildelse, af Anklagemyndigheden til Domfældelse i Overensstemmelse med Anklageskriftet og Skærpelse af den idømte Straf.

Til Fremstillingen i Dommen tilføjes, at Tiltalte Becker tidligere bl. a. den 23. Juni 1937 i Københavns Byret har vedtaget en Bøde paa 1000 Kr. for Overtrædelse af Straffelovens § 303.

Ligesom det i Dommen med Rette er fastslaaet, at Bekendtgørelse Nr. 4 af 3. Januar 1941 om Maksimalpriser paa bl. a. Kobber ikke efter sit Indhold er grundlovsstridig, saaledes vil der heller ikke kunne gives Forsvaret Medhold i det for Landsretten fremførte om, at Ministeren for Handel, Industri og Søfart ved Udstedelse af denne Bekendtgørelse har overskredet den ham ved § 1 i Lov om Priser m. v. Nr. 306 af 30. Maj 1940 meddelte Bemyndigelse, saaledes som denne efter det i Lovens § 8, 2. Stk., fastsatte Princip rettelig maa forstaas.

De Tiltalte er herefter med Rette dømt i Overensstemmelse med Anklageskrifterne.

Dommen vil herefter være at stadfæste, dog at Straffen findes at kunne fastsættes:

for Domfældte Becker til Hæfte i 3 Maaneder, hvoraf 18 Dage i Medfør af Straffelovens § 86 anses som udstaaet, for Domfældte Kroll til Hæfte i 20 Dage, der anses udstaaet ved Varetægtsfængsel.

De Tiltalte har selv sørget for deres Forsvar for Landsretten.

Nr. 230/1942. **Entreprenør K. Christensen (Hansen)**

m o d

Direktør Ludvig Lorentzen (Hasle).

(Betaling af et Parti Tørv).

Østre Landsrets Dom af 29. August 1942 (V Afd.): Sagsøgte, Entreprenør K. Christensen, bør til Sagsøgeren, Dir. Ludvig Lorentzen, betale de paastævnte 2700 Kr. med Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 23. April 1942, til Betaling sker, og Sagens Omkostninger med 350 Kr. At efterkomme inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Efter Kontraktens Indhold og de øvrige i Sagen foreliggende Oplysninger findes Appellanten ikke, saaledes som af ham for Højesteret gjort gældende, at have været berettiget til efter

almindelige Regler om urigtige Forudsætninger at hæve Kontrakten.

Herefter og iøvrigt i Henhold til de i Dommen anførte Grunde vil Dommen være at stadfæste.

I Sagsomkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale 400 Kr. til Indstævnte.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Entreprenør K. Christensen, 400 Kr. til Indstævnte, Direktør Ludvig Lorentzen.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Under denne Sag paastaar Sagsøgeren, Dir. Ludvig Lorentzen, Sagsøgte, Entreprenør K. Christensen, dømt til Betaling af 2700 Kr., som han skal skyldes Sagsøgeren til Rest i Henhold til nedennævnte Overenskomst af 22. Januar 1942, med Renter af Beløbet 5 pCt. p. a. fra Sagens Anlæg den 23. April 1942.

Sagsøgte paastaar Frifindelse og Dom for 536 Kr.

Den ovennævnte Overenskomst er saalydende:

»Undertegnede Grosserer K. Christensen, Rewentlovsgade 22, København V, køber herved et Parti Tørv af Produktionen 1940 af Direktør Ludv. Lorentzen, Maglemosegaard, Vedbæk.

Partiet, som er besigtiget, købes som det er og forefindes, som det henstaar paa Maglemosegaard og aftages af mig, Christensen, paa Stedet, idet Tørvene henstaar for min Regning fra Dags Dato.

Købesummen for de 5 Stakke, der er, er 3700 Kr., der betales inden Afhentningen, idet der betales 1000 Kr. forinden den 4-kantede Stak begyndes afhentet. Derefter betales de resterende 2700 Kr. forinden der afhentes yderligere. Kvalitet og Kvantum er uden alt Ansvar for mig, Sælgeren, da det er et skadelidt Parti jeg selv har maattet overtage.

Tørvene skal være aftaget inden 1. Marts d. A.

København, den 22. Januar 1942.

sign. K. Christensen.«

Sagsøgte har aftaget 30,934 Tons og har anført, at han maatte stoppe yderligere Aftagning, da Modtageren, Burmeister & Wain, nægtede at modtage mere under Henvisning til 2 af Modtageren optagne Analyser, udvisende et for stort Vand- og Askeindhold. De ovennævnte 30,934 Tons har udbragt 464 Kr.

Det er oplyst, at Sagsøgte forinden Kontraktens Indgaaelse udtog en Prøve, som analyseredes og udviste 53,7 pCt. samlet Aske- og Vandindhold.

Endelig har Sagsøgeren oplyst, at der henstaar uafhentet 4 Stakke. Om Indholdet af disse foreligger ikke nærmere Oplysninger under Sagen.

Som Sagen foreligger oplyst, findes Sagsøgte ikke til Frifindelse for sine Restforpligtelser efter ovennævnte Overenskomst at kunne paa-beraabe sig vedkommende landbrugsministerielle Bekendtgørelse om Handel med Tørv forsaavidt angaar Maksimalindhold af Vand og Aske, og der vil herefter være at give Dom efter Sagsøgerens Paastand.

Sagens Omkostninger vil Sagsøgte have at betale Sagsøgeren med 350 Kr.

Torsdag den 15. Juni.

Nr. 189/1943. **Danske Købmænds Handels-Aktieselskab**
(Overretssagf. O. K. Magnussen)

mod

Skattedepartementet (Landsretssagf. Bunch-Jensen).

(Tilbagebetaling af erlagt Skattebeløb).

Østre Landsrets Dom af 22. Juni 1943 (II Afd.): Sagsøgte, Skattedepartementet, bør for Tiltale af Sagsøgeren, Danske Købmænds Handels-Aktieselskab, i denne Sag fri at være. Sagsøgeren betaler dels til det Offentlige de Retsafgifter, der skulde erlægges, hvis Sagen ikke havde været afgiftsfri for Sagsøgte, dels til Sagsøgte Sagens Omkostninger med 2000 Kr. Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ti Dommere deltaget.

For Højesteret har Appellanten gentaget sin for Landsretten nedlagte principale Paastand og subsidiært nedlagt Paastand i Overensstemmelse med Indstævntes subsidiære Paastand for Landsretten.

I Henhold til de i Dommen i saa Henseende anførte Grunde tiltrædes det, at Beløbet 251.000 Kr. er medregnet til Selskabets skattepligtige Indkomst efter Statsskatteloven af 1922. Beløbet vil endvidere af de samme Grunde være at medregne ved Opgørelsen af det Udbytte, hvoraf Udbytteraten ifølge Lov Nr. 95 af 20. Marts 1940 svares.

Dommen vil herefter være at stadfæste.

I Sagsomkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale 2000 Kr. til Indstævnte.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Danske Købmænds Handelsaktie-

selskab, 2000 Kr. til Indstævnte, Skattedepartementet.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afgivelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Danske Købmænds Fællesindkøbsforretning er stiftet i Eftersommeren 1918. Foreningens Love indeholder blandt andet følgende Bestemmelser:

§ 2. Foreningens Formaal er ved samlede Indkøb at opnaa den mest direkte Forbindelse med Vareproducenterne for at styrke den selvstændige Handel i Konkurrencen med Kooperationen. Til dette Formaals Fremme har Foreningen oprettet »Danske Købmænds Handels-Aktieselskab«.

§ 4. Som Medlem kan optages enhver, som paa dansk Borgerskab forhandler Varer en detail fra Butik; dog kan Stats- og Kommunefunktionærer ikke optages som Medlemmer.

Ethvert Medlem skal være Aktionær i »Danske Købmænds Handels-Aktieselskab« med et Beløb af mindst Kr. 500,— — —

Ifølge en mellem »Danske Købmænds Handels-Aktieselskab« og Foreningen oprettet Kontrakt afgiver Handelsselskabet normalt 60 pCt. af sit aarlige Handelsoverskud, der fordeles som Rabat til Medlemmerne i Forhold til hver enkelts Omsætning med Selskabet. Fordelingen foretages for de forskellige Varesorters Vedkommende efter nærmere af Repræsentantskabet approberede Regler.

Medlemmerne er pligtige til at modtage de dem tilkommende Rabatbeløb i Aktier i Handelsselskabet til pari Kurs, indtil hver enkelts Aktiebeløb har naaet en Størrelse, svarende til 10 pCt. af Aarsomsætningen med Selskabet. Repræsentantskabets Formand eller i hans Forfald Næstformanden i Forbindelse med Handelsselskabets administrerende Direktør kan dog i særlige Tilfælde dispensere fra denne Bestemmelse.

§ 6. Betalingen for leverede Varer erlægges kontant senest 30 Dage fra Fakturaens Dato eller i Maanedsregning betalbar senest den 15. i den paafølgende Maaned — — —

§ 7. Naar rettidig Betaling for Varerne udebliver, er Køberen forpligtet til at betale Renter 6 pCt. p. a. og Inkassations- og Søgsmalsomkostninger.

§ 9. Ved Udtrædelse af Foreningen skal enhver Aktie i Handelsselskabet gennem dettes Bestyrelse stilles til Selskabets Disposition og kan ikke uden sammes Sanktion overdrages andre. En Bemærkning herom skal være paatrykt ethvert Aktiebrev. Ved Forretningsoverdragelse eller Ophævelse af Forretning er Handelsselskabets Bestyrelse pligtig til — om ønskes — snarest at søge vedkommende Aktie afsat (jfr. § 3 i Handelsselskabets Love).

§ 22. Foreningen kan ikke ophæves, saalænge dens Handelsforetagende drives; maa dette af en eller anden Grund standse, kan Foreningen ophæves ved Repræsentantskabsbeslutning — — —

Det sagsøgende Selskab, Danske Købmænds Handels-Aktieselskab, blev ogsaa stiftet i Eftersommeren 1918, kort efter Indkøbsforeningen. Ifølge § 1 i Selskabets Love har det »til Formaal at forsyne Medlemmerne af »Danske Købmænds Fællesindkøbsforretning« og lignende Foreninger med Handelsvarer af en hvilkenksomhelst Art eller Oprindelse og iøvrigt at drive almindelig Handelsvirksomhed en gros samt Produktionsvirksomhed,« Selskabets Love indeholder iøvrigt blandt andre følgende Bestemmelser:

§ 2. Aktiekapitalen udgjorde pr. 31. December 1931 Kr. 934.700 — — — Nye Aktier kan til enhver Tid udstedes i Stykker à Kr. 100,—, Kr. 200,— og Kr. 500,—, indtil Aktiekapitalen har naaet 2 Millioner Kroner.

De ældre Aktionærer skal ikke have Fortrinsret til Tegning af de nye Aktier.

Enhver ny tiltrædende Aktionær skal til Selskabets Garantifond afgive Garantiforskrivning for Kr. 1000,—.

Tegnere af nye Aktier skal ikke være forpligtet til at lade disse Aktier indløse helt eller delvis.

De nye Aktier skal ikke kunne overdrages uden Bestyrelsens Samtykke.

De nye Aktier skal lyde paa Navn — — —

Generalforsamlingen kan bestemme, at Udstedelsen af nye Aktier skal indstilles for kortere eller længere Tid — — —

§ 3. Aktierne udstedes paa Navn og noteres i Selskabets Aktieprotokol. Til Overdragelse af Aktier kræves Bestyrelsens Samtykke.

Naar en Aktionær dør, eller hans Bo bliver taget under Skiftebehandling, er Selskabet, forsaavidt Boet maatte fremsætte Begæring herom, forpligtet til — dog kun i det Omfang, hvori det kan forenes med § 39 i Lov om Aktieselskaber — at overtage det paagældende Aktiebeløb til en Kurs, som hvert Aar fastsættes af den ordinære Generalforsamling. Selskabet kan dog ikke kræve at overtage det paagældende Aktiebeløb.

Ønsker en Aktionær at afhænde en eller flere af sine Aktier, kan det paagældende Aktiebeløb stilles til Bestyrelsens Disposition, som da søger Aktierne afsat efter Selskabets Regler for Overdragelse.

Paa Gundlag af Selskabets Status fastsætter Generalforsamlingen hvert Aar en Tegningskurs for nye Aktier, der kan være forskellig for hidtidige og for nye tiltrædende Aktionærer, dog ikke under pari.

Ingen Aktier skal have særlige Rettigheder eller anden Særstilling, bortset fra den i § 2 omtalte Forpligtelse for nye tiltrædende Aktionærer til at afgive Garantiforskrivning for Kr. 1000,—.

§ 15. Bestyrelsesmedlemmernes Antal — mindst 7 og højst 15 — bestemmes af Generalforsamlingen — — —

§ 16. Bestyrelsen vælger af sin Midte en Formand og en Næstformand — — —

Bestyrelsen oppebærer et Honorar, der svarer til 5 pCt. af Selskabets Nettofortjeneste, herunder medregnet den til »Danske Købmænds Fællesindkøbsforening« udbetalte kontraktmæssige Rabat og Bonus. Beløbet fordeles efter Bestyrelsens Skøn.

§ 21. Der skal aarlig foretages de nødvendige Afskrivninger.

Af Nettooverskudet efter at mulige Underskud fra tidligere Aar er dækket, sker Henlæggelse til den lovmæssige Reservefond i Overensstemmelse med Aktielovens § 43. Derefter udredes de vedtægts- og kontraktmæssige Tantiømer og kontraktmæssige Rabat og Bonus. Derpaa udredes indtil 6 pCt. Udbytte af den til enhver Tid fuldt indbetalte Aktiekapital. Restbeløbet anvendes efter Indstilling fra Bestyrelsen ifølge Beslutning af Generalforsamlingen til yderligere Henlæggelser, Overførelser til næste Aar m. m. eller paa anden Maade.

Selskabet opgjorde sit Driftsregnskab for Aaret 1939 paa sædvanlig Maade og opførte deri som Udgift: Udbetalt Rabat og Bonus til Danske Købmænds Fællesindkøbsforening Kr. 414.912,14. Efter den af Skattemyndighederne indtil da fulgte Fremgangsmaade vilde Selskabets skattepligtige Indtægt for Skatteaaret 1940—41 være fastsat til 151.448 Kr. Københavns Skatteraad forhøjede imidlertid dette Beløb med det anførte Beløb af 414.912 Kr. til 566.360 Kr. og beregnede saavel Selskabets sædvanlige Indkomstskat som den ved Lov Nr. 95 af 20. Marts 1940 om Udskrivning af Indkomst- og Formueskatten til Staten for Skatteaaret 1940—41 paalagte overordentlige Indkomstskat paa Grundlag deraf.

Selskabet paaklagede for begge Skattebeløbs Vedkommende Skatteraadets Afgørelse for Landsskatteretten, der traf Afgørelse i to næsten enslydende Kendelser af 25. Juni 1942. I Kendelserne henvises til Forbindelsen mellem Indkøbsforeningen og Selskabet, hvorved det fastslaas, at ethvert Medlem af Foreningen skal være Aktionær i Selskabet, medens der paa den anden Side er Aktionærer, der ikke er Medlemmer af Foreningen — efter det oplyste ejedes pr. 1. Januar 1940 174.800 Kr. af den da 1.162.000 Kr. store Aktiekapital af saadanne Aktionærer —. Kendelserne udtaler derefter: »Vedrørende den udbetalte Rabat er det oplyst, at den bestaar dels i Rabatter, som en Række Leverandører, bl. a. visse Margarinefabrikker, udbetaler til Selskabet, dels i Rabatter, der fordeles i Forhold til de stedfundne almindelige Indkøb hos Selskabet af Kolonialvarer. Med Hensyn til det førstnævnte Beløb forholder det sig saaledes, at Selskabet har Kontrakt med en Del større Leverandører om Levering af Varer direkte til Selskabets Kunder; disse Leverandører sender Faktura direkte til Kunderne, men godtgør Selskabet en vis Rabat ved Aarets Slutning, og af denne Rabat faar Kunderne igen en vis Del.

Herefter maa Retten anse den af Leverandørerne ydede Rabat som ydet direkte til Foreningens Medlemmer, hvorfor denne Rabat, der i det omhandlede Regnskabsaar har udgjort 163.912 Kr. ikke kan medregnes til Selskabets skattepligtige Indkomst« — i Kendelsen vedrørende den overordentlige Indkomstskat staar her i Stedet »det af Selskabet til Aktionærerne udbetalte Udbytte«.

»Retten maa derimod navnlig under Hensyn til, at den Rabat, der ydes Medlemmerne paa deres almindelige Indkøb hos Selskabet, kun ydes til Kunder der er Aktionærer, og uanset at den kun ydes Aktionærer, der er Medlemmer af Foreningen og saaledes indtager en Præference Stilling, anse denne Rabat som en Form for Aktieudbytte.«

Ved Kendelserne eragtes derefter, at den af Selskabet selv udbetalte Rabat og Bonus til Indkøbsforeningen 251.000 Kr. skal medregnes saavel

til dets skattepligtige Indkomst, der fastsattes til 402.448 Kr., som til dets ved Beregningen af Udbytteraten opgjorte Udbytte, der fastsattes til 343.680 Kr.

Selskabet betalte den 1. Oktober 1942 under Forbehold de derefter beregnede Skattebeløb med 5 pCt. aarlig Rente fra Forfaldsdagen.

Under denne ved Stævning af 28. Oktober 1942 anlagte Sag har Sagsøgeren anført, at det er med Urette, at den til Indkøbsforeningen udbetalte Rabat er medregnet til Selskabets skattepligtige Overskud, og har derefter paastaaet Sagsøgte, Skattedepartementet, tilpligtet at betale Selskabet den af Rabatbeløbet beregnede Skatteforøgelse Kr. 119.687,81 samt den deraf erlagte Rente — 10.352,67 samt Renter af et den 31. December 1940 for meget erlagt Skattebeløb, 1243 Kr., med — 108,76

ialt.... Kr. 130.149,24

med Renter 5 pCt. aarlig af de to første Poster 130.048 Kr. 48 Øre fra 1. Oktober 1942.

Subsidiært har Sagsøgeren anført, at Ordene i Loven af 20. Marts 1940 i hvert Fald maa udelukke, at den ved Loven paalagte overordentlige Indkomstskat kan beregnes af Beløbet, og har derfor paastaaet sig tilkendt som for meget erlagt overordentlig Skat Kr. 71.183,07 samt de deraf erlagte Renter indtil 1. Oktober 1942 — 6.217,27

ialt.... Kr. 77.400,34

med Renter deraf 5 pCt. aarlig fra den 1. Oktober 1942.

Sagsøgte har paastaaet sig frifundet, subsidiært mod Betaling af 21.684 Kr. 40 Øre som udgørende Udbytteraten af den overordentlige Indkomstskat mod Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 1. Oktober 1942, idet Sagsøgte i hvert Fald har protesteret mod Sagsøgerens Paastand om Tilbagebetaling af nogen af de for Tiden før den 1. Oktober 1942 erlagte Renter.

Til Støtte for sin Paastand har Sagsøgeren anført, at det af Selskabet til Indkøbsforeningen udbetalte Beløb ikke blot betegnes som Rabat, men er Rabat og ikke paa nogen Maade kan betegnes som Udbytte. Som anført i Selskabets Love har Selskabet til Formaal at forsyne Medlemmer ikke alene af Indkøbsforeningen men ogsaa af andre lignende Foreninger; af saadanne Foreninger har Selskabet i Tidens Løb haft Aftale med 4, hvorefter der udover sædvanlig Kontantrabat ved hvert Regnskabsaars Slutning er godskrevet hvert af disse Foreningers Medlemmer 3 pCt. af deres Fakturaers Beløb; der er endnu Aftale med to af disse Foreninger, og den ene af disse faar ved Regnskabsaarets Slutning selv udbetalt den dens Medlemmer godskrevne Rabat, medens Medlemmerne af den anden Forening faar den dem tilkommende Rabat udbetalt direkte. En saadan Rabat er ganske utvivlsomt en Driftsudgift, som betales ud fra Forventningen om, at den Selskabet paa denne Maade tilførte Kundekreds uanset Rabatten vil give Selskabet Indtægt, altsaa ud fra samme Betragtning, ud fra hvilken de i Landsskatterettens Kendelser omtalte Leverandører udbetaler Rabatter til Indkøbsforeningens Medlemmer gennem Selskabet. Det er reelt set saadanne Rabatter, der udbetales Indkøbsforeningens

Medlemmer af Selskabet, og det er kun af Hensyn til Indkøbsforeningens Stilling som Stifter af Selskabet, at Rabatten i Bestemmelserne og Regnskaberne er fastsat ikke til en bestemt Procent af hvert Medlems Om-sætning, men til 60 pCt. af Selskabets Overskud. Udbetalingens Karakter af Rabat fremgaar allerede af den Omstændighed, at der saaledes ydes Rabat til Aftagere, som ikke er Aktionærer, og Landsskatterettens Kendelser maa formentlig forklares ved, at dette Forhold ved en Misfor-staaelse ikke er blevet oplyst for Landsskatteretten. Men den fremgaar yderligere af, at det vilde været uset i et Aktieselskab at uddele Udbytte kun til en Del af Selskabets Medlemmer og yderligere efter helt anden Norm end Aktiernes Antal og Størrelse, nemlig efter Brugsforenings-normen: Aktionærernes Køb hos Aktieselskabet. Endelig har Sagsøgeren henvist til Skattemyndighedernes tidligere Stilling.

Med Henblik paa sin subsidiære Paastand har Sagsøgeren bemærket, at det omtalte Beløb i hvert Fald ikke kan være omfattet af de særlige Regler i den nævnte Lovs Afsnit I B, hvor Udbytteraten i § 7, Stk. 1, siges at skulle beregnes af de Beløb, der i Kalenderaaret endeligt fast-sættes som ordinært og ekstraordinært Udbytte af Aktiekapitalen, Ord, der umuligt kan forstaas som omfattende Rabat, der udbetales en Del af et Selskabs Aktionærer som Følge af, og i Forhold til deres Aftagen af Varer fra Selskabet.

Sagsøgte har bemærket, at Hovedreglen for Afgørelsen af, om noget er skattepligtigt som Indkomst, indeholdes i Lov Nr. 149 af 10. April 1922 om Indkomst- og Formueskat til Staten, efter hvis § 4 den skattepligtiges samlede Aarsindtægter betragtes som skattepligtig Indkomst med de i de følgende Bestemmelser fastsatte Undtagelser og Begrænsninger. Blandt Begrænsningerne nævner Lovens § 6, Stk. 1, a: Driftsomkostninger og definerer dette Begreb som omfattende de Udgifter, der i Aarets Løb er anvendt til at erhverve, sikre og vedligeholde Indkomsten, Ord, som omfatter den Rabat, Aktieselskabet i Aarets Løb udbetaler til de omtalte Foreningers Medlemmer, men ikke den delvis Udbetaling af Overskud, som Aktieselskabet efter Regnskabets Opstilling foretager til Indkøbsforeningen. Efter § 6, Stk. 3, er den beregnede Skatteindtægt skattepligtig uden Hensyn til, hvorledes den anvendes, og § 4, Stk. 1, e udtaler, at som Udbytte af Aktier og Andelsbeviser skal anses alt, hvad der af vedkommende Selskab er udbetalt Aktionærer eller Andelshavere som Del af indtjent Overskud, hvad enten Udbetalingen finder Sted som Dividende, som Udlodning eller paa andre Maader. Aktieselskabet er efter sine Loves § 16 ikke heller i Tvivl om, at det Beløb, der udbetales Indkøbsforeningen, hører til Selskabets Nettofortjeneste ved Beregningen af Bestyrelsens Honorar, som efter § 51, Stk. 1, i Lov Nr. 123 af 15. April 1930 om Aktieselskaber ikke fastsættes som Andel i et Selskabs Bruttofortjeneste; Lovens § 21 hviler paa tilsvarende Synspunkt. I Realiteten er de to Institutioner en Enhed; Fællesindkøbsforeningen tvinger sine Medlemmer til at blive og vedblive at være Aktionærer, og den kan ikke ophæves, saalænge »dens« Handelsforetagende drives; af en eller anden eller maaske flere Grunde har man valgt Aktieselskabsformen til Indkøbsvirksomheden og ikke ubetinget stillet Udøvelse af Detailhandel og Aftagning af Varer som Betingelse for at være Aktionær — Antallet

af udenforstaaende, som dog altid har haft en vis Tilknytning til Virksomheden, synes iøvrigt at være synkende, da det den 1. Januar 1942 kun udjorde 147.900 Kr. af en Aktiekapital paa 1.194.100 Kr. —, men i Realiteten er Virksomheden en skattepligtig Brugsforening, hvori en Indtægt som den heromhandlede ubetinget er skattepligtig. Herimod kan ikke indvendes, at for at et Beløb, som udbetales fra et Aktieselskab, kan kaldes Udbytte, maa dets Fordeling ske i Forhold til Aktiebrev, da dette intetsteds er bestemt eller forudsat; tværtimod kan der indenfor Aktieselskaber findes andre Udbetalingsnormer end en rent slavisk Beregning efter Aktiebrev, og det er meget naturligt, at dette Aktieselskab særlig begunstiger den Indkøbsforening, som har skabt og betinger dets Virksomhed. Og det kan selvfølgelig ikke bringe Udbetalingen, der udtrykkelig siges at bestaa af 60 pCt. af Aktieselskabets »aarlige Handelsoverskud«, udenfor Udbyttebegrebet, at den betegnes som Bonus eller Rabat og delvis kan effektueres i Aktier til pari Kurs. Endelig kan der intet støttes paa Skattemyndighedernes tidligere Standpunkt, da de ved Aktieselskabets Stiftelse fik misvisende Oplysninger.

Med Hensyn til Sagsøgerens subsidiære Paastand har Sagsøgte bemærket, at Restraten af den overordentlige Indkomstskat efter § 5, Stk. 3, og § 8 i Loven af 20. Marts 1940 udtrykkelig siges at skulle beregnes paa Grundlag af den skattepligtige Indkomst, og at der ikke kan være Tvivl om, at denne Lov i det hele er udformet paa Grundlag af Loven af 10. April 1922 og har regnet med denne Lovs Definition af skattepligtig Indtægt, jfr. dens § 9.

Det Beløb, der af Aktieselskabet udbetales Indkøbsforeningen, er indtjent ved Aktieselskabets almindelige Virksomhed og fastsat til 60 pCt. af Aktieselskabets Overskud, saaledes at det først kan beregnes og udbetales, efter at dette er opgjort. Det udbetales kun til Aktionærer, og den Omstændighed, at denne Del af Overskudet ikke fordeles i Forhold til Aktiebrevenes Størrelse og der fra Udbetalingen deraf undtages de af Aktionærerne, som kun har bidraget til Overskudets Fremkomst ved at deltage i Aktieselskabets Financiering, findes ikke at kunne ændre dets Karakter af Selskabsudbytte, i hvilken Forbindelse bemærkes, at det ved Selskabets Love synes at være tilstræbt, at de Aktionærer, som ikke faar Andel i denne Udbetaling, kan kræve deres Aktier overtaget i hvert Fald paa visse Betingelser.

Herefter findes det omtvistede Beløb med Rette at være henregnet til Sagsøgerens skattepligtige Indtægt efter Loven af 10. April 1922, og da Loven af 20. Marts 1940 maa anses som en Tillægslov til denne, findes det samme Resultat at maatte fastslaaes med Hensyn til Skatten efter denne Lov.

Som Følge heraf vil Sagsøgte være at frifinde, og Sagsøgeren vil have at betale Sagens Omkostninger saaledes som nedenfor bestemt.

En af de voterende Dommere har afgivet følgende

Dissens:

Under Henviisning til det af Sagsøgeren til Støtte for sin Paastand anførte, vilde jeg give Dom i Overensstemmelse med denne Paastand og

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Den 18. November 1940 ca. Kl. 4,50 Formiddag skete der paa Holtenu Kanal-Red en Kollision mellem den Sagsøgerne, Ångbåtsaktiebolaget Ferm, Göteborg, tilhørende Damper »Forsvik«, som har en Brutto-Tonnage af 1248 Registertons og havde en Last af 1515 Tons Koks, bestemt til Visby, og den de Sagsøgte, A/S Dampskibsselskabet D.F.K. tilhørende Damper »Dania«, som har en Brutto-Tonnage af 2389 Registertons og havde en Last af 3489 Tons Kul og Koks bestemt til Stettin. Begge Skibe kom fra Holtenu Slusen for indtil Dagslys at ankre op paa Reden indenfor Minespærringen. Ved Kollisionen, som fandt Sted ca. 1¹/₄ Sømil fra Slusen, blev begge Skibe beskadiget, hvorhos »Forsvik« som Følge af Kollisionen stødte sammen med den finske Damper »Ellen«, som har en Brutto-Tonnage af 1588 Register Tons, og som laa for Anker paa Reden, saaledes at denne Damper sank.

Idet Sagsøgerne nu gør gældende, at hele Skylden for det passerede paahviler »Dania« og dette Skibs Ledelse, gaar den af dem under nærværende Sag endelig nedlagte Paastand ud paa, at de Sagsøgte, A/S Dampskibsselskabet D.F.K., som Reder for »Dania« dømmes til at betale Sagsøgerne en Erstatning af sv. Kr. 185.415,70 — deraf sv. Kr. 150.000,— som den af Sagsøgerne til »Ellen«s Rederi betalte Erstatning — med Renter 5 pCt. p. a. fra Stævningens Dato, den 22. April 1942.

De Sagsøgte, der hævder, at Skylden for Kollisionen og dennes Følger udelukkende paahviler »Forsvik« og dette Skibs Ledelse, paa- staar sig frifundet og Sagsøgerne dømt til at betale de Sagsøgte en Erstatning af d. Kr. 32.696,46 med Renter 5 pCt. p. a. fra det endelige Sværskrifts Dato, den 17. August 1942.

Der er ikke fra nogen af Parternes Side fremsat særskilt Indsigelse mod Modpartens Opgørelse af sin Erstatningspaastand.

I Anledning af Kollisionen blev der den 2. December 1940 inden nærværende Ret afholdt Søforhør, hvorunder Forklaring blev afgivet af »Dania«s Fører, Kaptajn Danholt, 1. Styrmand Kielsgaard, 1. Maskinmester Hansen samt Matros Berg.

Den 30. Januar 1941 blev der derhos inden Helsingborg Raadhusret afholdt Søforhør, under hvilket Forklaring blev afgivet af »Forsvik«s Fører, Kaptajn Löthmann, 2. Styrmand Sundstrøm, Overmaskinist Johanson og Letmatros Lindgren.

Endelig er Sagen blevet behandlet den 25. August 1941 inden Flensborg Søret, hvorunder Forklaring blev afgivet af Spærrelodsen ombord paa »Dania«, Marinehjælpeleods Horstmann, Spærrelodsen ombord paa »Forsvik«, Marinehjælpeinspektør Frenzel og Spærrelodsen ombord paa »Ellen«, Marinehjælpeleods Henningsen. Ifølge Flensborg Sørets Kendelse af fornævnte Dato kan Skyld i Uheldet ikke paavises for nogen af de tre Lodsers Vedkommende.

Ifølge de saaledes og iøvrigt foreliggende Oplysninger er Sagens nærmere Sammenhæng følgende:

Det var den paagældende Morgen mørkt, men klart Vejr. Vinden var sydlig, men svag, 1—2 Beaufort. Begge Skibe førtes forskriftsmæssige Lanterner, hvis Lys dog, som anordnet, var neddæmpet. »Dania« stod ud af Slusen ca. 1 Minut før »Forsvik«. Skibene havde ikke i For-

vejen faaet anvist en bestemt Ankerplads, men det var overladt til Lodserne at søge den efter Forholdene bedste Ankerplads mellem Holtenau og Spærringen, hvor der allerede laa opankret ca. 25 Skibe, som ikke førte Lanterner. »Dania« og »Forsvik« havde været samtidig i Slusen, og man vidste ombord paa det ene Skib, at ogsaa det andet Skib forlod Slusen for at ankre paa Reden.

Det maa efter de fra begge Sider angivne Klokkeslet antages, at »Forsvik«s Ure var ca. 2 Minutter efter »Dania«s Ure.

»Dania«s Besætning og Lods har derhos givet følgende Fremstilling af det passerede.

»Dania« stod Kl. 4,35 ud fra Slusen. I »Dania«s Maskindagbog hedder det for Tiden indtil Kollisionen:

- »Kl. 4,35 Fuld Kraft Frem.
- „ 4,45 Langsom Frem.
- „ 4,46 Stop.
- „ 4,48 Fuld Kraft Bak.
- „ 4,49 Langsom Frem.
- „ 4,50 Fuld Kraft Bak. — Langsom Frem.
- „ 4,51 Stop.
- „ 4,52 Fuld Kraft Frem.«

Kaptajnen var selv paa Broen sammen med Lods, medens Styrmand Kielsgaard og Matros Berg, da Kollisionen skete, opholdt sig paa Bakken for at være klar ved Ankeret.

Da »Dania«, efter at have passeret foran, d. v. s. Syd om de allerede for Anker liggende Skibe, saaledes at disse havdes om Bagbord, havde fundet en Ankerplads — som det hedder i den af Kaptajnen godkendte Havarirapport af 18. November 1940 — »paa Ydersiden af en Mængde opankrede Skibe«, blev Maskinen stoppet Kl. 4,46, og Skibet blev derefter ved gentagne Bak- og Fremmanøvrer bragt op i Vindretningen over Styrbord, hvilken Drejning skete saa at sige paa Stedet. De fornævnte Manøvrer blev ikke tilkendegivet ved Lydsignaler, og under Hovedforhandlingen i Flensborg ændrede Lods en af ham tidligere afgivet Forklaring derhen, at han under Drejningsmanøvren ikke havde iagttaget »Forsvik« og saaledes ikke havde foretaget sine Manøvrer under Hensyntagen til dette Skib.

Efter at »Dania« var drejet op i Vindretningen og laa stille i Vandet, hvilket observeredes af Lods ved Pejling og af Kaptajnen, som da stod paa Broen i bagbords Side og saa ned paa Vandet, og hvilket ogsaa stemmer med Styrmand Kielsgaards og Matros Bergs Opfattelse, observeredes Kl. 4,52 »Forsvik« i ganske kort Afstand støvnende ned paa »Dania«s Styrbords Laaring — efter Kaptajnens Forklaring i en Vinkel af 3—4 Streger. Der blev da straks slaaet »Fuld Kraft Frem« til Maskinen paa »Dania« og givet haardt Styrbords Ror, men før »Dania« var begyndt at gaa frem, skete Kollisionen, saaledes at »Dania«s Hæk kom ind over »Forsvik«s Fordæk om Styrbord, hvorved bl. a. øverste Del af Rorpladen paa »Dania« blev stærkt skrabet og bøjet til Bagbord. Efter Kaptajnens Mening havde »Dania« ligget stille i mindst eet Minut, før der blev slaaet »Fuld Kraft Frem«.

Ifølge de fra »Forsvik«s Side afgivne Forklaringer er de nærmere Omstændigheder ved Kollisionen derimod følgende:

»Forsvik« stod Kl. 4,34, d. v. s. ca. 1 Minut efter »Dania«, ud fra Slusen. I »Forsvik«s Maskindagbog hedder det for Tiden indtil Kollisionen:

- »Kl. 04,34 sakta fart framåt.
- „ 04,44 halv fart framåt.
- „ 04,45 sakta fart framåt.
- „ 04,49 full fart back.
- „ 04,51 stopp i maskin.«

Kaptajnen var selv paa Broen sammen med Lodsens, medens Styrmand Sundstrøm foruden Udkiggen opholdt sig paa Bakken for at gøre Ankeret klart.

Da »Forsvik« passerede Molehovederne, saa Lodsens endnu svagt »Dania«s Agterlanterne 1 Streg forude om Bagbord. Ca. 1 Minut senere forsvandt »Dania« af Syne. Det var Lodsens Hensigt at lade »Forsvik« passere foran de for Anker allerede liggende Skibe og derefter gaa udenom dem og lade »Forsvik« ankre op. »Forsvik« passerede med langsom Fart Ankerliggerne, saaledes at disse havdes om Bagbord i en Afstand af ca. 150 Meter, og umiddelbart efter, at der Kl. 4,44 var slaaet »Halv Fart Frem« til Maskinen, fik Lodsens omtrent paa Højde med den østligste om Bagbord værende Ankerligger og ca. 25° om Styrbord en Damper i Sigte paa Kurs ca. S. S. O. efter dens Silhouet og Lanterner at dømme. Lodsens gav da straks Ordre til »Sagte Fart Frem« til Maskinen. Der var efter Lodsens Mening ikke Grund til at stoppe Skibet, da den fornævnte Ankerligger havdes 2 Streger frit til Bagbord, og Skibet om Styrbord med sin Kurs havde Retning bort fra »Forsvik«. I de næste 2 Minutter jagttog Lodsens Damperen om Styrbord, hvis Kurs vedblev at være den samme, dog at — som det hedder i Lodsens Forklaring — »dens Pejling havde ændret sig noget agterud«. Afstanden mellem alle de tre Skibe var da ifølge Lodsens Forklaring ca. 150 Meter. Nu blev Lodsens imidlertid pludselig klar over, at Damperen om Styrbord tilsyneladende havde slaaet Bak — uden dog at have givet noget Fløjtesignal herfor — saaledes at den med betydelig Fart gik Bak mod »Forsvik«.

En Drejning af »Forsvik« til Bagbord var paa Grund af den fornævnte Ankerligger ikke mulig, Lodsens forsøgte derfor Kl. 4,48 ved en haard Drejning til Styrbord at »kante« »Forsvik« væk, idet han derhos slog »Fuld Fart Bak« til Maskinen. Straks derefter skete imidlertid Kollisionen, idet »Dania« med Hækken tørnede »Forsvik«s Styrbords Side udfor Luge 2. »Forsvik« krængede stærkt over til Bagbord og blev trykket henimod Ankerliggeren »Ellen«. Da Afstanden til dette Skib var ca. 30—40 Meter, lod Lodsens Styrbords Anker falde, men til Trods herfor traf »Forsvik« med Stævnen »Ellen« næsten vinkelret paa Styrbords Side udfor Luge 2 med den Følge, at »Ellen« straks begyndte at synke. Tidsrummet mellem de to Kollisioner var kun ca. 1/2 Minut.

Sagsøgerne er af den Formening, at Lodsens Horstmann havde til Hensigt efter at have drejet »Dania« op i Vindretningen at lade Skibet ankre inde mellem de to østligste Ankerliggere »Sachsen« og »Ellen«.

Videre gør Sagsøgerne gældende, at »Dania« overensstemmende hermed ikke laa stille, men gik Bak for at komme ind mellem »Sachsen« og »Ellen«, da Kollisionen skete. Til Støtte for, at det forholder sig saaledes, har Sagsøgerne foruden at henvise til de fra »Forsvik«s Side afgivne Forklaringer anført, at Stødets Styrke og Retning samt Arten af den »Forsvik« paaførte Skade viser, at der ikke er Tale om, at de to Skibe blot skurede mod hinanden, men at »Dania« løb ind i »Forsvik«, ligesom Sagsøgerne har henvist til, at der, saafremt »Dania« ikke havde bakket, overhovedet ikke vilde have fundet nogen Kollision Sted.

En saadan uden Afgivelse af det i Søvejsreglernes Art. 28 paabudte Fløjtesignal foretaget Bakmanøvre paa tværs af den Kurslinie, som »Forsvik« — hvad man var klar over ombord paa »Dania« — naturligt maatte følge efter »Dania« for ligesom dette Skib at ankre op, er imidlertid efter Sagsøgernes Mening en alvorlig Forseelse fra »Dania«s Side. Hertil kommer, efter hvad Sagsøgerne videre har anført, at der, uanset at den ommeldte Manøvre i sig selv maa betegnes som meget risikabel, ikke holdtes behørig Udkig ombord paa »Dania« efter efterfølgende Skibe, ligesom Sagsøgerne anser det for en Fejl, at »Dania« uanset Mørket sejlede med fuld Fart til Ankerpladsen.

Sagsøgerne kan derfor ikke anerkende, at der foreligger nogen Fejl fra »Forsvik«s Side, specielt ikke nogen Overtrædelse af Søvejs-Reglernes Art. 23, jfr. Art. 24, idet man ombord paa »Forsvik« aldeles ikke var eller burde være klar over, at det Skib, der, som ovenfor omtalt, ca. 7 Minutter før Kollisionen observeredes om Styrbord, var »Dania«, som man ca. 10 Minutter før havde tabt af Syne.

Under disse Omstændigheder er Sagsøgerne derfor af den Mening, at Ansvar for Kollisionen udelukkende maa paahvile »Dania« og dette Skibs Ledelse.

De Sagsøgte benægter, at der foreligger nogen Fejl fra »Dania«s Side, og hævder, at det er »Forsvik« og dette Skibs Ledelse, som ene har Skylden.

Til Støtte herfor har de Sagsøgte anført følgende:

Det var ikke Lods Horstmanns Hensigt, at »Dania« skulde ankre mellem Ankerliggerne »Sachsen« og »Ellen«, men Opankringen skulde ske foran disse to Skibe ud for Mellemrømmet mellem dem. Det vilde have været farligt at søge at opankre mellem de allerede tilstedeværende Ankerligger, hvorimod de Sagsøgte ikke kan erkende, at den af »Dania« i Anledning af Opankringen foretagne Manøvre — Drejning paa Stedet ved Bak- og Fremmanøvrer op mod Vinden — kan betegnes som risikabel, i hvilken Forbindelse de Sagsøgte har anført, at det ikke med Rette kan siges, at Manøvren skete paa tværs af den Kurs, som de Skibe, der vilde ankre, naturligt maatte følge. Saadanne Skibe er nemlig ikke bundet til at følge nogen bestemt Kurs, og man burde derfor ikke ombord paa »Dania« havde været klar over, at »Forsvik« netop fulgte lige efter »Dania«.

Der var saaledes, efter hvad de Sagsøgte videre anfører, alene Spørgmaal om en Drejning paa Stedet for Ankring, d. v. s. ikke om Manøvrer under Sejlad, for hvilke der i Henhold til Søvejs-Reglernes Art. 28, jfr. Art. 17 ff. skulde afgives Lydsignal, saa meget mindre som

»Forsvik« ikke havdes i Sigte, da de paagældende Maskinmanøvrer udtortes.

De Sagsøgte hævder derhos under Henviisning til de af Kaptajnen, Lodsén, Styrmand Kielsgaard og Matros Berg afgivne Forklaringer, at »Dania« laa stille i Kollisionsøjeblikket, og de Sagsøgte kan ikke erkende, at de af Sagsøgerne paaberaabte Forhold: Stødets Styrke og Retning samt Skadens Art afgiver Bevis for, at »Dania« bakkede.

Herefter og da der efter de Sagsøgtes Mening ogsaa har været fuldt forsvarligt Udkig paa »Dania«, kan de Sagsøgte ikke erkende, at der foreligger nogen Skyld fra »Dania«s Side, men hævder, at »Forsvik« og dette Skibs Ledelse bærer det fulde Ansvar for Kollisionen, idet »Forsvik« maa anses som indhentende Skib og derfor i Medfør af Søvejs-Reglernes Art. 23, jfr. Art. 24 har haft Pligt til, da det nærmede sig »Dania«, at stoppe op eller bakke. De Sagsøgte har i denne Forbindelse anført, at man ombord i »Forsvik« var ganske klar over, at »Dania« havde forladt Slusen umiddelbart før »Forsvik«, og burde have forstaaet, at det Skib, der ca. 10 Minutter senere observeredes om Styrbord, var »Dania«, som var ved at ankre, idet der ikke var nogensomhelst Grund til eller Undskyldning for at antage, at det var et Skib, der fjernede sig fra »Forsvik«s Kurs. I Stedet for straks at stoppe op, da man saaledes fik Øje paa »Dania«, søgte »Forsvik« at »kante« sig ind mellem »Dania« samt »Sachsen« og »Ellen« paa en i sig selv ganske uforsvarlig Maade, jfr. herved Søvejs-Reglernes Art. 29, hvorved Kollisionen blev uundgaaelig.

Retten finder ikke, at der er Grundlag for at tilsidesætte Kaptajn Danholts og Lods Horstmanns Forklaring, der efter Rettens Mening maa forstaaes som gaaende ud paa, at det var Hensigten at lade »Dania« ankre foran — »paa Ydersiden af«, som det hedder i Kaptajnens Havari-rapport — Ankerliggerne »Sachsen« og »Ellen« og udfør Mellemlummet mellem disse, Forklaringer der ogsaa, saaledes som de forskellige andre Skibe laa ankret, paa Forhaand maa have Formodningen for at være rigtige. Retten kan derhos ikke anse den Manøvre — Drejning paa Stedet ved Frem- og Baggang — ved Hjælp af hvilken Ankringen skulde ske, for risikabel endsige uforsvarlig, idet man ombord paa »Dania«, efter hvad der er oplyst om Sejladsforholdene paa Reden, ikke burde have regnet med, at »Forsvik« eller andre Skibe, der kom fra Slusen, nødvendigvis maatte passere det Sted, hvor »Dania« havde til Hensigt at ankre, og idet iøvrigt andre Skibe i Tilfælde af saadan Passage i Medfør af Søvejs-Reglernes Art. 23 og 24 burde være stoppet op eller være gaaet af Vejen for »Dania«.

Retten maa derhos efter de fra »Dania«s Side afgivne Forklaringer nærmest antage, at »Dania« laa stille, da Kollisionen skete; i hvert Fald vil der efter Rettens Mening kun kunne være Tale om, at »Dania« da har sakkét en Smule, hvilket heller ikke findes uforeneligt med de iøvrigt foreliggende Oplysninger, derunder Lods Frenzels ikke ganske klare Udtalelse om, at »Dania«s »Pejling havde ændret sig noget agterud«. Men hvorledes dette nu end forholder sig, maa Retten give de Sagsøgte Medhold i, at det ikke i Medfør af Søvejs-Reglernes Art. 28 paahvilede »Dania«s Ledelse at give Lydsignal for de i Anledning af

Opankringen foretagne, ganske kortvarige Bakmanøvrer, idet ifølge den nævnte Artikel kun de i Søvejs-Reglerne hjemlede eller paabudte Bevægelser skal tilkendegives ved Lydsignaler, og idet man iøvrigt ombord paa »Dania« ikke havde »Forsvik« i Sigte, da de paagældende Manøvrer foretoges.

Medens der ikke herefter og ejheller iøvrigt — særlig ikke med Hensyn til Udkig — findes at foreligge nogen Fejl fra »Dania«s Side, mener Retten, at »Forsvik«s Ledelse, som vidste, at »Dania« kun ca. 1 Minut før »Forsvik« havde forladt Slusen for at ankre paa Reden, burde have regnet med at indhente »Dania«, ogsaa efter at dette Skib var tabt af Syne, og specielt, da man ombord paa »Forsvik« observerede en anden Damper om Styrbord, burde have tænkt sig, at det var »Dania«.

Endvidere finder Retten, at »Forsvik«s Ledelse under de foreliggende Omstændigheder, hvor der havdes et stort Antal Ankerliggere tæt om Bagbord, da man om Styrbord i forholdsvis kort Afstand fra Ankerliggerne observerede den nævnte Damper, hvis Fart bort fra »Forsvik«s Kurslinie, efter hvad der er oplyst om »Dania«s Maskinmanøvrer, i hvert Fald kun kan have været meget ringe, ikke burde have regnet med at kunne passere mellem Ankerliggerne og den nævnte Damper, men straks burde være stoppet op, jfr. Søvejs-Reglernes Art. 29, for at avente og se, hvorledes »Forsvik« kunde fortsætte sin Sejlads uden Risiko.

Retten maa herefter mene, at Ansvar for Kollisionen alene bør paalægges Sagsøgerne, der saaledes vil være at dømme til at betale de Sagsøgte det af dem krævede Beløb.

Sagsøgerne findes derhos at burde godtgøre Sagsøgte Sagens Omkostninger med 5000 Kr.

Nr. 52/1944.

Rigsadvokaten

m o d

Johannes Edvard Hansen (Allerup),

der tiltales for Overtrædelse af Straffelovens § 224, jfr. § 222, Stk. 2.

Vestre Landsrets Dom af 18. Januar 1944 (III Afd.): Fængslede, Johannes Edvard Hansen, bør anbringes i et Sindssygehospital. Saa udreder Fængslede og Sagens Omkostninger og derunder i Salær til den for ham ved Landsretten beskikkede Forsvarer, Overretssagfører Teisen, 300 Kr.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Vestre Landsret under Medvirken af Nævninger afsagte Dom er paaanket af Tiltalte.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Den i Dommen nævnte Erklæring fra Retslægeraadet af 2. December 1943 er saalydende:

»Retsslægeraadet kan tiltræde den af overlægen ved sindsygehospitalet i Viborg den 19. november 1943 afgivne erklæring, hvorefter Johannes Edvard Hansen ikke er aandssvag, men sindssyg, formentlig lidende af et tidligt indtraadt alderdoms-sløvsind (dementia præsenilis). Sygdommen har ogsaa bestaaet paa gerningens tidspunkt.

Da nye ligeartede lovovertrædelser kan ventes, maa det anbefales at anbringe ham i et sindssygehospital — — —«

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde vil den være at stadfæste.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

I Salær for Højesteret til Højesteretssagfører Fichs Dødsbo og til Højesteretssagfører Allerup betaler Tiltalte Johannes Edvard Hansen henholdsvis 40 Kr. og 80 Kr.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Under nærværende Sag, der er behandlet under Medvirken af Nævninger, er Johannes Edvard Hansen ved 2. jydsk Statsadvokatur's Anklageskrift af 10. December 1943 sat under Tiltale ved Vestre Landsret efter Straffelovens § 224, jfr. § 222, Stk. 2, ved i alt Fald een Gang, sandsynligvis den 3. Juni 1943 i Stalden til Afholdshotellet i Fasterholt at have haft anden kønslig Omgængelse end Samleje med Pigerne Tove Irene Houtved, født den 27. Maj 1935, og Connie Ruth Houtved, født den 13. December 1936, idet han har ført sit blottede Kønsllem ind mod Pigerne's blottede Kønsele.

Tiltalte er født den 11. Marts 1895 og er tidligere anset ved Østre Landsrets Dom af 13. Juni 1940 efter Straffelovens § 222, Stk. 2, med Fængsel i et Aar.

Af Anklagemyndigheden er nedlagt Paastand om, at Tiltalte i Medfør af Straffelovens § 70, jfr. § 16, undergives Sikkerhedsforanstaltninger ved Anbringelse i et Sindssygehospital.

Der er i Sagens Anledning afgivet Svar paa følgende Spørgsmaal: Hovedspørgsmaal 1.

Er Tiltalte Johannes Edvard Hansen skyldig i Forbrydelse mod Kønssædeligheden efter Straffelovens § 224, jfr. § 222, Stk. 2, ved omkring den 3. Juni 1943 i Stalden til Afholdshotellet i Fasterholt at have haft anden kønslig Omgængelse end Samleje med Pigen Tove Irene Houtved, født den 27. Maj 1935, idet han har ført sit blottede Kønsllem ind mod Pigens blottede Kønsele?

Hovedspørgsmaal 2.

Er Tiltalte Johannes Edvard Hansen skyldig i Forbrydelse mod Kønssædeligheden efter Straffelovens § 224, jfr. § 222, Stk. 2, ved omkring den 3. Juni 1943 i Stalden til Afholdshotellet i Fasterholt at have haft anden kønslig Omgængelse end Samleje med Pigen Connie Ruth

Houtved, født den 13. December 1936, idet han har ført sit blottede Kønslem ind mod Pigens blottede Kønsdele,

Tillægsspørgsmaal.

(Besvares kun, saafremt et af Hovedspørgsmaalene besvares med »Ja«).

(7 Stemmer er afgørende for Besvarelsen. I Tilfælde af Stemmelighed besvares Spørgsmaalet ikke).

Var Tiltalte Johannes Edvard Hansen ved de i Hovedspørgsmaalene ommeldte Handlingers Foretagelse utilregnelig paa Grund af Sindssygdom eller Tilstande, der maa ligestilles dermed?

Nævningerne har besvaret samtlige Spørgsmaal med Ja.

Idet Nævningernes Besvarelse findes at kunne lægges til Grund ved Sagens Afgørelse, vil Tiltaltes Forhold være at henføre under Straffelovens § 224, jfr. § 222, Stk. 2. Herefter og idet der ikke bliver Spørgsmaal om at straffe Tiltalte, men det efter det foreliggende, derunder en af Retslægeraadet den 2. December 1943 afgivet Erklæring, af Hensyn til Retssikkerheden skønnes fornødent, at der i Medfør af Straffelovens § 70 træffes Sikkerhedsforanstaltninger overfor Tiltalte, vil han, idet disse findes at burde bestaa i Anbringelse i et Sindssygehospital, være at anbringe i et saadant.

Sagens Omkostninger vil være at udrede af Tiltalte som nedenfor anført.

Nr. 223/1943. **Arkitekt Niels Christiansen (Carstensen)**

mod

A/S Nordisk Brandforsikring (Hjejle).

(Betaling af Forsikringsbeløb).

Østre Landsrets Dom af 29. Juni 1944 (II Afd.): Sagsøgte, A/S Nordisk Brandforsikring, bør til Sagsøgeren, Arkitekt Niels Christiansen, betale 65 Kr. 50 Øre med Renter 5 pCt. p. a. fra 23. Marts 1943, til Betaling sker. I Sagsomkostninger vil Sagsøgeren have at betale til Sagsøgte 150 Kr. Det idømte at udrede inden 15 Dage fra Dato under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret har Appellanten, under Henvisning til Forsikringsaftalelovens § 45, Stk. 2, subsidiært paastaaet Indstævnte dømt til Betaling af Kr. 1320,75.

Indstævnte har paastaaet Dommen stadfæstet.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde, og idet Forsikringsaftalelovens § 45, jfr. § 50, ikke findes at være til Hinder for, at Indstævnte kan paaberaabe sig den omhandlede Police-

bestemmelse, hvorved Indstævnte har begrænset sin Risiko for de paagældende Genstande til 1 Maaned, stemmer seks Dommere for at stadfæste Dommen og paalægge Appellanten at betale Indstævnte Sagens Omkostninger for Højesteret med 300 Kr.

Tre Dommere bemærker følgende:

Da der ved den i Dommen nævnte Regel i Forsikringspolice n maa antages direkte alene at være truffet Bestemmelse for det Tilfælde, at det egentlige Forsikringssted under Forsikredes Landophold staar ubeboet af ham eller hans Husstand, findes det i et Tilfælde som nærværende, hvor saavel Appellantens Sommerbolig som Lejligheden i Byen er anvendt, at maatte bero paa et Skøn over Omfanget og Beskaffenheden af Lejlighedens Benyttelse, om Policebestemmelsen vil kunne komme til Anvendelse. Under Hensyn til, at Appellanten efter det oplyste i Tiden indtil Tyveriets Begaaelse havde benyttet Lejligheden i ca. Halvdelen af Dagene og overnattet der i over en Fjerdedel af Nætterne, findes han under Sommeropholdet i dette Tidsrum at have bevaret Lejligheden i Byen som Opholdssted i et saadant Omfang, at der ikke er sket nogen væsentlig Ændring i den ved Forsikringens Tegning forudsatte normale Risiko. Idet Betingelserne for at gøre den fortsatte Forsikring afhængig af en Tillægspræmie herefter ikke ses at have foreligget, vil disse Dommere tage Appellantens principale Paastand til Følge.

Der vil være at give Dom efter Stemme flertallet.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande. Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Arkitekt Niels Christiansen, til Indstævnte, A/S Nordisk Brandforsikring, med 300 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Ved Police af 19. Januar 1932 tegnede Sagsøgeren, Arkitekt Niels Christiansen, hos Sagsøgte, A/S Nordisk Brandforsikring, Tyveriforsikring mod Indbrud, omfattende Indbo for en Forsikringssum af 5000 Kr., men saaledes at Forsikringen for saa vidt angaar Guld- og Sølv sager kun skulde gælde for ialt indtil Halvdelen af Forsikringssummen. Policen indeholder følgende Bestemmelse:

Under Forsikredes Landophold dækker Forsikringen tillige for Indbrud i Sommerboligen her i Riget. Under Landopholdet er de i Hjemmet værende Guld- og Sølv sager samt Smykker kun dækkede indtil en Maaned uden Tillægspræmie, hvorimod de øvrige Genstande holdes dækket i indtil 5 Maaneder. Lige med Landophold regnes midlertidig Fraværelse fra Hjemmet.

I Tiden mellem den 2. og 4. Juli 1942 blev der foretaget Indbrud i Sagsøgerens Lejlighed Gl. Kongevej Nr. 88, 3die Sal, og herved bort-ijernet Sølvgenstande til en af Sagsøgeren opgjort Værdi af 3422 Kr. og andre Effekter til en Værdi af 65 Kr. 50 Øre. Sagsøgeren opholdt sig med sin Husstand i sin Sommervilla i Espergærde, hvortil han var flyttet ud i Midten af Maj Maaned 1942, og for hvis Indbo der var tegnet særlig Tyveriforsikring.

Under denne Sag har Sagsøgeren paastaet Sagsøgte dømt til at betale i Henhold til Forsikringen dels for det stjaalne Sølvtøj Halvdelen af Forsikringssummen eller 2500 Kr., dels Værdien af de øvrige Effekter 65 Kr. 50 Øre, ialt 2565 Kr. 50 Øre med Renter 5 pCt. p. a. fra Sagens Anlæg den 23. Marts 1943.

Sagsøgte paastaar Frifindelse mod Betaling af 65 Kr. 50 Øre, idet det gøres gældende, at Sagsøgeren ikke i Henhold til Policen har Krav paa Erstatning for de stjaalne Sølvgenstande, da Lejligheden paa den Tid, da Tyveriet blev begaaet, havde henstaaet ubeboet i mere end en Maaned. Subsidiært paastaas Erstatningen for de stjaalne Sølvgenstande nedsat efter Rettens Skøn under Henvisning til, at deres Værdi er for højt ansat af Sagsøgeren, idet Værdien af en Del af Genstandene væsentlig overstiger den Værdi af tilsvarende Genstande, som er ansat af en Auktionsforvalter, der under Sagen er anmodet om at vurdere Sagsøgerens Indbo, for at det kunde fastslaaes, om der forelaa Underforsikring.

For Landsretten har Sagsøgeren og dennes Husholderske, Frøken Ingeborg Anine Frederiksen afgivet Forklaring.

Sagsøgeren har forklaret, at han er Enkemand og alene sammen med Frøken Frederiksen bebor den paagældende Lejlighed. I Sommermaanederne flytter de begge til Espergærde, men Sagsøgerens Beskæftigelse som Vurderingsmand for en Kreditforening nødvendiggør, at han meget hyppigt tager ind til København. Han opholder sig da i Timevis i sin Lejlighed beskæftiget med skriftligt Arbejde og overnatter jævnligt i Lejligheden. I Maanederne Maj—September 1942 har han saaledes opholdt sig henholdsvis 7, 15, 16, 14 og 18 Dage i København og overnattet i Lejligheden henholdsvis 3, 9, 7, 7 og 12 Nætter. Naar Lejligheden staar tom, er Rullegardinerne trukket ned af Hensyn til Solen. Sagsøgeren foretager ikke under sit Sommerophold Flytteanmeldelse til Folke- registret eller Postvæsnet.

Uanset det saaledes oplyste findes Forsikringspolicens Bestemmelse angaaende dens Gyldighed under den Forsikredes Landophold at maatte komme til Anvendelse, og da det er ubestridt, at der, da Tyveriet blev begaaet, var hengaaet mere end en Maaned, siden Sagsøgeren var flyttet til sin Sommerbolig, vil Sagsøgtes principale Paastand være at tage til Følge.

Sagens Omkostninger vil Sagsøgeren have at godtgøre Sagsøgte med 150 Kr.

Tirsdag den 20. Juni.

Nr. 126/1943. Brugsforeningsuddeler **Chr. Andersen** (Selv)
mod

Dansk Handels- og Kontormedhjælper-Forbund som Mandatar
for Kommis **B. O. Lauridsen** (Møller).

(Erstatning for Afbrydelse af Engagement).

(Sagen behandlet skriftligt).

Vestre Landsrets Dom af 13. April 1943 (IV Afd.): Sagsøgte, Brugsforeningsuddeler Chr. Andersen, bør til Sagsøgerne, Dansk Handels- og Kontormedhjælperforbund som Mandatar for Kommis B. O. Lauridsen, betale 2173 Kr. 96 Øre, tilligemed Renter heraf 5 pCt. p. a. fra den 16. Januar 1942, indtil Betaling sker, og i Sagsomkostninger 250 Kr. Det idømte udredes inden 15 Dage.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Vestre Landsret.

I Paadømmelsen har syv Dommere deltaget.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde vil den være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale til Indstævnte med 300 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Brugsforeningsuddeler Chr. Andersen, til Indstævnte, Dansk Handels- og Kontormedhjælper-Forbund som Mandatar for Kommis B. O. Lauridsen, med 300 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Forkyndelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Kommis B. O. Lauridsen, Nykøbing M., blev fra 1. Oktober 1930 ansat som Medhjælper ved Brugsforeningen i Nykøbing M., der bestyredes af Sagsøgte, Brugsforeningsuddeler Chr. Andersen, Nykøbing M. Kort efter Antagelsen opdagede Sagsøgte, at Lauridsen, der er født i 1910, i 2 Brugsforeninger, hvor han havde været ansat henholdsvis fra den 1. Oktober 1928 til den 1. Juli 1929 og fra Juli 1929 til 1. Oktober 1930, havde begaaet mislige Forhold, der bevirkede hans Afskedigelse, og at de Anbefalinger var falske, som Lauridsen havde forevist Sagsøgte forud for Ansættelsen i Brugsforeningen i Nykøbing M., og som efter deres Udvisende hidrørte fra Uddelerne i de to Brugsforeninger, hvor Lauridsen havde været ansat.

Sagsøgte lod Lauridsen forblive i Stillingen, efter at han havde ladet ham underskrive saalydende Erklæring, der er dateret den 10. November 1930:

»Undertegnede Byrial Lauridsen anerkender herved Uddeler Chr. Andersens Berettigelse til paa ethvert af ham ønsket Tidspunkt at afskedige mig af min Plads uden nogen Forklaring og uden noget som helst Krav fra min Side.«

Lauridsen forblev godt 11 Aar som Kommis i Brugsforeningen, og der var i denne Tid ingen Grund til Klage over ham, idet han dog i 1935—1936 uden Tilladelse havde undladt at bogføre sit personlige Forbrug af Cigarer, hvad han mente at have været berettiget til, men efter Forhandling indgik han paa at vederlægge Sagsøgte med 1000 Kr.

I Juni 1940 opsagde Sagsøgte paa Grund af de usikre Forhold Lauridsen med det ham efter Funktionærloven tilkommende Varsel af 6 Maaneder til den 1. Januar 1941. Da Lauridsen i Juni 1940 vilde søge en anden Stilling, gav Sagsøgte ham en skriftlig anbefaling, der var meget rosende for Lauridsen. I December 1940 meddelte Sagsøgte Lauridsen, at Opgørelsen pr. 1. Oktober 1940 havde været bedre end ventet, hvorfor han tog Opsigelsen tilbage, saaledes at Lauridsen skulde fortsætte Tjenesten efter Reglerne i Lov Nr. 349 af 29. Juni 1940 om midlertidige Ændringer i Funktionærlovens § 2 b, hvorefter Opsigelsesvarslet for kriseramte Virksomheder var 1 Maaned. Ved Opgørelsen pr. 1. Oktober 1941 viste Regnskabet et stort uopklaret Svind i Varelageret, som skulde tilsvares af Sagsøgte, hvis Gæld til Brugsforeningen herved steg fra ca. 3000 Kr. til ca. 10.000 Kr. Under Paaberaabelse af, at Brugsforeningens Bestyrelse havde krævet af Sagsøgte, at han skulde nedbringe denne Gæld, hvorfor Sagsøgte maatte indskrænke sine Udgifter til Folkehold, opsagde Sagsøgte den 29. November 1941 Lauridsen til Fratrædelse den 1. Januar 1942. Lauridsen, der under Hensyn til den fornævnte Erklæring af 10. November 1930 følte sin Stilling svag, spurgte, om der ikke kunde finde en Arbejdsfordeling Sted, og da Sagsøgte svarede benægtende derpaa, fremkom han ikke med yderligere Bemærkninger. Lauridsen, der var Formand for Bestyrelsen i den lokale Afdeling af Handels- og Kontormedhjælper-Forbundet, forelagde straks Sagen for Bestyrelsen og indsendte den 20. December 1941 en Redegørelse til Hovedforbundet. Endvidere blev Sagen Genstand for Drøftelse paa en Generalforsamling i Brugsforeningen, der afholdtes den 4. December 1941, og hvor Næstformanden i fornævnte Lokalafdeling under Debatten udtalte til Sagsøgte, at den givne Opsigelse var ulovlig »det ved De jo godt«. Den 6. Januar 1942 kom Forretningsføreren for fornævnte Forbund til Nykøbing M. og fremførte Forbundets Protest mod, at Opsigelsen var afgivet med saa kort Varsel som sket, men Sagsøgte, der havde antaget en Lærling i Stedet for Lauridsen, vilde ikke ændre Opsigelsen. Under nærværende Sag har derpaa Sagsøgerne, Dansk Handels- og Kontormedhjælper-Forbund, København, som Mandatar for Kommis Lauridsen under Anbringende af, at Lauridsen efter Funktionærloven har haft Krav paa 6 Maaneders Opsigelsesvarsel, paastaet Sagsøgte dømt til at betale dem Løn for Lauridsen i 5 Maaneder à 391 Kr.: 1955 Kr. og Feriegodtgørelse for Tiden fra 1. April 1941 til 31. Marts

1942, 187 Kr. 68 Øre, og for Tiden fra den 1. April 1942 til den 31. Maj s. A. 31 Kr. 28 Øre, ialt 2173 Kr. 96 Øre tilligemed Renter heraf 5 pCt. p. a. fra den 16. Januar 1942, indtil Betaling sker. Sagsøgte har paastaet sig frifundet for Sagsøgnernes Tiltalte mod Betaling af 140 Kr. 76 Øre, svarende til Fereiegodtgørelse indtil Januar 1942 tilligemed Renter af Beløbet som ovenfor angivet.

Til Støtte for sin Paastand har Sagsøgte anført, at han efter Indholdet af fornævnte Erklæring af 10. November 1930 har været berettiget til at afskedige Lauridsen med det af ham valgte Varsel 1 Maaned, og at den ved Erklæringens Udstedelse paa det da foreliggende Grundlag tilvejebragte Ordning maa bestaa ogsaa efter Funktionærlovens Ikrafttræden. Naar Sagsøgte ved Opsigelse i Juni 1940 anvendte det efter Funktionærloven gældende Varsel, var Grunden den, at der da ikke forelaa Forhold, der kunde berettige til Mistillid til Lauridsen i Lighed med de Forhold, der havde medført Erklæringens Udstedelse i 1930. Saadanne Forhold var derimod til Stede i November 1941, og Sagsøgtes Mistillid til Lauridsen i Anledning af det konstaterede unormalt store Svind var da saa stor, at han ikke turde beholde ham i sin Tjeneste. Endvidere har Sagsøgte anført, at Lauridsen ved sin Tavshed efter Opsigelsen den 29. November 1941 har godkendt denne og givet Sagsøgte Føje til at gaa ud fra, at han var enig i Opsigelsen under Hensyn til Erklæringen af 10. November 1930.

Under de foreliggende Omstændigheder findes den ved Erklæringen af 1930 skabte Retstilstand kun at kunne have været gældende i en kortere Periode og i hvert Fald at maatte være bortfaldet ved Funktionærlovens Ikrafttræden, og da det ikke er godtgjort, at Lauridsen havde udvist noget Forhold, der iøvrigt berettigede Sagsøgte til at opsiges ham med et andet Varsel end i nævnte Lov bestemt, har Lauridsen ved Opsigelsen den 29. November 1941 haft Krav paa et Varsel af 6 Maaneder. Det kan derhos bemærkes, at Reglerne i Lov Nr. 349 af 29. Juni 1940 § 2 b ikke vil kunne komme til Anvendelse, da Sagsøgtes Virksomhed efter de foreliggende Oplysninger ikke kan anses at have været kriseram i denne Lovs Forstand. Det fremgaar af det foreliggende, særlig Lauridsens straks efter Opsigelsen foretagne Henvendelse til sin Organisation, at han var usikker med Hensyn til sin Retsstilling, og det kan ikke antages, at han ved at undlade at reagere over for Sagsøgte umiddelbart efter Opsigelsen har villet godkende denne. Idet dernæst Sagsøgte, der i Juni 1940 havde anvendt Funktionærlovens Opsigelsesvarsel, efter det foreliggende maa have været klar over, at der kunde være Tvivl om Berettigelsen af at anvende det korte Varsel, uden at han dog fremkaldte Lauridsens Erklæring i saa Henseende, og som i hvert Fald ved Generalforsamlingen den 4. December 1941 maatte være blevet klar over, at der fra Lauridsens Side var igangsat en Protest, findes han ikke med Føje at have kunnet opfatte Lauridsens Holdning som en Godkendelse af Opsigelsen. Idet Lauridsen saaledes har haft Krav paa det af Sagsøgerne hævdede Opsigelsesvarsel, vil deres Paastand være at tage til Følge.

I Sagsomkostninger findes Sagsøgte at burde betale Sagsøgerne 250 Kr.

Nr. 127/1944.

Rigsadvokaten

m o d

Hans Egon Georg Torndal Friis (Rørdam),

der tiltales for Forbrydelse mod Kønssædeligheden og Tyveri.

Østre Landsrets Dom af 26. April 1944 (Fyenske Nævningekreds): Tiltalte, Hans Egon Georg Torndal Friis, bør straffes med Fængsel i 2 Aar, hvoraf 70 Dage anses som udstaaet. I Erstatning til Fru Ellen Grube, Marstal, betaler Tiltalte 284 Kr. Tiltalte udreder derhos Sagens Omkostninger, derunder i Salær 200 Kr. og i Udlægsgodtgørelse 30 Kr. til den for ham beskikkede Forsvarer, Landsretssagfører Poul Hede. Den idømte Erstatning at udrede inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse, og Dommen i det hele at efterkomme under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Østre Landsret under Medvirken af Nævninger afsagte Dom er paanket saavel af Tiltalte som af det Offentlige.

I Paadømmelsen har tolv Dommere deltaget.

Det bemærkes, at Tiltalte ved den i Dommen nævnte, af Retten for Fredericia Købstad m. v. den 27. Marts 1942 afsagte Dom er anset efter Straffelovens § 285, Stk. 1, jfr. § 276, og sammenholdt tildels med § 23 og tildels med Lov Nr. 219 af 1. Maj 1940 § 1 med Fængsel i 4 Maaneder. Endvidere er Tiltalte ifølge Rigsadvokatens Resolution af 25. Oktober 1933 fritaget for Tiltale for Sædelighedsforbrydelse mod at blive anbragt paa den Kellerske Aandssvageanstalts Filial paa Livø.

Sagen har været forelagt Retslægeraadet, i hvis Erklæring af 4. April 1944 det udtales, at Tiltalte »efter det foreliggende ikke er sindssyg og ikke kan antages at have været det paa tidspunktet for de paasigtede handlinger. Han er heller ikke aandssvag, men en ringe begavet Person med psykopatiske karakterbrist. Han kan ikke anses for uegnet til paavirkning gennem straf af sædvanlig art.«

Seks Dommere stemmer for at stadfæste Dommen i Henhold til dens Grunde.

Seks Dommere, der iøvrigt er enige i foranstaaende, stemmer for nu at anse 106 Dage som udstaaet ved Varetægtsfængsel, idet de ikke finder, at Tiltaltes Fængsling under Anken kan siges at skyldes hans eget Forhold under Sagen.

Færdig fra Trykkeriet den 19. Juli 1944.

G. E. C. Gads Forlag.

Triers Bogtrykkeri (Chr. & G. Lind). — København

Højesteretstidende.

Udgivere: Højesterets Protokolsekretærer.

88. Aargang

Højesteretsaaret 1944.

Nr. 13

Tirsdag den 20. Juni.

I Medfør af Rpl. § 216, 1. Stk., 2. Pkt., vil der være at give Dom som nedenfor anført.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

I Salær for Højesteret til Højesteretssagfører Rørdam betaler Tiltalte Hans Egon Georg Torndal Friis 80 Kr.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Hans Egon Georg Torndal Friis er ved Anklageskrift af 16. Marts 1944 sat under Tiltale ved Østre Landsret til at lide Straf

1.

efter Straffelovens § 224, jfr. § 222, Stk. 2, ved i November og December 1943 paa sin Bopæl, Vesterbro 21 B, Bagbygningen, Odense, flere Gange at have haft anden kønslig Omgængelse end Samleje med Anne Lise Holgersen, født den 5. Deember 1933, og Karen Dorthea Pedersen, født den 13. Januar 1937, idet han befølte Børnene paa Laarene under Benklæderne og stak en Finger op i deres Kønsele,

2.

efter Straffelovens § 232 ved tre å fire Gange i ovennævnte Tidsrum paa den anførte Bopæl at have udvist uterligt Forhold over for nævnte Anne Lise Holgersen og derved krænket hendes Blufærdighed, idet han blottede sit Kønsllem i hendes Paasyn,

3.

efter Straffelovens § 285, Stk. 1, jfr. § 276, for Tyveri ved i Tiden mellem den 28. og 30. November 1943 paa et Værelse paa Hotel »Harmonien«, Ærøskøbing, at have stjaalet et Gulddameur, et Sæt Dameundertøj, 3 Par Damestrømper, en Dameundertrøje, en Jerseykjole, en strikket Trøje og et Halstørklæde af Værdi ialt 344 Kr., som tilhørte Fru Ellen Grube, Marstal, og beroede i en hende tilhørende aflaaet Kuffert.

Tiltalte er født den 20. Marts 1918 og tidligere ved Dom afsagt den 27. Marts 1942 af Retten for Fredericia Købstad m. v. i Medfør af Straffelovens § 285, jfr. § 276 sammenholdt med Lov Nr. 219/1940 § 1, anset med Fængsel i 4 Maaneder.

Ved Nævningernes Erklæring, som Retten lægger til Grund, er Tiltalte kendt skyldig i de Forhold, hvorfor han er tiltalt, hvorved bemærkes, at Hovedspørgsmaal 2 med Hensyn til Karen Dorthea Pedersen kun lyder paa, at han i hvert Fald ved een Lejlighed stak en Finger op i hendes Kønsele.

Han vil herefter være at anse efter Straffelovens § 224, jfr. § 222, Stk. 2, § 232 og § 285, jf. § 276, med en Straf, der findes at kunne bestemmes til Fængsel i 2 Aar, hvoraf 70 Dage anses som udstaaet ved Varetægtsfængsel.

Tiltalte vil derhos have at udrede den nedennævnte Erstatning.

Nr. 56/1944.

Rigsadvokaten

mod

Børge Knud Viktor Bülow (Kemp),

der tiltales for Røveri samt for Tyveri og Forsøg herpaa.

Østre Landsrets Dom af 16. Februar 1944 (Nord- og Østsjællandske Nævningekreds): Tiltalte, Børge Knud Viktor Bülow, bør anbringes i Forvaringsanstalten for Psykopater. I Erstatning til Forsikrings Aktieselskabet »Dannevirke« betaler Tiltalte 60 Kr. 70 Øre. Tiltalte udreder Sagens Omkostninger, herunder Salær og Godtgørelse for Udlæg til den beskikkede Forsvarer, Landsretssagfører Christophersen, Helsingør, 175 Kr. Den idømte Erstatning at udrede inden 15 Dage fra Dato, og Dommen i det hele at efterkomme under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Østre Landsret under Medvirken af Nævninger afsagte Dom er paaanket af Tiltalte.

I Paadømmelsen har tolv Dommere deltaget.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde vil den være at stadfæste.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

I Salær for Højesteret til Højesteretssagfører Kemp betaler Tiltalte Børge Knud Viktor Bülow 120 Kr.

Den idømte Erstatning at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Under nærværende Sag, i hvilken Forundersøgelse har fundet Sted ved Retten for Helsingør Købstad m. v., tiltales Børge Knud Viktor

Bülow i Henhold til Anklageskrift af 31. Januar 1944 for Tyveri og Forsøg herpaa efter Straffelovens § 276, tildels jfr. § 21,

A

1 (I).

ved den 2. November 1943 Kl. ca. 14 at have stjaalet en gammel Damecykel, der stod uafaalet i Cykelskuret til Ejendommen Jægersborggade 50, København; Bestjaalne er ikke fundet,

2 (II).

ved Natten mellem den 2. og 3. November 1943 sammen med Domfældte Bernhard Villadsen fra Oberstløjtnant Vagn Bennikes Sommerhus paa Ullerødvej pr. Kokkedal, hvortil de skaffede sig Adgang med falsk Nøgle, at have stjaalet forskellige Effekter af samlet Værdi ca. 160 Kr., bl. a. Tæpper, Puder, Fødevarer, Sukker, Te m. m.,

3 (III).

ved Natten mellem den 4. og 5. November 1943 sammen med Villadsen at have forsøgt Tyveri fra Enkefru Ingeborg Elisabeth Sofie Vang Granøs Hus paa Ullerødvej pr. Kokkedal, hvortil de i tyvagtig Hensigt forgæves søgte at skaffe sig Adgang ved Indstigning gennem et Vindue til Kælderen, der imidlertid var fuld af Vand,

4 (IV).

ved den 7. November 1943 om Aftenen sammen med Villadsen fra Restauratør Nikolaj Hansens Sommerhus ved Ishøj Strand, hvortil de skaffede sig Adgang ved Indstigning gennem et Vindue, som de slog ud, at have stjaalet 2 Flasker Vin, 1 Barbermaskine, 1 Barberkost, 9 Stk. Haandsæbe, 1 Vækkeur, 1 Konsolur m. m. af samlet Værdi ca. 80 Kr.,

5 (V).

ved samme Aften Kl. ca. 18 sammen med Villadsen fra Mekaniker Orla Sigurd Jensens Lejlighed paa Gl. Køgevej ved Ishøj Strand, hvortil han skaffede sig Adgang ved Indstigning gennem et Vindue, som de slog ud, at have stjaalet 3 Cykeldæk, forskellige Beklædningsgenstande, 2 Par Handsker, Cigaretter og Tobak, 1 Cigaretrullemaskine, 1 Shagpipe, 1 Violin, 1 Par Herresko m. m. af samlet Værdi ca. 300 Kr.,

6 (VI).

ved Natten den 7. og 8. November 1943 sammen med Villadsen fra Fodspecialist Palmer Hansens Sommerhus, Vallensbæk Strand pr. Glostrup, hvortil de skaffede sig Adgang ved at opbryde en Dør, at have stjaalet 1 Kikkert og 1 Perlekrans af samlet Værdi 15 Kr.,

B.

for Røveri for saa vidt angaar Forhold 2 af særlig farlig Karakter efter Straffelovens § 288,

1 (VI).

ved den 7. November 1943 Kl. ca. 19,30 sammen med Villadsen indbrudsvist ved Hjælp af falske Nøgler at have skaffet sig Adgang til Pensionist Rasmus Hansens Hus paa Ishøj Strand og der stjaalet 2 Spil Kort, en Pung med 16 Kr., nogle Mønter m. m. af samlet Værdi ca. 36 Kr. og derefter, da de blev overrasket af den 71-aarige Rasmus Hansen og dennes 69-aarige Hustru, at have bragt de stjaalne Ting i Sikkerhed ved Vold, idet han tilføjede Rasmus Hansen flere Næveslag i Hovedet, saa

han faldt, samt slog Fru Hansen mange Gange i Hovedet og paa Kroppen og sparkede hende over Benene,

2 (I).

ved den 9. November 1943 Kl. ca. 21,30 med en ca. 50 cm lang og $4\frac{1}{2}$ cm \times $4\frac{1}{2}$ cm tyk firkantet Afmærkningspæl at have tilføjet den under A 3 nævnte 63-aarige Enkefru Granø, der efter hans Anmodning gennem Vinduet rakte en Pakke Mad ud til ham, et Slag i Nakken, saa hun tumlede ind i Stuen, hvor han fulgte efter ved Indstigning gennem Vinduet og slog hende i Gulvet med Afmærkningspælen, hvorefter han i en Kuffert samlede forskelligt Sølvtoj, Lagener, Dækketøj m. m. til en samlet Værdi ca. 950 Kr., hvormed han forlod Huset efter atter at have tilføjet Fru Granø, der forsøgte at rejse sig, et Slag i Hovedet med Pælen.

Tiltalte er født den 23. April 1917 og ikke tidligere fundet straffet.

Ved Skrivelse af 13. September 1933 frafaldt Statsadvokaten for Sjælland Tiltale for Tyveri mod Værgeraadsforsorg og Anbringelse paa Ungdomshjem, og ved Skrivelse af 15. September 1936 frafaldt Rigsadvokaten Tiltale for Tyveri paa Vilkaar af, at Tiltalte forblev under Aandsvageforsorg.

Tiltalte har under denne Sag været mentalundersøgt af Kredslægen i Helsingør, og der er tidligere den 9. Juni 1935 af Afdelingslægen paa Ebberødgaard afgivet Erklæring om ham, medens han var anbragt paa Flakkebjerg Ungdomshjem, ligesom der foreligger Erklæring fra »Rødbygaard«s Overlæge.

Retslægeraadet har derefter i Erklæring af 20. December 1943 udtalt, at Tiltalte »efter det foreliggende ikke er sindssyg og ikke kan antages at have været det paa tidspunktet for de paasigtede handlinger. Han er heller ikke aandssvag, men en noget ringe begavet person, antagelig sinke. Han frembyder udtalte psykopatiske karaktertræk og maa henregnes til den følelseskolde og amoralske psykopatttype.

Han maa anses for uegnet til paavirkning gennem straf, og han vil paa fri Fod frembyde en meget alvorlig fare for retssikkerheden. Det maa derfor anbefales, at han anbringes i psykopatforvaringsanstalten.«

Ved Nævningernes Kendelse, som Retten lægger til Grund, er Tiltalte fundet skyldig i alle de forannævnte i Anklageskriftet anførte Forhold, hvorhos et Tillægsspørgsmaal om Anvendelse af Straffelovens § 17 er besvaret bekræftende.

Idet Tiltale, hvis forbryderiske Handlinger vil være at henføre under Straffelovens § 276, tildels jfr. § 21 og Straffelovens § 288, Stk. 1 og 2, ikke efter det foreliggende kan anses egnet til Paavirkning gennem Straf, og idet det af Hensyn til Retssikkerheden findes fornødent, at der træffes andre Foranstaltninger over for ham, bestemmes det i Medfør af Straffelovens § 70, Stk. 1, jfr. § 17, Stk. 1, at han i Overensstemmelse med den af Anklagemyndigheden nedlagte Paastand vil være at anbringe i Forvaringsanstalten for Psykopater.

Efter derom nedlagt Paastand vil Tiltalte have at udrede Erstatning som nedenfor bestemt.

Onsdag den 21. Juni.

Nr. 265/1943. Forsikringsaktieselskabet »**Danske Phønix**«
(Overretssagf. Knud Werner)

mod

Commercial Wine Co. A/S (Landsretssagf. Edv. Hansen).

(Betaling af Forsikringsbeløb).

Østre Landsrets Dom af 7. September 1943 (IV Afd.): De Sagsøgte, Forsikringsaktieselskabet »**Danske Phønix**«, bør til Sagsøgerne, Commercial Wine Company A/S, betale 5300 Kr. med Renter 5 pCt. aarlig fra den 28. Januar 1943, til Betaling sker, og Sagens Omkostninger med 400 Kr. inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har tolv Dommere deltaget.

Otte Dommere bemærker følgende:

Efter alt foreliggende, derunder Appellantens Kendskab til Lagerets Pantsætning, og til Indstævntes Formaal med at forlange Værdiansættelse pr. Flaske, findes Indstævnte at have haft Føje til at opfatte Forholdet saaledes, at Appellanten vilde betale 50 Kr. pr. Flaske i Erstatning, medmindre det maatte antages, at der derved vilde blive givet Dækning for mere end det lidte Tab. Idet de sædvanlige Opgørelsesregler i Forsikringsaftalelovens § 37 ikke i nærværende Tilfælde, hvor Genanskaffelse er praktisk umulig, er anvendelige, maatte Værdien fastsættes skønsmæssigt. Idet en Ansættelse af Værdien til 50 Kr. pr. Flaske, ikke skønnes at overstige det rimelige, jfr. den i Dommen citerede Skrivelse af 27. Maj 1943 fra Priskontrolraadet, findes Selskabet at maatte være pligtigt at betale dette Beløb.

Herefter stemmer disse Dommere for at stadfæste Dommen, dog at der i Henhold til den af Appellanten nedlagte Paastand, og idet Indstævnte har erklæret sig enig heri, kun vil være at tilkende Indstævnte Renter med 3 pCt. p. a.

Sagens Omkostninger for Højesteret vil disse Dommere paalægge Appellanten at betale til Indstævnte med 500 Kr.

Fire Dommere bemærker følgende:

Efter Indholdet af Policen og Sagens øvrige Oplysninger findes Forsikringsaftalelovens § 39, Stk. 2, ikke at kunne komme til Anvendelse i det omhandlede Forsikringsforhold.

Ved Fastsættelsen af den lidte Skade findes Indstævnte dernæst ikke efter Forsikringsaftalen at have Krav paa, at den ved Udskænkning fremkommende Fortjeneste medregnes, og idet der er Enighed mellem Parterne om, at en Beregning af Skaden paa Grundlag af den efter Prislovgivningen tilladelige Detailpris fører

til det i Appellantens Paastand nævnte Beløb, vil disse Dommere tage denne Paastand til Følge.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande, dog at Renterne tilkendes med 3 pCt. aarlig.

Sagens Omkostninger for Højesteret betales Appellanten, Forsikringsaktieselskabet »Danske Phoenix«, til Indstævnte, Commercial Wine Co. A/S, med 500 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Ved Police af 18. Juli 1941 tegnede Sagsøgerne, Commercial Wine Company A/S, en Tyverforsikring hos de Sagsøgte, Forsikringsaktieselskabet »Danske Phoenix«, for »Handelsvarer, nemlig Whisky og Gin, angivet til Kr. 30,00 pr. Flaske — — — Kr. 45.000, der beroede i et forsvareligt aflaaet Kælderlokale« i Ejendommen Hjørnet af Niels Brocks-gade 5 og Anker Heegaards Gade 1. Det hed derhos i Policen: »Eventuel Skadeserstatning maa ikke udbetales uden D. B. Adler & Co. A/S's, Østergade 61, København, Samtykke«. Det paagældende Parti tilhørte Direktør Axel H. Jensen, for hvem Sagsøgerne havde det til Opbevaring, og var til Brug i hans Virksomhed »Wonder Bar«, men givet til Sikkerhed for en Kassekredit-Kontrakt med D. B. Adler & Co. A/S. Nogen Tid efter Forsikringens Tegning blev der stjaalet en Del af Partiet, og de Sagsøgte erstattede de stjaalne Varer efter 30 Kr. pr. Flaske.

Ved Tillæg af 22. April 1942 bekræftede de Sagsøgte »at have foretaget Notering om, at Forsikringen dækker for 900 Flasker Whisky, angivet til Kr. 50.— pr. Stk. = Kr. 45.000.—.«

Den 10. November 1942 blev der yderligere stjaalet en Del af Partiet, og Sagsøgerne paastaar nu under denne Sag de Sagsøgte dømt til at betale for 106 Flasker Whisky à 50 Kr. = 5300 Kr. med Renter 5 pCt. aarlig fra Stævningens Dato, den 28. Januar 1943.

De Sagsøgte har paastaaet Frifindelse mod Betaling af 2400 Kr., der udgør Værdien af det stjaalne, ansat efter de af Vinhandlernes Kontrolforening udsendte Engros- og Detail-Fællesprislistes for danske Vinhandlere, godkendt af Priskontrolraadet. Ansættelsen er sket efter Prisen for Indkøb hos Detaillister, som var den højeste lovlige Pris for Whisky umiddelbart før Tyveriet. De Sagsøgte hævder, at Værdiansættelsen 50 Kr. pr. Flaske alene er Sagsøgernes, og at Skaden ikke berettiger Sagsøgerne til højere Erstatning end den nævnte højeste Pris, jfr. Forsikringsaftalelovens §§ 37 og 39.

Efter at Sagen var procederet og optaget til Dom, blev Sagen reassumeret af Landsretten, der i Skrivelse af 8. April 1943 rettede en Forespørgsel til Priskontrolraadet om, »hvorvidt det maa anses beret-

tiget, naar der for original Whisky ved Udkænkning paa Restauration beregnes en Pris, der efter den paagældende Sagsøgers Oplysning andrager 66 Kr., heri indbefattet Afgiften.

Det tilføjes, at det er oplyst under Sagen, at Whiskyen var beregnet til Udkænkning i Kafé »Wonder-Bar« til en Pris af 3 Kr. pr. Glas à 22 Glas pr. Flaske.« Ved Skrivelse af 27. Maj 1943 meddelte Raadet, at Prisen efter dettes Opfattelse ikke burde overstige 55 Kr. pr. Flaske inkl. Omsætningsafgiften.

Under den fortsatte Domsforhandling, hvor Parterne blev gjort bekendt med Priskontrolraadets Svar, fremsatte de Sagsøgte Anmodning om Vidneafhøring af Afdelingschef Otto Jensen; herimod protesterede Sagsøgerne, og Sagen optoges derefter til Kendelse eller Dom.

Da Vidneførslen ikke har Tilknytning til den skete Reassumption, vil den allerede paa Grund af Modpartens Protest ikke kunne tilstedes, og Sagen vil derfor være at paakende paa det nu foreliggende Grundlag.

Efter Indholdet af Policen har Forsikringen aabenbart skullet dække ikke alene Ejerens, men ogsaa en Panthavers Interesse. Ved i sin Tid at udbetale en Erstatning paa 30 Kr. pr. Flaske, hvilket var mere end Fællesprislisterne hjemlede, og ved senere at acceptere en Forhøjelse af Værdien til 50 Kr. pr. Flaske med dertil svarende Forhøjelse af Præmien, findes de Sagsøgte afskaaret fra nu at kunne høres med en Indsigelse om kun at være pligtige at udrede en Erstatning efter de omtalte Prislistes, idet der er Enighed mellem Parterne om, at Genanskaffelse af tilsvarende Varer som de stjaalne for Tiden ikke er mulig, i hvert Fald ikke til en Pris, der tilnærmelsesvis er den af de Sagsøgte nævnte. Da det derhos maa findes betænkeligt paa det foreliggende Grundlag at statuere, at en Pris af 50 Kr. pr. Flaske er ulovlig, vil de Sagsøgte være at dømme efter Sagsøgenes Paastand og til at erstatte Sagsøgerne Sagens Omkostninger med 400 Kr.

Torsdag den 22. Juni.

Nr. 357/1943. Fabrikant **Jens Nielsen** (Ingen)

mod

Vognmand **Hans Jensen** (Landsretssagf. Svend Langkjær).

(Ophævelse af Handel om Gasgeneratoranlæg).

(Sagen behandlet skriftligt).

Østre Landsrets Dom af 9. December 1943 (IV Afd.): Sagsøgte, Fabrikant Jens Nielsen, bør til Sagsøgeren, Vognmand Hans Jensen, mod Tilbagelevering af det omhandlede Generatoranlæg betale Kr. 3545,— med Renter 5 pCt. aarlig fra 19. Juli 1943, til Betaling sker. Sagsøgte betaler Sagsøgeren Sagens Omkostninger med 600 Kr. Det idømte at udrede inden 15 Dage efter nærværende Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har syv Dommere deltaget.

Efter at have givet Møde for Højesteret er Appellanten udeblevet under Sagens fortsatte Behandling. Indstævnte har gentaget sin for Landsretten nedlagte Paastand.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde vil den være at stadfæste, dog at Erstatningsbeløbet under Post 4 i Dommen findes at burde tilkendes Indstævnte med de paastaaede 1000 Kr.

I Sagsomkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale 300 Kr. til Indstævnte.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande, dog at Erstatningsbeløbet forhøjes til 4045 Kr.

I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Fabrikant Jens Nielsen, 300 Kr. til Indstævnte, Vognmand Hans Jensen.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Sagsøgeren under nærværende Sag Vognmand Hans Jensen købte den 20. Februar 1943 af Sagsøgte Fabrikant Jens Nielsen en Gasgenerator af den saakaldte Fronttype, der blev paamonteret et Sagsøgeren tilhørende 2 Tons Lastautomobil. Købesummen var Kr. 2200, der betaltes kontant. Der blev intet skriftligt oprettet mellem Parterne, men Sagsøgte erklærede ved Handlens Indgaaelse, at Generatoren vilde være stærk nok til at trække en Last af 2¹/₂ Tons med den normale Kørehastighed ca. 40 km i Timen.

Vognen blev umiddelbart derefter taget i Brug, men det viste sig straks, at Generatoren ikke fungerede tilfredsstillende; den havde saaledes blandt andet for ringe Trækkraft, og Motoren gik jævnlige i Staa.

Sagsøgeren reklamerede omgaaende overfor Sagsøgte, og i den følgende Tid blev der foretaget forskellige Ændringer ved Anlægget, bl. a. lod Sagsøgeren Motoren udskifte, og Sagsøgte leverede en ny Herd, men da Resultatet stadig var utilfredsstillende, blev der efter Sagsøgerens Begæring under 30. Marts 1943 ved Københavns Byret udmeldt Syns- og Skønsmand, nemlig Civilingeniør E. Falck og Overingeniør E. Sølvér. Disse har efter forudgaaende Afprøvning af Vognen paa Teknologisk Institut besvaret det dem af Sagsøgeren stillede Spørgsmaal vedrørende Generatoranlæggets Tilstand og Aarsagen til eventuelle Mangler saaledes:

Ved Indleveringen til Teknologisk Institut var Anlægget paa den i Sagen omhandlede Motorvogn ikke i brugbar Stand, idet der fandtes forskellige Utætheder i Anlægget samt konstateredes Fejl ved saavel Luftspjæld som Starterspjæld, ligesom Motorens Tændingsindstilling var i Uorden.

Med Hensyn til de ovenfor nævnte Mangler skal Skønsmændene udtale,

a. at Utæthederne i Anlægget, der i væsentlig Grad fandtes ved Renselemmene, i nogen Grad maa tilskrives, at disse Renselemme ikke konstruktivt er saaledes udformede, at en Lægmand uden Vanskelighed vil kunne betjene dem.

b. at Fejlene ved Spjældene maa tilskrives mangelfuld Pasning af Køretøjet.

c. at den fejle Tændingsindstilling er Skønsmændene ganske uforstaaelig, da Motoren absolut ikke har kunnet arbejde med en Tændingsindstilling som den, der blev fundet ved Undersøgelsen paa Teknologisk Institut.

Med Hensyn til de ved Afprøvningen fundne Resultater skal Skønsmændene dernæst anføre,

d. at det ved Afprøvningen konstaterede Tjæreindhold i Gassen maa betegnes som større end sædvanligt ved velkonstruerede Træsgeneratoranlæg. Aarsagen til det relativt store Tjæreindhold maa sandsynligvis tilskrives den ringe lodrette Afstand, der er mellem Dysehullerne og Generatorherdens mindste Tværnsnit,

e. at den forholdsvis store Mængde Flyvestøv formenligt maa tilskrives et mindre effektivt Renseanlæg. Naar Renseanlægget har vist sig mindre effektivt, kan Aarsagen hertil i nogen Grad tilskrives, at der som Filtermasse i Finfiltret er anvendt Træuld i Stedet for Kork. Denne Omstændighed har nødvendiggjort Anbringelsen af et lille ekstra Filter umiddelbart før Motorens Gasblandingskammer. Ogsaa i dette Filter var der indlagt Træuld, og for saa vidt Træulden stoppes for fast ned i Beholderen, kan det samlede Undertryk i Anlægget blive for højt. Dette Forhold kan forklare, at der under Prøverne ved en Hastighed af 40 km maalt et Undertryk af 340 mm VS.,

f. at den ved Prøverne maalte ringe Kraftydelse af Motoren i nogen Grad maa tilskrives, at Motorens Kompressionsforhold ved Ombygningen fra Benzindrift til Gasdrift ikke er blevet ændret. Selv om det lave Kompressionsforhold ikke kan betegnes som nogen Fejl eller Mangel, maa Skønsmændene dog bemærke, at Maskinens Kraftydelse vilde være blevet ikke uvæsentlig forøget, hvis Motorens Kompressionsforhold, da Køretøjet blev forsynet med Gasgeneratoranlæg, var blevet ændret. Motorens normale Kompressionsforhold er 4,6:1, og efter Opgivende fra Ford Motor Co. skal den paagældende Motor kunne taale at Kompressionsforholdet forøges til 7,0:1. En Forøgelse af Kompressionsforholdet fra 4,6:1 til 7,0:1 skal, efter hvad der er oplyst for Skønsmændene, kunne bevirke en Stigning i Motorens Kraftydelse paa indtil 35—40 pCt.,

g. at de ved normal Fart maalte Gastemperaturer (78° og 54° jfr. Bilag) maa betegnes som for høje sammenlignet med tilsvarende Temperaturer i andre Anlæg, hvor der tilsvarende Steder maales en Temperatur af 45, henholdsvis 25.

Skønsmændene skal endelig tilføje, at den af Teknologisk Institut foretagne Afprøvning af Generatoranlægget synes at vise, at Generatoren, naar der med den afprøvede Motorvogn paa god vandret Vejbane køres

med en Hastighed af 40 km/Time, praktisk talt yder sit Maksimum. Dette Forhold forklarer i nogen Grad de Vanskeligheder, der er anført i Landsretssagfører Langkjærs Skrivelse af 30. Marts 1943, i hvilken Forbindelse Skønsmændene skal bemærke, at en forceret Brug af Generatoren vil foraarsage en Bortbrænding af Trækullene med deraf følgende Forringelse af Gassens S sammensætning.

Sagsøgte har derhos rettet følgende Spørgsmaal til Skønsmændene:

1) Hvorvidt og eventuelt i hvilket Omfang de paagældende Mangler kan tænkes at skyldes:

a) Mangler ved den Bil, hvorpaa Anlægget er monteret?

b) Forkert Anvendelse eller Pasning af Bilen eller Generatoranlægget?

2) Hvorvidt de konstaterede Mangler maa betragtes som væsentlige?

3) Hvorvidt og i bekræftende Fald hvorledes Manglerne kan afhjælpes, samt hvad Udgifterne til Afhjælpning vil andrage.

Disse Spørgsmaal har Skønsmændene besvaret saaledes:

1 a. Ved Undersøgelsen konstateredes der med Hensyn til selve Motorkøretøjet ikke andre Mangler end tidligere nævnte fejlagtige Tændingsindstilling.

1 b. Som det fremgaar af det foran anførte, var Generatoranlægget ved Indleveringen til Teknologisk Institut ikke i køreklar Stand. Aarsagerne hertil maa dels tilskrives den tidligere nævnte uheldige Konstruktion for Rensdækslerne i Forbindelse med en mindre omhyggelig Pasning af Generatoranlægget (Spjæld m. v.).

2. Dette Spørgsmaal maa besvares derhen, at de paa Generatoranlægget konstaterede Mangler for saa vidt angaar Rensdæksler m. v. vel ikke kan betegnes som væsentlige, men dog af en saadan Art, at der fra Leverandørens Side bør foretages en Ændring paa dette Punkt.

Med Hensyn til de ved Afprøvningen fundne Resultater skal Skønsmændene dernæst anføre, at vel synes Generatoren ikke at være fuldt tilstrækkelig dimensioneret for det omhandlede Formaal — Drift af en Motorvogn, hvis Bruttovægt andrager 3600 kg — men Grunden til den paaviste ringe Kraftydelse maa som tidligere anført i nogen Grad tilskrives Motorens lave Kompression. Ved en passende Ændring af Kompressionsforholdet, saaledes at dette, som anført under f ændres fra 4,6:1 til ca. 7,0:1, vil Køretøjet formentlig i fuldlastet Tilstand kunne fremføres med en Hastighed af 40 km over en Stigning af 0,8 pCt.

3. For at opnaa det bedst mulige Forhold vil det som ovenfor anført være hensigtsmæssigt at ændre Motorens Kompressionsforhold. En saadan Ændring vil imidlertid nødvendiggøre Anskaffelsen af et nyt Topstykke til Motoren, muligvis tillige en Udskiftning af den normale Startmotor med en større og kraftigere og samtidig en Udveksling af Akkumulatorbatteriet.

Det forøgede Kompressionsforhold vil paa Grund af det deraf følgende højere Tryk i Tændingsøjeblikket medføre en forøget Belastning paa Lejerne i Motoren, saaledes at man maa være forberedt paa en noget større Slitage paa denne.

En Ombygning som den skitserede vil som anført betyde en ikke uvæsentlig Forbedring for det samlede Anlæg. Skulde det imidlertid efter en saadan Ændring vise sig, at Motorens Trækkraft stadig var utilfreds-

stillende, vil det være nødvendigt at gøre Generatoren mere produktiv, men Skønsmændene kan da ikke uden en meget indgaaende Afprøvning af Anlægget afgøre, hvorvidt dette vil kunne bringes i en saadan Form, at det kan producere den for Driften af det i Sagen omhandlede Køretøj nødvendige Gasmængde af passende Kvalitet.

Da Sagsøgeren ikke har ønsket at foretage de i Skønserklæringen omtalte Ændringer ved Motoren, og idet Generatoren i dens nuværende Stand efter hans Opfattelse nedsætter Vognens Driftsværdi i væsentlig Grad, anser han sig berettiget til at hæve Handlen og paastaar nu under Sagen Sagsøgte tilpligtet mod Tilbagelevering af det solgte Generatoranlæg at betale ham Kr. 6065 med Renter 5 pCt. p. a. fra Stævningens Dato den 19. Juli 1943, hvilket Erstatningskrav Sagsøgeren opgør saaledes:

1. Tilbagebetaling af Købesummen	Kr. 2200,—
2. Liggedagspenge under Skønforretningen (18 Dage) og diverse Reparationsarbejder (5 Dage), ialt 23 Dage à Kr. 20,—	— 460,—
3. Liggedagspenge fra 11. August—6. December 1943 (101 Dage à Kr. 20,—)	— 2020,—
4. Erstatning for Reparationer og Fornyelser	-- 1000,—
5. Betalt Teknologisk Institut for Afprøvning	— 385,—
	ialt.... Kr. 6065,—

Sagsøgte har paastaet sig frifundet, principalt mod at Sagsøgte lader de paa Generatoranlægget af Skønsmændene konstaterede Mangler forsaavidt angaar Rensedeæksler udbedre i Overensstemmelse med Skønsmændenes Forslag, subsidiært mod Betaling af et mindre Beløb efter Rettens Skøn.

Sagsøgte har til Støtte for sin Frifindelsespaastand særlig gjort gældende, at eventuelle Mangler ved Anlæggets Funktion skyldes mangelfuld Behandling og Pasning fra Sagsøgerens Side, at ingen af de paaklagede Mangler kan anses for væsentlig, samt at Paamonteringen af et nyt Topstykke paa Motoren uden nogen større Omkostning efter Sagsøgtes Erfaring fra andre Generatoranlæg, som han havde leveret, vil faa hele Anlægget til at fungere tilfredsstillende.

Sagsøgte har dernæst rejst Indsigelse mod de enkelte Poster i Sagsøgerens Krav.

Skønsmændene har under Afhjemlingen af Skønforretningen inden Retten suppleret deres Erklæring derhen, at Generatoranlægget maa betragtes som for lille til den paagældende Type Vogne — med en Bruttovægt paa 3600 kg — og maa anses mere egnet til Vogne med en Bruttolast paa kun 2600 kg. Den praktiske Hastighed for Sagsøgerens Vogn med fuld Last vil derfor kun ligge paa ca. 30 km i Timen.

Medens den ene af Skønsmændene, Overingeniør Sølvér, kan tilraade Paamontering af nyt Topstykke paa Motoren, vil Civilingeniør Falck særlig under Hensyn til Kvaliteten af de Lejemetaller, der for Tiden kan fremskaffes, fraraade en saadan Montering.

Da Sagsøgte findes at maatte bære Ansvar for, at Generatoren herefter maa antages at være for ringe dimensioneret, og da det efter de

af Skønsmændene afgivne Udtalelser i hvert Fald maa anses for tvivlsomt, om en Ændring af Motorens Kompressionsforhold ikke vil medføre nye — eventuelt betragtelige — Ulemper, findes Sagsøgeren ikke at være pligtig til at lade en saadan Ændring udføre, men berettiget til paa Grundlag af den saaledes fremhævede Mangel at kræve Handlen hævet og Købesummen tilbagebetalt. Medens der ikke findes nogen Føje til at tilkende Sagsøgeren Erstatning for Afsavn i Tiden efter 10. August 1943, findes derhos Posterne 2 og 5 i Sagsøgerens Erstatningskrav at kunne anerkendes, hvorhos der i Erstatning for Reparationer og Ulemper vil kunne tilkendes ham et Beløb, der under Hensyntagen til den Nyttekørsel, han gennem ca. 5 Maaneder maa antages at have haft med Vognen, skønsmæssigt findes at kunne ansættes til Kr. 500.

Der vil herefter være at tilkende Sagsøgeren følgende Beløb:

ad Post 1	Kr. 2200,—
” ” 2	— 460,—
” ” 4	— 500,—
” ” 5	— 385,—

ialt.... Kr. 3545,—

Sagsøgte vil derhos være at dømme til at betale Sagsøgeren Sagens Omkostninger med et Beløb, der under Hensyn til, at Sagsøgeren har udredet Omkostningerne ved Skønnets Afholdelse med Kr. 300,—, passende vil være at fastsætte til 600 Kr.

Nr. 221/1943. Grosserer **Sven Kongebro Hansen** (Selv)

m o d

Grosserer **Ph. M. Grünbaum** (Hansen).

(Betaling for et Parti Flipper).

Sø- og Handelsrettens Dom af 1. Juni 1943: Sagsøgte, Grosserer S. Kongebro Hansen, bør til Sagsøgeren, Grosserer Ph. M. Grünbaum, inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse betale 776 Kr. 25 Øre med Renter 5 pCt. p. a. fra 19. Februar 1943 og Sagens Omkostninger med 75 Kr.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Sø- og Handelsretten.

I Paadømmelsen har tolv Dommere deltaget.

Otte Dommere finder det ikke ved de foreliggende, tildels efter Dommens Afsigelse tilvejebragte, Oplysninger godtgjort, at Appellanten endeligt har købt det i Sagen omhandlede Parti Flipper, som han maa antages at have returneret kort efter Modtagelsen, og de vil herefter tage Appellantens Paastand til Følge og paalægge Indstævnte at betale Appellanten Sagens Omkostninger for begge Retter med 300 Kr.

Fire Dommere finder det tilstrækkelig godtgjort, at der er indgaaet en endelig Handel mellem Parterne. De bemærker derhos følgende: Ved en efter Dommen afgivet Skønserklæring maa det vel anses godtgjort, at Partiet har haft visse Mangler, men Appellanten har ikke rettidigt givet Indstævnte Meddelelse om Manglerne og findes derfor at være afskaaret fra at gøre dem gældende. Herefter stemmer disse Dommere for at stadfæste Sø- og Handelsrettens Dom.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Appellanten, Grosserer S. Kongebro Hansen, bør for Tiltale af Indstævnte, Grosserer Ph. M. Grünbaum, i denne Sag fri at være. Sagens Omkostninger for begge Retter betaler Indstævnte til Appellanten med 300 Kr. inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Under denne Sag paastaar Sagsøgeren, Grosserer Ph. M. Grünbaum, Sagsøgte, Grosserer S. Kongebro Hansen, dømt til Betaling af Kr. 776,25 med Renter 5 pCt. p. a. fra Stævningens Dato den 19. Februar 1943. Beløbet udgør Betaling for et Parti Flipper, som Sagsøgeren har leveret Sagsøgte den 7. December 1942.

Sagsøgte paastaar Frifindelse, idet han gør gældende, at han ikke har købt Partiet. Han har kun modtaget det til Gennemsyn og nægtede at købe det, fordi det ikke var i salgbar Stand.

Under Domsforhandlingerne har Parterne samt Sagsøgerens Repræsentant Wiking Werner og Sagsøgtes Kontorist Børge Holte afgivet Forklaring.

Repræsentant Werner forklarer, at han ved sit Besøg hos Sagsøgte den 4. December medbragte nogle Prøver, en af hver Dessin i Partiet, hvilke Prøver han foreviste Sagsøgte. Sagsøgte vilde ikke købe straks, men sagde, at han vilde give Besked i Morgen. Dagen efter telefonerede Vidnet til Sagsøgte, som sagde, at han gerne vilde have Partiet, hvorefter det blev sendt ud 2 Dage efter, altsaa den 7. December. Budet havde kvitteret Regning med, men der blev sagt, at han maatte komme igen efter Pengene om et Par Dage. De sendte da atter Regning ud, men fik ingen Penge, og der blev ikke sagt noget om Grunden hertil. Den 16. December krævede Sagsøgeren Betaling i anbefalet Brev, og først herefter erklærede Sagsøgte, at han ikke kunde bruge Partiet.

I en Skrivelse af 5. Januar 1943 til Sagsøgerens Sagfører udtaler Sagsøgte, at Flipperne ikke var prøvesvarende og fuldstændig usalgbare. Han returnerede derfor Varerne kort efter Modtagelsen, men Sagsøgeren nægtede at tage Varen tilbage.

Sagsøgeren forklarer, at han i ekstra Hørerør hørte, at Repræsentant Werner spurgte Sagsøgte, om han saa vilde have Flipperne, hvortil

denne svarede ja. Han forklarer iøvrigt, at Partiet vel var gammelt, men det var i god Stand og en fuldt kurant Vare. Det drejede sig om hele Dusin i originale Æsker. Der har ikke været Tale om, at Sagsøgte skulde have Partiet til Gennemsyn først, noget saadant vilde Sagsøgeren ikke være indgaaet paa. Partiet var let sælgelig.

Sagsøgte forklarer, at Repræsentanten indgik paa at sende ham Partiet ud til Gennemsyn. Flipperne, der skulde være hvide, viste sig imidlertid at være gullige, hvorfor Sagsøgte afviste og returnerede dem.

Kontorist Holte forklarer, at han saa, at Repræsentanten kom og foreviste 3 à 4 Stykker som Prøve, men Sagsøgte sagde, at han vilde se hele Partiet, før han købte.

Efter det oplyste finder Retten det tilstrækkelig godtgjort, at Sagsøgte har købt Partiet. Der foreligger ikke Bevis for, at der til Handlen har været knyttet den efter Omstændighederne ekstraordinære Betingelse, at Sagsøgte skulde gennemse hele Partiet først, ligesom Sagsøgte heller ikke har ført Bevis for, at Varerne ikke har været i kontraktmæssig Stand.

Der vil herefter være at give Dom efter Sagsøgerens Paastand, og Sagsøgte maa betale Sagens Omkostninger med 75 Kr.

Mandag den 26. Juni.

Nr. 293/1943. Direktør Knud Rassow (Teist)
 mod
 Grosserer Adolf Melby (Gamborg).

(Spørgsmaal om Ejendomsretten til det i »Nørreport Bio« værende Inventar m. v.).

Østre Landsrets Dom af 30. September 1943 (II Afd.): Sagsøgte, Grosserer Adolf Melby, bør for Tiltale af Sagsøgeren, Direktør Knud Rassow, i denne Sag fri at være. Sagens Omkostninger betaler Sagsøgeren til Sagsøgte med 1200 Kr. inden 15 Dage fra denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har otte Dommere deltaget.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde, og idet de Højesteret forelagte nye Oplysninger bestyrker Dommens Resultat, vil den være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale Indstævnte med 2000 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande. Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Direktør Knud Rassow, til Indstævnte, Grosserer Adolf Melby, med 2000 Kr.

De idømte Sagsomkostninger at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Af sigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Efter at Sagsøgeren, Direktør Knud Rassow, i August 1937 havde faaet Tilsagn fra Justitsministeriet om Bevilling til at drive Biografteater i umiddelbar Nærhed af Krydset Frederiksborggade—Nørrevoldgade i København, rettede han Henvendelse til Sagsøgte, Grosserer Adolf Melby, for at opnaa dennes økonomiske Medvirken til Opførelse af et Biografteater. Sagsøgte erklærede sig villig til alene at paatage sig Opgaven, og der indleddes Forhandlinger om Køb af Ejendommen Nørrevold 78—80, der kunde købes til Nedrivning. Paa et Møde hos Sælgerens Sagfører den 18. Oktober 1937, hvori blandt andet deltog Sagsøgeren og Sagsøgtes Fuldmægtig, cand. polit. K. V. Bruun, opnaaedes der Enighed om Sagsøgtes Køb af Ejendommen for 405.000 Kr. Det kom samtidigt paa Tale, at der eventuelt maatte ydes Erstatning i Medfør af Lov Nr. 55 af 23. Marts 1937 om Beskyttelse af Erhvervsvirksomheder i lejet Ejendom til de Forretningslejere, der maatte fraflytte Ejendommen efter Opsigelse. Efter at Sælgeren havde afvist at udrede saadanne Erstatninger, drøftedes Spørgsmaalet herom mellem Sagsøgeren og Fuldmægtig Bruun, hvilket efter Sagsøgerens Anbringende resulterede i, at man blev enige om, at han skulde bære $\frac{2}{3}$ af Erstatningerne og Sagsøgte $\frac{1}{3}$, medens Aftalen, efter hvad Sagsøgte hævder, blev, at Sagsøgeren skulde betale de fulde Erstatningsbeløb, hvilket Sagsøgte iøvrigt støtter paa en under Sagen fremlagt, af Sagsøgeren underskrevet saalydende Erklæring af 18. Oktober 1937: »Direktør Knud Rassow forpligter sig herved til at godtgøre Grosserer A. Melby eventuelle Erstatninger til Lejere ved disses gyldige Opsigelse til Fraflytning April Flyttedag 1938 vedrørende Ejendommen Nørre Voldgade 78—80.«

Umiddelbart efter dette Møde udarbejdede Sagsøgerens Sagfører Udkast til Lejekontrakt vedrørende Biografteaterlokalerne i Nybygningen, og efter at der var foretaget nogle af Sagsøgte ønskede Ændringer i Udkastet, underskrev Parterne dette den 28. Oktober 1937. I det underskrevne Udkast — der ikke indeholder noget om de ovennævnte Lejererstatninger — er Post 2 og 3 saalydende:

»2. Lejeren paatager sig for egen Regning at købe og lade installere et komplet Tonefilmsanlæg med Forevisningstavle samt sørge for Anskaffelse af de til Teatret fornødne Antal Stole.

Saaftremt Lejeren ikke har den fornødne likvide Kapital til Raadighed, vil der være at optage Forhandling mellem Lejer og Ejer angaaende Tilvejebringelse af de fornødne Midler.

Det saaledes af Lejeren opstillede Tonefilmsanlæg samt øvrige Inventar tilhører Lejeren i det Omfang, denne til enhver Tid selv har indbetalt Købesummen.

3. Lejen er for de første 3 Aar fastsat til 45.000 Kr., for de efterfølgende 2 Aar 50.000 Kr. Udover disse fastsatte Minimumsbeløb skal Lejeren betale 20 pCt. af Spilleindtægten (ekskl. Forlystelsesskatten) over 250.000 Kr. om Aaret. Efter 5 Aars Forløb regnet fra Aabningsdagen fastsættes den årlige Leje til 60.000 Kr. og, saafremt Spilleindtægten (Billetsalg ÷ Forlystelsesskat) overstiger 250.000 Kr. om Aaret, yderligere 15 pCt. af det overstigende Beløb. — — —«

I den følgende Tid drøftedes saavel Spørgsmaalet om Lejererstatningerne som Huslejekontraktens Bestemmelser gentagne Gange mellem Parterne, og der er Enighed om, at der i alt Fald paa dette Tidspunkt har været Tale om en Fordeling af Lejererstatningerne mellem Parterne i Forholdet $\frac{2}{3}$ — $\frac{1}{3}$, ligesom det har været drøftet, at Sagsøgeren, der ikke havde Midler til straks at betale de ham paahvilende Erstatningsbeløb, som derfor maatte udlægges af Sagsøgte, maatte refundere Sagsøgte dette Udlæg ved Betaling af en højere Leje i de første Aar end i det den 28. Oktober 1938 underskrevne Udkast fastsat.

Endvidere forhandlede om, at Sagsøgte skulde yde Sagsøgeren økonomisk Støtte til Køb af Tonefilmsanlæg, Stole m. v. og skaffe ham Driftskapital.

Som et Led i disse Forhandlinger affattede Sagsøgeren den 10. Januar 1938 et Brev til Sagsøgte, hvori det blandt andet hedder:

»— — — Det Beløb paa $\frac{2}{3}$ af Erstatningen til de fraflyttede Lejere, som jeg skal efterbetale Dig, kommer antagelig til at dreje sig om ca. 22.000,00 Kr.

Desaarsag forhøjes den faste årlige Husleje paa de 3 første Aar fra Kr. 45.000,00 til Kr. 55.000,00 årlig, og de næste 2 Aar fra Kr. 50.000,00 til Kr. 55.000,00 årlig, hvorved der i denne femaarige Periode vil blive indbetalt Kr. 40.000,00 mere end oprindeligt stipuleret. Efter disse 5 Aar bliver Lejen som afsat i vor nuværende Kontrakt. Fra Merindbetaling paa Husleje i de første 5 Aar: 40.000 Kr. trækkes de ca. 22.000,00 Kr. fra i Erstatning til Lejerne, hvorefter der bliver en Sum paa ca. 18.000,00 Kr.

Indtægten af mine Kontrakter med Chokoladeudsalg og Is som Indtægten af Reklametæppet, tilkommer Dig sammen med ovennævnte 18.000,00 Kr., indtil Dine udlagte Penge i Huslejeforsku, nødvendig Driftskapital, samt Anskaffelse af Tonefilmsanlæg, Forevisningstavle og Stole er fuldt indbetalt af mig. Derefter tilhører nævnte Effekter mig i Henhold til nuværende § 2, Stk. 3, i Huslejekontrakten, og Indtægten af Chokolade og Reklametæppe er da min — — —

Med Hensyn til Forrentning af de af Dig udlagte Penge, da sker dette med 5 pCt.s Beregning, hvorved det i Huslejekontraktens § 3 fastsatte Minimumsbeløb for de første 5 Aar atter nedsættes til de oprindeligt stipulerede 15 pCt. af Indtægt over 250.000,00 Kr., eller ogsaa bibeholdes de 20 pCt. fem Aars Perioden ud og gælder da som Forrentning.

I Henhold til vore Samtaler betaler jeg altsaa 10.000,00 Kr. mere om Aaret i de første 3 Aar og 5000,00 Kr. mere i de næste 2 Aar, men denne Merindbetaling paa Lejen maa dog ikke ved eventuelle Vanskeligheder kunne foraarsage, at § 7 i Huslejekontrakten kan blive effektiv. — — —«

Eiter Sagsøgerens Forklaring er dette Brev samme Dag sendt til Sagsøgte, der imidlertid hævder, at Brevet blev medbragt af Sagsøgeren til et Møde den 12. Januar 1938 og først forevist ham paa dette Møde, ved hvilket de sluttelige Vilkaar for Huslejekontrakten blev aftalt og endelig Kontrakt underskrevet. Kontrakten, der forinden var affattet af Sagsøgerens Sagfører, Landsretssagfører Holger Ohrt, i Henhold til Sagsøgerens Instruktioner, er med Hensyn til Bestemmelserne i Post 2 og 3 enslydende med det den 28. Oktober 1937 underskrevne Udkast, bortset fra, at det i Post 3, første Punktum, udtales, at Lejen for de første 5 Aar er fastsat til 55.000 Kr.

Den 25. Januar 1938 oprettedes endvidere et Dokument af Parterne, hvorved Sagsøgte forpligtede sig til at skaffe Sagsøgeren et Beløb paa 20.000 Kr. i Driftskapital, medens Sagsøgeren til Sikkerhed for Tilbagebetalingen dels af dette Beløb, dels af de Beløb, Sagsøgte udlagde for Stole og Tonefilmsanlæg, gav Transport i Indtægter af Reklamefilms og ved Udleje af Kiosker og lignende i Foyeren samt Panteret i Inventaret umiddelbart efter Restkøbesummerne paa dette. Dokumentet indeholder endvidere følgende Bestemmelse:

»Paa den anden Side forpligter Melby sig til ikke at ville gøre Misligholdelsesbestemmelsen i Lejekontrakten om Biografen gældende i de første 3 Aar, naar der rettidigt er betalt Leje, svarende til en aarlig Leje af 45.000 Kr. og i de følgende 2 Aar svarende til en aarlig Leje af 50.000 Kr. — de af A. Melby udlagte ovenstaaende Beløb forrentes med den af A. Melby betalte Rente i Banken (Handelsbanken). — — —«

I den følgende Tid førte Sagsøgeren Forhandlinger med forskellige Leverandører om Køb af Inventar, og i Juli 1938 sluttede han Aftale med Odense Stole- og Møbelfabrik om Køb af Stole. Tonefilmsanlægget var forinden købt hos A. E. G., dog saaledes, at den endelige Aftale om Købet var blevet truffet paa Sagsøgtes Kontor mellem Sagsøgte og en Repræsentant for Sælgerfirmaet og Kontrakten underskrevet af Sagsøgte i eget Navn efter telefonisk Aftale med Sagsøgeren.

Da de Udgifter og Udlæg, der kom til at paahvile Sagsøgte ved Projektets Gennemførelse, efterhaanden viste sig væsentlig større end paaregnet, og det derfor blev afgørende for Sagsøgte at opnaa størst mulige Prioritetslaan i Ejendommen, rettede han senere paa Aaret Henvendelse til Sagsøgeren om at indgaa paa en Ordning, hvorefter Sagsøgte skulde være Ejer af Stole og Tonefilmsanlæg, saaledes at dette Inventar kunde pantsættes sammen med den faste Ejendom. Forslaget gik nærmere ud paa, at Sagsøgeren skulde betale Sagsøgte de Beløb, der vilde paahvile ham som Afdrag paa Inventaret samt Renter og Omkostninger, og til Gengæld faa vederlagsfri Brugsret til Inventaret samt et nærmere bestemt Krav paa Udbetaling af dettes Nettoværdi ved Lejemaalets Ophør. Sagsøgeren, der gerne vilde stille sig imødekommende overfor Sagsøgte, men ikke syntes om Ordningen, foreslog, at Sagsøgte

skulde overtage Anskaffelsen af Inventaret, men videresælge det paa Afbetalingsvilkaar til Sagsøgeren, der atter skulde indrømme Sagsøgte Ret til at pantsætte det sammen med den faste Ejendom. Samtidig med disse Forhandlinger indleddedes der paa Sagsøgtes Initiativ Forhandlinger om, at Sagsøgeren for at sikre Opfyldelsen af sine Forpligtelser overfor Sagsøgte skulde forpligte sig til daglig at indbetale Biografteatrets Indtægter i bestemte Forhold paa forskellige Konti i en Bank, saaledes at der over hver af disse Konti kun kunde disponeres til nærmere bestemte Formaal. Under et Møde i Københavns Handelsbanks Amagertorv Afdeling den 21. Oktober 1938 naaedes der under Medvirken af Bankens Kontorchef Anders Møller Enighed om følgende Overenskomst mellem Parterne:

»Mellem undertegnede Direktør Knud Ræssow og Grosserer A. Melby er Dags Dato i Tilslutning til Lejemaalet om Biografteatret i Ejendommen Nørrevold 78—80 og i Anledning af, at Grosserer A. Melby indtræder som Køber af Tonefilmsanlægget og Stolene til Biografteatret indgaaet følgende

O v e r e n s k o m s t.

1. Begge Parter er paa det rene med og enig i, at de paagældende Effekter som undergivet A. Melbys Ejendomsret omfattes af de paa Ejendommen til enhver Tid hvilende Panterettigheder.

2. Ræssow forpligter sig overfor A. Melby til at tilsvare de Udbetalinger, som ifølge de to Købekontrakter paahviler A. Melby, herunder saavel den kontante Udbetaling som senere forfaldende Afdrag, samt Renter og Omkostninger. Beløbene er i Forhold til Ræssow forfaldne til Betaling samtidig med, at de forfalder ifølge Kontrakterne. Ræssow er forpligtet til i det Omfang, det kræves, at medunderskrive Veksler for Restkøbesummerne — — —

3. Brugsretten til de nævnte Effekter tilkommer Ræssow uden særligt Vederlag. Den for Biografteatret aftalte Leje forbliver uforandret.

4. Skulde Lejemaalet ophøre ved Lejerens Død eller ved Bevillingens Bortfald eller af anden Aarsag, har Ræssow — eventuelt hans Bo — Krav paa af Melby at faa udbetalt Stolenes og Tonefilms Anlæggets Vurderingspris med Fradrag af, hvad der paa Opgørelsesdagen maatte restere ifølge Købekontrakterne. — — —

6. Vurderingen foretages med fortsat Drift af Biografteatret for Øje. Kun hvis A. Melby afgiver Erklæring om, at Biografteatret ikke mere vil blive drevet som saadant, lægges almindelig Vurdering til Grund.

7. Til Dækning af det Beløb, der medgaar til kontant Udbetaling ifølge Købekontrakterne samt Startomkostninger for Biografteatret m. m. optager Ræssow i Københavns Handelsbank, Amagertorv Afdeling, et Laan, stort ca. Kr. 23.000.

Til Sikkerhed for dette Laan deponerer Ræssow Kontrakterne med Dansk Reklame Bureau og Toms Fabrikker A/S, ligesom A. Melby paatager sig Selvskyldnerkaution for Laanet.

8. Ræssow forpligter sig til dagligt at indbetale samtlige Biografteatrets Spilleindtægter og andre Indtægter til Københavns Handelsbank, Amagertorv Afdeling.

Banken fordeler dagligt de indgaaede Beløb paa 4 Konti lydende paa Direktør Rassows Navn — — —

10. Efter stedfunden Beregning vil der herefter være at indsætte paa:

Konto I. Konto for Forlystelsesskat.

Skattebeløbet ifølge Opgivelse fra Rassow

Konto II. Konto for Husleje 25 pCt.

Konto III. Konto for Forrentning og Afvikling af Købe-
kontrakter og Banklaan 15 pCt.

De resterende 60 pCt.

indsættes paa

Konto IV, der af Rassow anvendes til Afholdelse af Filmsleje ca. 30 pCt., og almindelige Driftsudgifter, herunder Lønninger, Privatforbrug m. v. samt de Rassow paahvilende Forpligtelser ifølge Huslejekontrak-
tens §§ 8 og 9.

Skulde de paa Konti II og III indsatte Beløb vise sig at være util-
strækkelige, vil de fornødne Beløb være at overføre fra Konto IV — — —

13. Melby er berettiget til overfor Banken at anmelde sekundær
Haandpanteret i de ved Laanet deponerede Kontrakter samt til at erholde
Sikkerhed i de paa Konto II og III indestaaende Beløb.

Rassow er dog til enhver Tid berettiget til mod fornøden Doku-
mentation at disponere over disse Konti til de nævnte Formaal. Paa
Konto IV er Rassow dispositionsberettiget uden Forbehold, jfr. dog
§ 10 næstsidste Stykke.

14. Efter Afslutningen af Biografteatrets Aarsregnskab foretages en
Regulering af de paa Konti II og III indestaaende Beløb og eventuelle
Ændringer i Fordelingsplanen.

Der skal være Enighed om saadanne Ændringer mellem Rassow,
Melby og Banken.«

I Begyndelsen af December 1938 aabnede Teatret, og efter Afslut-
ningen af det første Aarsregnskab for Tiden 7. December 1938—7. De-
cember 1939 sendte Sagsøgeren et Eksemplar af Regnskabet med Status
til Sagsøgte til Gennemsyn. Paa Status var Inventaret opført som Aktiv,
idet Sagsøgeren var af den Opfattelse, at den ved Overenskomsten af
21. Oktober 1938 trufne Ordning ikke havde betaget ham hans Ejendoms-
ret til Inventaret, men kun indført en Ordning, der muliggjorde det
for Sagsøgte at pantsætte Inventaret sammen med Ejendommen, uanset
at Sagsøgeren i Virkeligheden var Ejer af det. I et Brev af 18. Februar
1940 protesterede Sagsøgte imidlertid imod, at Inventaret var opført paa
Status, idet det efter Overenskomsten af 21. Oktober 1938 rettelig tilhørte
ham, og der veksledes derefter nogle Skrivelser mellem Parterne om
Spørgsmaalet, hvori hver fastholdt sit Standpunkt, indtil man enedes om
at stille Spørgsmalets Afgørelse i Bero, indtil Sagsøgeren havde ind-
friet sine Gældsforpligtelser overfor Sagsøgte fra Teatrets Start.

Efter Aflæggelsen af andet Aarsregnskab enedes Parterne om visse
Lempelser i den i Overenskomsten af 21. Oktober 1938 fastsatte Ordning
med Indbetaling af Teatrets Indtægter paa de 4 Konti, hvorom der under
20. Juni—8. Juli 1941 meddeltes Overenskomsten en Paategning. I Paa-
tegningen indeholdes endvidere nogle Tillægsbestemmelser om Afbeta-

lingen af det i Overenskomstens Post 7 nævnte Driftslaan, og Paategningen slutter med følgende Bestemmelse:

»Saasnart dette Banklaan samt det Laan i Amagerbanken, for hvilket Grosserer Melby hæfter som Kautionist, er endelig afviklet, ophører Overenskomsten af 21. Oktober 1938 samt senere Ændringer til denne.«

Efter at Sagsøgeren den 30. December 1941 havde maattet optage yderligere et Laan, stort 30.000 Kr., i Handelsbankens Amagertorv Afdeling med Sagsøgte som Kautionist, blev der samme Dag meddelt Overenskomsten en ny Paategning, hvorved Konto III genoprettedes, saaledes at der paa den skulde indbetales 10 pCt. mod tidligere 15 pCt.

I November Maaned 1942 ansaa Sagsøgeren sig i Stand til at opgøre sit økonomiske Mellemværende med Sagsøgte. Laanet i Amagerbanken blev indfriet, og der resterede herefter af de Laan i Handelsbankens Amagertorv Afdeling, for hvilke Sagsøgte havde kautioneret, kun et Beløb af ialt 29.238 Kr. 92 Øre. Efter at der forgæves havde været rettet Henvendelse til Sagsøgte om at samtykke i, at alle de paa Konti I—IV indestaaende Beløb afskrevs paa denne Restskyld, saaledes at den derefter resterende Del af denne skulde dækkes ved kontant Indbetaling fra Sagsøgeren, deponerede Sagsøgeren den 28. November 1942 et Beløb af 18.240 Kr. 95 Øre i Banken, hvilket Beløb i Forbindelse med det paa Konto III indestaaende Beløb 10.997 Kr. 97 Øre var tilstrækkeligt til Dækning af ovennævnte Restskyld. Om Deponeringen underrettede Sagsøgeren samme Dag Sagsøgtes Sagfører, Højesteretssagfører Leif Gamborg, men forinden Sagsøgte havde taget Stilling til, om han herefter vilde meddele det overfor Banken i Medfør af Post 14 i Overenskomsten af 21. Oktober 1938 fornødne Samtykke til, at hele det paa Konto III indestaaende Beløb nu anvendtes til Afskrivning paa Restskylden, tilskrev Landsretssagfører Ohrt under 1. December 1942 Højesteretssagfører Gamborg saaledes:

»Desværre har jeg gjort mig skyldig i en meget beklagelig Fejl i ovennævnte Sag nemlig følgende:

Ved min Skrivelse til Dem af 28. November meddelte jeg, at der paa min Mandants Foranledning var deponeret 18.240,95 Kr. til Frigørelse af Grosserer Melbys Kautionsforpligtelser overfor min Mandant.

Det har imidlertid vist sig, at der rettelig kun burde have været deponeret ca. 5000 Kr., idet der foreligger Overenskomst mellem Parterne om, at min Mandant forpligter sig til at betale $\frac{2}{3}$ af Udgifterne ved Betaling af Erstatningen til de tidligere Lejere i Ejendommen Nørrevold 78—80. Denne Andel skulde udredes ved en Forhøjelse af den aftalte Leje i de første 3 Aar med 10.000,— Kr. aarlig og derefter med 5000 Kr. aarlig de næste 2 Aar.

Min Mandants Andel i Udgifterne til Erstatningerne har formentlig andraget ca. 22.000,— Kr.

Der er imidlertid indbetalt i »Mer«leje i den forløbne Tid ca. 35.000 Kr. Differencen ca. 13.000 Kr. skulde anvendes til Afskrivning paa Inventar m. m. — — —«

Da Sagsøgte ikke kunde anerkende Berettigelsen af dette Standpunkt, lykkedes det ikke Sagsøgeren paa dette Tidspunkt at faa indfriet Restskylden paa den paatænkte Maade, og de ham ifølge Overens-

komsten af 21. Oktober 1938 paahvilende Indbetalingsforpligtelser ophævet. Først efter at Stævning i nærværende Sag er udtaget den 19. Marts 1943, er der efter Aftale mellem Parterne den 15. Juni 1943 sket Indfrielse af Røstskylden ved Hjælp af et af Sagsøgeren optaget Laan og derefter Frigørelse af de paagældende Konti i Banken.

Det i ovennævnte Skrivelse af 1. December 1942 omhandlede Beløb af den forhøjede Leje, som herefter efter Sagsøgerens Mening skulde tilkomme ham som overstigende den Del af den forhøjede Leje, der er medgaaet til Dækning af de to Tredjedele af Erstatningen til Lejerne i den tidligere Bygning, er af Sagsøgeren nærmere udregnet til 14.333 Kr. 35 Øre, og dette Beløb har Sagsøgeren i Marts 1943 tilbageholdt ved Betalingen af Procentualleje til Sagsøgte for Aaret 1942 og i Stedet deponeret i Privatbankens Nørre Afdeling, indtil det ved Retssag er afgjort, hvem af Parterne der har Ret til Beløbet.

Ved Stævning af 16. Marts 1943 har Sagsøgeren nu nedlagt Paa-stand paa, at Sagsøgte dømmes til at anerkende Sagsøgerens Ejendomsret til det i Biografsalen i Sagsøgtes Ejendom værende Inventar, inklusive Tonefilms- og Neonanlæg,

at frigøre disse Effekter for samtlige de dem paahvilende Hæftelser, at anerkende, at Rentemellemværendet med Københavns Handelsbanks Amagertorv Afdeling vedrørende forannævnte Konti I—III opgøres pr. 28. November 1942, samt

at anerkende Sagsøgerens Berettigelse til at hæve det nævnte af ham i Privatbankens Nørre Afdeling deponerede Beløb, stort 14.333 Kr. 35 Øre.

Sagsøgte har paastaaet sig frifundet.

Til Begrundelse for sine Paastande har Sagsøgeren nærmere anført følgende:

Som det fremgaar af det den 28. Oktober 1937 underskrevne Udkast til Huslejekontrakt og den endelige Kontrakt af 12. Januar 1938, skulde Sagsøgeren selv anskaffe Stole og Tonefilmsanlæg, og den Omstændighed — som man allerede da var klar over vilde indtræffe, jfr. Kontraktens § 2, Stk. 2 — at det blev Sagsøgte, der maatte financiere Sagsøgerens Køb heraf, gjorde ingen Forandring med Hensyn til Ejerforholdet. Det var da ogsaa i Sagsøgerens Navn, at Kontrakten om Købet af Stolene blev indgaaet. At Sagsøgte underskrev Kontrakten om Købet af Tonefilmsanlægget, skyldtes tilfældige Omstændigheder og skete øvrigt som anført i Henhold til Bemyndigelse fra Sagsøgeren. Den Ordning, der skete med Hensyn til Ejerforholdet ved Kontrakten af 21. Oktober 1938, tilsigtede ikke en reel Overførelse af Ejendomsretten over Inventaret til Sagsøgte, men kun at legitimere denne til at pantsætte Inventaret under et med Ejendommen, hvilket ogsaa fremgaar af Kontraktens Formulering, navnlig i Indledningen og i § 1, og af dens reelle Indhold, jfr. særlig Bestemmelsen om, at Sagsøgeren skal tilsvare Afdrag m. v., og at det ligeledes var Sagsøgeren, der skulde optage det Banklaan, der var fornødent til Dækning af de kontante Udbetalinger ifølge Købekontrakterne. Den Sagsøgeren ved § 4 tillagte Ret til kun at faa udbetalt Inventarets Nettoværdi har alene den Situation for Øje, at Lejemaalet ophører, medens Sagsøgeren endnu staar i Skyldforhold til Sagsøgte. Det var en Forudsætning, at Sagsøgte, naar Sagsøgeren havde indiriet alle sine

Forpligtelser overfor Sagsøgte, paa sin Side ved en Omprioritering skulde frigøre Inventaret for de paa dette hvilende Pantehæftelser, hvilket flere Gange er stillet i Udsigt baade af Sagsøgte og hans Fuldmægtig K. V. Bruun. At Sagsøgeren efter Indfrielsen af sine Forpligtelser atter skulde have den uindskrænkede Ejendomsret over Inventaret fremgaar endvidere af Paategningen af 20. Juni—8. Juli 1941, hvorefter hele Overenskomsten af 21. Oktober 1938, altsaa ogsaa Bestemmelsen om Sagsøgtes Ejendomsret til Inventaret, skal ophøre, naar Sagsøgtes Kautionsforpligtelser er bragt til Ophør. Da dette nu er Tilfældet, maa Sagsøgte være pligtig ikke blot at anerkende Sagsøgerens Ejendomsret til Inventaret, men ogsaa at frigøre dette for Hæftelsen for de paa den faste Ejendom hvilende Panterettigheder.

Forsaavidt angaar Paastanden om, at Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at Rentemellemværendet med Banken opgøres pr. 28. November 1942, har Sagsøgeren nærmere henvist til, at der i Tiden fra 28. November 1942, da Sagsøgeren deponerede det Beløb, der i Forbindelse med det indestaaende paa Konto III var tilstrækkeligt til Indfrielse af Restskylden til Banken, og indtil Indfrielsen faktisk skete den 15. Juni 1943, er debiteret Sagsøgeren Renter og Provision af Banklaanet med 1404 Kr. 23 Øre. Da denne Udgift er paaført Sagsøgeren alene ved Sagsøgtes uberettigede Nægtelse af at medvirke til, at Banklaanet bragtes ud af Verden den 28. November 1942 ved Hjælp af det paa Konto III indestaaende Beløb i Forbindelse med det af Sagsøgeren samme Dag deponerede Beløb, maa han være pligtig at tilsvare Sagsøgeren det nævnte Rente- og Provisionsbeløb ved, at Rentemellemværendet opgøres som paastaet.

Endelig har Sagsøgeren med Hensyn til Paastanden om, at han kendes berettiget til det deponerede Beløb paa 14.333 Kr. 35 Øre, henvist til det i hans ovenfor citerede Brev af 1. December 1942 anførte. At det har været Meningen at ordne Forholdet vedrørende Lejererstatningerne som i dette Brev anført, fremgaar af, at Sagsøgte den 12. Januar 1938 underskrev Lejekontrakt affattet paa Grundlag af det i Sagsøgerens Brev af 10. samme Maaned indeholdte detaljerede Forslag uden at tage Forbehold overfor dettes Principper med Hensyn til Lejererstatninger, Afdrag paa Sagsøgtes Udlæg og den modsvarende Huslejeforhøjelse. At det ikke var Meningen, at Forhøjelsen af Lejen i de første 5 Aar skulde være en almindelig Lejeforhøjelse, fremgaar da ogsaa af Bemærkningen i Dokumentet af 25. Januar 1938 om, at Udeblivelse med Beløb, efter at de oprindeligt aftalte Lejesummer var betalt, ikke skulde medføre Misligholdelsesvirkninger. Med Hensyn til Erklæringen af 18. Oktober 1937 vedrørende Sagsøgerens Forpligtelse til at godtgøre Sagsøgte »eventuelle Erstatninger til Lejere« har Sagsøgeren anført, at denne Erklæring netop ikke taler om »de fulde Erstatninger« eller »samtlige Lejere«, og at der derfor ikke i denne Erklæring kan indlægges, at han skulde have forpligtet sig til at betale mere end $\frac{2}{3}$ af Erstatningerne. Dette har da ogsaa været Sagsøgtes egen Opfattelse, hvilket utvetydigt fremgaar af en Skrivelse af 15. Februar 1938 fra Sagsøgte til Justitsministeriet vedrørende dettes Godkendelse af Lejekontrakten vedrørende Biograflokalerne, hvori Sagsøgte blandt andet udtaler:

»Efter den oprindelige Kontrakt var Minimallejen 45.000 Kr. Da Rassow imidlertid er indgaaet paa at refundere mig to Tredjedele af Erstatningerne til Lejerne i de nuværende to Ejendomme, og tillige afvikle en Del af sin Gæld til mig fra Dagmar-teater-Perioden, har vi ordnet det saadan, at Lejen sættes til 55.000 Kr. (hvoraf 45.000 Kr. er ren Leje og 10.000 Kr. Afdrag paa hans Gæld til mig). I et særskilt Dokument, der er forelagt for Ministeriet, er jeg dog indgaaet paa ikke at gøre Kontraktens Misligholdelsesbestemmelser gældende, naar blot Lejen betales maanedsviis i Forhold til de 45.000 Kr.«

Sagsøgte har med Hensyn til Ejerforholdet vedrørende Inventaret gjort gældende, at det er uberettiget at fortolke Overenskomsten af 21. Oktober 1938 som blot givende Sagsøgte en Pantsætningslegitimation. Overenskomsten er Udtryk for de Ændringer i Forholdet med Hensyn til Inventaret, som Sagsøgte fandt paakrævet, efter at det havde vist sig, at Sagsøgeren ikke selv magtede Anskaffelsen af dette, og Sagsøgte saaledes maatte udnytte sin Kredit for at tilvejebringe Midlerne hertil.

Overenskomsten er da ogsaa fuldtud rimelig overfor Sagsøgeren, der paa den ene Side maa dække Sagsøgtens Udlæg til Anskaffelsesudgifterne, men paa den anden Side faar vederlagsfri Brugsret til Inventaret og Krav paa Udbetaling af et Beløb svarende til dets Nettoværdi ved Lejemaalets Ophør, men derimod ikke nogen Ret til Inventaret i sig selv. Sagsøgte har bestridt, at det skulde have været Meningen, at han kun skulde staa som Ejer, indtil Sagsøgerens Skyldforhold til ham var bragt ud af Verden, og at han paa noget Tidspunkt skulde have lovet Sagsøgeren senere ved en Omprioritering at befri Inventaret for Pantehæftelserne. Slutbemærkningen i Paategningen af 20. Juni—8. Juli 1941 paa Overenskomsten om dennes Bortfald, naar Sagsøgtens Kautionsforpligtelser er bragt til Ophør, maa naturligt forstaaes som alene vedrørende Bestemmelserne i Overenskomstens Post 7—14 om den daglige Indbetaling af Teatrets Indtægter paa de fire Konti, men kan ikke vedrøre Ejendomsforholdet, hvorom Aftale maa være truffet definitivt. Aftalen kan ej heller være ugyldig som indgaaet pro forma, den har fra begge Sider været ment som en Realitet, hvilket blandt andet fremgaar af, at Sagsøgte straks efter Modtagelsen af første Aarsregnskab fra Sagsøgeren reagerede overfor, at Inventaret paa dette figurerede som tilhørende Sagsøgeren.

Med Hensyn til Paastanden om Opgørelse af Rentemellemværendet med Banken pr. 28. November 1942 har Sagsøgte gjort gældende, at han ikke har været pligtig at samtykke i, at noget af det paa de tre bundne Konti indestaaende Beløb anvendtes til Nedbringelse af Sagsøgerens Skyld til Banken. Ordningen med disse Konti blev truffet for at sikre Sagsøgte, der havde bundet sig til meget betydelige Forpligtelser i Sagsøgerens Interesse, at Sagsøgerens økonomiske Forhold, der ved Teatrets Start var meget svage, konsolideredes mest muligt, og det var da en Selvfølge, at han ikke var pligtig til at gaa med til Ophævelse af eller Lempelse i Konti-Ordningen, førend Sagsøgeren ved Siden af de paa de bundne Konti indestaaende Beløb havde indtjent tilstrækkelige Midler til alene med disse at indfri sine Forpligtelser overfor Banken. Men i alt Fald maatte Sagsøgtens eventuelle Pligt til at bringe Forholdet ud af

Verden paa den af Sagsøgeren den 28. November 1942 foreslaaede Maade ophøre, da Sagsøgte i sit Brev af 1. December samme Aar delvis annullerede sin Deponering og krævede, at Sagsøgte skulde udrede ca. 13.000 Kr. af det til Indfrielsen fornødne Beløb af den indbetalte Husleje.

Med Hensyn til til Kravet herom og den herpaa støttede Paastand med Hensyn til det deponerede Beløb af 14.333 Kr. 35 Øre har Sagsøgte endelig anført, at der straks blev truffet Aftale om, at Sagsøgeren skulde betale samtlige de Erstatninger, der blev Tale om at udrede til de gamle Lejere, saaledes som det ogsaa utvetydigt fremgaar af Erklæringen af 18. Oktober 1937. Sagsøgeren har ganske vist senere rejst Spørgsmaal om en Fordeling af Udgiften mellem Parterne i Forholdet $\frac{2}{3}$ — $\frac{1}{3}$, men Sagsøgte er aldrig gaaet ind herpaa. Ved Forhandlingerne den 12. Januar 1938 forud for Oprettelsen af den endelige Lejekontrakt, paa hvilket Tidspunkt der forelaa ret nøjagtige Oplysninger om Størrelsen af den Lejerne tilkommende Erstatning, tog Sagsøgte bestemt Afstand fra det i Sagsøgtes Skrivelse af 10. samme Maaned indeholdte Forslag. Den endelige Aftale blev, at Sagsøgte paatog sig paa egen Haand at udrede Lejererstatningerne imod, at Sagsøgeren indgik paa at yde den aftalte højere Husleje i de første 5 Aar, uden at der senere skulde ske nogen Opgørelse i den Anledning mellem Parterne, og Lejekontraktens Ord er nøje stemmende med denne Aftale. Den af Sagsøgeren paaberaabte Udtalelse i Sagsøgtes Skrivelse af 15. Februar 1938 til Justitsministeriet tilsigter kun at fastslaa det rent faktiske Forhold, at Sagsøgte ved Lejeforhøjelsen — ialt 40.000 Kr. i de 5 Aar — kun fik Dækning for ca. $\frac{2}{3}$ af de samlede direkte og indirekte Erstatninger til de tidligere Lejere samt af Omkostningerne ved Erstatningssagernes Afgørelse, ialt ca. 60.000 Kr. Sagsøgeren har ej heller paa noget Tidspunkt førend under nærværende Sag overfor Sagsøgte gjort gældende eller blot hentydet til, at han skulde have noget Krav paa Sagsøgte som Følge af, at Lejeforhøjelsen oversteg den Del af Udgifterne til Lejererstatninger, som Sagsøgeren efter sin Mening skulde bære.

Parterne har afgivet Forklaring for Retten og har herunder forklaret i Overensstemmelse med det til Begrundelse for deres Paastand anførte. Særlig med Hensyn til Oprettelsen af den endelige Lejekontrakt af 12. Januar 1938 har Sagsøgeren forklaret, at han betragtede sit Brev af 10. Januar 1938 til Sagsøgte som en Bekræftelse af Aftale truffet under Telefonsamtale Dagen før, og at han, da han den 10. eller 11. samme Maaned bad Landsretssagfører Ohrt udfærdige den Kontrakt, som blev underskrevet paa Mødet den 12. Januar 1938, regnede med, at den skulde dække den i Brevet af 10. Januar 1938 omhandlede Ordning af Mellemværendet. Han fandt det dog uforholdsmæssigt i Lejekontrakten at optage de nærmere Regler om Anvendelsen af den forhøjede Leje og sagde blot til Landsretssagfører Ohrt, at han havde en Aftale med Sagsøgte herom, som Landsretssagføreren ikke behøvede at interessere sig for.

Bankdirektør Johannes Filskov og Kontorchef Anders Møller ved Handelsbankens Amagertorv Afdeling har som Vidner overensstemmende forklaret, at Overenskomsten af 21. Oktober 1938 blev oprettet i Banken, efter at Parterne havde henvendt sig der med Anmodning om at være dem behjælpelig med at etablere en Ordning med Hensyn til Inventaret

og Biografteatrets Indtægter, som kunde tilfredsstille begge Parter. Man havde ikke Indtrykket af, at det alene var Sagsøgtes Ønske om at faa inddraget Inventaret under Ejendommens Pantsætning, der motiverede Kontraktens Oprettelse. Sagsøgte var ogsaa interesseret i at sikre sig, at Sagsøgeren ikke havde fri Raadighed over alle Teatrets Indtægter. Bestemmelsen i Paategningen af 20. Juni—8. Juli 1941 om Overenskomstens senere Bortfald havde efter Vidnernes Mening kun Hensyn til Forskrifterne om Opretholdelsen af de fire Konti; om Sagsøgtes Ejendomsret til Inventaret havde Vidnet Filskov den Opfattelse, at den i alt Fald skulde bestaa, saalænge det var pantsat sammen med Ejendommen, medens Vidnet Møller har anset Bestemmelsen herom for en endelig Overdragelse af Ejendomsretten, allerede under Hensyn til, at Pantsætningen, der jo blandt andet omfattede Kreditforeningslaan, vilde bestaa i en meget lang Aarrække.

Sagsøgerens Broder, Murermester Christian Rassow, har som Vidne forklaret, at han overværede Mødet den 18. Oktober 1937 om Købet af Ejendommen, og at Sagsøgeren og Fuldmægtig Bruun herunder forhandlede om, i hvilket Forhold Sagsøgeren og Sagsøgte skulde bære de eventuelle Erstatninger til de tidligere Lejere. Forhandlingerne endte efter Vidnets Erindring med, at man blev enig om, at hver Part skulde bære Halvdelen. Fuldmægtig Bruun gik ind i et tilstødende Værelse og telefonerede til Sagsøgte og udtalte, da han lidt efter kom tilbage: »Nu er det i Orden«.

Sagsøgerens Søn, Inspektør Helge Rassow, har som Vidne forklaret, at han opholdt sig i Lokalet foran sin Faders Kontor, da Sagsøgte formentlig en Dag i Sommeren 1939 kom paa Besøg. Da Sagsøgte aabnede Døren fra Sagsøgerens Kontor for at gaa, hørte Vidnet ham sige: »Det kan Du nok forstaa, Knud, at naar Du har betalt Stolene og $\frac{2}{3}$ af Erstatningen til Lejerne, laver vi en Omprioritering.«

Sagsøgtes Fuldmægtig, cand. polit. Knud Valdemar Bruun, har som Vidne forklaret, at Sagsøgeren paa Mødet den 18. Oktober 1937, da Sælgeren af Ejendommen havde nægtet at betale de eventuelle Erstatninger til de tidligere Lejere, efter en kortere Diskussion lovede at tage disse paa sin Kappe, uden at der var Tale om, at Sagsøgeren og Sagsøgte skulde dele Beløbet. Opringningen til Sagsøgte drejede sig ikke specielt om dette Forhold, men skete for at faa dennes Godkendelse paa Handlen i det hele. Sagsøgte paalagde dog Vidnet at faa en Bekræftelse af, at Sagsøgeren betalte Erstatningerne til Lejerne, og derfor foranledigede Vidnet, at Sagsøgeren underskrev Erklæringen af 18. Oktober 1937, som Vidnet har skrevet, Først i Løbet af de følgende Maaneder, da det viste sig, at disse Erstatninger var blevet væsentlig større end oprindelig antaget, opstod Spørgsmaalet om en Fordeling mellem Parterne, men Sagsøgte er, saavidt Vidnet bekendt, aldrig gaaet ind derpaa. Vidnet overværede ogsaa Mødet mellem Parterne den 12. Januar 1938, da Lejekontrakten blev underskrevet. Sagsøgeren foreviste paa dette Møde sin Skrivelse af 10. samme Maaned, som Sagsøgte gennemgik, idet han »sablede den ned« Punkt for Punkt og blandt andet gjorde Rede for, at Erstatningerne vilde blive langt større, end det af Sagsøgeren i Skrivelserne anslaaede Beløb af ca. 22.000 Kr., hvorfor Sagsøgte ikke kunde gaa

med til den i Skrivelsen foreslaaede Ordning, men derimod vilde være villig til selv at overtage Betalingen af Lejererstatningerne mod den foreslaaede Huslejeforhøjelse. Sagsøgeren gik ind herpaa, idet han bemærkede: »Saa har jeg for en Gangs Skyld været large overfor dig.«

Det maa vel antages, at det har været Hensynet til at skabe Mulighed for Inventarets Inddragelse under Pantsætningen af den faste Ejendom, der har givet Stødet til, at Spørgsmaalet om en Ændring i det oprindelig forudsatte Forhold, hvorefter Sagsøgeren skulde være Ejer af Inventaret, er kommet paa Tale mellem Parterne, men Retten kan ikke anse det for godtgjort, at den i Overenskomsten af 21. Oktober 1938 trufne Ændring af den tidligere Aftale vedrørende dette Forhold ikke skal forstaas efter sin Ordlyd som hjemlende en Overførelse af Ejendomsretten til Sagsøgte, men kun som indeholdende en Pantsætningslegitimation. Den i Paategningen af 20. Juni—8. Juli 1941 indeholdte Bestemmelse om Overenskomstens Bortfald ved Ophøret af Sagsøgtes Kautionsforpligtelser maa naturligt forstaas som kun havende Hensyn til Kontoordningen og kan saaledes ej heller medføre nogen Forpligtelse for Sagsøgte til nu at tilbageføre Ejendomsretten til Inventaret til Sagsøgeren og at frigøre det for Pantehæftelserne. Det kan ej heller anses godtgjort, at Sagsøgte ved nogen anden Lejlighed har givet Sagsøgeren noget bindende Tilsagn om Frigørelse af Inventaret for Pantehæftelserne ved en Omprioritering.

Uanset dernæst, om Sagsøgte maatte have været pligtig at godkende, at hele det den 28. November 1942 paa Konto III indestaaende Beløb anvendtes til Nedbringelse af de af Sagsøgeren i Handelsbanken optagne Laan, for hvilke Sagsøgte kautionerede, naar Restskylden samtidig indbetaltes kontant af Sagsøgeren, maa der gives Sagsøgte Medhold i, at Sagsøgeren efter sit Brev af 1. December 1942, hvori han stillede Krav om, at ca. 13.000 Kr. af det Beløb, der vilde medgaa til Laanenes Indfrielse, skulde udredes af Sagsøgte, selv maa bære Ansvaret for, at Indfrielsen af Laanene ikke fandt Sted paa dette Tidspunkt, og følgelig ikke kan stille Krav om, at Sagsøgte skal bære Udgiften til Renter og Provision af Laanene efter dette Tidspunkt.

Hvad endelig angaar Sagsøgerens Paastand om at blive kendt berettiget til det deponerede Beløb paa 14.333 Kr. 35 Øre, bemærkes, at der ikke mod Sagsøgtes Benægtelse findes sikre Holdepunkter for at antage, at den ved Kontrakten af 12. Januar 1938 trufne Aftale om Forhøjelse af den tidligere bestemte Leje i de første fem Aar ikke skulde betragtes som en endelig Aftale om Sagsøgerens Betalingsforpligtelse, der var begrundet ved, at Sagsøgte overtog Betalingen af Erstatningerne til de tidligere Lejere. Sagsøgeren kan herefter ikke nu forlange Afregning med Hensyn til Lejererstatningerne og en eventuel overskydende Del af det forhøjede Lejebeløb tilbagebetalt.

Sagsøgte vil herefter i det hele være at frifinde.

Sagens Omkostninger betaler Sagsøgeren til Sagsøgte med 1200 Kr.

Nr. 141/1944. **Kirstine Nielsine Andersen Grøn**

p a a k æ r e r

Østre Landsrets Kendelse af 26. Maj 1944.

Den paakærede Kendelse, der er afsagt af Landsrettens V Afdeling, er saalydende:

Da Sindssvaghed er Umyndiggørelsesgrunden, og da Andragendet ikke er anbefalet som i Retsplejelovens § 466, Stk. 1, 2. Pkt., ommeldt, idet tilmed Sct. Hans Hospital ved Roskilde, Overlægen ved Kvindehospital, den 16. Marts 1944 har udtalt, at Hospitalet ikke for Tiden kan anbefale, at Umyndiggørelsen hæves,

b e s t e m m e s:

Der kan ikke tages Hensyn til det fremsatte Andragende om Op-hævelse af Umyndiggørelsen.

Højesterets Kæremaalsudvalgs Kendelse.

Den paakærede Kendelse er afsagt af Østre Landsret.
I Paakendelsen har tre Dommere deltaget.
I Henhold til de i Kendelsen anførte Grunde

b e s t e m m e s:

Landsrettens Kendelse bør ved Magt at
s t a n d e.

T i r s d a g d e n 27. J u n i.

Nr. 319/1943. **Pens. Branddirektør L. Eriksen Noer (Selv)**

m o d

Landsretssagfører **H. R. Brøcker** (Ingen).

(Ærefornærmelser).

(Sagen behandlet skriftligt).

Vestre Landsrets Dom af 18 November 1943 (V Afd.): De ovennævnte for Sagsøgeren, Landsretssagfører H. R. Brøcker, ærefornærmende Sigtelser kendes ubeføjede. Sagsøgte, fhv. Branddirektør L. Eriksen Noer, bør til Statskassen udrede 40 Dagbøder, hver paa 12 Kr., med en Forvandlingsstraf af Hæfte i 40 Dage. Sagsøgte bør iøvrigt for Sagsøgerens Tiltale i denne Sag fri at være. Det af Sagsøgte fremsatte Modsøgemaal afvises. I Sagsomkostninger betaler Sagsøgte til Sagsøgeren 200 Kr., der udredes inden 15 Dage.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Vestre Landsret.
I Paadømmelsen har syv Dommere deltaget.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde vil den være at stadfæste.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.
De idømte Sagsomkostninger at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Af sigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Den 16. Februar 1939 blev Revisor Viggo E. Noer, Skive, der i November 1936 havde faaet Ansættelse som Bogholder hos Sagsøgeren, Landsretssagfører H. R. Brøcker, Skive, af denne bortvist, efter at Noer havde meddelt ham, at han ud over den ham tilkommende faste Gage havde hævet ca. 4000 Kr. af Sagførerforretningens Kasse. Ved en derefter foretaget Revision blev Revisor Noers Tilsvær opgjort til 4579 Kr. 52 Øre, og Sagsøgeren indgav derefter til Politiet Anmeldelse om, at Noer havde gjort sig skyldig i Underslæb. Vedkommende Statsadvokatur fandt ikke Anledning til at lade foretage videre i Sagen, men i Skrivelse af 2. September 1939 bestemte Rigsadvokaten, at der skulde indledes Forundersøgelse. Begæringen herom blev imidlertid ved Vestre Landsrets Kendelse af 2. December 1939 afvist i Medfør af Retsplejelovens § 826.

Sagsøgeren havde desuden sagsøgt Revisor Noer til Betaling af fornævnte Beløb, 4579 Kr. 52 Øre, med Fradrag af et Noer tilkommende Beløb af 438 Kr. 33 Øre, altsaa til Rest 4141 Kr. 19 Øre, og dette Beløb tilkendtes Sagsøgeren ved Vestre Landsrets Dom af 13. Marts 1940, medens han samtidig frifandtes for et af Revisor Noer fremsat Modkrav paa 28.299 Kr. 81 Øre. Denne Dom stadfæstedes ved Højesterets Dom af 9. Juni 1942.

I Maj 1939 fremkom der i Dagbladet »Skive Venstreblad« en Række Avisartikler, underskrevet af Sagsøgte, fhv. Branddirektør L. Eriksen Noer, Skive, der er Revisor Noers Fader, og hvori var indeholdt Angreb paa Sagsøgeren. Angrebene blev uddybet i en af Sagsøgte underskrevet Artikel i Dagbladet »Jyllandsposten« for den 20. Oktober 1939, hvori Sagsøgeren blev beskyldt for ulovlig at have frataget Revisor Noer Værdipapirer, private Breve m. m., at have forsøgt Pengeafpresning overfor Sagsøgte, samt for til Aktieselskabsregistret at have indgivet urigtige Indberetninger.

Sagsøgeren anlagde derefter i Oktober 1939 ved Vestre Landsret Injuriesag mod Sagsøgte. Forinden denne Sag var kommet til Afgørelse, anlagde Sagsøgeren i Januar 1940 ved Skive Købstads Ret Sag mod Revisor Noer til Betaling af Anpart i Underskudet vedrørende en af Sagsøgeren, Revisor Noer og en Tredjemand drevet Forretning, »Skive Kiosken«. Under Sagens Gang udvidede Sagsøgeren Paastanden til ogsaa at omfatte et Huslejekrav, saaledes at han ialt paastod sig tilkendt 818 Kr. 75 Øre, medens Noer fremsatte Krav om en Erstatning af 1475 Kr. Ved nævnte Rets Dom af 6. Maj s. A. blev Sagsøgerens Krav ikke i sit fulde Omfang taget til Følge, men denne Dom, der af Revisor Noer blev indanket for Vestre Landsret, blev ved Landsrettens Dom af

11. Juli 1940 ændret saaledes, at Sagsøgerens Paastand i det hele toges til Følge, medens Noers Krav blev forkastet.

Sagsøgte, der under fornævnte Ankesag havde givet Møde som befuldmægtiget for Revisor Noer, og som var af den Formening, at Sagsøgeren under Sagens Behandling havde afgivet falske og usandfærdige Forklaringer og havde fremlagt et falsk Bevis, førte i den Anledning Korrespondance med Præsidenten for Vestre Landsret. Han foretog endvidere en kriminel Anmeldelse og, da Sagen blev afvist, en Henvendelse til Rigsadvokaten, der imidlertid paa ny afviste Sagen. Efter at derhos saavel Andragende om Tilladelse til Anke af fornævnte civile Sag til Højesteret som en Indbringelse for den særlige Klageret var blevet afslaaet, fremkom der en den 31. December 1940 dateret, af Revisor Noer underskrevet Henvendelse, stilet til samtlige Medlemmer af Danmarks Regering og Rigsdag, i hvilken Sagsøgte Korrespondance med Præsidenten for Vestre Landsret og hans Henvendelse til Rigsadvokaten var aftrykt.

Et Eksemplar af denne Henvendelse blev af Sagsøgte fremlagt under den af Sagsøgeren mod ham anlagte Injuriesag. Denne blev afgjort ved Vestre Landsrets Dom af 27. Juli 1942, ved hvilken Sagsøgte idømtes 30 Dagbøder, hver paa 12 Kr., tilpligtedes at betale i Erstatning til Sagsøgeren 3000 Kr. samt udrede 200 Kr. til Bestridelse af Dommens Kundgørelse i offentlige Tidender; de fornævnte Sigtelser, der alle ansaas for ærefornærmende, kendtes ubeføjede, og Sagsøgte paalagdes i Sagsomkostninger at betale 200 Kr.

I August 1942 anlagde Revisor Noer, der ikke havde opfyldt fornævnte Vestre Landsrets Dom af 11. Juli 1940, idet hans Bo efter Begæring af Sagsøgte som Kreditor var blevet taget under Konkursbehandling, Erstatningssag mod Sagsøgeren til Betaling af 10.000 Kr. Til Begrundelse herfor anførte Noer, at fornævnte Landsretsdom af 11. Juli 1940 var erhvervet paa et urigtigt Grundlag og havde fremkaldt Konkursen og derved paaført ham Tab. Ved Landsrettens Dom af 17. Oktober 1942 blev Sagen afvist, idet en Bedømmelse af Søgsmålsgrundene ikke fandtes at kunne foretages uden at komme ind paa en Vurdering af de Forhold, der havde fundet deres Afgørelse ved Landsrettens Dom af 11. Juli 1940.

Den 2. December 1942 sluttede Skifteretten i Skive Købstad Behandlingen af Revisor Noers Konkursbo. Sagsøgte paaankede denne Afgørelse til Landsretten, idet han bl. a. paastod Boet dømt til at afvise det af Sagsøgeren heri anmeldte Krav efter Vestre Landsrets Dom af 11. Juli 1940, i hvilken Henseende han anførte, at denne Dom var erhvervet paa Grundlag af falske Partsforklaringer fra Sagsøgeren og af denne fremlagte falske Bevisligheder.

Ved Vestre Landsrets Dom af 1. Maj 1943 toges de fornævnte Paastande ikke til Følge, bl. a. fordi der ikke fandtes at foreligge noget som helst Holdepunkt for, at Landsretsdommen var afsagt paa et urigtigt Grundlag. Skifterettens Afgørelse stadfæstedes, hvorhos Sagsøgte tilpligtedes i Sagsomkostninger til Konkursboet at udrede 150 Kr.

I Skrivelse af 7. Maj 1943, ved hvilken Sagsøgte i Check fremsendte dette Omkostningsbeløb til Landsretssagfører Lakjer, Skive, der som

Konkursboets Kurator havde givet Møde under Proceduren, anførte Sagsøgte, at det er »et herligt Retssystem, hvor juridiske Kollegaer kan sidde og dække hinanden for grove Lovovertrædelser«. I en paafølgende Skrivelse til Lakjer af 8. s. M. fremsendte han i Tilslutning hertil et Eksemplar af fornævnte Henvendelse til Regering og Rigsdag.

Under Anbringende af, at Sagsøgte er ansvarlig for Cirkulærets Indhold, der er ærefornærmende for Sagsøgeren, har denne i nærværende ved Stævning af 4. Juni 1943 anlagte Sag nedlagt følgende Paastande:

Sagsøgte idømmes Straf efter Straffelovens § 268, subs. § 267, og dømmes til at betale Sagsøgeren en Erstatning paa 3000 Kr., subs. et af Retten skønsmæssigt ansat Beløb, med Renter 5 pCt. p. a. fra 4. Juni 1943, til Betaling sker.

Sagsøgte tilpligtes i H. t. Straffelovens § 273, 2. Stk., at udrede en af Retten fastsat Sum til Bestridelse af Omkostningerne ved Kundgørelse af Domsslutningen.

I H. t. Straffelovens § 273, 1. Stk., optages i Domsslutningen Bemærkning om, at de ærefornærmende Sigtelser er ubeføjede.

De ærefornærmende Sigtelser er efter Sagsøgerens Anbringende følgende:

a) »Herr Brøcker tiltvang sig — — — Herredømmet over bemeldte Varelager, som han ene realiserede uden nogen Kontrol.«

b) »Herr Brøcker har altsaa — — — afgivet en dundrende usandfærdig Forklaring.«

c) »Altsaa en ny fræk og usandfærdig Forklaring i Retten og tilmed den Dristighed at fremlægge et falskt Bevis for Paastanden.«

d) »Afgivet falsk Forklaring i Sagen.«

e) »Er der nogen speciel Lov eller Tilladelse for Jurister til at afgive falsk Forklaring i Retten? eller til at fremlægge falskt Bevis i en Retssag? som Herr Brøcker har gjort i bemeldte Retssag, og som Dommerne og Anklagemyndigheden dækkede ham for?«

f) »Herr Brøckers falske Forklaringer er endog af meget grov Art — — — det under Landsretssagen af Herr Brøcker fremlagte falske Bevis — — —«

g) »Da Herr Brøcker i Sagen fremlagde falskt Bevis.«

h) »— — — juridiske Kolleger kan sidde og dække hinanden for grove Lovovertrædelser.«

i) »— — — hvorledes Juristerne dækker hinanden — — —«

Sagsøgte har paastaaet sig frifundet og har paa sin Side paastaaet Sagsøgeren tilpligtet at udrede en Erstatning paa Kr. 4000,00 for Offentliggørelse af Vestre Landsrets Dom af 27. Juli 1942 og for uberettiget udbetalt Erstatning til Sagsøgeren i Henhold til samme Dom samt for Tab og Omkostninger ved Vestre Landsrets Dom af 11. Juli 1940 vedrørende Kiosken og ved Sagen mod Skifteretten i Skive Købstad m. v., paadømt af Landsretten den 1. Maj 1943, samt fornævnte Sag paadømt den 27. Juli 1942.

Han har derhos paastaaet Sagsøgeren tiltalt og dømt efter Straffelovens § 158, 1. Stk., og § 164, 2. Stk. og 3. Stk., jfr. Retsplejelovens § 305, 2. Stk.

Sagsøgeren har paastaet sig frifundet for de af Sagsøgte rejste Krav.

Da Sagsøgtes Paastand om Tilkendelse af en Erstatning af 4000 Kr., saaledes som den er begrundet, ikke vil kunne tages under Paakendelse uden at komme ind paa en Vurdering af de Forhold, som har fundet deres Afgørelse ved de nævnte Landsretsdomme, og da Sagsøgtes Krav om Tiltale mod Sagsøgeren for Overtrædelse af de paagældende Straffelovsbestemmelser ikke er fremsat af nogen paataleberettiget, jfr. Retsplejelovens § 718 i. f., vil Sagsøgtes Modsoogsmaal i det hele være at afvise.

Sagsøgte har til Støtte for sin Frifindelsespaastand anført, at han ikke er ansvarlig for Indholdet af Henvendelsen til Regering og Rigsdag; men selv om saa var, har Sagsøgeren, der i lang Tid har været bekendt med Indholdet, ved ikke rettidigt at paatale den paastaaede Ærekrænkelser afskaaret sig fra nu at gøre den gældende. Sagsøgte har videre hævdet at have ført Sandhedsbevis for de fremsatte Udtalelsers Rigtighed og har endelig anført, at Udtalelserne er fremkaldt ved Sagsøgerens egen utilbørlige Adfærd. Han har under Domsforhandlingen for Landsretten som Part forklaret, at han har overladt sin Søn det i Henvendelsen til Regeringen og Rigsdagen anvendte Materiale, vidende om, at det vilde blive benyttet hertil, samt at han har bekostet Udfærdigelsen og Udsendelsen af denne Henvendelse.

Herefter maa der gives Sagsøgeren Medhold i, at Sagsøgte maa anses ansvarlig for Henvendelsens Indhold.

Sagsøgeren har som Grund til, at han ikke tidligere har paatalt de i Henvendelsen indeholdte ærekrænkende Udtalelser, anført, at han først nu er kommet til Kendskab om Gerningsmanden.

Da Sagsøgeren imidlertid bl. a. ved Fremlæggelsen under den tidligere Injuriesag har haft Opfordring og Lejlighed til gennem Partsforklaring af Sagsøgte at bringe det paa det rene, hvem der var Ophavsmanden til Ærekrænkelsen, maa der gives Sagsøgte Medhold i, at Sagsøgeren ikke nu kan gøre Ansvar gældende mod Sagsøgte for dens oprindelige Fremsættelse, jfr. Straffelovens § 29, Stk. 1, og § 93, Stk. 1, Nr. 1.

Ved nu at have fremsendt et Eksempplar af Henvendelsen til Landsretssagfører Lakjer, ledsaget af de refererede Bemærkninger, findes Sagsøgte paany at have fremsat de ovennævnte Sigtelser, der med Undtagelse af de under a) og i) anførte alle maa anses ærefornærmende for Sagsøgeren. Idet Sagsøgte derhos ikke har godtgjort Rigtigheden af de fremsatte Sigtelser og ej heller har godtgjort, at Sagsøgeren iøvrigt har udvist utilbørlig Adfærd, som kunde give Sagsøgte Anledning til Udtalelserne, vil han være at anse med Sraf for Ærefornærmelserne, hvilken Sraf, der efter Omstændighederne vil være at fastsætte i Medfør af Straffelovens § 267, Stk. 1, jfr. Stk. 3, vil kunne bestemmes til 40 Statskassen tilfaldende Dagbøder, hver paa 12 Kr., med en Forvandlingsstraf af Hæfte i 40 Dage.

Efter alt foreliggende, derunder at Henvendelsen, efter hvad der er oplyst, nu kun er fremsendt til Landsretssagfører Lakjer, der som mødende under den ved Vestre Landsrets Dom af 1. Maj 1943 paadømte

Sag maa antages i Forvejen at have været kendt med Sigtelserne og Grundlaget for deres Fremsættelse, findes der ikke tilstrækkeligt Holdpunkt for at paalægge Sagsøgte at tilsvare Sagsøgeren nogen Erstatning for økonomisk Tab og Ulemper eller at udrede noget Beløb til Bestridelse af Omkostningerne ved Kundgørelse af Domsslutningen, og Sagsøgte vil derfor forsaavidt være at frifinde.

De foran anførte ærefornærmende Sigtelser vil være at kende ubeføjede.

I Sagsomkostninger vil Sagsøgte have til Sagsøgeren at betale 200 Kr.

Nr. 101/1943. **Krigsministeriet** (Kammeradvokaten)

m o d

Fru **Mary Anna Olsen Bertelsen**, født Hansen (Heise).

(Erstatning for Skade ved Færdselsulykke).

Vestre Landsrets Dom af 17. Februar 1943 (IV Afd.): De Sagsøgte, Krigsministeriet og Tjenestekarl H. C. Andersen, bør een for begge og begge for een betale til Sagsøgerinden, Fru Mary Anna Olsen Bertelsen, 592 Kr. 96 Øre med Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 15. August 1941, indtil Betaling sker. Til det Offentlige betaler de Sagsøgte ligeledes een for begge og begge for een de Rets- og Stempelafgifter, der vilde have været at erlægge, hvis Sagen ikke havde været beneficeret for Sagsøgerindens Vedkommende, samt til den for hende ved Sagens Forberedelse ved Underretten og Domsforhandlingen for Landsretten beskikkede Sagfører, Landsretssagfører Halvor Petersen, i Salær 300 Kr. og i Godtgørelse for Udlæg 200 Kr. Der tillægges den for Sagsøgte Andersen ved Domsforhandlingen for Landsretten beskikkede Sagfører, Landsretssagfører Jensbye, i Salær 100 Kr. og den for ham ved Forberedelsen for Underretten beskikkede Sagfører, Landsretssagfører Lynæs, i Salær 150 Kr. og i Godtgørelse for Udlæg 6 Kr., hvilke Beløb udredes af det Offentlige. Det idømte udredes inden 15 Dage.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Vestre Landsret og paanket af Krigsministeriet til Frifindelse.

I Paadømmelsen har tolv Dommere deltaget.

Ni Dommere bemærker følgende:

Færdig fra Trykkeriet den 26. Juli 1944.

G. E. C. Gads Forlag.

Triers Bogtrykkeri (Chr. & G. Lind). — København.

Højesteretstidende.

Udgivere: Højesterets Protokolsekretærer.

88. Aargang

Højesteretsaaret 1944.

Nr. 14

Tirsdag den 27. Juni.

Som det fremgaar af den i Dommen givne Fremstilling be-
fandt Tjenestekarl H. C. Andersen sig ved den paagældende
Lejlighed, efter at være traadt af fra Øvelsen, paa Vej til sit
Kvarter og var ikke under militær Kommando.

Den Omstændighed, at Andersen under Kørsel medførte
Gevær, anbragt paa den i Dommen omtalte forskriftsmæssige
Maade, findes ikke at have bevirket, at hans Kørsel frembød
større Fare for Færdslen, end det kan være Tilfældet med pri-
vates Cykelkørsel, der sker under Overholdelse af Færdsels-
lovens § 24, Nr. 4.

Under disse Omstændigheder findes der ikke Grundlag for at
paalægge Appellanten Ansvar for det passerede, og disse Dommere
stemmer derfor for at tage Appellantens Paastand om Fri-
findelse til Følge.

I Henseende til Sagens Omkostninger vil der være at for-
holde som nedenfor anført.

Tre Dommere bemærker følgende:

Som nævnt i Dommen cyklede Andersen efter Ordre til sit
Kvarter for at aflevere sin Udrustning, og hans Overtrædelse af
Færdselsloven findes derfor at være sket under Udøvelsen af hans
Tjeneste. Herefter vil disse Dommere anse Appellanten for med-
ansvarlig for den af Andersen under Kørslen forvoldte Skade og
vil derfor stadfæste Dommen.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Appellanten, Krigsministeriet, bør for Til-
tale af Indstævnte, Fru Mary Anna Olsen Ber-
telsen, i denne Sag fri at være.

Sagens Omkostninger for begge Retter op-
hæves. I Salær og Godtgørelse for Udlæg for
Højesteret tillægges der Højesteretssagfører
Heise henholdsvis 200 Kr. og 35 Kr., der ud-
redes af det Offentlige.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Den 21. Oktober 1939 om Eftermiddagen Kl. ca. 15,30 kom Sagsøgerinden, Fru Mary Anna Olsen Bertelsen, født Hansen, Kolding, der dengang var ugift, kørende paa Cykel ad Kommunevejen Hjarup—Nyskov i Retning mod Hjarup mod Nordøst med Solen i Ryggen. Den paagældende Vej er smal, 3,20 m bred. Sagsøgerinden kørte i sin højre Halvdel af Kørebanen. I en Afstand af ca. 50 m saa hun 3 Soldater komme cyklende imod sig med ret god Fart, idet Vejen paa det paagældende Sted skraaner nedad mod Nyskov, altsaa i Soldaternes Kørselsretning. For at passere Soldaterne kørte Sagsøgerinden helt ud i sin højre Side, saa at hun kom op paa Græsrabatten ved Vejens Side. De 3 Soldater, blandt hvilke var Sagsøgte, Tjenestekarl H. C. Andersen, Hørning, havde været til Øvelse; efter at være traadt af fra denne, cyklede de i feltmæssig Udrustning ad den fornævnte Kommunevej hjem til det dem anviste Kvarter i Nyskov for at aflevere Udrustningen. Soldaterne cyklede oprindeligt alle 3 Side om Side, men kort før de mødte Sagsøgerinden, cyklede den ene af dem lidt bagved de 2 andre. Sagsøgte Andersen cyklede med en Kammerat paa sin højre Side i sin venstre Halvdel af Kørebanen, han havde sit Gevær overhængt med Løbet over Brystet, saaledes at Geværpipen ragede skraat ud til venstre. Sagsøgte Andersen, der havde Solen imod sig, opdagede først i sidste Øjeblik Sagsøgerinden og drejede da skarpt til højre, men han var for tæt inde paa hende og ramte hende med Geværpipen i Ansigtet, saaledes at hun fik et stærkt Slag i Panden mellem Øjnene og ned over venstre Næse-ryg. Hun væltede af Cyklen, men kom til at staa paa Benene. Der blev straks tilkaldt Læge, som forbandt Saaret, der blødte ret stærkt. Hun blev ikke indlagt paa Sygehus, men tog hjem. Efter 3—4 Dages Forløb blev hun imidlertid daarlig, søgte Læge paa Grund af Svimmelhed og laa til Sengs i ca. 1 Maaned. Ogsaa efter at være kommet op led hun stadig af Svimmelhed og Hovedpine og søgte forskellige Læger.

I Anledning af det passerede blev der rejst Straffesag mod Sagsøgte Andersen, der tiltaltes for Overtrædelse af Færdselslovens §§ 2, Stk. 1, jfr. 8, Stk. 1, og 10, Stk. 1, ved den nævnte Dag at have kørt i sin venstre Halvdel af Vejen og at have undladt at udvise behørig Agtpaa-givenhed over for modgaaende Færdsel. Ved Dom afsagt den 11. Januar 1940 af Retten for Kolding Købstad med Kolding Herred samt Jerslev, Andst og Slaugs Herreder blev Sagsøgte Andersen anset for Overtræ-delse af de nævnte Lovbestemmelser, sammenholdt med Færdselslovens § 38, med en Bøde paa 30 Kr., hvorhos han tilpligtedes at betale 56 Kr. 56 Øre i Erstatning til Hjarup Sygekasse. Sagsøgerinden kunde paa Grund af sin Helbredstilstand endnu ikke opgøre sit Erstatningskrav, som derfor blev udskudt til Afgørelse ved civilt Søgmaal.

Under nærværende Sag, der er anlagt ved Stævning af 14. August 1941, efter at der var meddelt Sagsøgerinden Bevilling til fri Proces, og efter at hun var underkastet indgaaende Lægeundersøgelser, har Sagsøgerinden over for de Sagsøgte, Krigsministeriet, København, og Tjene-stekarl H. C. Andersen, nedlagt endelig Paastand om, at de Sagsøgte tilpligtes in solidum at betale til hende 892 Kr. 96 Øre tilligemed Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 15. August 1941, indtil Betaling sker. Sagen

var oprindelig anlagt til Betaling af 578 Kr. 14 Øre tilligemed et Beløb for Invaliditet, hvis Størrelse senere skulde bestemmes, og som forventedes at ville overstige 1000 Kr., senere er Paastanden udformet som ovenfor angivet. Det indsøgte Beløb fremkommer saaledes:

1. For Læge, Medicin m. v.	92 Kr. 96 Øre
2. For Svie og Smerte	500 — 00 —
3. For Invaliditet	300 — 00 —

Ialt: 892 Kr. 96 Øre.

De Sagsøgte har begge nedlagt Paastand om Frifindelse.

Til Støtte herfor har Sagsøgte Andersen anført, at hans Forhold ved den paagældende Lejlighed efter hans Formening ikke har været af en saadan Art, at han har paadraget sig Erstatningspligt over for Sagsøgerinden; han har herved særlig henvist til, at han blev blændet af Solen og derfor først for sent bemærkede Sagsøgerinden.

Da Sagsøgte Andersen imidlertid efter det oplyste findes at have kørt uforsvarligt ved den paagældende Lejlighed, og da det ikke kan fritage ham for Ansvar, at han mulig er blevet blændet af Solen, vil han være at anse erstatningspligtig.

Over for de Sagsøgte, Krigsministeriet, har Sagsøgerinden til Støtte for sin Paastand anført, at Ministeriet paa Hærens Vegne efter almindelige Grundsætninger maa være ansvarlig for den Skade, som forvoldes Trediemand af de til Militæret hørende Personer som Følge af deres befalede Udrustning; at Sagsøgte Andersen, da Sammenstødet skete, var aftraadt efter Øvelse og var paa Vej hjem til sit Kvarter for at aflevere Udrustning som paabudt uden at være under Kommando, kan efter Sagsøgerindens Formening ikke udelukke Ministeriets Ansvar, og Ministeriet maa derfor paa Statskassens Vegne anses erstatningspligtig.

Her overfor har de Sagsøgte, Krigsministeriet, anført, at der ikke vil kunne paalægges dem noget Ansvar for den Skade, Sagsøgte Andersen ved sin Kørsel har tilføjet Sagsøgerinden, og de har herved i første Række henvist til, at der for at paalægge dem saadant Ansvar — hvortil Hjemmel ikke findes i nogen dertil sigtende Lovbestemmelse — fra Andersens Side i hvert Fald maatte være udvist et Forhold, der turde jævnstilles med en Tjenestefejl, hvilket ikke foreligger, allerede fordi Andersen ikke var under militær Kommando, da Paakørslen skete. De Sagsøgte har derhos anført, at selv om Andersen ved nævnte Lejlighed maatte siges at have begaaet en Forseelse under Udførelsen af en ham af Militæret givet Ordre, vil der dog ikke kunne paalægges Krigsministeriet Ansvar, idet Andersens Forseelse maa karakteriseres som en almindelig Færdselsforseelse, og at den fremkaldte Fare og den deraf følgende Skadetilføjelse derfor ikke kan betragtes som Udslag af en af de Sagsøgte udøvet offentligretlig Funktion, hvilket i alt Fald — i Mangel af positiv Lovhjemmel — maatte være en Betingelse for at paalægge dem Ansvar.

Der maa nu vel gives disse Sagsøgte Medhold i, at der ikke er Lovbestemmelser, som finder Anvendelse paa et Tilfælde som det foreliggende, og at Hjemmelen til at paalægge Ansvar navnlig ikke vil kunne udledes af D. L. 3—19—2, som alene kan antages at angaa privatretlige

Forhold, men — overensstemmende med dansk Rets Erstatningsregler — maa Ansvar for skadegørende Handlinger, udført af Statens Tjenestemænd eller af Personer, som kan ligestilles med disse, kunne paalægges Staten, uden at direkte Hjemmel dertil foreligger, naar særlige Hensyn navnlig af præventiv eller oprettende Art med tilstrækkelig Styrke taler derfor. Da nu den Sagsøgerinden overgaaede Ulykke er indtruffet, medens Sagsøgte Andersen som Led i Militærtjenesten og efter givet Ordre fra hans Foresatte med sin feltmæssige Udrustning cyklede fra Øvelsen til sit Kvarter, og det efter det foreliggende maa antages, at Ulykken i væsentlig Grad skyldes, at Andersen under sin Kørsel havde anbragt sit Gevær paa den omtalte, iøvrigt forskriftsmæssige Maade, der medførte en udover det sædvanlige gaaende Fare for den modgaaende Færdsel, og da det endelig til Undgaaelse af Ulykker som den heromhandlede maa anses fornødent, at der af de militære Myndigheder gives omhyggelig Instruktion om, at Overholdelse af Færdselsreglerne ved Cykelkørsel under Forhold som de foreliggende er af særlig Betydning, findes der at paahvile de Sagsøgte, Krigsministeriet, Ansvar for den under de angivne Omstændigheder skete Paakørsel.

Med Hensyn til Størrelsen af den nedlagte Erstatningspaastand bemærkes, at der fra de Sagsøgte Side ikke er nedlagt Indsigelse mod Post 1 i Erstatningsopgørelsen, 92 Kr. 96 Øre, hvorimod de har protesteret mod Posterne 2 og 3, Erstatning for Svie og Smerte samt Invaliditet.

Det fremgaar af Sagens Oplysninger, at Sagsøgerinden gentagne Gange har været undersøgt af Nervelæge K. G. Fuhrmann, Kolding, der som Resultat af sin neurologiske Specialundersøgelse i afsluttende Erklæring af 9. Marts 1942 har udtalt, at Sagsøgerinden som Følge af Sammenstødet den 21. Oktober 1939 har været Genstand for en Tilskadekomst, der medførte en lettere Hjernelæsion i Form af en let Hjernerystelse og ret overfladiske Hudlæsioner i Pande-, Kind- og Næseparti. Ved Undersøgelsen er ikke fundet sikkert paaviselige Følger af Hjernelæsionen, men hun frembyder efter Erklæringen Fænomener, der kun kan forklares ved, at der hos hende som Følge af Tilskadekomsten har udviklet sig en udtalt traumatisk Neurose.

Direktoratet for Ulykkesforsikringen har i Skrivelse af 9. April 1942 ansat Sagsøgerindens Invaliditetsprocent til 5.

Herefter findes den Sagsøgerinden tilkommende Invaliditetserstatning at kunne ansættes som paastaet til 300 Kr., og idet Erstatningen for Svie og Smerte findes passende at kunne bestemmes til 200 Kr., vil den Erstatning, som de Sagsøgte, Krigsministeriet og Andersen, in solidum vil have at tilsvare Sagsøgerinden, andrage ialt 592 Kr. 96 Øre med Renter som paastaet.

Med Sagens Omkostninger vil der være at forholde som nedenfor bestemt.

Onsdag den 28. Juni.

Nr. 246/1943. **Vanthore Andelsmejeri (Hartvig Jacobsen)**
 mod

Gaardejer Lauritz Romme (Ballhausen).

(Spørgsmaal om Gyldighed af Voldgiftskendelse).

Dom afsagt af Nykøbing F. Købstads Ret den 17. September 1942: Sagsøgte, Gaardejer Lauritz Romme, dømmes til at anerkende og opfylde den af en Voldgiftsret den 24. Juni 1942 i en Sag mellem ham og Sagsøgeren, Vanthore Andelsmejeri, afsagte Voldgiftskendelse. Sagsøgte bør derhos betale Sagens Omkostninger med 150 Kr. Denne Dom kan fuldbyrdes 15 Dage efter dens Afsigelse.

Østre Landsrets Dom af 11. Marts 1943 (IV Afd.): Den ovennævnte Voldgiftskendelse er uforbindende for Appellanten, Gaardejer Lauritz Romme. Sagens Omkostninger for begge Retter ophæves.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Østre Landsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret har Appellanten principalt paastaaet Underrettens Dom stadfæstet, subsidiært paastaaet Sagen hjemvist til Underretten til fortsat Behandling i Realiteten til Afgørelse af Spørgsmaalet om, hvorvidt Indstævntes uvarslede Udtræden af Andelsmejeriet er berettiget.

Indstævnte har paastaaet Landsrettens Dom stadfæstet.

Det bemærkes, at Indstævntes skriftlige Meddelelse om, at han ikke anerkendte Voldgiftskendelsen, blev afgivet den 3. Juli 1942.

Efter den Sammensætning og Opgave, der ved Lovenes § 11 er givet Voldgiftsretten, kan dens Afgørelse ikke anses bindende for Indstævnte, uanset at han ikke inden den foreskrevne Frist har indbragt Sagen for Domstolene, og det tiltrædes herefter, at Appellantens principale Paastand ikke kan tages til Følge.

Idet Fremsættelsen af Appellantens subsidiære Paastand dernæst ikke har Hjemmel i Retsplejelovens § 405, Stk. 4, jfr. § 404, vil Landsrettens Dom være at stadfæste.

I Sagsomkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale 400 Kr. til Indstævnte.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Vanthore Andelsmejeri, 400 Kr. til Indstævnte, Gaardejer Lauritz Romme, inden

15 Dage efter denne Højesteretsdoms Af- sigelse.

Underrettsdommens Præmisser er saalydende:

Gaardejer Lauritz Romme, Vanthore, har som Andelshaver i Vanthore Andelsmejeri hidtil leveret sin Mælk dertil, men paa Generalforsamlingen den 28. Maj 1942 udmeldte han sig af Mejeriet og holdt straks op med at levere Mælk til Mejeriet.

Mejeriet, der ikke kunde anerkende Udmeldelsen, ønskede Sagen indbragt for en Voldgiftsret, nedsat i Henhold til § 11 i Mejeriets Love, og da Romme ikke trods behørig Opfordring deltog i Udmeldelsen, valgtes alle 3 Voldgiftsmedlemmer af Mejeriet.

Den 24. Juni 1942 afsagde Voldgiftsretten en Kendelse, hvorefter Lauritz Romme forpligtes til fortsat at levere sin Mælk til Vanthore Andelsmejeri og til at betale en Dagbod paa 10 Kr., indtil Leveringen paabegyndes.

Denne Kendelse blev den 1. Juli 1942 forkyndt for Romme, der den 7. s. M. skriftligt meddelte Mejeriets Formand, at han ikke vilde anerkende Kendelsen.

Vanthore Andelsmejeri har herefter under denne ved herværende Ret som vedtaget Værneting anlagte Sag paastaaet Lauritz Romme dømt til at anerkende og opfylde Voldgiftskendelsen.

Sagsøgte har paastaaet sig frifundet, idet han ikke kan anerkende, at Voldgiftskendelsen er forpligtende for ham, hvorhos han har paastaaet selvstændig Dom for visse Modkrav.

Efter Parternes Begæring er Spørgsmaalet om Voldgiftskendelsens bindende Virkning optaget til selvstændig Afgørelse.

§ 11 i Mejeriets Love er saalydende:

»Skulde der opstaa Strid om Selskabets Anliggender eller Lovens Forstaaelse eller mellem en Andelshaver eller forhenværende Andelshaver paa den ene Side og Mejeriet paa den anden Side, skal Striden først forsøges bilagt ved Voldgift. Hvis den ene af Parterne ikke vil godkende Voldgiftsrettens Kendelse, skal Sagen inden 8 Dage indannes for Domstolen. Voldgiften vælges indenfor Andelshavernes Kreds og bestaar af to Medlemmer og en Opmand. Hver af Parterne, nemlig Mejeriet paa den ene Side og den anden Part paa den anden Side, vælger sin Voldgiftsmand, og Generalforsamlingen vælger Opmanden.

Saaftremt en af Parterne undslaar sig for at vælge Voldgiftsmand, kan den anden Part vælge dem begge.«

Sagsøgte har i det væsentlige støttet sin Indsigelse paa, at det ikke er den, der ikke vil godkende Kendelsen, der skal indbringe Sagen for Domstolene.

Bestemmelsen i § 11 indeholder en ubetinget Pligt for en Andelshaver til først at forsøge eventuelle Uoverensstemmelser bilagt ved Voldgift, og den indeholder dernæst en Ret for den, der mener sig forurettet, til at indbringe Sagen for Domstolene.

Selve Voldgiftsbestemmelsen kan herefter ikke være i Strid med almindelige Retsprincipper, og da Sagsøgte ikke indenfor den anførte

Frist — og ej heller senere — har søgt Spørgsmaalet indbragt for Retten, og da der intet er oplyst om, at der ved Voldgiftssagens Behandling er sket grove Fejl, og da endelig Voldgiftskendelsen ikke umiddelbart skønnes at være aabenbart urimelig, bør der gives Dom efter den af Sagsøgeren derom nedlagte Paastand og saaledes, at Sagens Omkostninger fastsættes til 150 Kr.

Landsretsdommens Præmisser er saalydende:

Den indankede Dom, der er afsagt den 17. September 1942 af Retten for Nykøbing F. Købstad m. v., er paaanket af Appellanten, Gaardejer Lauritz Rømme, med Paastand om, at Voldgiftskendelsen erklæres uforbindende for ham, medens de Indstævnte, Vanthore Andelsmejeri, har paastaaet Dommen stadfæstet.

For Landsretten har Appellanten bl. a. anført, at Bestemmelsen i Lovenes § 11: »Hvis den ene af Parterne ikke vil godkende Voldgiftsrettens Kendelse, skal Sagen inden 8 Dage indankes for Domstolen«, maa forstaas saaledes, at de Indstævnte, som umiddelbart efter Kendelsens Afsigelse var blevet bekendt med, at Appellanten ikke vilde anerkende Kendelsen, maa finde sig i en Realitetsbehandling af Sagen. Han har derhos gjort gældende, at han ikke har anset sig forpligtet til at bringe Sagen for de ordinære Domstole, og endelig henvist til, at den 8 Dages Frist er ganske utilstrækkelig, og at Overskridelsen i hvert Fald ikke kan berøve ham Adgangen til at fremkomme med sine Realitetsindsigelser.

Da den citerede Passus i § 11 skønnes uklar og navnlig ikke kan antages at medføre, at Overskridelse af Fristen skulde have til Følge, at den Appellanten ved Bestemmelsen hjemlede Ret til at faa Kendelsen — »Sagen« — prøvet ved de ordinære Domstole skulde være tabt, findes der allerede af denne Grund at burde gives Appellanten Medhold i, at Kendelsen ikke er forbindende for ham.

Sagens Omkostninger for begge Retter med Hensyn til det hidtil passerede findes efter Omstændighederne at kunne ophæves.

Nr. 98/1944.

Rigsadvokaten

m o d

Knud Christensen Rossen (Alb. V. Jørgensen),

der tiltales for Overtrædelse af Straffelovens § 225, Stk. 1, jfr. § 222, Stk. 2, og § 250.

Vestre Landrets Dom af 14. Marts 1944 (III Afd.): Fængslede Knud Christensen Rossen bør anbringes i Psykopatforvaringsanstalten. Saa udreder Fængslede og Sagens Omkostninger og derunder til den for ham beskikkede Forsvarer ved Landsretten, Landsretssagfører Erichsen, i Salær 300 Kr. og i Godtgørelse for Udlæg 65 Kr.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Vestre Landsret under Medvirken af Nævninger afsagte Dom er paaanket af Tiltalte med Paastand om, at han idømmes Straf.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

I den i Dommen nævnte Erklæring fra Retslægeraadet hedder det:

»— — at Knud Christensen Rossen efter det foreliggende ikke er aandssvag eller sindssyg eller kan antages at have været dette paa tidspunktet for den paasigtede handling. Han er en psykopatisk præget person af den noget følelsesflade og holdningsløse type, men til trods for, at han paany har været indlagt til observation paa sindssygehospital, er det ikke lykkedes at faa sikker klarhed over, hvorvidt han er seksuelt abnorm. Hvis han kan anses for skyldig i den paasigtede handling, er en saadan abnormitet hos ham dog sandsynlig, og der maa da skønnes at være betydelig risiko for nye farlige handlinger fra hans side, og han tør da ikke anses for at være egnet til paavirkning gennem straf, men anbringelse i psykopatforvaringsanstalten maa anbefales — — —«

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde vil den være at stadfæste.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

I Salær for Højesteret til Højesteretssagfører Jørgensen betaler Tiltalte Knud Christensen Rossen 120 Kr.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Under nærværende Sag, der er behandlet under Medvirken af Nævningerne, er Knud Christensen Rossen ved 3. jyske Statsadvokators Anklageskrift af 16. Februar 1944 sat under Tiltale

I.

For at have øvet kønslig Usædelighed med Dreng under 12 Aar, Straffelovens § 225, Stk. 1, jfr. § 222, Stk. 2, ved den 3. August 1943 dels under en Rotur paa Haderslev Dam, dels efter at være kommet i Land, flere Gange at have taget Benklæderne ned paa den femaarige Dreng Poul Schmøde og suttet paa hans Lem samt ved derefter at have faaet Drengen til at gnide paa Tiltaltes Lem, indtil Tiltalte fik Sædafgang.

II.

For Overtrædelse af Straffelovens § 250 ved om Aftenen den 3. August 1943 ved Erlev at have hensat den femaarige Poul Schmøde i hjælpeløs Tilstand.

Under Sagen er der nedlagt Paastand om, at der i Medfør af Straffelovens § 70, jfr. § 17, træffes Sikkerhedsforanstaltninger over for Tiltalte ved, at han anbringes i Psykopatforvaringsanstalten.

Tiltalte er født den 17. September 1911 og er tidligere ved Dom afsagt den 30. Juni 1938 af Retten for Haderslev Købstad m. v. frifundet for Tiltale efter Straffelovens § 266, men ved Vestre Landsrets Dom af 17. November 1938 kendt uberettiget til Erstatning for udstaaet Vare-tægtsfængsel, hvorhos han ved Dom afsagt den 20. November 1942 af Retten for Haderslev Købstad m. v. er anset efter Straffelovens § 285, jfr. § 276, med Fængsel i 60 Dage, hvilken Straf dog gjordes betinget med en Prøvetid paa 3 Aar.

Nævningerne har i Sagens Anledning afgivet Svar paa følgende Spørgsmaal:

Hovedspørgsmaal 1:

Er Tiltalte Knud Christensen Rossen skyldig i Overtrædelse af Straffelovens § 225, Stk. 1, jfr. § 222, Stk. 2, ved den 3. August 1943 dels under en Rotur paa Haderslev Dam, dels efter at være kommet i Land, flere Gange at have taget Benklæderne ned paa den femaarige Dreng Poul Schmøde og suttet paa hans Lem samt ved derefter at have faaet Drengen til at gnide paa Tiltaltes Lem, indtil Tiltalte fik Sædafgang?

Hovedspørgsmaal 2:

Er Tiltalte Knud Christensen Rossen skyldig i Overtrædelse af Straffelovens § 250 ved om Aftenen den 3. August 1943 ved Erlev at have hensat den femaarige Poul Schmøde i hjælpeløs Tilstand?

Tillægsspørgsmaal:

(Besvares kun, saafremt Hovedspørgsmaal 1 eller 2 besvares med Ja).

Befandt Tiltalte Knud Christensen Rossen sig ved Handlingens Foretagelse i en ved mangelfuld Udvikling, Svækkelse eller Forstyrrelse af Sjælsevnerne, herunder seksuel Abnormitet, betinget varigere Tilstand uden dog at være sindssyg eller aandssvag i højere Grad, jfr. Straffelovens § 17?

Nævningerne har besvaret alle Spørgsmaal med Ja.

Idet Nævningernes Kendelse findes at burde lægges til Grund ved Sagens Afgørelse, vil Tiltaltes Forhold være at henføre under Straffelovens § 225, Stk. 1, jfr. § 222, Stk. 2, og § 250.

Da Tiltalte imidlertid efter de foreliggende lægelige Udtalelser, derunder Erklæring af 14. December 1943 fra den fungerende Overlæge ved Augustenborg Sindssygehospital og Retslægeraadets Erklæring af 30. December 1943, maa anses for uegnet til Paavirkning gennem Straf, samt da det efter Sagens Oplysning skønnes fornødent af Hensyn til Rets-sikkerheden, at der i Medfør af Straffelovens § 70, jfr. § 17, træffes Sikkerhedsforanstaltninger mod Tiltalte, vil der være at træffe saadanne Foranstaltninger, der findes at burde bestaa i, at Tiltalte anbringes i Psykopatforvaringsanstalten.

Tiltalte vil derhos have at udrede Sagens Omkostninger som nedenfor anført.

Torsdag den 29. Juni.

Nr. 257/1943. Forpagter **Regnar Tuxen** (Oluf Petersen)
m o d

Arbejdsmand **Chr. Jacobsen** (Landsretssagfører H. Vestergaard).

(Ophævelse af Udsættelsesforretning).

Kendelse afsagt af Fogedretten for Storehedinge Købstad m. v. den 25. Juli 1942: Den begærte Udsættelsesforretning bør nyde Fremme.

Østre Landsrets Dom af 23. Januar 1943 (V Afd.): Den ovennævnte Udsættelsesforretning ophæves. Indstævnte, Forpagter Regnar Tuxen, bør til Appellanten, Arbejdsmand Chr. Jacobsen, i Erstatning betale 250 Kr. med Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 21. August 1942, til Betaling sker, og i Sagsomkostninger for Landsretten 150 Kr. At efterkomme inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Østre Landsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret har Indstævnte erkendt, at Tjenesteforholdets Ophør alene skyldes Misligholdelse fra hans Side.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde vil den være at stadfæste, dog at Erstatningen findes at burde fastsættes til 75 Kr.

I Sagsomkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale 300 Kr. til Indstævnte.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande, dog at Erstatningen fastsættes til 75 Kr.

I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Forpagter Regnar Tuxen, 300 Kr. til Indstævnte, Arbejdsmand Chr. Jacobsen.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Fogedkendelsens Præmisser er saalydende:

Under nærværende Forretning har Rekvirenten, Forpagter Regnar Tuxen, Vemmetofte Avlsgaard, begært Rekviritus, Arbejdsmand Chr. Jacobsen, Blæsenborghuset i Smerup Sogn, udsat af den af ham beboede Lejlighed.

Rekviritus har protesteret mod Forretningens Fremme.

Det fremgaar af en under Forretningen fremlagt og af Parterne den 4. Oktober 1941 underskrevet Kontrakt, at Rekvirentens Tjeneste bl. a. paa Vilkaar, at han inden for sædvanlig Arbejdstid fuldt ud skal stille sin Arbejdskraft til Rekvirentens Disposition, at han som en Del af sin Løn erholder vederlagsfri Bolig, at Tjenesteforholdet vedvarer, indtil det fra en af Siderne opsiges med tre Maaneders Varsel, og at der, hvis Rekvirentens kommer af sin Plads i Utide, tilkommer ham en Frist paa 4 Uger til at ryddeliggøre Boligen og søge sig andet Husly.

Rekvirenten har til Støtte for den af ham fremsatte Begæring gjort gældende, at Rekvirentens siden den 11. Juli 1942 har undladt at møde til Arbejde og derved forbrudt sin Ret til at forblive boende i den omtvistede Bolig.

Rekvirentens har heroverfor anført, at Tjenesteforholdet er ophørt Mandag den 13. Juli i Henhold til Overenskomst af 5. Juli, og at der som Følge heraf maa tilkomme ham en Frist paa fire Uger fra den 13. Juli til at søge anden Bolig.

Til Støtte herfor har han gjort gældende, at der den 5. Juli var opstaaet en Ordstrid mellem ham og Rekvirenten angaaende noget Grønt, som han (Rekvirentens) havde taget til sine Kaniner. Rekvirentens havde ved denne Lejlighed udtalt, at han, hvis der skulde være Strid om en saadan Bagatel, hellere maatte søge andet Arbejde. Hertil havde Rekvirenten svaret, at det kunde han godt, hvilket Rekvirentens havde betragtet som et Samtykke til Tjenesteforholdets Ophævelse.

Heroverfor er det fra Rekvirentens Side blevet gjort gældende, at hans Svar til den af Rekvirentens fremsatte Udtalelse, at han skulde rejse, var gaaet ud paa, at det kunde han (Rekvirenten) ikke forhindre Rekvirentens i, men at Rekvirentens i saa Fald straks maatte forlade Huset.

Mod Rekvirentens Benægtelse kan det ikke anses for godtgjort, at der mellem Parterne er blevet truffet nogen Aftale om Tjenesteforholdets Ophør. Rekvirentens findes herefter ved siden 11. Juli at have undladt at møde til Arbejde, at have gjort sig skyldig i en saadan Misligholdelse, at Rekvirenten i Medfør af Medhjælperlovens (Lovbekendtgørelse Nr. 270 af 16. Juni 1941) § 30, Litra 10, har været berettiget til at hæve Tjenesteforholdet. Da Tjenesteforholdet herefter findes at maatte betragtes som ophørt i Henhold til § 38, 1. Pkt., i Lov om Opførelse og Udleje af Arbejderboliger m. m. paa Landet (Lovbekendtgørelser Nr. 589 af 8. November 1940 og Nr. 3 af 6. Januar 1942) og ikke i Henhold til samme Paragrafs 2. Pkt., findes Rekvirenten berettiget til allerede nu at komme i Besiddelse af den omtvistede Bolig.

Landsretsdommens Præmisser er saalydende:

Med Hensyn til den indankede Fogedkendelse og Udsættelsesforretning, der er afsagt og foretaget henholdsvis den 25. og 28. Juli 1942 af Fogedretten for Storehedinge Købstad m. v., paastaar Appellanten, Arbejdsmand Chr. Jacobsen, at Kendelsen ændres derhen, at Forretningen nægtes Fremme, hvorefter Udsættelsesforretningen vil være at opløse,

hvorhos Appellanten paastaar sig tillagt for ulovlig Udsættelse en Erstatning efter Rettens Skøn indtil 500 Kr. med Renter 5 pCt. p. a. fra Ankestævningens Dato den 21. August 1942.

Indstævnte, Forpagter Regnar Tuxen, paastaar Stadfæstelse.

Den 5. November 1942 har Appellanten afgivet Partsforklaring inden Retten for Storehedinge Købstad m. v.

Idet Appellanten som værende »kommet af sin Plads i Utide« i Henhold til § 38 i Lovbekendtgørelse Nr. 3 af 6. Januar 1942 har haft Krav paa en Frist af 4 Uger til at ryddeliggøre Huset og søge sig andet Husly, og idet saadan Frist ikke har været indrømmet ham forud for Udsættelsen, vil Appellantens Paastand om Forretningens Ophævelse være at tage til Følge, saaledes at den ham tilkommende Erstatning efter de foreliggende Oplysninger passende vil kunne bestemmes til 250 Kr. med Renter som paastaet.

Sagens Omkostninger for Landsretten vil Indstævnte have at godtgøre Appellanten med 150 Kr.

Fredag den 30. Juni.

Nr. 13/1944. Sygeplejerske, Frk. **Ellen Alfrida Løttrup** (Selv)
m o d

fhv. Forstanderinde Fru **Marie Breiner** (Trolle).

(Spørgsmaal om Erstatning for Skade forvoldt ved en af Indstævnte afgivet Erklæring).

(Sagen behandlet skriftligt).

Østre Landsrets Dom af 4. December 1943 (V Afd.): Sagsøgte, fhv. Forstanderinde Fru Marie Breiner, bør for Tiltale af Sagsøgerinden, Sygeplejerske Frk. Ellen Alfrida Løttrup, i denne Sag fri at være. Sagens Omkostninger ophæves.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har syv Dommere deltaget.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde vil den være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellantinden at burde betale Indstævnte med 300 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.
Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellantinden, Sygeplejerske, Frk. Ellen

Alfrida Løttrup, til Indstævnte, fhv. Forstanderinde, Fru Marie Breiner, med 300 Kr. inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afslgelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Sagsøgerinden, Sygeplejerske, Frk. Ellen Alfrida Løttrup, søger Sagsøgte, fhv. Forstanderinde Fru Marie Breiner, til Udredelse af Erstatning 15.000 Kr., idet hun gør gældende, at hun i 1942 er kommet til Kundskab om, at Sagsøgte — uberettiget — da Sagsøgerinden i 1924 søgte Optagelse i Dansk Sygeplejerraad, overfor dette har afgivet ufordelagtig Erklæring angaaende Sagsøgerindens Kvalifikationer og Forhold, hvilket hævdes at have bevirket, at Optagelse nægtedes Sagsøgerinden, hvilket har medført Tort og Tab for Sagsøgerinden i hendes senere Virksomhed, hvorfor hun anser Sagsøgte erstatningsforpligtet.

Sagsøgerinden har fremlagt saalydende Udtalelse af 21. Januar 1920, undertegnet af Overlæge I. Mein og Inspektør Friis, De Gamles By:

»At Frøken Ellen Alfrida Hansen, født den 21. November 1897 i Nykøbing F., har gjort Tjeneste ved Sygeplejen i Almindelig Hospital og De Gamles By som Elev fra 1. December 1917 og som Reserveplejerske fra 1. Januar 1919, i hvilken sidste Stilling hun fremdeles er, attesteres herved, med Tilføjende, at hun har deltaget i den teoretiske Undervisning af Hospitalets Sygeplejeelever, og at hun har udvist et i det Hele godt og ulasteligt Forhold.«

Endvidere har Sagsøgerinden fremlagt Bevis af 4. Maj 1920 fra Sygeplejerskolen under Københavns Magistrats 3. Afdeling for, at hun har gennemgaaet det foreskrevne Kursus i teoretisk Sygepleje og bestaaet den afsluttende Prøve i Aaret 1920.

Sagsøgte paastaar Frifindelse. Sagsøgte har under 13. Marts 1924 i sin Egenskab af Forstanderinde i De Gamles By paa Anmodning af Dansk Sygeplejerraad afgivet en Erklæring vedrørende Sagsøgerindens Forhold, medens denne havde Ansættelse i De Gamles By. Den omhandlede Erklæring har Sagsøgte været berettiget og forpligtet til at afgive. Den er afgivet efter Sagsøgtets bedste Overbevisning og indeholder intet, der kan afgive Grundlag for det af Sagsøgerinden rejste Erstatningskrav. Iøvrigt bestrides det, at den af Sagsøgte afgivne Erklæring har været Aarsag til, at Sagsøgerinden nægtedes Optagelse som Medlem af Dansk Sygeplejerraad.

Sagsøgte har fremlagt saalydende Afskrift:

»DANSK SYGEPLEJERAAD

København, den 10. Marts 1924.

I Anledning af, at Sygeplejerske Ellen Alfrida Hansen, der angiver at have arbejdet under Dem paa »De Gamles By« fra 1. December 1917—1. Maj 1920, søger Optagelse som ordinært Medlem af »Dansk Sygeplejerraad«, tillader vi os at anmode Dem om godhedsfuldt at besvare omstaaende Spørgsmaal saa fyldigt som muligt og efter Deres alvorligste Overbevisning. Vi vil være Dem meget taknemlige for Deres Udtalelser, og disse vil selvfølgelig blive betragtede som strængt konfidentielle.

Bestyrelsen for »D. S. R.«

Til Forstanderinde

Fru M. Breiner,

De Gamles By.

1. Optræden overfor Patienter.	Venlig mod dem, ingen Klager modtaget.
2. Optræden overfor Personalet.	Høflig.
3. Er hun ordentlig.	Nogenlunde.
4. Udfører hun Ordreer paalideligt.	Ja, maatte altid kontrolleres.
5. Er hun praktisk.	
6. Kan hun overkomme Arbejdet.	Ja.
7. Har hun Lyst og Interesse for Arbejdet.	Ikke i nogen udpræget Grad.
8. Synes hun at have Kræfter til Gerningen.	Ja.
9. Er hun præcis.	Ja.
10. Har hun Udviklingsmuligheder.	Jeg har ikke kendt hende længe. Kun fra Novbr. 19 til Maj 20 — hun var ansat som Elev paa daværende Alm. Hosp. i Nr. Allé — (der senere blev døbt om til »De Gamles By«). Kontoret antog dengang selv alle Elever.
11. Særlige Bemærkninger (f. Ex. om hun egner sig til overordnede Stillinger. Om hun forstaar at administrere, under- vise Elever o. s. v.).

Sygehuset,

De Gamles By, 13. Marts 1924.

(sign.) M. Breiner.«

Endvidere har Sagsøgte fremlagt saalydende Afskrift af en Skrivelse af 29. April 1943 fra Dansk Sygeplejerraad til Studentersamfundets Rets- hjælp for ubemidlede:

»Fhv. Forstanderinde Fru Marie Breiner har bedt os besvare Deres Skrivelse af 27. d. M. Idet vi iøvrigt henviser til vore Skrivelser til »Studentersamfundets Rets- hjælp for Ubemidlede« af 16. og 21. November f. A., skal vi gøre opmærksom paa, at Fru Breiner naturligvis har Ret til at udtale sig om Frøken Løttrup, da hendes Udtalelser er baseret paa Udtalelser, afgivet af og indhentet hos Afdelingernes Sygeplejersker, en Fremgangsmaade, som overalt anvendes, da Forstanderinden ikke kan have personlig Føling med de enkelte Elevers Kvalifikationer (Fru Breiner anfører iøvrigt i sine Oplysninger til os, at hun kun har kendt Frøken Løttrup fra November 1919 til Maj 1920). Udtalelserne er ikke daarligst fra De Gamles By; at Frøken Løttrup ikke kunde faa sin Uddannelse godkendt, skyldes først og fremmest Udtalelserne fra Professor Røvsings Klinik, Hobro Sygehus og Privatklinikken Hauserplads; som tidligere anført gjaldt Uddannelsen paa De Gamles By kun, saafremt Uddannelsen suppleredes med 1 Aars Kirurgi paa et andet Sygehus; De Gamles By har aldrig haft fuld Uddannelsesret. Fra Professor Røvsings Klinik, hvor hun fik tildelt denne supplerende Uddannelse, gives følgende Udtalelser

om hende: »Kan efter min Mening ikke anbefales, Væsen, Opførsel, Opdragelse under al Kritik.« Fra Hobro Sygehus, hvor der herefter gaves hende en Chance, meddeles der: »Berettiget Klager fra Patienternes Side, ukammeratlig, hun udfører ikke Ordre paalideligt, hun er meget tankeløs, hun har ikke Lyst og Interesse for Arbejdet.« Privatklinikken, hvor hun dernæst fik en Chance for at vise, om hun kunde klare sig, udtaler: »Middelmaadig i alle Retninger, daarlig Forstaaelse og ingen faglig Viden. Opfattelsesevnen mindre god.«

Det oplyses, at Frøken Løttrup har været hos Politiet og anmodet om fri Proces mod Dansk Sygeplejerskab og Forstanderinde Eli Magnusen (Sundhedsstyrelsens tilfornordnede Sygeplejerske), men Politiet afslog — efter at have undersøgt Sagen — Anmodningen.«

Under Domsforhandlingen er der afgivet Forklaring af Sagsøgerinden, Overlæge Johan Stein, fhv. Inspektør ved De Gamles By, Chr. Friis, Klinikindehaverske Martha Neve og Sagsøgte.

Overlæge Stein har forklaret, at naar han har underskrevet den ovennævnte Udtalelse af 22. Januar 1920, maa den i Erklæringen liggende Bevidnelse have været i Overensstemmelse med hans Mening dengang. Han har iøvrigt ingen Erindring om Tilfældet, men har antagelig raadført sig med Frk. Laura Jensen, som havde med Eleverne at gøre. Sagsøgte var dengang ikke tiltraadt som Forstanderinde over det hele. Hun havde da kun Alderdomshjemmet og var begyndt paa Sygehuset.

Fhv. Inspektør Friis har forklaret, at han ved sin Underskrift paa Udtalelser som den ovennævnte Erklæring af 22. Januar 1920 altid henholdt sig til Overlægen.

Frk. Martha Neve har forklaret, foreholdt den i ovennævnte Skrivelse af 29. April 1943 citerede Udtalelse fra Privatkliniken Hauserplads, at den maa have været stemmende med hendes Indtryk dengang. Hun har ikke ved Erklæringens Afgivelse gjort Sagsøgerinden, som hun dengang ansaa for et sygt Menneske, nogen Uret.

Sagsøgte har, foreholdt af Sagsøgerinden, at de aldrig har talt sammen, forklaret, at hun har talt med Sagsøgerinden, idet Sagsøgte ellers ikke vilde have underskrevet, og at hun ved Afgivelsen af sin Udtalelse maa have raadført sig med de paagældende Sygeplejersker, hvad hun plejede at gøre i saadanne Tilfælde. Hun har sikkert ogsaa talt med Frk. Laura Jensen.

Sagsøgerinden har forklaret, at den i Skivelsen af 29. April 1943 citerede Udtalelse fra Hobro Sygehus har sin Forklaring i, at Sagsøgerinden dengang var syg.

Uanset den Modstrid, der er mellem den officielle Erklæring af 22. Januar 1920 og Sagsøgtens under Sagen paaklagede Erklæring, findes sidstnævnte Erklæring efter det i Sagen foreliggende ikke at kunne danne Grundlag for det af Sagsøgerinden rejste Erstatningskrav.

Sagsøgte vil herefter være at frifinde.

Sagens Omkostninger vil efter Omstændighederne kunne ophæves.

Nr. 171/1943. Overretssagfører **H. W. Berg** (Bruun)

mod

Gas- og Vandmester Kaj Hansen (Gamborg).

(Spørgsmaal om Appellantens Ansvar for et Indstævnte ved Udførelsen af en Centralvarmeinstallation paaført Tab).

Østre Landsrets Dom af 31. Maj 1943 (VI Afd.): Sagsøgte, Overretssagfører H. V. Berg, bør til Sagsøgeren, Gas- og Vandmester Kaj Hansen, betale 15.000 Kr. med Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 25. Oktober 1941, til Betaling sker, og Sagens Omkostninger med 1800 Kr. At efterkomme inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Seks Dommere tiltræder i Henhold til de i Dommen i saa Henseende anførte Grunde, at Appellanten er fundet ansvarlig for det Tab, der er tilføjet Indstævnte ved, at han som Følge af Appellantens Udtalelser til Landsretssagfører Flemin i December 1937 blev afholdt fra at standse Arbejdet, og idet de skønsmæssigt vil fastsætte dette Tab til 5000 Kr., stemmer de for at stadfæste Dommen med denne Ændring, hvorhos de vil ophæve Sagens Omkostninger for Højesteret.

Tre Dommere finder ikke, at der foreligger noget Grundlag for at paalægge Appellanten, der ikke administrerede Byggeforetagendet, noget Ansvar overfor Indstævnte og stemmer derfor for at tage Appellantens Frifindelsespaastand til Følge.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande, dog at Beløbet fastsættes til 5000 Kr.

Sagens Omkostninger for Højesteret ophæves.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Under nærværende ved Retten for Odense Købstad forberedte Sag har Sagsøgeren, Gas- og Vandmester Kaj Hansen, paastaaet Sagsøgte, Overretssagfører H. W. Berg, dømt til Betaling af 35.823 Kr. 29 Øre med Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 25. Oktober 1941, hvilket Beløb Sagsøgte skal skyldes Sagsøgeren i Anledning af, at Sagsøgeren har lidt et hertil svarende Tab ved Udførelsen af Centralvarmeinstallationen i Tømrmester L. A. Rasmussens Byggeforetagende »Boulevardgaarden«

i Odense, idet Sagsøgeren hævder, at Sagsøgte ved at give urigtige Oplysninger om L. A. Rasmussens økonomiske Forhold er Skyld i Sagsøgerens Tab.

Sagsøgte har paastaaet Frifindelse.

Sagsøgeren har under Sagens Forberedelse forklaret, at han i Sommeren 1937 blev bekendt med, at det paagældende Byggeforetagende skulde i Gang. Sagsøgeren kendte ikke noget til L. A. Rasmussen, og da Sagsøgeren i nogle Aar havde faaet Leverancer fra Firmaet Hans Knudsen i Svendborg, talte han med dette Firmas Repræsentant, Marius Madsen, og fik af denne at vide, at Firmaet skulde levere Jernkonstruktionen, og at han paa Sagsøgtes Kontor havde faaet Besked om, at alle Pengene til Byggeforetagendet var sikret. Sagsøgeren indgav derefter sit Tilbud. Tilbudet, der var paa 47.000 Kr., blev akcepteret, og det blev aftalt, at Sagsøgeren skulde have 24.000 Kr. under Arbejdets Gang, medens Resten skulde afvente Prioriteringen. Arbejdet paabegyndtes af Sagsøgeren den 10. Oktober 1937.

I Slutningen af November 1937 hørte Sagsøgeren nogle Rygter om, at Smedemester Falk Schmidt ikke kunde faa sine Penge, og Sagsøgeren henvendte sig derfor til sin Sagiører, Sagfører Flemin, Odense, der kort iør December Termin 1937 henvendte sig til Sagsøgte og derefter meddelte Sagsøgeren, at Sagsøgte havde erklæret, at Arbejdet var godt nok. Sagsøgeren fuldførte derefter sit Arbejde, der var tilendebragt i Februar 1938.

Sagsøgeren har endvidere forklaret, at der i Februar 1938 opstod nogle Rygter om, at Dansk Elektricitets Compagni vilde ophøre med sit Arbejde paa Bygningen, idet der var opstaaet forskellige Uoverensstemmelser, som dog efter L. A. Rasmussens Udtalelser drejede sig om, at Dansk Elektricitets Compagni ikke vilde lade en Skyld, som det havde for Køb af en Ejendom, gaa af paa sit Tilgodehavende. Rasmussen sagde, at der ikke var noget i Vejen med Byggeforetagendet. Der forhandlede om, at Sagsøgeren skulde fuldføre Compagniets Entreprise, og Sagsøgeren forlangte Sikkerhedsstilling, hvortil Sagsøgtes Bogholder Petersen sagde, at det var der ingen Grund til, for der var Penge nok til Stede. Det endte med, at Compagniet fik et Skadesløsbrev og fuldførte Arbejdet. Skadesløsbrevet blev udstedt den 25. Februar 1938 og var paa 52.000 Kr., det skulde tillige dække to Malermestre.

Bogholder Marius Madsen har forklaret, at han i 1937 var Repræsentant for Firmaet Hans Knudsen i Svendborg, og at han i Anledning af Firmaets Leverance til »Boulevardgaarden« havde en Samtale med Sagsøgte, der meddelte, at de Penge, der skulde bruges til Bygningens Opførelse, var til Stede, uden at Vidnet bad om detaljerede Oplysninger. Da der noget senere blev Tale om, at Firmaet Hans Knudsen skulde levere Sagsøgeren de Materialer, denne skulde bruge til Byggeforetagendet, henvendte Vidnet sig paany til Sagsøgte, der sagde, at de Byggeforetagender, han havde med at gøre, var sunde og gode, og at »Boulevardgaarden« ogsaa var det, og denne Besked lod Vidnet gaa videre til Sagsøgeren.

I December 1937 forlangte Vidnets Firma Sikkerhed paa Grund af nogle Rygter, der var kommet frem, men ved en Henvendelse paa Sag-

søgte Kontor blev Kravet om Sikkerhedsstillelse afslaaet, og det blev sagt, at der var Penge nok til Byggeforetagendet.

Sagfører Karl Flemin har forklaret, at Sagsøgeren i første Halvdel af December 1937 meddelte ham, at der gik Rygter om, at det begyndte at knibe for L. A. Rasmussen, og at det var af vital Betydning for Sagsøgeren, om han løb nogen Risiko ved at fortsætte Arbejdet. Vidnet meddelte i en i den Anledning stedfunden personlig Samtale Sagsøgte disse Udtalelser, og Sagsøgte sagde, at der ikke var noget i Vejen, og at Rygterne stammede fra en Strid mellem L. A. Rasmussen og Smedemester Falk Schmidt om Arbejdet og ikke om L. A. Rasmussens Økonomi.

Smedemester Falk Schmidt har herom forklaret, at han i December Termin skulde have en større Udbetaling, men at L. A. Rasmussen erklærede, at han ikke kunde godkende Regningen. Vidnet henvendte sig derefter til Sagsøgte, der udtalte, at Vidnet nok skulde faa sine Penge i den sidste Ende.

Bogholder Alfred Pedersen har forklaret, at han i mange Aar har været ansat hos Sagsøgte og beskæftiget sig med Byggesager. Vidnet har paa Forespørgsel givet Oplysninger om »Boulevardgaarden«, men han har kun givet faktiske Oplysninger, som han har taget fra Financieringsplanen, og tilføjet, at alt var vel tilrettelagt, og at man ikke alene havde de faste Prioriteter og 2. Prioriteterne i Orden, men ogsaa havde faaet faste Tilsagn om 3., 4. og 5. Prioritet. Vidnet har hævdet, at han under Opførelsen af Bygningen intet har sagt om, at Pengene var skaffet.

Tømremester L. A. Rasmussen har forklaret, at han har opført en Række Ejendomme og ved en Del af disse faaet Bistand af Sagsøgte, der har udfærdiget de fornødne Dokumenter vedrørende Ejendomshandlerne og Byggelaan, hvorimod Vidnet selv har afsluttet Kontrakterne med Haandværkerne og afregnet med dem. Sagsøgte har endvidere ydet Vidnet Bistand ved Prioritering. Inden Opførelsen af »Boulevardgaarden« paabegyndtes, udarbejdede Vidnet en Status pr. 1. Juni 1937, der blev drøftet med Sagsøgte og Købmand Chr. Larsen, af hvem Vidnet havde købt Grunden, og som paa forskellig Maade har optraadt som Financier for Vidnet, ligesom Vidnet inden Grundkøbet sammen med Larsen havde en Drøftelse hos Sagsøgte, hvorunder Vidnet og Larsen beregnede, hvad Grunden skulde bruges til. Hen paa Efteraaret 1937 blev Vidnet klar over, at det maaske kunde komme til at knibe med at skaffe tilstrækkelig likvid Kapital, og talte med Chr. Larsen herom, og denne var med ved Afslutningen af de forskellige Entrepriskontrakter, hvorimod Vidnet ikke har givet Sagsøgte Meddelelse herom. Først omkring Nytaar 1938 begyndte Vidnet at mærke økonomiske Vanskeligheder ved Opførelsen af »Boulevardgaarden«.

Sagsøgte har forklaret, at han har ydet L. A. Rasmussen almindelig juridisk Bistand og ikke har haft Administrationen af Rasmussens Byggeforetagender. Sagsøgte fik med »Boulevardgaarden« at gøre i Slutningen af Juni 1937, da Rasmussen kom med en Financieringsplan. Sagsøgte advarede Rasmussen mod at kaste sig ud i nye Foretagender, før de tidligere var afviklet, men paa Grundlag af en af Rasmussen udarbejdet Status pr. 1. Juni 1937, hvis Rigtighed Sagsøgte ikke mente at have

nogen Grund til at betvivle, gik Sagsøgte ud fra, at Rasmussen vilde være i Stand til at gennemføre Byggeforetagendet. Rasmussen har, saavidt Sagsøgte ved, aldrig tidligere haft økonomiske Vanskeligheder.

Der er endvidere under Sagens Forberedelse afgivet en Række Forklaringer af forskellige af Byggeforetagendets Leverandører og Haandværkere, hvorefter Sagsøgte eller Bogholder Petersen skal have udtalt, at Pengene til Byggeforetagendet var til Stede.

Det fremgaar af den udarbejdede Financieringsplan, at Byggeudgifterne, Grunden og Omkostningerne, er anslaaet til 617.500 Kr., hvoraf 62.500 Kr. udgør L. A. Rasmussens egen Kapital, medens Resten skulde skaffes ved Prioriteringen. Salgsprisen er anslaaet til 740.828 Kr. I den af Rasmussen pr. 1. Juni 1937 udarbejdede Status var hans Kapital opgjort til 57.788 Kr., medens Kapitalen i Status pr. 1. Januar udgjorde 11.433 Kr. og i Status pr. 1. Januar 1938 1978 Kr.

Under L. A. Rasmussens Likvidation i Sommeren 1938 blev disse Forhold nærmere undersøgt, og i den af Centralanstalten for Revision afgivne Beretning udtales det, at en rigtig Opgørelse af Status pr. 1. Januar 1937 vilde have udvist et Underskud paa ca. 16.000 Kr., pr. 1. Juni 1937 et Underskud paa ca. 33.000 Kr. og pr. 1. Januar 1938 ligeledes et betydeligt Underskud, hvorved bemærkes, at den af Revisionen udarbejdede Status pr. 22. Juli 1938 kommer til et Underskud paa 137.484 Kr. Der var den 22. April 1938 blevet udstedt et Skadesløsbrev til Haandværkerne paa 125.000 Kr., men ved Ejendommens Salg blev der ikke Dækning for dette.

Fra Sagsøgerens Side er der gjort gældende, at Sagsøgte ikke blot er optraadt som Sagfører for L. A. Rasmussen, men som juridisk Konsulent for hans Byggeforetagender paa en saadan Maade, at de, der søgte Oplysning herom, har været berettigede til at gaa ud fra, at de ved Henvendelse til Sagsøgte kunde faa autentiske og rigtige Oplysninger om Byggeforetagenderne. Det var almindelig kendt, at Sagsøgte havde medvirket ved en Række af Rasmussens Byggeforetagender, og der blev fra Sagsøgtes Kontor givet positive Oplysninger, der gik udover, hvad en Sagfører normalt giver, idet Sagsøgte eller Bogholder Petersen, for hvis Udtalelser Sagsøgte maa have Ansvar, ifølge de afgivne Forklaringer ikke har indskrænket sig til at henvise til de af Rasmussen forelagte Oplysninger. At Sagsøgtes Stilling gik ud over at yde sædvanlig Sagførerbistand ved Oprettelse af Dokumenter m. v., fremgaar af en om »Boulevardgaarden« udsendt Brochure, hvori Sagsøgte baade i Teksten og i en Annonce betegnes som Byggeforetagendets juridiske Konsulent, og det fremgaar ogsaa af de af Sagsøgte beregnede Salærer, idet han dels har beregnet sig Salær for Udfærdigelsen af de enkelte Dokumenter, dels et Salær paa 4150 Kr. for Konferencer m. m. ved Byggeforetagendets Start. Men naar Sagsøgte har haft denne Stilling til Byggeforetagendet, burde han have foretaget en selvstændig Undersøgelse af L. A. Rasmussens Forhold. Allerede den ganske urimelige Forskel mellem Financieringsplanens Byggeudgifter og den anslaaede Salgspris burde have givet Anledning til en nærmere Undersøgelse af Byggeudgifterne, og hvis Sagsøgte havde foretaget en Sammenligning mellem Rasmussens Status pr. 1. Januar 1937 og pr. 1. Juni 1937 og navnlig igen pr. 1. Ja-

nuar 1938, vilde han være blevet klar over, at de af Rasmussen givne Oplysninger ikke var rigtige; allerede i Sommeren 1937 kunde han have opdaget, at den i Financieringsplanen opførte Egenkapital af 62.500 Kr. ikke var til Stede. I hvert Fald maatte Sagsøgte ved Sagfører Flemings Henvendelse i December 1937 være blevet klar over, at der var noget i Vejen med Rasmussens Økonomi, og hvis Sagsøgte ikke paa dette Tidspunkt havde udtalt, at der ikke var noget i Vejen, kunde Sagsøgeren have afbrudt Arbejdet. Sagsøgeren hævder, at naar Sagsøgte indlader sig paa at give økonomiske Oplysninger uden at foretage nogen nærmere Undersøgelse, maa han være ansvarlig for de Tab, der opstaar hos dem, der slutter Aftaler i Tillid til disse Oplysninger.

Sagsøgte har hævdet, at han først under Likvidationen saa Statusoversigterne pr. 1. Januar 1937 og pr. 1. Januar 1938, og at han ikke ifølge sin Stilling til L. A. Rasmussen havde noget Grundlag for at kræve Oplysning om Rasmussens økonomiske Forhold; der er i den pr. 1. Juni 1937 udarbejdede Status intet, der kunde vække Sagsøgtes Mistanke. Mellemværendet med Falk Schmidt skyldtes ikke, at denne ikke kunde faa sine Penge, men vedrørte udelukkende en Uenighed om Falk Schmidts Krav, hvilket ogsaa viste sig derved, at man enedes om at tage en Smedemester som Voldgiftsdommer. Forhandlingerne med Dansk Elektricitets Compagni har heller ikke givet Sagsøgte Anledning til Mistanke; efter Sagsøgtes Opfattelse var Uenigheden opstaaet, fordi Dansk Elektricitets Compagni var utilfreds med, at Sagsøgeren havde faaet en Leverance, som Compagniet vilde have haft, hvorfor Compagniet forhaalede Arbejdet, og Skadesløsbrevet blev udstedt for at faa Compagniet til at fremskynde Arbejdet. De Oplysninger, der i Februar 1938 blev givet Sagsøgeren, vedrørte Spørgsmaalet om Sagsøgerens eventuelle Overtagelse af Dansk Elektricitets Compagnis Entreprise og har ingen Indflydelse haft paa Sagsøgerens egen Entreprise. Sagsøgte har ikke administreret Byggeriet og ikke haft nogen Pligt til at varetage Haandværkernes eller Leverandørernes Interesser. Iøvrigt gør Sagsøgte ogsaa gældende, at Byggeforetagendet ikke gik i Stykker, fordi det økonomiske Grundlag ikke var i Orden, men fordi Beregningen af Byggeomkostningerne ikke holdt Stik, og derfor kan Sagsøgte intet Ansvar have.

Retten finder nu ikke at kunne forkaste Sagsøgtes Anbringende om, at han ved Byggeriets Start ved sine Overvejelser om Financieringsplanens Holdbarhed har haft Føje til at gaa ud fra Rigtigheden af Rasmussens Status pr. 1. Juni 1937 og Financieringsplanens Beregning af Byggeudgifterne. Da Sagsøgeren derhos ikke selv har søgt Oplysninger hos Sagsøgte, men alene henholdt sig til Bogholder Madsens Referat af dennes Henvendelse til Sagsøgte, hvorunder Madsen ikke er optraadt paa Sagsøgerens Vegne, og da der med Hensyn til Bedømmelsen af Madsens Vidneforklaring om sine Samtaler med Sagsøgte ikke kan bortses fra den lange Tid, der siden da er forløbet, findes der ikke tilstrækkeligt Grundlag for at fastslaa, at Sagsøgte, der ikke har administreret Byggelaanet eller Byggeriets Økonomi iøvrigt og ikke har sluttet Kontrakter med Haandværkerne og specielt heller ikke med Sagsøgeren, skulde have paa-draget sig Erstatningsansvar overfor Sagsøgeren allerede paa Grundlag

af dennes Kontraktafslutning med Rasmussen, og Sagsøgte vil derfor forsaavidt være at frifinde.

Hvad derimod angaar Sagsøgerens Fortsættelse af sit Arbejde efter Sagfører Flemings Henvendelse til Sagsøgte bemærkes: Denne Henvendelse fandt Sted i December 1937, og om det herunder passerede findes Flemings Forklaring saavel efter dens Beskaffenhed som efter Sagsøgtets eget Standpunkt dertil at burde lægges til Grund. Fleming har herefter i en personlig Samtale med Sagsøgte netop i Anledning af Sagsøgerens Arbejde for Rasmussen tilkendegivet Sagsøgte, at der gik Rygter om, at det begyndte at knibe for Rasmussen, og at Spørgsmaalet om Sagsøgerens Fortsættelse af sit Arbejde for Rasmussen var af vital Betydning for Sagsøgeren, og Sagsøgte har her overfor beroliget Fleming med, at der ikke var noget i Vejen.

Paa en Forespørgsel af denne Karakter og paa dette Stadium af Byggesagen findes Sagsøgte imidlertid ikke at have været beføjet til blot paa Grundlag af sin oprindelige Bedømmelse af Holdbarheden af Status og Financieringsplanen og uden Undersøgelse af den senere Stilling at afgive en saadan Udtalelse, der gaar væsentlig ud over, hvad Fleming maatte opfatte som et blot subjektivt Skøn. Ved Financieringsplanens Udarbejdelse forelaa ingen Tilbud fra Haandværkerne, hvorimod praktisk taget samtlige Entreprisekontrakter nu var afsluttet og Byggearbejdet i det hele saa vidt fremskredet, at det nu kunde være konstateret, at de anslaaede Byggeudgifter ikke vilde holde, hvorved bemærkes, at Rasmussen har forklaret, at han hen paa Efteraaret var klar over, at der kunde komme til at mangle likvid Kapital, og at Købmand Larsen — der var Sagsøgtets mangeaarige Klient og ogsaa havde forhandlet med Sagsøgte ved Byggeriets Tilrettelæggelse — maa have været klar over, at der vilde komme til at mangle Penge, idet han fulgte med, efterhaanden som de enkelte Kontrakter blev afsluttet. Endvidere var Sagsøgte fra første Færd klar over, at Rasmussens Kapital ifølge Status ikke forelaa likvid, hvortil kommer, at Status — der iøvrigt udviser en Egenkapital, som er ca. 5000 Kr. mindre end den paa Financieringsplanen anførte — indeholdt to meget store Poster for »Diverse Entrepriser«, der maatte kunne rumme Mulighed for væsentlige Fejl og Forskydninger. Som Følge heraf, og da Rasmussens Stilling efter det foreliggende har været uholdbar paa det paagældende Tidspunkt, og Sagsøgeren ved Sagsøgtets Udtalelser til Sagfører Fleming er blevet afholdt fra at standse sit Arbejde, findes Sagsøgte at burde godtgøre Sagsøgeren det denne herved tilføjede Tab.

Med Hensyn til Beregningen af dette Tab er der tilvejebragt følgende Oplysninger:

Det var oprindeligt Meningen, at Anlægget skulde være klar til Prøvefyring den 10. Januar 1938, men det blev senere bestemt, at der den 10. December 1937 skulde finde Prøvefyring Sted, omfattende en Del af Anlægget. Paa dette Tidspunkt, der altsaa falder sammen med Sagfører Flemings Henvendelse til Sagsøgte, var der ifølge en af Sagsøgeren udarbejdet Opstilling leveret Materialer og udbetalt Arbejdsløn til et Beløb af 15.391,76 Kr., heri indbefattet 10 pCt. Fortjeneste, medens Sagsøgeren

indtil den 10. December 1937 havde faaet udbetalt 16.000 Kr. Det fremgaar af Sagsøgerens Opstilling, at der af de 3 Kedler, der skulde leveres, kun var opstillet 1 Kedel, og at der af de ca. 300 Radiatorer, der skulde leveres, kun var leveret 48. De Materialer, som Sagsøgeren kunde have holdt tilbage den 10. December 1937, og den Arbejds løn, han da kunde have sparet, havde herefter en Værdi af ca. 37.000 Kr.

Efter de af Montør Anton Viggo Hansen og Montør Arne Bruno Frantzen afgivne Forklaringer maa det imidlertid antages, at ogsaa de 2 andre Kedler af Værdi ialt ca. 9000 Kr. den 10. December 1937 var anbragt paa en saadan Maade, at Sagsøgeren ikke vilde kunne tage dem tilbage.

Det maa derhos antages, at Sagsøgeren, selv om Sagsøgte ikke havde fremsat den ovenfor anførte Udtalelse overfor Sagfører Flemin, ikke straks vilde have standset Arbejdet, men fortsat Opstillingen af de endnu ikke opsatte Radiatorer, medens der foretoges yderligere Forhandlinger og Undersøgelser. Det maa imidlertid antages, at Sagsøgeren kunde have undgaaet at levere et væsentligt Antal Radiatorer, ligesom han kunde have undgaaet at udbetale Arbejds løn for en væsentlig Del af Resten af Anlægget, og det Tab, Sagsøgeren herefter kan antages at have lidt, findes at kunne ansættes til 15.000 Kr.

Herefter vil Sagsøgte være at dømme til at betale Sagsøgeren dette Beløb med Renter som paastaaet, hvorhos Sagsøgte findes at burde betale Sagsøgeren Sagens Omkostninger med 1800 Kr.

Hermed endte første ordinære Session.

Færdig fra Trykkeriet den 2. August 1944.

G. E. C. Gads Forlag.

Triers Bogtrykkeri (Chr. & O Lind). — København

Højesteretstidende.

Udgivere: Højesterets Protokolsekretærer.

88. Aargang

Højesteretsaaret 1944.

Nr. 15

Ekstrasessionen.

Tirsdag den 22. August.

Nr. 76/1944. **Knud Martin Hartwig Lønvang**
p a a k æ r e r

Østre Landsrets Kendelse af 15. Januar 1944.

Kendelse afsagt af Københavns Byret (5. Afd.) 3. Januar 1944:

I Henhold til Københavns Byrets Dom af 1937 har Knud Martin Hartwig Lønvang for Overtrædelse af Straffelovens §§ 171 og 276 været anbragt paa Forvaringsanstalten for Psykopater, indtil han ved Københavns Byrets Kendelse den 30. August 1941 blev udskrevet paa Prøve paa Vilkaar, at han forblev under Tilsyn af Psykopatanstalten, rettede sig efter de ham af Tilsynet givne Forskrifter og ikke skiftede Bopæl eller Beskæftigelse uden først indhentet Godkendelse af Tilsynet.

Knud Martin Hartwig Lønvang har nu inden Retten tilstaaet, at han den 11. Januar 1943 har tilegnet sig en Laaneseddel, som han fandt ved Cykelstativet i Gaarden til Lille Strandstræde Nr. 18, og som han vidste tilhørte hans Arbejdsgiver, der havde Kontor i denne Ejendom. Han solgte Sedlen for 150 Kr., men har senere erstattet Ejeren dennes Tab med 500 Kr.

I Anledning heraf er der af Anklagemyndigheden nedlagt Paastand om, at Sigtede genindsættes i Psykopatanstalten.

Overlægen ved Psykopatanstalterne i Herstedvester har indstillet, at Sigtede genanbringes i Anstalten.

Sigtedes Hustru har derefter for Retten forklaret, at hun fra den 1. Marts 1943 har drevet selvstændig Buntmageri for at kunne have Sigtede i Arbejde hjemme og derigennem under stadig Opsigt. Hun forhindrer ham i at komme i Forbindelse med tidligere Bekendte, der kan have daarlig Indflydelse paa ham og fører en saadan Kontrol med, hvad han foretager sig, at hun mener at kunne forhindre, at han forser sig paany. Hun ordner selv Forretningens økonomiske Forhold.

Overlægen ved Psykopatanstalterne i Herstedvester har i en fornyet Erklæring af 29. November 1943 blandt andet udtalt følgende:

»Efter min Erklæring af 30. September 1943 har jeg her paa Anstalten haft en Samtale med saavel den løsladte som med dennes Hustru. — Han opgav ganske udelukkende at ernære sig i Hustruens Buntmagerforret-

ning, men kaldte sig dog vedblivende Redaktør. — Jeg har ikke meddelt Forsvareren, at jeg havde faaet egentlige nye Oplysninger i Sagen og derfor ønskede at ændre den tidligere Erklæring, men at jeg kunde opgive mit Ønske om Genindsættelse, for saa vidt man fra Myndighedernes Side vilde mene, at der vilde være ringe Betænkelighed ved at lade ham være paa fri Fod. — I den Anledning kan naturligvis gøres gældende, at Sagen nu er cirka 1 Aar gammel, og at han i det forløbne Aar ikke har foretaget sig noget ulovligt, og man kunde muligt yderligere sikre hans Tilværelse, naar det samtidig blev tilkendegivet ham, at han foreløbig af Tilsynet kun vil faa Tilladelse til at beskæftige sig som Medhjælper i Hustruens Virksomhed og ogsaa som Fritidsarbejde maa opgive saavel journalistisk som anden Beskæftigelse; men dersom Forholdet nu afgøres uden Genindsættelse, maa i hvert Fald Prøveløsladelsesvilkaarene paa det skarpeste indskræpes ham i Retten, og det bør tydeligt tilkendegives ham, at enhver Lovovertrædelse af Prøveløsladelsesvilkaarene vil medføre Genindsættelse i Forvaringsanstalten.«

Retslægeraadet har anbefalet Genindsættelse.

Under Hensyn til, at den nu begaaede Forbrydelse er en udpræget Lejlighedsforbrydelse, til at der siden er forløbet cirka 1 Aar, uden at Domfældte paany har forset sig, samt til, at der i dette Tidsrum synes at være indtraadt en Stabilisering af hans Forhold, der vil forringe Muligheden for nye Lovovertrædelser, skønnes Hensynet til Retssikkerheden ikke at kræve nogen Ændring af Prøveløsladelsen eller dennes Vilkaar.

T h i b e s t e m m e s :

Anklagemyndighedens Paastand om Genindsættelse kan ikke tages til Følge.

Den paakærede Landsretskendelse, der er afsagt af Rettens VIII Afd., er saalydende:

Ved Kendelse, afsagt den 3. Januar 1944 af Københavns Byrets 5. Afdeling, blev Anklagemyndighedens Paastand om Genindsættelse af Domfældte Knud Martin Hartwig Lønvang i Psykopatforvaringsanstalten ikke taget til Følge.

Denne Kendelse er af Anklagemyndigheden paakæret til Retten.

Som i Kendelsen anført har Domfældte tilstaaet, at han den 11. Januar 1943 har tilegnet sig og for 150 Kr. solgt en af ham fundet Laaneseddel paa et Ur, samt at han senere har erstattet Ejeren dennes Tab med 500 Kr.

Det bemærkes, at Sagen blev anmeldt til Politiet den 9. August 1943, og at Domfældte den 11. August 1943 erkendte at have fundet Laanesedlen.

Retslægeraadet anbefalede i en Erklæring af 14. Oktober 1943 Domfældtes Genindsættelse i Psykopatforvaringsanstalten og fastholdt sin Udtalelse i en Erklæring af 16. December 1943 efter at have faaet forelagt den i Kendelsen refererede Erklæring af 29. November 1943 fra Overlægen ved Psykopatforvaringsanstalten.

Rigsadvokaten har i Skrivelse af 8. November 1943 udtalt, at han,

saafremt Anklagemyndighedens Paastand tages til Følge, vil være sindet af frafalde Tiltale for det af Domfældte nu begaaede Forhold.

Under Hensyn til den af Retslægeraadet afgivne Erklæring og Sagens Omstændigheder iøvrigt findes Anklagemyndighedens Paastand at burde tages til Følge.

T h i b e s t e m m e s :

Knud Martin Hartwig Lønvang bør genindsættes i Psykopatforvaringsanstalten.

Højesterets Kæremaalsudvalgs Kendelse.

Den i denne Sag af Østre Landsret afsagte Kendelse er med Justitsministeriets Tilladelse paakæret til Højesteret af Knud Martin Hartwig Lønvang.

I Paakendelsen har tre Dommere deltaget.

Overlægen ved Psykopatforvaringsanstalterne har i en yderligere Erklæring af 14. Marts 1944 blandt andet udtalt, at han nu er »tilbøjelig til at mene, at det vil være principielt urigtigt at genindsætte Lønvang i Forvaringsanstalten paa det foreliggende spinkle Grundlag. Ønsker man dette, vil det blive meget vanskeligt at finde et egnet Tidspunkt at løslade ham paa, idet det vil være yderst tvivlsomt, om Hustruen senere fortsat kan have Arbejdsforhold, der muliggør det at have ham under stadigt Opsyn. Man maa i Tilfælde af Genindsættelse nærmest indstille sig paa en mere langvarig Internering. Denne maa i saa Fald begrundes med, at man stadig forventer mindre, maaske endda større kriminelle Handlinger. Dette var jeg faktisk i Begyndelsen tilbøjelig til at tro, men efter at han nu i et helt Aar under den nødvendige Kontrol har kunnet klare sig, forekommer det mig noget vanskeligt overfor dette reelle Faktum med Vægt at gennemføre Antagelsen af fortsat kriminelle Handlinger. Jeg skal derfor tillade mig at henstille, at han ikke genindsættes, men at Prøveløsladelsesvilkårene indskærpes ham.«

Retslægeraadet har i en Erklæring af 4. Juli 1944 udtalt, at Raadet efter det nu foreliggende ikke skal »udtale sig imod, at genindsættelse i psykopatforvaringsanstalten undlades paa de af overlægen anførte betingelser, idet der siden den paasigtede handling, der fandt sted for 1½ Aar siden, er indtraadt en betydelig stabilisering, ligesom de forhold, prøveløsladte nu arbejder under, synes meget betryggende.«

Under Henvisning hertil og iøvrigt i Henhold til de i Byrettens Kendelse anførte Grunde

b e s t e m m e s :

Byrettens Kendelse bør ved Magt at stande.

Der tillægges den for den kærende, Knud Martin Hartwig Lønvang, beskikkede Forsvarer, Højesteretssagfører Gamborg, i Salær for Højesteret 60 Kr., der udredes af det Offentlige.

Mandag den 28. August.

Nr. 198/1944.

Karl Valdemar Petersen

p a a k æ r e r

Vestre Landsrets Kendelse af 6. December 1943.

Den paakærede Kendelse, der er afsagt af Rettens III Afd., er saalydende:

Ved en af Retten for Nørre Rangstrup og Hviding Herreder den 24. Juni 1943 afsagt Dom blev Karl Valdemar Petersen anset for Bedrageri efter Straffelovens § 279, jfr. § 285, Stk. 1, samt for Overtrædelse af Lov Nr. 138 af 28. April 1931 § 40, jfr. § 36, og § 95, Lov Nr. 219 af 1. Maj 1940 § 2, Stk. 1, jfr. Bekendtgørelse Nr. 618 af 27. November 1940 § 1, og Lov Nr. 439 af 24. Oktober 1941 § 5, jfr. § 49, samt Lov Nr. 472 af 28. November 1942 § 19, jfr. § 13, og Handelsministeriets Bekendtgørelse Nr. 310 af 11. Juni 1940 § 1, jfr. Bekendtgørelse Nr. 473 af 28. November 1942, med en samlet Straf af Fængsel i 3 Maaneder med Fradrag af 10 Dage for udstaaet Varetægtsfængsel.

Den 30. s. M. tilskrev Politimesteren i Toftlund Statsadvokaten i Sønderborg, at Domfældtes Forsvarer havde meddelt, at Domfældte vilde paaanke Dommen.

Under 3. Juli s. A. udfærdigede Statsadvokaten derefter og indsendte til Landsretten Anklageskrift, ifølge hvilket Sagen foruden af Tiltalte tilige indankedes for Landsretten af Anklagemyndigheden.

Dommen blev forkyndt for Domfældte den 5. s. M. Kl. 15,05 af Politibetjent S. M. Petersen, Kolding, der meddelte Domsudskriften Paategning om Forkyndelsen tilligemed en Bemærkning om, at Domfældte erklærede sig tilfreds med Dommen. Fornævnte Anklageskrift blev derhos af Politibetjent Petersen samme Dag Kl. 15,15 forkyndt for Domfældte, der fremsatte Ønske om Beskikkelse af en Forsvarer ved Landsretten.

Saa vel Domsudskriften som Anklageskriftet blev derefter tilbagesendt Statsadvokaten, som i Skrivelse af 12. August s. A. meddelte Landsretten, at den af Anklagemyndigheden iværksatte Anke var frafaldet, efter at Domfældte havde erklæret sig tilfreds med den afsagte Dom, hvorhos Statsadvokaten ligeledes under s. D. gav Fuldbyrdselsordre vedrørende Dommen.

I Skrivelse af 20. August 1943 anmodede Politimesteren i Toftlund Politimesteren i Kolding om at gøre Domfældte bekendt med, at Anklagemyndighedens Anke var frafaldet, efter at Domfældte havde erklæret sig tilfreds med Dommen, hvorhos han anmodede om, at Domfældte maatte blive hensat til Afsoning af Straffen. Domfældte erklærede imidlertid, at det maatte bero paa en Misforstaaelse, at han under Forkyndelsen af Dommen havde erklæret sig tilfreds med Dommen.

Statsadvokaten har nu ved Skrivelse af 2. November 1943 forelagt Sagen for Landsretten med Paastand om, at Domfældtes Anke afvises.

Politibetjent S. M. Petersen har til en Politirapport forklaret, at Domfældte ved Forkyndelsen af Dommen ikke erklærede sig tilfreds med denne, men ønskede den indanket for Landsretten. Ved den derefter fore-

tagne Forkyndelse af Anklageskriftet, hvoraf det fremgik, at Anklagemyndigheden havde indanket Dommen, erklærede Domfældte nu pludseligt, at han ikke ønskede Dommen paaanket, men var tilfreds med denne, hvorefter Politibetjenten tilføjede Bemærkning herom paa Domsudskriften.

Idet Tiltaltes Ankeafkald under de saaledes foreliggende Omstændigheder maa anses bindende

b e s t e m m e s :

Den af Domfældte iværksatte Anke afvises.

Domfældte udreder Sagens Omkostninger for Landsretten og derunder til den for ham beskikkede Forsvarer sammesteds, Overretssagfører Teisen, i Salær 30 Kr.

Højesterets Kæremaalsudvalgs Kendelse.

Den af Vestre Landsret afsagte Kendelse er med Justitsministeriets Tilladelse paakæret til Højesteret.

I Paakendelsen har tre Dommere deltaget.

Efter de af den kærende, Domfældte Karl Valdemar Petersen, og Politibetjent S. M. Petersen efter Kendelsens Afsigelse inden Retten afgivne Forklaringer findes det betænkeligt at antage, at den Kærende ved den stedfundne Forkyndelse har frafaldet Anke, og den af ham iværksatte Anke vil herefter være at fremme.

T h i b e s t e m m e s :

Den af den kærende, Karl Valdemar Petersen, iværksatte Anke vil være at fremme.

Tirsdag den 29. August.

Nr. 169/1944.

Rigsadvokaten

m o d

Mads Vognsen (Otto Bang),

der tiltales for Overtrædelse af Straffelovens §§ 232 og 224, jfr. § 222, Stk. 1 og 2.

Vestre Landsrets Dom af 24. Maj 1944 (Nordjydske Nævningekreds): Tiltalte Mads Vognsen bør hensættes i Fængsel i 2 Aar, hvoraf 96 Dage vil være at anse som udstaaet ved Varetægtsfængsel. Saa udreder Tiltalte og Sagens Omkostninger og derunder i Salær til den for ham ved Landsretten beskikkede Forsvarer, Landsretssagfører Morville, i Salær 300 Kr. og i Godtgørelse for Udlæg 80 Kr.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Vestre Landsret under Medvirken af Nævninger afsagte Dom er paaanket saavel af Tiltalte som af det Offentlige.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

De Nævningerne forelagte Spørgsmaal har, som det fremgaar af Dommen, ikke omfattet alle de Forhold, for hvilke Tiltale ved Anklageskriftet er rejst. Forsaavidt angaar de saaledes udeladte Forhold, for hvilke Tiltale maa antages frafaldet, vil Tiltalte være at frifinde.

Iøvrigt vil Dommen i Henhold til de i denne anførte Grunde være at stadfæste.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

I Salær for Højesteret til Højesteretssagfører Otto Bang betaler Tiltalte Mads Vognsen 80 Kr.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Under nærværende Sag, der er behandlet under Medvirken af Nævninger, er Mads Vognsen ved 1. jyske Statsadvokators Anklageskrift af 28. April 1944 sat under Tiltale til at lide Straf for Overtrædelse af:

I a. Straffelovens § 232 for Blufærdighedskrænkelse ved en Gang i Sommeren 1943 paa Loftet i Ejendommen Aron Jacobsensvej 52, Aalborg, at have lagt sig paa en der henstaaende Divan sammen med Pigen Birthe Lind Koch, født den 20. Januar 1934, hvor han fremtog sit blottede Kønsllem, imens han samtidig befølte hende paa Benene udenpaa Tøjet.

I b. Straffelovens § 224, jfr. § 222, Stk. 2, for anden kønslig Omgængelse end Samleje med et Barn under 12 Aar ved en Gang i Sommeren eller i Efteraaret 1943 paa fornævnte Loft at have lagt sig paa den der henstaaende Divan sammen med fornævnte Pige, Birthe Lind Koch, og ført sit blottede Kønsllem op imod hendes blottede Kønsllem, imens han gned sit Lem.

I c. Straffelovens § 232 for Blufærdighedskrænkelse ved omkring den 10. November 1943 i Ejendommen Aron Jacobsensvej 50, Aalborg, at have siddet med fornævnte Birthe Koch paa Skødet og med den ene Haand befølt hende paa Kønsllem uden paa Benklæderne.

II. Straffelovens § 224, jfr. § 222, Stk. 2, for anden kønslig Omgængelse end Samleje med et Barn under 12 Aar ved en Gang i Slutningen af Sommeren 1943 paa fornævnte Loftsrums at have lagt sig paa en der henstaaende Divan sammen med Pigen Tove Wittrup, født den 31. Juli 1932, og ført sit blottede Kønsllem op imod hendes blottede Kønsllem.

III. Straffelovens § 224, jfr. § 222, Stk. 2, for anden kønslig Omgængelse end Samleje med et Barn under 12 Aar ved i Slutningen af Oktober eller Begyndelsen af November 1943 i Ejendommen Aron Jacobsensvej 7, Aalborg, at have anbragt Pigen Nancy Elisabeth Nielsen, født den 20. November 1931, overskrævs paa sine Ben, hvorefter han med Haanden har ført sit blottede Kønsllem frem og tilbage mod hendes blottede Kønsllem.

IV a. Straffelovens § 224, jfr. § 222, Stk. 1 og 2, for anden kønslig Omgængelse end Samleje med et Barn, der i Midten af November 1943 var under 12 Aar, ved en Gang i Midten af November og en Gang i Midten af December 1943 i Ejendommen Aron Jacobsensvej 37, Aalborg, at have ført en Finger op i Kønsdelen paa Pigen Grethe Nørgaard Christensen, født den 27. November 1931, og bevæget den frem og tilbage.

IV b. Straffelovens § 224, jfr. § 222, Stk. 1, for anden kønslig Omgængelse end Samleje med et Barn under 15 Aar ved en Gang imellem Julen 1943 og Nytaar derefter sammesteds at have ført sit blottede Kønslem op gennem Buksebenet paa fornævnte Grethe Nørgaard Christensen og berørt hendes Kønsdel med Lemmet.

V. Straffelovens § 232 for Blufærdighedskrænkelser ved en Gang i Foraaret eller Sommeren 1943 at have siddet paa en Trappesten overfor Ejendommen Aron Jacobsensvej 21, Aalborg, sammen med Pigen Jytte Kristine Kristiansen, født den 10. Juli 1932, og ved den Lejlighed at have ført sin Haand op under hendes Skørter og befølt hende paa Laarene og Kønsdelen, hvilke Handlinger han ligeledes har foretaget overfor nævnte Pige kort før Jul 1943 i Ejendommen Aron Jacobsensvej 37.

VI. Straffelovens § 232 for Blufærdighedskrænkelser ved en Gang i November eller December Maaned 1943 i Ejendommen Aron Jacobsensvej 71, Aalborg, at have haft Pigen Henny Evelyn Dahlmann, født den 25. Februar 1930, siddende paa sit Skød, alt imens han havde Fingeren oppe i hendes Bukseben og befølt hende i Skridtet.

VII. Straffelovens § 224, jfr. § 222, Stk. 1, for anden kønslig Omgængelse end Samleje med et Barn under 15 Aar ved en Gang i Sommeren og Efteraaret 1943 paa Loftet i Ejendommen Aron Jacobsensvej 52, Aalborg, at have lagt sig paa en der henstaaende Divan sammen med Pigen Grethe Ruth Nielsen, født den 5. Januar 1929, og ført sit blottede Kønslem op imod hendes blottede Kønsdel, imens han gned sit Lem, samt for i Slutningen af Oktober eller Begyndelsen af November 1943 i Ejendommen Aron Jacobsensvej 7, Aalborg, at have anbragt fornævnte Grethe Nielsen overskrævs paa sine Ben, hvorefter han med Haanden har ført sit blottede Kønslem frem og tilbage mod hendes blottede Kønsdel.

VIII. Straffelovens § 232 for Blufærdighedskrænkelser ved en Gang i November eller December Maaned 1943 i Ejendommen Aron Jacobsensvej 71, Aalborg, at have haft Pigen Gerda Pedersen, født den 20. Juli 1935, siddende paa Skødet, alt imens han med Haanden befølte hende paa hendes Kønsdel.

Tiltalte er født den 26. Maj 1891 i Lillevorde Sogn og er — udover at han den 7. Juli 1943 inden Retten for Straffesager i Aalborg Købstad m. v. har vedtaget en Bøde paa 100 Kr. for Overtrædelse af Bekendtgørelse Nr. 310 af 11. Juni 1940 § 1, jfr. § 10, og Prisloven Nr. 472 af 28. November 1942 § 19 — tidligere anset saaledes:

1. Ved Dom, afsagt den 12. Oktober 1922 af Vestre Landsret efter Straffeloven af 1866 § 176, jfr. §§ 173 og 174, med Straf af Fængsel paa sædvanlig Fangekost i 4 Maaneder.

2. Ved Dom, afsagt den 31. August 1923 af Retten for Straffesager i Aalborg Købstad m. v., efter Straffeloven af 1866 § 185, sammenholdt

med § 62 og midlertidig Straffelov af 1. April 1911 § 13, med Straf af Fængsel paa sædvanlig Fangekost i 80 Dage.

3. Ved Dom, afsagt den 4. April 1924 af samme Ret, efter Straffeloven af 1866 § 185, sammenholdt med midlertidig Straffelov af 1. April 1911 § 13, med Straf af Fængsel paa sædvanlig Fangekost i 120 Dage.

4. Ved Dom, afsagt den 18. September 1925 af Retten for Straffesager i Aalborg Købstad m. v., efter Lov Nr. 133 af 11. April 1925 § 6 med Straf af Fængsel paa sædvanlig Fangekost i 8 Dage.

5. Ved Dom, afsagt den 6. November 1934 af samme Ret, efter Lov Nr. 133 af 11. April 1925 § 6 med Straf af Hæfte i 10 Dage.

6. Ved Dom, afsagt den 22. Marts 1937 af Vestre Landsret, efter Lov Nr. 133 af 11. April 1925 § 6, jfr. Lov Nr. 299 af 14. December 1927, sammenholdt med Lov om Ikrafttræden af borgerlig Straffelov af 15. April 1930 §§ 5 og 7, med Straf af Hæfte i 20 Dage.

7. Ved Dom, afsagt den 8. August 1942 af Retten for Straffesager i Aalborg Købstad m. v., efter Lov Nr. 406 af 3. August 1940 § 15, jfr. Bekendtgørelse Nr. 702 af 30. December 1940 § 1, jfr. § 11, og efter Lov Nr. 474 af 22. November 1941 §§ 8 og 13, jfr. § 19, jfr. Bekendtgørelse Nr. 310 af 11. Juni 1940 § 1, jfr. § 10, og Priskontrolraadets Maksimalprisbestemmelse af 8. Juli 1941 samt efter Lov Nr. 138 af 28. April 1931 §§ 36 og 40, jfr. § 95, med Straf af Bøde paa 100 Kr.

Der er derhos ved Justitsministeriets Resolution af 20. Juni 1925 i Medfør af § 6 i Lov Nr. 133 af 11. April 1925 meddelt Tiltalte Tilhold om, at han ikke maa nyde eller købe spirituøse Drikke og ikke indfinde sig i offentlige Parker eller Anlæg, paa Fællede, ved Skoler eller Legepladser, hvilket Tilhold er opretholdt ved Vestre Landsrets Kendelse af 28. November 1934.

I Sagens Anledning er der af Nævningerne afgivet Svar paa følgende Spørgsmaal:

Hovedspørgsmaal 1.

Er Tiltalte Mads Vognsen skyldig i det i Straffelovens § 232 ommeldte straffbare Forhold ved ved uterligt Forhold at have krænket den den 20. Januar 1934 fødte Birthe Lind Kochs Blufærdighed ved i Sommeren 1943 paa Loftet i Ejendommen Aron Jacobsensvej 52, Aalborg, at have lagt sig paa en der henstaaende Divan sammen med Pigen, idet han i hendes Paasyn blottede sit Kønsllem?

Hovedspørgsmaal 2.

Er Tiltalte Mads Vognsen skyldig i det i Straffelovens § 232 ommeldte straffbare Forhold ved ved uterligt Forhold at have krænket den i Hovedspørgsmaal 1 nævnte Birthe Lind Kochs Blufærdighed ved i Sommeren eller Efteraaret 1943 paa Loftet i Ejendommen Aron Jacobsensvej 52, Aalborg, at have lagt sig paa den her henstaaende Divan sammen med Pigen, hvis Benklæder var nedtaget, idet han i hendes Paasyn blottede sit Kønsllem?

Hovedspørgsmaal 3.

Er Tiltalte Mads Vognsen skyldig i det i Straffelovens § 232 ommeldte straffbare Forhold ved ved uterligt Forhold at have krænket den i Hovedspørgsmaal 1 nævnte Pige Birthe Lind Kochs Blufærdighed ved

omkring den 10. November 1943 i Ejendommen Aron Jacobsensvej 50, Aalborg, at have siddet med hende paa Skødet og med den ene Haand befølt hende i Skridtet uden paa Benklæderne?

Hovedspørgsmaal 4.

Er Tiltalte Mads Vognsen skyldig i det i Straffelovens § 224, jfr. § 222, Stk. 2, ommeldte strafbare Forhold ved en Gang i Slutningen af Sommeren 1943 paa Loftet i Ejendommen Aron Jacobsensvej 52, Aalborg, at have lagt sig paa en der henstaaende Divan sammen med Pigen Tove Wittrup, født den 31. Juli 1932, hvis Benklæder var nedtaget, og ført sit blottede Kønsllem op mellem hendes Ben?

Hovedspørgsmaal 5.

Er Tiltalte Mads Vognsen skyldig i det i Straffelovens § 224, jfr. § 222, Stk. 2, ommeldte strafbare Forhold ved i Slutningen af Oktober eller Begyndelsen af November 1943 i Ejendommen Aron Jacobsensvej 7, Aalborg, at have anbragt Pigen Nancy Elisabeth Nielsen, født den 20. November 1931, mellem sine Ben, hvorefter han med Haanden har ført sit blottede Kønsllem frem og tilbage mod hendes blottede Kønsllem?

Hovedspørgsmaal 6.

Er Tiltalte Mads Vognsen skyldig i det i Straffelovens § 224, jfr. § 222, Stk. 2, ommeldte strafbare Forhold ved engang i November 1943 før den 27. November 1943 i Ejendommen Aron Jacobsensvej 37, Aalborg, at have befølt Pigen Grethe Nørgaard Christensen, født den 27. November 1931, under Benklæderne paa den øverste Del af Laarene?

Hovedspørgsmaal 7.

Er Tiltalte Mads Vognsen skyldig i det i Straffelovens § 224, jfr. § 222, Stk. 1, ommeldte strafbare Forhold ved engang i Midten af December 1943 i Ejendommen Aron Jacobsensvej 37, Aalborg, at have befølt den i Hovedspørgsmaal 6 ommeldte Pige Grethe Nørgaard Christensen under Benklæderne paa den øverste Del af Laarene?

Hovedspørgsmaal 8.

Er Tiltalte Mads Vognsen skyldig i det i Straffelovens § 232 ommeldte strafbare Forhold ved ved uterligt Forhold at have krænket den den 10. Juli 1932 fødte Jytte Kristine Kristiansens Blufærdighed ved engang i Foraaret eller Sommeren 1943 at have siddet paa en Trappesten overfor Ejendommen Aron Jacobsensvej 21, Aalborg, og at have ført sin Haand op under hendes Skørter?

Hovedspørgsmaal 9.

Er Tiltalte Mads Vognsen skyldig i det i Straffelovens § 224, jfr. § 222, Stk. 1, ommeldte strafbare Forhold ved engang i Sommeren 1943 paa Loftet i Ejendommen Aron Jacobsensvej 52, Aalborg, at have lagt sig paa en der henstaaende Divan sammen med Pigen Grethe Ruth Nielsen, født den 5. Januar 1929, og ført sit blottede Kønsllem op imod hendes blottede Kønsllem, imens han gned sit Lem?

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Sø- og Handelsretten.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Seks Dommere stemmer for at stadfæste Dommen i Henhold til dens Grunde og at paalægge Appellanten at betale til Indstævnte Sagens Omkostninger for begge Retter med 1000 Kr.

Tre Dommere, der bemærker, at Appellantens Etikette er indregistreret som udført i Farver, finder, at de to i Sagen omhandlede Etiketter, navnlig ved den valgte Farvesammensætning frembyder Lighedspunkter, der fremkalder et saadant ensartet Helhedsindtryk, at Etiketterne, uagtet de i Enkeltheder udviser væsentlige Forskelligheder, i den almindelige Omsætning let kan forveksles, og stemmer herefter for at tage Appellantens Paa-stand om at Indstævnte kendes uberettiget til at benytte Kirsinetta-Etiketten, til Følge.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Sø- og Handelsrettens Dom bør ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for begge Retter betaler Appellanten, Firmaet Vilh. Christiansen, til Indstævnte, Fyens Vinkompagni A/S, med 1000 Kr. inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Sagsøgerne, Firmaet Vilh. Christiansen, der er Indehavere af Firmaet Vald. Jørgensen & Co., lod i Slutningen af 1933 udarbejde en Etikette for en af dem fabrikeret Type Kirsebærvin. Etiketten er inddelt i 4 lige store rektangulære Felter, hvoraf 2 i gullig og 2 i karmoisinrød Farve. Over Etiketten staar med Guldbogstaver »MORELLI« Kirsebærvin. Endelig indeholder Etiketten Afbildning af nogle Kirsebær. Etiketten blev første Gang leveret i December 1933, og Varer med denne Etiket bragt i Handlen i December 1934. Navnet »MORELLI« blev registeret som Ordmærke den 11. Maj 1935, og den 2. Maj 1942 blev Etiketten registreret som Billedmærke.

Sagsøgerne havde et meget stort Salg af Kirsebærvin med denne Etikette, fra 1934—1941 600.000 Flasker. Salget støttedes af en omfattende Reklame i Dagspressen, gennem Skiltning og ved Udstillinger. Sagsøgerne oplyser at have anvendt 66.000 Kr. i Reklamer for dette Mærke.

I Slutningen af April 1942 blev Sagsøgerne af en af deres Repræsentanter gjort opmærksom paa, at de Sagsøgte, Fyens Vinkompagni A/S, for en af dem forhandlet Kirsebærvin anvendte en Etikette, bestaaende af et bredt rektangulært karmoisinrødt Felt og et smalt gulligt Felt — altsaa med samme Farver som Sagsøgernes Etikette — og ligeledes med Afbildning af nogle Kirsebær, men med Navnet »Kirsinetta« i hvide Bogstaver.

Sagsøgerne gør gældende, at de Sagsøgte Etikette er en Efterligning af Sagsøgernes, og at Ligheden mellem Etiketterne er saa stor, at Brugen af de Sagsøgte Etikette maa være uberettiget i Henhold til Varemærkelovens § 13 samt stridende mod Konkurrencelovens §§ 9 og 15. Sagsøgerne nedlægger derfor under Sagen Paastand paa, at de Sagsøgte kendes uberettigede til som Varebetegnelse at bruge den som Bilag 1 fremlagte Etikette.

De Sagsøgte paastaar Frifindelse.

Under Domsforhandlingen har Sagsøgernes Prokurist Willy Reinhard og de Sagsøgte Salgschef Helmer Dethlefsen afgivet Forklaring.

Begge Etiketter er formet som en Rektangel paa Højkant, de fremherskende Farver er hos dem begge samme karmoisinrøde Farve samt samme hvidgule Farver i det anvendte Papir (»antik« Papir). Begge er foruden Tekst forsynet med en Klase Kirsebær. Sagsøgernes Klase er anbragt omtrent i Midten og bestaar af 4 Bær, de Sagsøgte er anbragt ude i venstre Side og bestaar af 2 Bær. Sagsøgernes Etikette er delt i 4 lige store diagonalt anbragte Rektangler, 2 røde og 2 hvide. De Sagsøgte Etikette er delt i et smalt hvidt og et ca. 3 Gange bredere rødt lodret anbragt Felt. I begge Tekster er Navnene »Morelli« og »Kirsinetta« trykt med store fremhævede Typer. Sagsøgernes Tekst er:

»Fineste Morelli Kirsebærvin, dansk Frugtvin. Afgiftsklasse 3. Guldmedaille 1932—1935—1937. Vald. Jørgensen & Co., København.«

De Sagsøgte Tekst er:

»Kirsinetta, dansk Kirsebærvin. Afgiftsklasse 3. A/S Fyens Vinkompagni, Odense.«

Sagsøgernes Tekst bestaar i alt væsentligt af Guldbogstaver, medens de Sagsøgte har »Kirsinetta« og »Vinkompagniet, Odense« i hvide Bogstaver og Resten af Teksten i Guldbogstaver.

Sagsøgerne gør gældende, at de Sagsøgte Etikette let af det købende Publikum lader sig forveksle med Sagsøgernes Etikette og fremhæver herved, at Papiret er det samme, at de fælles Farver er stærkt dominerende, og at begge Etiketter er i saakaldt »Funkis« Stil med rektangulære Felter, ligesom begge Etiketter har Afbildninger af Kirsebær. Forskellen i Felternes Udformning vil efter Sagsøgernes Opfattelse ikke fange Publikums Øje, og det samme gælder de forskellige Varenavne, idet de begge leder Tanken hen paa Varens Art, Kirsebærvin.

Sagsøgerne fremhæver endvidere, at Ligheden mellem Parternes Udstyr udstrækker sig til det øvrige Flaskeudstyr, idet de Sagsøgte, ligesom Sagsøgerne, bruger særlig Halsetikette med Baand af samme Farve som Sagsøgerne.

De Sagsøgte bestrider, at deres Etikette er en Efterligning af Sagsøgernes eller let lader sig forveksle med denne. De har ikke tilsigtet en Efterligning af denne Etikette, men uden Anvisninger af nogen Art vedrørende Udseendet anmodet deres Leverandør af Etiketter om at fremstille en ny Etikette for Kirsebærvin. De ønskede at ændre Kvaliteten af deres Vin og vilde samtidig have ny Etikette. Leverandøren af Etiketten lod en Tegner lave Etiketten, som de Sagsøgte accepterede uden Ændring. Tegneren har i Erklæring af 29. Juli 1942 udtalt, at han udførte Etiketten sidst i 1937 eller i Begyndelsen af 1938, at han ofte til Vin-

etiketter har anvendt den her brugte røde Farve, som er Vinens Farve, samt at Etiketten ikke hverken i Stil eller Farver er kopieret.

De Sagsøgte tog først Etiketten i Brug i Juli Maaned 1940, idet de vilde opbruge deres gamle Beholdning af Etiketter. De har anvendt den nye Etikette til 5—10.000 Flasker.

De Sagsøgte gør gældende, at deres tydeligt fremhævede, fra Sagsøgerne forskellige Navn »Kirsinetta« virker stærkt destinktivt, og at Etiketterne iøvrigt er saa forskellige, at de Sagsøgtes Etikette ikke kan betegnes som en Efterligning eller let kan forveksles med Sagsøgenes. De Sagsøgte fremhæver herved, at Sagsøgerne ikke kan erhverve Eneret paa den røde Farve eller paa Afbildning af Kirsebær.

Begge Parter har indhentet Erklæringer til Støtte for det af dem indtagne Standpunkt fra forskellige Handlende og ladet anstille Forsøg vedrørende Forvekslingsmuligheden. Sagsøgerne har endvidere indhentet Erklæringer fra Dansk Reklameforening, fra De Danske Husmoderforeninger og fra Bestyrelsen for Vinhandlerforeningen i Danmark.

Dansk Reklameforening udtaler:

»Den mest karakteristiske Lighed mellem de to Flasker er efter vort Skøn den kirsebærrøde Farve, som dominerer saavel den egentlige Etikette som Halsetiketten. Herudover er der ogsaa en vis Lighed ved Paa-klæbningen af et Baand, der løber fra Proppen ned til Etiketten, ved Anbringelse af en Halsetikette og ved Placering af nogle Kirsebær paa Hovedetiketten. Begge Flasker har ogsaa en Del Guldtryk. Paa den anden Side kan der ogsaa paavises Forskelligheder, saasom en forskellig Komposition af Etiketten og forskellig Farve paa Flaskedækslet. Alt i alt mener vi dog, at de to Flasker som Helhed ligner hinanden i en saadan Grad, at de af Forbrugerne vil kunne forveksles i Detailhandlen. Vi bemærker sluttelig, at vor Udtalelse alene er afgivet paa Grundlag af de to Flasker, medens vi ikke har undersøgt, om der i Vinbranchen er Coutume for at udstyre Kirsebærvin paa den her praktiserede Maade, altsaa benytte en kirsebærrød Farve, Kirsebær paa Etiketten o. s. v.«

Da danske Husmoderforeninger udtaler: »at Spørgsmaalet og de paagældende Flasker med Etiketter har været forelagt Forretningsudvalget, der udtalte, at vi efter at have været forevist de tilsendte Flasker kan erklære, at der meget let kan ske en Forveksling.«

Bestyrelsen for Vinhandlerforeningen for Danmark udtaler: »at der foreligger en saadan Efterligning og en saadan Lighed mellem de to Flaskers Udstyr, at disse i den almindelige Omsætning let lader sig forveksle, specielt i Tilfælde hvor de to Flasker ikke ses umiddelbart ved Siden af hinanden.«

Sagsøgte har endelig gennem et dem tilsluttet Firma søgt de Sagsøgtes Etikette indregistreret, men Direktoratet for Patent- og Varemærkevæsenet har i Skrivelse af 22. Maj 1942 udtalt, at den paagældende Etikette frembyder en saadan Lighed, at den i den almindelige Omsætning let lader sig forveksle med Sagsøgenes Etikette, hvorfor der til Registrering kræves Samtykke fra disse.

De Sagsøgte har hertil bemærket, at der maa stilles videregaaende Krav, hvor det gælder Nyregistrering af et Mærke end i det forelig-

gende Tilfælde, hvor der er Spørgsmaal om at erklære Brugen af et Mærke uberettiget som en Efterligning af et andet Mærke.

I Tilslutning til det saaledes anførte skal Retten udtale følgende:

Det mest fremtrædende Lighedspunkt mellem de 2 Etiketter er den anvendte røde Farve.

Som ogsaa af Sagsøgerne erkendt vil denne Farvelighed alene ikke være tilstrækkelig til at give Sagsøgernes Etikette Beskyttelse overfor de Sagsøgte, saa meget mere som rød Farve i forskellige Nuancer under Hensyn til dens naturlige Tilknytning til Kirsebærs Farve anvendes i en Række Etiketter for Kirsebærvin. Det fremhæves ogsaa herved, at de Sagsøgte før Sagens Anlæg har tilbudt at anvende en anden Farvenuance.

Spørgsmaalet bliver da herefter, om Ligheden i Farven i Forbindelse med andre Lighedspunkter i Etiketterne, som af Sagsøgerne hævded, giver et saadant ensartet Helhedsindtryk, at Etiketterne er egnet til at forveksles.

Retten er ikke enig med Sagsøgerne heri.

Til Støtte for deres Standpunkt henviser Sagsøgerne til Etiketternes funktionalistiske Stil, hvorved sigtes til Opdelingen af Sagsøgernes Etikette i rektangulære Felter. Denne Inddeling i ligestore Felter, som er fremtrædende for Sagsøgernes Etikette og straks fanger Øjet, forefindes imidlertid ikke paa de Sagsøgtes Etikette, hvor det røde Felt er alt dominerende og saa godt som absorberer det gule Felt.

Hvad angaar Afbildningen af Kirsebær, kan Sagsøgerne ikke erhverve Eneret herpaa for Kirsebærvin, og de Sagsøgtes Anvendelse af Kirsebærmotivet afviger saavel i Udførelse som Placering fra Sagsøgernes Afbildning.

Endelig understreger den fremtrædende Anbringelse af Varenavnene og disses indbyrdes Ulighed saavel i Ordlyd som Bogstavfarve Forskellen paa Etiketten.

Retten kommer herefter til det Resultat, at de to Etiketter ikke frembyder saadan Lighed, at de er egnede til at forveksles i Omsætningen.

Sagens Omkostninger vil efter Omstændighederne være at ophæve.

Torsdag den 31. August.

Nr. 173/1944.

A/S C. Schous Fabriker
(Landsretssagf. Fisch-Thomsen)

m o d

Frugthandler Kaj Aage Knudsen (Landsretssagf. Thure Krarup).

Kendelse afsagt af den ved Lov Nr. 55 af 23. Marts 1937 for Vejle Amtsrådskreds nedsatte Boligvoldgiftsret:

Ved Lejekontrakt af 15. August 1928 med Paategning af 15. April 1929 bortlejede den daværende Ejer af Ejendommen Vestergade 43, Vejle, M. Thomsen, til A/S C. Schous Fabriker fra 1. Oktober 1928 i Ejendom-

men Vestergade 43 en ud til nævnte Gade vendende Butik med 2 bagved liggende Værelser og et Køkken for en aarlig Leje af 1200 Kr. at erlægge kvartalsvis forud og paa Vilkaar, at Kontrakten kunde opsiges til en Flyttedag, fra Ejerens Side med $\frac{1}{2}$ Aars Varsel og fra Lejerens Side med $\frac{1}{4}$ Aars Varsel.

Ifølge forevist Fremlejekontrakt af 2. og 10. Maj 1941 fremlejede Lejeren og Klageren under nærværende Sag, A/S C. Schous Fabriker, til Detailhandler eller Bestyrerinde Frk. Jenny Christensen, Vejle, de ovennævnte Lokaler for en aarlig Leje af 1200 Kr., og iøvrigt paa de i Kontrakten ommeldte Vilkaar, hvorved bemærkes, at det efter det under Sagen oplyste maa antages, at den daværende Ejer var bekendt med og havde akcepteret, at det lejede fremlejedes.

Ved Skøde af 17. Oktober 1942, tinglyst 21. s. M., erhvervede Indklagede under nærværende Sag, Frugthandler Kaj Aage Knudsen, Vestergade 45, Vejle, den under nærværende Sag omhandlede Ejendom Matr. Nr. 478 og 472 a af Vejle Købstads Bygrunde, Vestergade 43, Vejle, og ved anbefalet Meddelelse af 30. Marts 1944 opsigde Indklagede, der selv driver Frugt- og Grøntforretning i lejede Lokaler i Naboejendommen Vestergade 45, overfor Klageren, A/S C. Schous Fabriker, Lejemaalet af Lokalerne i Ejendommen Vestergade 43 til Ophør og Fraflytning den 1. Oktober 1944 under Henvisning til § 10 i Lov Nr. 55 af 23. Marts 1937, idet Indklagede fra nævnte Tidspunkt agter selv til egen Næringsvirksomhed at benytte de til Klageren udlejede Lokaler.

Det er under Sagen ubestridt, at Indklagede har været bekendt med og akcepteret det mellem A/S Schous Fabriker og Frk. Christensen foreliggende Fremlejemaal.

Ved Sagens Foretagelse for Voldgiftsretten har Parterne overensstemmende tilkendegivet, at de, da den i Lov Nr. 55 af 23. Marts 1937 § 3, Stk. 1, in fine ommeldte Frist for Indgivelse fra Klagerens Side af Begæring til Voldgiftsretten — paa Grund af Misforstaaelse fra begge Sider — faktisk var blevet oversiddet, blev enige om desuagtet at lade Sagen foretage for Voldgiftsretten, mod at Klageren indgik paa en fra Indklagedes Side fremsat Tilkendegivelse af, at Klageren herefter under Sagen maatte se sig bundet ved og ikke kunde protestere mod den skete Opsigelse, der herefter af Klageren vil være at tage til Følge, saaledes at Parterne herefter er enige om, at Sagen for Voldgiftsretten skal dreje sig ikke om Spørgsmaalet om Opsigelsens Godkendelse eller Forkastelse, men om eller i hvilket Omfang Indklagede maatte være erstatningspligtig til Klageren for Afbrydelse af Lejemaalet i Henhold til Reglerne i bemeldte Lovs § 11.

Da et Flertal af Voldgiftsrettens Medlemmer henset til det Formaal Loven maa antages principalt at forfølge, nemlig Beskyttelse efter bemeldte Lov samt Godkendelse eller Forkastelse af foreliggende Opsigelser med deraf følgende eventuelle subsidiære Erstatningsfastsættelser, maa anse det for uforeneligt med Voldgiftsrettens Opgave og Virksomhedsomraade, jfr. Lovens § 1, Stk. 1 og § 3, sammenholdt med § 11 under de foreliggende Forhold og Omstændigheder alene at tage Stilling til Afgørelse af det rent subsidiære, mellem Parterne foreliggende Erstat-

ningsspørgsmaal, hvorom Forlig i Henhold til bemeldte Lovs § 4 ikke har kunnet opnaas

er agtes:

Denne Sag afvises fra Voldgiftsretten.

Sagens Omkostninger for Voldgiftsretten, 66 Kr. 80 Øre, der forlods er udredet af Klageren, ophæves, saaledes at hver af Parterne udreder Halvdelen af bemeldte Omkostninger.

Højesterets Kæremaalsudvalgs Kendelse.

Den paakærede Kendelse er afsagt af den ved Lov Nr. 55 af 23. Marts 1937 for Vejle Amtsraadskreds nedsatte Voldgiftsret. I Paakendelsen har tre Dommere deltaget.

Da Spørgsmaalet om Erstatning til Lejeren for Lejeforholdets Afbrydelse efter Lov Nr. 55 af 23. Marts 1937 § 10, Stk. 2, jfr. § 11, maa antages at henhøre under Voldgiftsrettens Afgørelse, uanset at Parterne har erklæret sig enige i, at den Lejeren meddelte Opsigelse af Lejemaalet anses som gyldig i Overensstemmelse med Lovens § 10, vil Sagen være at hjemvise til Behandling og Paakendelse af Realiteten.

Thi bestemmes:

Denne Sag hjemvises til den ved Lov Nr. 55 af 23. Marts 1937 for Vejle Amtsraadskreds nedsatte Voldgiftsret til Behandling og Paakendelse af Realiteten.

Færdig fra Trykkeriet den 11. Oktober 1944.

G. E. C. Gads Forlag.

Triers Bogtrykkeri (Chr. & G. Lind). — København.

Højesteretstidende.

Udgivere: Højesterets Protokolsekretærer.

88. Aargang

Højesteretsaaret 1944.

Nr. 16

Fredag den 1. September.

Nr. 546/1942. Gaardejer **Johannes Thorsen** og Gaardejer **Johannes Christensen** (Landsretssagfører Fischer-Møller)

m o d

Gaardejer **Johannes Husbond** (Bierfreund).

(Spørgsmaal om en Færdelsesret).

Dom afsagt af Retten for Løgstør Købstad m. v. den 30. Maj 1941: Forsaavidt angaar Paastanden om Sagsøgte Holger Frederiksens Færdelsesret vil Sagen være at afvise. Iøvrigt vil saavel han som de andre Tiltalte være at frifinde for Sagsøgerens Tiltale. De Sagsøgte, Gaardejer Johannes Thorsen og efterfølgende Ejere af Matr. Nr. 3 h, Skivum, og Gaardejer Johannes Christensen og efterfølgende Ejere af Matr. Nr. 10 a, Skivum, kendes berettigede til fri og uhindret Færdelse ad en 6 Alen bred Vej fra den offentlige Vej til den i Nord—Syd gaaende Vej paa Matr. Nr. 7 i, Skivum (paa det i Sagen fremlagte Rids betegnet med Bogstaverne Y—B), saaledes at Sagsøgeren, Gaardejer Johannes Husbond, maa taale, at denne Ret tinglyses som Servitut paa Matr. Nr. 7 a, Skivum, med Paataleret for Ejerne af Matr. Nr. 3 h og 10 a, Skivum. Sagsøgeren betaler de Sagsøgte in solidum Sagens Omkostninger med 100 Kr. At efterkomme inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Vestre Landsrets Dom af 2. September 1942 (IV Afd.): De Indstævnte, Gaardejer Johannes Thorsen og Gaardejer Johannes Christensen, bør være uberettigede til at færdes ad en over Matr. Nr. 7 a, Skivum, langs Skellet til Matr. Nr. 7 i, sammesteds, gaaende Vej, paa et fremlagt Rids mærket A—B. Sagens Omkostninger i 1. Instans ophæves. I Sagsomkostninger for Landsretten betaler de Indstævnte een for begge og begge for een til Appellanten, Gaardejer Johannes Husbond, 600 Kr. At efterkommes inden 15 Dage.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Vestre Landsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret.

I Paadømmelsen har tolv Dommere deltaget.

For Højesteret har Parterne gentaget deres for Landsretten nedlagte Paastande. Tvisten for Højesteret drejer sig herefter alene om den Del af den i Sagen omhandlede Vej, der paa det fremlagte Rids er betegnet med A—B.

For Højesteret er fremlagt en Gengivelse af en Del af et Maalebordsblad for Skivum, maalt 1880 og 81, udvisende den i Sagen omhandlede Vej med en Beliggenhed lidt nord for, hvor Vejen nu gaar, samt et Planbogskort, opmaalt omkring 1895 i Anledning af Anlæg af Jernbanen, der fører forbi de i Sagen omhandlede Ejendomme. Endvidere er der sket Afhøring af talrige Vidner angaaende Benyttelsen af Vejen i Tiden siden ca. 1880.

Der er mellem Parterne Enighed om, at Vejen ogsaa i 1918 gik paa det Sted, det nævnte Maalebordsblad udviser, og at den da kort efter, i Forbindelse med et Mageskifte, blev forlagt ca. 50 m mod Syd til sin nuværende Beliggenhed.

Ved de efter Dommen afgivne Vidneforklaringer i Forbindelse med det øvrige oplyste findes det tilstrækkelig godtgjort, at de skiftende Ejere af de Appellanterne tilhørende Ejendomme i Alderstid har benyttet den i Sagen omhandlede Vej over Indstævntes Ejendom til Færdsel, og idet den skete Forlægning af Vejen maa være uden væsentlig Betydning for Udøvelsen af Retten, findes Appellanterne at have vundet Hævd paa Retten til Færdsel. Det bemærkes herved, at det ikke kan anses godtgjort, at der i Tiden mellem 1880 og 1918 er sket Ændringer af Betydning med Hensyn til Vejens Beliggenhed.

Med Hensyn til Indstævntes subsidiære Paastand bemærkes, at der ikke foreligger sikre Oplysninger om, at der gennem Aarene har fundet nogen Afspærring Sted af Vejstykket ved det omhandlede Punkt, og da det derhos, efter hvad der er fremkommet gennem Parternes Procedure, ikke kan antages, at Ledets Anbringelse har en saadan Interesse for Indstævnte, at dette kan begrunde den paastaaede Indskrænkning i Appellantens Færdselsret, vil Indstævntes subsidiære Paastand ikke kunne tages til Følge.

Herefter vil i Overensstemmelse med Appellanternes Paastand Underrettsdommen, forsaavidt denne er paaanket, være at stadfæste.

Sagens Gmkostninger for alle Retter findes Indstævnte at burde betale til Appellanterne i Forening med 1200 Kr.

Thi kendes for Ret:

Underrettens Dom bør, saavidt paaanket er, ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for alle Retter betaler Indstævnte, Gaardejer Johannes Husbond, til Appellanterne, Gaardejerne Johannes Thorsen og Johannes Christensen, med 1200 Kr. inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Underrettsdommens Præmisser er saalydende:

Ved en af nærværende Ret den 19. Februar 1938*) afsagt Dom blev følgende kendt for Ret: Husejer Holger Frederiksen af Skivum og efterfølgende Ejere af Matr. Nr. 31 a, Skivum, kendtes berettigede til Færdsel af enhver Art ad den over Matr. Nr. 7 a, Skivum, ifølge Skøde lyst 6. Marts 1920 udlagte, 6 Alen brede Vej, som gaar fra den offentlige Vej mod Vest langs med Skellet mellem Matr. Nr. 7 a og 7 i til det Punkt, hvor den nuværende Vej gaar mod Syd ind til Bygningerne paa Matr. Nr. 31 a.

I Efteraaret 1939 henvendte Holger Frederiksen sig til Sogneraadet for i Henhold til Lov af 14. April 1865 at faa en Afgørelse vedrørende Istandsættelse og Vedligeholdelse af Vejen, og Sogneraadet afsagde den 18. December 1939 saalydende Kendelse:

»1. Vejen vil, af de interesserede med Vejret, være at pløje sammen og jævne i en Bredde af 6 Alen.

2. Dernæst forbydes det Johannes Husbond at ødelægge bemeldte Vej ved at slæbe paa og over den med Markredskaber, Plov og Harver m. m.

3. I Tilfælde af, at de interesserede i Vejen med Tiden bliver enige om at belægge en Del af bemeldte Vej med Grus, skal Johannes Husbond lade dette ske uden Forhindringer fra hans Side.«

Derefter har Gaardejerne Johannes Thorsen og Johannes Christensen udbedret Vejen, ogsaa paa en Strækning, som gaar i Forlængelse af den i Dommen nævnte Vej, saa at den nu har en Bredde af 5—6 Alen og er blevet gruslagt.

Under nærværende Sag har nu Gaardejer Johannes Husbond, Skivum, indstævnet:

1. Gaardejer Johannes Thorsen, Skivum,
2. Gaardejer Johannes Christensen, Skivum,
3. Gaardejer Holger Frederiksen, Skivum,

idet han har nedlagt følgende Paastand:

At de Sagsøgte kendes uberettigede til at færdes ad en over Matr. Nr. 7 a, Skivum By og Sogn, gaaende Vej, at de Sagsøgte Johannes Thorsen og Johannes Christensen in solidum tilpligtes at betale de med Vejens Aflæggelse forbundne Udgifter, dog ikke over 30 Kr. med Renter 5 pCt. p. a. fra 30. November 1940, til Betaling sker, at de Sagsøgte in solidum tilpligtes at betale Sagsøgeren Erstatning for uberettiget Benyttelse af Sagsøgerens Ejendom efter Rettens Skøn, dog ikke udover 100 Kr. med Renter 5 pCt. p. a. fra 30. November 1940, til Betaling sker, og at de Sagsøgte in solidum tilpligtes at udrede Sagens Omkostninger.

Sagsøgte Holger Frederiksen har med Hensyn til Paastanden om, at han kendes uberettiget til Færdsel, paastaaet Sagen afvist, medens han iøvrigt har paastaaet sig frifundet.

De Sagsøgte, Johannes Thorsen og Johannes Christensen, har paastaaet sig frifundet for Sagsøgerens Tiltale og har desuden nedlagt følgende Paastand:

At Sagsøgte Johannes Thorsen og efterfølgende Ejere af Matr. Nr.

*) Skal være: 21. Maj 1938.

3 h, Skivum, og Sagsøgte Johannes Christensen og efterfølgende Ejere af Matr. Nr. 10 a, Skivum, kendes berettigede til fri og uhindret Færdsel ad en 6 Alen bred Vej fra den offentlige Vej til den i Nord—Syd gaaende Vej paa Matr. Nr. 7 i, Skivum, saaledes at Sagsøgeren Johannes Husbond maa taale, at denne Ret tinglyses som Servitut paa Matr. Nr. 7 a, Skivum, med Paataleret for Ejeren af Matr. Nr. 3 h og 10 a, Skivum.

Sagsøgeren har subsidiært — nemlig forsaavidt der maatte gives Sagsøgte Medhold i den nedlagte Kontrapaastand — paastaaet, at disse skal taale 2 Led i Overensstemmelse med et Mageskifteskøde, som er lyst den 6. Marts 1920. De Sagsøgte har imidlertid protesteret imod, at dette Punkt inddrages under Sagen, idet Paastand herom først er fremsat under Domsforhandlingen, skønt Kravet støttes paa et Dokument, som var i Sagsøgerens Besiddelse, og heri har Retten givet Sagsøgte Medhold, saa at den nævnte subsidiære Paastand ikke vil blive paakendt.

Med Hensyn til Sagsøgte Frederiksen bemærkes, at denne under Sagen har erklæret, at han ikke anser sig for berettiget til Færdsel paa det i Stævningen nævnte Vejstykke og ikke har benyttet det til kørende Færdsel efter Dommen af 1939*), saa at der ikke foreligger nogen Retsvist, og herefter vil Sagen forsaavidt være at afvise.

Da det endvidere fremgaar af Stævningen og Partsforklaringerne, at det er de to andre Sagsøgte, som har udført Arbejderne paa Vejen, vil Sagsøgte Holger Frederiksen ikke kunne gøres ansvarlig derfor, og han vil derfor være at frifinde for denne Del af Sagsøgerens Paastand.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om Færdselsret for de Sagsøgte Christensen og Thorsen bemærkes, at der er afhørt forskellige Vidner, ligesom der er fremlagt Udskrift af den i 1939**) afgjorte Retssag. Det maa herved anses for godtgjort, at der fra gammel Tid har gaaet en Vej fra den offentlige Vej over Matr. Nr. 7 a, der har været benyttet som Adgangsvej for Ejerne af nogle Kærparceller; men efter at to af disse ved Deklaration lyst 2. Maj 1908 har faaet anvist en anden Vej til deres Parceller, er Vejen blevet flyttet noget mod Syd, indtil den efter et Mageskifte i 1918 er blevet lagt paa sin nuværende Plads. Ligeledes findes det godtgjort, at Ejeren af de Sagsøgtes Parceller har benyttet den omstridte Vej til al Slags Færdsel i saa lang Tid, at de maa have vundet Hævd derpaa, og der vil derfor være at give Dom i Overensstemmelse med den af dem nedlagte Paastand.

Med Hensyn til Sagsøgerens Paastand om Erstatning bemærkes, at de nævnte Arbejder er udført i Henhold til en af Vejvæsnet lovlige afsagt upaaanket Kendelse, og der vil derfor ikke ved Retten kunne tilkendes Erstatning derfor.

Sagsøgeren vil være at dømme til at betale de Sagsøgte in solidum Sagens Omkostninger med 100 Kr.

Landsretsdommens Præmisser er saalydende:

Den indankede Dom er afsagt den 30. Maj 1941 af Retten for Løgstør Købstad og Aars-Slet Herreder med Nibe Købstad og Hornum Herred.

*) Skal være 1938.

**) Skal være 1938.

Bestemmelsen om Sagens Omkostninger for Landsretten vil være at ophæve.

I Sagsomkostninger for Højesteret findes Indstævnte at burde betale 150 Kr. til Appellanten.

Thi kendes for Ret:

Denne Sag hjemvises til Landsretten til Paakendelse af Realiteten. Bestemmelsen om Sagens Omkostninger for Landsretten ophæves.

Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Indstævnte, Ministeriet for Landbrug og Fiskeri, til Appellanten, Lensgreve Bent Holstein Holsteinborg, med 150 Kr. inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afgiselse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Sagsøgte, Ministeriet for Landbrug og Fiskeri, tilskrev den 23. December 1942 Sagsøgeren, Lensgreve Bent Holstein, saaledes:

I en hertil indkommen Skrivelse af 13. Maj 1942 har Hr. Lensgreven ved at oplyse, at De har købt Landbrugsejendommen Matr. Nr. 3-g og 3-h Glænø, Ørslev Sogn, som De agter at drive for egen Regning, og for den væsentligste Dels Vedkommende som Frugtplantage, udbedt Dem en Meddelelse herfra, saafremt Ministeriet vil modsætte sig, at Ejendommen drives ved en derpaa bosat Bestyrer med egen Husholdning. De har samtidig hævdet, at Loven om Brug af Huse paa Landet ikke kan antages at have medført nogen Pligt for Ejeren af en mindre Landbrugsejendom, der tillige ejer anden Landejendom, til at give den første Ejendom i Brug til Andenmand, men kun har til Formaal at ville sikre, at saafremt Ejendommen gives i Brug, skal dette ske paa en af de i § 2, 1. Stk., i Lovbekendtgørelse Nr. 126 af 12. April 1935 omhandlede Maader.

Foranlediget heraf skal man meddele, at Ministeriet ikke kan anse en Driftsform, ved hvilken Ejendommen Matr. Nr. 3-g og 3-h Glænø drives for Deres Regning af en derpaa boende Bestyrer, forenelig med Bestemmelserne i Loven om Brug af Huse paa Landet, jfr. herved bl. a. Bestemmelsen i § 3, 1. Stk., der har til Forudsætning, at den Ejer, der selv vil drive et saadant Brug, maa bebo dette, og Bestemmelsen i § 17, hvorefter Bruget, da De er Ejer af anden fast Ejendom paa Landet, ikke kan undtages fra Loven.

Da Kommissionen for Brug af Huse paa Landet for Sjællands og Lolland Falsters Stifter, med hvilken man har brevvekslet om Sagen, ikke har kunnet godkende, at Deres nævnte Ejendom drives ved Bestyrer, giver Ministeriet Dem herved en Frist paa $\frac{1}{2}$ Aar til at lovliggøre Forholdet, idet tilføjes, at De maa forvente, at der saafremt Fristen oversides, vil blive rejst Tiltale mod Dem for Overtrædelse af § 2, 1. Stk., i Loven om Brug af Huse paa Landet, jfr. samme Lovs § 18, sidste Stk.»

Den 1. Juli 1943 tilskrev Sagsøgte Sagsøgeren en Skrivelse, hvori det bl. a. hedder:

»Ved en personlig Henvendelse her i Ministeriet den 29. f. M. hævdede De, at den paagældende Ejendom, efter at Lov Nr. 116 af 13. Marts 1943 om Tillæg til Lov om Brug af Huse paa Landet var traadt i Kraft, ikke faldt ind under Bestemmelserne i Lovbekendtgørelse Nr. 126/1935.

I Anledning heraf skal man meddele, at Landbrugsministeriet maa fastholde, at Ejendommen falder ind under Lovbekendtgørelse Nr. 126 af 12. April 1935 om Brug af Huse paa Landet med Tillægslov, idet Tillægslovens § 1 blot fastsætter, at Bestemmelsen i § 2, 3. Stk., om Forlængelse indtil 1. April 1951 af bestaaende Leje- og Forpagtningsforhold efter disses Udløb kun finder Anvendelse paa de Huse, for hvilke Leje eller Forpagtning er indgaaet inden den 1. April 1927 eller efter 1. April 1927 med vedkommende Kommissions Godkendelse, medens en tilsvarende Begrænsning ikke gælder for de øvrige Regler i Lovbekendtgørelsen.

Et Leje- eller Forpagtningsforhold vedrørende et af de af Lovbekendtgørelsen omfattede Brug, der er indgaaet efter 1. April 1927 uden at være godkendt af vedkommende Kommission, og som udløber efter 1. April 1943, har Brugeren saaledes ikke Ret til at kræve fornyet for Tidsrummet indtil 1. April 1951, og det staar Ejeren frit for at udleje det til en anden, men forsaavidt Udleje finder Sted, skal det ske paa 8 Aar, med mindre vedkommende Brugskommission godkender Afvigelse herfra.

Man forventer inden 3 Maaneder fra Dato at erholde Underretning om, hvorvidt De har efterkommet Ministeriets Paabud i Skrivelse af 23. December f. A. eller indbragt Spørgsmaalet for Domstolene.«

Sagsøgeren har herefter under nærværende den 26. Oktober 1943 anlagte Sag paastaaet Sagsøgte dømt til at anerkende Sagsøgerens Berettigelse til for egen Regning at drive Ejendommen Matr. Nr. 3-g og 3-h af Glænø, Ørslev Sogn, ved Bestyrer i Overensstemmelse med Reglerne i Lov Nr. 106 af 3. April 1925 om Landbrugsejendomme.

Sagsøgeren har om den paagældende Ejendom oplyst følgende:

Ejendommen har et Tilliggende af ca. 10 Tdr. Land og tilhørte ved Lensafløsningen Holsteinsborg Gods. Den 26. Marts 1927 blev Ejendommen for at undgaa den fortsatte Pligt til Udleje paa 8 Aar i Overensstemmelse med Lovgivningsmagtens formentlige Ønske om disse Ejendommers Overgang til Selveje, paa et Tidspunkt, da Ejendomsskylden androg Kr. 11.700,— solgt til den daværende Bruger Boelsmand N. P. Hansen for en Købesum af Kr. 12.000,—. Senere blev Ejendommen af Boelsmand N. P. Hansen overdraget til Husmand Carl Senniksen, som besad den, indtil han den 7. Maj 1942 overdrog Ejendommen til Sagsøgeren for en Købesum af 17.000,—.

Efter Overtagelsen af Ejendommen var det Sagsøgerens Hensigt at drive denne, der grænser op til en ham i Forvejen tilhørende Skov paa Glænø, for egen Regning ved en paa Ejendommen bosat Bestyrer, alt i Overensstemmelse med Bestemmelserne i Lov Nr. 106 af 3. April 1925 om Landbrugsejendomme. Der foretoges derefter de ovennævnte Henvendelser til Sagsøgte. Overfor Sagsøgtets Standpunkt er det Sagsøgerens Opfattelse, at Lovgivningen om Brug af Huse paa Landet alene maa betragtes som en social Beskyttelseslov, ved hvis Bestemmelser Brugerne i de bestaaende siden 1919 stadig ved Lov forlængede Brugs-

forhold sikres en Beskyttelse mod vilkaarlig Opsigelse fra Ejeren's Side. Deraf følger, at Lovgivningen ikke paalægger Ejeren nogen Pligt til at give Ejendommen i Brug paa den af Loven foreskrevne Maade, men tværtimod ikke udelukker, at Ejendomme af den heromhandlede Art drives ved Bestyrer, saaledes at Loven om Brug af Huse paa Landet alene foreskriver, at saafremt Huset gives i Brug, d. v. s. udlejes til en Mand, der skal drive det for egen Regning, skal dette ske paa den i Loven angivne Maade.

Sagsøgte har paa sin Side anført følgende.

Ejendommen er et Husmandsbrug og falder ind under Reglerne i Lovbekendtgørelse Nr. 126 af 12. April 1935 om Brug af Huse paa Landet. Dette Spørgsmaal er endelig afgjort af Kommissionen for Brug af Huse paa Landet for Sjælland og Lolland-Falster Stifter, jfr. Lovbekendtgørelsens § 15, 4. Stk.. Den omtalte Lovgivning hjemler særlige Indskrænkninger i Ejerraadigheden over de af Loven omfattede Ejendomme og har bl. a. til Formaal at sikre Opretholdelsen af Husmandsbrugene som selvstændige Landbrug med selvstændige Brugere. Efter Lovens § 2 maa saaledes de paagældende Ejendomme ikke uden vedkommende Kommissions Samtykke gives i Brug paa anden Maade end i Livsfæste eller i Leje eller Forpagtning paa en Aarrække af mindst 8 Aar; til et lovligt Brugsforhold maa i al Fald kræves en saadan Grad af Selvstændighed for Brugeren, at denne selv bærer den økonomiske Risiko ved Ejendommens Drift. Lovens Krav til de Former, hvorunder en af denne omfattet Ejendom kan gives i Brug, er ikke opfyldt derved, at Sagsøgeren —, der, jfr. Lovens § 17, tillige ejer anden fast Ejendom paa Landet, lader Ejendommen drive af en paa denne bosat Bestyrer, men for Sagsøgerens Regning. At en saadan Driftsform kan være gyldig efter Lov Nr. 106 af 3. April 1925 om Landbrugsejendomme er jo i nærværende Tilfælde uden Betydning, efter som Ejendommen Matr. Nr. 3-h og 3-g Glænø tillige er undergivet de særlige Raadighedsindskrænkninger efter Lovbekendtgørelsen af 12. April 1935. Sagsøgeren har vel ikke efter Lovbekendtgørelsen nogen Pligt til at give Ejendommen i Brug, og Sagsøgeren vilde derfor kunne tage Bopæl paa Ejendommen og selv drive denne, men de omtalte særlige Raadighedsindskrænkninger er til Hinder for, at Sagsøgeren, der ikke har og ikke agter at tage Bopæl paa Ejendommen, lader denne drive for sin Regning af Andenmand, idet Lovens Formaal ellers med Lethed kunde omgaas. Lovens § 3, Stk. 1, forudsætter forøvrigt udtrykkeligt, at den Ejer, der selv vil drive Bruget, skal bebo dette.

Ifølge Sagsøgerens Skøde af 5. Maj 1942 er Ejendommen erhvervet med Bemærkning, at den er oprettet som Statshusmandsbrug efter Lov Nr. 81 af 29. Marts 1924, jfr. Lov Nr. 149 af 1. Juli 1927.

Idet det omprocederede Spørgsmaal, saafremt Sagsøgeren ikke ønsker at rette sig efter Ministeriets Standpunkt, som det er udtalt i den oven citerede Skrivelse af 23. December 1942, rettelig maa finde sin Afgørelse under den af Ministeriet dengang bebudede offentlige Sag, vil nærværende Sag være ex officio at afvise.

Sagens Omkostninger vil efter Omstændighederne være at ophæve.

Nr. 142/1943. Overretssagfører **C. J. With-Seidelin** (Gorrissen)
 m o d
Finansministeriet (Kammeradvokaten).

(Spørgsmaal om Størrelsen af Appellantens skattepligtige Indkomst i Skatteaaret 1937/38).

Østre Landsrets Dom af 27. April 1943 (II Afd.): Sagsøgte, Finansministeriet, bør for Tiltale af Sagsøgeren, Overretssagfører C. J. With-Seidelin, i denne Sag fri at være. I Sagsomkostninger betaler Sagsøgeren inden 15 Dage fra Dato til Sagsøgte 600 Kr. At efterkomme under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Seks Dommere bemærker følgende:

Efter det oplyste var Formaalet med A/S Krauses mekaniske Væveri's Opkøb af den omhandlede Aktiepost i A/S Hellebæk Fabrikker at opnaa den faktiske Ledelse af dette Selskab, og efter Erhvervelsen af Aktierne indvalgte Direktør Eyrich og Appellanten i 1931 i Bestyrelsen for Selskabet, hvorhos førstnævnte det følgende Aar ansattes som Selskabets administrerende Direktør med Eneprokura, medens Appellanten fra 1934 var Formand for Bestyrelsen, der derefter bestod af 4 Medlemmer.

Under Hensyn til det saaledes etablerede Forhold mellem de to Selskaber i Forbindelse med den Omstændighed, at Grundlaget for den stedfundne Opskrivning af Aktierne i A/S Hellebæk Fabrikker maa antages i det væsentlige at have været de i dette Selskab i Aarene 1932—1936 opsamlede betydelige Reserver, tiltrædes det, at de til Aktionærene i A/S Krauses mekaniske Væveri udloddede Beløb, der efter det foreliggende maa antages i det væsentlige at være tilvejebragt ved Optagelse af Laan mod Sikkerhed i Hellebæk Aktierne, maa sidestilles med en Udlodning af opsparet Udbytte.

Disse Dommere stemmer herefter for at stadfæste Landsrettens Dom og paalægge Appellanterne at betale Sagens Omkostninger for Højesteret til Indstævnte med 600 Kr.

Tre Dommere bemærker følgende:

De i Sagen foreliggende Oplysninger, derunder navnlig om Forholdet mellem A/S Krauses mekaniske Væveri og A/S Hellebæk Fabrikker, findes ikke at give Grundlag for at anse den stedfundne Udlodning som foretaget ved Hjælp af Midler, hidrørende fra indtjent Overskud i det sidstnævnte Selskab, og da det er ubestridt, at der ved Udlodningen ej heller er sket Udbetaling af et af det førstnævnte Selskab indtjent Overskud, findes Udlodningen, jfr. Lov Nr. 458 af 22. December 1939 § 7, Stk. 1, ikke at kunne anses indkomstskattepligtig for Appellanten, og disse Dommere vil derfor tage hans Paastand til Følge.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande. Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Overretssagfører C. J. With-Seidelin, til Indstævnte, Finansministeriet, med 600 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

A/S Krauses mekaniske Væveri blev stiftet i 1922 med en Aktiekapital, stor 84.000 Kr., med det Formaal at fortsætte en tidligere som personligt Firma drevet Virksomhed. Aktiekapitalen var fordelt paa 3 Aktionærer, deri Sagsøgeren Overretssagfører C. J. With-Seidelin med et Aktieløb paa 9000 Kr. Selskabet tjente i de følgende Aar saa godt, at det fik betydelig flere Midler til Raadighed, end der var Brug for i Driften. I Stedet for at foretage en Udvidelse af Selskabets egen Forretningsvirksomhed kom Selskabet ind paa Tanken om at anbringe disse Penge i Aktier i A/S Hellebæk Fabrikker. I 1930 erhvervede Selskabet en Post Aktier til Kurs 60, hvilket var en Del under den noterede Dagskurs, men da det ikke ved Hjælp af denne Aktiepost opnaaede den tilsigtede Indflydelse i A/S Hellebæk Fabrikker, foretog det senere yderligere Aktiekøb, saaledes at A/S Krauses mekaniske Væveri i Begyndelsen af 1931 ejede Aktier til Paalydende 446.000 Kr. af den samlede Aktiekapital paa 1.000.000 Kr. i A/S Hellebæk Fabrikker. Disse Aktiekøb blev bl. a. financieret dels ved Salg af en Selskabet tilhørende Fabriks-ejendom, dels ved Banklaan med Sikkerhedsstillelse, herunder Deponering af Aktier i A/S Hellebæk Fabrikker.

De købte Aktier, der paa det Tidspunkt, da de første Køb fandt Sted, noteredes til Kurs 75, og som i 1932 noteredes til Kurs 72, noteredes i det følgende Aar til stigende Kurser, i 1934 saaledes til Kurs 192, hvorefter Kursen igen faldt for i 1936 at være 182. Under Hensyn til Kursstigningen foretog A/S Krauses mekaniske Væveri en Opskrivning af den Selskabet tilhørende Aktiepost, oprindelig dog kun til Parikurs, og Opskrivningsbeløbet, der ved Udgangen af 1933 androg 175.996 Kr. og senere forøgedes, henførtes til en i Selskabets Regnskab opført Kursreguleringsfond.

Aktionærene i A/S Krauses mekaniske Væveri havde i deres Formueangivelser optaget deres Aktier til Kurs 150. I Aaret 1936 forhøjede Skatteraadet for Gentofte Skattekrede imidlertid overfor en af Aktionærene Værdien af Selskabets Aktier til Kurs 600, og denne Kursansættelse fastholdt Skatteraadet trods derom fremsat Klage overfor samtlige Aktionærer. Paa denne Foranledning og da Aktionærene ikke kunde udrede Formueskatten uden at angribe andre Midler, vedtoges det i Selskabet at foretage en Udlodning af den væsentligste Del af den nævnte Kursreguleringsfond. Vedtagelsen fandt Sted i et Bestyrelsesmøde den 10. November 1937 og effektueredes ved den umiddelbart derefter afholdte Generalforsamling, idet der til Aktionærene udloddedes ialt 252.000 Kr.,

svarende til 300 pCt. af Aktiernes Paalydende. Forinden var Sagen blevet forelagt Skattedepartementet med Forespørgsel om, hvorvidt dette var enigt i, at en saadan Udlodning ikke var indkomstskattepligtig for Aktionæerne. Sagen blev af Skattedepartementet forelagt Landsoverskatteraadet, der i sin Erklæring til Skattedepartementet, hvormed Sagsøgeren underhaanden blev gjort bekendt, udtalte, at det til Aktionæerne udloddede Beløb ikke var skattepligtig Indkomst for Modtagerne, saafremt Kursstigningerne alene var Udtryk for en Vurdering af A/S Hellebæk Fabrikkers fremtidige Indtjeningsevne, medens man maatte finde det tvivlsomt, om Udlodningen kunde betragtes som indkomstskattefri, hvis Kursstigningen paa de nævnte Aktier skyldtes en Opsparing af Udbytte i A/S Hellebæk Fabrikker. Skattedepartementet udtalte derefter i Skrivelse af 25. November 1937, at det efter de Departementet foreliggende Oplysninger vedrørende Forholdet mellem de to Selskaber og Grundlaget for Tilvejebringelsen af den Kursreguleringsfond, der agtedes benyttet ved den paatænkte Udlodning til Aktionæerne i A/S Krauses mekaniske Væverier, maatte være af den Formodning, at en saadan Udlodning maatte anses indkomstskattepligtig for de paagældende Aktionærer.

Ved Skrivelse af 1. Februar 1941 fik Sagsøgeren, der i sin Selvangivelse for Skatteaaret 1937/38 ikke havde medtaget som Indtægt det til ham udloddede Beløb, 27.000 Kr., fra Skatteraadet for Gentofte Skatte-kreds Meddelelse om, at Skatteraadet havde forhøjet den for nævnte Skatteaar foretagne Ansættelse af hans Indkomst med de 27.000 Kr. Sagsøgeren paaklagede Skatteraadets Afgørelse for Landsskatteretten, der imidlertid ved Kendelse af 26. Juni 1942 stadfæstede Skatteraadets Afgørelse. Som Begrundelse anføres i Landsskatterettens Kendelse følgende:

» — — — Om A/S Hellebæk Fabrikker er det for Landsskatteretten oplyst, at Bruttoavancen fra 65.719 Kr. i 1931 er steget til 752.360 Kr. i 1936, og at Driftsoverskudet i samme Tidsrum er steget fra 4507 Kr. til 393.113 Kr. Medens der ikke udbetaltes Udbytte i 1931, var Udbyttet i de følgende Aar til 1936: 5 pCt., 6 pCt., 6 pCt., 10 pCt. og 12 pCt., og samtidig voksede Selskabets Reservefond fra 55.000 Kr. til 350.000 Kr., ligesom der fandt andre Henlæggelser Sted, saaledes at Selskabet fra 1. Januar 1932 til 31. December 1936 ialt af sit Driftsoverskud henlagde 850.000 Kr. Disse betydelige Henlæggelser vil kunne motivere den foran omtalte Stigning i Kursen paa Selskabets Aktier, uden at man behøver at gaa ud fra, at den høje Kurs i 1936 er Udtryk for en Vurdering af Selskabets fremtidige Indtjeningsevne. Det paa Kursreguleringsfonden i A/S Krauses mekaniske Væveri indestaaende Beløb maa saaledes antages i Realiteten at være fremkommet som Følge af Henlæggelserne i A/S Hellebæk Fabrikker. Da derhos A/S Krauses mekaniske Væveri som Ejer af 446.000 Kr. Aktier af A/S Hellebæk Fabrikkers Aktiekapital paa 1.000.000 Kr. maa antages faktisk at kunne beherske Udbyttepolitikken i sidstnævnte Selskab, med hvilket det har delvis fælles Ledelse, maa Landsskatteretten holde for, at den til Aktionæerne i A/S Krauses mekaniske Væveri stedfundne delvise Udlodning af Kursreguleringsfonden maa sidestilles med en Udlodning af opsparet Udbytte og saaledes anses som indkomstskattepligtig for Aktionæerne. — — —«

Sagsøgeren, Overretssagfører C. J. With-Seidelin, har derefter ved Stævning af 27. August 1942 anlagt nærværende Sag, under hvilken han har paastaet Sagsøgte, Finansministeriet paa Statskassens Vegne, dømt til at anerkende, at den af Skatteraadet for Gentofte Skattekreds for Skatteaaret 1938/39 foretagne, af Landsskatteretten den 25. Juni 1942 stadfæstede Forhøjelse af Sagsøgerens skattepligtige Indkomst med 27.000 Kr. rettelig ikke kan finde Sted. Sagsøgte procederer til Fri-findelse.

Sagsøgeren, der bestrider, at der bestaar den i Landsskatterettens Kendelse forudsatte Afhængighed for A/S Hellebæk Fabrikker overfor A/S Krauses mekaniske Væveri, gør gældende, at ingen Del af den stedfundne Udlodning er foretaget ved Hjælp af Midler hidrørende fra A/S Hellebæk Fabrikker, og at Udlodningen ikke kan betragtes som Udbetaling af en Del af det af A/S Krauses mekaniske Væveri indtjente Overskud, hvorfor der ej heller har været Spørgsmaal om at paalægge dette Selskab Indkomstskat af det paagældende Beløb, men at Ud-lodningen derimod maa betragtes som en delvis Udbetaling af Selskabets Formue. Skattepaalægget er derfor i Strid med Bestemmelserne i § 4 e og § 5 i Lov Nr. 149 af 10. April 1922 om Indkomstskat og Formueskat til Staten. Sagsøgeren hævder endvidere, at de af A/S Hellebæk Fa-brikker gennem Aarene opsamlede Reserver, der iøvrigt af Landsskatte-retten udfra urigtige Principper ved Opgørelsen er ansat til et altfor højt Beløb, ikke har nogen videre Indflydelse paa Kursen paa Selskabets Aktier, idet denne fortrinsvis bestemmes ved det Udbytte, Selskabet har udbetalt og kan forventes i Fremtiden at kunne udbetales.

Sagsøgte gør heroverfor gældende, at den ved Købet af Aktier i A/S Hellebæk Fabrikker iværksatte Udvidelse af A/S Krauses mekaniske Væveris Virksomhed er blevet gennemført paa en saadan Maade, at sidstnævnte Selskab maa siges faktisk at have haft Ledelsen indenfor A/S Hellebæk Fabrikker saavel i teknisk som i økonomisk Henseende. Den skete Udlodning, der, uanset at Midlerne dertil ikke er fremskaffet ved Udbetalinger fra A/S Hellebæk Fabrikker, har sin økonomiske Basis i de i dette Selskab skete Opsparinger af indtjent Overskud, maa be-tragtes som anticiperet Udbetaling af Udbytte, som senere vil tilflyde A/S Krauses mekaniske Væveri fra A/S Hellebæk Fabrikker, og maa ganske sidestilles med sædvanlig Udbetaling af Udbytte.

Den stedfundne Udlodning i A/S Krauses mekaniske Væveri er vel, som det fremgaar af det anførte, baseret paa den skete Opskrivning af Aktierne i A/S Hellebæk Fabrikker. Der er imidlertid fra Sagsøgerens Side intet oplyst om, hvorledes Udbetalingen af den udloddede Kapital, der paastaas at ske uden Hjælp af Midler hidrørende fra A/S Hellebæk Fabrikker, nærmere gennemføres, idet det synes at fremgaa af de i Sagen fremlagte Regnskaber, at Udlodningen kun delvis er kommet til Udbetaling i 1937 og de nærmeste Aar derefter. Det er saaledes usikkert, om ikke de fornødne Pengemidler senere er eller vil blive fremskaffet gennem Udbetaling af forøget Udbytte fra A/S Hellebæk Fabrikker, hvor-ved bemærkes, at A/S Krauses mekaniske Væveri som Ejer af næsten Halvdelen af Aktiekapitalen i A/S Hellebæk Fabrikker maa antages fak-tisk at kunne beherske Udbyttepolitikken i dette Selskab. Med Hensyn til

den skete Kursstigning i dette Selskabs Aktier bemærkes endeligt, at denne i hvert Fald for en væsentlig Del er baseret paa de gennem Henlæggelser af Selskabets Overskud opsamlede Reserver.

Under de saaledes foreliggende Omstændigheder findes den skete Udlodning at maatte sidestilles med sædvanlig Udbetaling af skattepligtigt Udbytte i A/S Krauses mekaniske Væveri, og Sagsøgtes Paastand om Frifindelse vil derfor være at tage til Følge. I Sagsomkostninger vil Sagsøgeren have at betale Sagsøgte 600 Kr.

O n s d a g d e n 6 . S e p t e m b e r .

Nr. 161/1944.

Rigsadvokaten

m o d

Ejnar Martinus Thomsen (Carstensen),

der tiltales for Forbrydelse mod Kønssædeligheden og Blodskam.

Vestre Landsrets Dom af 23. Maj 1944 (II Afd.): Tiltalte, Ejnar Martinus Thomsen, bør hensættes i Fængsel i 4 Aar, hvoraf 96 Dage anses udstaaet ved Varetægtsfængsel. Saa udreder Tiltalte og Sagens Omkostninger og derunder til den for ham ved Landsretten beskikkede Forsvarer, Landsretssagfører M. Jensen, i Salær 300 Kr. og i Godtgørelse for Udlæg 30 Kr.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Vestre Landsret under Medvirken af Nævninger afsagte Dom er paaanket saavel af Tiltalte som af det Offentlige.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Under Sagen har Tiltalte været mentalundersøgt af Amtslægen i Hjørring, hvis Erklæring af 14. Februar 1944 konkluderer saaledes:

»Undersøgte er ikke sindssyg eller i højere Grad aandssvag og kan heller ikke antages at have været det ved den straffbare Handlings Foretagelse, men han maa betegnes som et karaktersvagt Menneske, der i sin Barndom har faaet en daarlig Opdragelse og levet i et uheldigt Milieu, hvorved hans moralske Begreber er blevet forplumrede, og han er blevet i nogen Grad seksuelt afsporet. Han er ikke fri for at røbe nogle psykopatiske Træk. Han kan ikke antages at have befundet sig i en ved mangelfuld Udvikling, Svækkelse af Sjælsevernerne eller Forstyrrelse af Sjælsevernerne, herunder seksuel Abnormitet, betinget varigere Tilstand ved den straffbare Handlings Foretagelse.«

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde vil den være at stadfæste, dog at der for udstaaet Varetægtsfængsel nu afkortes 166 Dage.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande, dog at af Straffetiden 166 Dage anses som udstaaet.

I Salær for Højesteret til Højesteretssagfører Carstensen betaler Tiltalte Ejnar Martinus Thomsen 80 Kr.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Under nærværende Sag, der er behandlet under Medvirken af Nævninger, er Ejnar Martinus Thomsen ved 1. jyske Statsadvokators Anklageskrift af 8. Marts 1944 sat under Tiltale til at lide Straf:

I. Efter Straffelovens § 212, jfr. dens § 210, Stk. 1, 2. Punktum, (for anden kønslig Omgængelse end Samleje med en Slægtning i nedstigende Linie under 18 Aar) ved mindst een Gang i Februar eller Marts 1943 paa sin Bopæl paa Vidstrup østre Hede at have lagt sin Datter, Viola Lundsgaard Thomsen, født den 27. Marts 1937, der kun var iført Uldtrøje, paa en Divan og ført sit Lem ind mellem hendes Ben hen mod hendes Kønsdel under Udførelse af Samlejebevægelser.

II. Efter Straffelovens § 224, jfr. § 222, Stk. 2, (for anden kønslig Omgængelse end Samleje med Barn under 12 Aar) ved mindst een Gang i Februar eller Marts 1943 paa sin Bopæl i Vidstrup østre Hede at have lagt sin Datter, Viola Lundsgaard Thomsen, født den 27. Marts 1937, der da kun var iført Uldtrøje, paa en Divan og ført sit Lem hen mod hendes Kønsdel under Udførelse af Samlejebevægelser.

III. Efter Straffelovens § 222, Stk. 1, for Samleje med et Barn under 15 Aar ved i Tiden fra omkring Julen 1941 paa sin daværende Bopæl i Højene ved Hjørring mange Gange at have haft Samleje med Pigen Linda Hansen, som er født den 10. Juni 1927.

IV. Efter Straffelovens § 232 for Krænkelser af Blufærdigheden ved uterligt Forhold ved i Tiden fra omkring Julen 1941 oftere at have plejet Samleje med sin Hustru, Helga Bolette Thomsen, født Hansen, i Overværelse af sidstnævntes Søster, Linda Hansen, født den 10. Juni 1927.

Tiltalte er født den 4. April 1913 i Hjørring og er tidligere anset
1. ved Dom, afsagt den 22. April 1931 af Retten for Tyrsting-Vrads Herreder, efter Lov af 3. Marts 1860 § 3, saaledes at udstaaet Varetægtsarrest traadte i Stedet for Straf,

2. ved Dom, afsagt den 20. November 1933 af Retten for Sæby Købstad m. v. efter Straffelovens § 197, Stk. 1, med Straf af Fængsel i 30 Dage,

3. ved Dom, afsagt den 21. December 1942 af Retten for Hjørring Købstad m. v. efter Lov Nr. 111 af 13. Marts 1940 § 3, jfr. Lov Nr. 123 af 30. Marts 1942 § 3, med Straf af Hæfte i 10 Dage.

I Sagens Anledning er der af Nævningerne afgivet Svar paa følgende Spørgsmaal:

Hovedspørgsmaal 1.

Er Tiltalte Ejnar Martinus Thomsen skyldig i det i Straffelovens § 232 omhandlede straffbare Forhold ved uterligt Forhold at have

47 Øre tilligemed Renter heraf 4 pCt. aarlig fra den 8. November 1937 indtil 11. August 1941 og 5 pCt. aarlig fra den 11. August 1941, indtil Betaling sker. I Sagsomkostninger betaler Sagsøgte til Sagsøgerinden 700 Kr. Det idømte udredes inden 15 Dage.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Vestre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om Indstævntes Pligt til at svare Renter af Gælds brevet bemærkes, at Indstævntes Moder i 1928 efter Indstævntes Giftermaal ophørte med at notere Indstævntes Renteskyld i sine Optegnelser, og at der overfor Indstævnte, som ifølge sin efter Dommen afgivne Forklaring ikke ved Giftermaalet fik nogen Gave af sin Moder, aldrig er fremsat Krav om Betaling af Renter. Under Hensyn hertil og til Retsforholdets Karakter findes Indstævnte med Føje at være gaaet ud fra, at Renter efter Gælds brevet var frafaldet, i hvert Fald for Tiden efter 1928. Herefter og idet de forud paaløbne Renter er forældede, paahviler der ikke Indstævnte nogen Pligt til at betale Renter af Gælds brevet. Med den heraf følgende Ændring vil Dommen i Henhold til de i den iøvrigt anførte Grunde være at stadfæste saaledes at det Indstævnte tilkendte Beløb forhøjes til 7579 Kr. 67 Øre.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale til Indstævnte med 800 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande, dog at det Indstævnte, cand. mag., Dr. Fru Ellen Thuborg, f. Breede, tilkendte Beløb ændres til 7579 Kr. 67 Øre.

Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Entreprenør Herman Chr. Wendelboe Breede, til Indstævnte med 800 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesterets Dom Afsigelse.

Færdig fra Trykkeriet den 18. Oktober 1944.

G. E. C. Gads Forlag.

Triers Bogtrykkeri (Chr. & O Lind). — København

Højesteretstidende.

Udgivere: Højesterets Protokolsekretærer.

88. Aargang

Højesteretsaaret 1944.

Nr. 17

Torsdag den 7. September.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Den 18. Oktober 1922 afgik Entreprenør Peder Christian Herman Breede af Randers ved Døden, og hans efterladte Ægtefælle, Fru Marie Breede, overtog Boet til Hensiddende i uskiftet Bo med Ægtefællernes fem Fællesbørn, deriblandt Sagsøgerinden, cand. mag., Dr. Fru Ellen Thuborg, født Breede, København, og Sagsøgte, Entreprenør Herman Chr. Wendelboe Breede, Randers. Fru Marie Breede fortsatte den af hendes Mand og Fader grundlagte Entreprenørforretning med Sagsøgte som Bestyrer.

Sagsøgerinden, som i Anledning af sine Studier havde modtaget store Forstrækninger af sin Fader, underskrev den 11. Juli 1924 paa sin Moders Opfordring et Gældsbevis, hvori det hedder:

»Underskrevne Dr. phil. Frøken Ellen Breede af København erkender herved for kontant Laan at være skyldig til Enkefru Marie Breede af Randers den Sum 14.000 Kr., hvilke fjorten Tusinde Kroner jeg herved forpligter mig til at forrentede med 5 pCt. p. a. fra 1. April d. A. Renten erlægges med Halvdelen hver 1. April og 1. Oktober, første Gang 1. Oktober s. A. for det da forløbne Tidsrum.

Renterne betales portofrit og skadesløst paa Kreditricis Bopæl.

Kapitalen henstaar uopsigelig fra Kreditricis Side.

I Tilfælde af Søgemaal underkaster jeg mig den ved Retsplejelovens Kap. 41 hjemlede hurtige Retsfølgning.«

Den 10. Februar 1937 afgik Fru Marie Breede ved Døden, og Boet blev overtaget af de nævnte fem Livsarvinger til privat Skifte og Deling, idet de under en Sammenkomst hos Sagsøgte umiddelbart efter Dødsfaldet enedes om at lade Sagsøgte fortsætte Entreprenørforretningen uden at svare nogen Godtgørelse for selve Forretningen, hvorhos Sagsøgte Søkende gav ham Fuldmagt til at opføre Boet. Den 8. November s. A. indgav Sagsøgte til Skifteretten i Randers en Arveanmeldelse, hvorefter Boets Aktiver udgjorde ialt 203,837 Kr. 46 Øre og dets Passiver 55,453 Kr. 54 Øre, Arvebeholdningen altsaa 148,383 Kr. 92 Øre, og Arveparterne til de fem Livsarvinger 29,676 Kr. 79 Øre til hver. I Arveanmeldelsens Rubrik til Oplysning om gaveafgiftspligtige Gaver, herunder Arveforskud, var anført 0. Skifteretten beregnede derefter Arveafgiften til 826 Kr. for hver Arvepart, hvilken Afgift, ialt 4130 Kr., blev betalt af Sagsøgte, der i den følgende Tid realiserede alle Boets Aktiver, derunder Obligationsbeholdningen af Paalydende 32.000 Kr., hævdede Boets Spare-

kassebøger af samlet Paalydende ca. 54,400 Kr. og omprioriterede Boets Ejendomme for derved at frigøre den deri bundne Kapital, hvorhos han solgte den ene Ejendom til en Pris, der laa 5000 Kr. under Ejendoms-skylden. Alle herved indkomne Pengemidler lod han indgaa i Entreprenørforretningen. Sagsøgte førte derhos Forhandlinger med Ligningsmyndighederne i Anledning af Afdødes for lave Skatteansættelser for Aarene 1923/24—1936/37 inklusive, og i April 1939 modtog han Meddelelse henholdsvis fra Skattedepartementet og Randers Byraad, ifølge hvilke disse Myndigheder var indgaaet paa i den nævnte Anledning at modtage en Efterbetaling til Statskassen og Kommunekassen af 8000 Kr. til hver, hvorefter Sagsøgte den 22. Maj s. A. indbetalte de nævnte Beløb. Da Arveafgiften af de ved den saaledes stedfundne Betaling reducerede Arveparter kun udgjorde 698 Kr. for hver, erholdt Sagsøgte af den erlagte Arveafgift tilbagebetalt ialt 640 Kr.

Sagsøgerinden, der af Boet kun havde modtaget Løsøre for 830 Kr. og 1744 Kr. kontant i forskellige Poster, fik ikke fra Sagsøgte nogen Opgørelse over Boet, hvorfor hun gennem sin Sagfører rekvirerede og i Juli 1940 fra Skattedepartementets 1. Hovedrevisorat modtog en Afskrift af fornævnte Arveanmeldelse. Hun har derefter anlagt denne ved Stævning af 11. August 1941 indledede Sag, under hvilken hun paastaar Sagsøgte dømt til at betale sig 9204 Kr. 79 Øre, subsidiært et Beløb efter Rettens Skøn, tilligemed Renter af det tilkendte 4 pCt. aarlig fra den 8. November 1937 til den 11. August 1941 og 5 pCt. aarlig fra den 11. August 1941, indtil Betaling sker. Beløbet fremkommer saaledes:

Sagsøgerindens Arv ifølge Arveanmeldelsen	29,676 Kr. 79 Øre
Herfra trækkes:	
$\frac{1}{8}$ af efterbetalt Skat	3,200 Kr.
Arveafgift	698 —
Skylden for fornævnte Gældsbevis	14.000 —
Modtaget Løsøre	830 —
Modtaget kontant	1,744 —
	<hr/>
	20,472 — 00 —

Til Rest.... 9,204 Kr. 79 Øre.

Sagsøgte har paastaet sig frifundet.

Til Støtte for sin Paastand har Sagsøgte anført, at Sagsøgerinden har faaet udbetalt mere, end der tilkommer hende. I saa Henseende har han gjort gældende, at den i Arveanmeldelsen opgjorte Arvebeholdning skal nedsættes ikke blot med den efterbetalte Skat, 16.000 Kr., men ogsaa med Tab fremkomne under Boets Behandling, derunder et ved Omprioriteringen af Boets faste Ejendomme opstaaet Kurstab, som han anslaar til 1500 Kr., samt med det ved Salget af en af disse fremkomne Tab, 5000 Kr. Han har videre anført, at de udestaaende Fordringer i Arveanmeldelsen er opført med et Beløb af 1569 Kr. 47 Øre for meget, samt at han til Betaling af Ejendomsskat m. v. har haft en yderligere Udgift paa 1536 Kr. 65 Øre. Endelig har han gjort gældende, at det mellem Arvingerne var altalt, at Værdien af det til Entreprenørforeningen hørende Driftsmateriel forlods skulde udlægges til ham, hvorfor et Beløb af 6300 Kr., som i saa Henseende er opført som Aktiv i Arveanmeldelsen,

skal fragaa i Arvebeholdningen, som herefter ialt vil være at nedsætte med 31.906 Kr. 12 Øre til 116.477 Kr. 80 Øre, hvorefter de enkelte Arveparter andrager 23.295 Kr. 56 Øre.

Med Hensyn til Sagsøgerindens Tilsvar overfor Boet har Sagsøgte anført, at der udover de af hende anerkendte Beløb skal tilsvares Renter og Renters Rente af Skylden ifølge fornævnte Gældsbrief for fem Aar eller 3921 Kr. 10 Øre, samt et Beløb af 2975 Kr., med hvilket Beløb afdøde Fru Marie Breede har forstrakt Sagsøgerinden. I sidstnævnte Henseende har Sagsøgte gjort gældende, at Beløbet skal afkortes som Arveforskud i den Sagsøgerinden tilkommende Arv, idet han har henvist til, at der i Boet er forefundet en af Afdøde foretaget Optegnelse over Forstrækningerne. Sagsøgerindens samlede Tilsvar overfor Boet udgør efter det af Sagsøgte anførte 24.168 Kr. 10 Øre. Sagsøgte har videre oplyst, at han under Posten udestaaende Fordringer i Arveanmeldelsen ikke blot har medregnet Sagsøgerindens Skyld ifølge Gældsbriefet, 14.000 Kr., tilligemed Renter og Renters Rente for fem Aar, 3921 Kr. 10 Øre, men derudover Forstrækninger til Sagsøgerinden ifølge Afdødes Optegnelser med et Beløb af 4544 Kr. 47 Øre, hvilket er ovenanførte Beløb, 1569 Kr. 47 Øre, mere end det Beløb, der gøres gældende her under Sagen.

Sagsøgte har som Part blandt andet forklaret, at han foranstaltede et Møde mellem Arvingerne i Anledning af, at det var ham umuligt at fortsætte Forretningen paa en enkelt Arvepart. Han fik paa Mødet Tilsagn fra alle Sider om, at Arvingerne vilde lade deres Tilgodehavende forblive indestaaende hos ham, da det ligeledes var blevet aftalt, at Forretningen skulde fortsættes. Det blev derhos aftalt, at Sagsøgte forlods skulde have Materiel og Materialer.

Paa Mødet var Arvingerne enige om, at Sagsøgte skulde søge at realisere Ejendommene, og at Omprioritering i denne Anledning var fornøden. Han gav paa Mødet fuldstændige Oplysninger om Boets Tilstand, særlig gav han Oplysning om Boets Værdipapirer og Sparekassebøger, der var til Stede. Han kendte dengang ikke Skattevæsnets Krav og tog Forbehold angaaende dette. Han har paa Mødet mellem Arvingerne tilkendegivet disse, at det muligt kunde ske, at der ikke blev noget ud af Boet til Arvingerne, og Sagsøgte har ogsaa kort efter det ommeldte Møde tilkendegivet Sagsøgerinden og sine tre andre Søkende, at Sagsøgerinden i hvert Fald ikke kunde vente at faa noget fra Boet, uanset Skattesagens Resultat. Han har videre forklaret, at naar han, der efterhaanden har afviklet med flere af sine Søkende, ikke har sendt Sagsøgerinden nogen Opgørelse, var det for at undgaa det Brud, som efter hans Formening uvægerligt vilde komme, naar Sagsøgerinden fik at vide, at hun skyldte Boet et Beløb. Han har lige fra Moderens Død regnet med, at der ikke tilkom Sagsøgerinden noget Arvebeløb, og at hans øvrige Søkende har givet ham fuldkommen Dispositionsfrihed med Hensyn til Boets Aktiver og udtrykkelig tilsagt ham Rentefrihed for Tiden fra Dødsfaldet og indtil den endelige Afvikling med Arvingerne, hvorfor han ikke har anset det for fornødent at føre noget Regnskab over Boets Indtægter eller Anvendelsen af Boets Kontantbeholdning.

Sagsøgerinden har blandt andet forklaret, at paa det af Sagsøgte omforklarede Møde udtalte Sagsøgte, at han ikke kunde sige noget om Boets Størrelse, da der verserede en Skattesag. Han fremviste to Sparekassebøger, men sagde, at der kun var faa Værdipapirer, og at der næppe stod meget i Boets to faste Ejendomme. Han sagde udtrykkelig, at det kunde blive en Mulighed, at der ikke blev noget til Arvingerne. Sagsøgte fik Fuldmagt af de fire Søskende til at overtage Boet til privat Skifte, han skulde have Lov at fortsætte Forretningen for egen Regning, eventuelt med økonomisk Hjælp af Sagsøgerinden og hendes Søskende. Naar der forelaa en Opgørelse af Boet, skulde der tages Stilling til, om Pengene skulde blive staaende i Forretningen. Forretningens Materiel har ikke været særlig omtalt, men Kundekredsen omtalte man, og man var enige om, at den skulde tilhøre Sagsøgte uden noget Vederlag. Med Hensyn til de hende af Moderen betalte Beløb har hun forklaret, at hun har opfattet disse Smaaforstrækninger som Gaver, idet hendes Moder aldrig havde omtalt, at de skulde opfattes som Gæld. Det er dog Sagsøgerinden bekendt, at Moderen skrev Beløbene op, eftersom hun udbetalte dem.

Med Hensyn til et Gældsbrev, Sagsøgerinden har udstedt, sagde hendes Moder, at hun ikke vilde kræve Renter af hende, og at Gældsbrevet i det hele ikke skulde tages saa bogstaveligt.

Frk. Gerda Willy Wendelboe Breede har som Vidne blandt andet forklaret, at hun ikke har faaet Klarhed over, hvad der var i Boet, hverken efter Moderens Død eller senere. Det var en Aftale, at Sagsøgte skulde have Forretningens Kundekreds uden Vederlag, men Vidnet husker ikke, at der var Tale om Forretningens Materiel. Sagsøgte har stadig sagt, at der ikke var Afgørelse i Sagen vedrørende Boet. Han anførte som Aarsag hertil først Skattesagen og senere Broderens Skilsmisssag. Vidnet fik først noget at vide om Boets Tilstand gennem den Meddelelse, der blev tilvejebragt fra Hovedrevisoratet. I sin Tid havde Sagsøgte, da Familien var samlet i Randers, sagt, at der muligvis ikke blev noget til Arvingerne.

Vidnet og hendes Søskende gav efter Moderens Død Sagsøgte Lov til, indtil Boet var sluttet, at have Boets Midler staaende i Entreprenørforretningen, men Vidnet forstod det saaledes, at der efter Boets Slutning skulde træffes en Nyordning, hvorefter Sagsøgte maatte begynde at betale enhver sit.

Vidnet har af sin Moder faaet at vide, at denne ydede Sagsøgerinden Forstrækninger i Tiden efter det store Gældsbrev paa de 14.000 Kr., og Vidnets Moder har overfor Vidnet betegnet disse Forstrækninger som Gæld. Hun ved, at Moderen skrev Beløbene op, efterhaanden som de blev udbetalt.

Lagerforvalter Willy Wendelboe Breede har blandt andet forklaret, at alle Arvingerne var samlet ved Moderens Død, og de blev enige om:

- 1) at søge Forretningen, der var flere Generationer gammel, fortsat af Sagsøgte,
- 2) at Materiel og Materialer forlods skulde udlægges Sagsøgte,
- 3) at alle de øvrige Arvinger skulde lade deres eventuelle Tilgodehavende staa til Driften af Forretningen,

4) at der ikke skulde svares noget for good-will.

Med Hensyn til de Sagsøgerinden af afdøde Fru Marie Breede i Tiden efter Gældsbevets Oprettelse udbetalte Beløb har Vidnet forklaret, at Sagsøgerinden stadig skulde have Forstrækninger. Vidnet ved ikke, hvor store disse var. Vidnet har i hvert Fald haft den Forstaelse gennem Samtaler med Moderen, at denne betragtede Forstrækningerne som Forskud paa Arv.

Ingeniør Knud Breede har blandt andet forklaret, at Sagsøgte ved et Møde efter Begravelsen bad sine Søkende, om de, for at det maatte blive muligt for ham at fortsætte Entreprenørvirksomheden, vilde indgaa paa at lade deres Arv henstaa i Forretningen indtil videre, og dette gik de allesammen med til.

Den i Boet forefundne underskrevne Optegnelse, der uimodsagt er udarbejdet af afdøde Fru Marie Breede, har som Overskrift: »Tilgode hos Ellen for Aaret 1924«, og indeholder derefter Poster af forskellige Størrelser fra 50 Kr. og indtil 500 Kr., hvilke Beløb er udbetalt Sagsøgerinden i Tiden indtil December 1927.

Saaledes som Sagsøgte har forholdt med Boet, derunder særlig ved at realisere alle Aktiver og lade deres Provenu indgaa i Entreprenørforetningen i et Omfang, der ikke kan antages at have været paaregnet af hans Medarvinger, samt ved at undlade at aflægge Regnskab over Boets Indtægter og Udgifter eller iøvrigt at foretage en Opgørelse, hvorved hans Tilsvar overfor Medarvingerne kunde fastlægges, findes Sagsøgte at have afskaaret sig fra nu at gøre gældende, at de Tab, der eventuelt er fremkommet ved de af ham foretagne Dispositioner, skal komme Boet til Skade. Under Hensyn til den manglende Redegørelse for Boets Indtægter og Udgifter findes Sagsøgte ej heller at kunne kræve godtgjort de af ham yderligere anførte Udgifter til Ejendomsskatter m. v.

Mod Sagsøgerindens Benægtelse findes Sagsøgte derhos ikke at have godtgjort Rigtigheden af sit Anbringende om, at hans Medarvinger er indgaaet paa, at Driftsmateriel til et Beløb af 6300 Kr. forlods skal udlægges ham, hvilket Anbringende iøvrigt ikke stemmer med den af Sagsøgte selv afgivne Arveanmeldelse. Efter det saaledes antagne maa der gives Sagsøgerinden Medhold i, at Arveanmeldelsen vil være at lægge til Grund alene med de Ændringer, der følger af Efterbetalingen af Skat samt af det nedenfor anførte med Hensyn til de udestaaende Fordringer.

Med Hensyn til Spørgsmaalet, om Sagsøgerinden overensstemmende med Gældsbevets Indhold er pligtig til at svare Renter af sin Skyld, bemærkes, at da Kravet om Rente i Henhold til Lov Nr. 274 af 22. December 1908 § 2, Nr. 2, er underkastet femaarig Forældelsesfrist, og da der fra Sagsøgtes Side paa Boets Vegne i saa Henseende tidligst er foretaget retsligt Skridt mod Sagsøgerinden ved Svarskriftet af 25. September 1941, er de før 1. Oktober 1936 forfaldne Renter forældede. Efter det foreliggende maa Skylden ifølge Gældsbeviset fra Dødsfaldet den 10. Februar 1937 at regne anses likvideret i den Sagsøgerinden tilkommende Arv, og Pligten til at svare Renter maa som Følge heraf være bortfaldet fra nævnte Tidspunkt. Herefter vil Sagsøgerindens Rentetilsvare kunne opgøres til 602 Kr. 75 Øre. Efter alt foreliggende findes det ikke

godtgjort, at Betingelserne for at betragte de Sagsøgerinden af Afdøde i Aarene 1924—1927 ydede Forstrækninger som Arveforskud, der vil kunne afkortes i den Sagsøgerinden tilkommende Arv, er til Stede.

Efter det saaledes antagne, og idet Sagsøgte Forklaring om i Arveanmeldelsen under Posten udestaaende Fordringer at have indbefattet Sagsøgerindens Rentetilsvær med et Beløb af 3921 Kr. 10 Øre og de fornævnte Forstrækninger med 4544 Kr. 47 Øre ikke vil kunne forkastes, vil Arvebeholdningen være at nedsætte med ialt 23.862 Kr. 82 Øre til 124.521 Kr. 10 Øre og de enkelte Arveparter til 24.904 Kr. 22 Øre. Idet Arveafgiften heraf udgør 636 Kr., og Sagsøgerindens samlede Tilsvær herefter udgør 17.812 Kr. 75 Øre, vil Sagsøgte være at dømme til at udrede til Sagsøgerinden 7091 Kr. 47 Øre, tilligemed Renter overensstemmende med Sagsøgerindens Paastand, mod hvilken der i denne Henseende ikke er nedlagt Indsigelse.

I Sagsomkostninger vil Sagsøgte til Sagsøgerinden have at udrede 700 Kr.

Nr. 242/1943. A/S Vulkan (Gorrissen)

m o d

Murermester P. Andersen (Landsretssagf. Schroll-Christensen).

(Spørgsmaal om Erstatning for Tab ved Annullation af Kontrakt om Levering af Kedelanlæg).

Vestre Landsrets Dom af 28. Juni 1943 (II Afd.): Sagsøgte, Murermester P. Andersen, bør for Tiltale af Sagsøgerne, A/S Vulkan, i denne Sag fri at være. I Sagsomkostninger til Sagsøgte betaler Sagsøgerne 300 Kr., der udredes inden 15 Dage.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Vestre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret har Appellanten kun nedlagt Paastand paa en Erstatning paa 1330 Kr. med Renter 5 pCt. aarlig fra den 16. September 1942.

Efter det oplyste maa det antages, at Afsætningsmulighederne er saaledes begrænsede i Forhold til Appellantens Leveringsmuligheder, at Appellanten har lidt et Tab ved Ordrens uberettigede Annullation.

Herefter vil der tilkomme Appellanten en Erstatning, der efter alt foreliggende findes at kunne fastsættes til 1000 Kr. med Renter som paastaet.

Sagens Omkostninger for begge Retter findes Indstævnte at burde betale til Appellanten med 400 Kr.

Thi kendes for Ret:

Indstævnte, Murermester P. Andersen, bør til Appellanten, A/S Vulkan, betale 1000 Kr. med Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 16. September 1942, til Betaling sker, samt Sagens Omkostninger for begge Retter med 400 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Ved Slutseddél af 5. Februar 1942 solgte Sagsøgerne, A/S Vulkan, Aarhus, til Sagsøgte, Murermester P. Andersen, Aalborg, en »Vulkan« Ringelement Kedel samt en »Vulkan« Stoker for en Pris af 5600 Kr., Anlægget opstillet og leveret paa en nærmere betegnet Byggeplads i Aalborg. Af Købesummen skulde 3000 Kr. betales kontant ved Leveringen. Slutseddelen var oprettet paa Sagsøgtes Bopæl og underskrevet af ham og af Repræsentant og Montagemester Chr. Eriksen paa Sagsøgernes Vegne. I Slutseddelen indeholdtes intet om, at Købet var afhængigt af Opførelse af en Bygning paa den ommeldte Byggeplads. Eriksen, der ikke var bemyndiget til paa egen Haand at afslutte endelig Kontrakt, hvad Sagsøgte var bekendt med, indsendte Slutseddelen til Sagsøgerne, der i Skrivelse af 6. s. M. til Sagsøgte stadfæstede Salget paa de i Slutseddelen anførte Vilkaar. Nogen bestemt Leveringstid var ikke fastsat, men den 22. s. A. tilskrev Sagsøgerne Sagsøgte, at de regnede med, at Afsendelsesordre fra ham vilde blive givet inden den 15. Juli s. A., og den 21. August s. A. meddelte Sagsøgerne Sagsøgte, at hvis de ikke inden Maanedens Udgang modtog Afsendelsesordre paa det købte Anlæg, vilde de overgive Sagen til retslig Behandling. Paa ingen af disse Skrivelser gav Sagsøgte noget Svar, ligesom han heller ej aftog Anlægget. Sagsøgerne har derpaa under nærværende, ved Stævning af 16. September 1942 anlagt Sag, oprindelig paastaet Sagsøgte dømt til at betale dem en Erstatning af ialt 1593 Kr. og 03 Øre tilligemed Renter heraf 5 pCt. aarlig fra Stævningens Dato, indtil Betaling sker. Af Beløbet er 93 Kr. 03 Øre, som vedrørte et andet Mellemværende mellem Parterne, afgjort ved Betaling efter Sagens Anlæg, og Sagsøgerne har dernæst under Sagens Drift nedlagt principal Paastand om, at Sagsøgte tilpligtes at betale dem 5600 Kr. tilligemed Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 15. Juli 1942, indtil Betaling sker, hvorhos de har nedlagt forskellige subsidiære Paastande. Som Begrundelse af Kravet har Sagsøgerne anført, at de stadig er villige til at levere Anlægget til den fastsatte Betaling, og at Sagsøgte fremdeles maa være pligtig at aftage og betale dette, idet hele Købesummen paa Grund af Misligholdelse fra hans Side nu anses forfalden.

Sagsøgte har paastaet sig frifundet.

Til Støtte herfor har han i første Række anført, at han ikke er bundet ved den oprettede Slutseddél, idet hans Køb af Anlægget var betinget af, at han kom til at opføre en Bygning paa den i Slutseddelen nævnte Byggeplads, hvilket imidlertid ikke blev til noget, særlig paa Grund af, at et forventet Statslaan ikke kunde ydes.

Sagsøgte har som Part herom forklaret, at han overfor Repræsentant Eriksen, der forhandlede med ham om Købet, udtrykkelig erklærede, at han kun vilde købe og underskrive Slutseddel paa den anførte Betingelse, samt at Eriksen dertil svarede, at hvis Sagsøgte ikke kom til at bygge, skulde han ikke aftage Anlægget. Eriksen vilde dog ikke — som Sagsøgte ønskede — optage et dertil sigtende Forbehold i Slutsedlen, og Sagsøgte underskrev derpaa denne i Tillid til Eriksens Udtalelser. Sagsøgte har videre forklaret, at han en Maanedstid efter Slutsedlens Oprettelse tilfældig traf Eriksen og da sagde til ham, at der ikke blev noget af Byggeriet, hvorfor Sagsøgte ikke vilde have Anlægget. Endelig har Sagsøgte forklaret, at han ikke besvarede Sagsøgernes Breve, fordi han efter sin Samtale med Eriksen ansaa det for overflødig.

Fru Olga Christensen, Aalborg, og Tjener H. Lund Petersen og Hustru, Hilma Lund Petersen, sammesteds, har som Vidner bekræftet Sagsøgtes Forklaring om, at han tog det ovennævnte Forbehold overfor Eriksen, hvis Forhandlinger med Sagsøgte i dennes Hjem de overværede.

Montagemester Eriksen har som Vidne bestridt, at Sagsøgte har taget Forbehold overfor ham om, at han kun vilde have Anlægget, hvis han kom til at bygge, samt at Sagsøgte ved et senere Møde har meddelt, at han ikke kom til at bygge og derfor ikke vilde aftage Anlægget.

Sagsøgernes Prokurist og ansvarlige Leder, O. Schmidt, har som Vidne forklaret, at han var klar over, at Sagsøgte købte Kedlen til en Nybygning, men Vidnet har intet vidst om, at det skulde være en Forudsætning for Købet, at Sagsøgte kom til at bygge.

Som Sagen foreligger, findes der ikke at kunne lægges afgørende Vægt paa Sagsøgtes — af de nævnte Vidner støttede — Forklaring om, at Købet var knyttet til den anførte Betingelse, som ikke blev opfyldt, da Sagsøgte har forsømt at faa dette Vilkaar i Handlen optaget i Slutsedlen eller paa anden Maade at underrette Sagsøgerne derom, og da Sagsøgte har ladet Sagsøgernes Stadfæstelsesskrivelse af 6. Februar 1942 og deres senere Skrivelser ubesvarede. Sagsøgte maa herefter anses bundet ved Slutsedlen.

Sagsøgte har videre til Støtte for Frifindelsespaastanden anført, at Sagsøgerne i hvert Fald i Stævningen har hævet Købet af det omhandlede Anlæg, idet de kun har indtalt den mistede Fortjeneste, som de ansatte til 1500 Kr., senere under Sagen ændret til 1330 Kr. Herefter maa de efter Sagsøgtes Formening være uberettigede til ved en Ændring af Paastanden nu at kræve Kontrakten opfyldt ved Levering af Anlægget mod Betaling af den fastsatte Købesum. Erstatning for Tab ved Handlens Ikke-Opfyldelse vil de — hævder Sagsøgte videre — ikke kunne kræve, da de ikke har godtgjort at have lidt noget Tab.

Efter det foreliggende maa der gives Sagsøgte Medhold i, at Købet i hvert Fald ved Stævningen er hævet af Sagsøgerne, og der er derfor ikke Grundlag for at dømme Sagsøgte til at betale hele Købesummen mod Levering af et Anlæg som det i Slutsedlen nævnte.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvor vidt Tab er lidt og eventuelt dettes Størrelse, bemærkes, at Sagsøgernes fornævnte Prokurist Schmidt i sin Vidneforklaring har udtalt, at der i Anledning af Sagsøgtes Bestilling blev sat en Kedel i Arbejde, at der haves en Kedel som den

Der findes heller ikke efter det for Højesteret fremkomne at foreligge tilstrækkelig Dokumentation for de af Appellanten tidligere fremsatte Krav, og disse vil allerede af denne Grund ikke kunne komme i Betragtning, og da de af Appellanten fremsatte nye Krav, selv om de anerkendtes med det paastaaede Beløb, efter det ovenfor oplyste om de overførte Værdier ikke kunde medføre, at Boets Tilgodehavende i Henhold til Konkurslovens § 28 blev mindre end det paastaaede Beløb, vil Dommen i Henhold til de i denne iøvrigt anførte Grunde være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale til Indstævnte med 500 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Kreaturhandler H. P. L. Larsen, til Indstævnte, Enkefru Laura Hansens Konkursbo, 500 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Ved Stævning af 13. September 1940 anlagde Smedemester C. I. Nielsen en Retssag mod Enkefru Laura Hansen i Anledning af, at han, der mente at have været optaget som Kompagnon i den af Fru Hansens Mand drevne Smedeforretning, efter at Fru Hansens Mand den 30. Juni 1940 var afgaaet ved Døden, den 5. August af Fru Hansens Svigersøn, Sagsøgte Kreaturhandler H. P. L. Larsen, blev bortvist fra Smedien, der senere blev solgt til en anden. Ved Østre Landsrets Dom af 9. September 1941 statueredes det, at Nielsen havde lejet Smedien, og at Lejemaalet ikke kunde bringes til Ophør før 1. Juli 1941, og Fru Hansen dømtes til inden 15 Dage fra Dommens Afsigelse at betale Nielsen 4660 Kr. 75 Øre med sædvanlige Renter og Sagens Omkostninger med 500 Kr.

Fru Hansen, der havde levet i sædvanligt Formuefællesskab med sin Mand og efter hans Død hensad i uskiftet Bo, solgte ved endeligt Skøde af 5. September 1940, tinglyst den 23. s. M., Smedien med tiliggende Beboelse til Smedemester Kristian Andersen for 12.050 Kr., hvoraf 5000 Kr. afgjordes ved, at Andersen overtog de i den solgte Ejendom indestaaende Prioriteter, medens Resten, 7050 Kr., angaves at være berigtiget. Salget var et Led i en Byttehandel, idet Fru Hansen ved Slutseddelen af 2. September 1940 havde erhvervet en Andersen tilhørende Ejendom, saaledes at Fru Hansen overtog indestaaende Prioriteter til 5700 Kr., medens han i Byttesum skulde betale 5250 Kr., Forskellen mellem Prioriteterne i de 2 Ejendomme skulde ifølge Slutseddelen »udlignes privat«. Fru Hansen fik imidlertid ikke Skøde paa Ejendommen, idet hun forinden havde truffet Aftale med Sagsøgte om, at han

skulde yde hende Aftægt, og som Vederlag derfor have overdraget den Ejendom, som Andersen hidtil havde ejet. Der oprettedes derfor, ligeledes under 5. September 1940, et ubetinget Skøde, hvorved Andersen overdrog sin Ejendom til Sagsøgte for 7500 Kr., hvoraf 5700 Kr. afgjordes ved, at Sagsøgte overtog den i Ejendommen indestaaende Prioritet, medens det angaves, at Resten, 1800 Kr., samtidig var berigtiget.

Aftægtskontrakten blev først oprettet skriftligt under 26. Januar 1941, og blev den 13. Februar 1941 tinglyst som Behæftelse paa den af Sagsøgte erhvervede Ejendom. Ved Kontrakten tilsikredes der Fru Hansen fri Bolig i denne Ejendom samt Kost, Pleje og Klæder og Vask, Sygepleje, Lægehjælp og Medicin, hvorhos Sagsøgte paatog sig at sørge for hendes Begravelse. Endvidere gaves der hende Ret til, hvis hun fraflyttede Ejendommen, at oppebære en aarlig Pengeydelse paa 814 Kr. Derhos bestemtes det, at hendes Kreditorer ikke skulde kunne gøre Udlæg eller Arrest i Retten til de ovennævnte Ydelser, og udtaltes, at Vederlaget for Aftægten var berigtiget ved, at Fru Hansen havde mageskiftet sin Ejendom, Smedien, med Andersens Hus, og at Differencen mellem de kontante Udbetalinger, 5250 Kr., var udbetalt til Sagsøgte som Vederlag for Aftægtsydelse.

Fru Hansen, der var født i 1864, er den 15. April 1942 afgaaet ved Døden.

Efter Afsigelsen af ovennævnte Dom lod Smedemester Nielsen den 30. September 1941 foretage en Udlægsforretning hos Fru Hansen. Under Forretningen opgjordes hans Krav med Omkostninger til ialt 5540 Kr. 85 Øre. Fru Hansen erkendte, at hun var insolvent, og der dekrettedes derefter Udlæg i forskellige udestaaende Fordringer til ialt 2103 Kr. 70 Øre. Den 23. Oktober indleverede Nielsen til Skifteretten for Faaborg Købstad m. v. Konkursbegæring, og ved et den 27. s. M. afsagt Dekret toges Begæringen til Følge.

Enkefru Laura Hansens Konkursbo har derefter som Sagsøger anlagt nærværende, ved Retten for Faaborg Købstad m. v. forberedte Sag, hvorunder Konkursboet har nedlagt Paastand paa, at Sagsøgte dømmes til at betale Konkursboet 5000 Kr. med Renter 5 pCt. om Aaret fra Stævningens Dato den 22. December 1941, subsidiært et mindre, efter Rettens Skøn fastsat Beløb. Boet har herved henvist til, at Overskudet i det uskiftede Bo udgjorde ca. 10.000 Kr., medens der nu kun er i Behold udestaaende Fordringer til Paalydende 2000 Kr., og som kun forventes at kunne indbringe ca. 1500 Kr. Boet formener derfor, at den af Fru Hansen med Sagsøgte foretagne Disposition kan afkræftes, men da Smedemester Nielsen er Boets eneste Kreditor, er Paastanden indskrænket til et Beløb, som paaregnes at kunne give fuld Dækning for hans Krav. Boet har endvidere henvist til, at Kravet overfor Fru Hansen rejstes i en Skrivelse af 7. August 1940, og at det saaledes, da Aftægtsaftalen blev indgaaet, vidstes, at der vilde blive rejst et Krav fra Nielsens Side.

Til nærmere Begrundelse for Paastanden har Boet henvist til Konkurslovens § 26, og i saa Henseende anført, at der foreligger en Gave, idet den af Fru Hansen solgte Ejendom havde større Værdi end den i Skødet fastsatte Købesum, og der ved Mageskifterne er indvundet i

hvert Fald 7050 Kr., nemlig de 5250 Kr., hvormed Købesummen for Fru Hansens Ejendom overstiger Prioriteterne, og de 1800 Kr., hvormed Købesummen for Andersens Ejendom overstiger Prioriteterne, og Aftægten ikke ventedes at ville blive en Byrde af ret lang Varighed, idet Fru Hansen var gammel og senil. Selv om Aftægtsaftalen betragtes som indgaaet i September 1940, hævder Boet, at § 26, uanset den deri fastsatte Frist af et Aar, dog maa komme til Anvendelse, da der fra Nielsens Side er handlet saa hurtigt som muligt.

Dernæst har Boet gjort gældende, at Transaktionen maa rammes af Forsikringsaftalelovens §§ 117 og 118 eller deres Analogi, og endelig, at Transaktionen i hvert Fald maa kunne afkræftes i Medfør af Konkurslovens § 28, Boet har i saa Henseende henvist til, at Fru Hansen vel ikke var insolvent, da hun afsluttede Aftægtsaftalen, men at hun ved denne gjorde sig insolvent, hvilket er nok til, at Afkræftelse kan finde Sted, og at hun, som det blev fastslaaet ved den ovennævnte Dom, paa Tidspunktet for Aftalens Indgaaelse skyldte Nielsen et betydeligt Beløb, og at hun ogsaa da maa have haft Formodning om, at hun vilde komme til at betale ham en betydelig Erstatning.

Sagsøgte har nedlagt Paastand om Frifindelse. Han hævder, at Konkurslovens § 26 ikke kan komme til Anvendelse, da Aftægtsaftalen er indgaaet i September 1940, altsaa mere end et Aar før Konkursens Begyndelse, og bestrider, at Forsikringsaftalelovens §§ 117 og 118 kan komme til Anvendelse direkte eller analogisk.

Heller ikke Konkurslovens § 28 kan efter Sagsøgtes Formening finde Anvendelse. For at en Disposition skal kunne afkræftes efter § 28, maa den være til Skade for Boet og dets Kreditorer, men da Aftægtsaftalen blev indgaaet, var der ingen Kreditorer i Boet, og Sagsøgte kan ikke have haft nogen Pligt til at tage Hensyn til, at der muligt vilde blive anlagt et Søgmaal mod Fru Hansen. Da Aftalen blev indgaaet, var der end ikke udtaget Stævning i Sagen, og hverken Fru Hansen eller Sagsøgte havde nogen Grund til at regne med en reel Risiko i Anledning af Søgsmålet. Sagsøgte har dernæst gjort gældende, at han har et betydeligt Modkrav paa Smedemester Hansen, og efter hans Død mod hans i uskiftet Bo hensiddende Enke. Dette Krav har han opgjort saaledes:

I 1937 har Sagsøgte laant Chr. Hansen kontant.....	2.000 Kr.
yderligere har Sagsøgte i Juli 1940 betalt Hansens Begravelse med	650 —
Endvidere har Sagsøgte for Enkefru Hansen i September 1940 udlagt for Indkøb af Brændsel	342 —
Endelig har Sagsøgte udlagt ved Betaling af Skat for Hansen og Fru Hansen	150 —
Diverse Smaaudlæg	300 —
	<hr/>
	Ialt 3.442 Kr.

Konkursboet bestrider Rigtigheden af disse Krav, som der ikke er tilvejebragt Dokumentation for.

Under Sagens Forberedelse har Sagsøgte afgivet Partsforklaring og forskellige Vidner afgivet Vidneforklaring.

Sagsøgte har angaaende de ovennævnte Krav forklaret, at da Smedemester Hansen fratraadte som Sogneraadformand, skyldte han som Følge af Unøjagtigheder i Kommuneregnskabet 1700 Kr., som han savnede likvide Midler til at betale, hvorfor Sagsøgte forstrakte ham med 2000 Kr. Han fandt det upassende at forlange Gældsbevis. Han betalte Hansens Begravelse, da Fru Hansen savnede kontante Midler. I det hertil opførte Beløb er medregnet Udgifter til en Højtidelighed i Forsamlingshuset efter Begravelsen. Beløbet til Brændsel er betalt til Faaborg Kulkompagni for Kul til Smedien. De 300 Kr. er Udgifter til Sygekassekontingenter, Fødevarer og lignende. Han har dog modtaget 400 Kr., der indgik som Afbetaling paa Smedeforretningens udestaaende Fordringer.

Sagsøgtes Hustru, Hansine Katrine Larsen, har forklaret, at hun ved, at Sagsøgte laante Hansen 2000 Kr., da Hansen ved sin Fratræden som Sogneraadformand havde et Tilsvaer paa 1700 Kr., at Sagsøgte bekostede Hansens Begravelse med ca. 500 Kr., hvortil kom Sørgetoj til Fru. Hansen, og at Sagsøgte har betalt en Brændselsregning vedrørende Smedien, og lejlighedsvis har betalt Hansens Skat for to eller tre Kvartaler. Laanet paa 2000 Kr. omtalte hun ikke i Skifteretten, da hun var eneste Arving. Hun ved ikke, hvorfor hun ikke overfor Skifteretten omtalte, at Sagsøgte havde afholdt Begravelsesudgifterne.

Idet Retten, som Sagen foreligger, maa gaa ud fra, at Aftægtsaftalen er indgaaet i September 1940, maa der gives Sagsøgte Medhold i, at Konkurslovens § 26 ikke kan komme til Anvendelse, da Aftalen er indgaaet mere end et Aar før Konkursens Begyndelse. Retten er endvidere enig med Sagsøgte i, at Reglerne i Forsikringsaftalelovens §§ 117 og 118 ikke kan komme til Anvendelse paa den i Sagen omhandlede Aftægtsaftale.

Derimod maa Retten finde, at Konkurslovens § 28 kan komme til Anvendelse. Ved Aftægtsaftalen satte Fru Hansen sig ude af Stand til at fyldestgøre det af Smedemester Nielsen mod hende rejste Krav, og den Omstændighed, at dette Kravs Berettigelse og Størrelse først senere er fastslaaet ved Landsrettens Dom, findes at maatte være uden Betydning ved Bedømmelsen af, om Betingelserne for Afkræftelse foreligger. Det maa dernæst være uden Betydning, om Sagsøgte regnede med, at et saadant Krav forelaa, eller hvilke Tanker han gjorde sig om Muligheden af dets Gennemførelse. Da Sagsøgte nu endvidere er gift med og lever i sædvanligt Formuefællesskab med Fru Hansens Datter, findes Aftægtsaftalen at maatte betragtes som indgaaet mellem de i § 26 nævnte nærbeslægtede.

Sagsøgte har ikke tilvejebragt nogen Dokumentation for de af ham paastaede Modkrav, og da den af hans Hustru afgivne Vidneforklaring ikke findes at være tilstrækkelig Bestyrkelse til, at det vil kunne anses som godtgjort, at Sagsøgte virkelig har de paastaede Modkrav, vil der ikke ved Sagens Afgørelse kunne tages Hensyn til dem.

Herefter vil Sagsøgernes Paastand være at tage til Følge.

Sagens Omkostninger betaler Sagsøgte til Sagsøgerne med 400 Kr.

Tirsdag den 12. September.

Nr. 269/1942. **Skrædermester Johannes Andersen (Ingen)**
 m o d
 fhv. Slagteriarbejder **Rasmus Hansen (Møller)**.

(Opgørelse af Parternes fra Finansiering af en Trediemand henhørende Mellemværende).

(Sagen behandlet skriftlig).

Østre Landsrets Dom af 14. September 1942 (VII Afd.): Sagsøgte, Skrædermester Johannes Andersen, bør til Sagsøgeren, fhv. Slagteriarbejder Rasmus Hansen, betale 2219 Kr. 93 Øre med Renter 5 pCt. aarlig fra den 3. Juli 1941 til Betaling sker. Sagsøgeren bør til Sagsøgte betale 2000 Kr. med Renter 6 pCt. aarlig fra den 11. December 1937 til Betaling sker mod Udlevering af Gældsbevis udstødt den 8. August 1930 af Charles Christiansen. Sagens Omkostninger betaler Sagsøgte til Sagsøgeren med 400 Kr. Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har syv Dommere deltaget.

Efter at have givet Møde for Højesteret er Appellanten udeblevet under Sagens fortsatte Behandling. Indstævnte har paastaet det ham ved Dommen tilkendte Beløb forhøjet til 3189 Kr. 20 Øre med Renter 5 pCt. aarlig fra 20. August 1942, subsidiært et noget mindre Beløb. Med Hensyn til det Appellanten ved Dommen tilkendte Beløb har han paastaet Stadfæstelse.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde vil Dommen være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde godtgøre Indstævnte med 200 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Skrædermester Johannes Andersen, til Indstævnte, fhv. Slagteriarbejder Rasmus Hansen, med 200 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

I 1934 aftalte Sagsøgeren fhv. Slagteriarbejder Rasmus Hansen og Sagsøgte Skrædermester Johannes Andersen, at Sagsøgeren skulde stille

et Beløb til Disposition for Sagsøgte, for at denne kunde anvende Pengene i Forbindelse med et Beløb, han selv skulde skyde til, til Financiering af Kammerjunker Ove Kaas, Nedergaard. Sagsøgeren udbetalte ca. 10.000 Kr. til Sagsøgte. Sagsøgeren har trods Paakrav aldrig senere fra Sagsøgte modtaget nogen Opgørelse eller nogen Udbetaling vedrørende denne Forretning.

Under nærværende Sag, der er forberedt ved Sunds-Gudme Herreders Ret, har Sagsøgeren ifølge sin endelige Paastand paastaet Sagsøgte dømt til at betale ham et Beløb af 4056 Kr. 50 Øre.

Sagsøgeren hævder, at der som Resultat af forskellige Retsskridt mod Kammerjunker Kaas er indgaaet	8924 Kr. 82 Øre		
Som Omkostninger herved anerkender han	3000	—	00 —
	<hr/>		
saaledes at Netto-Udbyttet bliver	5924	—	82 —
Sagsøgeren mener, at der hertil bør lægges 4 pCt. p. a. af 5574 Kr. 82 Øre fra 11. December 1937 til 20. August 1942	1040	—	24 —
Renter 4 pCt. p. a. af 350 Kr. fra den 24. December 1938 til 20. August 1942	51	—	18 —
	<hr/>		
hvorved fremkommer	7016 Kr. 24 Øre.		

Sagsøgeren hævder, at Aftalen mellem Parterne gik ud paa, at der skulde udlaanes 25.000 Kr. — 25.500 Kr. til Kammerjunker Kaas, og at Sagsøgeren skulde indskyde 10.000 Kr. og Sagsøgte 15.000 Kr. i Financieringsforetagendet og være Lodtagere i Fordringen i Forholdet $\frac{2}{5}$ og $\frac{3}{5}$, saaledes at der tilkommer Sagsøgeren $\frac{2}{5}$ af 7016 Kr. 24 Øre eller 2806 Kr. 50 Øre. Sagsøgte har imidlertid ikke udbetalt Kammerjunker Kaas 25.500 Kr., hvad denne har givet Forskrivning paa, men kun et betydelig mindre Beløb, i alt Fald ikke over 22.000 Kr.; altsaa 3500 Kr. mindre end forudsat mellem Sagsøgeren og Sagsøgte, og Sagsøgtes Risiko har som Følge heraf været mindre end Sagsøgeren gik ud fra, da han stillede 10.000 Kr. til Sagsøgtes Disposition. Sagsøgeren mener derfor, at der som Udbytte maa tilkomme ham $\frac{2}{5}$ af de 3500 Kr., der ikke er udlaant eller	1400 Kr. 00 Øre		
der sammen med ovennævnte	2806	—	50 —
	<hr/>		
udgør	4206 Kr. 50 Øre.		
Han er dækket for	150	—	00 —
	<hr/>		
Derved fremkommer det paastævnte Beløb	4056 Kr. 50 Øre.		

Sagsøgte har paastaet sig frifundet. Han har derhos ifølge sin oprindelige Paastand paastaet Sagsøgeren dømt til at betale ham 6270 Kr. 43 Øre med Renter fra Sværskriftets Dato den 20. August 1941, hvilken Paastand han under Domsforhandlingen har ændret til, at Sagsøgeren dømmes til at betale ham 5193 Kr. 55 Øre med Renter 6 pCt. p. a. af 4000 Kr. fra den 11. December 1937 og 5 pCt. p. a. af 1193 Kr. 55 Øre fra den 20. August 1941. Den ovennævnte oprindelige Paastand har Sagsøgte specificeret paa følgende Maade:

De samlede Udgifter ved Sagen angaaende Kammerjunker Kaas	5151 Kr. 69 Øre		
heraf indgaaet	4382	—	82 —
	<hr/>		
	768 Kr. 87 Øre,		

hvoraf Sagsøgeren skal godtgøre Sagsøgte Halvdelen eller	384	—	43	—
(idet Sagsøgte paastod, at Aftalen mellem Parterne var, at Sagsøgeren skulde indskyde ca. 13.000 Kr. og han selv ca. 12.500 Kr., og at de skulde være lodtagne for ca. Halvdelen hver af den paagældende Fordring). Ifølge kontant Laan	1000	—	00	—
Ifølge Selvskyldnerkautionspaategning paa Gældsbevis udstedt af Charles Christiansen til Sagsøgte, Resthovedstol	4000	Kr.	00	Øre
med Renter heraf 6 pCt. fra 11. December 1937 til 20. August 1941	886	—	00	—
	<hr/>			4886 — 00 —
	<hr/>			Ialt 6270 Kr. 43 Øre.

Sagsøgeren har paastaaet sig frifundet for Sagsøgtes Modkrav. For det Tilfælde, at han maatte blive dømt til at betale 4000 Kr. som Selvskyldnerkautionist, har han paastaaet Sagsøgte kendt pligtig til at udlevere ham det paagældende Gældsbevis, hvorhos han har fremsat et Modkrav, stort 2000 Kr., ifølge Gældsbevis af 18. Juni 1937 fra Sagsøgte til Sagsøgeren.

For Langsretten har Sagsøgeren og Kammerjunker Kaas afgivet Forklaring. Sidstnævnte har bl. a. forklaret, at han kun mener, at Sagsøgte har udbetalt ham 17.000 Kr., ialt Fald er han sikker paa ikke at have faaet over 22.000 Kr.

Ved Dom, afsagt af Svendborg Købstad og Thorseng Birks Ret den 8. Maj 1942 er Sagsøgte dømt for Forsøg paa Bedrageri, Straffelovens § 279 jfr. § 21 og for falsk Forklaring for Retten, Straffelovens § 158, Stk. 1, i Anledning af Fremsættelsen af 2 Modkrav paa henholdsvis 384 Kr. 43 Øre og 1000 Kr. Det hedder i Dommen:

»Efter den stedfundne Bevisførelse og det iøvrigt oplyste, maa det anses for godtgjort, at Rasmus Randsborg Hansen i hans og Arrestantens Pengeforretning med Kammerjunker Kaas kun skulde indskyde 10.000 Kr., men have tilbegebetalt 12.000 Kr., og at Arrestanten selv skulde indskyde Resten af det Kaas ydede Laan, ialt 25.500 Kr., saaledes at Tiltalte og Arrestanten kun skulde være lodtagende i Pengetransaktionen i Forhold til de saaledes indskudte Beløb. Det maa derfor anses for Forsøg paa Bedrageri, naar Arrestanten overfor Hansen har fremsat Modkrav paa Betaling af Halvdelen af det i Anklageskriftet nævnte Omkostningsbeløb i Stedet for $\frac{2}{5}$.

Det maa anses for godtgjort, at Hansen den 18. Juni 1937 ydede Arrestanten et Laan paa 3000 Kr. ifølge Gældsbevis af nævnte Dato, og at Arrestanten den 29. Oktober 1937 tilbagebetalte Hansen 1000 Kr. af dette Laan.

Arrestanten har gjort gældende, og har i Retten forklaret, at han har laant Hansen 1000 Kr., men dette maa anses for bevidst usandfærdig Forklaring, og det maa anses for Forsøg paa Bedrageri, naar

Arrestanten overfor Hansen har fremsat Modkrav paa Betaling af 1000 Kr. »ifølge kontant Laan«. — — — — —

Ved den stedfundne Bevisførelse og de iøvrigt foreliggende Oplysninger findes det bevidst, at Arrestanten har gjort sig skyldig i falsk Forklaring for Retten, saaledes som i Anklageskriftet beskrevet.

Med Hensyn til hvad der er indgaaet fra Kammerjunker Kaas, foreligger der efter Domsforhandlingen kun den Uoverensstemmelse mellem Parterne, at medens Sagsøgeren herunder har opført den af Sagsøgte oppebaarne Salgssum, ialt 5650 Kr. for 3 Ejendomme, hvori Sagsøgte havde gjort Udlæg for Parternes fælles Fordring, overtaget paa Auktion for 2000 Kr., og derefter solgt, mener Sagsøgte, at kun et Beløb af 1800 Kr., nemlig de 2000 Kr. med Fradrag af Omkostninger 200 Kr. vedrører den fælles Konto.

Der maa gives Sagsøgeren Medhold i, at den indvundne Salgssum bør komme begge Parter tilgode. Det af Sagsøgeren opførte Beløb 8924 Kr. 82 Øre vil derfor være at lægge til Grund.

Divergensen med Hensyn til Omkostningerne beror paa, at Sagsøgte til Inddrivning af Fordringen har foretaget en Del Retsskridt, som har vist sig formaalsløse, og at Sagsøgeren hævder, at han ikke kan være pligtig til at deltage i Omkostningerne herved, da de er foretaget uden hans Vidende og Vilje, medens Sagsøgte hævder, at Sagsøgte bør betale sin Andel, idet han paastaar, at han, forinden han foretog de paagældende Retsskridt, forhandlede med Sagsøgeren og fik hans Samtykke.

Mod Sagsøgerens Benægtelse kan dette ikke anses for bevist, og de samlede Omkostninger skønnes herefter passende at kunne ansættes til det af Sagsøgeren anerkendte Beløb 3000 Kr.

I Overensstemmelse med den ovennævnte Straffedom findes Sagsøgeren at have Krav paa $\frac{2}{5}$ af det herefter foreliggende Udbytte 5924 Kr. 82 Øre eller 2369 Kr. 93 Øre, hvorimod han ikke findes at have Krav paa Renter fra noget tidligere Tidspunkt end Sagens Anlæg den 3. Juli 1941 eller paa $\frac{2}{5}$ af det Beløb 3500 Kr., som Sagsøgte menes at have sparet ved kun at udbetale Kammerjunker Kaas 22.000 Kr., idet Beløbet ikke kan betragtes som Udbytte.

Naar der fra det nævnte Beløb 2369 Kr. 93 Øre
trækkes det af Sagsøgeren allerede oppebaarne Beløb 150 — 00 —

fremkommer 2219 Kr. 93 Øre,

hvilket Beløb Sagsøgte vil have at betale Sagsøgeren med Renter 5 pCt. p. a. fra den 3. Juli 1941.

I Overensstemmelse med Straffedommen vil Sagsøgeren være at frifinde for Sagsøgtes Modkrav, stort 1000 Kr.

Med Hensyn til Sagsøgtes Modkrav ifølge Selvskyldnerkautionist-paategning paa Gældsbevis forholder det sig saaledes: Sagsøgeren, der under 20. August 1930 havde tegnet sig som Selvskyldnerkautionist i Forbindelse med 3 andre Selvskyldnerkautionister for et Beløb af 6000 Kr., som Charles Christiansen skyldte Sagsøgte, har ved Paategning paa Gældsrevet af 24. Juli 1938 erklæret sig indforstaaet med, at Debitor har misligholdt Gældsbeviset, og at Restbeløbet 4000 Kr. med Renter fra 11. December 1937 er forfaldet til Betaling.

Sagsøgeren har hævdet, at Sagsøgte har givet Afkald paa dette Krav mod til Gengæld at blive fri for sin Skyld ifølge det i Straffedommen omhandlede Gældsbevis af 18. Juni 1937, stort til Rest 2000 Kr. Sagsøgeren har anført, at dette i høj Grad har Sandsynligheden for sig, fordi Sagsøgeren har en Medkautionist, hvem Sagsøgte skyldte et langt større Beløb end 2000 Kr. og en Afvikling ved Modregning derfor laa nær. Sagsøgte har benægtet, at der er truffet en Aftale, som den af Sagsøgeren hævdede.

Mod Sagsøgtes Benægtelse kan det ikke anses for godtgjort, at den omhandlede Aftale er truffet, og Sagsøgeren vil derfor have at betale Sagsøgte de nævnte 4000 Kr. med Fradrag af de 2000 Kr., som Sagsøgte skylder ham ifølge Gældskravet af 18. Juni 1937, altsaa 2000 Kr. med Renter som paastaaet imod Udlevering af det af Charles Christiansen udstedte Gældsbevis.

I Sagsomkostninger vil Sagsøgte have at betale Sagsøgeren 400 Kr.

Onsdag den 13. September.

Nr. 69/1944.

Fru **Anna Bratvold** (Selv)

mod

Fru **Rigmor K. Hansen** (Landsretssagfører Fru E. Saunte).

(Spørgsmaal om hvorvidt en af Appellanten afgivet Erklæring er forbindende).

(Sagen behandlet skriftlig).

Østre Landsrets Dom af 19. November 1943 (IV Afd.): Denne Sag afvises. Sagsøgerinden, Fru Anna Bratvold, betaler til Sagsøgte, Fru Rigmor K. Hansen, Sagens Omkostninger med 100 Kr. inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har syv Dommere deltaget.

Idet det tiltrædes, at det af Appellantinden for Landsretten indbragte Retsforhold er endelig afgjort ved Højesterets Dom af 4. December 1940, og idet nogle af Appellantinden først for Højesteret nedlagte Paastande ikke vil kunne tages under Paa-kendelse, vil Landsrettens Dom være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellantinden at burde betale til Indstævnte med 200 Kr.

Da Appellantinden uden rimelig Grund har indbragt Sagen for Højesteret, vil hun være at anse med en Bøde til Statskassen af 200 Kr. Forvandlingsstraffen vil være at bestemme til Hæfte i 8 Dage.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande. Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellantinden, Fru Anna Bratvold, til Indstævnte, Fru Rigmor K. Hansen, med 200 Kr.

Til Statskassen bøder Appellantinden 200 Kr. Forvandlingsstraffen bestemmes til Hæfte i 8 Dage.

Det Indstævnte tilkendte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsegnelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Under en af Fru Anna Bratvold mod Fru Rigmor Hansen m. fl. anlagt Sag, Ø. L. IV Nr. 218/39, blev de Sagsøgte frifundet ved Dom af 6. Februar 1940, hvilken Dom stadfæstedes af Højesteret den 4. December 1940.

Fru Anna Bratvold havde under denne Sag gjort gældende, at en af hende den 13. December 1937 underskrevet Erklæring vedrørende de hende som Enke efter hendes afdøde Mand N. R. Bratvold som interesseret i »Petersens og Bratvolds Bladforlag« tilkommende Rettigheder var uforbindende for hende og nedlagt Paastand om principalt, at to af de Sagsøgte tilpligtedes at taale, at hun genindtraadte i sine Rettigheder i Henhold til Interessentskabskontrakt af 11. Oktober 1923 vedrørende Bladforlaget, subsidiært at der hos disse Sagsøgte, eventuelt hos to andre Sagsøgte, tilkendes hende Erstatning. Ved Dommen statueredes imidlertid bl. a., at det ikke var godtgjort, at der forelaa nogen Omstændighed, der kunde føre til at antage, at Erklæringen var uforbindende.

Ved Stævning af 9. September 1943 har Fru Anna Bratvold nu anlagt Sag alene mod Fru Rigmor K. Hansen og nedlagt saalydende Paastand:

Den Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at den den 13. December 1937 af Sagsøgerinden underskrevne Erklæring er uforbindende for Sagsøgerinden, og nedlægger Protest imod Ordet Ydelse og Resttilgodehavende. Det er vildledende og ærekrænkende. Højesterets Kendelse: »Da det ikke er godtgjort«, vil jeg bevise gennem Regnskabet 1934 Bilag 1 underskrevet og godkendt af Sagsøgte. (Har ikke været fremlagt i Sagen 1940), saa ingen Skygge falder paa min afdøde Mand Robert Bratvold's Minde.

Paragraf 293, 2. Stk., Straffeloven: »Den som lægger Hindringer i Vejen for, at nogen udøver sin Ret til at raade over eller tilbageholder en Ting — — — — —«.

Sagsøgte har principalt paastaaet Sagen afvist og til Støtte herfor gjort gældende, at det af Sagsøgerinden nu indbragte Retsforhold er endelig afgjort ved Højesterets Dom, og at den Omstændighed, at Sagsøgerinden nu paaberaaber sig et Regnskab vedrørende 1934 ikke kan

gøre nogen Ændring heri, da Regnskabet kunde have været paaberaabt under Sagen.

Sagsøgte har derhos nedlagt en subsidiær Paastand.

Idet der maa gives Sagsøgte Medhold i de vedrørende den principale Paastand anførte Betragtninger, vil nærværende Sag være at afvise.

Sagsøgerinden vil være at dømme til at betale Sagsøgte Sagens Omkostninger med 100 Kr.

Torsdag den 14. September.

Nr. 145/1943. Antikvarboghandler **Einar Grønholt Pedersen**
(Steglich-Petersen)

m o d

Den danske Boghandlerforening, nu Den danske Forlæggerforening (Landsretssagf. Gert Jessen).

(Spørgsmaal om Antagelse af Appellanten som rabatberettiget Boghandler).

Østre Landsrets Dom af 19. Marts 1943 (IV Afd.): Sagsøgte Den danske Boghandlerforening bør for Tiltale af Sagsøgeren Antikvarboghandler Einar Grønholt Pedersen i denne Sag fri at være. I Sagsomkostninger betaler Sagsøgeren Sagsøgte 500 Kr. inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ti Dommere deltaget.

Efter Sagens Indbringelse for Højesteret har Indstævnte ændret Navn til »Den danske Forlæggerforening«.

Ifølge Indstævntes Love er Foreningens Formaal »at bevare faste Bogladepriser og i det hele at fremme Orden, Fasthed og Sammenhold i Boghandelen«.

I de af Indstævnte i Henhold til Lovene udfærdigede »Samhandelsbetingelser« indeholdes der i § 5 med Hensyn til antikvarisk Salg følgende Bestemmelser:

»Handel med antikvariske Bøger maa ikke forenes med almindeligt Bogsalg paa en Maade, der bidrager til at svække Tilliden til den faste Bogladepris, derunder gennem Agitation, Avertering, Cirkulærer eller paa anden Maade at arbejde for Salg af brugte Bøger paa Bekostning af Salg af nye Bøger.

Det er derfor bl. a. ikke tilladt de rabatberettigede Boghandlere systematisk at drive antikvarisk Handel med Bøger, der ikke er udsolgt, dersom Bøgerne ikke bærer tydelig Præg af at være brugte.

Ved Udstilling, Tilbud og Salg skal Bøgerne tydeligt betegnes som »antikvariske«.

Ni Dommere bemærker:

Handel med brugte Bøger udgør efter det anførte ikke nogen Hindring for at erhverve Rabatberettigelse og efter det i Sagen, tildels efter dens Indbringelse for Højesteret, fremkomne finder der i betydeligt Omfang Køb og Salg af brugte Bøger Sted hos adskillige rabatberettigede Boghandlere. Efter det oplyste er Appellanten villig til at indrette sig efter de af Indstævnte opstillede Samhandelsbetingelser.

Erhvervelse af Rabatberettigelse er efter Samhandelsbetingelserne ikke blot en Forudsætning for at forhandle Bøger udkomne hos Indstævntes Medlemmer, men Nægtelsen af at tilstaa Rabatberettigelse vil overhovedet afskære Appellanten fra at faa nye Bøger til Forhandling. Med Gyldendal har Appellanten dog, efter hvad der er oplyst, opnaaet en Særordning.

Efter det saaledes foreliggende findes Indstævnte ikke at have været berettiget til at nægte Appellanten, hvis Kvalifikationer, som i Dommen anført, iøvrigt er ubestridt, den begærte Rabatberettigelse, hvori han maa antages at have en væsentlig erhvervsmæssig Interesse, og disse Dommere vil derfor tage Appellantens Paastand til Følge.

Sagens Omkostninger for begge Retter vil de paalægge Indstævnte at udrede til Appellanten med 1500 Kr.

Een Dommer, der ikke lægger afgørende Vægt paa, om der blandt de rabatberettigede Boghandlere maatte findes nogle enkelte, der driver Antikvarboghandel af samme Art som Indstævnte, stemmer for i Henhold til de i Dommen iøvrigt anførte Grunde at stadfæste denne.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Indstævnte, Den danske Boghandlerforening, nu Den danske Forlæggerforening, bør antage Appellanten, Antikvarboghandler Einar Grønholt Pedersen, som rabatberettiget Boghandler.

Sagens Omkostninger for begge Retter betaler Indstævnte til Appellanten med 1500 Kr.

At efterkomme inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

I 1933 ansøgte daværende Medindehaver af Magnus Hansens Skoleboghandel, Antikvarboghandler Einar Grønholt Pedersen, der foruden med brugte Skolebøger ogsaa ønskede at handle med nye Bøger, Den danske Boghandlerforening om Antagelse som rabatberettiget Bog-

handler, Andragendet afsloges, og dette gentog sig i 1936, da Grønholt Pedersen, der imidlertid var blevet Eneindehaver af Firmaet »Magnus Hansen«, paany havde søgt om Rabatberettigelse.

Den 13. September 1941 indgav Grønholt Pedersen et lignende Andragende til Boghandlerforeningen, men fik for tredje Gang Afslag. I en Skrivelse af 24. Oktober 1941 har Foreningens Formand motiveret dette saaledes:

» — — — Afslaget — — — udelukkende skyldes faglige Grunde.

Den danske Boghandlerforening er en Institution, der varetager den samlede Boghandels Interesser, saavel Forlæggernes, Sortimentsboghandlernes, Medhjælpernes som det bogkøbende Publikums. Mellem Foreningen og de Antikvarer, der som Hovederhverv sælger brugte kurante Bøger, bestaar en dyb Interesses modsætning, og denne Modsætning er særlig stærk overfor en udpræget Skolebogsantikvar, idet Forbruget af Skolebøger efter Sagens Natur er begrænset. En Antagelse i det foreliggende Tilfælde, der ikke er paakrævet af Hensyn til Andragerens Fortsættelse af hans formentlig gode Antikvarvirksomhed, vilde efter vor Opfattelse ikke kunne undgaa at gøre et betydeligt Indgreb i Sortimentsboghandlernes Interesser — — —.

Antikvarboghandler Grønholt Pedersen har derefter ved Stævning af 6. Maj 1942 anlagt nærværende Sag mod Den danske Boghandlerforening som sagsøgt og paastaaet Foreningen tilpligtet at antage Sagsøgeren som rabatberettiget Boghandler.

Sagsøgte har paastaaet sig frifundet.

Sagsøgeren har til Begrundelse af sin Paastand særlig anført følgende:

Den sagsøgte Forening bestaar foruden af et Æresmedlem og nogle faa særlige Medlemmer af nogle og tyve ordinære Medlemmer, som alle er Forlæggere og danner Forlæggerraaet. Dette er enebestemmende med Hensyn til, hvem der skal nyde Rabatberettigelse.

Ifølge § 21 i de for Foreningen gældende »Samhandelsbetingelser« maa ingen »Forlægger, som er tilknyttet Organisationens, og ingen rabatberettiget Boghandler levere Bøger til Videreforhandling til andre end til rabatberettigede Boghandlere, selv om det maatte ske ved Ombytning med Bøger eller andre Varer, og selv om det maatte ske uden Rabat«, og ifølge § 22 maa ingen rabatberettiget Boghandler forhandle Bøger udkomne hos Forlæggere, som ikke er tilknyttet Organisationens af faglige Grunde, saaledes at Overtrædelser af disse Forbud ved en Voldgiftsret, »Boghandlerraaet«, kan belægges med Bøder paa mindst 100 Kr.

Alle de københavnske Forlag — bortset fra Gyldendals og Hasselbalchs Forlag — er Medlemmer af Foreningen, og Foreningen har foranlediget samtlige Forlag med Undtagelse af Gyldendal til at unnlade enhver Handel med andre end de rabatberettigede Boghandlere, idet ingen saadan kan forhandle Bøger, der udkommer hos Forlæggere, der ikke er knyttet til Organisationens af faglige Grunde, medmindre Boghandlerraaet har givet Dispensation. Denne Bestemmelse benytter den sagsøgte Forening nemlig til at aftvinge de udenfor Foreningen staaende Forlag Forsikringer, hvorved de forpligter sig til ikke at give

andre end de af Foreningen antagne rabatberettigede Boghandlere Rabat. Men uden Rabat kan ingen Boghandler drive Forretning.

Idet Gyldendals Bøger ikke alene afgiver tilstrækkeligt Materiale til Opbygning af en Boghandel med nye Bøger, har Sagsøgeren saaledes som Følge af Sagsøgtes Nægtelse af at antage ham som rabatberettiget Boghandler været udelukket fra at blive Boghandler, til Trods for, at han har en ca. 10-aarig Uddannelse som saadan.

Det vilde være i Strid med den her i Landet herskende Erhvervsfrihed, om Sagsøgte skulde kunne forhindre Sagsøgeren i at drive den Virksomhed, hvortil han saaledes har uddannet sig, og dette vilde være saa meget mere urimeligt som mange rabatberettigede Boghandlere bl. a. 7 Medlemmer af Forlæggerraadet, selv tillige er Antikvarboghandlere.

Den overfor Sagsøgeren truffne Afgørelse er præget af Vilkaarlighed og maa være Udtryk for, at netop Sagsøgerens Konkurrence af Sagsøgte betragtes som uønsket.

Den sagsøgte Forening har principalt hævdet, at den af den ovenfor Sagsøgeren indtagne Stilling intet har med Indgreb i Erhvervsfriheden at gøre. Foreningen er ikke nogen Boghandlerforening, men derimod en Forlæggerforening, hvilket vil sige en Forening af Producenter, og denne maa være berettiget til selv at bestemme, hvem den vil antage til at forhandle sine Produkter. I denne Forbindelse har Sagsøgte derhos anført, at Sagsøgeren vel har Uddannelse som Boghandler — og at Sagsøgeren, for saa vidt Uddannelsen angaar, i og for sig er kvalificeret til at være Boghandler, vil Sagsøgte ikke bestride —, men at han efter Uddannelsens Afslutning selv har valgt et andet Erhverv end Boghandlen, nemlig Antikvarboghandlen.

Sagsøgte har truffet sin Afgørelse overfor Sagsøgeren ud fra saglige Synspunkter, nemlig Hensynet til Boghandlens Tarv. Det er Foreningens Opgave at virke for det størst mulige Salg af nye Bøger, og en Sammenkobling af Salg af saadanne Bøger og Antikvarboghandel, for saa vidt denne sidste omfatter Salg af brugte kurante Bøger, vilde virke skadeligt for Salget af nye Bøger og ganske særligt i Sagsøgerens Tilfælde, idet hans Firma er Byens største Skolebogsantikvariat og har et stort Bibliotekssalg.

Med Hensyn til Sagsøgerens Henvisning til, at rabatberettigede Boghandlere lige saa vel som han handler med brugte Bøger, har Sagsøgte vel erkendt, at nogle af disse Boghandlere tillige driver Antikvarboghandel, men i denne Forbindelse bemærket, at de paagældendes Salg har en helt anden Karakter end Sagsøgerens, idet det kun i ringe Omfang omfatter Handel med brugte kurante Bøger og væsentlig angaar sjældnere og udsolgte Bøger.

I saa Henseende har Sagsøgte henvist til fremlagte Erklæringer fra en Række rabatberettigede Boghandlere, der tillige driver Antikvariatforretning.

Ved disse Erklæringer finder Retten Sagsøgtes sidste Anbringende behørigt underbygget, og idet den sagsøgte Forening maa anses berettiget til ud fra sit Kendskab til Boghandlens Vilkaar at fastlægge almindelige Retningslinier for Distributionen af de Bøger, som produ-

ceres af Foreningens egne Medlemmer, findes denne ejheller i det enkelte Tilfælde ubeføjet til at træffe Afgørelse om et Firmas Antagelse som rabatberettiget Boghandler ud fra sit Skøn over Antagelsens Betydning for Foreningens Formaal: Befordringen af Salget af nye Bøger.

Da det derhos ikke er godtgjort, at Sagsøgte ved noget af de af Sagsøgerens Paastand direkte omfattede Forhold paa retstridig Maade har skadet Sagsøgerens Interesser, findes Sagsøgtes Paastand at maatte tages til Følge, hvorhos Sagsøgeren vil have at udrede Sagens Omkostninger med 500 Kr.

=====
Fredag den 15. September.

Nr. 260/1943. **Foreningen af Filmudlejere i Danmark**
(Gamborg)

m o d

Direktør **S. Chr. Krogh** (Overretssagf. Sven).

(Spørgsmaal om Misligholdelse af Kontrakt om Udlejning af Films).

Østre Landsrets Dom af 30. Juli 1944 (V Afd.): Sagsøgte, Foreningen af Filmudlejere i Danmark, bør ophæve den overfor Sagsøgeren, Direktør S. Chr. Krogh, etablerede Blokade med Hensyn til Levering af Film til Sagsøgerens Teater. Sagsøgte betaler Sagsøgeren Sagens Omkostninger med 350 Kr. De idømte Omkostninger at udrede og Dommen i det hele at efterkomme inden 15 Dage efter Dommens Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har otte Dommere deltaget.

For Højesteret har Parterne gentaget deres for Landsretten nedlagte Paastande.

Fem Dommere finder, at Bestemmelsen i »Almindelige Vilkaar« § 13, 1. Stk., giver Indstævnte Hjemmel til at kræve voldsretlig Behandling af det i nærværende Sag rejste Strids-spørgsmaal, hvis Afgørelse beror paa den nærmere Forstaaelse af Bestemmelsen i § 12, 1. Stk., og stemmer derfor for at tage Indstævntes principale Paastand til Følge, som nedenfor anført, samt for at tillægge ham Sagens Omkostninger for begge Retter med 800 Kr.

Tre Dommere stemmer i Henhold til de i Dommen i saa Hen-seende anførte Grunde for at denne Paastand ikke tages til Følge.

Der vil være at give Dom efter Stemme-flertallet.

Thi kendes for Ret:

Spørgsmaalet om Berettigelsen af den af Appellanten, Foreningen af Filmudlejere i Danmark, overfor Indstævnte, Direktør S. Chr. Krogh, etablerede Blokade med Hensyn til Levering af Film til dennes Teater henhører under den i § 13 i »Almindelige Vilkaar for Filmudlejning i Danmark« omhandlede Voldgiftsret.

Sagens Gmkostninger for begge Retter betaler Appellanten til Indstævnte med 800 Kr., der udredes inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Sagsøgeren, Direktør S. Chr. Krogh, driver et Biografteater i Strømmen, Lejen af de fremviste Film beregnes som Regel procentvis af Brutto-Indtægten, og til Brug for denne Beregning afgiver Sagsøgeren paa Tro og Love Opgørelser paa en Standard-Formular, vedtaget af Sagsøgte, Foreningen af Filmudlejere i Danmark og godkendt af Fællesrepræsentationen for Danmarks Biografteatre. Formularen indeholder Rubrikker baade for Frigængere og for betalende Besøgende, men Sagsøgeren har aldrig udfyldt Rubrikkerne for Frigængere, og der er ikke gjort Indsigelse herimod fra Foreningens eller de enkelte Udlejerers Side. Foreningen af Filmudlejere har i en Aarrække foretaget Revisioner stikprøvevis hos Biografteatrene Landet over, og saadanne Revisioner er foretaget hos Sagsøgeren den 17. November 1941, den 20. Januar, 29. Juli og 19. August 1942, hvorunder der optaltes henholdsvis 151, 46, 162 og 134 Personer, medens Sagsøgeren havde afregnet for henholdsvis 114, 36, 131 og 112 Personer, saaledes at Forskellen udgjorde henholdsvis 37, 10, 31 og 22.

I Skrivelse af 17. September 1942 gjorde Foreningens Formand, Højesteretssagfører Gamborg, Sagsøgeren bekendt med de foretagne Kontrolbesøg og de nævnte Resultater heraf, idet det for hver enkelt Tilfælde blev angivet, at Sagsøgerens Opgivende af besøgende ved de fire Forestillinger includede Fribilletter. Det hedder derefter i Skrivelsen:

»Forinden jeg foretager yderligere Skridt i Sagen, vil jeg gerne have en Redegørelse fra Dem om Aarsagerne til disse store Differencer. Jeg anser det for mest hensigtsmæssigt, at denne Redegørelse sker ved et personligt Møde paa mit Kontor, hvor jeg paa Grund af Sagens alvorlige Karakter henstiller, at De ledsages af Deres Sagfører.«

I Skrivelse af 19. September 1942 besvarede Sagsøgeren Skrivelsen saaledes:

»Jeg beklager meget ikke nu efter saa lang Tids Forløb at kunne gøre nøjagtig Rede for de omskr. Forestillinger, men jeg maa bestemt hævde, at alt hvad der er indgaaet er blevet afregnet. Antagelig skyldes

Diff. fra 17. November 1941, at jeg har givet de ca. 25 Elever fra et her-værende Lærlingehjem en Fribillet. Filmen var her for 3. Gang, og jeg benytter gerne saadanne Tilfælde til at vise Lærlingene, der er Teatrets gode Kunder, en Opmærksomhed et Par Gange om Aaret. M. H. t. Tilfældet 19. August d. A. kan oplyses, at jeg den 10. August paa Grund af, at en Fejl ved Filmens Tonestrimmel gjorde Forevisningen helt umulig maatte give Publikum en Billet, som kunde benyttes ved en efterfølgende Film, og der er ingen Tvivl om, at en Del af disse Billetter har været benyttet d. 19. August. De i Deres Skrivelse nævnte Tal for mine Opgivelser er ikke incl. men excl. Fribilletter. Om Fribilletter kan iøvrigt oplyses, at disse ikke paa nogen Maade anvendes i Erhvervs- eller Vindingsøjemed. Der gives Adgang for Politiet og det kommunale Nævn og deres Paarørende — og de benytter sig flittigt deraf — til egne og Personalets Paarørende, til Kolleger og deres Paarørende samt til enkelte Venner og en Gang imellem til nogle Børn. Alle disse Frigængere spiller talmæssigt ikke nogen større Rolle, men de er i hvert Fald tilstrækkelige til at forklare event. Afgivelser, og jeg er ikke i Tvivl om at kunne bevise mine Afregningers Rigtighed naar videre foretages.«

Der udspandt sig derefter en Brevveksling mellem Sagsøgeren og Højesteretssagfører Gamborg, hvorunder denne afviste den givne Redegørelse som ufyldstgørende og fastholdt Ønsket om et Møde i København, medens Sagsøgeren henholdt sig til sin Redegørelse og afslog at rejse til København til Møde om Sagen. Under Brevveksling anmodede Gamborg om nærmere Dokumentation ang. den mislykkede Forestilling den 10. August, og fik denne, og i et Brev af 21. Oktober 1942 udtalte Gamborg bl. a.:

»Jeg benytter Lejligheden til at gøre Dem opmærksom paa, at fra 1. November d. A. vil Spilleopgørelser blive returneret af det paagældende Udlejningsselskab, saafremt Rubrikken »Frigængere« ikke er udfyldt med et »0« eller Ordet »ingen« i de Tilfælde, hvor der ingen Frigængere har været. Det vil altsaa fremtidig ikke være nok, at en Biografejer enten undlader at udfylde Rubrikken eller blot sætter en Streg.«

Brevvekslingen sluttede med tre Breve fra Højesteretssagfører Gamborg af 11. og 26. November og 4. December 1942, som Sagsøgeren ikke svarede paa; i de to første stilledes det i Udsigt, at man vilde standse Leverancer af Film til Sagsøgerens Teater, hvis han stadig nægtede at komme til Konference i København, og i det sidste blev der givet endelig Meddelelse om, at Leverance af Film fra Foreningens Medlemmer vil blive standset fra og med Mandag den 14. December 1942.

Sagsøgeren henvendte sig derefter til sin Organisation, Biografteaterforeningen for Provinsen, som den 16. December 1942 ved sin Sagfører tilskrev Sagsøgte saaledes:

»Direktør S. Chr. Krogh — — — har henvendt sig til Biografteaterforeningen for Provinsen i Anledning af den mellem ham og Filmudlejerforeningen verserende Sag og bedt Foreningen bistaa sig. Dette har Foreningen erklæret sig villig til, idet Direktør Krogh paa sin Side har erklæret, at han intet har imod, at Sagen overgives til politimæssig Un-

dersøgelse. Paa Biografteaterforeningens Vegne skal jeg, næst at meddele dette, gøre opmærksom paa, at Foreningen, saaledes som Sagen foreligger, maa nedlægge en alvorlig Protest imod den af Dem dekretede Standsning af Leverancer af Film til Herr Kroghs Teater. Under Hensyn til samtlige de i Sagen foreliggende Omstændigheder maa man anse denne Standsning som et decideret Overgreb fra Udlejerforeningens Side. At Herr Krogh ikke har ønsket at indfinde sig i København efter Udlejerforeningens Tilsigelse, kan efter Biografteaterforeningens Skøn ikke paa nogensomhelst Maade berettige til det tagne Skridt, og man skal derfor indtrængende henstille, at Standsningen af Leverancen tilbagekaldes, og at Forhandling optages mellem Biografteaterforeningen og Udlejerforeningen — — —.

Sagsøgte fastholdt imidlertid den skete Standsning af Filmleverance, og i en følgende Brevveksling rejste Biografteaterforeningens Sagsfører Spørgsmaalet om at faa Sagen afgjort ved Voldgift i Henhold til § 13 i nogle mellem de to Organisationer vedtagne »Almindelige Vilkaar for Filmudlejning i Danmark«. Sagsøgte afslog imidlertid at lade Tvisten afgøre ved Voldgift.

Under denne ved Stævning af 8. Juni 1943 anlagte Sag har Sagsøgeren nedlagt følgende Paastand: Principalt at Sagsøgte tilpligtes at erkende at Spørgsmaalet om Berettigelsen af den af Sagsøgte overfor Sagsøgeren etablerede Blokade med Hensyn til Levering af Film til Sagsøgerens Teater henhører under den i § 13 i »Almindelige Vilkaar for Filmudlejning i Danmark« omhandlede Voldgiftsret.

Subsidiært: at de Sagsøgte tilpligtes at ophæve den overfor Sagsøgeren etablerede Blokade med Hensyn til Levering af Film til Sagsøgerens Teater.

Sagsøgte paastaar Frifindelse.

Til Støtte for den principale Paastand har Sagsøgeren henvist til § 12 og 13 i de nævnte Almindelige Vilkaar. Disse Bestemmelser er saalydende:

§ 12.

Filmudlejeren er berettiget til at foranledige, at al Filmleverance standses til Biografejere der ikke betaler forfaldne Beløb, ikke rettidig indsender Spilleopgørelser eller i væsentlig Grad misligholder Aftaler, indeholdt i Leverance-Overenskomsten. Forinden saadan almindelig Leverancestandsning kan ske, skal der gives Biografejeren mindst 8 Dages Varsel.

Saafernt en Filmudlejer uberettiget foranlediger Standsning af al Filmleverance, er han pligtig fuldt ud at erstatte den paagældende Biografejer det denne ved Standsningen paaførte Tab, hvorhos han ifalder en af Udlejerforeningen fastsat og denne tilfaldende Bøde — — —

§ 13.

Alle Spørgsmaal om Forstaaelsen af nærværende »Almindelige Vilkaar« afgøres i paakommende Tilfælde af den nedenfor omhandlede Voldgiftsret, der ligeledes afgører eventuelle Erstatnings-Krav, der maatte opstaa paa Grund af Brud paa de almindelige Vilkaar, — — — samt andre Stridsspørgsmaal, der ikke rejser sig af specielle Overenskomster — — —

Sagsøgeren gør særlig gældende, at da Paakendelsen af det for uberettiget Standsning af Filmleverance paadragne Erstatningsansvar er hensludt til Voldgiftsrettens Afgørelse, maa denne ogsaa være kompetent til at afgøre, om Standsningen er berettiget eller ej.

M. H. t. til den subsidiære Paastand gør Sagsøgeren gældende, at der ikke foreligger nogen af de i § 12 nævnte Grunde, der berettiger til Standsning. Selve den Omstændighed, at der er Forskel mellem Sagsøgerens Spilleopgørelser og Kontrollens Optællinger er — selv om man forudsætter, at Kontrollens Optællinger er rigtige — ikke afgørende for, at der foreligger en Misligholdelse, der berettiger til Standsning, Sagsøgeren har straks peget paa en Omstændighed, der kan begrunde Forskellen, nemlig Frigængerne, og har endda, selv om der var hengaaet lang Tid efter de kontrollerede Forestillingers Afholdelse, for to af disse kunnet uddybe dette Forhold nærmere. Vilde Sagsøgte ikke acceptere denne Forklaring, maatte Foreningen, inden den dekreterede Standsning, skaffe yderligere Oplysninger om, at der forelaa væsentlig Misligholdelse fra Sagsøgerens Side, hvilket kunde ske ved Sagens Indbringelse for Voldgiftsretten, ved politimæssig Undersøgelse eller paa anden Maade, Kravet om, at Undersøgelsen skulde ske ved et Møde paa Foreningens Kontor i København, er ganske uberettiget, og Sagsøgerens Nægtelse af at imødekomme dette kan ikke anses som Bevis for, at der foreligger Misligheder fra hans Side.

Fra Sagsøgtes Side er det anført, at Mellemværendet mellem Udlejerne og Biografteaterejerne er baseret paa et Tillidsforhold, da Udlejeren er henvist til at stole paa, at de modtagne Spilleopgørelser er rigtige. Krænkelse af dette Tillidsforhold er derfor et groft Brud paa de en Biografteaterejer paahvilende Forpligtelser. Det bestrides, at den nu foreliggende Tvist. Spørgsmaalet om Berettigelsen af den iværksatte Standsning, alene henhører under Voldgiftsrettens Paakendelse. Det kan ikke antages, at Voldgiftsretten skulde være kompetent til at afgøre et Spørgsmaal af saa fundamental Betydning. — — — De enkelte Bestemmelser i de nævnte »Almindelige Vilkaar«, regulerer paa en Række Punkter Mellemværendet imellem Udlejer og Biografejer, idet der opstilles forskellige Regler for Samhandlen imellem Parterne, Regler, der nærmere maa siges at være af rent ordensmæssig Karakter. Eksempelvis nævnes, at det i § 5 hedder, at Biografejeren skal holde sin Foreføringsmaskine i god og forsvarlig Stand, ligesom der i Maskinrummet kun maa benyttes betryggende filmkyndig Medhjælp, og det tilføjes, at enhver Skade paa Film udover almindelig Slitage kan medføre Erstatningsansvar. I § 6 hedder det, at saafremt der er alvorlig Grund til Klage over Filmens Behandling hos en Biografejer, har Filmudlejeren Ret til uden Udgift for Biografejeren at lade Maskinernes Stand og Forsvarligheden af deres Betjening undersøge. I § 7, Stk. 3, hedder det, at Anvendelse af Fribilletter maa kun ske i rimeligt Omfang, hvorhos det tilføjes, at en Filmudlejer ikke har Ret til at forlange Indskrænkning af Fribilletter hos en Biografejer, før man ved Forhandling med den paa-gældende Forening har opnaaet Enighed om, at Brugen af Fribilletter har fundet Sted i en efter Forholdene utilladelig Udstrækning, og det tilføjes i Paragraffens 5te Stykke, at saafremt Enighed ikke kan opnaas,

henvises til Voldgiftsretten. I §§ 8—11 gives Regler om Erstatningspligt fra henholdsvis Biografejere og Udlejerens Side som Følge af Fejlekspeditioner, Fejladresseringer eller lignende, der skyldes den ene eller den anden Part.

Disse Eksempler viser, at det, som den i § 13 omhandlede Voldgiftsret kan beskæftige sig med, udelukkende er Spørgsmaal af den her nævnte Art, hvorimod det ingenlunde kan være Mening, at Afgørelsen af, hvorvidt en Biografejer overfor en Udlejer har præsteret urigtige Spilleopgørelser — med andre Ord gjort sig skyldig i et uredeligt muligvis kriminelt Forhold — skal være overladt til Voldgiftsretten, der bestaar af seks sagkyndige Medlemmer (tre fra hver Organisation) samt eventuelt en Opmand. Det er indlysende, at et saa fundamentalt Spørgsmaal ikke kan finde sin Afgørelse ved en Voldgiftsret, hvor Forklaringer jo ikke afgives og Dokumenter ikke fremlægges under samme Ansvar som for en Domstol, hvilket selvsagt atter medfører, at en saadan Sag næppe nogensinde vil kunne blive undersøgt til Bunds for et saadant Forum.

M. H. t. den subsidiære Paastand gøres det af Sagsøgte gældende, at det efter Omfanget af de hos Sagsøgeren konstaterede Uoverensstemmelser med Hensyn til Spilleopgørelserne i Forbindelse med de gentagne Opfordringer, der fra Udlejerforeningens Side er rettet til Sagsøgeren og hans Organisation om at faa en fyldestgørende Redegørelse for Aarsagen til disse Uoverensstemmelser, maa anses for fuldtud berettiget, at der med Støtte i Reglen »Almindelige Vilkaar« § 12 er etableret Blokade overfor Sagsøgerens Teater.

Under Domsforhandlingen har Revisor Holger Herman Christensen afgivet Forklaring om de foretagne Kontroltællinger. Disse udføres af to Personer, der er forsynede med Apparater, der letter en Optælling af det Antal Personer, der kommer ind i Teatret.

Under Sagen er det oplyst, at Sagsøgte i Løbet af 1943 har foranlediget, at alle de Udlejningsfirmaer, der staar udenfor Foreningen, paa en enkelt Undtagelse nær, har sluttet sig til de af Foreningen iværksatte Standsninger, derunder den heromhandlede.

Det findes overvejende betænkeligt at antage, at den i § 13 i »Almindelige Vilkaar« indeholdte Voldgiftsbestemmelse afskærer en Part fra at kræve Spørgsmaalet om en Blokades Retsstridighed paakendt ved Domstolene, og Sagsøgerens principale Paastand vil derfor ikke kunne tages til Følge.

Idet Retten finder at maatte give Sagsøgeren Medhold i, at der ikke foreligger tilstrækkelige Oplysninger om Misligholdelse af de Sagsøgeren paahvilende Forpligtelser hvorfor den etablerede Standsning af Leverance af Film til Sagsøgerens Teater ikke ses at have Hjemmel i »Almindelige Vilkaar« § 12, vil der være at give Dom efter Sagsøgerens subsidiære Paastand.

Sagens Omkostninger vil Sagsøgte have at godtgøre Sagsøgeren med 350 Kr.

Nr. 143/1944.

Rigsadvokaten

m o d

Axel Peter Kristian Andersen (Gamborg),

der tiltales for Underslæb.

København's Byrets Dom af 3. December 1943 (10. Afd.): Tiltalte Axel Peter Kristian Andersen bør anbringes i et Sindsygehospital. Tiltalte bør betale Sagens Omkostninger, derunder i Salær til den beskikkede Forsvarer, Overretssagfører Anker-Jensen, 150 Kr.

Østre Landsrets Dom af 17. Februar 1944 (I Afd.): Byrettens Dom bør ved Magt at stande. Sagens Omkostninger for Landsretten, derunder 40 Kr. i Salær til den for Tiltalte Axel Peter Kristian Andersen beskikkede Forsvarer, Overretssagfører K. Anker-Jensen, udredes af det Offentlige. At efterkomme under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Østre Landsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret af det Offentlige med Paastand om Idømmelse af Straf.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

I en af Overlæge Nørvig, Sct. Hans Hospital, den 29. April 1944 afgivet Erklæring om Tiltalte, der siden 29. Oktober 1943 har henligget paa Hospitalet, udtales følgende:

»Den i Observationserklæringen af 8. Oktober 1943 omtalte sjælelige Depression er under Hospitalsopholdet svundet. Dette tyder nærmest i Retning af, at Depressionen var betinget af sjælelige Aarsager og i hvert Fald kun i mindre Grad anlægsbetinget. Man maa dog stadig mene, at nye psykiske Belastninger let kan fremkalde nye Depressionsanfald, hvorimod det er sandsynligt, at det genvundne Helbred kan bevares, saafremt han kan placeres under gunstige Forhold. Jeg vil derfor mene, at det vil være forsvarligt, at Patienten udskrives fra Hospitalet, naar hans psykiske Tilstand yderligere er stabiliseret gennem nogle Maaneders Ophold her. Med Hensyn til den i Observationserklæringen omtalte organiske Hjernelidelse skal kun bemærkes, at denne ikke under Hospitalsopholdet har givet sig Udtryk i sikre psykiske Symptomer.«

Retslægeraadet har derefter i en Erklæring af 30. August 1944 udtalt, at Tiltaltes Tilstand under Hospitalsopholdet er bedret saaledes at den tidligere og efter det oplyste paa Gerningens Tidspunkt tilstedeværende sjælelige Depression er svundet. Den fundne organiske Hjernelidelse har ikke under Hospitalsopholdet givet Symptomer, men maa dog antages stadig at være tilstede. Han maa fremdeles anses for at være lidet egnet til Paavirkning gennem Straf, idet der er nærliggende Fare for For-

værelse af Tilstanden med fornyet Anfald af Sindssygdom, hvis han bliver udsat for Strafafsoning.

Selv om Tiltalte efter de foreliggende Lægeerklæringer som lidende af en langtrukken sjælelig Depression paa Gerningens Tidspunkt maatte betegnes som sindssyg, kan han dog efter alt foreliggende ikke antages at have været utilregnelig, hvorfor der ikke bliver Anvendelse for Strfl. § 16, ligesom der heller ikke findes Grundlag for Anvendelse af Strfl. § 17.

Seks Dommere stemmer efter samtlige Sagens Omstændigheder, derunder særlig Tiltaltes Indlæggelse til Observation og langvarige Ophold paa Sindssygehospital for at fastsætte den af Tiltalte i Medfør af Strfl. § 285, Stk. 1, jfr. § 278, forskyldte Straf til Fængsel i seks Maaneder.

Tre Dommere stemmer for at fastsætte Straffen til Fængsel i otte Maaneder, der i Medfør af Analogien af Strfl. § 86 anses som udstaaet.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Tiltalte, Axel Peter Kristian Andersen, bør straffes med Fængsel i seks Maaneder og betale Sagens Omkostninger for alle Retter, derunder de ved Byrettens og Landsrettens Domme fastsatte Forsvarersalærer og i Salær for Højesteret til Højesteretssagfører Gamborg 120 Kr.

Underretsdømmens Præmisser er saalydende:

Under denne Sag, der er behandlet under Medvirken af Doms mænd, tiltales Axel Peter Kristian Andersen ifølge Statsadvokatens Anklageskrift af 13. November 1943 til at lide Straf for Underslæb efter Straffelovens § 278 ved i Tiden fra Slutningen af 1941 eller Begyndelsen af 1942 til Februar 1943 til egen Fordel at have tilegnet sig 2939,77 Kroner hos Overretssagfører Bang-Ebbestrup og Landsretssagfører Albert Christensen, Vester Voldgade 96, hos hvem han da havde Ansættelse som Kasserer og Kontorist.

Tiltalte er født den 1. September 1889 og tidligere straffet

ved Københavns Byrets Dom af 15. Januar 1935 efter Motorlovens § 41, jfr. §§ 24, I og 29 samt efter Færdselslovens § 38, jfr. §§ 2, 8, 9 og 12 med Hæfte i 10 Dage,

ved Store Heddinge Købstads Rets Dom af 9. September 1937 efter Straffelovens § 286, II, jfr. §§ 278 Nr. 1 og 3 og § 279 samt §§ 172, 162 og 302, jfr. tildels § 154 med Fængsel i 2 Aar 6 Maaneder, hvorhos Retten til at drive Sagførervirksomhed frakendtes ham for bestandig.

Ved Tiltaltes uforbeholdne Tilstaaelse, hvis Rigtighed bestyrkes ved de iøvrigt foreliggende Oplysninger, er det bevist, at Tiltalte har gjort sig skyldig i det i Anklageskriftet omhandlede Forhold.

Overlægen i Psykiatri ved Politiet har i Erklæring af 17. Juni 1943 udtalt:

»Sigtede frembyder symptomer paa en lettere sjælelig depression. Det er ved ambulant undersøgelse vanskeligt at danne sig et sikkert skøn over hans strafegnethed, hvorfor det maa tilraades, at han indlægges til nærmere observation paa Rigshospitalets psykiatriske klinik eller Kommunehospitalets psykiatriske afdeling.«

Overlægen ved Kommunehospitalet i Københavns psykiatriske Afdeling har i Erklæring af 8. Oktober 1943 udtalt:

»Obs. er velbegavet, oprindelig livlig, praktisk dygtig, men noget letpaavirkelig og viljesvag.

Gennem en række aar — i det mindste til før 1937, men begyndelsen kan ikke med sikkerhed fastslås — har han frembudt tegn paa en sindslidelse, oprindelig under form af en sjælelig depression, der har bestaaet uden større svingninger, men nærmest synes at have tiltaget i intensitet; om den skyldes arveligt anlæg eller sjælelige aarsager, kan ikke afgøres, men den fremtræder i sin type som anlægsbetinget. I de senere aar er den kompliceret med en organisk hjernelidelse, formentlig af arteriosclerotisk oprindelse, hvad det forhøjede blodtryk, spinalvæske- og røntgenfundet tyder paa, men der har endnu ikke udviklet sig en kendelig arteriosclerotisk svækkelse af aandsevnerne. Udsigterne for helbredelse af hans sindslidelse maa betegnes som tvivlsomme.

Han maa anses som strafuegnet og bør anbringes i sindssygehospital. Ved behandling her er der en — omend ringe — mulighed for bedring af hans sindslidelse.«

Retslægeraadet har i Erklæring af 22. Oktober 1943 udtalt:

»Ved sagens tilbagesendelse skal Retslægeraadet udtale, at Axel Peter Kristian Andersen efter det foreliggende ikke er aandssvag, men er lidende af en langtrukken sjælelig depression og maa betegnes som sindssyg. Sygdommen har efter det oplyste bestaaet paa tidspunktet for de paasigtede handlinger. Der er desuden fundet tegn paa en hjernelidelse hos ham, sandsynligvis paa grundlag af aareforkalkning.

Han maa anses for at være uegnet til paavirkning gennem straf, og da ligeartede lovovertrædelser ikke kan udelukkes, bør han indtil videre anbringes paa et sindssygehospital.«

Retten maa efter det saaledes foreliggende anse det for godtgjort, at Tiltalte har forøvet de i Anklageskriftet beskrevne forbryderiske Handlinger, som vil være at henføre under Straffelovens § 278, men maa under Hensyn til det i Lægeerklæringerne anførte, der til en vis Grad støttes af den af Landsretssagfører Albert Christensen afgivne Vidneforklaring, anse ham for utilregnelig efter Straffelovens § 16, hvorfor Anklagemyndighedens Paastand om Straf ikke kan tages til Følge.

Færdig fra Trykkeriet den 25. Oktober 1944.

G. E. C. Gads Forlag.

Triers Bogtrykkeri (Chr. & G. Lind). — København.

Højesteretstidende.

Udgivere: Højesterets Protokolsekretærer.

88. Aargang

Højesteretsaaret 1944.

Nr. 18

Fredag den 15. September.

Af Hensyn til Retssikkerheden skønnes det fornødent, at der anvendes andre Foranstaltninger overfor ham, og Retten bestemmer i Medfør af Straffelovens § 70, 1. Stk., at disse bør bestaa i, at han anbringes i et Sindssygehospital.

Landsretsdommens Præmisser er saalydende:

Den indankede Dom er afsagt af Københavns Byrets 10. Afdeling den 3. December 1943 (Sag Nr. 141/43) og paaanket af Anklagemyndigheden med Paastand om Ændring derhen, at Tiltalte Axel Peter Kristian Andersen idømmes Straf. Tiltalte har paastaaet Dommen stadfæstet. Den indankede Dom vil i Henhold til dens Grunde være at stadfæste.

Anden ordinære Session.

Onsdag den 4. Oktober.

Nr. 45/1943. A/S Ringe Jernstøberi og Maskinfabrik (Vang)
m o d

fhv. Bogholder Eigil Ingerslev Neltoft (Richter)

o g

Nr. 66/1943. fhv. Bogholder Eigil Ingerslev Neltoft (Richter)
m o d

Fabrikant Peder Pedersen Herbårg (Bruun).

(Udbetaling af en Aktiepost).

Østre Landsrets Dom af 21. Januar 1943 (VII Afd.): Sagsøgte A/S Ringe Jernstøberi og Maskinfabrik bør afkøbe Sagsøgeren, fhv. Bogholder Eigil Ingerslev Neltoft dennes Aktier i Aktieselskabet Nr.ne 63—72 incl. af Paalydende 10.000 Kroner for ialt 10.000 Kroner med Renter 5 pCt. aarlig fra den 18. Maj 1942 til Betaling sker samt

betale Sagsøgeren Sagens Omkostninger med 600 Kroner. Sagsøgte Fabrikant Peder Pedersen Herbårg bør for Sagsøgerens Tiltale i denne Sag fri at være, hvorhos Sagsøgeren bør tilsvare ham Sagens Omkostninger med 200 Kroner. Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret er det oplyst, at Fabrikant Johs. Petersen var til Stede ved Bestyrelsesmødet i Aktieselskabet den 7. April 1941 og med sin Underskrift i Forhandlingsprotokollen har tiltraadt det paa Mødet vedtagne.

Det maa antages, at saavel Selskabets Stiftere som dets Bestyrelse var bekendt med Indholdet af Overenskomsten af 23. December 1939.

Allerede ved det ved Aktieselskabets Dannelse passerede findes Selskabet at være indtraadt i og Fabrikant Herbårg frigjort for Forpligtelsen overfor Bogholder Neltoft i Henhold til Overenskomsten, hvilken Forpligtelse paany godkendtes af Aktieselskabet ved det paa Bestyrelsesmødet den 27. Maj 1941 passerede, og da ingen Bestemmelse i Lov om Aktieselskaber ses at være til Hinder for, at den med Hensyn til Bogholder Neltofts Aktier trufne Ordning gyldigt kunde vedtages, vil Dommen herefter og i Henhold til de i den iøvrigt anførte Grunde være at stadfæste saaledes som nedenfor nærmere angivet.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten, A/S Ringe Jernstøberi og Maskinfabrik, at burde betale til Indstævnte, fhv. Bogholder Eigil Ingerslev Neltoft, med 500 Kr., medens Omkostningerne iøvrigt findes at burde ophæves.

Thi kendes for Ret:

Appellanten, A/S Ringe Jernstøberi og Maskinfabrik, bør mod at erholde udleveret de fhv. Bogholder Eigil Ingerslev Neltoft tilhørende Aktier i Aktieselskabet, Nr. 63—72 inkl. af Paalydende 10.000 Kr. betale ham et Beløb af 10.000 Kr. med Renter som i Landsrettens Dom anført. Iøvrigt bør Landsrettens Dom ved Magt at stande.

I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellanten, A/S Ringe Jernstøberi og Maskinfabrik, til Indstævnte, fhv. Bogholder Eigil Ingerslev Neltoft, 500 Kr., medens Omkostningerne iøvrigt ophæves.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Den 10. Januar 1940 oprettedes mellem Fabrikant Peder Pedersen Herbårg, Overinspektør R. Christophersen og Maskinmester S. A. M. Saabøl en Overenskomst om Oprettelse af et Aktieselskab under Navn af A/S Ringe Jernstøberi og Maskinfabrik, der skulde overtage den af Fabrikant Herbårg hidtil drevne Virksomhed i Ringe.

Aktiekapitalen var ansat til 85.000 Kr., dog mindst 75.000 Kr., af hvilke Stifterne havde tegnet de 62.000 Kr., deraf Fabrikant Herbårg de 50.000 Kr., medens Resten skulde udbydes til Tegning til Pari Kurs.

Ingen Aktier skulde have særlige Rettigheder og Aktierne var frit overdragelige.

I Tilslutning til Stiftelsesoverenskomsten blev der tegnet yderligere 18.000 Kr., deraf af Bogholder Eigel Ingerslev Neltoft 10.000 Kr.

Denne var af Fabrikant Herbårg bleven ansat som Bogholder allerede fra 5. Oktober 1939, og der var om hans Stilling i Aktieselskabet den 23. December 1939 bleven oprettet følgende Overenskomst:

»E. I. Neltoft overtager Pladsen som Bogholder i det Aktieselskab, der bliver startet, for en Løn af Kr. 400,00 om Maaneden + fri Lejlighed, der er ansat til Kr. 50,00 pr. Maaned.

E. I. Neltoft overtager en Aktiepost paa Kr. 10.000. Saafremt Neltoft bliver afskædiget, skal han have sin Aktiepost udbetalt af Selskabet med samme Beløb, som der er indskudt + vedhængende Udbytte. Fratrædelse af Stillingen 3 Maaneder fra Opsigelsen eller før efter Forhandling«.

Den stiftende Generalforsamling afholdtes den 25. Januar 1940. Paa denne var af den tegnede Aktiekapital 80.000 Kr. de 75.000 Kr. repræsenteret; Vedtægterne for Aktieselskabet blev enstemmigt vedtaget, og Fabrikant Herbårg, Overinspektør Christophersen og Bogholder Neltoft blev ligeledes enstemmigt valgt til Bestyrelsen med Fabrikant Herbårg som Formand.

Paa et den 7. April 1941 afholdt Bestyrelsesmøde vedtoges det at ansætte Fabrikant Johs. Petersen som Direktør i Aktieselskabet i Stedet for Fabrikant Herbårg, der hidtil havde ledet Virksomheden, men nu fratraadte. Der var samtidigt Tale om, at Bogholder Neltoft skulde overdrage sin Aktiepost paa 10.000 Kr. til Fabrikant Petersen, og at han i Forbindelse hermed skulde fratræde som Bogholder. Om Forholdet siges det i Forhandlingsprotokollen, der er underskrevet af Herbårg, Neltoft og Christophersen, at »Bogholder Neltoft fratræder Bestyrelsen, idet han har solgt sin Aktiepost til Johs. Petersen. Johs. Petersen indtræder derefter i Bestyrelsen fra 1. Maj d. A. Med Hensyn til Hr. Neltofts Fratrædelse forhandles der med Direktionen«.

Overdragelsen af Bogholder Neltofts Aktier til Fabrikant Petersen fandt imidlertid ikke Sted, hvorimod denne sidste overtog 25.000 Kr. af Fabrikant Herbårgs Aktier. Neltoft fortsatte sin Virksomhed i Aktieselskabet som hidtil, og i Forhandlingsprotokollen for et den 27. Maj 1941 afholdt Bestyrelsesmøde hedder det herom:

»løvrigt fortsætter Fabrikken med Hr. Neltoft som Bogholder (Prokurist) under samme Forhold som hidtil«.

Dette tiltraadtes af Neltoft.

Den 18. Maj 1942 blev denne imidlertid afskediget til Fratræden af sin Stilling den 1. September s. A., i hvilken Anledning han i Overensstemmelse med Overenskomsten af 23. December 1939 krævede sin Aktiepost paa 10.000 Kr. udbetalt. Da saavel Aktieselskabet som Fabrikant Herbårg har afvist et saadant Krav, har fhv. Bogholder Neltoft under nærværende, ved Stævning af 10. Juli 1942 anlagte og ved Odense Herreds Ret forberedte Sag, efter sin endelige nedlagte Paastand paa-staaet Aktieselskabet og Fabrikant Herbårg tilpligtet enten in solidum eller alternativt at afkøbe Sagsøgeren dennes Aktier i det indstævnte Aktieselskab Nr.ne 63—72 incl. af Paalydende 10.000 Kr. for ialt 10.000 Kr. med Renter 5 pCt. p. a. fra 18. Maj d. A., til Betaling sker.

Begge de Sagsøgte erkender, at Sagsøgeren har Krav paa, at Aktierne afkøbes, men hævder hver for sig, at denne Pligt maa paahvile, ikke den paagældende Sagsøgte selv, men derimod dennes Medsagsøgte.

Det sagsøgte Aktieselskab gør i saa Henseende gældende, at Overenskomsten, der er afsluttet af Herbårg før Aktieselskabets Stiftelse, som Følge heraf udelukkende kan binde Herbårg, idet Selskabet aldrig har paataget sig nogen dertil svarende Forpligtelse. Skulde Aktieselskabet have Pligt til at afkøbe Sagsøgeren Aktierne, vilde disse indtage en Særstilling, og efter Stiftelsesoverenskomsten og Vedtægterne skulde ingen af Aktierne have særlige Rettigheder. Aktieselskabet paa-staar sig derfor frifundet.

Fabrikant Herbårg paa-staar sig frifundet med den Begrundelse, at den af ham i sin Tid med Sagsøgeren sluttede Overenskomst blev ind-gaaet udelukkende paa det Aktieselskabs Vegne, der paa det daværende Tidspunkt var under Dannelse; at dette forholder sig saaledes, fremgaar allerede af Overenskomstens Ordlyd, hvorefter Aktieposten skal udbetales af Selskabet. Fra Aktieselskabets Side har man fuldt ud været klar over Forholdet, hvilket navnlig fremgaar af det ved hans Fratræden og Fabrikant Petersens Tiltræden af Stillingen som Aktieselskabets Direktør passerede, hvor der oprindeligt var Tale om, at denne sidste skulde overtage Sagsøgerens Aktiepost, og Sagsøgeren fratræde som Bogholder. Af Princippet i § 17, 2. Stk., i Lov om Aktieselskaber Nr. 123, 15. April 1930 maa følge, at Forpligtelsen til at overtage Sagsøgerens Aktiepost dermed maa være overgaaet til Aktieselskabet. Han bestrider, at der derved tillægges Sagsøgerens Aktier særlige Rettigheder.

For den forberedende Ret har Sagsøgeren og Sagsøgte Herbårg afgivet Partsforklaring og Fabrikant Petersen og Overinspektør Christophersen Vidneforklaring.

Ved det paa Bestyrelsesmødet den 27. Maj 1941 passerede, hvorefter Fabrikken fortsætter med Sagsøgeren som Bogholder under samme Forhold som hidtil, maa Aktieselskabet paa en for dette bindende Maade anses for at være indtraadt i den af Overenskomsten af 23. December 1939 følgende Forpligtelse overfor Sagsøgeren. De tre underskrivende Bestyrelsesmedlemmer var Herbårg, Christophersen og Petersen. Herbårgs Stilling til Spørgsmaalet er klar; Christophersen var efter sin Vidneforklaring paa Forhaand vidende om, at Sagsøgeren i Tilfælde af Afskedigelse skulde have sine indskudte 10.000 Kr. tilbage,

og Petersen har som Vidne ikke turdet bestride, at han før Bestyrelsesmødet var blevet gjort bekendt med Sagsøgerens særlige Overenskomst med Herbårg.

Da der ikke ved den Sagsøgeren tilkommende Ret til at faa sin Aktiepost udbetalt af Selskabet er tillagt disse Aktier som saadanne særlige, i Strid med Stiftelsesoverenskomsten og Vedtægterne værende Rettigheder, vil Sagsøgerens Paastand overfor Aktieselskabet herefter være at tage til Følge.

Derimod ses der ikke at være Grundlag for, at Sagsøgeren fremdeles kan gøre noget Krav gældende overfor Sagsøgte Herbårg, og denne vil derfor være at frifinde.

Med Hensyn til Sagens Omkostninger vil der være at forholde som nedenfor nærmere angivet.

Fredag den 6. Oktober.

Nr. 247/1943. Hestehandler Fru **C. Tanderup** (Oluf Petersen)
m o d

Hestehandlerne **Hans Poulsen** og **Laurits Bonde** (Gorrissen).

(Betaling af Resttilgodehavende for solgte Heste).

Vestre Landsrets Dom af 30. Juli 1943 (III Afd.): Sagsøgte, Hestehandler Fru C. Tanderup, bør til Sagsøgerne, Hestehandlerne Hans Poulsen og Laurits Bonde, betale 6300 Kr. tilligemed Renter heraf, 5 pCt. aarlig fra den 14. August 1942, indtil Betaling sker. I Sagsomkostninger betaler Sagsøgte til Sagsøgerne 300 Kr. Det idømte udredes inden 15 Dage.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Vestre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Syv Dommere stemmer for at stadfæste Landsrettens Dom i Henhold til de i den anførte Grunde og at paalægge Appellantinden at betale Sagens Omkostninger for Højesteret med 500 Kr.

To Dommere bemærker følgende:

Efter det oplyste er det Sædvane ved Handel med Heste mellem Hestehandlere, at der betales kontant eller ved Check ved Leveringen, og overensstemmende hermed har Appellantinden betalt Chr. Jensen de i Sagen omhandlede Heste, da de blev leveret. Efter den Forretningsforbindelse, der gennem længere Tid havde bestaaet mellem de Indstævnte paa den ene Side og Appellantinden og Chr. Jensen paa den anden Side, maatte det staa de Indstævnte klart, at Appellantinden saaledes betalte til Chr. Jensen, og de findes derfor ikke at have haft Føje til at regne med

Appellantinden som medansvarlig for Betalingen af de Købesummer, som de lod Chr. Jensen faa Henstand med. Herefter stemmer disse Dommere for at frifinde Appellantinden.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellantinden, Hestehandler Fru C. Tanderup, til de Indstævnte, Hestehandlerne Hans Poulsen og Laurits Bonde, 500 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Sagsøgerne, Hestehandlerne Hans Poulsen og Laurits Bonde, Toftlund, havde igennem længere Tid staaet i fast Forretningsforbindelse med Hestehandler Thomas Tanderup, der med Hestehandler Chr. Jensen, kaldet Mikkelsen, af Brørup som Opkøber drev en omfattende Hestehandel. I 1939 afgik Tanderup ved Døden og hans Ægtefælle, Sagsøgte Hestehandler Fru C. Tanderup, Vejle, fortsatte hans Forretning, idet Jensen nu opkøbte Heste for Sagsøgte. Forretningsgangen var den, at de Heste, Jensen paa egen Haand havde opkøbt, fremstilledes ved Mønstringer for den tyske Opkøbskommission, hvor Sagsøgte, der af Jensen fik opgivet Købesummen for hver enkelt Hest, var til Stede og traf Aftale om Hestenes Salg til Kommissionen. Det hændte dog ogsaa, at der for Kommissionen blev fremstillet Heste, som Jensen ikke forinden havde købt, og der blev da efter Overtagelsen af Jensen forhandlet med Ejerne om Prisen.

Efter hver Mønstring blev der mellem Sagsøgte og Jensen foretaget en Opgørelse over Tab og Gevinst paa hver enkelt Hest, og den samlede Gevinst blev derefter delt lige mellem dem. Sagsøgte betalte Købesummen for de indkøbte Heste ved Checks udstedt af hende for hver enkelt Hest — undertiden for to Heste under eet — til Jensen, som i den første Tid endosserede disse Checks til Sælgerne, men senere gik over til at betale Købesummerne ved Checks trukne af ham paa Haderslebener Creditbank. Sagsøgerne har gentagne Gange paa den anførte Maade leveret Heste til Sagsøgte og har i disse Tilfælde været til Stede ved Mønstringen.

Den 7. April 1942 var den tyske Opkøbskommission, Sagsøgte og Jensen til Stede i Brørup, og efter Aftale med Jensen mødte Sagsøgerne der med 4 Heste. Efter at Kommissionen havde overtaget alle de fremstillede Heste, forhandlede Jensen med Sagsøgerne om Prisen for de 4 Heste, og man enedes om 8800 Kr., for hvilket Beløb Jensen udstedte en med Datoen den 8. April 1942 forsynet Check til Sagsøgerne, trukket paa fornævnte Bank. Sagsøgerne præsenterede den 9. s. M. Checken for Banken, som imidlertid paa Grund af manglende Dækning nægtede at indfri den. Paa Sagsøgernes Henvendelse lovede

Jensen, at der nok skulde komme Dækning. Den 17. s. M. kom han til Toftlund, hvor han for en Købesum af 11.000 Kr. af Sagsøgerne købte 5 Heste, der skulde fremstilles den 20. s. M. i Vojens for den tyske Opkøbskommission. Sagsøgerne ankom den 19. s. M. til Vojens med Hestene, som de afleverede til Jensen, der nu betalte 8800 Kr., tildels ved Hjælp af Checks udstedte af Sagsøgte.

Den følgende Dag udstedte Jensen en ny Check paa 11.000 Kr., idet det aftaltes, at naar denne Check blev indfriet, skulde Checken paa de 8800 Kr. tilbagegives ham. Det viste sig imidlertid, at der ej heller var Dækning for den nye Check. Jensen har senere overført et Beløb af 2500 Kr. fra sin Konto til Sagsøgerne og har tilbageleveret en af de købte Heste til Beløb 2200 Kr., saaledes at Sagsøgernes Tilgodehavende andrager 6300 Kr.

Under Anbringende af, at Jensen er optraadt som Opkøber for Sagsøgte, der var den virkelige Aftager af Hestene, og at Sagsøgte derfor maa være pligtig at betale den resterende Købesum for Hestene, har Sagsøgerne i denne Sag paastaet Sagsøgte dømt til Betaling af 6300 Kr. tilligemed Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 14. August 1942 indtil Betaling sker.

Sagsøgte har paastaet sig frifundet og har til Støtte herfor anført, at Forholdet mellem hende og Jensen var ordnet saaledes, at Jensen for egen Regning opkøbte Heste, som hun derefter købte af Jensen og betalte kontant, hvorved hun blev Ejer af Hestene. Hun har aldrig givet det Udseende af, at Jensen var hendes Kompagnon, ligesom hun bestrider, at Jensen har indtaget en saadan Stilling, at han har haft Beføjelse til at handle paa hendes Vegne. Hun har ikke haft nogen Anelse om, at Jensen skulde have udstedt dækningsløse Checks til sine Sælgere, og Sagsøgerne har først lang Tid efter den første Checks Udstedelse henvendt sig til hende om Betaling.

Begge Sagsøgerne har under Sagens Forberedelse afgivet Partsforklaring, under hvilken de bl. a. har forklaret, at Sagsøgte den Dag, da hendes afdøde Mand blev begravet, udtalte, at hun ønskede at fortsætte hans Forretning, hvorfor hun gerne saa, at Sagsøgerne fortsat vilde levere Heste til hende. Hun sagde endvidere, at Chr. Jensen skulde være Opkøber for hende for saa vidt angaar de Heste, der skulde leveres til Tyskland. Sagsøgerne har opfattet Sagsøgte som Aftager af de af dem leverede Heste. Sagsøgeren Bonde har derhos forklaret, at han, efter at det havde vist sig, at der ikke var Dækning for den i Sagen omhandlede Check, havde en Telefonsamtale med Sagsøgte, der udtalte, at hun havde givet Jensen Pengene og at Sagsøgerne bare skulde give Tid.

Hestehandler J. C. Schmidt, Rødding, har som Vidne forklaret, at han ved en Middag nogle Maaneder efter Hestehandler Tanderups Død har hørt Sagsøgte præsentere Jensen som sin Opkøber og meddele, at hun fortsatte sin Mands Forrening med Jensen som Opkøber.

Handelsmand H. S. Møller, Skærbæk, har forklaret, at Sagsøgte ved sin afdøde Mands Begravelse udtalte, at hun agtede at fortsætte Afdødes Forretning, og at Jensen skulde købe Heste til Tyskland for hendes Regning.

Amtsraadsmedlem H. N. Christensen, Klovtoft, har forklaret, at Sagsøgte kort efter sin afdøde Mands Begravelse udtalte til Vidnet, der tidligere havde staaet i Forretningsforbindelse med Afdøde, at hun ønskede at drive den af hendes Mand drevne Forretning videre, og at Jensen skulde føre Forretningen for hende. Vidnet har tilføjet, at han derefter leverede Heste til Jensen, hvad han ikke vilde have gjort, hvis denne ikke havde været Forretningsfører for Sagsøgte, der saaledes hæftede for Købesummerne, idet han ansaa Jensen for at være økonomisk usolid.

Sagsøgte har bl. a. forklaret, at hun intet husker fra Begravelsesdagen, men at hun aldrig har paataget sig nogen Garanti for Jensens Indkøb og aldrig personlig har købt nogen Hest.

Hestehandler Chr. Jensen, kaldet Mikkelsen, har bl. a. forklaret, at han aldrig direkte overfor Hestehandlere eller andre har sagt, at Sagsøgte hæftede for hans Opkøb. Han har dog tilføjet, at det var almindelig kendt, at han og Sagsøgte handlede sammen. Han har nærmest selv haft Opfattelsen af, at han og Sagsøgte var i Kompagni, hvilket han alene støtter paa, at de delte Fortjeneste og Tab.

Det er oplyst under Sagen, at Jensens Bo er taget under Konkursbehandling.

Efter alt foreliggende maa det anses tilstrækkelig godtgjort, at Sagsøgte har maattet indse, at hun ved sit eget Forhold bibragte Sagsøgerne Føje til at stole paa, at hun personlig hæftede for Købesummerne for de for hendes Regning indkøbte Heste, og Sagsøgenes Paa-stand vil herefter være at tage til Følge.

I Sagsomkostninger vil Sagsøgte have til Sagsøgerne at betale 300 Kr.

Nr. 248/1943. Hestehandler, Fru **C. Tanderup** (Oluf Petersen)
m o d

Hestehandler **Andreas Poulsen** (Gorrissen).

(Betaling af Resttilgodehavende for solgte Heste).

Vestre Landsrets Dom af 30. Juli 1943 (III Afd.): De Sagsøgte, Hestehandler af Brørup Jens Chr. Jensens Konkursbo og Hestehandler Fru Tanderup, bør een for begge og begge for een til Sagsøgeren, Hestehandler Andreas Poulsen betale 1500 Kr. tilligemed Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 10. August 1942, indtil Betaling sker. De Sagsøgte Hestehandler af Brørup Jens Chr. Jensens Konkursbo bør derhos til Sagsøgeren betale 3350 Kr. tillige med Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 10. August 1942, indtil Betaling sker. Begge de Sagsøgte bør een for begge og begge for een til Sagsøgeren betale Sagens Omkostninger med 200 Kr. For Sagsøgte Fru Tanderups Vedkommende udredes det idømte inden 15 Dage.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Vestre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Det fremgaar af de i Sagen tildels efter Dommens Afsigelse fremkomne Oplysninger, at alle Regnskabsposterne i Indstævntes Paastand til et samlet Beløb af 4850 Kr. er indgaaet i Opgørelserne mellem Appellantinden og Hestehandler Jens Chr. Jensen angaaende dennes Indkøb af og Salg af Heste. Med Hensyn til det Indstævnte ved Dommen tilkendte Beløb af 1500 Kr. har Hestehandler Jensen forklaret, at Beløbet for Størstedelen angik Heste, indkøbt med Eksport til Tyskland for Øje.

Fire Dommere stemmer herefter og i Henhold til de i Landsrettens Dom anførte Grunde for at stadfæste denne, for saa vidt den er paaanket, dog saaledes at det Indstævnte tilkendte Beløb af 1500 Kr. under Hensyn til det foran anførte nedsættes til 1000 Kr.

Sagens Omkostninger for Højesteret vil disse Dommere ophæve.

To Dommere, der iøvrigt tiltræder, at Dommen stadfæstes, finder ikke, at der foreligger Grundlag for at anse Appellantinden, der maa antages ved Leveringen at have betalt Opkøber Jens Chr. Jensen de hende leverede Heste, for ansvarlig for Betalingen af den Restgæld paa 1500 Kr., der forøvrigt kun i et for Retten ikke nærmere oplyst Omfang hidrørte fra Køb af Heste til Tyskland, og som Indstævnte havde givet Jens Chr. Jensen Henstand med. Disse Dommere stemmer derfor for i det hele at frifinde Appellantinden og tillægge hende Sagens Omkostninger.

Tre Dommere bemærker følgende:

Af den af Hestehandler J. Chr. Jensen afgivne Forklaring, der paa dette Punkt ikke ses at være bestridt af Appellantinden, fremgaar det bl. a., at Appellantinden har taget Andel i Tab og Fortjeneste for samtlige de af Jensen foretagne Indkøb. Under Hensyn hertil og til Appellantindens gentagne Udtalelser om, at hun agtede at videreføre den af hendes afdøde Mand drevne Forretning med Jensen som Opkøber, saaledes som disse Udtalelser nærmere er gengivet af flere af de afhørte Vidner, finder disse Dommere, som iøvrigt kan tiltræde det i Dommen anførte om Appellantindens personlige Hæftelse for de af Jensen foretagne Indkøb, at der ikke er Føje til at begrænse denne Hæftelse til alene at vedrøre de til Mønstring af den tyske Opkøbskommission indkøbte Heste, og de stemmer derfor for i det hele at give Dom efter Indstævntes Paastand og tillægge Indstævnte Sagens Omkostninger.

Der vil herefter være at give Dom som nedenfor anført.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør, saavidt paaanket er, ved Magt at stande, dog at det Indstævnte,

Hestehandler Andreas Poulsen, hos Appellantinden, Hestehandler Fru C. Tanderup, tilkendte Beløb, 1500 Kr., nedsættes til 1000 Kr.

Sagens Omkostninger for Højesteret ophæves.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afgørelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Hestehandler Thomas Tanderup, Vejle, drev i mange Aar med Hestehandler Jens Chr. Jensen, kaldet Mikkelsen, Brørup som Opkøber en omfattende Hestehandel. I 1939 afgik Tanderup ved Døden og hans Ægtefælle Sagsøgte Hestehandler Fru Tanderup, Vejle, fortsatte hans Forretning, idet Jensen nu opkøbte Heste for nævnte Sagsøgte. Forretninggangen var den, at de Heste, Jensen paa egen Haand havde opkøbt, fremstilledes ved Mønstringer for den tyske Opkøbskommission, hvor Sagsøgte, der af Jensen fik opgivet Prisen paa hver Hest, var til Stede og traf Aftale med Kommissionen om Hestenes Salg til denne. Fortjeneste og Tab paa disse Handler deltes lige mellem Sagsøgte og Jensen. Sagsøgte betalte Købesummerne for de indkøbte Heste ved Checks for hver enkelt Hest udstedt af hende til Jensen, der saa ordnede Betalingen med Sælgerne.

Sagsøgeren, Hestehandler Andreas Poulsen, Bylderup Bov, har ved forskellige Lejligheder leveret Heste til Jensen, hvorved han fik et Tilgodehavende, der i Sommeren 1942 opgjordes til 4850 Kr.

Han har nu i denne ved Stævning, dateret 10. August 1942 indleveret til Berømmelse den 12. s. M., paastaaet de Sagsøgte, Hestehandler af Brørup Jens Chr. Jensen, eller da Jensens Bo under Sagens Drift er taget under Konkursbehandling, nu hans Konkursbo og Hestehandler Fru Tanderup, Vejle, in solidum tilpligtet at betale sig 4850 Kr. tillige med Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 10. August 1942, indtil Betaling sker.

Det sagsøgte Konkursbo har ikke fremsat nogen Indsigelse mod Søgsmålet, men har alene protesteret mod at betale Omkostningerne ved dette.

Sagsøgte Fru Tanderup har paastaaet sig frifundet, idet hun benægter at have paataget sig nogen Selvskyldnerkaution for de af Jensen foretagne Opkøb, ligesom hun bestrider, at Jensen har indtaget en saadan Stilling, at man kunde anse ham for beføjet til at handle paa hendes Vegne.

Sagsøgeren har som Part forklaret, at han har faaet den Opfattelse, at Jensen har været Opkøber for Fru Tanderup. Dette støtter han paa, at han kort Tid efter Tanderups Død traf Sagsøgte Fru Tanderup og Jensen under en Mønstring i Haderslev, ved hvilken Lejlighed hun udtalte, at hun vilde videreføre sin Mands Hestehandel, samt at de Heste Jensen købte, »kom hun op for«.

Desuden har Jensen efter hans videre Forklaring sagt til ham, at han og Sagsøgte, Fru Tanderup, havde Hestene sammen. Sagsøgeren

har oplyst, at de Heste han leverede til Jensen hovedsagelig var Heste, der skulde videresælges til Tyskland, men at han dog ogsaa har solgt ham andre Heste.

Sagsøgte Fru Tanderup har forklaret, at hun ikke har haft noget at gøre med Jensens Opkøb, idet hun har købt Hestene af ham og betalt dem kontant. Hun har bestemt benægtet at have udtalt sig til Sagsøgeren som denne forklaret, lige saa lidt som hun har brugt noget andet Udtryk, der kunde forstaas saaledes, at hun hæftede for Jensens Køb.

Det er oplyst, at Udtrykket »komme op for« er en speciel sønderjyds Sprogbrug, der benyttes som Udtryk for Kautionsforpligtelse.

Fallenten Hestehandler Jens Chr. Jensen, kaldet Mikkelsen, har i Skifteretten erklæret, at han maatte holde for, at Sagsøgte Fru Tanderup var solidarisk forpligtet sammen med ham overfor Sagsøgeren, fordi hun har faaet Halvdelen af Fortjenesten paa de paagældende Heste. Under nærværende Sags Forberedelse, har han forklaret, at han ikke mener at have sagt til de Folk, han købte Heste af, at han købte dem for Sagsøgte Fru Tanderup, men han har det Indtryk, at Folk i Almindelighed regnede med, at han handlede i Fællesskab med Fru Tanderup. Han købte dog ogsaa andre Heste og af Sagsøgerens Tilgodehavende vedrører ifl. en af ham med Sagsøgeren i Maj Maaned 1942 foretaget Opgørelse et Beløb af 3350 Kr. Heste, for hvilke han selv har oppebaaret Købesummerne ved Videresalget, medens de øvrige 1500 Kr. udgør Rest paa en Række Handler om Heste, blandt hvilke har været en Del, der er leveret til Sagsøgte Fru Tanderup.

Hestehandler Falle Fallesen, Genner, har som Vidne forklaret, at Sagsøgte Fru Tanderup kort efter sin Mands Død til Vidnet udtalte, at hun vilde føre sin Mands Forretning videre med Jensen som Opkøber. Ved en senere Lejlighed spurgte hun Vidnet, hvorfor han ikke solgte Heste til Jensen, for hun vilde jo føre Forretningen videre, og hvad Betalingen angik, stod hun bag ved. Udelukkende i Tillid til denne Udtalelse leverede Vidnet Exportheste til Jensen, idet han var klar over, at det kun var denne Handel, Sagsøgte Fru Tanderup stod bag ved.

Hestehandlerne H. Poulsen og L. Bonde af Toftlund har overensstemmende forklaret, at Sagsøgte Fru Tanderup ved sin Mands Begravelse udtalte, at hun vilde føre Forretningen videre, idet Jensen skulde opkøbe »Tyskerheste« for hende.

Hestehandler Jørgen Schmidt, Rødding, har som Vidne forklaret, at Sagsøgte Fru Tanderup efter sin Mands Død sagde til Vidnet, at hun fortsatte Forretningen med Jensen som Opkøber for »Tysklandshestenes« Vedkommende.

Medens det efter alt foreliggende mod Sagsøgte Fru Tanderups bestemte Benægtelse ikke findes godtgjort, at hun overfor Sagsøgeren har tilkendegivet, at hun vilde indestaa for de af Jensen foretagne Indkøb i al Almindelighed, maa det statuere, at hun har maattet indse, at hun ved sit Forhold med Hensyn til de til Mønstring for den tyske Opkøbskommission indkøbte Heste har givet Sælgerne Føje til at stole paa, at hun personlig hæftede for Købesummerne.

Sagsøgte Fru Tanderup vil følgelig ikke kunne tilpligtes at betale det fornævnte Beløb af 3350 Kr., medens hun, da det efter alt foreliggende maa antages, at det fornævnte Beløb af 1500 Kr. vedrører Heste, for hvis Betaling hun hæfter, in solidum med det sagsøgte Konkursbo, vil være at tilpligte at betale 1500 Kr. tilligemed Renter som paastaet.

Det sagsøgte Konkursbo vil yderligere være at tilpligte at betale til Sagsøgeren 3350 Kr. tillige med Renter som i Sagsøgerens Paastand ommeldt.

Med Bemærkning, at Sagen i Medfør af Konkurslovens § 8 er gaaet fra Fallenten over paa Boet, og det ikke ses, at Fallenten inden Søgsmaalets Anlæg har fremsat Tilbud om Betaling af nogen Del af det ind søgte Beløb vil begge de Sagsøgte in solidum — for det sagsøgte Konkursbos Vedkommende som Massekrav — have til Sagsøgeren at betale Sagens Omkostninger med 200 Kr.

Mandag den 9. Oktober.

Nr. 191/1943. A/S Dansk Textiltrykkeri (Gamborg)

mod

Fabrikant Carl N. Hansen (Overretssagfører Byrdal).

(Spørgsmaal om et Provisionsmellemværende samt om Godtgørelse for Afskedigelse).

Østre Landsrets Dom af 18. Juni 1943 (IV Afd.): Sagsøgte A/S Dansk Textiltrykkeri betaler til Sagsøgeren Fabrikant Carl N. Hansen 20.469 Kr. 60 Øre med Renter 5 pCt. p. a. af 5070 Kr. 75 Øre fra 4. Maj 1942 og af Resten fra 1. Oktober 1942, til Betaling sker, samt i Sagsomkostninger 1500 Kr. Det idømte at udrede inden 15 Dage efter nærværende Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret drejer Striden sig alene om, hvilken Procentsats der skal gælde for Afregningen af den Indstævnte tilkommende Provision for Salg i København i Tiden 1. Januar 1941—22. Januar 1942, samt om hvorvidt der tilkommer Indstævnte Erstatning, fordi han er afskediget uden Varsel.

I sidstnævnte Henseende tiltrædes det i Henhold til de i Dommen anførte Grunde, at Indstævnte har Krav paa et Opsigelsesvarsel paa 6 Maaneder, og Parterne er under denne Forudsætning enige om, at der tilkommer Indstævnte en Erstatning paa 10.000 Kr.

Med Hensyn til Provisionen for Tidsrummet 1. Januar 1941—22. Januar 1942 bemærkes, at der i Januar 1942 først blev forelagt Indstævnte en Provisionsopgørelse for Aaret 1941, udregnet efter en Provisionssats af 2 pCt. af indenbys Salg og 4 pCt. af udenbys Salg, og ifølge hvilken der tilkommer Indstævnte et Provisionsbeløb af 7738 Kr. 28 Øre. Indstævnte protesterede mod denne Opgørelse, men fik Beløbet udbetalt, idet han dog nægtede at underskrive den ham forelagte, den 21. Januar 1942 daterede Kvittering, der lød paa »Restprovision«. Der blev derefter udarbejdet en ny Provisionsopgørelse, udregnet efter en Provisionssats af 2 pCt. af indenbys Salg og 5 pCt. af udenbys Salg, ifølge hvilken der tilkom Indstævnte et Provisionsbeløb af 10.767 Kr. 88 Øre. Det Indstævnte herefter yderligere tilkommende Beløb af 3029 Kr. 60 Øre modtog han den 23. Januar 1942, idet han uden Forbehold underskrev en Kvittering for dette Beløb.

Efter det saaledes passerede, og idet det ikke er godtgjort, at Indstævnte dengang paa anden Maade har rejst Indvendinger imod den sidste Opgørelse, maa det antages, at Indstævnte ved de Forhandlinger, der førte til Oprettelsen af Kontrakten af 22. Januar 1942, og hvorved Provisionssatsen fastsættes til 2 pCt. for København og 5 pCt. for Provinsen, har været enig i, at han heller ikke for Aaret 1941 og den forløbne Del af Januar 1942 kunde gøre Krav paa en højere Provision. Naar den nævnte Procentsats lægges til Grund, er der mellem Parterne Enighed om, at der for Tiden før 1. Marts 1942 tilkommer Indstævnte det i Dommen tilkendte Provisionsbeløb 10.469 Kr. 60 Øre med Fradrag af 5070 Kr. 75 Øre og 3014 Kr. 40 Øre eller ialt 8085 Kr. 15 Øre. Differencen, 2384 Kr. 45 Øre, med Tillæg af det fornævnte Beløb af 10.000 Kr. eller ialt 12.384 Kr. 45 Øre, vil herefter være at tilkende Indstævnte hos Appellanten tillige med Renter 5 pCt. aarlig fra 1. Oktober 1942.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes at burde ophæves, medens den indankede Doms Bestemmelser om Sagsomkostninger vil kunne stadfæstes.

Thi kendes for Ret:

Appellanten, A/S Dansk Textiltrykkeri, bør til Indstævnte, Fabrikant Carl N. Hansen, betale 12.384 Kr. 45 Øre med Renter 5 pCt. aarlig fra den 1. Oktober 1942, til Betaling sker.

Med Hensyn til Sagens Omkostninger for Landsretten bør dennes Dom ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for Højesteret ophæves.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

I 1938 etableredes der mellem Fabrikant Carl N. Hansen og dennes Nevø, Direktør Børge Hansen, der var Medinteressent i Skandinavisk Silkefabrik et Samarbejde med Hensyn til Indkøb, Farvning og Trykning af danske Kjølestoffer.

Den 13. Marts 1939 stiftede Carl N. Hansen, Børge Hansen og Hovedbogholder M. P. Jørgensen samt Landsretssagfører Axel Aage Bendtsen Aktieselskabet Carl N. Hansen med det Formaal at oprette og drive et Textiltrykkeri. Med Undtagelse af nogle ganske faa Aktier overtoges hele Aktiekapitalen, der først var paa 50.000 Kr. og senere udvidedes til 150.000 Kr., af Børge Hansen. Aktiekapitalen registreredes den 27. Marts 1939. Ifølge Vedtægterne skulde der ikke ansættes nogen Direktør, men Selskabet skulde ledes af en Bestyrelse paa 3 Medlemmer, af hvilke to i Forening kunde forpligte Selskabet. Paa Generalforsamlingen gav et Aktiebeløb paa 500 Kr. een Stemme.

Bestyrelsen bestod oprindelig af de tre førstnævnte af Stifterne, men efter Hovedbogholder Jørgensens Død i 1940 indtraadte Landsretssagfører Bendtsen i dennes Sted.

Ved en Overenskomst af 30. Maj 1939 underskrevet af Carl N. Hansen og Børge Hansen overdroges Repræsentationen af Selskabet overalt i Danmark til førstnævnte, hvis Provision af ethvert Salg fastsattes til 5 pCt., dog saaledes at han selv skulde afholde alle med sine Rejser og Repræsentationen forbundne Omkostninger. Det udtales derhos i Overenskomsten § 4: »— — — For det Tilfælde, at Aktieselskabet paatager sig Trykning i Løn af andre Firmaers Varer, er det en Selvfølge, at der ikke ydes Provision heraf«.

Den gensidige Opsigelsesfrist fastsatte til 6 Maaneder.

Salget begyndte i Oktober 1939. I den første Regnskabsperiode solgte Carl N. Hansen for henved 576.000 Kr. Fortjenesten var dog ikke saa stor som paaregnet, fordi der fremkom en Del Fejltryk paa Grund af, at de danske Arbejdere maatte oplæres af en tysk Mester. Ved Regnskabsafslutningen indgik Carl N. Hansen derfor paa en Reduktion af den ham for Salg i København tilkommende Provision til 3 pCt.

I Slutningen af 1940 indførtes en Ændring i Aktieselskabets Vedtægter gaaende ud paa, at der skulde ansættes en administrerende Direktør, og i denne Egenskab fungerede Børge Hansen, — der imidlertid havde faaet Navneforandring til Wernerfelt — fra Begyndelsen af 1941, hvorhos Selskabets Navn i Maj 1941 forandredes til »Dansk Textiltrykkeri«.

I 1941 solgte Carl N. Hansen for næsten 840.000 Kr., men da der i den ham i Januar 1942 præsenterede Opgørelse for Aaret 1941 kun var godskrevet ham 2 pCt. i Provision af Salget i København og 4 pCt. af Salget i Provinsen, nægtede han at anerkende Opgørelsen. Direktør Wernerfelt lod derefter en anden Opgørelse udarbejde, hvorefter der tillagdes Hansen 1 pCt. mere af Salget i Provinsen og Udbetaling til denne skete i Overensstemmelse hermed.

Efter en mellem Wernerfelt og Hansen derefter foregaaet Forhandling indgik Hansen paa at ændre sin Provisionsats for Salg i

København for Fremtiden, og den 22. Januar 1942 underskrev Hansen med Selskabet saalydende Overenskomst:

»1.

Herr Carl N. Hansen's Kontrakt af 1939 med Firmaet er hermed annulleret.

2.

Herr Carl N. Hansen's Salgsprovision afregnes efter 2 pCt. i København og 5 pCt. i Provinsen, dog er herfor en Betingelse, at Kassa-konto i Provinsen nedsættes fra 4 pCt. til 3 pCt.

3.

Saafernt Firmaet skønner, at Herr Carl Hansen ikke længere kan overkomme Salget alene, er Firmaet berettiget til at ansætte flere Repræsentanter«.

Den 24. Februar tilskrev Selskabet ved Direktør Wernerfelt imidlertid Carl N. Hansen saaledes: »For en Ordens Skyld bekræfter jeg herved, at vi fra og med 1. Marts i Aar selv overtager Repræsentationen for Firmaet i København. Efter denne Dato repræsenterer du os saaledes kun i Provinsen«.

Og den 27. s. M. følgende: »Som du sikkert forstod af vor Samtale i Gaar, ønsker vi før eller senere at ophæve Samarbejdet med dig. Efter at have overvejet Spørgsmaalet nøje, er vi imidlertid kommet til den Overbevisning, at det mest regulære og retliniede vil være at sige dig op til fuldstændig Fratrædelse nu.

Vi siger dig derfor hermed op til 1. Marts 1942. Samtidig beder vi dig venligst sende os Kollektionen tilbage, idet vi ikke ønsker at gøre Brug af din Arbejdskraft under Opsigelsesfristen. Naar denne er udløbet, skal vi tilstille dig Provisionsopgørelse — — —«.

Idet Fabrikant Carl N. Hansen hverken har kunnet anerkende Rigtigheden af den ham for Aaret 1941 meddelte Opgørelse eller Opsigelsens Berettigelse, har han ved Stævning af 4. Maj 1942 anlagt nærværende Sag mod A/S Dansk Textiltrykkeri som Sagsøgt, og efter at der har været foretaget Revision af Selskabets Bøger m. v. med Hensyn til Provisionsmellemværendet og visse Udbetalinger har fundet Sted til Sagsøgeren, har denne nedlagt følgende endelige Paastande:

Sagsøgte paastaas for saa vidt angaar Provisionsmellemværendet for Tiden indtil 1. Marts 1942 principalt tilpligtet at betale:

1) 3 pCt. af Salget i København i 1941, Kr. 507.075,27....	Kr. 15.212,25
2) Udestaaende Fordringer pr. 31. December 1941	— 3.321,44
3) 5 pCt. af Leverancer i 1941 til A/S H. A. Gruberts Sønner, Kr. 51.844,12	— 2.592,24
4) 5 pCt. af Ordre fra København til Levering i 1942, indkommet inden Fratrædelsen, Kr. 374.835,17.....	— 18.741,76
5) 5 pCt. af Ordre fra Provinsen, indkommet inden Fratrædelsen, Kr. 238.305,31	— 11.915,27
6) 5 pCt. af Sagsøgerens i Begyndelsen af Marts 1942 indsendte Ordre fra Provinsen, Kr. 10.500.....	— 525,00

Kr. 52.307,96

med Fradrag af:

a) Provision modtaget a/c i 1942	Kr. 3.030,00	
b) et den 16. November 1942 betalt Beløb —	17.318,96	
		Kr. 20.348,96
		Kr. 31.959,00

med Renter 5 pCt. p. a. af Kr. 15.212,25 fra den 4. Maj 1942 og af Resten fra den 1. Oktober 1942, subsidiært det samme Beløb med Fradrag af Kr. 2.201,85, nemlig 3 pCt. af Kr. 73.395,14, udgørende Ordre fra København til Levering i 1942 indkommet efter 22. Januar 1942 og inden Sagsøgerens Fratrædelse eller Kr. 29.757,14.

Det Sagsøgeren pr. 16. November 1942 betalte Beløb har Sagsøgte specificeret saaledes:

1) Provision 2 pCt. af Ordre optaget i København inden 1. Marts 1942, men leveret efter dette Tidspunkt, til et samlet Beløb af Kr. 170.474,25.....	Kr. 3.409,49
2) Provision 5 pCt. af Ordre optaget i Provinsen inden 1. Marts 1942, men leveret efter dette Tidspunkt, til et samlet Beløb af Kr. 142.291,50.....	— 7.114,58
3) — — — Det indenbys Salg i Maanederne Januar og Februar 1942 har udgjort Kr. 137.760,81. Heraf 2 pCt. i Provision eller	— 2.755,22
4. Det udenbys Salg har i samme Tidsrum udgjort Kr. 74.964,66. Heraf 5 pCt. i Provision eller.....	— 3.748,23
5. Sagsøgeren har for Aaret 1941 et Resttilgodehavende for Provision for Varer, der ikke var betalt, da Provisionsopgørelsen pr. 31. December 1941 blev udfærdiget. Disse Poster er indgaaet, og Provisionen heraf udgør	— 3.321,44
	Kr. 20.348,96
herfra gaar udbetalte a'conto Beløb i Januar og Februar 1942	— 3.030,00
	ialt.. Kr. 17.318,96

Færdig fra Trykkeriet den 1. November 1944.

G. E. C. Gads Forlag.

Triers Bogtrykkeri (Chr. & G. Lind). — København.

Højesteretstidende.

Udgivere: Højesterets Protokolsekretærer.

88. Aargang

Højesteretsaaret 1944.

Nr. 19

Mandag den 9. Oktober.

Sagsøgeren har videre paastaet Sagsøgte tilpligtet at anerkende, at der skal ydes Sagsøgeren 5 pCt. i Provision af alle Ordre, der er indgaaet til Aktieselskabet i Tidsrummet fra Sagsøgerens Fratrædelse 1. Marts til 31. Juli 1942, subsidiært at der skal ydes Sagsøgte 2 pCt. Provision af Ordre fra København og 5 pCt. af Ordre fra Provinsen, der er indgaaet i Tidsrummet 1. Marts til 31. August 1942, mere subsidiært at der skal ydes Sagsøgeren 2 pCt. i Provision af Ordre fra København og 5 pCt. af Ordre fra Provinsen, der er indkommet i Tidsrummet 1. Marts til 31. Maj 1942, mest subsidiært at der ydes Sagsøgeren en Godtgørelse i Anledning af hans Afskedigelse efter den Regel, som Retten fastsætter.

Sagsøgte har paastaet sig frifundet mod Betaling af Kr. 2.350,34, der fremkommer saaledes:

1) Provision af 2 pCt. af Ordre: Firma »Bonzo« v/ Mortensen, Lyngby, stor Kr. 5.028,33.....	Kr. 100,57
2) Provisioner af ikke i hidtidige Afregninger medtagne Ordre:	
a) 2 pCt. af indenbys Ordre, ialt Kr. 61.571,78.....	— 1.231,44
b) 5 pCt. af udenbys Ordre, ialt Kr. 20.366,67.....	— 1.018,33
	<hr/>
	Kr. 2.350,34

Mellem Parterne er der Enighed om Udregningen af de for Salgene og Provisionsbeløbene i Paastandene angivne Tal.

Sagsøgeren har hævdet kun for Aaret 1940 at være indgaaet paa Nedsættelse af Provisionen af Salg i København til 3 pCt., saaledes at den i Overenskomsten af 1939 fastsatte Provisionsbestemmelse for saadanne Salg atter skulde være gældende fra Begyndelsen af 1941, og at der følgelig fra dette Tidspunkt tilkom ham ikke 3 eller 2 pCt., men 5 pCt.; han modtog derfor Afregningerne og Udbetalingerne i Januar 1942 med Protest og har i saa Henseende henvist til, at han ved Modtagelsen af Beløbene ikke gav Saldokvittering.

Sagsøgeren har dernæst med Hensyn til de til A/S H. A. Gruberts Sønner i 1941 skete Leverancer til et Beløb af Kr. 51.844,12 gjort gældende, at de paagældende Varer, der var leveret af Skandinavisk Silkefabrik — i hvilken Direktør Wernerfelt som anført var Medinteressent — var trykt eller farvet i A/S Dansk Textiltrykkeri, hvorfor der lige-

som af alle andre Provisionsbestemmelser omfattede Varer maatte tilkomme Sagsøgeren Provision af disse Leverancer.

Naar Sagsøgeren i sin vedrørende Provisionsmellemværendet for Tiden indtil den 1. Marts 1942 nedlagte principale Paastand har krævet 5 pCt. af Ordre fra København til Levering i 1942 indkomne inden Fratrædelsen, støtter han dette paa følgende Betragtning: Opsigelsen, der har været uberettiget, er faktisk, om ikke formelt indledet allerede den 22. Januar 1942, hvilket tydeligt fremgaar af Selskabets efterfølgende Skridt, navnlig Brevene af 24. og 27. Februar; Forudsætningen for Sagsøgerens Tiltrædelse af Overenskomsten af 22. Januar har saaledes manglet, hvorfor Sagsøgeren ikke kan være bundet ved den deri indeholdte Bestemmelse om Nedsættelse af Provisionen af indenbys Salg til 2 pCt.

For det Tilfælde, at Retten ikke kan anerkende denne Betragtning, men anser Overenskomsten af 22. Januar som bindende for Sagsøgeren, er den subsidiære Paastand nedlagt.

Med Hensyn til Paastandene om Betaling af Provision for Tiden efter Fratrædelsen har Sagsøgeren til Begrundelse af sin principale og subsidiære Paastand henvist til det ham i Henhold til Overenskomsten af 1939 tilkommende Opsigelsesvarsel paa 6 Maaneder regnet henholdsvis fra 1. Februar og 1. Marts 1942, alt efter som Opsigelsen findes at være sket fra Slutningen af Januar eller Slutningen af Februar, medens han har støttet sin mere subsidiære Paastand paa den Betragtning, at der, hvis Bestemmelsen om Opsigelsesvarslet, indeholdt i Overenskomsten af 1939, maatte anses bortfaldet ved Overenskomsten af 1942, ifølge hele hans Stilling i al Fald maa tilkomme ham et Opsigelsesvarsel paa 3 Maaneder.

Sagsøgte har til Støtte for sin Paastand anført følgende:

I 1. Halvdel af 1940 opstod der i Selskabet Utilfredshed med Sagsøgerens Arbejde og Forhold, hvorfor Wernerfelt under 29. Juni tilskrev Sagsøgeren som følger:

»Efter vore sidste Samtaler, hvor der fra Onkel Carls Side blev udvist en meget brovtende og uartig Optræden, anser jeg Grundlaget for et videre Samarbejde for bristet. Hvor fjernt det tilsyneladende ligger for dig, begyndte jeg virkelig i sin Tid med Trykvarer for at hjælpe paa dine slunkne Finanser og senere har jeg ogsaa stadig søgt at give bedst mulige Forhold at arbejde under, hvilket tilsyneladende heller ikke er blevet bemærket. Jeg vil gerne være flink, men naar Vedkommende, man ønsker at gøre godt imod, slet ikke begriber det, maa det forstaas, at Lysten tabes.

I mine Firmaer ønsker jeg, at alt gaar efter en Snor, alle skal være høflige og rare ved hinanden. Det har derfor gjort mig dobbelt ondt at se, hvordan du misforstod enhver korrekt Optræden og i utrolig ego-centrisk Hanstolthed traadte alt godt ned for Fode og kun ønskede at udnytte alt til egen Fordel, idet du gik ud fra, at alle Menneskers Tankegang var ligesaa selvoptaget som din egen.

Jeg opsiges derfor vor Kontrakt til Ophør 1ste Januar 1941, ligesom jeg vil bede dig nedlægge dit Mandat i Bestyrelsen — — —.

I sit Svar af 5. Juli til Wernerfelt udtalte Carl N. Hansen bl. a. følgende:

»Jeg ved ikke af, at der nogen Sinde har været et ondt Ord imellem os, undtagen naar du ikke vilde holde de Betingelser overfor mig, som du selv har indgaaet paa.

Jeg var derfor glad, da jeg fik en skriftlig Kontrakt fra Dig og mente saa, at den eneste Grund til Misforstaaelse var ude af Verden.

Da Du nu efter denne Sæsons Forløb fortalte mig, at Resultatet ikke var tilfredsstillende (hvad det vel næppe kan være, naar en Virksomhed skal begynde med fuldstændig uøvede Folk), var jeg straks villig til at gaa ned fra 5 pCt. til 3 pCt. her i København, til Trods for jeg dog har en Kontrakt med 6 Maaneders Opsigelse, hvorefter min Provision for hele Landet er 5 pCt.

Du vilde diktatorisk nedsætte min Provision til 2 pCt., en Provisionssats ingen maa sælge den Slags Varer efter, og jeg naturligvis heller ikke vil arbejde for, og at du skulde byde mig den af særlig Kærlighed til mig, fordi jeg er din Onkel, forstaar jeg ikke.

Du skriver: »At du har søgt at give mig de bedst mulige Forhold at arbejde under«.

Herefter var Overenskomsten af 1939 ophævet, og naar Sagsøgeren dog ogsaa i Tiden derefter repræsenterede Selskabet, skete dette paa Grundlag af en senere mellem Sagsøgeren og Wernerfelt truffet mundtlig Aftale, ifølge hvilken Sagsøgeren skulde oppebære Provisioner paa 2 og 4 pCt. af henholdsvis indenbys og Provinssalg, og som ikke hjemlede Parterne nogen Opsigelsesfrist.

Naar Sagsøgeren nægtede at godkende den ham først præsenterede Afregning for Aaret 1941 opgjort efter de nævnte Provisions-satser, var dette uberettiget, og den derefter skete Forhøjelse af Provisionen for udenbys Ordre fra 4 til 5 pCt. gaves paa Basis af en den 22. Januar 1942 mellem Sagsøgeren og Wernerfelt truffet Aftale. Sagsøgte bestri-der, at Sagsøgeren har protesteret imod den efter Satserne 2 og 5 pCt. foretagne Afregning for Aaret 1941.

Da nogen Opsigelsesfrist allerede ikke gjaldt mellem Parterne efter Korrespondancen i 1940 — i hvilken Henseende Sagsøgte har bemærket, at Udtalelsen i Overenskomsten af 22. Januar 1942 Pkt. 1 »hermed er ophævet«, alene tilsigter at fastslaa den Kendsgerning, at Overenskomsten af 1939 forlængst var ophørt — og Opsigelse i alt Fald efter Overenskomsten af 1942 har kunnet ske uden Varsel, har Opsigelsen pr. 1. Marts 1942 været berettiget og kan ikke begrunde nogen Provisions- eller andet Krav for Sagsøgeren for Tiden efter denne Datum.

Med Hensyn til de af Sagsøgeren fremførte Krav om Provision af de til Aktieselskabet H. A. Gruberts Sønner i 1941 skete Leverancer, har Sagsøgte hævdet, at disse ikke har drejet sig om Varer solgte til dette Aktieselskab af Sagsøgte, men kun om Trykning og Farvning af Stoffer købt af H. A. Gruberts Sønner i Skandinavisk Silkefabrik og trykt og farvet hos Sagsøgte; allerede i Henhold til Bestemmelsen i Overenskomsten af 1939 § 4, Stk. 4 — ifølge hvilken Provision ikke skulde ydes for »Trykning i Løn af andre Firmaers Varer« — vilde Sagsøgeren derfor ikke have været berettiget til Provision af saadanne Leverancer.

I denne Forbindelse har Sagsøgte desuden henvist til saalydende under Sagen fremlagt Erklæring af 16. Maj 1942 fra Repræsentant Albert Larsen:

»Paa given Foranledning bekræfter jeg herved gerne, at jeg repræsenterer A/S Skandinavisk Silkefabrik og A/S Dansk Textiltrykkeri til Lampeskærmsfabrikker. For Trykvarer beregnes min Provision af all-in Prisen, der faktureres af Trykkeriet.

Jeg har modtaget Provision for alle Leveringer i 1941 til Firma Gruberts Sønner fra de to Firmaer«.

Sagsøgeren har i Anledning af det af Sagsøgte fremførte bemærket, at der efter Udvekslingen af de ovennævnte Breve af 29. Juni og 5. Juli 1940 mellem Sagsøgeren og Wernerfelt fandt en mundtlig Forhandling Sted, hvorunder Wernerfelt gav Sagsøgeren en Undskyldning for det i Brevet af 29. Juni fremførte, og det aftaltes, at Forholdet skulde fortsættes som hidtil. Sagsøgeren har derhos henvist til et under Sagen fremlagt Brev af 15. Juli fra Sagsøgeren til Overretssagfører Byrdal, hvori det hedder:

»Da jeg nu er kommet til Forstaaelse med A/S Carl N. Hansen, jeg har faaet en Undskyldning for det til mig sendte Brev, jeg beder Dem derfor venligst tilbagesende mig Copien af mit Brev samt det Brev Herr Wernerfelt har sendt mig.

Samtidig beder jeg Dem venligst meddele mig Deres Honorar, det vil da omgaaende blive Dem tilsendt«.

Sagsøgeren har derhos anført, at Wernerfelt, der paa dette Tidspunkt ikke var Direktør i det sagsøgte Selskab, savnede Kompetence til at afskedige Sagsøgeren, og at det tredje Medlem af Bestyrelsen, Hovedbogholder Jørgensen, paa ingen Maade vilde gaa med til en Afskedigelse af Sagsøgeren.

Sagsøgeren har særlig med Hensyn til sit Krav paa et Opsigelsesvarsel paa 6 Maaneder hævdet, at Bestemmelsen om dette tilligemed andre i Overenskomsten af 1939 indeholdte Bestemmelser maatte være gældende trods Overenskomsten af 22. Januar 1942, da Ophævelsesbestemmelsen i denne kun kan gælde de Punkter, for hvilke denne Overenskomst træffer udtrykkelige Dispositioner, idet Forholdet mellem Parterne, om hele Overenskomsten af 1939 betragtes som bortfaldet, vilde svæve fuldstændig i Luften.

Han har derhos henvist til, at det i Skrivelsen fra Sagsøgte af 27. Februar 1942 udtales, at Selskabet »ikke ønsker at gøre Brug af« Sagsøgerens »Arbejdskraft under Opsigelsesfristen«, hvilket viser, at Sagsøgte selv er gaet ud fra, at Bestemmelsen om Opsigelsesfristen stadig har staaet ved Magt.

Under Domsforhandlingen har Sagsøgeren afgivet Forklaring i nøje Overensstemmelse med sin Procedure, hvorhos Direktør Børge Wernerfelt, afdøde Hovedbogholder Jørgensens Enke, Fru Gerda Jørgensen, Skræddermester Bernhard Johannesen, Forretningsfører Seilidt Frost, Repræsentant Albert Larsen og Kommunalærer Carl Erik Hansen er blevet ført som Vidner.

Wernerfelt har nægtet i 1940 at have givet Sagsøgeren nogen Undskyldning som af denne hævdet og har overhovedet nægtet at kunne

erindre nogen Samtale med Sagsøgeren i Forbindelse med dennes Brev af 5. Juli. Vidnet mener bestemt, at Sagsøgeren var klar over, at han »var færdig hos Sagsøgte«. Med Hensyn til Anbringendet om sin manglende Kompetence til at afskedige Sagsøgeren har Vidnet anført, at ogsaa Ansættelsesoverenskomsten af 1939 foruden af Sagsøgeren som Medkontrahent kun var underskrevet af ham, samt at hans faktiske Kompetence som Ejer af saa godt som hele Aktiekapitalen i hvert Fald var ubestridelig.

Han har derhos fastholdt, at en ny mundtlig Provisionsaftale af det under Sagsøgtes Procedure angivne Indhold blev truffet af Vidnet med Sagsøgeren i 1940.

Vidnet har derhos bestridt, at Sagsøgeren i Januar 1942 protesterede efter Modtagelsen af den anden Opgørelse, ved hvilken der for Aaret 1941 tillagdes Sagsøgeren 5 pCt. af Salg i Provinsen.

Fru Jørgensen har forklaret, at hendes Mand var meget indigneret over Wernerfelts i Sommeren 1940 tilkendegivne Hensigt at afskedige Sagsøgeren, og at hun har paahørt, at han i Telefonen til Wernerfelt udtalte, at en saadan »Svinestreg« vilde han ikke være med til.

Skrædermester Johannesen har forklaret, at afdøde Jørgensen, af hvem han var en meget nær Ven, i Sommeren 1940 havde meddelt Vidnet, at Wernerfelt havde anmodet ham om at deltage i et Bestyrelsesmøde, hvor Sagsøgeren skulde afskediges, men at han (Jørgensen) ikke vilde være med til »den Svinestreg«.

Forretningsfører Frost har forklaret, at Wernerfelt den 15. Marts 1942 under en Samtale om Sagsøgerens Afskedigelse til Vidnet har udtalt, at Sagsøgeren havde sin Opsigelsesfrist. Wernerfelt vilde blot ikke se ham mere paa Fabrikken.

Repræsentant Albert Larsen har som Vidne bekræftet, at han, der havde skaffet Sagsøgte Forbindelse med A/S H. A. Gruberts Sønner, fik Provision af Leverancerne til dette Firma.

Retten finder det ikke mod Sagsøgerens Benægtelse godtgjort, at der forud for den 22. Januar 1942 er truffet nogen Aftale med Sagsøgeren om en Provisionsnedsættelse til 2 pCt. for Salg i København; derimod kan det paa den anden Side ikke anses for bevist, at den Nedsættelse af Provisionen for saadant Salg til 3 pCt., som Sagsøgeren indgik paa i 1940, har været begrænset til dette Aar, hvorfor den saaledes nedsatte Sats maa anses for at have været gældende indtil 22. Januar 1942.

Det kan ikke anses for godtgjort, at Sagsøgeren blev afskediget og Overenskomsten af 1939 ophævet i Sommeren 1940. Idet der derhos findes at maatte gives Sagsøgeren Medhold i, at Ophævelsesbestemmelsen i Overenskomsten af 1942 ikke kan antages at strække sig til de i Overenskomsten af 1939 indeholdte almindelige Bestemmelser, herunder Fastsættelsen af Opsigelsesvarslet til 6 Maaneder — hvis Gyldighed udover den 22. Januar 1942 ogsaa efter Udtalelsen i Sagsøgtes Skrivelse af 27. Februar om »Opsigelsesfristen« og Vidnet Frost's Forklaring maa antages forudsat af Direktør Wernerfelt — findes Sagsøgeren at have Krav paa en Godtgørelse svarende til dennes Nettofortjeneste som Repræsentant for Sagsøgte i 6 Maaneder. Med Hensyn

til Opsigelsesfristens Begyndelsestidspunkt findes de af Sagsøgeren fremførte Betragtninger ikke at kunne føre til, at dette regnes fra Slutningen af Januar 1942, men maa fastsættes til den af Sagsøgte angivne Opsigelsesdato den 1. Marts 1942, saaledes at Godtgørelsen fastsættes i Overensstemmelse med den i Overenkomst af 22. Januar 1942 truffne Provisionsordning. Denne Godtgørelse, der vil være at fastsætte under Hensyntagen til den af Sagsøgeren i Henseende til Rejseudgifter m. v. indvundne Besparelse, findes passende at kunne bestemmes til 10.000 Kr.

Med Bemærkning, at der herefter ikke bliver Spørgsmaal om særligt at tillægge Sagsøgeren 525 Kr. i Provision af de af Sagsøgeren i Begyndelsen af Marts 1942 indsendte Ordre fra Provinsen, samt at Provision af Leverancerne til A/S H. A. Gruberts Sønner som Følge af Bestemmelsen i Overenskomsten af 1939 § 4, Stk. 4, efter det oplyste ikke skønnes at tilkomme Sagsøgeren, vil der herefter udover det ved Afregningen i Januar 1942 udbetalte være at tillægge Sagsøgeren følgende Beløb:

1 pCt. af det i København i 1941 skete Salg 507.075 Kr. 27 Øre	5.070 Kr. 75 Øre
Udestaaende Fordringer jfr. Sagsøgtes Specifikation over det Sagsøgeren den 16. November 1942 udbe- talte Beløb 17.318 Kr. 96 Øre, Pkt. 5.....	3.321 — 44 —
3 pCt. af Ordre fra København til Levering i 1942 indkommet inden 22. Januar 1942 301.440 Kr. 03 Øre	9.043 — 20 —
2 pCt. af saadanne Ordre indkommet efter 22. Ja- nuar 1942 og inden Fratrædelsen 73.395 Kr. 14 Øre	1.467 — 90 —
5 pCt. af Ordre fra Provinsen til Levering i 1942 indkommet inden Fratrædelsen 238.305 Kr. 31 Øre	11.915 — 27 —
	<hr/>
	30.818 Kr. 56 Øre
med Fradrag af Provision mod- taget a/c i 1942	3.030 Kr. 00 Øre
det den 16. November 1942 betalte Beløb	17.318 — 96 — 20.348 — 96 —
	<hr/>
	10.469 Kr. 60 Øre
samt for manglende Opsigelsefrist	10.000 — 00 —
	<hr/>
	ialt.... 20.469 Kr. 60 Øre
med Renter 5 pCt. p. a. af 5070 Kr. 75 Øre fra 4. Maj 1942, af Resten fra 1. Oktober 1942.	

I Sagsomkostninger vil Sagsøgte derhos have at udrede 1500 Kr.

Nr. 241/1943. **Harring-Stagstrup Menighedsraad**
(Em. Christensen efter Ordre)

m o d

Gaardejer **Karl Hansen** (Svane).

(Spørgsmaal om Betaling for Korn efterladt af fratrædende Forpagter).

Dom afsagt af Hassing-Refs Herreders Ret den 24. September 1942: Sagsøgte Gaardejer Karl Hansen, Teglgaarden, Vestervig, bør til Sagsøgeren Harring-Stagstrup Menighedsraad betale 595 Kr. 87 Øre med Renter 5 pCt. aarlig fra den 20. August 1942, til Betaling sker. Sagsøgte bør derhos i Salær betale 70 Kr. til den for Sagsøgerne beskikkede Sagfører, Landsretssagfører A. Lind, Hurup, og godtgøre Statskassen det stemplede Papir og de Gebyrer, som vilde have været at betale, hvis Sagsøgerne ikke havde haft fri Proces.

Vestre Landsrets Dom af 18. Marts 1943 (II Afd.): De Indstævnte, Harring-Stagstrup Menighedsraad, bør til Appellanten, Gaardejer Karl Hansen, betale 55 Kr. 13 Øre og Sagens Omkostninger for begge Retter med 200 Kr., hvilke Beløb udredes inden 15 Dage. Der tillægges den for de Indstævnte ved Landsretten beskikkede Sagfører, Landsretssagfører Hagen Jørgensen, i Salær 125 Kr., hvilket Beløb tillige med det den for de Indstævnte i 1. Instans beskikkede Sagfører, Landsretssagfører A. Lind, Hurup, tillagte Salær af 70 Kr. udredes af det Offentlige.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Vestre Landsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Det bemærkes, at det i § 14 i Forpagtningskontrakten mellem Parterne blandt andet bestemtes, at Afgiften, der udgjorde 103 Tdr. Byg, gammel dansk Tønde, skulde betales efter Kapitels-takst.

Af Sagens Oplysninger fremgaar det, at Indstævnte i Aaret 1941 avlede ialt ca. 150 Tdr. Korn, at der ifølge Kornloven blev afleveret 36 Tdr., og at Resten er anvendt til Saaning og Opfodring, men ikke slog nær til, da Indstævnte holdt en stor Besætning, hvorfor han maatte købe en Del Frihandelskorn.

I Lov Nr. 139 af 30. Marts 1942 om en Kornordning for Høstaaet 1942—43 blev der — for at afværge den Tvivl, der var opstaaet med Hensyn til Forstaaelsen af Loven af 1941 — til § 3 føjet en Bestemmelse, hvorefter det Kvantum Korn, der efter Paragraffens Regler skal efterlades paa Ejendommen, forsaavidt ikke anden Aftale er truffet, skal afregnes efter de i Lovens § 4 fastsatte Priser.

Under Proceduren for Højesteret har Parterne udtalt, at de, forsaavidt Underrettens Dom stadfæstedes, er enige om at ville regulere Efterbetalingen efter Kornlovens § 4, Stk. 2.

Fem Dommere stemmer for at stadfæste Underrettens Dom i Henhold til dens Grunde samt at ophæve Sagens Omkostninger for alle Retter.

Fire Dommere bemærker, at det fremgaar af Sagens Oplysninger, at Indstævnte havde opfyldt sin Afleveringspligt ifølge Kornloven, og at han havde betalt Frihandelspris for det Kvantum Korn, som han havde maattet købe for at kunne opfylde de ham ifølge Loven og Kontrakten paahvilende Forpligtelser, og stemmer med disse Bemærkninger for at stadfæste Landsrettens Dom i Henhold til dens Grunde, jfr. ogsaa herved Kornlovens § 8.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Underrettens Dom bør ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for alle Retter ophæves.

Der tillægges Højesteretssagfører Emanuel Christensen i Salær for Højesteret 200 Kr., der ligesom de Landsretssagfører A. Lind for Underretten og Landsretssagfører Hagen Jørgensen for Landsretten tillagte Salærer, henholdsvis 70 Kr. og 125 Kr., udredes af det Offentlige.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Underrettsdommens Præmisser er saalydende:

Under denne Sag, der er beneficeret for Sagsøgerne, paastaar Haring Stagstrup Menighedsraad Sagsøgte Gaardejer Karl Hansen, Teglgården, Vestervig, dømt til Betaling af 610 Kr. 78 Øre med Renter heraf 5 pCt. aarlig fra Sagens Anlæg den 20. August 1942, til Betaling sker.

Ifølge Stævningens Sagsfremstilling har Sagsøgte været Forpagter paa Rosholm Præstegaard fra 1. April 1933 til 31. Marts 1942. Den pr. 31. Marts 1942 forfaldne skyldige Forpagtningsafgift m.v. andrager 1249,87 Kr., hvorfra dog skal fragaa forskellige Refusioner, hvorom Parterne er enige, 129 Kr. Endelig skal der i Beløbet fragaa Vederlag for 2100 kg Korn, som Forpagteren i Henhold til Kornlovens § 3 har efterladt paa Ejendommen. Kvantummets Størrelse er fastsat af det stedlige Kornnævn. Det er Størrelsen af Vederlaget for disse 2100 kg Korn, hvorom Striden drejer sig. Sagsøgte har ment at kunne beregne sig Dagsprisen 56,00 Kr. pr. 100 kg, medens Sagsøgerne har ment, at man skulde benytte Kapitelstakst, der for Tiden er 24,29 Kr. pr. 100 kg.

Sagsøgte har paastaaet selvstændig Dom for at have 55 Kr. 13 Øre til Gode hos Sagsøgerne.

Differencen mellem de to Paastande 665 Kr. 91 Øre skyldes, at

Sagsøgte har beregnet Prisen for det i Henhold til Kornlovens § 4 afleverede Korn, 2100 kg à 56 Øre, til 1176 Kr. 00 Øre og Sagsøgerne, 2100 kg à 24,29 Øre, til 510 — 09 —

Formaålet med Bestemmelsen i Lov Nr. 185, af 16. April 1941 om Kornordning for Høstaaret 1941/42 § 3, 2. Punktum maa være at sikre de paagældende Ejendomme Foderkorn og Saasæd, som ikke behøver at købes til de uregulerede Priser for Frihandelskorn. Disse Priser kan derfor ikke lægges til Grund ved Opgørelsen af Parternes Mellemværende.

Da de 2100 kg Korn ikke afleveres i Henhold til Forpagtningskontraktens Bestemmelser om Forpagtningsafgiftens Beregning efter Kapitelstakst, vil denne heller ikke kunne lægges til Grund.

Derimod findes Kornlovens Priser, hvormed den allerstørste Del af det Korn, der kommer i Handelen, betales, at burde lægges til Grund. Da det afleverede Korn efter Parternes Procedure maa antages at være Byg og Havre, der opfylder de i Kornlovens § 4 fastsatte Betingelser, vil Prisen for de 2100 kg Korn være 25 Øre pr. kg eller 525 Kr.

Herefter vil Sagsøgte have at betale Sagsøgerne 595 Kr. 87 Øre.

Sagsøgte vil derhos have at betale Sagens Omkostninger efter Reglerne for beneficerede Sager som nedenfor bestemt.

Landsretsdommens Præmisser er saalydende:

Den indankede Dom er afsagt den 24. September 1942 af Hassing-Refs Herreders Ret.

For Landsretten har Appellanten gentaget sin for Underretten nedlagte Paastand, medens de Indstævnte har paastaaet Underretsdommen stadfæstet.

Da der ikke i Forpagtningskontrakten indeholdes nogen Bestemmelse, der vil kunne finde Anvendelse paa den i Kornloven Nr. 185 af 16. April 1941 § 3 omhandlede Pligt til bl. a. i Tilfælde af Forpagtningskifte at efterlade Korn paa en Ejendom, og da der ikke i Loven findes nogen Bestemmelse om, til hvilken Pris dette Korn skal afregnes, samt da Afregning efter den i nævnte Kornlovs § 4 fastsatte Pris vilde medføre en særlig Byrde for den iratrædende Forpagter, hvortil der ikke kan paavises den fornødne Hjemmel, findes der at maatte gives Appellanten Medhold i, at han har været berettiget til at beregne Prisen for det efterladte Korn som Frihandelskorn. Da denne Pris efter det foreliggende kan beregnes som sket af Appellanten, vil denne Paastand i det hele være at tage til Følge.

Til Appellanten vil de Indstævnte have at betale Sagens Omkostninger for begge Retter med 200 Kr.

Der tillægges de for de Indstævnte beskikkede Sagførere Salær som nedenfor anført.

Tirsdag den 10. Oktober.

Nr. 252/1943. **Mejeriejer Victor Nielsen**
(Landsretssagfører Garth-Grüner)

mod

Installatør **Carl Leander Madsen**
(Landsretssagfører Hans Møller).

(Spørgsmaal om Erstatning for Svampeskade).

Østre Landsrets Dom af 25. Juni 1943 (II Afd.): Sagsøgte, Mejeriejer Victor Nielsen, bør inden 15 Dage efter denne Doms Afgivelse til Sagsøgeren, Installatør Carl Leander Madsen, betale 960 Kr. med Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 29. Januar 1943, til Betaling sker, og Sagens Omkostninger med 350 Kr. under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Til Fremstillingen i Dommen føjes, at det i Slutsedlen vedrørende Ejendommen hedder: »Huset overtages 1. April 1942 som det staar med mur- og nagelfaste Tilbehør samt elektr. Komfur.«

Ved de i Sagen, tildels efter Dommens Afgivelse tilvejebragte Oplysninger kan det hverken anses godtgjort, at Appellanten overfor Indstævnte har garanteret, at Huset var frit for Svampeangreb, eller at han, da Salget fandt Sted, har haft nogen Viden eller Grund til Mistanke om, at det var befængt med Svamp.

Herefter og efter det i Sagen iøvrigt foreliggende vil Appellantens Frifindelsespaastand være at tage til Følge.

Sagens Omkostninger for begge Retter findes Indstævnte at burde betale Appellanten med 500 Kr.

Thi kendes for Ret:

Appellanten, Mejeriejer Victor Nielsen, bør for Tiltale af Indstævnte, Installatør Carl Leander Madsen, i denne Sag fri at være.

Sagens Omkostninger for begge Retter betaler Indstævnte til Appellanten med 500 Kr. inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afgivelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Pr. 1. April 1942 købte Sagsøgeren, Installatør Carl Leander Madsen, for 17.000 Kr. af Sagsøgte, Mejeriejer Victor Nielsen, den denne tilhørende Ejendom Matr. Nr. 7k af Lundtofte By, Lyngby Sogn, Nøjsomhedsvej Nr. 37 i Ørholm, som til Ejendomsskyld er vurderet til 14.000 Kr.

Efter Overtagelsen opdagede Sagsøgeren, at Ejendommens Træværk var medtaget af Svampeangreb, hvorfor han under denne Sag ved sin endelige Paastand har paastaaet Sagsøgte tilpligtet at betale ham 960 Kr. med Renter heraf 5 pCt. aarlig fra Forligsklagens Dato den 29. Januar 1943.

Sagsøgte har paastaaet sig frifundet, idet han har anført, at han, der købte Ejendommen i Aaret 1936 og beboede den til 1939, hvorefter han har haft den udlejet, intet har mærket til eller anet om Svampeskaden.

Under Sagen har Murermester H. C. Nissen og Tømrermester Hans Olsen som udmeldte Syns- og Skønsmænd efter en den 1. Maj 1943 foretaget Besigtigelse afgivet Erklæring af 12. Maj 1943, som førstnævnte har vedstaaet og suppleret inden Retten. Derefter er hele Stueetagens Underlag og Indskud angrebet af Svamp, hvilket Angreb antagelig stammer fra Husets Opførelse for ca. en Snes Aar siden og nu er faldet til Ro. Som Følge deraf har Gulvets Bjælker sat sig noget og er møre, saa at de nogle Steder fjedrer og kan befrygtes — maaske først ad Aare — at bryde sammen, men dette kunde ikke tidligere ses, da Rummet under Stuegulvet ikke var tilgængeligt. Den fornødne Udbedring vil koste 960 Kr.

For Retten har Parterne og Hattearbejder Carl Peter Christiansen afgivet Forklaring.

Det kan ikke mod Sagsøgtes Benægtelse anses godtgjort, at Sagsøgte skulde have afgivet nogen Garantierklæring med Hensyn til Ejendommens Træværk, eller at Sagsøgte skulde være kendt med den konstaterede Mangel. Det kan ikke mod Sagsøgerens Benægtelse anses godtgjort, at Sagsøgeren ved nogen Aftale med Sagsøgte skulde have afskaaret sig fra at rejse det indtalte Krav.

Efter det foreliggende har Ejendommen paa Handelens Tidspunkt været behæftet med den anførte Mangel som skjult Mangel; og da Risikoen for denne findes at maatte paahvile Sagsøgte som Sælger, vil Sagsøgerens Paastand være at tage til Følge.

Sagens Omkostninger vil Sagsøgte have at betale Sagsøgeren med 350 Kr.

Onsdag den 11. Oktober.

Nr. 222/1944. **Handelsmand Jens Jørgen Jensen og Fru Johanne Marie Jensen** (Landsretssagf. Emanuel Jensen, Horsens)

mod

Enkefru Johanne Hansen (Landsretssagf. O. Olesen, Horsens).

Kendelse afsagt af den ved Lov Nr. 55 af 23. Marts 1937 nedsatte Voldgiftsret for Skanderborg Amtsraadsreds.

Ved Lejekontrakt af 19. September 1935 lejede Skræddermester Chr. Hansen, Horsens, af Skræddermester Niels Petersen, Horsens, i

den denne da tilhørende Ejendom, Smedegade 5 Horsens, 1 Butik med 2 Bagværelser og 1 Kælderrum for en helaarlig Leje af 600 Kr. Lejemaalet tog sin Begyndelse den 15. Januar 1936 og »vedvarer i 5 Aar fra Ejerens Side og kan opsiges med $\frac{1}{2}$ Aars Varsel til en lovformelig Flyttedag fra Lejerens Side.«

Ifølge det foreliggende blev det lejede udlejet til Skrædderforretning.

Efter det for Retten oplyste afgik Lejeren ved Døden den 13. December 1941 og Enken Johanne Hansen, Sagsøgerinden under nærværende Sag, forblev hensiddende i uskiftet Bo, idet hun har anført, at hun har fortsat sin afdøde Mands Forretning i de lejede Lokaler.

Ved Skrivelse af 29. Juli 1944 opsagde de Sagsøgte, Handelsmand Jens Jørgen Jensen og Johanne Marie Jensen, der ifølge det for Retten oplyste skal være de nuværende Ejere af Ejendommen Smedegade 5, Horsens, dog uden tinglyst Adkomst, overfor Sagsøgerinden det omhandlede Lejemaal til Ophør senest den 15. Oktober s. A., idet de anførte, at Ejerne, de Sagsøgte, selv ønsker at bruge og benytte Lokalerne.

Sagsøgerinden, der protesterede mod Opsigelsens Lovlighed, har ved Begæring af 15. August 1944 indbragt Spørgsmaalet herom for den i Henhold til Lov Nr. 55 af 23. Marts 1937 nedsatte Voldgiftsret for Skanderborg Amtsraadsreds, idet hun ifølge § 1 anser sig for beskyttet efter denne Lov.

De Sagsøgte har principalt paastaet Sagen afvist fra Erhvervs-voldgiftsretten, idet de har anført, at Skræddervirksomhedens stedlige Forbliven i den omhandlede Ejendom ikke er af væsentlig Betydning og Værdi for Virksomheden og bemærket, at det er uden væsentlig Interesse, hvor en Skrædderforretning er beliggende, idet Forretningens Trivsel væsentlig beror paa Indehaverens personlige Kvalifikationer.

Idet Sagen først vil være at paakende forsaavidt angaar Formaliteten, skal Retten først bemærke, at den har besigtiget de lejede Lokaler. Det fremgaar heraf, at de 2 Bagværelser benyttes henholdsvis som Prøvelokaler og Syværksted, medens Butikken benyttes som Ekspeditionslokale.

Da Sagsøgerinden ifølge den angaaende Formaliteten stedfindende Procedure driver en Erhvervsvirksomhed eller en Forretningsvirksomhed i lejet Ejendom i Horsens, og da det ikke findes paa Forhaand at kunne udelukkes, at Virksomhedens stedlige Forbliven er af væsentlig Betydning og Værdi for Virksomheden, har Sagsøgerinden Krav paa at faa Sagen paakendt i Realiteten efter nævnte Lovs Regler.

Thi er agtes:

Den af Sagsøgte, Handelsmand Jens Jørgen Jensen og Johanne Marie Jensen nedlagte Paastand om Sagens Afvisning kan ikke tages til Følge.

Højesterets Kæremaalsudvalgs Kendelse.

Den paakærede Kendelse er afsagt af den ved Lov Nr. 55 af 23. Marts 1937 nedsatte Voldgiftsret for Skanderborg Amtsraadsreds.

I Paakendelsen har tre Dommere deltaget.

For Højesteret har de Kærende anført, at de som Begrundelse for Lejemaalets Ophævelse alene vil gøre gældende, at Lejekontrakten er misligholdt ved Fremleje i Strid med Kontraktens Post 5, og at Sagen, da dette Spørgsmaal ikke henhører under Voldgiftsrettens Afgørelse, vil være at afvise fra Voldgiftsretten.

Da de Kærende imidlertid fastholder Opsigelsen under Paa-beraabelse af, at Lejemaalet ikke omfattes af Erhvervslejeloven, og da Indkærede har Krav paa at faa dette Spørgsmaal afgjort af Voldgiftsretten, vil Kendelsen, hvis Begrundelse tiltrædes, være at stadfæste.

Thi bestemmes:

Voldgiftsrettens Kendelse stadfæstes.

Nr. 316/1943. Assurance-Compagniet **Baltica** A/S og A/S **De Baltiske Assurandører** (Bech-Bruun)

mod

Kontorist **K. Secher Jensen** (Landsretssagfører Lannung).

Boligvoldgiftsrettens Dom af 12. Juni 1943: Sagsøgte K. Secher Jensen bør for Tiltale af Sagsøgerne Assurance-Compagniet »Baltica« A/S m. fl. som Ejere af »Ringkøbinggaarden« i denne Sag fri at være. Sagens Omkostninger betaler Sagsøgerne inden 15 Dage fra Dato til Sagsøgte med 35 Kroner.

Østre Landsrets Dom af 19. Oktober 1943 (II Afd.): Boligrettens Dom bør ved Magt at stande. Sagens Omkostninger for Landsretten betaler Appellanterne Assurance-Compagniet Baltica A/S og A/S De Baltiske Assurandører een for begge og begge for een til Indstævnte Kontorist K. Secher Jensen med 100 Kr. Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Østre Landsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

I Henhold til de i Landsrettens Dom anførte Grunde vil den være at stadfæste, dog at de Indstævnte tilkendte Sagsomkostninger for Landsretten bestemmes til 200 Kr.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanterne in solidum at burde betale til Indstævnte med 400 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande, dog at de Indstævnte, Kontorist K. Secher Jensen, tilkendte Sagsomkostninger for Landsretten bestemmes til 200 Kr.

Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellanterne, Assurance-Compagniet Baltica A/S og A/S De Baltiske Assurandører, een for begge og begge for een til Indstævnte med 400 Kr.

De idømte Sagsomkostninger at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Præmisserne til Boligvoldgiftsrettens Dom er saalydende:

Ved Lejekontrakt af 7. Oktober 1937 lejede Sagsøgte K. Secher Jensen af de daværende Ejere af »Ringkøbinggaarden« Lejligheden Holstebrogade 4, 5. Sal til højre, for en aarlig Leje af 1440 Kroner. Kontrakten er affattet paa en trykt Blanket, paa hvis Side 1 der bl. a. findes følgende Bestemmelser:

»Paalægges der efter Lejemaalets Oprettelse Ejendommen forøgede Skatter eller Afgifter til det offentlige, kan disse paalignes Lejerne pro rata, uanset om Uopsigelighed i en vis Aarrække er indrømmet.

Hvis der findes Spejlglassruder i det Lejede, er Lejeren pligtig for egen Regning at holde dem forsikrede, saafremt Ejeren ikke selv foretrækker at holde dem forsikrede, i hvilket Tilfælde Lejeren er pligtig paa Anfordring at refundere Ejeren hans Udlæg.«

Disse Bestemmelser er ikke særlig fremhævet i Kontrakten, medens dette er Tilfældet med Hensyn til andre Bestemmelser i denne om Betaling for Varme og om Lejemaalets Varighed.

Under Paaberaelse af, at Ejendommens Grundskyld og Ejendomsskyld til Stat og Kommune i 1942 er steget fra 12.888 Kr. 68 Øre til 14.913 Kr. 68 Øre eller med 2025 Kroner, har Sagsøgerne Assurance-Compagniet »Baltica« m. fl., der er blevet Ejere af Ejendommen, nu paastaaet Sagsøgte dømt til fra 1. Oktober 1943 at betale den paa hans Lejlighed faldende Andel af den saaledes forøgede Skattebyrde, eller 17 Kr. 71 Øre aarlig.

Sagsøgte har paastaaet sig frifundet.

Under Domsforhandlingen har Sagsøgte afgivet Partsforklaring, hvorhos der er afgivet Vidneforklaring af Sagfører Sigfred Hansen. Herved er det oplyst, at Sagsøgte tidligere boede i en anden de tidligere Ejere af »Ringkøbinggaarden« tilhørende Ejendom, men da »Ringkøbinggaarden« blev opført ønskede at flytte til en Lejlighed i denne. I den Anledning forhandlede han med Sagfører Sigfred Hansen paa Ejernes Vegne, og den 12. Februar 1937, paa et Tidspunkt hvor Ejendommen endnu ikke var færdigbygget, lejede han ved en »Slutseddel« fra Oktober Flyttedag 1937 at regne Lejligheden Holstebrogade 4, 5. Sal til højre, for en aarlig Leje af 1440 Kroner. Slutseddelen indeholder ingen Bestemmelser svarende til den foran citerede. Den 7.

Oktober 1937 fremsendte Sagfører Sigfred Hansen til Sagsøgte Underskrift den endelige, trykte Lejekontrakt, og Sagsøgte har forklaret, at han inden Underskriften læste den igennem. Han kan ikke huske, at han bemærkede Bestemmelsen om Fordeling af forøgede Skatter paa Ejendommens Lejere, men hæftede sig i hvert Fald ikke ved denne Bestemmelse, der i Modsætning til visse andre Bestemmelser i Kontrakten ikke er særlig fremhævet. Derimod maa det vistnok efter hans Forklaring antages, at han har lagt Mærke til Bestemmelsen om Glasforsikringen, skønt heller ikke denne Bestemmelse er særlig fremhævet i Kontrakten. Sagfører Sigfred Hansen har forklaret, at Lejekontrakten flere Gange er drøftet med Sagsøgte, men han har dog ikke turdet hævde, at de enkelte Bestemmelser er gennemgaaet med ham.

Sagsøgerne har til Støtte for deres Paastand navnlig anført, at der efter deres Mening ikke ved den nævnte Bestemmelse i Kontrakten er paalagt Sagsøgte en mere vidtgaende Forpligtelse end angivet i Loven. En Fordeling af forøgede Ejendomsskatter paa Lejerne er ikke noget nyt, men kendtes i Boligloven af 1931; af Motiverne til § 38 i Lejeloven af 1937 fremgaar det efter Sagsøgernes Mening, at det ikke har været Meningen at gøre nogen Ændring paa dette Punkt, og Lejeloven har ikke gjort endelig op med, hvilke Forpligtelser der paa-hviler en Lejer. Det følger af almindelige Retsregler, at Sagsøgte maa hæfte for, hvad han har skrevet under paa, og den her omtalte Bestemmelse, som han maa antages at have lagt Mærke til inden Underskriften, da han har bemærket den lige neden under staaende Bestemmelse om Glasforsikringen, var en ganske almindelig Bestemmelse i Huslejekontrakter og ikke saa usædvanlig og byrdefuld, at det i Henhold til Lejelovens § 5 var nødvendigt udtrykkelig at fremhæve den.

Til Støtte for sin Frifindelsespaastand har Sagsøgte særlig anført følgende: Lejelovens Bestemmelser hjemler ikke en Ejer Ret til uden videre at vælte den forøgede Skattebyrde over paa Lejerne, men en Bestemmelse om, at forøgede Skatter skal fordeles paa Lejerne, maa kunne aftales i et Lejeforhold. Da der saaledes ved en Aftale som den anførte paalægges Lejeren en mere vidtgaende Forpligtelse end angivet i Loven, følger det af dennes § 5, at dette skal tydeligt angives i Kontrakten. Dette er imidlertid ikke sket i nærværende Tilfælde, og da det ikke er godtgjort, at Sagsøgte ved sin Gennemlæsning af Kontrakten inden Underskriften har opdaget Bestemmelsen, og han i hvert Fald ikke har været klar over, at der ved denne paalagdes ham en videregaaende Forpligtelse end angivet i Loven, maa Bestemmelsen være ugyldig.

Da der ved den nævnte Bestemmelse i Kontrakten paalægges Sagsøgte en mere vidtgaende Forpligtelse end angivet i Lejeloven, og da dette ikke er tydeligt angivet i Kontrakten, og det ikke er bevist, at Sagsøgte ved Kontraktens Underskrift er gjort opmærksom paa Bestemmelsen, eller paa at denne paalagde ham mere vidtgaende Forpligtelser end angivet i Loven, maa Bestemmelsen anses for ugyldig.

Sagsøgte vil derfor være at frifinde, og Sagsøgerne bør godtgøre ham Sagens Omkostninger med 35 Kroner.

En af Dommerne har afgivet saalydende

D i s s e n s:

Da Sagsøgte har gennemlæst Kontrakten, inden han skrev under, og saaledes maa antages at have bemærket Bestemmelsen om Fordeling af forøgede Skatter paa Lejerne, og da denne Bestemmelse ikke var nogen usædvanlig Bestemmelse i Lejekontrakter og ikke kan anses for ubillig mod Lejerne, vil jeg give Sagsøgerne Medhold i deres Paastand.

Sagens Omkostninger vil jeg paalægge Sagsøgte at godtgøre Sagsøgerne med 40 Kroner.

Landsretsdommens Præmisser er saalydende:

Den indankede Dom er afsagt af Boligrettens 3. Afdeling d. 12. Juni 1943 og med Justitsministeriets i Skrivelse af 29. Juni 1943 dertil meddelte Tilladelse paaanket af Assurance-Compagniet Baltica A/S og A/S De Baltiske Assurandører med Paastand om, at Dommen ændres i Overensstemmelse med dens for Boligretten nedlagte Paastand derhen, at Indstævnte Kontorist K. Secher Jensen tilpligtes at betale dem 17 Kr. 71 Øre.

Indstævnte paastaar Dommen stadfæstet.

Da den i Dommen gengivne Bestemmelse i Indstævntes Lejekontrakt giver Ejeren Adgang til Lejeforhøjelse med forøgede Skatter eller Afgifter til det Offentlige uden nogen Begrænsning, medens § 38, Stk. 1, i Lov Nr. 54 af 23. Marts 1937 om Leje kun hjemler saadan Paaligning for nye Vej-, Kloak- eller andre lignende Bidrag til det Offentlige, findes Kontraktens Bestemmelse at paalægge Lejeren mere vidtgaaende Forpligtelser end i Loven angivet, og dette burde derfor i Følge Lovens § 5 have været tydeligt fremhævet.

Forsaavidt Sagsøgerne har anført, at Tilsidesættelse af denne Forskrift ikke uden videre medfører, at det paagældende Vilkaar anses som uskrevet, men kun, at der efter Omstændighederne maa stilles Krav om særligt Bevis fra Udlejerens Side for, at Lejeren har været villig til at indgaa paa den paagældende Kontraktsbestemmelse, bemærkes, at der ikke mod Indstævntes Benægtelse findes tilstrækkeligt godtgjort, at det ved Kontraktens Indgaaelse har staaet ham klart, at han paa dette Punkt paatog sig en mere vidtgaaende Forpligtelse end i Loven anført.

Som Følge heraf vil Dommen være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Landsretten vil Appellanterne have in solidum at betale Indstævnte med 100 Kr.

En af de voterende Dommere har afgivet saalydende

D i s s e n s:

I det Forslag til Lov om Leje, som det af Indenrigsministeriet i 1934 nedsatte Udvalg havde udarbejdet, var der i § 38 foreslaaet optaget en Regel, hvorefter Udgifter ved Forhøjelse af Beskatningen af

fast Ejendom kunde paalignes Lejerne, men denne Regel udgik i det af Regeringen forelagte Lovforslag, idet den mentes at høre hjemme i Skattelovgivningen.

Reglerne i Lejelovens § 5 kommer saavel efter Paragraffens Ordlyd som efter det i Udvalgets Betænkning anførte kun til Anvendelse paa Vilkaar, der er ugunstigere for Lejeren end de ved Loven hjemlede, og under Hensyn hertil samt til det anførte om Tilblivelsen af § 38 finder jeg, at der ikke ud fra den Omstændighed, at § 38 i Lov om Leje kun giver Adgang til at paaligne Lejerne forøgede Vej-, Kloak- eller lignende Bidrag til det Offentlige, kan drages nogen Slutning om, at Loven ikke tillader at paaligne Lejerne forhøjede Skatter og Afgifter, idet man netop ikke har villet tage Standpunkt til dette Spørgsmaal, og at en Regel om saadan Paaligning skulde være i Strid med Lejelovens fravigelige Regler, idet Kontraktregler om Paaligning af Skatter og Afgifter angaar et Omraade, der ikke omhandles i Lejelo-ven. Der er saaledes i nærværende Sag ikke Tale om at paalægge Indstævnte mere vidtgaaende Forpligtelser end Loven hjemler, men om at træffe en Aftale paa et ulovbestemt Omraade. Herved finder jeg Anledning til at bemærke, at det ikke kan anses for stridende mod Lejelovens fravigelige Regler at betinge sig højere Leje ved Indtræden af visse fremtidige Begivenheder.

Jeg finder derfor, at Reglerne i § 5 ikke kommer til Anvendelse paa den omhandlede Kontraktbestemmelse.

Jeg finder endvidere, at Bestemmelsen ikke kan tilsidesættes helt eller delvis i Medfør af Lejelovens § 30, og da tilsvarende eller lignende Klausuler efter det for Landsretten oplyste meget ofte forekommer i de foreliggende trykte Kontraktformularer, og maa antages at være velkendte inden for Lejerkredse, vil heller ikke dansk Rets almindelige Regler om Fremhævelse af usædvanlige Kontraktbestemmelser kunne medføre Kontraktbestemmelsens Tilsidesættelse. Jeg stemmer derfor for at tage Appellanternes Paastand til Følge og tilkende dem 250 Kr. i Sagsomkostninger for begge Retter.

Torsdag den 12. Oktober.

Nr. 317/1943. Rederiet for S/S »Otto« af Helsingfors
(Gorrissen)

m o d

Firmaet Tage Peetz & Co. (Carstensen).

(Erstatning for Manko).

Sø- og Handelsrettens Dom af 25. September 1943: De Sagsøgte, Firmaet Tage Peetz & Co., bør i denne Sag for Tiltale af Sagsøgerne, Rederiet for S/S »Otto« af Helsingfors, fri at være. Sagens

Omkostninger betaler Sagsøgerne til de Sagsøgte med 75 Kr. inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Sø- og Handelsretten.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Foreløbig bemærkes, at Certepartiet indeholdt Bestemmelse om, at »Ladningen leveres frit til Skibssiden og tages frit fra Skibsborde.«

Da de Partier, hvori der ved Optællingerne fandtes Manko, efter det oplyste ved Losningen blev henbragt paa en nogle Hundrede Meter fra Skibet beliggende Plads, hvor de inden Optællingen henlaa uden Opsyn ogsaa om Natten, findes det ikke tilstrækkelig godtgjort, at Mankoen fandtes ved Udlosningen.

Herefter har Indstævnte været uberettiget til at foretage det skete Fradrag af 361 Kr. 48 Øre ved Udbetaling af Fragten, og Appellantens Paastand vil derfor være at tage til Følge. Det bemærkes herved, at hverken den i Dommen gengivne Certepartibestemmelse eller den paaberaabte Kutyme findes at kunne medføre noget andet Resultat.

Sagens Omkostninger for begge Retter findes Indstævnte at burde betale til Appellanten med 400 Kr.

Thi kendes for Ret:

Indstævnte, Firmaet Tage Peetz & Co., bør til Appellanten, Rederiet for S/S »Otto« af Helsingfors, betale 361 Kr. 48 Øre med Renter 5 pCt. aarlig fra den 1. Juni 1943, til Betaling sker, og i Sagsomkostninger for begge Retter 400 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Ved Certeparti af 10. August 1942 blev S/S »Otto« af Helsingfors, som laster ca. 600 Standards, af de Sagsøgte, Firmaet Tage Peetz & Co., befragtet til at føre en fuld Ladning firskaarne Brædder &/eller Planker fra Pernåviken til København og derefter Aalborg, senere ændret til alene denne sidste Plads.

I Certepartiet hedder det bl. a. følgende:

»— — — Strike-Klausulen omfatter paa Lossepladsen anvist Ud-lægning paa Havnepladsen, hvor ogsaa Optælling af Varerne skal fore-gaa straks efter endt Udlosning — — —«.

Ved Indlastningen blev Lasten talt, og Skibets Kaptajn underskrev den 17. September 1942 Konnossementer for de modtagne Partier. I Konnossementerne hedder det bl. a., at Dækslast er paa Befragterens Risiko.

Paa Rejsen fra Pernåviken til Aalborg var Vejret hele Tiden smukt. Losningen i Aalborg paabegyndtes den 28. September 1942 og foregik saaledes, at Ladningen oplossedes paa en aaben Plads indenfor Havnens Omraade, ca. 500 Meter fra Skibet, hvor den henlaa uden Opsyn, i hvert Fald om Natten. Den 29. September 1942 om Eftermiddagen meddelte Stevedoren Skibet, at Lasten skulde optælles. Der var da allerede losset de i 4. Konnossementer — deriblandt Konnossement Nr. 14 — nævnte Partier. Ved Optællingen, hvortil der medgik flere Dage, som Følge af at Stevedorens Folk havde sammenblandet Partierne under de fire Konnossementer, viste der sig en Manko paa 119 Stk. under Konnossement Nr. 14, som lød paa tilsammen 9533 Stk., alt paa Dækket.

Paa samme Maade viste der sig ved Optælling den 2. Oktober 1942 en Manko paa 93 Stk. under Konnossement Nr. 9, som lød paa ialt 42.425 Stk., deraf 19.146 Stk. paa Dækket, og som var losset den 1. og 2. Oktober 1942.

Værdien af Mankoen under de to Konnossementer, henholdsvis Kr. 232,91 og Kr. 128,57, eller ialt Kr. 361,48, er ved de Sagsøgte Betaling af Fragten fradraget i denne som Erstatning for den ommeldte Manko.

Under nærværende Sag gør nu imidlertid Sagsøgerne, Rederiet for S/S »Otto« af Helsingfors, gældende, at dette Fradrag maa anses for uberettiget, idet en Optælling, der er foregaaet, efter at Ladningen har ligget ubevogtet i nogen Tid langt borte fra Skibet, ikke er tilstrækkeligt Bevis for en Manko, som iøvrigt efter Sagsøgenes For mening ogsaa snarest maa antages at være opstaaet i Tidsrummet mellem Losningen og Optællingen. Sagsøgerne kan derfor ikke anerkende at være ansvarlige for den ommeldte Manko og paastaar som Følge deraf de Sagsøgte tilpligtet at betale de fornævnte Kr. 361,48 med Renter 5 pCt. pro anno fra Sagens Anlæg, den 1. Juni 1943.

De Sagsøgte paastaar sig frifundet.

Til Støtte herfor har de Sagsøgte særlig anført, at den anvendte Metode med Optælling af de enkelte Partier (Konnossementer), efterhaanden som og umiddelbart efter at disse var udlosset, er overensstemmende med almindelig Kutyme og anerkendt som behørig af Skibets Kaptajn, der ikke protesterede derimod, uagtet han kunde have forlangt Optælling hver Dags Aften, og han, i hvert Fald forsaavidt angaar Konnossement Nr. 9, forud for Losningens Paabegyndelse maatte være klar over, hvorledes Optællingen agtedes foretaget.

De Sagsøgte har herved henvist til en i Sagen fremlagt Erklæring af 7. Juni 1943 fra Grosserer Societetets Komité, hvilken Erklæring er saalydende:

»I Anledning af Deres Skrivelse af 10. f. M. skal Komitéen efter indhentede Oplysninger meddele, at Deres Forespørgsel om, hvorvidt der ved Losning af Trælast gælder en Coutume, hvorefter Optællingen foregaaer paa Land, saaledes at hvert Parti optælles for sig efter vedkommende Partis Udlosning, maa besvares bekræftende«.

Endelig gør de Sagsøgte gældende, at det ingenlunde kan anses

for udelukket, at Mankoen skyldes fejlagtig Optælling ved Indladningen, eller at den er opstaaet paa anden Maade før Udlosningen.

Ifølge Certepartiets ovenfor gengivne Bestemmelse skal ved Losningen Optælling af Varerne ikke foregaa, naar disse gaar over Skibets Lønning eller paa Havnepladsen hver Lossedags Aften, men først paa Havnepladsen »straks efter endt Udlosning«. Herefter og efter hvad der er oplyst om Kutyme i Grosserer-Societetets Komites ovenfor gengivne Skrivelse findes den her omhandlede Optælling, der maa antages at have fundet Sted saa hurtigt efter Udlosningen som Optælling af de enkelte Konnossementer (Partier) var mulig, at maatte anerkendes af Sagsøgerne som Bevis for, at Mankoen var tilstede allerede ved Udlosningen.

Da der derhos ikke fra Sagsøgernes Side er anført noget, der kunde fritage Rederiet for herefter at hæfte for Konnossementernes Angivende af Ladningens Stykketal, vil de Sagsøgte Paastand være at tage til Følge. Det bemærkes herved særligt, at Konnossementernes Bestemmelse om, at Dækslast er paa Befragterens Risiko, kun, som ogsaa af Sagsøgerne anført, kan antages at have Hensyn til Tab under Transporten, og at efter det i Sagen foreliggende intet tyder paa, at der i nærværende Tilfælde er tabt Dækslast under Rejsen.

Sagens Omkostninger findes Sagsøgerne at burde betale med 75 Kr.

Nr. 186/1943. **Allested Møbelfabrik** ved Fabrikant **C. A. Hansen** (Landsretssagfører Kampmann)

m o d

A/S Bonalin-Kompagniet (Gamborg).

(Betaling for leverede Varer).

Østre Landsrets Dom af 11. Juni 1943 (VI Afdl.): Sagsøgte, Allested Møbelfabrik ved Fabrikant C. A. Hansen, bør til Sagsøgerne, A/S Bonalin-Kompagniet, betale 2170 Kr. 15 Øre med Renter heraf 6 pCt. aarlig fra den 9. November 1942, til Betaling sker, og Sagens Omkostninger med 500 Kr. At efterkomme inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Den af Appellanten i Skrivelse af 4. Oktober 1942 fremsatte Reklamation maa under de foreliggende Omstændigheder og under Hensyn til Bestemmelsen i Købelovens § 52 anses for at være fremkommet for sent, og der findes ikke Grundlag for at statuere, at Indstævnte, som af Appellanten anbragt, skulde have

afskaaret sig fra at paaberaabe sig dette. Allerede som Følge heraf vil Dommen være at stadfæste.

I Sagsomkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale til Indstævnte 400 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Allested Møbelfabrik ved Fabrikant C. A. Hansen, til Indstævnte, A/S Bonalin-Kompagniet, 400 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

—————

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Under denne ved Retten for Faaborg Købstad m. v. forberedte Sag har Sagsøgerne, A/S Bonalin-Kompagniet, paastaaet Sagsøgte, Allested Møbelfabrik ved Fabrikant C. A. Hansen, dømt til Betaling af 2170 Kr. 15 Øre med Renter heraf 6 pCt. aarlig fra den 9. November 1942, hvilket Beløb Sagsøgte skal skyldes Sagsøgerne for Celluloselak og Fortynder m. m., leveret i Juni—Juli 1942.

Sagsøgte har paastaaet Frifindelse.

Sagens Omstændigheder er følgende:

Med Faktura af 17. Juni 1942 sendte Sagsøgerne til Sagsøgte 25 Ltr. Cellulosefortynder til Beløb 77 Kr. 50 Øre, hvilke Varer maa antages at være modtaget af Sagsøgte i Løbet af Juni Maaned. Med Faktura af 10. Juli 1942 sendte Sagsøgerne derhos Sagsøgte et nyt Vareparti modtaget af Sagsøgte den 27. Juli 1942, hvorved Sagsøgerne fik følgende Beløb tilgode:

1 Tromle Celluloselak	Kr. 1267,00
1 Tromle Fortynder	— 710,00
2 Tromler	— 100,00
Sø- og Krigsforsikring	— 14,85
	Kr. 2091,85
hvilket Beløb med Tillæg af Porto	— 0,80
og Beløbet ifølge Faktura af 17. Juni 1942	— 77,50
udgør det paastævnte Beløb	Kr. 2170,15

Med Skrivelse af 11. Juli 1942 sendte Sagsøgerne Sagsøgte overensstemmende med de mellem Parterne aftalte Betalingsvilkkaar en 3 Maaneders Veksel stor 2091 Kr. 85 Øre, men Sagsøgte tilbagesendte ikke Vekslen og betalte ej heller de leverede Varepartier, hvorhos han lod to Rykkerskrivelser af 6. August og 29. August ubesvarede, indtil han i en Skrivelse af 4. Oktober 1942 reklamerede over Kvaliteten af den tilsendte Tromle Lak og Fortynder. Efter Sagsøgernes Opfordring tilsendte Sagsøgte Sagsøgerne en Prøve af den leverede Lak og Fortynder, men efter at Sagsøgerne havde ladet et Firma foretage nogle

Forsøg, afviste Sagsøgerne Reklamationen i Skrivelse af 22. Oktober 1942 under Henvisning dels til, at Forsøgene var faldet tilfredsstillende ud, dels til, at Reklamationen var for sent fremsat.

Under Sagens Behandling har Prøver af Lak og Fortynder været indsendt til Undersøgelse paa Teknologisk Institut, der i en Erklæring af 1. Marts 1943 har udtalt:

»— — — Det viste sig bl. a., at ved Lakering paa samme Stykke massive Egetræ, blev allerede faa Timer efter Lakeringen det Stykke, hvor Deres uforthyndede Lak var anvendt, væsentlig og Stykket med den fortyndede Lak i noget mindre Grad misfarvet, medens de andre anvendte Lakker ikke ændrede Træets Udseende i uønsket Retning.

Ved den kemiske Undersøgelse af Lakken konstateredes et Syretal paa 24,4, hvilket er ret højt.

Man har endvidere undersøgt Lakken for Jern og konstateret, at den herfor giver en ret kraftig Reaktion. Det er dette Jernindhold, der i Forbindelse med Egetræets Garvesyre danner Forfarvningerne.

Vi kender enkelte andre lignende Tilfælde herinde fra, hvor Jernindholdet i Lakken har stammet fra uheldig Emballage (Sortblik eller jernede Beholdere). Og det er sandsynligt, at den her omhandlede ret sure Lak vil være særlig ømtaalelig i anførte Retning. Tilstedeværelsen af Jern i Lakken kan herefter tænkes at stamme enten fra den Emballage, hvori Lakken er leveret Dem, eller muligvis ogsaa fra de af Deres egne Beholdere, hvorfra De til daglig bruger Lakken.«

Sagsøgte har forklaret, at han modtog den omhandlede Lak, umiddelbart før Købestævnet skulde afholdes i Fredericia 1942. Sagsøgernes Repræsentant havde garanteret ham, at det var prima Lak. Sagsøgte skulde anvende Lakken paa nogle lyse Egetræsmøbler, og efter Købestævnet satte han straks en Medhjælper i Gang med Arbejdet. Han blev imidlertid opmærksom paa, at de paagældende Møbler enten straks efter Behandlingen eller i den nærmeste Tid derefter antog en mørkere Farvetone helt eller delvis. Den mørke Farvetone var meget grim og uensartet. Sagsøgte lod Lakken afskrabe og underkastede Møblerne en ny Behandling, men med samme uheldige Resultat. Ved at foretage forskellige Eksperimenter med Lakken konstaterede han, at Farvetonen blev mørkere, efterhaanden som Lyset gjorde sin Indflydelse gældende. Da Sagsøgte blev klar herover, reklamerede han straks til Sagsøgerne.

Sagsøgte har yderligere forklaret, at han modtog Lakken i en 200 Liters Jernbeholder, i hvilken den blev staaende, indtil den skulde bruges. Da Møblerne skulde behandles, aftappede han 25 Liter paa en Dunk, der benyttedes under Arbejdet. Da Sagsøgte senere foretog sine Forsøg, tog han Lakken fra den originale Beholder, og den Prøve, der blev indsendt til Teknologisk Institut, udtoges af den originale Beholder under Sagsøgernes Kontrol.

Det bemærkes, at Købestævnet sluttede den 10. August 1942.

Repræsentant Th. Bonfils, der er ansat hos Sagsøgerne, har afgivet en den 29. April 1943 dateret Erklæring, hvorefter den Lak, der ved Prøveudtagningen blev indsendt til Teknologisk Institut, ikke befandt sig i de Tromler, som var leveret fra Sagsøgerne, men i Dunke, der

tilhørte Sagsøgte, og som efter Bonfils' Skøn var uegnede til Opbevaring af Lakken.

Endelig har Snedkermester Axel Andersson den 24. Maj 1943 afgivet saalydende Erklæring:

»Undertegnede Snedkermester Axel Andersson, boende København, erklærer herved paa Tro og Love, idet jeg er bekendt med, at nærværende Erklæring skal bruges til Fremlæggelse i Retssagen A/S Bonalin-Kompagniet, København mod Allested Møbelfabrik, Allested, og er bekendt med Strafansvar for Afgivelse af urigtig Erklæring, at jeg personlig har foretaget de paa den i Retten fremlagte Prøveplade værende Opstrøg mrkt. III og IV, og at disse to Opstrøg er foretaget paa sædvanlig behørig Maade med den Lakprøve, der blev indsendt til A/S Bonalin-Kompagniet fra Allested Møbelfabrik.

Paa Grundlag af de af mig foretagne Opstrøg, kan jeg under Eds-tilbud bekræfte, at der paa det Tidspunkt, da Opstrøgene blev foretaget af mig, ikke var noget i Vejen med Celluloselakken, ligesom der ej heller fremkommer Misfarvninger eller Antydninger af Misfarvning ved de foretagne Opstrøg. Opstrøgene I og II er Opstrøg foretaget af Allested Møbelfabrik, efter denne Fabriks Opgivende med Celluloselak fra samme Vareforsending og leveret af A/S Bonalin-Kompagniet. Disse Opstrøg indeholder ej heller Misfarvning, men er foretaget af Folk, der har været ukyndige med Hensyn til Behandlingen af Celluloselakken, hvorfor Opstrøgene bliver ujævne og grynede. Foretages Opstrøgene af kyndig og faguddannede Mænd, vil Opstrøgene blive som Opstrøgene III og IV.«

Retten finder, at der efter de foreliggende Oplysninger, herunder at Sagsøgte, der trods to Rykkerskrivelser har undladt pligtmæssigt at acceptere og returnere den modtagne Veksel, og som maa antages at have paabegyndt Arbejdet med den leverede Lak omkring Midten af August 1942, først har reklameret den 4 Oktober 1942, og at der foreligger nogen Tvivl med Hensyn til, hvor den Lak, der indsendtes til Teknologisk Institut, har været opbevaret, samt under Hensyn til Indholdet af Institutets Erklæring og den af Snedkermester Axel Andersson afgivne Erklæring, ikke er tilvejebragt tilstrækkeligt Bevis for, at de leverede Varer har været mangelfulde, og Sagsøgte vil herefter være at dømme efter Paastanden.

Sagens Omkostninger findes Sagsøgte at burde godtgøre Sagsøgerne med 500 Kr.

Mandag den 16. Oktober.

Nr. 331/1943. Firmaet Dansk Crown-Cork Fabrik ved dets Eneindehaver, Fabrikant Aage Weybye Lassen (Landsretssagf. Fischer-Møller)

m o d

Firmaet Emil Stephensens Eftf. (Landsretssagf. Heuser).

Sø- og Handelsrettens Dom af 23. November 1943: De Sagsøgte, Firmaet Emil Stephensens Eff., bør for Tiltale af Sagsøgeren, Firmaet Dansk Crown-Cork Fabrik ved dets Eneindehaver Fabrikant Aage Weybye Lassen, i denne Sag for Tiden fri at være. Sagsøgeren bør til de Sagsøgte betale 5859 Kr. 61 Øre med Renter heraf 6 pCt. p. a. fra den 24. Marts 1941, til Betaling sker. Sagens Omkostninger betaler Sagsøgeren til de Sagsøgte med 600 Kr. Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Sø- og Handelsretten.

I Paadømmelsen har tretten Dommere deltaget.

For Højesteret gør Appellanten gældende, at der under alle Omstændigheder, og selv om Aarsagen til det passerede skulde være at søge deri, at Bethlehem Steel har givet fejlagtige Værdiangivelser med Hensyn til Varerne, ved Tegningen af Forsikringen er udvist et saadant Forhold, at Indstævnte maa være pligtig at godtgøre ham det lidte Tab.

Indstævnte paastaar Stadfæstelse.

Det bemærkes, at den i Dommen nævnte Faktura af 21. Februar 1940 fra Indstævnte til Appellanten først blev fremsendt til denne med Skrivelse af 25. Juni d. A., og at det Mellemværende, der omhandles i Appellantens Skrivelser af 4. Maj 1940 og 21. s. M., og som fandt sin endelige Afgørelse derved, at Appellanten sluttelig akcepterede den med Indstævntes Skrivelse af 24. Maj 1940 fremsendte Veksel, ikke havde nogen Forbindelse med de Forhold, der nu foreligger til Bedømmelse.

Det Ansvar, som Indstævnte ved Skrivelsen af 24. Maj 1940, jfr. Skrivelsen af 9. November s. A., paatog sig, findes efter alt foreliggende at maatte forstaas saaledes, at Indstævnte forpligtede sig til at godtgøre Fragt og Assurancepræmie, udgørende det for Højesteret ubestridte Beløb af Dollars 1567,93, saafremt det viste sig, at Forsikringen ikke reguleredes med et Beløb, der foruden Fakturaværdien og 5 pCt. Avance inkluderede det nævnte Beløb.

Ved Forhandlingernes Afbrydelse som Følge af Amerikas Indtræden i Krigen var Situationen imidlertid den, at Forsikringen i Juni Maaned 1941 var blevet reguleret eksklusivt hele det nævnte Beløb, at det amerikanske Speditørfirma Globe Shipping Co. derefter i alt Fald kun havde opnaaet Tilsagn om Betaling af yderligere 750 Dollars, og at det kun vilde anerkende, at Differencen udgjorde 1161 Dollars, hvilket Beløb Indstævnte havde erklæret sig villig at acceptere.

Under disse Omstændigheder findes Betingelserne for, at Indstævnte kan kræves tilpligtet at opfylde sin Garantiforpligtelse ved at betale hele Differencebeløbet, at foreligge, og Appellantens Paastand vil derfor som Følge heraf være at tage til Følge, uden at det bliver nødvendigt at tage Stilling til det iøvrigt af Appellanten anførte.

Sagens Omkostninger for begge Retter findes Indstævnte at burde betale Appellanten med 1500 Kr.

Thi kendes for Ret:

Indstævnte, Firmaet Emil Stephensens Eftf., bør inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse til Appellanten, Firmaet Dansk Crown-Cork Fabrik ved dets Eneindehaver Aage Weybye Lassen, betale Kr. 2262,27 med Renter heraf 6 pCt. aarlig fra den 24. Maj 1940 til Betaling sker, og Sagens Omkostninger for begge Retter med 1500 Kr.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

I December 1939 og Januar 1940 bestilte Sagsøgeren under denne Sag, Firmaet Dansk Crown-Cork Fabrik ved dets Eneindehaver Fabrikant Aage Weybye-Lassen, to Partier Blikplader hos det amerikanske Firma Bethlehem Steel Export Corporation, New York.

Efter Sagsøgerens Anmodning paatog de Sagsøgte, Firmaet Emil Stephensens Eftf., sig som Speditør at ordne Forsendelsen og i Forbindelse dermed at tegne behørig Sø- og Krigsforsikring i Amerika for nævnte Varer.

Den 8. Januar 1940 telegraferede de Sagsøgte derefter til deres Agenter i New York, Firmaet Globe Shipping Co. Inc., om efter fornøden Aftale med Bethlehem Steel at dække Assurancen.

Den 21. Februar 1940 sendte de Sagsøgte Sagsøgeren Faktura for deres Tilgodehavende paa ialt Kr. 8.849,69, hvoraf Kr. 8.121,88 repræsenterede Fragt og Forsikring paa ialt Dollars 1567,93 à Kr. 5,18.

I Marts Maaned 1940 fremkom Fakturaer fra Bethlehem Steel paa de to Partier paa henholdsvis 250 Kasser Blikplader til Dollars 3175,— og 236 Kasser Blikplader til Dollars 2997,20, saaledes at Fakturabeløbene ialt udgjorde Dollars 6172,20. De to Partier Blikplader blev afskibet fra New York med M/S Algier, som forlod New York den 27. Februar 1940, men imidlertid krigsforliste i Nordsøen den 21. Marts 1940.

Det viste sig da, at de to Partier, der gennem Globe Shipping var blevet forsikret i Agricultural Insurance Company of Watertown, New York, Marine Department Appleton & Cox, Inc., kun var blevet forsikret for henholdsvis Dollars 3335,— og Dollars 3165,— ialt Dollars 6500,—.

Ud fra den Opfattelse, at den nævnte Forsikringssum kun dækkede Fakturaværdien Dollars 6172,20 med Tillæg af ca. 5 pCt. imaginær Avance, men at Fragten og Assurancepræmien, fornævnte Dollars 1567,93, ikke var blevet forsikret, tog Sagsøgeren i Skrivelse af 28. Marts 1940 Forbehold overfor de Sagsøgte om at gøre dem ansvarlige for eventuelt Tab som Følge heraf. De Sagsøgte svarede i Skrivelse af 29. Marts 1940, at de efter gældende Bestemmelser var fritaget for det

videre Ansvar, efter at de havde videregivet Ordren om Forsikring til Globe Shipping og derfor maatte overføre Ansvaret til dette Firma, hvilket de samme Dag telegrafisk havde meddelt Globe Shipping.

De Sagsøgte havde allerede efter Modtagelsen af Meddelelsen om Forsikringssummens Størrelse i Telegram af 26. Marts 1940 meddelt Globe Shipping, at Fakturaværdien var Dollars 6175,— og Fragten Dollars 1000,— d. v. s. ialt med Tillæg af Forsikringspræmien og imaginær Fortjeneste ca. Dollars 8200,—.

Under 3. Maj 1940 tilskrev de Sagsøgte derefter Sagsøgeren, at de under 25. April 1940 telegrafisk havde modtaget et »tilfredsstillende Svar« fra Globe Shipping, hvilket Telegram i Oversættelse fra engelsk er saalydende:

» — — — Forsikringsselskabet insisterer nu paa komplette endosserede Dokumenter maa sendes New York stop Afsend straks Luftpost anbefalet Telegrafer naar sendt stop Forventer (»expect«) Forsikring Berigtigelse Basis Faktura plus Fragt Omkostninger (»freight charges«) stop Overføring hvis Regering tillader.«

Sagsøgeren svarede i Skrivelse af 4. Maj 1940, at han ikke ansaa denne Meddelelse for tilstrækkelig Garanti for Betaling af Udgifterne til Fragt og Forsikring og derfor ikke vilde betale de Sagsøgtes Faktura af 21. Februar 1940, førend han fra Forsikringsselskabet modtog Bekræftelse af, at Fragt og Forsikring vilde blive betalt udover Forsikringssummen, hvorom han den 1. Maj 1940 havde tilskrevet Forsikringsselskabet direkte. De Sagsøgte svarede hertil i Skrivelse af 7. Maj 1940, at de principielt maatte henholde sig til deres Brev af 29. Marts 1940, hvori Erstatningspligt var afvist; men i Skrivelse af 17. Maj 1940 gengav de Sagsøgte et Telegram fra Globe Shipping af 17. Maj 1940, der i Oversættelse er saalydende:

» — — — Bekræfter Forsikring Berigtigelse Basis Faktura plus Omkostninger Appleton ikke modtaget Telegram stop Berigtigelse kun mulig her ved Modtagelse af fuldstændige Dokumenter.«

I sin Svarskrivelse herpaa af 21. Maj 1940 erklærede Sagsøgeren, at han maatte gaa ud fra, at han direkte fra Forsikringsselskabet vilde modtage Bekræftelse af, at Erstatningsspørgsmaalet var i Orden, og at han herefter vilde regulære sit Mellemværende med de Sagsøgte.

De Sagsøgte henvendte sig derefter den 23. Maj 1940 til Sagsøgeren, der lovede at betale deres Faktura, saafremt de vilde garantere for, at Fragt og Assurance blev betalt af Forsikringsselskabet udover Forsikringssummen.

De Sagsøgte tilskrev derpaa under 24. Maj 1940 Sagsøgeren saaledes:

»Med Henhold til behagelig Samtale under Besøg igaar bekræfter vi herved for Dem, at vi paatager os det fulde Ansvar for Rigtigheden af de fra Globe Shipping Co. modtagne Meddelelser i ovennævnte Angiggende.

Vi vedlægger herved Veksel paa Tilgodehavende pr. idag, som venligst bedes returneret os i akcepteret Stand — — —«.

Sagsøgeren akcepterede derefter en Veksel for de Sagsøgtes Til-

godehavende ifølge Fakturaen af 21. Februar 1940, hvilken Veksel senere efter foretaget Omsætning er blevet indfriet af Sagsøgeren.

Den 4. Juni 1940 tilskrev Globe Shipping de Sagsøgte, at de forventede, saa snart de havde modtaget de fuldstændige Dokumenter, at være i Stand til at ordne Berigtigelse af Assurancen paa Basis af Bethlehem Steel's Faktura samt deres egen Regning for Fragt og Omkostninger.

Sagsøgeren nærede imidlertid Betænkelighed ved under de herskende usikre Trafikforhold at give de originale Dokumenter fra sig og undersøgte gennem det danske Generalkonsulat i New York, hvorvidt det vilde være muligt at faa Forsikringsselskabet til at regulere den omtalte Skade ved Indbetaling af Forsikringssummen til en amerikansk Bank i Sagsøgerens Navn mod Aflevering af fotografiske Kopier af Originaldokumenterne behørigt legaliserede af Notarius publicus.

I Skrivelse af 6. September 1940 meddelte Appleton & Cox, Inc., imidlertid paa Forsikringsselskabets Vegne Sagsøgeren, at Forsikringsselskabet kun kunde anerkende de i Policerne angivne Forsikringssummer, og at Selskabet mod Aflevering af Policerne og originale Dokumenter, vilde regulere i Overensstemmelse med Policernes Indhold og Betingelser, hvorom Sagsøgeren underrettede de Sagsøgte i Skrivelse af 10. Oktober 1940.

Efter at Sagsøgeren derpaa i November 1940 havde meddelt Sagsøgte, at han under de foreliggende Omstændigheder, indtil det viste sig, om de Sagsøgte alligevel kunde formaa Forsikringsselskabet til at betale de 1567,93 Dollars, ikke vilde indfri nogle løbende Veksler, insisterede de Sagsøgte i Skrivelse af 9. November 1940 paa at faa Vekslerne honoreret med den Motivering bl. a., at »De har vor Garanti«. Vekslerne blev herefter indfriet som foran anført.

I Skrivelse af 13. Januar 1941 fastholdt Appleton & Cox, Inc., paa Forsikringsselskabets Vegne kun at kunne anerkende sin Forpligtelse med Hensyn til de 6500 Dollars, og Sagsøgeren fik først efter at det omsider var lykkedes ham at faa de originale Dokumenter sendt til Amerika, dette Beløb betalt den 18. Juni 1941, medens Forsikringsselskabet nægtede at betale de overskydende Dollars 1567,93 for Fragt og Forsikring. Dollarkursen var da Kr. 5,18.

De Sagsøgte har derpaa i den følgende Tid telegrafisk rettet en Række Henvendelser til Globe Shipping angaaende Betalingen af de nævnte Dollars 1567,93.

Herpaa svarede Glopings Shipping omsider i et Telegram af 4. Oktober 1941, der i Oversættelse er saalydende:

»Krav Basis Faktura plus Fragtomkostninger 1161 Dollars har Vanskeligheder ved at opnaa Afgørelse da Afsender har givet forkert Værdiangivelse stop Haaber at opnaa 750 Dollars Afgørelse telegrafer om acceptabel«.

Heroverfor gjorde de Sagsøgte i Telegram af 9. Oktober 1941 Globe Shipping opmærksom paa, at den omhandlede Difference ikke androg Dollars 1161, men Dollars 1567,93.

Herpaa svarede Globe Shipping i et Telegram af 11. Oktober 1941, der i Oversættelse er saalydende:

»Oprindelig Værdi af Tinplader 6.172 Dollars. Vore Regninger total 1489. Derfor paa ialt 7661 Dollars. Kun 1161 Dollars Difference. Kan opnaa Afgørelse kun for 750 Dollars. Vær saa venlig at anstrenge Dem til det yderste for at afgøre dette paa denne Basis«.

I en Skrivelse af 20. Oktober 1941 via Luftpost gjorde Globe Shipping derhos overfor de Sagsøgte nærmere Rede for Forsikringsselskabets ovennævnte Tilbud om Sagens Afgørelse ved Betaling af ialt Dollars 750 — et Tilbud, om hvilket det i Skrivelsen hedder, at det »i Betragtning af Omstændighederne og i Betragtning af den forholdsvis lille Difference mellem dette Tilbud og Klagens oprindelige Beløb, skulde være akceptabelt for Deres Klienter«.

Som Svar paa Globe Shipping's ovennævnte Telegram af 11. Oktober 1941 bad de Sagsøgte den 23. s. M. telegrafisk Globe Shipping »igen om at opfylde Løftet«.

Herpaa svarede Globe Shipping i et Telegram af 25. Oktober 1941, der i Oversættelse er saalydende:

»Forstaar ikke det krævede Beløb da total Difference kun 1161 Dollars Forklaring udbedes stop Maaske opnaa lidt bedre Tilbud telegrafer bedste acceptable Afgørelse«.

Under 27. Oktober 1941 tilsendte de Sagsøgte endelig Globe Shipping et Telegram, der i Oversættelse er saalydende:

»6500 Dollars betalt af Forsikringsselskabet repræsenterer Faktura plus imaginær Fortjeneste kræver derfor Omkostninger 1567 Dollars stop Accepterer 1161 Dollars Betaling Irving Trust Københavns Handelsbank til Gunst for os«.

Videre Forhandling mellem de Sagsøgte og U. S. A. blev derefter indtil videre umuliggjort ved dette Lands Indtræden i Krigen i Begyndelsen af December 1941, saaledes at det i Øjeblikket er uvist, hvorledes det amerikanske Forsikringsselskab og Globe Shipping stiller sig til de Sagsøgtes seneste Tilbud om Sagens Afgørelse ved Betaling af Dollars 1161,— i Stedet for de oprindelige krævede Dollars 1567,93.

Sagsøgeren gør nu her under Sagen gældende, at de Sagsøgte rent bortset fra, om de skulde kunne henvise Ansvaret for den begaaede Fejl til deres Agenter i New York, der har udført deres Ordre med Hensyn til Forsikringen, hvad Sagsøgeren ikke kan anerkende, ialtfald i Henhold til den af dem afgivne Garanti, der er bekræftet i Skrivelsen af 24. Maj 1940 maa være ansvarlige overfor Sagsøgeren for det ham paaførte Tab Kr. 8121,88. Idet Sagsøgeren vedrørende et andet Mellemværende skylder de Sagsøgte et Beløb stort Kr. 5859,61, og dette Beløb modregnes i Sagsøgerens Erstatningskrav, paastaar Sagsøgeren nu her under Sagen, at de Sagsøgte tilpligtes at betale ham Kr. 2262,27 med Renter 6 pCt. p. a. fra den 24. Maj 1940.

De Sagsøgtes endelige her under Sagen nedlagte Paastand er saalydende:

Principal: Frifindelse for Tiden og selvstændig Dom for de ovennævnte 5.859,61 Kr. med Renter 6 pCt. fra 24. Marts 1941.

Subsidiært: Frifindelse for Tiden og selvstændig Dom for 5.450,75 Kr. med Renter, 6 pCt. fra 24. Marts 1941.

Mere subsidiært: Frifindelse mod Betaling af 563,23 Kr. og saaledes at Sagsøgeren tilpligtes at meddele de Sagsøgte Transport paa Sagsøgerens Krav paa Globe Shipping Co., New York eller Bethlehem Steel Export Corporation for Dollars 1239,93.

De Sagsøgte har ikke fremsat særskilt Indsigelse mod Rentebe-
regningen i Sagsøgerens Paastand.

Der er mellem Parterne Enighed om, at der ikke ved Tegningen af Forsikringen for de paagældende Varer er begaaet nogen Fejl direkte fra de Sagsøgte Side, specielt ikke ved Valget eller Instruksen af deres Agenter i U. S. A., nemlig Globe Shipping Co. Inc.

Spørgsmaalet er herefter, om de Sagsøgte er ansvarlige for den fra anden Side begaaede Fejl.

Saafernt Aarsagen til det passerede udelukkende er, at Bethlehem Steel, som nævnt i Globe Shipping's ovenfor gengivne Telegram af 4. Oktober 1941, har givet fejlagtige Værdiangivelser med Hensyn til Varerne, vil dette, hvad Parterne ogsaa maa antages at være enige om, ikke kunne komme de Sagsøgte til Skade. Det fremgaar imidlertid ikke med Sikkerhed af Sagens Oplysninger, at det forholder sig saaledes.

Men selvom Fejlen maa anses at være begaaet af Globe Shipping, til hvem de Sagsøgte havde overgivet den videre Ordning af Forsendelsen, hævder de Sagsøgte at være uden Ansvar, idet de herved har henvist til, at det i »Almindelige Bestemmelser vedrørende Nordisk Speditør Forbund« hedder følgende:

»§ 3.

Speditøren er kun ansvarlig, saafremt hans Skyld kan bevises. Speditøren er ansvarlig for Kolli-Antallet, men ikke for Vægt, Maal, Kvalitet, Indhold og Værdi, medmindre denne forinden er konstateret af Speditøren, og han særskilt har paataget sig Ansvaret herfor; ej heller er Speditøren ansvarlig for Fejl og Forsinkelse, som med Hensyn til Godsets Befordring, Opbevaring etc. bliver begaaet af vedkommende Jernbane, Rederi, Toldvæsen, Pakhusforretning, Omladningsspeditør, Udleveringsspeditør eller lignende. Naar Speditøren ved Valg af disse har udvist den fornødne Omhu, er hans Ansvar ophørt, ogsaa ved Incasso. Ordregiveren kan kun fordre, at Speditøren til ham overdrager det Krav, som eventuelt maatte have paa den, som har begaaet Fejlen, og at Speditøren foretager nødvendige Forholdsregler for, at Ordregiverens Ret til Erstatning bibeholdes«.

Overfor Sagsøgerens Anbringende om ikke at være blevet gjort bekendt med eller paa anden Maade have været vidende om disse Regler, har de Sagsøgte derhos anført, at alle deres Fakturaer og deres Brevpapir, derunder ogsaa deres ovennævnte Faktura af 21. Februar 1940 og det til den her ommeldte Korrespondance med Sagsøgeren anvendte Papir, er paatrykt følgende Bemærkning:

»For alle Ekspeditioner og Tilbud gælder de for Nordisk Speditørforbund vedtagne almindelige Bestemmelser«.

Herefter og da de Sagsøgte maa anses at have truffet de fornødne Forholdsregler for, at Sagsøgerens Ret til Erstatning bibeholdes, finder Retten ikke, at der er Grundlag for uanset de ovennævnte Bestemmelser vedrørende Nordisk Speditør Forbund at gøre de Sagsøgte ansvarlige

for Fejl begaaet af deres amerikanske Agenter, der maa sidestilles med den i Bestemmelserne nævnte Omladningsspeditør og Udleverings-speditør.

Hvad dernæst angaar den af de Sagsøgte i deres Skrivelse af 24. Maj 1940, jfr. Skrivelsen af 9. November s. A. givne, af Sagsøgeren til Støtte for sin Paastand paaberaabte Garanti, har Sagsøgeren nærmere anført, at han ikke vilde have betalt de Sagsøgtes Faktura, hvis han ikke havde faaet denne Garanti, og at det amerikanske Forsikringsselskab ifølge dettes ovennævnte Skrivelser af 6. September 1940 og 13. Januar 1941 maa antages ikke at ville betale mere end de allerede erlagte Dollars 6500,—, idet der efter de skiftende Standpunkter, Selskabet ifølge Globe Shipping's Telegrammer har indtaget, ikke kan stoles paa, at det, som nævnt i Globe Shipping's Telegrammer af 11. Oktober 1941 og 25. s. M. vil betale yderligere Dollars 750,— og maaske lidt mere, og der i hvert Fald maa gaas ud fra, at Selskabet ikke vil erlægge Dollars 1161,— som accepteret i de Sagsøgtes Telegram af 27. Oktober 1941. Sagsøgeren finder derfor, at de Sagsøgtes Garantiforpligtelse er aktuel.

De Sagsøgte erkender at have forpligtet sig til at tilsvare Sagsøgeren Udgifterne til Fragt og Forsikring med Dollars 1.567,93 med Fradrag af det Beløb, der af Assurancefirmaet er udbetalt udover Fakturaværdien, under Forudsætning af at Sagsøgeren ikke kan erholde Omkostningsbeløbet betalt hos Globe Shipping. De Sagsøgte har imidlertid ved Skrivelsen af 24. Maj 1940 kun paataget sig at indestaa for Rigtigheden af de modtagne Meddelelser, men har ikke afgivet nogen Betalingsgaranti, hvorfor de Sagsøgtes Stilling maa være som en simpel Kautionsists. Dette vil igen sige, at de Sagsøgte ikke anser sig forpligtede til at betale, forinden det paa tilstrækkelig Maade fra Sagsøgerens Side er dokumenteret, at Beløbet ikke vil kunne erholdes fra Globe Shipping.

Efter alt saaledes foreliggende skal Retten bemærke følgende:

I de Sagsøgtes oftnævnte Skrivelse af 24. Maj 1940 hedder det, at de Sagsøgte »paatager os det fulde Ansvar for Rigtigheden af de fra Globe Shipping Co. modtagne Meddelelser i ovennævnte Anliggende«.

Herved maa forstaas Globe Shipping's fornævnte Telegrammer af 25. April 1940 og 17. Maj s. A., hvorefter Globe Shipping henholdsvis »forventer« og »bekræfter«, at Forsikringen vil blive berigtiget paa Basis Faktura plus Fragt og Omkostninger.

De Sagsøgtes Garanti indeholder ikke, lige saa lidt som Globe Shipping's fornævnte Meddelelser, nogen udtrykkelig Angivelse af, med hvilket Beløb Forsikringen vil blive berigtiget. Det bemærkes herved, at der her under Sagen ogsaa er Uenighed mellem Parterne om, hvad der falder ind under den ommeldte Basis for Forsikringens Berigtigelse. De Sagsøgte hævder nemlig, jfr. deres mere subsidiære Paastand, at den af dem afgivne Garanti under alle Omstændigheder udover Fakturaværdien Dollars 6172,— kun omfatter Fragt- og Assuranceudgifter, Dollars 1567,93, men ikke imaginær Avance, saaledes at de Sagsøgte kun skulde tilsvare Dollars 7739,93 ÷ Dollars 6500,—, d. v. s. Dollars 1239,93, medens Sagsøgeren der, som det fremgaar af foranstaaende,

betragter de af Forsikringsselskabet betalte Dollars 6500,— som Dækning for Faktura og imaginær Fortjeneste, gør gældende, at de Sagsøgte Garanti derudover fuldtud omfatter de fornævnte Dollars 1567,93,—.

Efter Ordlyden af de Sagsøgte Skrivelse af 24. Maj 1940 finder Retten, at deres ommeldte Garanti ikke kan forstås som indeholdende mere end et Tilsagn om at hæfte for Forsikringens Berigtigelse paa den i Globe Shipping's Meddelelser angivne Basis, forsaavidt saadan Berigtigelse enten som Følge af Forsikringsselskabets eller Globe Shipping's Forhold ikke finder Sted indenfor en rimelig Tid.

Under Hensyn til hvad der foreligger om de angaaende Berigtigelsen førte Forhandlinger og om den — som det maa antages midlertidige — Afbrydelse af disse, finder Retten imidlertid, at den nævnte Betingelse for de Sagsøgte Ansvar i hvert Fald for Tiden ikke er til Stede. Det bemærkes herved, at der efter Omstændighederne ikke findes at kunne rettes nogen Bebrejdelse mod de Sagsøgte for ikke med behørig Hurtighed at have fremmet de nævnte Forhandlinger.

De Sagsøgte principale Paastand, mod hvis Beregning af Renter der ikke fra Sagsøgerens Side er fremsat særskilt Indsigelse, vil derfor være at tage til Følge.

Sagens Omkostninger findes Sagsøgeren at burde betale de Sagsøgte med 600 Kr.

Tirsdag den 17. Oktober.

Nr. 365/1943. Sagfører, cand. jur. **Aage Thilker** (Oluf Petersen)
m o d

Arkitekt **Anders Gravesen** (Landsretssagf. E. Koefoed).

(Spørgsmaal om Indstævntes Ret til Andel af Kommissionssalær).

Østre Landsrets Dom af 18. December 1943 (V Afd.): Sagsøgte, Sagfører, cand. jur. Aage Thilker, bør til Sagsøgeren, Arkitekt Anders Gravesen, betale de paastævnte 1600 Kr. med Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 6. Oktober 1943, til Betaling sker, og i Sagsomkostninger 300 Kr. Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret er oplyst, at Købesummen for den i Sagen omhandlede Ejendom var 318.000 Kr. og det Appellanten udbetalte Salær herefter 3180 Kr., ikke som i Dommen anført 3200 Kr., og Indstævnte har overensstemmende hermed ændret sin Paastand til 1590 Kr.

Efter det om Parternes Forhold oplyste maa det have staaet Appellanten klart, at Indstævntes Anvisning af Køber til den i Sagen omhandlede Ejendom skete i Forventning om at faa Del i det ved Handlens Gennemførelse indtjente Salær, og da Salget til den anviste Køber er gennemført, har Appellanten savnet Føje til at vægre sig ved at give Indstævnte Andel i Salæret.

Herefter, og idet der ikke er rejst Indsigelse mod Fordelingsforholdet vil Dommen være at stadfæste, dog at det Beløb, der vil være at tilkende Indstævnte, fastsættes til 1590 Kr.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale til Indstævnte med 400 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande, dog at det Indstævnte, Arkitekt Anders Gravesen, hos Appellanten, Sagfører, cand. jur. Aage Thilker, tilkendte Beløb fastsættes til 1590 Kr.

Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellanten til Indstævnte med 400 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Sagsøgeren, Arkitekt Anders Gravesen, søger Sagsøgte, Sagfører, cand. jur. Aage Thilker, til Betaling af 1600 Kr., der skal skyldes som Sagsøgerens aftalte Andel (Halvdelen) i et af Sagsøgte hos Tandlæge G. S. Martini oppebaarne Beløb, 3200 Kr. = 1 pCt. af Købesum 320.000 Kr. for Ejendommen i Hallsallé 3—5, erhvervet af Martini i Januar 1943. Der paastaas derhos Renter 5 pCt. p. a. fra Sagens Anlæg den 6. Oktober 1943.

Sagsøgte paastaar Frifindelse. I Efteraaret 1941 rettede Sagsøgte en Forespørgsel til Sagsøgeren, om denne havde Købere til Ejendomme. Af de Ejendomme, som Sagsøgte ved denne Lejlighed opgav Sagsøgeren, havde kun Dalgas Boulevard 3—7 Sagsøgerens Interesse. Sagsøgte havde faaet denne Ejendom opgivet af Veksellerer Trebbien og aftalte med denne og Sagsøgeren, at det Honorar, 1 pCt. af Købesummen, Trebbien skulde have af Sælgeren, skulde deles med $\frac{1}{3}$ til hver af dem. Dette Honorar var et rent Kommissionshonorar, og det er det eneste.

Færdig fra Trykkeriet den 8. November 1944.

G. E. C. Gads Forlag.

Triers Bogtrykkeri (Chr. & G. Lind). — København.

Højesteretstidende.

Udgivere: Højesterets Protokolsekretærer.

88. Aargang

Højesteretsaaret 1944.

Nr. 20

Tirsdag den 17. Oktober.

Sagsøgte nogensinde har aftalt at give Sagsøgeren Andel i Ejendommen blev iøvrigt ikke solgt ved nogen af Parternes Medvirken, og Honoraret følgelig ikke betalt. I Eftersommeren 1942 henvendte Sagsøgeren sig til Sagsøgte og meddelte ham, at han havde i Opdrag at skaffe en Ejendom til en Klient, og spurgte, om Sagsøgte havde noget til Salg. Sagsøgte spurgte Sagsøgeren, om Ejendommen Halls Allé havde Interesse for hans Klient. Paa et senere Tidspunkt udtalte Sagsøgte, at der ikke kunde regnes med Salær fra Sælgeren, som selv var repræsenteret af en Sagfører, og at Sagsøgte kun ønskede at lade Ejendommen besigtige af en Køber, der vilde benytte Sagsøgte som Sagfører til at ordne Købet, idet han derved havde for Øje ikke at ville trænge nogen Kollega ud. Et Par Dage efter meddelte Sagsøgeren Sagsøgte, at hans Køber, Tandlæge Martini, ikke havde nogen Sagfører og var villig til at lade Sagsøgte ordne et eventuelt Køb af Ejendommen. Sagsøgte har herefter under Forhandlinger varetaget Køberens Interesser, indtil Sagsøgte den 20. Januar 1943 modtog et Købstilbud paa Ejendommen fra Martini gennem Landsretssagfører Torkild-Hansen, som Køberen ønskede skulde udfærdige Papirer paa Ejendommen. I Erkendelse af at have benyttet sig af Sagsøgtes sagførermæssige Assistance under Forhandlingerne om Købet meddelte Martini den 21. Januar 1943 Sagsøgte, at han var villig til at betale Sagsøgte sædvanligt Sagførersalær, 1 pCt. af Købesummen, naar Handel var afsluttet. Honoraret betaltes den 18. Februar 1943. Sagsøgeren har intet Krav paa Andel heri. Sagsøgeren har intet betinget sig. Han optraadte som Køberens tekniske Raadgiver og Tillidsmand.

Sagsøgeren hævder, at Aftalen mellem Parterne i 1941 om lige Deling mellem Parterne af et eventuelt Kommissionssalær ikke alene gjaldt den ene Ejendom, der direkte gav Anledning til Aftalen, men ogsaa de andre Ejendomme, der dengang var og senere kunde blive Tale om. I Efteraaret 1942 talte Parterne paany om Muligheden for Istandbringelse af en Ejendomshandel, denne Gang i Forbindelse med en Ejendom paa Kastelsvej, vedrørende hvilken Sagsøgte gav Sagsøgeren en Opstilling. Allerede paa dette Tidspunkt nævnte Sagsøgte Ejendommen i Halls Allé for Sagsøgeren. Sagsøgeren benægter at have sagt til Sagsøgte, at Martini ingen Sagfører havde. Han har kun sagt, at Køberen ikke var uvillig til at lade Sagsøgte berigtige Handelen. Sagsøgtes Arbejde har kun været Mæglerarbejde. Ansvar for Købet og

dets Berigtigelse har alene paahvilet Landsretssagfører Torkild-Hansen. Honoraret er kun ydet Sagsøgte af Kulance. Men et Honorar af denne Art, der er tilfaldet Sagsøgte fra en Køber, som Sagsøgeren ved sit Arbejde har fremskaffet, maa naturligt betragtes under samme Synspunkt som et Sælgerhonorar og derfor falde ind under Parternes Delingsaftale. Sagsøgeren optraadte ikke som Køberens tekniske Raadgiver og Tillidsmand.

Under Domsforhandlingen er der afgivet Forklaring af Parterne, Landsretssagfører Carl Torkild-Hansen, Revisor Vilh. Gleerup, Tandlæge Gustav Martini og Afdelingschef Carl Vidstrup.

Efter Sagens Oplysninger maa det antages, at Sagsøgte paa et vist Tidspunkt har haft en Chance for at komme til at skrive Ejendoms-handelens Papirer. Selv hvis man antager, at der, efter at nævnte Chance var bristet, har kunnet tilkomme Sagsøgte hos Tandlæge Martini en mindre Godtgørelse for Tidsspilde, har Sagsøgte i hvert Fald ikke haft Krav paa den af Martini ydede Godtgørelse af 1 pCt. af Købesummen, hvilken Godtgørelse maa anses erlagt uden retlig Forpligtelse dertil. Idet Ydelsen ikke kan anses som et Sagførersalær, foreligger den af Sagsøgte paaberaabte Hindring for at give Sagsøgeren Andel deri saaledes ikke.

Som Følge af det anførte, og da Sagsøgte ikke vilde have kunnet opnaa Ydelsen uden Sagsøgerens Anvisning af Martini som Køber, og efter det mellem Parterne iøvrigt foreliggende, vil der være at give Dom efter Sagsøgerens Paastand.

I Sagsomkostninger vil Sagsøgte have at godtgøre Sagsøgeren 300 Kr.

Onsdag den 18. Oktober.

Nr. 94/1943. Fru **Bertha C. Lonsdale**, født Scheel (Selv)
mod

I/S **Hareskov Kuranstalt** ved fhv. Inspektør **H. Hjemdal**
(Overretssagfører Moltke Leth).

(Spørgsmaal om Erstatning for Skade ved Fald paa Gulv).

Østre Landsrets Dom af 29. Januar 1943 (II Afd.): Sagsøgte, I/S Hareskov Kuranstalt ved fhv. Inspektør H. Hjemdal, bør for Sagsøgerinden, Fru Bertha C. Lonedale's, født Scheel, Tiltale i denne Sag fri at være. I Sagsomkostninger betaler Sagsøgerinden inden 15 Dage fra denne Doms Afsigelse 125 Kr. til Sagsøgte under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde vil den være at stadfæste.

I Sagsomkostninger for Højesteret findes Appellantinden at burde betale 250 Kr. til Indstævnte.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellantinden, Fru Bertha C. Lonsdale, født Scheel, til Indstævnte, I/S Hareskov Kuranstalt ved fhv. Inspektør H. Hjemdal, 250 Kr.

De idømte Sagsomkostninger at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Under denne Sag paastaar Sagsøgerinden, Fru Bertha Lonsdale, født Scheel, Sagsøgte, I/S Hareskov Kuranstalt ved fhv. Inspektør H. Hjemdal, tilpligtet at betale 1600 Kr. med Renter 5 pCt. p. a. fra den 26. Februar 1942 i Erstatning for Skade paadraget Sagsøgerinden ved, at hun den 4. November 1941 under et Kurophold paa Hareskov Kuranstalt gled paa et glat Gulv og faldt. Sagsøgte har paastaaet Frifindelse.

Sagsøgerinden har forklaret, at hun under sit Ophold paa Kuranstalten i Tiden 17. Oktober—12. November 1941 den 4. November havde en Samtale med daværende Overlæge Einar Emanuel Geert-Jørgensen ved Kuranstalten og praktiserende Læge Herluf Raaschou-Nielsen i Overlægens Konsultationsværelse. Da hun under Samtalen, ved hvilken hun blev noget ophidset, skulde til at gaa, gled hun paa det glatte Gulv og faldt med stor Kraft mod Gulvet, hvorved hun mistede Bevidstheden. Hun paadrog sig ved Faldet en lettere Hjerne-rystelse, der har nødvendiggjort en længere Tids Sygeleje.

Sagsøgerinden har opgjort sine Udgifter til Ekstrahjælp i Huset, Forplejning, Medicin, tabt Arbejdsfortjeneste og Rekonvalescentophold til det fornævnte Beløb af 1600 Kr., som hun kræver erstattet hos Sagsøgte, da Aarsagen til Faldet alene var det usædvanlig glatte Gulv, og Sagsøgte følgelig maa være ansvarlig for den skete Skade.

Sagsøgte benægter, at der med Hensyn til Behandlingen af det paagældende Gulv foreligger noget uforsvarligt Forhold fra Kuranstaltens Side, og gør iøvrigt gældende, at Sagsøgerindens Fald er uden Forbindelse med Gulvets Tilstand, men alene skyldes Sagsøgerindens psykiske Tilstand ved den paagældende Lejlighed.

For Landsretten er foruden af Sagsøgerinden afgivet Forklaring af de fornævnte to Læger samt af forskellige andre Vidner, der dog ikke har overværet det skete Uheld.

Da det ikke ved de i Sagen afgivne Forklaringer findes godtgjort, at Sagsøgerindens Fald skyldes, at hun er gledet paa Gulvet, vil Sagsøgte allerede som Følge heraf være at frifinde.

Sagens Omkostninger vil Sagsøgerinden have at godtgøre Sagsøgte med 125 Kr.

Nr. 359/1943. Fru **Ane Kirstine Andersen**, født Knudsen
(Oluf Petersen)

m o d

Skomagermester **Hans Harald Andersen**
(Landsretssagfører Hugo Wagner).

(Spørgsmaal om Appellantindens Ret til Underholdsbidrag).

Østre Landsrets Dom af 11. September 1943 (V Afd.):
Denne Sag afvises. Sagens Omkostninger ophæves. Der tillægges hos
det Offentlige den for Sagsøgerinden, Fru Ane Kirstine Andersen, født
Knudsen, beskikkede Sagfører, Landsretssagfører V. E. Brammer, i Sa-
lær 100 Kr. og i Godtgørelse for Udlæg 7 Kr.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret har Appellantinden paastaet Sagen hjemvist
til Østre Landsret til Behandling og Paakendelse i Realiteten,
medens Indstævnte har paastaet Dommen stadfæstet.

Det af Appellantinden rejste Søgsmal maa antages at gaa
ud paa at faa afgjort, om Appellantinden ved bindende Aftale
eller ved Separationsdommen og den senere meddelte Skilsmisse-
bevilling er afskaaret fra at faa tillagt Underholdsbidrag, og da
Reglerne om Domes Retskraft ikke er til Hinder for, at dette
Spørgsmaal i dets Helhed forelægges Domstolene til Afgørelse
i 1. Instans, vil Appellantindens Paastand være at tage til Følge.

Bestemmelsen om Sagens Omkostninger for Landsretten vil
være at ophæve.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes at burde ophæves.

Thi kendes for Ret:

Denne Sag hjemvises til Østre Landsret til
Behandling og Paakendelse i Realiteten.

Bestemmelsen om Sagens Omkostninger for
Landsretten ophæves.

Sagens Omkostninger for Højesteret op-
hæves.

I Salær for Højesteret tillægges der Høje-
steretssagfører Oluf Petersen 200 Kr., der
udredes af det Offentlige.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Den 10. April 1937 afsagde Københavns Amts nordre Birks Ret
for borgerlige Sager i Sagen 799/1937 Fru Ane Kirstine Andersen ctr.
Skomagermester Hans Harald Andersen saalydende Dom:

»Under denne Sag har Sagsøgerinden, Fru Ane Kirstine Andersen, f. Knudsen, paastaet Separation fra sin sagsøgte Ægtefælle, Skomagermester Hans Harald Andersen, med hvem hun har indgaaet Ægteskab den 7. Maj 1899.

Sagsøgte har erklæret sig enig i Sagsøgerindens Paastand.

Parterne er endvidere enedes om, at deres Fællesbo deles saaledes, at Sagsøgte til Sagsøgerinden udsteder Pantebrev for 35.000 Kr. til aarlig Rente 5 pCt. at regne fra 11. December 1936 med oprykkende Prioritets Panteret i den Sagsøgte tilhørende Ejendom, Jagtvej 45, København, næst Kreditforeningslaan ca. 24.000 Kr. og private Midler 6.000 Kr., hvilket Pantebrev afdrages med saa stort et Beløb, at Renter og Afdrag tilsammen andrager et Beløb af 2210 Kr. aarlig. Pantebrevet skal derhos henstaa uopsigeligt fra Ejer til Ejer, dog saaledes at der ved Ejerskifte skal afdrages ekstraordinært 3000 Kr., bortset fra Overgang af Ejendommen i Tilfælde af Sagsøgtes Dødsfald til Adoptivbarn som Arv. Endelig betaler Sagsøgte til Sagsøgerinden kontant 400 Kr.

Paa disse Vilkaar frafalder Sagsøgerinden Krav paa Underholdsbidrag.

Gejstlig Mægling er forgæves forsøgt, og Retten maa efter de afgivne Partsforklaringer anse det for godtgjort, at Forholdet mellem Ægtefællerne er ødelagt, uden at Skylden herfor hovedsagelig er Sagsøgerindens. Der vil herefter i Henhold til Ægteskabslov I § 53, Stk. 2, kunne gives Dom til Separation paa de nævnte Vilkaar.

Sagens Omkostninger betaler Sagsøgte til Sagsøgerinden med 100 Kr.

Thi kendes for Ret:

Ægtefællerne Ane Kirstine Andersen, født Knudsen, og Skomagermester Hans Harald Andersen separeres paa fornævnte Vilkaar — — —.

Efter at der den 19. September 1942 er meddelt Parterne Skilsmisse paa de for Separationen fastsatte Vilkaar, jfr. Lov Nr. 276 af 30. Juni 1922 § 54, 2. Pkt., sammenholdt med § 69, 1. Pkt., har Sagsøgerinden, Fru Ane Kirstine Andersen, født Knudsen, efter meddelt fri Proces under nærværende den 29. April 1943 anlagte Sag paastaet Sagsøgte, Skomagermester Hans Harald Andersen, tilpligtet at anerkende, at Sagsøgerinden ikke er afskaaret fra at faa Underholdsbidrag efter Overøvrighedens Bestemmelse, idet Bemærkningen i fornævnte Dom: »Paa disse Vilkaar frafalder Sagsøgerinden Krav paa Underholdsbidrag« hævdes at være urigtig, da Afkald ikke er meddelt under fornævnte Retssag.

Sagsøgte paastaar Afvisning eller Frifindelse.

Retten maa formene, at Sagsøgerinden for nu at opnaa Forandring af den citerede Separationsdom, hvis Konklusion skal forstaas paa den Maade, at Sagsøgte ikke skal svare Underholdsbidrag til Sagsøgerinden, maa søge Anketilladelse efter Retsplejelovens § 423, Stk. 2.

Nærværende Sag vil herefter være at afvise ex officio.

Med Hensyn til Sagens Omkostninger vil der være at forholde som nedenfor anført.

Fredag den 20. Oktober.

Nr. 49/1944. Sognefoged **Jens Lund Kjeldsen** (Gorrissen)

mod

Fru Elisabeth Brask (Gelting).

(Spørgsmaal om Afvisning paa Grund af Ankefrafald).

(Sagen behandlet skriftligt).

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Vestre Landsret.

I Paadømmelsen har syv Dommere deltaget.

For Højesteret har Indstævnte under særskilt Procedure af Formaliteten paastaaet Sagen afvist, idet hun hævder, at Appellanten ved sin Adfærd efter Dommens Afsigelse har afskaaret sig fra Anke.

Efter at Landsrettens Dom, ved hvilken Appellanten var tilpligtet at betale til Indstævnte 2779 Kr. 74 Øre med Renter og i Sagsomkostninger 350 Kr., var afsagt den 28. September 1943, krævede Indstævntes Sagfører i Skrivelse af 15. Oktober s. A. Beløbene betalt, idet Foretagelse af Udlæg stilledes i Udsigt. Appellantens Sagfører svarede i Skrivelse af 18. s. M., at Dømmen ikke vilde blive opfyldt, og at Appellanten, der ønskede Sagen anket, havde anmodet om Fremskaffelse af en Udtalelse om Chancerne ved Anke, hvorfor han gik ud fra, at Foretagelse af Udlæg stilledes i Bero, indtil der forelaa Afgørelse af Ankespørgsmaalet. Indstævntes Sagfører svarede herpaa den 19. s. M., at Indstævnte ikke agtede at udsætte Foretagelse af Udlæg under Hensyn til den noget vage Mulighed for Anke samt i Betragtning af, at Appellanten havde oplyst, at han havde overdraget alle sine Aktiver til sine Børn, saaledes at der kunde blive Spørgsmaal om Afkræftelse af den trufne Disposition, hvis der ikke fandtes Midler til Dommens Opfyldelse. Udlægsforretningen blev berammet til Foretagelse den 25. November 1943, men forinden Foretagelsen fandt der Forhandlinger Sted mellem Parternes Sagførere, og den 23. s. M. tilskrev Appellantens Sagfører Indstævntes Sagfører, »at det nu er lykkedes mig at formaa Kjeldsen til at afgøre Sagen med 2000 Kr., et Tilbud, jeg forstod paa Dem, at Deres Klient vilde acceptere« og fremsendte vedlagt i Check 2000 Kr. Indstævntes Sagfører svarede i Skrivelse af 24. s. M., at han anerkendte at have modtaget 2000 Kr. »til fuld Afgørelse af Vestre Landsrets Dom af 28. September d. A.«, og Indstævnte hørte herefter ikke om Sagen før ved den den 23. Februar 1944 udtagne Højesteretsstævning, som Indstævntes Sagfører den 7. Marts 1944 paategnede om Frafald af yderligere Kald og Varsel.

Efter det saaledes foreliggende findes Indstævnte at have været berettiget til at gaa ud fra, at Appellanten har givet Afkald

paa Anke, og Sagen vil derfor efter Indstævntes Paastand være at afvise fra Højesteret.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale til Indstævnte med 200 Kr.

Thi kendes for Ret:

Denne Sag afvises.

Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Sognefoged Jens Lund Kjeldsen, til Indstævnte, Fru Elisabeth Brask, med 200 Kr. inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Nr. 323/1943. Dødsboet efter Murermester **Niels Olsen Nielsen** og tidligere afdøde Hustru **Marie**, f. Christensen (Bunch-Jensen)

mod

A/S William Boas (Bech-Bruun).

(Spørgsmaal om Omfanget af en af Murermester Nielsen udstedt Transport paa Tilgodehavende for Murerarbejde).

Dom afsagt af Københavns Byrets Skifteafdeling III den 22. Juni 1943: Der anerkendes ikke i Murermester Niels Olsen Nielsens Dødsbo nogen Fortrinsret for A/S William Boas med Hensyn til det ovennævnte af Landsretssagfører Schjørring i Københavns Handelsbanks Vesterport Afdeling deponerede Beløb paa 32.500 Kr., som bør indgaa i ovennævnte Dødsbo. Sagens Omkostninger ophæves.

Østre Landsrets Dom af 2. Oktober 1943 (V Afd.): Appellanten, A/S William Boas, kendes overfor Indstævnte, Dødsboet efter Murermester Niels Olsen Nielsen og tidligere afdøde Hustru Marie, født Christensen, berettiget til at hæve 32.500 Kr., der er deponeret i A/S Københavns Handelsbanks Vesterport Afdeling paa Foliokonto Nr. 123, benævnt »A/S Stubmøllegaarden, Separatkonto«. I Henseende til dens Bestemmelse om Sagsomkostninger for Skifteretten bør den indankedé Dom ved Magt at stande. I Sagsomkostninger for Landsretten betaler Indstævnte til Appellanten 1200 Kr. inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Østre Landsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret.

I Paadømmelsen har otte Dommere deltaget.

For Højesteret gaar Appellantens Paastand ud paa, at Boet kendes berettiget til at hæve 30.900 Kr. af det i A/S Københavns

Handelsbanks Vesterport Afdeling paa Folio-Konto Nr. 123, benævnt »A/S Stubmøllegaarden, Separat-Konto«, indestaaende Beløb, medens Indstævnte kendes berettiget til at hæve 1600 Kr. af samme Beløb og saaledes, at paaløbne Renter fordeles forholdsmæssigt.

Indstævnte paastaar Stadfæstelse.

Til den i Skifteretsafdelingens Dom givne Fremstilling bemærkes, at Aftalen om, at Indstævnte skulde levere Materialer til Byggeforetagendet, i sin Tid er truffet direkte mellem afdøde Murermester Nielsen og Indstævnte, at det ikke kan antages, at A/S Stubmøllegaarden paa noget Tidspunkt har frafaldet den ved den senere Ordning mellem Indstævnte og Selskabet opstillede Betingelse, at denne Ordning skulde godkendes af Murermester Niensens Dødsbo, og at det i Henhold til denne Ordning af A/S Stubmøllegaarden udstedte Pantebrev er dateret den 18. Juni 1942 og lyder paa 50.000 Kr.

Til den i Landsrettens Dom givne Fremstilling bemærkes, at Pantebrevet er udstedt til Landsretssagfører Schiørring, og at det ikke er klausuleret som i Dommen anført, men alene »er sideordnet med Obligationer af private Midler, store ialt Kr. 575.000,00, paa samme Vilkaar som nærværende Obligation.«

For Højesteret har Appellanten frafaldet sin særlige Indsigelse med Hensyn til Rentebeløbet, ca. 12.000 Kr.

Indstævnte erkender, at det ved Sagens Afgørelse er uden selvstændig Betydning, at Landsretssagfører Schiørring personlig havde forpligtet sig til at købe Pantebrevet for 32.500 Kr.

Efter Ordlyden og hele Formuleringen af Transporten af 11. December 1939 maa der gives Appellanten Medhold i, at denne Transport — i alt Fald bortset fra mindre Overskridelser — er begrænset til at angaa et Beløb paa 150.000 Kr., og i hvert Fald har det, hvis det har været de kontraherende Parters Hensigt at give Transporten et videre Omfang, ikke fundet tilstrækkeligt tydeligt Udtryk i denne; heller ikke er det ved Anmeldelsen til Notering overfor A/S Stubmøllegaarden og Københavns Handelsbank, jfr. herved Gældsbrevslovens § 31, Stk. 1, gjort klart for disse, at Transporten skulde have dette videregaaende Indhold. Herefter og da der maa gives Appellanten Medhold i, at Indstævnte ikke ved Deklarationen eller ved det senere passerede har erhvervet en videregaaende Ret paa Boets Bekostning, vil der i det hele være at give Dom efter Appellantens Paastand som nedenfor nærmere anført.

Forsaavidt angaar Sagens Omkostninger for Underretten, vil Skifterettens Dom være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Landsret og Højesteret findes Indstævnte at burde betale Appellanten med 2500 Kr.

Thi kendes for Ret:

Appellanten, Dødsboet efter Murermester Niels Olsen Nielsen og tidligere afdøde Hu-

stru Marie, i. Christensen, er berettiget til at hæve 30.900 Kr. af det i A/S Kjøbenhavns Handelsbanks Vesterport Afdeling paa Folio-Konto Nr. 123, benævnt »A/S Stubmøllegaarden, Separat-Konto«, indestaaende Beløb, medens Indstævnte, A/S William Boas, er berettiget til at hæve 1600 Kr. af samme Beløb. Paaløbne Renter fordeles forholdsmæssigt.

Forsaavidt angaar Sagens Omkostninger for Underretten, bør Skifterettens Dom ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for Landsret og Højesteret betaler Indstævnte til Appellanten med 2500 Kr. inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Byretsdommens Præmisser er saalydende:

Den 29. December 1941 afgik Murermester Niels Olsen Nielsen ved Døden, og den 7. Januar 1942 blev hans Bo taget under Behandling af Københavns Byrets Skifteafdeling III. Arv og Gæld er ikke vedgaaet i Boet.

Af det under Boets Behandling oplyste fremgaar det, at Afdøde havde i Entreprise Murerarbejdet ved Opførelsen af Ejendomskomplekset »Stubmøllegaarden«, der ejedes af et Ejendomsaktieselskab af samme Navn. Allerede forinden Afdøde fik Arbejdet overdraget, var det aftalt mellem Selskabet og A/S William Boas, at dette sidste Selskab skulde levere Materialer til Byggeriet. Selskabets Tilgodehavende sikredes ved en af Afdøde den 6. September 1939 udstedt Transport, der blev afløst af en Transport af 11. December 1939, der er saalydende:

»Undertegnede Murermester Niels Olsen Nielsen tiltransporterer herved A/S William Boas af mit Tilgodehavende hos A/S Stubmøllegaarden for Levering af Murermaterialer til Bebyggelse af Parcel Nr. 14 af Kongens Enghave (Matr. Nr. 328 af Kongens Enghave)

Kr. 150.000,00

skriver — Eet Hundrede Femti Tusind Kroner — som betales paa følgende Maade, hvorved bemærkes, at Bebyggelsen finder Sted i 2 Afsnit:

Ved 1. Byggelaansrates Udbetaling. Naar Huset er under Tag	1. Afd. Kr.	0,00
	2. — —	6.500,00
Ved 2. Byggelaansrates Udbetaling.	1. — —	8.500,00
	2. — —	8.500,00
Ved 3. Byggelaansrates Udbetaling. Naar Snekkerarbejder er indsat	1. — —	8.500,00
	2. — —	10.000,00
Ved 4. Byggelaansrates Udbetaling. Naar Huset er færdig til Aflevering	1. — —	16.400,00
	2. — —	20.000,00

Ved Prioritetsratens Udbetaling	1. Afd. Kr.	35.200,00
	2. — —	30.000,00
6. Eventuelt i Obligationer	—	6.400,00
		<hr/>
		Kr. 150.000,00
		<hr/>

Eventuelle Overskridelser eller mindre Leveringer efter denne Transport skal reguleres i Prioriteringsraten.

Nærværende Transport kan for Byggelaansraternes Vedkommende noteres af den byggelaansgivende Bank, A/S Københavns Handelsbank, Vesterport Afdeling samt af A/S Stubmøllegaarden ved Landsretssagfører Knud Schjørring, der ogsaa noterer Prioriteringsraterne.

Jeg anmoder Landsretssagfører K. Schjørring, der er Byggeforetagendets finansielle Leder, om at udbetale Beløbene til A/S William Boas ved Forfald, og de af A/S William Boas givne Kvitteringer for Modtagelsen af ovenstaaende Beløb er bindende for mig.

Angaaende Prioriteringsraten bemærkes, at denne Rate skal udbetales forlods af Prioriteringsraten, d. v. s. forud for Udbetalinger til alle andre Haandværkere og saaledes alene respekterer Udgifter til Dækning af Byggelaanet med Renter og samtlige andre Omkostninger, afholdt af Handelsbanken eller Dansk Kautionsforsikrings A/S, der overfor Handelsbanken har paataget sig Tabskaution for Byggelaanet. Byggelaanets Maksimumstørrelse vil ikke komme til at overstige Kr. 975.000,00, excl. Renter og Omkostninger. Til yderligere Sikkerhed for denne Rate udstedes hermed af A/S Stubmøllegaarden Deklaration om sekundær Panteret i den til Sikkerhed for Byggelaanet deponerede Akkomodationsobligation, stor Kr. 1.300.000,00.

Den af mig den 6. September d. A. udstedte Transport annulleres hermed.«

Denne Transport noteredes af A/S Stubmøllegaarden og Københavns Handelsbanks Vesterport Afdeling.

Endvidere sikredes A/S William Boas' Tilgodehavende ved en af A/S Stubmøllegaarden den 11. December 1939 udstedt Deklaration, hvori det bl. a. hedder:

»Undertegnede A/S Stubmøllegaarden meddeler herved A/S William Boas sekundær Panteret i den af os til Sikkerhed for Byggelaan til Bebyggelsen af Matr. Nr. 328 af Kongens Enghave i A/S Københavns Handelsbanks Vesterport Afdeling deponerede Obligation, stor Kr. 1.300.000,00.

Nærværende Panteret tjener til Sikkerhed for de af Murermester N. Olsen Nielsen i Henhold til Transport af D. D. stor Kr. 150.000,00 over for A/S William Boas overtagne Forpligtelser for Levering af diverse Murermaterialer.

Nærværende Deklaration respekterer uden særlig Paategning — —.

Underskrevne A/S Stubmøllegaarden har over for A/S William Boas paataget sig Forpligtelse til at lade den i fornævnte Transport omtalte Prioriteringsrate blive udbetalt forlods, d. v. s. før Udbetaling til alle andre Haandværkere af Prioriteringsprovenuet efter at Byggelaanet og herhenhørende Omkostninger er inddækket, hvorved

bemærkes, at Byggelaanets Maksimum ikke vil overstige Kr. 975.000,00 excl. Omkostninger«.

I Henhold til Transporten havde A/S William Boas faaet udbetalt af Byggelaansraten ialt 78.400 Kr., da Murermester Nielsen afgik ved Døden. Selskabets Tilgodehavende hos ham udgjorde paa dette Tidspunkt Kr. 118.747,76, som Selskabet den 23. Februar 1942 anmeldte i Dødsboet. Af dette Beløb har Selskabet senere faaet udbetalt 70.000 Kr. af A/S Stubmøllegaarden; Sammenhængen hermed er følgende:

A/S Stubmøllegaarden ønskede at sælge Ejendommen, i hvilken Anledning det var nødvendigt at faa Byggelaansobligationen frigjort. A/S William Boas vilde imidlertid kun gaa med til at frigøre Obligatio- nen, hvis Selskabet fik hele sit Tilgodehavende udbetalt. A/S Stub- møllegaarden turde ikke udbetale hele Beløbet til A/S William Boas, fordi der i saa Fald til dette Selskab vilde blive udbetalt mere end det i Transporten nævnte Beløb 150.000 Kr., og det kunde være tvivl- somt, om det overskydende Beløb tilkom A/S William Boas eller Døds- boet.

Efter nogle Forhandlinger enedes man da om en Ordning, hvor- efter A/S William Boas skulde kvittere Sikkerhederne mod at faa udbetalt kontant 70.000 Kr. og for Restbeløbet faa et af A/S Stubmølle- gaarden udstedt Pantebrev som dette Selskabs juridiske Konsulent, Landsretssagfører Schjørring, forpligter sig til at købe for 32.500 Kr. kontant senest i Januar 1943.

Ordningen var oprindeligt betinget af, at Dødsboet erklærede sig enig i Ordningen, men efter at det paa en Skiftesamling den 19. Decem- ber 1942 havde vist sig, at Boet ikke vilde tiltræde Ordningen, fra- faldtes Betingelsen.

I Henhold til den saaledes mellem de to Selskaber truffne Overens- komst udbetalte A/S Stubmøllegaarden 70.000 Kr. til A/S William Boas, som saaledes har faaet kontant 148.400 Kr. i Henhold til Trans- porten af 11. December 1939. A/S Stubmøllegaarden udstedte derhos Pantebrev stort 48.747 Kr. 76 Øre eller muligvis stort 50.000 Kr. til A/S William Boas. Da Landsretssagfører Schjørring i Januar 1943 i Hen- hold til Aftalen skulde købe dette, vilde han ikke tage Stilling til, om Købesummen 32.500 Kr. tilkom Selskabet eller Dødsboet, og han ind- betalte derfor Beløbet paa en Konto i Københavns Handelsbanks Ve- sterport Afdeling, kaldet A/S Stubmøllegaardens Separat-Konto, hvil- ken Konto fik følgende Paategning:

»Nærværende Konto tjener som Sikkerhed for de Forpligtelser, som Landsretssagfører Knud Schjørring og A/S Stubmøllegaarden maatte have paataget sig overfor A/S William Boas i Henhold til Skrivelser af 6. Maj og 13. Juni 1942 fra Højesteretssagfører Bech- Bruun til Landsretssagfører Schjørring og Boet efter afdøde Murer- mester Niels Olsen Nielsen i Henhold til Vedtagelse paa Skifterets- samlingen den 19. December 1942.

Beløbet kan kun hæves med Samtykke af A/S William Boas, Boet efter afdøde Murermester Niels Olsen Nielsen, Landsretssagfører Schjørring og A/S Stubmøllegaarden i Forening, medmindre der fore-

ligger Dom eller anden lovlig og endelig Afgørelse for, hvem Beløbet maatte tilkomme«.

A/S William Boas frigav derefter de ovennævnte Sikkerheder, og Ejendommen er senere blevet solgt.

A/S William Boas har nu i Boet nedlagt Paastand paa, at Selskabet som Separatist i Henhold til Transporten af 11. December 1939 anerkendes at være berettiget til at hæve de 32.500 Kr. Til Støtte herfor har Selskabet henvist til Bestemmelsen i Transporten om, at »eventuelle Overskridelser eller mindre Leveringer efter denne Transport skal reguleres i Prioriteringsraten«. Det hævdes, at dette betyder, at Transporten ikke er begrænset til det deri nævnte Beløb 150.000 Kr., men at den ogsaa dækker Beløb, som Afdøde maatte være kommet til at skyldes for Leverancer til Byggeriet udover 150.000 Kr., og at saadanne overskydende Beløb skal reguleres i Prioriteringsraten, hvoraf der omvendt skulde udbetales mindre end de i Transporten nævnte 65.200 Kr., hvis Leverancen var blevet paa under 150.000 Kr. Herimod kan der efter Selskabets Mening ikke anføres, at det i den af A/S Stubmøllegaarden den 11. December 1939 udstedte Deklaration hedder, at den derved stiftede Panteret tjener til Sikkerhed for de af Murermester Nielsen i Henholdt til Transporten af s. D. »stor Kr. 150.000« overtagne Forpligtelser.

Man er enig i, at Panteretten skulde tjene til Sikkerhed for det samme og have samme Omfang som Transporten, og hævder at den har haft det, uanset at der ikke i Deklarationen tales om »eventuelle Overskridelser«, idet Forpligtelsernes Omfang er tilstrækkelig angivet ved Henvisningen til Transporten, som naturligt betegnes som »Transport af D. D. stor 150.000«.

Det hævdes endvidere, at det er ganske almindeligt, at Transporter fra Haandværkere affattes paa samme Maade som Transporten af 11. December 1939, og at man hidtil har faaet eventuelle Overskrideiser honoreret gennem Transporterne uden Vanskeligheder. Overskridelsen i nærværende Tilfælde er ganske vist abnormt stor, men dette maa være uden Betydning og skyldes kun, at Byggeriet blev planlagt under Krigs-udbruddet paa en Tid, hvor man ikke kunde forudse de store Stigninger i Materialepriserne, som havde fundet Sted inden Leverancerne var afsluttet.

Heroverfor er det af Boets Medhjælper, Landsretssagfører Hakon Bendixen gjort gældende, at de 32.500 Kr. maa tilkomme Boet, saaledes at A/S William Boas maa konkurrere lige med de andre i Boet anmeldte Kreditorer. Medhjælperne har gjort gældende, at Bestemmelsen i Transporten om Overskridelse ikke kan betyde, at A/S William Boas skulde have en Fortrinsstilling for et hvilket som helst Beløb, hvilket bl. a. vilde betyde en for stor Risiko for de øvrige paa Ejendommen arbejdende Haandværkere. Medhjælperen hævder, at der maatte være et vist Forhold mellem Transportens Beløb og Overskridelsen; hvis Transporten skulde dække saa stor en Overskridelse som den her omhandlede, burde der have været givet en Tillægstransport. Specielt har Medhjælperen bestridt, at en Del af det anmeldte Beløb, ialt ca. 12.000 Kr., som udgør Renter af de til Afdøde fakturerede Varer, kan være omfattet af Transporten, hvorfor det Beløb med Hensyn til hvilket

A/S William Boas kunde hævde en Fortrinsret i hvert Fald maatte ned-sættes hermed.

For Skifteretten har Grosserer Alex Boas, Landsretssagfører Schjørring og Prokurist Kraunsø afgivet Vidneforklaring.

Grosserer Boas har forklaret, at det er ham der har konciperet Transporten. Han har altid tidligere faaet Overskridelser honoreret i Henhold til de af ham konciperede Transporter, men det har aldrig før drejet sig om »et saa enormt Beløb«. Naar Overskridelsen er blevet saa stor, mener han, at det bl. a. skyldes, at Afdøde har »opgivet sin Specifikation for ringe«, med andre Ord, at han har opgivet at skulle bruge færre Materialer, end han i Virkeligheden regnede med; heri kunde afdøde have Interesse, idet han efter den sædvanlig brugte Fremgangsmaade paa denne Maade kom til at betale mindre Beløb til Leverandøren under Arbejdets Udførelse og saaledes fik flere Penge til Raadighed til Arbejdspenge.

Landsretssagfører Schjørring har bl. a. forklaret, at han har konciperet Deklarationen af 11. December 1939. Denne skulde dække det samme som Transporten, men naar han i Deklarationen nævnede Beløbet 150.000 Kr., var det, fordi han »vilde have et konkret Tal at holde sig til«. En mindre Overskridelse vilde han have betalt, men hvis han havde været klar over, at der kom store Overskridelser, vilde han have forlangt en Tillægstransport. Han mener, at naar han havde betalt A/S William Boas 150.000 Kr. i Henhold til Transporten havde han (d. v. s. A/S Stubmøllegaarden) ikke mere med Boas at gøre. Hvem der skulde have Restbeløbet maatte Retten afgøre, og han har under sine Forhandlinger med A/S William Boas med Flid undgaaet at komme ind paa Spørgsmaalet om, hvem de 32.500 Kr. tilkom.

Prokurist Kraunsø, der er ansat i A/S William Boas, har forklaret, at han, da han saa Transporten, regnede med, at Selskabet fik Sikkerhed for hele sin Leverance og ikke for et i Forvejen fikseret Beløb. Dette var Grunden til, at han ikke fra Afdøde forlangte Tillægstransport, da Leverancen kom op over 150.000 Kr.

Det Spørgsmaal, Skifteretten skal afgøre, er, om A/S William Boas i Henhold til Transporten overfor Afdødes andre Kreditorer kan hævde nogen Fortrinsret med Hensyn til det af Landsretssagfører Schjørring i Handelsbanken deponerede Beløb.

Dette Spørgsmaal maa besvares bekræftende, hvis Transporten har omfattet de Beløb, hvormed Materialeleverancerne har overstegt 150.000 Kr. Man kan efter Rettens Mening her ikke alene lægge Vægt paa Ordene i Transporten, som rent sprogligt maa forstaas saaledes, og formentlig fra Leverandøren og ogsaa fra Afdødes Side er blevet forstaaet saaledes, at enhver Overskridelse omfattes af Transporten. En saadan Forstaaelse vilde mulig kunne føre til ubillige Resultater. De andre paa Byggeriet arbejdende Haandværkere, der, som det fremgaar af det under Proceduren oplyste, blev gjort bekendt med Transporten og med den A/S William Boas med Hensyn til Prioriteringsraten indrømmede Fortrinsret vilde maaske nok regne med en vis Overskridelse af det i Transporten nævnte Beløb Kr. 150.000, men de maa dog antages at have regnet med, at det Beløb, der skulde udbetales til Selskabet,

laa omkring 150.000 Kr., og ikke blev væsentlig større, og dette maa Selskabet have forstaaet. Hvis en Transport, som blot omtaler »eventuelle Overskridelser«, altid maatte forstaaes som omfattende disse, uden Hensyn til, hvor store de blev, vilde det medføre et Usikkerhedsmoment for de andre Haandværkere, ikke mindst i Tilfælde — som maaske foreligger her, jfr. Grosserer Boas' Vidneforklaring, — hvor Transportgiveren med Vilje eller paa Grund af Udygtighed har anslaaet Mængden af de Materialer, der skulde bruges, altfor lavt, saaledes at ogsaa Transportbeløbet bliver for lavt. Det naturlige synes ogsaa at være, at Materialeleverandøren, naar Materialer for Transportbeløbet er leveret, forlanger Tillægstransport, hvis Materialeleverancerne skal fortsættes, i hvert Fald, hvis de yderligere Leveringer drejer sig om Beløb, der i væsentlig Grad overstiger Transportbeløbet; et saadant Krav om Tillægstransport vil Materialeleverandøren formentlig i Reglen let kunde gennemføre. Og vil en Materialeleverandør undgaa Tillægstransporter og straks ved Leverancens Begyndelse sikre sig, at den oprindelige Transport omfatter Overskridelser uden Hensyn til disses Størrelse, synes det at maatte kræves, at dette paa en ganske anden Maade faar Udtryk i Transporten end ved, at der blot i denne indføjes en Bemærkning om, at eventuelle Overtrædelser reguleres i Prioriteringsraten, en Udtalelse som i givet Fald kunde forstaaes saaledes, at Overtrædelser først skal betales af Prioriteringsraten, men uden at sige noget om, hvorvidt Overskridelserne var omfattet af Transporten. Retten mener derfor ikke, at A/S William Boas i daværende Tilfælde overfor de andre Haandværkere vilde kunne hævde nogen Fortrinsret med Hensyn til det af Landsretssagfører Schjørring i Handelsbanken deponerede Beløb, og heraf maa følge, at Selskabet heller ikke i Murermester Niensens Bo kan hævde nogen Fortrinsret med Hensyn til Beløbet.

Landsretsdommens Præmisser er saalydende:

Den indankede Dom, der er afsagt den 22. Juni 1943 af Københavns Byrets Skifteafdeling III, paastaas af Appellanten, A/S William Boas, ændret i Overensstemmelse med den af samme for Skifteretten nedlagte Paastand.

Indstævnte, Dødsboet efter Murermester Niels Olsen Nielsen og tidligere afdøde Hustru Marie, født Christensen, paastaar Stadfæstelse.

Idet det i Dømmen nævnte Pantebrev fra A/S Stubmøllegaarden til Appellanten stort 48.747 Kr. 76 Øre (udstedt for 50.000 Kr.) overensstemmende med den mellem Stubmøllegaarden og Appellanten derom forud truffene Aftale er klausuleret med Panteret »sideordnet med andre Haandværkerobligationer for Beløb, som disse Kreditorer maatte have tilgode, efter at der er sket kontant Udlodning paa deres Resttilgodehavende, saaledes at de herved har opnaaet samme Dækningsprocent som A/S William Boas«, og idet Kravet paa den Appellanten efter fornævnte Aftale tilkommende Købesum — for Pantebrevet — fra Landsretssagfører Knud Schjørring personlig, stor 32.500 Kr. hos Køberen kunde være gennemført ved Dom, bliver Følgen heraf, at den af Schjør-

ring deponerede Købesum maa tilfalde Appellanten, som under denne Forudsætning har erklæret sig fyldestgjort i Forhold til Boet.

Medens det efter Omstændighederne kan have sit Forblivende ved den i Dommen truffene Bestemmelse om Sagens Omkostninger for Skifte retten, vil Indstævnte have at betale i Sagsomkostninger for Landsretten til Appellanten 1200 Kr.

Mandag den 23. Oktober.

Nr. 140/1943. Dagbladet »**Jyllandsposten**« ved Redaktør **H. Hansen** (Kemp)
 mod
Maleren Asger Bremer (Møller).

(Spørgsmaal om Krænkelse af Indstævntes Forfatterret).

Dom afsagt af Aarhus Købstads Ret den 26. Januar 1942: Dagbladet »Jyllandsposten« ved Redaktør H. Hansen bør inden 15 Dage fra denne Doms Afsigelse til Maleren Asger Bremer, København, betale 250 Kr. med Renter 5 pCt. p. a. fra den 24. November 1941 til Betaling sker, samt Sagens Omkostninger med 75 Kr., men bør iøvrigt for Sagsøgerens Krav under nærværende Sag kendes fri at være.

Vestre Landsrets Dom af 20. Februar 1943 (IV Afd.): Redaktør H. Hansen bøder til Statskassen 200 Kr. Forvandlingsstraffen bestemmes til Hæfte i 10 Dage. Til Indstævnte, Maleren Asger Bremer, betaler Appellanterne, Dagbladet »Jyllandsposten« ved Redaktør H. Hansen, 150 Kr. tilligemed Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 24. November 1941, indtil Betaling sker. I Henseende til Bestemmelsen om Sagens Omkostninger i 1. Instans bør Underrettens Dom ved Magt at stande. I Sagsomkostninger for Landsretten betaler Appellanterne til Indstævnte 250 Kr. Den idømte Erstatning og de idømte Sagsomkostninger udredes inden 15 Dage.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Vestre Landsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde vil den være at stadfæste, dog at det Indstævnte tilkendte Erstatningsbeløb findes at burde bestemmes til 250 Kr.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale til Indstævnte med 500 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande, dog at den Indstævnte, Maleren Asger Bremer, tilkommende Erstatning bestemmes til 250 Kr.

I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Dagbladet »Jyllandsposten« ved Redaktør H. Hansen, til Indstævnte 500 Kr.

Det Indstævnte tilkendte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Underrettsdommens Præmisser er saalydende:

Under nærværende Sag paastaar Sagsøgeren, Maleren Asger Bremer, København, Dagbladet »Jyllandsposten« ved dets ansvarshavende Redaktør H. Hansen dømt til Betaling af 250 Kr. med Renter 5 pCt. p. a. til Betaling sker og Sagens Omkostninger, samt anset med Straf efter Lov om Forfatterret og Kunstnerret af 26. April 1933 § 17.

De Indstævnte har paastaet sig frifundet, idet de ikke har kunnet anerkende, at Forfatterlovens Bestemmelser er overtraadt.

Sagens Omstændigheder er følgende:

I Maj Maaned 1941 udsendte Sagsøgeren et illustreret Værk om Billedhuggeren Jean René Gauguin. Bogen blev sendt til Anmeldelse til forskellige Blade, bl. a. ogsaa til de Indstævnte. Disse bragte imidlertid ikke nogen almindelig Anmeldelse, hvorimod der i Bladets illustrerede Søndagstillæg for den 8. Juni f. A. fandtes en Artikel, mærket E. B. Denne Artikel mener Sagsøgeren krænger hans Forfatterret, idet den vel i Indledningen en passant omtaler Sagsøgerens Bog, men helt og holdent fremtræder som et selvstændigt Værk, en selvstændig, kritisk Vurdering af Billedhuggeren Jean René Gauguin og hans Arbejder, og som praktisk talt er skrevet af efter Bogen.

Herefter har de Indstævnte anført, at de ikke har kunnet anerkende, at Forfatterlovens Bestemmelse er overtraadte, hvorhos de har bestridt, at Sagsøgeren har lidt noget Tab ved Artiklens Fremkomst. Det har kun været den paagældende Medarbejders Tanke at bringe en Anmeldelse af Bogen i lidt mere underholdende Form, hvilket maa have været baade i Forfatterens og Forlagets Interesse, og en saadan Anmeldelse maa være hjemlet ved Forfatterlovens § 13, 2. Stk. Endvidere mener de Indstævnte at Erstatningsreglen i § 17, 3. Stk., maa være uanvendelig, og da der ikke er lidt noget Tab, kan ej heller dansk Rets almindelige Erstatningsregel anvendes. Paastanden om, at der intet Tab er lidt, begrundes dermed, at de Indstævnte ikke vilde have haft Sagsøgeren til at skrive nogen Artikel. Straf efter § 17 kan ikke paalægges, da der hverken foreligger Forsæt eller grov Uagtsomhed.

Den paagældende Artikel optager i Søndagstillægget 11 Spalter, hvori medregnet 4 større og 2 mindre af Bogens Illustrationer. Den har som Overskrift: »Jean Gauguin, en dansk Billedhugger« og som Undertitel: »Bevægelsen og Balancen i Skulpturen, en kunstnerisk Paradoks, som dyrkes af Maleren Paul Gauguins danske Søn«. Selve Teksten fylder 411 Linier, indeholder nogle almindelige Bemærkninger om dansk Maler- og Billedhuggerkunst. I andet Afsnit hedder det: »At Skulpturen ikke er død i Nutidens Danmark, ser man bedst, naar man betragter en enkelt af de nulevende Billedhuggere — — — Man kunde vælge — — —« og saa følger Navnene paa 3 Kunstnere. Derpaa hedder

det: »Vi vælger nu her Billedhuggeren Jean René Gauguin, der i Aar er fyldt 60 Aar, og om hvem der i den Anledning er udsendt et Pragtværk, bekostet af en Kreds af Venner.« Derpaa følger 20 Linier med Omtale af Bogen, heri nævnes, at Teksten er skrevet af Sagsøgeren. I Artiklens resterende 315 Linier nævnes hverken Bogen eller Forfatteren. Ved Sammenligning mellem Bogen og Artiklen ses det, at Artiklen fra Linie 269 til Linie 322, ialt 53 Linier, er skrevet direkte af efter forskellige Steder i Bogen uden at Kilden er anført. I Artiklens ikke forud omtalte ca. 250 Linier findes i hvert Fald 18 Steder, hvor Vendinger, Udtryk og Vurderinger mere eller mindre, ordret eller i omskrevet Form er hentet direkte fra Bogen ogsaa uden at Kilden nogetsteds er angivet.

Artiklens Forfatter, Journalist Baastrup, har som Vidne forklaret bl. a., at den i det væsentligste, fra regnet Indledning og Slutning, er skrevet paa Basis af Bogen for at give et Slags Referat af denne, og at samtlige Billeder er fra den. Han har ikke foretaget særlige Studier for at skrive Artiklen.

Idet det findes, at den paagældende Artikel ikke fremtræder som et nyt og selvstændigt Værk, og ej heller kan henregnes under Anmeldelse eller, da Kildeangivelse ikke findes, kortfattet Referat af Bogen, maa der gives Sagsøgeren Medhold i, at hans Forfatterret er krænkert ved Artiklen, saaledes at han er berettiget til Erstatning efter Forfatterlovens § 17, 3. Stk., der i sin Anvisning paa Beregning af Erstatning ikke kan anses for udtømmende. For saa vidt angaar Erstatningspaastanden vil Sagsøgerens Paastand herefter være at tage til Følge, idet bemærkes, at der ikke er gjort Indsigelse mod Kravets Størrelse, og saaledes, at Omkostningerne fastsættes til 75 Kr.

Hvad angaar Paastanden om Straf findes der ikke at foreligge Forsæt eller en saadan Grad af Uagtsomhed, at Straf kan idømmes efter Forfatterlovens § 17, og de Indstævnte vil derfor være at frifinde for saa vidt.

Landsrettens Præmisser er saalydende:

Den indankede Dom er afsagt den 26. Januar 1942 af Aarhus Købstads Ret.

For Landsretten har saavel Appellanterne som Indstævnte gentaget deres for Underretten nedlagte Paastande, hvorhos Appellanterne subsidiært har nedlagt Paastand om, at Erstatningen nedsættes.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde, og idet de Landsretten forelagte nye Oplysninger ikke kan føre til andet Resultat, tiltrædes det, at Indstævntes Forfatterret er krænkert ved den paagældende Artikel i »Jyllandsposten«. Da denne Krænkelse efter det foreliggende maa tilregnes Bladets Redaktør H. Hansen som groft uagtsom, vil han i Medfør af Forfatterlovens § 17, Stk. 1, være at anse med en Statskassen tilfaldende Bøde, der vil kunne bestemmes til 200 Kr. med en Forvandlingsstraf af Hæfte i 10 Dage. Det tiltrædes derhos, at Appellanterne i Medfør af Forfatterlovens § 17, Stk. 3, er anset erstatningspligtige, men efter det for Landsretten foreliggende findes Erstatningsspørgsmaalet ikke at kunne ansættes højere end til 150 Kr.

I Henseende til Bestemmelsen om Sagens Omkostninger i 1. Instans vil Underrettsdommen være at stadfæste. Med Hensyn til Sagens Omkostninger her for Retten vil der være at forholde som nedenfor bestemt.

Tirsdag den 24. Oktober.

Nr. 128/1943. Skipper **Ole Rom** (Jørgensen)
mod
Direktør **Tage Priess** (Gamborg).

(Spørgsmaal om Betaling af Bjergeløn).

Vestre Landsrets Dom af 5. Marts 1942 (IV Afd.): Sagsøgte, Skipper Ole Rom, bør til Sagsøgeren, Direktør Tage Priess, betale 10.000 Kr. tillige med Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 4. Maj 1942, indtil Betaling sker. I Sagsomkostninger betaler Sagsøgte til Sagsøgeren 600 Kr. Det idømte udredes inden 15 Dage.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Vestre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret har Indstævnte oplyst, at Fiskekutteren »Bodil« ca. 10 Dage efter Hjemkomsten med Kutteren »Katrine« gik ud igen og da fiskede for ca. 12.500 Kr. Endvidere har Indstævnte oplyst, at »Katrine« i Begyndelsen af Juli 1943 af Appellanten er solgt for 75.000 Kr.

Det tiltrædes, at den af Kutteren »Bodil« udførte Slæbning er anset for Bjergning i Sølovens Forstand, men den Indstævnte tilkommende Bjergeløn findes under Hensyn til samtlige foreliggende Omstændigheder at burde fastsættes til 6000 Kr.

Med denne Ændring vil Dommen kunne stadfæstes.

I Sagsomkostninger for Højesteret findes Indstævnte at burde betale Appellanten 400 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande, dog at det Indstævnte, Direktør Tage Priess, tilkendte Beløb fastsættes til 6000 Kr. Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Indstævnte til Appellanten, Skipper Ole Rom, med 400 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Tirsdag den 3. Marts 1942 afsejlede den Sagsøgte, Skipper Ole Rom, Thyborøn, tilhørende Fiskekutter »Katrine«, der er et Sejlfartøj med Hjælpemotor, fra Thyborøn for at drive Fiskeri i Nordsøen, Kursen sattes mod SV-S, og der sejledes, indtil der naaedes en Position af ca. 115 Sømil fra Udgangsstedet. Onsdag den 4. ved Middagstid paabegyndtes Fiskeriet, og Natten mellem den 4. og 5. laa Kutteren for Anker. Torsdag den 5. om Morgenen var Vinden Øst af Styrke ca. 8 til 9. Det sneede, og »Katrine« mistede nu sit Anker samt Storbommen som Følge af Vinden. Kutteren holdt derefter sin Position ved Hjælp af Maskinen indtil Lørdag den 7. Kl. ca. 20, da en Rulle paa Motorens Petroleumspumpe knustes og blev erstattet med en anden Rulle, som imidlertid umiddelbart efter ogsaa gik i Stykker. Medens Vinden indtil Lørdag havde været uforandret, aftog den nu i Styrke til ca. 3—4 og gik samtidig om i O. S. O. Under Hensyn til at Maskinen var gaaet i Stykker, blussedes der en halv Time til tre Kvarter ved Hjælp af en antændt Madrats for at tilkalde Assistance fra de i Nærheden liggende Kuttere, men dette førte dog ikke til noget Resultat. Ved 23-Tiden lod man Reserveankeret gaa, men da Bunden var blød, drev »Katrine« for Ankeret, og idet Vinden i Løbet af Natten gik om i Nord, kom Kutteren Søndag den 8. tilbage til omtrent samme Position, som den tidligere havde haft. Besætningen havde da hejst Nødflag, og Kutteren kom i Nærheden af den Sagsøgeren, Direktør Tage Priess, Nykøbing Mors, tilhørende Fiskekutter »Bodil«, hvilket skete efter, at det ved Middagstid var blevet stille Vejr. Om Eftermiddagen Kl. ca. 15 slæbte »Bodil« »Katrine« hen til Kutteren »Rita«, der ligesom »Katrine« var forsynet med en Hundested Motor. Paa det Tidspunkt, da man var naaet hen til »Rita«, Kl. ca. 16, var Vinden gaaet om i S. S. O. Fra »Rita« udlaaentes der nu til »Katrine« en Rulle af foran ommelte Art, og Besætningen forsøgte derefter at faa Motoren sat i Gang, men da dette mislykkedes, anmodede Føreren af »Katrine« »Bodils« Fører om at slæbe Kutteren ind til Thyborøn. Slæbningen paabegyndtes Søndag Aften Kl. ca. 18,45, og Ankomsten til Thyborøn fandt Sted Mandag den 9. Kl. ca. 16.

Under Anbringende af, at Sagsøgtes Fiskekutter under de nævnte Omstændigheder var stedt i Nød og ikke ved egen Hjælp havde nogen Mulighed for at naa Havn, og at Besætningen paa Sagsøgerens Kutter saaledes har fortaget Bjergning af »Katrine«, har Sagsøgeren under denne som Søretssag behandlede Sag paastaaet Sagsøgte dømt til at betale ham i Bjergeløn 15.000 Kr. tillige med Renter heraf 5 pCt. p. a. fra den 5. Maj 1942, indtil Betaling sker.

Sagsøgte har principalt paastaaet sig frifundet mod Betaling af 2000 Kr.

Til Støtte for denne Paastand har Sagsøgte anført, at der ikke forelaa en saadan Nødstilstand for »Katrine« paa det Tidspunkt, da »Bodil« begyndte at yde sin Bistand, at denne kan betegnes som Bjergning. Sagsøgte har herved henvist til, at Vejret paa dette Tidspunkt var stille, og at man om Bord paa »Katrine« kunde have tilrigget Sejl. Ved Hjælp heraf kunde man vel ikke have naaet en dansk Havn, men

muligvis nok en norsk Havn, og muligt kunde Skibets Besætning ved nærmere Eftersyn ogsaa have fundet Fejlen ved Motoren og ved Hjælp af den fra »Rita« udlaante Rulle have faaet den til at gaa. Han har derhos henvist til, at man om Bord paa »Katrine« havde tilstrækkelig Proviant m. v. til tre Ugers Sejlads, hvorhos man var i Besiddelse af et Reserveanker. Den af »Bodil« ydede Hjælp kan herefter alene betegnes som en Bugsering, og for Udførelsen af en saadan vil et Beløb af 2000 Kr. udgøre fuldt Vederlag.

Til Oplysning om den Situation, hvori »Katrine« befandt sig ved den ommeldte Lejlighed, er der afgivet forskellige Vidneforklaringer, saavel under den afholdte Søforklaring som under Sagens Forberedelse og Domsforhandlingen.

Fiskeskipper Jens Christian Nikolajsen, Harbøre, der under nævnte Fisketur var Fører af »Katrine« — om Bord paa hvilken der desuden befandt sig en Bedstemand og en Kok, har bl. a. forklaret, at »Katrine« efter hans Opfattelse ikke vilde have haft nogen Mulighed for ved egen Hjælp at naa Havn, idet det vilde have været umuligt uden Maskinkraft at komme igennem Isen.

Bedstemanden paa »Katrine«, Søren Thorvald Christensen, Vrist, har i Overensstemmelse hermed forklaret, at han ansaa det for udelukket, at »Katrine« uden fremmed Hjælp kunde have naaet Havn. Man kunde vel have rigget et Storsejl og et Forsejl og muligvis ved Hjælp heraf været naaet ind til Iskanten, der imidlertid strakte sig ca. 50 Sømil ud fra Land. Kutteren vilde derhos efter Vidnets Mening ikke have været i Stand til at krydse, men kunde kun have manøvreret ved Medvind, og Vinden blæste, den Dag, Slæbningen begyndte, fra Land. Med Hensyn til Motoren har han forklaret, at han ikke var klar over, hvad der var i Vejen med den.

Fiskeskipper Peder Lilleøre, Thyborøn, der ved nævnte Lejlighed var Fører af »Bodil«, har bl. a. forklaret, at »Katrine« efter hans Opfattelse ikke ved egen Hjælp vilde have kunnet forcere Isen. Han har derhos oplyst, at de øvrige Kuttere, der var paa Fiskeri, kom ind fem Dage senere paa Grund af Kuling.

Endelig har Maskinsmed Johan Andersen, Thyborøn, forklaret, at han, efter at »Katrine« var kommet i Havn, reparerede dens Motor. Det viste sig da, at Filterapparatet var fyldt med Snavs, Vand og Slam, hvilket foraarsager, at Indsprøjtningsspidsen i Motoren tilstoppes, hvorved Rullen i Regulatoren sprænges. Skaden kan konstateres ved at afskrue Laaget paa Filterapparatet.

Efter det saaledes oplyste findes det godtgjort, at Sagsøgte Kutter paa det Tidspunkt, da Sagsøgerens Kutter paabegyndte Slæbningen til Thyborøn, befandt sig en i saadan Tilstand og under saadanne Omstændigheder, at den maatte siges at være stedt i Nød i den i Sølovens § 224 ommeldte Forstand, og da den af »Bodil« ydede Assistance, der førte til, at »Katrine« blev bragt i Havn i uskadt Stand, herefter maa betegnes som Bjergning, vil der være at tilkende Sagsøgeren Bjergeløn.

Til Støtte for, at der bør tilkendes en Bjergeløn af den paastaaede Størrelse, har Sagsøgeren navnlig anført, at han som Følge af Fisketurens Afbrydelse er gaaet Glip af et meget betydeligt Fiskeriudbytte,

hvis Størrelse maa fastsættes under Hensyn til, hvad de øvrige Fiskere, der fiskede paa samme Tid og samme Sted, opnaaede.

Sagsøgte har, under Forudsætning af, at den ydede Assistance statueres at være en Bjergning, protesteret mod, at der tilkendes Sagsøgeren tilnærmelsesvis saa stort et Beløb som paastaet. Han har herved navnlig henvist til, at Faren for »Katrine« ikke var overhængende, at den Bugsering, »Bodil« foretog, var ganske ufarlig, at der ved Fastsættelsen maa tages Hensyn til, at det mellem Fiskere er Sædvane, at der trædes hjælpende til i vanskelige Situationer, og at der ved Fastsættelsen ikke kan tages Hensyn til, at der — som af Sagsøgeren paastaet — er lidt Tab ved, at »Bodil« maatte afbryde sin Fisketur, idet Fiskerne som Følge af den stedfindende Rationering af Petroleum kun kan foretage et meget begrænset Antal Fisketure, og at Sagsøgerens Kutter derfor let kunde have naaet at indhente det forsømte ved at foretage en anden Fisketur, til Brug for hvilken Sagsøgte, efter at »Katrine« var kommet i Havn, overlod Sagsøgeren 400 l Petroleum, hvilket udgør Sagsøgerens Tildeling for 14 Dage. Endelig har Sagsøgte anført, at det er ganske usikkert, hvilket Beløb »Bodil« kunde have fisket for paa den afbrudte Fisketur.

Om de nærmere Omstændigheder, under hvilke Indslæbningen af »Katrine« fandt Sted, har fornævnte Jens Christian Nikolajsen forklaret, at Slæbningen foregik uden Vanskeligheder, indtil man naaede Isen, men igennem denne kunde »Bodil« kun med Nød og Næppe slæbe »Katrine«.

Peder Lilleøre har herom forklaret paa lignende Maade, og han har yderligere udsagt, at man flere Gange havde under Overvejelse at kappe Trossen til »Katrine«. Der forelaa dog ikke Fare for »Bodil« eller dennes Mandskab, og »Bodil« led ingen Skade bortset fra, at en Trosse blev beskadiget. Da Slæbningen paabegyndtes, havde »Bodil« kun opnaaet en Fangst paa ca. 1200 Pund. Slæbningen skete efter fælles Overenskomst, og uden at der blev aftalt noget som helst Vederlag. Efter at være kommet i Havn var det Vidnets Agt paany at gaa ud, men ca. 3—4 Timer efter Ankomsten var det umuligt at forcere Isen i Thyborøn Kanal.

Til Dokumentation af Størrelsen af det tabte Fiskeriudbytte har Sagsøgeren fremlagt en Skrivelse af 7. Juli 1942 fra Thyborøn Fiskeauktion, hvorefter der den 16. og 17. Marts 1942 bortsolgtes følgende Fiskelaster:

Kutter »Carl Ruby«, L. 132.....	Kr. 9.056,57
Kutter »Krista Toft«, L. 140.....	— 7.013,68
Kutter »Nordland«, L. 82.....	— 11.940,95
Kutter »Boothia«, L. 173.....	— 10.256,10
Kutter »Rita«, L. 130.....	— 8.626,98
Kutter »Mette«, L. 40.....	— 3.424,68
Kutter »Mathilde«, E. 523.....	— 10.293,10
Kutter »Merry«, E. 543.....	— 2.554,85

og Sagsøgeren har hertil oplyst, at »Bodil« ved nævnte Lejlighed fiskede sammesteds som de i Skrivelsen nævnte Fartøjer bortset fra »Mette«

og »Merry«, der fiskede andetsteds. Sagsøgeren har endvidere oplyst, at »Bodil«s fornævnte Fangst paa 1200 Pund blev bortsolgt for 500 Kr.

Der findes at maatte gives Sagsøgeren Medhold i, at Fastsættelsen af den ham tilkommende Bjergeløn bør ske under Hensyntagen til Størrelsen af det Fiskeriudbytte, som opnaaedes af Fiskere, der fiskede paa samme Tid og Sted som »Bodil«, idet der ikke vil kunne tages Hensyn til den af Sagsøgte herved fremsatte Indsigelse om, at et tilsvarende Udbytte vilde have kunnet indtjenes under en senere Fiske- tur, hvorved bemærkes, at det maatte stille sig usikkert, hvormeget en saadan Tur vilde have indbragt. Herefter, og naar henses til de iøvrigt i Betragtning kommende Forhold, hvorved bemærkes, at Forsikrings- summerne for »Katrine« og »Bodil« er henholdsvis 37.000 Kr. og ca. 65.000 Kr., vil Bjergelønnen passende kunne ansættes til 10.000 Kr., hvilket Beløb Sagsøgte vil have at betale til Sagsøgeren tillige med Renter som paastaet.

I Sagsomkostninger vil Sagsøgte have at betale til Sagsøgeren 600 Kr.

Onsdag den 25. Oktober.

Nr. 243/1943. **Generaldirektoratet for de danske Statsbaner**
(Landsretssagf. Schmidt) m o d

Firma J. A. Sørensen (Richter).

(Erstatning for beskadiget Gods).

Østre Landsrets Dom af 23. Juni 1943 (III Afd.): De Sag- søgte, Generaldirektoratet for de danske Statsbaner, bør inden 15 Dage fra denne Doms Afsigelse til Sagsøgerne, Firmaet J. A. Sørensen & Co., betale 2.177 Kr. 33 Øre med Renter 5 pCt. om Aaret fra den 29. Marts 1943 til Betaling sker, og Sagens Omkostninger med 300 Kr.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Det bemærkes, at Ilden opstod i en af de til Indstævnte be- stemte Vognladninger Halm, hvorfra den bredte sig til de øvrige fire Vognladninger.

Efter de i Sagen fremkomne Oplysninger maa det vel an- tages, at Ilden er opstaaet udefra, men det maa anses uopklaret, hvorfra den stammer.

Idet Appellanten ikke har sandsynliggjort, at Skaden skyldes Forhold, for hvilke Appellanten er ansvarsfri i Henhold til § 38, Punkt 1, i Lovbekendtgørelse Nr. 465 af 30. August 1940 findes Appellanten at være erstatningspligtig i Medfør af Lovbekendtgørelsens § 37 og Dommen vil herefter være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale til Indstævnte med 400 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Generaldirektoratet for de danske Statsbaner til Indstævnte, Firmaet J. A. Sørensen & Co., med 400 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Den 4. Juni 1942 indleverede Sagsøgerne, Firmaet J. A. Sørensen & Co., en Vognladning Frøhalm og en Vognladning Byghalm til Forsendelse med Statsbanerne fra Egebjerg Station til Frederiksberg Station. Natten mellem den 5. og 6. Juni 1942 blev Halmen delvis ødelagt ved en Brand paa Frederiksberg Station, idet der opstod Ild i en anden Vognladning Halm, der sammen med Sagsøgernes og to andre Vognladninger Halm holdt paa Stationen, saaledes at Ilden derfra bredte sig til Sagsøgernes Vognladninger. Halmen var anbragt paa aabne Vogne og paa sædvanlig Maade foroven dækket med Presenninger. Den beskadigede Halm solgtes af Statsbanerne uden forudgaaende Forhandling med eller Henvendelse til Sagsøgerne, og Provenuet ved Salget blev af Statsbanerne for Sagsøgernes Vedkommende opgjort til 501 Kr. 47 Øre, der blev stillet til Sagsøgernes Disposition. Da Halmens Værdi i ubeskadiget Stand af Sagsøgerne er opgjort til ialt 2678 Kr. 80 Øre, og Statsbanerne har nægtet at udrede noget Beløb udover de nævnte 501 Kr. 47 Øre, har Sagsøgerne anlagt nærværende Sag, hvorunder deres Paastand gaar ud paa, at de Sagsøgte, Generaldirektoratet for de danske Statsbaner, tilpligtes at betale dem 2177 Kr. 33 Øre, nemlig Halmens Værdi med Fradrag af 501 Kr. 47 Øre, tillige med Renter 5 pCt. om Aaret fra Sagens Anlæg den 29. Marts 1943, til Betaling sker. Til Støtte herfor har de anført, at Statsbanerne ifølge § 37 i Lovbekendtgørelse Nr. 149 af 28. April 1934 om Statsbanernes Takster maa være pligtige at betale dem Erstatning. De hævder derhos, at Undtagelsesreglen i Lovbekendtgørelsens § 38, Pkt. 1, hvorefter Statsbanerne ikke er ansvarlige for Gods, som — hvad Tilfældet var med Halmen — befordres i aaben Vogn, forsaavidt Skaden skyldes den særlige Risiko, som er forbundet med denne Befordringsmaade, ikke kan have Hensyn til enhver Aarsag, som vilde volde Skade paa Gods paa aaben Vogn, men som ikke vilde ramme Gods i lukket Vogn. Der maa efter Sagsøgernes Mening være tænkt paa Aarsager, som ligger uden for menneskelig Indgriben, i Særdeleshed Skader foranlediget af Vejrliget saasom Sne, Regn, Blæst, Støv o. s. v., men derimod ikke paa en Skadeaarsag som i nærværende Tilfælde Ild, der skyldes menneskelig Indgriben. Paa Grundlag af en Gennemgang af det i Sa-

gen foreliggende Materiale fra det paagældende Brandforhør hævder Sagsøgerne, at Oplysningerne taler bestemt imod, at Aarsagen til Branden skulde være Gnister fra et Lokomotiv, men at der derimod kan være Tale om Ildspaesættelse, i hvilket Tilfælde man ikke kan tale om, at Skaden skyldes en for aaben Vogn særlig Risiko. Men selv om Branden skulde skyldes Gnister fra Lokomotivet, bør dette Forhold og i det hele alle Aarsager, der staar i Forbindelse med Jernbanemateriellets Tilstand og Benyttelse og Jernbanepersonalets Optræden, ikke anerkendes som Skadesaarsager, der kan komme i Betragtning ved Anvendelse af § 38, Pkt. 1, thi Jernbanerne bør ikke kunne frigøre sig for Ansvar i Tilfælde, hvor Skaden i Virkeligheden skyldes skjulte ubeviste Fejl og Forsømmelser fra Jernbanernes Side, saasom mangelfuldt Tilsyn, daarligt Brændsel, uforsigtig Kørsel, mangelfuld Gnistfanger, uheldig Anbringelse af Vognen i Togstammen o. s. v.

For det Tilfælde, at Sagsøgernes Paastand om Uanvendeligheden af Takstlovens § 38, Pkt. 1, ikke kan tages til Følge, har de nedlagt en subsidiær Paastand, idet de hævder, at Statsbanernes Realisation af Halmen ikke er sket paa betryggende Maade, herunder, at der vilde kunne være opnaaet en betydelig større Pris end sket. Sagsøgerne undlod kun selv at sørge for Realisationen af det reddede Halm, fordi Statsbanerne ikke anmodede derom og dengang maatte antages villige til at yde Erstatning.

De Sagsøgte har nedlagt Paastand om Frifindelse. De hævder, at Aarsagen til Skaden sandsynligvis er Gnister fra et i Nærheden holdende Rangerlokomotiv, men at det iøvrigt er ligegyldigt, hvad der er Aarsag til Skaden, idet § 38 maa være anvendelig i alle Tilfælde og kun begrænses af den almindelige Erstatningsregel. Det afgørende er efter de Sagsøgtes Opfattelse, om der er en særlig Risiko for, at Ild fænger i Gods, der transporteres paa aabne Vogne, en Risiko der er betydelig større end tilsvarende Risiko ved lukkede Vogne. De Sagsøgte henleder herved Opmærksomheden paa, at det efter Loven alene paahviler dem at paavise Sandsynligheden af, at den indtrufne Skade efter de forhaandenværende Omstændigheder skyldes den særlige Risiko, som er forbundet med Godsets Befordring i aaben Vogn.

Ogsaa for saa vidt angaar den subsidiære Paastand har de Sagsøgte nedlagt Paastand om Frifindelse.

For Landsretten har Indehaver af det sagsøgende Firma, Købmand J. A. Sørensen, afgivet Partsforklaring, hvorhos Lokomotivfører J. C. Tegner har afgivet Vidneforklaring. Parterne har iøvrigt beholdt sig til Vidneforklaringer og Oplysninger tilvejebragte i en samtidig procederet Ankesag mellem Andelsfoderstofforeningen, Nykøbing Falster, og de Sagsøgte.

Meteorologisk Institut har i en Erklæring af 3. December 1942 oplyst, at Vindens Retning og Styrke ved Station Tre Kroner den 5. Juni 1942 Kl. 21 var NV 4, den 6. Juni 1942 Kl. 1 NV 2, og den 6. Juni Kl. 5 VNV 2.

Overbetjent Nielsen, der kom til Stede paa Brandstedet eiter Rekvision, indgaaet den 6. Juni Kl. 0,35, bemærkede til den af ham optagne Rapport, at Vinden blæste fra Nordvest.

Forsaavidt Overbetjent Nersting til Rapport har bemærket, at Vinden blæste fra Nordvest, men svingede stærkt, og nogle Gange hvirvlede helt rundt paa Pladsen, vil der ikke kunne tillægges dette særlig Betydning allerede som Følge af, at han først kom til Stede den 6. Juni Kl. 15.

Efter det om Vindretningen og Rangeringen foreliggende har Vinden blæst fra de med Halm læssede Vogne hen mod det Sted, hvor Lokomotivet var, bortset fra et Tidspunkt, da Lokomotivet var ude ved Vognvægten, der ligger vest for og er et ringe Stykke nordligere end det Spor, hvor Jernbanevognene holdt, men efter Retningen og den betydelige Afstand fra Vognvægten til Jernbanevognene kan det ikke anses for sandsynligt, at Gnister kan være føjet fra Lokomotivet hen til Jernbanevognene, da Lokomotivet holdt ved Vognvægten.

Efter Rettens Opfattelse maa det afgørende for, om Undtagelsesbestemmelsen i Takstlovens § 38, Pkt. 2, kan komme til Anvendelse, være, om det efter de tilvejebragte Oplysninger er sandsynliggjort, at Skaden i det foreliggende Tilfælde skyldes den særlige Risiko, som er forbunden med Befordring i aaben Vogn. Da det efter det ovenfor anførte ikke kan anses for sandsynliggjort, at Branden skyldes Gnister fra Lokomotivet, og da der ikke fra de Sagsøgte Side iøvrigt er anført noget, hvorefter de skulde kunne blive ansvarsfri, vil Sagsøgernes Paastand være at tage til Følge, idet Størrelsen af det litte Tab ikke er bestridt.

Sagens Omkostninger vil de Sagsøgte have at godtgøre Sagsøgerne med 300 Kr.

F r e d a g d e n 2 7 . O k t o b e r .

Nr. 108/1943. **Civilingeniør Mads Gregersen (Teist)**

m o d

Fru Eddy Cathrine Dorothea Gregersen, f. Eriksen (Ballhausen).

(Separation).

Dom afsagt den 10. Juni 1942 af Københavns Amts nordre Birks Ret: Sagsøgte, Fru Eddy Cathrine Dorothea Gregersen, født Eriksen, bør for Sagsøgeren, Civilingeniør Mads Gregersens Tiltale i denne Sag fri at være. Sagens Omkostninger ophæves, og i Salær til den for Sagsøgte beskikkede Forsvarer, Landsretssagfører Else Jørgensen, betaler det Offentlige 60 Kr.

Østre Landsrets Dom af 6. Februar 1943 (V Afd.): Appellanten, Civilingeniør Mads Gregersen, og dennes Hustru, Indstævnte Fru Eddy Cathrine Dorothea Gregersen, født Eriksen, separeres paa Vilkaar, at Appellanten i Separationstiden svarer Bidrag til Indstævntes Underhold efter Overøvrighedens nærmere Bestemmelse, at Forældremyndigheden over Parternes Fællesbarn Anne Marie Gregersen, født den 19. Februar 1934, tillægges Indstævnte, samt at Appellanten svarer Bi-

drag til Barnets Underhold efter Overøvrighedens nærmere Bestemmelse. I Henseende til dens Bestemmelse om Sagsomkostninger bør Underrettsdommen ved Magt at stande. Sagens Omkostninger for Landsretten ophæves. Der tillægges hos det Offentlige den for Indstævnte for Landsretten beskikkede Forsvarer, Landsretssagfører Frk. Else Jørgensen, i Salær 100 Kr. og i Godtgørelse for Udlæg 2 Kr.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Østre Landsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Efter de for Højesteret fremkomne Oplysninger maa det antages, at Indstævnte, der hele Tiden har haft Barnet boende hos sig, er blevet mere rolig og sindsligevægtig, efter at Samlivet med Appellanten er ophørt.

Med denne Bemærkning og iøvrigt i Henhold til de i Dommen anførte Grunde vil Dommen være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes at burde ophæves.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for Højesteret ophæves.

I Salær for Højesteret tillægges der Højesteretssagfører David, Højesteretssagfører Steins Dødsbo og Højesteretssagfører Ballhausen henholdsvis 80 Kr., 80 Kr. og 200 Kr., førstnævnte tillige som Godtgørelse for Udlæg 25 Kr., hvilke Beløb udredes af det Offentlige.

Underrettsdommens Præmisser er saalydende:

Under denne Sag har Sagsøgeren, Civilingeniør Mads Gregersen, som den 29. April 1933 indgik Ægteskab med Sagsøgte, Fru Eddy Cathrine Dorothea Gregersen f. Eriksen, principalt nedlagt Paastand om Skilsmisse fra sin nævnte Ægtefælle paa Vilkaar, at Forældremyndigheden over Ægtefællernes Fællesbarn Anne Marie Gregersen, født 19. Februar 1934, tillægges ham, og at ingen af Parterne svarer Bidrag til den andens Underhold. Subsidiært har han paastaaet Separation paa de nævnte Vilkaar. Mest subsidiært har han, saafremt Retten skulde mene, at Forældremyndigheden over Barnet ikke kan tillægges ham, sluttet sig til Sagsøgtes nedennævnte principale Frifindelsespaastand.

Til Støtte for sine Paastande om Skilsmisse eller Separation paa de nævnte Vilkaar har Sagsøgeren anført, at hans Hustru igennem flere Aar har lidt af Sindssygdom eller lignende Sygdom, og at Samlivet i mange Aar har været uudholdeligt for ham.

Sagsøgte har principalt paastaaet sig frifundet, idet hun til Støtte herfor gør gældende, at hun ikke er sindssyg, og at der iøvrigt ikke

foreligger Grunde, der kan berettige Sagsøgeren til mod hendes Protest at opnaa Dom til Separation. Saafremt der mod hendes Protest maatte blive meddelt Dom til Skilsmisse, har hun paastaet sig tillagt Underholdsbidrag efter Overøvrighedens nærmere Bestemmelse, og saafremt Retten mod hendes Protest maatte meddele Dom til Separation, har hun som Vilkaar for denne paastaet sig tillagt Forældremyndigheden over Fællesbarnet, og Sagsøgeren tilpligtet at svare Underholdsbidrag til hende og Barnet efter Overøvrighedens nærmere Bestemmelse.

Under Sagen har begge Ægtefæller afgivet Forklaring, ligesom Vidneforklaring er afgivet af de hos Sagsøgeren ansatte Kontorassistenter Rita Ingeborg Andersen og Karen Birksted, af Sagsøgtes Broder, Ingeniør Poul Hugo Eriksen, af Sagsøgtes Moder, Enkefru Kirsten Anna Marie Eriksen og af Sagsøgtes Kusine Hansigne Kirstine Eriksen.

Endvidere har Professor H. Helweg afgivet to Erklæringer til Brug for Sagen, af hvilke Erklæringer det fremgaar, at Sagsøgte ikke er sindssyg.

Der vil herefter ikke kunne meddeles Sagsøgeren Dom til Skilsmisse, og medens de afgivne Partsforklaringer vel har bibragt Retten den Opfattelse, at der hersker dyb Uoverensstemmelse mellem Parterne, saaledes at Betingelsen for, at der meddeles Sagsøgeren Dom til Separation er tilstede, findes det paa den anden Side ved Forklaringerne og naar Hensyn tages til Barnets Alder og Køn godtgjort, at Sagsøgte vil være bedst egnet til at opdrage Ægtefællernes 8-aarige Datter, og at Forældremyndigheden i Tilfælde af Separation bør tillægges hende.

Sagsøgte vil herefter overensstemmende med de af Parterne nedlagte Paastande, være at frifinde.

Sagens Omkostninger ophæves, og i Salær til de for Sagsøgte beskikkede Forsvarer, Landsretssagfører Else Jørgensen, betaler det Offentlige 60 Kr.

Landsretsdommens Præmisser er saalydende:

Den indankede Dom, der er afsagt den 10. Juni 1942 af Københavns Amts nordre Birks Ret for borgerlige Sager, paastaas af Appellanten, Civilingeniør Mads Gregersen, ændret derhen, at der gives Dom til Skilsmisse — eller subsidiært Separation — paa Vilkaar, at Forældremyndigheden over Parternes Fællesbarn Anne Marie Gregersen, født den 19. Februar 1943, tillægges Appellanten, samt at ingen af Parterne svarer Bidrag til den andens Underhold.

Indstævnte, Fru Eddy Cathrine Dorothea Gregersen, født Eriksen, paastaar Stadfæstelse, subsidiært, at Separation — eller mere subsidiært Skilsmisse — meddeles paa Vilkaar, at Forældremyndigheden over Fællesbarnet tillægges Indstævnte, samt at Appellanten svarer Bidrag efter Overøvrighedens Bestemmelse til Indstævntes og Barnets Underhold.

I en fremlagt Erklæring af 14. November 1942 har Retslægeraadet udtalt følgende:

»Ved sagens tilbagesendelse skal Retslægeraadet udtale, at Eddy Cathrine Dorothea Gregersen efter det foreliggende maa anses for at

være udpræget psykopat af den selvhævdende og explosive type med tilbøjelighed til hysteriske reaktioner. Hendes tilstand har ført til indlæggelse paa psykiatrisk afdeling og sindssygehospital og kan i sin ydre form ligne sindssygdom, men om egentlig sindssygdom ses der dog ikke at have været tale. I henseende til ægteskabslovens § 63 vil det dog efter raadets skøn være rimeligt at sidestille tilstanden med sindssygdom.

Efter det, der er oplyst om hendes tilstand og reaktioner, vil det efter raadets skøn ikke være forsvarligt, at hun ved en skilsmisse eller separation faar forældremyndigheden over barnet, saaledes at dette skal opholde sig hos hende og opdrages af hende.

I sagens behandling har professor Sand samt Overlægerne Nørvig og Smith deltaget.«

For Landsretten er der afgivet Forklaring af Parterne, Appellantens Kontorassistent Frk. Rita Andersen, Appellantens Kontorelev Frk. Karen Birksted, Læge Otto Møller, Indstævntes Moder, Enkefru Kirsten Eriksen og Indstævntes Broder Civilingeniør Poul Eriksen.

Idet Indstævntes Tilstand efter det oplyste ikke findes at kunne henføres under § 63 i Lov Nr. 276 af 30. Juni 1922, vil Appellantens Paastand om Skilsmisse ikke kunne tages til Følge.

Derimod vil Appellantens Paastand om Separation være at give Medhold, idet Forholdet mellem Parterne, efter det for Landsretten oplyste maa anses ødelagt paa Grund af dyb Uoverensstemmelse, uden at denne hovedsagelig skyldes Appellantens Forhold overfor Indstævnte.

I Medfør af ovennævnte Lovs § 68 findes Appellanten at burde tilpligtes i Separationstiden at svare Bidrag til Indstævntes Underhold efter Overøvrighedens nærmere Bestemmelse.

Med Hensyn til den Afgørelse, der ved Separationen vil være at træffe af Spørgsmaalet angaaende Forældremyndigheden over Fællesbarnet, maa Landsretten tiltræde Underrettsdommens Bemærkning om, at Barnet efter Alder og Køn rettest bør undergives Moderens Forsorg, og Landsretten finder ikke i det oplyste et aldeles tilstrækkeligt Grundlag for at fravige dette Synspunkt paa Barnets nuværende Alderstrin. Ved Separationen findes Forældremyndigheden derfor — med Forbehold af § 33 i Lov Nr. 277 af 30. Juni 1922 jfr. den nugældende Børneværnslovgivning — at burde tillægges Indstævnte, og saaledes at Appellanten vil have at svare Bidrag til Børnets Underhold efter Øvrighedens nærmere Bestemmelse.

Med Hensyn til Sagens Omkostninger for begge Retter vil der være at forholde som nedenfor anført.

Nr.7/1944. **Sundby-Hvorup Kommune** (Lund-Andersen)

m o d

Aalborg Kommune (Rode).

(Spørgsmaal om Erhvervsskattepligt for fra Arbejdsfordelingsfonden oppebaarne Beløb).

Dom afsagt af Retten for Aalborg Købstad m. v. d. 15. April 1943: Indstævnte, Aalborg Kommune, bør for Tiltale af Sagsøgeren, Sundby-Hvorup Kommune, under denne Sag fri at være. Inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse betaler Sagsøgeren i Sagsomkostninger til Indstævnte 150 Kr.

Vestre Landsrets Dom af 28. September 1943 (IV Afd.): Underrettsdommen bør ved Magt at stande. Til de Indstævnte, Aalborg Kommune, betaler Appellanterne, Sundby-Hvorup Kommune, Sagens Omkostninger for Landsretten med 100 Kr. De idømte Sagomkostninger udredes inden 15 Dage.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Vestre Landsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Det er under Sagen ubestridt, at Kemigraf Rubins og hans Hustrus øvrige Indtægt opfylder Betingelserne for at erhvervsbeskattes i Aalborg Kommune.

Otte Dommere finder, at Udbetalingen fra Arbejdsfordelingsfonden staar i en saadan Sammenhæng med den fra Arbejdsstedet oppebaarne Lønningsindtægt, at den maa betragtes som en Del af Erhvervsindtægten, og de stemmer derfor for at stadfæste den indankede Dom og paalægge Appellanten at betale til Indstævnte Sagens Omkostninger for Højesteret med 300 Kr.

En Dommer bemærker:

Reglerne i Lovens § 18 maa forstaas som angivende ikke alene, hvilke Skatteydere der er pligtige at betale Skat til Erhvervskommunen, men tillige, af hvilke Indkomster Erhvervskommuneskat skal svares. Da Tilskud fra Arbejdsfordelingsfonden ikke kan siges at være en Indtægt, der hidrører fra Modtagerens Beskæftigelse ved den Erhvervsvirksomhed, hvori han har været beskæftiget, men er en Godtgørelse for et af sociale Grunde foretaget Indgreb, findes der ikke i Loven at være Hjemmel for at inddrage saadanne Tilskud under Erhvervsbeskatningen. Denne Dommer stemmer derfor for at tage Appellantens Paa-stand til Følge og paalægge Indstævnte at betale Sagens Omkostninger for alle Retter.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Sundby-Hvorup Kommune, til Indstævnte, Aalborg Kommune, med 300 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Underetsdommens Præmisser er saalydende:

Ved Selvangivelse af 30. Januar 1942 opgav Kemigraf Viggo Rubin, Jyllandsvej 1, Lindholm, sin samlede skattepligtige Indkomst til 7154,20 Kr. Ved Beregning af Erhvervsskat har Aalborg Kommune lagt hele dette Beløb til Grund, idet saavel Viggo Rubin som dennes Hustru har haft hele Indkomsten i Aalborg Kommune.

Under nærværende Sag paastaar Sagsøgeren Sundby-Hvorup Kommune Indstævnte Aalborg Kommune tilpligtet at nedsætte denne Erhvervsindtægt for Skatteaaret 1942/43 fra 7959 Kr. til 7447 Kr., altsaa med 512 Kr. som vedrørende Hustruindtægt, der er udbetalt af Arbejdsfordelingsfonden, og derfor formentlig ikke maa tages i Betragtning ved Beregningen af Erhvervsskat, da Indkomst af denne Art ikke er med i Kommuneskattelovens § 18.

Indstævnte har paastaet Friindelse.

Spørgsmaalet har været indbragt for Erhvervsskatteudvalget, der i Skrivelse af 5. November 1942 har erklæret, at de Beløb, en Skatteyder oppebærer fra Arbejdsfordelingsfonden i Medfør af Reglerne i Lov Nr. 280 af 30. Maj 1940, Nr. 158 af 31. Marts 1941 og Lov Nr. 145 af 30. Marts 1942 om midlertidig Fordeling og Regulering af Arbejde, i erhvervsmæssig Henseende maa sidestilles med Arbejdsvederlag, hvorfor Beløbet kan inddrages under Erhvervsbeskatning.

Det er oplyst, at Fru Rubin i paagældende Skatteaar har arbejdet paa Obels Fabrikker i Aalborg paa en nedsat Arbejdstid, og i paagældende Aar af Arbejdsfordelingsfonden har faaet udbetalt fornævnte 512 Kr.

Sagsøgeren mener nu, at Udbetalingen fra Arbejdsfordelingsfonden, der udbetales gennem Arbejdsløsheds-kassen, maa sidestilles med en Arbejdsløshedsunderstøttelse, der er erhvervsskattefri.

Indstævnte gør med Støtte af Erhvervsskatteudvalgets Udtalelse gældende, at Udbetaling fra Arbejdsfordelingsfonden i erhvervsmæssig Henseende maa sidestilles med Arbejdsvederlag og altsaa maa medregnes ved Erhvervsbeskatningen.

Efter de gældende Lovbestemmelser om Fordeling og Regulering af Arbejde findes Arbejdsfordelingsfondens Tilskud, selv om denne udbetales gennem Arbejdsløsheds-kasserne, at maatte betragtes som en Erstatning for nedsat Arbejde og derfor som et særligt Arbejdsvederlag, der intet har at gøre med Arbejdsløshedsunderstøttelse, og derfor ogsaa at være erhvervsskattepligtig.

Indstævnte vil herefter være at frifinde, og findes Sagsøgerne at maatte godtgøre Indstævnte Sagens Omkostninger med 150 Kr,

Landsretsdommens Præmisser er saalydende:

Den indankede Dom er afsagt den 15. April 1943 af Retten for Aalborg Købstad med Aalborg Birk og Fleskum Herred.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde vil den efter de Indstævntes Paastand være at stadfæste.

Til de Indstævnte vil Appellanterne have at betale Sagens Omkostninger her for Retten med 100 Kr.

Tirsdag den 31. Oktober.

Nr. 7/1942. Gaardejerske, Fru K. M. Nygaard, Kirkegaardsgraver Svend Sørensen og Jydsk Handels- og Landbrugsbank

mod

Gartner Alfred Kristensens Konkursbo.

(Spørgsmaal om Pligt til at betale for nogle paa et solgt Jordstykke opførte Bygninger).

Vestre Landsrets Dom af 23. December 1941 (IV Afd.): De Sagsøgte, Fru Kristine Marie Nygaard og Kirkegaardsgraver Søren Viggo Sørensen, bør een for begge og begge for een enten betale i Erstatning til Sagsøgerne, Gartner Alfred Kristensens Konkursbo, 11.500 Kr. tilligemed Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 1. Januar 1939, indtil Betaling sker, eller annullere den mellem dem i Juni 1939 indgaaede Handel om Ejendommen Matr. Nr. 17 o af Vejlbj By og Sogn, saaledes at Sagsøgerne erhoder Skøde paa Ejendommen uden Hæftelser paa denne og mod, at Sagsøgerne tilsvare de Sagsøgte 6500 Kr., hvorhos Ejendommen stilles til Sagsøgenes Raadighed. De Sagsøgte, Jydsk Handels- og Landbrugsbank, bør, forsaavidt det sidstnævnte Alternativ vælges, til Sagsøgerne udlevere det forommeldte, til Banken af Sagsøgte Fru Nygaard haandpantatte Ejerpantebrev, stort 19.000 Kr., med Pant i ovennævnte Ejendom. Saafremt det førstnævnte Alternativ vælges, bør de Sagsøgte, Jydsk Handels- og Landbrugsbank, respektere Adgang for Sagsøgerne til Fyldestgørelse af deres Krav tillige med Renter og Omkostninger i Ejendommen Matr. Nr. 17 o, Vejlbj By og Sogn, forud for det fornævnte til Banken haandpantatte Ejerpantebrev. Til det Offentlige betaler de Sagsøgte een for alle og alle for een de Rets- og Stempelafgifter, der — i Forhold til en Sagsgenstand af 11.500 Kr. — skulde være erlagt, saafremt Sagsøgerne ikke havde haft fri Proces, samt til den for Sagsøgerne beskikkede Sagfører, Landsretssagfører Arthur Christensen, i Salær 1000 Kr. og i Godtgørelse for Udlæg 76 Kr. 70 Øre. Den afsagte Dom at efterkomme inden 15 Dage.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Vestre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret har Appellanterne ikke gentaget Indsigelsen om, at Indstævnte ikke er rette Sagsøger.

Seks Dommere bemærker følgende:

Da Gartner Kristensen ved sin Undladelse af at berigtige Købet af Jordstykket havde misligholdt Handelen overfor Appellanten Sørensen, var denne berettiget til at hæve Handelen og sælge Jordstykket til Appellantinden Fru Nygaard, og idet Sørensen, der i Sluttedlen af 15. Juni 1939 havde betinget sig, at det eventuelle Ansvar overfor Haandværkerne overtoges af Appellantinden, maa antages ikke at have modtaget nogen Godt-

gørelse for de paa Jordstykket opførte Bygninger, findes Sørensen ikke at kunne tilpligtes at tilsvare Indstævnte noget Beløb.

Derimod maa Appellantinden ved under de foreliggende Omstændigheder at tilegne sig og anvende de ved Haandværkerens Arbejde skabte Værdier være pligtig at betale for disse, og idet Betalingen efter de foreliggende Oplysninger, herunder en efter Dommens Afsigelse optaget Skønsforretning, kan ansættes til 10.000 Kr., vil Appellantinden være at tilpligte at betale Indstævnte dette Beløb med Renter.

Under Hensyn til det saaledes antagne og den herfor anførte Begrundelse bliver der ikke Spørgsmaal om at tage Standpunkt til den af Indstævnte alternativt nedlagte Paastand om Ejendommens Overførelse til Indstævnte.

Efter Appellanten Jydsk Handels- og Landbrugsbanks Procedure for Højesteret vil Dommen være at stadfæste, forsaa vidt angaar, at denne Appellant er tilpligtet at respektere Adgang for Indstævnte til Fyldestgørelse af sit Krav i Ejendommen forud for det til Banken haandpantssatte Ejerpantebrev.

Med Hensyn til Sagens Omkostninger for begge Retter vil der være at forholde som nedenfor anført.

Tre Dommere bemærker følgende:

Det maa antages, at Appellanten Sørensen, der var paa det rene med, at Gartner Kristensen købte Grundstykket til den omhandlede Bebyggelse og ikke hertil havde andre Midler end de forventede offentlige Laan, var indforstaaet med, at Byggeriet, hvis Fuldendelse han var interesseret i af Hensyn til Pantesikringen af det underhaanden aftalte Tillæg til den officielle Købesum for Grunden, straks vilde blive iværksat, saaledes som det ogsaa blev, forinden Laanesagen var i Orden, og medens han endnu havde tinglyst Adkomst paa Ejendommen. Herefter findes Sørensen ikke uden at blive ansvarlig overfor Haandværkerne for det udførte Byggeri at have været beføjet til at disponere over Ejendommen som sket, og for dette Ansvar er det ved Salget til Appellantinden tagne Forbehold uden Betydning. I Henhold til det anførte, og idet det tiltrædes, at ogsaa Appellantinden, der var fuldud bekendt med Forholdene, maa anses ansvarlig overfor Haandværkerne, stemmer disse Dommere for at stadfæste Dommen, dog at de i Dommen nævnte Beløb paa 11.500 Kr. og 6500 Kr. ændres til henholdsvis 10.000 Kr. og 8036 Kr.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Færdig fra Trykkeriet den 15. November 1944.

G. E. C. Gads Forlag.

Triers Bogtrykkeri (Chr. & G. Lind). — København.

Højesteretstidende.

Udgivere: Højesterets Protokolsekretærer.

88. Aargang

Højesteretsaaret 1944.

Nr. 21

Tirsdag den 31. Oktober.

Thi kendes for Ret:

Appellanten, Kirkegaardsgraver Søren Viggo Sørensen bør for Tiltale af Indstævnte, Gartner Alfred Kristensens Konkursbo i denne Sag fri at være.

Appellantinden Fru Kristine Marie Nygaard bør til Indstævnte betale 10.000 Kr. tilligemed Renter deraf 5 pCt. aarlig fra den 1. Januar 1939, til Betaling sker.

Forsaavidt Appellanten, Jydsk Handels- og Landbrugsbank er tilpligtet at respektere Adgang for Indstævnte til Fyldestgørelse af sit Krav tilligemed Renter og Omkostninger i Ejendommen Matr. Nr. 170 Vejlby By og Sogn forud for Bankens Pant i Ejendommen, bør Landsrettens Dom ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for begge Retter ophæves, forsaavidt angaar Appellanten Sørensen.

Appellantinden og Appellanten Jydsk Handels- og Landbrugsbank betaler een for begge og begge for een til det Offentlige de Rets- og Stempelafgifter, der i Forhold til en Sagsgenstand af 10.000 Kr. skulde have været erlagt, saafremt Indstævnte ikke havde haft fri Proces for Landsret og Højesteret, det Landsrets-sagfører Arthur Christensen ved Landsrettens Dom tillagte Salærbeløb m. v., 1076 Kr. 70 Øre, og det samme af Ning og Hasle m. fl. Herreders Ret tillagte Salær 200 Kr. og Godtgørelse for Udlæg 48 Kr. samt i Salær for Højesteret til Højesteretssagfører Heise 400 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Gartner Alfred Kristensen havde siden 1. November 1932 haft et Sagsøgte, Kirkegaardsgraver S. V. Sørensen, Vejlbj, tilhørende Jordstykke, Matr. Nr. 17 o, Vejlbj, stort ca. 2 Tdr. Land, i Forpagning og paa Arealet drevet Frilandsgartneri; Forpagtningsafgiften androg 600 Kr. aarlig. Paa Jordstykket, som ligger ca. 150 m fra offentlig Vej, fandtes et Drivhus uden Varmeanlæg samt en Del Frugttræer og Mistbænke. Paa Grunden opførte Kristensen et lille Hus eller Skur, som han, der var ugift, en Tid benyttede til Beboelse. I Aaret 1937 ønskede Kristensen at købe Jorden, idet han, der selv ingen Midler havde, agtede at søge Statslaan i Henhold til Lov Nr. 163 af 14. Maj 1934 dels til Erhvervelse af Grunden dels til Opførelse af Bygninger, nemlig et Beboelseshus og 2 Drivhuse. Han henvendte sig derfor til Sagsøgte, Sørensen, der først forlangte 9000 Kr. for Jorden, men efter Forhandling om Sagen med Husmandsbrugskommissionen for Aarhus Amt, hvis Formand er A. Svoldgaard, Højby, nedsattes Prisen saaledes, at der for Jorden skulde betales 5000 Kr., hvilket blev opgivet i Andragendet om Statslaan, medens der yderligere skulde betales Sagsøgte Sørensen 2000 Kr., der nærmest beregnedes som Vederlag for Bygninger paa Grunden m. m., og som skulde indestaa i Ejendommen med derpaa opførte Bygninger med Pant næst efter Statslaanene. Jordlodden Matr. Nr. 17 o Vejlbj med Bygninger og Tilbehør var i 1937 ansat til en Ejendomsskyldværdi af 3900 Kr. heraf til en Grundskyldværdi af 1900 Kr., og Kommunalbestyrelsen i Vejlbj-Risskov Kommune, hvis Erklæring blev indhentet i Anledning af det indgivne Andragende om Statslaan, ansatte Værdien af Ejendommen til 4000 Kr. Da Statens Jordlovsudvalg herefter meddelte, at Jordprisen var for høj, nedsattes ved Slutteddel af 8. Januar 1938 mellem Kristensen og Sagsøgte Sørensen Købesummen for den nøgne Jord — som det hedder i Slutsedlen — til 4000 Kr., medens Sagsøgte Sørensen samtidig udenfor Slutsedlen betingede sig, at der yderligere skulde betales ham et Vederlag for Ejendommen paa 4000 Kr., hvorfor der skulde gives Pant i Ejendommen næst efter Statslaanene. Herefter bevilgedes den 17. Februar 1938 Statslaan til Kristensen, nemlig paa 4000 Kr. til Erhvervelse af Jorden og paa 13.000 Kr. til Bygninger, deraf 7000 Kr. til Beboelseshus og 6000 Kr. til Drivhuse. Den 25. Februar 1938 udstedte Kristensen og Sagsøgte Sørensen paa Forlangende af Jordlovsudvalget en Erklæring paa Tro og Love om, at der ikke under nogen Form var ydet Vederlag for Overdragelse af Parcellen udover den i Slutsedlen anførte Købesum af 4000 Kr. Derefter hengik nogen Tid, idet det var nødvendigt at faa slettet en Bestemmelse om, at Ejendommen var noteret som Landbrugsejendom, hvilket skete den 30. Juni 1938. Der oprettedes derefter den 23. Juli 1938 Overenskomst mellem Gartner Kristensen og 2 Haandværkere, nemlig Murermester A. K. Andersen, Lystrup, og Karetmager J. Hjortshøj Pedersen, Vejlbj, om Opførelse af Bygningerne. Førstnævnte skulde opføre Beboelseshuset for 8000 Kr., idet Kristensen dog selv skulde besørge en Del Arbejde som Haandlanger, sidstnævnte Drivhusene og Centralvarmeanlægget, ogsaa i Beboelsesbygningen, for 6000 Kr., og Arbejderne skulde være fuldført senest den 1. November

1938. I Følge Overenskomsten skulde der af Kristensen gives Transport til Haandværkerne paa Byggelaanet, og der kunde herudover ikke — hverken af Kristensen eller Haandværkerne — udstedes Transporter paa Byggelaanet. Ingen Del af Statslaanet vilde kunne udbetales, forinden de vedkommende, af Gartneren til Statskassen udstedte Pantebreve for Laanet var behørigt tinglyst paa Ejendommen. Byggearbejdet skulde synes og godkendes af Husmandsbrugskommissionen, og et Forskud paa en Tredjedel af Byggelaanet kunde, naar Kommissionen fandt det forsvarligt, udbetales, naar Bygningerne var under Tag. Ved Forhandlingerne om Overenskomsten, hvori Kommissionsformand Svoldgaard deltog, blev det nævnt, at Gartner Kristensen vilde komme til at mangle 1000 Kr., idet Statslaanene til Bygninger kun var tilsagt med ialt 13.000 Kr., medens Prisen for Bygningerne efter Overenskomsten som nævnt blev 14.000 Kr. Der blev i den Anledning talt om Muligheden af senere at opnaa et Tillægslaan paa 1000 Kr. eller eventuelt, at der kunde blive foretaget besparende Ændringer i Byggeforetagendet.

Efter Afslutningen af Overenskomsten af 23. Juli 1938 gik Haandværkerne i Gang med Bygningsarbejdet, idet de, da Statslaanet var tilsagt og Transport herpaa givet dem, og da Husmandskommissionen havde medvirket ved Afslutning af Overenskomsten og førte Tilsyn, mente, at deres retlige Stilling var sikret, uanset at Gartner Kristensen endnu ikke havde tinglyst Adkomst til Grunden, hvorom de dog ikke anstillede nærmere Undersøgelse, idet de gik ud fra, at det vilde blive ordnet ved Kommissionens Medvirkning. I Sommerens Løb henstillede Svoldgaard til Gartner Kristensen at faa Adkomsten i Orden, og der blev da den 27. September 1938 hos Landsretssagfører Holger Christensen i Aarhus oprettet en Købekontrakt mellem Kristensen og Sagsøgte Sørensen, lydende paa en Købesum af 4000 Kr. Kommissionsformanden forlangte imidlertid denne Kontrakt ændret, og den 8. November 1938 blev der derfor mellem de 2 nævnte Parter oprettet en ny Købekontrakt, ligeledes med angiven Købesum 4000 Kr., der skulde udbetales til Sælgeren uden Renter, saa snart den Køberen bevilgede Udbetaling fra Statens Jordlovsudvalg til Erhvervelse af Grunden fandt Sted, hvilket Køberen forpligtede sig til at foranledige snarest muligt. Den underskrevne Købekontrakt blev samme Dag af Landsretssagfører Holger Christensen sendt til Svoldgaard.

Arbejdet paa Bygningerne var i Sommerens Løb skredet godt fremad, og i Oktober Maaned 1938 var Drivhusene i det væsentlige færdige og blev synet af Kommissionen, der intet særligt havde at udsætte bortset fra nogle Aftapningshaner, som manglede, og som senere blev sat paa. Der var dog ikke sat Vand paa Centralvarme-Anlæget, saaledes at der kunde fyres op, hvilket Hjortshøj Pedersen ikke vilde give Tilladelse til, før i hvert Fald en Del af Byggesummen var betalt. Muremester Andersen havde Beboelseshuset under Tag omkring 1. Oktober 1938, men der manglede derefter en Del Arbejde. I Henhold til Overenskomsten blev der derpaa af Haandværkerne krævet Forskud paa Byggesummen, men de fik da af Kristensen og Kommissionsformand Svoldgaard at vide, at Udbetaling paa Statslaanene ikke kunde ske paa Grund af, at Kristensens Papirer paa Jorden ikke var i Orden. Murer-

mester Andersen fortsatte trods den manglende Udbetaling Arbejdet paa Beboelsesbygningen, men fik den ikke færdig til 1. November; ogsaa efter denne Dato fortsatte han Arbejdet, dog med formindsket Kraft, indtil hen i December, da Arbejdet standsede paa Grund af Frost. I Ugen mellem Jul og Nytaar henvendte Kristensen sig til Muremester Andersen og antydede overfor ham, at han nok blev nødt til at give op. Aarsagen til, at Kristensen havde tabt Modet og tvivlede om Muligheden af Foretagendets Gennemførelse, var særlig den, at en Del ham tilhørende Kulturer af forskellige Arter Blomster, som skulde danne Grundlaget for hans fremtidige Erhvervsvirksomhed, ved Frostens Indtræden i Efteraaret 1938 var blevne ødelagt af Frost, hvilket efter hans Formening skyldtes, at Drivhuse og Varmeanlæg ikke — som betinget — var blevne færdige til Brug til 1. November 1938. De Arbejder, som manglede paa Beboelseshuset, da Arbejdet standsede, og som væsentlig bestod i Opsætning af Trappe til 1. Sal, Pudsning af Trappe og Kældergulve, Anbringelse af Døre og Lægning af Gulve, Maling m. v., svarede i Følge Muremester Andersens Opgørelse til en Værdi af ca. 2000 Kr.

Gartner Kristensen, som følte sig forurettet af Haandværkerne, ved hvis Arbejde han fandt forskellige Mangler, og som stadig mere kom i Tvivl om sin Evne til at gennemføre Statslaanesagen, idet Landsretssagfører Holger Christensen meddelte ham, at det ikke var muligt at foretage noget fra Sagførerens Side overfor Haandværkerne, og idet Kommissionsformanden ej heller syntes at kunne faa Gang i Byggeforetagendet, henvendte sig nu til Jordsælgeren, Sagsøgte Sørensen, og overgav denne en den 17. Januar 1939 dateret, af Kristensen underskrevet Erklæring, der er saalydende: »Da jeg Undertegnede, som Forholdene ligger ikke ser mig i Stand til og overtage det af dig købte Gartneri, skal jeg herved meddele dig, at du kan betragte Handelen som annulleret fra min Side.«

Imidlertid var der fra Landbrugsministeriet i Januar Maaned 1939 gennem Husmandsbrugskommissionen til Landsretssagfører Holger Christensen fremkommet Udkast til de Pantebreve til Statskassen, som Gartner Kristensen skulde underskrive for at faa Laanesagen fremmet, og samtidig fik Landsretssagføreren af Kommissionsformanden tilbageleveret Købekontrakten af 8. November 1938 til Skødeudfærdigelse, og den 20. Januar 1939 mødte efter Opfordring saavel Kristensen som Sagsøgte Sørensen paa Holger Christensens Kontor, dog ikke samtidig. Sagsøgte Sørensen underskrev sidstnævnte Dag en Paategning paa Købekontrakten, hvorved han gav Kristensen endeligt Skøde paa Matr. Nr. 17 o af Vejlbj, idet han samtidig aftalte med Sagføreren, at der ikke maatte gøres Brug af Skødet, førend Købesummens Betaling var sikret ved Udstedelse af Pantebrevet til Staten. Senere samme Dag mødte Kristensen paa Kontoret og underskrev 2 Pantebreve til Staten for henholdsvis Jordkøbslaanet 4000 Kr. og Byggelaanet 13.000 Kr., uden at meddele Landsretssagføreren noget om den udstedte Erklæring af 17. samme Maaned, hvilken Erklæring Sagsøgte Sørensen ej heller havde oplyst Sagføreren om. Da Kristensen imidlertid var bleven gift i Slutningen af Aaret 1938, skulde Pantebrevet medunderskrives af Hu-

struen, og denne kom da ogsaa til Stede hos Landsretssagfører Christensen en af de nærmest følgende Dage sammen med sin Mand Alfred Kristensen og sin Fader, Gaardejer Niels N. Nygaard, Lystrup. Denne sidste gjorde overfor Landsretssagføreren gældende, at Gartner Kristensen var blevet daarlig behandlet, og at der fra Haandværkernes Side burde ydes ham en Erstatning. Resultatet af Ordskiftet blev, at Hustruen — som det maa antages efter Opfordring af sin Fader — nægtede at underskrive Pantebrevene, endskønt hun var paa det rene med, at hun ved at nægte sin Underskrift standsede Laanesagen. Kristensen kom vistnok den 24. Januar 1939 til Stede paa Landsretssagfører Christensens Kontor og meddelte denne, at han i alt Fald for Tiden ikke ønskede sine Statslaan gennemført paa Grund af Mellemværender med Bygningshaandværkerne. Landsretssagføreren underrettede samme Dag Sagsøgte Sørensen herom og oversendte derpaa Papirerne i Sagen til Kommissionsformand Svoldgaard, idet han for sit Vedkommende betragtede Sagen som strandet. Kommissionen søgte nu ved Forhandling at faa Sagen til at glide, og der afholdtes den 11. Februar 1939 et Møde paa Østergades Forsamlingshus i Aarhus mellem Kommissionen, de 2 Haandværkere, der havde udført Arbejdet, Sagsøgte Sørensen og Gartner Kristensen. Kommissionen søgte at bevæge Kristensen, der ikke omtalte den af ham under 17. Januar 1939 afgivne Erklæring, til at fremme Sagen, men der opnaaedes intet Resultat. Et nyt Møde blev afholdt den 18. April 1939 paa Landsretssagfører Fabiansens Kontor i Aarhus, idet Gartner Kristensen havde henvendt sig til denne. Paa Mødet var Haandværkerne og Gartner Kristensen samt nogle andre til Stede; Kristensen nævnte intet om, at han allerede den 17. Januar 1939 havde annulleret Handelen overfor Sagsøgte Sørensen, men stillede Krav om en Erstatning stor 4000 Kr. hos Haandværkerne, hvilket blev afslaaet, og Mødet endte resultatløst.

Da de 2 Haandværkere, der havde opført Bygningerne paa Matr. Nr. 17 o Vejlby, efter det saaledes passerede ansaa en Løsning gennem Forhandlinger med Gartner Kristensen for udelukket, og da Laanesagen var strandet, anlagde den ene af dem, nemlig Karetmager Hjortshøj Pedersen, Sag ved Ning og Hasle Herreders Ret mod Kristensen; denne gav Møde under Sagen og erklærede, at han ingen Indsigelse havde mod Søgsmålet, og den 31. Maj 1939 afsagdes Dom, hvorved Kristensen tilpligtedes for udført Byggearbejde at betale til Sagsøgeren 6000 Kr. med Renter og Sagsomkostninger. Hjortshøj Pedersens Sagfører gav den 9. Juni Kristensen Meddelelse om Dommen, hvorhos Sagføreren den 14. samme Maaned meddelte Kristensen, at Udlæg vilde blive foretaget den 19. samme Maaned.

Gartner Kristensens Svigerforældre, fornævnte Gaardejer Niels N. Nygaard og Hustru, Sagsøgte Fru K. M. Nygaard, begge af Lystrup, der efterhaanden var blevne klare over, at Laanesagen ikke vilde blive gennemført af deres Svigersøn, ønskede i Foraaret 1939 at yde deres Datter og Svigersøn økonomisk Hjælp, og Sagsøgte Fru Nygaard kom da paa den Tanke, at hun muligvis kunde købe Gartneriejendommen med paastaaende Bygninger af Sagsøgte Sørensen og derefter indsætte Kristensen som Bestyrer af Gartneriet. Hun og hendes Mand henvendte

sig den 15. Juni 1939 til Sagsøgte Sørensen paa dennes Bolig, og der opnaaedes Enighed om, at Sagsøgte Fru Nygaard købte Ejendommen som sit Særeje for en Betaling af 8000 Kr., hvoraf 4000 Kr. betaltes kontant, idet Pengene stilledes til Raadighed af Aarhus Privatbank, der aabnede en Kassekredit mod Pant i Ejendommen.

Om Købet af Gartneriet havde hverken Sagsøgte Fru Nygaard eller hendes Ægtefælle givet Gartner Kristensen eller dennes Hustru nogen Underretning, idet den Hjælp, de herigennem vilde yde Kristensen, der sad i slette økonomiske Kaar, skulde komme som en Overraskelse for Datteren og Svigersønnen. Sagsøgte Fru Nygaard og hendes Mand var klare over, at der, naar Købet effektueredes paa den anførte Maade, ikke vilde blive Penge til Haandværkerne, der havde opført Beboelseshus og Drivhuse paa Matr. Nr. 17 o Vejlby, idet Gartner Kristensen intet kunde betale, men de mente ikke selv at have nogen Forpligtelse overfor Haandværkerne. Der oprettedes hos Sagsøgte Sørensen en Slutteddel om Købet, og den følgende Dag — den 16. Juni 1939 — henvendte Ægteparret Nygaard og Sagsøgte Sørensen sig til en Sagfører i Aarhus; denne, der ikke blev nøjagtig informeret om alle Sagens Omstændigheder, lod Slutsedlen af 15. Juni renskrive med en efter Sagsøgte Sørensens Begæring indsat Tilføjelse om, at Ejendommen kun solgtes paa Betingelse af, at Handelen var lovlig, og at et eventuelt Ansvar overfor Haandværkerne og Leverandører vedrørende Ejendommen skulde overtages af Køberen, uanset at der ikke i Skødet indførtes noget herom. Samme Dag udfærdigede Sagføreren endeligt Skøde, hvorved Sagsøgte Sørensen til Medsagsøgte Fru Nygaard som hendes Særeje overdrog Matr. Nr. 17 o Vejlby med paastaaende Bygninger m. v. for en Købesum af 8000 Kr., deraf kontant 4000 Kr., medens der for Restbeløbet udstedtes Pantebrev med 1. Prioritet i den solgte Ejendom. Skødet underskrevs af Parterne, og blev den 19. Juni 1939 om Eftermiddagen indleveret til Tinglysning, hvorefter det tinglystes den 20. samme Maaned sammen med Pantebrev til Sagsøgte Sørensen paa 4000 Kr. og Skadesløsbrev til Aarhus Privatbank for 12.000 Kr.

Den 19. Juni 1939 foretoges den bebudede Udlægsforretning hos Gartner Kristensen paa Matr. Nr. 17 o Vejlby. Kristensen oplyste herunder, at han den 17. Januar 1939 overfor Sagsøgte Sørensen havde afgivet Erklæring om, at han fraskrev sig alle Rettigheder i Henhold til den mellem ham og Sørensen oprettede Købekontrakt om Ejendommen, og at Sagsøgte Sørensen efter Modtagelsen af Erklæringen havde udtalt, at han ikke ønskede foreløbig at gøre den gældende, saaledes at Kristensen stadig kunde beholde Ejendommen, hvis han kunde faa en Ordning med Jordlovsudvalget og Haandværkerne. Kristensen oplyste videre, at han ikke havde foranlediget, at Sagsøgte Sørensen havde givet Skøde paa Matr. Nr. 17 o Vejlby til hans Svigermoder, Medsagsøgte Fru Nygaard, at han ikke før den 16. Juni anede, at hans Svigermoder havde købt Ejendommen, og at han forinden overhovedet ikke havde talt med sine Svigerforældre om Købet af Ejendommen. Forretningen sluttede med, at der dekrettedes Rettens Udlæg til Forauktionering i den faste Ejendom, Matr. Nr. 17 o Vejlby, vurderet til 18.000 Kr., dog med Forbehold af Trediemands mulige bedre Ret.

Udlæget kunde under Hensyn til, at Gartner Kristensens Adkomst ikke var tinglyst, ikke tinglyses paa den udlagte Ejendom.

Da de 2 Haandværkere, som havde opført Bygningerne paa Grunden, Karetmager Hjortshøj Pedersen og Muremester Andersen, gennem den stedfundne Tinglysning af Skødet paa Matr. Nr. 17 o Vejlby fra Sagsøgte Sørensen til Medsagsøgte Fru Nygaard var blevne klare over, at de Værdier, som de havde tilført Grunden, saaledes var unddraget dem uden Vederlag, indgav de den 2. August 1939 Konkursbegæring mod Gartner Alfred Kristensen, hvis Bo derefter ved Dekret af 29. September 1939 blev taget under Konkursbehandling. Samtidig indgav de 2 Haandværkere Begæring til Politiet om Indledning af kriminel Undersøgelse mod Gartner Kristensen, Sagsøgte Sørensen og Sagsøgte Fru Nygaard som sigtede for Bedrageri. Der foretoges derpaa en langvarig offentlig Undersøgelse mod de paagældende, under hvilken de Sigtede og en Række andre Personer, der havde Forbindelse med Sagen, blev afhørt inden Retten for Ning og Hasle Herreder. Den 3. Juni 1940 resolverede vedkommende Statsadvokat, at der ikke skulde foretages videre fra Anklagemyndighedens Side, og denne Afgørelse blev, efter at Sagen var forelagt Rigsadvokaten, stadfæstet ved dennes Resolution af 30. August 1940.

Under hele Undersøgelsen og nogen Tid forinden havde Jordlodden og Bygningerne paa denne henligget ubenyttet. I Slutningen af Juli 1940 eller Begyndelsen af August samme Aar paabegyndte Sagsøgte Fru Nygaard Restaurering og Færdiggørelse af Bygningerne paa Matr. Nr. 17 o Vejlby ved Hjælp af Haandværkere, som hun dertil havde engageret. Efter Indgivelsen af Begæringen om kriminel Undersøgelse havde Aarhus Privatbank standset videre Udbetaling paa Skadesløsbrevet (Kassekredit) for 12.000 Kr. De af Banken udbetalte 4000 Kr., der var anvendt til den kontante Udbetaling til Sagsøgte Sørensen, blev nu tilbagebetalt til Banken, og Skadesløsbrevet blev aflyst den 25. Juli 1940. Midlerne til Byggeriet skaffede Fru Nygaard og hendes Ægtefælle sig gennem Aabning af en Kassekredit i Jydsk Handels- og Landbrugsbank i Aarhus for indtil 17.000 Kr., der blev fuldt optaget, og hvoraf 8000 Kr. gik til Dækning af Sagsøgte Sørensen og Aarhus Privatbank, medens Resten af Beløbet, altsaa 9000 Kr. i hvert Fald for største Delen anvendtes til Betaling af Byggeriet m. v. Forinden Laanet ydedes fra Jydske Handels- og Landbrugsbank, var dennes Direktør gjort bekendt med hele Forholdet angaaende Gartneriet paa Matr. Nr. 17 o Vejlby, og Banken, der tillige fik Sikkerhed gennem Kaution og Pant i anden Ejendom, fik som Haandpant et af Sagsøgte Fru Nygaard udstedt, den 25. Juli 1940 lyst Ejerpantebrev vedrørende nævnte Ejendom, lydende paa oprindelig 15.000 Kr., senere forhøjet til 19.000 Kr. Efter Fuldførelsen af Bygningerne kom Gartneriet atter i Drift med Alfred Kristensen som Bestyrer.

I Maj Maaned 1941 blev det i Alfred Kristensens Konkursbo vedtaget at anlægge Retssag mod de Sagsøgte Fru Nygaard og Graver Sørensen og mod Jydsk Handels- og Landbrugsbank til Omstødelse af den mellem de to førstnævnte indgaaede Handel om Matr. Nr. 17 o Vejlby med paastaaende Bygninger, og den 17. Juli 1941 udstedte

Karetmager Hjortshøj Pedersen og Murermester Andersen, der er Hovedkreditor i Boet og repræsenterer tilsammen ca. 90 pCt. af de anmeldte Fordringer, en Erklæring, hvori de udtaler, at de er indforståede med, at Provenuet af Retssagen indgaar i Konkursboet til Fordeling mellem Kreditorerne.

Under nærværende Sag har Konkursboet derpaa nedlagt følgende Paastand:

p r i n c i p a l t, at de Sagsøgte, Fru Kristine Marie Nygaard, Lystrup, og Kirkegaardsgraver Søren Viggo Sørensen, Vejlbj, dømmes til in solidum at udrede i Erstatning til Konkursboet 12.000 Kr. tilligemed Renter 5 pCt. p.a. fra 1. Januar 1939 eller til at annullere den indgaaede Handel om Ejendommen Matr. Nr. 17 o af Vejlbj By og Sogn, saaledes at Konkursboet erhoder Skøde paa Ejendommen uden Hæftelser paa denne, i sidstnævnte Fald mod, at Boet tilsvare 6000 Kr., hvorhos Ejendommen stilles til Boets Raadighed. Overfor Jydsk Handels- og Landbrugsbank nedlægges, hvis det sidste Alternativ vælges, Paastand paa, at Banken skal udlevere det til denne af Fru Nygaard haandpant-satte Ejerpantebrev paa 19.000 Kr. med Pant i ovennævnte Ejendom,

s u b s i d i æ r t, at der tilkendes Sagsøgerne, Gartner Alfred Kristensens Konkursbo, in solidum hos de Indstævnte Gaardejerske Fru Nygaard og Kirkegaardsgraver S. V. Sørensen et Beløb efter Rettens Skøn tilligemed Renter af Beløbet 5 pCt. p.a. fra 1. Januar 1939, til Betaling sker. Tilkendes Erstatning til Boet, nedlægges overfor Jydsk Handels- og Landbrugsbank Paastand paa, at Banken skal respektere Adgang for Boet til Fyldestgørelse af dets Krav tilligemed Renter og Omkostninger i Ejendommen Matr. Nr. 17 o af Vejlbj By og Sogn forud for fornævnte til Banken haandpant-satte Ejerpantebrev.

De Sagsøgte har paastaaet sig frifundet.

Under Domsforhandlingen i Aarhus har Landsretten besigtiget Gartneriet i Vejlbj, hvorhos der er afgivet Partsforklaringer af Fru Nygaard og Graver Sørensen samt Vidneforklaringer af Gartner Alfred Kristensen, Gaardejer Niels Nygaard, Karetmager Hjortshøj Pedersen, Murermester A. R. Andersen, Kommissionsformand A. N. Svoldgaard, forskellige Sagførere i Aarhus, der har haft med Sagen at gøre, en Del Haandværkere, der har arbejdet for Sagsøgte Fru Nygaard ved Færdiggørelsen af Bygningerne i 1940 samt adskillige andre.

Gartner Alfred Kristensen har som Vidne blandt andet forklaret, at der efter hans Mening var betydelige Mangler ved det Arbejde, som de 2 Haandværkere indtil Efteraaret 1938 havde udført paa Beboelseshuset og Drivhusene paa Matr. Nr. 17 o Vejlbj. At Haandværkerne ikke — som fastsat i Konditionerne — blev færdige med Byggeriet til 1. November 1938, bevirkede, at hans Blomsterplankulturer frøs i November 1938, da der kom stærk Kulde, og der ingen Varme var i Drivhusene, og dette paadrog ham Tab, som han ansatte til 4000 Kr. Da Grundlaget for hans Erhvervsvirksomhed hermed var borte, tabte han Modet og mistvivlede om Muligheden for Statslaanesagens Gennemførelse. Naar han den 17. Januar 1939 overgav Sagsøgte Sørensen den foran omtalte Erklæring om Annulation af Handelen, var det ikke hans Mening dermed at overlade Sagsøgte Sørensen de paa Grun-

den opførte Bygninger, men det var hans Tanke, at der i hans Sted skulde komme en anden Køber til Grund og Bygninger, hvorfor han ikke vilde være i Vejen. Naar han den 20. Januar 1939 paa Landsretssagfører Holger Christensens Kontor underskrev de 2 Pantebreve til Statskassen, var det, fordi Sagsøgte Sørensen havde sagt ham, at der nok kom en Ordning med Husmandsbrugskommissionen og Haandværkerne. Hvorfor han intet sagde til Landsretssagfører Christensen om Erklæringen af 17. Januar 1939, kan han ikke forklare.

Sagsøgte Graver Sørensen har som Part blandt andet forklaret, at da Alfred Kristensen den 17. Januar 1939 afleverede Erklæringen om Annullation og udtalte, at han ikke saa sig i Stand til at overtage den af ham købte Ejendom, regnede Parten med, at Brevet af 17. Januar var en endelig Afstaaelse af Jorden til ham, men han regnede ikke med, at Bygningerne blev hans. Den 20. Januar 1939 var Parten efter Opfordring til Stede paa Landsretssagfører Holger Christensens Kontor, men omtalte ikke ved den Lejlighed overfor Sagføreren den udstedte Erklæring af 17. Januar 1939. Parten underskrev paa Kontoret et Dokument, men erindrer ikke dets Indhold, særlig ikke, om det var et Skøde til Alfred Kristensen. Kort efter den 20. Januar 1939 oplyste Parten Landsretssagfører Christensen om, at der udover de i Købekontrakten betingede 4000 Kr. for Jorden yderligere skulde betales ham 4000 Kr., der skulde staa i Ejendommen efter Statslaanet, og sendte endvidere Erklæringen af 17. Januar 1939 til Landsretssagfører Christensen. Ved et Møde vistnok i Februar 1939 tilbød Parten de 2 Haandværkere Hjortshøj Pedersen og Andersen, at de kunde overtage Ejendommen for 8000 Kr. kontant, hvad de afslog.

Gaardejer N. Nygaard har som Vidne bl. a. forklaret, at det var ham, der paa Mødet i Januar 1939 hos Landsretssagfører Holger Christensen opfordrede sin Datter Fru Kristensen til at nægte at underskrive Pantebrevene til Staten, fordi han mente, at hans Svigersøn Alfred Kristensen var bleven daarlig behandlet af Haandværkerne og burde have Erstatning. Han gaar ud fra, at han dengang vidste, at hans Svigersøn overfor Sagsøgte Sørensen havde afgivet Erklæring om Annullation af Handelen. Det var Vidnets Hustru, der i Maj 1939 fik Tanken om at købe Matr. Nr. 17 o Vejlby med paastaaende Bygninger og Tilbehør, hvorefter Svigersønnen skulde bestyre Gartneriet. Ved Købet af Ejendommen var det Vidnet, der paa sin Hustrus Vegne førte Forhandlingerne, og han var klar over, at Haandværkerne paa den Maade ingen Betaling vilde faa for deres Arbejde, idet Alfred Kristensen intet ejede, men han og Hustruen mente ikke, at de havde nogen Forpligtelse eller noget Ansvar overfor Haandværkerne, der efter Udtalelse af den Sagfører, der skrev Papirerne, kun kunde gøre deres Krav gældende overfor Alfred Kristensen. Om Købet af Ejendommen talte han og Hustruen ikke med Alfred Kristensen, der først fik Besked derom efter Handelens Afslutning.

Fru K. M. Nygaard, Lystrup, har som Part forklaret i det væsentlige i Overensstemmelse med sin Mand med Tilføjende, at hun ikke husker Enkelthederne og har overladt sin Mand at føre Forhandlingerne, da hun ikke har Forstand paa den Slags Ting.

Landsretssagfører Holger Christensen har som Vidne under den kriminelle Undersøgelse bekræftet, at Sagsøgte Graver Sørensen den 20. Januar 1939 paa hans Kontor underskrev endeligt Skøde paa Matr. Nr. 17 o Vejlby, og at han den 25. samme Maaned gav telefonisk Besked om, at der foreløbig ikke skulde foretages videre i Sagen.

Til Begrundelse af deres Paastand har Sagsøgerne i første Række anført, at Erklæringen af 17. Januar 1939 fra Alfred Kristensen til Sagsøgte Sørensen ikke indeholder en endelig Overdragelse af Jorden og Bygningerne, hvilket ogsaa fremgaar af de paagældendes egne Forklaringer. En Overdragelse til Sagsøgte Sørensen vilde ogsaa være betydningsløs overfor den Omstændighed, at Sagsøgte Sørensen nogle Dage senere, nemlig den 20. samme Maaned, gav endeligt Skøde til Alfred Kristensen paa Jorden. Den af Sagsøgte Sørensen i Forstaaelse med Sagsøgte Fru Nygaard den 16. Juni 1939 foretagne Overdragelse af Jordlodden med paastaaende Bygninger er derfor en ulovlig Disposition (Tilegnelse af fremmed Ejendom), som maa medføre solidarisk Pligt for de 2 Sagsøgte til at betale Erstatning til Kristensens Konkursbo eller at tilbageføre Ejendommen til dette paa Kristensens Vegne. Subsidiært har Sagsøgerne gjort gældende, at hvis Erklæringen af 17. Januar 1939 indeholder en virkelig Overdragelse eller hvis Gartner Kristensen ved sit senere udviste Forhold har fraskrevet sig Ejendommen, maa saadan Disposition som stridende mod Kreditorernes Rettigheder være afkræftelig i Medfør af Konkurslovens §§ 20, 24 og 26.

De Sagsøgte har til Begrundelse af deres Frifindelsespaastand i første Række anført, at Konkursboet ikke er rette Sagsøger, men at det under nærværende Sag rejste Krav maa finde sin Afgørelse alene mellem de 2 Haandværkere Hjortshøj Pedersen og Andersen paa den ene Side og de Sagsøgte paa den anden Side under en af Haandværkerne anlagt Sag. Heri findes der efter alt det foreliggende og under Hensyn til den forannævnte Erklæring af 17. Juli 1941 fra Hjortshøj Pedersen og Andersen ikke at kunne gives de Sagsøgte Medhold, og den fremsatte Indsigelse vil saaledes ikke kunne tages til Følge.

De Sagsøgte har videre gjort gældende, at de ogsaa af reelle Grunde maa frifindes, idet det skyldes Haandværkernes egen Uforsigtighed, at de ikke har opnaaet Vederlag for deres Arbejde; de vidste nemlig, da de paabegyndte Byggeriet paa Matr. Nr. 17 o Vejlby, at Gartner Alfred Kristensen ingen anden Adkomst havde til denne Jord end Slutsedlen af 8. Januar 1938, samt at Kristensen selv intet ejede. Derfor burde de ikke have udført Arbejdet uden at sikre sig, for Eksempel gennem et Skadesløsbrev paa Ejendommen udstedt af Kristensen med Sagsøgte Sørensens Tilslutning. De har ej heller fuldført Byggearbejdet som betinget til 1. November 1938 og derved har de paaført Kristensen Tab. Som Følge af det anførte maa Haandværkerne selv bære Ansvaret — eller dog en væsentlig Del af Ansvaret — for det passerede. Med Hensyn til Erklæringen af 17. Januar 1939 gør de Sagsøgte gældende, at denne overfor Sagsøgte Sørensen indeholder et endeligt Afkald paa Jorden, hvad Sagsøgte Sørensen ogsaa maatte gaa ud fra, da han af Kristensens Udtalelser forstod, at denne helt havde opgivet Statslaanene. Naar Kristensen ikke desto mindre den

20. Januar 1939 har underskrevet Pantebrevene til Statskassen, er dette formentlig kun sket, fordi Kristensen følte det som sin Pligt at bane Vej for en ny Køber. Overdragelsen af 16. Juni 1939 fra Sagsøgte Sørensen til Medsagsøgte Fru Nygaard har derfor været lovlig, og om Afkræftelse efter de nævnte Bestemmelser i Konkursloven kan der efter de Sagsøgtes Formening ikke være Tale, da de i Bestemmelserne foreskrevne Betingelser ikke er til Stede.

Med Hensyn til det af Sagsøgte Fru Nygaard i Aaret 1940 iværksatte Byggearbejde paa Matr. Nr. 17 o Vejlby gør hun gældende, at hun dertil har anvendt ca. 9000 Kr., hvoraf hun dog erkender, at ca. 2000 Kr. vedrører Arbejder, som ikke var indbefattet i den med Hjortshøj Pedersen og Andersen afsluttede Akkord. Af Beløbet 9000 Kr. er Sagsøgte dog kun i Stand til ved Regninger at dokumentere et Beløb af ca. 7800 Kr.

Heroverfor har Muremester Andersen som af ham forklaret hævdet, at han kun kan anerkende ca. 2000 Kr. som rettelig anvendt til Arbejder, der manglede efter Akkorden, idet en stor Del af det af Fru Nygaard udførte Arbejde udgør Forbedringer og Udvidelser. Han har derhos anført, at Beløbets Størrelse i betydelig Grad skyldes dels den store Prisstigning siden 1938, dels den daarlige Tilstand, hvori Beboelseshuset var kommet ved at staa tomt og ubenyttet i over 1 Aar, for hvilke Forhold han intet Ansvar kan have.

Saafernt der bliver Spørgsmaal om Udredelse af Erstatning har de Sagsøgte under Henviisning til det af dem anførte i hvert Fald paa-
staaet denne betydelig nedsat.

Der er fra de Sagsøgte Jydsk Handels- og Landbrugsbank ikke rejst særlig Indsigelse mod det i Slutningen af Paastanden nævnte, mod dem rejste Krav.

Efter alt foreliggende finder Retten, at den i Sagen omtomhandlede, af Gartner Alfred Kristensen den 17. Januar 1939 underskrevne Erklæring, i Forbindelse med det ved dens Overlevering til Sagsøgte Graver Sørensen passerede og den kort efter stedfundne Skødeudstedelse fra denne til Kristensen, ikke kan anses at indeholde en retskraftig, for Kreditorerne bindende Aftale mellem Kristensen og Sagsøgte Sørensen om Overførelse af Retten til Jordlodden Matr. Nr. 17 o Vejlby med paastaaende Bygninger til sidstnævnte, hvorved ogsaa henses til Kristensens Vidneforklaring om, at det ikke var hans Mening at overlade Sagsøgte Sørensen Bygningerne, men kun at give Udtryk for, at der i hans Sted eventuelt kunde komme en ny Køber til Gartneriet, samt til at der heller ikke ved de efter den 20. Januar 1939 stedfundne Forhandlinger er givet klart Udtryk for, at Kristensen endeligt havde afgivet Ejendommen til Sagsøgte Sørensen. Herefter maa Sagsøgte Sørensen anses at have savnet Hjemmel til at disponere over Ejendommen som sket den 16. Juni 1939, og det af ham under nævnte Dato udstedte Skøde til Sagsøgte Fru Nygaard, der var kendt med hele den foreliggende Situation, derunder Haandværkernes udækkede Krav for Opførelse af Bygninger paa Jordlodden og saaledes ikke har kunnet være i god Tro, maa som Følge af det anførte betragtes som en rets-
stridig Tilegnelse og Videresalg af en andens Ejendom, overfor hvilken

Landsrettens Dom samt paalægge Appellanten at betale Sagens Omkostninger for Højesteret med 300 Kr.

Fire Dommere bemærker følgende:

Den mellem Appellanten og Skive Diskontobank efter Juni Termin 1942 truffene, paa intet Tidspunkt tilbagekaldte Ordning bemyndigede Banken til at modtage det omhandlede Rentebeløb for at anvende det til Dækning af Bankens Tilgodehavende hos Appellanten og maa anses gennemført ved Skive Diskontobanks Modtagelse af Meddelelsen fra Landmandsbanken om Beløbets Kreditering. Idet denne Ordning ikke findes stridende mod Baandlæggelsen og idet Indstævnte herefter ikke paa noget Tidspunkt har haft Mulighed for at søge Fyldestgørelse i Rentebeløbet, vil disse Dommere stadfæste Fogedrettens Afgørelse.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande. Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Rentier Anker Møller Lauritzen, til Indstævnte, Skive Kommune, med 300 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Fogedretskendelsens Præmisser er saalydende:

Ved Begæring af 8. December 1942 har Skive Kommune begæret Udpantning foretaget hos Rentier Anker Lauritzen, Skive, for Skatterestancer til Stat og Kommune for ialt 1789,55 Kr., og Kommunen har begæret Udpantning foretaget i et Beløb, stort 2042 Kr., der udbetales til Rekvisitus den 11. December 1942 som Renter af en ham tilhørende Formue, der er baandlagt i Overformynderiet paa en saadan Maade, at Rekvisitus kun kan hæve Renterne mod sin egenhændige Kvittering eller i Henhold til for hver enkelt Termin efter den nærmest foregaaende Termin af ham udstedt Fuldmagt, medens saavel Kapitalen som Renterne er undtaget fra Arrest eller Eksekution af nogen Art, saalænge de er Overformynderimidler.

Imod Udpantning i nævnte Beløb er protesteret af Rekvisitus, af Skive Diskontobank A/S, Skive, og af Rekvisiti Broder, Tandlæge Sigfred Lauritzen, Skive.

Af det under Sagen oplyste fremgaar, at Pengene sendes fra Overformynderiet til Skive Diskontobank, der har modtaget dem den 11. December 1942. Banken oplyser, at den dels har 1000 Kr. tilgode hos Rekvisitus i Henhold til et Gældsbevis af 12. Juni 1942, der forfalder 11. December 1942, og at den dels har Transport fra Rekvisitus paa ialt 1150 Kr. af Pengene til Sikkerhed for Betaling af 3 Veksler med nævnte Sigfred Lauritzen paa ialt 1150 Kr., der ligeledes forfalder til Betaling den 11. December 1942, og Banken mener sig derfor berettiget til delvis at dække disse Tilgodehavender med de 2042 Kr., som bliver den tilsendt fra Overformynderiet.

Under Sagens Behandling har Banken fremlagt Udkast til Skrivelse fra Banken til Sigfred Lauritzen, hvoraf fremgaar, at Banken fra Overformynderiet modtager baade de anførte 2042 Kr. til Rekvisitus samt 1802 Kr. til Sigfred Lauritzen, der ligeledes er Renter pr. 11. December 1942 af en denne tilhørende Formue, som er baandlagt i Overformynderiet, saaledes at Banken altsaa modtager ialt 3844,48 Kr., og at Banken af dette Beløb vil dække dels Gældsrevet med 1000 Kr., dels anførte 3 Veksler med 1150 Kr., dels en Gældspost 300 Kr. og saaledes at det Beløb, som derefter bliver tilovers skal indsættes paa Sigfred Lauritzens Konto i Banken, idet Rekvisitus ikke har Konto i Banken.

Rekvisitus og Sigfred Lauritzen anfører, at Sigfred Lauritzen siden 11. Juni 1942 har lagt Penge ud for Rekvisitus, dels til at leve for, dels til Betaling af Rekvisitus paahvilende Bidrag til dennes Hustru i et saadant Omfang, at Sigfred Lauritzen nu har mere tilgode hos Rekvisitus end de 2042 Kr., og den trufne Ordning med Banken, derunder Gældsbrev, Vexler, Transporter m. m. er at forstaa saaledes, at Rekvisitus derved har givet Sigfred Lauritzen Fuldmagt til at hæve Renterne fra Overformynderiet pr. 11. December 1942 og gøre sig betalt i disse for sit Tilgodehavende hos Rekvisitus, og Sigfred Lauritzen lader saa Pengene gaa direkte fra Overformynderiet til Banken til Betaling af de Laan han siden den 11. Juni 1942 har maattet rejse i Banken for at kunne yde sin Broder de anførte Forstrækninger.

Efter det under Sagen oplyste maa det antages, at den under denne Udpantning omhandlede Renteydelse, stor 2042,28 Kr. efter Aftale mellem Rekvisitus, dennes Broder, Tandlæge Sigfred Lauritzen og Skive Diskontobank er sendt fra Overformynderiet til Banken for at blive anvendt til Betaling, dels af en Rekvisitus paahvilende Skyld til Banken, stor 1000 Kr., dels til delvis Betaling af Rekvisitus paahvilende Skyld til Broderen, hvilken Skyld efter det oplyste overstiger det Restbeløb af Renteydelsen, der bliver tilbage, efter at Rekvisiti Skyld til Banken, stor 1000 Kr. er indfriet.

Da Rekvisitus ikke selv har nogen Konto i Banken er Pengene straks ved deres Ankomst til Banken anvendt paa anførte Maade, saaledes at Pengene slet ikke bliver udbetalt til Rekvisitus, men direkte fra Banken til hans nævnte Kreditorer.

Herefter er der ikke paa noget Tidspunkt Mulighed for at foretage Udpantning i dem, og den begærede Udpantning i Pengene kan følgelig ikke nyde Fremme.

Landsretsdommens Præmisser er saalydende:

Den indankede Kendelse er afsagt den 22. December 1942 af Fogedretten for Skive Købstad m. y.

For Landsretten har Appellanterne nedlagt Paastand om, at Udpantningsforretningen fremmes, saaledes at der foretages Udpantning for 1909 Kr. 53 Øre — nemlig det af Fogden den 22. December 1942 opgjorte Beløb 1959 Kr. 55 Øre med Fradrag af 50 Kr., der beror paa en Regnefejl — tillige med yderligere paaløbne Renter og Omkostninger i et Indstævnte tilhørende i Skive Diskontobank beroende Beløb af 2042 Kr. 48 Øre.

Indstævnte har paastaaet den indankede Kendelse stadfæstet.

Den i Kendelsen omhandlede Udpantning er paabegyndt den 10. December 1942 og fortsat den 11., 15. og 22. s. M.

Det i Sagen omhandlede Beløb af 2042 Kr. 48 Øre er fremsendt fra Overformynderiet til Skive Diskontobank i Henhold til en Skrivelse af 25. September 1940 fra Indstævnte, hvori det hedder:

»De mig gennem Overformynderiet tilkommende Renter pr. 11. December 1940 bedes indsat paa min Konto i Skive Diskontobank A/S«.

Ifølge det i Kendelsen nævnte Gælds-brev af 12. Juni 1942 har Indstævnte til Sikkerhed for Betaling af Gælds-brevets Paalydende 1000 Kr. overleveret Banken som haandfaaet Pant Transport paa den ham tilkom-mende Renteydelse fra Overformynderiet pr. 11. December 1942.

De i Kendelsen ommeldte 3 Veksler paa ialt 1150 Kr., der forfaldt til Betaling den 11. December 1942, er trukket af Skuespiller Helmuth Strøm paa Indstævntes Broder, Tandlæge Sigfred Lauritzen, og accep-teret af denne, og de er indleveret til Banken sammen med 3 af Indstævnte og hans fornævnte Broder den 27. Oktober 1942, den 11. No-vember s. A. og den 25. November s. A. underskrevne Transporterklæ-ringer paa ialt 1150 Kr. af det dem fra Overformynderiet tilkommende Beløb, der den 11. December 1942 kom til Udbetaling gennem Banken. Til Sikkerhed for den i Kendelsen ommeldte Gældspost af 300 Kr., var der til Banken indleveret en af Indstævnte og hans fornævnte Broder den 26. Oktober 1942 underskrevet Transporterklæring, hvorved de gav »Hr. Sørensen Koloniallageret« Transport paa et Beløb af 300 Kr. af det dem fra Overformynderiet tilkommende Beløb, der den 11. December 1942 kom til Udbetaling gennem Skive Diskontobank.

Det fremgaar af Sagens Oplysninger, at Indstævnte ikke har nogen Konto i Bankens Bøger, men at det ham tilkommende Rentebeløb fra Overformynderiet siden December Termin 1940 er blevet indsat paa Tandlæge Sigfred Lauritzens Konto i Banken og hidtil er blevet anvendt til Indfrielse af Laan, som Tandlægen har optaget i Banken til Dæk-ning af Indstævntes Gæld, dels til Handlende og dels til Tandlægen for Udlæg til Indstævntes Underhold.

Idet Forholdet mellem Banken og Indstævnte maa anses beroende paa sidstnævntes Anmodning til Overformynderiet i Skrivelse af 25. Sep-tember 1940 om, at de ham gennem Overformynderiet tilkommende Renter bedes indsat paa hans Konto i Banken, har Banken alene mod-taget de paagældende Renter for at udbetale dem til Indstævnte, medens det ikke kan antages, at Banken, — som af Indstævnte hævdet — har modtaget Beløbet paa Tandlæge Lauritzens Vegne.

Det følger nu af den skete Baandlæggelse, at Indstævnte er uberet-tiget til at raade over Rentebeløbene, forinden disse er forfaldet og udbetalt af Overformynderiet, og de af Indstævnte udstedte i Sagen nævnte Transporter er derfor retlig betydningsløse. Det findes end-videre at maatte følge af Baandlæggelsens Formaal, at Banken, der som nævnt har modtaget Rentebeløbet fra Overformynderiet paa Indstævntes Vegne, maa være afskaaret fra overfor Indstævnte at bringe tid-ligere stiftede Fordringer paa denne i Modregning med Rentebeløbet, og saadan Modregning vil da heller ikke kunne finde Sted overfor Ap-

pellanterne. Idet de fremsatte Indsigelser mod den begærte Udpantning i Overensstemmelse med det anførte ikke kan tages til Følge, vil Forretningen være at fremme som begært, i det Indstævnte tilhørende Beløb af 2042 Kr. 48 Øre.

Til Appellanterne vil Indstævnte have at betale Sagens Omkostninger her for Retten med 200 Kr.

Onsdag den 1. November.

Nr. 362/1943. Fru Agnes Olga Clara Christensen, f. Carlsen,
(Landsretssagfører Chrstrup)

m o d

Københavns Byrets Skifteafdeling II som behandlende Boet efter afdøde fhv. Urmagermester **Eduard Marthinus Christensen** (Bruun).

(Spørgsmaal om Tilbagebetaling af en Del af et som Vederlag for Arveafkald udbetalt Beløb).

Dom afsagt af Københavns Byrets Skifteafdeling II den 1. Juli 1943: Den af Fru Clara Christensen i Boet efter Urmager Eduard Marthinus Christensen anmeldte Fordring, stor 9.450 Kr., nægtes Anerkendelse. Sagens Omkostninger ophæves.

Østre Landsrets Dom af 11. November 1943 (II Afd.): Det af Appellantinden, Fru Agnes Olga Clara Christensen, født Carlsen, for Københavns Byrets Skifteafdeling II som behandlende Boet efter afdøde fhv. Urmagermester Eduard Marthinus Christensen anmeldte Krav, der nu er nedsat til 5000 Kr., nægtes Anerkendelse. Sagens Omkostninger for begge Retter ophæves.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Østre Landsrets afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret.

I Paadømmelsen har elleve Dommere deltaget.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde vil den være at stadfæste.

I Sagsomkostninger for Højesteret findes Appellantinden at burde betale 400 Kr. til Indstævnte.

Færdig fra Trykkeriet den 22. November 1944.

G. E. C. Gads Forlag.

Triers Bogtrykkeri (Chr. & G. Lind). — København.

Højesteretstidende.

Udgivere: Højesterets Protokolsekretærer.

88. Aargang

Højesteretsaaret 1944.

Nr. 22

Onsdag den 1. November.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.
I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellantinden, Fru Agnes Olga Clara Christensen, født Carlsen, til Indstævnte, Københavns Byrets Skifteafdeling II som behandlede Boet efter afdøde fhv. Urmagermester Eduard Marthinus Christensen, 400 Kr. inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsløelse.

Byretsdommens Præmisser er saalydende:

I 1931 afgik Grosserer Edmund Christensen ved Døden, og hans Enke Fru Clara Christensen forblev hensiddende i uskiftet Bo efter ham med hans Udarvinger nemlig Afdødes Forældre Urmager Eduard Marthinus Christensen og Hustru Emilie Alvilda, født Hansen. Den 27. Januar 1938 afgik Urmager Christensens Hustru ved Døden, og hendes Bo blev udlagt Urmager Christensen for Begravelsesomkostninger.

I Urmager Christensens Ægteskab med hans fornævnte Hustru var der 3 Børn, nemlig foruden Grosserer Edmund Christensen 2 Døtre Fru Victoria Kühnel Petersen og Fru Carla Bahnsen.

Den 13. August 1942 fik Urmagermester Christensen af Fru Clara Christensens Sagfører Overretssagfører Valdemar Jensen udbetalt 9450 Kr. og underskrev til Gengæld samme Dato en saalydende Erklæring:

»Mellem Fru Clara Christensen, der hensidder i uskiftet Bo efter sin afdøde Mand, Grosserer Edmund Christensen med Urmager E. Christensen som eneste Udarving, og undertegnede Urmager E. Christensen er D. D. indgaaet følgende Aftale:

Jeg, Urmager E. Christensen, meddeler Arveafkald i Dødsboet efter Grosserer E. Christensen — og giver altsaa ogsaa Afkald paa ethvert Krav mod Fru Clara Christensen — til Fordel for Fru Clara Christensen.

Jeg, Urmager E. Christensen, har D. D. modtaget 10.000 Kr. skriver Ti Tusinde Kroner for Meddelelse af det nævnte Arveafkald.

Fru Clara Christensen forpligter sig til at betale den Arveafgift, der skal betales i Anledning af Ordningen af denne Sag, ligesom Fru

Clara Christensen forpligter sig til at betale samtlige iøvrigt med Sagens Ordning forbundne Omkostninger.

København, den 13. August 1942.

Edv. Christensen.

Det bemærkes herved, at Urmager Christensen tidligere fra sin nævnte Svigerdatter havde faaet udbetalt 550 Kr., saaledes at han fra Svigerdatteren ialt har faaet udbetalt 10.000 Kr.

Da det efter Udfærdigelsen af denne Erklæring og Beløbets Udbetaling viste sig, at Urmager Christensen ikke var eneste Udarving efter Grosserer Edmund Christensen, idet denne som anført havde de 2 fornævnte Søstre Fru Kühnel Petersen og Fru Carla Bahnsen, og da disse 2 nægtede at medunderskrive Arveafkaldseserklæringen af 13. August 1942, medmindre de fik udbetalt et større Beløb, idet de ikke ansaa sig for fyldestgjort ved det Beløb, som deres Fader Urmager Christensen havde faaet udbetalt, og da denne paa sin Side nægtede at tilbagebetale Beløbet, rekvirerede Overretssagfører Valdemar Jensen paa Fru Christensens Vegne Arrest foretaget i en Sparekassebog, hvor 6.059,57 Kr. af Beløbet var blevet indsat, efter at Urmager Christensen havde forbrugt den øvrige Del af Beløbet. Paa Grund af, at der ifølge Sparekassens Vedtægter ikke kunde foretages Arrest i Bogen, blev Arrest ikke foretaget, men Sagfører Harald Pedersen tog efter Aftale med Urmager Christensen og Overretssagfører Valdemar Jensen Bogen i Forvaring, indtil Spørgsmaalet om, hvorvidt Beløbet skulde tilbagebetales, var blevet afgjort, eventuelt ved en Retssag.

2 Dage efter — 22. November 1942 — afgik Urmager Christensen ved Døden, og hans Bo blev taget under Behandling af Københavns Skifteafdeling II med Sagfører Harald Pedersen som Medhjælper.

Under Bobehandlingen har Fru Christensen nedlagt Paastand paa, at Beløbet 9.450 Kr., som udbetalt under urigtige Forudsætninger, tilbagebetales hende af Afdødes Bo med Renter 5 pCt. p. a. fra Anmeldelsens Dato den 18. Januar 1943, og saaledes at hun anerkendes som Separatist med Hensyn til Sparekassebogen.

Medhjælperen har nedlagt Paastand principalt paa, at Kravet overhovedet nægtes Anerkendelse, subsidiært paa, at det kun anerkendes som simpelt Krav.

Medhjælperen har til Støtte for sin principale Paastand anført, at afdøde Urmager Christensen ikke har givet vildledende Oplysninger ved Underskrivelsen af den ommeldte Arveafkaldserklæring, hvis Affattelse udelukkende er fortaget af Overretssagfører Valdemar Jensen, at Afdøde ikke har haft Kendskab til, hvad Ordene »eneste Udarving« betød eller kunde forventes at have haft Forstaaelse af den juridiske Betydning heraf, og at Fru Christensen var bekendt med det Forhold, nemlig at hendes afdøde Mand havde 2 Søstre, som nu paaberaabes, som var urigtig Forudsætning for Beløbets Udbetaling.

Der er under Sagen afgivet Forklaring af Fru Christensen og af Landsretssagfører Oluf Andersen hos Overretssagfører Valdemar Jensen.

Det er herunder oplyst, at Fru Christensen var vidende om, at hendes afdøde Mand havde 2 Søstre, og at hun har overdraget Overretssagfører Valdemar Jensen at fremskaffe Arveafkald fra Mandens Familie for en Betaling af 10.000 Kr., uden at hun har givet nogen Op-

lysning om Mandens Slægtsforhold til Overretssagfører Valdemar Jensen, der heller ikke har spurgt hende herom, ligesom Overretssagfører Valdemar Jensen heller ikke har udspurgt Urmager Christensen herom, men blot faaet Urmager Christensens bekræftende Besvarelse paa, at han — Urmager Christensen — var Sønnens »eneste Udarving«.

Efter det saaledes oplyste findes Urigtigheden af den onneldte Forudsætning — at Urmager Christensen var eneste Udarving — af de af Medhjælper anførte Grunde ikke at kunne paaberaabes for Beløbets Tilbagebetaling, hvorfor det af Fru Christensen fremsatte Krav ikke kan anerkendes.

Landsretsdommens Præmisser er saalydende:

Den indankede Dom er afsagt af Københavns Byrets Skifteafdeling II den 1. Juli 1943 og paaanket af Fru Agnes Olga Clara Christensen, født Carlsen, med Paastand om, at Dommen ændres derhen, at den af hende i fhv. Urmagermester Eduard Marthinus Christensens Bo den 20. Januar 1943 anmeldte Fordring anerkendes med 5000 Kr. med Renter deraf 5 pCt. aarlig fra den 20. Januar 1943. Hun har derved anført, at hun betragter den mellem hende og hendes Svigerfader, afdøde Urmager Christensen, den 13. August 1942 truffne Aftale som bindende for ham og dermed for hans Bo for den ham tilkommende Arvelod efter hendes den 24. November 1933 afdøde Ægtefælle, Grosserer Edmund Jensenius Christensen, og derfor kun kræver tilbagebetalt Halvdelen 5000 Kr., af det i Aftalen omtalte Beløb som vedrørende den oprindelig paa hendes den 27. Januar 1938 afdøde Svigermoder Emilie Alvilda Christensen, født Hansen, faldende Arvelod.

Indstævnte, Københavns Byrets Skifteafdeling II som behandlende Boet efter afdøde fhv. Urmagermester Eduard Marthinus Christensen, har erklæret ikke principielt at ville gøre Indsigelse mod Appellantindens anførte Standpunkt med Hensyn til Deling af Aftalen, men har for det af Ankepaastanden omfattede Beløb paastaet Dommen stadfæstet.

Fru Victoria Kühnel Petersen, født Christensen, er intervenueeret i Sagen og har støttet Indstævntes Paastand.

For Landsretten har Appellantinden, Prokurist Michael Victor Laurits Jensen, Fru Carla Bahnsen, født Christensen, Fru Victoria Kühnel Petersen, født Christensen, Overretssagfører Valdemar Jensen og Landsretssagfører Oluf Andersen afgivet Forklaring.

Det fremgaar af det oplyste, at afdøde Urmagermester Christensen straks efter Sønnens, Appellantindens Ægtefælles, Død ønskede den ham og hans Hustru tilkommende Arvelod udbetalt, og at der efter dette Tidspunkt periodevis har været ført Forhandlinger om en forligsmæssig Fyldestgørelse af Arveretten ved Appellantindens Udbetaling af et Beløb een Gang for alle, saaledes i Aaret 1936 ved afdragsvis Udbetaling af 12.000 Kr. Urmagermester Christensen, der modtog Aldersrente — han var ved sin Død 81 Aar gammel — boede en Tid hos sin Datter Fru Bahnsen og underrettede begge sine Døtre om Forhandlingerne. Han underrettede dem ligeledes om Forhandlingerne i Aaret 1942 om

Forholdets Afgørelse ved en kontant Udbetaling af 10.000 Kr., de mente begge, at han burde kræve noget mere, men sagde, at han selv maatte træffe Afgørelse. De var begge kendt med den den 13. August 1942 truffne Aftale og har begge saavel som deres Børn efter dens Gennemførelse af deres Fader modtaget Udbetalinger af Dele af det af ham modtagne Beløb.

Overretssagfører Valdemar Jensen har forklaret, at han fra Forhandlingerne i Aaret 1936 var kendt med, at Urmagermester Christensens Hustru da levede, og han konstaterede, før han indledte sine Forhandlinger i Aaret 1942, at Hustruens Bo var udlagt Enkemanden for Begravelsesomkostningerne. Herefter, og da Urmagermester Christensen stadig omtalte Appellantindens afdøde Ægtefælle som »min eneste Søn«, faldt det ham ikke ind at spørge, om Christensen ogsaa havde Døtre. Der var hverken fra Appellantindens, hendes Prokurist Jensens, Overretssagførerens eller Urmagermesterens Side nogen som helst Tvivl om, at Ordningen skulde være til fuld Afgørelse af ethvert Arvekrav fra Urmagermester Christensens og hans Families Side mod Appellantinden. Overretssagfører Jensen blev først bekendt med Døtrenes Eksistens, da Arveafgiften paa Grundlag af den truffne Aftale skulde betales. Han sagde da til Urmagermester Christensen, at denne enten maatte skaffe sine Døtres skriftlige Tiltrædelse eller betale Beløbet tilbage. Christensen erklærede først, at hans Døtre sikkert vilde tiltræde Ordningen, men meddelte omsider, at de, som ved Forhandlinger angaaende hans Aldersrentes Udbetaling havde faaet nærmere Orientering, nægtede dette.

Efter at Appellantinden nu har indtaget det Standpunkt, at hun kræver den med den afdøde truffne Aftale opretholdt i det begrænsede Omfang, hvori den kan gennemføres, vil der under Hensyn til, at det nu ikke findes muligt at fastslaa, paa hvilke nærmere Vilkaar Aftalen kunde være blevet afsluttet med dette ændrede Indhold, ikke kunne godkendes noget Krav paa Tilbagebetaling af nogen Del af det som Vederlag for Afkaldet udbetalte Beløb. Det af Appellantinden i Boet anmeldte Krav vil herefter være at nægte Anerkendelse.

Sagens Omkostninger for Landsretten findes at burde ophæves.

Torsdag den 2. November.

Nr. 29/1944. **Generaldirektoratet for De danske Statsbaner**
(Landsretssagfører Axel Schmidt)

mod

Fru Birthe Kirstine Jensen (Lund-Andersen).

(Spørgsmaal om Statsbanernes Ansvar for Skade paadraget ved Ulykkestilfælde).

Østre Landsrets Dom af 30. November 1943 (IV Afd.): Sagsøgte, Generaldirektoratet for Statsbanerne, bør anerkende Erstatnings-

pligten for den Sagsøgerinden, Fru Birthe Kirstine Jensen, ved ovennævnte Ulykkestilfælde overgaaede Skade, saaledes at Erstatningskravets Omfang fastsættes som af Sagsøgerinden paastaet. I Sagsomkostninger betaler Sagsøgte Sagsøgerinden 300 Kr. inden 15 Dage efter nærværende Doms Afsigelse.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paakendelsen har ni Dommere deltaget.

Ved de i Sagen foreliggende noget mangelfulde og usikre Oplysninger findes det, som udtalt i Dommen, ikke godtgjort, at Indstævnte ved egen Uagtsomhed har hidført Skaden, og Dommen vil herefter være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale til Indstævnte med 500 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Generaldirektoratet for De danske Statsbaner, til Indstævnte, Fru Birthe Kirstine Jensen, med 500 Kr.

De idømte Sagsomkostninger at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Under nærværende Sag paastaar Sagsøgerinden, Fru Birthe Kirstine Jensen, Sagsøgte, Generaldirektoratet for Statsbanerne, dømt til at anerkende Erstatningspligten for en Sagsøgerinden overgaaet Skade ved Fald af et Tog paa Veksø Station den 23. Marts 1943, medens Erstatningskravets Omfang henskydes til Afgørelse for den i Henhold til Lov Nr. 117 af 11. Marts 1921 § 4 anordnede Kommission, naar Kravet kan opgøres.

Sagsøgte, der havde afvist Sagsøgerindens forud for Sagsanlægget rejste Erstatningskrav, har paastaet sig frifundet.

Sagens Omstændigheder er følgende:

Den 23. Marts 1943 var Sagsøgerinden sammen med sin Ægtefælle, fhv. Gaardejer Peder Jensen, Herringløse, og deres 2 Børnebørn, en Dreng paa 7 Aar og en Pige paa 11 Aar, som Passagerer med Statsbanetoget fra København til Frederikssund, der ankommer til Veksø Kl. ca. 17,25. De var i Togets sidste Vogns bagerste Afdeling for Ikke-Rygere og bevægede sig, da Toget holdt ved Veksø Station, ud paa en Platform for at stige af Toget. Da Toget satte sig i Bevægelse, faldt Sagsøgerinden, der stod paa Trinbrædtet, ned paa Perronen saa uheldigt, at hun brækkede den ene Fod i Anklen.

Der er under Sagen fremlagt saalydende af Læge P. F. Lassen, Herringløse, under 7. Juli 1943 udstedte Lægeerklæring:

»Undertegnede har behandlet Fru Birthe Kirstine Jensen, Herringløse, for et Brud af v. Underben. Jeg blev tilkaldt 23. Marts 1943 til Viksø Jernbanestation, hvor hun befandt sig; der fandtes Brud af Skinneben og Lægben lidt over v. Ankel. Patienten kørte med mig til hendes Hjem og derfra med Ambulance til Sct. Maria Hospital i Roskilde, hvor hun laa 11 Dage, hvorefter hun kom hjem med Gipsbandage. Efter 6 Ugers Forløb fjernedes Bandagen og Pt. kunde nu bevæge sig lidt om i Stuerne. De første 3 Mdr. efter Ulykkestilf. kunde Pt. intet udrette, derefter har hun kunnet sørge for Madlavning til sig selv og Manden, siden har hun efterhaanden deltaget i lettere Arbejde ved Husførelsen, men maa stadig have Hjælp til grovere Arbejde og Nedsættelsen af Arbejdsevnen vil sikkert vare mindst $\frac{1}{2}$ Aar endnu, om hun i det hele taget nogen Sinde genvinder sin gamle Arbejdsevne. Det bemærkes, at Pt., der er 70 Aar, før Ulykkestilfældet var et overordentlig virksomt Menneske, der ikke kendte til at have Hjælp hverken i Huset eller til den ret store Have. Hun gaar til Stadighed med Zinolimbandage paa Benet og kan ikke have andet Fodtøj paa end dertil syet Kludesko og plages meget af Smerter i Benet.«

Sagsøgerinden har begrundet sin Paastand med, at Sagsøgte i Henhold til § 1 i Lov Nr. 117 af 11. Marts 1921 er ansvarlig for Skaden, selvom denne er hændelig, og bestridt selv at have handlet uagtsomt.

Sagsøgte har hævdet, at Sagsøgerinden ikke straks, da Toget holdt, var rede til Udstigning, at hun ikke fra sin Plads er gaaet til den nærmeste Udgang, men har passeret gennem to Vogne, inden hun begyndte Udstigningen samt, at hun er sprunget fra Trinbrædtet ud paa Perronen, efter at Toget havde sat sig i Gang. Hun har ved disse Forhold udvist Uagtsomhed, hvilken er Aarsag til Skaden. Sagsøgte har derhos benægtet, at Statsbanernes Personale har udvist nogen Uagtsomhed ved den paagældende Lejlighed.

Under Domsforhandlingen har Sagsøgerinden, hendes Ægtefælle, hendes 11-aarige Sønnedatter Bente Jensen, hendes Søn Gaardejer Martin Jensen, Togfører Børge Guldborg Mikkelsen, Portør Helge Olsen, Ekspedient Knud Foged Jensen, Landpostbud Peter Chr. Jacobsen og Stationsbetjent Kaj Villy Hansen afgivet Forklaring.

Sagsøgerinden har forklaret, at hun, der i Forvejen havde samlet sin Haandbagage bestaaende af en Haandkuffert og nogle Blomster, rejste sig, idet Toget standsede, derpaa gik fra den Vognafdeling, hvor hun opholdt sig, gennem næste Afdeling for Rygere hen paa Platformen lige udenfor denne. Hendes Mand, der var ca. 77 Aar gammel, var gaaet foran hende sammen med den 7 Aars Dreng, og disse var begge steget ned paa Perronen. Hun naaede selv ned paa det nederste Trin fra Platformen, da Toget med et Ryk satte sig i Gang. Derved blev hun kastet ud paa Perronen. Hun har bestemt benægtet at være sprunget ned paa Trinet. Pigen befandt sig paa dette Tidspunkt paa Platformen og gav sig til at skrike.

Fhv. Gaardejer Peder Jensen har i det væsentlige forklaret i Overensstemmelse med Sagsøgerinden og har navnlig bestemt benægtet, at han og Sagsøgerinden gik gennem to Vogne inden Udstigningen. Han har bemærket, at han ikke gaar særligt godt.

Bente Jensen har forklaret, at hendes Farfader og Broder var kommet af Toget, og at Sagsøgerinden stod paa Platformens nederste Trin, da Toget blev sat i Gang »som en Sporvogn«, og Sagsøgerinden blev væltet af.

Portør Olsen har forklaret, at han, der skulde passe Togets tre bagerste Vogne, havde til Opgave at billettere, at lukke Dørene til Vognene og se, om Passagererne var kommet ind og ud.

Paa Veksø Station stod han paa Perronen antagelig ved 3. eller 4. Vogn bagfra. Da han havde lukket Dørene til sine tre Vogne, satte Toget sig i Gang, og han saa da først Peter Jensen komme springende ned fra en Platform i Toget. Han saa Sagsøgerinden og Børnene komme bag efter Manden og raabte til dem: »Spring ikke af«, men til Trods herfor sprang Sagsøgerinden lige ned paa Perronen fra Platformen. Med Hensyn til, hvilken Platform de paagældende sprang ud fra, hævder han bestemt, at det ikke var fra Platformen paa den bagerste Vogn.

Han standsede Toget ved at skille Vacuumbremmens Slange ad, saavidt han husker, mellem 2. og 3. Vogn. Sagsøgerinden og Bente Jensen har benægtet at have hørt Olsen raabe: »Spring ikke af«.

Ekspedient Foged Jensen har bl. a. forklaret, at han, der ved den paagældende Lejlighed var fungerende Stationsforstander, forinden han tændte det grønne Afgangssignal, saa efter, at ingen var ved at stige af Toget.

Landpostbud Jacobsen har forklaret, at han paa Stationens Kontor umiddelbart efter Ulykkestilfældet paahørte Peder Jensens Forklaring, og at denne udtalte: »Vi gik igennem to Vogne«.

Medens der ikke vil kunne lægges nogen afgørende Vægt paa, om Peder Jensen umiddelbart efter Ulykkestilfældet skulde have udtalt, at han og Hustruen var gaaet gennem to Vogne, hvilken Bemærkning kan være en Fortalelse for: »to Afdelinger«, og da det paa Grund af Peder Jensens Alder og daarlige Gang maa have Formodningen imod sig, at han skulde være sprunget af Toget, findes Sagsøgerindens og Bente Jensens overensstemmende Forklaringer at maatte lægges til Grund for Afgørelsen.

Herefter maa det antages, at Holdetiden, der af Togpersonalet er forklaret at have været eet Minut, har været for kort til, at Sagsøgerinden, hendes Mand og Børnebørn uden Hjælp har kunnet komme ud af Toget, før det sattes i Gang, og at Sagsøgerinden er faldet fra Platformens Trin som af hende forklaret.

Da det saaledes ikke kan anses godtgjort, at Sagsøgerinden ved egen Uagtsomhed har været Skyld i den hende tilføjede Skade, findes Sagsøgte ansvarlig for denne i Medfør af den af Sagsøgerinden paaberaabte Lovbestemmelse, hvorfor hendes Paastand vil være at tage til Følge.

I Sagsomkostninger vil Sagsøgte have at tilsvare Sagsøgerinden 300 Kr.

Fredag den 3. November.

Nr. 355/1943. **Storkøbenhavns Mejeriers Likvidationsselskab**
(Landsretssagfører Toft)

m o d

de fhv. Mejeriejere **Johannes Faxlev, Niels Frede Jensen og Marius Christian Sofus Thomsen** (Landsretssagfører Borup Svendsen).

(Erstatning for Nedlæggelse af Mejeri).

Østre Landsrets Dom af 10. December 1942 (IV Afd.): Sagsøgte, Storkøbenhavns Mejeriers Likvidationsselskab, bør til Sagsøgerne, de fhv. Mejeriejere Johannes Faxlev, Niels Frede Jensen og Marius Christian Sofus Thomsen, betale 29.312 Kr. 45 Øre med Renter 5 pCt. aarlig fra den 27. Juli 1943, til Betaling sker, dog saaledes at den Del af Beløbet, i hvilket der for Sagsøgte er anmeldt Transporter fra Sagsøgerne, udbetales til vedkommende Transporthavere. I Sagsomkostninger betaler Sagsøgte til Sagsøgerne 800 Kr. Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ti Dommere deltaget.

For Højesteret er det oplyst, at Mælkeleverancen til Mejeriet »Hedeby« fra Mejeriet »Fremtiden« ophørte den 28. April 1941, og at »Hedeby« i den følgende Tid og indtil Udgangen af November 1941 modtog sin Mælk fra Mejeriet »Egely«.

Otte Dommere bemærker følgende:

Den Erstatning, som ifølge Mælkeordning for Storkøbenhavn Litra D I skal betales til de Konsummælkmejerier, der nedlægges ved Ordningens Gennemførelse, skal forsaavidt angaar Erstatningen for goodwill beregnes efter Gennemsnitssalget pr. Aar i Aarene 1936—39 og saaledes i et Tidsrum, hvor Omsætningen hverken var paavirket af Ikrafttrædelsen af Bekendtgørelse Nr. 443 af 19. August 1940 eller berørt af Udsigten til den paatænkte Mælkeordnings Gennemførelse. Da Mejeriet »Hedeby« som i Dommen nævnt først var traadt i Virksomhed i Begyndelsen af 1940, blev Erstatningsberegningen for dettes Vedkommende foretaget efter dets Omsætning i Aaret 1940.

Herefter og iøvrigt i Henhold til de i Dommen anførte Grunde stemmer disse Dommere for at stadfæste Dommen samt for at paalægge Appellanten at betale Sagens Omkostninger for Højesteret til de Indstævnte med 1000 Kr.

To Dommere bemærker:

Det fremgaar af de i Sagen foreliggende Oplysninger om Mejeriet i Oehlenschlägersgade, at denne Virksomhed var en væsentlig anden end Mejeriet i Kødbyen, at de Indstævnte var nødt til at opgive sidstnævnte Virksomhed, og at Driften af

Mejeriet i Oehlenschlägersgade, der ikke gav Overskud, kun havde til Formaal at bevare et Grundlag for en eventuel Erstatning ifølge Mælkeordningen. Under disse Omstændigheder findes det af væsentlig Betydning, at der ikke foreligger den fornødne Tilladelse fra Kommunalbestyrelsen til Driften af Mejeriet paa det nye Sted, og Mejeriet kan herefter ikke antages at opfylde Betingelserne for at deltage i den ved Mælkeordningen hjemlede Erstatning. Disse Dommere vil derfor irifinde Appellanten for de Indstævntes Tiltale i Sagen.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Storkøbenhavns Mejeriers Likvidationsselskab, til de Indstævnte, de fhv. Mejeriejere Johannes Faxlev, Niels Frode Jensen og Marius Christian Sofus Thomsen, med 1000 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Under nærværende Sag paastaar Sagsøgerne, de fhv. Mejeriejere Johannes Faxlev, Niels Frede Jensen og Marius Christian Sofus Thomsen Sagsøgte, Storkøbenhavns Mejeriers Likvidationsselskab, dømt til Betaling af 29.312 Kr. 45 Øre med Renter 5 pCt. p. a. fra Sagens Anlæg den 27. Juli 1943, at erlægge i Overensstemmelse med de for Sagsøgte anmeldte Transporter i det Omfang, saadanne er anmeldt. Beløbet udgør den Erstatning, som Sagsøgerne mener sig berettigede til som Indehavere af Mejeriet »Hedeby«, der blev nedlagt den 1. December 1941 i Henhold til den for Storkøbenhavn vedtagne Mælkeordning, der denne Dag traadte i Kraft.

Sagsøgte paastaar sig frifundet under Paaberaabelse af, at Sagsøgerne den 15. December 1940, uden indhentet Tilladelse fra Københavns Magistrat i Medfør af Bekendtgørelse Nr. 443 af 19. August 1940 § 6, har flyttet Mejeriet fra de Lokaler i »Kødbyen«, hvor det havde været drevet siden Januar 1940, til et andet Mejeris Lokaler i Oehlenschlägersgade 34—36. Da det lovligt bestaaende Mejeri i »Kødbyen« saaledes var ophævet inden Mælkeordningens Ikrafttræden, og da Sagsøgernes i Oehlenschlägersgade etablerede Mejerivirksomhed var ulovlig oprettet og drevet, har Sagsøgerne ikke ved Mælkeordningens Ikrafttræden haft nogen Virksomhed, der kan berettigede dem til Erstatning. Saafremt Sagsøgerne overhovedet har Krav paa Erstatning, har Sagsøgte intet mod det indtalte Beløbs Størrelse at indvende.

Om Mejeriets Flytning er nærmere oplyst, at Sagsøgernes Omsætning sank stærkt, da Bestemmelsen i Bekendtgørelsen af 19. August 1940 § 5

om, at der fra Udsalgssteder for Mælk og Fløde kun maatte sælges andre Varer i stærkt begrænset Omfang, i September 1940 traadte i Kraft, idet de blandede Udsalgssteder, blandt hvilke Sagsøgerne hidtil havde haft Størsteparten af deres Kunder, herefter maatte ophøre med Forhandlingen af Mælk. Sagsøgerne, der i »Kødbyen« betalte en Husleje af 6000 Kr. aarlig, saa sig derfor nødsaget til at søge billigere Lokaler og traf Aftale med Indehaveren af Mejeriet »Egely« i Oehlenschlægergade 34—36 om fremtidig at drive begge Mejerier i »Egely«s tidligere Lokaler, imod at Sagsøgerne tilsvarede Halvdelen af Huslejen 1200 Kr. aarlig. Den 15. December 1940 flyttede Sagsøgerne deres Inventar til Oehlenschlægergade og gav telefonisk Sundhedspolitiet Meddelelse om Flytningen, hvorefter en Betjent antagelig fra Begyndelsen af Januar 1941 indfandt sig i Lokalerne og undersøgte Mælken m. v. Magistratens Tilladelse til Flytningen blev ikke søgt, efter Sagsøgernes Anbringende paa Grund af deres Ukendskab til Bekendtgørelsens § 6. Sagsøgerne hævder, at de lige indtil den 1. December 1941 drev selvstændig en gros-Handel med Mælk fra Lokalerne i Oehlenschlægersgade. Indkøbet af Mælken skete hovedsagelig fra Andelsmejeriet »Fremtiden«, Stensved, i Begyndelsen af 1941 med ca. 35 Spande daglig, men i Aarets Løb synkende til 10 à 15 Spande hver anden Dag. Sagsøgerne bestrider ikke, at Mejeriet i 1941 ingen Indtægt gav, og at Grunden til, at de fortsatte saa længe, var, at de vilde holde Virksomheden gaaende indtil Mælkeordningens Ikrafttræden, saaledes at de ikke afskar sig fra at faa Erstatning ved dets Nedlæggelse.

Overfor Sagsøgtens Anbringende om, at Undladelsen af at indhente Tilladelse til Mejeriets Flytning har gjort Virksomheden ulovlig, har Sagsøgerne anført, at Overtrædelse af en saadan Ordensforskrift af næringsretlig Karakter ikke kan medføre videregaaende Virkninger end de i Bekendtgørelsen, jfr. Lov Nr. 415 af 5. August 1940, udtrykkeligt fastsatte Bødestraffe. Sagsøgerne har da ogsaa den 27. Oktober 1941 ved Københavns Byret vedtaget mindre Bøder blandt andet for dette Forhold. De har ganke vist ikke derefter søgt at opnaa Magistratens Godkendelse af den stedfundne Flytning, men der var paa dette Tidspunkt kun 1 Maaned tilbage, inden Virksomheden skulde nedlægges.

For Landsretten har Sagsøgerne Johannes Faxlev og Marius Christian Sofus Thomsen afgivet Partsforklaring i Overensstemmelse med det anførte. Gaardejer og Sognefoged Viggo Thorsen, der er Formand for Andelsmejeriet »Fremtiden«, har som Vidne forklaret, at dette Mejeri lige til Udgangen af November 1941 regelmæssigt har leveret Mælk til det af Sagsøgerne drevne Mejeri »Hedeby«.

Retten finder at maatte give Sagsøgerne Medhold i, at Undladelsen af at iagttage den i § 6, Stk. 2, i Bekendtgørelse Nr. 443 af 19. August 1940 indeholdte Forskrift om Indhentelse af Tilladelse fra Kommunalbestyrelsen til Mejeriets Flytning ikke kan medføre, at Indehaverne af denne iøvrigt lovligt bestaaende Virksomhed skal være afskaaret fra at oppebære Erstatning for Virksomhedens Nedlæggelse. Der vil herefter være at give Dom efter Sagsøgernes Paastand.

I Sagsomkostninger vil Sagsøgte have at betale til Sagsøgerne 800 Kr.

M a n d a g d e n 6. N o v e m b e r .

Nr. 336/1943. Fru **Inga Marie Jacobsen** (Allerup efter Ordre)
m o d
Firmaet F. Bülow & Co. (Rode).

(Erstatning for Tab af Forsørger).

Østre Landsrets Dom af 12. Oktober 1943 (IV Afd.): Sagsøgte, Firmaet F. Bülow & Co., bør for Tiltale af Sagsøgerinden, Fru Inga Marie Jacobsen, i denne Sag fri at være. I Sagsomkostninger betaler Sagsøgerinden Sagsøgte 300 Kr. at udrede inden 15 Dage fra nærværende Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde, og idet de Højesteret forelagte nye Oplysninger ikke kan føre til andet Resultat, vil Dommen efter Indstævntes Paastand være at stadfæste, dog at der med Hensyn til Sagens Omkostninger vil være at forholde som nedenfor anført.

T h i k e n d e s f o r R e t :

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.
Sagens Omkostninger for begge Retter op-
hæves.

I Salær for Højesteret tillægges der Højesteretssagfører Allerup 200 Kr., der udredes af det Offentlige.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Den 20. Oktober 1942 henvendte Peder Rudolf Jacobsen, der som Indehaver af Lillebilforretningen »Garibaldi-Bilen« drev Vognmandsforretning her i Byen, sig sammen med en Bekendt, Vognmand Scotwin, i Firmaet F. Bülow & Co.s Reparations- og Værkstedlokaler paa Polititorvet her i Staden for at se paa Chassiset til en Motorvogn, som var til Salg. Af den i Firmaet ansatte Formand Evald Sindberg blev Jacobsen og dennes Ledsager henvist til at bese Chassiset, som stod et andet Sted i Lokalet bag ved Maskinhuset. Jacobsen og Scotwin gik derefter hen i den paagældende Afdeling af Lokalet og saa paa Chassiset, men da de ikke kunde se Reservehjulene, gik de tilbage til Formand Sindberg og spurgte efter disse. Sindberg opgav, at Reservehjulene laa oven over Maskinhuset. Jacobsen og Scotwin gik derpaa atter tilbage, hvor Chassiset stod, og bemærkede, at der oppe paa Taget over Maskinhuset laa to Automobilhjul. I Nærheden af Hjulene stod en Stige, og Jacobsen gik

derefter op ad Stigen til Taget ledsaget af Scotwin. Jacobsen traadte straks ind paa Taget, der var meget snavset, og gik derefter rask frem i Retning mod Reservehjulene, og Scotwin kom umiddelbart bagefter. Pludselig styrtede Jacobsen gennem et i Taget værende Vindue og faldt ned i det underneden beliggende Rum. Ved Faldet tilføjedes der ham saadanne Læsioner, at han, der umiddelbart efter indlagdes paa Kommunehospitalet, i Løbet af faa Timer afgik ved Døden.

Afdødes Hustru, Fru Inga Marie Jacobsen, har efter sin Mands Død som eneste Arving i Henhold til Testamente overtaget dennes Del af Fællesboet.

Under Anbringende af, at Formand Sindberg, der maatte have været klar over, at Afdødes Forespørgsel om Reservehjulene var fremsat for at faa Lejlighed til at undersøge disse, ved ikke at gøre Afdøde opmærksom paa Faren ved at færdes paa det paagældende Tag har udvist en erstatningsforpligtende Uagtsomhed, for hvilken Ansvarret i Medfør af D. L. 3—19—2 maa paahvile Firmaet F. Bülow & Co., har Fru Inga Marie Jacobsen som Sagsøgerinde under nærværende Sag ved Stævning af 28. Juni 1943 anlagte Sag paastaet Firmaet som Sagsøgt tilpligtet at betale hende i Erstatning for Begravelsesudgifter og Tab af Forsørger henholdsvis 752 Kr. 50 Øre og 20.000 Kr. eller ialt 20.752 Kr. 50 Øre med Renter 5 pCt. aarlig fra Stævningens Dato.

Sagsøgte har paastaet sig frifundet, idet Firmaet har bestridt, at Sindberg har udvist nogen Uagtsomhed, i hvilken Henseende Sagsøgte særlig har fremhævet, at t Sindberg, der intet havde med Firmaets Salg at gøre, vidste, at Afdøde var kendt med Forholdene i Firmaets Lokaler, at t Sindberg intet vidste om, at Stigen var stillet op til Taget paa det paagældende Tidspunkt, at han sagde til Afdøde, at denne kunde se Dækkene nedefra, samt at t Afdøde maatte være klar over, at han i et Lokale som det her omhandlede maatte bevæge sig med stor Forsigtighed og paa egen Risiko.

Sagsøgte har derhos nedlagt en subsidær Paastand.

Det er under Sagen oplyst, at det paagældende Tag bestaar af Eternitplader i Størrelse $1,20 \times 1,55$ Meter i to Lag med et Mellemrum paa ca. 15 cm uden Indskud, lagt og fastgjort paa almindelig Trækonstruktion inddelt i Felter, som lige dækkes af hver Eternitplade.

Det Vindue, hvorigennem Afdøde faldt, bestod af to Vinduesrammer, hver paa $1,10 \times 1,70$ Meter, samt hver inddelt i 4 Ruder i smalle Vinduessprosser, og begge løst lagt paa foroven i Plan med Eternitpladerne.

Hele Taget var dækket af et meget tykt Lag Støv, saaledes at en ivedkommende ikke behøvede at se, at der var et Vindue.

Videre er det oplyst, at Loftshøjden i det Rum, i hvilket Afdøde faldt ned, var 3,55 Meter.

Det fremgaar af den i Anledning af Ulykken udstedte medicolegale Ligsynsattest, at Dødsårsagen var: Brystlæsion, og at det ikke er konstateret, at Afdøde paa Ulykkestidspunktet led af nogen Sygdom.

Under Domsforhandlingen har Formand Sindberg og Vognmand Egon Scotwin afgivet Vidneforklaring.

Førstnævnte har forklaret, at Afdøde var godt kendt paa Værkstedet, at han intet havde med Salg af Firmaets Varer at gøre, samt at

han, der ikke vidste, at Stigen var sat til Taget, sagde til Afdøde og Scotwin, at de kunde se Dækkene nedefra.

Vidnet Scotwin har derimod hævdet, at Sindberg sagde: »Der kan I se Dækkene« uden Tilføjelse af Ordene nede fra.

Da det af det oplyste fremgaar, at Afdøde var særdeles godt kendt i Sagsøgte Lokaler og da det ikke kan antages, at Formand Sindberg har været bekendt med, at Stigen, hvis Anbringelse ikke i sig selv kan betragtes som uforsvarlig, stod op til Taget, saaledes at han ikke havde nogen Opfordring til i den Anledning at advare Afdøde mod at gaa op paa Taget, finder Retten ikke, at Sindbergs Angivelse af Dækkenes Placering kan tilregnes denne som en Uagtsomhed.

Sagsøgte vil derefter være at frifinde.

Sagsøgerinden vil have at erstatte Sagsøgte Sagens Omkostninger med 300 Kr.

Onsdag den 8. November.

Nr. 236/1944.

Christian Jens Rasmussen

paakærer

Vestre Landsrets Kendelse af 4. August 1944.

Den paakærede Kendelse er saalydende:

Ved en af Vestre Landsret under Medvirken af Nævninger den 24. Juli 1941 afsagt Dom blev Christian Jens Rasmussen, der er født den 21. April 1913, kendt skyldig i Overtrædelse af Straffelovens § 216, jfr. § 21, og i Medfør af Straffelovens § 70, Stk. 1, jfr. § 17, dømt til at undergives Sikkerhedsforanstaltninger ved Anbringelse i Forvaringsanstalten for Psykopater. Domfældte blev anbragt paa Forvaringsanstalten den 4. August 1941.

I Skrivelse af 13. December 1943 har Domfældtes Tilsynsværge, Arbejdsmand Christian Rasmussen, Aabenraa, andraget om, at Domfældte nu maa blive løsladt paa Prøve. Statsadvokaten har derefter ved Skrivelse af 21. Juli 1944 indbragt Sagen her for Retten og udtalt, at Anklagemyndigheden protesterer imod, at Domfældte løslades paa Prøve eller endeligt. Den for Domfældte beskikkede Forsvarer har henstillet, at Domfældte prøveløslades.

I en Erklæring af 30. Marts 1944 har Overlægen ved Psykopatanstalterne i Herstedvester udtalt, at han kan anbefale, at Domfældte løslades paa Prøve, naar der er skaffet ham passende Arbejde, som Anstalten kan godkende, og paa Vilkaar, at han underkaster sig Anstaltens Tilsyn og retter sig efter dettes Forskrifter herunder særlig, at han ikke skifter Bopæl eller Beskæftigelse uden efter forud indhentet Godkendelse fra Tilsynet.

Retslægeraadet har i en Erklæring af 7. Juli 1944 udtalt:

» — — at Christian Jens Rasmussen efter det oplyste først det sidste halve aars tid har vist sig mere ligevægtig, og da der ikke

synes at være sket nogen ændring i hans seksuelle indstilling, maa Raadet nære afgørende betænkelighed ved at anbefale hans andragende om prøveudskrivning — — —.

Efter det saaledes foreliggende findes der ikke for Tiden at være Grundlag for, at Domfældte løslades paa Prøve, og den herom fremsendte Begæring vil derfor ikke kunne tages til Følge.

T h i b e s t e m m e s :

Den fremsendte Begæring om, at Christian Jens Rasmussen løslades paa Prøve fra Forvaringsanstalten for Psykopater, kan ikke tages til Følge.

Der tillægges den for Domfældte beskikkede Forsvarer, Overretssagfører Teisen, i Salær 40 Kr., der udredes af fornævnte Rasmussen.

Højesterets Kæremaalsudvalgs Kendelse.

Den paakærede Kendelse er afsagt af Vestre Landsret.

I Paakendelsen har tre Dommere deltaget.

I Henhold til de i Kendelsen anførte Grunde

b e s t e m m e s :

Landsrettens Kendelse bør ved Magt at stande.

Der tillægges den for den kærende, Christian Jens Rasmussen, beskikkede Forsvarer, Højesteretssagfører Otto Bang, i Salær for Højesteret 60 Kr., der udredes af det Offentlige.

Nr. 14/1943. **Landskrona Import & Export Aktiebolag** ved dets
Direktør Købmand **Victor Deijenberg** (Teist)

m o d

Handelsfirmaet **H. Erichsen** ved dets ansvarlige Indehaver Grosserer **Julius Børre** (Oluf Petersen).

(Spørgsmaal om Indstævntes Pligt til Forrentning af et Appellanten tilkommende Beløb).

Sø - og Handelsrettens Dom af 18. November 1942: Sagsøgte, Handelsfirmaet H. Erichsen ved dets Indehaver Grosserer Julius Børre, bør til Sagsøgeren, Landskrona Import- & Export A/B ved dets Direktør Købmand Victor Deijenberg, inden 15 Dage fra denne Doms Afsigelse betale sv. Kr. 2.499,91 med Renter 6 pCt. pro anno fra 1. Juni 1941 samt Sagens Omkostninger med 300 Kr.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Sø- og Handelsretten. I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Indstævnte har den 27. November 1942 betalt det Appellanten ved Dommen tilkendte Beløb med Renter og Sagsomkostninger.

Appellantens Paastand for Højesteret gaar herefter ud paa Betaling af danske Kr. 700,00 samt svenske Kr. 4204,42 med Renter 6 pCt. aarlig af svenske Kr. 2137,15 fra den 24. Juni 1942. Endvidere paastaar Appellanten Frifindelse for Indstævntes nedenævnte Krav. Indstævnte paastaar sig tilkendt det betalte Beløb, ialt 3405 Kr. 04 Øre med Renter 6 pCt. aarlig fra den 27. November 1942. Endvidere paastaar han Frifindelse for Appellantens Tiltale.

Seks Dommere tiltræder i Henhold til de i Dommen anførte Grunde, og idet det for Højesteret oplyste ikke findes at kunne føre til andet Resultat, Sø- og Handelsrettens Afgørelse og stemmer saaledes for at frifinde Parterne for hinandens Tiltale for Højesteret. Sagens Omkostninger for Højesteret vil disse Dommere paalægge Appellanten at betale til Indstævnte med 600 Kr.

Tre Dommere bemærker følgende:

Da den mellem Parterne oprindelig aftalte Betalingstid ved de den 12. Juni 1940 trufne Bestemmelser er udskudt, uden at der er taget Forbehold om Rentebetaling fra et tidligere Tidspunkt, og da Betalingstiderne maa anses overholdt, finder disse Dommere, at Appellanten ikke har Krav paa noget Rentebeløb. Idet de iøvrigt tiltræder Flertallets Afgørelse, vil de herefter tage Indstævntes Paastand til Følge.

Der vil være at give Dom efter Stemme-flertallet.

Thi kendes for Ret:

Appellanten, Landskrona Import & Export A/B. ved dets Direktør Købmand Victor Deijenberg og Indstævnte, Handelsfirmaet H. Erichsen ved dets Indehaver Grosserer Julius Børre, bør for hinandens Tiltale i denne Sag fri at være.

Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellanten inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse til Indstævnte med 600 Kr.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Sagsøgeren Landskrona Import- & Export Aktiebolag ved dets Direktør Købmand Victor Deijenberg og Sagsøgte Handelsfirmaet H. Erichsen ved dets Indehaver, Grosserer Julius Børre, har ca. 10 Aar handlet sammen, hovedsagelig med Harpiks og Terpentin.

Ved en Overenskomst af 18. Oktober 1939 traf Parterne følgende

almindelige Aftale om Betalingsvilkaarene gældende indtil videre for alle Partier, som Sagsøgte købte af Sagsøgeren, nemlig

- 1) Ved Partiernes lykkelige Ankomst til København — 8 Dage efter Ankomsten,
- 2) I Tilfælde af Søulykke etc. — senest 90 Dage efter det amerikanske Konnossements Udstedelsesdato.

Sagsøgte garanterede derhos, at samtlige Partier blev forsikret mod Sø- og Krigsrisiko.

Da Danmark den 9. April blev besat af Tyskland, havde Sagsøgeren til Gode hos Sagsøgte for Varer, der var ankommet til København, sv. Kr. 26.252,73 og U. S. A. Dollars 8.436. Endvidere henlaa i Oslo under Ekspedition med M/S »Tabor« og »Tugela« bestemt for København Varer til Sagsøgte til Beløb U. S. Dollars 8697,87.

Endelig var afskibet fra Boston med M/S »Trafalgar« Varer til Sagsøgte til Beløb U. S. A. Dollars 11.123,68.

Paa Grund af Forholdene kunde Sagsøgte ikke overføre Sagsøgerens Tilgodehavende til Sverige.

De Varer, som var afskibede med »Tabor« og »Tugela«, kom senere til København.

»Trafalgar« returnerede til Boston, og Sagsøgeren lod Sagsøgtes Varer tilbagesælge til de amerikanske Sælgere uden Sagsøgtes forudgaaende Godkendelse.

Den 12. Juni 1940 fandt der en Forhandling Sted mellem Sagsøgeren og Sagsøgte i Landskrona. Til Stede var Sagsøgerens Sagfører Advokat Knöös. Denne udformede Resultatet af Forhandlingen i 2 Dokumenter, underskrevet af Parterne nævnte Dag.

Det ene Dokument, som betegnes som en »avtal«, har Hensyn til Varepartierne, der var afskibet med »Trafalgar« fra Boston. Herom udtales, at Sagsøgte godkender de af Sagsøgeren trufne Dispositioner med Hensyn til Partiernes Tilbagesalg til de respektive Afladere. Der udtales endvidere:

»Børre förklarar, att han enligt köpevillkoren skall stå den förlust, som uppkommer, och så snart Deijenberg erhållit redovisning för återförsäljningen, skall Børre till Deijenberg, så snart ske kan, betale mellanskillnaden emellen fakturerade beloppen och återförsäljningssummorna.«

Det andet Dokument, som betegnes som »bekræftelse«, har Hensyn til Parternes øvrige Mellemværende.

Færdig fra Trykkeriet den 29. November 1944.

G. E. C. Gads Forlag.

Triers Bogtrykkeri (Chr. & O. Lind). — København.

Højesteretstidende.

Udgivere: Højesterets Protokolsekretærer.

88. Aargang

Højesteretsaaret 1944.

Nr. 28

Onsdag den 8. November.

Med Hensyn til Sagsøgerens Saldofordringer sv. Kr. 26.252,73 og U. S. A. Dollars 8.436 for Varer ankomne til København i Begyndelsen af April 1940 udtales, at Sagsøgte skal betale disse, saa snart de danske Myndigheder giver Tilladelse hertil og efter Myndighedernes Anvisning, formentlig gennem Clearing. Det paahviler Sagsøgte saa hurtigt som muligt at erhverve saadan Tilladelse.

Med Hensyn til Sagsøgerens Fordring U. S. A. Dollars 8697,87 for Varepartierne med »Tabor« og »Tugela« udtales, at Sagsøgte skal betale dette Beløb, saa snart de danske Myndigheder giver Valutalicens, og Sagsøgte skal erhverve saadan Tilladelse saa hurtigt som muligt. Saafremt der disponeres over Varerne paa anden Maade, skal Sagsøgte betale, saa snart ske kan.

Sagsøgte har efterhaanden betalt Hovedstolen for de paagældende Varer. Differencen, der opstod ved Tilbagesalget af Varepartiet med »Trafalgar«, er saaledes betalt til Sagsøgeren med:

8. November 1941	sv. Kr. 15.000,00
27. November 1941	— — 10.339,99
og 24. Juni 1942	— — 1.114,42
	<hr/>
	sv. Kr. 26.454,41

Mellemværendet vedrørende de til København den 9. April 1940 ankomne Varer og Varepartier med »Tabor« og »Tugela« har Sagsøgte afviklet med:

22. Oktober 1940	sv. Kr. 26.252,73
5. November 1940	U. S. A. Dollars 9.252,59
3. December 1940	U. S. A. Dollars 4.632,38
2. Januar 1941	sv. Kr. 11.048,82

Striden mellem Parterne drejer sig herefter om Rente af Salgsbeløbene og Sagsøgerens Udgifter til Sagførerassistance og til Telegramudgifter ved Tilbagesalget af Trafalgarpartierne.

Sagsøgeren kræver 6 pCt. Rente fra de respektive Forfaldsdage i Henhold til Overenskomsten af 18. Oktober 1939, nemlig for Trafalgarpartierne 90 Dage efter den amerikanske Konnossements Udstedelsesdato og for de øvrige Varer 8 Dage efter Partiernes Ankomst til København samt Dækning for sine nævnte Udgifter.

Sagsøgte, der for de sidstnævnte Varers Vedkommende har betalt 1 pCt. Rente fra nævnte Dato, bestrider at være pligtig at betale noget yderligere Beløb.

Sagsøgeren nedlægger herefter Paastand om, at Sagsøgte tilpligtes at betale 6 pCt. Rente af Differencen ved Tilbagesalget af Trafalgarpartiet opgjort pr. 1. Juni 1941 til sv. Kr. 2.137,15.

6 pCt. Rente af sv. Kr. 33.460,09 fra 1. Juni—8. November 1941

do. — — — 18.460,09 — 8. November—27. November 1941

do. — — — 8.120,10 — 27. November—26. Maj 1942

do. — — — 3.186,13 — 26. Maj 1942—24. Juni 1942

do. — — — 2.137,15 — 24. Juni 1942 til Betaling sker.

Telegramudveksling sv. Kr. 276,25

Udlæg til svensk Advokat — — 600,00

Inkassosalær til dansk Sagfører — — 700,00

samt Restrente paa Parternes Mellemværende bortset fra Trafalgarpartierne opgjort pr. 1. Juni 1941 til sv. Kr. 2.499,91, og 6 pCt. Rente af sv. Kr. 2.499,91 fra 1. Juni 1941, til Betaling sker.

Sagsøgerens Krav angaar altsaa foruden de ikke udregnede Renteposter sv. Kr. 5.513,31 og d. Kr. 700,—.

Sagsøgte paastaar Frifindelse.

Under Domsforhandlingen har Indehaveren af det sagsøgte Firma, Grosserer Julius Børre, afgivet Forklaring.

Med Hensyn til Rentemellemværendet hævder Sagsøgeren, at der ved de 2 i Landskrona den 12. Juni 1942 oprettede Dokumenter ikke er taget Standpunkt til dette Mellemværende, og at dette derfor maa opgøres i Overensstemmelse med Overenskomsten af 18. Oktober 1939.

Sagsøgte gør paa sin Side gældende, at der ved de nævnte Dokumenter af 12. Juni 1940 er truffet en ny Betalingsordning, og at der kun kan paalægges ham Renter, saafremt han, hvad han bestrider, har misligholdt denne Betalingsordning.

Spørgsmaalet om Renterne blev ikke drøftet paa Mødet i Forbindelse med Dokumenternes Oprettelse. Grosserer Børre har under Domsforhandlingen forklaret, at han ved Dokumenternes Oprettelse gik ud fra, at Direktør Deijenberg ikke vilde kræve Renter. Børre bebrejdede Deijenberg, hvad han allerede havde gjort i Skrivelse af 30. Maj 1940, at han havde ladet Trafalgarpartierne sælge uden at indhente Sagsøgtets Godkendelse.

Deijenberg svarer hertil, at han regnede med, at Sagsøgte var interesseret i Salg saa hurtigt som muligt.

Skønt Overenskomsten af 18. Oktober 1939 paalægger Sagsøgte at tegne Sø- og Krigsforsikring, var dette ikke sket for Trafalgarpartierne. Sagsøgte hævder, at Sagsøgeren var Skyld heri, idet Deijenberg havde faaet ham til at opsiges sin hidtidige Krigsforsikring, da der efter Præmiens Højde ikke kunde blive Plads for Sagsøgerens Avance. Sagsøgeren bestrider dette. Aftenen før Mødet den 12. Juni havde Børre meddelt Deijenberg, at Assurancen ikke var i Orden.

I Skrivelse af 10. September 1940 beklagede Sagsøgeren sig under Henvisning til en den foregaaende Dag stedfunden Telefonsamtale over, at Sagsøgte ikke havde sendt »likvid« for de til København ankomne Partier. Sagsøgeren tilføjer: »Ni har givetvis även att betala de uppkomna ränteförlusterna, som bliva betydande«.

Sagsøgte hævder, at han i forskellige Telefonsamtaler protesterede mod at betale Rente.

Den 21. Oktober 1940 fandt der et Møde Sted mellem Deijenberg og Børre i Helsingborg. Deijenberg rejste her paany Rentespørgsmaalet, og efter Sagsøgerens Fremstilling gjorde Børre ingen Indvending mod at betale Renter. Børre har under Domsforhandlingen forklaret, at han nægtede at betale Renter, da det ikke var aftalt i Dokumenterne af 12. Juni 1940.

I Skrivelse af 12. December 1940 skrev Sagsøgte til Sagsøgeren, at han haabede snarest at komme tilbage til Spørgsmaalet Partierne ex M/S Trafalgar, og det af Sagsøgeren debiterede Beløb for Renter.

I Skrivelse af 30. Maj 1941 udtaler Sagsøgte: »Havde det været muligt for os midlertidigt at anbringe Beløbene i Obligationer, havde vi naturligvis tilbudt Dem 5 à 6 pCt. Rente af Deres Penge. Nu var Situationen den, at Børsen var lukket og Kursen paa Obligationerne yderst tvivlsom. Beløbet henstod derfor paa vor Konto Kurant Konto i A/S Kjøbenhavns Handelsbank til kun 1 pCt. p. a. Denne Rente er vi naturligvis villig til at betale Dem, da vi ikke ønsker nogen Fordel af ikke i rette Tid at have kunnet overføre Deres Tilgodehavende til Dem. Men de 6 pCt., De har beregnet os, finder vi er at benytte sig for meget af de Vanskeligheder, vi og Danmark kom i den 9. April 1940.«

I Skrivelse af 19. Juni 1941 udtaler Sagsøgte, at han under ingen Omstændigheder vil nægte at betale den Rente, som han er juridisk forpligtet til. Sagsøgte hævder, at den danske Debitor kun er forpligtet at svare den udenlandske Kreditor samme Rente, som Debitor har opnaaet ved at have Beløbet staaende paa sin Bankkonto.

Sagsøgte tilføjer: »Da der ikke i den den 12. Juni 1940 opsatte Kontrakt er anført noget om Betaling af Rente af Deres Tilgodehavende fra Forfaldsdato til Betalingsdagen, og da vi er uden Skyld i ikke i rette Tid at have betalt Dem de forfaldne Beløb, finder vor Sagfører ikke, vi er forpligtet til at betale Dem mere end 1 pCt. i Rente.

Da vi den 12. April 1940 talte med Danmarks Nationalbank om en Overførsel til Dem af Deres Tilgodehavende, foreslog Banken os at indbetale Beløbene til denne for Deres Regning, saaledes at Pengene blev staaende paa Konto her i Landet, enten til der med Tiden kom en Clearingsaftale i Stand med Sverige, eller til Krigen var forbi. Da Danmarks Nationalbank gennem sin Kvittering til os fuldt og helt havde fritaget os for enhver Forpligtelse ovenfor Dem, havde dette naturligvis saa absolut været det letteste for os. Men da De i saa Tilfælde overhovedet ingen Rente havde faaet af Deres Penge, og vi ikke havde nogen Sikkerhed for, at Beløbene, saa snart det lod sig gøre, omgaende vilde blive overført til Dem, mente vi at handle i Deres Interesse ved ikke paa det Tidspunkt at indbetale Beløbene til Danmarks Nationalbank. Vi haabede dengang tilmed paa at kunne faa Pengene overført til Dem via New York, hvilket ogsaa havde kunnet lade sig gøre, hvis De og General Naval Stores Co. havde grebet Sagen rigtig an.

Naar undertegnede gentagne Gange overfor Herr Direktør Deijenberg har pointeret, at De ingen Risiko løb ved de Forretninger, vi gjorde

sammen i Efteraaret 1939 og Foraaret 1940, har vi naturligvis udelukkende tænkt paa den Kapital, De maatte investere i disse Forretninger. Deres Omkostninger og eventuelle Rentetab regnede vi med, De fik fuld Dækning for i den ikke ubetydelige Fortjeneste, disse Forretninger gav Dem.«

I Tilslutning til det anførte skal Retten udtale følgende:

Efter Rettens Opfattelse kan Spørgsmaalet om Sagsøgerens Krav paa Renter ikke løses paa samme Maade med Hensyn til de til København før og efter 9. April 1940 ankomne Partier og for Partierne, der tilbageførtes til Boston med »Trafalgar«.

For de førstnævnte Partiers Vedkommende drejer det sig om Varer, som Sagsøgte havde modtaget allerede før Standsningen af de danske Betalinger til Sverige, eller som han modtog hen paa Sommeren 1940. For disse Varepartiers Vedkommende bliver efter Rettens Opfattelse Spørgsmaalet alene, hvilken Indflydelse Afskærelsen af Betalingsoverførsler til Sverige faar paa Rentepligten. Retten finder ikke, at den Omstændighed, at Dokumentet af 12. Juni 1940 vedrørende disse Partier ikke omtaler Rentespørgsmaalet, kan afskære Sagsøgeren fra at kræve Renter. Der var for disse Partiers Vedkommende for Sagsøgeren forsaavidt ikke Anledning til at rejse Rentespørgsmaalet, som det kun drejede sig om en normal omend forsinket Afvikling af disse. Dokumentet vedrørende disse Partier, der som tidligere nævnt, fremtræder som en »Bekræftelse«, kan efter Rettens Opfattelse kun forstås som en Aftale om den praktiske Fremgangsmaade, der skal følges ved Afviklingen af Betalingen, og ikke som en Ændring af Betalingsvilkaarene for disse Varer, som Sagsøgeren dels allerede havde modtaget, dels maatte regne med at modtage i en nærmere Fremtid.

Med Hensyn til Varepartierne fra »Trafalgar« drejer det sig om en abnorm Afvikling af Handelen, idet Partierne ikke kom Sagsøgte i Hænde, men tilbagesolgtes til Afskiberne med stort Tab for Sagsøgte. Dette Tilbagesalg har Sagsøgeren ladet foretage uden forud indhentet Godkendelse fra Sagsøgte. Medens Sagsøgeren hævder at have foretaget dette Tilbagesalg i Sagsøgtes Interesse, gør denne gældende, at Tilbagesalget er foretaget for at begrænse Sagsøgerens Risiko.

I Dokumentet af 12. Juni 1940 vedrørende Trafalgarpartierne, der som tidligere nævnt fremtræder som en »avtal«, foreligger en retlig Disposition, nemlig Sagsøgtes Godkendelse af Sagsøgerens egenmægtige Dispositioner. I Forbindelse hermed aftaler Parterne, at Sagsøgte skal bære det Tab, som fremkommer, og saa snart Deijenberg erholder »redovisning« for Tilbagesalget, skal Børre til Deijenberg, saa snart ske kan, betale Differencen mellem de fakturerede Beløb og Tilbagesalgssummerne.

Under Hensyn til denne Aftales selvstændige juridiske Betydning og den abnorme Afvikling af Handelen finder Retten, at Sagsøgeren burde have taget Forbehold om Renten, og at Sagsøgte med Føje har opfattet Sagsøgerens Undladelse af at reservere Rente som et Afkald herpaa til Gengæld for Sagsøgtes Godkendelse af Sagsøgerens egenmægtige Dispositioner.

Retten finder herefter, at der kun kan tilkomme Sagsøgeren Rente

af Trafalgarpartierne, saafremt Sagsøgte har gjort sig skyldig i Forømmelse med Betalingen.

Spørgsmaalet om Rentepligten vil herefter være at behandle først for de til København ankomne Partier og derefter for Trafalgarpartierne.

1. Ad de til København ankomne Partier.

Som foran anført betalte Sagsøgte disse Partier med

22. Oktober 1940	sv. Kr. 26.252,73
5. November 1940	U. S. A. Dollars 9.252,59
3. December 1940	U. S. A. Dollars 4.632,38
2. Januar 1941	sv. Kr. 11.048,82

I Skrivelse af 16. September 1942 udtaler Danmarks Nationalbank:

»— — —at i Tiden April—Maj 1940 forelaa ikke Mulighed for Indbetaling til os af Skyld af den omhandlede Art med Overførsel til Sverige for Øje.

Endvidere skal vi oplyse, at den dansk-svenske Clearingsaftale af 25. Juli 1940 ikke omfattede Betaling af Varer med tredie Land som Oprindelsesland.

Ved en Tillægsaftale aabnedes efter den 5. Oktober 1940 Adgang til Betaling i dansk-svensk Clearing af Transitvarer efter Ansøgning i hvert enkelt Tilfælde. Tilladelse til Overførsel af Betaling for det omhandlede Vareparti og eventuel Rente kunde saaledes efter Ansøgning herom blive givet af os.«

I Skrivelse af 14. Oktober 1940 meddelte Nationalbanken under Henvisning til Sagsøgtes Skrivelse af 7. s. M. angaaende Varer leveret til Sagsøgte fra Sagsøgeren til Værdi sv. Kr. 26.252,73 og Dollars 17.133,87, at der ikke fra Nationalbankens Side var noget til Hinder for, at Betalingen af de paagældende Varer skete over dansk-svensk Clearing.

Sagsøgte har saaledes efter at Mulighed for Betaling af Beløbet i dansk-svensk Clearing var skabt ved Tillægsaftalen af 5. Oktober 1940, i Skrivelse af 7. s. M. søgt om Tilladelse til Overførsel af Beløbene.

Sagsøgte har om sine Bestræbelser for at faa Beløbet overført forklaret, at han umiddelbart efter den 9. April 1940 henvendte sig i Danmarks Nationalbank om Overførsel til Sverige af Saldoen pr. denne Dato, sv. Kr. 26.243,70 og Doll. 8.436,—. Man svarede kun, at det var udelukket, at en Overførsel til Sverige af dette Beløb kunde finde Sted, men at man var villig til at modtage Modværdien i danske Kroner og kreditere Beløbet paa en spærret Konto, lydende paa Landskrona Import- og Export A/B's Navn. En saadan Konto vilde ikke blive forrentet, og muligvis vilde Beløbet ikke kunne frigives, før Krigen engang var forbi. Da Sagsøgte regnede med, at det svenske Firma ikke var interesseret i at faa sit Tilgodehavende spærret maaske paa ubestemt Tid, undlod Sagsøgte at indbetale Beløbene til Nationalbanken.

Da det omkring 1. Maj forlød, at der Danmark og Sverige imellem skulde træffes Aftale om en Handelsoverenskomst og i Forbindelse dermed en Clearingsaftale, henvendte han sig atter i Nationalbanken og dokumenterede Landskrona Import- & Export A/B's Tilgodehavende hos sit Firma, idet han samtidig bad om omgaaende at faa Beløbene

overført til Sverige. Der blev imidlertid svaret ham, at en Clearing-aftale endnu ikke var i Stand og en saadan tidligst kunde ventes i Løbet af Maanednen.

I Løbet af Maj—Juni henvendte han sig mindst een Gang om Ugen i Nationalbanken for at faa nævnte Beløb overført til Sverige, men stadig blev der svaret, at Overførsel endnu ikke var mulig. Den 12. Juli meddelte Banken imidlertid, at der var Mulighed for at faa Beløbene overført via New York til Sverige paa den Maade, at Sagsøgte indbetalte Beløbene til et Firma i Amerika, der saa atter maatte overføre Beløbene til Sagsøgtes svenske Forbindelse. Denne Fremgangsmaade var mulig, dersom det svenske Firma, i dette Tilfælde Landskrona Import- & Export A/B, i Forvejen underrettede et Firma i Amerika om Beløbenes Overførsel herfra og foranledigede, at dette Firma var indforstaaet med at modtage Pengene og sende dem videre til Sverige.

I Telefonsamtale af 12. Juli (samme Dato) meddelte Sagsøgte Sagsøgeren dette, og Dagen efter bad Sagsøgte Nationalbanken om for hans Regning og paa hans Bekostning telegrafisk at overføre Beløbene til Newport Industries, New York, gennem National City Bank of New York. Efter Danmarks Nationalbanks Mening var det bedst foreløbig at nøjes med ikke at overføre et større Beløb end Doll. 5000,—, idet Omkostningerne vilde blive altfor store, hvis Sagsøgte forsøgte paa at overføre Modværdien i Dollar af sv. Kr. 26.243,70 og Doll. 8.436,— og det skulde vise sig, at det amerikanske Firma paa Grund af mangelfuld Instruction fra det svenske Firma nægtede at modtage Pengene.

Som aftalt med Landskrona Import- & Export A/B overførte Sagsøgte den 16. Juli Doll. 4.632,38 til Newport Industries, New York. Desværre viste det sig senere, at det amerikanske Firma nægtede at modtage Pengene, hvilket Sagsøgte formoder udelukkende skyldes, at det var utilstrækkeligt instrueret af det svenske Firma.

Partierne afskibet pr. m/s »Tabor« og »Tugela«, der den 9. April 1940 var beliggende i Oslo, var det efter et meget stort Arbejde lykkedes Sagsøgte at faa frigivet, og i Dagene omkring den 20. Juli ankom de til Sagsøgte. Imidlertid fik Sagsøgte af Direktoratet for Vareforsyning foreløbig kun Tilladelse til at disponere over ca. Halvdelen af disse Partier, idet man forbeholdt sig muligvis at ville anvende den resterende Del af Partierne til visse Vareudvekslinger med andre Lande, muligvis Tyskland. Da iøvrigt Partierne var faktureret i Dollar og Nationalbanken og Direktoratet for Vareforsyning kun vilde gaa med til, at Partierne blev stillet til Sagsøgtes Disposition, hvis Betaling fandt Sted til Amerika og ikke til Sverige, forsøgte Sagsøgte at faa Tilladelse til at sælge Partierne til Sverige, Finland eller Norge. Imidlertid blev ogsaa Eksporttilladelse nægtet, og det saa stærkt ud til, at Sagsøgte hverken kunde faa Tilladelse til at disponere over Partierne og heller ikke kunde betale dem. Efter mange Forhandlinger og med Støtte af Industriraadet lykkedes det endeligt Sagsøgte den 23. September at faa Import-Bevilling til Partierne, og Sagsøgte kunde nu indklare Varerne. Dette at Sagsøgte fik Importbevilling var dog ikke ensbetydende med, at han ogsaa fik Tilladelse til at betale Partierne.

Imidlertid var der kommet en Clearingaftale i Stand mellem Danmark og Sverige, men alligevel blev der stadig nægtet Sagsøgte Tilladelse til ad den Vej at overføre Beløb til Sverige, idet Clearingen kun omfattede Betaling for Varer af henholdsvis dansk og svensk Oprindelse. Først den 5. Oktober fik Sagsøgte Meddelelse om, at Clearingaftalen fra samme Dato ogsaa var kommet til at omfatte Transitvarer og anden Gæld og Tilgodehavende, men at Sagsøgte skulde have en særlig Tilladelse fra Clearingnämnden i Stockholm, før Nationalbanken vilde modtage noget Beløb som Betaling for Transitvarer. Sagsøgte skrev straks til Clearingnämnden i Stockholm, og den 17. Oktober modtog Sagsøgte Tilladelse til Overførsel af sv. Kr. 26.252,73, hvilket Beløb samme Dato blev indbetalt af Sagsøgte til Danmarks Nationalbank.

Den resterende Del af Partierne ex m/s »Tabor« og m/s »Tugela«, som Sagsøgte den 23. September havde faaet Import-Bevilling til, viste sig at være stærkt beskadiget, hvorfor det var nødvendigt efter Forhandling med Toldvæsenet og Københavns Frihavn A/S at anskaffe en Del Sække og foruden at ompakke Partiet foretage en Opvejning af det. Herved gik en Del Tid, saaledes at Betalingsattesterne for disse Partier først var Sagsøgte ihænde en af de sidste Dage i Oktober. Den 1. November overførte Sagsøgte telegrafisk Doll. 9252,59 til Landskrona Import- & Export A/B.

Det Beløb, som Sagsøgte den 16. Juli telegrafisk havde overført til New York, havde Sagsøgte i flere Maaneder ventet at faa tilbageført. Naturligvis kunde Sagsøgte godt alligevel have indbetalt Modværdien af dette Dollarbeløb til Danmarks Nationalbank, men da Sagsøgte den 16. Juli havde afgivet Betalingsattester for at faa Beløbet overført til New York, og Sagsøgte ikke raadede over andre Valutaattester og Betalingsattester, kunde Beløbet, selvom Sagsøgte indbetalte det til Danmarks Nationalbank, ikke overføres til Sverige, før Beløbet fra New York var afregnet. Dette skete først den 5. og 12. December, idet Sagsøgte førstnævnte Dag modtog Beløbet og sidstnævnte Dag en Erklæring om den 16. Juli at have afgivet Betalingsattester til et Beløb af Doll. 4632,38. Saasnt denne Erklæring var Sagsøgte i Hænde, blev Beløbet telegrafisk overført til Sverige.

Sagsøgte forventede nu fra det svenske Firma at modtage Anerkendelse af de indbetalte Beløb og en Opgørelse over Saldoen paa Kontoen. Da denne imidlertid ikke kom Sagsøgte ihænde til den 31. December, indbetalte Sagsøgte pr. denne Dato sv. Kr. 11.048,82, idet Sagsøgte havde Betalingsattester til netop dette Beløb. Sagsøgte var klar over, at det var ca. sv. Kr. 335,— mere end Sagsøgte skyldte Sagsøgeren, men da Sagsøgte regnede med, at Partierne ex m/s »Trafalgar« vilde give et Tab paa sv. Kr. 10/15.000,— var Sagsøgte interesseret i den 31. December at overføre størst mulige Beløb til Landskrona Import & Export A/B.

Sagsøgeren har til denne Forklaring fra Sagsøgte bemærket, at de ikke har godkendt Forsøget paa at ordne Betalingen gennem Overførsel til Amerika. Iøvrigt hævder Sagsøgeren, at Sagsøgte har gjort sig skyldig i Forsømmelse med Beløbets Overførsel.

Efter de foreliggende Oplysninger er Retten enig med Sagsøgte i, at denne har gjort, hvad der efter Omstændighederne kunde forlanges for at faa Beløbet overført.

Spørgsmaalet bliver herefter, om Sagsøgte, uanset at der ikke foreligger Forsømmelse fra hans Side med Hensyn til Overførsel af Salgsbeløbet for de til København ankomne Varepartier, er pligtig at betale Rente af Salgsbeløbet, eller om Sagsøgte kan paaberaabe sig det midlertidige Forbud mod Betalingsoverførsel til Sverige som frigørende for Rentepligten.

Sagsøgte gør gældende, at han bortset fra Forbudet mod Betalingsoverførsel hele Tiden har været i Stand til at overføre det skyldige Beløb. Han henviser i saa Henseende til, at han ifølge Erklæring fra Københavns Handelsbank den 13. Juli 1940 havde indestaaende Kr. 87.206,71 paa Checkkonto, samt til en Erklæring fra samme Bank, hvorefter Indskud paa Anfordring fra Udlændinge — herunder svenske Statsborgere — i Overensstemmelse med den mellem Hovedbankerne trufne Aftale efter 9. April 1940 forrentes med $\frac{1}{2}$ pCt. pro anno indtil 1. Maj 1940, hvorefter Forrentning ophørte, Nationalbanken ydede ikke Rente af saadanne Indskud i det nævnte Tidsrum.

Sagsøgte oppebar 1 pCt. Rente af sit paa Konto Kurant Konto inde- staaende Tilgodehavende. Han har betalt Sagsøgeren saadan Rente af Salgsbeløbet for de til København ankomne Varepartier og hævder, at han overhovedet ikke var forpligtet til at betale nogen Rente.

Retten er ikke enig i de af Sagsøgte anførte Betragtninger, allerede fordi Sagsøgte ikke har udsondret de Sagsøgeren tilkommende Beløb fra sine øvrige Midler. Sagsøgte har haft Fordelen ved at kunne udnytte det ikke betalte Salgsbeløb for de til København ankomne Varepartier i sin Virksomhed, og Sagsøgeren har baaret eventuel økonomisk Risiko ved, at Beløbet ikke har været udsondret fra Sagsøgtes øvrige Midler.

Retten kommer herefter til det Resultat, at Sagsøgte maa betale den krævede 6 pCt. Rente af Salgsbeløbet for de til København ankomne Varepartier i Henhold til Overenskomsten af 18. Oktober 1939.

2. Ad Trafalgarpartierne.

Som foran anført betalte Sagsøgte den mellem Fakturaprisen for disse Varer og Tilbagesalgsbeløbet fremkomne Difference med:

8. November 1941	sv. Kr. 15.000,00
27. November 1941	- — 10.339,99
og 24. Juni 1942	- — 1.114,42

ialt.... sv. Kr. 26.454,41.

Dette betydelige Tab skyldtes foruden Fragt- og Lageromkostninger et i Amerika indtraadt Prisfald.

De til Sagsøgte med »Trafalgar« afskibede Varer hidrørte dels fra A/S Newport, dels fra Taylor, Lowenstein & Co.

I Skrivelse af 22. Oktober 1940 meddelte Sagsøgeren Sagsøgte, at der endnu ikke var indgaaet »redovisning« fra de amerikanske Afladere for samtlige Partier, men at det af indgaaede Rapporter, som var tilstillet Sagsøgte i Original, klart fremgik, at Sagsøgtes Tab ikke vilde

blive under 20.000 sv. Kr. Sagsøgeren anmodede derfor om en à conto Indbetaling af 20.000 sv. Kr.

Sagsøgeren hævder, at Sagsøgte under Parternes Møde i Helsingborg i Oktober Maaned 1940 indgik paa at betale dette Beløb, hvilket Sagsøgte bestrider. Af Indholdet af Sagsøgerens Skrivelse af 22. Oktober 1940 fremgaar ikke, at der er givet et saadant Tilsagn, hvorved fremhæves, at Skrivelsen er dateret Dagen efter Mødet i Helsingborg den 21. Oktober.

I Skrivelsen af 27. December 1940 meddelte Sagsøgeren Sagsøgte, at de vedrørende nogle af dem købte, til A/S Newport tilbagesolgte Varer vilde bede Newport om at overtage Tabet som Følge af Prisfaldet i U. S. A., og spurgte, om de for Sagsøgtes Vedkommende skulde gaa frem efter samme Linje.

I Skrivelse af 25. Januar 1941 meddelte Sagsøgeren, at de fra Newport havde faaet Telegram om, at dette Selskab ikke kunde overtage Tabet som Følge af Prisfaldet. Sagsøgeren tilføjer, at de maatte gaa ud fra, at der ikke kunde paaregnes nogen Støtte fra det store amerikanske Firma. Saafremt de hørte noget nyt, skulde de straks meddele det videre.

Med Skrivelse af 14. Juni 1941 fremsendte Sagsøgeren en Konto-kurant-Opgørelse vedrørende Trafalgarpartierne, udvisende en Saldo i Sagsøgerens Favør pr. 1. Juni 1941 af sv. Kr. 33.460,09, herunder Renter sv. Kr. 2.072,31.

Sagsøgeren udtaler i Skrivelsen, at ifølge lige indgaaet Telegram fra Newport udgjorde Nettosalgsbeløbet for Sagsøgtes Varer fra dette Selskab Dollars 2484,38, hvoraf Sagsøgeren den 13. Juni 1940 i Forskud havde modtaget 1250 Dollars.

Sagsøgeren meddelte endvidere, at de fra Taylor, Lowenstein & Co. den 4. Oktober 1940 havde modtaget Telegramremise paa sv. Kr. 4971,82 modsvarende 1200 Dollars, og at der endnu resterede 75 Fade at sælge af Varepartiet fra dette Firma.

Sagsøgte gør gældende, at han efter Modtagelsen af Sagsøgerens Opgørelse pr. 1. Juni 1941 gentagne Gange har anmodet Sagsøgeren om at sende ham de originale Afregninger. Sagsøgeren hævder, at alle de Rapporter, som indgik fra U. S. A. vedrørende Salgene, blev videresendt til Sagsøgte.

Af Advokat Knöös' Skrivelse af 6. November 1941 fremgaar, at der først under denne Dato er tilsendt Sagsøgte specificerede Afregninger fra Newport, hvilke Afregninger angives samme Dag at være kommet til Sagsøgeren. Endvidere omtales i Skrivelsen nogle »originalhandlinger« tilstillet Sagsøgte med Skrivelse af 10. Oktober 1941.

Sagsøgte betalte den 8. November 1941 15.000 Kr., hvilket Beløb oversteg Tabet paa Newportpartiet Kr. 14.771,73. Sagsøgte krævede stadig specificeret Afregning for de solgte Partier.

Sagsøgte betalte den 24. November 1941, uanset at der kun forelaa Afregning for en Del af Firmaet Taylor, Lowenstein & Co.'s Salg, sv. Kr. 10.339,99, som efter Sagsøgtes Opfattelse udgjorde Saldoen paa Parternes Mellemværende.

Efter at Sagsøgeren havde fremsendt Redegørelse for Salg af den

sidste Del af Partiet fra Taylor, Lowenstein & Co., fremsendte Sagsøgte den 24. Juni 1942 Restsaldo med sv. Kr. 1114,42.

Da Sagsøgte efter Aftalen af 12. Juni 1940 først var pligtig at betale Differencebeløbet paa Trafalgarpartierne efter modtagen »redovisning för återsäljningen«, finder Retten, at Sagsøgte under Hensyn til det betydelige Tab paa Partierne har haft Krav paa specificerede originale Afregninger for Salgene.

Retten kommer herefter til det Resultat, at Sagsøgte efter de foreliggende Oplysninger ikke har gjort sig skyldig i Forsømmelse med Betalingen af Differencebeløbet paa Trafalgarpartierne.

Under Hensyn til, at Tilbagesalget af Trafalgarpartierne er sket i Henhold til Sagsøgerens egenmægtige Disposition, som først ved Aftalen af 12. Juni 1940 er godkendt af Sagsøgte, uden at Sagsøgeren ved Aftalen har forbeholdt sig Renter, finder Retten herefter som foran udviklet ikke, at Sagsøgeren har Krav paa Rente af Trafalgarpartierne.

Da dernæst Sagsøgte ikke har gjort sig skyldig i nogen Forsømmelse med Betaling af Trafalgarpartierne, har Sagsøgeren heller ikke Krav paa Dækning af Udgifterne til Advokat Knöös eller Inkasso-omkostninger.

Hvad endelig angaar de krævede Telegramudgifter, foreligger der ingen Dokumentation for disse. Retten finder, at Sagsøgeren dels efter Udgifternes Karakter, dels under Hensyn til, at de fra først af er afholdt i Henhold til Sagsøgerens egenmægtige Dispositioner selv maa bære disse.

Sagsøgte er herefter pligtig at betale Renter af Salgssummerne af de til København ankomne Partier med sv. Kr. 2.499,91 til 1. Juni og 6 pCt. Rente af Beløbet fra nævnte Dato samt Sagens Omkostninger med 300 Kr.

Nr. 361/1943. Tømrermester **Chr. A. Gram** (Hasle)

mod

Viktualiehandler **S. Kundby Nielsen** (Bierfreund).

(Spørgsmaal om Ret til Forhøjelse af Husleje).

Dom afsagt af Københavns Amts nordre Birks Ret den 12. Juli 1943: Sagsøgte, Viktualiehandler S. Kundby Nielsen, bør til Sagsøgeren, Tømrermester Chr. A. Gram, betale 4 Kr. 16 Øre samt delvise Sagsomkostninger med 10 Kr. At udrede inden 15 Dage fra Dato under Adfærd efter Loven.

Østre Landsrets Dom af 12. Oktober 1943 II Afd.): Den indankede Dom bør ved Magt at stande. Sagens Omkostninger for Landsretten betaler Appellanten, Tømrermester Chr. A. Gram, til Indstævnte, Viktualiehandler S. Kundby Nielsen med 100 Kr. Det idømte at udrede inden 15 Dage fra denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Østre Landsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Fem Dommere finder, at Forhøjelsen af Vandafgiften, der er et Vederlag for Forbrug, ikke kan falde ind under Betegnelsen »nye Vej-, Kloak- eller andre lignende Bidrag til det offentlige«, og at det ikke med tilstrækkelig Tydelighed — jfr. herved Lejelovens § 5 — fremgaar af Bestemmelsen i Lejekontraktens § 3, 2. Stk., at en Forhøjelse af Vandafgiften skal kunne kræves paalignet Lejeren. De stemmer derfor for at stadfæste Landsrettens Dom, hvorhos de vil paalægge Appellanten at betale Sagens Omkostninger for Højesteret til Indstævnte med 300 Kr.

Fire Dommere bemærker følgende:

Vederlaget for Levering af Vand findes under Hensyn til, at det drejer sig om en for Ejendommen til Stadighed nødvendig Ydelse og til den Maade, hvorpaa saadant Vederlag jævnlgt har været og endnu bliver paalignet og udredet, at maatte betegnes som en Ejendommen paahvilende Afgift til det Offentlige, jfr. herved Lov Nr. 83 af 31. Marts 1926 § 23 og den deri omtalte Vedtægt.

Herefter, og idet den Omstændighed, at Vederlaget erlægges som en Afgift, hvis absolutte Størrelse er afhængig af Lejerens Forbrug, gør det særlig rimeligt at lade en Forhøjelse af Afgiften pr. Enhed medføre en Forhøjelse af Lejen, finder disse Dommere, at Appellantens Paastand har fornøden Hjemmel i Lejekontrakten, og stemmer derfor for at tage Paastanden til Følge.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Tømrermester Chr. A. Gram, til Indstævnte, Viktualiehandler S. Kundby Nielsen, 300 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Underrettsdommens Præmisser er saalydende:

Ved Lejekontrakt af 25. August 1937 har Sagsøgte, Viktualiehandler S. Kundby Nielsen, lejet en 1. Sals Lejlighed i Sagsøgeren, Tømrermester C. A. Grams Ejendom, Lyngby Hovedgade 86 B, bestaaende af 2 Værelser, Køkken m. v., for hvilken Lejlighed der oprindeligt betaltes en maanedlig Leje af 75 Kr. + a conto Centralvarmebidrag, senere 65 Kr. + samme Bidrag.

Lejekontraktens § 3 er saalydende:

»3. Saafremt der paalægges Ejendommen nye Vej-, Kloak- eller andre lignende Bidrag til det offentlige, er Udlejereren berettiget til — uanset at Lejemaalet er uopsigeligt — til med 3 Maaneders Varsel, eller saafremt der i Lejeforholdet gælder et kortere Varsel for Opsigelse fra Udlejerens Side, da med dette Varsel at kræve Bidraget udlignet for samtlige Lejligheder og Lokaler i Ejendommen.

Det samme gælder Forøgelse af de Ejendommen paahvilende Skatter og Afgifter til det offentlige, uanset at Lov om Leje § 38 kun hjemler saadant ved de i forrige Stykke omhandlede Bidrag.»

Ved Skrivelse af 31. Oktober 1942 erholdt Sagsøgte, saavel som Ejendommens øvrige Lejere, Meddelelse om, at Huslejen pr. 1. Februar 1943 og fremefter vilde blive forhøjet, dels paa Grund af øgede Ejendomsskatter, dels paa Grund af øget Vandafgift til Lyngby-Taarbæk Kommune, der driver det stedlige Vandværk. For Sagsøgtes Vedkommende drejede det sig om 5 Kr. 22 Øre pr. Maaned, — hvoraf 4 Kr. 41 Øre skyldtes de øgede Skatter og Resten Vandafgiftens Forhøjelse. Da Sagsøgte pr. 1. Maj 1943 alene har betalt sædvanlig Husleje, Varmebidrag og 25 Øre af den paalignede Forhøjelse, har Sagsøgeren under denne Sag paastaaet Sagsøgte dømt til at betale yderligere 4 Kr. 97 Øre, idet han til Støtte herfor dels har henvist til § 38 i Lov om Leje af 23. Marts 1937, dels til Lejekontraktens § 3.

Sagsøgte har paastaaet sig frifundet mod Betaling af 4 Kr. 16 Øre, nemlig Resten af Lejeforhøjelsen, der skyldes øgede Skatter, men har ikke villet betale den Del af Forhøjelsen, der skyldes øget Vandafgift til Lyngby-Taarbæk Kommune. Sagsøgte har herved gjort gældende, at den Udlejereren ved den citerede Lovbestemmelse givne Adgang til at kræve »nye Vej-, Kloak- eller lignende Bidrag til det offentlige« paalignet Lejerne, ikke omfatter den her omhandlede Forhøjelse af Vandafgiften til Lyngby-Taarbæk Kommune, da Vandafgiften for det første er en Forbrugsafgift og for det andet ikke i Lovens Forstand svares til det offentlige, men til Kommunen som drivende det stedlige Vandværk. Sagsøgte har derhos anbragt, at den ved Lejekontraktens § 3 hjemlede Adgang til ogsaa at paaligne Lejerne Forøgelsen af de Ejendommen paahvilende Skatter og Afgifter til det Offentlige heller ikke omfatter Vandafgiften, fordi den som anført ikke i egentlig Forstand svares til det Offentlige.

I disse Betragtninger findes der at maatte gives Sagsøgte Medhold, og der vil derfor være at give Dom i Overensstemmelse med den af ham nedlagte Paastand.

Sagens Omkostninger findes Sagsøgte delvis at burde godtgøre Sagsøgeren med 10 Kr.

Landsretsdommens Præmisser er saalydende:

Den indankede Dom er afsagt den 12. Juli 1943 af Københavns Amts nordre Birks Ret for borgerlige Sager.

For Landsretten har Appellanten, Tømrermester Chr. A. Gram, i Overensstemmelse med sin Paastand for Underretten paastaaet Ind-

stævnte, Viktualihandler S. Kundby Nielsen dømt til at betale 4 Kr. 97 Øre. Indstævnte paastaar den indankede Dom stadfæstet.

I Henhold til de i den indankede Dom anførte Grunde vil den være at stadfæste.

I Sagsomkostninger vil Appellanten have at betale Indstævnte 100 Kr.

Fredag den 10. November.

Nr. 356/1943. Købmand **Christian Hincheli** (Lund-Andersen)
mod

Københavns Byrets Skifteafdeling II, der behandler Boet efter afdøde Grosserer **Rasmus Christian Hincheli** (Selv).

(Spørgsmaal om Appellantens Arveret).

Østre Landsrets Dom af 11. December 1943 (V Afd.): Sagsøgeren, Købmand Christian Hincheli, bør anses som Arving til en Fjerdedel af det Beløb, som Afdødes Formue udgør, efter at de af Afdøde oprettede Legater samt Skifteomkostninger m. m. er udredet. Iøvrigt bør Sagsøgte, Landsretssagfører Arne Kaae som executor testamenti i Dødsboet efter Grosserer Rasmus Christian Hincheli for Tiltale af Sagsøgeren i denne Sag fri at være. I Sagsomkostninger betaler Sagsøgeren til Sagsøgte 800 Kr. inden 15 Dage efter denne Doms Af sigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Efter Dommens Af sigelse er Boet overgaaet til Behandling ved Københavns Byrets Skifteafdeling II.

For Højesteret har Parterne gentaget de for Landsretten nedlagte Paastande.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde vil den være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale til Indstævnte med 500 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande. Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Købmand Christian Hincheli, til Indstævnte, Københavns Byrets Skifteafdeling II, der behandler Boet efter afdøde Grosserer Rasmus Christian Hincheli, med 500 Kr.

De idømte Sagsomkostninger at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afgivelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Sagsøgeren, Købmand Christian Hincheli, har under nærværende, ifølge Stævning af 27. Oktober 1943 anlagte Sag overfor Sagsøgte, Landsretssagfører Arne Kaae som executor testamenti i Dødsboet efter Grosserer Rasmus Christian Hincheli, nedlagt Paastand paa, at Sagsøgeren anerkendes som eneste Universalarving i det nævnte Dødsbo.

Sagsøgte paastaar Frifindelse mod, at Sagsøgeren anses som Arving til $\frac{1}{4}$ af det Beløb, som Afdødes Formue udgør, efter at de af Afdøde oprettede Legater samt Skifteomkostninger m. m. er udredet.

Den 16. Marts 1908 oprettede Afdøde for Notarius publicus et Testamente, hvori det bl. a. hedder:

»§ 1. Naar jeg er afgaaet ved Døden skal først udredes, — foruden selvfølgelig al bortskyldig Gæld, — Omkostningerne ved min Begravelse samt alle Omkostningerne vedrørende Skiftet efter mig.

§ 2. Af hvad, der bliver tilovers, naar Udgifterne i Henhold til § 1 er dækkede, testerer jeg R. Hincheli til efternævnte Arvinger:

1. Min Broder, Christian Hincheli i Helsingør, skal arve 10.000 Kr., er Ti Tusinde Kroner 00 Øre, samt min R. Hincheli's Andel i min og O. Petersens Ejendom i Helsingør (Bjergegade).
2. Min Broder, Andreas Hincheli af Viemose i Sydsjælland, skal arve 2000 Kr., er To Tusinde Kroner 00 Øre. Skulde han være død, tilfalder Arven hans Børn til lige Deling.
3. Min Søster, Pastorinde Medea Hansen, født Hincheli, i Ægteskab med Pastor Hansen, Jylland, skal arve 5000 Kr., er Fem Tusinde Kroner 00 Øre.
4. Min Søster, Christine Edelbo, født Hincheli, i Ægteskab med Politibetjent Edelbo af Svendborg, skal arve 5000 Kr., er Fem Tusinde Kroner 00 Øre.
5. Frøken Anna Jensen, Frederiksberggade 12, skal arve 5000 Kr., er Fem Tusinde Kroner 00 Øre.
6. Bogholder Ove Petersen, der i mange Aar har bistaaet mig i min Forretning, skal arve 3000 Kr., er Tre Tusinde Kroner 00 Øre.

Skulde jeg efterlade mig mere end ovenstaaende Beløb, da testerer jeg til min foranførte Søster Christine Edelbo's Datter af første Ægteskab: Marry en Sum af 5000 Kr., er Fem Tusinde Kroner 00 Øre.

Hvad der yderligere maatte findes efter mig skal ligeligt fordeles mellem mine foranførte Søkende.«

Ifølge notarialiter attesteret Codicil af 20. Juni 1912 bortfalder de i ovennævnte § 2 under 5) og 6) nævnte Legater. I Stedet for bestemmes, at Sagsøgerens Datter Grete Hincheli skal have 5000 Kr. og Andreas Hincheli skal have 5000 Kr. i Stedet for som bestemt i Testamentets § 2 under 2) 2000 Kr. Ifølge Codicil af 5. Juli 1930, notarialiter attesteret den 17. Marts 1933 forhøjes det Grethe Hincheli tillagte Legat til 5000 Kr., og videre hedder det i Codicilen: »og dette Legat skal

gaa forud for alle øvrige i mit Testamente med Codicil nævnte Legater og tages forlods af mine efterladte Midler — — —«

Testamentet af 16. Marts 1908 oprettedes, »for det Tilfælde, at jeg maatte afgaa ved Døden som ugift«. Den 30. August 1943 døde Testator som ugift. Han efterlod sig ingen Adoptivbørn.

Boet ejer Aktiver til Beløb ialt ca. 450.000 Kr. Dets Passiver udgør ca. 67.000 Kr. — Arv og Gæld er ikke vedgaaet i Boet.

Sagen drejer sig om Forstaaelsen af ovennævnte Passus i Testamentets § 2: »Hvad der yderligere maatte findes efter mig skal lige- ligt fordeles mellem mine foranførte Søskende.«

Da Sagsøgeren er den eneste overlevende af de i Testamentet nævnte 4 Søskende, er han af den Opfattelse, at han maa anerkendes som eneste Arving i Boet.

Afdøde Andreas Hincheli har 3 Efterkommere nemlig:

Datteren Fru Johanne Rasmussen,

Datteren Fru Ingeborg Hansen,

Dattersønnen, den mindreaarige Erling Funch.

Afdøde Pastorinde Medea Kærup, tidligere Hansen, efterlader sig følgende 8 Børn:

Pastor W. Kærup, Fru Neel Hansen, Fru Ida Røjle, Fru Rose Olsen, Ejvind Kærup, Chr. Kærup, Pastor Aksel Kærup og den umyndiggjorte Erling Kærup.

Afdøde Fru Christine Edelbo efterlader sig en Datter:

Fru Marry Lagoni.

Testators afdøde 3 Søskenes ovenfor nævnte Efterkommere inter- venerer under Sagen til Støtte for Sagsøgtets Procedure. Denne gaar ud paa, at den omtvistede Passus i Testamentet maa forstaas saaledes, at saafremt nogen af de i Paragraffen nævnte Søskende maatte være afgaaet ved Døden før Testator, skal vedkommende Afdødes Livs- arvinger træde i dennes Sted og saaledes arve den Lod, som vedkom- mendes henholdsvis Fader eller Moder vilde have arvet, saafremt disse havde overlevet Testator.

Under Domsforhandlingen er der afgivet Forklaring af Testators mangeaarige Forretningsbestyrer Hans Fr. Petersen, hans Revisor Aage Nielsen samt Husbestyrerinde, Frk. Martha Stilling.

De nævnte Forklaringer findes uden Betydning for Sagen.

Det er oplyst, at Testator ved sin Død var 79 Aar gammel. Han var den ældste af de paagældende Søskende. Ved Oprettelsen af Testa- mentet i 1908 havde Sagsøgeren ingen Børn, Andreas Hincheli havde 2 Døtre, Medea Hansen 2 Sønner og 3 Døtre og Christine Edelbo Dat- teren Marry. Andrea Hincheli døde i 1925, Medea Kærup (tidligere Hansen) den 2. August 1933 og Christine Edelbo i 1935.

Efter det under Sagen fremkomne synes Testator ikke — ud over Bestemmelserne om Legaterne — at have villet disponere udenom de legale Arvinger, hvilke netop paa Testamentets Oprettelses Tid var de i den omtvistede Passus nævnte, og det synes herefter naturligt at anse disse som nævnede synonymt med de legale Arvinger.

Der vil herefter være at give Dom efter Sagsøgtets Paastand.

I Sagsomkostninger vil Sagsøgeren have at godtgøre Sagsøgte 800 Kr.

Mandag den 13. November.

Nr. 109/1943. Fru **Helene Sørensen** (Gorrissen)

mod

Fabrikant **Th. Frederiksen** (Jørgensen).

(Spørgsmaal om Erstatning for Mangler ved købt Landejendom).

Vestre Landsrets Dom af 19. Februar 1943 (II Afd.): Sagsøgeren, Fabrikant Th. Frederiksen, bør til Sagsøgte, Fru Helene Sørensen, mod Udlevering af behørig tinglyste Skøder paa de forommeldte Ejendomme betale 17.499 Kr. tilligemed Renter heraf 5 pCt. p. a. fra den 11. Juni 1942 at regne, indtil Betaling sker. Iøvrigt bør Sagsøgeren for Sagsøgtes Paatale i denne Sag fri at være. I Sagsomkostninger betaler Sagsøgte 600 Kr. Det idømte udredes inden 15 Dage.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Vestre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret har Appellantinden paastaaet Indstævnte tilpligtet imod at faa ubetinget Skøde paa Ejendommen »Dalgasminde« at betale 6652 Kr. 98 Øre med Renter 5 pCt. aarlig fra 11. Juni 1942. Beløbet fremkommer ved, at der fra Restkøbesummen ifølge de to Skøder, 24.804 Kr., trækkes dels de i Dommen under Nr. 13—16 anførte Poster, som, efter hvad Parterne nu er enige om, andrager ialt 1252 Kr. 02 Øre, dels to af Indstævnte efter Dommen betalte Beløb, ialt 16.899 Kr. Endvidere paastaar Appellantinden Indstævnte tilpligtet at udlevere en Selvbinder til Traktortræk. Indstævnte har paastaaet Appellantinden tilpligtet at give Indstævnte ubeinget og anmærkningsfrit Skøde paa nævnte Ejendom og betale Indstævnte 1865 Kr. 02 Øre med Renter 5 pCt. aarlig fra 12. Maj 1942. Indstævnte paastaar sig tillagt en Erstatning vedrørende de i Dommen under Nr. 1—3, 8—10 og 12 anførte Poster af ialt 8000 Kr. samt for Svampeangreb (Post 7) 518 Kr., medens han ikke har gentaget Erstatningspaastanden vedrørende Posterne 4, 5, 6 og 11, og det af ham paastaaede Beløb fremkommer herefter som Forskellen mellem de

Færdig fra Trykkeriet den 6. December 1944.

G. E. C. Gads Forlag.

Triers Bogtrykkeri (Chr. & G. Lind). — København.

Højesteretstidende.

Udgivere: Højesterets Protokolsekretærer.

88. Aargang

Højesteretsaaret 1944.

Nr. 24

Mandag den 13. November.

nævnte to Beløb ialt 8518 Kr. og det af Appellantinden paastaede Beløb 6652 Kr. 98 Øre. Indstævnte, der derhos har nedlagt to subsidiære Paastande, har endvidere paastaet sig frifundet for Kravet om Udlevering af Selvbinderen.

Herefter angaar Striden mellem Parterne alene Erstatning for manglende Korn og Halm (Post 1—3), for Svampeangreb (Post 7), for forskellige Løsørengsstande (Post 8—10) og for Kartofler (Post 12) samt Udlevering af Selvbinderen.

Det er oplyst, at Indstævnte efter Dommen har erhvervet Skøde paa den i Sagen omhandlede Hedelod.

Efter de i Sagen, tildels efter dens Indbringelse for Højesteret, fremkomne Oplysninger om Beholdningen af Korn og Halm paa Ejendommen efter Høsten 1941, og idet der ikke fra Appellantindens Side ses at foreligge Garanti med Hensyn til Beholdningens Størrelse, findes der ikke at foreligge Grundlag for Erstatningskrav mod Appellantinden, der, som det fremgaar af Post 16, har givet Indstævnte et Afslag i Købesummen paa 1000 Kr., i Anledning af, at det efter Overtagelsen har været nødvendigt at indkøbe Korn og Halm.

Med Hensyn til Posterne 7, 8—10 og 12 vil Dommens Afgørelse i Henhold til de i den anførte Grunde kunne tiltrædes.

Under Hensyn til, at der i Fortegnelsen i Skødet over de Maskiner m. v., der medfulgte i Overdragelsen, kun nævnes een Selvbinder, og til, hvad der fra Appellantindens Side er oplyst om Grunden til, at den anden Selvbinder i saa lang Tid forblev staaende paa Ejendommen, findes Appellantindens Krav om dennes Udlevering at burde tages til Følge.

Herefter vil der være at give Dom efter Appellantindens Paastand, dog at det Beløb, Indstævnte vil have at betale, reduceres med det vedrørende Post 8—10 tilkendte Afslag i Købesummen, 1000 Kr., til 5652 Kr. 98 Øre.

Sagens Omkostninger for begge Retter findes Indstævnte at burde betale til Appellantinden med 1200 Kr.

Th i k e n d e s f o r R e t :

Indstævnte, Fabrikant Th. Frederiksen, bør til Appellantinden, Fru Helene Sørensen, mod

at hun giver behørig tinglyst Skøde paa Ejendommen »Dalgasminde« betale 5652 Kr. 98 Øre med Renter 5 pCt. aarlig fra 11. Juni 1942 samt til Appellantinden udlevere en Selvbinder til Traktortræk.

I Sagsomkostninger for begge Retter betaler Indstævnte til Appellantinden 1200 Kr.

At efterkomme inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

I November eller December 1941 kom Sagsøgeren, Fabrikant Th. Frederiksen, Falsted, gennem Ejendomsmægler Philipsen, Haderup, i Forbindelse med Sagsøgte, Fru Helene Sørensen, og dennes Ægtefælle, dengang boende »Dalgasminde« pr. Lemvig, angaaende Køb af en Sagsøgte tilhørende Ejendom »Dalgasminde«. Sammen med Philipsens Søn, Landmand Anton Philipsen, indfandt Sagsøgeren sig den 30. December 1941 paa Ejendommen, hvor Sagsøgte og dennes Ægtefælle var tilstede. Ved denne Lejlighed besaa Sagsøgeren Ejendommens Jordtilligende og var igennem Stald og Lade. Efter Besigtigelsen nedskrev han paa Stedet forskellige af de om Ejendommen givne Oplysninger derunder om Ejendomsskyldværdien, som var 67.000 Kr. og om Størrelsen af de dyrkede og de som Eng og Hede henliggende Arealer. Den forlangte Pris 175.000 Kr., var imidlertid efter Sagsøgerens Mening for høj, og der kom dengang ingen Handel i Stand. Efter Hjemkomsten til Falsted fik Sagsøgeren flere Henvendelser fra Sagsøgte og dennes Sagfører med Forslag om Køb af Ejendommen, hvilke Forslag han i Begyndelsen ikke reagerede overfor. Da han midlertid senere blev klar over, at Sagsøgtets Iver for at faa Ejendommen solgt stod i Forbindelse med hendes daarlige økonomiske Forhold, blev Spørgsmaalet om Køb af Ejendommen igen taget op, og efter at Sagsøgte i et Brev til Sagsøgeren af 30. Januar 1942, i hvilket der tillige indeholdtes forskellige Oplysninger om, hvad der fandtes paa Ejendommen af Afgrøde, Besætning og Redskaber, havde tilbudt Sagsøgeren Ejendommen for en Pris af 147.000 Kr., mødtes Parterne med deres Sagførere til Forhandling i Aarhus den 4. Februar 1942. Tilstede ved Mødet var tillige Sagsøgtets Ægtefælle.

Ved Forhandlingerne opnaaedes Enighed om, at Sagsøgeren for en Pris af 140.000 Kr. skulde overtage »Dalgasminde«. Først ved denne Lejlighed blev det oplyst for Sagsøgeren og dennes Sagfører, at Overdragelsen omfattede to særskilte Ejendomme, nemlig dels Hovedejendommen Matr. Nr. 38 a af Lille Ørts, Flynder Sogn m. fl., hvilken Ejendom Sagsøgte havde købt kort før Julen 1940 for en Pris af 78.000 Kr., dels en af Sagsøgte senere tilkøbt ubebygget Hedeparcels Matr. Nr. 37 d af Musbæk, Flynder Sogn m. fl.

I de to betingede Skøder, som blev oprettet og underskrevet under Forhandlingen i Aarhus, blev den aftalte samlede Købesum 140.000 Kr. vilkaarlig fordelt med 105.000 Kr. paa Hovedejendommen og 35.000 Kr. paa Hedeparcellen. Købesummen skulde berigtiges ved Overtagelse af

Prioriteter til ialt 52.096 Kr. og Udstedelse af to Pantebreve paa ialt 28.100 Kr., hvorhos Sagsøgeren kontant udbetalte 15.000 Kr. og udstedte Veksler paa ialt 20.000 Kr., som blev indfriet i Marts Maaned 1942. Restkøbesummen 24.804 Kr. skulde forfalde til Udbetaling i Juni Termin 1942.

I det betingede Skøde vedrørende Hovedejendommen indeholdtes blandt andet følgende Bestemmelser:

»I Overdragelsen medfølger Ejendommens rette Tilliggende og paa-staaende Bygninger med disses mur- og nagelfaste Dele og Tilbehør, derunder Kakkellovne, Komfur og Grubekedel, Avl og Afgrøde i Hus og paa Mark, Maskiner og Redskaber, hvoraf fremhæves en Traktor med Dobbeltplow, stort transportabelt Tærskværk m. Presser, 1 Kværn, 1 Rensemaskine, 1 Selvbinder, 1 Slaamaskine, 1 Hesterive, 1 Avance, 1 Kartoffellægger, 1 Dobbeltplow, 2 enkelte Plove, 1 Kartoffelsorterer, 1 Radsaamaskine, 1 Tromle, 3 Harver, 1 Radrenser, 1 Aljetønde — Pumpe — 2 Stivogne, 1 Arbejdsfjedervogn og 1 Stadsfjedervogn, og den paa Ejendommen værende Besætning bestaaende af: 6 Heste, 15 Køer, 8 Kvier, 3 Kalve, 1 So og 7 gode Polte, og alt paa Ejendommen værende Ildebrændsel og to opredte Folkesenge.

Alt sælges, som det er og forefindes og Køberen paavist, men Sælgeren erklærer udtrykkeligt, at ham bekendt, skulde Ejendommen ikke være angrebet af Svamp eller lignende.

— — —

4.

Sælgeren forpligter sig til at passe Ejendommen som hidtil indtil den 1. Marts d.A. Han maa i den Tid bruge af Gaardens Produkter til eget Forbrug, men maa selvsagt intet bortsælge af disse til egen Fordel.«

Ved Forhandlingerne om Købet forudsatte Sagsøgeren og dennes Sagfører, at Sagsøgte havde fornøden Adkomst paa de to Ejendomme.

Sagsøgte, der havde betinget Skøde paa Hovedejendommen, havde imidlertid ingen Adkomst paa Hedeparcellen, idet Sagsøgte ganske vist havde Tilsagn fra Ejeren af Parcelen Sagfører Svendsen, Ringsted, om Køb af den for 24.000 Kr., hvoraf 7000 Kr. skulde betales kontant i Juni Termin 1942 medens Restkøbesummen skulde indestaa som Prioritet i Ejendommen, men Købekontrakt eller Skøde var endnu ikke udstedt paa Tidspunktet for Forhandlingerne i Aarhus og skal først være udfærdiget i Slutningen af Marts 1942. Som Følge af, at Sagsøgte undlod i Juni Termin 1942 at betale de fornævnte 7000 Kr., har Sælgeren, Sagfører Svendsen, efter det ved Domsforhandlingen oplyste nu meddelt Sagsøgtes Sagfører, at han har annulleret Handelen vedrørende Hedeparcellen.

Ved Sagens Behandling for Landsretten er derhos oplyst, at de to betingede Skøder af 4. Februar 1942 har været indleveret til Tinglysning, men blev afvist blandt andet som Følge af Sagsøgtes manglende Adkomst til Hedeparcellen, og at Tinglysning endnu ikke er sket. Sagsøgeren har som Følge heraf undladt at betale den i Juni Termin 1942 forfaldne Restkøbesum. Endvidere er det oplyst, at Sagsøgte af de 35.000 Kr., som hun fik udbetalt kontant af Sagsøgeren, har anvendt ca. 15.000 Kr.

til at frigøre »Dalgasminde« for paahvilende Behæftelser og Resten til Erhvervelse af en hende nu tilhørende Ejendom.

Under denne Sag har Sagsøgeren under Anbringende af, at der ved hans Overtagelse af Ejendommen manglede Korn og Foder samt forskelligt Tilbehør, som omfattedes af Købet, og desuden var Møller ved Ejendommen, nedlagt Paastand om, at Sagsøgte tilpligtes at taale et Afslag i Købesummen paa ialt 18.969,15 Kr., hvilket Beløb ifølge en af Sagsøgeren fremlagt Opgørelse fremkommer paa følgende Maade:

1)	5000 kg Havre	Kr.	3.122,00
	2000 kg Maja Byg	—	1.248,00
	500 kg Byg	—	300,00
	Fragt til »Dalgasminde« af hele dette Parti	—	200,00
2)	2000 kg Byg	—	1.280,00
	2970 kg Havre	—	1.900,80
	Kørsel	—	50,00
3)	2800 kg Halm	—	420,00
	2050 kg Halm + Kørsel	—	347,50
	yderligere Kørsel fra Station til »Dalgasminde«	—	100,00
4)	10 Tons Foderlyng + Kørsel	—	725,00
5)	Murerarbejde	—	376,85
6)	Tømrerarbejde	—	76,00
7)	Erstatning for Svamp	—	518,00
8)	— — 7 Sæt Seletøj	—	600,00
9)	— — Sengetøj	—	1.000,00
10)	— — Plov, Hesterive og Haandredskaber ..	—	1.000,00
11)	— — Traktor	—	3.000,00
12)	— — Kartofler	—	1.400,00
13)	Foderpenge	—	100,00
14)	Udlæg til Telefon	—	9,00
15)	Mælkepenge	—	196,00
16)	Dekort iflg. Overenskomst	—	1.000,00

Ialt.... Kr. 18.969,15.

Sagsøgte, som har anerkendt, at de under Post 13—16 opførte Beløb fradrages i Købesummen, dog forsaavidt angaar Post 15 kun med et Beløb af 121,01 Kr., altsaa ialt 1.229,01 Kr., har iøvrigt paastaaet sig frifundet, idet hun har bestridt, at der foreligger noget Forhold, som kunde begrunde et Afslag i Købesummen.

Sagsøgte har derhos under Sagen fremsat et Modkrav gaaende ud paa, at Sagsøgeren dømmes til at betale Sagsøgte ialt 23.574,99 Kr., nemlig Restkøbesummen 24.804 Kr. med Fradrag af de ovennævnte 1.229,01 Kr. med Renter 5 pCt. p. a. fra den 11. Juni 1942, indtil Betaling sker, mod at der udleveres Sagsøgeren lovlig tinglyst Skøde paa de to i Sagen omhandlede Ejendomme.

Endvidere har Sagsøgte paastaaet Sagsøgeren tilpligtet at udlevere en Selvbinder til Traktortræk, som beror paa »Dalgasminde«.

For Landsretten har Parterne afgivet Forklaring, hvorhos der er afgivet Vidneforklaring af Sagsøgerens Ægtefælle Theodor Klitgaard Sørensen, Gaardejer Kristian Hedegaard og Landmand Anton Philipsen.

Ved Sagens forberedende Behandling for Underretten har tillige Bestyrer Rasmus Greve afgivet Forklaring.

Om de enkelte Poster i Sagsøgerens fornævnte Opgørelse bemærkes følgende:

Post 1—4 vedrører de af Sagsøgeren efter Ejendommens Overtagelse foretagne Indkøb af Saasæd, Foderkorn samt Halm og Foderlyng og beløber sig til ialt 9693,30 Kr.

Vidnet Sørensen har med Hensyn til den ved Sagsøgerens Besigtigelse den 30. December 1941 tilstedeværende Kornbeholdning forklaret, at der dengang laa utærsket Korn i 3—4 Gulve i Laden. Efter Vidnet Philipsens Forklaring var 3 Gulve fyldt til Remmene, hvilket efter det ved Domsforhandlingen oplyste maa antages at svare til 45—50 Læs Korn. Philipsen har iøvrigt forklaret, at han mener at kunne huske, at Sagsøgeren ved sit første Besøg paa Gaarden fremkom med en Udtalelse om, at der jo ikke engang var Korn nok til Saasæd, hvortil Vidnet Sørensen svarede: »Jo, og der er ogsaa Foderkorn til Hestene«. Vidnet Sørensen vil ikke kunne huske at have besvaret Forespørgslen som af Philipsen angivet. Han hævder tværtimod, at have sagt til Sagsøgeren, at han ikke kunde vide, hvor meget Korn der var, da der ikke var tærsket. Han har i denne Forbindelse henvist til, at Sagsøgte først havde erhvervet Gaarden kort før Julen 1940, og at han derfor ingen Erfaring havde, med Hensyn til, hvad Gulvene i Laderne kunde rumme. Forinden Sagsøgerens Besøg havde han alene tærsket al Rugen til Saasæd, men intet af Byggen, Havren eller Blandsæden. Høsten havde været meget ringe, og han havde taget Forbehold med Hensyn til Afleveringspligten efter Kornloven og har intet afleveret til Staten. Ved Forhandlingerne i Aarhus spurgte Sagsøgeren ham igen om, hvor meget Korn der fandtes, og Vidnet vil paany have svaret, at det ikke var nemt at sige, idet han tilføjede, at der var det samme, som Sagsøgeren havde set paa Ejendommen, bortset fra, hvad der i Mellemtiden var anvendt til Foder.

Sagsøgte har med Hensyn til de af Vidnet Sørensen fremsatte Udtalelser om Kornbeholdningen forklaret i Overensstemmelse med Vidnet. Hun vil ikke have hørt den af Vidnet Philipsen gengivne Udtalelse. Hun har endvidere henvist til, at hun i sit tidligere nævnte Brev til Sagsøgeren af 30. Januar 1942 blandt andet har skrevet følgende:

»Det hele staar, som De saa det for en Maaned siden, paa nær det, som er fodret op — — — Kornet sidder jo utærsket, Hr. Frederiksen, saa det tør jeg ikke udtale mig om, men jeg garanterer for, at der er ingenting tærsket, siden De har været her.«

Efter Vidnet Sørensens Forklaring var det, da Sagsøgeren omkring den 7. Februar 1942 paany indfandt sig paa Gaarden, svundet noget i Kornbeholdningen, hvilket Sagsøgeren gjorde en Bemærkning om. Dette skyldtes efter Vidnets Forklaring navnlig, at det i Januar og Februar 1942 paa Grund af Snefaldet havde været umuligt at bjærge Lyng til Foder til Kreaturerne, og at der derfor var medgaaet forholdsvis meget Korn til Fodring. Vidnet fik ved denne Lejlighed Sagsøgerens Tilladelse til fortsat at fodre Besætningen med Kornet. Han benægter, at han enten

før eller efter Gaardens Salg har solgt eller paa anden Maade fjernet Kornet fra Gaarden.

Sagsøgeren har forklaret, at han straks, da han en af de første Dage i Marts 1942 kom til Gaarden, konstaterede, at der manglede Korn, hvorfor han maatte foretage Indkøb til Saasæd og Foder. Besætningen var saa underernæret, at han paatænkte at indgive Politianmeldelse for Vanrøgt.

Vidnet Greve, som blev ansat som Bestyrer paa Gaarden fra 3. Marts 1942, har forklaret, at der ved hans Ankomst til Gaarden kun var ganske lidt utærsket Korn tilbage — kun ca. 1 Alens Højde i det ene Gulv — og at der hverken fandtes aftærsket Korn eller Halm.

Sagsøgeren har endvidere gjort gældende, at der saavel ved Besigtigelsen den 30. December 1941 som under Forhandlingerne i Aarhus af Vidnet Sørensen er fremsat Udtalelser om, at der var tilstrækkelig Korn baade til Saasæd og Foder til Besætningen, og Sagsøgerens Forklaring herom er, forsaavidt angaar det i Aarhus passerede, bekræftet af hans Sagfører, som overværede Forhandlingerne.

Retten maa efter det oplyste gaa ud fra, at der af Vidnet Sørensen er fremsat Udtalelser svarende til de af Sagsøgeren paastaede om Kornbeholdningen, samt at de tre Gulve i Laden ved Besigtigelsen den 30. December 1942 har været fyldt med Korn til Remmene, svarende til en Mængde af 45 til 50 Læs Korn. Uanset at det ikke af Sagsøgeren er bevist, at Sagsøgte har solgt af eller paa andre Maader bortskaffet det ved Besigtigelsen paa Gaarden værende Korn, findes Sagsøgte at maatte være ansvarlig for, at der ved Sagsøgerens Overtagelse af Gaarden saa godt som intet Korn fandtes tilbage, hvorved bemærkes, at det maa anses for udelukket, at næsten hele det ved Besigtigelsen forefundne Kvantum i Tiden indtil Overtagelsen kunde være medgaaet til Foder til Besætningen.

Under Hensyn til, at Høsten det paagældende Aar har været ringe, og til den ved Besigtigelsen forefundne Beholdning, som maa antages at have været væsentlig mindre end det af Sagsøgeren efter Overtagelsen til Foder og Saasæd indkøbte Kvantum, findes Sagsøgeren ikke at have Krav paa Afslag i Købesummen med det fulde af ham til Indkøb af Korn, Halm og Lyngfoder anvendte Beløb, men der bør til delvis Dækning af disse Udgifter indrømmes ham et Afslag, som skønsmæssigt fastsættes til 5000 Kr.

Post 5—6. Disse Poster, som efter de i Sagen foreliggende Regninger, daterede 15. Maj 1942, omfatter blandt andet Reparationer af Taget, Indmuring af Vaskekedler, Indsættelse af Ruder m. m. maa antages at vedrøre almindelige Reparationsarbejder i Forbindelse med Ejendoms- overtagelsen, som ikke kan begrunde noget Afslag i Købesummen.

Post 7. Ved nogle i Juli 1942 foretagne Reparationsarbejder i Gaardens Stuehus konstaterede Sagsøgeren, at Tømmer og Spær paa Loftet var angrebet af Svamp. Under Sagens Forberedelse for Underretten har der til Besigtigelse af Skaden været udmeldt Syns- og Skønsmænd, som i en Erklæring af 30. September 1942 har udtalt følgende:

»Der foretoges Besigtigelse af og Skøn over Træværket i Stuehus og Lade, hvor der konstateredes Svamp.

1) i Spærværket i en Frontespice paa Stuehuset, og et Kornloft og tre Bjælker i Laden,

2) Svampeangrebet kan antages at være 6—8 Aar i Stuehuset og 3—4 Aar i Kornloft og Bjælker,

3) Svampeangrebet var meget iøjnefaldende, da der var store Svampekager udenpaa Træværket,

4) Omkostningerne ved Afhjælpningen af Skaden vil andrage Kr. 518,00.«

Skønsmændene har ved Afhjælpningen for Underretten vedstaaet denne Erklæring, idet de nærmere har forklaret, at Svampeangrebet i Stuehuset tydeligt adskilte sig fra det paagældende Spær, blandt andet gennem Svampekagernes hvide Farve imod Spærets graaagtige Baggrund. Svampen kunde ogsaa iagttages paa Undersiden af Spæret; den kunde iagttages af den, der passerede over Loftet fra Trappeopgangen til Værelserne i Gavlen mod Øst, og en Fagmand vilde yderligere have kunnet lugte Svampeangrebet, hvis man færdedes paa Loftet. En Vækstbetingelse for Svampen har været Fugt fra indtrængende Regnvand, som Ejendommens Beboere har maattet antages at tørre op paa Loftet, for at det ikke skulde trænge ind i den underliggende Etage.

Svampeangrebet i Laden har derimod været vanskeligere at iagttage, idet det har været nødvendigt at komme op paa Loftet for at kunne se det. Det er muligt, at den ukyndige, der har set Svampeangrebene paa Loftet, kan have forvekslet dem med Skimmel eller Mug, men det synes dog alt i alt mest sandsynligt, at den, der færdedes i Ejendommen til Stadighed, maa have bemærket, at der var Svamp.

Sagsøgte har herom forklaret, at hun ikke har bemærket Svamp nverken paa Stuehusets Loft eller i Laden. Der er nogle Gange trængt Regnvand ned gennem Stuehusets Tag. Hun vil, da Sagsøgeren ved sit første Besøg paa Ejendommen kom med en Forespørgsel angaaende en Fugtplet i Stuehusets Loft, have sagt til ham, at den mulig skyldtes en Utæthed i Taget. Vidnet Sørensen benægter at have haft Kendskab til Svampeangrebet.

Uanset at det ved den afgivne Syns- og Skønserklæring er godtgjort, at Ejendommen har været angrebet af Svamp, kan der dog ikke overfor den af Sagsøgte og Vidnet Sørensen afgivne Forklaring og i Betragtning af, at Angrebet efter Størrelsen af det fremsatte Erstatningskrav ikke regnes at have været af større Omfang, ikke anses for tilstrækkeligt bevist, at Svampeangrebet, dengang Købet fandt Sted, var saa fremtrædende, at Sagsøgte var eller burde være vidende derom. Naar dertil kommer, at Sagsøgeren — uanset at han ved sit første Besøg paa Gaarden blev opmærksom paa Fugtpletten paa Stuehusets Loft, — har undladt ved Købets Afslutning at forlange Garanti fra Sagsøgte om, at der ikke var Svamp i Ejendommen, men har ladet sig nøje med den i Skødet optagne Erklæring om, at Ejendommen, efter hvad der var Sagsøgte bekendt, ikke skulde være angrebet af Svamp, findes Sagsøgeren ikke at have Krav paa Afslag i Prisen i Anledning af den konstaterede Mangel.

Post 8—10 vedrører de af Sagsøgeren fremsatte Erstatningskrav i Anledning af, at der ved Overtagelsen af Gaarden efter Sagsøgerens

Angivende manglede 7 Sæt Seletøj, Sengetøj til 2 Folkesenge, 1 Plov, 1 Hesterive og nogle Haandredskaber.

Sagsøgte og Vidnet Sørensen har benægtet, at der er fjernet Seletøj fra Gaarden bortset fra en enkelt Sele, som de hævder tilhørte en Søn; herom var Sagsøgeren imidlertid ikke blevet gjort bekendt ved Besigtigelsen.

Sagsøgeren har hævdet, at der ved Overtagelsen overhovedet intet Seletøj fandtes paa Gaarden. Sagsøgte har derhos bestridt, at der manglede Sengetøj til de to i Skødet nævnte Folkesenge, men har erkendt, at Sengetøjet ikke var i god Stand, idet hun i sin for Retten afgivne Partsforklaring har udtalt, at det jo ikke var det bedste, man efterlod; det var dog det samme, som fandtes ved Besigtigelsen. Sagsøgte har endvidere bestridt, at der, som paastaet af Sagsøgeren, skulde være fjernet en Dobbeltplov og forskellige Haandredskaber fra Gaarden efter Sagsøgerens første Besøg. Derimod har Vidnet Sørensen forklaret, at han, nogle Dage forinden Ægtefællerne i Begyndelsen af Marts 1942 fraflyttede Gaarden, lod en Hesterive transportere bort paa et Lastautomobil til Sagsøgte nye Ejendom. Der fandtes ved Besigtigelsen den 30. December 1941 to Hesteriver paa Gaarden, hvoraf den ene var indkøbt i Efteraaret 1941 i Østjyds Maskinforretning, Horsens, for 450 Kr., saaledes at det med Firmaet blev aftalt, at den anden paa Gaarden værende Hesterive, som blev vurderet til 150 Kr., skulde leveres i Bytte. Denne nævnte Hesterive beror dog stadig paa Gaarden.

Sagsøgeren har forklaret, at han paa Grund af Vejrforholdene ved sit første Besøg paa Gaarden ikke nærmere kunde konstatere, hvilke Redskaber der fandtes, idet de tildels laa paa Markerne dækket af Sne, men der maa efter hans Opfattelse være fjernet en Del Redskaber, idet der saa godt som ingen fandtes ved Overtagelsen. Vidnet Kristian Hede-gaard har forklaret, at han fra sin Gaard, der ligger 600 m fra »Dalgasminde«, har iagttaget, at Hesteriven blev kørt bort paa et Lastautomobil, og han vil have bemærket, at der ved samme Lejlighed blev medtaget en Dobbeltplov, en Trillebør samt forskelligt andet, der, saa vidt han kunde se, var Haandredskaber.

Retten maa ved de afgivne Forklaringer anse det for tilstrækkelig godtgjort, at der foruden Hesteriven ulovligt er bortfjernet forskellige Redskaber samt noget Seletøj. Da Omfanget af det, der saaledes er ført bort fra Gaarden, bortset fra Hesteriven, ikke med Sikkerhed har kunnet oplyses, og der derhos ikke foreligger nogen Dokumentation for det af Sagsøgeren fremsatte Erstatningskrav, findes der forsaavidt angaar disse Poster alene at burde tilkomme Sagsøgeren et skønsmæssigt fastsat Afslag i Købesummen paa 1000 Kr.

Post 11. Angaaende den omhandlede Traktor vil Vidnet Sørensen ved Sagsøgerens første Besøg paa Gaarden have udtalt, at den var brugelig men for Tiden ikke i Orden, og at den havde været benyttet ved Tærskningen i Efteraaret. Vidnet hævder, at da han paany indfandt sig paa Gaarden i Februar 1942, talte han om, at han vilde have den sendt til Reparation hos en Mekaniker. Vidnet Greve har forklaret, at han ikke tror, at Traktøren kunde bruges ved Gaardens Overtagelse.

Da Sagsøgeren maa antages at have været klar over, at Traktoren i hvert Fald ikke var i god Orden, og da Sagsøgte ikke har paataget sig nogen Garanti med Hensyn til dens Tilstand, findes Sagsøgeren ikke i Anledning af de paa Traktoren i Tiden efter Overdragelsen foretagne Reparationer at have Krav paa Nedsættelse af Købesummen.

Post 12. Sagsøgerens Krav støttes paa, at de paa Ejendommen værende 14—15 Kuler Kartoffler alle var frosne ved Overtagelsen, efter Sagsøgerens Anbringende som Følge af, at Kartofflerne ikke havde været nedkulet paa forsvarlig Maade. Heroverfor har Sagsøgte gjort gældende, at Nedkulingen er sket paa sædvanlig Maade, og at Skaden paa Kartofflerne skyldes den ganske usædvanlig langvarige og haarde Frost.

Da der ikke fra Sagsøgtes Side ses at være udvist noget Forhold, som kunde begrunde et Erstatningskrav i Anledning af Skaden paa Kartofflerne, kan den af Sagsøgeren fremsatte Paastand om Afslag i Købesummen ikke tages til Følge.

Med Hensyn til Post 15 bemærkes, at Sagsøgte under Domsforhandlingen for Landsretten alene har villet anerkende denne Post forsaavidt angaar et Beløb af 121,01 Kr. Da Sagsøgte imidlertid ikke nærmere har dokumenteret, at den af Sagsøgeren forlangte Nedsættelse af Købesummen med 196 Kr. vedrørende denne Post skal reduceres til det fornævnte Beløb, findes den af Sagsøgeren nedlagte Paastand at maatte tages til Følge.

Hvad endelig angaar den af Sagsøgte nedlagte Paastand om Udlevering af en Selvbinder til Traktortræk bemærkes, at der er Enighed mellem Parterne om, at der ved Besigtigelsen i December 1941 fandtes baade en Hestebinder og en Traktorbinder paa Gaarden. Vidnet Sørensen har gjort gældende, at han ved denne Lejlighed meddelte Sagsøgeren, at kun Hestebinderen fulgte med i Købet. Naar imidlertid henses til, at Sagsøgte først i August 1942, flere Maaneder efter nærværende Sags Anlæg, overfor Sagsøgeren har fremsat Krav om Udlevering af Binderen, medens Sagsøgte iøvrigt synes at have draget Om-sorg for at faa de ham tilhørende Ejendele med sig ved Flytningen fra Gaarden, findes det ikke tilstrækkeligt godtgjort, at den omhandlede Selvbinder ikke omfattedes af Købet, hvorved bemærkes, at den i Skødet indeholdte Opremsning af Gaardens Tilbehør efter Formuleringen ikke kan antages at skulle være udtømmende, og at det derfor ikke kan anses for afgørende, at der i Skødet ikke omtales en Selvbinder. Sagsøgtes Paastand om Udlevering af Selvbinderen vil herefter ikke kunne tages til Følge.

Idet den af Sagsøgeren nedlagte Paastand om et Afslag i Købesummen for »Dalgasminde« herefter vil kunne tages til Følge, dog kun saaledes at Købesummen nedsættes med 7305 Kr., vil Sagsøgeren i Anledning af det af Sagsøgte under Sagen fremsatte Modkrav være at tilpligte at udrede til Sagsøgte Restkøbesummen 24.804 Kr. med Fradrag af ovennævnte 7305 Kr., altsaa 17.499 Kr. med Renter heraf 5 pCt. p. a. fra 11. Juni 1942 at regne, indtil Betaling sker, imod at Sagsøgte til Sagsøgeren udleverer behørig tinglyste Skøder paa de af Købet omfattede Ejendomme.

Sagsøgeren vil derimod være at frifinde for den af Sagsøgte nedlagte Paastand om Udlevering af en Selvbinder.

I delvise Sagsomkostninger findes Sagsøgte at burde betale Sagsøgeren 600 Kr.

Nr. 47/1944. Ingeniør **Vilhelm Eller** (Vang)

m o d

Ejendoms-Aktieselskabet Matr. Nr. 34 1 af Frederiksberg
(Overretssagf. K. Jespersen).

(Spørgsmaal om Berettigelsen af en Lejeforhøjelse).

Dom afsagt den 19. Februar 1943 af den ved Lov Nr. 54 af 23. Marts 1937 om Leje nedsatte Voldgiftsret for København: Sagsøgte, Ingeniør Vilhelm Eller, bør for Tiltale af Sagsøgerne, Ejendoms-Aktieselskabet Matr. Nr. 341 af Frederiksberg, under nærværende Sag fri at være. Sagens Omkostninger ophæves.

Østre Landsrets Dom af 13. November 1944 (II Afd.): Indstævnte, Ingeniør Vilhelm Eller, bør anerkende, at Lejen af den af ham hos Appellanten, Ejendoms-Aktieselskabet Matr. Nr. 34 1 af Frederiksberg, i Ejendommen Julius Valentinersvej Nr. 32 lejede Lejlighed forhøjes med 10 Kr. om Aaret fra den 1. April 1943 at regne. I delvise Sagsomkostninger betaler Indstævnte til Appellanten 300 Kr. De idømte Sagsomkostninger og den forfaldne Del af Lejeforhøjelsen at udrede inden 15 Dage fra denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Østre Landsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

I Henhold aild i Dommen anførte Grunde vil den være at stadfæste.

I Sagsomkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale 400 Kr. til Indstævnte.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande. Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Ingeniør Vilhelm Eller, til Indstævnte, Ejendoms-Aktieselskabet Matr. Nr. 34 1 af Frederiksberg med 400 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Præmisserne til Boligvoldgiftsrettens Dom er saalydende:

Inden Fyringssæsonen 1941/42 lod Sagsøgerne, Ejendoms-Aktieselskabet Matrikel Nr. 34 I af Frederiksberg, de tre hidtidige, af Støbejernskedler bestaaende Kedelanlæg i den dem tilhørende Ejendom, Hjørnet af Finsensvej og Julius Valentinersvej, udskifte og erstatte med »Vølund« Staalkedler forsynede med Stokere.

Udskiftningen og de dermed forbundne Bygningsarbejder medførte en Udgift paa ialt Kr. 67.745,00
 hvorfra gaar

Indtægten ved Salg af de gamle Kedler.... Kr. 4.000,00

Statstilskud — 23.935,00

_____ — 27.935,00

saaledes at Nettoudgiften androg.... Kr. 39.810,00.

Sagsøgerne gør nu gældende, at de i Medfør af Lejelovens § 56 Nr. 5 er berettigede til at paalægge Lejerne i Ejendommen en til Amortisering og Forrentning af denne Udgift svarende Lejeforhøjelse. Københavns Grundejerforening har i en under Sagen fremlagt Skrivelse af 25. Marts 1942 oplyst, at det Beløb, hvormed Lejen aarlig skal forhøjes, andrager 3.845 Kr. 35 Øre, idet denne Kapital i Løbet af 15 Aar vil amortisere den nævnte Udgift og samtidig forrente Kapitalen med 5 pCt. aarlig. Da den samlede Leje andrager 163.936 Kr. 68 Øre aarlig, skal Lejen herefter forhøjes med 2,34563 pCt.

I Overensstemmelse hermed nedlægger Sagsøgerne Paastand paa, at den aarlige Leje af den Sagsøgte, Ingeniør Vilhelm Eller, i Ejendommen lejede Lejlighed for Tiden fra 1. April 1943 forhøjes med 24 Kr. 06 Øre aarlig.

Sagsøgte paastaar sig frifundet, subsidiært mod Betaling af en mindre, af Retten fastsat Lejeforhøjelse.

Sagsøgerne har til Støtte for deres Paastand anført følgende:

Aktieselskabet Vølund har i en under Sagen fremlagt Skrivelse af 30. Juni 1941 oplyst, at de tidligere Kedler ved Nedtagningen var i udmærket Stand og vel vedligeholdte, og at Selskabet ingen Tvivl nærer om, at Kedlerne vilde have gjort god Fyldest 10—15 Aar endnu under Forudsætning af, at de var blevet vedligeholdt som hidtil. Den eneste Fejl ved Kedlerne var den, at de var beregnet for Fyring med Cinders og ikke i Stand til at brænde gasholdigt Brændsel, for Eksempel Kul, med nogenlunde god Økonomi, hvilket vilde have betydet en mindre aarlig Brændselsudgift, men til Gengæld have givet en væsentlig højere Anlægsudgift. Selskabet har i en senere Skrivelse af 5. November 1942 udtalt, at der under de nuværende Forhold, hvor man ikke kan skaffe det Brændsel, der egner sig bedst for Formaålet (Singels og Nøddekul), men er henvist til at anvende det tildelte Kvantum udenlandsk Brændsel, hovedsagelig Cinders, suppleret med indenlandsk Brændsel, ikke kan opgives noget Tal for Besparelsen, men at der kan siges saa meget, at de nye Kedler er i Stand til at forbrænde dette Brændsel med størst mulig Økonomi, hvilket de gamle Støbejernskedler var ude af Stand til.

Sagsøgerne har derhos henvist til, at Udgiften til Brændsel i Sæsonen 1941/42 har andraget reelt cirka 5000 Kr. mindre end Udgiften til Brændsel i Sæsonen 1940/41, hvilken Besparelse direkte kommer Lejerne til Gode paa Varmeregnskabet.

De har endvidere henvist til, at Udgiften til Anskaffelse af nye Kedler svarende til de udskiftede ifølge Oplysning fra Vølund vilde have andraget 28.000 Kr. (eksklusive Montering).

Sagsøgerne gør under Henvisning hertil gældende, at de ved paa et Tidspunkt, hvor de eksisterende Kedler endnu var fuldt ud brugbare, at udskifte disse og erstatte dem med væsentlig bedre og dyrere Kedler, har foretaget en væsentlig Forbedring af Ejendommen, der gaar udover deres Vedligeholdelsespligt, og at denne Forbedring har medført en øget Brugsværdi af Lejlighederne, dels derved, at Lejerne nu kan faa Lejlighederne tilstrækkeligt opvarmede ogsaa under de nuværende Forhold, hvilket de med de tidligere Kedler ikke havde nogen Sikkerhed for, dels derved, at Opvarmningen af Lejlighederne er blevet væsentligt billigere end med de tidligere Kedler, en Besparelse der navnlig vil vise sig, naar normale Brændselsforhold paany indtræder.

Sagsøgte gør til Støtte for sin Frifindelsespaastand gældende, at de tidligere Kedelanlæg, der var installerede i 1929 og saaledes ved Udskiftningen var 12 Aar gamle, da den normale Levetid for et Kedelanlæg kan ansættes til 12 til 15 Aar, maa antages i det væsentlige at have været udtjente ved Udskiftningen, hvilket ogsaa støttes af, at de kun har indbragt 4000 Kr., medens nye tilsvarende Kedler koster 28.000 Kr. Det drejer sig derfor om Opfyldelsen af Ejerens almindelige Vedligeholdelsespligt, der er inkluderet i Lejen.

Selv om man vilde antage, at Anlægene er udskiftet et Par Aar tidligere end nødvendigt, kunde dette ikke berettige Sagsøgerne til at faa hele Udgiften dækket, idet der kun kunde være Tale om at paaligne Lejerne Forskellen mellem Udgiften til Anskaffelse af et Anlæg af tilsvarende Art og Udgiften til det installerede Anlæg for de Aar, det gamle endnu kunde have været anvendt.

Sagsøgte har endvidere gjort gældende, at der, selv om man vilde antage, at Sagsøgerne har foretaget en Forbedring af Ejendommen udover deres Vedligeholdelsespligt, ikke vil findes Hjemmel i Lejelovens § 56 Nr. 5 til Lejeforhøjelsen, idet der ikke foreligger nogen Forøgelse af Lejlighedernes Brugsværdi. Lejlighederne var i Forvejen forsynede med Centralvarme, og den Omstændighed, at Opvarmningsudgifterne bliver mindre, kan ikke med Rette betegnes som en forøget Brugsværdi.

Til Støtte for denne subsidiære Paastand har Sagsøgte gjort gældende, at der i hvert Fald kun kunde være Tale om at paaligne Lejlighederne den Del af Udgiften, der overstiger det i Lejen til Vedligeholdelse af Ejendommens Kedelanlæg inkluderede Beløb.

Retten skal bemærke følgende:

Sagsøgtes Lejekontrakt er ikke fremlagt under Sagen, men der er Enighed mellem Parterne om, at den med Hensyn til Betalingen for Centralvarme er en almindelig a conto Kontrakt, der kun tillader

Ejeren paa Varmeregnskabet at medtage Udgifter til Vedligeholdelse af Kedelanlæg, men ikke Udgifter, der har Karakter af Fornylse.

Da det ikke kan antages, at Ejeren skulde være berettiget til paa anden Maade at skaffe sig Dækning hos Lejerne for de Udgifter, som i Henhold til Kontrakten ikke kan medtages paa Varmeregnskabet, maa der gives Sagsøgte Medhold i, at der i den stipulerede Leje maa anses inkluderet Udgifter til Amortisering og Forrentning af Ejendommens Centralvarmeanlæg. Der vil derfor kun blive Spørgsmaal om, hvorvidt den Omstændighed, at Ejerne har udskiftet de tidligere Anlæg noget tidligere end nødvendigt, i Forbindelse med den Omstændighed, at de i Stedet for at ombytte Anlægene med nye tilsvarende Anlæg har anskaffet mere moderne og mere brændselsbesparende Anlæg, kan berettige dem til at paaligne Lejerne de dermed forbundne Merudgifter.

Retten skal i denne Forbindelse yderligere pege paa følgende Forhold: En Opgørelse af den ved Fyringen i de nye Kedler opnaaede Besparelse i Forhold til de tidligere Kedlers Forbrug lader sig ikke — som af Sagsøgerne gjort — foretage ved en Sammenligning af Udgifterne til Brændsel i 1940/41 og 1941/42, men kun ved en Sammenligning mellem Brændselsforbruget i de to Sæsoner. Omsat i Cinders har Forbruget i 1940/41 andraget cirka 216 Tons, medens Forbruget i 1941/42 har andraget cirka 190 Tons, eller en Besparelse paa cirka 26 Tons. Da Gennemsnitsprisen i 1941/42 har andraget cirka 118 Kr. pr. Ton, svarer Besparelsen til cirka 3068 Kr., eller ca. 1,8 pCt. af den samlede Leje. Den af Sagsøgerne paastaaede Lejeforhøjelse paa 2,34563 pCt. vilde saaledes for dette Aar overstige Besparelsen.

Det er oplyst under Sagen, at der ikke fra Lejernes Side er klaget over Opvarmningsforholdene i Ejendommen i 1940/41 eller tidligere. Der foreligger derfor ikke tilstrækkelige Holdepunkter til at antage, at der ikke ved Fyring i de udskiftede Kedler — eller i nye tilsvarende — skulde kunne være tilført Ejendommen tilstrækkelig Varme, ogsaa med det nu forhaandenværende Brændsel. Lejlighedernes forøgede Brugsværdi kan derfor alene antages at bestaa deri, at de aarlige Varmebidrag bliver mindre.

Retten finder imidlertid ikke, at dette Forhold med Rette kan karakteriseres som en forøget Brugsværdi.

Da den paagældende Lejeforhøjelse herefter, selvom man vilde sætte den ned til en til de ovennævnte Merudgifter svarende Forhøjelse, ikke findes at have Hjemmel i Lejelovens § 56 Nr. 5, vil Sagsøgte være at frifinde.

Sagens Omkostninger findes efter Omstændighederne at burde op-
hæves.

En af Dommerne afgav følgende

D i s s e n s:

Det er under Sagens Behandling godtgjort, at der i Fyringssæsonen 1941/42, hvor de nye Kedler var i Brug, er paavist en Besparelse i Forhold til Sæsonen 1940/41, hvor de gamle Kedler endnu var i Brug, og at denne Besparelse alle Forhold taget i Betragtning maa antages at hidrøre fra, at de nye Kedler er mere brændselsbesparende end de

gamle Kedler, hvilket ikke mindst under Hensyn til det Blandingsbrændsel, der under de nuværende Forhold staar til Raadighed for Opvarmningsformaal, er af allerstørste Betydning. Endvidere henvises til, at de gamle Kedler ifølge Erklæring af 30. Juni 1941 fra A/S Vølund endnu var fuldt ud brugbare, men arbejdede med ringere Virkningsgrad end mere moderne Kedler.

Endelig har Sagsøgte ikke haft Anledning til at beklage sig over manglende Varme. Anlægget har saaledes i enhver Henseende været fuldt tilfredsstillende, og der har derfor ikke for Sagsøgerne foreligget Forhold, som ikke satte dem i Stand til fuldt ud at opfylde deres kontraktlige Forpligtelser med Hensyn til Levering af Varme.

Naar Sagsøgerne alligevel under Afholdelse af direkte Udgifter har udskiftet Kedlerne, er der derved opnaaet en Besparelse, som alene er kommet Sagsøgte og de øvrige Lejere til Gode i Form af mindre Varmebidrag, hvorved Sagsøgerne har bibragt Sagsøgte en Fordel, som gaar ud over det, der var nødvendigt, for at Sagsøgerne kunde tilfredsstille Sagsøgtes kontraktlige Krav.

Denne Omstændighed mener jeg ikke kan tilsidesættes, og at den berettiger til, at der ydes Sagsøgerne en vis Godtgørelse, hvorfor Sagsøgtes subsidiære Paastand følges.

Som Grundlag for Beregning af det Beløb, der vil kunne paalignes Sagsøgte, kan der imidlertid kun blive Tale om Forskellen mellem Anskaffelsesprisen for de nye Kedler og de 28.000 Kr., som er angivet at være Prisen for Kedler svarende til de udskiftede, og at denne Forskel amortiseres og forrentes over 15 Aar, idet der iøvrigt ses bort fra Monteringsudgifter. Da der imidlertid ikke fuldstændig kan ses bort fra, at Ejendommen udadtil nyder en vis Fordel ved det forbedrede Anlæg, findes det rimeligt, at en Forpligtelse, der paalægges Sagsøgte, kun er gældende, saa længe de nuværende Brændselsrestriktioner opretholdes.

Jeg voterer derfor for, at Sagsøgte dømmes til at betale til Sagsøgerne sin forholdsmæssige Andel af Prisforskellen mellem Omkostningerne ved Anskaffelsen af de installerede Staalpladekedler og Anskaffelsesprisen for Kedler svarende til de udskiftede, idet denne Prisforskel amortiseres og forrentes over 15 Aar, dog saaledes at Sagsøgte kun deltager i Dækningen, saa længe de nuværende Brændselsrestriktioner opretholdes.

Sagens Omkostninger vilde jeg ophæve.

Landsretsdommens Præmisser er saalydende:

Den indankede Dom er afsagt af Boligrettens 2. Afdeling den 19. Februar 1943 og med Justitsministeriets Tilladelse af 12. Marts 1943 paaanket til Landsretten af Ejendoms-Aktieselskabet Matr. Nr. 34 1 af Frederiksberg, der principalt har gentaget sin for Boligretten nedlagte Paastand, subsidiært har paaستاet Lejen af Indstævnte Ingeniør Vilhelm Eller's Lejlighed forhøjet med et Beløb efter Rettens Skøn.

Indstævnte har paaستاet Dommen stadfæstet.

Som udmeldte Syns- og Skønsmænd har Civilingeniørerne O. G. Posselt og J. Helm Petersen i en Erklæring af 12. August 1943 bl. a. udtalt:

»De stillede Spørgsmaal kan besvares som følger:

1. Er Kedler af den foreliggende Type i Almindelighed udslidt efter ca. 12 Aars Forløb, forudsat at de har været vel vedligeholdt?

ad 1. Nej. Man sætter i Almindelighed Amortisationstiden til 15 Aar for Støbejernskedler, men saafremt Kedlerne har været vel passede og vedligeholdte, og hvis de har været af passende Størrelse for det paagældende Anlæg, kan Levetiden ikke i Almindelighed regnes for at være begrænset til denne Aarrække.

2. Hvorledes vil saadanne Kedler, som alene var indrettet til Forbrænding af Koks, fungere i de sidste Aar, hvor der praktisk talt ikke har kunnet skaffes andet end indenlandsk Brændsel?

ad 2. Kedlerne var af Underforbrændingstypen, d. v. s. af en Konstruktion, som ved kyndig og omhyggelig Betjening kan forbrænde gode Tørv paa nogenlunde tilfredsstillende Maade.

I Henhold til Oplysninger, indhentet hos Anlæggets projekterende Ingeniør A. Hüttemeier, maa det forudsættes, at de udskiftede Kedler ved Anvendelsen af udenlandsk Brændsel har været rigelige for Produktion af de for Opvarmnings- og Varmtvandsforsyningsanlægene nødvendige Varmemængder, og de vilde da utvivlsomt kunne have præsteret tilstrækkelig Opvarmning af Bygningskomplekset ved udelukkende Anvendelse af indenlandsk Brændsel under de nuværende Forhold, hvor Varmtvandsforsyningen ikke er i Brug. Det er dog her en Forudsætning, at det indenlandske Brændsel hjemtages i Løbet af Sommertiden, og at Kedlerne passes paa kyndig Maade.

3. Vil Anskaffelsen af moderne Kedler i Forbindelse med Stokeranlæg, saaledes som de nu foreliggende, være en Forbedring for Ejendommens Lejere baade med Hensyn til Besparelse og forbedret Opvarmning?

ad 3. Ifølge Varmeregnskaberne for Fyringssæsonerne 1940—41 og 1941—42 androg Forbrugene af Brændsel, omregnet til Cinders, henholdsvis 219 Tons og 202 Tons. Heraf udgjorde det indenlandske Brændsel henholdsvis ca. 19 pCt. og ca. 29 pCt. Under Hensyntagen til Vejrforholdene i de nævnte Fyringssæsoner (Antallet af Graddage) har Forbruget i 1941—42 i Realiteten været ca. 15 pCt. mindre end i 1940—41, dette dog forudsat, at Ejendommene har været opvarmet i samme Omfang i de to nævnte Fyringssæsoner.

Den opsparede Besparelse ved det formindskede Brændselsindkøb minus Merudgiften til Motorkraft (jfr. ad 4) maa dog naturligvis, hvis Anskaffelsen af de nye Kedler skal være til Fordel for Lejerne, overstige den stipulerede Lejeforhøjelse.

Med Hensyn til en eventuel Forbedring af Opvarmningsforholdene henvises til de Oplysninger, der er givet under ad 2.

4. Kan Skønsmændene udtale sig om Størrelsen af Udgifterne til Brændsel og Pasning af Kedelanlægget i Sæsonen 1941—1942, saafremt Opvarmningen skulde have været præsteret ved Hjælp af de gamle Kedler?

ad 4. Den samlede Udgift til Brændsel i Fyringssæsonen 1941—1942 androg ifølge Varmeregnskabet Kr. 22.389,39. Hvis de udskiftede Kedler skulde have været anvendt i Stedet, kan det antages, at denne

Udgift var vokset til $\frac{22.389,39}{0,85} = \text{ca. Kr. } 26.340,00$. — De faste Udgifter

til Pasning m. m. er paa Regnskabet opført med Kr. 5.807,62. — Heraf andrager Udgiften til Motorkraft Kr. 1.512,39. Den tilsvarende Udgift i Fyringssæsonen 1940—41 er opført med Kr. 200,00. — Da det ikke er Skønsmændene bekendt, at der udover Installationen af Stokerfyrene er foretaget saadanne Ændringer ved Centralvarmeanlægene, som medfører Anvendelse af forøget Motorkraft, maa Stigningen i denne Udgift, Kr. 1.312,39 — være en Følge af Anvendelse af Stokerne, forudsat at den gennemsnitlige Enhedspris for Elektricitet til Motorkraft har været den samme for Ejendomsselskabet i begge de omhandlede Fyringssæsoner. Det kan herefter antages, at de faste Udgifter for Sæsonen 1941—1942 vilde have andraget Kr. 5.907,62 minus Kr. 1.312,39 = Kr. 4.495,23, hvis de udskiftede Kedler havde været anvendt i Stedet for den nuværende Installation. De samlede Udgifter til Opvarmning vilde under de nævnte Forudsætninger saaledes ialt have andraget ca. Kr. 26.340,— plus ca. Kr. 4.495,— = ca. Kr. 30.835,—.

5. Hvorledes vilde Forholdet mellem Omkostningerne blive, saafremt der saavel i det gamle som i det nye Anlæg udelukkende skulde anvendes indenlandsk Brændsel?

ad 5. Det kan antages, at Forholdet mellem Brændselsforbrugene i de to nævnte Anlæg vilde være det samme som anført under ad 3., nemlig 100:85, hvadenten Kvotaparten af indenlandsk Brændsel er stor eller lille. D. v. s. at der for de forskellige Brændselsorter kan forudsættes samme Forhold mellem de to Kedeltypers Nyttevirkninger.

Ved udelukkende Anvendelse af indenlandsk Brændsel i de gamle Kedelanlæg vilde det have været nødvendigt at engagere ekstra Hjælp for Tilsyn med Kedlerne om Natten, medens Omkostningerne til Motorkraft til Stokerne stiger med stigende Anvendelse af indenlandsk Brændsel.

Under Hensyn hertil samt under Forudsætning af en Tørvepris paa 65 Kr. pr. Ton, vil de samlede Omkostninger ved Fyring i Stokerkedlerne være ca. 5 pCt. lavere end Omkostningerne ved Fyring i de gamle Kedelanlæg. I den anførte Procent er der ikke taget Hensyn til Opførelse af Tørveskur, Bortkørsel af Slagger o. lign.

Uden for de i Sagen direkte fremsatte Spørgsmaal og de af os ovenfor afgivne Svar ønsker vi for Fuldstændigheds Skyld at bemærke, at Forholdet mellem Omkostningerne til Fyring i henholdsvis de gamle og de nye Anlæg vil kunne forskydes væsentlig til Fordel for Stokeranlægene, naar man som før Krigen har Adgang til Indkøb af relativt billigere Brændselsorter som f. Eks. Kul- og Koksafharpning.«

Ved Afhjæmningen af Skønserklæringen under Domsforhandlingen er det i Tilslutning til Besvarelsen ad Pkt. 4 oplyst, at den faktiske Udgift til Opvarmning i 1941—1942 har andraget ialt 28.197 Kr. eller ca. 2.638 Kr. mindre end den anslaaede Udgift ved Anvendelse af det

gamle Anlæg 30.835 Kr., saaledes at der i denne Sæson maa antages opnaaet en Besparelse paa ca. 8½ pCt.

Efter det oplyste har Appellanten med ekstraordinær Bekostning installeret et nyt Kedelanlæg, som maa formodes i Henseende til Økonomi og Ydeevne i Drift ogsaa efter nuværende Forhold at være af særlig høj Standard, hvorved der maa antages opnaaet en varig og ikke uvæsentlig Besparelse i Ejendommens Opvarmningsudgifter, der kommer Lejerne til Gode. Da denne Foranstaltning under Hensyn til Bekosteligheden gaar ud over Appellantens Vedligeholdelsespligt, og da den maa anses at medføre en Forøgelse af Brugsværdien af Sagsøgtens Lejlighed, findes Appellanten beføjet til at kræve en Lejeforhøjelse, som Retten skønsmæssigt fastsætter til 1 pCt. af Lejen eller 10 Kr. aarlig.

I delvise Omkostninger for Landsretten betaler Indstævnte til Appellanten 300 Kr.

T i r s d a g d e n 1 4 . N o v e m b e r .

Nr. 11/1944.

Rigsadvokaten

m o d

Hans Peter Aage Nielsen (Schiørring),

der tiltales for Overtrædelse af Sundhedsvedtægten for Fakse Kommune § 51, jfr. § 29, Stk. 2, jfr. Lov af 12. Januar 1858 § 2.

Dom afsagt af Retten for Storehedinge Købstad m. v. den 11. Marts 1943: Tiltalte, Savskærer Hans Peter Aage Nielsen af Fakse, bør for det Offentliges Tiltale i denne Sag fri at være. Sagens Omkostninger udredes af det Offentlige.

Østre Landsrets Dom af 2. November 1943 (III Afd.): Underrettens Dom bør ved Magt at stande. Sagens Omkostninger for Landsretten, derunder 100 Kr. i Salær til den beskikkede Forsvarer, Landsretssagfører J. Thorsøe-Jacobsen, udredes af det Offentlige.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Østre Landsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse paaanket af det Offentlige.

I Bedømmelsen har otte Dommere deltaget.

I Henhold til de i Underrettens Dom anførte Grunde tiltrædes det, at Tiltalte er frifundet, og den indankede Dom vil herafter kunne stadfæstes.

T h i k e n d e s f o r R e t :

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande,
I Salær for Højesteret tillægges der Højeste-

retssagfører Schiørring 150 Kr., der udredes af det Offentlige.

Underrettsdommens Præmisser er saalydende:

Ved Politimesterens Anklageskrift af 3. September 1942 er Savskærer Hans Peter Aage Nielsen af Fakse sat under Tiltale til Straf efter Lov om Tilvejebringelse af Sundhedsvedtægter af 12. Januar 1858 § 2, jfr. den af Indenrigsministeriet under 6. Juli 1934 stadfæstede Sundhedsvedtægt for Fakse Kommune § 51, jfr. § 29, Stk. 2, derved, at han i Løbet af Sommeren 1942 uden indhentet Godkendelse fra Sundhedskommissionen for Fakse Sogn har indrettet og paabegyndt Driften af et Anlæg til Fremstilling af Generatorbrænde paa den hans Hustru tilhørende Ejendom beliggende mellem Præstøvej, Rosenvej og Søndergade i Fakse, hvilket Anlæg ved Fremkaldelse af Larm og Støj medfører sanitære Ulemper for de Omboende.

I Anklageskriftet er endvidere nedlagt Paastand om, at Tiltalte i Medfør af Retsplejelovens § 997, Stk. 3, idømmes en fortløbende Bøde, indtil han standser Driften af Anlægget.

Under 19. Oktober 1942 er til Anklageskriftet gjort den Tilføjelse, at Anlægget foruden ved Fremkaldelse af Larm og Støj tillige ved Udbredelse af Røg medfører sanitære Ulemper for omboende.

Sundhedsvedtægtens § 29 er saalydende:

Stk. 1.: »Sundhedskommissionen fører Tilsyn med, at Fabriker, Slagterier — — — og lignende ikke — — — ved Udbredelse af Røg, Støv — — — ved Fremkaldelse af Rystelser og Larm eller paa lignende Maade medfører sanitære Ulemper for de omboende, og de Forskrifter, som Kommissionen med Politimesterens Billigelse skønner det nødvendigt at foreskrive for at undgaa saadanne Ulemper, skal nøje følges.«

Stk. 2.: »De for Tiden lovligt bestaaende Næringsbrug af ovennævnte Art kan ikke fordres fjernede fra de Steder, hvor de nu drives af Personer, der paa den Tid, da Vedtægten træder i Kraft, var berettiget til at drive dem der; men for Fremtiden maa intet Anlæg finde Sted, forinden Sundhedskommissionen efter indhentet Erklæring fra Kredslægen har godkendt Beliggenheden og Indretningen.«

Tiltalte har forklaret følgende: Han grundlagde i 1917 et Savskæreri et andet Sted i Fakse end det i Anklageskriftet nævnte. Savskæreriet blev i 1931 flyttet til sin nuværende Plads. Tiltaltes Hustru har Skøde paa Ejendommen; men Tiltalte forestaar Driften. Tidligere havde Savskæreriet 5 Rundsav og i en vis Periode tillige en Høvlemaskine og en Baandsav, hvilke Maskiner drevs af en stor Raaoiemotor, og der beskæftigedes tidligere 8 Mand, hvoraf 3—4 Dreng. I Januar—Februar 1941 begyndte Tiltalte at skære Generatorbrænde paa Rundsav; men da Fabriktilsynet forbød saadan Benyttelse af Rundsav, anskaffede Tiltalte en lille Baandsav til dette Brug. I Foraaret 1942 gik Tiltalte over til at fremstille Generatorbrænde paa 3 ved Elektricitet drevne Baandsave, hvorfra Træet paa et Transportbaand føres til 2 Kløvemaskiner og derfra ligeledes paa Transportbaand til et Tørreanlæg. Han beskæftiger nu 15—17 Mand, heraf en Dreng. Virksomheden er i

Drift 10 Timer i Døgnet. Tiltalte har benægtet, at Anlægget paa Grund af Støj og Larm samt Røg medfører sanitære Ulemper for de omboende, og at de nævnte i 1942 anskaffede Maskiner frembringer mere Støj og Larm og Røg end de gamle Maskiner. Tiltalte hævder, at Generatorbrændefabrikationen blot er en Udvidelse af hans tidligere Virksomhed og ikke kan betragtes som et nyt industrielt Anlæg.

Under 6. August 1942 havde en Del af de omboende indsendt en Skrivelse til Sogneraadet i Fakse, i hvilken Skrivelse klagedes over »den frygtelige Støj og Os«, som Tiltaltes nye Maskiner bevirkede daglig fra Kl. 7 Morgen til Kl. 5 Aften.

Sundhedskommissionen for Fakse Kommune indhentede en Erklæring fra Kredslægen saalydende: »I Anledning af en Klage fra Naboer over Savværksejer H. P. Aa. Nielsens Anlæg for Fremstilling af Generatorbrænde — — — kan jeg efter Undersøgelse paa Stedet oplyse, at jeg under Hensyn til Beliggenheden i tæt bebygget Villakvarter indstændigt vilde have fraraadet Godkendelse, saafremt Sundhedskommissionen før Anlæggets Opførelse havde afæsket mig en Erklæring. Jeg maa erklære, at Virksomheden ved stærk Støj og Larm medfører sanitære Ulemper for de omboende, og da disse Ulemper sikkerlig ikke kan fjernes, maa man tilraade Virksomheden standset her og eventuelt anlagt paa mere passende Sted.«

Idet Sundhedskommissionen ansaa Tiltaltes Anlæg for et saadant Anlæg, som ifølge Sundhedsvedtægtens § 29, Stk. 2, ikke maa finde Sted, forinden Sundhedskommissionen efter indhentet Erklæring fra Kredslægen har godkendt Beliggenheden og Indretningen, tilkendegav Sundhedskommissionen under 14. s. M. Tiltalte, at Tiltaltes Anlæg var at betragte som ulovligt, og paabød under Henviisning til fornævnte Klage fra nogle af de omboende og til Kredslægens fornævnte Erklæring, at Driften af Anlægget skulde standses straks.

Tiltalte nægtede at efterkomme Paabudet, hvorefter Sundhedskommissionen anmodede Politimesteren om at drage Omsorg for, at Tiltaltes Virksomhed blev standset. Som Følge heraf blev nærværende Politisag rejst.

Tiltalte paaankede i Henhold til Sundhedsvedtægtens § 50 Forbudet til Indenrigsministeriet, som i Skrivelse af 7. December 1942 har udtalt, at Spørgsmaalet om, hvorvidt Anlægget maa betragtes som et nyt Anlæg, hvis Indretning kræver Sundhedskommissionens Godkendelse i Henhold til Sundhedsvedtægtens § 29, Stk. 2, henhører under Domstolene.

Spørgsmaalet under nærværende Sag, saaledes som denne foreligger, drejer sig om, hvorvidt Tiltalte har overtraadt Sundhedsvedtægtens § 29, Stk. 2, fordi Sundhedskommissionens Godkendelse af det i Anklageskriftet omhandlede Anlæg ikke er indhentet af Tiltalte.

Til Rapport er afhørt 14 omboende, herunder de 7 Underskrivere af fornævnte Klage af 6. August 1942. Af de omboende føler 9 sig generede af Støj eller Røg eller begge Dele, medens 5 ikke føler sig generede.

Teknologisk Institut har fortaget Maalinger af Støjens Hørestyrke med et objektivt Maaleinstrument. Paa Grundlag af disse Maalinger udtaler Institutet i en Erklæring af 22. September 1942, at det subjektive Indtryk af Støjen (Støjens Hørlighed) er ca. 10 Gange større end det

subjektive Indtryk af Lydniveauet i et roligt Villakvarter under normale Forhold. Institutets Ingeniør gør dog opmærksom paa, at det fra det nye Anlæg hidrørende høje Støjniveau efter al Sandsynlighed og maaske i endnu højere Grad ogsaa har hersket paa Stedet før i Tiden, da Tiltalte havde adskillige Rundsave i Gang, kun var Støjens spektrale Sammensætning, d. v. s. Støjens Tonefordeling eller Melodi, dengang en anden. Institutets Ingeniør udtaler endvidere, at Støjen fra Anlægget efter hans Formening kan dæmpes betydeligt, naar passende lyddæmpende Foranstaltninger iværksættes.

Tiltalte har i Anledning af Erklæringen fra Teknologisk Institut gjort gældende, at Savværket ikke ligger i et roligt Villakvarter, idet den i Anklageskriftet nævnte Præstøvej er en Amtslandevej, som i normale Tider er stærkt trafikeret af Biler, ligesom der i det i Anklageskriftet nævnte Kvarter ligger — foruden Tiltaltes Savskæreri — et Maskinsnedkeri og et Bogtrykkeri og i Nærheden af Kvarteret en stor kommunal Skole, et Automobilværksted og nogle Forretninger. Tiltalte har sluttet sig til Institutets Udtalelse om, at Støjen fra de nye Maskiner i alt Fald ikke er højere end Støjen fra de gamle Maskiner.

Teknologisk Institut og Kredslægen har ikke udtalt sig om, i hvilken Grad Anlægget afgiver Røg. Efter Teknologisk Instituts Ingeniørs Udtalelse vil ogsaa Røgplagen kunne modvirkes ved visse Foranstaltninger.

Præstø Amt har under 6. Oktober 1942 til Indenrigsministeriet udtalt, at man maa anse det for tvivlsomt, om Virksomheden — uanset Overgangen til Fremstilling af Generatorbrænde — kan anses for en ny Virksomhed, der maa betragtes som ulovlig i Medfør af Sundhedsvedtægtens § 29, Stk. 2, og saaledes helt kan forbydes, hvorimod Sundhedskommissionen i Medfør af § 29, Stk. 1, maa være berettiget til at give de fornødne Forskrifter til Hindring af Lyd- og Røgplage m. v.

Amtslægen i Præstø har besigtiget Forholdene paa Stedet og udtaler under 29. Oktober 1942 til Sundhedsstyrelsen, at Savskæreriets efter hans Skøn ikke kan fordres fjernet i Henhold til Sundhedsvedtægtens § 29, Stk. 2. I Amtslægens Erklæring anføres endvidere følgende: »Tidligere fremstilledes ganske vist ikke Generatorbrænde, da der ikke var Brug for denne Artikel, men naar der nu er Brug for Generatorbrænde, maa det anses for et naturligt Arbejdsomraade for et Savskæreri. Under mit Besøg var saavel Baandsave som en Rundsav i Virksomhed. Det var herunder meget tydeligt, at Rundsaven forårsagede en mere ubehagelig hvinende Lyd end de samtidig arbejdende Baandsave. Desuden frembragtes Støj fra Kløvemaskinerne og Transportapparatet. Det er sikkert ikke behageligt for de omboende Villaejere at have en saadan Virksomhed i sin Nærhed, men jeg ser ikke rettere, end at Sundhedskommissionen maa indskrænke sig til at paalægge Savskæreriets Ejer at iværksætte passende lyddæmpende Foranstaltninger — — —«.

Tiltaltes Savskæreri har været beliggende paa sin nuværende Plads før Sundhedsvedtægtens Ikrafttræden i 1934 og har derfor den i Sundhedsvedtægtens § 29, Stk. 2, første Led, omhandlede Retsbeskyttelse. De i § 29, Stk. 2, nævnte »Næringsbrug« maa antages at have Adgang til uden Indhentelse af Sundhedskommissionens Godkendelse efter

§ 29, Stk. 2, andet Led, at foretage Udvidelser af og Ændringer i deres tekniske Apparat indenfor saadanne Grænser, at vedkommende Næringsbrug ikke herved omdannes til en ny industriel Virksomhed. Idet Fremstilling af Generatorbrænde, hvilken Fremstilling er fremkaldt af de nuværende unormale Forhold og maa antages at ophøre med disse, maa anses for et naturligt Arbejdsomraade for et Savskæreri, findes det betænkeligt at statuere, at Tiltaltes gamle Næringsbrug ved det af Tiltalte til Fremstillingen af Generatorbrænde anskaffede tekniske Apparat er blevet et saadant nyt Anlæg, som skal godkendes af Sundhedskommissionen i Henhold til Sundhedsvedtægtens § 29, Stk. 2. Hertil kommer, at hvis den paaklagede Støj- og Røgplage er af en saadan Art, at Sundhedsvedtægtens § 29, Stk. 1, kan finde Anvendelse — et Spørgsmaal som Retten, som Sagen foreligger, ikke behøver at komme ind paa — kan ifølge Teknologisk Instituts Erklæringer afbødende Foranstaltninger træffes.

Som Følge af det anførte findes Tiltalte ikke at have overtraadt Sundhedsvedtægtens § 29, Stk. 2, og han vil derfor, som Sagen foreligger, være at frifinde.

Sagens Omkostninger vil herefter være at udrede af det Offentlige.

Landsretsdømmens Præmisser er saalydende:

Den indankede Dom, der er afsagt den 11. Marts 1943, er af Anklagemyndigheden paaanket til Domfældelse af Tiltalte Hans Peter Aage Nielsen efter Anklageskriftet. Tiltalte paastaar Stadfæstelse.

Blandt Beboerne omkring Tiltaltes Savværk er en Række Vidner afhørt for Landsretten. Tillige foreligger Forklaringer afgivne til Politirapport af andre, hvis yderligere Afhøring i Retten er anset uforuden. Endelig har for Landsretten Kredslægen, Politimesteren og Sundhedskommissionens Formand afgivet Forklaring om deres lagttagelser.

Det maa herved i Forbindelse med hvad Tiltalte selv har forklaret, anses tilstrækkeligt oplyst, at Tiltaltes Virksomhed i 1940—42 er blevet betydelig udvidet ved Tilbygninger, Opstilling af nye Maskiner og navnlig i 1942 ved Opførelse af et Tørreanlæg for Generatorbrænde med Ovn og 2 Tørresiloer. Savværket fremstillede tidligere navnlig Fiskekasser og lignende, medens det væsentlige nu er Fremstilling og Tørring af Generatorbrænde, hvortil aarlig anvendes ca. 8000 rm. Det maa antages, at der herved er paaført de omboende væsentlig nye Ulemper. Medens Støjen fra Savene næppe er værre end tidligere, er hertil kommet Støj af anden Art, navnlig fra Kløvemaskiner, Transportbaand til og fra Siloerne, Aftømning af Generatorbrænde paa Vogne o. l. Efter enkelte Vidners Forklaring er Støjen af saadan Art, at de i deres Lejlighed ikke kan høre Tale fra den ene Stue til den anden; andre forklarer, at Samtale paa Gaden udenfor ikke kan føres. Endvidere har Støv og Os fra Anlægget ofte været megen generende for de Steder, mod hvilke Vinden bar. Opholdet i Haver og Tørring af Tøj er saadanne Dage blevet umuliggjort. Kredslægen har i Landsretten betegnet Ulemperne som sundhedsfarlige, og han har ved Eftersyn i Sommeren 1943 overbevist sig om, at Forholdene ikke er forbedrede.

Det findes herefter, at Sundhedskommissionen efter Vedtægtens § 29, Stk. 1, havde haft Føje til at skride ind mod Tiltaltes Virksomhed.

Medvirkende til, at Sundhedskommissionen valgte at gaa frem efter Vedtægtens § 29, Stk. 2, i Stedet for efter dens Stk. 1, har efter det oplyste været tidligere Erfaringer om Vanskelighederne ved at faa Tiltalte til at rette sig efter de enkelte Forskrifter, der kunde gives.

I December 1942 foretog Tiltalte nogen Forandring ved Transportbaandene blandt andet ved at lægge Staalsold fra disse til Siloerne, men disse Forandringer er efter en Udtalelse fra Teknologisk Institut ganske utilstrækkelige og heller ikke i Overensstemmelse med de foreløbige Anvisninger, der blev givet Tiltalte under en Besigtigelse i September 1942. Institutets Ingeniører anser det for muligt betydeligt at formindske Ulemperne ved Støj, Støv og Os, men det er vanskeligt for Tiden at anslaa Udgifterne ved tilstrækkelige Foranstaltninger, og disse kan i Øjeblikket andrage Beløb paa mere eller mindre end 10.000 Kr.

Tiltalte indgav efter det for Landsretten oplyste i Juni 1942 Andragende om Tilladelse til paa Ejendommen at opføre Tørreanlæg for Generatorbrænde med Ovn og Tørresiloer overensstemmende med Tegning og Rids, uanset at Anlægget ikke agtedes udført af Grundmur, og Justitsministeriet meddelte derefter i Skrivelse af 18. August 1942 for et Tidsrum af 2 Aar fra denne Dato den fornødne Dispensation fra § 1 i Justitsministeriets Bekendtgørelse af 10. Maj 1933 om Indretning af Tørrestuer m. v., men Tilladelsen meddeltes kun paa Betingelse af, at en Række nærmere angivne Forskrifter med Hensyn til Indretningen, Driften og Tilsynet iagttoges. Det tilføjedes derhos i Skrivelsen, at Justitsministeriet forbeholder sig Ret til at tilbagekalde Tilladelsen inden Fristens Udløb, saafremt indhøstede Erfaringer maatte give Anledning dertil.

Det er oplyst, at dette Andragende af Sogneraadet, der ikke kunde anbefale Sagen, oversendtes til Sundhedskommissionen, som efter Besigtigelsen af Forholdene den 18. Juni 1942 udtalte: »at man under Hensyn til den omhandlede Virksomheds Beliggenhed i et udpræget Villakvarter maa nære nogen Betænkelighed ved Opførelsen af nævnte Tørreanlæg for Generatorbrænde, idet man frygter, at saadan Virksomhed kan forulempe de omboende ved Røgplage eller ved Udvikling af ildelugtende og skadelige Luftarter — Sundhedskommissionen maa i den Anledning forlange, at der ydes absolut Garanti for, at saadanne Ulemper ikke kan opstaa, forinden der meddeles Tilladelse til Anlæggets Opførelse«.

Tiltalte har anført, at han i Tillid til visse ham forud givne Tilsagn allerede inden Ministeriets Tilladelse forelaa, havde ladet opføre Anlægget og taget det i Brug.

Under de saaledes foreliggende Omstændigheder findes det betænkeligt at antage, at Sundhedskommissionen den 14. August 1942 kunde fordre Anlægget standset med den Begrundelse, at nyt Anlæg ikke maatte finde Sted, forinden Kommissionen efter Erklæring fra Kreds-lægen havde godkendt Anlæggets Beliggenhed og Indretning, jfr. Vedtægtens § 29, Stk. 2.

Da det efter det foreliggende maa anses for udelukket paa andet Grundlag at gøre Ansvar efter Sundhedsvedtægten gældende mod Tiltalte, findes den indankede Dom herefter at maatte stadfæstes.

En af de voterende Dommere har afgivet følgende

D i s s e n s :

Medens Tiltaltes Virksomhed efter hans Forklaring for Landsretten tidligere bestod i Tilskæring af Træ til Eksportkasser og disses Sammentømring, bestaar hans Virksomhed siden 1942 i Fremstilling af Generatorbrænde, nemlig Brændets Kløvning paa Kløvemaskiner, dets Tilskæring med Baandsave, dets Transport paa Transportbaand til Siloer, i hvilke det tørres med kunstig Varme fra en til Brug herved opført Tørreovn, og dets videre Transport herfra paa Transportbaand til Vogne. Til Brug ved denne Fremstilling er hans Virksomhed blevet udvidet, som i Dommen beskrevet.

Jeg finder, at der herefter har fundet et nyt Anlæg Sted, og da dette efter Bevisførelsen for Landsretten maa antages at medføre sanitære Ulemper for de omboende og ikke er godkendt af Sundhedskommissionen, og da jeg ikke finder, at den Omstændighed, at Sundhedskommissionen har erklæret sig som i Dommen angivet om et Andragende om Dispensation fra en Bestemmelse af brandmæssig Art, eller denne Dispensations Meddelelse kan gøre nogen Ændring i Tiltaltes Pligt til at søge Godkendelse i Henhold til Sundhedsvedtægten eller give ham tilstrækkelig Anledning til at tro, at han ikke behøver at søge Godkendelse, vil jeg anse ham efter Fakse Kommunes Sundhedsvedtægt § 51, jfr. § 29, Stk. 2, jfr. Lov af 12. Januar 1858 § 2 med en Politikassen tilfaldende Bøde stor 300 Kr. med Forvandlingsstraf af Hæfte i 10 Dage samt i Medfør af Retsplejelovens § 997, Stk. 3, tilpligte ham under en daglig Bøde af 30 Kr. til Statskassen inden 1 Maa- ned fra Dommens Forkyndelse at ophøre med sin omhandlede Virksomhed.

Endelig vil jeg tilpligte ham at betale Sagens Omkostninger for begge Retter, herunder det i Dommen nævnte Salær til den for Landsretten beskikkede Forsvarer.

O n s d a g d e n 15. N o v e m b e r .

Nr. 25/1944. M (Holten-Bechtolsheim efter Ordre)
m o d
F. (Richter).

(Underholdsbidrag).

Dom afsagt af Odense Købstads Ret den 29. Juli 1942:
De Sagsøgte, F₁, F₂, F₃ og F₄ bør for Tiltale af Sagsøgerinden, M,

i denne Sag iri at være. Sagens Omkostninger udredes af det Offentlige med 100 Kr. 50 Øre.

Østre Landsrets Dom af 17. September 1943 (IV Afd.): Underrettens Dom bør ved Magt at stande. Det Offentlige betaler til den for Appellantinden, M, beskikkede Sagfører, Landsretssagfører, Fru Anna Johnsen, i Salær og i Godtgørelse for Udlæg Kr. 120 og Kr. 47. Appellantinden betaler inden 15 Dage efter nærværende Doms Afsigelse Kr. 100 i Sagsomkostninger til hver af de Indstævnte, F₄, F₃, F₂ og F₁, under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Østre Landsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Ved de i Sagen tilvejebragte Oplysninger findes det ikke bevist, at Indstævnte har haft Samleje med Appellantinden inden for Barnets Avlingstid, og Dommen vil herefter, saa vidt den er paaanket, være at stadfæste.

Med Hensyn til Sagens Omkostninger for Højesteret vil der være at forholde som nedenfor anført.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør, saa vidt paaanket er, ved Magt at stande.

I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellantinden, M, til Indstævnte, F₄, 250 Kr.

Der tillægges Højesteretssagfører Holten-Bechtolsheim i Salær for Højesteret 200 Kr., der udredes af det Offentlige.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Underrettsdommens Præmisser er saalydende:

Under denne Sag er der rejst Spørgsmaal om Faderskab eller Bidragspligt til det af Sagsøgerinden, M, den 7. Januar 1942 udenfor Ægteskab fødte Barn, der ifølge Amtslægens Erklæring maa antages avlet i Tiden fra kort før Slutningen af Marts til kort før Slutningen af Maj 1941.

Sagsøgerinden har overensstemmende med Sagsøgte F₁ forklaret, at de jævnligt har haft Samleje i Avlingstiden.

Sagsøgerinden har overretsstemmende med Sagsøgte F₂ forklaret, at de i Februar og Marts 1941 har haft 2—3 Samlejer. Sagsøgerinden har forklaret, at det sidste Samleje fandt Sted i Slutningen af Marts, medens Sagsøgte har hævdet, at sidste Samleje fandt Sted senest i Begyndelsen af Marts.

Sagsøgerinden har overensstemmende med Sagsøgte F₃ forklaret, at de i Sommeren 1941 har haft ca. en halv Snes Samlejer. Sagsøgerinden har hævdet, at første Samleje fandt Sted faa Dage efter, at Luna Parken i Fyens Forum aabnede den 14. April, medens Sagsøgte hævder, at det fandt Sted i Slutningen af Maj.

Sagsøgerinden har vedrørende sit Forhold til Sagsøgte F₄ som Part forklaret følgende: Hun traf Sagsøgte en Aften i sidste Halvdel af Januar 1941 i »Landsbyen« og gik med ham hjem paa hans Værelse, hvor de havde Samleje. Omkring ved hendes Fødselsdag den 25. Februar traf hun ham tilfældigt paa Gaden og vekslede et Par Ord med ham. En Maanedes Tid senere, d. v. s. omkring 25. Marts traf hun paany tilfældigt Sagsøgte i »Landsbyen« og gik med ham hjem, hvor de paany havde Samleje. Hun tør ikke sige, om det var umiddelbart før eller umiddelbart efter den 25. Marts. Hun har derefter haft eet, muligvis 2 Samlejer til med Sagsøgte enten i Slutningen af Marts eller Begyndelsen af April. Alle Samlejer er foregaaet paa hans Værelse. Som Grund til, at hun ikke paa et tidligere Tidspunkt af Sagen har stævnet Sagsøgte til Trods for, at hun gentagne Gange har faaet foreholdt sin Pligt til under Strafansvar at opgive alle de Mænd, med hvilke hun har haft Samleje i Avlingstiden, har hun anført, at hun har følt sig overbevist om, at han ikke er Fader. Under Hensyntagen til nedennævnte Blodtypebestemmelse nedlægger hun nu Paastand paa, at han anses som Fader.

Sagsøgte F₄ har som Part forklaret følgende: Han kom til Odense den 13. Januar 1941 og traf kort efter Sagsøgerinden i »Landsbyen« og havde samme Aften Samleje med hende paa sit Værelse. Umiddelbart efter opdagede han, at Sagsøgerinden havde paaført ham Utøj. Da han nogen Tid senere paany traf Sagsøgerinden i »Landsbyen«, inviterede han hende med sig hjem for at »skælde hende Bælgen fuld«. Han gjorde det dog ikke alligevel, for han kunde ikke lide at gøre det, da det kom til Stykket. Lysten til Samleje med Sagsøgerinden var imidlertid betaget ham, og han har hverken ved denne eller nogen senere Lejlighed haft Samleje med hende. Sagsøgerinden har ikke paa noget senere Tidspunkt besøgt ham. Angaaende Tidspunktet for det andet Besøg hævder han, at det har ligget væsentlig før den 25. Marts. Det er muligt, at han har vekslet et Par Ord med Sagsøgerinden paa Gaden en Dag i Februar. Han har saaledes bestridt at have haft Samleje med Sagsøgerinden i Avlingstiden og har paaastaet sig frifundet.

Sagsøgerinden har erkendt, at hun har haft Utøj, men kan ikke forstaa, at hun skulde have haft det paa et saadant Tidspunkt, at hun kan have paaført Sagsøgte F₄ det.

I 4 fremlagte Erklæringer har Universitetets retsmedicinske Institut efter foretagne Blodtypebestemmelser erklæret, at Sagsøgte F₁'s Faderskab er uforeneligt med AB0- og MN-Systemerne, at Sagsøgte F₂'s Faderskab er uforeneligt med AB0-Systemet, at Sagsøgte F₃'s Faderskab er uforeneligt med AB0-Systemet, samt at der hverken efter AB0-, MN- eller A₁A₂-Systemet er noget til Hinder for, at Sagsøgte F₄ kan være Fader til det i Sagen omhandlede Barn. I en tilsluttende Vejledning hedder det, at Faderskab uforeneligt med AB0-Systemet og

Faderskab uforeneligt med MN-Systemet maa siges at kunne udelukkes med saa stor Vished, som en biologisk Metode kan give.

Efter det saaledes oplyste vil de Sagsøgte F₁, F₂ og F₃ være at frifinde under Hensyntagen til Resultatet af Blodtypebestemmelserne, for Sagsøgte F₂'s Vedkommende tillige som Følge af, at det ikke findes godtgjort, at han har haft Samleje med Sagsøgerinden i Avlingstiden.

Hvad Sagsøgte F₄'s Forhold angaar findes det ikke mod hans i nogen Grad bestyrkede Benægtelse godtgjort, at han har haft Samleje med Sagsøgerinden i Avlingstiden, der paa Basis af Amtslægens Erklæring udregnes til Tiden fra 24. Marts til 27. Maj 1941, idet der ikke vil kunne lægges afgørende Vægt paa Sagsøgerindens Forklaring paa Grund af dennes Usikkerhed og som Følge af det om hendes Vandel oplyste. Ogsaa Sagsøgte F₄ vil derfor være at frifinde.

Sagens Omkostninger vil være at udrede af det Offentlige med 100 Kr. 50 Øre.

Landsretsdommens Præmisser er saalydende:

Den indankede Dom er afsagt af Odense Købstads borgerlige Ret den 29. Juli 1942 og med den i Justitsministeriets Skrivelse af 4. Januar 1943 dertil meddelte Tilladelse paaanket af M, hvem der er meddelt fri Proces, med Paastand om, at Dommen ændres principalt derhen, at Appellindstævnte, F₄, alene anses som bidragspligtig til Appellantinden og hendes den 7. Januar 1942 udenfor Ægteskab fødte Barn, subsidiært saaledes, at de Appellindstævnte, F₄, F₃, F₂ og F₁, anses om bidragspligtige til Barnet.

Appellantinden og Indstævnte F₄ har afgivet Forklaring for Landsretten og har efter dennes Begæring afgivet fornyet Forklaring for Underretten, hvor tillige yderligere Vidneafhøringer har fundet Sted.

Efter det oplyste maa det antages, at det er rigtigt, at Indstævnte F₄ som af ham forklaret i Slutningen af Januar eller Begyndelsen af Februar 1941 har været befængt med Utøj, samt at der i November s. A. er konstateret Utøj hos Appellantinden.

I Henhold til de i den indankede Dom anførte Grunde, og idet det for Landsretten oplyste ikke kan føre til andet Resultat, vil Dommen være at stadfæste.

Med Hensyn til Sagens Omkostninger for Landsretten vil der være at forholde som nedenfor anført.

En af de voterende Dommere har afgivet følgende

D i s s e n s :

Med Flertallet er jeg enig i, at de Indstævnte F₃, F₂ og F₁ frifindes, og at der tilkendes dem hver 100 Kr. i Sagsomkostninger for Landsretten, hvorimod jeg vilde dømme Indstævnte F₄ og paalægge ham at betale Omkostningerne for Landsretten efter Reglerne for beneficerede Sager.

Det fremgaar nemlig af Sagen, at Appellantinden, hvis Forklaringer med Hensyn til sine Samlejer med de 3 andre Indstævnte har vist sig at være rigtige, for Underretten har forklaret detaillere om sine Besøg paa F₄'s Bopæl. Denne Forklaring har hun gentaget for Landsretten og derunder fastholdt, at hun har haft Samleje med F₄ hver Gang, hun besøgte ham.

Indstævnte F₄ har for Landsretten ligeledes gentaget sin tidligere Forklaring og derunder fastholdt, at han kun een Gang har haft Samleje med Appellantinden, nemlig i Januar 1941, og at hun kun een Gang senere har været paa hans Værelse, uden at han da havde Samleje med hende.

Da Appellantinden og Indstævnte F₄ imidlertid ved denne sidste Lejlighed har opholdt sig paa det til Indstævnte F₄'s Raadighed værende Værelse i flere Timer, finder jeg det lidet troligt, at de den Dag ikke skulde have haft Samleje, hvorfor hans Forklaring paa dette Punkt maa forkastes, og da hans Forklaring for Landsretten iøvrigt bar kendelig Præg af Usikkerhed med Hensyn til Tidspunkter og andre Omstændigheder, medens Appellantindens Forklaring var bestemt og detaillere, finder jeg, at hendes Forklaring bør lægges til Grund ved Sagens Paadømmelse.

Jeg bemærker udtrykkeligt, at det efter mit Skøn vilde være i høj Grad betænkeligt at gøre Sagens Udfald afhængig af F₄'s Benægtelsesed.

Fredag den 17. November.

Nr. 31/1944. Rederiet for S/S »Odin« (Gorrissen)

mod

Lemvigh-Müller & Munck A/S (Bech-Bruun).

(Spørgsmaal om Erstatning for Skade paa Cementladning).

Sø- og Handelsrettens Dom af 3. December 1943: De Sagsøgte, Lemvigh-Müller & Munck A/S, bør til Sagsøgerne, Rederiet for S/S »Odin«, betale 227 Kr. 92 Øre med Renter heraf 5 pCt. pro anno fra den 10. Juli 1943, til Betaling sker. Sagens Omkostninger betaler Sagsøgerne til de Sagsøgte med 300 Kr. De idømte Beløb at betale inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Sø- og Handelsretten. I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Til Dommens Sagsfremstilling føjes, at Konnossementet af 7. December 1942 udtaler, at de omhandlede Papirsække Cement er modtaget »i god og forsvarlig Stand«.

Syv Dommere stemmer for at stadfæste Dommen i Henhold til dens Grunde og at paalægge Appellanten at betale Sagens Omkostninger for Højesteret til Indstævnte med 400 Kr.

To Dommere, der ligeledes stemmer for at stadfæste Dommen, bemærker følgende:

Det tiltrædes, at der ikke foreligger Grundlag for at fritage Appellanten for Ansvar for den Skade paa Godset, der hidrører fra, at Lastningen fortsattes uanset indtruffet Sne- eller Regnvejr. Uanset om det paa Grundlag af Certepartiets Indhold i Forbindelse med det ved Godsets Indladning og Stuvning passerede maatte kunne antages, at Appellanten helt eller delvis i Forhold til Afladerne kunde fritages for Ansvaret for den Skade paa Godset, der hidrører fra mangelfuld Garnering og Stuvning, findes der efter Konnossementets Indhold ihvertfald intet Grundlag for overfor Indstævnte som Ladningsmodtager at fritage Appellanten for saadant Ansvar.

Thi kendes for Ret:

Sø- og Handelsrettens Dom bør ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Rederiet for S/S »Odin«, til Indstævnte, Lemvigh-Müller & Munck, A/S, med 400 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Ved Gencon-Certeparti af 3. December 1942 paatog Sagsøgerne under denne Sag, Rederiet for S/S »Odin«, sig overfor Dansk Cement Central A/S som Befragtere, med det nævnte Skib, der havde en Lastevne af ca. 2000 Tons d. w., at føre en fuld Ladning Cement i Papiersække fra Aalborg, Rørdal Pier, til København, 2 eller 3 Lossesteder, for en Fragt af Kr. 13,— pr. 1000 kg.

I Certepartiet hedder det bl. a.:

»— — (Charterers to provide all mats and/or wood for dunnage and any separations required, the Owners allowing the use of any dunnage wood on board if required) — — —

Owners' Responsibility Clause. 2. Owners are to be responsible for loss of or damage to the goods or for delay in delivery of the goods only in case the loss, damage or delay has been caused by the improper or negligent stowage of the goods (unless stowage performed by, shippers or their stevedores or servants) — — —

Loading. 5. Cargo to be loaded se § 16 — — —

Discharging. 6. Cargo to be discharged in se § 16. — — —

§ 16.

Lasten skal lastes, stuves og losses i 8 samlede Arbejdsdage (Vejret tilladende) fri for Udgifter for Skibet. — — —«

En Del af Ladningen var bestemt til de Sagsøgte, Lemvigh-Müller & Munck A/S, til hvem Skibets Fører, efter at Lasten var indtaget i Løbet af 2 Arbejdsdage, den 7. December 1942 udstedte Konnossement lydende paa 25.100/4 Papirsække.

I Konnossementet hedder det derhos bl. a.:

»— — — Til Losning af hele Lasten er stipuleret 6 tørre Arbejdsdage. Fragten og øvrige Betingelser i Henhold til Certeparti. — — —«

Ved Losningen i København viste det sig imidlertid, at en Del af den til de Sagsøgte bestemte Ladning var beskadiget ved Fugt. Udgifterne ved denne Beskadigelse er opgjort til ialt Kr. 2272,08, og i den Anledning har de Sagsøgte ved Betalingen af Fragtbeløbet fradraget Kr. 2500,— som er deponeret i Den Danske Landmandsbank.

Idet Sagsøgerne imidlertid formener, at de maa være uden Ansvar for den skete Skade, paastaar de under nærværende Sag, at de Sagsøgte tilpligtes at betale dem de fornævnte Kr. 2500,— med Renter 5 pCt. pro anno fra Sagens Anlæg den 10. Juni 1943.

De Sagsøgte paastaar sig frifundet mod Betaling af Kr. 227,92, d. v. s. Differencen mellem de deponerede Kr. 2500,— og de fornævnte med Skaden forbundne Udgifter Kr. 2272,08.

Under Sagens Forberedelse er Vidneforklaring afgivet dels inden Fredericia Købstads Ret af S/S »Odin«s 1. Styrmand, Erik Viuf Christiansen, dels inden Aalborg Købstads Ret af Befragter Otto Max Nielsen, som varetog Befragternes Interesser, samt af Formand Christen Christensen, Formand Aage Højfeldt og Udskibningsleder Marinus Traberg, der alle tre er ansat i Aalborg Portland Cementfabrik »Rørdal« og af hvilke Formand Højfeldt ledede Lastningen af S/S »Odin« ved den paagældende Lejlighed.

Endelig foreligger der et af Skibets Fører samt 1ste og 2den Styrmand underskrevet Uddrag af Skibsdagbogen angaaende Indladningen i Aalborg og Rejsen hertil.

Efter de saaledes foreliggende Oplysninger er Sagens nærmere Sammenhæng følgende:

Skibet havde forud for den her ommeldte Rejse ført en Ladning Kul til Aalborg. Under Losningen af denne Ladning var det den 4. og 5. December 1942 byget og Regnvejr. Skibet var udlosset den 5. December Kl. 0,30, og straks derefter blev Lastrummene fejtet to Gange med Savsmuld.

Samme Dag Kl. 7,50 forhalede Skibet til Cementfabriken Rørdal, hvortil det ankom Kl. 8,05. Her kom Formand Højfeldt ombord for at bese Lastrummene og tale med Styrmand Christiansen om Lastens Placering. Højfeldt saa da, at alle fire Lastrum var fugtige i Garneringsplankerne i Skibets Bund. Han forlangte derfor, at der skulde strøs Cement overalt i Bunden i Lastrummene. Dette skete, idet der derhos blev klasket Cement op ad Skibssiderne. Højfeldt forlangte videre af Styrmanden, at der skulde anbringes Dunnage i Lastrummene, og da Skibet ikke selv havde noget Materiale dertil, fremskaffede Højfeldt — overensstemmende med hvad der maa antages at være Kutyme for Fabrikens Vedkommende — i Mangel af gamle Papirsække noget Opfej-

ningscement, som Fabrikens Folk strøede i Lastrummene. Højfeldt godkendte derefter Lastrummene som tjenlige til at modtage Lasten.

Ifølge Højfeldts Vidneforklaring erklærede Styrmanden sig ogsaa tilfreds med de trufne Foranstaltninger. Videre har Højfeldt forklaret, at han gik ud fra, at Garneringsplankerne kun var overfladisk fugtige, og at han, hvis han havde vidst, at Plankerne var saa vaade, som de senere viste sig at have været, ikke vilde have godkendt de foretagne Foranstaltninger.

Lastningen begyndte Lørdag den 5. December Kl. 10, og da der ikke fandtes Garneringer med Ribber paa Spanterne, blev Cementsækken stuvet lige op ad Skibssiderne for at undgaa, at Lasten forskubede sig. Det var hele Dagen snebyget, og Kl. 20,45 blev Lastningen standset paa Grund af Sne. Søndag den 6. December var der ingen Lastning. Mandag den 7. December var der Taage og Regnbyger hele Dagen. Der blev lastet fra Kl. 7 til Kl. 21,15, da Arbejdet blev standset paa Grund af Regn.

Ifølge Befragter Max Niensens Vidneforklaring telefonerede Kaptajnen forud for denne Standsning til Vidnet og spurgte, hvad han skulde gøre, om han skulde stoppe eller hvad. Vidnet svarede hertil, at det havde Kaptajnen selv Ansvar for, saa hvis han ansaa det for nødvendigt, vilde Vidnet anbefale ham at stoppe med det samme.

Den 8. December lastede Skibet fra Kl. 6 til Kl. 9 og var da til lastet med i alt 49,805 Sække Cement. Kl. 9,25 afsejlede Skibet. Vinden var fra Kl. 12,00 til Kl. 24,00 vestlig, der var høj, svær Sø, saa at Skibet arbejdede haardt og tog meget Vand over Dæk og Luger. Den 10. December Kl. 14,50 ankom Skibet hertil.

Der var ifølge Styrmandens Forklaring ingen Slagvand, og der blev pejlet hver Dag — ogsaa medens Lastningen stod paa — indtil Skibet kom til København, og der var intet Tidspunkt mere end 4—6 Tommer Vand i Rendestenen.

Om Ladningens Tilstand hedder det i en af Havarieekspert, Kaptajn E. Kall den 21. December 1942 efter Anmodning af Assuranceforeningen »Skuld« og paa Grundlag af en Besigtigelse paa de Sagsøgte Plads afgivet Rapport følgende:

»Hele Ladningen bestod af 49,805 Sække, hvoraf 24,705 Sække blev losset til forskellige Modtagere andre Steder i Havnen, medens 25100 Sække blev opløst til Lemvigh-Müller & Munck.

Sækkene havde været stuvet i 30 Tænder i Højden, og der har saaledes ligget gennemsnitlig ca. 1660 Sække i hvert Lag.

Saa godt som hele Bundtænderen viste sig at være beskadiget af Fugtighed, dog i mere eller mindre høj Grad, og fortrinsvis og mest i Lugeaabningerne, foruden at der forefandtes en Del beskadigede Sække, der havde ligget klos an mod Skibssiderne.

En stor Del af disse Sække var tillige revne, hvorfor det ikke er muligt nøjagtigt at opgive Antallet paa de fra Bundtænderen og Skibssiderne beskadigede Sække.

Antagelig vil det være ca. 1400 Sække, som det vil være nødvendigt at afhænge og omsække, og skønmæssigt anslaaet vil ca. 20 pCt. være at anse som ubrugeligt.

Foruden disse ca. 1400 Sække forefandtes Laget i den 12te Tier at være beskadiget under Inldadningen paa Grund af Regnvejrr.

Antallet af de paa denne Maade beskadigede Sække maa skønsomt ansættes til 800. Ogsaa for disses Vedkommende gik mange i Stykker under Losningen.

Det vil antagelig være nødvendigt at omsække alle 800 Sække

— — —«

Til Støtte for deres Paastand har Sagsøgerne gjort gældende, at naar det i Certepartiets § 16 er bestemt, at Lasten skal lastes, staves og losses fri for Udgifter for Skibet, maa dette forstaas som en tilstrækkelig klar Vedtagelse af, at Rederiet ogsaa skal være uden Ansvar og Risiko for Lastningens Udførelse, hvilket ogsaa efter Sagsøgernes Mening er naturligt ved en Ladning som den her omhandlede.

Retten maa dog ligesom de Sagsøgte mene, at der ikke ved den nævnte Certepartibestemmelse, som udtrykkelig kun fritager Bortfragteren for Udgifterne ved Lastningen m. v., og som i første Række maa anses som en Liggedagsregel, se ogsaa Certepartiets §§ 5 og 6, er sket nogen Ændring i den Bortfragteren ifølge Sølovens § 89, 1. Stk. paahvilende Pligt til at tage Godset ombord samt sørge for Underlag, Garnering og andet, der er nødvendigt for Stuvningen, og udføre denne, saalidt som i Reglen i Lovens § 118 om Bortfragterens Ansvar for Godset.

Det vil derfor ikke være nødvendigt for Retten at tage Stilling til Sagsøgernes Anbringende om, at den nævnte Bestemmelse i § 16, ogsaa vilde kunne gøres gældende overfor de Sagsøgte, uagtet disse ikke er Befragter men Ladningsmodtager.

Videre har Sagsøgerne begrundet deres Paastand med, at der i det foreliggende Tilfælde intet er at bebrejde dem selv eller nogen, de svarer for, da Befragteren ifølge Certepartiets § 1 skulde skaffe den fornødne Garnering, og da Cementfabrikens Folk, specielt Formand Højfeldt, der kender Varen, har anerkendt Garneringen og i det hele de af Hensyn til Lastningen foretagne Foranstaltninger forinden dennes Paabegyndelse.

Med Hensyn til den Lasten af Regnvejret tilføjede Skade, af Parterne anslaaet til ca. $\frac{1}{4}$ af den samlede Skade, skal Retten først bemærke, at der her ikke er noget Grundlag for at fritage Sagsøgerne for Ansvar for, at Kaptajnen uanset Regnen fortsatte Lastningen til Skade for Godset. Det bemærkes herved, at der intet er oplyst om, at Cementfabrikens — Afskiberens — Folk udtrykkelig skulde have godkendt dette, hvorimod Befragter Max Nielsen ifølge sin Vidneforklaring har præciseret overfor Kaptajnen, at denne selv maatte tage Ansvar i saa Henseende.

Men heller ikke forsaavidt angaar den øvrige Skade, der maa antages at skyldes utilstrækkelig Garnering, d. v. s. mangelfuld Stuvning, kan der gives Sagsøgerne Medhold i det af dem anførte. Retten maa nemlig ligesom de Sagsøgte mene, at den af Afskiberens Folk ydede Assistance ikke blot med Hensyn til Garneringens Fremskaffelse, som ved Certepartiet var paalagt Befragteren, men ogsaa med Hensyn til dens Anbringelse og Lastrummenes øvrige Indretning maa anses som en

naturlig og sædvanlig Medvirken til Lastningen, men ikke kan opfattes som en Godkendelse af Lastrummene i den Forstand, at Sagsøgerne derved skulde være befriet for deres Forpligtelser efter Sølovens § 89, 1. Stk. Det bemærkes herved, at Cementfabrikens Folk vel maa antages at have bedre Kendskab til Godset end Skibets Besætning, men at denne bedst vidste eller i hvert Fald burde vide, hvor vaade Garneringsplankerne var, og hvad der i den Anledning burde foretages for at beskytte Godset mod Beskadigelse af Fugtighed.

Herefter og idet heller ikke den Omstændighed, at Stuvningen er foretaget af Afskiberens Folk, vil kunne fritage Sagsøgerne for deres Ansvar ifølge Sølovens § 118 overfor de Sagsøgte som Ladningsmodtager, findes Sagsøgerne at være ansvarlige for hele den under Sagen ommeldte Skade. De Sagsøgtes Paastand vil derfor være at tage til Følge, saaledes at der af det Sagsøgerne herefter tilkommende Beløb tilkendes dem Renter som paastaet.

Sagens Omkostninger findes Sagsøgerne at burde betale de Sagsøgte med 300 Kr.

Nr. 211/1943. **Vejle Støbegods-Udsalg, C. M. Hess' Fabriker A/S (Ballhausen)**
m o d

A/S Dansk Elektricitets Co. (Gamborg).

(Betaling for leverede Kaminer).

Østre Landsrets Dom af 24. Maj 1943 (VI Afd.): De Sagsøgte, A/S Dansk Elektricitets Co. og Direktør Niels Andersen, bør for Tiltale af Sagsøgeren, Vejle Støbegods-Udsalg, C. M. Hess' Fabriker A/S i denne Sag fri at være. Sagsøgeren betaler de Sagsøgte Sagens Omkostninger med 500 Kr.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har otte Dommere deltaget.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde vil den, forsaavidt den er paaanket, være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale til Indstævnte med 800 Kr.

Færdig fra Trykkeriet den 20. December 1944.

G. E. C. Gads Forlag.

Triers Bogtrykkeri (Chr. & G. Lind). — København.

Højesteretstidende.

Udgivere: Højesterets Protokolsekretærer.

88. Aargang

Højesteretsaaret 1944.

Nr. 25

Fredag den 17. November.

Thikendes for Ret:

Landsrettens Dom bør, saavidt påanket er, ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Vejle Støbegods-Udsalg, C. M. Hees' Fabriker, A/S, til Indstævnte, A/S Dansk Elektricitets Co. med 800 Kr.

De idømte Sagsomkostninger at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Under denne ved Odense Købstads borgerlige Ret forberedte Sag har Sagsøgeren, Vejle Støbegods-Udsalg, C. M. Hess' Fabriker A/S paastaet de Sagsøgte, A/S Dansk Elektricitets Co. og Direktør Niels Andersen dømt til in solidum eller alternativt at betale 13.320 Kr. 49 Øre med Renter 6 pCt. fra 4. Februar 1939, til Betaling sker, for Levering af Kaminer til Bygningen »Haandværkerkaarden«, Theisensvej 2, Odense, som det sagsøgte Selskab, for hvilket Sagsøgte N. Andersen er Direktør, har erhvervet, medens Bygningen var under Opførelse.

De Sagsøgte har begge paastaet sig frifundet.

I 1938 paabegyndte Tømrermester Erik Andersen, der siden 1934 havde drevet Byggevirksomhed i Odense, Opførelsen af »Haandværkerkaarden« paa den nævnte Ejendom, som han havde erhvervet til dette Formaal, idet han traf Aftale med Sagsøgeren om, at denne skulde levere Kaminer af en særlig Konstruktion til Ejendommen. Nogen Tid efter, formentlig i September 1938, blev der truffet Aftale mellem Tømrermester Erik Andersen og det sagsøgte Selskab om en Byttehandel, hvorved Tømrermester Erik Andersen overtog den det sagsøgte Selskab tilhørende Ejendom, Kongensgade 37, for en Pris af 250.000 Kr., hvoraf 105.000 Kr. berigtigedes ved Overtagelse af Prioriteter, medens Selskabet overtog Ejendommen Theisensvej 2 for en Købesum af 388.000 Kr., hvoraf 243.000 Kr. antoges at kunne berigtiges ved Selskabets Overtagelse af de Prioriteter, der kunde optages i Ejendommen, naar den var færdigbygget. De to Restkøbesummer, hver paa 145.000 Kr.,

skulde derefter likvideres. I den under Sagen fremlagte Slutseddel, der er oprettet den 12. Oktober 1938, forpligter Tømrrmester Erik Andersen sig til at færdiggøre Bygningen paa Ejendommen Theisensvej 2, saaledes at den kunde staa færdig til Indflytning den 1. April 1939, hvorefter endelige Skøder paa Ejendommene skulde udstedes den 15. April 1939, der var aftalt som Overtagelses- og Skæringsdag. I Henhold til Slutsedlen ydede Selskabet dernæst Tømrrmester Erik Andersen et Forskud stort 20.000 Kr. paa et Laan, som han agtede at optage i Ejendommen Kongensgade 37, naar han fik endeligt Skøde paa denne. I November 1938 henvendte Tømrrmester Erik Andersen sig til Sagsøgte, Direktør Niels Andersen og opnaaede dennes Kaution for en Forhøjelse paa 45.000 Kr. paa det ham tilstaaede Byggelaan i Fyens Discontokasse, idet Tømrrmester Andersen anførte, at Byggeriet nu var saa fremskredet, at yderligere Byggemidler var nødvendige. I Forbindelse hermed fremsatte Sagsøgte N. Andersen paa Foranledning af sin Sagfører Ønske om, at der allerede nu blev udstedt Skøder paa de byttede Ejendomme, og den 9. November 1938 udfærdigedes der derefter betinget Skøde fra Selskabet til Tømrrmester Erik Andersen paa Ejendommen Kongensgade 37 paa Vilkaar i Overensstemmelse med Slutsedlen og ubetinget Skøde fra Tømrrmester Andersen til det sagsøgte Selskab paa Ejendommen Theisensvej 2, for hvilken Købesummen under Hensyn til, at Bygningen ikke var færdig opført, sattes til 30.000 Kr. Samtidig oprettedes en Entreprisekontrakt, hvorefter Tømrrmester Erik Andersen stadig skulde staa for Bygningens Fuldførelse, saaledes at den i Slutsedlen aftalte Købesum skulde endelig reguleres, naar Bygningen var færdig. Skødet paa Ejendommen Theisensvej 2 blev først indleveret til Tinglysning den 19. December 1938, efter de Sagsøgtes Forklaring hovedsagelig paa Grund af, at Sagfører Barfoed, der havde faaet Papirene overleveret, i en Del af denne Periode var syg. I Løbet af December Maaned leverede Sagsøgeren de bestilte Kaminer til Ejendommen, efter at Tømrrmester Erik Andersen gennem nogen Tid havde presset paa for at faa Leverancen fremskyndet. Efter at det i Januar 1939 blev offentlig bekendt, at det sagsøgte Selskab havde faaet Skøde paa »Haandværker-gaarden«, opstod der Rygter om, at det var galt fat med Tømrrmester Andersens Økonomi. I Februar Maaned 1939 standsede han sine Betalinger, og den 31. Marts 1939 blev hans Bo taget under Konkursbehandling. Efter Opgørelsen i Boet har Sagsøgeren opnaaet en Dividende paa 18 pCt. af sit Krav paa Købesummen for de leverede Kaminer, og det under nærværende Sag indbetalte Beløb udgør Restkøbesummen.

Til Støtte for, at de Sagsøgte hæfter for Betalingen af dette Beløb, har Sagsøgeren henvist til, at de Sagsøgte gennem længere Tid maa have været klar over Tømrrmester Andersens økonomiske daarlige Stilling, og at de ved under disse Forhold at gennemføre den efter Sagsøgerens Mening for Erik Andersen ugunstige Handel, hvorved det sagsøgte Selskab blev Ejer af den under Opførelse værende Ejendom, og ved derefter at undlade at drage Omsorg for Tinglysning af Skødet i det Tidsrum, Kaminerne blev leveret, maa have paadraget sig Ansvar overfor Sagsøgeren for Købesummens Betaling. Til nærmere Begrun-

delse for Antagendet om, at de Sagsøgte har været vidende om, at Tømrermester Erik Andersens Økonomi stod paa svage Fødder, har Sagsøgeren henvist til, at de Sagsøgte i al Fald siden 1936 har staaet i ret nær Forretningsforbindelse med Erik Andersen og herunder ved flere Lejligheder maa have faaet Klarhed over, at han — som det nu er godtgjort ved den i Anledning af Konkursen stedfundne Revision — kun har kunnet opfylde sine løbende Forpligtelser ved stadig at igangsætte nyt Byggeri og herigennem indfri ældre Gæld, og at Forstaaelsen heraf yderligere maatte være fremkaldt af hans Behov for de ovenfor omtalte nye Laan i Efteraaret 1938. Endvidere har Sagsøgeren henvist til, at Sagsøgte N. Andersen i Begyndelsen af Januar 1939 ved forskellige Transaktioner med Tømrermester Andersen søgte at opnaa Sikkerhed for ældre Gæld til et Beløb af alt ca. 38.000 Kr., paa hvilken Sikkerhed Sagsøgte dog gav Afkald efter en i denne Anledning indledet kriminel Undersøgelse.

Sagsøgte, Direktør N. Andersen har til Støtte for sin Frifindelsespaastand henvist til, at det er A/S Dansk Elektricitets Co., der har faaet Skøde paa Ejendommen, og at han personlig hverken har bestilt Leverancer hos Sagsøgeren eller paataget sig nogen Garanti for disses Betaling. Iøvrigt har han henholdt sig til de af det sagsøgte Selskab anførte Indsigelser, der gaar ud paa, at Selskabet hverken da Handelen om Ejendommene fandt Sted i Oktober Maaned 1938 eller ved Skødernes Udstedelse den 9. November 1938, eller overhovedet paa noget Tidspunkt førend i Januar 1939, da Rygterne om Tømrermester Andersen dukkede op, havde Anledning til at tvivle om hans Betalingssevne, idet han indtil da nøje havde opfyldt sine Forpligtelser i de Byggeforetagender, hvortil de Sagsøgte havde Kendskab. De Sagsøgte har i denne Forbindelse hævdet, at de kun har været direkte interesserede i nogle enkelte af Tømrermester Andersens mange Byggeforetagender, nemlig ved Opførelsen af to Bygningskomplekser i 1936—37, og iøvrigt kun har haft almindelig Forretningsforbindelse med ham. Endvidere har de Sagsøgte henvist til, at de ikke, saafremt de havde haft Grund til at tvivle om Tømrermester Andersens Solvens, vilde have ydet ham det ovenfor omtalte Forskud paa 20.000 Kr. og kautioneret for Forhøjelsen af Byggelaanet med 45.000 Kr. I det hele har Byttehandelen med Erik Andersen og de i Forbindelse dermed truine Aftaler ved Andersens paafølgende Konkurs paaført de Sagsøgte et betydeligt Tab. Iøvrigt har de Sagsøgte hverken før eller efter Skødets Udstedelse haft noget med Byggeriets Planlæggelse at gøre, haft nogen Kontrol med Leverancerne eller under nogen Form selv rettet Henvendelse til eller modtaget Henvendelse fra nogen Leverandør til Byggeforetagendet, herunder Sagsøgeren, saaledes at der herpaa skulde kunne begrundes et Ansvar. De Sagsøgte bestrider ogsaa, at Tømrermester Andersens Bestræbelser for at faa Leveringen af Kaminerne gennemført inden Nytaar 1939, skulde skyldes Paavirkning fra dem.

Der maa gives de Sagsøgte Medhold i, at den Omstændighed, at det sagsøgte Selskab har erhvervet Skøde paa den omhandlede Ejendom, medens Bygningen var under Opførelse, ikke i sig selv kan medføre Hæftelse for Betalingen af de til Bygningen skete Leverancer, og

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Under nærværende Sag paastaar Sagsøgeren, Gaardejer Chr. Hilarus Rasmussen, Sagsøgte, Vognmand Knud Sørensen, tilpligtet at betale ham 2732 Kr. 27 Øre med Renter heraf 5 pCt. p. a. fra den 15. December 1942.

Sagsøgte paastaar Frifindelse.

Sagsøgeren kræver Beløbet betalt i Anledning af, at Sagsøgte den 29. September 1942 Kl. ca. 3,30 om Natten ud for Sagsøgerens Gaard i Karlslunde paa Køge-København Vejen paakørte en Sagsøgeren tilhørende Hest, der sammen med en anden Hest var kommen ud af Sagsøgerens Stald. Hesten var saaledes beskadiget, at den efter Dyrlægens Ordre straks blev slagtet af en tilkaldt Slagtermester. Det indtalte Beløb er Hestens Værdi i levende Live, 3000 Kr., med Fradrag af Slagteværdien, 267 Kr. 73 Øre.

Sagsøgte paastaar Frifindelse.

Det er under Sagen oplyst, at der blev rejst Tiltale mod Sagsøgeren for Overtrædelse af Færdselslovens § 27, Stk. 2, og Politivedtægtens § 21 for at lade Hestene gaa uden Bevogtning paa Landevejen. Uanset Sagsøgerens Forklaring om, at Hestene havde været forsvarligt bundne i Stalden, og Dørene dertil havde været lukkede, men at der var Mulighed for, at fremmede Personer kunde have været i Stalden om Natten, og at i hvert Fald den ene Hest havde sprængt sit Reb, blev Sagsøgeren ved Dom afsagt den 4. Marts 1943 af Retten for Straffesager for Roskilde Købstad m. v. anset ansvarlig for, at Hestene var løsgaaende, og idømt en Bøde paa 30 Kr. samt tilpligtet at erstatte Sagsøgtes Skade paa Automobilet m. v. Under Anke i Medfør af Retsplejelovens § 996 indbragtes Sagen for nærværende Ret, ved hvis Dom af 6. Juli 1943 Sagsøgeren blev frifundet for Sagsøgtes Erstatningskrav. Efter de da afgivne Forklaringer antoges det, at en Skydedør fra Hestestald til Lo, som Hestene var kommet ud af, havde været forsvarligt lukket om Aftenen, og at en fremmed Person kunde have haft fat i Døren og undladt at lukke den ordentligt til.

Til Støtte for det nu rejste Erstatningskrav mod Sagsøgte anfører Sagsøgeren, at der ingen Grund er til at antage, at Sagsøgte ikke ved fornøden Agtpaagivenhed kunde have afværget Paakørslen af Hesten.

Sagsøgte henholder sig til de tidligere af ham afgivne Forklaringer. Hestene gik i Grøften paa Vejens højre Side, og herfra sprang den ene Hest pludselig op paa Vejen, da han kun var 5 à 6 m fra den. Han havde ikke bemærket Hestene forinden og havde derfor ingen Mulighed for at undgaa Paakørsel. Han var Kl. 24,10 kørt fra Kallehave, og der er derfra til Paakørselsstedet ca. 80 km. Et Par Gange havde han holdt og paafyldt Generatorbrænde, men han kørte ikke hurtigt, og selv om han i sin første Forklaring angav Hastigheden for Kørslen, da Ulykken skete, til mellem 30 og 40 km i Timen, har denne næppe oversteg de 30 km, som var højeste tilladte Hastighed for hans Lastautomobil og højeste tilladte Hastighed for Kørsel under Mørklægning, jfr. Bekendtgørelse Nr. 477 af 13. September 1940 § 1.

Efter Sagens Oplysninger fandt Politiet Lastautomobilet holdende ca. 25 m længere mod Nord, end hvor Hesten laa, og der opmaaltes et

15 m langt enkelt Bremsespor, hvilket antages at svare til en Kørsels-hastighed af 40 km i Timen. Vognen havde kørt i Vejens højre Side, indtil den lige inden Paakørslen, som skete udfor Indkørslen til Sagsøgerens Gaard, drøjede kraftigt til venstre, saaledes at Bremsespo-ret sluttede helt til venstre for Vejens Midtlinje. Det var tørt Vejr med Maaneskin og god Sigtbarhed. Sagsøgte sad til venstre i det lukkede Førerhus og havde en Ledsager, der halvsov, siddende til højre for sig. Sagsøgte erkender, at han havde været i uafbrudt Virksomhed siden tidlig Morgen den foregaaende Dag.

Under Domsforhandlingen nu har Slagtermester Johannes Kristensen, Karlslunde, som Vidne i det væsentlige overensstemmende med tidligere Udtalelser forklaret, at han, mens han nedslagtede Hesten, hørte nogle unge Mennesker spørge, sikkert Sagsøgte, om han ikke havde set Hestene, og den paagældende svarede, at han havde nok set dem gaa og græsse, men han regnede med, at de blev staaende.

Efter det foreliggende er det antageligt, at Sagsøgte i Tide burde have set de to Heste i den kun $\frac{1}{2}$ m dybe Grøft med Græsabat, der er mellem Landevejen og Cyklestien med Fortov, og have indrettet sin Kørsel paa at undgaa Sammenstød, hvis Hestene sprang op.

Da det i hvert Fald ikke af Omstændighederne fremgaar, at Paakørslen af Hesten ikke kunde være afværget af Sagsøgte ved fornøden Agtpaagivenhed og Omhu, og da der ikke er oplyst Ansvarsgrundlag for Sagsøgeren selv, findes der i Medfør af Motorlovens § 38 at burde gives Dom efter Sagsøgerens iøvrigt ikke nærmere imødegaaede Paastand.

Sagens Omkostninger vil Sagsøgte have at godtgøre Sagsøgeren med 300 Kr.

T i r s d a g d e n 2 1 . N o v e m b e r .

Nr. 18/1943. **M** (Kemp efter Ordre)

m o d

F₁, **F₂** (Ingen) og Børnene **B₁** og **B₂** ved deres Væрге **V**
(Hvidt efter Ordre).

(Faderskabssag).

Vestret Landsrets Dom af 1. April 1942 (I Afd.): Det af Sagsøgerinden **M** den 4. Marts 1935 fødte Barn, **B₁**, bør anses for at være hendes og Sagsøgte **F₁**'s Ægtebarn, hvorimod det af Sagsøgerinden den 13. Maj 1936 fødte Barn ikke kan anses for at være de nævnte Parters Ægtebarn. Sagens Omkostninger ophæves. Der tillægges de for Sagsøgerinden, for de Sagsøgte og for den for Børnene beskikkede Væрге ved Landsretten beskikkede Sagfører, Landsretssagfører Mikkelson, Overretssagfører Ejstrup, Overretssagfører Teisen og Landsretssagfører Hagen Jørgensen i Salær henholdsvis 125 Kr., 100 Kr., 100 Kr. og

100 Kr., samt de under Sagens Forberedelse for de paagældende beskikkede Sagførere, Landsretssagfører Norvang, Overretssagfører Bertelsen, Landsretssagfører Gudsøe og Landsretssagfører Erik P. Hansen i Salær henholdsvis 175 Kr., 125 Kr., 125 Kr. og 125 Kr. samt Landsretssagfører Norvang i Godtgørelse for Udlæg 77 Kr. 60 Øre, hvilke Beløb udredes af det Offentlige.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Vestre Landsret.

I Paadømmelsen har syv Dommere deltaget.

Appellantinden og Indstævnte F₂ har den 27. Januar 1943 indgaaet Ægteskab.

For Højesteret paastaar Appellantinden principalt Indstævnte F₂ anset som Fader til begge Børn, medens hun subsidiært nedlægger Paastand om, at intet af Børnene kan anses for at være hendes og Indstævnte F₁'s Barn.

En efter Dommens Afsigelse foretaget fornyet Blodtypebestemmelse af en Blodprøve fra Indstævnte F₁ har givet samme Resultat som den tidligere.

Retslægeraadet havde forinden i en Erklæring af 10. September 1943 udtalt, at en Bekræftelse gennem en fornyet Blodtypebestemmelse af Indstævnte F₁'s tidligere paaviste Blodtype vilde vise, at der kun foreligger en teoretisk Mulighed for hans Faderskab til Barnet B₁.

Der foreligger endvidere en Udtalelse af 10. Maj 1944 fra Universitetets arvebiologiske Institut, hvori det bl. a. siges:

» — — —

Ved omfattende Undersøgelser gennem de senere Aar saavel her i Landet som i Udlandet har det — — — vist sig, at N₂ Egenskaben forekommer overordentlig sjældent, og man har ikke iagttaget, at den kan unddrage sig Paavisning, naar der foretages gentagen Blodtypebestemmelse. Man kan da ved den gentagne Blodundersøgelse anvende en særlig Fremgangsmaade, som maa antages at være benyttet ogsaa i det her omtalte Tilfælde, for at paavise en eventuel Tilstedeværelse af en svag N₂-Egenskab; efter alle hidtidige Erfaringer kan man da altid paavise N₂, hvis den overhovedet findes hos det paagældende Individ.

Paa nuværende Tidspunkt kan man derfor regne med, at Udelukkelse af Faderskab, der forudsætter, at N₂-Egenskaben ikke forekommer hos den, hvis Faderskab udelukkes, kan ske med saa stor Sikkerhed, som en biologisk Undersøgelingsmetode kan give.

— — —«

Appellantinden har forklaret, at hun siden hendes kønslige Forhold til Indstævnte F₁ ophørte, ikke har haft kønslig Omgang med andre end Indstævnte F₂.

Efter det saaledes foreliggende findes Muligheden for Indstævnte F₁'s Faderskab til Barnet B₁ at maatte anses udelukket, og idet endvidere Dommens Afgørelse med Hensyn til hans Fa-

derskab til Barnet B₂ i Henhold til de i Dommen anførte Grunde tiltrædes, vil intet af Børnene kunne anses for Appellantindens og Andersens Ægtebørn, hvorimod Appellantindens nuværende Ægtefælle, Indstævnte F₂ — overensstemmende med Appellantindens principale Paastand, som Højesteret efter Omstændighederne finder Føje til at tage under Paakendelse — vil være at anse som ader til begge de nævnte Børn.

I Henseende til Sagens Omkostninger vil Landsrettens Dom være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes at burde ophæves.

Thikendes for Ret:

De af Appellantinden, M, fødte Børn B₁, født den 4. Marts 1935, og B₂, født den 13. Maj 1936, maa anses for at være Ægtebørn af hende og Indstævnte F₂.

I Henseende til Sagens Omkostninger for Landsretten bør dennes Dom ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for Højesteret ophæves. Der tillægges Højesteretssagfører Kemp i Salær for Højesteret og Godtgørelse for Udlæg 200 Kr. og 58 Kr. og Højesteretssagfører Meyer og Hvidt i Salær for Højesteret henholdsvis 100 Kr. og 200 Kr., hvilke Beløb udredes af det Offentlige.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Den 6. Marts 1926 indgik Sagsøgerinden M Ægteskab med Sagsøgte F₁. I Slutningen af Maj 1934 lærte Sagsøgerinden Sagsøgte F₂ at kende. En af de sidste Dage i Maj 1934 havde de første Gang Samleje med hinanden. Sagsøgerinden forblev dog boende hos F₁ paa deres daværende fælles Bopæl i Fredericia og fortsatte sit kønslige Forhold til denne. Den 10. Juli 1934 forlod Sagsøgerinden Hjemmet og flyttede hen til F₂, hos hvem hun siden da har boet. De fire i Ægteskabet mellem Sagsøgerinden og Sagsøgte F₁ fødte Børn blev faa Dage senere anbragt paa Optagelsehjem. Ved Separationsbevilling af 30. Oktober 1935 blev Sagsøgerinden og Sagsøgte F₁ separerede, og ved Bevilling af 18. Januar 1937 blev Ægteskabet mellem dem fuldstændig ophævet i Medfør af § 59 jfr. § 65 i Ægteskabsloven.

Den 4. Marts 1935 fødte Sagsøgerinden et Dregebarn, der blev døbt — — — (B₁) og den 13. Maj 1936 fødte hun et Pigebarn, der blev navngivet — — — (B₂). Idet Sagsøgerinden formener, at Sagsøgte F₂ er Fader til begge disse Børn, der ifølge Erklæringer fra Kredslægen i Fredericia maa antages avlet, førstnævnte i Tiden fra Begyndelsen af Maj 1934 til Begyndelsen af Juli s. A. og sidstnævnte i Tiden fra noget før Midten af Juli 1935 til noget før Midten af September s. A., har hun nedlagt

Paastand om, at det ved Dom fastslaas, hvem af de to Sagsøgte, der maa anses for Fader til de fornævnte Børn.

Sagsøgte F_1 har nedlagt Paastand om, at han ikke anses som Fader til noget af Børnene.

Sagsøgte F_2 har nedlagt Paastand om, at han anses som Fader til de nævnte Børn.

Den for Børnene beskikkede Værge ad hoc, V, har nedlagt Paastand, principalt om, at begge Børnene anses som Ægtebørn i Ægteskab mellem Sagsøgerinden og Sagsøgte F_1 , subsidiært om at Barnet B_1 anses som Ægtebarn i nævnte Ægteskab.

Under Sagen har saavel Sagsøgerinden som begge de Sagsøgte afgivet Partsforklaring. Sagsøgerinden og Sagsøgte F_1 har herunder overensstemmende forklaret, at de senest har haft Samleje med hinanden en af de sidste Dage i Juni eller første Dage i Juli 1934. Siden da har de ikke haft kønslig Omgang med hinanden, idet de, der vel af og til har mødt hinanden paa Gaden, iøvrigt kun har været sammen til Forhandlinger om Separation og Skilsmisse. Sagsøgte F_1 har derhos som Part yderligere forklaret, at han ved hvert Samleje med Sagsøgerinden trak Lemmet tilbage, inden han fik Sædafgang.

Sagsøgerindens og Sagsøgte F_2 's overensstemmende Partsforklaringer gaar ud paa, at de en af de sidste Dage i Maj 1934 første Gang havde Samleje med hinanden, at dette Forhold fortsattes i Juni og Juli Maaneder s. A., og at de, siden Sagsøgerinden flyttede hjem til Sagsøgte F_2 , har levet sammen som Ægtefolk og staaet i kønsligt Forhold til hinanden.

Der er under Sagen udtaget Blodprøver af Sagsøgerinden, af de to Børn og af begge de Sagsøgte. Herefter har Sagsøgerinden Type A (A 1) MN, Barnet B_1 Type 0N, Barnet B_2 Type AB (A 1 B) MN, Sagsøgte F_1 Type 0M og Sagsøgte F_2 Type BN. Universitetets retsmedicinske Institut har herefter udtalt, at der hverken efter AB0, MN eller A_1A_2 Systemet er noget til Hinder for, at Sagsøgte F_2 kan være Fader til de i Sagen omhandlede Børn, hvorimod Sagsøgte F_1 's Faderskab til Barnet B_1 er uforeneligt med MN Systemet, dog at den foreliggende Blodtypekonstellation henhører under det særlige Omraade af MN-Systemet, hvor Forekomst af en (ikke paaviselig) N2-Egenskab hos en af Parterne vil influere paa Faderskabsudelukkelsens Rigtighed. Ifølge Instituttets videre Erklæring er Sagsøgte F_1 's Faderskab til Barnet B_2 uforeneligt med AB0-Systemet.

Efter alt, hvad der saaledes foreligger, og naar henses til, at Sagsøgerinden og Sagsøgte F_1 paa Barnet B_1 's Avlingstid har haft Samleje med hinanden, havde fælles Bolig og levede sammen som Ægtefæller, kan det ikke anses godtgjort, at dette Barn ikke er Sagsøgerindens og Sagsøgte F_1 's ægtefødte Barn. Derimod findes det ved de af Sagsøgerinden og de Sagsøgte afgivne Forklaringer i Forbindelse med de foran refererede Udtalelser om Blodprøvernes Resultat tilstrækkelig godtgjort, at Sagsøgte F_1 ikke kan være Fader til Barnet B_2 . Herefter, og idet bemærkes, at der ikke under nærværende Sag vil kunne tages Stilling til Spørgsmaalet om Sagsøgte F_2 's Faderskab, vil der være at

give Dom i Overensstemmelse med den af den for Børnene beskikkede Værge nedlagte subsidiære Paastand.

Med Hensyn til Sagens Omkostninger vil der være at forholde som nedenfor bestemt.

Nr. 176/1943. Vognmand **Jens Otto Nicolajsen** og Handelsmand **Bertel Christensen** (Teist)

m o d

Kammerherre, Greve **A. P. Bernstorff-Mylius** (Bruun).

(Betaling for opgravede Tørv).

Østre Landsrets Dom af 7. Juni 1943 (VII Afd.): De Sagsøgte, Vognmand Jens Otto Nicolajsen og Handelsmand Bertel Christensen, bør een for begge og begge for een til Sagsøgeren, Kammerherre, Greve A. P. Bernstorff-Mylius betale 1000 Kr. med Renter 5 pCt. aarlig fra den 28. Oktober 1942, til Betaling sker, og Sagens Omkostninger med 300 Kr. Sagsøgeren frifindes for de Sagsøgtes Tiltale i denne Sag. Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Doms Afgivelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Til Fremstillingen i Dommen bemærkes, at der maa gaas ud fra, at Indstævnte af det tilbageholdte Parti ikke har solgt mere end de i Dommen nævnte ca. 73,5 Tons.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde, og idet de Højesteret forelagte nye Oplysninger ikke kan føre til andet Resultat, vil den være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanterne in solidum at burde betale til Indstævnte med 400 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande. Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellanterne, Vognmand Jens Otto Nicolajsen og Handelsmand Bertel Christensen, een for begge og begge for een til Indstævnte, Kammerherre, Greve A. P. Bernstorff-Mylius, med 400 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Forkyndelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Men 20. Marts 1940 blev der mellem Sagsøgeren, Kammerherre, Greve A. P. Bernstorff-Mylius, og de Sagsøgte, Vognmand Jens Otto Nicolajsen og Handelsmand Bertel Christensen, oprettet Kontrakt om Tørveskær paa en Sagsøgeren tilhørende Mose paa Kattrup for Aaret 1940. Kontrakten blev ved Paategning af 10. Januar 1941 forlænget til med visse Ændringer at gælde ogsaa for Aaret 1941. Denne Paategning lyder saaledes:

Der betales Ejeren af Tørveskæret 4 Kr. pr. Ton. Som Sikkerhed for Betalingens Erlæggelse og Kontraktens Opfyldelse deponeres 1000 Favne = 3000 Kr.

Betalingen erlægges første Gang 15. Juni 1941 og dernæst for hver 3 Uger.

Da Sagsøgeren ved Afslutningen af Tørvesæsonen 1941 ikke havde modtaget fuldstændig Afregning fra de Sagsøgte, har han under nærværende, ved Retten for Løve Herred forberedte Sag, paastaet de Sagsøgte dømt til solidarisk at betale ham principalt 1924 Kr. 90 Øre med Renter 5 pCt. aarlig fra den 30. September 1942, subsidiært et mindre efter Rettens Skøn fastsat Beløb.

De Sagsøgte har paastaet sig frifundet, hvorhos de har paastaet Sagsøgeren dømt til at betale dem principalt 3853 Kr. 72 Øre med Renter 5 pCt. aarlig fra den 14. Oktober 1942, subsidiært et mindre efter Rettens Skøn fastsat Beløb.

Sagsøgeren paastaar sig frifundet for de Sagsøgtes Modkrav.

Til Støtte for sit Krav har Sagsøgeren anført, at der ifølge de af de Sagsøgte til Sagsøgerens Skovfoged afgivne Opgørelse i Aaret 1941 er opskaaret 1753 Tons.

Afgiften herfor andrager $4 \times 1753 = \dots\dots\dots$ 7012 Kr.

Heraf er betalt:

ved leverede Tørv	1750 Kr.
ved Veksel	2000 —
kontant	400 —
	————— 4150 —

til Rest.... 2862 Kr.

hvilket Beløb de Sagsøgte ikke havde betalt ved Tørvesæsonens Slutning.

Paa dette Tidspunkt laa der paa Sagsøgerens Ejendom en Del Tørv, af hvilke nogle laa opstabet indenfor nogle opslaede Rammer, medens Resten, der var vaade og af ringe Kvalitet og til Dels smuldret, laa kastet i en Bunke.

Ved Skrivelse af 24. Oktober 1941, hvori det opskaarne Kvantum Tørv var anført med 1754 Tons, meddelte Sagsøgeren de Sagsøgte, at han agtede at beslaglægge de resterende Tørv, saafremt hans Resttilgodehavende, 2866 Kr. 00 Øre, ikke blev betalt inden den 1. November 1941. Efter Modtagelsen af denne Skrivelse tilbød de Sagsøgte at betale 1299 Kr. mod Saldokvittering, men da dette Tilbud blev afslaaet, tog de det tilbage.

Ved Skrivelse af 8. November 1941 meddelte Sagsøgeren derefter de Sagsøgte, at han havde taget de nævnte, forarbejdede Tørv i sin

Besiddelse for derigennem at søge at opnaa Betaling for sit Resttilgodehavende, samt at Tørvene vilde blive solgt bedst muligt enten underhaanden eller ved offentlig Auktion og saaledes, at de Beløb, der indkom, vilde blive afskrevet paa de Sagsøgtes Gæld, efter Fradrag af Realisationsomkostningerne.

Da Sogsøgeren ikke modtog Svar fra de Sagsøgte, har han derefter i December 1941 og Januar 1942 realiseret en Del af Tørvene, ialt ca. 73,5 Tons, ved Underhaandssalg til forskellige, medens Resten først blev solgt i Sommeren 1942. Ca. 20 Tons af Tørvene, hvis Vand- og Askeindhold ifølge Analyse var henholdsvis 41,87 pCt. og 64,80 pCt., solgtes til Maksimalpris, disse Tørv indbragte..... 696 Kr. 80 Øre
Af de øvrige Tørv er ca. 37 Tons solgt for..... 1692 — 90 —
og Resten, ca. 16 Tons, for..... 290 — 88 —

Fra det samlede Beløb	2680 Kr. 58 Øre
skal imidlertid drages Udgifter til	
Analyse	20 Kr. 50 Øre
Kørsel	350 — 00 —
Arbejdsløn	50 — 70 —
Afdrag paa de Sagsøgtes Tørvelaan	1322 — 28 —
	<hr/>
	1743 — 48 —

Resten.... 937 Kr. 10 Øre
er afskrevet paa Sagsøgerens Resttilgodehavende 2862 Kr. 00 Øre, der herefter udgør det paastævnte Beløb 1924 Kr. 90 Øre.

Endelig har de Sagsøgte bortfiernet et Kvantum Tørv, der ikke er afregnet til Sagsøgeren, og tilbage er der herefter kun en Del værdiløst Smuld.

De Sagsøgte har til Støtte for deres Frifindelsespaastand og til Begrundelse af deres Modkrav anført, at der ikke er skaaret 1753 Tons Tørv, men kun 1401 Tons.

Sagsøgerens Tilgodehavende andrager herefter	
1401 Tons à 4 Kr.	5604 Kr.
Heraf har Sagsøgeren modtaget ved Levering af	
Tørv	1750 Kr.
ved Veksel	2000 —
kontant	400 —
leverede Tørv til Skovfoged og Smed.....	105 —
ved Overtagelse af Hestefoder (Forvalteren).....	50 —
	<hr/>
	4305 —

til Rest.... 1299 Kr.
kvikket Beløb de Sagsøgte som tidligere anført har tilbudt Sagsøgeren.

Ved Sæsonens Slutning henstod der endnu 211 Tons Tørv paa Sagsøgerens Ejendom, men af disse var 52 Tons allerede solgt, saaledes at der var 159 Tons tilbage, da Sagsøgeren efter Skrivelse af 8. November 1941 foretog Beslaglæggelse. De Sagsøgte hævder, at de gentagne Gange har protesteret mod Beslaglæggelsen, og at de har meddelt Sagsøgeren, at de havde flere Købere, som vilde aftage Tørvene for 40 Kr.

pr. Ton. Sagsøgeren har været uberettiget til at realisere Tørvene underhaanden, idet han kunde have opnaaet Maksimalprisen 40 Kr. pr. Ton eller 6360 Kr., dersom han havde ladet Partiet sælge ved Auktion eller gennem autoriseret Mægler.

Herefter har de Sagsøgte opgjort deres Tilgodehavende saaledes:	
159 Tons à 40 Kr. pr. Ton.....	6360 Kr. 00 Øre
Tilgodehavnde for Sagsøgerens Tilegnelse af de af de	
Sagsøgte ved Stakningen anvendte Graner.....	115 — 00 —
	<hr/>
	6475 Kr. 00 Øre

hvorfra gaar Restskyld for Tørveskær	1299 Kr. 00 Øre
og Sagsøgerens Indbetalinger til	
Statskassen paa de Sagsøgtes	
Tørvelaan	1322 — 28 —
	<hr/>
	2621 — 28 --
	<hr/>
	ialt.... 3853 Kr. 72 Øre

Der er under Sagens Forberedelse afgivet Erklæring af Parterne og en Del Vidner.

Sagsøgeren har forklaret i Overensstemmelse med sin Procedure.

Sagsøgte Nicolajsen har forklaret, at der efter de af de Sagsøgte førte Kontrolbøger er leveret fra Mosen ialt 1067 Tons, hvorhos der yderligere fra Mosen er leveret 123 Tons. Det Kvantum, der var tilbage paa Ejendommen, anslaaer han til ca. 200 Tons. Grosserer Haggmann Petersen, Kalundborg, har tilbudt at købe dette Parti for 40 Kr. + 7 Kr. Fragt pr. Ton, men da Sagsøgte kom for at hente det, var der sat Bom for, og han henvendte sig saa til sin Sagfører.

Sagsøgte Christensen har forklaret, at Antallet af opskaarne Tørv 2 Gange i Sommerens Løb er gjort op med Sagsøgerens Skovfoged, efter hvis Anmodning han har udfærdiget en Opgørelse, ifølge hvilken der er skaaret 26.318 Favne, omregnet til 1753 Tons, men han har aldrig tænkt sig, at denne Opgørelse skulde danne Grundlaget for Beregningen af Betalingen til Sagsøgeren. I Opgørelsen er 1 Ton regnet til 15 Favne, men denne Omregning passer kun for en Del af Tørvene, idet der nogle Steder gik meget mere end 15 Favne til en Ton, et enkelt Sted endog 28 Favne. Han mener, at der gennemsnitlig gik 18—20 Favne til en Ton. Det er rigtigt, at han af Sagsøgeren er opfordret til at anvise Købere til Restpartiet, men han har ikke anvist nogen, da Partiet paa dette Tidspunkt var ødelagt.

Skovfoged Ernst Pedersen Dalskov har som Vidne forklaret, at Opgørelsen er udfærdiget efter hans Forlangende til Brug ved Regnskabet mellem Parterne. Omregningen 15 Favne = 1 Ton blev benyttet ved de Tørv, der leveredes Sagsøgeren, og Vidnet gik ud fra, at den skulde benyttes overalt. Sagsøgte Nicolajsen har været med til at foretage Udregningen og har været indforstaaet med Omregningsmaaden. Vidnet kan ikke mindes at have set de Sagsøgtes Kontrolbøger. Han har modtaget et Læs Tørv af de Sagsøgte, men er gaaet ud fra, at det blev leveret som Vederlag for Tjenester, han havde ydet dem. Der har været en Mand for at se paa Restpartiet af Tørv, og han sagde, at

han kom efter Sagsøgte Christensens Anmodning, men han vilde ikke købe dem. Før Tørvene blev solgt, maatte han lade dem sprede, og hertil har han haft en Udgift paa 50 Kr. 70 Øre. Ved Salget af nogle af Tørvene fik Køberen nogle Rafter med i Købet, og Værdien af disse har Vidnet anslaaet til 25 Kr.

Forvalter Carl Møller Busch har forklaret, at han efter Sæsonen fik overladt en Del Hestefoder, der laa paa Pladsen, men de Sagsøgte har aldrig krævet ham for Betaling for dette. Han anslaaer Værdien til 50 Kr.

Ved Sagens Paadømmelse findes der at maatte gaas ud fra, at der i Overensstemmelse med den af de Sagsøgte efter Skovfoged Dalskovs Forlangende udfærdigede Opgørelse, mod hvilken de Sagsøgte ikke fremsatte nogen Indsigelse, er opskaaet det af Sagsøgeren paastaaede Kvantum Tørv. Under Hensyn til de Sagsøgtes Holdning overfor Sagsøgerens gentagne Krav om Betaling af Restskylden findes han derhos at have været berettiget til i Overensstemmelse med den mellem Parterne indgaaede Kontrakt at gøre sig betalt i de Tørv, der ved Sæsonens Slutning endnu henstod paa hans Ejendom. Da det imidlertid som Følge af Manglen af nærmere Oplysning om Størrelsen og Kvaliteten af denne Restbeholdning, og til Dels ogsaa som Følge af den af Sagsøgeren ved Realisationen anvendte Fremgangsmaade, ikke kan anses godtgjort, at Salget ikke kunde have indbragt mere end sket — hvorved dog bemærkes, at der efter det oplyste ikke kan tillægges de Sagsøgtes Paastand om at have en Køber til Partiet nogen Vægt — findes det Beløb, der vil være at tilkende Sagsøgeren, skønsmæssigt at kunne fastsættes til 1000 Kr.

Sagens Omkostninger vil de Sagsøgte have at godtgøre Sagsøgeren med 300 Kr.

Onsdag den 22. November.

Nr. 324/1943. Brygger **Johannes Strøyer Christoffersen**
(Hansen)

mod

afdøde Godsejer **Christian Ludvig Andersens** og efterlevende Hustru, Fru **Dagmar de Bang**, født Wolff-Schneedorffs Fællesbo og fornævnte Godsejer Andersens Særbo (Hartvig-Jacobsen).

(Spørgsmaal om Ejendomsret over nogle Aktier).

Østre Landsrets Dom af 25. Oktober 1943 (VII Afd.): Sagsøgte, Brygger Johannes Strøyer Christoffersen, bør til Godsejerinde, Fru Dagmar de Bang, født Wolff-Sneedorff, transportere Præference-Aktie Nr. 1191, stor 100 Kr., i Sydsjællands Elektricitets Aktieselskab samt enten til hende transportere almindelige Aktier i det nævnte Selskab Nr. 315, stor 500 Kr., og Nr. 719, 3031, 3032, 3127, 3128 og 3129,

hver stor 100 Kr., eller til Sagsøgerne, afdøde Godsejer af Sparreholm, Christian Ludvig Andersens og efterlevende Hustru, fornævnte Fru de Bangs Fællesbo og fornævnte Godsejer Andersens Særbo, betale 1265 Kr. med Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 10. Februar 1943, til Betaling sker. Sagsøgte bør derhos til Sagsøgerne betale Sagens Omkostninger med 300 Kr. At efterkomme under Adfærd efter Loven inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde, og idet det efter Dommens Afsigelse fremkomne bestyrker Resultatet, vil Dommen være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale til de Indstævnte med 400 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Brygger Johannes Strøyer Christoffersen, til de Indstævnte, afdøde Godsejer af Sparreholm, Christian Ludvig Andersens og efterlevende Hustru, Fru Dagmar de Bang, født Wolff-Schneedorffs Fællesbo og fornævnte Godsejer Andersens Særbo, med 400 Kr.

At efterkomme inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Den senere Godsejer, Christian Ludvig Andersen, drev indtil 1936 Bryggeri paa en ham tilhørende Ejendom i Rode ved Haslev. Han var tillige Ejer af 5100 Kr. Præference-Aktier og 1100 Kr. almindelige Aktier i Sydøstsjællands Elektricitets Aktieselskab, hvis Værk i Haslev leverede elektrisk Drivkraft til Bryggeriet i Rode. Præference-Aktierne gav et større Udbytte end de almindelige Aktier, men disse gav foruden det mindre Udbytte Ret til Rabat paa teknisk Strøm leveret til Ejerens Bedrift. Efter at have bortforpagtet Bryggeriet til sin Medarbejder gennem mange Aar, Sagsøgte, Brygger Johannes Strøyer Christoffersen, og taget Ophold i en Villa i Haslev, hvor der ikke anvendtes teknisk Strøm, transporterede Andersen ved Paategninger af 22. Juni 1936 de 1100 Kr. almindelige Aktier og en Præference-Aktie, stor 100 Kr., til Sagsøgte, og denne Transport noteredes af Selskabet, som fremtidig i Sagsøgtes Mellemværende vedrørende teknisk Strøm godskrev ham Rabatten svarende til de 1100 Kr. almindelige Aktier. Andersen beholdt dog selv de

transporterede Aktier i sit Værge og hævede Udbyttet af dem. I 1937 oprettede Andersen i Forening med sin daværende Hustru et Testamente, hvori han bl. a. tillagde Sagsøgte Legater, og da han efter Hustruens Død i 1939 indgik Ægteskab med Godsejerinde Dagmar de Bang, f. Wolff-Snedorff, oprettede han paany et Testamente, hvori han bekræftede de til Fordel for Sagsøgte trufne Dispositioner, uden at de transporterede Aktier nævnes i noget af Testamenterne. Efter det nye Ægteskabs Indgaaelse tog Godsejer Andersen Ophold paa Sparresholm, der heller ikke aftog teknisk Strøm fra S. E. A. S.

Da Godsejer Andersen godt 1 Aar senere døde, blev hans Særbo og hans og den efterlevende Ægtefælles Fællesbo, i hvilke hun var eneste Universalarving, taget under Behandling af Sagfører Ehlers Damgaard og Landsretssagfører Erik Damgaard som Testamentseksekutører, og Sagsøgte, der udnyttede en ham ved Forpagtningskontrakten tillagt Forkøbsret til Bryggeriejendommen med Tilbehør, saaledes at han pr. 1. April 1941 blev Ejer af Bryggeriet, bistod Sagfører Damgaard ved Registreringen i Boet. Herunder blev af S. E. A. S. Aktier kun fremdraget de 5100 Kr. Præference-Aktier, medens de 1100 Kr. almindelige Aktier først senere blev fundet af Enken. I Boregnskabet, hvori Kursen paa Præference-Aktier ansattes til 120 Kr. og Kursen paa de almindelige Aktier til 105, udtaltes om de til Sagsøgte transporterede Aktier:

»Efter det paa Skiftet oplyste fandt Transporten Sted for at Brygger Christoffersen kunde opnaa Rabat hos Elektricitetsselskabet og Transporten er derfor noteret i Selskabets Bøger. Transporthaveren, der først havde erklæret sig villig til at tilbagetransportere Aktierne til Boet, har siden taget dette Tilsagn tilbage og paastaet sig Aktierne udleveret. Det saaledes fremsatte Krav er ikke anerkendt af Universalarvingen«.

Da der ikke ved Boets Slutning var truffet Afgørelse i dette Strids spørgsmål, udtalte Skifteretten for Bregentved-Gisselfeld Birk i Skrivelse af 6. Januar 1943, at enten maatte Købesummen for de paagældende Aktier erlægges af Sagsøgte eller Transportpaategningerne søges ophævet gennem Sagsanlæg mod Sagsøgte.

Under denne ved Retten for Bregentved-Gisselfeld Birk forberedte Sag har derfor Eksekutorerne paa Boernes Vegne paastaet Sagsøgte dømt til enten at transportere de paagældende Aktier, nemlig: Præference-Aktie Nr. 1191, stor 100 Kr., almindelig Aktie Nr. 315, stor 500 Kr., og almindelige Aktier Nr. 719, 3031, 3032, 3127, 3128 og 3129, hver lydende paa 100 Kr., til Godsejerinde, Fru Dagmar de Bang, født Wolff-Snedorff, Sparresholm, eller til Boet betale Købesummerne efter de nugældende Kurser henholdsvis 138 og 115 med 138 Kr. for Præference-Aktier og 1265 Kr. for de almindelige Aktier, altsaa ialt 1403 Kr. med Renter heraf 5 pCt. aarlig fra Stævningens Dato d. 10. Februar 1943.

Sagsøgte, der for Præference-Aktiens Vedkommende har erkendt, at den ved en Fejltagelse er tiltransporteret ham, og har erklæret sig villig til at give Transport som af Sagsøgerne begæret, procederer til Frifindelse forsaavidt angaar de almindelige Aktier og paastaar Sagsøgerne kendt pligtige at udlevere ham disse Aktier, idet han gør gæl-

dende, at han allerede i 1936 fik Aktierne endeligt overdraget, saaledes at Andersen alene forbeholdt sig Udbyttet for sin Levetid.

Sagsøgerne har heroverfor anført, at intet tyder paa, at Transporten har haft videre Formaal end, at Rabatretten skulde kunne udnyttes af Sagsøgte, saa længe Andersen ikke selv havde Brug for den, og de bestrider, at Udtalelser fremsat af Andersen skulde vise, at han i videre Omfang havde opgivet sine Rettigheder som Aktieejer, eller at de giver Udtryk for hans sidste Vilje i Tilfælde af hans Død.

For den forberedende Ret er afgivet Forklaringer af Sagsøgte og Vidnerne: Politiassistent Larsen og Sadelmagermester Lindberg Hansen samt af Sagfører Ehlers Damgaard, der tillige har afgivet Forklaring under Domsforhandling.

Sagsøgte har forklaret, at han engang i Sommeren 1936 af Andersen fik Meddelelse om, at han havde overført nogle Aktier i S. E. A. S. paa Sagsøgtes Navn for, at Sagsøgte kunde opnaa Forbrugerrabat, og at Aktierne, naar Andersen ikke var mere, skulde tilhøre Sagsøgte. Andersen tilføjede, at han vilde beholde Aktierne i sin Besiddelse for at hæve Udbyttet. Han talte hverken om Aktiernes Antal eller Paalydende. Efter Andersens Død sagde Sagfører Damgaard til Sagsøgte, at denne ikke havde Ret til Aktierne, men burde fraskrive sig disse, men efter at have overvejet Sagen nægtede Sagsøgte at gøre dette.

Vidnerne Larsen og Hansen har begge forklaret, at Andersen flere Gange til dem har talt om at have tilskrevet Sagsøgte nogle Aktier i S. E. A. S., dog saaledes at han vilde hæve Renterne i sin Levetid. Vidnerne har derhos forklaret, Hansen at Andersen direkte sagde, Larsen at hans Udtalelser ikke kunde forstaas paa anden Maade end, at Aktierne vederlagsfrit skulde tilfalde Sagsøgte efter Andersens Død.

Sagfører Damgaards Forklaring gaar ud paa, at Sagsøgte, der under Registreringsforretningen intet sagde om de da ikke fundne almindelige S. E. A. S. Aktier, først efter deres Fremkomst paa Damgaards udtrykkelige Forespørgsel udtalte, at Andersen havde meddelt ham, at Aktierne var blevet overført paa Sagsøgtes Navn for, at Sagsøgte kunde faa Forbrugerrabat, og at Sagsøgte kunde betale Aktierne, naar han fik Raad dertil. Det er først paa et senere Tidspunkt, at Sagsøgte har forklaret som under Sagens Forberedelse. Sagfører Damgaard har endvidere forklaret, at skønt han ordnede mange Ting for Andersen, bl. a. hans Testamente, har Andersen aldrig omtalt, at Aktierne skulde tilfalde Sagsøgte.

Selv efter Sagsøgtes Forklaring har Forbrugerrabattens Overførelse til ham været Hovedformaalet med Aktietransporterne, og Sagsøgte har, da Aktierne med Transportpaategninger fremkom i Boet, ikke straks gjort videregaaende Rettigheder gældende. Der findes at maatte gives Sagsøgerne Medhold i deres Anbringende, at der ikke foreligger Oplysninger, som kan begrunde den Antagelse, at Andersen havde givet Afkald paa Aktierne i større Omfang, end Forbrugerrabattens Udøvelse af Sagsøgte i dennes Forpagningstid medførte. Herefter, og da der, som Sagen foreligger, ikke kan tillægges Andersens Dispositioner Virkning ud over hans Levetid, vil Sagsøgernes Paastand for saa vidt an-

gaar de almindelige Aktier være at tage til Følge, hvorhos Sagsøgte i Overensstemmelse med sin Erkendelse vil være at dømme til at tiltransportere Fru de Bang Præference-Aktien.

Sagsøgte findes derhos at burde betale Sagens Omkostninger til Sagsøgeren med 300 Kr.

Torsdag den 23. November.

Nr. 206/1944.

Rigsadvokaten

mod

Jørgen Schäffer (Rørdam),

der tiltales for Manddrab og Tyveri.

Østre Landsrets Dom af 2. August 1944 (Københavnske Nævningekreds): Tiltalte Jørgen Schäffer bør straffes med Fængsel i 12 Aar, hvoraf 4 Maaneder anses udstaaet. Tiltalte udreder Sagens Omkostninger, derunder Salær 400 Kr., til den for ham for Landsretten beskikkede Forsvarer, Overretssagfører Ivar Schrøder. At efterkomme under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Østre Landsret under Medvirken af Nævninger afsagte Dom er paaanket saavel af Tiltalte som af det Offentlige.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Seks Dommere stemmer for at stadfæste Dommen i Henhold til dens Grunde, dog at Straffetiden findes at burde bestemmes til 16 Aar.

To Dommere, som tiltræder, at Tiltalte idømmes almindelig Fængselsstraf, men ikke finder, at den idømte Straf staar i aabenbart Misforhold til Tiltaltes Brøde, stemmer for at stadfæste Dommen, saaledes at nu 180 Dage anses udstaaet ved Varetagtsfængsel.

Een Dommer finder, at det efter de i Sagen foreliggende Lægeerklæringer og øvrige Oplysninger om Tiltaltes Forhold maa antages, at der efter Strafafsøning vedblivende vil være en betydelig Fare for nye alvorlige Lovovertrædelser fra Tiltaltes Side, og da Tiltalte maa anses for uegnet til Paavirkning gennem Straf, stemmer denne Dommer herefter af Hensyn til Retssikkerheden for at træffe Bestemmelse om Tiltaltes Anbringelse i Forvaringsanstalten for Psykopater.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande, dog at Straffetiden bestemmes til seksten Aar.

I Salær for Højesteret til Højesterets­
fører Rørdam betaler Tiltalte Jørgen Schäffer
150 Kr.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Under denne Sag tiltales ved Anklageskrift af 5. Juli 1944 Jørgen Schäffer til at lide Straf for

I. Manddrab efter Straffelovens § 237 ved omkring Midnat mellem den 21. og 22. Februar 1944 i et Værelse i Lejligheden Colbjørnsensgade 5, 3. Sal tv., at have dræbt Micella Cathrine Sørensen, født Petersen, født den 22. November 1907, ved Kvælning.

II. Tyveri efter Straffelovens § 276 ved umiddelbart efter det under Forhold I omhandlede Drab at have stjaalet en Micella Sørensen tilhørende Pung med 46 Kr., som laa i nævnte Værelse.

III. Tyveri efter Straffelovens § 276 ved i Tiden fra 18. December 1941 til 6. Januar 1942 fra Assistent Frk. F. Larsens Lejlighed, Leifsgade 3, 4. Sal tv., hvor han da boede, at have stjaalet forskelligt Sølv­
tøj (et Forskærersæt, en Sauceske, 4 Dessertskeer, 4 Dessertgafler og 6 store Gafler) af samlet Værdi ca. 240 Kr., der tilhørte nævnte Frk. Larsen.

IV. Tyveri efter Straffelovens § 276 ved den 19. Februar 1944 fra Grosserer Ib Lassens Værksted, H. C. Andersensgade 4, 4. Sal, hvor han overnattede, at have stjaalet 17 Kr. samt en Fyldepen og nogle Pletsølvgenstande af samlet Værdi ca. 15 Kr., der tilhørte nævnte Gros­
serer Lassen.

Tiltalte er født den 26. Marts 1914 og ikke fundet forhen straffet.

Om Tiltalte har Retslægeraadet i Erklæring af 8. Juni 1944 udtalt:

»Retslægeraadet kan tiltræde den af Overlæge i psykiatri ved poli­
tiet den 25. Maj 1944 afgivne erklæring, hvorefter Jørgen Schäffer ikke er sindssyg og ikke kan antages at have været det paa tidspunktet for den paasigtede handling. Han er heller ikke aandssvag, men af normal begavelse. Han er en konstitutionel psykopat af den holdningsløse, im­
pulsive og moralsk defekte Type. Det er næppe sandsynligt, at han op­
rindelig er sexuel abnorm, men hans overordentlig stærke kønsdrift i Forbindelse med hans ringe moralske udvikling har sandsynligvis med­
ført en perverteret udvikling af hans sexualliv, saaledes at der efter­
haanden har udviklet sig tendens til sexualhandlinger af abnorm karak­
ter. Hans egnethed til paavirkning gennem straf maa anses for meget tvivlsom, og faren for nye ligeartede lovovertrædelser vil utvivlsomt selv efter en langvarig fængselsstraf være ret betydelig. Under alle Om­
stændigheder maa kastration anses for at være den mest adækvate foranstaltning, og raadet skal derfor anbefale, at han anbringes i psy­
kopatforvaringsanstalten, saaledes at spørgsmaalet om kastration der­
efter kan rejses.

Det skal bemærkes, at retslægeraadet ikke har anset det for paa­
krævet, at den paagældende indlægges til observation paa et sindssyge­
hospital.«

Ved Nævningernes Erklæring, som Retten lægger til Grund, er Til­
talte kendt skyldig i de Forhold, for hvilke han er tiltalt, hvorhos Næv­

ningerne har besvaret bekræftende paa et dem stillet Tillægsspørgsmaal om Anvendelse af Straffelovens § 17.

Da Tiltalte skønnes egnet til Paavirkning gennem Straf, vil han være at anse efter Straffelovens § 237 og Straffelovens § 285, Stk. 1, jfr. § 276, i det hele jfr. § 17, med Straf af Fængsel i 12 Aar med Fradrag af 4 Maaneder for Varetægtsfængsel.

Fredag den 24. November.

Nr. 163/1944. Repræsentant **C. E. Olsen** (Rode)
m o d

A/S Dansk Paahængsvogns-Fabrik »Dapa«
(Landsretssagfører Koefoed).

(Erstatning for Afskedigelse).

Østre Landsrets Dom af 15. Maj 1944 (VII Afd.): Sagsøgte, A/S Dansk Paahængsvogns-Fabrik »DAPA«, bør for Tiltale af Sagsøgeren, Repræsentant C. E. Olsen, i denne Sag fri at være. Sagens Omkostninger ophæves.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har elleve Dommere deltaget.

Appellanten, der efter at være frattraadt Tjenesten hos Indstævnte har foretaget Salg for Indstævnte af nogle Vogne og herfor modtaget i Provision 358 Kr. 20 Øre, har for Højesteret nedsat Provisionskravet med dette Beløb til 841 Kr. 80 Øre.

Det fremgaar af Sagens tildels efter Dommen tilvejebragte Oplysninger, at Indstævntes Ledelse i Begyndelsen af Januar 1944 besluttede at fortsætte Virksomheden snarest muligt, hvorfor de Maskiner, der var beskadigede ved Branden, blev sendt til Reparation, og en Værkstedbygning blev opført. Allerede i April Maaned kunde den første Vogn leveres, og i Begyndelsen af Juli Maaned var Fabrikken atter produktionsdygtig, omend en enkelt af Maskinerne først kunde tages i Brug i September. Endvidere er det oplyst, at nogle af Indstævntes tidligere Funktionærer efter at være frattraadt Tjenesten hos Indstævnte dannede et Aktieselskab i Aabenraa ligeledes til Fremstilling af Paahængsvogne, og at ogsaa dette Selskab var leveringsdygtigt i Juli Maaned.

Selv om de som Følge af Krigen herskende ekstraordinære Forhold har medført nogen Forsinkelse af Reparationen og Vanskeligheder ved Tilvejebringelsen af visse for Produktionen nødvendige Materialer, kan det efter det oplyste ikke antages, at Forretningen ved Branden har været hindret i sin Virksomhed i

væsentlig større Udstrækning, end det under normale Forhold vilde være Tilfældet. Da ej heller den Omstændighed, at Branden skyldes Sabotage, kan medføre, at Indstævntes Forretning kan betragtes som kriseramt i Lovens Forstand, har Indstævnte ikke været berettiget til at afskedige Appellanten med kortere Varsel end det ham efter Funktionærloven af 1938 tilkommende.

Appellanten har herefter Krav paa yderligere Lønning for 4 Maaneder, ialt 1400 Kr. med Renter. Da det derimod som Følge af, at Indstævntes Virksomhed laa stille i saa godt som hele dette Tidsrum, ikke kan antages, at Appellanten i denne Tid vilde have tjent en større Provision end det ham udbetalte Beløb, 358 Kr. 20 Øre, vil der ikke kunne tilkendes ham noget Provisionsbeløb.

I Sagsomkostninger for begge Retter findes Indstævnte at burde betale 500 Kr. til Appellanten.

Thi kendes for Ret:

Indstævnte, A/S Dansk Paahængsvogns-Fabrik »Dapa«, bør til Appellanten, Repræsentant C. E. Olsen, betale 1400 Kr. med Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 15. Marts 1944, til Betaling sker og i Sagsomkostninger for begge Retter 500 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Ifølge Kontrakt af 1. August 1935 har Sagsøgeren, Repræsentant C. E. Olsen, været ansat som Repræsentant hos Sagsøgte, A/S Dansk Paahængsvogns-Fabrik »DAPA«, med en fast Løn af 350 Kr. maanedlig og Procenter af Salget efter nærmere i Kontrakten fastsatte Regler samt Godtgørelse for sine Udgifter med 150 Kr. maanedlig. Den 28. December 1943 nedbrændte Sagsøgte Fabrikbygning i Aabenraa, efter hvad der maa antages, som Følge af Sabotage, og den 29. December 1943 opsagde Sagsøgte Sagsøgeren og Selskabets øvrige Funktionærer — med en enkelt Undtagelse — til Fratræden den 1. Februar 1944, idet man henviste til, at Virksomheden maatte betragtes som kriseramt i Medfør af Lov Nr. 349 af 29. Juni 1940, jfr. Lov Nr. 527 af 19. December 1942.

Sagsøgeren, der ikke vil anerkende den nævnte Motivering for Opsigelsen, mener i Henhold til Funktionærloven at have Krav paa Lønning yderligere i 4 Maaneder efter Opsigelsen, nemlig fast Gage ialt 1400 Kr. og Provision beregnet efter tidligere Aars Fortjeneste til 300 Kr. maanedlig, eller for 4 Maaneder 1200 Kr., og har derfor under denne Sag paastaaet Sagsøgte dømt til at betale 2600 Kr. med Renter 5 pCt. aarlig fra Stævningens Dato den 15. Marts 1944. Sagsøgte paastaar Frifindelse, subsidiært mod Betaling af et mindre Beløb efter Rettens Skøn.

Der er mellem Parterne Enighed om, at Sagsøgtes Virksomhed ikke forinden Branden den 28. December 1943 kunde betragtes som kriseramt i fornævnte Lovs Forstand.

Sagsøgeren gør gældende, at den Omstændighed, at Fabriksbygningen er ødelagt som Følge af en Sabotagehandling, ikke kan medføre, at Virksomheden kan betragtes som kriseramt i Medfør af nævnte Lov, idet denne hverken efter sit Indhold eller sit Formaal kan komme til Anvendelse paa et Tilfælde som det foreliggende.

Sagsøgte har anført, at den ved Branden foraarsagede Skade var saa omfattende, at Fortsættelse af Arbejdet maatte betragtes som udelukket. Fortsættelse af Virksomheden et andet Sted har ligeledes været udelukket, dels fordi Selskabets for Tiden uerstattelige Maskiner alle er enten ødelagt eller saa stærkt beskadiget, at de ikke vil kunne istandsættes indenfor en rimelig Tid eller genanskaffes, saalænge Krigen varer, dels fordi Selskabets Lager af Raavarer og Halvfabrikata for vitale Deles Vedkommende blev totalt ødelagt. Dette gælder navnlig hele Selskabets Beholdning af Rullelejer, der er uundværlige ved Fabrikationen, og som overhovedet ikke kan fremskaffes igen under den herskende Forsyningssituation. Virksomheden maa saaledes utvivlsomt siges at lide under Raastofmangel og svigtende Arbejdsmuligheder. Det er vel saa, at Selskabets Status ikke ved Branden er blevet talmæssigt forringet i højere Grad, idet Tabet af Bygninger, Maskiner, Inventar og Varelager delvis erstattes af Forsikringen. Derimod fremhæves det, at der under den foreliggende Forsyningssituation ikke indenfor en rimelig Tid er Mulighed for ved Anvendelse af Forsikringssummen at foretage en Genopbygning af Virksomheden eller Genanskaffelse af Raavarelageret, at der derfor ej heller er Mulighed for produktivt at udnytte Sagsøgerens eller Virksomhedens øvrige Medarbejderes Arbejdskraft, samt at der ikke er Mulighed for gennem Forsikring at dække sig imod Driftstab som Følge af »Krigsskade«, hvadenten dette Tab fremtræder som tabt Fortjeneste eller i Form af udbetalte uproduktive Lønninger.

Sagsøgte fastholder herefter, at Betingelserne for Anvendelse af fornævnte Lov maa være til Stede. Selve Ødelæggelsen af Fabriken skyldes et udpræget Krisefænomen, Sabotage, og Umuligheden af indenfor en kortere Tid at genopbygge og erstatte det ved Branden ødelagte skyldes i udpræget Grad Krisesituationen. Den i Loven foretagne eksempelvis Opregning — der iøvrigt ikke er udtømmende — af, hvilke Forhold der kan bevirke, at en Virksomhed kan betragtes som kriseramt, saasom Vare- eller Raastofmangel, svigtende Arbejdsmuligheder, passer godt paa den foreliggende Situation. Med Hensyn til Størrelsen af det rejste Krav gør Sagsøgte gældende, at der for saa vidt angaar Provisionen maa tages Hensyn til, hvilke Indtjeningsmuligheder der i de 4 Maaneder kunde antages at foreligge, og at der i saa Henseende højst kan blive Spørgsmaal om at tillægge Sagsøgeren et Provisionsbeløb af ialt 738 Kr. 25 Øre for udførte Leverancer.

Sagsøgeren har heroverfor anført, at Afsætningsmuligheden i hvert Fald ikke var paavirket af Branden, at det maatte have været muligt at genoptage Fabrikationen andetsteds, at en Del af Sagsøgtes Maskiner

allerede nu er repareret, at Fremskaffelsen af Raavarer næppe vilde støde paa Vanskelighed bortset fra Rullelejer og Gummiringe, men at ogsaa disse Artikler i hvert Fald i et vist Omfang kunde ventes fremkøbt ved energiske Bestræbelser herfor.

Til nærmere Dokumentation for det af Sagsøgte anførte har Sagsøgte fremlagt en Erklæring af 29. April 1944 fra Direktør, Ingeniør M. E. Rasmussen, der som Vurderingsmand for Krigsforsikringer for Løsøre har foretaget Opgørelsen og Vurderingen af den skete Skade. I denne Erklæring hedder det:

»Det er umuligt at benytte Selskabets Maskinpark til hel eller delvis Fortsættelse af Selskabets Virksomhed efter Branden.

For en væsentlig Del af Selskabets Maskinpark vil der under de nuværende Forhold hengaa længere Tid end 6 Maaneder for fuld Istandsættelse eller Genanskaffelse.

Hvad angaar Selskabets Lager af Elektromotorer, Drejestaal, Rullelejer og Autogummi, maa der regnes med Totalskade.

Saavidt mig bekendt foreskriver Elektromotorfabrikerne en mindste Leveringstid af 8 Maaneder, naar der modtages Ordre for saadan Leverage, og med Hensyn til de øvrige nævnte Genstande er Forholdene ikke bedre.

Efter en saa betydelig Brandskade, som her er Tale om, er Selskabets Arbejdsmuligheder indskrænket i meget væsentlig Grad de første 6 Maaneder.«

Endvidere har Sagsøgte fremlagt Erklæringer fra forskellige Firmaer angaaende Umuligheden af for Tiden at levere Rullelejer til Sagsøgte.

Under Domsforhandlingen er afgivet Erklæring af Sagsøgeren og af Direktør for Sagsøgte, Knud Vilhelm Greve Schulin.

Den Sagsøgtes Virksomhed som Følge af en Sabotagehandling overgaaede Brandskade i Forbindelse med de under den herskende Krisetilstand bestaaende Vanskeligheder ved Genopbygningen og Fortsættelsen af Virksomheden findes at have skabt en Situation, der ganske maa sidestilles med de Forhold, paa hvilke den fornævnte Lovbestemmelse maa antages direkte at tage Sigte. Sagsøgte har som Følge deraf været berettiget til at opsiges Sagsøgeren som sket og vil derfor være at frifinde for det af Sagsøgeren rejste Krav.

Sagens Omkostninger findes efter Omstændighederne at kunne ophæves.

M a n d a g d e n 27. N o v e m b e r .

Nr. 224/1943. **Andelsselskabet »Føllenslev Forsamlingshus«**
(Vang)

m o d

Arkitekterne **Knud Hallberg** og **E. Overgaard-Larsen** (Teist).

(Betaling af Honorar for Arkitektarbejde).

Østre Landsrets Dom af 7. Juni 1943 (VII Afd.): De Sagsøgte, Andelsselskabet »Føllenslev Forsamlingshus«, bør til Sagsøgerne, Arkitekterne Knud Hallberg og E. Overgaard-Larsen, betale 1078 Kr. med Renter 5 pCt. aarligt fra den 21. Januar 1943, til Betaling sker, samt Sagens Omkostninger med 150 Kr. Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret er Parterne enige om, at Honorar og Udlæg for de Indstævntes hele Arbejde rigtigt udregnet udgør 1305 Kr. 90 Øre, og de Indstævnte paastaar sig herefter dette Beløb tilkendt.

Fem Dommere stemmer for med den af de Indstævnte paa- staaede Ændring at stadfæste Dommen i Henhold til dens Grunde og med Bemærkning, at det efter Dommens Afsigelse fremkomne ikke kan føre til andet Resultat.

Sagens Omkostninger for Højesteret vil disse Dommere paa- lægge Appellanten at betale til de Indstævnte med 400 Kr.

Fire Dommere finder det tilstrækkeligt godtgjort, at Arkitekt Hallberg gennem Telefonsamtalen den 10. Maj 1942 fik Besked om at standse Arbejdet med Forsamlingshuset, og da der herefter ikke kom til at foreligge en endelig Antagelse af det af de Indstævnte udarbejdede Byggeforslag, hvilket efter det oplyste var en Betingelse for, at der skulde betales dem Honorar, vil disse Dommere frifinde Appellanten for de Indstævntes Tiltale i Sagen.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande, dog at Beløbet ændres til 1305 Kr. 90 Øre.

I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Andelsselskabet »Føllenslev Forsamlingshus«, 400 Kr. til de Indstævnte, Arkitekterne Knud Hallberg og E. Overgaard-Larsen.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Under nærværende ved Retten for Kalundborg Købstad m. v. forberedte Sag har Sagsøgerne, Arkitekterne Knud Hallberg og E. Overgaard-Larsen, paastaet de Sagsøgte, Andelsselskabet »Føllenslev Forsamlingshus« ved dets Formand, Stationsmester H. Fisker, tilpligtet at betale dem 1343 Kr. 10 Øre med Renter 5 pCt. aarligt fra Sagens Anlæg, den 21. Januar 1943, hvilket Beløb de Sagsøgte skal skyldes Sagsøgerne for Udarbejdelse af Arbejdstegninger og Beskrivelse til Brug ved Opførelse af en Forsamlingsbygning i Føllenslev.

De Sagsøgte har paastaet Frifindelse, principalt fuldstændigt, subsidiært mod Betaling af 284 Kr.

Sagens nærmere Omstændigheder er følgende:

I Foraaret 1942 kom Sagsøgeren, Arkitekt Hallberg, i Forbindelse med Bestyrelsen for Andelsselskabet »Føllenslev Forsamlingshus«, der paatænkte at opføre et nyt Forsamlingshus. Den 24. April 1942 deltog Arkitekt Hallberg i et Møde med Bestyrelsen; her forelaa en Plan til et Forsamlingshus til et Beløb af 35.000 Kr., udarbejdet af Murermester Holger Andersen; man enedes om at lade Arkitekt Hallberg udarbejde et Forslag i samme Prişlag. Paa et nyt Møde den 9. Maj 1942 fremkom Arkitekt Hallberg med sine Forslag til den paatænkte Forsamlingsbygning; da disse Forslag ikke var helt tilfredsstillende, vedtoges det, at der skulde arbejdes videre med et af disse Forslag, og at Arkitekten den næste Dag skulde gennemgaa Prisudregningen sammen med Murermester Holger Andersen. Den 10. Maj 1942 forhandlede Arkitekt Hallberg med Murermesteren, og samme Dag afholdt Andelsselskabets Bestyrelse et Møde, hvor der opstod Tvivl om, hvorvidt der skulde arbejdes videre paa Grundlag af Arkitekt Hallbergs Forslag, og i den Anledning fandt der en Telefonsamtale Sted mellem Arkitekt Hallberg og Bestyrelsens Formand, Stationsmester H. Fisker. Om Indholdet af denne Samtale er der Uenighed mellem Parterne, idet de Sagsøgte hævder, at Arkitekt Hallberg blev anmodet om at indstille sit Arbejde for de Sagsøgte, medens Sagsøgeren hævder, at der ikke under Samtalen fremkom nogen Udtalelse om at standse Arbejdet. Forholdet udviklede sig imidlertid derefter saaledes, at de Sagsøgte lod Murermester Andersen opføre et Forsamlingshus efter dennes Plan.

Sagsøgerne gør til Støtte for deres Paastand gældende, at Arkitekt Hallberg paa Mødet den 9. Maj blev anmodet om at gennemgaa sit Forslag med Murermester Andersen og, saafremt denne mente, at Arbejdet kunde holdes indenfor en Pris af 40.000 Kr., at udarbejde Arbejdstegninger og Beskrivelse til Indhentning af Priser; dette erklærede Murermesteren den 10. Maj, at det kunde, og Arkitekten aftalte med ham, at han skulde faa Tegninger og Beskrivelse den 16. s. M. Den 10. Maj havde Arkitekt Hallberg en Samtale med Stationsmester Fisker, der blev gjort bekendt med Murermesterens Erklæring om, at Prisen 37—38.000 Kr. kunde overholdes; Stationsmester Fisker var indforstaaet med, at Arkitekt Hallberg herefter gik i Gang med Arbejdstegninger og Beskrivelse. Med en Skrivelse af 12. Maj sendte Sagsøgerne de Sagsøgte en Kopi af Arkitekt Hallbergs Referat af Forhandlingerne, og det meddeltes, at de i Henhold til Aftalerne var gaaet i Gang med Udarbejdelse af Arbejdstegninger og Beskrivelse for Andelsselskabets Regning. Først den 16. Maj — efter at Tegninger og Beskrivelse var afsendt til Murermester Andersen — modtog Sagsøgerne en den 15. Maj afsendt Skrivelse fra Stationsmester Fisker, hvori meddeltes, at Bestyrelsen ikke ønskede at arbejde videre med det forelagte Projekt. Det krævede Honorar er beregnet efter 55 pCt. af Middeltallet af det fulde Honorar efter Klasse II og Klasse III for et Bygningsarbejde til Beløb af 40.000 Kr. med Tillæg af 10 pCt., der kan beregnes, naar Arbejdet udbydes i delt Entreprise ved offentlig Licitation.

De Sagsøgte har til Støtte for deres principale Paastand gjort gældende, at Stationsmester Fisker allerede om Formiddagen den 10. Maj, inden Sagsøgerne var gaaet i Gang med Arbejdet, har givet Arkitekt Hallberg Besked om, at Arbejdet skulde standses, og at de straks efter Modtagelsen den 15. Maj af Sagsøgernes Skrivelse af 12. Maj paany meddelte Sagsøgerne, at Arbejdet skulde standses. Paa Møderne den 24. April og 9. Maj var der ikke Tale om Honorar til Sagsøgerne, og Bestyrelsen mente, at de forberedende Arbejder blev tilbudt uden Vederlag. Saafremt der maatte tilkomme Sagsøgerne Vederlag for dette Arbejde, kan dette kun andrage Honorar for Skitser og Forarbejder, hvilket efter Dansk Arkitektforenings Regler for Honorarberegning kun andrager 15 pCt. af fuldt Honorar, saaledes at det beregnet efter Klasse II andrager 284 Kr.

Det af Sagsøgerne under Sagen fremlagte Referat af Forhandlingerne den 9. og 10. Maj stemmer med det under Proceduren anførte, dog at det heri anføres, at Arkitekt Hallberg havde Forstaaelsen af, at Arbejdet skulde udføres som et Tillidsarbejde og overdrages Murermester Andersen uden Konkurrence.

Af de Sagsøgtes Forhandlingsprotokol fremgaar for Mødet den 14. Maj intet om, at man havde afbrudt Forhandlingerne med Sagsøgerne, hvorimod Referatet for Mødet den 19. Maj indeholder en Udtalelse herom. I Protokollen findes dog et senere Notat om, at Formanden den 10. Maj havde en Telefonsamtale med Arkitekt Hallberg, hvorunder det meddeltes denne, at Bestyrelsen var enedes om at standse Arbejdet med yderligere Udarbejdelse, indtil han hørte nærmere fra Bestyrelsen, samt at Formanden efter Mødet den 14. Maj tilskrev Arkitekt Hallberg, at Bestyrelsen ikke ønskede at arbejde videre med det af ham forelagte Projekt og anmodede ham om at standse Arbejdet.

Der er under Sagens Forberedelse afgivet Forklaring bl. a. af Stationsmester H. Fisker og Murermester Holger Andersen og under Domsforhandlingen af Arkitekt Hallberg og paany af Stationsmester Fisker.

Arkitekt Hallberg har forklaret overensstemmende med Sagsøgernes Procedure.

Stationsmester Fisker har forklaret, at han den 10. Maj talte med Arkitekt Hallberg og meddelte ham, at de Sagsøgte ikke kunde bruge hans Forslag, hvorefter Arkitekt Hallberg foreslog en Ændring, som Vidnet ikke kunde tage Stilling til. Han kan ikke længere erindre, at han udtrykkelig sagde til Arkitekt Hallberg, at han ikke skulde arbejde mere for Andelsselskabet, men han forlangte i hvert Fald ikke, at Arkitekten skulde udarbejde Arbejdstegninger og Beskrivelse, og der var ikke Tale om, at Arkitekten skulde indhente Tilbud.

Efter det oplyste findes de Sagsøgte paa Mødet den 9. Maj 1942 at have bestilt det ovennævnte Arbejde paa Betingelser, der er opfyldt den næste Dag, og det er ikke godtgjort, at der af de Sagsøgte er fremsat Anmodning om at standse Arbejdet før efter, at dette var udført, hvorfor Sagsøgerne maa være berettigede til 55 pCt. af det fulde Honorar efter et Bygningsarbejde paa 40.000 Kr., dog uden Tillæg af 10 pCt., da Arbejdet efter det oplyste ikke har skullet udbydes i offentlig Licitation; yderligere findes det paagældende Arbejde at maatte henføres til Klasse

II, der omfatter Forsamlingshuse, og ikke delvis til Klasse III. Herefter andrager det Beløb, de Sagsøgte vil have at betale Sagsøgerne, 1078 Kr. med Renter som paastaet.

Sagens Omkostninger vil de Sagsøgte have at godtgøre Sagsøgerne med 150 Kr.

T i r s d a g d e n 28. N o v e m b e r .

Nr. 212/1943. **Barber Poul Dalsgaard** (Gorrissen)

m o d

Købmand N. A. Nielsen (Hasle).

(Erstatning for Ophævelse af Lejemaal).

Kendelse afsagt den 1. Oktober 1941 af Fogedretten for Thisted Købstad m. v.: Rekvisitus, Barber Poul Dalsgaard, udsættes af den af ham hos Rekvirenten, Købmand N. A. Nielsen, Klitmøller, beboede Lejlighed og Forretningslokale.

Vestre Landsrets Dom af 23. Februar 1943 (II Afd.): Den indankede Doms Kendelse bør ved Magt at stande. Sagens Omkostninger for Landsretten ophæves. Der tillægges de for Appellanten beskikkede Sagførere ved Sagens Forberedelse, Landsretssagfører Zieler i Salær 40 Kr. og i Godtgørelse for Udlæg 4 Kr. 60 Øre og Sagfører Yde Poulsen i Salær 40 Kr. og i Godtgørelse for Udlæg 37 Kr. samt den Appellanten ved Landsretten beskikkede Sagfører, Overretssagfører S. P. Sørensen, i Salær 100 Kr. og i Godtgørelse for Udlæg 20 Kr., hvilke Beløb udredes af det Offentlige.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Vestre Landsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Bestemmelsen i § 1 i midlertidig Lov Nr. 136 af 31. Marts 1941 om Ændring i Lov Nr. 54 af 23. Marts 1937 omfatter saavel efter sit Indhold som efter sit Formaal ogsaa Lejemaal afsluttede efter Lovens Ikrafttræden, og Lovens § 2 ses ikke at afgive Støtte for den Antagelse, at Opsigelsesbestemmelsen i § 1 alene skulde gælde med Hensyn til de ved Lovens Ikrafttræden bestaaende Lejemaal.

Da Indstævntes Opsigelse af Appellantens Lejemaal herefter har været uberettiget, vil den ved Fogedkendelsen foretagne Udsættelsesforretning i Overensstemmelse med Appellantens Paastand være at ophæve, og der vil derhos være at tilkende Appellanten en Erstatning, der under Hensyn til det i Sagen, tildels efter dens Indbringelse for Højesteret, oplyste findes at kunne ansættes til 500 Kr. med Renter som paastaet.

Med Hensyn til Sagens Omkostninger vil der være at forholde som nedenfor anført.

Thi kendes for Ret:

Den af Indstævnte, Købmand N. A. Nielsen, den 1. Oktober 1941 overfor Appellanten, Barber Poul Dalsgaard, foretagne Udsættelsesforretning ophæves. Indstævnte bør til Appellanten betale 500 Kr. med Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 18. Februar 1942, til Betaling sker.

I Henseende til Sagsomkostninger for Landsretten bør dennes Dom ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for Højesteret ophæves.

Der tillægges Højesteretssagførerne Poul Jacobsen og Gorrissen i Salær for Højesteret henholdsvis 100 Kr. og 150 Kr. og Landsretts-sagfører Rasmussen, Thisted, for Møde ved en subsidiær Vidneførsel i Salær 40 Kr. og i Godtgørelse for Udlæg 140 Kr., derunder de Skøns-mændene tillagte 127 Kr., hvilke Beløb udredes af det Offentlige.

Det Appellanten tilkendte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Fogedretskendelsens Præmisser er saalydende:

Da Lejemaalet er afsluttet den 30. April 1941, og Lejelovens § 2 forudsætter, at nyt Lejemaal, som ikke nyder den i § 1 nævnte Beskyttelse, kan afsluttes ogsaa for Boliger og Lokaler, der var eller havde været udlejet den 1. September 1939, og Lejemaalet saaledes er afsluttet efter den seneste Lejelovs Ikrafttræden og derfor ikke omfattes af § 1, og da det af Rekviritus indrømmes, at han har modtaget det i Kontrakten nævnte Opsigelsesvarsel,

er agtes:

Landsretsdommens Præmisser er saalydende:

Den med Justitsministeriets i Skrivelse af 3. Januar 1942 meddelte Tilladelse indankede Kendelse er afsagt den 1. Oktober 1941 af Fogedretten for Thisted Købstad m. v.

Appellanten har for Landsretten nedlagt Paastand om, at Udsættelsesforretningen nægtes Fremme, og Dekretet om Udsættelse ophæves, samt at Indstævnte tilpligtes at betale ham en Erstatning af 4000 Kr., subsidiært et efter Rettens Skøn fastsat Beløb.

Indstævnte har paastaaet Forretningen stadfæstet samt sig frifundet for Appellantens Erstatningskrav.

I Henhold til de i Kendelsen anførte Grunde, og idet det ikke kan anses godtgjort, at der — som af Appellanten anbragt — uanset Kontraktens Bestemmelse om 3 Maaneders Opsigelse af Indstævnte er givet Appellanten Tilsagn om, at denne Bestemmelse ikke vilde blive gjort gældende imod ham, vil Kendelsen være at stadfæste.

Med Sagens Omkostninger her for Retten vil der være at forholde som nedenfor anført.

O n s d a g d e n 29. N o v e m b e r .

Nr. 244/1943. Repræsentant **Erich Erichsen** (Heise)

m o d

A/S Hørfabriken i Tommerup (Gamborg).

(Erstatning for Afbrydelse af Engagement).

Østre Landsrets Dom af 18. Juni 1943 (VII Afd.): De Sagsøgte, A/S Hørfabriken i Tommerup, bør for Tiltale af Sagsøgeren, Repræsentant Erich Erichsen, i denne Sag fri at være. Sagsøgeren betaler i Sagsomkostninger til de Sagsøgte 800 Kr. De idømte Sagsomkostninger at udrede inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret har Appellanten ikke gentaget det for Landsretten fremsatte principale Krav om Provision af visse nærmere angivne Leverancer til Grossister, Fabrikanter, Købmænd og Haandværkere, men paastaaet sig tilkendt en Erstatning af 25.000 Kr. — eller et mindre Beløb efter Rettens Skøn med Renter. Indstævnte har paastaaet Dommen stadfæstet.

I Henhold til de vedrørende Appellantens Erstatningskrav i Dommen anførte Grunde, og idet de Højesteret forelagte nye Oplysninger ikke kan føre til andet Resultat, vil Dommen være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale til Indstævnte med 600 Kr.

T h i k e n d e s f o r R e t :

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande. Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Repræsentant Erich Erichsen, til Indstævnte, A/S Hørfabriken i Tommerup, med 600 Kr.

De idømte Sagsomkostninger at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Sagsøgeren, Repræsentant Erich Erichsen, har i en Aarrække virket som Repræsentant paa Provisionsbasis for de Sagsøgte, A/S Hørfabrikken i Tommerup, i forskellige Distrikter her i Landet. I 1932 flyttede han til København og havde herefter Stor-København som sit Virkeomraade, uden at Grænserne for Omraadet iøvrigt var nærmere fastlagt ved Aftale mellem Parterne. Der har ikke været oprettet nogen Kontrakt om Ansættelsesvilkårene.

De Sagsøgte producerede indtil Krigens Udbrud i 1939 næsten udelukkende Færdigvarer, saasom Sengelinned, Duge, Haandklæder og Viskestykker, hvilke Varer, væsentligst ved Repræsentanter, afsattes direkte til Forbrugere.

I 1934 oprettedes i København et Udsalg af de Sagsøgtes Produkter under Sagsøgerens Ledelse, men for de Sagsøgtes Regning, hvilket Udsalg blev drevet fra en af Sagsøgeren lejet Lejlighed.

I Løbet af 1941 og 1942 maatte de Sagsøgte, som Følge af de paa Grundlag af den ekstraordinære Kriselovgivning truffne Foranstaltninger omlægge Produktionen saaledes, at de nævnte Færdigvarer kun kunde fremstilles i saa ringe et Omfang, at det end ikke forslog til de Sagsøgtes pligtige Leverancer til Hørproducenterne, medens den i det væsentligste bestod af Beklædningslærred, Stivlærred, Ostelærred og Remlærred, alt Halvfabrikata, der krævede en fabrikmæssig Efterbehandling. De Sagsøgte havde ikke Maskiner og kunde ikke fremskaffe Materialer til Færdiggørelse af disse Halvfabrikata, der uden Medvirken af Repræsentanterne blev solgt til Grossister og Fabrikanter. Repræsentanterne erholdt ikke Provision af disse Salg, og mens Sagsøgerens aarlige Provisionsindtægt, der havde været jævnt stigende i Aarene 1938, 1939 og 1940, var henholdsvis ca. 8000 Kr., ca. 11.000 Kr. og ca. 8400 Kr., tjente han i Provision i Aarene 1941 og 1942 kun henholdsvis 3510 Kr. 89 Øre og 1160 Kr. 13 Øre.

De Sagsøgtes Repræsentanter blev i et vist Omfang ved Cirkulærskrivelser holdt underrettet om de som Følge af Materialeangel og Indskrækning i Produktionsretten opstaaede Forhold. Ved Cirkulærskrivelse af 20. Marts 1942 meddelte de Sagsøgte Repræsentanterne, at Mængden af Varer, der kunde stilles til Raadighed for dem, ikke paa langt nær vilde være tilstrækkelig til, at de kunde betragte deres Virksomhed for de Sagsøgte som et Levebrød, og opfordrede dem til at skaffe sig andet Arbejde.

Under denne ved Retten for Odense Herred m. v. forberedte Sagsøgør nu Sagsøgeren gældende: Han er af de Sagsøgte antaget som Ene-repræsentant for Salg af alle deres Produkter indenfor Omraadet Stor-københavn, hvorved han bemærkede, at de Sagsøgtes Cirkulærskrivelse af 20. Marts 1942 ikke er tilstillet ham. De Sagsøgte har i Tidsrummet fra den 30. December 1937 til den 7. Marts 1943 til forskellige Firmaer

med Domicil i København solgt Ostelærred, Skættehør, Skætteblaar, Bindegarn og vævede Varer for ialt 2.465.518 Kr. 18 Øre. Der tilkommer saaledes ham Provision af disse Salg i Overensstemmelse med almindelig Skik beregnet med $2\frac{1}{2}$ pCt. af Leverancer til Grossister og Fabrikanter og 5 pCt. af Leverancer til Købmænd og Haandværkere. Leverancerne fordeler sig med 2.446.217 Kr. 81 Øre til førstnævnte og 19.300 Kr. 37 Øre til sidstnævnte Kategori af Aftagere. Hans endelige principale Paastand gaar herefter ud paa, at de Sagsøgte tilpligtes at betale i Provision af disse Salg henholdsvis 61.155 Kr. 45 Øre og 965 Kr. 02 Øre eller ialt 62.120 Kr. 47 Øre tilligemed Renter af det oprindeligt paastaaede Beløb 20.000 Kr. fra Sagens Anlæg den 21. August 1942, af 28.683 Kr. 94 Øre fra den 18. December 1942 og af Resten fra den 1. Juni 1942.

Subsidiært paastaar han sig tilkendt en efter Rettens Skøn fastsat Erstatning.

De Sagsøgte paastaar principalt Frifindelse, subsidiært Frifindelse mod Betaling af et mindre Beløb efter Rettens Skøn.

Til Støtte derfor anfører de Sagsøgte følgende:

Sagsøgeren havde ikke Enerepræsentation for København, men selvom han maatte anses at være Enerepræsentant, vilde han ikke have Krav paa Provision af de ommeldte Salg, da de fra Fabriken stedfindende Salg af Halvfabrikata ligger udenfor Omraadet for Repræsentanternes — derunder Sagsøgerens — Virksomhed, idet han — som de andre Repræsentanter — udelukkende er antaget til Salg af Færdigvarer til Forbrugere. Cirkulærskrivelsen af 20. Marts 1942 er ogsaa tilstillet Sagsøgeren.

Ejheller kan Sagsøgeren kræve Erstatning for Nedgangen i sin Provisionsindtægt, da han selv maa bære Risikoen for, at Produktionen af de Varer, han var antaget til at sælge, gaar ned paa Grund af Forhold, som de Sagsøgte ikke har været Herre over.

Sagsøgeren har afgivet Forklaring saavel for Landsretten som for den forberedende Ret, hvorhos Vidneforklaring inden sidstnævnte Ret er afgivet af det sagsøgte Selskabs Direktør Jan Juel Hagemester, Selskabets tidligere Direktør Niels Christian Pedersen, Medlem af Selskabets Bestyrelse Sagfører Søren Olesen og Kontorchef Hugo Christian Sølvhjulm. Endvidere er for Landsretten afgivet Vidneforklaring af Sagsøgerens Hustru Fru Petra Erichsen, Repræsentant Axel Christian Erichsen, Civilingeniør Einer Schmiegelow og Direktør Hagemester.

Det ses vel, at de Sagsøgte har anerkendt en vis Eneret for Sagsøgeren til at repræsentere dem i København og Omegn, idet de dels har afsluttet en Overenskomst med ham om Antagelsen af en Repræsentant til at arbejde i et nærmere angivet Distrikt indenfor nævnte Omraade paa Vilkaarene bl. a., at Sagsøgeren skulde have en nærmere angiven Provision af den paagældende Repræsentants Salg, og forhandlet med Sagsøgeren om Antagelse af en anden Repræsentant til et Distrikt i København, dels har krediteret Sagsøgeren Provision af Ordre, der indgik direkte til Fabriken fra Detail-Kunder i København. Men da Sagsøgerens Virksomhed saa godt som udelukkende har bestaaet i at sælge de af de Sagsøgte producerede Færdigvarer direkte til Forbru-

gere, og da de omhandlede Halvfabrikata ikke er egnede til Salg paa denne Maade eller kræver Repræsentanternes Medvirken, hvorved bemærkes, at Sagsøgeren har erkendt, at han har været bekendt med Indholdet af Cirkulæret af 20. Marts 1942, findes Sagsøgeren ikke at have Krav paa Provision af Salget af andre Varer end de Færdigvarer, han har haft til Opgave at sælge.

Der maa gaas ud fra, at den skete Omlægning af Produktionen har været nødvendiggjort af de som Følge af Krigssituationen indtrufne Forhold, og da Sagsøgte ikke ses at have paataget sig Pligt til at holde det af Sagsøgeren ledede Udsalg forsynet med Varer eller at fremstille et vist Kvantum Færdigvarer til Salg ved Repræsentanterne, findes de Sagsøgte ikke at have paadraget sig noget Erstatningsansvar overfor Sagsøgeren.

De Sagsøgte vil herefter være at frifinde.

Sagsøgeren findes til de Sagsøgte at burde betale i Sagsomkostninger 800 Kr.

Fredag den 1. December.

Nr. 12/1944. **Dansk Handels- og Kontormedhjælperforbund som Mandatar for Gunnar Overgaard Jensen, Aage Jensen, Kaj Schmidt Nielsen og Henning Pedersen (Bunch-Jensen)**

m o d

Odder Brugsforening (Hartvig Jacobsen).

(Erstatning for Afbrydelse af Engagement).

Vestre Landsrets Dom af 22. December 1943 (I Afd.): De Sagsøgte, Odder Brugsforening, bør for Tiltale af Sagsøgerne, Dansk Handels- og Kontormedhjælperforbund som Mandatar for Gunnar Overgaard Jensen, Aage Jensen, Kaj Schmidt Nielsen og Henning Pedersen, i denne Sag fri at være. I Sagsomkostninger betaler Sagsøgerne til de Sagsøgte 200 Kr., der udredes inden 15 Dage.

Færdig fra Trykkeriet den 27. December 1944.

G. E. C. Gads Forlag.

Triers Bogtrykkeri (Chr. & G. Lind). — København.

Højesteretstidende.

Udgivere: Højesterets Protokolsekretærer.

88. Aargang

Højesteretsaaret 1944.

Nr. 26

Fredag den 1. December.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Vestre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Efter det i Sagen fremkomne kan det ikke antages, at der ved de Samtaler, som Medhjælperne havde med Bestyrelsens Formand om deres fremtidige Forhold, er givet dem noget Løfte om, at man vilde se bort fra den foreliggende Opsigelse. Med denne Bemærkning og iøvrigt i Henhold til de i Dommen anførte Grunde vil den være at stadfæste, bortset fra Bestemmelsen om Sagsomkostningerne.

Sagens Omkostninger for begge Retter findes efter Omstændighederne at burde ophæves.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør, bortset fra Bestemmelsen om Sagsomkostningerne, ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for begge Retter ophæves.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

I de første Maaneder af Aaret 1942 opdagede Gunnar Overgaard Jensen, Aage Jensen, Kaj Schmidt Nielsen og Henning Pedersen, der alle i en Aarrække havde været ansatte som Medhjælpere i den sagsøgte Brugsforening, Odder Brugsforening, Odder, at Brugsforeningens Uddeler, Harald Petersen, havde gjort sig skyldig i forskellige Misligheder, idet han blandt andet til egen Fordel havde forhøjet Prisen for visse Varegrupper. Medhjælper Aage Jensen henvendte sig derfor paa de nævnte Medhjælperes Vegne den 22. Marts 1942 til Brugsforeningens Formand, Bogbinder Nørgaard, og gjorde ham bekendt med Forholdet. Formentlig ca. 3 Uger senere blev der af Formanden og Regnskabsføreren foretaget en Undersøgelse i Sagen, og denne Undersøgelse gav til Resultat, at Uddeleren havde beregnet sig for store Priser til egen Fordel. Undersøgelsen blev derfor fortsat i Begyndelsen af Maj 1942, idet man tilkaldte Uddeler Frandsen fra Danmarks Uddelerforening.

Under Undersøgelsen, der alene omfattede de sidste 9 Maaneder, skønt Uddeler Petersen havde været Uddeler i Foreningen i ca. 5 Aar, blev Medhjælperne afhørt. Paa en ekstraordinær Generalforsamling den 2. Juni 1942 gjorde Bestyrelsen Rede for Undersøgelsens Resultat og oplyste, at det Beløb, som Uddeleren i det anførte Tidsrum havde beregnet for meget til egen Fordel, udgjorde ca. 2300 Kr. Paa Generalforsamlingen viste det sig, at Bestyrelsen, der ifølge Foreningens Love træffer Bestemmelse med Hensyn til Ansættelse og Afskedigelse af Uddeler og Medhjælper, ikke var enig, idet 4 af Medlemmerne talte for at lade Uddeleren fortsætte, medens de tre andre Bestyrelsesmedlemmer, deriblandt Formanden, holdt paa, at Uddeleren burde fratræde. De de 4 fornævnte Medhjælper herefter fik det Indtryk, at man vilde lade Uddeleren fortsætte, fremsendte de en den 3. s. M. dateret Skrivelse til de Sagsøgte, hvori det hedder:

»Efter de Oplysninger, der fra Bestyrelsens Side fremkom paa Generalforsamlingen den 2. Juni d. A., ser Undertegnede af Personalet sig nødsaget til at opsigte vore Stillinger til Fratrædelse pr. 31. Juli d. A., da et Samarbejde med Uddeler Petersen efter det skete er umuliggjort.

Samtidig betragter vi os løst fra vor Tavshedspligt.«

Da der fra Personalets Side var iremkommet en Del nye Oplysninger om Uddelerens Forhold, vedtog Bestyrelsen paa et den 8. Juni 1942 afholdt Bestyrelsesmøde at foretage en Vareopgørelse og at tilkalde sagkyndig Hjælp fra Uddelerforeningen og Fællesforeningen af Danske Brugsforeninger. Samtidig vedtog man at opfordre Uddeleren til at tage Ferie, medens Undersøgelsen stod paa. Uddeleren tilbød imidlertid at fratræde sin Stilling og fratraadte derefter i Forstaaelse med Bestyrelsen den 14. Juni 1942. Den nye Undersøgelse, der angik et længere Tidsrum end den første Undersøgelse, viste, at Uddeleren uberettiget havde oppebaaret 6438 Kr. 49 Øre. Dette Forhold blev ordnet derved, at Uddeleren betalte Beløbet til Foreningen, der derefter betragtede Sagen som afgjort.

Paa et den 22. Juni 1942 afholdt Bestyrelsesmøde blev det vedtaget at opslaa Stillingen som Uddeler ledig. Det blev derhos vedtaget at avertere efter Personale til Kolonialafdelingen, da Personalet havde opsagt deres Pladser. I den følgende Tid fik de 4 Medhjælper gennem Samtaler med Brugsforeningens Formand om deres fremtidige Forhold det Indtryk, at de godt kunde forblive i deres Stillinger, idet Formanden udtalte, at de blot skulde forholde sig i Ro, da Forholdene nok gik i Orden. Da de 4 Medhjælper den 4. Juli 1942 i Uddelerbladet saa, at den sagsøgte Brugsforening søgte nyt Personale, henvendte de sig til Formanden, der udtalte, at Grunden til Avertissementet var, at den nye Uddeler skulde staa frit med Hensyn til hvem, han vilde antage. Nogle Dage efter opfordrede et andet Bestyrelsesmedlem de 4 Medhjælper til at indgive Andragende om at forblive i deres Pladser, og de indgav derefter den 9. Juli 1942 saalydende Ansøgning til de Sagsøgte:

»Efter at Forholdet har ændret sig, tillader undertegnede Personale sig at ansøge om at bibeholde vore Stillinger.«

Paa et samme Dag afholdt Bestyrelsesmøde antog Bestyrelsen som ny Uddeler F. P. Obel, og det vedtoges at rette Henvendelse til denne

om at beholde det nuværende Personale. Da Uddeler Obel nogle Dage efter blev præsenteret for Brugsforeningens Personale, erklærede han sig villig til at genantage de 4 Medhjælpere, hvis de vilde udskyde deres Opsigelse til den 1. November 1942, saaledes at Genantagelsen var begrænset til en Prøvetid af 3 Maaneder, hvorefter Uddeleren vilde give Besked om, hvorvidt han vilde genantage dem. Efter at have haft en passende Betænkningstid, erklærede de 4 Medhjælpere, at de ikke kunde indgaa paa det af Uddeleren stillede Vilkaar, idet de mente at have Krav paa at forblive i deres Stillinger. De 4 Medhjælpere fratraadte herefter deres Stillinger den 31. Juli 1942.

Under nærværende Sag har Sagsøgerne, Dansk Handels- og Kontormedhjælperforbund, som Mandater for de fornævnte 4 Medhjælpere derefter nedlagt Paastand om, at de Sagsøgte tilpligtes at betale til Sagsøgerne:

for Gunnar Overgaard Jensen, der blev ansat i Brugsforeningen den 1. Juli 1938, 4 Maaneders Løn à 305 Kr.	1220,00	
samt 4 pCt. Feriegodtgørelse	48,80	
	<hr/>	1268 Kr. 80 Øre
for Aage Jensen, ansat den 1. Juli 1935, 5 Maaneders Løn à 314 Kr.....	1575,00	
samt 4 pCt. Feriegodtgørelse	63,00	
	<hr/>	1638 — 00 —
for Henning Pedersen, ansat den 1. November 1937, 4 Maaneders Løn à 305 Kr.	1220,00	
samt 4 pCt. Feriegodtgørelse	48,80	
	<hr/>	1268 — 80 —
for Kaj Schmidt Nielsen, ansat den 1. Oktober 1936, 5 Maaneders Løn à 330 Kr.....	1650,00	
samt 4 pCt. Feriegodtgørelse.....	66,00	
	<hr/>	1716 — 00 —
	<hr/>	ialt.... 5891 Kr. 60 Øre

tillige med Renter heraf 5 pCt. p. a. fra den 13. November 1942, indtil Betaling sker.

De Sagsøgte har paastaaet sig frifundet.

Til Støtte for deres Paastand har Sagsøgerne anført, at den foran citerede Opsigelse af 3. Juni var bundet til den Forudsætning, at Uddeler Petersen skulde fortsætte sin Stilling som Uddeler. Dette fremgaar — efter Sagsøgernes Formening — allerede deraf, at Opsigelsen blev afgivet straks efter, at det paa Generalforsamlingen den 2. s. M. havde vist sig, at Flertallet af Bestyrelsen var stemt for at beholde Uddeleren, og det bestyrkes yderligere ved selve Opsigelsens Ordlyd, idet Opsigelsen udtrykkelig er motiveret med, at Medhjælpernes Samarbejde med Uddeler Petersen efter det skete var umuliggjort. Medhjælperne har derfor været berettigede til at regne med, at Opsigelsen var faldet bort ved Uddelerens Fratræden, og de Sagsøgte maatte, dersom de ønskede, at Medhjælperne skulde fratræde, være henvist til at opsigte dem med lovligt Varsel. Medhjælperne har derfor — efter Sag-

søgerens Mening — Krav paa at blive stillet, som om de var blevet bortvist den 1. August 1942. Det af Medhjælperne indgivne Andragende om Genansættelse taler ikke herimod, idet dette var et rent formelt Andragende, der som nævnt blev indgivet efter Opfordring fra et af Bestyrelsens Medlemmer.

Selv bortset fra Spørgsmaalet om en betinget Opsigelse overhovedet vilde kunne tillægges Gyldighed i et Forhold som det omhandlede, findes de Sagsøgte under de foreliggende Omstændigheder, idet der end ikke af Bestyrelsen var taget endelig Stilling til Spørgsmaalet om Uddelerens Forbliven, og idet Henvisningen i Medhjælpernes Opsigelse til, at Samarbejdet mellem dem og Uddeleren var umuliggjort, nærmest findes at maatte betragtes som en Motivering af deres Ønske om at fratræde, med Føje at have opfattet Forholdet saaledes, at Medhjælperne ved deres Opsigelse havde givet endeligt og bindende Afkald paa deres Rettigheder ifølge det hidtil bestaaende Kontraktsforhold, hvorved bemærkes, at Medhjælperne end ikke under de Forhandlinger, der fandt Sted, efter at deres Pladser var opslaaet ledige, ses at have gjort gældende, at Opsigelsen var bortfaldet.

Herefter findes Medhjælperne, der afslog de Sagsøgtes Tilbud om at forblive i Stillingerne til den 1. November 1942, ikke at have Krav paa Løn for Tiden efter deres Fratræden, og de Sagsøgtes Frifindelsespaastand vil derfor være at tage til Følge.

Til de Sagsøgte vil Sagsøgerne have at betale Sagens Omkostninger med 200 Kr.

Nr. 214/1944.

Anklagemyndigheden

m o d

Jürgen Johannsen.

Vestre Landsrets Kendelse af 12. August 1944 (III Afd.):

Ved Højesterets Dom af 22. Juni 1942 blev Jürgen Johannsen for Overtrædelse af Straffelovens § 181, Stk. 1, i Medfør af dens § 70 dømt til Anbringelse i et Sindssygehospital, hvorefter han den 4. Juli s. A. blev anbragt i Sindssygehospitalet i Augustenborg.

I Skrivelse af 25. Maj 1944 har dette Hospitals Overlæge anbefalet, at Domfældte nu udskrives paa Prøve paa Betingelse af, at han tager Ophold hos sin Broder, Malermester Johann Johannsen i Bolderslev, der har erklæret sig villig til at modtage Domfældte.

I Skrivelse af 18. Juli 1944 har Retslægeraadet udtalt, at Domfældte »efter det foreliggende nu er faldet saaledes til ro, at ophold paa sindssygehospital ikke længere kan antages at være fornødent, idet han ikke frembyder fare for retssikkerheden. Raadet kan derfor anbefale, at sagen indbringes for retten til eventuel ophævelse af forvaringen.«

Anklagemyndigheden har protesteret mod, at der foretages nogen Ændring i den paagældendes Anbringelsesmaade, hvorimod den for

Domfældte beskikkede Forsvarer har henstillet, at Domfældte udskrives paa Prøve som af Overlægen foreslaaet.

Efter det foreliggende findes den fremsatte Indstilling om Prøveløsladelse at burde tages til Følge som nedenfor anført.

Thi bestemmes:

Domfældte Jürgen Johannsen bør udskrives paa Prøve fra Sindsygehospitalet paa Vilkaar, at han tager Ophold hos sin Broder og Tilsynsværge, Malermester Johann Johannsen, Bolderslev.

Der tillægges den beskikkede Forsvarer, Overretssagfører Teisen, i Salær 40 Kr., der udredes af det Offentlige.

Højesterets Kæremaalsudvalgs Kendelse.

Den paakærede Kendelse er afsagt af Vestre Landsret.

I Paakendelsen har tre Dommere deltaget.

I Henhold til de i Kendelsen anførte Grunde

bestemmes:

Landsrettens Kendelse bør ved Magt at stande.

Der tillægges den for Indkærede, Jürgen Johannsen, beskikkede Forsvarer, Højesterets-sagfører Holten-Bechtolsheim, i Salær for Højesteret 60 Kr., der udredes af det Offentlige.

Mandag den 4. December.

Nr. 167/1943. Firmaet **Næstved Tørvekompagni**
(Landsretssagfører Hans A. Jacobsen)

mod

Smedemester **Aage Jensen** (Ballhausen).

(Betaling for leverede Tørv).

Østre Landsrets Dom af 16. April 1943 (VII Afd.): Sagsøgte, Firmaet Næstved Tørvekompagni, bør til Sagsøgeren, Smedemester Aage Jensen, betale 1213 Kr. 16 Øre med Renter 5 pCt. aarlig fra 28. Juli 1942, til Betaling sker, samt i Sagsomkostninger 300 Kr. Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har otte Dommere deltaget.

For Højesteret har Appellanten, der den 13. Maj 1943 har

opfyldt Dommen ved Betaling af ialt 1561 Kr. 35 Øre, paastaaet Indstævnte tilpligtet helt eller delvis at tilbagebetale dette Beløb med Renter 5 pCt. aarlig fra nævnte Dato, samt paastaaet Indstævnte dømt til yderligere at betale 142 Kr. 60 Øre med Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 19. August 1942. Derimod har Appellanten ikke gentaget sin Erstatningspaastand. Indstævnte har paastaaet Dommen stadfæstet.

For Højesteret er det oplyst, at to paa Foranledning af Indstævnte foretagne Analyser efter Prøveudtagning fra Læggepladsen den 24. Juni og 1. Juli 1942 udviste et samlet Vand- og Askeindhold af henholdsvis 50,2 pCt. og 50,0 pCt. samt henholdsvis 34,0 pCt. og 32,7 pCt. Aske i Tørstof.

Fem Dommere bemærker:

Efter de foreliggende Oplysninger, der støttes af de nævnte Analyser, maa det anses tilstrækkeligt godtgjort, at de leverede Tørv ikke har været kontraktmæssige, og at Askeindholdet beregnet paa Tørstof, har overskredet den i Bekendtgørelse Nr. 32 af 30. Januar 1942 § 1, Stk. 6, fastsatte Maksimumsgrænse. Som Følge heraf var Appellanten berettiget til at nægte at modtage Partiet. Da derhos Indstævnte, som var bekendt med de ovennævnte Forhold, under sine Forhandlinger med Appellanten og Firmaet Ganvig & Jacobsen om de første 2 Vognladninger gav Udtryk for, at han ikke ønskede disse returneret, og be myndigede Firmaet til at sælge dem for 20 Kr. pr. Tons, findes Appellanten efter alt foreliggende at have haft Føje til at gaa ud fra, at heller ikke de tre sidste Vognladninger ønskedes tilbage. Da det endelig maa antages, at det ikke var muligt at sælge Tørvene, der efter deres Beskaffenhed overhovedet ikke maatte forhandles, til en højere Pris end den opnaaede, vil disse Dommere give Dom efter Appellantens Paastand samt paalægge Indstævnte at betale Sagens Omkostninger for begge Retter til Appellanten med 500 Kr.

Tre Dommere bemærker følgende:

Det tiltrædes, at de leverede Tørv har været behæftet med saadanne Mangler, at Appellanten var berettiget til at hæve Handlen. Dette er efter de afgivne Forklaringer kun sket forsaavidt angaar den ikke leverede Del af de i Slutsedlen nævnte 350 Tons. Med Hensyn til de først leverede 2 Vognladninger maa der anses telefonisk at være truffet Aftale om en Nedsættelse af Købesummen til 20 Kr. pr. Ton, og da de 3 senere Vognladninger, som Køberne eller deres Repræsentanter, Firmaet Ganvig & Jacobsen, uden nærmere Aftale har beholdt og disponeret over, maa antages at have været af tilsvarende ringe Kvalitet, findes Købesummen for disse i Overensstemmelse med Slutsedlens Post 2 ligeledes at burde ansættes til 20 Kr. pr. Ton.

Herefter udgør det Indstævnte tilkommende

Beløb ialt 1245 Kr. 20 Øre
med Tillæg af Transportomkostninger ifølge

Indstævntes Opgørelse	124 Kr. 14 Øre
	<hr/>
	1369 Kr. 34 Øre
og med Fradrag af Forskud	500 — 00 —
	<hr/>
	ialt.... 869 Kr. 34 Øre

med Renter.

Disse Dommere vil herefter dømme Indstævnte til at tilbagebetale Appellanten Differencen mellem dette Beløb og det i Henhold til Landsrettens Dom betalte Beløb 1213 Kr. 16 Øre med fornøden Renteregulering.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Indstævnte, Smedemester Aage Jensen, bør til Appellanten, Firmaet Næstved Tørvekompani, betale 1703 Kr. 95 Øre med Renter 5 pCt. årlig af 142 Kr. 60 Øre fra den 19. August 1942 og af 1561 Kr. 35 Øre fra den 13. Maj 1943 til Betaling sker og i Sagsomkostninger for begge Retter 500 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Ved Slutseddell af 11. Marts 1942 solgte Sagsøgeren, Smedemester Aage Jensen, 350 Tons Tørv til Sagsøgte, Firmaet Næstved Tørvekompani, for Maksimalpris + Transportomkostninger til Leveringsstedet; Tørvene skulde leveres læsset paa Banevogn paa Odsherredsbanens Vigespør mellem Asmindrup og Højby Station. Slutseddellens Post 2 er saalydende:

»Sælgeren garanterer, at Tørvenes Kvalitet er prima, herunder, at Vand- og Askeindholdet ikke overstiger 45 pCt. Skulde Vand- og Askeindholdet ved de foretagne Analyser overstige henholdsvis 45 pCt., og Køberen alligevel ønsker at fastholde Leveringen, reduceres Prisen i Overensstemmelse med Maksimalprisbestemmelserne.«

Den 25. Juni 1942 lod Sagsøgeren ved autoriseret Prøveudtagning udtage Prøver af et Parti Tørv paa Mosen ved den nævnte Banestrækning; i Attesten om Udtagningen angives Partiets Størrelse til ca. 40 Tons, og det siges, at Tørvene var lidt uensartede. I Erklæringen af 27. Juni 1942 om Analyseringen oplyses, at Tørvene indeholdt 43,4 pCt. Vand og Aske, og at Asken udgjorde 22,5 pCt. af Tørstoffet. Efter Sagsøgtes Anvisning afsendte Sagsøgeren 5 Vognladninger med tilsammen 62.260 Tons Tørv til Firmaet Ganvig & Jacobsen, København; 2 ankom den 30. Juni til Nørrebro St., 1 blev afsendt og ankom den 1. Juli, 1 blev afsendt den 2. Juli, og den 5. Vogn ankom den 3. Juli. Efter at de 2 første Vogne var ankommet til København, blev der af Firmaet

Ganvig & Jacobsen reklameret om, at Tørvene var vaade. Da Firmaet heller ikke fandt de 3 senere Vognladninger kontraktmæssige, blev der mellem Sagsøgeren og Sagsøgte indledet Forhandlinger, der resulterede i, at den mellem dem indgaaede Aftale blev ophævet.

Sagsøgeren, der ikke har modtaget Betaling for de leverede Tørv, har under nærværende, ved Retten for Næstvæd Købstad m. v. forberedte Sag paastaet Sagsøgte tilpligtet at betale ham principalt 1809 Kr. 85 Øre, subsidiært 1468 Kr. 97 Øre, med Renter 5 pCt. aarlig fra Stævningens Dato, den 23. Juli 1942.

Det principalt paastaede Beløb fremkommer saaledes:

62.260 Tons Tørv Klasse II B Maksimalpris 33,50 Kr. + for Kørsel og Læsning i Banevogn 3,60 Kr., ialt 37,10 Kr. pr. Ton	Kr. 2309,85
hvorifra fragaar Forskud fra Sagsøgte	— 500,00

Kr. 1809,85

Det subsidiært paastaede Beløb fremkommer ved, at de første 2 Vognladninger (25¹/₄ Tons) kun beregnes til en Pris af 20 Kr. pr. Ton ekscl. Transport- og Læsningsomkostninger.

Sagsøgte paastaar Frifindelse og selvstændig Dom for et Beløb af 642 Kr. 60 Øre med Renter 5 pCt. aarlig fra Svarskriftets Dato, den 19. August 1942, subsidiært et mindre Beløb efter Rettens Skøn.

Den principale Paastand fremkommer saaledes:

Forskud	Kr. 500,00
efter Indbetaling fra Firmaet Ganvig & Jacobsen	— 357,40

Kr. 142,60

Erstatning for ophævet Handel.....	— 500,00
------------------------------------	----------

Kr. 642,60

Sagsøgeren paastaar Frifindelse for disse Paastande.

Der er under Sagen givet Procesmeddelelse til Firmaet Ganvig & Jacobsen.

Sagsøgeren har til Støtte for sin Paastand anført, at Salget ikke er sket efter Analyse, og at der ved hver Levering er afgivet den i § 1, Stk. 10, i Landbrugsministeriets Bkg. Nr. 32 af 30. Januar 1942 angaaende Handel med Tørv m. v. paabudte Erklæring paa Tro og Love om, i hvilken Prisklasse de leverede Tørv ligger, idet han har udfyldt en Paategning herom paa de Fragtbreve, som Sagsøgte har overgivet ham til Forsendelserne. Denne Erklæring er afgivet paa Grundlag af ovennævnte Analyseattest af 27. Juni 1942. Da der blev reklameret om, at de første 2 Vognladninger var vaade, gik han med til at modtage Afregning for dette Parti paa 25¹/₄ Tons efter en Pris af 20 Kr. pr. Ton, dog under Forudsætning af, at Reklamationen var berettiget. Hvad angaar de 3 sidst leverede Vognladninger har Sagsøgerne ikke modtaget nogen Reklamation, forinden han ved et den 11. Juli 1942 modtaget Brev fra Sagsøgte fik Meddelelse om, at der for de 5 Vognladninger kun tilkom ham 357,40 Kr.; samtidig fremsendtes 2 Analyser af 7. Juli 1942 af 2 Banevogne Tørv, hvoraf den ene viste samlet Aske og Vand 54,8 pCt. og Aske af

Tørvestof 32 pCt. og den anden henholdsvis 56,9 pCt. og 36,7 pCt.; Prøver til Analyserne er udtaget den 7. Juli 1942. Med Hensyn til disse Analyser gør Sagsøgeren gældende, at de er uden Betydning, idet Prøverne ikke er udtaget indenfor den i nævnte Bekendtgørelses § 3, Stk. 3, fastsatte Frist, og han ikke er underrettet om Prøveudtagningen. Han har vel forhandlet med Firmaet Ganvig & Jacobsen om de første 2 Vognladninger, men han hævder, at han alene har forhandlet med dette Firma som Repræsentant for Sagsøgte, og at der under denne Forhandling ikke var Tale om de sidste 3 Vognladninger. Han anser sig efter det passerede ikke bundet ved Aftalen om at nøjes med 20 Kr. pr. Ton for de første 2 Vognladninger, idet han ikke mener at kunne have Tiltro til Paastanden om, at de paagældende Tørv var saa vaade som angivet. Hvad Sagsøgtes Paastand om Erstatning for Tab for hævet Kontrakt angaar, gør Sagsøgeren gældende, at Ophævelsen er sket efter Overenskomst, og at Sagsøgte ikke har godtgjort at have lidt Tab derved.

Sagsøgte har til Støtte for sin Paastand anført, at de, da de fra Firmaet Ganvig & Jacobsen fik Meddelelse om, at de første 2 Vognladninger var vaade, lod Reklamationen gaa videre til Sagsøgeren og meddelte denne, at Tørvene vilde blive returnerede som ukontraktmæssige; dette vilde Sagsøgeren meget nødig have, og derfor henviste Sagsøgte ham til at træffe en direkte Aftale med Firmaet Ganvig & Jacobsen, men Sagsøgte erklærede, at de ikke vilde have noget dermed at gøre; derefter blev der truffet en direkte Aftale mellem Firmaet og Sagsøgeren. Da ogsaa de 3 sidste Vognladninger var ukontraktmæssige, har Sagsøgte været berettiget til at afvise dem. Salget er efter Sluttedlen sket efter Analyse, men Sagsøgte har ikke fra Sagsøgeren modtaget Analyser i Overensstemmelse med Tørvebekendtgørelsens § 3, Stk. 2. Der er telefonisk givet Sagsøgeren Tilvarsling om Udtagelsen af Prøver til Analyser. Der blev den 2. Juli 1942 udtaget Prøver af den ene af de første 2 Vognladninger; Analysen af denne Prøve viser et samlet Aske- og Vandindhold paa 60,8 pCt. og Aske af Tørstof 27,6 pCt.

Under Sagens Forberedelse er der bl. a. afgivet Forklaring af Sagsøgeren, af Medindehaveren af det sagsøgte Firma, O. Madsen, samt af Indehaverne af Firmaet Ganvig & Jacobsen, og under Domsforhandlingen har Sagsøgeren og O. Madsen paany afgivet Forklaring. Sagsøgeren har forklaret i Overensstemmelse med sin Procedure.

Brændselshandler Knud Ganvig har forklaret, at han havde en Telefonsamtale med Sagsøgeren efter Modtagelsen af de to første Vognladninger. Sagsøgeren bad ham da sælge Tørvene bedst muligt. Da de tre nævnte Vognladninger var kommet, og Analyserne forelaa, telefonerede han paany til Sagsøgeren, og det blev aftalt, at Vidnet skulde sælge alle fem Vognladninger paa bedste Maade; han kan ikke tænke sig andet end, at han ved denne Lejlighed har sagt til Sagsøgeren, at der var kommet ialt 5 Vognladninger. Der er opnaaet en Pris af 20 Kr. pr. Ton for de 4 Vognladninger, medens den 5. Vognladning, der er afregnet med 54 Kr., ikke er solgt.

Efter det oplyste findes Sagsøgte ved sin Reklamation ikke at være gaaet frem i Overensstemmelse med Tørvebekendtgørelsens § 3, Stk. 3,

For Højesteret har Appellanten ikke gentaget sine Anbringender om, at Haandpantebeviset af 20. Maj 1938 ikke omfattede Gillelejeengagementet, at Appellantens Underskrift paa Erklæringen af 25. Januar 1940 var ugyldig, fordi Appellanten paa Grund af Sygdom ikke var i Stand til at skønne om Betydningen af sin Underskrift, og at samme Erklæring var fremkommet paa en mod Aftalelovens § 31 stridende Maade. Appellanten har derimod navnlig gjort gældende, at Aftalen af 20. Maj 1938 om, at Haandpantet skulde dække anden Skyld end Skylden efter Kassekrediten, maa tilsidesættes som aftvunget, jfr. Aftalelovens § 29, og at Indstævnte ikke har lidt noget Tab ved Tvangsauktionen over og Realisationen af Gillelejeejendommen, som kan berettigge ham til et Krav mod Appellanten.

I sidstnævnte Henseende har han anført, at Ejendommen til Ejendomsskyld var vurderet til 94.000 Kr., at en efter Sagens Indbringelse for Højesteret udmeldt Skønsmand har ansat Værdien paa Tidspunktet for Tvangsauktionen til 110.000 Kr., samt at Køberens Sagfører som Vidne har forklaret, at han ansaa den for Ejendommen betalte Pris, 75.500 Kr., for meget billig.

Ved det i Sagen, tildels efter dens Indbringelse for Højesteret, fremkomne findes intet oplyst til Støtte for, at Appellantens Underskrift paa Aftalen af 20. Maj 1938 skulde være opnaaet paa en mod Aftalelovens § 29 stridende Maade. Endvidere findes der ikke at være ført Bevis for, at Indstævnte, der forinden Salget af Gillelejeejendommen havde gjort Appellanten bekendt med et tidligere afgivet Tilbud fra samme Køber paa 70.000 Kr. og opfordret ham til at søge fremskaffet et bedre Tilbud, har handlet uforsvarligt ved den stedfundne Realisation af Ejendommen. Herefter og iøvrigt i Henhold til de i Dommen anførte Grunde vil den være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale til Indstævnte med 800 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Arkitekt A. Skjøt-Pedersen, til Indstævnte, Fabrikant Harald Gade, 800 Kr.

At efterkomme inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Den 20. Maj 1938 underskrev Sagsøgte, Arkitekt A. Skjøt-Pedersen, et saalydende Dokument:

»Til Sikkerhed for rigtig og skadesløs Betaling af hvad underskrevne Arkitekt A. Skjøt-Pedersen af hvilken som helst Skyldgrund er eller maatte blive Fabrikant Harald Gade skyldig, giver jeg ham herved sekundær Haandpanteret i følgende fire til A/S Københavns Handels-

banks Gammeltorvs Afdeling haandpantssatte Pantebreve, nemlig — —, hvilke Pantebreve er haandpantssatte til Banken for en mig indrømmet Kasse Kredit stor til Rest pr. 1. April 1938 Kr. 387.100,00, hvilken Kredit afdrages med Afdragene ifølge ovennævnte 4 Pantebreve, dog mindst 25.000 Kr. aarlig, hvorhos Restgælden skal indfries i 11. Juni Termin 1946.

Gade er berettiget til at udøve de Kreditorer ifølge ovennævnte Pantebreve tilkommende Beføjelser til at foretage Opsigelse eller iværksætte Inddrivelsesforanstaltninger, alt uden Hensyn til, om den Gæld, for hvilken det stillede Haandpant tjener til Sikkerhed, er forfalden eller ej.«

Det nævnte Dokument udstedtes samme Dag som Sagsøgeren, Fabrikant Harald Gade, havde paataget sig Tabskaution for et Beløb af 100.000 Kr. for Sagsøgte i Anledning af ovennævnte Kassekredit i Københavns Handelsbank.

Sagsøgeren har anført, at der den 31. Januar 1940 deponeredes i Banken i Anledning af ovennævnte 4 Pantebrevs Salg Differencen mellem Salgssummen og Bankens Tilgodehavende ifølge Kassekrediten, der nu blev indfriet, nemlig 6947 Kr. 89 Øre. Om dette Beløb tilskrev Banken den 7. Februar 1940 Sagsøgeren, at det er deponeret for Hr. Skjød-Pedersens Regning »som primær Sikkerhed for Dem for alt Mellemværende med Arkitekt Skjød-Pedersen.«

Under nærværende, den 23. December 1942 anlagte Sag paastaar Sagsøgeren Sagsøgte tilpligtet, dels at betale 7880 Kr. 40 Øre med Renter 5 pCt. p. a. fra den 28. November 1940, dels at anerkende at Sagsøgeren faar udbetalt det paa Bankbog Nr. A 33545 med Københavns Handelsbank indestaende Beløb pr. 17. August 1942 udgørende 7426 Kr. 62 Øre med yderligere Renter.

Til Støtte for sine Paastande har Sagsøgeren yderligere anført følgende:

Imellem Parterne eksisterede der — foruden det ovenfor nævnte, afsluttede Bankmellemværende — et andet Mellemværende, nemlig vedrørende »Gilbjerg Kroen« Ejendommen Matr. Nr. 3 r, 3 f, 3 k og 3 s af Strand-Esbønderup, som Sagsøgte var Ejer af og i hvilken Ejendom Sagsøgeren havde Pant for ca. 80.000 Kr. Den 3. September 1940 maatte Sagsøgeren som ufyldstgjort Panthaver overtage Ejendommen paa Tvangsauktion. I Oktober 1940 blev der budt 70.000 Kr. for »Gilbjerg Kroen«, og Sagsøgte blev den 29. Oktober underrettet herom og opfordret til at fremskaffe et højere Tilbud for derved at formindske Tabet. Sagsøgte fremskaffede ikke noget andet Tilbud, og »Gilbjerg Kroen« blev da den 25. November 1940 solgt for Kr. 72.401,15 eksklusive senere tilkøbt Løsøre samt Salær og Udgifter til Sagsøgerens Sagfører i Anledning af Tvangsauktionen. Sagsøgerens Tilgodehavende i Henhold til Pantebrevene i »Gilbjerg Kroen« var pr. 28. November 1940

Kr. 81.308,50
 hvoraf er indkommet ved ovennævnte Salg.. Kr. 72.402,15
 samt ved Overskud som Brugspanthaver .. — 1.025,93
 ————— — 73.428,10
 Kr. 7.880,40.

Det saaledes fremkomne Beløb Kr. 7880,40 udgør efter Sagsøgerens Paastand Sagsøgtes Skyld til Sagsøgeren ifølge det omhandlede Mellemværende, hvilket Beløb er afkrævet Sagsøgte den 28. November 1940, med Opfordring til at give sit Samtykke til, at det paa den førnævnte Bankbog med Handelsbanken indestaaende Beløb blev hævet af Sagsøgeren til delvis Dækning af det saaledes konstaterede Tab vedrørende »Gilbjerg-Kroen«. Sagsøgte har imidlertid nægtet at betale det saaledes konstaterede Tab, og at give sit Samtykke til at Bankbogen blev hævet.

Sagsøgte paastaar Frifindelse, idet han anser det for at have været uberettiget af Sagsøgeren at sætte Ejendommen i Gilleleje til Tvangsauktion, da Misligholdelse af Pantebrevet ikke forelaa. Det har dernæst ligget udenfor enhver Aftale, at et eventuelt Overskud paa det ovennævnte Depot skulde tjene Sagsøgeren til Sikkerhed for noget andet Mellemværende end Kassekrediten. Det Udtryk, der findes i det ovenciterede Dokument af 20. Maj 1938, er et rent Formularudtryk. Iøvrigt er Forholdet med Hensyn til det i Sagsøgerens Paastands 2. Del nævnte Beløb, indestaaende paa Bankbog Nr. 1, 33545, det, at Beløbet tilhører Sagsøgte, uden at tjene til Sikkerhed for Sagsøgeren. I denne Forbindelse anfører Sagsøgte, at Bankens ovennævnte Opgørelse beror paa en Konstruktion.

I et af Sagsøgeren fremlagt Brev af 17. Juni 1940 fra Sagsøgte til Sagsøgerens Sagfører hedder det bl. a.: »— — — Da jeg nu ikke har andre Mellemværende med Fabrikant Gade tjener Sikkerheden jo udelukkende vort Mellemværende i Gilleleje — — —.«

Sagsøgeren har derhos fremlagt i Genpart en af ham den 23. November 1940 overfor Banken underskreven Erklæring, indeholdende en Opgørelse over Afvikling af Tabskautionen, hvorefter der paa Indlaansbog vil være at deponere 6947 Kr. 89 Øre. Herpaa findes tegnet saalydende Erklæring af 25. Januar 1940, underskrevet af Sagsøgte: »Enig i, at Beløbet Kr. 6947,89 deponeres paa en Indlaansbog lydende paa mit Navn, og saaledes at den ikke kan hæves af Ihændehaveren, samt at denne Indlaansbog tjener Harald Gade som primært Haandpant for alt Mellemværende med undertegnede.«

Sagsøgte procederer heroverfor paa, at Sagsøgtes nævnte Erklæring af 25. Januar 1940 er ugyldig, da han ikke har været i Stand til at skønne om Betydningen af sin Underskrift, jfr. en i Genpart fremlagt saalydende Erklæring af 5. Februar 1940 fra Overlæge, Dr. med. N. C. Borberg:

»Herr Arkitekt Skjot-Pedersen — — — hvem jeg har undersøgt 30. Januar 40, er for Tiden lidende af et alvorligt Nervesammenbrud, for hvilket han ligger syg i sit Hjem. Af lægelige Grunde er det nødvendigt, at der tages størst muligt Hensyn til ham. Hans Tilstand var paa Undersøgelsesdagen en saadan, at han ikke skønnedes i Stand til at overse sine Handlingers Rækkevidde.«

Endvidere hævder Sagsøgte, at Erklæringen af 25. Januar 1940 er ugyldig under Hensyn til Aftalelovens § 31.

Under Domsforhandlingen er der afgivet Forklaring af Parterne.

Foreløbig bemærkes, at en af Sagsøgte paaberaabt Skrivelse af

16. Januar 1940 fra Sagsøgte til Sagsøgerens Sagfører indeholdende et Forbehold overfor Sagsøgeren, maa blive uden Betydning for Sagens Afgørelse, idet Skrivelsen ikke er efterfulgt af nogen aktiv Optræden fra Sagsøgtes Side.

Med Hensyn dernæst til den mellem Parterne omprocederede Sikkerhedsstillelse, som omhandles i Sagsøgerens Paastand, da findes denne ihvertfald godkendt af Sagsøgte ved hans senere Optræden, jfr. navnlig det ovenfor gengivne Brev af 17. Juni 1940.

Naar Sagsøgte sluttelig har gjort gældende, at Sagsøgeren havde været pligtig at modtage Terminsydelsen Juni 1940 vedrørende Gillelejeejendommen af det paa Bankbogen indestaaende Beløb, saaledes at Tvangsauktionen kunde være undgaaet, da findes der ikke at kunne gives Sagsøgte Medhold heri, idet Sikkerhedsstillelsen saaledes forstaaet efter Sagsøgtes Bestemmelse kunde gøres virkningsløs.

Som Følge af det anførte vil der være at give Dom efter Sagsøgerens Paastand.

I Sagsomkostninger vil Sagsøgte have at godtgøre Sagsøgeren 800 Kr.

Onsdag den 6. December.

Nr. 201/1944.

Rigsadvokaten

mod

Tage Porst (Stig Rode),

der tiltales for Overtrædelse af Lovbekendtgørelse Nr. 80 af 31. Marts 1937 § 12, Stk. 1.

Dom afsagt af Retten for Holbæk Købstad m.v. den 9. December 1943: Tiltalte, Forretningsfører Tage Porst, bøder inden 14 Dage efter Dommens Forkyndelse 100 Kr. til Statskassen og hensættes i Mangel af Betaling i Hæfte i 10 Dage. Tiltalte, Fotograf Johanne Schmidt, født Ingemann, bøder inden 3 Dage efter Dommens Forkyndelse 60 Kr. til Statskassen og hensættes i Mangel af Betaling i Hæfte i 6 Dage. Tiltalte, Damefrisørinde Ellen Margrethe Pedersen, født Pedersen, bøder inden 14 Dage efter Dommens Forkyndelse 80 Kr. til Statskassen og hensættes i Mangel af Betaling i Hæfte i 8 Dage. Tiltalte, Damefrisørinde Ulrika Eleonora Jensen, født Marseen, bøder inden 14 Dage efter Dommens Forkyndelse 80 Kr. til Statskassen og hensættes i Mangel af Betaling i Hæfte i 8 Dage. Tiltalte, Købmand Axel Marius Nielsen, bøder inden 14 Dage efter Dommens Forkyndelse 80 Kr. til Statskassen og hensættes i Mangel af Betaling i Hæfte i 8 Dage. Sagens Omkostninger erstatter de Tiltalte in solidum det Offentlige.

Østre Landsrets Dom af 24. April 1944 (VII Afd.): Underrettens Dom stadfæstes saa vidt paaanket er. Tiltalte Tage Porst ud-

reder Sagens Omkostninger for Landsretten. Den idømte Bøde at udrede inden 3 Dage efter denne Doms Forkyndelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Østre Landsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Fem Dommere bemærker følgende:

Da Udleveringen af Fotocheckene ikke findes at kunne betegnes som Ydelse af Tilgift eller at kunne sidestilles hermed, vil Tiltalte ikke kunne anses efter Lovens § 12, 1. Stk., og da den af Fru Johanne Schmidt ydede Rabat ikke er af den i Lovens § 12, 2. Stk., omhandlede Art, vil sidstnævnte Lovbestemmelse allerede af denne Grund være uanvendelig paa Tiltaltes Forhold. Disse Dommere vil herefter frifinde Tiltalte og finder, at der i Medfør af Rpl.s § 959, 2. Stk., bør tillægges Frifindelsen Virkning for de øvrige ved Underretten domfældte Personer.

Fire Dommere stemmer for at stadfæste Dommen i Henhold til dens Grunde, hvorhos en af disse Dommere ogsaa finder § 12, 2. Stk., anvendelig.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

De Tiltalte, Tage Porst, Johanne Schmidt, født Ingemann, Ellen Margrethe Pedersen, født Pedersen, Ulrika Eleonora Jensen, født Marseen, og Axel Marius Nielsen, bør for det Offentliges Tiltale i denne Sag fri at være.

Sagens Omkostninger for alle Retter, derunder i Salær for Højesteret til Højesterets-sagfører Rode 100 Kr., udredes af det Offentlige.

Underrettsdommens Præmisser er saalydende:

Ved Anklageskrift af 9. August 1943 fra Politimesteren i Holbæk Købstad m. v. er

- I. Forretningsfører Tage Porst, Torvegade 23, København,
- II. Fotograf Johanne Schmidt, f. Ingemann, Labæk 39, Holbæk,
- III. Damefrisørinde Ellen Margrethe Pedersen, Elmevej 3, Holbæk,
- IV. Damefrisørinde Ulrika Eleonora Jensen, f. Marseen, Nygade 14, Holbæk, nu Gl. Kongevej 85, I, København, og
- V. Købmand Axel Marius Nielsen, Algade 10, Holbæk, efter Begæring af Fællesrepræsentationen for Dansk Haandværk og Industri sat under Tiltale for Overtrædelse af:

III—V. Lovbekendtgørelse Nr. 80 af 31. Marts 1937 § 12, Stk. 1, som sigtet for i de af dem drevne Forretninger i Holbæk at have ydet

Tilgift i Form af Fotochecks, som gav Adgang til at blive fotograferet hos Tiltalte II for en betydelig nedsat Pris, og

I—II. den nævnte Lovbekendtgørelse § 12, Stk. 2, som sigtet for at have formidlet den foran omhandlede Tilgift eller Rabatydelse uden at have erhvervet Tilladelse fra Handelsministeriet.

Tiltalte Tage Porst er født den 28. Februar 1911 i København, Brorsons Sogn, og — foruden ved Justitsministeriets Skrivelse af 11. Maj 1926 paa nærmere Vilkaar at være fritaget for at blive sat under Tiltale for Tyveri, Hæleri og Falsk — tidligere straffet:

1. ved Københavns Byrets Dom af 30. Juni 1932 efter Straffelovens §§ 228, 253, 270, jfr. 275 og 274, jfr. 270 og 37, jfr. midl. Straffelov af 1. April 1911 § 13, med Fængsel paa sædvanlig Fangekost i 100 Dage (betinget).

2. ved Københavns Byret den 5. December 1934 efter Straffelovens § 302 med vedtaget Bøde, 300 Kr., til Statskassen.

3. ved Frederiksbergs Birks Rets Dom af 4. August 1936 efter Straffelovens §§ 171, samt 285, 1., jfr. §§ 278, 279 og 283, jfr. § 57, med Fængsel i 2 Aar og 6 Maaneder (Fællesstraf), ved Østre Landsrets Dom af 2. Oktober 1936 nedsat til Fængsel i 2 Aar.

4. ved Københavns Byrets Dom af 18. Februar 1936 efter Lovbekendtgørelse Nr. 131 af 14. April 1932 §§ 27 og 29, jfr. § 41, og af Lov Nr. 129 af 14. April 1932 §§ 2, 9 og 10, jfr. § 38, samt af Politivedtægtens § 5, jfr. § 103, med Bøde 50 Kr. med Halvdelen til Statskassen og Resten til Københavns Kommunes Kasse.

5. ved Københavns Byrets Dom af 25. April 1936 efter Færdselslovens § 13, jfr. § 38, med Bøde 30 Kr. til Københavns Kommunes Kasse,

6. ved Nyborg Rets Dom af 5. April 1937 efter Straffelovens § 298 Nr. 2 med Fængsel i 40 Dage, og

7. ved Københavns Byrets Dom af 6. April 1940 efter Motorlovens §§ 21 og 29, jfr. § 41, og Færdselslovens §§ 2, 9, 11 og 12, jfr. § 38, med Bøde 75 Kr. til Statskassen.

— — —
De Tiltalte har hver især paastaet Frifindelse.

Tiltalte Tage Porst har forklaret:

Han er Indehaver af Dansk Fotografisk Bygningsarkivs Reklameafdeling, der har fremstillet de i Sagen omhandlede Fotochecks, og solgt dem til Forretningsdrivende for 25 Øre pr. Stk. Disse Fotochecks kunde af de paagældende Forretningsdrivende udleveres til Kunder, der ved derefter at henvende sig til Medtiltalte Fru Johanne Schmidt med Fotochecken, opnaede en paa Grundlag af Overenskomst, truffet mellem Tiltalte og nævnte Fru Schmidt, ganske speciel Fotografering, paa hvil-

Færdig fra Trykkeriet den 3. Januar 1945.

G. E. C. Gads Forlag.

Triers Bogtrykkeri (Chr. & G. Lind). — København.

Højesteretstidende.

Udgivere: Højesterets Protokolsekretærer.

88. Aargang

Højesteretsaaret 1944.

Nr. 27

Onsdag den 6. December.

ken Tiltalte havde givet Anvisning, for en Pris af 2 Kr. 50 Øre (Reklamepris). Ifølge Tiltaltes Anvisning og den ovennævnte Overenskomst skulde Billederne leveres i en ganske bestemt Mappe, saaledes at fire mindre Billeder blev paaklæbet Mappens anden Side, og et stort Billede Mappens tredie Side, hvorhos den øverste Halvdel af den af Kunden til Fru Schmidt afleverede Fotocheck skulde klæbes paa Mappens anden Side, saaledes at det af Mappen fremgik, at den tjente som Reklame for den Forretning, der havde udleveret Fotochecken. Denne specielle Mappe maatte ifølge Overenskomsten kun udleveres til Indehavere af Fotochecks. Udgifterne til denne Billedmappe er af Tiltalte kalkuleret til 1,30 Kr. efter københavnsk Budget.

Forretningerne, der udleverede Fotochecks til Kunder, skulde intet betale til Fru Schmidt, og denne skulde paa sin Side intet udrede til Forretningerne, der havde udleveret Fotochecks, og hele Ordningen skulde alene tjene som en gennem hans Firma tilvejebragt gensidig Reklame for Tiltalte Fru Johanne Schmidt og de Forretninger, der udleverede Fotochecks, men kan ikke karakteriseres som Tilgift.

Tiltalte Fru Johanne Schmidt har forklaret, at hun i November Maaned 1942 sluttede Kontrakt med Medtiltalte Porst, hvorefter hun forpligtede sig til at fotografere Indehavere af Fotochecks for 2 Kr. 50 Øre. Tiltalte har forklaret overensstemmende med Porst om, hvorledes Billederne og den øverste Halvdel af Fotochecken skulde indklæbes i Mappen. Tiltalte ydede Fotografierne i samme Størrelse og Udførelse som til sine andre Kunder, men til disse sidste blev kun det store Billede klæbet ind i Mappe, og Prisen for Mappen med det indklæbte store Billede og for 4 mindre Billeder er 8 Kr. Der var dog den Forskel, at Kunden til 8 Kr. selv kunde vælge, hvilket af de smaa Billeder, der ønskedes forstørret, medens Indehaveren af Fotochecks ikke kunde vælge.

Tiltalte har intetsomhelst Beløb modtaget af Medtiltalte Porst, og det var kun i Reklameøjemed, at hun indgik paa Kontrakten.

Tiltalte Damefrisørinde Ellen Margrethe Pedersen, f. Pedersen, har forklaret:

Hun har i November Maaned 1942 bestilt 300 Fotochecks af Medtiltalte Porst. Hun fik dem leveret og betalte vistnok 80 Kr. for dem. Hun har udleveret en Del deraf til sine Kunder, men har ikke kunnet sige hvor mange. Hun var klar over, at en Fotografering hos Fru Johanne Schmidt normalt kostede 8 Kr., men at den Kunde, til hvem hun

havde udleveret en Fotocheck, kunde blive fotograferet for 2 Kr. 50 Øre mod Aflevering af Checken.

Tiltalte Damefrisørinde Ulrika Eleonora Jensen, født Marseen, har forklaret, at hun har aftaget 200 Fotochecks af Porst og udleveret ca. 50 til forskellige Kunder.

Tiltalte Købmand Axel Marius Nielsen har forklaret, at han i November Maaned 1942 har købt 300 Fotochecks af Porst for 75 Kr. Porst gjorde Tiltalte bekendt med, at den normale Pris for Fotografering hos Fru Schmidt udgjorde 8 Kr., men at Indehaveren af Fotochecks fik den samme Fotografering for 2 Kr. 50 Øre.

Efter det oplyste findes den Fotografering, Fru Johanne Schmidt har ydet Indehaverne af Fotochecks for en Pris af 2 Kr. 50 Øre, ikke i væsentlig Grad at adskille sig fra den Fotografering, Fru Schmidt har ydet Ikke-Indehaverne af Fotochecks for en Pris af 8 Kr., hvorved bemærkes, at den Omstændighed, at en Reklameseddel indklæbes i Fotografimappen til Indehavere af Fotochecks efter Sagens Natur ikke skønnes værdiforringende eller i hvert Fald særlig værdiforringende for den fotograferede. Den Kunde, der har gjort Brug af sin Fotocheck, har saaledes opnaaet en økonomisk Fordel af ikke ganske ubetydelig Værdi. De Tiltalte Ellen Margrethe Pedersen, født Pedersen, og Ulrika Eleonora Jensen, født Marseen, der yder Arbejde til Forbrugere, og Købmand Axel Marius Nielsen, der sælger Varer til Forbrugere, har derfor ved at skænke Fotochecks til Kunder ydet disse en Tilgift eller lignende Ydelse af ikke ganske ubetydelig Værdi, hvilken Ydelse er forbudt i Henhold til § 12, Stk. 1, i Lov Nr. 80 af 31. Marts 1937.

De Tiltalte, Tage Porst og Fru Johanne Schmidt, findes henholdsvis ved at have leveret de i Sagen omhandlede Fotochecks og ved at have indløst disse at have udøvet Virksomhed, der har omfattet Formidling af den fornævnte Ydelse fra de ovennævnte tre Tiltalte til deres Kunder, og da disse to Tiltalte ikke har opnaaet den dertil fornødne Tilladelse, findes de derved at have overtraadt § 12, Stk. 2, i Lov Nr. 80 af 31. Marts 1937.

Den forskyldte Straf fastsættes i Medfør af den citerede Lovs § 12, Stk. 3, saaledes:

Tiltalte Tage Porst bøder til Statskassen 100 Kr. med en Forvandlingsstraf af 10 Dages Hæfte.

Tiltalte Fru Johanne Schmidt, født Ingemann, bøder til Statskassen 60 Kr. med en Forvandlingsstraf af 6 Dages Hæfte.

De Tiltalte Ellen Margrethe Pedersen, født Pedersen, Ulrika Eleonora Jensen, født Marseen, og Købmand Axel Marius Nielsen bøder hver især 80 Kr. til Statskassen, saaledes at Forvandlingsstraffen for hver af disse Tiltaltes Vedkommende fastsættes til Hæfte i 8 Dage.

Sagens Omkostninger udredes som nedenfor anført.

Landsretsdommens Præmisser er saalydende:

Den indankede Dom, der er afsagt den 9. December 1943 af Retten for Holbæk Købstad m. v., er paaanket af Tiltalte Tage Porst til Friindelse, af Anklagemyndigheden til Skærpelse af den idømte Straf.

Uanset, at den Fordel, Kunden opnaar ved Modtagelsen af Fotochecken, er afhængig af, at han mod en vis kontant Ydelse udnytter den Adgang til Fotografering, som Checken indeholder Anvisning paa, og uanset, at Halvdelen af Fotocheckens Paaklæbning paa Fotografimappen maa gøre Fotograferingen ikke uvæsentligt mindre værdifuld end Leveringen af Fotografierne uden saadan Paaklæbning, findes Udleveringen af Fotocheckene egnet til at tjene som Tilgift af ikke ganske ubetydelig Værdi, eller hvad der maa sidestilles hermed og ogsaa at være sket i dette Øjemed, og det findes ikke at kunne betage Udleveringen Karakteren af Tilgift, at den tillige forfølger det Formaal gennem den trufne Ordning med Paaklæbning paa Fotografimappen af Halvdelen af Checken at reklamere for den paagældende Forretning.

Tiltalte, der har ydet sin Medvirken som oplyst i Sagen, med Tiltaltelægningen og Gennemførelsen af Ordningen med Fotocheckenes Udlevering, findes herved at have gjort sig skyldig i Overtrædelse af § 12, Stk. 1, i Lov Nr. 80 af 31. Marts 1937. Den herfor i Medfør af § 12, Stk. 3, forskyldte Straf findes at kunne fastsættes til en Statskassen tilfaldende Bøde, stor 100 Kr., med Forvandlingsstraf af Hæfte i 10 Dage.

Dommen, der har samme Resultat, vil saaledes for saa vidt den er paaanket, være at stadfæste.

Tiltalte har selv sørget for sit Forsvar for Landsretten.

En af de voterende Dommere afgav saalydende

D i s s e n s :

Hovedformaalet med de Aftaler, som Tiltalte har truffet med de øvrige Domfældte, maa saavel efter Fotocheckenes Udstyr som efter den Maade, paa hvilken de i Henhold til Aftalerne skulde benyttes, antages at have været, at Ordningen skulde tjene som Reklame for Fotografen og de Forretninger, der udleverede Checkene, og det har navnlig ikke været et nødvendigt Led i Ordningens Gennemførelse, at Checkenes Udlevering skulde betinges af, at Modtagerne foretog Køb eller modtog Behandling i de paagældende Forretninger, eller deres Udnyttelse betinges af, at Ihændeleveren hos vedkommende Fotograf lod foretage anden Fotografering end den, Checken gav Adgang til. Den Omstændighed, at de Kunder, der gjorde Brug af Checkene, derved opnaede en prismæssig Fordel, kan ikke bringe Ordningen ind under den paagældende Lovbestemmelse.

Herefter vil jeg frifinde Tiltalte og paalægge det Offentlige Sagens Omkostninger for begge Retter.

Torsdag den 7. December.

Nr. 192/1943. Grosserer **Adolf Strange Hansen**
(Hartvig Jacobsen)

mod

Grosserer, Fru **Vera Budde-Lund** (Hjejle).

(Spørgsmaal om Krænkelse af Varemærkeret).

Sø- og Handelsrettens Dom af 18. Juni 1943: Sagsøgte, Grosserer, Fru Vera Budde-Lund, bør for Tiltale af Sagsøgeren, Grosserer Adolf Strange Hansen, i denne Sag fri at være. Sagens Omkostninger ophæves.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Sø- og Handelsretten.
I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret har Appellanten subsidiært paastaaet Indstævnte tilpligtet at foretage den i den indankede Dom omhandlede Tydeliggørelse af Oprindelsesforholdet, saaledes at det i Kataloger, paa Emballage eller paa anden Maade udtrykkeligt bemærkes, at de af Indstævnte forhandlede Reservedele er uoriginale, samt i Kataloger, paa Emballage og i andre Forbindelser at unnlade paa nogen Maade at fremhæve Ordet »Benzona«.

Efter Dommens Afsigelse har Indstævnte ændret Indholdet af de af hende anvendte Etiketter saaledes, at »for Benzona Malkemaskine« er rettet til »passende til Benzona Malkemaskine«, og saaledes at Navnet paa hendes Firma »Teknisk Gummi Kompagni« fremtræder tydeligere end paa de tidligere Etiketter.

Otte Dommere bemærker følgende:

Efter det anførte og idet Appellantens Ret til Varemærket og hans Krav paa Tydeliggørelse af Oprindelsesforholdet ikke findes at hjemle de af ham nedlagte Paastande, vil Dommen i Henhold til de i den iøvrigt anførte Grunde efter Indstævntes Paastand være at stadfæste. Disse Dommere vil derhos paalægge Appellanten at betale Indstævnte Sagens Omkostninger for Højesteret med 400 Kr.

Een Dommer finder, at Indstævntes Katalog og Emballage, selv i den nu anvendte Skikkelse, savner klar Angivelse af Varnes Oprindelsesforhold og derfor ved Benyttelse af Ordet »Benzona« krænker Appellantens Eneret, og stemmer herefter for at give Dom efter første Led af Appellantens subsidiære Paastand, saaledes begrænset, at Indstævnte tilpligtes i Kataloger og paa Emballage paa tydelig Maade at tilkendegive, at hendes Varer adskiller sig fra Appellantens.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Sø- og Handelsrettens Dom bør ved Magt at stande.

I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Grosserer Adolf Strange Hansen, til Indstævnte, Grosserer, Fru Vera Budde-Lund, 400 Kr. inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Sagsøgeren, Grosserer Adolf Strange Hansen, der fremstiller Malke-maskinen »Benzona« og Reservedele hertil, har den 31. Maj 1930 ladet indregistrere Ordmærket »Benzona« for Malkemaskiner, Pulsatorer og Vacuum-pumper og Erstatningsdele til de nævnte Maskiner og Apparater samt Gummi og Slinger dertil.

Varemærket er den 11. Oktober 1940 fornyet for 10 Aar fra nævnte Dato at regne.

Sagsøgte, Grosserer, Fru Vera Budde-Lund, paabegyndte i 1939 Virksomhed med Salg af Reservedele til Malkemaskiner under Firmavnavnet Teknisk Gummi Kompagni. Hun har ca. 20 Forhandlere rundt i Landet og udsender Kataloger over Gummitilbehør m.m. til Malke-maskiner. De forskellige Numre i Katalogen opføres under Overskriften »Gummitilbehør passende til Alfa-Laval Malkemaskiner«, »Gummitilbehør passende til Benzona Malkemaskiner« etc. Angivelsen af Malke-maskinetyper er trykt med større Bogstaver end den foregaaende Tekst. Sagsøgte udsender dernæst sine Varer med paaklæbet Etikette, f. Eks. »Mælkeslange (tyk) for Benzona Malkemaskine«. Ogsaa her er »Benzona« trykt med fremhævet Tekst.

Sagsøgeren gør gældende, at Sagsøgte ved denne Fremgangsmaade krænker hans Varemærkeret og nedlægger derfor under denne Sag i Medfør af Varemærkelovens § 13, Stk. 1, Paastand om, at Sagsøgte kendes uberettiget til at anvende Sagsøgerens indregistrerede Varemærke »Benzona« i Kataloger, paa Emballage eller paa anden Maade i Forbindelse med de af Sagsøgte forhandlede Gummireservedele og Slinger og andre Erstatningsdele til Malkemaskiner.

Sagsøgeren forbeholder sig dernæst Erstatning i Medfør af Varemærkelovens § 13, Stk. 2.

Sagsøgte paastaar Frifindelse, idet hun gør gældende, at der ikke ved den fulgte Fremgangsmaade sker nogen Efterligning af Sagsøgerens Varemærke. Hun forsøger ikke at vildlede Publikum, men det er nødvendigt at angive, til hvilken Malkemaskine de paagældende Reservedele passer.

I Tilslutning til det anførte skal Retten udtale følgende:

Som Sagen foreligger til Afgørelse, drejer Spørgsmaalet sig om, hvorvidt den af Sagsøgte benyttede Fremgangsmaade indeholder en Krænkelse af Sagsøgerens Varemærkeret.

En saadan Krænkelse kan ikke antages at foreligge, alene fordi Sagsøgte reklamerer med, at hun forfærdiger Reservedele til Malke-maskiner, herunder til den Malkemaskine, hvortil Sagsøgerens Varemærke er knyttet.

Afgørende for, om en saadan Krænkelse foreligger, maa være, om Sagsøgte ikke tilstrækkeligt tydeligt tilkendegiver, at det ikke drejer sig om Reservedele hidrørende fra Sagsøgerens Virksomhed, saaledes at Publikum vildledes i saa Henseende.

Medens Retten intet finder at indvende mod det af Sagsøgte udsendte Katalog, maa det anses for tvivlsomt, om den af Sagsøgte benyttede Emballage i tilstrækkelig Grad udelukker en Vildledning af Publikum, og der bør efter Rettens Formening finde en Tydeliggørelse af Oprindelsesforholdet Sted.

I Mangel af nærmere Oplysninger om, at der faktisk har fundet Forvekslinger Sted med Sagsøgerens originale Reservedele, maa Retten dog nære Betænkelse ved i den af Sagsøgte hidtil benyttede Emballageform at fastslaa en Krænkelse af Sagsøgerens Varemærkeret.

Sagsøgte vil herefter være at frifinde.

Sagens Omkostninger vil efter Omstændighederne være at ophæve.

T i r s d a g d e n 1 2 . D e c e m b e r .

Nr. 154/1943. Fabrikant **Robert Müller** som Indehaver af Firmaet Chr. Thomsens Eftf. (Gamborg)

m o d

A/S De forenede Papirfabrikker (Jørgensen).

(Spørgsmaal om Indstævnte har været uberettiget til i et nærmere angivet Tidsrum at nægte at levere til Appellanten).

Østre Landsrets Dom af 8. April 1943 (II Afd.): Sagsøgte, A/S De forenede Papirfabrikker, bør for Tiltale af Sagsøgeren, Fabrikant Robert Müller som Indehaver af Firmaet Chr. Thomsens Eftf., i denne Sag fri at være. Sagens Omkostninger betaler Sagsøgeren inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse til Sagsøgte med 800 Kr. under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Efter at Papir- og Poseordningen i Februar 1944 var blevet revideret bl. a. med Hensyn til Voldgiftsrettens Sammensætning, har Appellanten underskrevet Ordningen, hvorefter Indstævnte i Skrivelse af 26. April 1944 meddelte Appellanten, at den direkte Leverance til ham paa sædvanlige Betingelser kunde genoptages. Appellantens Paastand for Højesteret gaar derefter ud paa, at det statueres, at Indstævnte har været uberettiget til i Tiden fra den 12. Juni 1942 til den 26. April 1944, subsidiært i Tiden fra den 12. Juni 1942 til den 12. Oktober s. A. at nægte at foretage direkte Leverancer til Appellanten til hvid Liste Pris.

Seks Dommere stemmer for at stadfæste Dommen i Henhold til dens Grunde og at paalægge Appellanten at betale Sagens Omkostninger for Højesteret til Indstævnte med 800 Kr.

Tre Dommere tiltræder, at Indstævntes Afvisningspaastand ikke kan tages til Følge. Endvidere anser de vel Reglerne i Papir- og Poseordningen af 1941 om Voldgiftsrettens Sammensætning for at være i Strid med almindelige Retsgrundsætninger, men finder det dog betænkeligt paa dette Grundlag at statuere, at den af Indstævnte truffne Bestemmelse, hvorefter Salg til Grossister normalt kun sker, saafremt vedkommende er Medunderskriver af Papir- og Poseordningen, er ugyldig i Henhold til § 8, Stk. 1, i Lovbekendtgørelse Nr. 209 af 26. April 1941 og i Lov Nr. 474 af 22. November 1941. Derimod finder de, at Bestemmelsen maa anses omfattet af den i § 8 i Lov Nr. 158 af 18. Maj 1937, jfr. den senere Prislovgivning, foreskrevne Anmeldelsespligt. Som anført i Dommen begrundede Indstævnte i sin Skrivelse af 12. Juni 1942 Nægtelsen af fremtidig at levere direkte til Appellanten med, at denne ikke længere var Underskriver af Poseordningen, og Nægtelsen var saaledes en Anvendelse af den fornævnte Bestemmelse. Da imidlertid Anmeldelse først fandt Sted 4 Maaneder senere, nemlig den 12. Oktober 1942, og da Bestemmelsen ifølge Reglen i § 14, 4. Stk., i Loven af 1937, jfr. § 17, 3. Stk., i Loven af 1941, som uanmeldt var ugyldig, maa Nægtelsen anses for at have været retsstridig, men under Hensyn til Bestemmelsens Beskaffenhed findes den dog at maatte have Gyldighed fra Anmeldelsesdatoen.

Disse Dommere stemmer herefter for at tage Appellantens subsidiaire Paastand til Følge.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Fabrikant Robert Müller som Indehaver af Firmaet Chr. Thomsens Efterfølger, til Indstævnte, A/S De forenede Papirfabrikker 800 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Sagsøgte, A/S De forenede Papirfabrikker, af hvis aarlige Salg ca. 70 pCt. sker til Grossister og Fabrikanter, medens Resten sælges til Forlæggere, Bogtrykkere, Indkøbsforeninger, Tapetfabrikker og andre, har i en Aarrække fastsat bestemte Priser og Rabatter for Salg til forskellige Kategorier af Grossister m.v. med særligt Hensyn paa Størrelsen af det aftagne Kvantum.

Paa Baggrund heraf oprettedes i Aaret 1894 den saakaldte Papir-ordning, der fastsatte Rabatregler og Salgsbestemmelser for de forskellige Forhandlere af indenlandsk Papir samt en Række Regler til Værn mod Overtrædelse af Ordningen. Den er senere suppleret med den saakaldte Poseordning, der fastsætter Rabatregler og Salgsbestemmelser for Forhandlere af Papirposer af indenlandsk Papir.

Papir- og Poseordningen er gentagne Gange revideret, saaledes i April 1935. Den administreres af et af Dansk Papirhandlerforenings Bestyrelse nedsat Forretningsudvalg, benævnt Papirordningsudvalget, bestaaende af Bestyrelsens Formand som fast Udvalgsformand og 3 andre Medlemmer, saafremt Formanden er Maskinposefabrikant, dog 4 andre Medlemmer, og saaledes, at der altid skal være 2 Maskinposefabrikanter i Udvalget. Papir- & Poseordningen tiltrædes af de enkelte ca. 230 Forhandlere ved særlig Underskrift og efter enhver Forandring. En Del af Underskriverne er organiserede i Dansk Papirhandlerforening, en anden Del i Foreningen af Maskinposefabrikanter i Danmark, medens nogle staar udenfor disse Organisationer.

I denne Stand blev saavel Papirordningen som Poseordningen i Henhold til Lov Nr. 158 af 18. Maj 1937 om Prisaftaler m. v. den 25. August 1937 anmeldt for det ved Loven nedsatte Priskontrolraad og registreret som Nr. 323 og Nr. 324.

Fra Papirordningens og senere Poseordningens Oprettelse har Sagsøgte bestemt sig til normalt kun at sælge til Grossister, saafremt Vedkommende er Medlem af disse Ordninger. Sagsøgte ansaa ikke en saadan Salgspraksis for anmeldelsespligtig efter den nævnte Lov, men har efter Priskontrolraadets Anmodning den 12. Oktober 1942 foretaget en Anmeldelse, der er registreret som Nr. 584 med den i saadanne Tilfælde sædvanlige Anmærkning: Anmeldelsen er ikke sket rettidigt, jfr. nu § 17 i Lov om Priser m. v.

Sagsøgeren, Fabrikant Robert Müller har som Indehaver af Firmaet Chr. Thomsens Eftf. i en Aarrække fremstillet Maskinposer og er Medlem af Foreningen af Maskinposefabrikanter i Danmark. Han fremstillede tidligere Poser af udenlandsk Papir og var ikke Underskriver af Papirordningen, der som anført kun omfatter dansk Papir, men da Valutarestriktionerne i Begyndelsen af 1930'erne afskar Indførslen af udenlandsk Papir, underskrev han Papir- og Poseordningen og blev i Aaret 1934 direkte Kunde hos Sagsøgte i Overensstemmelse med dennes Salgsbestemmelser.

I Foraaret 1941 fremkom Forslag om en større Ændring af Papir- & Poseordningen, saavel Rabat- & Salgsbestemmelserne som Reglerne til Værn mod Overtrædelser. Forslaget blev først behandlet og vedtaget paa et Møde, hvortil de Grossister, der havde underskrevet Ordningen, var indkaldt. Sagsøgeren havde modtaget Indkaldelsen, men gav ikke Møde. Forslaget blev derefter vedtaget paa en den 11. Juni 1941 afholdt Generalforsamling i Dansk Papirhandlerforening. Det blev derpaa forelagt paa en den 12. Juni 1941 afholdt Generalforsamling i Foreningen af Maskinposefabrikanter i Danmark, men kunde ikke sættes under Afstemning, da det ved en Forglemmelse ikke var opført paa Dagsordenen. Det blev derefter forelagt en den 18. November 1941 af-

holdt ekstraordinær Generalforsamling i Foreningen, paa hvilken der tillige forelaa et Modforslag fra Sagsøgeren. Efter at dennes Forslag var forkastet med 26 Stemmer mod hans egen, blev Forslaget om Ændring af Ordningens Rabat- & Salgsbestemmelser vedtaget med 26 Stemmer mod Sagsøgerens.

Da Sagsøgeren nægtede at underskrive Papir- og Poseordningen i den saaledes ændrede Skikkelse, blev dette indberettet til Sagsøgte, der efter forgæves at have søgt at bevæge Sagsøgeren til at underskrive, den 12. Juni 1942 tilskrev Sagsøgeren bl. a. saaledes:

»Som Dem bekendt, var det, da De i sin Tid traadte i Forbindelse med os, en Forudsætning — som det er Tilfældet med alle de Maskinposefabrikanter, som vi har som Kunder, — at de underskrev Poseordningen, og da De nu ikke ønsker at være Underskriver mere, er det i Betragtning af den mangeaarige gode Forretningsforbindelse, som vi har haft, med Beklagelse, at vi maa meddele Dem, at vi, af Hensyn til vore andre Kunder, ikke ser os i Stand til i Fremtiden direkte at modtage Deres Ordre.«

Den 21. August 1942 meddelte Dansk Papirhandlerforening og Foreningen af Maskinposefabrikanter i Danmark Underskriverne af Papir- og Poseordningen, at Sagsøgerens Firma som Følge af dets Nægtelse af at underskrive Ordningen kun kunde købe Papir og Poser efter en i Ordningen fastsat Prislister.

Under denne ved Stævning af 27. November 1942 anlagte Sag har Sagsøgeren paastaet Sagsøgte kendt uberettiget til som Betingelse for Leverancer til Sagsøgeren at kræve, at denne skal være Underskriver af Papir- og Poseordningen.

Til Støtte herfor har Sagsøgeren anført, at Sagsøgtes Standpunkt praktisk taget er kun at sælge til Grossister, som er Medlemmer af Papir- og Poseordningen. Efter den Stilling, Sagsøgte indtager, er det givet, at denne Sagsøgtes Bestemmelse maa udøve en væsentlig Indflydelse paa Pris- og Omsætningsforholdet indenfor Landets Papirhandel, hvoraf maa følge, at Sagsøgtes Bestemmelse efter Loven af 18. Maj 1937 § 8 jfr. nu Lov Nr. 472 af 28. November 1942 om Priser m. v. § 11, Stk. 1, skulde anmeldes til Priskontrolraadet, saaledes som dette Raad ogsaa har ment, og da Anmeldelsen ikke er sket rettidigt, har Bestemmelsen ifølge Loven af 18. Maj 1937 § 14, Stk. 4, jfr. Loven af 26. November 1942 § 17, Stk. 3, ingen Gyldighed, hvilket maa betyde, at den er bortfaldet og ikke kan træffes paany. Og Bestemmelsen er i sig selv urimelig og maa derfor være i Strid med Loven af 28. November 1942 § 8, Stk. 1, hvorefter urimelige Forretningsbetingelser er forbudt. Sagsøgeren er ikke nogen principiel Modstander af Ordninger paa Papir- og Posehandelens Omraade, han har tiltraadt Papir- og Poseordningen i de Formuleringer, denne havde indtil Ændringerne i 1941, og staar stadig ved sin Underskrift derpaa, ligesom han er villig til at underskrive Ordningens Rabat- og Salgsbestemmelser i den Affattelse, disse fik i 1941, men han kan ikke tiltræde de Ændringer, der er sket i Reglerne til Værn mod Overtrædelser af Ordningen. Efter de tidligere Bestemmelser herom blev Klager indsendt til Papirordningsudvalget, som skulde forelægge dem til Afgørelse for et Kontrolraad

paa 3 Medlemmer, der for hver Sag udtoges af 20 generalforsamlingsvalgte Skønsmænd. Efter de ændrede Bestemmelser indsendes Klager til Dansk Papirhandlerforenings Sekretariat, der sender Afskrift med Udeladelse af Klagerens Navn til Papirordningsudvalget, som enten afviser Klagen, afgør den med en Bod, hvis Indklagede ønsker denne Afgørelse, eller henviser den til en Ret, bestaaende af Dansk Papirhandlerforenings juridiske Konsulent som Formand og 4 Medlemmer, 2 valgte af Dansk Papirhandlerforening, 2 af Foreningen af Maskinposefabrikanter i Danmark, denne Rets Formand gøres bekendt med Klagerens Navn. Det er endvidere under Bødestraf forbudt en Indklaget at meddele den Kunde, han har givet en ulovlig Fordel, at der har været indgivet Klage derover. Disse Bestemmelser og deres nærmere Udformning saavel som iøvrigt ogsaa nogle af de fra den tidligere Ordning uændret gentagne Bestemmelser finder Sagsøgeren maa betegnes som urimelige og som Følge deraf finder han det ligeledes urimeligt, at han ved at nægte at underskrive dem er blevet afskaaret fra den ham af Sagsøgte tidligere ydede Rabat, saa at han maa købe sit Papir til samme Pris som hans Kunder betaler, hvorved han gaar glip af den væsentlige Del af sin tidligere Fortjeneste.

Sagsøgte har principalt paastaaet Sagen afvist som hørende under Ministeren for Handel, Industri og Søfart. Sagsøgte har derved henvist til Loven af 28. November 1942. dels dennes § 1, Stk. 4, hvorefter denne Minister i Tvivlstilfælde træffer endelig Afgørelse af, om et Forhold falder ind under denne Lov, dels dennes § 15, hvorefter Besværinger over Priskontrolraadets Afgørelser eller Paalæg skal forelægges et Ankenævn, der afgiver Indstilling til Ministeren, hvis Afgørelse er endelig. Af disse Bestemmelser maa efter Sagsøgtes Mening følge, at Spørgsmaal vedrørende Loven ikke kan forelægges Domstolene.

Bestemmelserne i denne Lovs § 1, Stk. 4, § 11, Stk. 3, og § 15, Stk. 3, der henlægger Afgørelsen af de deri omtalte Forhold til Ministerens endelige Afgørelse, ses ikke at være til Hinder for, at Sagsøgeren for Domstolene indbringer Spørgsmaalet, om hans Erhvervsinteresser retsstridigt er krænket ved det af Sagsøgte overfor ham indtagne Standpunkt.

Den af Sagsøgte nedlagte Afvisningspaastand kan herefter ikke tages til Følge.

Subsidiært har Sagsøgte paastaaet sig frifundet under Anbringende af, at Sagsøgtes Standpunkt er rimeligt, og at det er Sagsøgerens Vægring ved at underskrive Papir- og Poseordningen i dens ændrede Skikkelse, som er urimelig. Papir- og Poseordningen har nu bestaaet i næsten 50 Aar og virket til almindelig Tilfredshed. Den er anmeldt til Priskontrolraadet. Den 2. Marts 1942 forespurgte Dansk Papirhandlerforening Priskontrolraadet, om Bestyrelsen kunde fortsætte Administrationen af Foreningens Salgsbestemmelser som hidtil uden derved at være i Strid med Prisloven, og hertil svarede Prisdirektoratet den 24. Marts 1942, at Priskontrolraadet indtil videre ikke vilde rejse Indvending mod, at Ordningen fortsat administreres efter de hidtidige Retningslinier, idet man dog forbeholder sig at træffe ændret Afgørelse i de af Bestyrelsen i de enkelte Sager trufne Beslutninger, saafremt man maatte finde An-

ledning dertil. Sagsøgte er ikke Medunderskriver af Papierordningen, men da Sagsøgte er enig med de i Ordningen nedlagte Principper, som efter Sagsøgtes Mening har været og stadig er til Gavn for rolige og stabile Forhold indenfor Papierhandelen her i Landet, har Sagsøgte bestemt sig til normalt kun at sælge til Grossister, som er Medunderskrivere af Ordningen. Denne Bestemmelse er ikke absolut, og Sagsøgte har ikke forpligtet sig overfor nogen til ikke at sælge til andre Grossister, men forbeholder sig at staa frit i Tilfælde, hvor Sagsøgte finder Kravet om Underskrift paa Ordningen urimeligt. Denne Beslutning har Sagsøgte ikke tænkt sig kunde omfattes af Loven af 17. Maj 1937 og har derfor ikke anmeldt den, men har, da Priskontrolraadet i Efteraaret 1942 ved en forefaldende Lejlighed gav Udtryk for en modsat Opfattelse, ikke villet rejse Sag derom. Den Omstændighed, at Sagsøgte da indgav sin Anmeldelse, kan ikke afskære Sagsøgte fra stadig at tage samme Standpunkt, dette er ikke forbudt ved Loven af 17. Maj 1937 § 14, Stk. 4, eller nu Loven af 28. November 1942 § 17, Stk. 3, der maa forstaaes som kun udtrykkende, at ingen Deltager i en anmeldelsespligtig Aftale, som ikke er rettidig anmeldt, paa Aftalen kan støtte en Ret, som kan gennemføres ved Domstolene, og ikke som forbydende Deltagerne paany at træffe samme Aftale og eventuelt anmelde den.

Sagsøgte har videre henvist til, at Sagsøgeren selv i en Aarrække har været tilfreds med Sagsøgtes Stilling og stadig er enig i Ordningens Realitet, og har bemærket, at selv om de Ændringer, der er sket i Reglerne til Værn mod Overtrædelser af Ordningen, maaske nok med Føje kan kritiseres paa forskellige Punkter, vedrører de for det første kun Ordningens formelle Side og kan dernæst ikke siges paa noget væsentligt Punkt at ligge udenfor den hidtil fulgte Linie, hvilket ses af, at alle de ca. 230 andre Deltagere i den tidligere Ordning har tiltraadt Ændringerne. Sagsøgte finder derfor ikke tilstrækkelig Grund til at gøre en Undtagelse fra den hidtil fulgte Regel for Sagsøgeren, der stadig kan drive og driver sit Erhverv som Maskinposefabrikant, som til enhver Tid kan blive Kunde paa samme Vilkaar som før ved at underskrive Ordningen, og som endelig, hvis han finder Bestemmelser i denne urimelige, til enhver Tid kan henvende sig derom til det til Afgørelsen af saadanne Spørgsmaal oprettede Priskontrolraad.

Den af Sagsøgeren fremdragne Bestemmelse i Loven af 18. Maj 1937 § 14, Stk. 4, jfr. Loven af 28. November 1942 § 17, Stk. 3, ses ikke at kunne afskære Sagsøgte fra stadig normalt kun at sælge til Grossister, som har underskrevet Papier- og Poseordningen.

Denne har som anført i en Aarrække været gældende, den er efter det oplyste behørigt vedtaget af de deri Interesserede; Priskontrolraadet har ikke fundet Anledning til at skride ind imod den, og Sagsøgeren har i en Aarrække været Deltager deri og har erklæret i Princippet stadig at være villig til at være Deltager i en Ordning af denne Art.

Herefter findes der ikke i det af Sagsøgeren anførte tilstrækkeligt Grundlag til at kende Sagsøgte uberettiget til ved Salg til Sagsøgeren at stille sit normale Vilkaar, at Sagsøgeren tiltræder Papier- og Poseordningen.

Sagsøgte vil derfor være at frifinde.

Sagens Omkostninger vil Sagsøgeren have at betale Sagsøgte med 800 Kr.

Nr. 299/1943. Gaardejer **Viggo Larsen** (Gamborg)

mod

Parcellist **Hans Eriksen** (Svane).

(Erstatning for Tab ved Leje af Tørvemose).

Østre Landsrets Dom af 18. Oktober 1943 (VII Afd.): Sagsøgte, Gaardejer Viggo Larsen, Haraldsted, bør til Sagsøgeren, Parcellist Hans Eriksen, Allindemagle, betale 4657 Kr. 07 Øre med Renter 5 pCt. aarlig fra den 10. Oktober 1942, til Betaling sker, samt Sagens Omkostninger med 500 Kr. Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Seks Dommere stemmer for at stadfæste Dommen i Henhold til dens Grunde og at paalægge Appellanten at betale 400 Kr. til Indstævnte i Sagsomkostninger for Højesteret.

Tre Dommere finder ikke, at Indstævnte har godtgjort, at der fra Appellantens Side ved Kontraktens Oprettelse er fremsat Udtalelser eller iøvrigt har foreligget Forhold, der kan føre til at gøre ham ansvarlig for Indstævntes Tab. Idet Appellanten derimod har erkendt, at Indstævnte har været berettiget til at hæve Kontrakten, vil disse Dommere tilpligte Appellanten at tilbagebetale de erlagte 2000 Kr. med Fradrag af et skønsmæssigt fastsat Beløb for producerede Tørv og for Benyttelse af Læggeplads i Forhold hertil, hvilket Beløb findes at burde fastsættes til 200 Kr. Herefter vil disse Dommere dømme Appellanten til at betale Indstævnte 1800 Kr.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Gaardejer Viggo Larsen, til Indstævnte, Parcellist Hans Eriksen, med 400 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Ved Lejekontrakt af 23. Februar 1942 lejede Sagsøgeren, Parcellist Hans Eriksen, af Sagsøgte, Gaardejer Viggo Larsen, dennes Mose i Haraldsted, stor ca. 5 Td. Land, til Tørveskær og Læggeplads. Lejeafgiften fastsattes til 4000 Kr., der skulde erlægges med 2000 Kr. den 1. April og 2000 Kr. den 11. Juni 1942, derudover skulde erlægges en Betaling af 3 Kr. pr. Ton bortkørt Tørv. Kontrakten indeholder en Bemærkning om, at Afgiften af Hensyn til Stemplet anslaaes til at ville andrage 10.000 Kr.

Den 19. Maj 1942 paabegyndte Sagsøgeren Fremstillingen af Tørv, men da Tørvemassen kun fandtes i ringe Kvantum, og den var af daarlig Kvalitet, ophørte Sagsøgeren med at grave den 29. Maj. Han kom først i Gang med Tørveproduktionen i en anden Mose den 29. Juni 1942.

Idet Sagsøgeren gør gældende, at det skyldes urigtige Oplysninger fra Sagsøgtes Side om Mosen, at han paabegyndte den urentable Tørveproduktion i Sagsøgtes Mose, og at Sagsøgte derfor maa være ansvarlig for det Sagsøgeren derved paaførte Tab, har han under nærværende, ved Retten for Ringsted Købstad m.v. forberedte Sag, paastaet Sagsøgte tilpligtet at betale ham 7457 Kr. 07 Øre med Rente 5 pCt. aarlig fra Stævningens Dato, den 10. Oktober 1942.

Tabet opgøres saaledes:

1) Erlagt Leje	Kr. 2000,00
2) Mistet Fortjeneste.	
Produktionen paabegyndtes d. 12. Maj og blev paabegyndt paa anden Mose d. 29. Juni, hvorved der er gaaet en Produktionstid paa 6 Uger tabt. Produktionen har andraget ca. 100 Tons pr. Uge, saaledes at Produktionen blev 600 Tons mindre, og da Fortjenesten pr. Ton kan ansættes til 5 Kr., bliver Tabet herved	
	— 3000,00
3) Indskud til Elektricitetsværket	— 729,00
4) Omkostninger ved Installation af Elektricitet paa Mosen	— 154,50
5) Udbetalt Arbejdsløn og Udgifter til Heste	— 873,57
6) Gaardejer Hans Hansen for Leje af Læggeplads	— 750,00
7) Niels Larsen for Vej	— 50,00
	<hr/>
	Kr. 7557,07
Med Fradrag af de producerede Tørvs Værdi	— 100,00
	<hr/>
	Kr. 7457,07.

Sagsøgte har paastaet sig frifundet.

Sagsøgeren har til Støtte for sin Paastand anført, at da Mosen ved Lejekontraktens Indgaaelse var dækket af Is og Sne, blev Lejemaalet indgaaet i Henhold til en af Ingeniør, cand. polyt. B. Lotz foretagen Analyse, der udviste 15,3 pCt. Aske i Tørstof, angav Tørvelagets Tykkelse til 2 m., og udtalte, at »Tørvejordens Kvalitet er af en saadan Beskaffenhed, at man maa betegne den som velegnet til Fremstilling af Tørv«. Sagsøgte gav Sagsøgeren det Indtryk, at der var Tørv overalt paa det lejede Areal. Det forudsattes af begge Parter, at Produktionen vilde andrage 2000 Tons, hvilket stemmer dels med, at Vederlaget fast-

sattes til 4000 Kr. plus 3 Kr. pr. Ton, idet de begge regnede med forrige Aars Maksimalpris af 5 Kr. pr. Ton, dels sammen med, at Kontrakten blev stemplet i Forhold til et Beløb af 10.000 Kr. Efter Produktionens Begyndelse viste det sig, at Tørvelagets Tykkelse var langt mindre end 2 m., og at der kun fandtes Tørvemasse i en meget begrænset Del af det lejede Areal; en Prøveudtagning viste, at der var 36,3 pCt. Aske i Tørstof; efter Bekendtgørelse Nr. 52 af 30. Januar 1942 maa Salg af Tørv med over 25 pCt. Aske beregnet paa Tørstof ikke finde Sted. Sagsøgeren, der ikke havde noget Kendskab til Mosen, har indgaaet Lejemaalet i Tillid til den af Sagsøgte foreviste Analyse og den givne Oplysning om Tørvelagets Udstrækning, det stod Sagsøgte klart, at det var en Forudsætning fra Sagsøgerens Side, at der i Mosen kunde etableres en Produktion paa 2000 Tons, og at den skulde ske ved elektrisk Drift. Da de i Analysen givne Oplysninger har vist sig urigtige, maa Sagsøgte være pligtig at tilbagebetale den erlagte Leje samt tilsvare ham det Tab, som Sagsøgeren har lidt ved at maatte opgave Produktionen. Hvis Sagsøgte maatte beholde de betalte 2000 Kr. vilde han opnaa en ulovlig Pris for den leverede Tørvemasse. Sagsøgeren søgte, saasomt han blev klar over, at Produktionen paa den lejede Mose ikke kunde gennemføres, en ny Mose, men det var ikke muligt at faa Produktionen i Gang igen før den 29. Juni 1942.

Sagsøgte har til Støtte for sin Frifindelsespaastand gjort gældende, at han aldrig har garanteret Sagsøgeren for den udlejede Moses Beskaffenhed, hverken hvad angaar Mængden af Tørvemasse eller hvad angaar Tørvenes Kvalitet. Forhandlingerne fandt Sted paa Grundlag af Ingeniør Lotz's Erklæring af 31. December 1941, hvori foruden det af Sagsøgeren anførte angives, at »at det paagældende Stykke Mosejord var kun af ringe Udstrækning«. Han havde ikke noget Kendskab til Mosens Beskaffenhed. Sagsøgeren maa selv bære Risikoen ved, at der ikke var den Tørvemasse, som han forudsatte ved Lejemaalets Indgaaelse. Den aftalte Pris indeholder ogsaa Vederlag for Læggeplads. Ifølge Hedeselskabets Oplysninger vilde der i den brugbare Del af Mosen kunne være udvundet saa mange Tørv, som efter Maksimalpris svarede til 1100 Kr., hvortil kommer Vederlag for Læggeplads 3 Tdr. Land a 300 Kr. eller 900 Kr. Ved de erlagte 2000 Kr. har Sagsøgte, da det maa tilregnes Sagsøgeren, at Mosen ikke er udnyttet i det mulige Omfang, saaledes ikke faaet over Maksimalpris for Tørvemasse og Læggeplads.

Under Sagens Forberedelse er der blandt andet afgivet Forklaring af Parterne, der ligeledes har afgivet Forklaring under Domsforhandlingen.

Sagsøgeren har forklaret, at han under Forhandlingerne med Sagsøgte ikke ved Forevisningen af Ingeniør Lotz's ommeldte Erklæring har bemærket, at der heri stod, at Mosejorden var af ringe Udstrækning. Sagsøgte sagde, at der var 2000 Tons i Mosen. Sagsøgte oplyste endvidere, at han havde været med Lotz ude paa Mosen, og at der havde været Tørv over det hele. Da han ved Produktionens Begyndelse den 19. Maj bemærkede, at der kun var et Spadestik Tørvejord, gjorde han i en Telefonsamtale Sagsøgte opmærksom paa, at der vist ingen Tørv var, hertil sagde Sagsøgte, at der skal være Tørv i Mosen; indtil

den 29. Maj gravede han 30 Tons Tørv, men paa Grund af deres Kvalitet kunde de ikke sælges, men han ansætter deres Værdi til 100 Kr.

Sagsøgte bestrider, at Tallet 2000 Tons Tørv var paa Tale den Dag, Handelen blev afsluttet, han udtalte, at han selv ingen Kendskab havde til Mosens Beskaffenhed og intet vilde garantere for, men Sagsøgeren kunde se Lotz's Analyse, hvorefter han foreviste Sagsøgeren denne. Sagsøgte har været med ude paa Mosen, da Ingeniør Lotz foretog Undersøgelser, og bemærkede, at der blev gravet over det meste af Mosen, men han interesserede sig ikke videre for Udfaldet af Undersøgelserne. Han har ikke sagt til Sagsøgeren, at der var Tørv over det hele, men at Sagsøgeren maatte grave over det hele.

I en af Det danske Hedeselskab den 16. Juni 1942 udfærdiget Rapport udtales, at der af Mosen, der udgør ca. 2,5 ha, kun kan være Tale om at udnytte ca. 0,25 ha, og at den gennemsnitlige Tørvedybde paa dette Areal kan anslaaes til 0,8 m. I Hedeselskabets Skrivelse af 17. November 1942 udtales, at det under Hensyn til det ringe Kvantum Tørvemasse ikke menes, at Muligheden for rentabelt Tørveskær med elektrisk drevet Tørveæltmaskine er til Stede, hvis de elektriske Ledninger skal føres ud til Mosen paa Producentens Bekostning. Endelig udtales i Hedeselskabets Skrivelse af 30. Marts 1943, at det, da det kun er et lille Kvantum Tørv, der er Tale om at udnytte, ikke vil kunne betale sig at anskaffe ret meget Materiel dertil, man maa antage, at Tørven mest økonomisk kan fremstilles ved Brug af en Tørveæltevogn.

Efter det oplyste maa det antages, at det har staaet Sagsøgte klart, at Sagsøgeren har regnet med, at der i Mosen var Tørvemasse til elektrisk dreven Produktion, og at der kunde produceres 2000 T., og at Sagsøgte, uagtet han efter sin egen Forklaring intet Kendskab havde til Mosens Beskaffenhed, har givet Sagsøgeren det Indtryk, at de af Sagsøgeren paaregnede Forudsætninger var til Stede. Da det ikke var Tilfældet, findes Sagsøgeren berettiget til at hæve Kontrakten og til at kræve Erstatning for sit Tab. Ved Opgørelsen af Sagsøgerens Tab findes den tabte Fortjeneste paa Grundlag af det foreliggende ikke at kunne ansættes til mere end et skønsmæssigt ansat Beløb af 1000 Kr., ligesom der ikke findes tilstrækkeligt Grundlag for at tilkende ham de under Post 6 og 7 nævnte Beløb. Det Beløb, Sagsøgte herefter vil have at erstatte Sagsøgeren, andrager 4657 Kr. 07 Øre med Renter som paa-staaet.

Med Sagens Omkostninger forholdes som nedenfor anført.

Onsdag den 13. December.

Nr. 354/1943. Slagtermester **P. Vium** (Rode)

mod

Landmand **Ejner Christensen** (Bruun).

(Erstatning for Misligholdelse af en Handel om en Hest).

Dom afsagt af Retten for Holstebro Købstad og Hjerme-Ginding Herreder den 11. September 1942: Sagsøgte, Slagtermester P. Vium, Store Torv, Holstebro, bør inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse til Sagsøgeren, Landmand Ejner Christensen, Kousgaardshus, Mejrup, betale 250 Kr. 00 Øre med Renter heraf 5 pCt. p. a. fra den 16. Februar d. A., til Betaling sker, og 300 Kr. i Sagsomkostninger.

Vestre Landsrets Dom af 1. April 1943 (II Afd.): Underrettsdommen bør ved Magt at stande. Til Indstævnte, Landmand Ejner Christensen, betaler Appellanten, Slagtermester P. Vium, Sagens Omkostninger for Landsretten med 150 Kr. Det idømte at udredes inden 15 Dage.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Vestre Landsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret er fremlagt dels Fotografier tagne under Sagen af den i Vognmand Søren Jeppesens Besiddelse værende Hest, dels et Fotografi fra omkring 1927 af en af de Heste, som Rentier Ole Pedersen i 1932 sammen med sin Ejendom solgte til Gaardejer Hjort, og som ifølge dennes Forklaring er den Hest, han i Juni 1940 solgte til Vognmand Kirk, der straks videresolgte Hesten, som derefter efter flere Ejerskifter i Januar 1942 erhvervedes af Vognmand Søren Jeppesen. Disse Fotografier er forelagt Professor ved Landbohøjskolen Johannes Jespersen, der i en den 24. Marts 1944 afgivet Erklæring har udtalt, at den paa Fotografiet fra 1927 afbildede Hest saavel hvad Aftegnet i Hovedet, Hovedets Form som hele Legemsbygning angaar, ligner den paa de andre Fotografier afbildede Hest saa meget, at han føler sig overbevist om, at det er den samme Hest.

Angaaende Bemærkningen i Underrettsdommen om, at Smedemester Toft har forklaret, at de Forsko, der blev taget af den af Indstævnte til Appellanten solgte Hest ved dennes Aflevering til Slagteriet, passer paa Vognmand Søren Jeppesens Hest, foreligger der en ny Udtalelse fra Smedemester Toft om, at han ikke selv tillægger dette Forhold nogen Betydning, da Skoene lige saa vel kunde passe til mange andre Heste.

Med Hensyn til den i Underrettsdommen ligeledes omtalte Ejendommelighed ved Vandladningen, som den af Indstævnte til Appellanten solgte Hest udviste, bemærkes, at Vognmand Søren Jeppesen har forklaret, at han ikke har lagt Mærke til, at den ham tilhørende Hest har særlige Vaner, naar den lader sit Vand.

Syv Dommere finder det ikke ved det i Sagen fremkomne bevist, at Vognmand Søren Jeppesens Hest er identisk med den af Indstævnte til Appellanten til Slagtning solgte Hest, og vil herefter tage Appellantens Paastand om Frifindelse til Følge samt paalægge Indstævnte at betale Appellanten Sagens Omkostninger for alle Retter med 600 Kr.

To Dommere tiltræder, at det som i Dommen anført anses bevist, at den Vognmand Søren Jeppesen tilhørende Hest er identisk med den til Appellanten den 18. Januar 1940 overdragne, og da Appellanten har erkendt, at han under denne Forudsætning er erstatningspligtig overfor Indstævnte, stemmer disse Dommere for at stadfæste Dommen i Henhold til de i den iøvrigt anførte Grunde, og idet de Højesteret forelagte ny Oplysninger ikke findes at kunne føre til andet Resultat.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Appellanten, Slagtermester P. Vium, bør for Tiltale af Indstævnte, Landmand Ejner Christensen, i denne Sag fri at være.

I Sagsomkostninger for alle Retter betaler Indstævnte inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse til Appellanten 600 Kr.

I Salær for Højesteret tillægges der Højesteretssagførerne Holten-Bechtolsheim og H. H. Bruun henholdsvis 100 Kr. og 200 Kr., der udredes af det Offentlige.

Underrettsdommens Præmisser er saalydende:

I Januar Maaned 1940 solgte Landmand Ejner Christensen, Kousgaardshus i Mejrup, til Slagtermester P. Vium, St. Torv, Holstebro, en ca. 20 Aar gl. rød, jydsk Hest. Christensen havde overfor den tidligere Ejer af den af ham i Aaret 1938 købte Ejendom forpligtet sig til, hvis han solgte Hesten, da kun at sælge den til Slagtning, og han tilkendegav udtrykkeligt dette overfor Vium, der betalte godt 160 Kr. for Hesten og var indforstaaet med, at den kun solgtes til Slagtning. Christensen afleverede den 18. Januar 1940 personlig Hesten paa Exportslagteriet, Holstebro.

Som Sagsøger under denne Sag har Christensen under Anbringende af, at Hesten stadig lever og er i Brug som Arbejdshest, paastaaet Vium som Sagsøgt dømt til at betale ham en Erstatning efter Rettens Skøn, dog ikke over 350 Kr. Renter er paastaaet med 5 pCt. p. a. fra Stævningens Dato, den 16. Februar d. A., til Betaling sker.

Vium har paastaaet sig frifundet og har under Partsansvar forklaret, at han har ladet Hesten slagte paa Slagtehuset i Holstebro, saaledes som han var forpligtet til.

Under Sagens Gang for Retten har den Hest, som Christensen udpeger som den, der er identisk med den af ham til Vium solgte Hest, som Regel ved hvert Retsmøde været fremstillet ved Retsbygningen, hvor Sagens Parter og Vidner har taget den i Øjesyn.

Under Vidneansvar har adskillige Personer i Retten udtalt, at den fremstillede Hest er den samme som den, Christensen har solgt til Vium. Saaledes har Vognmand Jens Kjærgaard Jeppesen, Mejrup, der ejede

den i 1940 solgte Hest i 11 Aar fra 1925—1936, da han solgte den til Chr. Graversen, som atter i 1938 solgte den til Christensen, udtalt, at han let kan genkende Hesten, bl. a. paa 2 Knopper paa Bringen og paa Knopper paa den indvendige Side af Forkoderne, samt derpaa, at Halen sidder meget højt paa Hesten. Han har tilbudt med sin Ed at bekræfte, at den ham foreviste Hest er identisk med den Hest, Christensen afleverede til Vium den 18. Januar 1940.

Ogsaa fornævnte Graversen har tilbudt at aflægge Ed paa, at den ham foreviste Hest er den Hest, han ejede fra 1936 til 1938 og ved sidstnævnte Tidspunkt solgte til Christensen. Han har genkendt den paa de omtalte Knopper paa Bringen og har tilføjet, at han kun havde denne ene Hest paa sin Ejendom i hele sin Ejertid. Han har yderligere som et Kendetegn anført, at Hesten, han i de to nævnte Aar ejede, havde den Ejendommelighed, at den, naar den skulde lade sit Vand, satte det venstre Bagben noget frem og støttede paa Taaen. Ogsaa Vidnet Kjærgaard Jeppesen vil mange Gange have bemærket dette. Den samme Ejendommelighed vil Graversen have set hos den ham under Sagen foreviste Hest.

Smedemester Th. Toft, Mejrup, har som Vidne forklaret, at han har prøvet de ved Hestens Aflevering paa Slagtehuset i Holstebro aftagne Forsko paa den ham foreviste Hest og har konstateret, at de passede. Hverken han eller Kommunekasserer Marinus Poulsen, Mejrup, der begge har kendt den solgte Hest i flere Aar, har dog villet aflægge Ed paa, at den foreviste Hest er identisk med denne. Poulsen udtaler dog, at han er overbevist om Identiteten.

Forskellige andre Mænd fra Mejrup har forklaret, at de er ganske overbeviste om, at den fremstillede Hest er den samme som den, Christensen i sin Tid solgte til Vium. Statshusmand Søren Sørensen har udtalt, at han er rede til med Ed at bekræfte Identiteten, mens Gaardejer Karl M. Kristensen har udtalt, at han er rede til at aflægge Ed paa, at det er hans Overbevisning, at Hesten, han har set udenfor Retslokalet, er den samme som den, Vium købte af Christensen i 1940. Han har tilføjet, at han er fuldstændig sikker i sin Sag, idet han synes, at den paagældende Hests Udseende er særpræget, og navnlig har henvist til, at Haleroden sidder usædvanligt højt paa den.

Gaardejer Niels Jørgen Skytte, Mejrup, har under Vidneansvar udtalt sig lidt mere vagt end de fornævnte Vidner. Han har boet i ca. 33 Aar ca. 1 km fra Christensens Ejendom og saaledes, at de to Ejendomme Jorder op til hinanden. Hans Forklaring gaar ud paa, at han bestemt tror, at den ham foreviste Hest er den samme som den, Christensen i 1940 solgte til Vium.

Ganske i Modstrid med de saaledes anførte Vidneforklaringer har Gaardejer Aage Hjorth, Hjerm, under Vidneansvar forklaret, at efter hans bedste Overbevisning er den ved Retsbygningen fremstillede Hest identisk med en Hest, som han har ejet og haft paa sin Gaard, fra han købte denne i Aaret 1932 til Juni Marked 1940, da han solgte Hesten til Vognmand Ole Kirk, Holstebro. Han vil dog ikke aflægge Ed paa det, men kan genkende Hesten paa dens store Blis, paa dens Gang paa Bagbenene og paa, at Halen sidder meget højt.

Vognmand Ole Kirk, Holstebro, har som Vidne forklaret, at den Hest, han købte omkring Juni Marked 1940 af Hjorth, ligner den, han har set fremstillet ved Retsbygningen. Han synes ganske vist ikke, at Bagpartiet ligner, men tilføjer, at den Hest, han ejede, var tyk og fed, mens den foreviste Hest er mager. Han solgte den faa Dage efter Købet til Vognmand Niels Chr. Andersen i Nr. Nissum.

Saa vel nævnte Andersen som Vognmand Chr. Andersen, Nr. Nissum, og Gaardejer Karl Hvingelby, smst., der alle ejede Hesten i kortere Perioder fra Juni 1940 til Januar 1942, har afgivet Vidneforklaring. De mener alle at kunne genkende den dem foreviste Hest som den, Vidnet Hjorth i sin Tid ejede.

Tjenestekarl Kristian Laursen, Hjerm, der tjente hos Aage Hjorth fra 1. November 1937 til 1. November 1941, har som Vidne forklaret, at han kan kende den ham foreviste Hest som identisk med en Hest, Hjorth ejede, da Vidnet kom paa hans Gaard, og som Hjorth i Juni Maaned 1940 solgte til Ole Kirk, Holstebro.

Endelig har Arbejdsmand Magnus Jensen, Haunstrup, der tjente hos Hjorth fra 1. Februar 1940 til ca. 15. April s. A., under Vidneansvar erklæret sig rede til at aflægge Ed paa, at den ham foreviste Hest er den samme som en af de Heste, Hjorth ejede, da Vidnet var paa hans Gaard. Vidnet har tilføjet, at Hjorth solgte Hesten i Februar Maaned 1940 og ikke, som af Hjort angivet, i Juni Maaned s. A.

Rentier Ole Pedersen, Aulum, der ejede Hjorths Gaard fra 1900 til 1932, har som Vidne forklaret, at han ikke er tilbøjelig til at tro, at den ham foreviste Hest er identisk med nogen af de Heste, han solgte til Hjorth. Der er kun en af dem, der kan siges at ligne den Vidnet foreviste, men den var dog mindst to Tommer lavere end den foreviste.

Flere af det sidstnævnte Vidnes voksne Sønner har afgivet Vidneforklaring; saaledes har Aksel Pedersen, Aulum, forklaret, at han mener med Bestemthed at kunne sige, at den røde Hest, Faderen solgte til Hjorth, ikke er den samme som den, Vidnet har faaet forevist ved Retsbygningen, idet den var mindre end den foreviste, dens Forbensstilling en helt anden og dens Blis af en helt anden Facon. Peder Pedersen, Tvis, har udtalt, at han er rede til med sin Ed at bekræfte, at den ham foreviste Hest ikke er identisk med den Hest, Hjorth i Aaret 1932 købte af Vidnets Fader.

Det tidligere Vidne Kjærgaard Jeppesen har den 20. Maj d. A. i Forening med Hestens nuværende Ejer, Vognmand Jepsen, Holstebro, uden Rettens Foranledning ved sin Ejendom ladet foretage en Prøve med den saa ofte foreviste Hest og har herom under Vidneansvar afgivet følgende Beretning: »Jeg løste den fra Vognen, og den gik af sig selv om i Gaarden til Vandtruget, og da den havde drukket, gik den ind i Laden og videre derfra ind i Hestestalden, hvor den gik op i Baasen længst til højre. Jeg vil tilføje, at jeg i Forvejen havde bedt mine Drengene aabne Ladedøren og Stalddøren, at der i Stalden er to Baase, og at Hesten netop gik op i den Baas, hvor den altid stod i min Ejertid.«

Paa Foranledning af Ejner Christensen har Retten derpaa den 27. Maj d. A. overværet en Demonstration med Hesten, som, forspændt

en Vogn, og idet Kusken slap Tøjlerne og steg ned af Vognen, i Skridtgang bevægede sig ud ad Alfred Godrimsvej fra Holstebro imod Mejrup. Da Hesten kom forbi den kommunale Plantage, drejede den til venstre fra Alfred Godrimsvej og opad den Vej, der fører bl. a. til Ejner Christensens Ejendom. Da den var kommet et Stykke fremad, drejede den, før den kom til Christensens Ejendom, til højre ad en Markvej forbi en anden Landejendom. Den førtes nu tilbage til Vejen og fortsatte hen til Ejner Christensens Ejendom, paa hvilken den gik ind og gav sig til at græsse øst for Stuehuset. Hesten blev derefter paany ført ud paa Vejen, idet det ønskedes godtgjort, at den vilde dreje ind paa Vidnet Kjærgaard Jeppesens Ejendom, der ligger nogle Hundrede Meter fra Ejner Christensens Ejendom. Retten konstaterede, at Hesten viste megen Usikkerhed under den nu fortsatte Demonstration.

Der er ikke overfor Retten fremsat noget Ønske om en lignende Demonstration ved Aage Hjorths Ejendom i Hjerm.

Vium har under Sagen som Part forklaret, at det kan lade sig gøre at fjerne en Hest fra Slagtehuset baade uden den tilsynsførende Dyrlægens Vidende og med hans Samtykke. Vium har udtrykkelig for nogle Aar siden faaet Paalæg om ikke at fjerne nogen levende Hest derfra uden Dyrlægens Samtykke, og han vil altid have overholdt dette Paalæg og vil altid have spurgt Dyrlæggen, naar han fjernede en Hest.

Om Levebrugsværdien paa Salgstiden af den af Ejner Christensen til Vium solgte Hest har forskellige af de afhørte Vidner afgivet Forklaring. Kommunekasserer Marinus Poulsen anslaaer den til ca. 400 Kr., Søren Sørensen til 400 a 450 Kr. og Niels J. Skytte og Carl M. Christensen til mellem 400 og 500 Kr. Vium har ikke udtalt sig herom, hvorimod Ejner Christensen under Partsansvar har anført, at Hesten til Arbejdsbrug var mindst 400 Kr. værd.

Ved Sagens Paadømmelse bemærkes nu først, at det i høj Grad vilde have virket til Simplificering af Sagen, om Ejner Christensen ved Vidneførsel eller paa anden Maade havde godtgjort, hvem Vium, hvis han har ladet Hesten komme levende fra Slagtehuset, har overladt den til. Saadan Godtgørelse foreligger imidlertid ikke, og Ejner Christensen har end ikke til Støtte for sine Anbringelser ladet afhøre nogen til Slagtehuset knyttet Person. Hans Sagfører har i denne Forbindelse kun til Retsbogen bemærket, at Stadsdyrlægen til ham mundtlig har oplyst, at der den 18. Januar 1940 og 19. s. M. samt yderligere en tredie Dag i samme Uge hver af disse Dage er slagtet en Hest for Vium paa Holstebro offentlige Slagtehus, men at det ikke kan oplyses, hvilke de paagældende Heste har været, da man ikke anfører Kendetegn paa dem eller noget om, fra hvem de er leveret. Sagens Afgørelse maa derfor ganske afhænge af Rettens Syn paa de i det foregaaende refererede Udtalelser af Vidner og Parter og paa Demonstrationen den 27. Maj.

De af Kjærgaard Jeppesen og Graversen afgivne Forklaringer er fremsat med stor Sikkerhed og uden Vaklen, og det maa herved bemærkes, at begge disse Vidner i længere Tid — førstnævnte endog i 11 Aar — har ejet den til Ejner Christensen solgte Hest. Disse Forklaringer findes ikke at kunne afkræftes af Magnus Jensens Vidnesbyrd, idet han kun har haft med Hesten hos Hjorth at gøre i et Par

Maaneder. Naar dertil kommer de af de andre Mænd fra Mejrup — navnlig Søren Sørensen og Karl M. Kristensen — afgivne Vidneforklaringer, findes der at være ført et stærkt Sandsynlighedsbevis for, at den foreviste Hest er den samme som den, Ejner Christensen solgte til Vium i Januar 1940. Herimod kan vel anføres Aage Hjorths og hans tidligere Tjenestekarl Kristian Laursens Forklaringer, men disse findes paa en saa afgørende Maade modsagt af Ole Pedersen og hans to Sønner, at Retten ikke finder det betænkeligt ikke at tillægge dem afgørende Betydning. Naar hertil endelig kommer, at den til Vium solgte Hests Forsko passer til Hovene paa den foreviste Hest — hvilket Retten dog i sig selv ikke finder afgørende — at der ved den foreviste Hest forefindes den samme Ejendommelighed ved Vandladningen som ved den Hest, Ejner Christensen ejede, og at den foreviste Hest i nogen Maade under den indenrettlige Demonstration udviste Kendskab til de lokale Forhold i Mejrup, navnlig da den fra Alfred Godrimsvej drejede op ad Vejen, der fører til Ejner Christensens Ejendom, samt endelig, at Vium som Part har forklaret, at det kan lade sig gøre uden den tilsynsførende Dyrlæges Vidende at fjerne en til Slagtning indleveret Hest fra Slagtehuset, vil Retten — uden dog herved at anse det for godtgjort, at Hesten er fjernet af Vium eller efter hans Ordre — anse det for paa tilstrækkelig Maade bevist, at den ved Retsmøderne foreviste Hest er identisk med den Hest, Ejner Christensen i Januar 1940 solgte til Vium.

Da Hesten herefter ikke, som det uimodsagt var en Betingelse ved Handelen, er blevet slagtet, hvilket Vium maa bære Ansvar for, vil han efter almindelige Erstatningsregler være at dømme til at betale Ejner Christensen Erstatning herfor. I Mangel af andre Oplysninger findes Erstatningen passende at kunne sættes til den omtrentlige Forskel mellem Salgsprisen i 1940 og Hestens Værdi til Levebrug paa samme Tidspunkt, eller til ialt 250 Kr. Dette Beløb vil Vium være at dømme til at betale til Ejner Christensen med Renter som paastaet og med Tillæg af et Omkostningsbeløb paa 300 Kr.

Landsretsdommens Præmisser er saalydende:

Den indankede Dom er afsagt den 11. September 1942 af Retten for Holstebro Købstad og Hjerm-Ginding Herreder.

Idet det tiltrædes, at det ved Dommen er fastslaaet, at den nu Vognmand Søren Jeppesen tilhørende Hest er identisk med den af Indstævnte til Appellanten solgte, samt at Appellanten maa bære Ansvar for, at Hesten ikke, som det var betinget ved Handelen, er blevet slagtet, vil Dommen, da der ikke er rejst Indsigelse mod Størrelsen af det tilkendte Beløb, efter Indstævntes Paastand være at stadfæste.

Til Indstævnte vil Appellanten have at betale Sagens Omkostninger her for Retten med 150 Kr.

Fredag den 15. December.

Nr. 44/1944 **Odense Amts og Bys Sygehus**
(Landsretssagf. Christrup)

mod

Fru Else Lorentzen (Gamborg).

(Erstatning for Skade under Arbejde med Damprulle).

Østre Landsrets Dom af 10. Januar 1944 (VI Afd.): Sagsøgte, Odense Amts og Bys Sygehus, bør til Sagsøgerinden, Fru Else Lorentzen, betale 19.268 Kr. med Renter 5 pCt. p. a. fra 3. April 1943 til Betaling sker, hvilket Beløb indbetales til Direktoratet for Ulykkesforsikring. I Sagsomkostninger til Sagsøgerinden betaler Sagsøgte 1200 Kr., hvorhos Sagsøgte til det Offentlige betaler de Rets- og Stempelafgifter, som skulde have været erlagt, saafremt Sagen ikke havde været afgiftsfri for Sagsøgerinden. Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har elleve Dommere deltaget.

For Højesteret har Appellanten gentaget sin Paastand om Frifindelse og til Støtte herfor dels henvist til Bestemmelsen i Fabriklovens § 42, 3. Stk., sidste Punktum, dels anført, at der ikke er udvist Forsømmelse fra Oldfruens eller Maskinmesterens Side, og at begge disse iøvrigt maa anses som Arbejdsfæller til Indstævnte. Indstævnte paastaar Stadfæstelse.

Den nævnte Bestemmelse i Fabriklovens § 42 maa efter sit Indhold og sin Plads i Loven antages alene at have Hensyn til Strafansvar efter Paragrafen. Den indtrufne Skade maa antages at skyldes de forefundne Mangler ved Damprullens Regulator og Sikkerhedsanordning, og da saavel Oldfruen som Maskinmesteren var bekendt med, at der fandtes Fejl ved Damprullen, uden at dette havde ført til, at Fejlene blev afhjulpet, findes Appellanten ansvarlig til Erstatning overfor Indstævnte hvorved bemærkes, at der ikke kan anses at foreligge et saadant Arbejdsfællesskab mellem Indstævnte og de nævnte Funktionærer, at det kunde medføre Fritagelse for Erstatningsansvaret. Herefter vil den indankede Dom være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde udrede som nedenfor anført.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

I Salær for Højesteret til Højesteretssagfører Gamborg betaler Appellanten, Odense Amts og Bys Sygehus, 300 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Sagsøgerinden Fru Else Lorentzen, født Damgaard, der er født 1. Juli 1914, blev i Oktober 1938 — hun havde da endnu ikke indgaaet Ægteskab — ansat som Vaskeriassistent paa Odense Amts og Bys Sygehus. Den 26. Maj 1939 var hun beskæftiget paa Rullestuen, hvor hun sammen med 2 andre Assisterter betjente Damprullen. Pludselig tog Rullen mere Fart, hvorved Sagsøgerindens højre Haand, der hvilede paa »Tilbringerfiltet«, kom ind i Rullen og blev svært beskadiget. Den paa Rullen anbragte »Sikkerhedslineal«, hvis Formaal er at hindre en saadan Ulykke, havde ud for Sagsøgerindens Plads slaaet sig lidt, hvilket bevirkede, at denne Sikkerhedsanordning ikke kunde hindre Haanden i at komme ind i Rullens første Valse, og først, da dette var sket, lykkedes det at standse Maskinen. Direktoratet for Ulykkesforsikringen har den 15. August 1941 truffet den Afgørelse, »at den af det omhandlede Ulykkestilfælde bevirkede Invaliditet vil være at ansættes til 55 pCt., jfr. § 32 i Ulykkesforsikringsloven af 20. Maj 1933. Den Aarsløn, der vil være at lægge til Grund ved Invaliditetserstatningens Beregning, udgør 1800 Kr., jfr. nævnte Lovs § 44. Der tilkommer herefter paagældende en aarlig Rente af 594 Kr. 00 Øre.«

Under Henvisning til, at Arbejds- og Fabriktilsynets Odense Kreds i Skrivelse af 3. November 1941 med Henblik paa Sikkerhedslinealen blandt andet har udtalt, at Skaden »skyldes en Mangel, som ved fornøden Agtpaagivenhed kunde være afhjulpet«, og at Direktoratet for Ulykkesforsikringen i Skrivelse af 23. December 1941 har meddelt, »at der efter Direktoratets Opfattelse har foreligget en Fejl fra Virksomhedens Side ved, at Deformeringen af Sikkerhedslinealen ikke er blevet rettet«, har Sagsøgerinden, efter at hun har erholdt fri Proces uden Beskikkelse af Sagfører, anlagt nærværende ved Odense Købstads Ret for borgerlige Sager forberedte Sag, under hvilken hendes Paastand gaar ud paa, at Sygehuset tilpligtes at betale hende en Erstatning paa ialt 23.997 Kr. 73 Øre tilligemed Renter 5 pCt. p. a. fra Stævningens Dato 3. April 1943.

Sagsøgte paastaar principalt Frifindelse, subsidiært Frifindelse mod Betaling af en mindre af Retten fastsat Erstatning. Til Støtte herfor gøres det gældende, at der ikke er udvist nogen Forsømmelse af Sygehuset eller dets overordnede Personale, og at Skaden er forvoldt ved Sagsøgerindens egen eller det øvrige underordnede Vaskeripersonales reglementstridige Indstilling af Rullens Hastighed. Endelig hævder Sagsøgte, at selv om Fejlen ved Sikkerhedslinealen — saaledes som det er oplyst under Sagen — har været kendt af Sygehusets Maskinmester, der har Tilsynet med Virksomhedens Maskinanlæg, kan der ikke overfor Sygehuset støttes noget Ansvar paa Bestemmelsen i Danske Lov 3—19—2, idet den paagældende maa anses som Arbejdsfælle til Sagsøgerinden og ikke som henhørende til det overordnede Personale.

Sagsøgerinden, der siden Februar 1939 udelukkende havde arbejdet ved Rullen, har om de nærmere Omstændigheder ved Ulykken forklaret følgende:

Den 26. Maj havde hun Midterpladsen. Ved hendes venstre Side rullede Emmy Hansen og ved hendes højre Jenny Madsen, der var den, der ledede Arbejdet. Maskinen skulde kunne gaa med konstant Fart; men den havde en Tilbøjelighed til pludselig at sætte mere Fart paa, end den var indstillet til. Dette Forhold havde de, der stod ved Rullen, ofte talt om og har ogsaa sagt det til Oldfruen, Frøken Birk, men naar hun saa prøvede, viste der sig aldrig nogen saadan Fejl. Foruden denne Fejl havde Sikkerhedslinealen slaaet sig, navnlig ud for Midterpladsen, saaledes at Haanden kunde komme ind, hvad den ikke maa kunne komme, men denne Fejl har Sagsøgerinden først været klar over bagefter. Sikkerhedsbrædtet skal være saaledes indrettet, at man ved straks at trække i det, kan standse Maskinen, men naar den er varm, standser den aldrig straks, men kører en lille Smule bagefter. Den paagældende Dag strøg de Gardiner og havde derfor indstillet Maskinen til laveste Fart. Gardinerne var ret brede, og Sagsøgerinden havde faaet udtrykkelig Instruktion af Frøken Birk om, at man skulde holde Gardinet udspændt helt op til Sikkerhedsbrædtet for at undgaa, at det krøllede sammen. Da det sidste Gardin, som Sagsøgerinden strøg, var ved at være færdigt, begyndte Maskinen pludselig at sætte Farten op, Gardinet krøllede lidt, og da hun vilde glatte det ud og Maskinen i det samme satte Farten paa, kom hendes højre Haand under Sikkerhedsbrædtet i Klemme under første Valse. Med venstre Haand fik hun Maskinen standset, men der gik lidt Tid, inden den standsede.

Vaskeriassistenterne Frk. Jenny Madsen, Fru Emmy Petersen, født Hansen, Frk. Martha Aarenstrup Jensen og Frk. Johanne Petersen (nu Arrestbetjent) har ialt væsentligt forklaret i Overensstemmelse med Sagsøgerinden.

Det maa herefter, uanset den af Oldfrue Frk. Marie Birk afgivne modstridende Forklaring, anses godtgjort, at Frk. Birk af Personalet er gjort opmærksom paa saavel Fejlen ved Sikkerhedslinealen som Hastighedsuregelmæssigheden, samt at Frk. Birk har instrueret Personalet om at lade Haanden følge Tøjet op til Sikkerhedsbrædtet.

Fhv. Maskinmester Thorvald Madsen, der, da Ulykken skete, var Maskinmester paa Sygehuset, har forklaret, at Rullen blev anskaffet omkring 1928, og at der aldrig er klaget til ham over, at Rullen skulde have uregelmæssig Gang. Vidnet har derimod bemærket, at Sikkerhedsbrædtet havde slaaet sig lidt, men han regnede ikke med, at dette betød noget, fordi Maskinen kunde standses ved en let Berøring af Sikkerhedsbrædtet.

Der er under Sagen efter Sagsøgtes Begæring optaget Syn og Skøn, og i den herom afgivne Erklæring af 27. August 1943 har Skønsmændene blandt andet anført:

»En Anmodning til det ledende Personale om at nedsætte Hastigheden til »Gardinrastighed« blev efterfulgt af en besynderlig ureguleret Betjening af Motorens Igangsætter (Hastighedsregulator) — — — For at faa Rullen til at gaa med den meget lave Hastighed, skal Betjeningen med Forsigtighed prøve sig frem til at finde den Stilling af

Regulatoren, hvor der lige netop er Kontakt med de to Faser, men ikke med den tredje, og da dette ikke altid lykkes straks, men først efter flere Forsøg, haves dermed Forklaringen paa den ovenfor omtalte besynderlige ureglementerede Betjening af Regulatoren. Nu synes Sagen at ligge saaledes, at den fundne ureglementerede Stilling nok i Almindelighed kan være stabil, for saa vidt Motoren kan taale denne Betjening, hvilket altsaa hidtil har været Tilfældet, saaledes at der ikke kan konstateres væsentlige Variationer i Rullens Fremføringshastighed — — —, men da Regulatorens Stilling dog er en saadan, at selv en lille Brøkdæl af en Millimeters Ændring af Regulatorarmen vil kunne forandre Hastigheden med 75 pCt., nemlig forandre Motorhastigheden fra 400 til 700 Omdr. pr. Minut, en Forandring, der vil kunne fremkomme ved en Rystelse gennem et Skub til Regulatoren eller lignende, maa vi paa Spørgsmaalet — — — »hvorvidt det er muligt, at den i Sagen omhandlede Damprulle kan øge Hastigheden uden samtidig Ændring af »Hastighedsindstillingen«, svare følgende: En Forøgelse af Rullens Hastighed med 75 pCt. vil kunne forekomme, uden at der med Haanden røres ved Hastighedsindstillingen.«

Det bemærkes, at Sikkerhedslinalen, da Skønnet fandt Sted, var repareret, saaledes at Skønsmændene ikke har kunnet udtale sig om Fejlen ved denne. Det er iøvrigt oplyst, at der da Ulykken skete, ikke forelaa nogen Norm om Sikkerhedslinalens Afstand fra den Ledeflade, der førte Strygetøjet til Valserne, idet der først ved Rundskrivelse Nr. 20:1939 af Fabriktilsynet er givet Direktiver i saa Henseende, men efter Fabriktilsynets Skrivelse af 3. November 1941 er det »naturligvis en Fejl, at Linealen ikke er blevet rettet, efter at den har krummet sig«. Heroverfor er det fra Sagsøgte Side anført, at Fabriktilsynets Eftersyn den 12. Maj 1939 paa Sygehuset ikke havde givet Anledning til Bemærkninger.

Det maa nu efter alt hvad der foreligger antages, at Sygehuset maa bære Ansvar for den forefundne Mangel ved Damprullens Sikkerhedsanordning, hvorimod det ikke kan antages, at der kan lægges Sagsøgerinden eller de andre Vaskeriassistenter noget af Betydning til Last ved deres Betjening af Rullen eller ved deres øvrige Udførelse af Arbejdet ved denne. Sagsøgte maa herefter anses fuldtud erstatningspligtig overfor Sagsøgerinden. Herved bemærkes, at der ikke kan gives Sagsøgte Medhold i, at Ansvar efter Danske Lov 3—19—2 skulde være udelukket, fordi den tilsynsførende Maskinmester skulde være Sagsøgerindens Arbejdsfælle.

Det af Sagsøgerinden fremsatte Erstatningskrav opgøres saaledes:

1. Tabt Arbejdsfortjeneste fra 26. Maj 1939 til 15. August 1941, da Invaliditetsgraden blev fastsat.....	4.729 Kr. 73 Øre
2. Invaliditet	15.000 — 00 —
3. Svie, Smerte samt Vansir	4.000 — 00 —
4. Udlæg til Rejser, Forbindsstoffer m. m.	268 — 00 —

ialt det paastaaede Beløb 23.997 Kr. 73 Øre
Heraf anerkender Sagsøgte Post 4, medens de øvrige Poster paastaas reduceret.

Læge K. P. Hansen, Odense, har i Erklæring af 13. Januar 1939 nærmere beskrevet Skaden og blandt andet udtalt:

»Det drejer sig om en ret alvorlig Læsion af højre Haand — — — Cicatricerne: blegere sorte Hudpartier veksler med rødlig fortykkede keloidlignende Partier, paa de sorte Steder er Huden tynd, til vulnerabel med Tendens til Fissurdannelse og Vædsken. De fire ulnare Fingre staar i Volarkontractur. Selve Fingrene er tynde atrofiske«, og samme Læge har i Erklæring af 26. Juni 1942 om Sagsøgerindens Evne til at bruge Haanden anført:

»Hun udfører lettere husligt Arbejde, hvor hun mest kan bruge venstre Haand. Hun kan med højre Haand vanskeligt tage paa Køkkenredskaberne, kan f. Eks. ikke føre en Kniv, hun kan ikke vaske, da hun ikke er i Stand til at vride en Klud, hun kan ikke sy eller stoppe, fordi hun ikke kan fatte Naalen, derimod gaar det bedre med at hækle og strikke, ligesom hun kan skrive nogenlunde. Hendes Arbejdsevne er meget betydeligt nedsat, og nævneværdig Bedring kan vel næppe paa-regnes nu, da der er gaaet over 2 Aar, siden hun kom til Skade«.

Sagsøgerinden har været indlagt paa Sygehuset i Odense fra 26. Maj 1939 til 12. August s. A., derefter har hun gaaet til ambulans Behandling, blandt andet i Sommeren 1940 paa Ortopædisk Hospital og Røgshospitalet i København. I November 1940 var hun en Maaned indlagt paa Ortopædisk Hospital, hvor hun paany var indlagt fra 7. April til 1. Juli 1942, hvor forskellige Operationer foretoges, og hun er nu atter hospitalsindlagt.

Herefter og efter, hvad der er oplyst, dels om Følgerne af Ulykkestilfældet, dels om Sagsøgerindens Forhold, vil Post 3 kunne godkendes, medens Posterne 1 og 2 efter Rettens Skøn findes passende at kunne reduceres til henholdsvis 3000 Kr. og 12.000 Kr., saaledes at der ialt vil kunne tilkendes Sagsøgerinden 19.268 Kr. med Renter som anført, der vil være at indbetale til Direktoratet for Ulykkesforsikringen.

I Sagsomkostninger til Sagsøgerinden betaler Sagsøgte 1200 Kr., hvorhos Sagsøgte til det Offentlige betaler de nedennævnte Afgifter.

Mandag den 18. December.

Nr. 195/1944. **Poul Vilhelm Valdau**, tidligere Nielsen
p a a k æ r e r

Østre Landsrets Kendelse af 30. Juni 1944.

Den paakærede Kendelse der er afsagt af Rettens III Afd. er saalydende:

Ved Østre Landsrets under Medvirken af Nævninger den 8. November 1938 afsagte Dom blev Poul Vilhelm Nielsen, der ved Øvrighedsbevis af 28. April 1941 har faaet Tilladelse til at føre Navnet Valdau, for Overtrædelse af Straffelovens § 244, Stk. 2, og § 288 i Medfør af

Straffelovens § 70, Stk. 1, dømt til at anbringes i Forvaringsanstalten for Psykopater.

Anbringelse skete derefter den 22. November 1938.

Ved Skrivelse af 7. Marts 1944 har Domfældtes beskikkede Tilsynsværge Forstander P. Olsen Statsungdomshjemmet Bøgildgaard, hvor Domfældte tidligere har været anbragt i 4 Aar, begæret ham prøveløsladt. Tilsynsværgeren har i Tilfælde af Domfældtes Prøveløsladelse erklæret sig villig til at beskæftige ham og garantere hans Tilstedeværelse, indtil der kan skaffes ham fast Plads ved Landbruget.

Overlægen ved Psykopatanstalterne har afgivet Erklæring af 8. Maj 1944, hvori anføres, at Domfældte under Opholdet utvivlsomt har udviklet sig en Del, og at han efter nogle Vanskeligheder i de første Aar, siden September 1943 har haft Tilladelse til Udgang hveranden Maaned og specielt ikke har foretaget Flugtforsøg.

Overlægen udtaler i sin Erklæring bl. a.: »Funktionærmødet har den 4. April 1944 vedtaget følgende Udtalelse: »Mødet kunde være tilbøjelig til at anbefale Prøveløsladelse, men maa være betænkelig under de nuværende Forhold. — Viceinspektøren fraraader Prøveløsladelse.«

I Betragtning af den ret lange Tid han har været her, er jeg selv noget tilbøjelig til at anbefale Prøveudskrivning, selv om det maa indrømmes, at de nuværende Forhold gør det noget betænkeligt i Betragtning af den Impulsivitet, han er i Besiddelse af, og Arten af hans Kriminalitet. — Anbragt under gode Forhold i solidt Arbejde paa Landet vil jeg dog mene, at han har Udsigt til at klare sig, og i Betragtning af Tilsynsværgens Tilbud om at tage sig af ham, et Tilbud, der bundet i et tidligere godt Kendskab til ham, mener jeg ikke at kunne fraraade, at han udskrives paa Prøve paa Vilkaar, at han ved Løsladelsen tager Ophold hos Tilsynsværgeren indtil Arbejde haves, samt at han underkaster sig Anstaltens Tilsyn og retter sig efter dettes Forskrifter, herunder særligt at han ikke skifter Bopæl eller Beskæftigelse uden efter forud indhentet Godkendelse af Tilsynet.«

Anstaltens Inspektør har i Erklæring af 6. Maj 1944 udtalt:

»Efter det om den forvarede oplyste, hvoraf fremgaar, at Overlægen ikke rent ud tør anbefale den forvarede til Løsladelse, men mener, at han »under gode Forhold i solidt Arbejde« paa Landet har Udsigt til at klare sig, synes Grundlaget for hans Løsladelse mig meget svagt. Under Hensyn til de for Tiden herskende Forhold, hvor der er en vid Mark for Voldsforbrydere, maa jeg ligesom Funktionærmødet fraraade, at hans løslades.«

Retslægeraadet har under 31. Maj 1944 udtalt, at Raadet efter det oplyste vil nære Betænkelighed ved at anbefale, at Domfældte løslades paa Prøve.

Anklagemyndigheden har modsat sig Domfældtes Prøveløsladelse.

Efter det saaledes foreliggende findes Begæringen om Prøveløsladelse af Domfældte ikke at kunne tages til Følge.

T h i b e s t e m m e s :

Den fremsatte Begæring om Prøveløsladelse af Poul Vilhelm Valdau, før Nielsen, kan ikke tages til Følge.

Der tillægges den for Domfældte beskikkede Forsvarer Overretssagfører D. G. M. Bache i Salær 40 Kr., der udredes af Tiltalte.

Højesterets Kæremaalsudvalgs Kendelse.

Den paakærede Kendelse er afsagt af Østre Landsret.
I Paakendelsen har tre Dommere deltaget.
I Henhold til de i Kendelsen anførte Grunde

bestemmes:

Landsrettens Kendelse bør ved Magt at stande.

Der tillægges den for den kærende, Poul Vilhelm Valdau, tidligere Nielsen, beskikkede Forsvarer, Højesteretssagfører Kemp, i Salær for Højesteret 60 Kr., der udredes af det Offentlige.

Onsdag den 20. December.

Nr. 194/1943. **Sloths Mejeri A/S i Likvidation (Selv)**
mod

Leverandørforeningen til Sloths Mejeri (Richter).

(Spørgsmaal om Retten til Mejeriets Likvidationsoverskud).

Østre Landsrets Dom af 11. Maj 1944 (II Afd.): Sagsøgte, Sloths Mejeri A/S i Likvidation vil have at betale til Leverandørerne til Sloths Mejeri, repræsenterede ved Sagsøgeren, »Leverandørforeningen til Sloths Mejeri«, det ved Likvidationen af Selskabet fremkomne Overskud, efter at Aktiekapitalen 20.000 Kr. med Tillæg af Renter 5 pCt. p. a. fra Kapitalens Indbetaling til Betaling sker, er dækket. I Sagsomkostninger betaler Sagsøgte inden 15 Dage fra Dato til Sagsøgeren 3000 Kr. At efterkomme under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.
I Paadømmelsen har otte Dommere deltaget.

Appellanten, der for Højesteret har nedlagt Paastand principalt om Sagens Afvisning fra Landsretten, subsidiært om Frifindelse, har til Støtte herfor gentaget de for Landsretten fremsatte Anbringender, dog at Appellanten for Højesteret ikke har paa-beraabt sig Grundsætningen i Aftalelovens § 33, men denne Lovs § 32.

Det tiltrædes, at Indstævnte efter den Stilling, Foreningen i en lang Aarrække har indtaget, er beføjet til at repræsentere

Mejeriets Leverandører, og at Selskabet er bundet ved Overenskomsten af 11. Marts 1941, til hvilken der maa anses at foreligge den fornødne Tilslutning fra dets Bestyrelse.

Efter Dommens Afsigelse har Overretssagfører Niels Nielsen som Vidne forklaret, at han paa Indstævntes Generalforsamling den 11. November 1941 tilbød Leverandørerne, at de kunde overtage alle Selskabets Aktiver og Passiver mod at udbetale Aktiekapitalen med Tillæg af Renter 5 pCt. aarlig fra Indbetalingsdagen, idet han erklærede, at han regnede med, at der vilde blive et Overskud paa mindst 100.000 Kr. ved Selskabets Likvidation.

I de i Dommen nævnte Skrivelser af 14. Februar 1942 fra Overretssagfører Niels Nielsen hedder det:

»Som De vil erindre, kalkulerede A/S i sin Tid den det tilkommende Erstatning for Mejeriets Nedlæggelse (Good-will) til ca. 120.000 Kr., og dermed det Beløb, der vilde komme til Udbetaling til dets Mælkeleverandører, til ca. 50.000 Kr.«

Naar henses til, at disse Tilkendegivelser er fremkommet paa et Tidspunkt, hvor Selskabet maa antages at have været bekendt med, at der vilde blive et meget betydeligt Overskud ved dets Likvidation, findes Appellanten allerede som Følge heraf ikke at kunne anfægte Overenskomsten af 11. Marts 1941.

Herefter vil Dommen efter Indstævntes Paastand være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale til Indstævnte med 2000 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Sloths Mejeri A/S i Likvidation, til Indstævnte, Leverandørforeningen til Sloths Mejeri, med 2000 Kr.

De idømte Sagsomkostninger at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

I Aaret 1913 dannedes der i Taastrup en Sammenslutning af Mælkeproducenter med det Formaal at faa oprettet et Mejeri i Taastrup, saaledes at Mælkeproducenterne for et vist Antal Aar skulde garantere en vis Minimumsleverance af Mælk. Mejeriet paabegyndte Driften den 1. Januar 1916 og har senere været drevet af skiftende Indehavere, indtil det i Efteraaret 1939 blev overtaget af Sloths Mejeri A/S, hvis Aktiekapital, stor 20.000 Kr., ejedes af Overretssagfører Niels Nielsen med 19.000 Kr., Hofjægermester, Baron Vincens Christian Lerche med 500 Kr. og Gaardejer Carl Peter Bang med 500 Kr. Aktieselskabets Bestyrelse bestod af de 3 Aktionærer samt af Selskabets Direktør, Mejeriejer Herman G. Møller. Den fornævnte Sammenslutning af Mælkeproducenter har

under Navnet Leverandørforeningen til Sloths Mejeri stedse varetaget Leverandørernes Interesser i Forhold til Mejeriet dels med Hensyn til den aarlige Fastsættelse af Mælkeprisen, dels under Forhandlinger, der foranledigedes af, at Mejeriet arbejdede under økonomiske Vanskeligheder, som gav Anledning til, at Foreningen midlertidigt maatte yde Mejeriet økonomisk Støtte. Foreningen har endvidere antaget Mælkekontrollører. Love for Foreningen vides ikke at foreligge. De fornævnte Aktionærer i Sloths Mejeri A/S, Baron Lerche og Gaardejer Bang, er begge Medlemmer af Foreningen, sidstnævnte var tidligere gennem en Aarrække dens Formand.

Det første Driftsaar for Aktieselskabet, der afsluttedes pr. 31. Oktober 1940, gav et Underskud paa 24.333,43, og da det næste Driftsaar ligeledes tegnede daarligt, forlangte Overretssagfører Niels Nielsen, der foruden Aktiebeløbet havde meget betydelige Kreditorinteresser i Mejeriet, i Marts 1941 den med Leverandørerne aftalte Mælkepris nedsat med 1½ Øre, hvorefter den vilde blive 3 Øre under Københavns Notering. Om de imellem Mejeriet og Leverandørforeningen i den Anledning førte Forhandlinger er der tilført Leverandørforeningens Forhandlingsprotokol følgende:

»Tirsdag den 11. Marts 1941 afholdt Bestyrelsen for Leverandørforeningen til Sloths Mejeri Møde angaaende Mælkesalg. Overretssagfører N. Nielsen og Baron Lerche var tilstede. Overretssagføreren havde forlangt Mælkeprisen nedsat med 1½ Øre til 3 Øre under Københavns Notering. Reduktase og sk. Mælk som hidtil. Bestyrelsen blev enig med Overretssagføreren om følgende:

Afskrift.

Sloths Mejeri A/S tilbyder Leverandørerne Overskudet for Regnskabsaaet fra 1. November 1940.

Regnskabet opgøres af Revisions- og Forvaltnings-Institutet A/S i København, altsaa med normale Afskrivninger. Aktiekapitalen maa ikke forrentes, idet det Udbytte, der vilde falde paa denne, tilfalder Leverandørerne.

I Tilfælde af, at Mejeriet afhændes af Sloths Mejeri A/S under en eller anden Form, derunder at Mejeriet overtages af »Stor-København«, skal Leverandørerne have alt, hvad der bliver tilovers efter at al Gæld er dækket og Aktierne indfrieede med Tillæg af 5 pCt. p. a. fra Kapitalens Indbetaling. Hvad der er leveret før førstkommende Torsdag (denne Dag incl.) afregnes som tidligere. Hvad der leveres derefter afregnes til 3 Øre under Noteringen (Københavns Mælkenotering).

Taastrup, den 11. Marts 1941.

Paa Sloths Mejeri A/S's Vegne med Bemærkning, at jeg ikke vil give min Tilslutning til en Nedlæggelse af Sloths Mejeri med mindre jeg derfor har Tilslutning fra Leverandørforeningens Bestyrelse.

sign. Niels Nielsen	sign. Alb. Christiansen
Osk. Jensen	Albert Christiansen
	Aage Kirk
Arne Nørregaard	Lars Eriksen
Afskriftens Rigtighed bekræftes	
Niels Nielsen	

Aar 1941 den 11. Marts afholdtes Mælkemøde paa Taastrup Nykro. Bestyrelsen havde i Forvejen haft Møde med Overretssagfører N. Nielsen angaaende Mælkeprisen, og hvor følgende Resultat opnaedes: (Se Siden foran).

Formanden Gdj. Christiansen redegjorde for Forhandlingen og anbefalede paa Bestyrelsens Vegne at tage imod Tilbudet.

Baron Lerche, der havde deltaget i Forhandlingerne, fremkom med forskellige Oplysninger og anbefalede stærkt at gaa ind paa Tilbudet.

Man drøftede 3 Muligheder: Proces, Salg til andre Mejerier, eller tage imod det foreliggende Tilbud.

Bestyrelsens Forslag som anført paa forrige Side vedtoges med 37 Stemmer for og 2 imod.

Protokollen oplæst og godkendt.

Jacob Kristensen

Protokolf.

P. Kirk-Larsen

Dirigent.«

Som Følge af Indførelsen af Mælkeordningen for Stor-København opførte Mejeriets Drift den 6. December 1941, og Mejeriets Bygninger, Maskiner, Inventar og Materiel blev overtaget af Storkøbenhavns Mejeriers Likvidationsselskab til et Vurderingsbeløb, der ligger betydeligt over den bogførte Værdi, hvorhos der er udbetalt en good-will Erstatning paa ca. 88.000 Kr.

Ved Skrivelser af 14. Februar 1942 til Mælkeleverandørerne tilbød Overretssagfører Niels Nielsen til fuld Afgørelse af ethvert Mellemværende mellem Sloths Mejeri A/S og dets Mælkeleverandører at betale Beløb svarende til den fornævnte Prisnedsættelse paa 1½ Øre for Tiden fra Prisnedsættelsen til Tidspunktet for Mejeriets Standsning, idet han samtidig gav visse Oplysninger om Udsigterne for Resultatet af den kommende Likvidation af Sloths Mejeri A/S. I Anledning af disse Skrivelser blev der den 20. s. M. afholdt Møde i Leverandørforeningen, hvor det vedtoges, forinden man kunde tage Stilling til det fremsatte Tilbud, at anmode Overretssagfører Niels Nielsen om nærmere Oplysninger, navnlig om at fremkomme med Driftsregnskabet for sidste Regnskabsaar i revideret Stand. Under den Brevveksling m. v., der i den Anledning fandt Sted mellem Parterne, viste der sig Uoverensstemmelser med Hensyn til Spørgsmaalet om Leverandørernes Ret til Deltagelse i Overskudet ved Likvidationen af Sloths Mejeri A/S i Henhold til Tilsagnet i Mødet i Leverandørforeningen den 11. Marts 1941, og Overretssagfører Niels Nielsen vægrede sig ved at efterkomme Leverandørforeningens gentagne Gange fremsatte Opfordring til Forhandling om en mindelig Ordning af dette Spørgsmaal. I Slutningen af Maj 1942 udbetalte han til Leverandørerne det paa Driftsregnskabet for Mejeriet for Aaret 1. November—31. Oktober 1941 fremkomne Overskud Kr. 7.150,62, idet han samtidig meddelte, at Aktieselskabet nu vilde træde i Likvidation, og at Resultatet til sin Tid vilde blive meddelt Leverandørerne.

Ved Stævning af 10. Oktober 1942 har Sagsøgeren, Leverandørforeningen til Sloths Mejeri, derefter anlagt nærværende Sag, under hvilken den har nedlagt den endelige Paastand, at Sagsøgte, nu Sloths Mejeri A/S i Likvidation, tilpligtes at betale til Leverandørerne til Sloths Mejeri, repræsenteret ved »Leverandørforeningen til Sloths Mejeri«, det ved

Likvidationen af Selskabet fremkommende Overskud, efter at Aktiekapitalen 20.000 Kr. med Tillæg af Renter 5 pCt. p. a. fra Kapitalens Indbetaling til Betaling sker er dækket. Sagsøgte paastaar Frifindelse.

Til Begrundelse af sin Paastand henviser Sagsøgeren til den mellem Parterne den 11. Marts 1941 afsluttede Overenskomst, hvis Afslutning i lige Grad var i begge Parters Interesse, idet Mejeriet paa Grund af økonomiske Vanskeligheder stod for at maatte standse, hvis der ikke kom en Ordning, og for Leverandørernes Vedkommende kunde der herved opstaa Vanskeligheder med Hensyn til Afsætningen af deres Mælkeproduktion. Det fremhæves endvidere, at Sagsøgte har afvist Sagsøgerens Tilbud om Forhandling om en Ordning, hvorved det fra Sagsøgerens Side var paatænkt at overlade Aktieselskabets Aktionærer en Del af det ved Likvidationen formentlig fremkommende Overskud. Hvorledes dette nærmere tænkes fordelt mellem Mejeriets Leverandører, er der endnu ikke truffet Bestemmelse om.

Sagsøgte gør gældende, at Sagsøgeren ikke kan repræsentere Mejeriets Leverandører ved det foreliggende Søgmaal, at Overretssagfører Niels Nielsen ikke ved Mødet den 11. Marts 1941 har været beføjet til at forpligte Aktieselskabet som sket, idet Selskabet kun kan tegnes af 3 af Bestyrelsens Medlemmer i Forening, og at den ved dette Møde paatagne Pligt til at udbetale Likvidationsoverskudet til Sagsøgeren iøvrigt ikke kan være bindende for Sagsøgte, idet dette vilde stride mod Grundsætningen i Aftalelovens § 33.

Efter det oplyste kan der ikke gives Sagsøgte Medhold i nogen af de fremførte Anbringender, og der vil derfor være at give Dom efter Sagsøgernes Paastand.

I Sagsomkostninger vil Sagsøgte have at betale Sagsøgeren 3000 Kr.

Færdig fra Trykkeriet den 17. Januar 1945.

G. E. C. Gads Forlag.

Triers Bogtrykkeri (Chr. & G. Lind). — København.

Højesteretstidende.

Udgivere: Højesterets Protokolsekretærer.

88. Aargang

Højesteretsaaret 1944.

Nr. 28

Onsdag den 20. December.

Nr. 337/1943. Ingeniørfirmaet **Drost & Rye Petersen** (Svane)
mod

Overbetjent **E. N. Bai Duelund** (Gamborg efter Ordre).

(Betaling af Varmebidrag).

Boligvoldgiftsrettens Dom af 11. Maj 1943 (1. Afd.): De Sagsøgte Overbetjent E. N. Bai Duelund og Cyklehandler Gunnar Jensen bør inden 15 Dage fra Dato til Sagsøgerne Ingeniørfirmaet Drost & Rye Petersen betale henholdsvis Kr. 907,25 og Kr. 446,75 med Renter 5 pCt. aarlig fra den 26. Oktober 1942, hvorhos de een for begge og begge for een inden samme Frist bør betale Sagsøgerne Kr. 300 i Sagsomkostninger, hvorhos de in solidum bør betale Skønsmanden Ingeniør Lützhøft 350 Kr. i Skønshonorar.

Østre Landsrets Dom af 27. September 1943 (II Afd.): Appellanten, Overbetjent E. N. Bai Duelund, bør til Indstævnte, Ingeniørfirmaet Drost & Rye Petersen, betale 507 Kr. 25 Øre med Renter 5 pCt. om Aaret fra den 26. Oktober 1942, til Betaling sker. Sagens Omkostninger for begge Retter betaler Indstævnte til Appellanten med 500 Kr. Det idømte at udrede inden 15 Dage fra denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Østre Landsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret er oplyst, at Varmemaaleren i Indstævntes Lejlighed i de fire Fyringsperioder 1940/41—1943/44 har udvist et Forbrug af henholdsvis 87,114,31 og 49 Enheder. Der er ved de tre Aflæsninger, der har fundet Sted i Sæsonen 1941/42 ikke konstateret Fejl ved Maaleren, der ifølge en Erklæring fra Firmaet Kemp & Lauridsen ikke har været underkastet Ændringer eller Reparationer efter denne Fyringsperiodes Udløb.

Skønsmanden har erklæret, at hans Udtalelse ved Afhjemlingen om, at de af ham i Skønserklæringen paapegede Mangler er uden Betydning, alene har Hensyn til Varmemaalernes Udvisende,

samt at Mangler som de ved Kedelprøverne konstaterede maa paaregnes at fremkomme i Løbet af en Fyringsperiode.

Fem Dommere stemmer for i Henhold til de i Boligvoldgiftsrettens Dom anførte Grunde, og idet de Højesteret forelagte nye Oplysninger ikke findes at kunne føre til andet Resultat, at stadfæste denne Dom, saavidt den er paaanket, samt for at paalægge Indstævnte at betale til Appellanten Sagens Omkostninger for Landsret og Højesteret med 500 Kr.

Fire Dommere bemærker følgende:

Efter Dommens Afsigelse har Skønsmanden for Retten erklæret, at han finder det paafaldende, at der i Indstævntes Lejlighed har været et Varmeforbrug paa 11—1200 Kr. i en Sæson, og at dette maa skyldes enten en teknisk Fejl eller Ødselhed med Varmen.

Endvidere har Indstævnte som Part gentaget sin i Boligvoldgiftsrettens Dom gengivne Forklaring og tilføjet, at han talrige Gange klagede til Viceværten over de daarlige Varmeforhold. Endelig har Frk. Søderberg som Vidne forklaret i væsentlig Overensstemmelse med Indstævnte.

Idet der ikke findes Grundlag for at forkaste disse Forklaringer, maa der gaas ud fra, at det for Indstævnte i Varmesæsonen 1941/42 registrerede, abnormt høje Varmeforbrug ikke alene har sin Grund i de forskellige af Skønsmanden paapegede uheldige Forhold ved Anlægget, men ogsaa maa skyldes, at Maaleren i den paagældende Periode ikke har fungeret rigtigt.

Med disse Bemærkninger og iøvrigt i Henhold til de i Landsrettens Dom anførte Grunde vil disse Dommere stadfæste denne Dom.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Boligvoldgiftsrettens Dom bør, saa vidt paaanket er, ved Magt at stande.

I Sagsomkostninger for Landsret og Højesteret betaler Indstævnte, Overbetjent E. N. Bai Duelund, til Appellanten, Ingeniørfirmaet Drost & Rye Petersen, 500 Kr.

I Salær for Højesteret tillægges der Højesteretssagfører Gamborg 200 Kr., der udredes af det Offentlige.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Præmisserne til Boligvoldgiftsretten Dom er saalydende:

Under disse efter Rettens Bestemmelse under eet behandlede Sager har Sagsøgerne Ingeniørfirmaet Drost & Rye Petersen nedlagt Paastand om, at de Sagsøgte dømmes til at betale følgende Beløb:

1. Overbetjent E. N. Bai Duelund, boende Aalholmsvej 17, Kr. 907,25 med Renter og

2. Cyklehandler Gunnar Jensen, boende Bramslykkevej 32, Kr. 446,75. Begge Beløb angaar resterende Varmebidrag for Sæsonen 1941—42.

De Sagsøgte har paastaaet Frifindelse, subsidiært Nedsættelse af Varmebidragene efter Rettens Skøn.

Hvad særlig Sagsøgte Overbetjent Duelund angaar har denne i Retten forklaret, at Lejligheden bestaar af 2 Værelser, Kammer, Bad og Køkken. I den omhandlede Varmesæson har Familien i Almindelighed kun opholdt sig i Kammeret. Spisestuen har været lunet op en kort Tid hver Dag ved Spisetid, og enkelte Gange har Soveværelset været varmet op. Der har ikke været tilstrækkelig Varme i Radiatorerne, og til Trods for, at man har rykket sammen i Kammeret, har man alligevel ikke kunnet holde Varmen.

Sagsøgte har ført et Par Vidner paa, at der har været koldt i Lejligheden.

De Sagsøgte hævder, at der har været fyret uøkonomisk, og for Sagsøgte Duelunds Vedkommende at der har været noget i Vejen med Varmemaaleren, saaledes at den har registreret større Forbrug end faktisk anvendt.

Der har været foretaget Syn og Skøn, og i en den 5. Januar 1943 afgivet Erklæring udtales bl. a. følgende:

»Sagsøgeren har forelagt mig Tegninger af Anlægget samt Transmissionsberegning og Beregning af Radiatorerne. Disse Beregninger har jeg kontrolleret ved en fuldstændig Kontrolberegning.

Efter Landsretssagfører Ventegodts Anmodning har jeg foretaget et nøje Eftersyn af Kedlerne og kontrolleret Fyringsøkonomien, ligesom jeg har kontrolleret Anlæggets Virkemaade ved en Række Temperaturmaalinge.

Til de af Landsretssagfører Ventegodt stillede Spørgsmaal kan jeg herefter udtale følgende:

I. Generelle Spørgsmaal.

Spørgsmaal 1. Kan der med Føje rejses Indvendinger imod det af Sagsøgeren fremsendte Varmeregnskab for Ejendommen Aalholmsvej 17—Bramslykkevej 32, henholdsvis for Tiden: 1. Juni 1940—31. Maj 1941 og 1. Juni 1941—31. Maj 1942, for saa vidt angaar Brændselsforbrug, i hvilken Henseende man beder Skønsmanden gennemgaa Bilag, Priser etc.?

Ved Synsforretningen bemærkede Landsretssagfører Ventegodt, at han særlig ønskede oplyst, om hele det tildelte Kvantum udenlandsk Brændsel var benyttet, og om Brændselsforbruget er ekstraordinært i Forhold til Ejendommens Størrelse og Beliggenhed.

Svar. — — — Forbrugene, — Vejrforholdene taget i Betragtning — har været ensartede i de to Fyringssæsoner.

Med Hensyn til Forbrugets Størrelse har Sagsøgeren i Brev af 22. Oktober 1942 til Landsretssagfører Chr. Frederiksen paavist, at Varmeudgiften i Sæsonen 1941/42 androg Kr. 5,85 pr. m² af Lejlighedernes og Butikkernes Brutto-Areal. En af mig foretagen Udregning viser, at for Lejlighederne alene svinger Varmeudgiften pr. m² imellem

Kr. 2,65 og Kr. 14,20 (Overbetjent Duelund) med Kr. 7,25 i Gennemsnit. Sammenlignet med Varmeudgifterne i andre københavnske Ejendomme i Sæsonen 1941/42 maa Opvarmningsudgiften for den her omhandlede Ejendom siges at være ret høj, men den kan dog ikke betegnes som enestaaende.

Varmeregnskabet er opgjort af Firmaet Kemp & Lauritzen paa Grundlag af de af Firmaet installerede Varmemaalere. Af den samlede Varmeudgift er ca. 25 pCt. fordelt som Fællesomkostninger i Forhold til Antallet af Radiatorer, medens de resterende ca. 75 pCt. er fordelt efter Maalernes Udvisende. Der er efter mit Skøn intet at indvende mod Princippet for Varmeregnskabets Opstilling, jfr. dog Bemærkningen nedenfor under Besvarelsen af Spørgsmaal II, 4. Ved Optællingen af Radiatorer er der, saa vidt det kan ses, set bort fra Varmelegemerne i Badeværelserne, der de fleste Steder kun bestaar af lodrette Rørstrengene og kun et enkelt Sted (hos Sagsøgte Duelund) af en Radiator.

For Sæsonen 1941/42 androg Prisen pr. Varmemaalerenhed Kr. 9,25. Efter hvad Firmaet Kemp & Lauritzen har oplyst for mig, var Gennemsnitsprisen pr. Maalerenhed i de af Firmaet kontrollerede Ejendomme i samme Sæson ca. 6 Kr., men man har dog i nogle faa, uheldigt stillede Ejendomme været oppe paa 10—12 Kr. pr. Maalerenhed. Ogsaa paa dette Grundlag findes det altsaa, at Varmeudgiften i det foreliggende Tilfælde maa betegnes som ret høj, om end ikke som enestaaende.

Det kan antages, at Ejendommens ret udsatte Beliggenhed er medvirkende Aarsag til den ret høje Opvarmningsudgift.

Sagsøgeren har i Brev af 11. December 1942 oplyst, at Ejendommen i de to omhandlede Fyringssæsoner har faaet tildelt henholdsvis 322 og 384 hl Koks, medens der i Henhold til foranstaaende blev brugt henholdsvis 366 og 272 hl Koks. Der er saaledes i 1940/41 brugt 44 hl Koks mere og i 1941/42 112 hl Koks mindre end tildelt.

Mod de ifølge de foreliggende Brændselsregnskaber betalte Brændselspriser ses intet at indvende.

Spørgsmaal 2. Er Varmeanlægget i Orden, er dette tidssvarende og følgelig saa økonomisk i Brug, som Lejere med Føje kan kræve det?

Svar. Anlægget er et to-strengt Varmtvands-Centralvarmeanlæg med Pumpecirkulation og nedre Fordeling af Fremløbsledningerne. Kedelanlægget bestaar af 2 Stk. Støbejerns-Kedler, Fabrikat Strebel II, med henholdsvis 7,0 og 9,0 m² Hedeflade. Kedlerne er udprægede Koks-kedler, men for at de med Fordel kan benyttes til Fyring med indenlandsk gasholdigt Brændsel, er de efter Udløbet af Fyringssæsonen 1941/42 blevet forsynet med en automatisk virkende Blæseanordning. Den foretagne Kontrolberegning viser, at Kedlerne er tilstrækkeligt store til ved Fyring med Koks at forsyne Ejendommen med Varme og varmt Vand og til ved Fyring med Tørv at forsyne Ejendommen med Varme.

Jeg har den 14. December 1942 foretaget 2 Kedelprøver for den igangværende 9 m² Kedel med følgende Resultat: — — — Prøverne viser, at Forbrændingen ikke var god, navnlig fordi Røgtemperaturen var for lav og Røgens Kulsyreindhold for ringe. Renselemmen paa Siden af Kedlen var utæt. Askedøren var utæt (4 mm). Røgkanalerne var stærkt tilsat af Sod. Røgkanalen var gennemsyret af Løbesod.

Ved den 7 m² Kedel fandtes følgende Mangler: Renselemmen paa Siden af Kedlen var utæt (gaber 12 mm). Tætningslisten foran paa Kedlen var utæt.

Den af mig foretagne Kontrolberegning af Anlægget viser, at det overvejende Antal Radiatorer har passende eller rigelige Dimensioner, medens nogle faa Radiatorer er for smaa. Forholdet medfører en uegal Opvarmning, nemlig saaledes, at enten bliver de Værelser, der har for smaa Radiatorer, ikke tilstrækkeligt opvarmede, eller ogsaa bliver de Værelser, der har passende store Radiatorer, opvarmede, og i begge Tilfælde bliver de Værelser, der har for store Radiatorer, overopvarmede, alt forudsat, at Cirkulationen i Rørledningerne er i Orden. Hvis Kedeltemperaturen afpasses saaledes, at de Værelser, der har for smaa Radiatorer, opvarmes tilstrækkeligt, bliver den for høj for Opvarmningen af de øvrige Værelser, og Brændselsforbruget bliver derfor for stort.

Cirkulationen i Rørledningerne er kontrolleret ved Undersøgelser paa Stedet og Temperaturmaalinge. Som Hovedresultat fandtes det, at der er daarlig Cirkulation i den Del af Anlægget, der forsyner Fløjen med Opgang Aalholmsvej 17, medens Cirkulationen er god i den Del af Anlægget, der forsyner Fløjen med Opgang Bramslykkevej 32. De uregelmæssige Cirkulationsforhold medfører, at Fløjen Aalholmsvej 17 daarligt kan opvarmes tilfredsstillende og kun paa Bekostning af Brændselsøkonomien, idet der til fyldestgørende Opvarmning af Fløjen Aalholmsvej 17 kræves en Kedeltemperatur, der er urimelig høj for Opvarmningen af Fløjen Bramslykkevej 32.

Spørgsmaal 3. Er der ved Installationen eller Ejendommen som saadan saadanne Mangler, at der foregaar en uforholdsmæssig Varmeudstraaaling?

Svar. Der er ikke ved Synsforretningen paapeget Mangler af den angivne Art, og jeg har ikke ved mine Undersøgelser fundet saadanne Mangler.

Spørgsmaal 4. Findes der Anledning til at antage, at selve Fyringen og Fyringsmaaden har været mangelfuld?

Svar. Som anført under Besvarelsen af ovenstaaende Spørgsmaal 2 er Kedlerne udprægede Koks-kedler, og saafremt der ikke foretages særlige Foranstaltninger ved dem, er de kun lidet egnede til at forbrænde Tørv. Da Kedlerne efter det oplyste ikke har været særlig indrettede til Tørvefyring i de to Sagen omhandlede Fyringssæsoner, er der paa Forhaand Anledning til at antage, at Fyringen med Tørv har været uøkonomisk, og den Omstændighed, at man nu har installeret Blæseanordning, synes at bestyrke Antagelsen. Denne bestyrkes yderligere, naar de Mangler, hvormed Kedlerne er behæftede, tages i Betragtning, og endvidere peger det ovenfor paaviste særlig store Brændselsforbrug i samme Retning. Sluttelig bemærkes, at ved de Undersøgelser, jeg i Anledning af denne Sag har foretaget paa Ejendommen, fandtes Fyringen og Indstillingen af Kedelanlægget ikke præget af Omhu og Forstaaelse, saa hvis det er den nuværende Varmemester, der ogsaa har passet Anlægget de to foregaaende [Fyringssæsoner], bestyrker disse Iagttagelser Antagelsen om, at der ikke har været fyret økonomisk.

II. Specielle Spørgsmaal.

Spørgsmaal 1. Idet henvises til — — — Rids over Lejligheden, der af Dimensioner kun er en 2 Værl. Lejlighed med Kammer (de enkelte Værelses Størrelse: Soveværelse $4,88 \times 4,10$. Højde 2,57. Spisestue $4,75 \times 4,19$. Højde 2,57, og Kammer $2,57 \times 2,47$. Højde 2,57, samt Bad, W. C. og Køkken), forespørges, om det kan have sin Rigtighed, at Varmeforbruget i Tidsrummet 1. November 1941—31. Maj 1942 kan have været paa 107 Enheder, eller beregnet til 1147 Kr. 25 Øre, altsaa en betydelig Overstigen af Huslejen, der er paa 900 Kr.?

Svar. En nøjere Undersøgelse af Varmeregnskaberne for de to omhandlede Fyringsperioder viser, at der er en iøjnefaldende Forskel mellem Varmebetalingerne for Lejlighederne i Ejendommens to Fløje, Aalholmsvej 17 og Bramslykkevej 32, idet det findes, at Betalingen pr. m² Lejlighedsareal i de to sidste Fyringsperioder har andraget:

1940/1941.

Aalholmsvej 17	8,37 Kr. pr. m ²
Bramslykkevej 32	4,32 Kr. pr. m ²

1941/42.

Aalholmsvej 17	8,73 Kr. pr. m ²
Bramslykkevej 32	5,38 Kr. pr. m ²

En Gennemgang af de ældre Varmeregnskaber har vist, at Opvarmningen af Bramslykkevej 32 stedse har været billigere end Opvarmningen af Aalholmsvej 17. Forholdet maa antages hovedsagelig at skyldes Beliggenheden i Forhold til Verdenshjørnerne, — Facaderne vender henholdsvis mod Syd og Øst, — og bygningsmæssige Forhold, f. Eks. den Omstændighed, at Varmeforbruget fra Ejendommens tre Skorstene fortrinsvis kommer Fløjen mod Bramslykkevej til Gode. Det kan dog ikke udelukkes, dels at rent individuelle Forskelligheder i Beboernes Varmekrav gør sig gældende, dels at det kan være Misforhold ved Varmemaalerinstallationen, der spiller ind. Efter det oplyste er der nemlig foretaget en Ombygning af Radiatorerne, uden at det er kontrolleret, om den oprindelige Varmemaalerinstallation passer til de ændrede Radiatorer. Derimod synes der ikke at kunne paavises en Sammenhæng mellem Forskellen i Varmeforbruget og Varmeanlæggets forskelligartede Virkemåde i de to Fløje.

Ifølge Oplysninger, jeg har indhentet hos Varmemaalerfirmaet Kemp & Lauritzen, er Overbetjent Duelunds Varmemaaler aflæst flere Gange i Løbet af Sæsonen 1941/42, og den har hver Gang vist et forholdsvis stort Forbrug. Derimod viser den et iøjnefaldende mindre Forbrug i Aar end i Fjor.

Med Henhold til det foran anførte kan jeg udtale, at der [ikke] ved de foretagne Undersøgelser er konstateret Forhold, der taler imod Rigtigheden af, at Varmeforbruget i Overbetjent Duelunds Lejlighed har været 107 Enheder i Perioden 1. November 1941 til 31. Maj 1942.

Spørgsmaal 2. Hvor stort vil Normalforbruget af en Lejlighed af den angivne Størrelse have været i Varmeperioden 1. Juni 1941—31. Maj 1942?

Svar. Under Hensyn til Ejendommens Art og Beliggenhed, Varmeanlæggets Indretning, det anvendte Brændsel etc. kan det efter mit Skøn

antages, at den normale Opvarmningsudgift i Sæsonen 1941/42 for en Lejlighed som den omhandlede androg 4—500 Kr.

Spørgsmaal 3. Hvor stort skønnes Forbruget at være af en Lejlighed som angivne, naar man — som Overbetjent Duelund hævder — har været meget økonomisk i Anvendelse af Varme?

Svar. Med samme Forudsætninger som antaget ved Besvarelsen af Spørgsmaal 2 kan Opvarmningsudgiften for en Lejlighed som den omhandlede, naar Lejeren har været meget økonomisk i Anvendelsen af Varme, antages at ligge omkring 250—350 Kr.

Spørgsmaal 4. Har Skønsmanden noget at bemærke til de de øvrige Lejere tilstillede Varmeopgørelser?

Svar. Det synes af Varmeregnskaberne at fremgaa, at Værelserne paa 3. Sal tidligere har været opvarmede, men at Varmeanlægget i disse for Tiden er sat ud af Drift. Der kan formentlig være nogen Tvivl om, hvorvidt det er berettiget, saaledes som det er praktiseret i det foreliggende Tilfælde, ganske at fritage disse for Deltagelse i de faste Afgifter til Varmeanlæggets Drift.

Herudover og udover det i Besvarelsen af ovenstaaende Spørgsmaal II, 1 anførte findes intet at bemærke til Varmeregnskaberne for de øvrige Lejere.

Spørgsmaal 5. Hvor mange pCt. af den faktisk anvendte Varme maa anses som direkte Tab? Kan det have sin Rigtighed, at enkelte af Lejerne i 1941/42 tilsyneladende kun har brugt en Brøkdæl af Varmeforbruget af samme Lejeres Forbrug 1940/41 (endog helt ned til 20 pCt.)?

Svar. Det kan i Almindelighed næppe paaregnes, at der ved Fyring med Koks nyttiggøres mere end 60—70 pCt. af Brændslets Varmeindhold til Opvarmning af Lejlighederne. Ved Fyring med Tørv kan næppe mere end 40—50 pCt. af Brændslets Varmeindhold nyttiggøres i Kedler som de i nærværende Tilfælde anvendte.

Med Hensyn til det Forhold, at enkelte af Lejerne i 1941/42 efter Varmeregnskabet kun har haft en Brøkdæl af det Varmeforbrug, de havde Aaret før, skal jeg udtale, at Forholdet meget vel kan have sin Forklaring i, at de paagældende Lejere har sparet paa Varmen.

Paa Foranledning af en af Sagsøgerne afgiven Erklæring af 20. Januar 1943 har Skønsmanden i Erklæring af 1. Februar 1943 yderligere bl. a. udtalt følgende:

»Forbruget ligger i disse Aar overalt under det normale, dels paa Grund af Restriktionerne, dels fordi Folk frivilligt sparer, — navnlig i Ejendomme med Varmemaalere. Den Omstændighed, at Forbruget ligger under det teoretiske Forbrug, kan derfor ikke tages som Bevis paa, at Anlægget har arbejdet økonomisk. — — — de anvendte Tørvefyringsanordninger ikke medført den tilsigtede Forbedring af Forbrændingen. — — — Naar Varmemaalering installationen er reguleret i Overensstemmelse med Ombygning af Radiatorerne, er der ikke Grund til at antage, at der er Mangler ved Varmemaalering installationen.«

Sagsøgerne har oplyst, at de kun har kunnet faa leveret 272 hl Koks af de dem tildelte 384 hl.

Skønsmanden har under Afhjemlingen udtalt, at de af ham i Erklæringen paapegede Mangler er uden Betydning.

Det er oplyst, at det stadig er den samme Varmemester, der passer Fyrene.

Skønsmanden har i Retten i Overensstemmelse med den af ham afgivne Erklæring udtalt, at den normale Opvarmningsudgift i Sæsonen 1941/42 for en Lejlighed som Duelunds højst vilde andrage 4—500 Kr.

Naar det registrerede Forbrug er blevet 107 Enheder i Tiden 1. November 1941—31. Maj 1942, hvilket svarer til et Varmebidrag paa Kr. 1147,25, maa dette ifølge Skønsmandens Udtalelse skyldes enten, at Sagsøgte Duelund virkelig har brugt det registrerede Kvantum Varme, eller at Varmemaalerne registrerer forkert.

I førstnævnte Henseende bemærkes, at det af Regnskabet for Sæsonen 1940/41 fremgaar, at Forbruget i den omhandlede Lejlighed, hvori Duelund ikke den Gang boede, var paa 87 Enheder. Da Vinteren 1941/42 var strengere end Vinteren 1940/41, er der saaledes intet Misforhold mellem Forbruget i de to Sæsoner. At Sagsøgte Duelund i indeværende Sæson kun har forbrugt 19 Enheder, kan ikke være afgørende, dels fordi han kan have sparet mere, dels fordi Vinteren har været meget mildere.

At der skulde være noget i Vejen med Varmemaaleren, er der ikke fra Sagsøgtes Side ført noget Bevis for.

Efter det foreliggende findes der ikke fra Sagsøgtes Side at være ført Bevis for Mangler ved Anlægget eller ved Varmemaaleren. Der findes ej heller ved de af Skønsmanden afgivne Udtalelser at være ført noget saadant Bevis for uøkonomisk Fyring, at der kan blive Tale om at gøre Ejendommen ansvarlig herfor, hvorved bemærkes, at Varmebidraget for flere af de øvrige Lejligheder ikke overskrider det for saadanne Lejligheder normale.

Herefter vil der ikke kunne tilkendes Sagsøgte Duelund noget Afslag i det ham paalignede Varmebidrag, og han vil derfor være at dømme til at betale det paastævnte Beløb.

For saa vidt angaar Sagsøgte Gunnar Jensen bemærkes, at ganske det samme maa gælde for hans Vedkommende.

Landsretsdømmens Præmisser er saalydende:

Den indankede Dom er afsagt den 11. Maj 1943 af Boligrettens 1. Afdeling og af Overbetjent E. N. Bai Duelund med Justitsministeriets Tilladelse af 2. Juni 1943 indanket for Landsretten med Paastand om Frifindelse, subsidiært mod Betaling af et mindre efter Rettens Skøn fastsat Beløb. Indstævnte, Ingeniørfirmaet Drost & Rye Petersen, paa- staar Stadfæstelse.

For Landsretten har Appellanten, hans Forlovede, Frk. A. Søderberg, og to af hans Børn samt Ingeniør Oskar Drost afgivet Forklaring.

Den af Boligretten udmeldte Skønsmand, Civilingeniør H. Lützhøft, har derhos afgivet Forklaring. Han har herunder udtalt, at med den i Skønforretningen nævnte uøkonomiske Fyring maa Lejlighedens Normalforbrug anslaaes til 650 Kr.

Det bemærkes, at det i Skønforretningen udtales, at der ikke ved de foretagne Undersøgelser er konstateret noget, der taler mod, at

Varmeforbruget i Appellantens Lejlighed i Tiden 1. November 1941 til 31. Maj 1942 har været 107 Enheder, at Lejligheden henstod ubeboet i Oktober 1941, og at Varmemaaleren i den Tid registrerede 7 Enheder.

Det for Tiltaltes Lejlighed saaledes registrerede samlede Forbrug er saa abnormt højt, at Retten, som Sagen i det Hele foreligger oplyst, maa gaa ud fra, at der for Appellantens Vedkommende foreligger en Fejl, som Indstævnte maa være ansvarlig for. Appellanten findes herefter at have Krav paa et Afslag i den beregnede Varmeafgift, der skønsmæssigt vil kunne fastsættes til 400 Kr., og der vil herefter være at tilkende Indstævnte hos Appellanten 507 Kr. 25 Øre med Renter som paastaet.

Sagens Omkostninger for begge Retter vil Indstævnte have at betale Appellanten med 500 Kr.

Torsdag den 21. December.

Nr. 283/1943. Overretssagfører **Rudolf Sand** som executor testamenti i det reassumerede Dødsbo efter Forstkandidat **Julius Conrad Ratken Find** (Hjejle)

mod

Frk. Johanne Lisbeth Hørmann (Lund-Andersen).

(Spørgsmaal om Gyldigheden af en Gavedisposition).

Østre Landsrets Dom af 25. September 1943 (V Afd.): Sagsøgte, Frk. Johanne Lisbeth Hørmann, bør for Tiltale af Sagsøgeren, Overretssagfører Rudolf Sand som executor testamenti i det reassumerede Dødsbo efter Forstkandidat Julius Conrad Ratken Find, i denne Sag fri at være. Sagens Omkostninger betaler Sagsøgeren til Sagsøgte med 1500 Kr. inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret har Appellanten ikke gentaget sin Paastand om Betaling af det af Indstævnte oppebaarne Rente- og Udbyttebeløb.

Det bemærkes, at det Boxkort, som bærer den i Dommen omtalte Paategning af 23. September 1933, maa antages at have været af foreløbig Karakter, og at det efter Oprettelsen af Boxkontrakten af 17. Januar 1934 blev afløst af et nyt, endeligt Boxkort, der ikke er forsynet med noget saadant Notat, men med en Bemærkning om Fuldmagt for Skovrider Find. Allerede som Følge heraf vil der ikke kunne tillægges Notatet af 23. September 1933 nogen afgørende Betydning.

Med denne Bemærkning og iøvrigt i Henhold til de i Dommen anførte Grunde vil den være at stadfæste.

Sagens Omiøstninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale til Indstævnte med 1200 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Overretssagfører Rudolf Sand som executor testamenti i det reassumerede Dødsbo efter Forstkandidat Julius Conrad Ratken Find, til Indstævnte, Frk. Johanne Lisbeth Hørmann, 1200 Kr.

De idømte Sagsomkostninger at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Den 16. Februar 1935 afgik Forstkandidat Julius Conrad Ratken Find, Hørsholm, ved Døden. Den 5. Maj 1935 meddeltes der Overretssagfører Rudolf Sand Bevilling til som executor testamenti at tage Afdødes Bo under Behandling i Henhold til hans Testamente af 24. Februar 1930 med senere Codiciller af 15. November 1933, 28. November 1933 og 22. Oktober 1934. Ifølge den i Boet i Slutningen af 1936 udarbejdede Repartition udgjorde Arvebeholdningen 207.352 Kr. 87 Øre, hvoraf 177.922 Kr. 17 Øre tilfaldt Universalarvingen »Fotograf Peter Theodor Find og Forstkandidat Julius Ratken Finds Legat« til Fordel for Blinde, Døvstumme, Vanføre og Landbohøjskolens Bibliotek (en Fjerdedel til hver Gruppe). Afdødes efterlevende Enke, Fru Laura Find, skal dog livsvarigt nyde Renten af Legatet.

Den 25. August 1938 tilskrev Statens Ligningsdirektorat Overretssagfører Sand saaledes:

»Efter at det er oplyst for Statens Ligningsdirektorat, at den den 16. Februar 1935 afdøde Skovrider af Hørsholm, I. C. Ratken Find antagelig i Begyndelsen af 1935 har overdraget Frøken Hørmann, Hundested, Værdipapirer til et paalydende Beløb af 67.000 Kr., har man foretaget en Undersøgelse af Afdødes Ansættelser til Statsskat for Skatteaaret 1934/35 og tidligere Skatteaar.

Med Bemærkning, at omhandlede Værdipapirbeholdning efter de foreliggende Oplysninger ikke ses at være medregnet i Afdødes selvangivne Indkomst og Formue, skal man efter Aftale hoslagt fremsende Afskrift af en her foretaget Opgørelse af Afdødes skattepligtige Indkomst og Formue for Skatteaarene 1928/29—1934/35 inkl., hvorefter man ud fra den selvangivne Formue pr. 1. Januar 1934 215.447 Kr. med Tillæg af Kursværdien af nævnte Værdipapirbeholdning 73.467 Kr. har fordelt et Beløb af 67.000 Kr. paa de selvangivne Indkomst- og Formuebeløb for de paagældende Skatteaar.

Ved derhos at fremsende Afskrifter af en i Henhold hertil foretaget Skatteberegning skal man meddele, at den for lidt erlagte Skat til Staten med Tillæg i Henhold til Lov Nr. 149 af 10. April 1922, § 43 udgør Kr. 22.655,72.

Idet man endelig vedlægger to Udkast til Erklæringer gaende ud paa dels at Boet er villig til til fuld Afgørelse af Statskassens Krav at erlægge nævnte Beløb, dels er villig til at fyldestgøre Hørsholm Kommune dens Krav paa Grundlag af den foretagne Opgørelse, skal man anmode Hr. Overretssagføreren som executor testamenti i Boet efter Afdøde om at foranledige Erklæringerne underskrevet og indsendt hertil, hvorefter den førstnævnte Erklæring vil blive tilstillet Finansministeriet til eventuel Godkendelse.«

Den 29. Juni 1940 kommunerede Skattedepartementet Overretssagfører Sand sin Skrivelse af samme Dato til Skifteretten i Helsingør saalydende:

»Af en Skattedepartementet af Statens Ligningsdirektorat forelagt Sag fremgaar, at den den 16. Februar 1935 afdøde Forstkandidat Julius Conrad Ratken Find af Rungsted i 1933 overdrog Frøken Johanne Hørmann, Hundested, Værdipapirer til samlet Paalydende Kr. 67.000,— idet han dog forbeholdt sig Renterne af Værdipapirerne, saa længe han levede.

Det fremgaar endvidere af Sagen, at der ikke i Boet efter afdøde Forstkandidat Julius Conrad Ratken Find, der behandlede af Overretssagfører Rudolf Sand, Rømersgade 3, København, som executor testamenti, er berigtiget Arveafgift i Anledning af Overdragelsen til Frk. Hørmann af de paagældende Værdipapirer.

I denne Anledning skal man meddele, at der i Afdødes Bo i Medfør af Arveafgiftslovens § 5 b maa berigtiges Arveafgift af Frk. Johanne Hørmann af Værdien af de hende overdragne Værdipapirer, hvorfor man anmoder Skifteretten om at foranledige, at Arveafgiften berigtiges.«

Under nærværende den 26. Januar 1943 imod Frk. Johanne Lisbeth Hørmann anlagte Sag paastaar Sagsøgeren, Overretssagfører Rudolf Sand som executor testamenti i det reassumerede Dødsbo efter Forstkandidat Julius Conrad Ratken Find, der ikke kan erkende, at der med Hensyn til ovenævnte Værdipapirer af Paalydende 67.000 Kr. foreligger en Livsgave, Sagsøgte tilpligtet at aflevere til Boet — der i 1941 er reassumeret — som dette tilhørende 28.000 Kr. 5 pCt. Østifternes Hypotekforeningsobligationer, 12.000 Kr. 5 pCt. jyske Hypotekforeningsobligationer, 14.000 Kr. Aktier i Københavns Handelsbank og 13.000 Kr. Aktier i Københavns Telefon-Aktieselskab, alt med vedhængende Kupons.

Sagsøgte paastaar Frifindelse. Som Begrundelse herfor anføres, at der foreligger en gyldig Livsgave med Hensyn til de i Sagsøgerens Paastand anførte Værdipapirer, hvoraf forøvrigt 28.000 Kr. 5 pCt. Østifternes Hypotekforeningsobligationer, 12.000 Kr. 5 pCt. Jyske Hypotekforeningsobligationer og 10.000 Kr. Aktier i Københavns Handelsbank er overleveret til det ved Fundats af 25. November 1937 oprettede »Legat stiftet af en gammel Forstelev fra Landbohøjskolen« som dette tilhørende, hvorfor det allerede af den Grund er umuligt for Sagsøgte at aflevere de nævnte Værdipapirer. Sagsøgte har fra sin tidligste Ungdom kendt afdøde Forstkandidat Find og hans Fader, i hvis Hjem hun kom, og

bevaret Forbindelsen med ham gennem Aarene. Den 31. August 1933 var Afdøde paa Besøg hos Sagsøgte, der da boede i Hundested. Ved denne Lejlighed fortalte han om sine Planer om at overlade Sagsøgte en Kapital, som hun skulde anvende til Stiftelse af et Legat. Efter hans Død skulde Sagsøgte have Renteindtægten, saalænge hun levede, idet han begrundede dette med, at det var hans Ønske, at hun aldrig maatte komme til at savne noget. Ved Skrivelse af 13. September 1933 meddelte Afdøde, at han nu havde »lagt Pakken med det for Dem gode Indhold over i Haandværkerbanken ved Amager Torv Box 283 paa Deres Navn«. Begge Nøgler til Boxen blev kort Tid efter overgivet til Sagsøgte, der siden har haft dem i sin Besiddelse uafbrudt. Boxkontrakten af 17. Januar 1934 lød paa »Frk. Johanne Hørmann«, Hundested, og var undertegnet af hende, saaledes at der forud for Underskriften var anført: »Boxen lejet fra 4. September 1933. Fuldmagt: Herr Skovridder R. Find, Rungsted«. — Selv om Afdøde havde Fuldmagt til at faa Adgang til Boxen, forelaa der en uigenkaldelig, gyldig Disposition, hvorved Afdøde havde afskaaret sig fra, og — da begge Nøglerne var i Sagsøgtes Besiddelse ogsaa faktisk var afskaaret fra at disponere over Værdipapirerne, hvorved bemærkes, at Sagsøgte til enhver Tid havde Ret til at tilbagekalde Fuldmagten. Ved Kuponklipping fulgtes Afdøde og Sagsøgte ad til Boxen. Efter at Forstkandidat Find var afgaaet ved Døden i Februar 1935, har Sagsøgte i Overensstemmelse med Afdødes Ønske oppebaaret Renteindtægten. Da Sagsøgte i Januar 1936 skulde indsende sin Selvangivelse til Skattevæsnet for Kalenderaaret 1935, hvor hun altsaa for første Gang havde haft Indtægt af den af afdøde Find foretagne Disposition, opgav hun disse Indtægter som Indkomst og Kapitalen som Formue, idet hun vedlagde Selvangivelsesblanketten en af hendes Sagfører, Overretssagfører Dam-Nielsen, bevidnet Erklæring om den skete Disposition. Ved ovennævnte Fundats lod Sagsøgte det omtalte Legat oprette, hvorved der straks tillagdes Legatet Værdipapirer til Paalydende 50.000 Kr. Fundatsen er blevet fornyet med kongelig Konfirmation og Værdipapirerne overleveret til Legatbestyrelsen, som er Direktøren for Landbohøjskolen i Forbindelse med Sagsøgte. — Endelig henviser Sagsøgte til det mærkelige i, at Retssagen først fremkommer ca. 4¹/₂ Aar efter, at Overretssagfører Sand er blevet bekendt med den af Afdøde i 1933 foretagne Disposition, og efter at Overretssagfører Dam-Nielsen i et Brev af 5. September 1938 til Sand har gjort Rede for Forholdet med Tilføjende, at der ifølge Sagsøgtes Testamente ogsaa for de resterende 17.000 Kr. Værdipapirers Vedkommende skal oprettes to Legater, deraf 10.000 Kr. til Landbohøjskolen og Resten til Fordel for Alderdomshjemmet i Hundested.

Sagsøgeren har anmeldt Retssagen for »Legat stiftet af en gammel Forstelev fra Landbohøjskolen«, der har givet Møde ved Sagfører.

Under Domsforhandlingen er der afgivet Forklaring af Sagsøgte.

Under Domsforhandlingen har Sagsøgeren nedlagt den yderligere Paastand, at Sagsøgte tilpligtes at betale Boet det af hende siden Finds Død som Renter og Udbytte oppebaarne Beløb af ialt 31.012 Kr. 22 Øre med Renter fra Domsforhandlingens Dato, den 15. September 1943.

Under Domsforhandlingen er det oplyst, at de i Boxen nedlagte

Papirer lød paa Ihændeoveren. — Sagsøgeren har produceret en Skrivelse fra Haandværkerbanken i København, Amagertorv 24, hvoraf fremgaar, at der paa Besøgskortet den 23. September 1933 af Sagsøgte og Find er underskrevet saalydende Bemærkning: »Skovrider Find kan nedlægge og udtage af Boxen, naar som helst«.

Sagsøgte har bl. a. forklaret, at Find den 31. August 1933, Dagen efter hendes 60 Aars Fødselsdag, indfandt sig hos hende i Hundested, og ved den Lejlighed udtalte han til hende, at han gerne vilde forsøge at gøre det godt for hende, saa hun ikke kom til at mangle noget. Han tilføjede: »Derfor skal De have en Gave. Jeg ved ikke, om det bliver 100.000 eller 80.000 eller 60.000 Kr. Det skal jeg undersøge«. Senere modtog hun det ovennævnte Brev af 13. September 1933. Brevet var afsendt fra Horsens. Efter Finds Hjemkomst fra Horsens indfandt han sig hos Sagsøgte og spurgte, om hun vilde have Papirerne derud, det vil sige i Hundested, hvor Sagsøgte var Bestyrer af en Sparekasse. Da der ved Sparekassen forefandtes Boxer, svarede Sagsøgte ja til Finds Forespørgsel, hvortil Find erklærede, at saa vilde han hente Papirerne. Senere indfandt Find sig hos Sagsøgte og sagde, at da han kom og vilde hente Papirerne, maatte han ikke faa dem, da Boxen lød paa Sagsøgtes Navn. De blev saa enige om at lade Papirerne ligge, hvor de var. — Find har engang sagt, at hun skulde efter sin Død oprette et Legat til Fordel for Landbohøjskolens Bibliotek. Han har løseligt nævnt et Beløb af 50.000 Kr. i den Forbindelse. — Naar Sagsøgte ikke i levende Liv til Legater har anvendt mere end de ovennævnte 50.000 Kr. Værdipapirer, skyldes det et Raad fra hendes Sagfører, Overretssagfører Dam-Nielsen, et Raad som denne motiverede med Hensynet til Skattevæsenet, at det var rigtigst at holde noget tilbage, ligesom ogsaa af Hensyn til eventuel Arveafgift. Endelig tænkte Sagsøgte ogsaa herved paa, at Find havde udtalt ved Gavens Givelse, at Sagsøgte ikke skulde komme til at mangle noget. — Om det ved ovennævnte Notat paa Besøgskortet den 23. September 1933 passerede erindrer hun intet nærmere.

Der maa efter det oplyste gives Sagsøgte Medhold i, at der med Hensyn til de omtvistede Værdipapirer maa anses at foreligge en fra afdødes Side fuldbyrdet Livsgave, hvorved bemærkes, at det ovennævnte Banknotat paa Besøgskortet af 23. September 1933 efter Sagsøgtes Partsforklaring og det iøvrigt foreliggende ikke kan findes at vedrøre Forholdet mellem Sagsøgte og Find med Hensyn til de nævnte Papirer.

Der vil herefter være at give Sagsøgtes Paastand om Frifindelse Medhold.

Sagens Omkostninger vil Sagsøgeren have at godtgøre Sagsøgte med 1500 Kr.

Fredag den 22. December.

Nr. 110/1944. Malermestrene **Peder Jeppesen, P. Graulund og Oluf H. Grubach** (Landsretssagf. Krebs)

mod

Lindknud Kommune (Ingen).

(Spørgsmaal om Afvisning).

Vestre Landsrets Dom af 25. Marts 1944 (II Afd.): Denne Sag afvises. Til de Sagsøgte, Lindknud Kommune, betaler Sagsøgerne, Malermestrene Peder Jeppesen, P. Graulund og Oluf H. Grubach, een for alle og alle for een 150 Kr., der udredes inden 15 Dage.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Vestre Landsret.

I Paadømmelsen har tretten Dommere deltaget.

Syv Dommere stemmer for at stadfæste Dommen i Henhold til de i den anførte Grunde.

Seks Dommere finder, at Bestemmelserne i Rpl. § 250, jfr. § 249, sammenholdt med §§ 225 og 226 medfører at det Beløb, der fremkommer ved Sammenlægning af de under eet Søgemaal indtalte Pengekrav, er bestemmende for, om Sagen henhører under Underret, og at Sagen, da de under denne Sag indtalte Krav tilsammen andrager over 1000 Kr., med Rette er anlagt ved Landsret. Disse Dommere vil derfor efter Appellantens Paastand hjemvise Sagen til Landsretten til Paakendelse i Realiteten.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

I Juni Maaned 1943 indkaldte de Sagsøgte, Lindknud Kommune, Tilbud paa Malerarbejde ved de Skoler, som de Sagsøgte havde ladet opføre i Vittrup, Houborg og Okslund. Ved et den 2. Juli s. A. afholdt Sogneraadsmøde forelaa ialt 6 Tilbud. De 4 af Tilbudene var i Kuverter, der bar Paategning om, at de ikke maatte aabnes, saafremt de Sagsøgte vilde tage Hensyn til Tilbud fra andre end Medlemmer af Sydjydsk Malermesterforening. Da de fire Tilbudsgivere, der var til Stede ved Mødet, fastholdt det paa Kuverterne anførte Krav, henlagde de Sagsøgte de to andre Tilbud uaabnede og tilslog Sagsøgerne, Malermestrene Peder Jeppesen, Bække, P. Graulund og Oluf H. Grubach, begge af Brørup, Arbejdet som lavestbydende, idet Jeppesen fik Arbejdet ved Vittrup Skole for 3051 Kr., P. Graulund Arbejdet ved Houborg Skole for 5929 Kr. og Grubach Arbejdet ved Okslund Skole for 3325 Kr. Der blev ikke straks

oprettet skriftlig Kontrakt, men det aftaltes, at Kontrakt senere skulde oprettes i Vejen hos Sogneraadets Arkitekt. Efter at Arkitekten i Mellem-tiden var blevet bekendt med, at et af de henlagte Tilbud for samtlige Skoler var betydeligt lavere end de 3 Sagsøgeres samlede Tilbud, afholdtes der et Møde hos Arkitekten, hvor Sagsøgerne blev gjort bekendt med, at det fornævnte Tilbud var betydelig lavere, og at de Sagsøgte derfor var betænkelige ved nu at oprette Kontrakt, og forinden endelig Beslutning blev taget vilde raadsørge Ministeriets raadvivende Arkitekt. I Skrivelse af 9. August s. A. meddelte Arkitekten derefter, at de Sagsøgte vilde udskrive ny Licitation, idet de betragtede alt vedrørende den tidligere Licitation som ugyldigt.

Under Anbringende af at Sagsøgerne herved er gaaet Glip af det dem tildelte Arbejde og har lidt et Tab, som de har opgjort:

Jeppesen til	450 Kr.
Graulund til	875 Kr.
og Grubach til	465 Kr.

har de under denne ved Stævning af 29. Oktober 1943 anlagt Sag paa-staaet de Sagsøgte dømt til at betale Sagsøgerne de foran opgjorte Beløb, nemlig Jeppesen 450 Kr., Graulund 875 Kr., og Grubach 465 Kr. ialt 1790 Kr., tilligemed Renter heraf 5 pCt. p. a. fra den 29. Oktober 1943, indtil Betaling sker. Under Domsforhandlingen har Sagsøgerne dog ændret Paastanden til, at de Sagsøgte tilpligtes at betale Sagsøgerne i Forening 1790 Kr. tilligemed Renter heraf som anført.

De Sagsøgte har paa-staaet sig frifundet.

Ifølge Retsplejelovens § 250, jfr. § 249, er det for at flere Parter i Forening kan sagsøge under samme Retssag en Betingelse, at Retten er kompetent med Hensyn til hvert enkelt Krav. Da denne Betingelse i nær-værende Tilfælde, hvor de enkelte Krav som foran nævnt er under 1000 Kr., ikke findes at foreligge, vil Sagen, uanset at Paastand derom ikke er nedlagt, være at afvise.

Sagens Omkostninger findes Sagsøgerne in solidum at burde godtgøre de Sagsøgte med 150 Kr.

Nr. 333/1943. I/S Nr. Vium Kul (Bierfreund)

mod

J. L. Bech & Co. (Rørdam).

(Betaling for leveret Brunkul).

Vestre Landsrets Dom af 16. Oktober 1943 (?? Afd.): De Sagsøgte, J. L. Bech & Co., bør for Tiltale af Sagsøgerne, I/S Nr. Vium Kul, i denne Sag fri at være. I Sagsomkostninger betaler Sagsøgerne til de Sagsøgte 400 Kr., der udredes inden 15 Dage.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Vestre Landsret. I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret har Appellanten gentaget sin principale Paa-stand for Landsretten, idet han særligt har gjort gældende, at det ikke kan antages, at Indstævnte har haft noget Ansvar for Forsinkelserne overfor sine Købere og allerede af den Grund er afskaaret fra at rejse noget Krav overfor Appellanten. Appellanten har derhos subsidiært fastholdt, at Erstatningen i hvert Fald er fastsat med for stort Beløb.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde og idet der ikke vil kunne gives Appellanten Medhold i de af denne nu fremførte Indsigelser, vil Dommen være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale til Indstævnte med 500 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellanten, I/S Nr. Vium Kul til Indstævnte, J. L. Bech & Co., 500 Kr.

De idømte Sagsomkostninger at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Den 14. September 1942 blev der mellem Sagsøgerne, I/S Nr. Vium Kul, Herning, og de Sagsøgte, J. L. Bech & Co., Horsens, til hvem Sagsøgerne tidligere havde leveret Brunkul i hele Jernbanevognladninger, saaledes at Sagsøgerne sørgede for Fremskaffelse af Jernbanevogne, truffet telefonisk Aftale angaaende Salg af nogle Partier Brunkul fra Leje 136, Trolldhede, til de Sagsøgte. Aftalen blev sluttet af Medindehaveren, Radioforhandler Arne Brix, af det sagsøgende Firma og de Sagsøgtes Prokurist Otto Carsten Bech, ligesom det ogsaa i det væsentlige var dem, der senere forhandlede om de paagældende Leveringer. I Overensstemmelse med den mundtlige Aftale bekræftede de Sagsøgte ved Skrivelse af 15. September 1942 at have købt af Sagsøgerne blandt andet 5—800 Tons Brunkul a Kr. 33,00 frit i Banevogn Trolldhede Station at levere i 2 Ladninger under Mærket »Montana« til A/S Berring, Larsen & Co., Kolding, i Oktober/November samt 540 Tons Brunkul til samme Pris frit i Banevogn Trolldhede Station at levere til Adresse Wilhelm Chr. Bech, Horsens Havn, i 3 Ladninger i 130 Tons, første Ladning ultimo September/primo Oktober, anden Ladning medio Oktober, tredje Ladning ultimo Oktober/primo November.

Angaaende en af de førstnævnte 2 Ladninger til Kolding, hvilken Ladning senere videresendtes til København med M/S Vega, og den anden til Horsens bestemte Ladning, som med M/S Patria senere videre- sendtes til Helsingør, er der mellem nærværende Sags Parter opstaaet Strid, idet de Sagsøgte ved Betalingen af Købesummen den 6. November 1942 tilbageholdt 5629 Kr. 50 Øre, som de ansaa Sagsøgerne for pligtige at betale paa Grund af forsinkede Leveringer, nemlig med Hensyn til

M/S Vega i Overliggepenge 2566 Kr. 66 Øre og for Dødfragt 162 Kr. 84 Øre samt med Hensyn til M/S Patria i Overliggepenge 2900 Kr. Sagsøgerne, der afslog at gaa ind herpaa, har nu paastaet de Sagsøgte tilpligtet at betale det nævnte Beløb 5629 Kr. 50 Øre tilligemed Renter heraf 6 pCt. p. a. fra den 5. November 1942, indtil Betaling sker, subsidiært 1000 Kr. tilligemed Renter som anført. De Sagsøgte har paastaet sig frifundet.

a d M/S Vega:

Ved Skrivelse af 15. September 1942 bekræftede de Sagsøgte overfor Firmaet Chr. V. Mønsted & Co. at have solgt de 2 førstnævnte Ladninger Brunkul til Firmaet, der repræsenterede Rederi- & Handelsselskabet Montana A/S, saaledes at Prisen var 34 Kr. f. i. B. Trolldhede St., inkl. 1 Kr. til Deling mellem de Sagsøgte og Chr. V. Mønsted & Co.

Samme Dag tilskrev Berring, Larsen & Co. A/S, der i Kolding skulde modtage Ladningen paa Montanas Vegne, Sagsøgerne saaledes:

» — — Vi refererer til behagelig Telefonsamtale, hvori vi meddelte Dem, at Firma Chr. V. Mønsted & Co., København, har tilskrevet os om Ekspedition af Brunkul til Montana.

Da vor Plads p. T. er optaget, meddelte vi Dem, at Brunkullene ikke maatte afsendes før vor nærmere Ordre derom foreligger.«

Den 24. September 1942 tilskrev de Sagsøgte Sagsøgerne blandt andet saaledes:

»»Montana«. I Henhold til Dagens Telefonsamtale lovede De at kunne have Maksimum 400 Tons Kul nede i Kolding til dette Firma pr. 15. Oktober, hvilket vi nu giver videre til dette Firma, og vi kommer snarest tilbage hertil.«

Samme Dag tilskrev de Sagsøgte Chr. V. Mønsted & Co. et Brev, hvori det blandt andet hedder:

»Montana, Leje 136 kan gaa med til 400 ts max pr. 15. Oktober og — — — hører vi gerne, om man maa begynde at sende straks.«

Den 29. September 1942 tilskrev de Sagsøgte Chr. V. Mønsted & Co. blandt andet saaledes:

» — — — Montana. Vi skal hermed bekræfte, at det er i Orden med 2×800 ts. til Montana. Vi bemærker os, at man maa begynde at sende den 1. Oktober.«

I Skrivelse af 7. Oktober 1942 fra Berring, Larsen & Co. A/S til Sagsøgerne hedder det:

» — — — vi bekræfter behagelig Telefonsamtale D. D., hvori vi meddelte Dem, at der nu var fragtet Skib pr. 14/15 Oktober d. A. for indtil 400 Tons Brunkul til Montana, og at vi anmodede Dem om at drage Omsorg for rettidig Levering — — —«

Den 9. Oktober 1942 tilskrev samme Sagsøgerne saaledes:

»Brunkul til Montana.

Ved Telefonsamtale D. D. rykkede vi for Brunkul til ovennævnte Firma, da Afskibningsterminen nærmer sig, og der endnu ikke var ankommet Vogne til Kolding.

De meddelte, at der ikke havde været Banevogne til Disposition 7. og 8. d. M. og kun en enkelt Vogn i Dag; men at De alligevel regnede med at kunne klare Leverancen rettidig.«

Den 10. Oktober 1942 tilskrev samme Sagsøgerne saaledes:

»— — — Ved Telefonsamtale D. D. meddelte vi Dem, at herværende Mæglerfirma i Dag har afgivet Notice for m/s »Vega« ca. 350 Tons Brunkul, klar til Indlastning Onsdag Morgen 14. d. M.

Vi har til Chr. V. Mønsted & Co. videregivet Deres Meddelelse om, at der heller ikke i Dag var Vogne til Disposition, ligesom De betvivlede, at det vilde lykkes Dem at faa alle Kullene rettidig frem — — —

Den 12. Oktober 1942 tilskrev samme Sagsøgerne saaledes:

»— — — Vi undlader ikke at meddele Dem, at vi fra herv. Skibsmægler har modtaget følgende:

Kolding, den 12. Okt. 1942.

»m/s »Vega« Kolding/København:

Høfligst refererende til Telefonsamtale og mit Brev af i Lørdags bekræfter jeg herved at have afgivet definitiv Notice for dette Skib med laydays Onsdag den 14. ds., hvilken Position Skibet overholder — — — hvorefter Skibet altsaa er paa Plads i Overmorgen.«

Den 15. Oktober 1942 tilskrev samme Sagsøgerne saaledes:

»M/S »Vega«.

Vedlagt følger Kopi af Brev, hvori ovennævnte Motorsejler anmeldes klar til Lastning Dags Dato Kl. 13,00, og hvoraf ligeledes fremgaar, at Tiden er ude Lørdag Kl. 13,00 og Skibet derefter er paa demurrage.«

Den 24. Oktober 1942 tilskrev samme Sagsøgerne saaledes:

»M/S »Vega«.

— — — Refererende til behagelig Telefonsamtale D. D., hvori De meddelte os, at Vogn Nr. 1402 og 65372 var undervejs, og at der ikke blev læsset yderligere Vogne til VEGA, kan vi meddele, at disse Vogne i Eftermiddags er ankommet til Kolding Station, og at vi laster Skibet, saa snart Statsbanerne har rangeret Vognene ned paa Havnen.

Naar ovennævnte Vogne er indlastet, har Skibet faaet ialt 328.530 kg og afsejler derefter.«

De i M/S Vega indladede Brunkul afsendtes af Sagsøgerne fra den paagældende Jernbanestation i 23 Jernbanevogne i Dagene fra den 9. til den 23. Oktober 1942, saaledes at der afsendtes Vogne hver Dag undtagen den 10., 11., 18. og 22. Oktober. Den sidste Vognladning ankom til Kolding den 24. Oktober om Aftenen, og Indladningen i Skibet afsluttedes den 24. Oktober. Lastetiden var, som det fremgaar af foranstaaende, begyndt at løbe den 15. Oktober 1942 Kl. 13, Liggetiden var udløbet den 17. s. M. Kl. 13, og Overliggepenge er derefter af de Sagsøgte beregnet efter $7\frac{1}{3}$ Døgn a 350 Kr.

a d M/S Patria.

En af Dagene omkring Midten af September 1942 solgte de Sagsøgte gennem Mellemand til Firmaet Wright & Svendsen, Helsingør, der ligeledes afsluttede Forretningen gennem Mellemand, de ovenfor nævnte 3 Ladninger paa tilsammen 540 Tons Brunkul til en Pris af 34 Kr. pr. Ton frit i Banevogn Troldhede/Videbæk St. Det under denne Sag omhandlede Parti, ca. 180 Tons, solgtes til Levering medio Oktober og skulde af Sagsøgerne sendes til Firmaet Wilh. Chr. Bech, Horsens Havn.

Den 8. Oktober 1942 tilskrev de Sagsøgte Sagsøgerne saaledes:

» — — I Henhold til behagelig Telefonsamtale i Dag lovede De at ville have 200 ts nede til dette Firma pr. 22. d. M.

Der er nu lige blevet telegraferet fra København, at der er fragtet m/s »Patria« per 22. d. M. til at tage denne Ladning, hvilket vi beder Dem notere.

Kullene skal som sidst adresseres til Mægler Vilh. Chr. Beck, Horsens Havn, og mærkes paa Fragtbrevene med »Patria«. Kullene maa gerne begynde at rulle hurtigt.«

Den 16. Oktober 1942 tilskrev de Sagsøgte Sagsøgerne et Brev, hvori det blandt andet hedder:

» — — M/S »Patria«. Denne Baad paa 200 ts kommer her til Horsens den 22. d. M., og hvis der bliver Vanskeligheder med Banevogne, er det jo paa høje Tid at komme i Gang med at sende ned i samme Øjeblik, Vega i Kolding er færdig — — —«

I Dagene fra den 24. Oktober 1942 til den 5. November s. A., nemlig 24., 28., 29. og 31. Oktober samt 3., 4. og 5. November, afsendte Sagsøgerne fra Troldhede 12 Jernbanevognladninger Brunkul — ialt 201.680 Tons — til Horsens, hvor Indladningen var tilendebragt saaledes, at M/S Patria kunde afsejle den 6. November Kl. 17.

Der er Enighed mellem Parterne om, at Lastetiden begyndte at løbe den 26. Oktober Kl. 13, og at Liggetiden udløb den 28. s. M. Kl. 13 og Overliggetiden den 31. s. M. Kl. 13. Overliggepengene er herefter af de Sagsøgte beregnet saaledes:

Overliggetid 5 Døgn (altsaa 2 Dage mere end de i Sølovens

§ 85 ommeldte 3 Døgn) a 200 Kr.	1000 Kr.
Erstatning for Tilbageholdelse af Skibet i Tiden fra den 31. Oktober 1942 til den 6. November s. A. Kl. 17	1900 —

Ialt: 2900 Kr.

Til Støtte for deres Frifindelsespaastand har de Sagsøgte anført, at Sagsøgerne havde forpligtet sig til at levere de solgte Brunkul til en bestemt Dato; men at dette ikke er sket, hvorfor de Sagsøgte Tilbageholdelse af en Del af Købesummen har været berettiget, da der var givet Sagsøgerne betimelig Varsel om de paagældende Skibes Ankomst.

Sagsøgerne har heroverfor anført, at der ikke er truffet ubetinget Aftale om Levering inden et bestemt Tidspunkt, idet Sagsøgerne forinden Handlens Indgaaelse mundtligt har udtalt, at de saa vidt muligt vilde effektuere Leveringerne til de ønskede Tidspunkter, men maatte tage Forbehold med Hensyn til Forsinkelse paa Grund af Mangel paa Jernbanevogne eller paa Grund af Ufarbarhed, forvoldt ved Regnskyl, af Vejene fra Brunkulslejet til Jernbanestationen, hvilket Forbehold blev aktuelt i begge Henseender. Endvidere har Sagsøgerne anført, at selv om det maatte kunne anses godtgjort, at der er truffet en bestemt Aftale om Leveringstid, og at der ikke udtrykkeligt er taget Forbehold som anført, maa dette være uden Betydning, da et Forbehold som det ommeldte indenfor Brunkulsbranchen er saa almindeligt, at det maa gælde, selv om det ikke er nævnt ved Handlens Indgaaelse. Endelig maa ifølge Sagsøgernes videre Anbringende Ansvarsfriheden følge af, at der med Hensyn til Mangel paa Jernbanevogne og Vejenes Tilstand paa

Grund af Regnskyl forelaa saadanne uforudseelige Forhold, at disse maa sidestilles med Tilfælde af »force majeure«.

Særlig for saa vidt angaar M/S Vega har Sagsøgerne anført, at de ikke kan være ansvarlige for Forsinkelsen, da der ikke blev givet dem behørigt Varsel, idet det ved Skrivelsen af 15. September 1942 var tilkendegivet dem, at Brunkullene ikke maatte sendes før efter nærmere Ordre, og en saadan ikke var modtaget før den 7. Oktober, da det telefonisk og ved Skrivelse blev meddelt Sagsøgerne, at der var fragtet Skib pr. 14.—15. Oktober og tilkendegivet dem, at de nu maatte drage Omsorg for rettidig Levering, hvad der da ikke var tilstrækkelig Tid til.

Der er under Sagen afgivet Partsforklaring af fornævnte Radioforhandler Arne Brix og Medindehaveren af det sagsøgende Firma Afdelingsleder Chr. Schmidt, samt af Grosserer Axel Bech, der er Indehaver af det sagsøgte Firma. Endvidere er der afgivet Vidneforklaring af fornævnte Prokurist Otto Carsten Bech og af Prokuristen S. Nissen, i Berring, Larsen & Co. A/S samt af flere andre Vidner.

Radioforhandler Arne Brix har forklaret overensstemmende med det ovenfor anførte angaaende Sagsøgernes Anbringender. Det var alene Manglen paa Jernbanevogne og Vejenes ved Regnvej forårsagede daarlige Tilstand, der var Skyld i Leveringernes for sene Fremkomst. Brix, der ogsaa har afgivet Forklaring under Domsforhandlingen, har endvidere forklaret, at da Forretningsforbindelsen mellem Sagsøgerne og de Sagsøgte plejede at foregaa saaledes, at Aftaler m. v. blev truffet telefonisk, hvorefter de Sagsøgte skriftligt bekræftede de Samtaler, der var af væsentlig Betydning, medens Sagsøgerne fra deres Side indskrænkede sig til det mundtligt udtalte, har han heller ikke ved de her omhandlede Forretninger i noget Tilfælde fundet Anledning til overfor de modtagne Skrivelser at reagere skriftligt, men han vil hver Gang, naar der har været Anledning dertil, telefonisk have gjort Sagsøgernes ovenfor nævnte Standpunkt klart overfor de Sagsøgte, saaledes navnlig ogsaa efter Modtagelsen af de Sagsøgtes Skrivelse af 24. September 1942, Skrivelsen af 7. Oktober 1942 fra Berring, Larsen & Co. A/S samt de Sagsøgtes Skrivelse af 8. Oktober 1942 angaaende M/S Patria, idet af disse Skrivelser jo fremgik, at Afsenderne regnede med Aftale om et bestemt Leveringstidspunkt. Brix kan ikke sige, hvor mange Jernbanevogne han har bestilt hos Banerne til Brug ved Leveringerne til Indladning i M/S Vega og M/S Patria. Brix kan ikke erindre, at Otto Carsten Bech som af denne forklaret ca. den 1. Oktober 1942 telefonisk meddelte ham, at Brunkulsleverancerne til M/S Vega kunde begynde, hvad han som foranført først vil være blevet bekendt med gennem Skrivelsen af 7. Oktober s. A. Han fandt sig ikke forinden dette Tidspunkt foranlediget til selv at forespørge, om Leveringerne kunde begynde, idet Sagsøgerne jo i Skrivelse af 15. September 1942 fra Berring, Larsen & Co. A/S havde faaet Meddelelse om, at Brunkullene ikke maatte sendes før efter nærmere Ordre.

Prokurist Otto Carsten Bech har som Vidne forklaret, at da han med Arne Brix traf Aftale om Leveringer af Brunkul til Skibene Vega og Patria, tog Brix ikke noget som helst Forbehold i nogen Retning, saaledes ej heller med Hensyn til Vognmangel eller daarlige Veje, idet

han tværtimod sagde: »Det skal jeg nok klare.« Først omkring 10.—11. Oktober begyndte Brix at tale om, at der var Vognmangel. Enten den 1. Oktober eller den sidste September telefonerede Vidnet til Brix om, at Sagsøgerne nu kunde begynde at levere Kul til Vega. Lige til et Par Dage før Vega skulde komme, blev Brix ved med at mene, at han nok skulde klare det, skønt Vidnet begyndte at blive betænkelig og gav Udtryk for dette overfor Brix, som han forment var indforstaaet med, at der skulde betales Overliggepenge.

Efter det foreliggende, derunder Prokurist Otto Carsten Bechs Vidneforklaring i Forbindelse med Skrivelserne af 24. September 1942 og 7. Oktober s. A. vedrørende M/S Vega og Skrivelsen af 8. Oktober 1942 vedrørende M/S Patria, hvilke Skrivelser Sagsøgerne ikke har godtgjort at have reageret overfor, maa der antages at være truffet Aftale mellem Parterne om Levering til bestemte Tidspunkter, saaledes som af de Sagsøgte hævdedet, hvorimod det — blandt andet under Hensyn til, at Bekræftelsesskrivelsen af 15. September 1942 intet indeholder derom — ikke kan anses godtgjort, at Sagsøgerne har forbeholdt sig Ansvarsfrihed for Forsinkelser hidrørende fra, at det fornødne Antal Jernbanevogne ikke var til Disposition, eller fra Vejenes Ufarbarhed paa Grund af Regnskyl. Heller ikke findes det godtgjort, at der inden for Brunkulshandlen bestaar en saa fast Kutyme med Hensyn til at tage Forbehold som ommeldt, at saadant Forbehold maa anses for underforstaaet i et Tilfælde som det foreliggende, uanset at det ikke er taget ved Handlens Indgaaelse.

Hvad angaar Spørgsmaalet om, hvorvidt der med Hensyn til Vognmangel og daarlige Veje maa antages at have foreligget Tilfælde af force majeure, findes det ved de afgivne Forklaringer eller paa anden Maade end ikke sandsynliggjort, at Hindringerne for rettidig Levering har været af en saadan Beskaffenhed, at de kan sidestilles med force majeure Hindringer, der bevirker Fritagelse for Erstatningsansvar. Det bemærkes iøvrigt herved, at der intet nærmere er oplyst om, hvad Sagsøgerne har foretaget sig til Imødegaaelse af de paastaede Hindringer.

Hvad angaar det af Sagsøgerne anførte om, at der ikke blev givet behørigt Varsel med Hensyn til Paabegyndelsen af Indladningen i M/S Vega, nemlig først den 7. Oktober, har Prokurist Bech som anført forklaret, at han allerede den 30. September eller 1. Oktober telefonisk underrettede Sagsøgerne om, at de nu kunde begynde at levere Kul til Vega, en Forklaring, hvis Rigtighed dog er bestridt af Arne Brix, men i nogen Grad sandsynliggøres, naar henses til den ovenfor citerede Skrivelse af 29. September 1942 til Chr. V. Mønsted & Co. og af den af Prokurist S. Nissen afgivne Vidneforklaring om, at han den 28. eller 29. September 1942 meddelte Sagsøgte, at Leveringen kunde begynde. Selv om der imidlertid maatte gaas ud fra, at Sagsøgerne ikke har modtaget den ommeldte telefoniske Meddelelse, kan der ikke gives dem Medhold med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvorvidt der er givet betimeligt Varsel, idet det ikke paa det Landsretten forelagte Grundlag og naar henses til, at Sagsøgerne ifølge Bekræftelsesskrivelsen af 15. September 1942 og den oftnævnte Skrivelse af 24. s. M. maatte være indstillet paa

Levering i Midten af Oktober Maaned, findes at kunne statuere, at Fristen fra den 7. til den 15. Oktober ikke har været behørig.

Til Støtte-for den af Sagsøgerne fremsatte subsidiære Paastand om Tilkendelse af 1000 Kr. har de anført, at de Sagsøgte med Hensyn til M/S Patria i Overliggepenge kun har været berettiget til at beregne 200 Kr. pr. Dag eller ialt 1900 Kr., idet det i Certepartiet af 8. Oktober 1942 vedrørende Befragting af M/S Patria blandt andet hedder:

»Ladningens Indtagelse sker i 2 (to) Arbejdsdage fra tidligst den 22. d. M. — — —

Skulde Skibet blive opholdt over den Tid, da godtgøres Kaptajnen af Ladningens Modtager for hver overliggende Dag Kr. 200.— — — —«

Da imidlertid denne Bestemmelse alene kan antages at angaa Overliggedagene, og da den beregnede Erstatning for det paagældende Tidsrum ikke skønnes urimelig, findes der heller ikke at kunne gives Sagsøgerne Medhold paa dette Punkt.

Herefter vil de Sagsøgte i det hele være at frifinde for Sagsøgernes Tiltale.

I Sagsomkostninger vil Sagsøgerne have at betale 400 Kr. til de Sagsøgte.

**Nr. 187/1944. Frederiksberg Kommunes Nævn for Fremleje-
maal (Overretssagfører Sven)**

m o d

Fabrikant H. O. Hansen (Landsretssagfører Poul G. Nielsen).

(Spørgsmaal ang. Gyldigheden af en Opsigelse).

(Sagen behandlet skriftlig).

Boligvoldgiftsrettens Dom af 27. November 1943 (1. Afd.): De Sagsøgte, Fru Karen Jonassen og Frederiksberg Kommunes Nævn for Fremlejemaal m. v., bør for Tiltale af Sagsøgeren, Fabrikant H. O. Hansen, under denne Sag fri at være. Sagsøgeren bør inden 15 Dage fra denne Doms Afsigelse til Sagsøgte Fru Jonassen betale 40 Kr. i Sagsomkostninger, medens Sagens Omkostninger iøvrigt vil være at hæve.

Østre Landsrets Dom af 27. Marts 1944 (II Afd.): De Indstævnte, Fru Karen Jonassen og Frederiksberg Kommunes Nævn for Fremlejemaal m. v., bør anerkende, at den Indstævnte, Fru Karen Jonassen, af Appellanten, Fabrikant H. O. Hansen, givne Opsigelse af hendes Lejemaal vedrørende det af hende i Ejendommen Lykkesholms Allé 7 B lejede Værelse er gyldig, og at hun bør fraflytte det lejede den 1. Maj 1944. Forsaavidt angaar Indstævnte, Fru Karen Jonassen, ophæves Sagens Omkostninger for begge Retter. Det indstævnte Nævn bør i Sagsomkostninger for begge Retter til Appellanten betale 300 Kr. I Salær til den for Fru Jonassen for Landsretten beskikkede Sagfører, Overretssagfører Sandholt, udreder det Offentlige 60 Kr. De idømte Sagsomkostninger at

udrede inden 15 Dage fra denne Doms Afsigelse og Dommen i det hele at efterkomme under Adfærd efter Loven.

Højesterets Kendelse.

Den i nærværende Sag af Østre Landsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret, hvor Appellanten har nedlagt Paastand om, at det fastslaas, at Nævnet ikke er pligtigt at anerkende, at den Fru Karen Jonassen givne Opsigelse er gyldig.

Indstævnte har under særskilt Procedure af Formaliteten paastaet Sagen afvist fra Højesteret.

I Paakendelsen har syv Dommere deltaget.

Til Støtte for Afvisningspaastanden har Indstævnte anført, at Fru Jonassen ikke har paaanket Dommen, men uden Forbehold har opfyldt den ved den 1. Maj 1944 at fraflytte det lejede, og at Appellanten herefter ikke har fornøden retlig Interesse i at paaanke Dommen, da de faktiske Forhold ikke vil kunne ændres, og Nævnets Interesse i at faa afgjort, om det i sin Tid er lovlige nedsat, herefter i Forhold til nærværende Sag kun er af teoretisk Art.

Da Indstævnte under Anken til Landsretten har indstævnet Appellanten som Part og ved Landsretten faaet Dom over denne, og da Appellanten herefter ikke kan antages at være uden retlig Interesse i at faa Rigtigheden af denne Afgørelse prøvet af Højesteret, vil Afvisningspaastanden ikke kunne tages til Følge.

Thi bestemmes:

Den af Indstævnte, Fabrikant H. O. Hansen, nedlagte Afvisningspaastand kan ikke tages til Følge.

Præmisserne til Boligvoldgiftsrettens Dom er saalydende:

Under denne Sag har Sagsøgeren, Fabrikant H. O. Hansen, nedlagt Paastand om, at de Sagsøgte, Fru Karen Jonassen og Frederiksberg Kommunes Nævn for Fremlejemaal m. v., dømmes til at anerkende, at Sagsøgerens Opsigelse af 19. Maj 1943 af Sagsøgte Fru Karen Jonassens Lejemaal vedrørende det af hende lejede Værelse, Lykkesholms Allé 7 B, 5. Sal, er gyldig, og at Sagsøgte Fru Karen Jonassen er forpligtet til at flytte den 1. Oktober 1943.

Endvidere paastaas Sagsøgte, Frederiksberg Kommunes Nævn for Fremlejemaal m. v., dømt til at anerkende en aarlig Leje paa 504 Kr. ekscl. Lys, men incl. Varme indtil et Beløb af 60 Kr.

Ifølge Lejekontrakt af 25. August 1941 lejede Fru Karen Jonassen et Værelse paa 5. Sal i den Sagsøgeren tilhørende Ejendom, Lykkesholms Allé 7 B, for en aarlig Leje af 456 Kr. incl. Varme indtil 60 Kr. aarlig og incl. Lysforbrug, dog saaledes at der højst maatte benyttes 1 Stk. 25 Watt Pære.

Sagsøgeren har videre anført, at han eiter Lejemaalets Indgaaelse har indrettet fælles Køkken med Gas for de 11 Lejere af enkelte Værelser i Loftsetagen og elektrisk Klokke til hver Lejer fra Hoveddøren, og da det viste sig, at det elektriske Strømforbrug var meget stort, blandt andet fordi hver enkelt Lejer benyttede adskillige Lamper til meget større Lysforbrug end 25 Watt, benyttede Støvsuger, Strygejern, Radio m. v., indlagde Sagsøgeren Maalere for hvert enkelt Værelse og forlangte, at hver Lejer betalte sit Strømforbrug, idet Sagsøgeren tidligere havde maattet betale betydelige Beløb for Overforbrug af elektrisk Strøm. Installationen af elektriske Maalere kostede 604 Kr. for alle 11 Lejemaal. Som Følge heraf ønskede Sagsøgeren en Lejeforhøjelse, men Fru Karen Jonassen vilde ikke indgaa herpaa, hvorfor hendes Lejemaal blev opsagt ved Skrivelse af 19. Maj 1943 til Ophør den 1. Oktober 1943. Denne Opsigelse har været forelagt Frederiksberg Kommunes Nævn for Fremlejemaal, som ikke har villet godkende den.

Idet Sagsøgeren henviser til, at Frederiksberg Kommunes Nævn for Fremlejemaal først er nedsat ifølge Beslutning af Frederiksberg Kommunalbestyrelse i et den 28. Juni 1943 afholdt Møde, gør han gældende, at Nævnet ikke er nedsat inden den i Lejelovens § 58 o, Stk. 4, nævnte Frist af 4 Uger efter Lovens Ikrafttræden, og at Nævnet derfor ikke har haft Beføjelse til at behandle den den 19. Maj 1943 afgivne Opsigelse.

De Sagsøgte, der har paastaaet Frifindelse for de af Sagsøgeren nedlagte Paastande, har oplyst, at Nævnet er nedsat allerede den 21. Juni efter Bestemmelse truffet af Kommunens Bolig- og Ejendomsudvalg, der i Henhold til Kommunalbestyrelsens Beslutning af 13. November 1939 har faaet overdraget Myndighed til at træffe Beslutninger vedrørende Huslejelovgivning. Bekendtgørelse om Nævnets Nedsættelse har været indrykket i Statstidende for den 24. Juni 1943. I Mødet den 28. Juni blev Udvalgets Beretning om Nedsættelsen af Nævnet taget til Efterretning. Udvalget havde, før det traf Beslutning, sikret sig politisk Enighed.

Under Hensyn til, at Beslutning om Nævnets Nedsættelse er truffet af et til Behandling af Sager vedrørende Huslejelovgivning nedsat staaende Udvalg med vidtgaaende Beføjelser, til at politisk Enighed paa Forhaand var tilsikret, samt til at behørig Bekendtgørelse har fundet Sted i Statstidende, finder Retten, at Beslutningen i Kommunalbestyrelsens Møde den 28. Juni 1943 kun har været af formel Karakter, og at den reelle Beslutning om Nævnets Nedsættelse er sket den 21. Juni 1943, altsaa inden Udløbet af den i Loven fastsatte Frist.

For saa vidt Sagsøgeren videre har gjort gældende, at den i Lovens § 58 m, Stk. 3, foreskrevne Høring blandt andet af Grundejerforeningen først har fundet Sted den 23. Juni, bemærkes, at en saadan Fremgangsmaade vel er ukorrekt, men at den ikke, som hævdet af Sagsøgeren, kan medføre, at den truine Afgørelse skulde være ugyldig.

Subsidiært har Sagsøgeren paastaaet Opsigelsen godkendt, idet Sagsøgte Fru Jonassen ikke har overholdt Husordenen og har talt nedsættende om Ejeren.

Der er imidlertid ikke ført Bevis for, at der fra Fru Jonassens Side er udvist noget Forhold, der med Billighed kunde danne Grundlag for en Opsigelse.

Endelig har Sagsøgeren anført, at han har anmodet Frederiksberg Kommunalbestyrelse om Godkendelse af en Forhøjelse fra 456 Kr. til 504 Kr. ekskl. Lys, men incl. Varme indtil 60 Kr. fra 1. Oktober 1943. Kommunalbestyrelsen har sendt Sagen til Kommunens Nævn for Fremlejemaal, som ved Skrivelse af 4. August 1943 har fastsat Lejen til 480 Kr. aarlig, ekskl. Lys, men incl. Varme indtil et Beløb af 60 Kr.

Til Støtte for denne sin Paastand har Sagsøgeren henvist til, at den foran omtalte Installation af Gas til det fælles Køkken har kostet 905 Kr., og at Installationen af de elektriske Bimaaalere har kostet 604 Kr., hvorhos Sagsøgeren har henvist til, at der ikke er paalignet Lejeren Andel i Skatteforhøjelsen siden 1. April 1937.

Da der ved Nævnets Forhøjelse af Lejen fra 456 Kr. til 480 Kr. er taget et efter Rettens Mening passende Hensyn til de to førstnævnte Udgiftsposter, og da Skatteforhøjelsen allerede var traadt i Kraft inden Kontraktens Indgaaelse, og der intet Forbehold er taget i denne, finder Retten ikke at kunne godkende nogen Forhøjelse udover den af Nævnet fastsatte.

Herefter vil de Sagsøgte i det hele være at frifinde.

Sagsøgeren findes at burde godtgøre Sagsøgte Fru Jonason Sagens Omkostninger med 40 Kr., medens Omkostninger i Forhold til Nævnet vil være at hæve.

Landsretsdommens Præmisser er saalydende:

Den indankede Dom er afsagt den 27. November 1943 af Boligrettens 1. Afdeling og med Justitsministeriets Tilladelse af 30. December 1943 paaanket af Fabrikant H. O. Hansen, der i Overensstemmelse med sin for Boligretten nedlagte Paastand har paastaaet, at de Indstævnte, Fru Karen Jonason, hvem der er meddelt fri Proces under Anken, og Frederiksberg Kommunes Nævn for Fremlejemaal m. v., tilpligtes at anerkende, at Opsigelsen af Fru Jonasens Lejemaal om et enkelt Værelse i Ejendommen Lykkesholms Allé 7 B er gyldig, saaledes at hun er pligtig at fraflytte det lejede den 1. Maj 1944, idet Appellanten for Landsretten alene har støttet denne Paastand paa, at det indstævnte Nævn ikke er nedsat inden den i Lejelovens § 58 o, Stk. 4, fastsatte Frist af 4 Uger efter Lovens Ikrafttræden.

De Indstævnte paastaar Stadfæstelse.

Det bemærkes, at Lov Nr. 262 af 29. Maj 1943 traadte i Kraft den 31. Maj 1943, saaledes at 4-Ugers Fristen i Lovbekendtgørelse Nr. 265 af 29. Maj 1943 § 58 o, Stk. 4, udløb med den 27. Juni 1943.

I Vedtægten for Styrelsen af de kommunale Anliggender i Frederiksberg Kommune, godkendt af Indenrigsministeriet den 2. Juli 1935, hedder det bl. a.:

»§ 3.

Stk. 1. Kommunalbestyrelsen kan overdrage de staaende Udvalg den umiddelbare Forvaltning af de Udvalgene underlagte kommunale Anliggender — — —

§ 7.

Stk. 10. De staaende Udvalg har indenfor de Rammer, der angives i det vedtagne Aarsoverslag i Forbindelse med Kommunalbestyrelsens Vedtagelser og de af denne udstedte Reglementer og Instrukser, Bestyrelsen af de dem underlagte Anliggender — — —

§ 8.

Stk. 1. Der nedsættes følgende staaende Udvalg:

 Bolig- og Ejendomsudvalget

§ 14.

Stk. 1. Bolig- og Ejendomsudvalget bestaar af 5 Medlemmer.

Stk. 2. Det forestaar Bestyrelsen af Kommunens Ejendomme og Grunde, forsaavidt disse ikke som stillet til Raadighed for særlige kommunale Øjemed henhører under andre Udvalg.«

I et den 13. November 1939 afholdt Møde vedtog Frederiksberg Kommunalbestyrelse, at Spørgsmaal om Godkendelse af de i midlertidig Lov Nr. 377 af 30. Oktober 1939 om Ændring i Lov om Leje nævnte Aftaler mellem Udlejer og Lejer om Ændring i Lejevilkårene, der kunde kræves forelagt Kommunalbestyrelsen, og de i Loven omhandlede Spørgsmaal om Forhøjelse af Leje skulde afgøres af Bolig- og Ejendomsudvalget, der siden da, uden at udtrykkelig Beslutning derom af Kommunalbestyrelsen foreligger, har haft Afgørelsen af de ved de forskellige senere Lejelove til Kommunalbestyrelsen henlagte Spørgsmaal.

Udvalget vedtog i et den 21. Juni 1943 afholdt Møde at nedsætte det i Lejelovsbekendtgørelsens § 58, 1, nævnte Nævn angaaende Lejemaal om enkelte Værelser m. v., og det er for Landsretten oplyst, at Udvalget i et den 26. Juni 1943 afholdt Møde valgte Medlemmer af Nævnet.

I Statstidende for den 24. Juni 1943 indrykkede Kommunalbestyrelsen en samme Dag dateret Bekendtgørelse om, at den havde nedsat Nævnet.

Der er herefter ikke af Kommunalbestyrelsen givet Bolig- og Ejendomsudvalget nogen Bemyndigelse til at træffe Beslutning om Nedsættelse af det omhandlede Nævn, og en Beføjelse hertil følger ikke af de Udvalget tidligere udtrykkeligt eller stiltiende overdragne Opgaver.

Som Følge heraf, og da Kommunalbestyrelsen ikke inden den foreskrevne Frist har fattet nogen Beslutning om Nævnets Nedsættelse, vil Appellantens Paastand være at tage til Følge.

Forsaavidt angaar Indstævnte Fru Jonassen findes Sagens Omkostninger for begge Retter at burde ophæves.

I Sagsomkostninger for begge Retter betaler det indstævnte Nævn til Appellanten 300 Kr.

Tirsdag den 2. Januar.

Nr. 246/1944. Toldopsynsmand **Henrik Jensen**
(Landsretssagf. Erik Waldorff)

mod

Gaardejer **V. Lindskov** (Landsretssagf. Poul Hjermind).

Højesterets Kæremaalsudvalgs Kendelse.

Den i denne Sag af Østre Landsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse af Toldopsynsmand Henrik Jensen paakæret til Højesteret, for saa vidt angaar Dommens Bestemmelse om Sagsomkostninger.

I Paakendelsen har tre Dommere deltaget.

Efter Sagens Beskaffenhed og Forligets Indhold findes Underrettens Afgørelse, hvorefter det er paalagt Gaardejer V. Lindskov at betale 150 Kr. i Sagsomkostninger, ikke at burde ændres, medens Sagens Omkostninger for Landsretten findes at burde ophæves.

Kæremaalets Omkostninger findes Indkærede at burde betale til den Kærende med 100 Kr.

Thi bestemmes:

I Sagsomkostninger for Underretten betaler Indkærede, Gaardejer V. Lindskov, 150 Kr. til Kærende, Toldopsynsmand Henrik Jensen.

Sagens Omkostninger for Landsretten ophæves.

Kæremaalets Omkostninger betaler Indkærede til den Kærende med 100 Kr.

Det ikendte at udrede inden 15 Dage efter denne Kendelses Forkyndelse.

Onsdag den 3. Januar.

Nr. 304/1943. Firmaet **Heggow & Neumann** (Gamborg)

mod

Skovrider **Jørgen Geckler** (Bay-Erichsen).

(Spørgsmaal om Tilbagebetaling af en Del af den for en Lastbil erlagt Købesum).

Østre Landsrets Dom af 25. Oktober 1943 (VII Afd.): De Sagsøgte Firmaet Heggow & Neumann bør til Sagsøgeren Skovrider Jørgen Geckler betale 8237 Kr. 39 Øre med Renter 5 pCt. aarlig fra den

29. April 1943 til Betaling sker og Sagens Omkostninger med 500 Kr. At efterkomme inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret har Appellanten gentaget sin Paastand om Frifindelse. Indstævnte gør for Højesteret ikke gældende, at selve Automobilen var behæftet med Mangler, hvorimod det vedblivende gøres gældende, at der var Mangler ved det til Automobilen hørende Gummi. Som Følge heraf har Indstævnte nedsat sit Krav om Dækning af Omkostninger ved Syn og Skøn med 220 Kr. 50 Øre til 200 Kr. saaledes at hans Paastand for Højesteret gaar ud paa Betaling af ialt 8016 Kr. 89 Øre med Renter som tilkendt ved Dommen.

Otte Dommere bemærker:

Det tiltrædes, at en Pris for Automobilen af 18.000 Kr. efter det oplyste maa anses for urimelig, jfr. Prislovens § 8. Under Hensyn til den Usikkerhed, der er til Stede ved de Oplysninger, paa Grundlag af hvilke Prisdirektoratet har ansat Prisen til 11.000 Kr., findes det dog betænkeligt at lægge denne Prisansættelse til Grund for Sagens Afgørelse, og det skønnes efter alt foreliggende, at et Afslag i den aftalte Købesum paa 4000 Kr. vil være passende. Herefter og idet Indstævnte ikke ved i Henhold til Dommen i Vekselsagen og den foretagne Udlægsforretning at betale Restkøbesummen findes at have afskaaret sig fra at gøre Tilbagesøgningskrav gældende, stemmer disse Dommere for at tilkende Indstævnte det nævnte Beløb af 4000 Kr. tilligemed de af Indstævnte krævede Omkostningsbeløb eller ialt 5016 Kr. 89 Øre med Renter som tilkendt ved den indankede Dom, samt i Sagsomkostninger for begge Retter 600 Kr.

Een Dommer bemærker følgende:

Den af Prisdirektoratet foretagne Prisfastsættelse maa antages at være sket paa Grundlag af delvis urigtige Oplysninger, hvortil kommer, at den angaar Bilen med de paa dette Tidspunkt konstaterede, delvis ubrugelige Dæk, medens den mellem Parterne fastsatte Pris har haft til Forudsætning, at Dækkene var brugbare.

Herefter findes det ikke godtgjort, at der ved Handlen er begaaet nogen Overtrædelse af Prislovens § 8, men idet Appellanten som Følge af de ovennævnte Mangler ved Dækkene maa taale et Afslag i Købesummen, hvilket Afslag passende findes at kunne ansættes til 3000 Kr., vil denne Dommer nedsætte det Indstævnte tilkendte Beløb til 3000 Kr. med Tillæg af de paastaaede 200 Kr., der er betalt som Skønshonorar, og mod hvilke der ikke af Appellanten er fremsat Indsigelse.

Der vil være at give Dom efter Stemme-flertallet.

Thi kendes for Ret:

Appellanten, Firmaet Heggow & Neumann, bør til Indstævnte, Skovrider Jørgen Geckler, betale 5016 Kr. 89 Øre med Renter 5 pCt. aarlig fra den 29. April 1943 til Betaling sker og Sagens Omkostninger for begge Retter med 600 Kr. Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Ved Købekontrakt af 20. Maj 1942 købte Sagsøgeren, Skovrider Jørgen Geckler, af de Sagsøgte, Heggow & Neumann, et brugt Lastautomobil, indregistreret til 6400 kg Last, for et Beløb af 15.000 Kr. samt en Dan Paahængsvogn. Automobilet købtes »som beset & antaget«. Af Købesummen skulde 6000 Kr. betales kontant ved Overtagelsen, og for Resten skulde afgives Akcept, som skulde betales med 1250 Kr. pr. Maaned. Vognen skulde være betalt indenfor 12 Maneder.

Da Vekslen ikke blev behørigt indfriet, anlagde Sagsøgte Vekselsag mod Sagsøgeren, hos hvem han derefter foretog Fogedforretning, hvorved Restbeløbet blev betalt.

Under nærværende, ved Retten for Ringsted Købstad m. v. forberedte Sag paastaar nu Sagsøgeren Sagsøgte dømt til Betaling af 8237 Kr. 39 Øre med Renter 5 pCt. aarlig fra Stævningens Dato den 29. April 1943, idet han gør gældende, at den for Vognen betalte Pris er i Strid med Prislovens § 8, og at Vognen iøvrigt var behæftet med saa væsentlige Mangler, at han i Medfør af Købelovens § 42 maa være berettiget til at kræve Afslag i Købesummen. Han opgør det paastævnte Beløb saaledes: Den samlede Købesum andrager 18.000 Kr., idet Værdien af den i Bytte givne Paahængsvogn i al Fald maa ansættes til 3000 Kr. Prisdirektoratet har i Skrivelse af 25. Marts 1943 udtalt, at en højere Pris end 11.000 Kr. ikke kan anses stemmende med de gældende Prisbestemmelser. Differencen andrager

Kr. 7.000,00	
Omkostninger ved den ovennævnte Fogedforretning etc.	
inkl. Rente til 24. Marts 1943	— 816,89
Omkostninger ved Syn og Skøn, foreløbig	— 420,50

ialt.... Kr. 8.237,39

Til Støtte for sin Paastand med Hensyn til de to sidste Poster har Sagsøgeren nærmere anført, at Vognen, som han overtog 1 Maaned efter Købet, viste sig behæftet med betydelige Mangler, og at han i den Anledning reklamerede overfor Sagsøgte, der midlertid nægtede at tage Vognen tilbage. Sagsøgeren begærede derefter Syns- og Skønsmænd udmeldt til Vurdering af de paastaaede Mangler. De ved Forretningen paaløbne Omkostninger er nødvendiggjort ved de indgaaende Undersøgelser, som var fornødne. Naar Sagsøgte uanset den fremsatte Begæring om Syn og Skøn har foretaget Retsskridt til Inkassering af Vekselbeløbet, maa han være pligtig at godtgøre Sagsøgeren de ham derved paaførte Omkostninger.

Da Sagsøgte procederer til Frifindelse, idet de gør gældende, at Vognen er købt som besigtiget, at Prisen er i Overensstemmelse med de Priser, der paa Handlens Tidspunkt opnaaedes paa Markedet for Last-automobiler af lignende Kvalitet, at den af Prisdirektoratet ansatte Pris ikke kan danne noget Retsgrundlag for Sagsøgeren til at søge Differencen tilbagebetalt, idet en saadan Tilbagesøgningsret kun kunde tilkomme det Offentlige, der imidlertid ikke har rejst Sag herom, samt at de Sagsøgte iøvrigt ikke havde nogen Anelse om, at Prisen skulde være i Strid med Prisloven, saaledes at der ikke paa Grundlag af Reglerne om *condictio indebiti* kan tilkomme Sagsøgeren nogen Tilbagesøgningsret paa nærværende Tidspunkt. De Sagsøgte bestrider derhos, at Sagsøgeren har reklameret rettidigt.

Under Sagens Forberedelse er der afgivet Vidneforklaring af Medindehaver af det sagsøgte Firma Automobilforhandler Christian Herman Heggow og Vognmand Ejner Larsen, hvorhos der under Domsforhandlingen for Landsretten er afgivet Partsforklaring af Sagsøgeren.

Automobilforhandler Heggow har forklaret, at han i Maj 1942 kom i Forbindelse med Sagsøgeren, der ønskede en speciel Vogn til Transport af Langtømmer. Vidnet havde sikret sig en saadan Vogn hos Vognmand Ejner Larsen for det Tilfælde, at Sagsøgeren var Køber til den. Sammen med Sagsøgeren besaa han Vognen hos Vognmand Larsen, men Vognen blev ikke demonstreret for Sagsøgeren, da han ikke brød sig om det. Navnlig blev Gummiet besigtiget, og Vidnet tilbød Sagsøgeren at lade en Mekaniker undersøge det. De blev samme Dag enige om en Pris af 18.000 Kr., hvoraf de 3000 Kr. skulde afgøres ved, at Sagsøgeren leverede en Paahængsvogn. Vidnet købte selv Vognen af Vognmand Larsen for 16.000 Kr. Da Vekslen skulde fornyes efter en Maanedes Forløb, kunde Sagsøgeren ikke præstere noget Afdrag, og Vidnet indgik paa at vente yderligere en Maaned. Da der derefter heller ikke præsteredes noget Afdrag, overgav Vidnet Vekslen til Inkasso.

Vognmand Ejner Larsen har forklaret, at han i Maj 1942 averterede Vognen til Salg og fik Svar fra de Sagsøgte. En Dag i samme Maaned fik han Besøg af Vidnet Heggow og Sagsøgeren, der besigtigede Vognen. Heggow fraraadede Sagsøgeren at købe Vognen, fordi Baghjulene kun var enkelt monterede, hvilket han ansaa for uheldigt til Transport af Kævler, men Sagsøgeren var tilfreds med Vognen, navnlig ogsaa med Dækkene og opsat paa at købe. Der var lagt nye Slidbaner paa Dækkene, som ikke havde været i Brug siden Paalægningen. Vognen har i 1938 kostet 9000 Kr., og Vidnet har bekostet ialt 7800 a 7900 Kr. til et nyt Lad, Generatoranlæg m. m. Da han købte Vognen, viste Tælleren, at den havde gaaet ca. 20.000 km og i hans Tid har den gaaet ca. 80.000 km. Han har i Maj 1942 afslaaet et Tilbud paa 15.000 Kr. for Vognen.

Sagsøgeren har forklaret, at han kom i Forbindelse med de Sagsøgte gennem Vognmand Larsen, der oplyste, at de Sagsøgte havde købt Vognen, men endnu ikke taget den hjem. Han besaa den sammen med Vidnet Heggow hos Vognmand Larsen, der sagde, at det var en god Vogn med gode Dæk. Det er urigtigt, at Heggow fraraadede ham at købe den. Han oplyste, at han havde kørt 30 km med den, og den gik

udmærket. Han tilbød at montere 2 Tvillingehjul for 200 Kr. Sagsøgeren har ikke kørt med større Last end 4 Tons. Vognen blev leveret en Maaned efter Købet. Leveringen skete Kl. 11 om Aftenen, og næste Morgen var Slidbanen faldet af et Dæk. Den næste Dag kørte Sagsøgeren et Læs Brænde paa 3 Tons fra Taastrup til København, og i Løbet af Dagen sprang yderligere 2 Dæk. Sagsøgeren reklamerede straks, men de Sagsøgte nægtede at tage Vognen tilbage, hvorimod de tilbød at skaffe andre Dæk. Dette er imidlertid ikke sket. Sagsøgeren har højst kørt 1000 km med Vognen.

Af den af Dr. techn. Landsretssagfører Leo Damm og Driftsleder O. Hønningsen den 20. Oktober 1942 afgivne Skønserklæring fremgaar det, at Vognen var behæftet med forskellige Mangler, men Skønsmændene var ikke i Stand til at angive en Markedspris for Vognen, hvorimod de kunde udtale, at Prisen paa Vognen som ny har ligget omkring 15.000 Kr. De udtalte derhos, at Gummiets Tilstand under den nuværende Situation er den væsentligste Faktor ved Fastsættelsen af Prisen.

I Erklæring af 11. Januar 1943 har Vulkanisørmester A. Bruhn Andersen som udmeldt Skønsmænd over Dæk og Slinger bl. a. udtalt følgende:

Af samtlige Dæk kan kun enkelte betegnes som brugelige.

Dækkene udviser tydelige Skader og Fejl. Dækkene er ifølge Meddelelse af 29. f. M. fra Direktoratet for Vareforsyning i Tiden mellem 11. August 1941 og 31. Marts 1942 godkendt til den foretagne Slidbane-paalægning af Centralen for Autogummi. Flere af Dækkene er af Størrelsen 32 × 6 T. T. og maa selv fra nye betegnes at være for svage til den Lastning, hvortil Automobilet er beregnet og benyttet og saaledes medvirkende Aarsag til, at en bedre Udnyttelse ikke er opnaaet.

Endvidere har Prisdirektoratet i Skrivelse af 25. Marts 1943 udtalt, at Direktoratet efter de for dette »foreliggende Oplysninger vedrørende Vognens og Tilbehørets Alder og Stand ikke vil kune anse en højere Pris fra forannævnte Automobilforretning Heggow & Neumann end 11.000 Kr. for den omhandlede Vogn med Generator og Sættevogn for overensstemmende med de gældende Prisbestemmelser«, og i Skrivelse af 10. Juni 1943 har Direktoratet yderligere udtalt, at der i denne Pris er indbefattet Avance til Sælgeren.

Motorbranchens Fællesraad har i Skrivelse af 27. April 1943 udtalt, at det efter Raadets Mening ikke fra Branchens Side kan opgives, hvilken Salgsværdi det omspurgte Lastautomobil kan have haft i Handel og Vandel paa det Tidspunkt, Handlen fandt Sted, idet Raadet anser det for sandsynligt, at der paa det omhandlede Tidspunkt har været opnaaet tilsvarende Priser.

Endelig fremgaar det af en Skrivelse af 4. Juni 1943 fra Prisdirektoratet, at det ikke har fundet Anledning til at foranledige Tiltale rejst mod det sagsøgte Firma, da der ikke paa det paagældende Tidspunkt forelaa nogen særlig Prisordning for Motorkøretøjer.

Efter det saaledes foreliggende burde der ikke være taget højere Pris end 11.000 Kr. for den omhandlede Lastautomobil, og idet bemærkes, at der under Hensyn til, at der i Maj 1942 ikke var fastsat nogen Prisordning for brugte Automobilet, og at Sagsøgeren ikke kan

forudsættes at have været klar over, at den betalte Pris var urimelig, ikke vil kunne gives de Sagsøgte Medhold i deres Indsigelse om, at Tilbagesøgning af det for meget erlagte Beløb 7000 Kr., skulde være udelukket i det foreliggende Tilfælde, vil dette Beløb være at tilkende Sagsøgeren med Renter som paastaaet. Der findes derhos at burde gives Sagsøgeren Medhold i hans Paastand om Godtgørelsen af de ham ved den foretagne Fogedforretning paaførte Omkostninger samt af de med Syns- og Skønsforretningen forbundne Udgifter med Renter som af ham paastaaet, hvorved bemærkes, at der ikke fra de Sagsøgtes Side er gjort særlig Indsigelse mod disse Paastande. Herefter vil Sagsøgerens Paastand i det hele være at tage til Følge.

Sagens Omkostninger findes de Sagsøgte at burde betale Sagsøgeren med 500 Kr.

Torsdag den 4. Januar.

Nr. 184/1943. Arbejdsmand **Ferdinand Christiansen** personlig og som Værge for **Jens Bernhardt Christiansen** (Trolle efter Ordre)

mod

Fru **Marie Nielsen**, født Eriksen, som Værge for **Anna Lise Eriksen** (Heise efter Ordre).

(Erstatning for Skade forvoldt ved Leg med Tændstikker).

Vestre Landsrets Dom af 30. April 1943 (II Afd.): Sagsøgte, Arbejdsmand Ferdinand Christiansen personlig og som Værge for Jens Bernhardt Christiansen, bør een for begge og begge for een til Sagsøgerinden, Fru Marie Nielsen, født Eriksen, som Værge for Anna Lise Eriksen, betale 6578 Kr. 50 Øre tilligemed Renter heraf 5 pCt. p. a. fra den 24. April 1942, indtil Betaling sker. Af Beløbet indsættes 6000 Kr. i Overformynderiet. Sagens Omkostninger ophæves. Der tillægges den for Sagsøgerinden beskikkede Sagfører ved Sagens Forberedelse og under Domsforhandlingen for Landsretten, Landsretssagfører Nørgaard, i Salær 175 Kr. og i Godtgørelse for Udlæg 158 Kr. samt de for de Sagsøgte beskikkede Sagførere henholdsvis ved Sagens Forberedelse og under Domsforhandlingen for Landsretten, Landsretssagfører Alster i Salær 100 Kr. og i Godtgørelse for Udlæg 18 Kr., og Landsretssagfører Morville i Salær 100 Kr., hvilke Beløb udredes af det Offentlige. Det idømte udredes inden 15 Dage.

Færdig fra Trykkeriet den 24. Januar 1945.

G. E. C. Gads Forlag.

Triers Bogtrykkeri (Chr. & G. Lind). — København.

Højesteretstidende.

Udgivere: Højesterets Protokolsekretærer.

88. Aargang

Højesteretsaaret 1944.

Nr. 29

Torsdag den 4. Januar.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Vestre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Syv Dommere tiltræder, at Jens Bernhardt Christiansen er kendt erstatningspligtig overfor Indstævnte, men finder, at Erstatningen i Medfør af Myndighedslovens § 63, 2det Led bør ned sættes til to Tredjedele af det ved Dommen tilkendte Beløb, eller til 4385 Kr. 66 Øre, hvoraf 4000 Kr. vil være at inddrage under Overformynderiets Bestyrelse.

Disse Dommere finder det dernæst ikke godtgjort, at Drengens Forældre har tilsidesat den dem paahvilende Tilsynspligt, hvorved bemærkes, at det ikke kan anses bevist, at Drengen havde vist nogen særlig Tilbøjelighed til at tænde Baal. De finder herefter ikke, at der er Grundlag for at gøre Appellanten ansvarlig for Skaden, og vil derfor frifinde ham personlig.

I Henseende til Sagens Omkostninger for Landsretten vil disse Dommere stadfæste Dommen, medens de med Hensyn til Sagens Omkostninger for Højesteret vil forholde som nedenfor anført.

To Dommere stemmer for at stadfæste Dommen i Henhold til dens Grunde.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Appellanten, Arbejdsmand Ferdinand Christiansen, bør som Værge for Jens Bernhardt Christiansen til Indstævnte Fru Marie Nielsen, f. Eriksen, som Værge for Anna Lise Eriksen, betale 4385 Kr. 66 Øre tilligemed Renter 5 pCt. aarlig fra den 24. April 1942 til Betaling sker, men bør personlig for Appellantens Tiltale i denne Sag fri at være. Af Beløbet inddrages 4000 Kr. under Overformynderiets Bestyrelse.

I Henseende til Sagens Omkostninger for Landsretten bør dennes Dom ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for Højesteret ophæves. I Salær for Højesteret tillægges der Højesteretssagfører Steins Dødsbo 80 Kr., Højesteretssagfører Fichs Dødsbo 50 Kr., Højesteretssagfører Heise 150 Kr. og Højesteretssagfører Trolle 150 Kr., Højesteretssagfører Steins Dødsbo tillige 50 Kr. i Godtgørelse for Udlæg, hvilke Beløb ligesom de Landsretssagfører Alster og Landsretssagfører Nørgaard af Frederikshavn Købstads Ret tillagte Salærer, henholdsvis 30 Kr. og 20 Kr., udredes af det Offentlige.

Det Appellanten idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Søndag den 4. August 1940 om Formiddagen legede Anna Lise Eriksen, der er født den 15. December 1933, og som opholdt sig hos sine Bedsteforældre, Remissearbejder Eriksen og Hustru i Frederikshavn, paa Plantagevej i Frederikshavn med Jens Bernhardt Christiansen, der er iødt den 21. Februar 1933. Under Legen blev der lavet Baal af Kvas og Papiraffald, og der opstod Ild i Anna Lises Kjøle, hvorved hun paadrog sig en alvorlig Forbrænding, der medførte en længere Tids Sygehusophold og nogen Invaliditet.

Under Anbringende af, at Jens Bernhardt bærer Ansvar for Skaden, idet det var ham, der antændte Baalet, og at Jens Bernhardts Fader, Sagsøgte Arbejdsmand Ferdinand Christiansen, Frederikshavn, er medansvarlig, idet Drengen ikke har været under tilstrækkelig Opsigt, har Sagsøgerinden, Fru Marie Nielsen, født Eriksen, Skagen, som Værg for Anna Lise Eriksen under denne Sag nedlagt Paastand om, at Sagsøgte dels personlig, dels som Værg for sin fornævnte Søn, Jens Bernhardt Christiansen, tilpligtes in solidum at betale for

1. Udgifter ved Anna Lises Sygehusophold.....	553 Kr. 50 Øre
2. Lægeerklæring	25 — 00 —
3. Svie og Smerte	2.000 — 00 —
4. Invaliditet, Lyde og Vansir	10.000 — 00 —

eller ialt.... 12.578 Kr. 50 Øre

tilligemed Renter heraf 5 pCt. p. a. fra den 24. April 1942, indtil Betaling sker.

Sagsøgerinden har forbeholdt sig Ret til eventuelt at fremsætte yderligere Krav om Erstatning for Invaliditet og for Udgifter ved Operation og Sygehusophold.

De Sagsøgte har paastaaet sig frifundet, subsidiært mod Betaling af et mindre Beløb efter Rettens Skøn.

Til Støtte for deres Paastand har de Sagsøgte anført, at det ikke er godtgjort, at Ulykken er foraarsaget af Jens Bernhardt, og at han alene bærer Ansvar for denne. I hvert Fald kan Sagsøgte Ferdinand Chri-

stiansen — efter sin Formening — ikke være ansvarlig for Skaden, idet han ikke paa nogen Maade har forsømt sin Tilsynspligt overfor Drengen. Saafremt Drengen imidlertid maatte blive anset ansvarlig for Skaden, maa Erstatningen i hvert Fald nedsættes eller bortfalde efter § 63, 2det Led, i Lov om Umyndighed og Værgemaal af 30. Juni 1922, idet et Barn i Jens Bernhardts Alder, der ikke kan forventes at være klar over, at der kan opstaa Fare for andre Personer ved Antændelse af et Baal, og idet der ikke er tegnet nogen Ansvarsforsikring for Jens Bernhardt.

Jens Bernhardt har Dagen efter Ulykkestilfældet den 5. August 1940 til en Politirapport forklaret, at han Dagen før havde talt med Anna Lise og en Københavnerdreng, som havde vist ham en Æske Tændstikker. Anna Lise og Københavnerdrengen var derefter gaaet ned ad Plantagevej, medens Jens Bernhardt var gaaet hjem. Noget efter hørte han Anna Lise raabe og skrige, men han havde ikke kunnet se hvorfor.

Efter at der derefter var anstillet forgæves Undersøgelse til Udfindelse af Københavnerdrengen, og efter at Anna Lise bestemt havde benægtet at have været sammen med en Københavnerdreng, fastholdt Jens Bernhardt sin Forklaring.

I Retten forklarede Jens Bernhardt den 5. August 1942, at han den paagældende Dag havde leget med Anna Lise, og at de havde samlet Kvas m. v. til et Baal, som Anna Lise derefter satte Ild paa med nogle Tændstikker, som hun havde med.

Jens Bernhardts Moder, Fru Karen Christiansen, Frederikshavn, der til den fornævnte Politirapport den 5. August 1940 havde forklaret, at hun saa Jens Bernhardt løbe og lege lige uden for Huset, da hun hørte et Barn skrige, har som Vidne forklaret, at hun, den Dag Ulykken skete, talte med Jens Bernhardt, og at han da straks sagde, at det var Anna Lise, der havde haft Tændstikker med og tændt Ild paa.

Sagsøgte Ferdinand Christiansen har som Part forklaret, at Drengen havde sagt til ham, at Anna Lise havde fundet en lille Æske Tændstikker.

Efter at Sagsøgte havde henledt Opmærksomheden paa, at Jens Bernhardt mulig kunde forveksles med Egon Christiansen, der da boede i Frederikshavn, har denne, der nu er 10 Aar gammel, inden Retten forklaret, at han og Anna Lise ikke kunde forliges, og at han den Dag, der gik Ild i Anna Lises Tøj, havde været henne hos Tyskerne. Han har videre forklaret, at han somme Tider sammen med andre Børn har tændt Baal, at Jens Bernhard var ivrig efter at tænde saadanne Baal, og at Jens Bernhard ofte havde Tændstikker hos sig.

Den af Anna Lise til Politirapport den 10. August 1940 og inden Retten den 5. August 1942 afgivne Forklaring gaar ud paa, at hun den paagældende Dag legede med Jens Bernhardt, at han var i Besiddelse af Tændstikker, at han, uden at hun bemærkede det, tændte Ild i en Dynge Papir, som han havde samlet bag ved hende, der sad i Græsset, at der herved gik Ild i hendes Tøj, og at hun derefter løb hjem til sin Bedstemoder, der fik Ilden i Tøjet slukket.

Anna Lises Bedstemoder, Fru Anna Eriksen, Frederikshavn, har som Vidne forklaret, at hun er sikker paa, at Anna Lise ikke har haft Tændstikker med. Det har hun aldrig. Vidnet har derimod mange Gange set Jens Bernhardt tænde Baal.

Til den oftnævnte Politirapport har Fru Eriksen derhos forklaret, at hun mener at kunne huske, at Anna Lise, inden hun blev kørt paa Sygehuset, talte om, at det var Jens Bernhardt, der havde tændt Baal bag ved hende, og at der derved var gaaet Ild i hendes Tøj.

Efter alt det foreliggende maa det anses godtgjort, at Jens Bernhardt har antændt det oftnævnte Baal og derved foraarsaget, at der gik Ild i Anna Lises Klæder, og det findes ikke oplyst, at der fra hendes Side er udvist nogen Uagtsomhed. Jens Bernhardt har herefter udvist et saadant Forhold, at han i Medfør af Lov om Umyndighed og Værgemaal af 30. Juni 1922 § 63 maa være erstatningspligtig derfor, uden at der skønnes at foreligge nogen Omstændighed, som i Medfør af den ovennævnte Lovbestemmelse kan bevirke, at Erstatningen nedsættes eller bortfalder. Men ogsaa Jens Bernhardts Fader, Sagsøgte Ferdinand Christiansen, findes at burde være erstatningspligtig, idet det af den af Fru Christiansen til Politirapporten afgivne Forklaring fremgaar, at hun opbevarer sine Tændstikker paa et Gasbord i Køkkenet, hvor Jens Bernhardt med Lethed kan tage en Æske. Da det nu af Sagens Oplysninger fremgaar, at Jens Bernhardt ofte har tændt Baal, findes Sagsøgte at have tilsidesat den ham som Fader paahvilende Tilsynspligt.

Medens de Sagsøgte ikke har rejst nogen Indsigelse mod Posterne 1 og 2, af hvilke Beløbet under Post 1 tilkommer Skagen Sygekasse, har de protesteret mod Størrelsen af de under Posterne 3 og 4 krævede Erstatninger.

Det fremgaar af Sagens Oplysninger, at Anna Lise straks den 4. August 1940 blev indlagt paa Sygehuset i Frederikshavn, og at hun blev udskrevet den 9. April 1941.

I en af Overlægen ved nævnte Sygehus den 22. November 1941 afgivet Erklæring hedder det:

» — — — Hun havde en voldsom II° Forbrænding paa h. Side af Kroppen og paa h. Overarm, hun blev behandlet med Garvesyrebehandling og senere med Lapissalve.

Hun var i Begyndelsen meget medtaget, febril, og der har under hele Forløbet været en Del Smerter.

Som Følge af de hende overgaaede Læsioner findes der ved Undersøgelsen i Dag paa h. Side af Ryggen et stjerneformet, adhærent, blaa-hvidt, skinnende Brandsaarsar, der strækker sig frem i h. Armhule og ned i h. Flanke og opadtil ud paa Indsiden af h. Overarm helt ned til Albueleddet.

Arret maaler paa sit længste Sted 28 cm og paa sit bredeste Sted 18 cm, i Toppen af Armhulen bagtil findes der en ret stærk Retraction som holder Overarmen i nogen Grad fixeret ind til Kroppen.

I Skulderleddet kan med fixeret Scapula abduces 60° frem, extenderes ca. 35°; med frit Scapula kan abduces ca. 75° og fremadextenderes ca. 60°.

H. Albueled og Haandledd bevæges fuldstændig frit.

Pt. kan lægge h. Haandflade op paa Baghovedet, men ikke ned i Nakken paa normal Maade, da hun maa hjælpe til med v. Haand.

Paa det ovenfor nævnte Sted i h. bagerste Armhule findes der i Hudbremmen her noget overfladisk Fissur.

Den undersøgte vil efter mit Skøn faa blivende Følger efter Forbrændingen; foruden Arret er der Bevægelsesindskrænkning i h. Skulderled, som hun modarbejder ved stadige Øvelser, men det er muligt, at Operation senere bliver nødvendig.«

I Erklæring af 3. Oktober 1942 udtaler Overlægen derhos:

»Ved Undersøgelsen i Dag har man fundet nogen Fremgang i Bevægeligheden i h. Skulderled og ingen Tegn paa Rygskævhed, men der er stadig en ret udtalt Bevægelsesindskrænkning i h. Skulderled, og selv om der er Udsigt til, at denne Bevægelighed stadig vil blive bedre, foreligger der dog Mulighed for, at Ardannelsen i Livet vil komme til at genere hende mere; det skal bemærkes, at hun er flink til at passe sine gymnastiske Armbevægelser for at forbedre Bevægeligheden og for at holde Arret eftergiveligt, hvilket ogsaa den forbedrede Bevægelighed ved denne Undersøgelse giver Udtryk for.

Konklusion: Som Følge af det hende den 4. August 1940 overgaaede Forbrændingsulykkestilfælde resterer der hos Anna Lise Eriksen et meget stort Ar paa h. Side af Brystkassen og en Del af h. Overarm med Retractionsfold i h. Armhule; Bevægeligheden i h. Overarm er noget bedre end den 22. November 1941 men er stadig en Del indskrænket.

Efter mit Skøn er der under Hensyntagen til hendes egen Paapasselighed med at passe sine Øvelser, der gaar ud paa at forøge Skulderleddets Bevægelighed Udsigt til, at Bevægeligheden i h. Skulderled fortsat vil bedres; men Muligheden for en Forværrelse i Tilstanden er stadig til Stede, ligesom man ikke kan udelukke Muligheden for en senere nødvendig Operation.«

Direktoratet for Ulykkesforsikringen har i Skrivelse af 25. Oktober 1942 udtalt, at Ulykkestilfældet i hvert Fald vil medføre en Invaliditet af 10 pCt. og at endelig Afgørelse antagelig vil kunne træffes om 2 Aar.

Idet Erstatningen ad Post 3 efter det foreliggende findes at kunne ansættes til 2000 Kr. og Erstatningen ad Post 4 til ialt 4000 Kr., vil de Sagsøgte in solidum være at tilpligte at betale i Erstatning ialt 6578 Kr. 50 Øre tilligemed Renter heraf som paastaet. Af Beløbet bliver 6000 Kr. at indbetale til vedkommende Skifteret til videre Indsendelse til Overformynderiet.

Med Hensyn til Sagens Omkostninger vil der være at forholde som nedenfor anført.

Fredag den 5. Januar.

Nr. 93/1944. Forsikringsaktieselskabet **National** (Rode)

m o d

Landsretssagfører **Oscar Køningsfeldt** som executor testamenti i Dødsboet efter Direktør **Herman Erasmi Sørensen** (Selv).

(Betaling af et Ansvarsforsikringsbeløb).

Østre Landsrets Dom af 4. Marts 1944 (V Afd.): Sagsøgte, Forsikringsaktieselskabet National, bør til Sagsøgeren, Landsretssagfører

Oscar Kønigsfeldt som executor testamenti i Dødsboet efter Direktør Herman Erasmi Sørensen, betale de paastævnte 1466 Kr. med Renter 5 pCt. aarlig af 1266 Kr. fra den 29. Juni 1943, til Betaling sker, og i Sagsomkostninger 300 Kr. Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Med Hensyn til Sagens faktiske Omstændigheder bemærkes, at der ikke med Afdøde var truffet Aftale om nogen bestemt Varighed af Hotelopholdet.

For Højesteret har Appellanten til Støtte for sin Frifindelsespaastand yderligere paaberaabt sig en Bestemmelse i Policens § 2 e om, at Forsikringen ikke dækker »Tingskade, der forårsages ved Ild, Svidning — — —«, idet Appellanten gør gældende, at en Tilføjelse i Policen til denne Bestemmelse om, at saadan Skade dog er indbefattet under Forsikringen, »for saa vidt Risikoen ikke er dækket ved anden Forsikring«, ikke finder Anvendelse paa et Tilfælde som det foreliggende, hvor et Brandforsikringsselskab fremsætter Regreskrav. Fremsættelsen af denne Indsigelse, der ikke har været fremsat for Landsretten, og med hvilken Indstævnte først umiddelbart før Domsforhandlingen i Højesteret er blevet gjort bekendt, findes imidlertid mod Indstævntes Protest ikke at burde tilstedes.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde vil den være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale til Indstævnte med 400 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Forsikringsaktieselskabet National til Indstævnte, Landsretssagfører Oscar Kønigsfeldt som executor testamenti i Dødsboet efter Direktør Herman Erasmi Sørensen, 400 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Ved Dom af 9. Oktober 1943 i V. 212/1943: Arbejdsgivernes Ulykkesforsikring mod Direktør E. Herman Sørensen blev sidstnævnte dømt til at erstatte nævnte Ulykkesforsikring 1266 Kr., hvilket Beløb Ulykkesforsikringen havde udredet i Brandskadeerstatning til Hotel Øresund, Helsingør, for en Skade, forvoldt af Sørensen Natten til den 21. Marts 1943

Kl. ca. 2 ved som Hotellets Gæst at være faldet i Søvn under Cigaret-rygning i Sengen. Det nævnte Beløb tilligemed idømte Sagsomkostninger 200 Kr., ialt 1466 Kr. paastaar Sagsøgeren, Landsretssagfører Oscar Kønigsfeldt som executor testamenti i Dødsboet efter Direktør Herman Erasmi Sørensen, sig godtgjort hos Sagsøgte, Forsikringsaktieselskabet National, der ifølge Police af 7. Maj 1936 var Ansvarsforsikrer for Direktør Sørensen, med Renter 5 pCt. p. a. af 1266 Kr. fra den 29. Juni 1943.

Sagsøgte paastaar Frifindelse. Afdøde havde i længere Tid haft Ophold paa Hotellet, og der boet i det paagældende Værelse, der er Hotellets bedste Gæsteværelse og særlig monteret til den gode Gæst, som bor sæsonvis og har lejet for hele Sæsonen. De ved Branden beskadigede Ting har saaledes været overgivet Afdøde til Leje, og Skader, der opstaar under saadan Benyttelse, omfattes ikke af Forsikringen, jfr. Policens § 2 b. Endvidere gøres det gældende, at Skadetilføjelsen skyldtes Beruselse, hvorfor den ifølge Policens § 2 d er undtaget fra Forsikringen.

I ovennævnte § 2. »Forsikringen dækker ikke«, hedder det bl. a.: »b) Beskadigelse af Ting, der er overgivet de under Forsikringen indbefattede Personer til Laan, Leje, Opbevaring, Afbenyttelse, Befordring eller Bearbejdelse, eller af anden Grund er overladt til disses Varetægt eller Behandling — — —

d) Ansvar for Skadetilføjelse, der skyldes Beruselse — — —«

Idet der maa gives Sagsøgeren Medhold i, at de beskadigede Ting ikke har været overgivet Forsikrede saaledes, at Forholdet maatte falde ind under Undtagelsesbestemmelsen i ovennævnte § 2 b, og idet der ej heller under Sagen er oplyst noget Holdepunkt for at antage, at Skadetilføjelsen skyldtes Beruselse, vil der være at give Dom efter Sagsøgerens Paastand.

I Sagsomkostninger vil Sagsøgte have at godtgøre Sagsøgeren 300 Kr.

Nr. 135/1944. Repræsentant **Andreas Eriksen**
(Landsretssagfører Peter E. Buhl)

p a a k æ r e r

en af Vestre Landsret truffet Beslutning angaaende Vidnegodtgørelse.

Højesterets Kæremaalsudvalgs Kendelse.

Den paakærede Beslutning er truffet af Vestre Landsret.

I Paakendelsen har tre Dommere deltaget.

Under en af det Offentlige mod Bjarne Vilhelm Christensen og Hans Søren Rasmussen rejst Sag for Overtrædelse af Prisoloven ved Salg af Garn afgav Repræsentant Andreas Eriksen, Tingstedet 10, Valby, der paa Begæring af Anklagemyndigheden i Medfør af Rpl.s § 171, Stk. 3, var indkaldt som Vidne, Forklaring under Domsforhandlingen ved Vestre Landsret, der som Ankeinstans behandlede Sagen paa Tingstedet i Viborg den 17. April 1944.

Som Godtgørelse og Vederlag for Rejseudgifter udbetaltes der Vidnet 63 Kr., og denne Afgørelse er af Repræsentant Andreas Eriksen paakæret til Højesteret, idet han nedlægger Paa-stand paa, at der tilkendes ham 225 Kr., subsidiært et af Højesteret fastsat Beløb.

Ved Sagens Indsendelse til Højesteret har Præsidenten for Vestre Landsret bemærket, at den Afdeling af Landsretten, der har truffet den paakærede Beslutning, har udtalt, at den ikke har fundet Anledning til at gøre Afvigelse fra den almindelige Regel i Rpl.s § 192, hvorved det blandt andet er taget i Betragtning, at Vidnet som Mellemand har medvirket til, at de Tiltalte kunde afsætte Garnet og for denne Virksomhed har haft For-tjeneste.

Rigsadvokaten har i en af Højesteret indhentet Erklæring af 1. September 1944 udtalt, at der ikke af Anklagemyndigheden er rejst Sigtelse mod Repræsentant Eriksen i Anledning af det ommeldte Forhold.

Den Kærende har henvist til de for Tiden herskende vanskelige Rejseforhold og til, at han, der er 68 Aar gammel, ikke kan foretage Rejsen paa en Gang, men nødvendigvis maa gøre Ophold under Vejs.

Under Hensyn til det anførte og til, at Vidnet allerede havde afgivet Forklaring ved Sagens Behandling ved Retten i Herning, findes der passende at kunne tilstaas Vidnet i samlet Godtgørelse og Vederlag for Rejseudgifter 120 Kr. Kæreafgiften vil være at tilbagebetale den Kærende.

Thi bestemmes:

Det den kærende, Repræsentant Andreas Eriksen, i Godtgørelse og Vederlag for Rejseudgifter tillagte Beløb forhøjes til 120 Kr. Kæreafgiften tilbagebetales den Kærende.

Tirsdag den 9. Januar.

Nr. 74/1944. **Arbejdsløshedsfonden** (Kammeradvokaten)

m o d

Rengøringsarbejderske Fru Anna Pedersen
(Landsretssagf. Karmark Rønsted).

(Tilbagesøgning af Bidrag til Arbejdsløshedsfonden).

Københavns Byrets Dom af 28. September 1943 (11. Afd.): De Sagsøgte, Arbejdsløshedsfonden, bør for Tiltale af Sagsøgerinden, Rengøringsarbejderske, Fru Anna Pedersen, under denne Sag fri at være. Sagens Omkostninger ophæves.

Østre Landsrets Dom af 21. Januar 1944 (II Afd.): Indstævnte, Arbejdsløshedsfonden, bør inden 15 Dage efter denne Doms Afgivelse til Appellantinden, Rengøringsarbejderske, Fru Anna Pedersen, betale 16 Kr. 19 Øre med Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 22. Maj 1943, til Betaling sker, og Sagens Omkostninger for begge Retter med 250 Kr. under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Østre Landsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

I en til Brug under en anden Sag afgivet Erklæring af 20. Juli 1943 har Centralarbejdsanvisningskontoret angaaende Spørgsmaalet om, hvilken ugentlig Normalarbejdstid der kan anses gældende for Arbejde ved Trappevask og andet Rengøringsarbejde, udtalt, at »det paa Grundlag af de Erfaringer, man er i Besiddelse af, er meget vanskeligt at fastsætte en Normalarbejdsdag for et saa uensartet og samtidig begrænset Erhvervsomraade som Trappevask. For Rengøringsarbejde af enhver Art regner man derimod sædvanligvis med en Normalarbejdsdag paa ni Timer fra Kl. 8—17. Efter Kontorets Formening maa det imidlertid ogsaa være denne ni-Timers Arbejdsdag, paa Grundlag af hvilken Aarsindtægten for enhver Art af Rengøringsarbejde, inkl. Trappevask maa beregnes, idet man i denne Forbindelse vanskeligt kan operere med mindre Omraader end saadanne, som en enkelt Arbejdsløshedskasse eller Arbejdsløshedskasse-Afdeling omfatter.«

Dansk Arbejdsgiverforening har i en Erklæring af 1. September s. A. udtalt:

»Det største Omraade, for hvilket vi slutter Overenskomst om Rengøringsarbejde, er vort Medlem A/S Det danske Rengørings Selskab. Her regner vi med 8 Timers Arbejdsdagen som Udgangspunkt, selv om man i Overenskomsten har Satser for Rengøringsassistenter der arbejder fra f. Eks. $\frac{3}{8}$ Arbejdsdag, altsaa 3 Timer, til fuld Arbejdsdag, 8 Timer.«

Endelig har De samvirkende Fagforbund i en Erklæring af 7. Oktober s. A. udtalt, at »Rengøringsarbejderne, (f. Eks. de paagældende Rengøringskoner) ikke kan henregnes til et fagligt Omraade med normal Arbejdstid, f. Eks. 8 Timer, idet som bekendt Arbejdstiden for denne Kategori af Arbejdere ikke alene er højst varierende fra Sted til Sted, men tillige maa anses for i Almindelighed at være væsentlig under 8 Timer pr. Dag.«

Syv Dommere bemærker følgende:

Efter Indholdet af § 16 i Lov Nr. 280 af 30. Maj 1940 maa det antages, at Bidrag til Arbejdsløshedsfonden ogsaa skal betales af Personer, hvis faktisk indtjente Løn ikke overstiger 1800 Kr. om Aaret, men hvis Indtægt vilde have oversteget nævnte Beløb, saafremt de med den for deres Arbejde gældende Timefortjeneste havde arbejdet i den fulde Normalarbejdstid for Faget. Idet dernæst Indstævnte med Føje af Appellanten er betragtet som hen-

hørende under et Fag med en ugentlig Normalarbejdstid paa 48 Timer, stemmer disse Dommere for at tage Appellantens Frifindelsespaastand til Følge, hvorhos de vil ophæve Sagens Omkostninger for alle Retter.

To Dommere finder under Hensyn til det foreliggende, særlig den af De samvirkende Fagforbund i Skrivelse af 7. Oktober 1943 afgivne Erklæring, at det ikke kan antages, at der for Arbejde som det af Indstævnte udførte gælder en Normalarbejdsdag af en saadan Længde, at Arbejde i fuld Arbejdstid vilde medføre en Aarsløn af 1800 Kr. Allerede som Følge heraf og iøvrigt i Henhold til de i Landsrettens Dom anførte Grunde vil disse Dommere stadfæste denne Dom.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Appellanten, Arbejdsløshedsfonden, bør for Tiltale af Indstævnte, Rengøringsarbejderske Fru Anna Pedersen, i denne Sag fri at være.

Sagens Omkostninger for alle Retter ophæves.

Byretsdommens Præmisser er saalydende:

Under denne Sag nedlægger Sagsøgerinden, Rengøringarbejderske, Fru Anna Pedersen, Paastand paa, at de Sagsøgte, Arbejdsløshedsfonden, dømmes til at betale hende 16 Kr. 19 Øre med Renter, hvilket Beløb Københavns Magistrat i Tiden fra 1. Juli 1940 til 31. Marts 1941 i Henhold til Lov Nr. 280 af 30. Maj 1940 § 16 har tilbageholdt i hendes Løn som Rengøringsarbejderske paa Københavns Raadhus og indbetalt til Arbejdsløshedsfonden.

De Sagsøgte paastaar Frifindelse.

Sagsøgerinden har i ovennævnte Tidsrum haft en ugentlig Arbejdstid paa 28 Timer. Hendes Løn har ligget mellem 103,45 Øre og 114,95 Øre i Timen.

Sagsøgerinden gør gældende, at hun, da hendes aarlige Lønningsindtægter var under 1800 Kr., i Henhold til ovennævnte Lovbestemmelse ikke har været pligtig at betale Bidrag til Arbejdsløshedsfonden, hvorfor ovennævnte Beløb med Urette er tilbageholdt i hendes Løn og indbetalt til Fonden.

De Sagsøgte hævder heroverfor, at Loven maa forstaas og altid har været praktiseret saaledes, at Bidrag til Arbejdsløshedsfonden ikke blot skal betales af Personer, hvis faktisk indtjente Løn overstiger 1800 Kr. om Aaret, men ogsaa af Personer, der arbejder inden for Fag, hvor Normalarbejdstiden er 48 Timer om Ugen, selv om deres Indtægt ikke naar nævnte Beløb, hvis Indtægten vilde have oversteget 1800 Kr. om Aaret, saafremt paagældende havde arbejdet den fulde Normalarbejdstid, jfr. Socialministeriets Vejledning af 2. Juli 1940 Afsnit II. Normalarbejdstiden for Rengøringsarbejdersker er 48 Timer om Ugen. Det er derfor med Rette, at Sagsøgerinden har betalt Bidrag til Arbejdsfordelings-

fonden. I hvert Fald maa Sagsøgerinden være afskaaret fra nu at kræve Bidraget tilbagebetalt af Fonden.

Sagsøgerinden bestrider, at man kan tale om en Normalarbejdstid for Rengøringsarbejdersker, der er beskæftiget med den daglige Renholdelse af Kontorer og ved lignende Arbejde, ligesom Sagsøgerinden bestrider, at hun efter almindelige Retsregler ikke skulde kunne søge Bidraget tilbagebetalt.

Selv om det maatte kunne antages, at Beløbet med Urette af Københavns Magistrat er tilbageholdt og indbetalt til Fonden, finder Retten at maatte give de Sagsøgte Medhold i, at Sagsøgerinden maa være afskaaret fra at kræve Beløbet tilbagebetalt af Fonden. Herved bemærkes, at Sagsøgerinden over for Fonden ikke kan have nogen anden og bedre Retsstilling end Københavns Magistrat, og at Magistraten, der var klar over, at det maatte anses som tvivlsomt, om Rengøringsarbejdersker med kort daglig Arbejdstid var pligtige at betale Bidrag til Fonden og derfor inden Lovens Ikrafttræden søgte en Forhandling med Arbejdsdirektoratet, herefter ikke vilde kunne kræve de for disse betalte Bidrag tilbagebetalt af Fonden, hvilket efter det oplyste vilde medføre et betydeligt administrativt Arbejde. De Sagsøgte vil herefter være at frifinde. Sagens Omkostninger findes efter Omstændighederne at kunne ophæves.

Landsretsdommens Præmisser er saalydende:

Den indankede Dom er afsagt af Københavns Byrets 11. Afdeling den 28. September 1943 og paaanket af Rengøringsarbejderske, Fru Anna Pedersen med Paastand om, at Dommen ændres i Overensstemmelse med hendes for Byretten nedlagte Paastand derhen, at Indstævnte, Arbejdsløshedsfonden, tilpligtes at betale hende 16 Kr. 19 Øre med Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 22. Maj 1943.

Indstævnte har paastaaet Dommen stadfæstet.

Det er for Landsretten uomtvistet, at Appellantinden, skønt hun har haft det i Sagen omhandlede Arbejde i hele det paagældende Tidsrum, ikke i dette, ikke heller ved yderligere Arbejde, har haft en Lønningsindtægt svarende til 1800 Kr. aarlig.

Herefter ses der ikke i Lov Nr. 280 af 30. Maj 1940 om midlertidig Fordeling og Regulering af Arbejde at have været Hjemmel til at afkræve Appellantinden Bidrag til Arbejdsløshedsfonden.

Da der ikke heller ses at foreligge tilstrækkeligt Retsgrundlag til at nægte Appellantinden Ret til at faa det hende af Indstævnte — omend ved Mellemand — med Urette afkrævede Bidrag tilbagebetalt, vil Dommen være at ændre i Overensstemmelse med Appellantindens Paastand.

Indstævnte vil have at betale Appellantinden Sagens Omkostninger for begge Retter med 250 Kr.

ogsaa bedst stemmende med Bestemmelsens Formaal, der maa antages bl. a. at gaa ud paa at sikre, at Krav og Paastande mod en udenlandsk Patenthaver altid kan rejses og nedlægges mod hans herboende Fuldmægtig, hvilket Formaal ikke findes uden praktiske Ulemper at kunne opnaas, saafremt det staar en saadan Patenthaver frit for mod Modpartens Protest paa egen Haand at anlægge Sag.

Som Følge heraf vil denne Dommer i Overensstemmelse med den Kærendes Paastand stemme for at afvise Sagen fra Landsretten.

Der vil være at give Kendelse efter Stemmeflertallet.

Thi bestemmes:

Landsrettens Kendelse bør ved Magt at stande.

Kæremaalet's Omkostninger betaler Kærende, A/S Alfred Benzon, til Indkærede, I/G Farbenindustrie Aktiengesellschaft, med 200 Kr.

Torsdag den 11. Januar.

Nr. 58/1943. Fisker **Carl Olsen** (Bierfreund)

mod

Fisker **Henry Due** (Landsretssagf. Heuser).

(Spørgsmaal om Straf og Erstatning for Overtrædelse af Saltvandsfiskerilovens § 51, 4. Stk.).

Østre Landsrets Dom af 5. Februar 1943 (VI Afd.): Sagsøgte, Fisker Carl Olsen, bør til Sagsøgeren, Fisker Henry Due, betale 1500 Kr. Sagsøgte bør for Sagsøgerens Tiltale til Straf fri at være. Sagsøgeren bør for Sagsøgtes Tiltale fri at være. I Sagsomkostninger bør Sagsøgte til Sagsøgeren betale 600 Kr. Det idømte at udrede inden 15 Dage fra Dato under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har elleve Dommere deltaget.

For Højesteret har Appellanten paastaet Frifindelse for Indstævntes Tiltale og sig tillagt en Erstatning af 1500 Kr. Indstævnte paastaar Dommen stadfæstet.

Ved det for Højesteret fremkomne, derunder Erklæringer fra udmeldte Syns- og Skøns mænd, maa det anses godtgjort, at den af Indstævnte i Marts 1941 udlagte Vager har skiftet Plads efter Anbringelsen. Med denne Bemærkning vil Dommen, forsaavidt den

foreligger Højesteret til Prøvelse, i Henhold til de i den iøvrigt anførte Grunde være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale til Indstævnte med 1500 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Fisker Carl Olsen, til Indstævnte, Fisker Henry Due, 1500 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Efter at Fiskerfirmaet Enevoldsen & Jansen i en meget lang Aarrække havde fisket med Bundgarn fra en Bundgarnsplads ved Stenodden paa Taasinge, skete der nogle Ændringer med Hensyn til Firmaets Indehavere, hvilket bevirkede, at Pladsen i Efteraaret 1940 var ledig. Sagsøgeren under nærværende ved Retten for Rudkøbing Købstad m. v. forberedte Sag, Fisker Henry Due, afmærkede derfor Pladsen til Fiskeri i 1941 ved i Overensstemmelse med Reglerne i Lov om Saltvandsfiskeri af 31. Marts 1931 § 4*) paa Land at anbringe et Mærke for Bundgarnsplads Nr. 1 — d. v. s. Pladsen nærmest inde mod Land — udfor Pladsen den 15. November 1940. Imidlertid anbragte ogsaa andre Fiskere, bl. a. Firmaet Enevoldsen & Jansen, rettidigt Mærker i Land for samme Plads, hvorfor der overensstemmende med Saltvandsfiskerilovens Regler blev foretaget Lodtrækning af Fiskerikontrollen den 7. Januar 1941 med det Resultat, at Sagsøgeren fik tilkendt Bundgarnsplads Nr. 1, medens Firmaet fik tilkendt Pladserne Nr. 2 og 3, altsaa Pladserne udenfor Sagsøgerens Plads Nr. 1 i Forlængelse af denne. Forholdet gav straks Anledning til Strid mellem Sagsøgeren og den stedlige Fiskeriforening, der mente, at Firmaet efter Foreningens kollegiale Regler skulde have haft Lov til fortsat at benytte Plads Nr. 1, og at Sagsøgeren derfor burde have trukket sig tilbage fra Lodtrækningen, og Sagsøgeren blev derfor i Marts 1941 ekskluderet af Foreningen for ukollegial Optræden. I Marts 1941 afmærkede Sagsøgeren rettidigt Pladsen for sin Hovedpæl, jfr. Lovens § 5, 3. Stk., med en Vager og udsatte derpaa ligeledes rettidigt sit Garn. Firmaet udsatte ligeledes rettidigt sit Garn, men Resultatet blev, at Sagsøgerens og Firmaets Garn ikke kom til at staa i lovligt Forhold til hinanden, idet Firmaets Garn ikke kom til at staa udefter i Forlængelse af Sagsøgerens, men noget sydligere og til Siden og indenfor dette, der saaledes blev delvis dækket af Firmaets Garn. I Anledning heraf anlagde Sagsøgeren Sag mod Firmaets Indehaver Fisker Alfred Jansen til Straf og Erstatning, men ved Rudkøbing Købstad m. v. Rets Dom af 17. Februar 1942 blev Jansen frifundet. I November 1941 afmærkede Sagsøgeren

*) Skal være § 5.

atter Pladsen ved et Mærke inde paa Land, idet han mente herved at bevare Fortrinsretten til den af ham i 1941 benyttede Plads i Henhold til Lovens § 5, 3. Stk., men andre Fiskere, bl. a. Sagsøgte, Fisker Carl Olsen, opsatte ogsaa Mærke for Pladsen, idet de bestred Sagsøgerens paastaaede Fortrinsret, og Fiskerikontrollen foretog derfor paany Lodtrækning, dog under Forbehold om at Pladsen var ledig, idet Kontrollen ikke mente at kunne afgøre Spørgsmaalet om Fortrinsretten. Denne Lodtrækning blev vundet af Sagsøgte. Sagsøgeren, der fremdeles mente at have Fortrinsret til Pladsen, udsatte i 1942 sit Garn paa samme Plads som i 1941, medens Sagsøgte, der bestred Fortrinsretten, udsatte sit Garn paa en med en saadan Ret stridende Maade, nemlig 27 m syd for Sagsøgerens og parallelt med dette, der herved blev helt dækket syd fra. Sagsøgeren hævder, at dette har været retsstridigt og tabforvoldende overfor ham og nedlægger nu Paastand paa, at Sagsøgte ikendes Straf i Henhold til oftnævnte Lovs § 51, 4. Stk., og tilpligtes at betale ham en Erstatning efter Rettens Skøn, dog ikke over 4000 Kr. Subsidiært har Sagsøgeren anført nogle yderligere Søgsmålsgrunde, herunder at Sagsøgte i Virkeligheden i Strid med Lovens Regler har overdraget sin Bundgarnsplads til Enevoldsen & Jansen, der som nævnt tidligere havde Pladsen.

Sagsøgte paastaar sig frifundet, hvorhos han, der hævder, at det er Sagsøgerens Garn, der er udsat paa en mod Sagsøgte retsstridig og tabforvoldende Maade, nedlægger selvstændig Paastand paa, at Sagsøgeren ikendes Straf efter Lovens § 51, 4. Stk., og tilpligtes at betale ham en Erstatning paa 3000 Kr.

Sagsøgeren har paastaaet Frifindelse med Hensyn til denne Modpaastand.

Sagsøgte begrunder sine Paastande med, at Sagsøgeren ikke har erhvervet nogen Fortrinsret til Pladsen paa Grund af, at den Vager, hvormed Sagsøgeren i 1941 afmærkede Pladsen for Hovedpæl, ikke som i Loven foreskrevet har været forsynet med Aarstal, at Sagsøgerens Hovedpæl i 1941 var forsynet med Aarstallet 1941 i Stedet for 1940, samt at Sagsøgeren i 1941 ikke har udsat sit Garn paa det af ham med Vageren mærkede Sted, idet han senere har flyttet Vageren til Siden og opstillet Garnet paa dette nye Sted, og at han saaledes ved at flytte Garnet har mistet sin Fortrinsret i Henhold til Reglerne i Lovens § 5.

Med Hensyn til Vagerens Forsyning med Aarstal har Sagsøgeren under den ovennævnte Retssag i Rudkøbing forklaret, at han udsatte Vageren, der bar en Plade med Paaskriften: »Bundgarnsplads Nr. 1, H. Due«; herefter skulde Vageren altsaa ikke have haft Paaskrift om Aarstal. Hans Fader Fiskeeksportør Valdemar Due har derimod under nærværende Sag forklaret, at han, der var med til at sætte Vageren, havde skrevet med Tjære paa et hvidt Brædt, der blev slaaet lodret paa Vageren: »Henry Due, Rudkøbing, Bundgarnsstade Nr. 1, 40«, saaledes at »40« stod i den øverste Ende af Brættet, samt at det har været synligt paa Brættet, at Isen har slidt Nullet i »40« bort. Fisker Otto Jansen har forklaret, at han den 16. Marts 1941 saa, at der paa Vageren stod et Tal, men intet Aarstal. Fisker Carl Bernhard Jansen har heller

ikke set noget Aarstal paa Vageren. Efter Fiskerne Alfred Jansens og Hans Christoffersens Forklaringer har Isen skuret hen over Vageren, der har ligget ude ca. 1 Maaned, og det er ogsaa iøvrigt oplyst, at der har været Is paa det paagældende Sted. Efter det saaledes foreliggende findes det ikke tilstrækkeligt godtgjort, at Vageren ikke oprindeligt har været forsynet med Aarstal, og idet det derhos for alle interesserede har været aldeles klart, at Vageren refererede til den af Sagsøgeren ved Landmærket den 15. November 1940 indtagne Plads, findes der ikke at kunne tages Hensyn til Sagsøgtes Indsigelse paa dette Punkt.

Sagsøgeren har erkendt, at han fejlagtig har mærket sig Hovedpæl i 1941 med »1941« i Stedet for »1940«, hvilket efter hans Forklaring skyldtes, at han jo først endeligt fik Pladsen ved Lodtrækningen den 7. Januar 1941, hvorfor han mente at burde skrive dette Aarstal. Da denne forstaaelige Fejl imidlertid ikke har kunnet vække nogensomhelst Tvivl hos de interesserede med Hensyn til, at der refereredes til den ved Landmærket den 15. November 1940 skete Indtagning — hvorved bemærkes, at Indtagning i 1941 overhovedet først kunde ske til November 1941, og at vedkommende Fiskeribetjent efter sin Forklaring var klar over Forholdet — findes der heller ikke at kunne tillægges dette Forhold nogen Betydning.

Hvad angaar Spørgsmaalet om Pladsens Flytning efter Vagerens Ud-sættelse har Sagsøgeren forklaret, at da han den 15. November 1940 afmærkede i Land, havde Enevoldsen & Jansen endnu sine Garn ude, og han kunde se, at Garnets Hoved befandt sig i en Sigtelinie over til et Hak i Aasøskoven paa Langeland. Da Isen i Marts 1941 var væk, afmærkede han Pladsen for Redskabets Hovedpæl med en Vager paa Vanddybde lige ved 7 m lige op ad et Undervandsmærke. Vageren blev anbragt saaledes, at den laa i Linien fra den yderste Busk paa Stenodden til det yderste Sommerhus paa Thurø. Da han ca. 14 Dage efter slog Pæle og satte Garn, var Undervandsmærket væk, og Vageren stod ikke paa Plads, men fandtes indenfor 6 m Vand i sydlig Retning. Da han havde sin Sigtelinie fastlagt, og da han vidste, at han havde sat Mærket paa lige ved 7 m Vand, slog han sine Pæle vinkelret paa Land paa dette Grundlag. Radens Længderetning vilde herefter ramme Mærkepælen paa Land. Efter at han saaledes havde slaaet sine Pæle, stod Garnets Hoved lige som i 1940 i en Sigtelinie over til det nævnte Hak i Aasøskoven. Sagsøgerens Fader Valdemar Due har forklaret, at han i Marts 1941 var med til Afmærkning af Pladsen for Hovedpælen i Sagsøgerens Bundgarn. Pladsen afmærkedes med en Vager, der blev anbragt paa nøjagtig 7 Meters Dybde. Der stod den Gang 4 gamle Pæle, der rakte over

Færdig fra Trykkeriet den 31. Januar 1945.

G. E. C. Gads Forlag.

Triers Bogtrykkeri (Chr. & G. Lind). — København.

Højesteretstidende.

Udgivere: Højesterets Protokolsekretærer.

88. Aargang

Højesteretsaaret 1944.

Nr. 80

Torsdag den 11. Januar.

Vandet, derunder den gamle Hovedpæl og den nordre Strækkerpæl. Endvidere den søndre Krogpæl i Forgaarden og endnu en Pæl. 3—4 m udenfor den gamle Hovedpæl fandtes der et gammelt Undervandsmærke, som tilhørte Otto Jansen, der havde anbragt det for at sikre sig Positionen fra Aar til Aar. Midt imellem og i Flugt med den gamle Hovedpæl og Undervandsmærket blev Vageren anbragt. Vageren stod herefter i Linien fra den yderste Busk paa Stenodden til den vestre Kant af et nyt Hus paa Thurø. Han var med, da Sagsøgeren slog Pæle, og da var Sagsøgerens Vager ikke paa Plads. Den fandtes svømmende der, hvor Sagsøgtes*) inderste Radpæl allerede var slaaet. Vageren var fastgjort paa samme Maade, som da Sagsøgeren anbragte den, men den kunde ikke staa oprejst, fordi Vanddybden ikke var saa stor. Han kender Forholdene ved Stenodden gennem mange Aars Fiskeri og ved, at Bundgarnsrækken skal staa i den nævnte Linie over til Hakket i Aasøskoven. Fisker Johannes Buxbom har forklaret, at han, efter at Sagsøgeren havde anbragt Vageren, har set til den og maalt Vanddybden op efter Sagsøgerens Anmodning. Vageren stod da lige op ad Otto Jansens Undervandsmærke, som han i sin Tid har været med til at sætte og derfor kendte. Han maalte Vanddybden til mellem 21 og 22 Fod. Vageren stod lodret i Vandet med 1 m over Overfladen. Den laa i Linien: Busken paa Stenodden og et Hus med rødt Tag paa Turø, og han vidste fra Fiskerne Otto Jansen og Carl Bernhard Jansen, at det var Sigtelinien. Der stod den Gang nogle gamle Pæle, deraf den ene paa skraa lige nord for Vageren i 2—3 Favnes Afstand. Han antog, det var nordre Strækkerpæl i Hovedet paa forrige Aars Bundgarn, men saa ingen gammel Hovedpæl. Han har senere set Sagsøgerens Garn slaaet, men tør ikke udtale sig om, hvorvidt det staar nøjagtigt paa den ved Vageren angivne Plads. Det er vanskeligt at se fra Søen uden Mærker i Land, om Garnet staar en halv Snes Favne til den ene eller den anden Side.

Fisker Otto Jansen har forklaret, at han havde Bundgarnsstade Nr. 2 i 1940 — altsaa det Stade, der laa i Forlængelse af Stade Nr. 1, som tilsigtedes indtaget ved Afmærkningen den 15. November 1940. Han tog sine Pæle Søndagen før Jul 1940 og satte da et Undervandsmærke, hvor hans inderste Radpæl havde staaet. Denne Radpæl havde staaet øst for og en lille Smule nord for Hovedpælen paa det inderste Bundgarn.

*) Skal være Enevoldsen & Jansen's.

Da Pælene blev slaaet i 1940, kunde der lige ligge en Baad imellem. Han fjernede Undervandsmærket faa Dage efter, at Sagsøgeren i Marts 1941 afmærkede for Hovedpæl med en Vager. Da han fjernede Undervandsmærket, stod Sagsøgerens Vager lige ved Siden af. Hovedpælen til det inderste Bundgarn saa han ikke noget til, derimod saa han den nordre Strækkerpæl. Der var mellem 21 og 22 Fod ved Undervandsmærket. Fisker Carl Bernhard Jansen har forklaret, at han ledsagede Otto Jansen, da dennes Undervandsmærke, som han i Slutningen af 1940 var med til at anbringe, blev taget op. Da stod Sagsøgerens Vager lige op ad Undervandsmærket. Vidnet ved, at Vanddybden er mellem 21 og 22 Fod. Han har været med i Fiskeriet der paa Pladsen gennem en Aarrække. Der var ingen Hovedpæl, men derimod en nordre Strækkerpæl fra det tidligere inderste Bundgarn, da Undervandsmærket blev taget op. Fisker Alfred Jansen har — som Sagsøgt i den ovennævnte tidligere paa-dømte Sag — forklaret, at da han i Marts 1941 slog sine Pæle til det ham tilkendte Stade Nr. 2, slog han dem i Kompasretningen: Sagsøgerens Mærke for Hovedpæl og Sagsøgerens Mærke i Land. Fiskerne William Jansen, Svend Enevoldsen og Hans Christoffersen, der hjalp Alfred Jansen med Afmærkning og Pæleslagning i 1941, har bl. a. forklaret, at Sagsøgerens Vager ved de forskellige Lejligheder, hvor de var ude paa Pladsen, stod paa samme Sted. Den laa sidelæns i Vandet.

Det fremgaar af det oplyste, at en Vager indrettes til at staa lodret op i Vandet, men at Sagsøgerens Vager er fundet liggende sidelæns i Vandet, samt at en lodret anbragt Vager vil lægge sig sidelæns, hvis den kommer ind paa lavere Vand. Endvidere fremgaar det af det oplyste, at Sagsøgte og Enevoldsens & Jansens Vagere i 1942 er blevet flyttet ret langt væk fra deres oprindelige Anbringelsessted og derefter af de paagældende er blevet flyttet tilbage hertil.

Foreløbig bemærkes, at Dommen af 17. Februar 1942 kun afgør, om der under de foreliggende Forhold kunde paalægges den daværende Sagsøgte Fisker Alfred Jansen Straf og Erstatning, men ikke om Sagsøgeren har bevaret eller mistet sin Fortrinsret.

Det har nu for Sagsøgte saavel som for andre interesserede været klart, at den Plads, som Sagsøgeren ved sin Afmærkning i Land den 15. November 1940 ønskede at indtage, var den af Enevoldsen & Jansen tidligere benyttede Bundgarnsplads Nr. 1 nærmest ved Land, hvilken Plads var særlig eftertragtet. Det maa antages, at Sagsøgeren, der var stedkendt, i Marts 1941 har afmærket for Hovedpæl med sin Vager paa denne Plads, hvilket stemmer med, at Fiskerne Otto Jansen, Buxbom og Carl Bernhard Jansen overensstemmende har forklaret, at de i Marts 1941 har set Vageren staa lige op ad det Undervandsmærke, som Otto Jansen i 1940 havde sat ved sin inderste Radpæl for sit Garn paa Plads Nr. 2, der laa lige op ad og i Fortsættelse af den gamle Plads Nr. 1. Endvidere taler meget for, at Vageren efter Anbringelsen har skiftet Plads, hvorved naturligt forklares, at den, der oprindeligt — som det altid er Brug — stod lodret, senere er kommet til at ligge skraat i Vandet. I al Fald findes Sagsøgeren at have haft god Grund til at tro, at Vageren var flyttet, og han har derfor været beføjet til — ligesom Sagsøgte i et lignende Tilfælde i 1942 selv har gjort det — at flytte den

tilbage til dens formentlige oprindelige Anbringelsessted og sætte sin Hovedpæl overensstemmende hermed. Selv om det derhos ikke herved maatte være lykkedes ham ganske nøje at ramme Vagerens oprindelige Anbringelsessted, ses der ingen Grund til at betvivle, at han har slaaet sin Hovedpæl uden nogen større Afvigelse fra dette Sted og saa nær, som det efter Forholdene med Rimelighed kunde forlanges. Herefter findes det ikke godtgjort, at Sagsøgeren har foretaget nogen Flytning, der kunde berøve ham hans iøvrigt lovligt erhvervede Fortrinsret til Pladsen, hvis fiskerimæssige Værdi ikke kan antages at være afhængig af de smaa Differencer i Sideretningen som der er Spørgsmaal om. Sagsøgeren har derfor i 1942 haft Fortrinsret til Pladsen, og Sagsøgte Opstilling af sit Garn har herefter været retsstridig overfor Sagsøgeren. Under de foreliggende noget uklare Forhold findes Sagsøgte dog ikke herved at have paadraget sig Ansvar til Straf, hvorimod han maa være pligtig at erstatte Sagsøgeren den ham tilføjede Skade, der, som Sagen er oplyst, skønnes at kunne ansættes til 1500 Kr.

Efter det anførte vil Sagsøgeren være at frifinde for Sagsøgte Tiltale, hvorhos Sagsøgte findes at burde godtgøre Sagsøgeren Sagens Omkostninger med 600 Kr.

Fredag den 12. Januar.

Nr. 2/1944. Overretssagfører Niels Nielsen (Selv)

mod

Borup Andelsmejeri og Mejeribestyrer J. P. Bøjgaard
(Overretssagf. Raaschou, Hillerød).

(Spørgsmaal om Tilbagebetaling af forskudsvis udlagt Erstatningsbeløb).

Østre Landsrets Dom af 13. December 1943 (VII Afd.): De Sagsøgte, Borup Andelsmejeri og Mejeribestyrer J. P. Bøjgaard, bør for Tiltale af Sagsøgeren, Overretssagfører Niels Nielsen, forsaavidt angaar dennes Paastand om Betaling af 4800 Kr. med Renter fri at være. Den nævnte af Sagsøgte Bøjgaard fremsatte Sigelse kendes ubeføjet. I Sagsomkostninger bør Sagsøgeren til de Sagsøgte, Borup Andelsmejeri betale 300 Kr. og til Sagsøgte Bøjgaard 200 Kr. inden 15 Dage efter nærværende Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret har Appellanten gentaget sin Paastand for Landsretten. De Indstævnte paastaar Dommen stadfæstet.

For Højesteret er oplyst, at Storkøbenhavns Mejeriers Likvidationsselskab, der under 8. Juni 1943 havde deponeret 4125 Kr. i Privatbanken, yderligere den 29. December s. A. har deponeret 675 Kr. eller ialt 4800 Kr., og at Banken med Skrivelse af 30. s. M.

har fremsendt det deponerede Beløb med paaløbne Renter til Appellanten, der imidlertid har tilbagesendt den paagældende Check til Banken.

Med denne Bemærkning vil Dommen i Henhold til de i den anførte Grunde være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale til de Indstævnte med 250 Kr. til hver.

Da Appellanten uden rimelig Grund har indbragt Sagen for Højesteret, vil han være at anse med en Bøde til Statskassen af 300 Kr. Forvandlingsstraffen vil være at bestemme til Hæfte i 15 Dage.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande. I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Overretssagfører Niels Nielsen, til hver af de Indstævnte, Borup Andelsmejeri og Mejeribestyrer J. P. Bøjgaard, 250 Kr.

Til Statskassen bøder Appellanten 300 Kr. Forvandlingsstraffen bestemmes til Hæfte i 15 Dage.

De idømte Sagsomkostninger at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Forkyndelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Ved Mælkeordningen for Storkøbenhavn i 1941 blev den af Mejeriejer Johannes Nørgaard Petersen, Søborg Mønstermejeri, drevne Mælkerute nedlagt, og i den Anledning førte Sagsøgeren, Overretssagfører Niels Nielsen for Mejeriejer Petersen — ligesom for en Del andre Mejerier — Forhandlinger med Storkøbenhavns Mejeriers Likvidationsselskab om den Mejeriejer Petersen tilkommende Erstatning. Da det trak ud med at opnaa Enighed om Erstatningernes Beregning, ydede Sagsøgeren Mejeriejer Petersen et Forskud mod, at han til Sikkerhed herfor fik Transport (udstedt den 20. Marts 1942) paa en tilsvarende Del af den Mejeriejer Petersen tilkommende Erstatning. Ved Anmeldelsen for Storkøbenhavns Mejeriers Likvidationsselskab (S. M. L.) af denne Transport fik den Paategning om, at der — foruden et andet Sagen uvedkommende Beløb — den 30. December 1941 var anmeldt Transport til Borups Andelsmejeri (B. A.) for et Beløb paa 4800,— Kr, Ved Skrivelse af 20. Marts 1943 meddelte S. M. L. Sagsøgeren, at Selskabet vilde indstille til Bestyrelsens Godkendelse, at der udbetaltes et Forskud paa 4800 Kr., som i Henhold til Transport af 13. December 1941, anmeldt 30. December 1941, skal udbetales til B. A. Foranlediget heraf fremsendte Sagsøgeren under Vedlæggelse af denne Skrivelse af 20. Marts 1943 ved Skrivelse af 26. Marts 1943 til Borup Andelsmejeri, Borup, en Check paa 4560 Kr., idet han anførte følgende:

»I Betragtning af at dette mit betydelige Arbejde i denne Sag forlods kommer Dem tilgode, tillader jeg mig at henstille til Dem, at De (selvom De ikke har nogen Pligt dertil) betaler mig et Salær af Kr. 240,— der vil svare til Halvdelen af det Salær, der skulde tilkomme mig, om jeg havde repræsenteret Dem som Deres Sagfører, hvorved bemærkes, at jeg gaar ud fra, at De ikke i denne Sag har haft nogen Sagfører.

I Forventning om, at De akcepterer denne Ordning, vedlægger jeg pr. Check Kr. 4800,—
 ÷ ovennævnte.... — 240,00

eller.... Kr. 4560,00

og udbeder jeg mig tilsendt Deres ovennævnte Transport i kvitteret Stand.«

Denne for Borup Andelsmejeri pr. Borup bestemte og til dette fremsendte Check videresendte nævnte Andelsmejeri, der var klar over, at der forelaa en Fejladressering, til Sagsøgte, Borup Andelsmejeri pr. Skævinge, der overfor Sagsøgeren i Skrivelse af 1. April 1943 erklærede, at det ikke kunde godkende det skete Fradrag paa 240 Kr., idet det fandt, at det maatte paahvile Mejeriejer Petersen at afholde Udgiften til Sagførerassistance. Sagsøgeren fremsendte derefter straks til Borup Andelsmejeri pr. Skævinge de resterende 240 Kr., hvorefter Transporten i kvitteret Stand blev tilsendt Sagsøgeren. Af denne Transport fremgaar, at det ikke er Sagsøgte, Borups Andelsmejeri, der er Transporthaver, men dets Bestyrer, Sagsøgte, J. P. Bøjgaard. Den 26. Maj 1943 fremsendte S. M. L. til Sagsøgeren en Check paa 4125 Kr. a conto Erstatningen til Mejeriejer Petersen; det meddeltes yderligere, at Selskabet i Forvejen havde tilstillet Sagsøgte, Borup Andelsmejeri, det nævnte Beløb, men havde faaet det tilbage med Meddelelse om, at Transportens fulde Beløb var udbetalt det af Sagsøgeren. Denne tilbagesendte imidlertid Checken til Likvidationsselskabet, og samtidig tilskrev han Sagsøgte B. A. og anmodede det om at tilbagebetale de tidligere fremsendte 4800 Kr., idet han anførte, at han havde udbetalt Beløbet under Forudsætning af, at det blev ham refunderet af Likvidationsselskabet. Svar herpaa blev givet ved Skrivelse af 29. Maj 1943, der er underskrevet af Sagsøgte Bøjgaard.

Skrivelsen er saalydende:

»Hermed følger retur de af Dem i Gaar tilsendte Papirer — ogsaa Transporten — som De derefter maa faa udbetalt 4800 Kr. — paa fra Likvidationsselskabet.

Jeg forstaar iøvrigt slet ikke Overretssagførerens Fremgangsmaade i denne Sag — først at sende mig Pengene af egen fri Vilje og nu fordre dem tilbagebetalt — under Trusel.

Mig forekommer Deres første Fremgangsmaade at grænse til Pengeafpresning og jeg imødeser med Sindsro videre fra Deres Side.«

Sagsøgeren tilskrev herefter Gaardejer Søren Brendstrup som Formand for Andelsmejeriet med Anmodning om at tilbagebetale de 4800 Kr., eventuelt kun 675 Kr. mod, at Sagsøgeren blev berettiget til

at hæve de 4125 Kr. Hertil svarede Andelsmejeriet, at Transporten var udstedt til Mejeribestyrer Bøjgaard, og at de 4800 Kr. var udbetalt denne, hvorfor Mejeriet ikke havde noget med Sagen at gøre.

Under nærværende, ved Retten for Hillerød Købstad m.v. forberedte Sag har Sagsøgeren efter sin endelige Paastand paastaaet de Sagsøgte tilpligtet in solidum at betale ham 4800 Kr. med Renter 5 pCt. aarlig af 4560 Kr. fra den 26. Marts 1943 og af 240 Kr. fra den 3. April 1943 samt Sagsøgte Bøjgaard tilpligtet at taale Mortifikation af den i Skrivelse af 29. Maj 1943 fremsatte Sigtelse for »et til Pengeafpresning grænsende Forhold«.

De Sagsøgte har paastaaet sig frifundet.

Sagsøgeren har til Støtte for sin Paastand gjort gældende, at det maa have staaet de Sagsøgte klart, at han alene udbetalte de 4800 Kr. i Tillid til, at der som antydet i Skrivelse af 20. Marts 1943 fra S. M. L. blev udbetalt ham 4800 Kr., og at han fremsendte de 4560 Kr. i den Tro, at der var Tale om Borup Andelsmejeri pr. Borup, som han kendte, medens han, der ikke havde noget Kendskab til det sagsøgte Mejeri eller dets Bestyrer, ikke vilde have udbetalt Beløbet til dem. Han havde forøvrigt intet Kendskab til, at det var Sagsøgte Bøjgaard, der var Transporthaver, idet Likvidationsselskabet saavel ved Anmeldelsen af Sagsøgerens Transport som senere har omtalt Transporthaveren som B. A. Endvidere anføres, at de Sagsøgte har været uberettigede til at hæve den fremsendte Check paa 4560 Kr., idet den var udstedt til B. A. pr. Borup, ligesom B. A. har været uberettiget til at hæve de 2 Checks, naar Beløbene ikke tilkom det, men dets Bestyrer.

Sagsøgte B. A. har til Støtte for sin Frifindelsespaastand gjort gældende, at Sagen er det uvedkommende, idet det ikke har modtaget Pengene og ikke har gjort sig skyldig i noget Forhold, der har forpligtet det til at betale det paastaaede Beløb. Grunden til, at Sagsøgte Bøjgaard staar som Transporthaver, er den, at han overfor Mejeriet indestaar for den Kredit, der er ydet Mejeriejer Petersen.

Sagsøgte Bøjgaard har for sit Vedkommende anført, at Sagsøgeren uanset, at han af Skrivelse af 1. April 1943 kunde se, at de fremsendte 4560 Kr. var kommet Borup Andelsmejeri pr. Skævinge i Hænde, alligevel fremsendte de tilbageholdte 240 Kr. Af Sagsøgerens Skrivelse af 26. Marts maatte Sagsøgte faa den Opfattelse, at de 4800 Kr. var udbetalt Sagsøgeren af Likvidationsselskabet til Viderebetaling til Sagsøgte i Henhold til Transporten; Sagsøgeren gjorde ikke paa nogen Maade opmærksom paa, at Beløbet betales af Sagsøgeren privat af salærmæssige Grunde og under Forudsætning af, at Beløbet omgaaende blev ham udbetalt af Likvidationsselskabet. Sagsøgeren har forlængst kunnet faa udbetalt de 4125 Kr., og Resten er nu, efter at der er truffet Bestemmelse om Beregning af den Mejeriejer Petersen tilkommende Erstatning, stillet til Sagsøgerens Disposition. Men iøvrigt vilde Sagsøgeren formentlig ogsaa tidligere have kunnet faa de resterende 675 Kr. fra Likvidationsselskabet, idet dette tilsyneladende i Strid med Tilsagnet i dets Skrivelse af 20. Marts 1943 og med den anmeldte Transport til Sagsøgte har udbetalt 675 Kr. til Mejeriejer Petersen, et Forhold som Sagsøgeren burde have skaffet sig nærmere Underretning om. Ved Ud-

talelsen i Skrivelsen af 29. Maj 1943 har det ikke været Sagsøgte Hensigt paa nogen Maade at krænke Sagsøgeren; Sagsøgte har blot villet give Udtryk for, at han fandt, at Sagsøgeren handlede uberettiget ved dels at tilbageholde de 240 Kr. som Salær, dels under Trusel om Retssag at fremsætte Krav om Tilbagebetaling af de 4800 Kr.

Under Domsforhandlingen er der afgivet Forklaring af Sagsøgte Bøjgaard. Denne har forklaret, at Mejeriejer Petersens Skyld til Mejeriet, for hvilket Bøjgaard hæftede, pr. 30. November 1941 androg 4782 Kr. 80 Øre for leverede Varer, hvortil kommer Renter 6 pCt. aarligt fra nævnte Dato.

Under Hensyn til, at Sagsøgeren af egen fri Vilje og uden noget Forbehold har udbetalt det fulde Beløb efter Transporten, at Sagsøgte Bøjgaard af Sagsøgerens Handlemaade maa have faaet den Opfattelse, at Udbetalingen af de 4800 Kr. kom fra Likvidationsselskabet med Sagsøgeren som Mellemed, og at Sagsøgeren ialtfald ved det skete er indgaaet paa at staa i Forskud for Beløbet, som han formentlig allerede forlængst havde kunnet faa udbetalt, findes det ikke at kunne paalægges Sagsøgte Bøjgaard at tilbagebetale Beløbet, ligesom Sagsøgte, Borup Andelsmejeri, af de af det anførte Grunde ikke findes pligtig hertil, hvorefter begge de Sagsøgte forsaavidt vil være at frifinde.

Den af Sagsøgte Bøjgaard i Skrivelse af 29. Maj 1943 fremsatte ærekrænkende Sigtelse mod Sagsøgeren vil i Medfør af Straffelovens § 273 være at kende ubeføjet.

Med Sagens Omkostninger forholdes som nedenfor anført.

M a n d a g d e n 15. J a n u a r.

Nr. 312/1943.

N (Hartvig Jacobsen)

m o d

Østifternes Aandssvageanstalt og Medlem af Retslægeraadet, Overlæge, Dr. med. **J. Nørvig** (Kemp).

(Erstatning for Indlæggelse paa Aandssvageanstalt og Sterilisation).

Østre Landsrets Dom af 29. Januar 1943 (I Afd.): De Sagsøgte, Østifternes Aandssvageanstalt og Medlem af Retslægeraadet, Overlæge, Dr. med. J. Nørvig, bør for Tiltalte af Sagsøgerinden N i denne Sag fri at være. Sagens Omkostninger betaler Sagsøgerinden til de Sagsøgte med 500 Kr. inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse. At efterkomme under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret gør Appellantinden ikke gældende, at hendes

Indlæggelse paa Ebberødgaard skulde være ulovmedholdelig allerede som Følge af Byrettens Dom af 29. Oktober 1938.

Til den i Dommen givne Fremstilling føjes, at Overlæge Nørvig i en Erklæring af 13. November 1942 har udtalt, at Aandsvagevæsenet altid har »lagt Vægt paa, at Patienter, der i Forvejen har været undersøgt under et Fængselsophold, bliver undersøgt paany under de mest betryggende Former og saa omhyggeligt som muligt, netop fordi man er opmærksom paa, at Resultatet af en forudgaaende ambulant Undersøgelse kan være paavirket af det uheldige Milieu, ikke mindst, naar Undersøgelsen er foretaget under fængselsmæssige Forhold. De henholdsvis i 1938 og 1939 lege artis udførte Intelligensbestemmelser, der begge har givet I. Q. 75 (omkring 75) er fundet at være i Overensstemmelse med de under N's Ophold paa Ebberødgaard iøvrigt gjorde Observationer og de Erfaringer, man under Opholdet har gjort med Hensyn til hendes praktiske Duelighed og psykiske Totalhabitus.«

Retslægeraadet har derhos i en den 14. December 1942 dateret Erklæring udtalt:

»Det forekommer ingenlunde sjældent, at resultatet af intelligensmaalinger, udført med de hertil sædvanlig benyttede metoder i løbet af nogle aar forskyder sig ret stærkt. Hos de i lettere grad aandssvage, der er anbragt under aandssvageforsorg, ses saaledes ikke sjældent en forskydning i opadgaaende retning, en forskydning, der i mange tilfælde maa antages at hidrøre fra den stabiliserende og udviklende virkning, som forsorgsbehandlingen har paa den paagældendes psyke. Ikke sjældent bringer denne forskydning intelligenskvotienten saa meget i vejret, at den paagældende, uagtet den totale sjælelige habitus ikke er principielt ændret, dog maa udskrives af aandssvageforsorg, idet man, trods intelligensmaalingens usikkerhed og begrænsede værdi ved diagnosen aandssvaghed, i praksis tillægger den en vis betydning ved afgørelsen af, hvorvidt en person kan inddrages under, resp. tilbageholdes under aandssvageforsorg. Der findes i det foreliggende ingen holdepunkter for den antagelse, at de i 1938 og 1939 udførte intelligensmaalinger ikke skulde være korrekt udført.«

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde vil den være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for begge Retter findes efter Omstændighederne at burde ophæves.

Thi kendes for Ret:

Den indankede Dom bør ved Magt at stande. Sagens Omkostninger for begge Retter ophæves. I Salær for Højesteret tillægges der Højesteretssagfører Hartvig Jacobsen 200 Kr., der udredes af det Offentlige.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Ved Anklageskrift af 7. September 1938 blev der ved Københavns Byret rejst Tiltale mod Sagsøgerinden, N, født den 24. April 1916, for Overtrædelse af Straffelovens §§ 199 og 233. Sagsøgerinden blev fængslet den 8. September 1938 og blev underkastet mental Undersøgelse af Speciallægen i Psykiatri ved Københavns Politi, hvis Erklæring af 27. September 1938 har saalydende Konklusion:

»Det kan herefter ikke antages, at Sigtede ved de strafbare Handlingers Foretagelse var sindssyg.

Sigtede staar derimod paa Overgangen til de lettere aandssvage fra Sinkegruppen, men hele Sigtedes Adfærd — præget af Tilfældigheder, uden Evne til at disponere, købende ganske vildt, og hendes Letforledelighed specielt ved Omgang med en Alfons, hendes aabenbare Upaalidelighed, ugidelig, doven og moralsk defekt som hun er — gør hende egentlig kun egnet til Anbringelse under Aandssvageforsorg, da man næppe paa anden Maade har Midler til at anbringe hende, saa at hun i en Aarække effektivt kommer ud af Utugtserhvervet.

Der skønnes ikke at være Grund til nærmere Observation.«

Sagen blev derefter forelagt Retslægeraadet, der i en Erklæring af 12. Oktober 1938 udtalte følgende:

»Retslægeraadet kan tiltræde den af Speciallægen ved Københavns Politi og Fængsler den 27. September 1938 afgivne Erklæring, hvorefter N ikke er sindssyg, men aandssvag i lettere Grad, liggende lige ved Grænsen til Sinkegruppen. Hun viser tillige udprægede moralske Defekter og Hæmningsløshed.

Hun er uegnet til Paavirkning gennem Straf, og da det maa antages, at hun vil fortsætte med sit asociale Liv, maa det anbefales, at hun indrages under Aandssvageforsorg.

I Sagens Behandling har Professor Helweg og Overlægerne Nørvig og Smith deltaget.«

Efter at Sagen var indsendt til Statsadvokaten for København, indstillede denne til Rigsadvokaten, at Tiltale frafaldes paa Betingelse af Aandssvageforsorg efter Reglerne i Lov Nr. 171 af 16. Maj 1934 § 2, Stk. 2, og § 4, Stk. 2.

Rigsadvokaten udtalte imidlertid den 21. Oktober 1938, at han, »da det efter de foreliggende lægelige Erklæringer ikke synes aldeles utvivlsomt, at Sigtede er aandssvag, maa anse det for rettest, at Sagen fremmes til Tiltale og Dom, saaledes at det i Anklageskriftet udtales, at Anklagemyndigheden efter Omstændighederne ikke skal modsætte sig, at den paagældende i Medfør af Straffelovens § 70 undergives Sikkerhedsforanstaltninger ved Inddragelse under Aandssvageforsorg.«

Ved Københavns Byrets Dom af 29. Oktober 1938 blev Sagsøgerinden anset med Fængsel i 3 Maaneder, dog at Fuldbyrdselen af Straffen udsættes bl. a. paa Vilkaar af Tilsyn af »Dansk Værneselskab« og Ophold udenfor København og tilstødende Kommuner.

Sagsøgerinden blev løsladt efter Afsigelsen af Dommen og anbragt paa Kvindehjemmet, Kroghsgade Nr. 1, indtil hun den 24. November 1938 blev overført til Ebberødgaard.

Med Hensyn til denne Anbringelse forholder det sig efter de tilvejebragte Oplysninger saaledes, at der den 13. Oktober 1938 af Københavns Politi blev foretaget Skridt til Inddragelse af Sagsøgerinden under Aandssvageforsorg. Den 18. Oktober 1938 afgav Dr. Bredmose en Erklæring til Brug for hendes Anbringelse, og foruden at henvise til den af ham den 27. September 1938 afgivne Erklæring udtalte han om Grunden til, at hun ønskedes anbragt: »For at komme ud af Utugtserhvervet og en Alfons' Klør«.

Sagen indsendtes til Københavns Kommunes Socialdirektorat, Forsorgskontoret, der den 21. Oktober 1938 sendte den til Bestyrelsen for Østifternes Aandssvageanstalt, og efter at Overlæge Nørvig den 22. Oktober havde erklæret, at Sagsøgerinden var egnet til Inddragelse under Aandssvageforsorg, resolverede Bestyrelsen den 26. Oktober 1938, at Inddragelsen kunde finde Sted.

I Efteraaret 1939 blev der rejst Spørgsmaal om Sagsøgerindens Udskrivning til kontrolleret Familiepleje. Afdelingslæge Nygaards Erklæring af 15. December 1939 slutter saaledes:

»Ved Intelligensundersøgelsen a. m. Brejning III findes Intelligenskvotient 75, hvilket svarer godt til det Indtryk, man har faaet af Patienten under Opholdet her i Anstalten.

N er saaledes aandssvag i lettere Grad med en saa god Arbejdsevne, at hun ogsaa uden for Anstalt i nogen Grad vil kunne bidrage til eget Underhold. Det maa imidlertid anses for sandsynligt, at hun, om hun udskrives, vil sætte Børn i Verden, og da hun er ude af Stand til at opdrage eller forsørge Børn, maa det tilraades, at hun før Udskrivning til Familiepleje underkastes Sterilisation.«

Sagsøgerinden havde den 2. Oktober 1939 underskrevet en Erklæring, hvorefter hun indvilligede i at lade sig underkaste Sterilisation, og Sagen blev derefter forelagt det i Henhold til § 6 i Lov Nr. 171 af 16. Maj 1934 nedsatte Nævn, der i Skrivelse af 30. Januar 1940 tiltraadte, at der foretoges Sterilisation. Denne Operation blev foretaget den 15. Februar 1940, og den 19. April 1940 blev Sagsøgerinden udskrevet til Familiepleje i Nærheden af Roskilde; derefter havde hun forskellige Pladser, indtil hun den 16. August 1941 blev gift.

Sagsøgerinden har nu under nærværende Sag gjort gældende, at der er begaaet et Overgreb mod hende ved i Strid med Byrettens Dom af 29. Oktober 1938 at indlægge hende paa Ebberødgaard, at hun ikke er og aldrig har været aandssvag, og at der herefter ikke har været Hjemmel til at tilbageholde hende paa Ebberødgaard og lade hende sterilisere, samt at hendes Samtykke til Sterilisation er afgivet af hende i en Tvangssituation og følgelig ugyldig; Sagsøgerinden har herefter paastaet de Sagsøgte, Østifternes Aandssvageanstalt og daværende Overlæge ved Østifternes Aandssvageanstalt, Medlem af Retslægeraadet, Overlæge, Dr. med. J. Nørvig, dømt til at betale hende en Erstatning, stor 15.000 Kr., subsidiært et Beløb efter Rettens Skøn, med Renter 5 pCt. aarlig fra Stævningens Dato, den 8. Maj 1942.

De Sagsøgte har paastaet Frifindelse.

Sagsøgerinden har til Støtte for sin Paastand yderligere anført, at efter hendes Formening har Overlæge Nørvig, der kendte hendes Til-

fælde fra sin Virksomhed som Medlem af Retslægeraadet, i særlig Grad været virksom for hendes Indlæggelse og har tilbageholdt hende paa Ebberødgaard, uagtet Udskrift af Dommen er tilsendt ham den 3. November 1938, hvorfor Overlæge Nørvig personlig maa være erstatningspligtig i Forbindelse med det Ansvar, som maa paahvile Anstalten.

De Sagsøgte har henvist til, at Indlæggelsen er sket efter Begæring af Københavns Magistrat, og at Hjemmelen hertil findes i Forsorgslovens § 254, Stk. 1, samt i Lov Nr. 171 af 16. Maj 1934 om Foranstaltninger vedrørende aandssvage §§ 2 og 3, og det fremgaar af denne Lovs § 9, at disse Regler er uafhængige af Bestemmelserne om Foranstaltninger i Medfør af Straffelovens § 70. Med Hensyn til Sterilisationen er der gaaet frem efter Reglerne i Lovens § 5, og da Indstillingen er godkendt af Sterilisationsnævnet, kan der intet Ansvar gøres gældende mod de Sagsøgte.

Sagsøgerinden har forklaret, at hun, da hun blev hentet fra Hjemmet i Kroghsgade, fik det Indtryk, at hun skulde paa et Hospital for at undersøges, inden hun skulde ud i en Plads, sandsynligvis for Kønssygdom, og at hun ved Ankomsten til Ebberødgaard protesterede mod Indlæggelsen. Hun har endvidere forklaret, at hun, da hun meddelte Samtykke til Sterilisation, havde faaet den Opfattelse, at hun ikke kom ud, hvis hun ikke skrev under. Hun var klar over Betydningen af det Samtykke, hun gav.

Overlæge Nørvig har forklaret, at Sagsøgerindens Udtalelser ved hendes Ankomst til Ebberødgaard ikke gav ham Anledning til at henlede hendes Opmærksomhed paa hendes Ret til at faa Spørgsmaalet om Indlæggelsen forelagt for Socialministeriet. Det kan ikke være sagt til Sagsøgerinden, at Sterilisation var en Betingelse for, at hun blev udskrevet fra Ebberødgaard.

Til Oplysning om Sagsøgerindens nuværende mentale Tilstand har Overlæge, Dr. med. N. C. Borberg den 25. November 1941 afgivet en Erklæring, hvis Konklusion er saalydende:

»Undersøgelsen af N har ikke vist Tegn til legemlig Sygdom eller Sindslidelser, og hendes Ydre er ikke umiddelbart præget af intellektuel Debilitet. Ved Intelligensprøve ad modum Wildenskov findes en Intelligenskvotient paa 87,5, og ved en senere Undersøgelse med et mere vilkaarligt udvalgt Antal supplerende Tests fra Binet-Simons Intelligensprøver ad modum Kirkelund, Rifbjerg og Pedersen faas Intelligenskvotient 86,6.

N's Intelligensniveau ligger derefter i den øverste Del af »Sinkegruppen« — og vistnok i det praktiske Liv snarest lidt højere, end Kvotienten angiver, idet den forringes noget ved, at Skemaerne ikke helt kan undgaa at omfatte »Skolelærdom«, der hos hende er forholdsvis mangelfuld.

Ved den sidste af ovennævnte Prøver, der foretoges 1 Uge efter den første, viste Exploranden sig til at begynde med let irritabel og hurtigt opgivende. — Hvis hun har reageret paa samme — eller en endnu mere kontrær — Maade under Retssagen, hvilket ikke er usædvanligt hos inferiorer Personer, kan man muligt deri finde Forklaringen paa den besynderlige Divergens mellem Undersøgelsernes Udfald i 1938 og 1941.

At N's Intelligenskvotient ikke er 75, hvilket svarer til Grænsen for Aandssvaghed, men snarere op imod 90, er der i alt Fald for mig ingen Tvivl om.«

Der er derefter tilvejebragt en Række Erklæringer om Betydningen og Værdien af Intelligensmaalinger, derunder en Erklæring af 14. December 1942 fra Retslægeraadet.

Sagsøgerinden har den 5. og 6. Februar 1943 været til Undersøgelse paa Den Kellerske Aandssvageanstalt i Brejning, og en af Afdelingslæge O. H. Berthelsen den 15. Februar 1943 afgivet Erklæring slutter saaledes:

»Som Resultat af Undersøgelserne 5. og 6. d. M. maa man mene, at Undersøgtes Intelligenskvotient er beliggende mellem 80 og 85, dog snarest nærmere det sidste Tal end det første.

Desuden er hun læseretarderet i ganske let Grad.

Efter Undersøgelsens Resultat er Undersøgte ikke aandssvag, selv i lettere Grad.«

Ved Fremsendelsen den 24. Februar 1943 af denne Erklæring har Overlæge ved samme Aandssvageanstalt Wildenskov udtalt, at han betragter det som udelukket, at Sagsøgerinden er aandssvag.

Der har endelig været forelagt Retslægeraadet følgende Spørgsmaal:

- 1) Maa den af Overlæge, Dr. med. H. O. Wildenskov og Afdelingslæge O. H. Berthelsen, »Den Kellerske Aandssvageanstalt«, under 5. og 6. Februar 1943 af N, født d. 24. April 1916, udført Intelligensmaaling anses for fuldtud korrekt udført?
- 2) Kan Retslægeraadet slutte sig til de af disse Læger fundne Resultater, henholdsvis: » — — — udelukket, at N er aandssvag — — —« og » — — — Efter Undersøgelsesernes Resultat er Undersøgte ikke aandssvag selv i lettere Grad — — —«
- 3) Har Retslægeraadet til Grund for Afgivelse af Erklæring af 12. Oktober 1938 (J. Nr. 1529. Br. Nr. 1961, Bilag 4) haft andet medicinsk Materiale end Dr. Bredmoses Erklæring af 27. September 1938?
- 4) I benægtende Fald, hvorved forklarer Retslægeraadet den daværende Konklusion: » — — — aandssvag i lettere Grad — — — naar Dr. Bredmose ved sin Undersøgelse er kommet til en Intelligenskvotient paa »omkring 75«, og en Konklusion, der kun udtaler, at hun staar » — — — paa Overgangen til de lettere Aandssvage fra Sinkegruppen — — —«
- 5) Anses en Intelligenskvotient paa 75 ikke netop for Grænsen mellem Aandssvaghed og Ikke-Aandssvaghed?
- 6) Har man ved Retslægeraadets Erklæring af 12. Oktober 1938 taget i Betragtning, at N, der dengang var 22 Aar, muligt vilde undergaa en Senmodningsproces, der jo efter Retslægeraadets Erklæring af 14. December 1942 ikke er sjældent forekommende?
- 7) Bør den Læge, der indstiller til Sterilisation ikke tage en eventuel Senmodningsproces med i sine Overvejelser?
- 8) I bekræftende Fald, hvor stor en Margin fra de 75 maa der da anses passende, for at ikke en, som Følge af senere Modning, ikke-aandssvag Person fejlagtig maatte blive steriliseret?«

Retslægeraadets Udtalelse af 3. Maj 1943 er saalydende:

»ad spm. 1. Der findes ingen grund til at antage, at de anvendte prøver ikke er korekt udført. Det maa dog bemærkes, at resultatet er ret

forvirrende. Der er anvendt et stort antal forskelligartede prøver, som har givet kvotienter varierende fra 53 til 85. For enkelte prøvers vedkommende beror vurderingen af resultatet paa usikre sammenligninger og mundtlige ukontrolable oplysninger. Et sted klares de letteste prøver bedst, et andet sted de sværere.

ad spm. 2. Ja, hun vil ikke nu kunne betegnes som aandssvag.

ad spm. 3. Nej.

ad spm. 4. Der ses ikke at være nogen væsentlig divergens mellem raadets responsum af 12. oktober 1938 og overlæge Bredmoses erklæring af 27. september 1938, idet overlæge Bredmose placerer den undersøgte som et overgangstilfælde, men tilføjer, at hendes hele færd kun gør hende egnet til anbringelse under aandssvageforsorg. Under hensyn til intelligensmaalingens store usikkerhed maatte raadet ved sin fastlæggelse af diagnosen tage overvejende hensyn til det om hendes almindelige færd som barn, i skolen, under opvæksten og senere, og om hendes sociale insufficiens oplyste.

Ved diagnosen aandssvaghed anvendes intelligensmaalingen som et hjælpemiddel, men er ikke eneafgørende. Kvotienten 75 angives gerne her i landet som grænsen, men navnlig under hensyn til maalemetodens unøjagtighed kan denne grænse kun anses for omtrentlig og har kun en begrænset værdi, hvorved bemærkes, at det drejer sig om en vilkaarlig og af praktiske grunde opstillet grænse.

En senmodning lader sig sædvanlig i det enkelte tilfælde ikke forudse. I det foreliggende tilfælde skyldes senmodningen ikke usandsynligt netop den instituerede forsorgsbehandling, men kunde ikke med sikkerhed paa-regnes.

ad spm. 7. Spørgsmaalet kan ikke generelt besvares. Man kan vel sige, at alle muligheder altid bør overvejes, men det kan ikke siges at være en fejl, at senmodning i det foreliggende tilfælde ikke er forudset.

ad spm. 8. Spørgsmaalet kan ikke besvares i den anførte formulering, idet det er baseret paa en ganske fejlagtig vurdering af intelligensmaalingens betydning. Diagnosen aandssvaghed stilles paa det samlede kliniske billede, og i nogle tilfælde indtræffer der en senere udvikling, som medfører, at diagnosen maa ændres. Det giver sig da sædvanligvis ogsaa til kende ved at intelligenskvotienten rykker op.

Man kan ikke ved betragtning af en persons intelligenskvotient skønne om, hvorvidt der vil komme en intellektuel udvikling, og skulde man indskrænke sig til at sterilisere de aandssvage, hvor det var udelukket, at intelligenskvotienten en gang kunde naa over 75, maatte man for de unges vedkommende indskrænke sig til at sterilisere de i højere grad aandssvage, medens de unge i lettere grad aandssvage i mangfoldige tilfælde maatte holdes længe (ofte i aarevis) paa anstalt. Dette vilde være i strid med sterilisationslovens hensigt, idet loven netop som motiv for sterilisation anfører overførelse til friere forhold for den paagældende.

Den indtraadte senmodning vil ejheller kunne tages som udtryk for, at den foretagne sterilisation ikke fortsat skulde antages at være motiveret udfra eugeniske hensyn.

Det tilføjes, at det i sagen fremkomne ikke iøvrigt giver raadet anledning til yderligere bemærkninger.«

Retten finder, at der maa gives de Sagsøgte Medhold i, at den Omstændighed, at det i Dommen af 29. Oktober 1938 udtales, at der ikke findes aldeles tilstrækkelig Grund til at inddrage Sagsøgerinden under Aandssvageforsorgen, ikke er til Hinder for, at hun inddrages under saadan Forsorg efter Reglerne i Lov Nr. 171 af 16. Maj 1934, naar iøvrigt de i denne Lov foreskrevne Betingelser er til Stede.

Efter det oplyste maa det antages, at disse Betingelser har foreligget saavel ved Sagsøgerindens Inddragelse under Aandssvageforsorg som ved Indstillingen om hendes Sterilisation, ligesom der ikke er Holdpunkter for at antage, at Indstillingen om Sagsøgerinden har indeholdt urigtige Oplysninger eller er afgivet paa urigtigt Grundlag.

Herefter findes der ikke at kunne gøres noget Erstatningsansvar gældende overfor de Sagsøgte, og de vil som Følge heraf være at frifinde.

Sagens Omkostninger findes Sagsøgerinden at burde godtgøre de Sagsøgte med 500 Kr.

T i r s d a g d e n 16. J a n u a r .

Nr. 16/1944.

Justitsministeriet

(Kammeradvokaten v/ Højesterets sagf. Bunch-Jensen)

m o d

Gartner **Hans Henrik Petersen** (Richter).

(Spørgsmaal om Indstævntes Forpligtelse til at svare Hundeafgift).

Østre Landsrets Dom af 28. September 1943 (IV Afd.): Fogedrettens Kendelse med paafølgende Udpantning ophæves. Indstævnte, Politimesteren i Helsingør, betaler til Appellanten, Gartner Hans Henrik Petersen, Sagens Omkostninger for Landsretten med 200 Kr. inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Otte Dommere bemærker følgende:

Bestemmelsen i § 4, Stk. 1, i Lov om Hunde Nr. 164 af 18. Maj 1937 om Afgiftsfrihed, hvor der i en Husstand paa Landet kun holdes een Hund, maa antages kun at gælde for Landkommuner. Da der endvidere ikke af Helsingør Byraad i Henhold til Lovens § 3, Stk. 1, 3. Punktum, har været truffet Bestemmelse, der har medført Bortfald af den i Sagen omhandlede Afgift for Indstævntes Hund, vil Fogedrettens Kendelse og den foretagne Udpantning være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Landsret og Højesteret findes at burde ophæves.

Een Dommer, der er enig med Flertallet med Hensyn til Forstaaelsen af Lovens § 4, Stk. 1, finder, at der mangler tilstrækkelige Oplysninger om, hvorvidt Byraadet inden den 1. Januar 1943 havde truffet Bestemmelse — og i bekræftende Fald hvilken — om Afgiftsfrihed for Hunde, der holdes ved ensomt beliggende Steder, og stemmer som Følge heraf for at søge saadanne Oplysninger tilvejebragt, inden Sagen paadømmes.

Der vil være at give Dom efter Stemme-flertallet.

Thi kendes for Ret:

Fogedrettens Kendelse og den foretagne Udpantning bør ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for Landsret og Højesteret ophæves.

Fogedretskendelsens Præmisser er saalydende:

Da Rekvisiti Ejendom er beliggende i Helsingør Kommune, og Hundelovens § 4 kun vedrører Ejendomme, der er beliggende i egentlige Landkommuner, vil den begærede Forretning være at fremme.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Den indankede Kendelse, der er afsagt den 19. April 1943 af Fogeden for Helsingør Købstad m. v., er paaanket af Appellanten, Gartner Hans Henrik Petersen, med Paastand om, at Kendelsen ændres saaledes, at Appellanten frifindes og den paa Grundlag af Kendelsen foretagne Udpantning ophæves, medens Politimesteren i Helsingør har paastaet Kendelsen og Udpantningen stadfæstet.

For Landsretten har Appellanten bl. a. gjort gældende, at han, der bebor en Ejendom paa Helsingør Købstads Overdrev i stor Afstand fra Byens bymæssige Bebyggelse, maa være fritaget for at svare Hundeafgift i Medfør af Lov Nr. 164 af 18. Maj 1937 § 4, idet han hævder, at Udtrykket »paa Landet« naturligt maa forstaas saaledes, at der dermed menes Landdistrikt og ikke Landkommune.

Indstævnte har paa sin Side navnlig henvist til, at Ordet »Købstæderne« i Lovens § 3 maa betyde »Købstadkommune«, jfr. Bestemmelsen i sidste Punktum i § 3, 1. Stk., hvorefter Byraadet kan bestemme, at Afgiften for Hunde, der holdes paa ensomt beliggende Steder, skal nedsættes eller bortfalde, men at Byraadet ikke har fundet Anledning til at lade Appellanten nyde godt af denne Bestemmelse.

Af Sagens Oplysninger fremgaar, at der første Gang er blevet paa-lignet Appellanten Hundeaftgift i 1933. Man har derhos ved Henvendelse til tre tilfældigt valgte Købstæder faaet Meddelelse om, at Bestemmelsen i § 3 praktiseres saaledes, at de respektive Byraad fastsætter bestemte Omraader, der maa antages at falde sammen med det egentlige Byomraade, for Paaligning af Hundeaftgift, saaledes at der ikke paalignes Afgift for de Ejendomme, som ikke ligger i selve Byen.

Retten finder, at det ikke klart fremgaar af Loven af 1937, jfr. bl. a. de tidligere Love, Nr. 127 af 18. April 1925 og Nr. 46 af 12. April 1889, at Kommunegrænsen skal være afgørende for, om Hundeafgift skal svares efter Lovens § 3. Reglen i § 4, 3. Stk., tyder saaledes paa, at det afgørende Kriterium er den bymæssige Bebyggelse.

Det findes saaledes betænkeligt af den Beføjelse, der ved Lovens § 3, 1. Stk., sidste Pkt., er tillagt Byraadet, at drage den Slutning, at der, medmindre Byraadets Samtykke til Fritagelse foreligger, paahviler de Hundeejere Afgift, som bor paa ensomt beliggende Steder udenfor den bymæssige Bebyggelse, jfr. herved Ændringen i Affattelsen af Lovens § 3, Stk. 1, i Forhold til Loven af 1925, og Retten tør derfor ikke paa det foreliggende Grundlag statuere, at Appellanten — der, hvad der er uomtvistet mellem Parterne, bor i landlige Omgivelser — er pligtig at svare Hundeafgift efter § 3.

Den indankede Kendelse med paafølgende Udpantning vil derfor være at ophæve.

Indstævnte vil være at dømme til at betale Appellanten Sagens Omkostninger for Landsretten med 200 Kr.

Onsdag den 17. Januar.

Nr. 63/1944. **Mejlgaard Avlsgaard** ved Inspektør **J. Rosborg Aagaard** (Landsretssagf. Sidenius)

mod

Andelsselskabet Linum (Andreas Christensen).

(Spørgsmaal om Tilbagebetaling af Efterbetaling for Avling af Hør).

Vestre Landsrets Dom af 20. Januar 1944 (I Afd.): De Sagsøgte, Andelsselskabet Linum, bør for Tiltale af Sagsøgerne, Mejlgaard Avlsgaard ved Inspektør J. Rosborg Aagaard, i denne Sag fri at være. Sagsøgerne bør til de Sagsøgte betale 12.125 Kr. 57 Øre tilligemed Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 25. November 1942, indtil Betaling sker, samt i Sagsomkostninger 1500 Kr. Det idømte udredes inden 15 Dage.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Vestre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret angaar Sagen alene det af Indstævnte fremsatte Modkrav for 12.125 Kr. 57 Øre med Renter, med Hensyn til hvilket Appellanten paastaar Frifindelse. Indstævnte paastaar Stadfæstelse.

For Højesteret er oplyst, at Appellantens Sagfører, Landsretssagfører Sidenius med Skrivelse af 12. Oktober 1942 fremsendte en Genpart af Stævningen i Sagen til Indstævntes Sag-

fører, Højesteretssagfører Andreas Christensen, idet han i Skrivel- sen berørte Muligheden for en forligsmæssig Afslutning af Sagen. Efter at Højesteretssagfører Andreas Christensen i Skrivelse af 15. s. M. havde svaret, at han gerne deltog i yderligere Forligs- forhandlinger og lovet at komme tilbage til Sagen, meddelte han derefter i Skrivelse af 29. s. M. Landsretssagfører Sidenius, at Indstævntes Bestyrelse efter at have behandlet Spørgsmaalet ikke ønskede at fremsætte noget Forligstilbud. I Skrivelsen udtaltes det videre: »Hvad Høravlerne angaar tror jeg, det er Bestyrel- sens Hensigt paa et særligt Grundlag at tilstille alle Avlerne en Efterbetaling, hvorom der i saa Fald vel ogsaa fremkommer Med- delelse til Deres Mandant, men det principielle Spørgsmaal om Behandlingsomkostningerne ønsker man i givet Fald afgjort ved Domstolene.«

Seks Dommere finder, efter den Maade hvorpaa Indstævnte foretog Efterbetalingen af en Del af de beregnede Behandlings- omkostninger og under Hensyn til det foran anførte, at det ikke ved Bemærkningen i Cirkulærskrivelsen ultimo Oktober 1942 om, at Beløbet fremsendtes til fuld Afgørelse, paa tilstrækkelig tydelig Maade er tilkendegivet Appellanten, at Efterbetalingen for hans Vedkommende var betinget af, at Appellanten frafaldt den indledede Retssag forsaavidt angaar Høravlen, og stemmer som Følge heraf for at frifinde Appellanten for Indstævntes Mod- krav. Disse Dommere vil derhos nedsætte det Omkostningsbeløb, der ved Landsretten er tillagt Indstævnte, til 1000 Kr. samt paa- lægge Indstævnte at betale til Appellanten Sagens Omkostninger for Højesteret med 600 Kr.

Tre Dommere stemmer for i Henhold til de i Dommen i saa Henseende anførte Grunde at stadfæste Dommen, saa vidt den er paaanket.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Appellanten, Mejlgaard Avlsgaard ved In- spektor J. Rosborg Aagaard, bør for Indstævnte, Andelsselskabet Linums Tiltale i denne Sag fri at være.

De Indstævnte tillagte Sagsomkostninger for Landsretten bestemmes til 1000 Kr. I Sags- omkostninger for Højesteret betaler Indstævnte til Appellanten 600 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Ved Kontrakt af 24. Maj 1941 blev der mellem Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger og Sagsøgerne, Mejlgaard Avlsgaard ved

Inspektør J. Rosborg Aagaard, Mejlgaard, truffet Aftale om, at Sagsøgerne i 1941 skulde avle Hør paa 37 ha, saaledes at Udsæden leveredes af F.D.B., der skulde afregne den modtagne Avl efter nærmere i Kontrakten fastsatte Regler, og saaledes at Behandlingsomkostningerne afholdtes af F.D.B. Dennes Rettigheder og Forpligtelser efter Kontrakten er — med Hjemmel i denne — senere overgaaet til de Sagsøgte, Andelsselskabet Linum, Viby. Samtidig blev der — uden at skriftlig Kontrakt oprettedes — truffet Aftale om, at Sagsøgerne paa ca. 12 ha skulde dyrke Hamp, hvortil Frø ligeledes leveredes af F.D.B., der forpligtede sig til at afregne Avlen »bedst mulig«. Som Følge af, at der af Prisdirektoratet blev fastsat Priser for Skættehør, Blaar og Hørfrø, hvilke Priser skulde dække alle Omkostningerne ved Dyrkningen og Behandlingen af Hørren saavel hos Avlerne som paa Skætterierne, blev den leverede Høravl af de Sagsøgte — efter derom forinden udsendt Cirkulære af 12. Marts 1942 til Avlerne, derunder Sagsøgerne — afregnet saaledes, at der i Stedet for den i Kontrakten fastsatte Afregningsmaade blev udbetalt Avlerne, derunder Sagsøgerne, hele den efter de fastsatte Priser beregnede Købesum for Høravlen efter Fradrag af de af de Sagsøgte afholdte Behandlingsomkostninger, der for Sagsøgernes Avls Vedkommende udgjorde 26.945 Kr. 70 Øre. Den af Sagsøgerne leverede Hampavl blev efter Sagsøgernes Anmodning modtaget af de Sagsøgte, inden Behandling af Partiet kunde ske, og oplagret i et Pakhus i Aarhus. Medens Partiet var oplagret her, blev der ligeledes efter Sagsøgernes Anmodning til Skætning udtaget en Prøve paa 370 kg af Partiet, hvis samlede Vægt var 82.370 kg, hvilken Prøveskætning, hvorom der i Skrivelse af 4. Maj 1942 blev givet Sagsøgerne Meddelelse, udbragte 23,8 pCt. Blaar. For at sikre sig Kontrol med de Sagsøgtes Behandling og Afregning sendte Sagsøgerne en tilfældig udtaget Vognladning af den af dem avlede Hamp til A/S Randers Rebslageri, hvis Afregning af 25. Juni 1942 viste, at de fremsendte 3479 kg havde udbragt 1030 kg Blaar eller 29,6 pCt. Den 24. August 1942 modtog Sagsøgerne Afregning fra de Sagsøgte over den leverede Hampavl, hvorefter denne kun havde udbragt 12.209,9 Rentave (Blaar), svarende til 14,8 pCt., samt 6504,9 kg Renfrø.

Sagsøgerne, der var af den Formening, at de Sagsøgte med Urette havde debiteret dem for Omkostningerne ved Behandlingen af Høravlen, og at Hampavlen efter Resultatet af fornævnte Prøveskætning i alt Fald maatte antages at burde have udbragt ialt 18.502 Kr. 90 Øre mere end afregnet — svarende til 23,8 pCt. af 82.370 kg a 2 Kr. 50 Øre med Fradrag af det betalte Vederlag 30.507 Kr. 25 Øre — anlagde derefter ved Stævning af 10. Oktober 1942 Sag mod de Sagsøgte til Betaling af ialt 45.448 Kr. 60 Øre. Den 31. Oktober 1942 udsendte de Sagsøgte angaaende Høravlen en Cirkulærskrivelse til samtlige Avlere, hvori det blandt andet hedder:

»— — — Da Avlen som Følge af det svigtende Udbytte har givet Avlerne et ringere Resultat, end man i sin Tid med Rette kunde forvente, har Linums Bestyrelse besluttet for dette det første Driftsaar at give Afkald paa saavel Forrentning af den i Skætteriet investerede Kapital som enhver Form for Afskrivning og yderligere tage et Driftstab.

Der vil herefter kunne efterbetales Avlerne et Beløb svarende til 45 pCt. af de paa Afregningen anførte Behandlingsomkostninger. Med denne Efterbetaling anerkender vi paa ingen Maade, at Avlerne har noget Krav mod Linum iflg. Kontrakten for saa vidt angaar Behandlingsomkostningerne — — —

I den Sagsøgerne, der havde modtaget Forskud paa deres Tilgodehavende, tilstillede Skrivelse tilføjes følgende:

»Efterbetalingen udgør for Deres Avl:

Kr. 12.125,57 — — —

Saldoen i Deres Favør paa Kontoen Kr. 6.500,57 følger hoslagt i Check paa Andelsbanken i Henhold til ovenstaaende til fuld Afgørelse af vort Mellemværende vedrørende Høravlen i 1941.«

I de Sagsøgte Svarskrift af 25. November 1942 i Retssagen blev der derhos af de Sagsøgte taget Forbehold om Tilbagesøgning af det Sagsøgerne i Henhold til Cirkulærskrivelsen til fuld Afgørelse udbetalte Beløb, saafremt Sagsøgerne fortsatte Processen med Hensyn til Behandlingsomkostningerne for Hørren. Sagsøgerne fastholdt imidlertid deres Krav ogsaa i saa Henseende.

Ved nærværende Rets Domme af 8. November 1943 i Sag Nr. 690/43 og Nr. 917/43, anlagt af to andre Avlere mod de Sagsøgte, statueredes imidlertid, at de Sagsøgte havde været berettigede til ved Anvendelsen af den ændrede Afregningsmaade — uanset Kontrakternes herhenhørende Bestemmelser — at debitere Avlerne for Behandlingsomkostningerne.

Under den den 16. December 1943 afholdte Domsforhandling i nærværende Sag har Sagsøgerne derefter frafaldet Paastanden for saa vidt angaar Høravlen og alene paastaaet sig tilkendt hos de Sagsøgte som yderligere Betaling for Hampavlen 18.502 Kr. 90 Øre, subsidiært 12.253 Kr. 05 Øre tilligemed Renter af Beløbet 5 pCt. aarlig fra den 10. Oktober 1942, indtil Betaling sker, hvorhos de har paastaaet Sagsomkostningerne ansat under Hensyn til, at de Sagsøgte først efter Stævningens Udtagelse har betalt fornævnte 12.125 Kr. 57 Øre af det paastævnte Beløb vedrørende Høravlen.

De Sagsøgte har paastaaet sig frifundet og Sagsøgerne dømt til Tilbagebetaling af fornævnte Beløb tilligemed Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 31. Oktober 1942, indtil Betaling sker.

Sagsøgerne har paastaaet sig frifundet for Modkravet.

Hvad angaar de Sagsøgte Modkrav findes de Sagsøgte ved i Cirkulærskrivelsen af 31. Oktober 1942 at have fremhævet, at de ikke ansaa sig pligtige at betale Beløbet, der fremsendtes til fuld Afgørelse, og ved fornævnte i Svarskrift af 25. November s. A. tage Forbehold, paa behørig Maade at have betinget sig Tilbagebetaling, saafremt Sagsøgerne ikke fik Medhold i den af dem fastholdte Paastand om, at Behandlingsomkostningerne vedrørende Høravlen med Urette var debiteret dem. Idet nævnte yderligere Krav først under Domsforhandlingen i nærværende Sag er frafaldet af Sagsøgerne under Hensyn til den ved fornævnte Landsretsdomme truffne Afgørelse, vil der ogsaa for saa vidt angaar Modkravet være at give de Sagsøgte Paastand Medhold, saaledes at Sagsøgerne vil være at dømme til at betale de Sagsøgte 12.125 Kr.

57 Øre tilligemed Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 25. November 1942, indtil Betaling sker.

Sagens Omkostninger findes Sagsøgerne at burde godtgøre de Sagsøgte med 1500 Kr.

Torsdag den 18. Januar.

Nr. 88/1944. **Troldhede-Kolding-Vejen Jernbaneselskab**
(Bierfreund)

mod

Forsikringsaktieselskabet »National« (Rode).

(Erstatning for Brandskade ved Gnist fra Lokomotiv).

Vestre Landsrets Dom af 2. Februar 1944 (IV Afd.): De Sagsøgte, Troldhede-Kolding-Vejen Jernbaneselskab, bør til Sagsøgerne, Forsikringsaktieselskabet »National«, betale 2675 Kr. 86 Øre tilligemed Renter heraf 5 pCt. p. a. fra den 14. Januar 1943, indtil Betaling sker, samt i Sagsomkostninger 700 Kr. Det idømte udredes inden 15 Dage.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Vestre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret har Appellanten ikke gentaget sin Indsigelse om, at Bestemmelsen i Lov Nr. 117 af 11. Marts 1921 § 7, 3. Stk., maa komme til Anvendelse.

Under Hensyn til, at Plantagen som anført i Dommen var planlagt og delvis anlagt inden Banens Anlæg, og at Ilden opstod paa Baneskraaning og først derfra efterhaanden bredte sig over et Mose- og Kærareal til Plantagen, der er anlagt paa Hedeareal og adskilt fra Banen ved et Brandbælte af ca. 25 m Bredde, findes Bestemmelsen i fornævnte Lov § 7, 2. Stk., 2. Led, ikke at kunne komme til Anvendelse. Herefter og iøvrigt i Henhold til de i Dommen anførte Grunde vil den være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale til Indstævnte med 500 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Troldhede-Kolding-Vejen Jernbaneselskab, til Indstævnte, Forsikringsaktieselskabet »National«, 500 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Da et de Sagsøgte, Troldhede-Kolding-Vejen Jernbaneselskab, Kolding, tilhørende Tog den 7. Maj 1942 lidt over Kl. 16 var passeret i Retning mod Vorbasse Station et Punkt beliggende ca. 1400 m nordvest for Stationen, opstod der Ild i noget Lyng og tørt Græs paa Jernbaneskraaningens østlige Side. Da det var temmelig stærk nordvestlig Blæst, bredte Ilden sig hurtigt i sydøstlig Retning over et op til Banen stødende, med Lyng og Græs bevokset Mose- og Kærareal til et Lyngstykke, der i en Bredde af fra 14—20 m strækker sig langs den øst for Banen beliggende Nørsøgaard Plantage, samt til denne Plantage, af hvilken der brændte ca. 7,5 ha. Plantagen tilhører Grosserer Moresco, København, der havde tegnet Forsikring hos Sagsøgerne, Forsikringsaktieselskabet »National«, København, og af disse modtaget Erstatning for Skaden, der opgjordes til 2600 Kr. Idet Sagsøgerne endvidere har haft Udlæg til Skadens Besigtigelse 75 Kr. 86 Øre. har de under nærværende Sag under Anbringende af, at Ilden hidrører fra Gnister fra de Sagsøgtes Lokomotiv, og at de Sagsøgte følgelig i Medfør af Lov Nr. 117 af 11. Marts § 7 eller som Følge af udvist uagtsomt Forhold maa være ansvarlig for Brandskaden, paastaaet de Sagsøgte dømt til at betale dem de to fornævnte Beløb, ialt 2675 Kr. 86 Øre tilligemed Renter heraf 5 pCt. p. a. fra den 14. Januar 1943, indtil Betaling sker. De Sagsøgte har paastaaet sig frifundet for Sagsøgernes Tiltale.

Til Støtte for deres Paastand har de Sagsøgte i første Række gjort gældende, at Branden ikke skyldes Gnister fra deres Lokomotiv, men ved de under Sagen tilvejebragte Oplysninger maa det anses godtgjort, at Branden har denne Aarsag.

De Sagsøgte har dernæst anført, at deres Ansvar i hvert Fald er bortfaldet i Medfør af Undtagelsesbestemmelsen i Lov Nr. 117 af 11. Marts § 7, 1. Stk., idet Plantagens Ejer ikke har foretaget det fornødne for at værges sig mod Brandfare fra Toget, at de ikke er erstatningspligtige i Henhold til Lovens § 7, 2. Stk., 2. Led, da Plantagen, hvori der opstod Ild, er anlagt efte. Banens Anlæg og har forøget den fra Jernbanedriften stammende Brandfare, samt at ogsaa Bestemmelsen i Lovens § 7, 3. Stk., maa bevirke, at de er fritagne for Ansvar, da Plantagens Anlæg ved den derved i Banens Nærhed anbragte meget betydelige Værdi har betydet en uforholdsmæssig Risikoforøgelse for de Sagsøgte.

Det fremgaar af Sagens Oplysninger, at Nørsøgaard Plantage er en Fredskovplantage, der er oprettet i 1909, fra hvilket Tidspunkt der blev tegnet Kort over det til Plantning indtagne Areal, der afmærkedes i Marken, hvorhos der oprettedes en den 5. April 1910 tinglyst Fredskovsdeklaration, hvori der blandt andet bestemmes, at Ejeren af Plantagen skal være forpligtet til at holde 25 Alen brede Brandlinier i Skel mellem Plantagen og omgivende Lynghede. Det indtagne Areal blev tilplantet efterhaanden i Perioden 1910—1919, og den Bevoksning, hvori Branden gik ind, var plantet i 1919, hvorefter Branden bredte sig igennem en Bevoksning fra 1918 til en Bevoksning fra 1912. Om Banen er det oplyst, at den blev aabnet i 1917. Plantagen var anlagt indtil en Afstand af ca. 32 m øst for Banen, og imellem Baneterrænet og Plantagen var der af

dennes Ejer anlagt en ca. 25 m bred Brandlinie, der fortsatte ca. 20 m længere mod Nord, end Plantagen strakte sig. Øst for sidstnævnte 20 m Brandlinie og nord for Plantagen var det fornævnte lyngbeklædte Areal beliggende, og nord for dette Areal og Brandlinien, stødende op til Banelegemet i en Længde af ca. 80 m med en Bredde af ca. 30 til 40 m fandtes det ligeledes fornævnte Mose- og Kær-Areal, udenfor hvilket baade mod Øst og Nord der var Agerland. Af Forhandlingsprotokollen for den i Henhold til Lov Nr. 116 af 11. Marts 1921 om Foranstaltninger mod Brandfare ved Jernbanedrift for Jylland nedsatte Kommission fremgaar det, at der ikke vedrørende den Del af Banen, der her kommer i Betragtning, er gjort nogen Indstilling fra de Sagsøgte eller truffet Foranstaltninger af nogen Art.

Selv om man nu vilde lægge til Grund, at i hvert Fald største Delen af det brændte Plantageareal maatte anses anlagt efter Paabegyndelsen af Jernbanens Anlæg, vil de Sagsøgte dog ikke kunne fritages for Ansvar i Medfør af Lov Nr. 117 af 11. Marts 1921 § 7, 3. Stk., idet Anlæg af Plantage i de paagældende Egne maa anses for en sædvanlig Foranstaltning, og ejheller i Medfør af Lovens § 7, 2. Stk., 2. Led, da denne Bestemmelse ikke kan antages at have Hensyn til en saadan normal Udnyttelse af Jordarealer som Heders Tilplantning med Naaletræer.

Hvad derhos angaar Spørgsmaalet om, hvorvidt Plantagens Ejer har forsømt at foretage, hvad der maatte paahvile ham for at værne Plantagen mod Brandfare, har de Sagsøgte anført, at den Plantageejer ved fornævnte Fredskovsdeklaration paalagte Pligt til at holde 25 Alen brede Brandlinier mod omgivende Lyngheder netop ikke var overholdt paa det Sted, hvor Ilden gik ind i Plantagen, at dens Overholdelse vilde have hindret Branden, og at Plantageejer saaledes selv er Skyld i Branden.

Det fremgaar nu af Fredskovsdeklarationen, der iøvrigt ikke er paalagt af Hensyn til Jernbanen, og forsaavidt er de Sagsøgte uvedkommende, at den Plantageejer paahvilende Pligt til at anlægge Brandlinier maa have til Forudsætning, at Plantagen grænser til et Lyngareal af en saadan Udstrækning, at det kan betegnes som Lynghede, hvilket ikke kan anses at være Tilfældet med det langs Plantagens Nordside værende smalle Lyngstykke. Kun forsaavidt dette atter støder til Arealer, der i Henseende til Brandfare kan sidestilles med Lyngheder, vil Pligten til at anlægge Brandlinie kunne opstaa. Som foran nævnt støder Lyngstykket til Agerland, der ikke kan antages at frembyde nogen særlig Brandfare, og paa et mindre Stykke til Mose- og Kær-Arealet. Hvad nu dette angaar, maa det efter det ved Ikrafttrædelsen af Lov Nr. 116 af 11. Marts 1921 — som foran nævnt — passerede antages, at det ikke af de Sagsøgte er anset for at være af særlig brandfarlig Beskaffenhed, og det er ikke under Sagen oplyst, at dette dog har været Tilfældet; at Ilden ved den her under Sagen omhandlede Lejlighed har kunnet forplante sig over Arealet, hvor der mulig paa Grund af en Tørkeperiode har været langt, tørt Græs, kan ikke i saa Henseende komme i Betragtning. Herefter kan Planteejer hverken anses at have tilsidesat den ham efter Fredskovsdeklarationen paahvilende Pligt eller iøvrigt Kravet til almindelig Forsigtighed, og de Sagsøgtes Erstatningspligt vil saaledes

ikke kunne bortfalde paa Grund af noget uagtsomt Forhold fra Plantageejerens Side.

Idet der endvidere ikke i nærværende Tilfælde, hvor Ansvar et hviler i de særlige Regler i Lov Nr. 117 af 11. Marts 1921 § 7 kan blive — som af de Sagsøgte endelig hævdet — Spørgsmaal om Anvendelse af Bestemmelsen i Forsikringsaftalelovens § 25, 1. Stk., 2. Pkt., vil efter det foran anførte Sagsøgernes Paastand være at tage til Følge.

I Sagsomkostninger findes de Sagsøgte derhos at burde betale Sagsøgerne 700 Kr.

Fredag den 19. Januar.

Nr. 3/1944. Plantageejer **Carl Lundh** (Oluf Petersen)

.. . . . mod

Fru Harriet Bloch (Hansen).

(Erstatning for Mangler ved en solgt Ejendom).

Østre Landsrets Dom af 21. December 1943 (V Afd.): Sagsøgte, Plantageejer Carl Lundh, bør til Sagsøgerinden, Fru Harriet Bloch, betale 4618 Kr. 50 Øre med Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 14. Juli 1943, til Betaling sker, og i Sagsomkostninger 600 Kr. At efterkomme inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret har Appellanten paastaaet Frifindelse mod Betaling af 618 Kr. 50 Øre, idet han er enig i foruden at betale Telefonregningen at erstatte Radiatorerne med 600 Kr. Indstævnte paastaar Stadfæstelse.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde, og idet de Højesteret forelagte nye Oplysninger bestyrker Dommens Resultat, vil den være at stadfæste.

Een Dommer lægger ved Afgørelsen særlig Vægt paa, at Appellanten efter Dommens Afsigelse som Part har forklaret, at han var klar over, at det i Dommen omhandlede Notat skulde bruges af Mægleren overfor Køberen, og over at der efter Notatets Udfærdigelse var blevet flere daarlige Træer i Plantagen, samt at han blandt de 1945 Træer har medtaget saadanne Træer, som vel var defekte, men dog kunde bevares.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale til Indstævnte med 500 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.
I Sagsomkostninger for Højesteret betaler

Appellanten, Plantageejer Carl Lundh til Indstævnte, Fru Harriet Bloch, 500 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Under denne Sag paastaar Sagsøgerinden, Fru Harriet Bloch, ifølge den endelige Paastand, Sagsøgte, Plantageejer Carl Lundh, dømt til Betaling af 8848 Kr. 50 Øre, som han skal skyldes Sagsøgerinden i Anledning af, at der efter Sagsøgerindens Køb den 7. April 1943 af den af Sagsøgte solgte Frugtplantage Matr. Nr. 5 b, Ramløse, har vist sig at mangle

A) Frugttræer til Værdi	8230 Kr. 00 Øre
B) Radiatorer til Værdi	600 — 00 —
hvorhos Sagsøgerinden	
C) har betalt en Sagsøgte vedrørende Telefonregning til Beløb	18 — 50 —
	<hr/> 8848 Kr. 50 Øre. <hr/>

Der paastaas derhos Renter 5 pCt. aarlig af 6597 Kr. fra Sagens Anlæg den 14. Juli 1943 og af Resten fra Tingfæstningen af det yderligere Krav den 20. November 1943. Subsidiært paastaas et Beløb efter Rettens Skøn med Renter.

Sagsøgte paastaar Frifindelse mod Betaling af 18 Kr. 50 Øre (Post C).

I statseksamineret Ejendomsmægler J. B. Hansens Skrivelse af 16. Marts 1943 til Sagsøgerinden hedder det bl. a.:

»Som Svar paa Deres Skrivelse af 15. ds. tillader jeg mig herved at sende Oplysninger over Frugtplantagen »Arresø« tilhørende Hrr. Lundh, Telefon Ramløse 33, Postadr. Ramløse pr. Helsingør. Areal 17 Td. Ld., deraf beplantet ca. 9 Td. Ld., — med Frugttræer, i Sorter, ca. 400 Cox Orange — 400 Pigeon — 200 Vinter Guld — 120 Dr. Louise — 150 Springrove — 100 Bramley — 100 Allington — 75 Cox Pomona — 25 Graasten — 25 Landsberg — 25 Filippa — 25 Mølleskov — 100 Blommer (forskellige) — 200 Pærer = ca. 1945 Træer — derudover er der ca. 500 Træer noget defekte. — — —«

A. Sagsøgerinden opgør sit Krav med Hensyn til Frugttræerne som følger:

Ifølge Oplysninger i ovennævnte Skrivelse fra Ejendomsmægleren skulde der — af ikke-defekte Træer — være

nærmere specificerede Æbler	1645 Træer
Blommer	100 —
Pærer	200 —

Ialt: 1945 Træer

Ifølge et efter Sagsøgerindens Begæring optaget Skøn findes

Æbler	1386	Træer
Blommer	73	—
Pærer	146	—
	<hr/>	
	Ialt:	1605 Træer

Der mangler altsaa:

Æbler	259	Træer
Blommer	27	—
Pærer	54	—
	<hr/>	
	Ialt:	340 Træer

Ved Handlen blev der ikke fra nogen af Parternes Side lagt Vægt paa Antallet af Kirsebær- og Kvædetræer, og Opregningen i Brevet indeholder heller intet herom. Man maa herefter gaa ud fra, at der heller ikke i de 500 noget defekte Træer skal medregnes Kirsebær- eller Kvædetræer.

Herefter stiller Sagen sig saaledes med Hensyn til de noget defekte Træer:

Ifølge Brevet skal der være 500

Ifølge Skønnet er der:

Æbler	315
Pærer	31
Blommer	11
	<hr/>
	357

Der mangler saaledes 143

Erstatningen for de manglende Frugttræer opgøres saaledes:

340 Træer à 20 Kr. =	6800 Kr.
143 Træer à 10 Kr. =	1430 —
	<hr/>
	Ialt: 8230 Kr.

B. Ejendommen er solgt med Centralvarme, men der mangler Radiatorer i 3 Værelser, som det nu er oplyst, at Sælgeren for nogen Tid siden har bortsolgt, medens han ved Besigtigelsen paa Forespørgsel oplyste, at disse Radiatorer var stillet tilside.

Sagsøgte gør gældende

a d A: Før Handlens Indgaaelse oplyste Sagsøgte, at der var 1945 Æble-, Pære-, Blomme- og Kirsebærtræer. Han oplyste endvidere, at han havde plantet 2500 Træer, og at godt 500 var gaaet ud og defekte, saaledes at han regnede med, at der tilbage stod ca. 2200 Træer, hvoraf ca. 250 var defekte. Sagsøgte kan derfor ikke erkende, at de af ham meddelte Oplysninger er urigtige, og hvor mange Træer man vil anse for defekte, vil altid være et vanskeligt Skøn, som Sagsøgerinden selv kunde have taget et nøje Overblik over, inden hun købte Ejendommen.

a d B: Ejendommen er købt som beset, og Sagsøgte har sagt, at Radiatoren til Pigeværelset var stillet til Side, og den er genopstillet paa sin Plads, inden Sagsøgte forlod Ejendommen, men Sagsøgte har ikke sagt, at han havde de andre manglende Radiatorer.

Under Domsforhandlingen er der afgivet Forklaring af Parterne, statsautoriseret Ejendomsmægler Johs. Busenius Hansen og Skønsmanden, Gaardejer A. M. Jacobsen, Helsingø.

A d A: Idet det af Ejendomsmægler J. B. Hansen i Skrivelse af 16. Marts 1943 opgivne Antal Træer efter det oplyste hidrører fra et fremlagt Lommebogsblad med Oplysninger skrevne af Sagsøgte Hustru efter Sagsøgte Diktat og overgivet til Mægleren, og idet Tallene ifølge Mæglerens Forklaring har været gentaget under Salgsforhandlingerne, samt idet de forefundne Mangler findes at berettigge til et Afslag i Købesummen, der androg 58.000 Kr., hvilket Afslag skønnes at kunne sættes til 4000 Kr., vil dette Beløb være at tillægge Sagsøgerinden.

A d B: Idet det efter det oplyste maa antages at have været paa Tale under Forevisningen af Ejendommen, at de omhandlede Radiatorer, som ikke var anbragt i de vedkommende Lokalteter, var tilstede andetsteds paa Ejendommen, vil der i Anledning af, at Radiatorerne — hvilke Sagsøgte har forklaret at have solgt for ca. 2 Aar siden — ved Overtagelsen af Ejendommen manglede, være at tillægge Sagsøgerinden de paastaede 600 Kr., mod hvilket Beløb ingen Indsigelse er fremsat.

Som Følge af det anførte vil der være at tilkende Sagsøgerinden hos Sagsøgte 4618 Kr. 50 Øre med Renter fra den 14. Juli 1943.

I Sagsomkostninger vil Sagsøgte have at betale Sagsøgerinden 600 Kr.

Mandag den 22. Januar.

Nr. 174/1944. **Københavns Kommune (Trolle)**

mod

Det danske Petroleums Aktieselskab (Svane).

(Spørgsmaal om Tilbagebetaling af et erlagt Strafrentebeløb).

Østre Landsrets Dom af 30. Maj 1944 (IV Afd.): Sagsøgte, Københavns Kommune, bør til Sagsøgeren, Det danske Petroleums Aktieselskab, betale 4008 Kr. 06 Øre med Renter 5 pCt. aarlig fra den 4. September 1941, til Betaling sker, samt i Sagsomkostninger 400 Kr., alt at udrede inden 15 Dage efter nærværende Doms Afsigelse.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Til Fremstillingen i Dommen bemærkes, at Skattevæsnet ikke selv har opfordret Indstævnte til at tilbageholde de 238.632 Kr. 32 Øre, men alene efter sædvanlig Praksis har meddelt Indstævnte, at Betalingen af dette Beløb kunde udsættes, og at Indstævnte allerede ved Skrivelse af 15. Maj 1941 fik Meddelelse om, at Skatteraadet havde fastholdt den skete Ansættelse, hvorefter

Indstævnte den 16. s. M. begærede Sagen indbragt for Landskatteretten.

Syv Dommere stemmer for at stadfæste Dommen i Henhold til dens Grunde og at paalægge Appellanten at betale Sagens Omkostninger for Højesteret med 400 Kr.

To Dommere bemærker følgende:

Da den en Skatteyder efter Lov Nr. 149 af 10. April 1922 om Indkomst- og Formueskat til Staten § 38, Stk. 7, 1. Punktum, jfr. Stk. 2, paahvilende Rentepligt er paalagt som en Følge af Tilside-sættelse af den ubetingede Pligt til rettidigt at betale den paalignede Skat ved Forfaldstid, uanset at den skatteansatte har klaget over Skatteansættelsen og saaledes mulig maatte opnaa Nedsættelse af det paalignede Skattebeløb, finder disse Dommere, at den Omstændighed, at Skatnedsættelsen forandres til Skatte-yderens Gunst, ikke uden udtrykkelig Hjemmel vil kunne medføre Pligt til Tilbagebetaling af de erlagte Renter ved den paafølgende Skatteberigtigelse. Idet saadan Hjemmel ikke ses at foreligge, jfr. Lovens § 38, Stk. 7 in fine, og da der i Skrivelsen fra Rodekontoret af 30. December 1940 er taget Forbehold om Betaling af Renter i Henhold til Skatteloven, vil disse Dommere tage Appellantens Frifindelsespaastand til Følge .

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande. I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Københavns Kommune, til Indstævnte, Det danske Petroleums Aktieselskab, 400 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

For Skatteaaret 1940/41 blev Det danske Petroleums Aktieselskab i Skat til Stat og Kommune paalignet et samlet Beløb paa 1.951.131 Kr. 32 Øre, men da Selskabet ansaa Ansættelsen for urigtig, paaklagede det Ligningen til Skatteraadet. I den Anledning tilskrev vedkommende Rodekontor den 30. December 1940 Selskabet, at Skattedirektoratet havde meddelt, at Selskabet mod à conto at indbetale ialt 1.712.499 Kr. af Skatten vilde kunne udsætte Betalingen af Resten af det paalignede Beløb, d. v. s. 238.632 Kr. 32 Øre, »indtil Klagen er afgjort af Skatteraadet«, idet det dog bemærkedes, »at der i Henhold til Skattelovene vil være at svare Renter fra den i Skattebilletten anførte Forfalds dag at regne af det Beløb, der bliver at betale udover det erlagte à conto Beløb.«

Skatteraadet stadfæstede i August Maaned 1941 den foretagne Ansættelse, og efter derom af Direktoratet for Københavns Skattevæsen

fremSAT Krav indbetalte Petroleums Aktieselskabet den 4. September s. A. det Beløb, hvormed Henstand var givet, 238.632 Kr. 32 Øre, tilligemed den i Henhold til Statsskattelovens § 38, Stk. 2, paaløbne Rente paa $\frac{1}{2}$ pCt. maanedlig af det skyldige Beløb for hver paabegyndt Maa-
ned fra Forfaldsdagen, ialt 11.931 Kr. 62 Øre.

Selskabet indbragte derefter Skatteraadets Afgørelse for Lands-
skatteretten, der ved Kendelse af 23. September 1943 nedsatte Skatte-
ansættelsen med 80.161 Kr. 30 Øre, hvilket Beløb tilligemed den i
Statsskattelovens § 38, sidste Stk., hjemlede Rente 5 pCt. p. a. fra Ind-
betalingsdagen den 4. September 1941 til Tilbagebetalingsdagen 8.583 Kr.
94 Øre tilbagebetaltes Selskabet. Dette har derefter krævet det af det
tilbagebetalte Skattebeløb, 80.161 Kr. 30 Øre, erlagte maanedlige Rente-
beløb $\frac{1}{2}$ pCt. for Tiden fra Skattens Forfaldstid 1. December 1940 til
Indbetalingsdagen den 4. September 1941, ialt 4008 Kr. 06 Øre, refun-
deret, og da Skattevæsnet har afslaaet denne Begæring, har Selskabet
ved Stævning af 17. December 1943 anlagt nærværende Sag, hvorunder
det kræver Københavns Kommune tilpligtet at betale Beløbet 4008 Kr.
06 Øre med Renter 5 pCt. aarlig fra den 4. September 1941.

Sagsøgte har paastaaet sig frifundet.

Sagsøgeren har til Begrundelse for sin Paastand anført, at Selskabet
efter Landsskatterettens Afgørelse har Krav paa at stilles, som om den
oprindelige Ligning var kommet til samme Resultat som Landsskatte-
retten, og følgelig paa at faa Strafrenter erlagte af det Beløb, Selskabet
havde betalt for meget i Skat, tilbagebetalt. Dette maa saa meget mere
være Tilfældet, som Skatteraadets Afgørelse er truffet paa Grundlag af
de samme Oplysninger, som førte til Landsskatterettens afvigende Af-
gørelse.

Sagsøgte har hævdet, at Spørgsmaalet maa afgøres ud fra en Ana-
logi fra *condictio indebiti*-Synspunktet, og at Sagsøgeren har maattet
erlægge Strafrenter, fordi Skattebeløbet ikke er erlagt rettidigt, hvorved
Sagsøgeren har handlet retstridigt. Sagsøgte har derhos hævdet, at
Statsskattelovens § 38, sidste Stk., udtømmende angiver, hvad der skal
betales Skatteyderen, naar for meget erlagt Skat tilbagebetales, og her
omtales Strafrenter ikke.

Sagsøgeren har heroverfor bemærket, at *condictio indebiti* Syns-
punktet ikke kan finde Anvendelse, idet dette forudsætter et Beløbs
Erlæggelse i urigtig Formening om Skyld, medens Sagsøgeren netop har
ment, at Beløbet ikke skyldtes, og kun betalt under Udpantningstrusel.

Sagsøgeren har derhos oplyst, at Skattevæsnet selv har opfordret
Sagsøgeren til at tilbageholde de 238.632 Kr. 32 Øre, indtil Skatteraadets
Afgørelse forelaa, saaledes at det er udelukket, at Sagsøgeren har kunnet
handle retstridigt ved ikke at indbetale det tilbagebetalte Skattebeløb
umiddelbart efter den oprindelige Ligning.

Sagsøgte har oplyst, at Kravet om $\frac{1}{2}$ pCt. maanedlig Rente af ikke
rettidig erlagte Skattebeløb kun har til Formaal at give Skattevæsnet
Erstatning for Afsavn af Skattebeløbet samt at foranledige rettidig Be-
taling, men ikke skal dække Udgifter afholdt af det Offentlige i Beskat-
ningens Interesse.

lagte Afdrag uden Protest er afskrevet paa Vekselgælden. Herefter findes Indstævnte ikke at have godtgjort, at Appellanten ved Forhigets Oprettelse retsgyldigt har givet Afkald paa sit rentebærende Resttilgodehavende i Henhold til Vekslen. Som Følge heraf vil disse Dommere stemme for at tage Appellantens Paa-stand til Følge, hvorved bemærkes, at der ikke er fremsat Indsigelse mod Beregningen af Restskylden.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande. I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Direktør H. F. Bennesbølle, til Indstævnte, Fabrikant A. W. Schou, 400 Kr. inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Under nærværende Sag paastaar Sagsøgeren, Direktør H. F. Bennesbølle, ifølge sin endelige Paastand Sagsøgte, Fabrikant A. W. Schou, tilpligtet at betale Sagsøgeren 3043 Kr. 40 Øre med Renter 5 pCt. p. a. fra Stævningens Dato den 7. August 1943.

Sagsøgte har paastaaet sig frifundet.

Ifølge Sagsøgerens Fremstilling er Sagens Omstændigheder følgende:

I September 1934 indgik Parterne en Overenkomst om Oprettelsen af et Interessentskab med kommercielt Formaal, kaldet: E. Chr. Eriksen & Co.s Eftf. Sagsøgeren indskød 5000 Kr. i Interessentskabet, hvorhos han yderligere mod en af Sagsøgte akcepteret 3 Maaneders Veksel, betalbar pr. 1. December 1934, betalte Sagsøgte 5000 Kr. som Laan til Indkøb af Varer til Interessentskabet.

Allerede den 31. Oktober 1934 afsluttede Parterne imidlertid en Overenkomst om Interessentskabets Ophævelse, i hvis § 1 det hedder:

»Den mellem os i September d. A. oprettede Interessentskabskontrakt ophæves, saaledes at A. W. Schou fra 1. November d. A. bliver Eneindehaver af Firmaet E. Chr. Eriksen & Co. Eftf.

Jeg, Bennesbølle, udtræder fra nævnte Dato som Interessent, men lader mit Indskud Kr. 5000,00 staa i Firmaet som en rentefri Gæld, der afdrages med Kr. 200,00 hver 1ste Januar og 1ste Juli og første Gang den 1ste Juli 1935.

Den af A. W. Schou tidligere til Bennesbølle udstedte Veksel paa Kr. 5000,00, der er ydet Forretningen som Laan til Indkøb af Varer, afdrages Hr. Bennesbølle med 500 Kr. straks og 50 Kr. pr. Uge, første Gang betales det ugentlige Afdrag Fredag den 9. November og derefter hver paafølgende Fredag, indtil hele Beløbet er betalt. Denne Gæld forrentes med 5 pCt. p. a. og Renten betales hver 1ste Januar og 1ste Juli, første Gang den 1ste Januar 1935 for det indtil da forløbne Tidsrum.

Alle Betalinger skal erlægges til mig, Bennesbølle — — — eller til den, jeg maatte opgive som min befuldmægtigede,« hvorhos det i § 5 udtales:

»Saafremt jeg, Schou, ikke overholder de mig i Henhold til foranstaaende paahvilende Forpligtelser, er den i § 1 nævnte Gæld straks forfalden til skadesløs Betaling — — —»

Efter at Sagsøgte i Begyndelsen af 1936 var gaaet konkurs — Boet behandlede af Sø- og Handelsrettens Skifteafdeling — anmeldte Landsretssagfører Poul Schrader, der varetog Sagsøgerens Interesser under dennes fleraarige Ophold i Udlandet, Sagsøgerens Fordring paa Sagsøgte i Boet. Fordringen, der angaves til 7493 Kr. 67 Øre, var opgjort saaledes:

1. En Vekselfordring paa.....	Kr. 5000,00	
hvori fragaar modtagne Afdrag	— 2700,00	
		Til Rest.. Kr. 2300,00
Hertil skal lægges 5 pCt. Rente af 2700 Kr.		
i 3 Mdr.	— 67,50	
og 5 pCt. Rente af Restbeløbet i 14 Mdr.	— 126,17	
		Kr. 2493,67
2. Hertil kommer en simpel Fordring paa A. W. Schou	— 5000,00	
		Kr. 7493,67

med Renter fra 20. Februar 1936.

Fordringen anerkendtes for et Beløb af 7470 Kr. i Boet, som sluttedes den 16. August 1937 med en Dividende til de privilegerede Kreditorer paa 8 pCt.

Den 21. Juli 1937 havde Sagsøgte imidlertid med Landsretssagfører Schrader som Sagsøgerens Befuldmægtigede afsluttet et frivilligt Forlig om Betaling af 5002 Kr., hvilket Forlig ratihaberedes i Københavns Forligskommission den 11. November 1937.

I Løbet af 1939 betalte Sagsøgte i Afdrag paa Gælden til Sagsøgeren to Gange 30 Kr., og efter en den 19. November 1942 efter Sagsøgerens Begæring foretaget Udlægsforretning hos Sagsøgte, betalte denne hele det Sagsøgeren ifølge Forliget tilkommende Beløb, dog med Forbehold om Tilbagebetaling i det Omfang det maatte vise sig, at Sagsøgtes Gæld til Sagsøgeren maatte have været nedbragt under Forligsbeløbet.

Da Sagsøgeren i Juni Maaned 1943 i sit Arkiv, der havde beroet til Opbevaring hos et Flyttefirma, havde fundet den ovenomtalte 3 Maaneders Veksel paa 5000 Kr., har han opgjort det denne vedrørende Mellemværende saaledes:

Skyld ifølge Vekslen	Kr. 5000,00	
med Tillæg af Rentebeløb anerkendt i Skifte-		
retten 5 pCt. af 2700 Kr. i 3 Mdr.	Kr. 67,50	
plus 5 pCt. Renter af Restbeløbet i 14 Mdr.	— 126,17	
		Kr. 193,67
		Kr. 5193,67
Betalte Afdrag	Kr. 2700,00	
Yderligere Afdrag betalt 1. Februar 1939	— 30,00	
og 1. April 1939	— 30,00	
		— 2760,00
		Kr. 2433,67

med Tillæg af Renter Kr. 609,73

ialt Kr. 3043,40

og, da Sagsøgte har nægtet at skyldte Beløbet, har Sagsøgeren anlagt nærværende Sag.

Sagsøgte har til Begrundelse af sin Frifindelsespaastand anført følgende:

Det den 21. Juli 1937 mellem Parterne afsluttede frivillige Forlig omfattede Sagsøgtes samlede Gæld, hvilket bl. a. fremgik af, at der ikke i Forligets Tekst er taget noget som helst Forbehold m. H. t. bestemte Gældsposter, herunder ej heller om den paa Vekseludstedelsen begrundede Fordring.

Under Domsforhandlingen har Parterne og cand. juris. Kaj Zieler afgivet Forklaring, hvorhos den for Sagsøgeren procederende Sagfører, Landsretssagfører Schjørring-Thyssen, har afgivet en Erklæring under Vidneansvar.

Sagsøgte har særlig forklaret, at han, Landsretssagfører Schrader og cand. juris. Zieler, der var Skifterettens Medhjælper i Sagsøgtes Konkursbo, forhandlede om det frivillige Forlig, og at man enedes om, at dette skulde afsluttes for et rundt Beløb, saaledes at Sagsøgeren gav Afkald paa et Par Tusinde Kroner. Man naaede derefter til Kr. 5000,00 med Tillæg af 2 Kr. til Stempel m. v.

Sagsøgeren har forklaret, at Forliget kun vedrørte Kravet paa Tilbagebetaling af Sagsøgerens Indskud, 5000 Kr., i Interessentskabet, og at han gav Afkald paa et Gagekrav paa 1100 Kr. Der var ikke Tale om, at Forliget skulde angaa Kravet ifølge Vekslen.

Sagsøgte har heroverfor bemærket, at han ikke kunde tænke sig, at Sagsøgeren havde noget saadant Gagekrav.

Vidnet Zieler har forklaret, at han husker, der i sin Tid med Sagsøgte blev afsluttet et frivilligt Forlig om Betaling til Sagsøgeren af 5000 Kr. Fordringen, det drejede sig om, var noget større, men da Landsretssagfører Schrader gerne vilde have en Afslutning paa Sagen, medens Sagsøgte var utilbøjelig til at indgaa paa et Forlig, gav Schrader paa Sagsøgerens Vegne Afkald paa en Del af Fordringen for at faa Forliget i Stand.

Da Forliget ikke indeholder Forbehold, og Sagsøgeren har ladet eventuelt andet Mellemværende uomtalt i de forløbne Aar, derunder navnlig ved Foretagelsen af Eksekutionen, maa det antages, at Forliget har omfattet Parternes samlede Mellemværende, hvorfor Sagsøgtes Frifindelsespaastand vil være at tage til Følge.

Sagens Omkostninger findes at burde ophæves.

Færdig fra Trykkeriet den 14. Februar 1945.

G. E. C. Gads Forlag.

Triers Bogtrykkeri (Chr. & G Lind). — København

Højesteretstidende.

Udgivere: Højesterets Protokolsekretærer.

88. Aargang

Højesteretsaaret 1944.

Nr. 81

Torsdag den 25. Januar.

Nr. 132/1944. **Dansk Andels Gødningsforretning (Schjørring)**
mod
Rederiet for M/S »Gerda« (Gorrissen).
(Erstatning for Manko).

Sø- og Handelsrettens Dom af 16. Maj 1944: De Sagsøgte, Dansk Andels Gødningsforretning, bør inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse til Sagsøgerne, Rederiet for M/S »Gerda«, betale de paastævnte 552 Kr. med Renter heraf 5 pCt. p. a. fra den 3. Juni 1942, til Betaling sker, samt Sagens Omkostninger med 300 Kr.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Sø- og Handelsretten.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde vil den være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale til Indstævnte med 400 Kr.

Thi kendes for Ret:

Sø- og Handelsrettens Dom bør ved Magt at stande.

I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Dansk Andels Gødningsforretning, til Indstævnte, Rederiet for M/S »Gerda«, 400 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Under nærværende Sag paastaar Sagsøgeren, Rederiet for M/S »Gerda«, at de Sagsøgte, Dansk Andels Gødningsforretning, som var Modtagere af en Del af en Ladning paa 504 Tons Kalksalpeter, — forsendt med M/S »Gerda« fra Norge til Grenaa, tilpligtes at betale Sag-

søgerne Kr. 552,— med Renter 5 pCt. p. a. fra den 3. Juni 1942. Beløbet svarer til et Fradrag som Erstatning for Manco, hvilket Fradrag var foretaget af de Sagsøgte ved Betalingen af Fragten.

De Sagsøgte, der nu erkender, at de har fradraget Kr. 81,60 for meget, paastaar sig frifundet mod Betaling af dette Beløb.

Under Sagens Forberedelse er Vidneforklaring afgivet af kgl. Vejer og Maaler ved Grenaa Havn, Skibsmægler Axel Holm Ringdal, samt af Kontorbestyrer Georg Hansen, Befragter Svend Hansen og Havnearbejder Anders Arentzen, der alle er ansat hos Ringdal.

Under Domsforhandlingen er Vidneforklaring derhos afgivet af Skibets Fører, Kaptajn Rasmus Peter Andersen.

Ifølge de saaledes afgivne Forklaringer og det iøvrigt oplyste, derunder de fra den kgl. Vejer og Maalers samt Skibets Side angaaende Godsets Losning førte Tally Bøger, er Sagens nærmere Sammenhæng følgende:

M/S »Gerda« er et Træskib med en Netto Tonnage af 264 Register-Tons og en Lasteevne af 500 Tons.

Ved Certeparti af 19. Februar 1942 befragtede Norsk Hydro-Elektrisk Kvælstof Aktieselskab, Oslo, Skibet til at udføre en Rejse fra Herøen (eller Menstad) til Grenaa med en Ladning paa 504 Tons Kalksalpeter for en Fragt af 25 d. Kr. pr. Ton.

I Certepartiet hedder det bl. a. følgende:

15) The Owners to employ Charterers' and Receivers' stevedores — — It being a condition that no hooks are to be used during the loading and discharge.

— — —«

Om Indlastningen i Herøen har Kaptajnen i en Rapport af 23. November 1943 og som Vidne forklaret, at Skibets Lastrum forinden Lastningens Begyndelse blev inspiceret af en Repræsentant for Afskiberne, og der blev strøet Savsmuld langs Kølsvinet ved Sandsporet, og Sider og Støtter blev beklædt med graat Papir. Indlastningen foregik via automatisk Transportbaand, og Skibets Tallymand talte sammen med Afskibernes Tallymand ved Transportbaandet i Land, foruden at Tælling fandt Sted dels paa Lageret, dels automatisk under selve Indlastningen. De Sække, der gik i Stykker under Indlastningen, blev lagt til Side paa Dækket og tilsidst erstattet med nye, hele Sække. Afskibernes og Skibets Tally stemte overens med det Antal Sække, for hvilket Konnossementer blev udstedt.

Ifølge to Konnossementer, udstedt den 28. Maj 1942 havde Skibet modtaget ombord henholdsvis 7700 Papirsække a 50 kg Kalksalpeter samt 77 tomme Sække, bestemt til de Sagsøgte, og 2380 Papirsække a 50 kg samt 24 tomme Sække, bestemt til A/S Dansk Svovlsyre- og Superphosphatfabrik. Ladningen bestod saaledes af ialt 10.080 Sække.

Konnossementerne er forsynet med følgende to paastempledte Forbehold:

Papirsekker må behandles med særlig omhu«.

»The use of hooks for loading or unloading is absolutely prohibited. Goods must be kept dry«.

Ved Indlastningen fik Skibet derhos af Afskiberne udleveret en Blanket, indeholdende »Anvisning for behandling af gjødningsstoffer i Papirsekker«.

I denne Anvisning hedder det som Indledning følgende:

»Norsk Hydro må på grunn av jutemangel gå over til å pakke de forskjellige kvelstoffprodukter i 50 kg.s papirsekker — en kreppt kraft-papirsekk hvor papirlagene er fast forbundet med hinannen med en impregneringsmasse.

For å undgå beskadigelse av disse sekker anbefales det å legge nøie merke til følgende punkter:

— — —.«

Den paagældende Anvisning svarer iøvrigt i det hele til den Anvisning, som Afskiberne tidligere havde medgivet ved Indlastning, efter at de var gaaet over fra til Pakningen af Kvælstofprodukter at anvende Jutesække, indvendig forede med en stærk Krep-Papirsæk, i Stedet for de oprindelig brugte Træfustager.

Skibet ankom til Grenaa Lørdag den 30. Maj 1942 efter en ganske normal Rejse, og uden at Lugerne havde været aabnet under denne.

Skibet lossede i Dagene 30. Maj samt 1. og 2. Juni, saaledes, at den for de Sagsøgte bestemte Del af Ladningen blev losset sidst. Efter en Ventetid af 6 Timer efter Udlosningen afejlede Skibet den 2. Juni om Aftenen, uden at der da fra de Sagsøgtes Side var fremkommet nogen Indsigelse angaaende Tallet af de lossede Sække.

Saadan Indsigelse fremkom først derved, at de Sagsøgte under 3. Juni 1942 samtidig med Betalingen af Fragten til Sagsøgerne fremsendte en Regning, hvori de kvitterede for Modtagelsen af Kr. 552,— som Betaling for 2400 kg Kalksalpeter a 23.00/100 kg.

Regningen var derhos bilagt en Attest af 3. Juni 1942 fra kgl. Vejer og Maaler Ringdal, som paa de to Modtageres Vegne havde foretaget Tællekontrollen ved Losningen, og som iøvrigt ogsaa var Skibets Mægler.

Denne Attest er saalydende:

»Herved bekræftes, at der fra M/S »Gerda« er udlosset til Dansk Andels Gødningsforretning	7.652 Sk.
Frederik Thykiers Trælasthandel	2.380 Sk.

Kalksalpeter 10.032 Sk.

Ifølge kgl. Vejer og Maaler Ringdals Vidneforklaring var der til Tællingens Udførelse af Vidnet beordret to Mand, nemlig fornævnte Havnearbejder Arentzen og Kontorbestyrer G. Hansen samt en Afløser for G. Hansen, naar han traadte tilbage til andet Arbejde, ligeledes fornævnte Befragter Svend Hansen. Arentzen har mange Gange forud udført saadan Tælling, Svend Hansen i nogle Tilfælde, Georg Hansen var med for første eller anden Gang. Vidnet er sikker paa, at han i dette Tilfælde har givet udtrykkelig Instruktion om, at hvert »Slæng«, naar det gik over Rælingen, skulde tælles, da han altid ved Arbejdets Paa-begyndelse giver saadan Instruktion. Fra Tid til anden har Vidnet i dette som i andre Tilfælde været nede og set, hvordan Arbejdet gik fremad, men Vidnet, der har meget andet at passe, har ikke foretaget

yderligere Kontrol og ikke selv eftertalt. Vidnet har ikke givet nogen Instruks og har intet Kendskab til, om der under Tællingen sker Sammenhold mellem Resultatet af den autoriserede Tælling og Skibets Tælling. Vidnet har derimod givet sine Folk udtrykkelig Ordre til ikke at oplyse Skibets Tæller deres Resultat ved Losningens Slutning. Grunden er den, at Kontoret selv vil eftertælle Optællingen, inden Resultatet opgives.

Ifølge de i Grenaa afgivne Vidneforklaringer foregik Tællingen overensstemmende med Ringdals Instruktion paa den Maade, at i Tilfælde af, at en Sæk var gaaet itu i Lasten og dens Indhold derfor var omstyrtet i en af de medfulgte Reservesække, fulgte den originale tomme Sæk op med Reservesækken i samme Slæng, og Reservesækken medregnedes da ved Optællingen. Det var let at se, om en Sæk var omstyrtet, idet de originale Sække var lukket ved Tilsyning, medens de i Brug tagne Reservesække var lukket med Staalsnører.

Efter de afgivne Forklaringer har Kontorbestyrer Georg Hansen, som kun deltog i Tællingen den ene Dag, ikke haft nogen omstyrkede Sække, medens Befragter Svend Hansen har haft 3 omstyrkede Sække og Arbejdsmand Arentzen, som fungerede under den sidste Del af Optællingen, af omstyrkede Sække har haft »vistnok 94 Sække, i hvert Fald et betydeligt Antal«.

I Tally-Bogen er det samlede Antal af lossede Sække opgjort til 10.030 plus 2, som faldt overbord under Losningen, d. v. s. ialt 10.032, saaledes at der efter Konnossementerne er en Manco paa 48 Sække.

Til Slut under 2. Juni 1942 er derhos i Tally'en tilført: »94 tomme Sække forbrugt til Opsækning«.

Med Hensyn til hvorledes man er naaet til dette Tal har kgl. Vejer og Maaler Ringdal forklaret, at der ifølge de to Konnossementer medfulgte ialt 101 Reservesække. Heraf blev — som service — til Modtagerne udleveret ialt 7 Sække, da det viste sig, at nogle af de lossede Sække var gaaet itu i Land, og herefter gik man uden Optælling ud fra, at der var 94 omstyrkede Sække.

Der fandtes ej heller efter de i Grenaa afgivne Forklaringer iturvene Sække ombord paa Skibet, efter at dette var udlosset.

Ifølge den af Skibets Kaptajn givne Fremstilling foregik Losningen med Sejldugsslæng med fra 6—8 Sække i hvert Slæng. Skibets Tallymænd — to af Skibets Dæksfolk — var placeret ved Stillingen udfor Lugen paa Kajen. Naar en Sæk var gaaet i Stykker, blev den omstyrtet i en af de tomme Reservesække, som Skibet havde med fra Lastehavnen, og den Kalksalpeter, der var løbet ud af Sækken, blev af Arbejderne saavidt muligt fejtet op i Sækken, selvsagt kunde det ikke undgaas, at en Del af denne løse Kalksalpeter løb ned mellem Sækkene og ned i Bunden af Skibet. Der var da ogsaa ved Losningens Afslutning en hel Del Opfejning i Bunden af Skibet, der som Følge af Luftens Indvirkning var blevet vaad og klæbrig. Efter Skibets Rengøring efter Afsejlingen fra Grenaa blev al denne løse Kalksalpeter kastet overbord. Efter Omstyrtning blev vedkommende Reservesække ved Ophivningen ikke talt med i Skibets Tally. Derimod blev ved Losningens Afslutning

alle de originale, tomme iturevne Sække samlet sammen i Rummet, hevet op og lagt paa Kajen samt optalt og indført i Skibets Tally.

I denne hedder det efter sket Sammentælling af 7650 + 2363, d. v. s. ialt 10.013 Sække følgende: »Tomme Sække fra 1, 2 og 3 Luge ialt 67 Sække«.

Dette svarer til samtlige de i Konnossementerne nævnte originale 10.080 Sække. Det bemærkes dog herved, at det samlede Tal ifølge Skibets Tally-Bøger efter rigtig Sammentælling af de indførte Slæng ikke er 10.013 Sække, men 10.009 Sække.

De i Grenaa afhørte Vidner har forklaret ikke at kende noget til de fornævnte tomme Sække, og den kgl. Vejer og Maaler har ikke givet nogen Kvittering for disse.

Ifølge Kaptajnens Fremstilling, hvis Rigtighed imidlertid benægtes af de Sagsøgte, blev Skibets Tally hver Middag og Aften under Losningen samt ved dennes Afslutning sammenlignet med den kgl. Vejer og Maalers Tally, uden at der konstateredes nogen Uoverensstemmelser.

Der er mellem Parterne Enighed om, at der her under Sagen ikke er Spørgsmaal om Sagsøgernes Ansvar for Konnossementets Angivelse af Godsets Vægt, men alene om Ansvaret for det i Konnossementerne angivne Antal Sække.

Til Støtte for deres Paastand har Sagsøgerne anført, at da de Sagsøgte først efter Skibets Afsejling fra Grenaa efter endt Udlosning har paaberaabt sig den ommeldte Manco overfor Skibet, maa det ifølge Konnossementslovens § 3, Stk. 6, paahvile de Sagsøgte at føre Bevis for ikke at have faaet udleveret de af dem anførte 48 Sække af det i Konnossementet angivne Antal.

Sagsøgerne benægter, at den af den kgl. Vejer og Maaler foretagne Optælling er tilstrækkeligt Bevis i saa Henseende, idet de gør gældende, at den af ham anvendte Metode rummer betydelig flere Muligheder for Fejl end den af Skibet anvendte. Sagsøgerne har herved henvist til den som Følge af de anvendte Papirsækkes forholdsvis ringe Styrke og Holdbarhed bestaaende Vanskelighed ved, for ikke at sige Umulighed af, at føre en virkelig troværdig Kontrol med Antallet af iturevne Originalsække, et Forhold der ifølge Sagens Natur maa komme Bortfragteren tilgode.

De Sagsøgte har heroverfor under Henvisning til Oplysninger fra de norske Afskibere nægtet, at Papirsække er af væsentlig ringere Kvalitet som Emballage for Kalksalpeter end de tidligere anvendte Jutesække. Men hvorledes nu dette forholder sig, maa efter de Sagsøgtes Mening den officielle, af vedkommende kgl. Vejer og Maaler foretagne Optælling lægges til Grund som Bevis for Antallet af de dem udleverede Sække. De Sagsøgte hævder derhos, at den af den kgl. Vejer og Maaler anvendte Metode er fuld saa betryggende som den fra Skibets Side brugte, og de Sagsøgte bestrider at Skibets Optælling, der, som af dem nærmere paavist, i en Række Tilfælde maa antages at være unøjagtig og urigtig, kan benyttes som Modbevis overfor den af dem paaberaabte Optælling. Endelig henviser de Sagsøgte til, at man fra Skibets Side ikke har foretaget nogetsomhelst for at sikre sig Bevis for, at de i Skibets Optælling opførte 67 — et Tal der efter de Sag-

søgtes Anbringende aabenbart er konstrueret — tomme Sække virkelig er udleveret de Sagsøgte, hvad disse bestrider.

Foreløbig bemærkes, at ikke blot dette Tal, men ogsaa det i kgl. Vejer og Maalers Tally anførte Tal — 94 — af tomme Sække, jfr. herved den kgl. Vejer og Maalers ovennævnte Vidneforklaring, efter Rettens Mening blot er Udtryk for, hvad man uden Optælling gik ud fra var rigtigt. De nævnte Tal kan derfor ikke have Betydning ved Sagens Afgørelse. I det hele maa Retten, efter hvad der er oplyst om den af den kgl. Vejer og Maaler anvendte Metode ved Optællingen og under Hensyn til de Muligheder for Fejl, der er forbundet med den, give Sagsøgerne Medhold i, at de Sagsøgte ikke, som det under de foreliggende Omstændigheder maa paahvile dem i Henhold til Konnossementslovens § 3, Stk. 6, har ført fornødent Bevis for, at de ikke har modtaget det i Konnossementet angivne Antal Sække. Det bemærkes ogsaa herved, at intet i Sagen tyder paa, at ikke hele det nævnte Antal Sække skulde være indlastet i Norge, eller paa, at nogen Sæk skulde være gaaet tabt undervejs eller have været ombord i Skibet efter fuldført Losning.

Sagsøgernes Paastand, mod hvis Beregning af Renter der ikke af de Sagsøgte er fremsat særskilt Indsigelse, vil derfor være at tage til Følge, og Retten skal herefter ikke komme ind paa Sagsøgernes subsidære Anbringende om, at der i hvert Fald udover de af de Sagsøgte anerkendte Kr. 81,60 maa tilkomme Sagsøgerne Kr. 8,88 svarende til en Importavance af 37 Øre pr. 100 kg, hvilken Avance af de Sagsøgte — efter Sagsøgernes Mening med Urette — er medregnet ved Opgørelsen af den af dem krævede Erstaning Kr. 19,60 pr. 100 kg.

Sagens Omkostninger findes de Sagsøgte at burde godtgøre Sagsøgerne med 300 Kr.

Nr. 280/1943. **Vognmand Gunnar Carl Andreasen**
(Bunch-Jensen)

m o d

Arbejdsgivernes Ulykkesforsikring (Landsretssagf. Tobiesen).

(Spørgsmaal om Ansvarsforsikring).

Østre Landsrets Dom af 20. September 1943 (IV Afd.): De Sagsøgte, Arbejdsgivernes Ulykkesforsikring, bør for Tiltale af Sagsøgeren, Vognmand Gunnar Carl Andreasen, i denne Sag fri at være. Sagsøgeren betaler til de Sagsøgte Sagens Omkostninger med 150 Kr. inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

Seks Dommere bemærker følgende:

Som Sagen foreligger oplyst, maa det antages, at Appellan-

ten forsætligt skubbede til Restauratør Nielsen, saaledes at denne faldt og brækkede Benet.

Da denne Skade i alt Fald maa tilregnes Appellanten som groft uagtsomt forvoldt hjemler Forsikringsbetingelsernes § 19 a Indstævnte Ansvarsfrihed, og disse Dommere vil derfor stadfæste Landsrettens Dom og paalægge Appellanten at betale Indstævnte Sagens Omkostninger for Højesteret med 300 Kr.

To af disse Dommere bemærker herved, at Appellanten efter sin egen Forklaring havde drukket fire Pilsnere umiddelbart forinden Skænderiet opstod og ikke havde indtaget noget Maaltid siden Kl. 5 Morgen.

Tre Dommere finder ikke, at det paa Grundlag af de i Sagen foreliggende Oplysninger om de nærmere Omstændigheder ved Skadens Indtræden kan fastslaaes, at Skaden er forvoldt af Appellanten ved Forsæt eller grov Uagtsomhed, og vil, da der ikke iøvrigt i Policen eller paa andet Grundlag findes Hjemmel til at fritage Indstævnte for Ansvar, tage Appellantens Paastand til Følge.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Vognmand Gunnar Carl Andreasen, til Indstævnte, Arbejdsgivernes Ulykkesforsikring, med 300 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Landsretsdommens Præmisser er saalydende:

Ved Københavns Byrets 1. Afdelings Dom af 8. Februar 1943 blev Vognmand Gunnar Carl Andreasen og dennes Broder Charles Magnus Andreasen hver idømt Bøde 40 Kr. for Overtrædelse af Politivedtægten i Anledning af, at de den 1. Maj 1942 Kl. ca. 15,30 i Beværtningen Nordre Frihavsgade 32 havde gjort sig skyldige i Værtshusuorden, idet de indlod sig i højrosted Skænderi og Slagsmaal, hvorunder Beværtningens Indehaver, Restauratør Hans D. Nielsen, faldt og kom til Skade. Ved Dommen blev Vognmand Gunnar Carl Andreasen tillige dømt til bl. a. at betale Restauratør Nielsen en Erstatning af 2244 Kr., idet det ansaas godtgjort, at han havde foraarsaget Restauratørens Fald. Af Dommen, der ikke er paaanket, fremgaar, at Nielsen har forklaret, at han søgte at skille de Tiltalte, der endnu havde fat i hinanden, idet han satte en Haand imellem; Gunnar Andreasen gav ham nu et Skub i Brystet, hvorved han faldt over Andreasens Ben; om Andreasen spændte Ben for ham, ved han ikke, men det var hans Indtryk, at Andreasen forsøgte at »vippe ham bagover«.

Under Henvisning til, at han ved Police Nr. 100941 har tegnet en Familieansvarsforsikring, dækkende bl. a. Ansvar for Skadetilføjelse

paa fremmed Person, har Sagsøgeren, Vognmand Gunnar Carl Andreasen, nu under nærværende Sag paastaet de Sagsøgte, Arbejdsgivernes Ulykkesforsikring, tilpligtet at friholde Sagsøgeren for det fornævnte Erstatningskrav, stort 2244 Kr.

De Sagsøgte paastaar Frifindelse, idet de gør gældende, at den Skade, der er tilføjet Restauratøren, er forvoldt ved en forsætlig Handling fra Sagsøgerens Side, og derfor undtaget fra de Sagsøgtes Dækningspligt i Henhold til § 19 i Policebestemmelserne, hvor det hedder:

»Uden for Selskabets Erstatningspligt falder: a) Skader, forårsaget af den sikrede med Forsæt, ved grov Ugatsomhed eller under selvforskyldt Beruselse — — —«

Endvidere hævder de, at det derhos falder ganske udenfor Rammerne for en Familie-Ansvarsforsikring at dække Skader, som indtræffer under Slagsmaal paa Beværtning.

For Landsretten er der afgivet Forklaring af Malermester Carl Emil Nielsen, hvilken dog er uden Betydning for Sagens Afgørelse.

Retten finder ikke paa det foreliggende Grundlag at kunne give de Sagsøgte Medhold i, at Skaden er forvoldt af Sagsøgeren med Forsæt, men Retten maa tiltræde de Sagsøgtes øvrige Betragtning, idet det maa anses som et naturligt Supplement til Policens Bestemmelser, at man ikke bør kunne rejse Krav om Dækning for Skade, forvoldt under de foranførte Omstændigheder.

Herefter vil de Sagsøgte være at frifinde.

Sagsøgeren vil være at dømme til at betale de Sagsøgte Sagens Omkostninger med 150 Kr.

En af de voterende Dommere afgav saalydende

D i s s e n s :

Jeg er med Flertallet enig i, at Skaden ikke er forvoldt af Sagsøgeren med Forsæt, men finder ikke, at Skadetilføjelsen efter det oplyste er forårsaget under saadanne Omstændigheder, at de Sagsøgte desuagtet bør være fritagne for Erstatningspligt.

Jeg vilde derfor give Dom i Overensstemmelse med Sagsøgerens Paastand og tilkende ham Kr. 250 i Sagsomkostninger.

Fredag den 26. Januar.

Nr. 104/1944. **Hotel Royal ved Direktør A. Hansen (Hansen)**
 m o d
Krooks Pelsvarefabrik (Landsretssagf. C. M. Sørensen).

(Spørgsmaal om Appellantens Erstatningsansvar for bortkommet Bagage).

Østre Landsrets Dom af 29. Februar 1944 (IV Afd.): Sagsøgte, Hotel Royal ved Direktør A. Hansen, bør til Sagsøgeren, Krooks Pelsvarefabrik, betale 11.025 Kr. med Renter 5 pCt. p. a. fra den 7. Juni

1943, til Betaling sker, og Sagens Omkostninger med 400 Kr. Det idømte at udrede inden 15 Dage fra denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret har Appellanten, der erkender Erstatningspligten, paastaaet Erstatningen skønsmæssigt nedsat.

Fem Dommere bemærker følgende:

I en for Højesteret fremlagt Skrivelse af 18. Januar 1945 har Centralforeningen af Hovelværtforeninger bl. a. udtalt:

»Det forekommer dagligt, at Gæster, saafremt deres Kufferter indeholder særlig værdifulde Genstande, gør Hotelkarlene opmærksom derpaa inden Transporten til Banegaarden finder Sted, idet man saa beder ham om at passe særlig godt paa Bagagen. Det er i saa Fald almindeligt — ikke mindst i de senere Aar — at Hotelkarlene da spørger, om de skal forsikre Kufferten ved Indskrivningen.«

Det fremgaar af Sagen, at Indstævntes Repræsentant ved Henvendelsen til Hotellets 1ste Karl beordrede Kufferterne indskrevet som almindeligt Rejsegods uden Forsikring, samt at han hverken overfor denne eller nogen anden af Hotellets Funktionærer fremhævede, at den bortkomne Kuffert indeholdt særligt værdifulde Genstande, eller overhovedet gav nogen særlig Instruks om Paapasselighed. Det er ubestridt, at den Karl, der paa-begyndte Transporten, var uden Kendskab til Kufferternes Indhold.

Herefter findes det uanset at Første-Karlen, der ikke var til Stede, da Kufferterne læssedes paa Cyklen, var bekendt med at disse bl. a. indeholdt Pelsprøver, der havde været udstillet paa Hotellet, betænkeligt at lade Appellantens Erstatningspligt omfatte Indstævntes fulde Tab. Disse Dommere stemmer som Følge heraf for skønsmæssigt at nedsætte Erstatningen til 3000 Kr. og at paalægge Appellanten at betale Sagens Omkostninger for begge Retter med 400 Kr.

Fire Dommere stemmer for at stadfæste Dommen i Henhold til dens Grunde.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Appellanten, Hotel Royal ved Direktør A. Hansen, bør til Indstævnte, Krooks Pelsvarefabrik, betale 3000 Kr. med Renter 5 pCt. p. a. fra den 7. Juni 1943 til Betaling sker, og i Sagsomkostninger for begge Retter 400 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

I nogle Dage i Begyndelsen af Marts 1943 havde Sagsøgeren Krooks Pelsvarefabrik's Repræsentant Isak Kolni holdt Udstilling af Pelsvarer paa Hotel Royal i Aarhus. Den 8. Marts om Aftenen anmodede Repræsentant Kolni Hotellets Førstekarl Karl Keldberg om, at hans tre Kufferter maatte blive bragt til Banegaarden og indskrevet som Rejsegods. Førstekarlen, der var bekendt med, at Kufferterne indeholdt Pelsværk, noterede Beskeden paa Hotellets Tavle, og senere samme Aften afhentede Togkarlen Peter Mørup, der ikke var bekendt med Kufferternes Indhold, de tre Kufferter paa Repræsentantens Værelse og bragte dem ud paa Hotellets Budcykle, der stod foran Indgangen til Hotellet, for at bringe dem til Banegaarden. Netop som Kufferterne var anbragt paa Cyklen, kom der Luftalarm. Togkarlen, der var Medlem af Hotellets Luftværn, løb straks ind paa Hotellet, idet han efterlod Kufferterne paa Cyklen. Da Luftalarmen 1 Time efter blev afblæst, begav han sig atter ud til Budcyklen, og konstaterede da, at den ene af Kufferterne var fjernet. Der afgaves straks Anmeldelse til Politiet, men Kufferten med Indhold er ikke bragt til Veje.

Under Anbringende af, at Togkarlen har handlet uforsvarligt ved at forlade Kufferterne som sket, og at Hotellets Indehaver maa være ansvarlig for det herved opstaaede Tab, har Krooks Pelsvarefabrik som Sagsøger under nærværende Sag, der efter Parternes Vedtagelse behandles for Østre Landsret, paastaaet Hotel Royal ved Direktør A. Hansen, som Sagsøgt, dømt til at betale 11.025 Kr., der udgør Værdien af Kufferten med de i denne værende Skind, tilligemed Renter 5 pCt. p. a. fra Sagens Anlæg den 7. Juni 1943.

Sagsøgte har paastaaet sig frifundet under Paaberaabelse af, at det ikke kan betegnes som uforsvarligt, at Togkarlen under de foreliggende Omstændigheder straks har forladt Cyklen uden først at bringe de forholdsvis store Kufferter ind i Hotellet igen, og at Hotellet iøvrigt ikke bærer Ansvar for eventuel udvist Uforsigtighed fra Hotelkarlens Side under Transport af Bagage til Banegaarden, idet denne Transport ikke henhører til de Ydelser, som Hotellet modtager Betaling for fra deres Gæster, men rettelig maa anses som et Arbejde, Hotelkarlen udfører direkte for vedkommende Gæst og sædvanemæssigt honoreres særskilt for af Gæsten. Subsidiært har Sagsøgte anført, at det i alt Fald maa anses for uforsvarligt af Sagsøgerens Repræsentant at overlade Kufferter, hvis Indhold var af saa betydelig Værdi, til Befordring af Hotelkarlen uden lagttagelse af særlige Forsigtighedsregler. Repræsentanten burde selv holde Opsyn med Godset, f. Eks. ved at tage en Bil til Banegaarden og medføre Kufferterne paa denne. I denne Forbindelse har Sagsøgte anført, at Statsbanerne ifølge de for Rejsegodsbefordring gældende reglementariske Bestemmelser ikke vilde have baaret Ansvar for den paagældende Kufferts særlig kostbare Indhold, medmindre Kufferten var blevet indskrevet som Værdigods.

For Retten i Aarhus Købstad er afgivet Vidneforklaring af Receptionsassistent hos Sagsøgte Christian Jespersen og af Hotellets Førstekarl Karl Cilius Sørensen Keldberg. Det har ikke været muligt under Sagen at afhøre Togkarlen Peter Mørup, der ikke længere er ansat paa

Hotellet, men til den i Anledning af Kuffertens Bortkomst optagne Politirapport har han forklaret, at han straks, da Luftalarmen kom, løb ind paa Hotellet, og da han kom i Tanker om Kufferterne, var Dørene blevet laaset. Af Rapporten og Vidneforklaringerne fremgaar det iøvrigt, at den bortkomne Kuffert havde en Størrelse af ca. 1 m \times $\frac{1}{2}$ m \times $\frac{1}{2}$ m og kunde bæres i een Arm, i alt Fald af en kraftig Mand, medens de to andre Kufferter var noget større.

I en fremlagt Skrivelse af 21. August 1943 har Foreningen af danske Handelsrejsende bl. a. udtalt: »— — — Den Fremgangsmaade, Herr Repræsentant Isak Kolni har anvendt, er ganske normal. Det er almindelig Kutyme, at den Handelsrejsende beder Hotellets Portier eller Karl om at besøge Kufferterne til den eller den By, eller Taskerne til det eller det Tog, og det er ikke almindeligt, at man opgiver, at Kufferten eller Taskens Indhold er særlig værdifuldt — — —«

Efter det oplyste maa det anses for uforsvarligt, at Togkarlen ikke har medtaget ialt Fald den mindste — og nu bortkomne — af de 3 Kufferter, da Luftalarmen nødsagede ham til at forlade Budcyklen, og der vil ikke kunne gives Sagsøgte Medhold i, at Hotellet ikke kan have Ansvaret for den Uagtsomhed, Togkarlen i denne Situation har udvist. Der findes ejheller at kunne gives Sagsøgte Medhold i, at Sagsøgeren, der maatte regne med, at Hotellet var bekendt med, at han rejste med Pelsværk, og at hans Kufferter derfor kunde være særlig værdifulde, under de foreliggende Omstændigheder har udvist Uagtsomhed ved i Overensstemmelse med almindelig Sædvane at overlade Hotellets Folk at tage sig af Kufferternes Transport til Banegaarden. Herefter findes Sagsøgte som Følge heraf at maatte være ansvarlig for det ved Kuffertens Bortkomst opstaaede Tab for Sagsøgeren, og der vil derfor være at give Dom efter Sagsøgerens Paastand.

Sagens Omkostninger findes Sagsøgte at burde udrede til Sagsøgeren med 400 Kr.

En af de voterende Dommere har afgivet saalydende

D i s s e n s :

Det tiltrædes, at Togkarlens Undladelse af at medtage den nu bortkomne Kuffert under de givne Omstændigheder er anset for uforsvarlig, og at Sagsøgte maa bære Ansvaret herfor.

Jeg vil derimod ikke mene, at den Omstændighed, at Hotellets Førstekarl har haft et almindeligt Kendskab til, at Kufferterne indeholdt Pelsprøver, kan være tilstrækkelig til at begrunde Ansvar for Sagsøgte for det fulde Tab ved Kuffertens Bortkomst, idet jeg finder, at der maa paahvile Sagsøgeren og hans Repræsentant en særlig Omsorgspligt overfor Ejendele af saa betydelig Værdi, som der her er Tale om. Denne Omsorgspligt kan jeg ikke anse opfyldt ved, at Sagsøgerens Repræsentant uden særlige Instruktioner af nogen Art overlader Kufferterne til en Hotelkarl til sædvanlig Befordring til Banegaard og Indskrivning der, en Befordring, som faktisk hyppigt vil ske sammen med Bagage tilhørende andre Hotelgæster uden Udvisning af det specielle Tilsyn med disse Kufferter, som deres særlig værdifulde Indhold udkræver.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale til Indstævnte med 400 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande. Sagens Omkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Landsretssagfører Chr. Vilh. Hagens, til Indstævnte, Lindevangens Vejejerlaug ved Speditør N. A. Nielsen, med 400 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Underrettsdommens Præmisser er saalydende:

Ved Deklaration af 26. Oktober 1936 paalagde Murermester E. Cortsen som Ejer af Matr. Nr. 3ac m. fl. Virum By, Lundtofte Sogn, de paa-gældende Ejendomme (»Lindevangen«) forskellige Servitutter samt Pligt til at svare en Vejvedligholdelsesafgift af 80 Øre pr. løbende Meter Vejfacade til Ejeren af Matr. 3ac, »eller den, hvem denne maatte overdrage sin Ret«. Ifølge en Deklarationen den 6. Maj 1939 meddelt Paategning tillagdes Paatale- og Dispensationsretten samt Retten til Vejvedligholdelsesafgiften Cortsen personlig, eller den til hvem Cortsen overdrog sine Rettigheder, og ved Paategning af 6. Maj 1941 overdrog Cortsen sine nævnte Rettigheder til Sagsøgerne, Lindevangens Vejejerlaug, der den 28. April 1941 var stiftet af et Mindretal af Lindevangens Grundejere.

Sagsøgerne, der senere foruden at oppebære Vejvedligholdelsesafgiften ifølge deres Aftale med Cortsen har overtaget dennes Forpligtelse til Vejenes Vedligholdelse, har under nærværende Sag paa-staaet Sagsøgte, Landsretssagfører Chr. Vilh. Hagens, som Ejer af en af de af fornævnte Deklaration omfattede Ejendomme dømt til Betaling af Vejvedligholdelsesbidrag for Juni og December Termin 1942, ialt 7 Kr. 20 Øre, med Renter heraf 5 pCt. p. a. fra Sagens Anlæg den 13. Maj 1943, til Betaling sker.

Sagsøgte har paa-staaet sig frifundet, idet han har gjort gældende, at han ikke er pligtig at taale Vedligholdelsespligtens Overførelse fra Cortsen til Sagsøgerne,

at Vedligholdelsespligten efter Sagsøgernes faktiske Overtagelse af denne er misligholdt,

at Sagsøgernes Love paa flere Punkter er af et ganske urimeligt Indhold, og

at i hvert Fald en Trediedel af de til Sagsøgerne transporterede Afgifter vil medgaa til Administrationsudgifter.

Da imidlertid Murermester E. Cortsens Ret til Overdragelse af sine Rettigheder ifølge fornævnte Deklaration hjemles ved selve Deklarationens Bestemmelser, og da Vejvedligholdelsespligten efter det for Retten herom oplyste maa anses for behørigt opfyldt ogsaa efter Transporten af 6. Maj 1941, findes Sagsøgtes Anbringender ikke at kunne

begrunde hans Paastand om Fritagelse for fortsat Erlæggelse af Vejvedligeholdelsesafgiften, og der vil derfor være at give Dom efter Sagsøgernes Paastand, saaledes at Sagens Omkostninger bestemmes til 25 Kr.

Landsretsdommens Præmisser er saalydende:

Den indankede Dom, der er afsagt den 5. Juli 1943 af Københavns Amts nordre Birks Ret for borgerlige Sager, er paaanket af Appellanten, Landsretssagfører Chr. Vilh. Hagens, med Paastand om Frifindelse. Indstævnte, Lindevangens Vejejerlaug ved Speditør N. A. Nielsen, har paa-
staaet Stadfæstelse.

Da det for Landsretten fremførte ikke kan føre til andet Resultat, vil Dommen i Henhold til de deri anførte Grunde være at stadfæste.

Med Hensyn til Udredelse af Sagsomkostninger forholdes som nedenfor bestemt.

Nr. 320/1944. Frk. **Doris Schwabe**, Cigarhandler **Peter Nielsens Enke** og Kunsthandler **Otto Jensen** (Overretssagfører Hans Lauritzen)
m o d

A/S **Hotel Terminus** (Overretssagfører Aksel E. Larsen).

Kendelse afsagt 14. December 1944 af Boligvoldgiftsretten for København m. v. (I Afd.).

Under nærværende 4 af Voldgiftsretten forenede Sager har Sagsøgerne, Frøken Doris Schwabe, Cigarhandler Peter Nielsens Enke, Kunsthandler Otto Jensen og Frisørmester Emil Stybert, principalt paa-
staaet en dem af de Sagsøgte, A/S Hotel Terminus, meddelt Opsigelse til Fraflytning pr. 1. Oktober 1945 af de af Sagsøgerne lejede Lokaler i den de Sagsøgte tilhørende Ejendom, Bernstorffsgade Nr. 4, kendt ugyldig; subsidiært har de paa-
staaet sig tillagt en af Voldgiftsretten i Medfør af Erhvervslejelovens § 11 fastsat Erstatning.

De Sagsøgte, der har erkendt, at de paagældende Lejemaal er erhvervsbeskyttede, har paa-
staaet Opsigelserne godkendt, saaledes at der tillægges Sagsøgerne en efter Lovens § 9, Stk. 3, fastsat Erstatning.

Sagsøgerne har til Støtte for deres principale Paastand særlig paa-
beraabt sig, at den i Lejelovens § 56, Stk. 1, Nr. 1 i. f., nu indeholdte Bestemmelse ogsaa maa have Gyldighed, forsaavidt angaar Godkendelse af Opsigelser efter Erhvervslejeloven, og at et saadant Bevis for, at Foranstaltningerne kan bringes til Udførelse, som udkræves efter nævnte Bestemmelse, ikke er præsteret fra de Sagsøgte Side.

Retten maa imidlertid give de Sagsøgte Medhold i, at det omhandlede Krav om Dokumentation for Ombygningens Mulighed maa betragtes som en ved Lejeloven af 1943 indført Begrænsning i Udlejerens Adgang til at opsigte efter Lejelovens § 56, Stk. 1, Nr. 1, der ikke tidligere kunde være indfortolket i Loven, og som ikke med Føje vil kunne anvendes udenfor

sit Omraade. I Mangel af en udtrykkelig tilsvarende Bestemmelse i Erhvervslejeloven findes en saadan Dokumentation saaledes ikke at kunne kræves for Opsigelser afgivne efter denne Lov, og den nævnte Indsigelse mod Opsigelsesernes Gyldighed kan derfor ikke tages til Følge.

Det bemærkes, at Sagsøgerne har forbeholdt sig at gøre Indsigelse gældende efter Lovens § 10, Stk. 2, hvis Voldgiftsretten maatte henføre Forholdet under Paragraffens Stk. 1, 1).

Med Hensyn til deres subsidiære Paastand har Sagsøgerne særlig gjort gældende, at den projekterede Ombygning af deres Lokaler kun er en saadan, som altid maa antages at skulle finde Sted, hvor en Ejer selv skal overtage Benyttelsen af tidligere udlejede Lokaler, og at Opsigelserne derfor kun kan godkendes efter Erhvervslejelovens § 10, Stk. 1. I hvert Fald maa de hævde, at Ombygningen kun angaar en mindre Del af Ejendommen, saaledes at Erstatningen i alle Tilfælde skal fastsættes efter Lovens § 11.

De Sagsøgte har paa deres Side paaberaabt sig, at Ombygningen falder ind under Bestemmelsen i Lovens § 9, Stk. 1, og angaar en væsentlig Del af Ejendommen.

Der er under Sagen fremlagt saalydende Beskrivelse af Ombygningsprojektet:

»Indretning af Telefonbokse — Kontor — Bar og Selskabslokaler i Stuen mod Bernstoffsgade, samt Indretning af Toiletter — Garderobe — Serviceanretning og Forbindelsesgang fra Køkken i Kælderen. Stueetagen.

Mod Bernstoffsgade indrettes den viste Spisesal med 3 Fag Vinduer til Gaden. Spisesalen sættes i Forbindelse med de nuværende Selskabslokaler ved de viste 3 m brede Aabninger, der kan lukkes med Glasdøre, der lukkes op i Nicherne. Ved Bagtrappen indrettes en Serviceanretning, der staar i Forbindelse med Kælderen dels ved Trappen og dels ved en Elevator. Ved Vestibulen indrettes de viste Kontorer, der adskilles fra denne ved en Glasskillevæg. Adgang til Kontorerne foregaar gennem en Gang, der fører fra Vestibulen til den viste Indgang fra Bernstoffsgade. Fra Gangen er der Adgang til Selskabslokalerne, til Garderobe og Toiletter i Kælder, samt til Baren, der indrettes som vist paa Hjørnet mod Gaden.

Ved Elevatoren i Vestibulen indrettes Telefonbokse som vist.

Facaden bygges om med nye Vinduer og Beklædning i Teaktræ, der svarer til Hotel Terminus øvrige Facade.

Spisesalen, der har Plads til ca. 70—80 Personer, kan deles ved en Foldevæg, saaledes at der bliver 2 Rum, som kan bruges uafhængig af de andre Selskabslokaler.

I Baren er der Plads til 10 Personer ved Barsranken og ca. 16—20 Personer ved Smaaborde. Kælderetagen.

Fra Gangen ved Bar og Vestibule i Stueetagen udføres en behagelig rund Trappe til Kælder, hvor der indrettes Adgang til de viste Herre- og Dametoiletter samt Garderobe til ca. 170 Personer.

Fra den runde Trappe etableres en Adgang til den nuværende Kælderangang, hvorfra der er Forbindelse til Fyrrum samt til Serviceanretning.

Det nuværende Skrædderværksted indrettes til Serviceanretning og i Forbindelse hermed i Rum mod Gade en Porcelænsvask m. m. Fra Anretning i Kælder udføres en Elevator til Anretning i Selskabslokaler.

Fra Anretningsrummet etableres en ca. 1,1 m Forbindelsesgang gennem Brændselsrum og Lagerrum til Køkken; hvor den gaar igennem Brændselsrummet bliver Adgangen fra Gaarden vanskeliggjort (der bliver et ca. 1 m højt Rum under Gangens Gulv), men indrettes der Oliefyr bliver Brændselsrummet overflødigt og kan benyttes til andet Formaal (Lager eller lignende). Fra Gangen er der Adgang til Lagerrum og Frokoststue, som indrettes med direkte Lys fra Gaarden. Den nuværende Niche, hvor Personalet i Øjeblikket spiser, lukkes til Køkken med en Glasskillevæg, eventuelt udføres en Glasskillevæg mellem Kaffekøkken og Opvask. Der etableres en Elevator fra Anretning i Kælder til Anretning i Stuen (ved Restauranten) ved Siden af Skorstenen som vist.«

Ombygningen er anslaaet til i Bygningsarbejder at skulle koste 185.000 Kr., hvortil kommer Arkitekthonorar, Tilsyn m. v., anslaaet til 51.000 Kr.

Ejendomsskylden andrager 1.250.000 Kr.

Efter det saaledes foreliggende og efter det Resultat, Rettens Besigtigelse paa Stedet har givet, finder Voldgiftsretten ligeledes at maatte give de Sagsøgte Medhold i det af dem hævdede Synspunkt om Erstatningsfastsættelsen, hvorved tilføjes, at det ikke, som af Sagsøgerne anført, er af Betydning ved Spørgsmaalets Afgørelse, om selve de udlejede Lokaler, der skal ombygges, udgør en større eller mindre Del af Ejendommen.

Med Hensyn til Sagens Omkostninger vil der være at forholde som nedenfor anført.

Thi er agtes:

De Sagsøgerne, Frøken Doris Schwabe, Cigarhandler Peter Niensens Enke, Kunsthandler Otto Jensen og Frisørmester Emil Stybert, meddelte Opsigelser til Fraflytning pr. 1. Oktober 1945 af de af dem lejede Lokaler i den de Sagsøgte, A/S Hotel Terminus, tilhørende Ejendom, Bernstoffs-gade Nr. 4, godkendes, saaledes at den Sagsøgerne efter Erhvervsleje-loven tilkommende Erstatning vil være at fastsætte efter Lovens § 9, Stk. 3.

Af Gebyrerne til Voldgiftsretten, Kr. 888.—, betaler Sagsøgerne hver $\frac{1}{8}$ med Kr. 111.— og de Sagsøgte Restbeløbet med Kr. 444.—.

Sagens øvrige Omkostninger ophæves.

Færdig fra Trykkeriet den 21. Februar 1945.

G. E. C. Gads Forlag.

Triers Bogtrykkeri (Chr. & G. Lind). — København.

Højesteretstidende.

Udgivere: Højesterets Protokolsekretærer.

88. Aargang

Højesteretsaaret 1944.

Nr. 82

Mandag den 29. Januar.

Højesterets Kæremaalsudvalgs Kendelse.

Den paakærede Kendelse er afsagt af den ved Lov Nr. 55 af 23. Marts 1937 nedsatte Voldgiftsret for København m. v.

I Paakendelsen har tre Dommere deltaget.

Da Loven alene hjemler Adgang til Kære til Højesteret af Voldgiftsrettens Kendelser angaaende dens Kompetence, og da dette Kæremaal, der angaar Spørgsmaalet, om Lovens § 9 eller dens § 10, jfr. § 11, finder Anvendelse ved Bedømmelsen af de foreliggende Opsigelser, findes at have Hensyn til Sagens Realitet, vil Kæremaalet være at afvise.

Kæremaalets Omkostninger findes de Kærende in solidum at burde betale til Indkærede med 150 Kr.

Thi bestemmes:

Dette Kæremaal afvises.

Kæremaalets Omkostninger betaler de Kærende, Frk. Doris Schwabe, Cigarhandler Peter Nielsens Enke og Kunsthandler Otto Jensen, een for alle og alle for een, til Indkærede, A/S Hotel Terminus, med 150 Kr., der udredes inden 15 Dage efter denne Kendelses Forkyndelse.

Onsdag den 31. Januar.

Nr. 17/1944. **Husmand Christen Helleskov Christensen**
 (Landsretssagfører G. Jessen)

mod

Gaardejer Laurids Nyborg (Teist efter Ordre).

(Erstatning for Skade, forvoldt Hoppe under Bedækning).

Vestre Landsrets Dom af 20. December 1943 (V Afd.): Sagsøgte, Husmand Christen Helleskov Christensen, betaler til Sagsøgeren, Gaardejer Laurids Nyborg, 2754 Kr. tilligemed Renter heraf 5 pCt. aarlig

fra den 15. Marts 1943, indtil Betaling sker. Til det Offentlige betaler Sagsøgte de Rets- og Stempelafgifter, der vilde have været at erlægge, hvis Sagsøgeren ikke havde haft fri Proces, samt til den for Sagsøgeren ved Landsretten beskikkede Sagfører, Overretssagfører Sørensen, i Salær 100 Kr. og til den for Sagsøgeren under Sagens Forberedelse beskikkede Sagfører, Overretssagfører Mynster, i Salær 150 Kr. og i Godtgørelse for Udlæg 106 Kr. 80 Øre. Det idømte udredes inden 15 Dage.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Vestre Landsret.

I Paadømmelsen har tolv Dommere deltaget.

Efter Dommens Afsigelse har Appellanten som Part forklaret, at han stod et Par Meter bag ved Hingsten, da den blev ført frem, og at han, saa snart den sprang paa Hoppen, gik frem »før at være behjælpelig og forvisse sig om, at den kom rigtig til«.

Endvidere har Det veterinære Sundhedsraad paa en Forespørgsel, om der efter Raadets Mening i Sagen foreligger nogen Oplysning, som tyder paa, at Overspringning fandt Sted ogsaa ved den anden Bedækning, og om det, under Forudsætning af, at anden Bedækning forløb normalt, kan antages, at Hoppens Liv kunde være reddet, hvis den anden Bedækning ikke var foretaget, i en Erklæring af 13. Oktober 1944 besvaret begge disse Spørgsmaal benægtende.

Ni Dommere finder det efter det saaledes foreliggende ikke godtgjort, at Appellanten ved manglende Agtpaagivenhed har gjort sig skyldig i et til Erstatning forpligtende Forhold og stemmer derfor for at tage Appellantens Paastand om Frifindelse til Følge og paalægge Indstævnte at betale ham Sagens Omkostninger for begge Retter med 500 Kr.

Tre Dommere bemærker følgende:

Efter det oplyste, herunder at Hoppen stod fuldkommen rolig, har der ingen Hindring været for, at Appellanten, saaledes som det maatte paahvile ham som den, der havde Ansvar for Bedækningens forsvarlige Gennemførelse, kunde følge Bedækningsaktens Forløb og straks gribe ind i Tilfælde af Overspringning. Efter det foreliggende kan Appellanten ikke antages at have udvist den ham i saa Henseende paahvilende Agtpaagivenhed, hvorfor han maa være ansvarlig for den skete Skade, og idet der efter Sagens Omstændigheder ikke findes Grund til i Medfør af Forsikringsaftalelovens § 25 at lempe Ansvar, stemmer disse Dommere for at stadfæste Dommen.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Appellanten, Husmand Christen Helleskov Christensen, bør for Tiltale af Indstævnte, Gaardejer Laurids Nyborg, i denne Sag fri at være.

I Sagsomkostninger for begge Retter betaler Indstævnte inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse til Appellanten 500 Kr.

Der tillægges Højesteretssagfører Teist i Salær for Højesteret 200 Kr., hvilket Beløb ligesom det Overretssagfører Mynster for Møde ved en subsidiær Vidneførsel tillagte Salær 20 Kr. og de Overretssagfører Sørensen og Overretssagfører Mynster ved Landsrettens Dom tillagte Beløb, henholdsvis 100 Kr. og ialt 256 Kr. 80 Øre, udredes af det Offentlige.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Den 24. Juni 1942 blev en Sagsøgeren, Gaardejer Laurids Nyborg, Timring, tilhørende 6 Aar gammel Hoppe ført til Bedækning ved en Hingst tilhørende Sagsøgte, Husmand Christen Helleskov Christensen, Vibbjerg. Under Bedækningen, der foregik paa Gaarden »Sønderlund« i Vinding Sogn, holdt Sagsøgerens 17-aarige Tjenestekarl, Svend Aage Boutrup, Hoppen ved Hovedtøjet, medens Sagsøgte selv førte Hingsten, der blev kørt i Liner. Da den første Bedækning efter Sagsøgtes Forøning ikke lykkedes, blev Hoppen ført til Side, og en anden Hoppe blev bedækket. Derefter blev Sagsøgerens Hoppe atter ført frem og paany bedækket, hvorefter den blev bragt hjem til Sagsøgerens Gaard. Samme Dags Eftermiddag lagde Sagsøgeren Mærke til, at Hoppen var syg, og næste Dag eller muligt den derefter følgende Dag blev der tilkaldt Dyrlæge. Denne konstaterede straks, at der havde fundet en saakaldt Overspringning Sted, og at Hoppen ikke kunde leve, hvorfor han beordrede den slaet ned. Forinden dette skete, døde Hoppen imidlertid og ved den den 30. s. M. stedfundne Obduktion konstateredes det, at Endetarmen var sprængt, og at Dødsarsagen var Bughindebetændelse foraarsaget ved, at Hingsten under Bedækningen havde ført sit Kønslem ind i Hoppens Endetarm og derved bevirket Sprængningen. Kadaveret blev solgt til en Destruktionsanstalt, der betalte Sagsøgeren 90 Kr. for det. Hoppen havde i Maj Maaned 1942 faaet et Føl, og dette blev nu sat til en anden Hoppe.

Under Anbringende af, at Sagsøgte under Hingstens Bedækning af Hoppen ikke har udvist fornøden Agtpaagivenhed og Forsigtighed og derved har medvirket til Hoppens Død paa en til Erstatning forpligtende Maade, har Sagsøgeren under denne Sag paastaet Sagsøgte dømt til Betaling af 2754 Kr. tilligemed Renter heraf 5 pCt. p. a. fra den 15. Marts 1943, indtil Betaling sker.

Sagsøgte har paastaet sig frifundet og har til Støtte herfor anført, at Overspringningen, der foraarsagede Hoppens Død, skyldes et hændeligt Uheld.

Til Oplysning om det under Bedækningen passerede er der afgivet Partsforklaring af Sagsøgte og Vidneforklaring af Svend Aage Boutrup.

Boutrup har forklaret, at Hingsten under Bedækningen gik stærkt paa og var meget ivrig, medens Hoppen saavel under den første som

under den anden Bedækning var helt rolig. Da den første Bedækning var endt, og Hingsten trak sit Kønslem ud, lagde Vidnet Mærke til, at der var Gødning paa Lemmet, hvilket derimod ikke var Tilfældet efter anden Bedækning.

Sagsøgte har forklaret, at Boutrup førte Hoppen godt, og at denne stod helt stille under Bedækningen. Hingsten gik ikke mere haardt paa end almindeligt, og baade Hoppe og Hingst var veloplagte til Bedækningen, der foregik med almindelig Hurtighed, og der var intet unormalt at bemærke. Grunden til, at Sagsøgerens Hoppe blev bedækket to Gange, var, at det forekom Sagsøgte, at Hingsten ikke havde faaet Sædafgang første Gang. Han bemærkede ikke, at der efter første Bedækning var Gødning paa Hingstens Lem og mener, at han vilde have bemærket dette, hvis det havde været Tilfældet. Han havde under Bedækningen til Stadighed sin Opmærksomhed henvendt paa denne, og han mener ikke, at han har udvist nogen Skødesløshed. I denne Forbindelse har han udsagt, at han i 16 à 17 Aar har ført Hingste til Bedækning, i de senere Aar ca. 80 Gange aarligt, og han har — bortset fra et enkelt Tilfælde, der skyldtes Hoppens Forhold — aldrig haft et lignende Uheld som det her omhandlede.

Af Sagens Parter er der forelagt Det Veterinære Sundhedsraad følgende Spørgsmaal:

1. Finder Raadet i det under Sagen oplyste — og efter Raadets Opfattelse af, hvorledes Bedækning bør ledes — at Sagsøgte Chr. Helleskov Christensen har undladt den Forsigtighed og Agtpaagivenhed, som var paakrævet ved Ledelsen af den i Sagen omhandlede Bedækning?
2. Vil Raadet anse det for uforsvarligt, at Hingsten under Bedækning føres i Liner?
3. Kan man af en Hingstefører forlange, at han altid skal kunne forhindre Overspring, naar Hingsten føres i Liner?

I Skrivelse af 14. September 1943 har Raadet besvaret de stillede Spørgsmaal saaledes:

Ad 1. De i Sagen foreliggende Oplysninger giver vel intet ganske sikkert Grundlag for at antage manglende Forsigtighed og Agtpaagivenhed fra Sagsøgtes Side, dog viser det Forhold, at Sagsøgerens Karl, der førte Hoppen, har bemærket Gødning paa Hingstens Kønslem efter første Bedækning, medens Sagsøgte ikke har bemærket dette, at dennes Paapasselighed næppe kan have været saa god som ønskeligt. Det nævnte Forhold (Gødningen paa Kønslemmet) tyder bestemt paa, at Overspringning er sket allerede ved første Bedækning.

Ad 2. Raadet vil ikke betegne Metoden som uforsvarlig, men man skal gøre opmærksom paa, at Hingsteførerens Mulighed for at iagttage og eventuelt lede Kønslemmets rette Indføring er forskellig efter hans Placering i Forhold til Hingsten. Placering ved Hingstens Side er mere formaalstjenlig end Placering bag ved Hingsten.

Ad 3. Nej.

Ved Sagens Paadømmelse findes Vidnet Boutrups Forklaring om, at der efter den første Bedækning fandtes Gødning paa Hingstens Kønslem, at maatte lægges til Grund, og der maa herefter i Overensstemmelse med den af Det Veterinære Sundhedsraad afgivne Erklæring gaas ud fra, at

Overspringningen har fundet Sted under den første Bedækning. Naar henses til, at Sagsøgte ikke har gjort den af Boutrup nævnte lagttagelse, skønt han under Hensyn til, at Bedækningen efter hans Formening ikke var lykkedes, havde særlig Opfordring til at være agtpaagivende, findes det derhos godtgjort, at Sagsøgte ikke ved nævnte Lejlighed har udvist saadan Agtpaagivenhed, som kunde forlanges af ham som Hingsteholder, hvorved bemærkes, at det med Støtte af Sundhedsraadets Erklæring maa antages, at han har haft bedre Mulighed for at iagttage Kønslemmets rette Indføring, hvis han havde befundet sig ved Siden af Hingsten i Stedet for bag ved den. Herefter og idet der maa gaas ud fra, at Hoppen, efter at Overspringning var sket, ikke burde have været bedækket paany men ladet i Ro, saaledes at yderligere Skade muligt kunde være undgaet, maa det statuere, at Sagsøgte har gjort sig skyldig i et til Erstatning forpligtende Forhold.

Sagsøgeren har opgjort sit Erstatningskrav saaledes:

1. Hoppen havde en Værdi af 2500 Kr., men ved Salg af Kadaveret er som nævnt indvundet 90 Kr.	2410 Kr.
2. Dyrlægeregning	44 —
3. Som Følge af, at Føllet maatte sættes til en anden Hoppe, trivedes det ikke saa godt, som det ellers vilde have gjort, og det har ved Salg indbragt Sagsøgeren 300 Kr. mindre, end han ellers kunde have faaet for det	300 —

Ialt.... 2754 Kr.

eller det paastævnte Beløb.

Sagsøgte har ikke rejst Indsigelse mod de under Posterne 1 og 2 opførte Erstatningsbeløb. Derimod har han protesteret mod Betaling af det under Post 3 opgjorte Beløb under Anbringende af, at Sagsøgeren ikke har godtgjort, at Føllet har indbragt ham en mindre Pris, end det vilde have gjort, hvis Moderdyret havde levet. Han har derhos under Henviisning til, at Hoppen var forsikret, paastaet Nedsættelse af det af ham herefter anerkendte Erstatningsbeløb i Medfør af Forsikringsaftalelovens § 25, Stk. 1, 2. Pkt.

Til Oplysning om, hvorvidt det omhandlede Føl som Følge af det anførte Forhold er blevet forringet i Værdi med det af Sagsøgeren paastaaede Beløb, er der afhørt en Række Vidner. Ved de saaledes tilvejebragte Oplysninger, og naar henses til, at disses Beviskraft ikke er afsvækket ved det af Sagsøgte heroverfor anførte, findes det tilstrækkeligt godtgjort, at Sagsøgeren har lidt det heromhandlede Tab.

Hvad angaar Anvendelsen af Forsikringsaftalelovens § 25, Stk. 1, 2. Pkt., bemærkes, at Hoppen var forsikret i Hammerum Herreds Hesteforsikringsforening for 1200 Kr., og at Foreningen efter Lovenes § 11 udbetaler $\frac{1}{5}$ af Forsikringssummen i Erstatning for et ved Døden afgaaet Dyr. I en Skrivelse af 17. November 1943 til Sagsøgeren har Formanden for nævnte Forening udtalt, at Foreningen ikke i et Tilfælde som det foreliggende mener sig forpligtet til at dække sket Skade og bestemt vil nægte at udbetale Sagsøgeren noget Forsikringsbeløb. Under Henviisning hertil har Sagsøgeren gjort gældende, at nævnte Lovbestemmelse allerede som Følge heraf ikke kan komme til Anvendelse her.

Da Forsikringsforeningens Love intet indeholder til Støtte for det af Foreningen hævdede Standpunkt, og da der ej heller fra Foreningen eller Sagsøgeren er anført noget nærmere til Begrundelse af Standpunktet, maatte der ved Sagens Afgørelse gaas ud fra, at den skete Skade delvis har været dækket ved Forsikring. Naar imidlertid henses til de Omstændigheder, under hvilke Skaden er voldt, findes der ikke at være tilstrækkelig Anledning til at bringe nævnte Bestemmelse i Forsikringsaftaleloven til Anvendelse i nærværende Tilfælde, og Sagsøgerens Paa-stand vil herefter i det hele være at tage til Følge.

Med Hensyn til Sagens Omkostninger vil der være at forholde som nedenfor bestemt.

Nr. 178/1944. **Møbelhandler Anton Olsen, Buntmager Karl Pfeiffer, Anton Jensen, Guldsmed Ejler Fangel og Skrædermester N. Halldén (Bunch-Jensen)**

mod

Fabrikant C. T. Jacobsen (Selv).

Kendelse afsagt 27. Juni 1944 af Boligvoldgiftsretten for København m. v. (II Afd.):

Sagsøgerne under nærværende Sager, Møbelhandler Anton Olsen, Buntmager Karl Pfeiffer, Anton Jensen, Frøken Jette Pedersen, Guldsmed Ejler Fangel og Skrædermester N. Halldén, er alle Lejere af Forretningslokaler i Ejendommen Chr. d. IX's Gade Nr. 2, Store Regnegade Nr. 3, der tilhører Sagsøgte, Fabrikant C. T. Jacobsen.

Den 24. April 1944 lod Sagsøgte for samtlige Sagsøgere forkynde Opsigelser af deres Lejemaal »paa Grund af Ombygning til Fraflytning til Oktober Flyttedag 1945«.

Opsigelserne indeholdt ingen Oplysning om, at Indsigelse maatte fremsættes inden 2 Uger.

I Skrivelse af 25. April 1944 protesterede Sagsøgeren Fangel gennem sin Sagfører mod Opsigelsen, og i Skrivelse af 27. April 1944 protesterede de øvrige Sagsøgere ligeledes gennem vedkommende Sagfører mod Opsigelserne.

Ved Stævninger, der indleveredes til Boligvoldgiftsretten den 8. Maj 1944, forelagde Sagsøgte i Overensstemmelse med Lejelovens § 58 Opsigelserne for Boligvoldgiftsretten til Godkendelse.

Ved Stævninger, der indleveredes til nærværende Voldgiftsret den 25. Maj 1944, og som samme Dag forkyndtes for Sagsøgte, indbragte Sagsøgerne Spørgsmaalet om Lejemaalenes Fortsættelse og om Vilkaarene herfor for Erhvervslejevoldgiftsretten.

Stævningerne indeholdt ingen Oplysning om, hvem Sagsøgerne udpegede som Medlemmer af Retten, men Meddelelse herom blev givet Retten i Breve, daterede den 27. Maj 1944. Det er ubestridt, at Sagsøgerne i Brev af 25. Maj 1944, modtaget den 26. s. M. af Sagsøgte, har givet denne Meddelelse om Udpegningen.

Ved Sagens første Behandling i Voldgiftsretten den 1. Juni 1944 rejste Sagsøgte Indsigelse mod Sagernes Behandling for Voldgiftsretten. Sagerne blev derefter udsat til Paakendelse af denne Indsigelse.

Sagsøgte har paastaaet sig frifundet, subsidiært Sagerne afvist, dels med den Begrundelse, at Sagerne ikke er indbragt for Voldgiftsretten inden den i Erhvervslejelovens § 3, Stk. 1, fastsatte Frist, dels med den Begrundelse, at Stævningerne ikke som foreskrevet i samme Lovs § 2, Stk. 3, indeholder Meddelelse om, hvem Sagsøgerne udpeger som Medlemmer af Voldgiftsretten.

Sagsøgerne har nedlagt Paastand paa, at Sagernes Behandling nyder Fremme.

Sagsøgerne har for det første gjort gældende, at den Omstændighed, at selve Stævningerne ikke indeholder Meddelelse om, hvem Sagsøgerne udpeger som Medlemmer af Voldgiftsretten, ikke kan medføre Sagernes Afvisning, naar denne Meddelelse som i nærværende Tilfælde er kommet Modparten i Hænde Dagen efter Stævningernes Indlevering og tilsvarende Meddelelse er tilstillet Retten 2 Dage efter, altsaa inden Sagerne første Gang er kommet til Behandling.

Med Hensyn til den i Loven fastsatte Frist for Sagernes Indbringelse for Voldgiftsretten har Sagsøgerne gjort følgende Synspunkter gældende:

Da Loven benytter Udtrykket »senest en Maaned efter Opsigelsens Modtagelse«, og da der ikke regnes med Klokkeslet, kan selve den Dag, paa hvilken Opsigelsens Forkyndelse sker, ikke medregnes. I de Tilfælde, hvor Opsigelsens Forkyndelse finder Sted efter Berammelseskontorets Lukketid, vilde der, saafremt man medregnede denne Dag, blive levnet Lejeren mindre end en Maaned, og man maa derfor altid undlade at medregne Forkyndelsesdagen.

Voldgiftsretten kan dog ikke give Sagsøgerne Medhold i denne Betragtning.

Ordene: »senest en Maaned efter Opsigelsens Forkyndelse« maa efter sædvanlig juridisk Sprogbrug forstaas saaledes, at Fristen i nærværende Tilfælde er udløbet den 24. Maj 1944.

Sagsøgerne har dernæst anført, at de afgivne Opsigelser ikke opfylder det i Lejelovsbekendtgørelse Nr. 265 af 29. Maj 1943 § 56, Stk. 2, stillede Krav, nemlig at Opsigelsen skal indeholde Oplysning om, at Indsigelse maa fremsættes inden 2 Uger, jfr. § 58. I Medfør af Lejelovens § 60, Stk. 1, jfr. § 61, finder Bestemmelsen i Lejelovens § 56, Stk. 2, ogsaa Anvendelse paa Lejemaal, der omfattes af Erhvervslejelovens Bestemmelser. Opsigelserne har derfor ikke ved Afgivelsen været gyldige, og de kan derfor ikke bringe nogen Frist til at løbe. Sagsøgerne har endvidere anført, at det maa følge af Lejelovens § 60, Stk. 1, jfr. § 61, at Opsigelser af Lejemaal, der omfattes af Erhvervslejeloven, tillige maa indeholde Oplysning om, at Lejeren inden en Maaned skal indbringe Sagen for Erhvervslejevoldgiftsretten, saafremt han vil paaberaabe sig Beskyttelse efter denne Lovs Regler.

Endelig har Sagsøgerne subsidiært gjort gældende, at der, selv om man antager, at Lejeren ikke kan paaberaabe sig den omhandlede Mangel ved Opsigelserne, naar han faktisk har protesteret inden 14 Dages Fristen, i hvert Fald ikke kan blive Spørgsmaal om at betragte Op-

sigelserne som gyldige ex tunc, men kun om at betragte dem som gyldige ex nunc, altsaa i nærværende Tilfælde fra den 25. og 27. April. Stævningerne vil herefter i alle Tilfælde være indleverede rettidigt. Til nærmere Begrundelse af dette Synspunkt har Sagsøgerne henvist til, at Opsigelserne, saafremt Sagsøgerne havde forholdt sig passive, vilde have været ugyldige, og at det da vilde være urimeligt, om Sagsøgerne skulde stilles ringere ved at protestere.

Voldgiftsretten skal bemærke følgende:

Formaalet med Bestemmelsen i Lejelovens § 56, Stk. 2, maa antages at være at hindre, at Lejerne paa Grund af Ukendskab til denne Frist mister Retten til at fremsætte berettigede Indsigelser mod en Opsigelse ved ikke at fremsætte Protest rettidigt.

Naar Lejerens Protest rent faktisk er fremkommet rettidigt, findes der derfor ingen Grund til at tillægge den Omstændighed, at Opsigelsen ikke har indeholdt den nævnte Oplysning, nogen Betydning.

Denne Antagelse, der ogsaa stemmer med Retspraksis, jfr. Boligvoldgiftsrettens Dom af 5. Februar 1943, Juristen 1943 pag. 65 og V. L. T. 1943 pag. 115, findes at maatte føre til, at Opsigelsens Retsvirkninger i det hele regnes fra Opsigelsens Afgivelse.

Herefter og idet bemærkes, at det ikke uden positiv Hjemmel i Loven kan antages, at en Opsigelse tillige skulde indeholde Oplysning om, at Lejeren, saafremt han anser sig beskyttet efter Erhvervslejelovens Regler, skal indbringe Sagen for denne Ret senest en Maaned efter Opsigelsens Modtagelse, vil der være at give de Sagsøgte Medhold i, at Sagerne er for sent indbragt for Retten.

I Overensstemmelse med Formuleringen af Erhvervslejelovens § 3, Stk. 2, vil Sagerne herefter være at afvise.

Voldgiftsrettens Omkostninger vil med de nedenfor anførte Beløb være at afholde af Sagsøgerne.

løvrigt findes Sagens Omkostninger at burde ophæves.

T h i b e s t e m m e s :

Nærværende af Møbelhandler Anton Olsen, Buntmager Karl Pfeiffer, Anton Jensen, Frøken Jette Pedersen, Guldsmed Ejler Fangel og Skrådermester N. Halldén mod Fabrikant C. T. Jacobsen anlagte Sager afvises.

Voldgiftsrettens Omkostninger afholdes af Sagsøgerne med følgende Beløb: Anton Olsen 85 Kr., Karl Pfeiffer 125 Kr., Anton Jensen 85 Kr., Jette Pedersen 85 Kr., Ejler Fangel 125 Kr. og N. Halldén 85 Kr.

løvrigt ophæves Sagens Omkostninger.

To af Dommerne har afgivet saalydende

D i s s e n s :

I Henhold til de af Sagsøgerne subsidiært anførte Grunde, som vi tiltræder, stemmer vi for ikke at afvise Sagerne, men behandle dem i Realiteten.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde udrede som nedenfor anført.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande. I Salær og Godtgørelse for Udlæg for Højesteret til Højesteretsadvokat Ballhausen betaler Appellanten, Direktør J. P. Hansen, 300 Kr. og 38 Kr. 60 Øre.

Det idømtes at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Sagsøgeren under nærværende ved Retten for Hillerød Købstad m. v. forberedte Sag, Direktør J. P. Hansen, var i Tiden fra Januar 1937 til 1. April 1942 med en kortere Afbrydelse Lejer af »Slotsbiografen« i Sagsøgte Fru Yelva Hansens Ejendom, Matr. Nr. 4 e Nyhuse, Frederiksborg Slotssogn. Forholdet mellem Parterne, der er besvoglede, var ikke godt, og efter at Lejemaalet var udløbet, nægtede Sagsøgte, der bl. a. var utilfreds med Sagsøgerens Behandling af det lejede, at forny Lejemaalet, hvorfor Biograflokalerne kom til at henstaa uudlejede, medens Sagsøgeren paa sin Side blev ude af Stand til at udnytte sin Biografbevilling, hvis Fornyelse var stillet ham i Udsigt bl. a. paa Vilkaar, at han kunde skaffe et passende Lokale. Paa Foranledning af Justitsministeriet mødtes Parterne og disses Sagførere imidlertid den 10. April 1943 hos Amtmanden over Frederiksborg Amt, for at en Ordning kunde blive søgt tilvejebragt, og Sagsøgeren hævder, at der paa dette Møde blev truffet en endelig Aftale mellem Parterne om, at Sagsøgeren skulde leje Lokalerne for den af Justitsministeriet godkendte Leje. Sagsøgte benægter, at nogen endelig Aftale blev truffet og vægrer sig fremdeles ved at udleje til Sagsøgeren, og denne nedlægger derfor nu Paastand om,

at Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at hun til Sagsøgeren for en Periode af 8 Aar fra 1. Juni 1943 at regne har udlejet Biograflokalerne med Fyrkælder og Brændselsrum i Ejendommen »Slotsbiografen«, Matr. Nr. 4 e Nyhuse, Frederiksborg Slotssogn, for en aarlig Leje af 3700 Kr.,

at Sagsøgte tilpligtes at aflevere de udlejede Lokaler og det til Biografens Drift hørende Inventar i forsvarlig istandsat og brugbar Stand,

at Sagsøgte tilpligtes at betale Sagsøgeren en Erstatning, stor 1000 Kr. pr. Maaned fra 1. Juni 1943 at regne, indtil Lejemaalet kan tiltrædes.

Sagsøgte paastaar Frifindelse, idet hun bestrider at have indgaaet nogen Lejeaftale med Sagsøgeren.

Under Sagen er afgivet Forklaring af Amtmand Ulrich og Amtsfuldægtig Holch samt af Parterne og disses Sagførere, henholdsvis Landsretssagfører Martved og Overretssagfører Post.

Amtmanden har forklaret, at Sagsøgte under Forhandlingen til at begynde med stillede sig absolut afvisende, men da Amtmanden foreholdt

hende Konsekvenserne for hende selv og hendes Børn, gik hun ud sammen med sin Sagfører, og da hun kom ind igen, erklærede hun, at hun vilde gaa paa Forlig. Der blev nu talt om Lejens Størrelse og andre Enkeltheder, men Resultatet blev, at Parterne og deres Sagførere skulde aftale nærmere Enkeltheder, bl. a. Spørgsmaalet om Inventar og dettes Vedligeholdelse efter en Besigtigelse paa Stedet, og Amtmanden saa det ikke som sin Opgave at medvirke til Afslutning af en Kontrakt med alle dennes Enkeltheder.

Amtsfuldmægtig Holch har forklaret overensstemmende hermed.

Sagsøgte har bl. a. forklaret, at det er hendes bestemte Opfattelse, at der ikke, da hun forlod Mødet, var truffet nogen endelig Ordning, men at man eventuelt skulde forhandle videre.

Overrettsagfører Post har forklaret, at da han og Sagsøgte forlod Mødet, foreholdt han hende indtrængende Hensynet til hendes Børn og hendes økonomiske Stilling, og hun bemyndigede ham — omend nødtvungent — til at forhandle paa hendes Vegne og gaa ind paa det, som Amtmanden havde foreslaaet.

Den 12. April 1943 skrev Sagsøgerens Sagfører til Sagsøgtes Sagfører:

»I Tilslutning til det ved Mødet hos Amtmanden i Lørdags aftalte skal jeg bemærke, at der, som vi blev enige om, maa finde en Gennemgang Sted af hele »Slotsbiografen« til Konstatering af, i hvilket Omfang det er nødvendigt at foretage Istandsættelser, inden Lejemaalet tiltrædes og for at faa fastslaet, i hvilken Stand Direktør Hansen overtager Biografen. — — —

Med Hensyn til de Forhold, som særlig maa undersøges, skal jeg nævne:

1. Maskiner, Motorer, Ventilatorer og hele den elektriske Installation maa afprøves og sættes i fuldstændig brugbar Stand inden Overtagelsen, og det maa i denne Forbindelse undersøges, at ingen af de øvrige Lejere eller Ejerindens eget Elektricitetsforbrug gaar paa samme Maaler som Biografens Forbrug.

— — —

2. Hele Centralvarmeanlægget maa underkastes et grundigt Eftersyn og reparerer i fornødent Omfang, navnlig maa ogsaa Isoleringen af Rørene efterses. I Forbindelse hermed gør jeg udtrykkelig opmærksom paa, at det i Lejekontrakten maa præciseres, at min Klient i det Omfang, som hans Interesser som Bruger af Biografen kræver det, skal have Adgang til samtlige Kælderrum, ikke alene de til de udlejede Butikker hørende Rum, men ogsaa Rummene i den udlejede Lejlighed og det bagved liggende Værksted, da Rørene fra Centralvarmeanlægget gaar igennem alle disse Rum, og Aftapningshanerne befinder sig i det sidste Værkstedsrums og i Kælderlokalet under Skomagerbutikken. I Frostperioder kan det være nødvendigt endog flere Gange daglig at efterse Rørene og aftappe Vand fra Anlægget.

3. Samtlige Døre og Vinduer maa efterses og tættes i det fornødne Omfang, og det maa paases, at der er hele Ruder overalt i Biografen og de øvrige lejede Lokaler. Alle Stole og Bænke maa efterses og reparerer.

Billetrummet maa efterses og istandsættes, saaledes at det kan benyttes, og Loftet repareres og hele Rummet males, da det skal kunne benyttes til Billetsalg og Telefonbox. Foyeren maa ogsaa gennemgaaes for Skader og repareres, og det samme gælder Toiletrummet i Kælderen og Loftet i Salen.

I det hele mener jeg, det er nødvendigt, at man lader en Snedker og en Maler foretage en fuldstændig Gennemgang af alt, hvad der hører til det lejede. Jeg hører gerne, hvilken Snedker og Maler De vil foreslaa — — —

For at faa den fuldstændige Adskillelse af de af Direktør Hansen lejede Lokaler fra de øvrige Lejligheder og Forretningslokaler i Slotsbiografen, vil Direktør Hansen lade anbringe en Yalelaas paa Døren fra Trappen til Privatlejligheden ind til Foyeren, ligesom han paa samme Maade vil aflaae Døren til Operatørrummet.

Med Hensyn til Forholdene i Kælderen maa der tilvejebringes en forsvarlig Ordning. Det er overordentligt uheldigt, som det er i Øjeblikket. Lejeren af Lejligheden i Kælderen har Adgang til Fyrrummet og de derværende Brændselsrum. Der maa finde en Adskillelse Sted paa en eller anden Maade, og der maa i det hele stilles til min Klient's Disposition de fornødne forsvarligt aflukkede Brændselsrum. — — —

Som jeg allerede nævnte forleden, maa det udtrykkeligt garanteres Direktør Hansen, at der ikke fra de andre Lejeres Side ved Støj af nogen Art bringes Forstyrrelser i Biografforestillingerne. Den udvendige Vedligeholdelse skal for Direktør Hansens Vedkommende kun omfatte den Del af Facaden, som benyttes til Skilteplads m. v. Med Hensyn til Renholdelse af Gaden, er det uheldigt at dele denne mellem Biografen og de 2 Butikker og Privatlejligheden, og jeg finder det derfor mest praktisk, at enten en af Butikkerne eller Fru Hansen selv foretager den nødvendige Renholdelse, da min Klient jo overhovedet ikke har noget at gøre ved Biografen paa den Tid, da Rengøringen skal ske, nemlig om Morgen.

Fru Hansen maa stille tilstrækkelige Løbere til Disposition til Anbringelse i Biografens Sidegange og bag Siddepladserne.

Jeg gentager for en Ordens Skyld det Forbehold, som Direktør Hansen forleden tog med Hensyn til Spørgsmaalet om Leje af Biografen overhovedet, nemlig at det fra hans Side var en Betingelse for Lejemaalet, at han kunde skaffe tilstrækkelig Film. Jeg tror ikke, der er noget til Hinder herfor, og min Klient vil nu straks gaa i Gang med at faa undersøgt Spørgsmaalet.« — — —

Hertil svarede Sagsøgte's Sagfører den 1. Maj 1943:

»Efter at have tilsendt Fru Yelva Hansen Deres Skrivelse af 12. f. M. skal jeg forudskikke den Bemærkning, at Fru Hansen ikke har paataget sig nogen Forpligtelse til at udrede Omkostningerne i Anledning af Direktør Hansens Overtagelse af Lejemaalet i Slotsbiografen, hvorfor hun langt fra kan paatage sig at opfylde de Fordringer, som Direktør Hansen fremsætter igennem Deres Skrivelse.

Idet jeg er enig med Dem i, at en Gennemgang af Forholdene paa Stedet, under hvilken Fru Hansen naturligvis ogsaa selv maa være til

Stede, vel nok bliver nødvendig, skal jeg her i Korthed præcisere, hvad Fru Hansen vil gaa ind paa:

1. Maskiner og Motorer afleveres i køreklar Tilstand, og den elektriske Installation afleveres ligeledes i brugbar Stand, ligesom Maaier-Spørgsmaalet bringes i Orden.

2. Centralvarmeanlægget afleveres ligeledes i gennemprøvet Tilstand, uden at Fru Hansen vil paatage sig Omkostninger til Istandsættelse eller Omforandring, idet hun tværtimod stiller det Krav til Direktør Hansen, at han selv skal bekoste den manglende Isolering af Varmtvandsrørene, hvilken han i sin Tid selv skal have taget af, uden at den oprindelige Tilstand var retableret ved Afleveringen.

3. Kælderrummene. For Fremtiden vil de 2 Lejere af den sydlige Del af Kælderrummene faa fælles W.C., nemlig det, som Børstebinderen nu har, saaledes, at det W.C., som støder op til Varmekælderen, bliver til Disposition for Biografteatret. Hr. Hansen faar fremtidigt kun Adgang til de Kælderrum, som er udlejede til andre Beboere, i det Omfang, som Eftersynet af Varmerør og elektriske Ledninger samt Aftapning af Vandhaner nødvendiggør. De 3 Beskyttelsesrum kan der naturligvis ikke røres ved, men der kan muligvis lukkes af fra det midterste til de 2 mindre Rum.

4. Biografteatret og de dertil hørende Lokaler ud mod Gaden. — Fru Hansen vil ikke paa Forhaand paatage sig nogen som helst Udgift til Maling og den mulige øvrige Istandsættelse af disse Lokaler, ligesaa lidt som hun vil paatage sig Maling af Vinduer og Reparationer af Stole og Bænke — hvilket forøvrigt ikke skal tiltrænges — medens Fru Hansen naturligvis afleverer Lokalerne rengjorte og med hele Ruder. Fru Hansen kan ikke paatage sig at levere nye Løbere, idet Forholdet skal være det, at Hr. Hansen selv skal have kasseret de gamle Løbere uden at aflevere disse eller erstatte dem med andre, hvorfor Fru Hansen tager et Forbehold med Hensyn til disse Løbere.

5. Den udvendige og indvendige Vedligeholdelse. Herom er jo Parterne enige, og dette Spørgsmaal er jo ogsaa udtrykkeligt afgjort under Forhandlingerne hos Amtmanden. De sædvanlige Bestemmelser om Maling hvert 2. eller 3. Aar maa naturligvis følges i dette Tilfælde.«

Efter en yderligere Brevveksling mellem Sagførererne tog Sagsøgte imidlertid til sidst det Standpunkt, at hun overhovedet ikke vilde udleje til Sagsøgeren.

Som Sagen foreligger oplyst, maa Retten antage, at de Istandsættelsesarbejder, som Sagsøgeren mod Sagsøgte's Protest har krævet udført af hende som et Led i Lejemaalet, drejer sig om ikke uvæsentlige Beløb set i Forhold til Lejens Størrelse.

Idet der saaledes efter Mødet hos Amtmanden endnu har henstaaet uafgjort en Række Spørgsmaal af ikke uvæsentlig Betydning, findes det ikke godtgjort, at der paa Mødet er tilvejebragt en endelig og bindende Lejeaftale, og Sagsøgte vil derfor være at frifinde.

I Sagsomkostninger findes Sagsøgeren at burde godtgøre Sagsøgte 250 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande. Den Indstævnte, Fru Ingrid Nielsen som Værges for sin umyndige Datter Inger Nielsen, tillagte Erstatning vil være at indsætte i Overformynderiet.

I Salær og Godtgørelse for Udlæg for Højesteret til Højesteretssagfører Rørdam betaler Appellanten, Direktør L. A. Lorentzen, 200 Kr. og 3 Kr. 25 Øre.

Det idømtes at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Den 20. Oktober 1941 kom Sagsøgerinden, Fru Ingrid Niensens umyndige Datter Inger Nielsen, født den 1. April 1925, der fra den 1. Oktober 1941 var fæstet som Køkkenpige i den af Sagsøgte, Direktør L. A. Lorentzen, drevne Restaurationsvirksomhed »Ambassadeur« i Odense, til Skade ved Arbejde med en i Virksomheden benyttet »Mima« Varmerulle, idet hendes venstre Haand af Rullens Valse blev trukket ind i Maskinen, hvorved hun paadrog sig en svær 3. Grads Forbrænding af Haanden, hvilket nødvendiggjorde operativ Fjernelse af Tummelfingerens Yderstykke og af de øvrige fire Fingre i fuld Udstrækning.

Under Henviſning til, at Sagsøgte maa være ansvarlig for den dermed forarsagede Skade, har Sagsøgerinden nu under nærværende ved Retten for Odense Købstad forberedt Sag, under hvilken der er meddelt hende fri Proces, paastaet Sagsøgte dømt til Betaling af 20.000 Kr. med Renter 5 pCt. aarlig fra Stævningens Dato, den 12. December 1942.

Til Støtte for Paastanden har hun nærmere anført, at Sagsøgte, den Dag Ulykkestilfældet indtraf, havde sat hendes Datter til at hjælpe den Dame, Fru Ingrid Jensen, der forestod Betjeningen af den elektriske Maskinrulle, uagter hun ikke var fæstet hertil og intet kendte til dette Arbejde, og uden at Sagsøgte tog noget Forbehold med Hensyn til, hvilken Del af Fru Jensens Arbejde hun skulde hjælpe med. Der er ikke af Fru Jensen givet Inger Nielsen fornøden Undervisning i Brugen af Maskinen, og hun er ikke gjort opmærksom paa Farerne ved den. For de herved begaaede Forsømmelser maa Sagsøgte være ansvarlig i Medfør af Danske Lov 3—19—2.

Sagsøgte paastaar sig frifundet, idet han gør gældende, at Inger Nielsen vel var fæstet som Køkkenpige, men dog saaledes, at hun skulde deltage i alt forefaldende Arbejde, at han vel har givet hende Besked paa at hjælpe Fru Jensen, men ikke beordret hende til at betjene den elektriske Rulle, at han slet ikke kunde tænke sig, at Fru Jensen vilde sætte hende til dette Arbejde, at Maskinen var godkendt af Fabriktilsynet og i fuldt god Stand, at Tilskadekomne selv har gjort sig skyldig i Uforsigtighed ved Betjeningen af Rullen ved at lægge sin Haand ind paa dens Valse, samt at Sagsøgte har opfyldt sin Pligt overfor Inger Nielsen ved at tegne behørig lovpligtig Ulykkesforsikring

for de i hans Virksomhed ansatte Personer. Han har saaledes hverken direkte eller indirekte gjort sig skyldig i noget til Erstatning forpligtende Forhold.

Det fremgaar af Sagen, at Tilskadekomne Inger Nielsen straks den 20. Oktober 1941 blev indlagt paa Odense Sygehus, kirurgisk Afdeling, hvor hun laa til den 26. Februar 1942. Om hendes Arbejdsevne efter Ulykkestilfældet udtales der i en af Dr. med. J. Ostenfeld, Odense Amtssygehus, den 19. November 1942 udstedt Erklæring følgende:

»Hun har ikke kunnet fortsætte i sit Erhverv som Køkkenpige. Siden Udskrivelsen har hun ikke kunnet ernære sig selv. Hun angiver i Hovedsagen at kunne klæde sig selv af og paa, kan dog f. Eks. ikke selv binde sine Sko. Hun kan ikke sy eller strikke eller udføre andet Haandarbejde. Kan ikke deltage i Rengøring, men hjælpe lidt til ved Madlavning. I det hele taget maa hendes Arbejde i Hovedsagen begrænses til, hvad der kan udføres alene med højre Haand og Arm.«

I en af Overkirurg Sven Müller, Odense, den 31. Marts 1943 udstedt Erklæring hedder det:

»Foruden over Tab af Fingrene klager hun nu over, at Haandresten stadig fryser, saa at hun maa gaa med Bind omkring den. I koldt Vejr er der egentlige Smerter i Stumpspidsen. — Hun bor hjemme, kan kun hjælpe ganske lidt til med Husgerningen (støve af). Hun kan stoppe Strømper, men ikke sy, da hun ikke kan holde paa Sytøjet. Hun kan ikke snøre sine Sko, men iøvrigt kan hun klare Paaklædning og andre personlige Fornødenheder. Er iøvrigt rask. — — —

Invaliditeten beror for det første paa Tab af alle 5 Fingre, idet Resten af Tommelen maa anses for værdiløs, dernæst paa de trofiske Forstyrrelser, som betinger Kølighed og Vulnerabilitet af den tynde Hud paa Stumpspidsen. Disse Forstyrrelser vil maaske tabe sig med Tiden, saaledes at en Prothese kan bæres; en saadan vil formentlig kunne gøre Stumpen bedre anvendelig (idet Haandleddet som nævnt er fuldstændig frit). Nogen operativ Forbedring af 1ste Fingers Forhold er formentlig ikke mulig.«

I Skrivelse af 8. Maj 1943 har Direktoratet for Ulykkesforsikringen udtalt, at den forvoldte Invaliditet efter Direktoratets Praksis vilde blive sat til 55 pCt., hvilket efter det oplyste svarer til en Invaliditetserstatning paa ca. 11.000 Kr.

Der er for den forberedende Ret bl. a. afgivet Forklaring af Tilskadekomne, Sagsøgte, Fru Ingrid Jensen, født Dreier, og Fru Laila Johanne Marie Bach Bendixen.

Færdig fra Trykkeriet den 28. Februar 1945.

G. E. C. Gads Forlag.

Triers Bogtrykkeri (Chr. & G. Lind). — København.

Højesteretstidende.

Udgivere: Højesterets Protokolsekretærer.

88. Aargang

Højesteretsaaret 1944.

Nr. 83

Fredag den 2. Februar.

Tilskadekomne Frk. Inger Nielsen har forklaret, at Sagsøgte den 20. Oktober 1941 bad hende gaa ned for at hjælpe Fru Jensen, som var i Vaskehuset, der ligger i en Bygning for sig selv. Hun protesterede ikke mod at hjælpe Fru Jensen. Sagsøgte talte ikke om, at hun skulde bistaa ved Rulning. Fru Jensen viste hende, hvordan man skulde rulle og stryge Dugene paa en i Vaskehuset værende Maskine, men gav ikke nærmere Besked om, hvordan Maskinen skulde sættes i Gang eller standses, og hun gav heller ikke Advarsler af nogen Art. Det gik godt med to Duge, men den tredje vikled sig om Valsen, og hun lagde saa Haanden ind paa Valsen for at trække Dugen af, men Valsen trak Haanden med sig, saa hun ikke kunde faa Haanden løs. Hun raabte om Hjælp, og Fru Jensen, der kom omtrent samtidig med Sagsøgte, standsede Rullen, saa hun fik Haanden fri.

Sagsøgte har forklaret, at han den nævnte Dag, da det var godt Vejr, vilde have Tøjet hængt ud i Gaarden, og han bad Inger Nielsen om at gaa over og hjælpe Fru Jensen, der er alene om at udføre Vaske- og Strygearbejdet. Han gik ind paa sit Kontor, hvorfra han nogen Tid efter hørte tre lange Skrig. Han løb ud i Gaarden og derfra over i Vaskehuset, og Fru Jensen havde da faaet Rullen standset, men Inger Nielsen kunde ikke faa Haanden fri. Valsen kunde løftes op ved et Haandtag i hver af dens Ender, men den var presset fast, fordi Haanden var imellem, og det Personale, der var kommet til Stede, løb deres Vej, fordi de ikke kunde holde ud at yde Bistand. Han fik dog Fru Jensen til at samle sig saa meget, at de i Fællesskab kunde faa Valsen løftet og Haanden frigiort. Der gik efter hans Mening 6—7 Minutter fra Ulykkestilfældet, indtil Haanden var fri. Der er ingen, der har talt til ham om, at Maskinen kunde være farlig. Fru Jensen havde vistnok været i Vaskeriet i en Maanedes Tid. Hun har ikke arbejdet andetsteds for ham. Kun naar der var Tale om at hænge Tøj ud i Gaarden, fik hun Bistand af en af Køkkenpigerne, der ogsaa hjalp med at lægge Tøjet sammen.

Fru Ingrid Jensen, født Dreier, har forklaret, at hun blev antaget af Sagsøgte den 1. September 1941 til at passe Vaskeriet. Inden hun overtog Pasningen, blev hun af Fru Bendixen, som hidtil havde passet Rullen, gennem et Par Dage sat ind i Arbejdet. Sagsøgte har beklaget sig over, at der blev spildt Varme, naar Rullen var i Gang, og ønskede, at en af de unge Piger skulde hjælpe ved Rulningen. Da Inger Nielsen blev sendt over fra Køkkenet, viste Vidnet hende, hvordan man skulde sætte Dugen til, for at Valsen kunde tage den, hvorimod hun ikke gav hende nærmere

Besked om, hvordan Maskinen skulde passes og heller ikke om, hvordan den skulde standses, men Vidnet sagde til Inger Nielsen, at hun maatte passe paa ikke at faa Fingrene i Klemme. Vidnet gik ind i et Rum ved Siden af for at sætte en anden Maskine i Gang. Da hun — vistnok 5—10 Minutter efter — hørte Ingers Skrig, løb hun ind og standsede Rullen. Ved Sagsøgtes Hjælp fik hun Valsen løftet. Det var vanskeligt at faa de Skruer løsnet, som holder Haandtagene, idet Ingers Haand var imellem, men da Skrueerne var fjernet, var det ikke vanskeligt at løfte Valsen. Vidnet vidste godt, at man kunde faa Maskinen til at køre baglæns ved at slaa Kontakten om, men det tænkte hun ikke paa i Øjeblikket.

Sagsøgte har bestemt benægtet nogensinde at have givet Besked om, at de unge Piger skulde hjælpe ved Maskinen, og han mener, at det var uforsvarligt af Fru Jensen at forlade den, naar den var i Gang. Det er muligt, at han tidligere har set en af de unge Piger hjælpe med ved Rulningen, men saa har Fru Jensen været til Stede samtidig.

Vidnet Fru Jensen har heroverfor fastholdt sin Forklaring og tilføjet, at Fru Bendixen, der tidligere passede Vaskeriet, fik en ekstra Hjælp, naar der var travlt, men Sagsøgte erklærede, at det var urimeligt at betale for ekstra Hjælp, naar der var saa mange unge Piger i Køkkenet.

Fru Laila Bendixen har forklaret, at hun som Regel passede Maskinen alene, men det hændte, at hun fik en Medhjælp. Det var altid den samme, og Medhjælperen var efterhaanden fortrolig med Maskinen. Det hændte, at Medhjælperen passede Maskinen alene, men Vidnet vil anse det for uforsvarligt at sætte en ukyndig til at passe den alene uden indgaaende Vejledning.

I en den 14. Januar 1942 udsendt Rundskrivelse har Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet paabudt en supplerende Sikringsanordning for den omhandlede Maskintype.

Efter det oplyste maa der gaas ud fra, at Ulykkestilfældet skyldes den Omstændighed, at Tilskadekomne, der savnede fornødent Kendskab til Betjeningen af den omhandlede Maskine, er blevet sat til at passe den paa egen Haand uden nærmere Vejledning.

Da Sagsøgte findes at have gjort sig skyldig i Forsømmelse, dels ved ikke at have paalagt Fru Jensen kun at bruge kyndig Medhjælp ved Betjening af Maskinen, dels ved den 20. Oktober 1941 ikke at have sikret sig, at Tilskadekomne ikke blev sat til Arbejde ved den, hvilket han efter det ved tidligere Lejlighed passerede maatte regne med, at hun kunde blive, maa han være ansvarlig for Skadens Indtræden, hvorved bemærkes, at der ikke kan gives ham Medhold i hans Paastand om, at den af ham tegnede lovpligtige Ulykkesforsikring dækker ham mod ethvert Ansvar for Ulykkestilfælde, der indtræffer i hans Virksomhed, og da den af Sagsøgerinden krævede Erstatning for Invaliditet, Smerte og Vansir ikke findes urimelig, vil han være at dømme efter Paastanden, saaledes at det paastævnte Beløb med Renter vil være at indsætte i Overformynderiet.

Med Sagens Omkostninger findes der at burde forholdes som nedenfor anført.

Mandag den 5. Februar.

Nr. 106/1944. Scenemester **Einer Pedersen (Vang)**
m o d

Direktør **C. F. Barsøe Sørensen (Allerup).**

(Erstatning for Afskedigelse).

Østre Landsrets Dom af 21. April 1944 (VI Afd.): Sagsøgte, Direktør C. F. Barsøe Sørensen, bør for Tiltale af Sagsøgeren, Scenemester Einer Pedersen, i denne Sag fri at være. Sagens Omkostninger betaler Sagsøgeren til Sagsøgte med 200 Kr., der erlægges inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret har Indstævnte ikke gentaget sit Anbringende om, at hans Virksomhed var kriseram.

Som af Indstævnte under Domsforhandlingen for Landsretten indrømmet maa Appellantens Stilling i hvert Fald før 1940 anses omfattet af Funktionærlovens § 1 litra b. I Tiden derefter fortsatte Appellanten som Scenemester og havde, efter hvad der er oplyst for Højesteret, i denne Virksomhed Folk under sig, som han selv antog og førte Tilsyn med, og selv om denne Virksomhed paa Grund af de unormale Forhold var blevet tidsmæssigt noget indskrænket, og Appellanten i ledige Perioder sattes til andet Arbejde, kan det ikke anses godtgjort, at hans Stilling havde mistet Karakteren af en Funktionærs. Herefter og idet der ikke fra Indstævntes Side er rejst Indsigelse mod Størrelsen af det af Appellanten krævede Beløb, vil dennes Paastand være at tage til Følge.

Sagens Omkostninger for begge Retter findes Indstævnte at burde betale til Appellanten med 600 Kr.

Thi kendes for Ret:

Indstævnte, Direktør C. F. Barsøe Sørensen, bør til Appellanten, Scenemester Einer Pedersen, betale 1550 Kr. med Renter 5 pCt. aarlig fra den 30. November 1943, til Betaling sker, og Sagens Omkostninger for begge Retter med 600 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Fra 1. September 1933 blev Einer Pedersen ansat som Scenemester ved Odense Folketeater, der indehaves af Direktør C. F. Barsøe Søren-

sen. Lønnen var fastsat til 360 Kr. maanedlig, der udbetaltes hver den 1ste og den 16de, og skriftlig Kontrakt blev ikke oprettet. Der dreves fast Teater, og Sæsonen varede normalt fra Midten af Juli til Palmesøndag det følgende Aar. Scenemesteren havde ikke faste Medhjælpere under sig, men naar der skulde antages Maskinarbejdere m. fl. gav Direktør Barsøe Sørensen ham Besked om det Antal, der skulde antages, og Scenemesteren sørgede saa for at skaffe det fornødne Antal og førte Kontrol med Arbejdet og Lønafregning.

Efter 9. April 1940 ophørte Direktør Barsøe Sørensen med at drive fast Teater, men Lokalet benyttedes til Tournéer og Gæstespil. Antallet af Spilledage har været varierende, i en enkelt Sæson ca. 175 Dage.

Einer Pedersen vedblev at arbejde hos Direktør Barsøe Sørensen; fraset Tiden indtil 15. September 1940, i hvilket Tidsrum Lønnen udbetaltes i Dage og Timer, udbetaltes Lønnen fremdeles som Gage med 180 Kr. hver fjortende Dag, i en Periode med Fradrag for visse Dage. Efter Begivenhederne den 29. August 1943 betragtede Direktør Barsøe Sørensen Scenemester Pedersens Engageringsforhold som ophørt, og da der ikke kunde opnaas Enighed om Spørgsmaalets juridiske Løsning, har Scenemester Pedersen, der sidste Gang oppebar den halvmaanedlige Løn paa 180 Kr. den 16. August 1943 for Tiden 16.—31. August, under nærværende ved Odense Købstads Ret for borgerlige Sager forberedte Sag paastaat Direktør Barsøe Sørensen tilpligtet at betale Kr. 2880 med Renter 5 pCt. aarlig fra Sagens Anlæg den 30. November 1943.

Beløbet fremkommer saaledes:

Løn for September Maaned 1943	Kr. 360,—
„ fra 1. Oktober 1943—30. April 1944	— 2520,—
	—————
	Kr. 2880,—

Under Domsforhandlingen har Sagsøgeren, der har fortsat med at arbejde for Sagsøgte for en Dagløn af 12 Kr. pr. Dag, fradraget de i Perioden 1. September 1943—31. Marts 1944 oppebaarne Lønningsbeløb, der ialt udgør Kr. 1330.— saaledes at det Restbeløb, der kræves, udgør Kr. 1550,—.

Sagsøgeren gør til Støtte for sin Paastand gældende, at han ifølge hele sin Stilling maa omfattes af Bestemmelserne i Lov Nr. 168, 13. April 1938 om Retsforholdet mellem Arbejdsgivere og Funktionærer i private Erhvervsvirksomheder og derfor have Krav paa 6 Maaneders Opsigelse.

Sagsøgte benægter, at denne Lov er anvendelig paa det foreliggende Arbejdsforhold, og paastaar sig derfor frifundet.

Subsidiært gør han gældende, at hans Virksomhed er kriserant, og at han derfor efter Bestemmelserne i Lov Nr. 349, 29. Juni 1940, — nu forlænget ved Lov Nr. 527, 19. December 1942 — kun kan være pligtig til at betale Løn for September Maaned 1943 med 360 Kr., for hvilken Maaned Sagsøgeren kun har oppebaaret Løn for 8 Arbejdsdage med 96 Kr.

Angaaende de Samtaler, der ved forskellige Lejligheder har fundet Sted mellem Parterne angaaende Sagsøgerens Arbejdsforhold, har der ikke kunnet opnaas Overensstemmelse ved de afgivne Forklaringer ved den forberedende Ret.

Under Domsforhandlingen for Landsretten har Sagsøgte under en supplerende Forklaring indrømmet, at Sagsøgerens Stilling maatte opfattes som en Funktionærs eller ligestilles hermed, saalænge der dreves fast Teater, d. v. s. indtil Aaret 1940.

Efter det for Retten oplyste maa Forholdet imidlertid antages at være ganske ændret under den i de senere Aar foreliggende Situation, hvor der ikke dreves fast Teater, og hvor Sagsøgeren nærmest har udfyldt Hvervet som »Altmuligmand«, for at bruge Sagsøgerens Udtryk, og i al Fald ikke, som krævet i Funktionærloven, paa Sagsøgtes Vegne har ledet eller ført Tilsyn med Udførelsen af andres Arbejde, idet han ikke havde underordnet Medhjælp. Ved i 3 Aar at have fortsat med at arbejde i Sagsøgtes Tjeneste paa en helt ny Basis, hvad angaar Sagsøgerens Arbejdspræstationer, vil Sagsøgeren ikke længere kunne gøre de Krav gældende, som Funktionærloven kunde have hjemlet ham, hvis Krav efter dennes Bestemmelser var blevet fremsat i Aaret 1940.

Sagsøgte vil herefter være at frifinde, uden at det bliver nødvendigt at afgøre, om hans Virksomhed efter de i Sagen foreliggende Oplysninger med Rette kan betragtes som kriseramt.

Sagens Omkostninger vil Sagsøgeren have at tilsvare Sagsøgte med 200 Kr.

Tirsdag den 6. Februar.

Nr. 71/1944. Firmaet **Petersen & Rønning** ved Erik Petersen og Poul Rønning (Landsretssagfører Hess-Petersen)

mod

Fabrikant **Erik Lanng** (Hansen).

(Erstatning for Mangler ved købt Ejendom).

Østre Landsrets Dom af 22. Januar 1944 (V Afd.): Sagsøgte, Fabrikant Erik Lanng, bør til Sagsøgerne, Firmaet Petersen & Rønning ved Erik Petersen og Poul Rønning, betale 1252 Kr. 82 Øre med Renter 5 pCt. aarlig fra den 13. Juli 1943, til Betaling sker, men bør iøvrigt for Sagsøgernes Tiltale i denne Sag fri at være. Sagens Omkostninger ophæves. Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret har Appellanten foruden det ved Dommen tilkendte Beløb paastaet sig tilkendt det under Punkt 1 i Dommen anførte Beløb, 1050 Kr., eller ialt 2302 Kr. 82 Øre med Renter.

Indstævnte paastaar Stadfæstelse.

I Henhold til de i Dommen anførte Grunde vil den, forsaavidt den foreligger Højesteret til Prøvelse, være at stadfæste.

Sagens Omkostninger for Højesteret findes Appellanten at burde betale til Indstævnte med 400 Kr.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Firmaet Petersen & Rønning ved Erik Petersen og Poul Rønning, til Indstævnte, Fabrikant Erik Lanng, 400 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Ifølge den endelige Paastand søger Sagsøgerne, Firmaet Petersen & Rønning ved Erik Petersen og Poul Rønning, Sagsøgte, Fabrikant Erik Lanng Betaling af 4302 Kr. 82 Øre med Renter 5 pCt. p. a. fra Sagens Anlæg den 13. Juli 1943.

Mellem Parterne afsluttedes den 14. Maj 1943 en Overenskomst, hvori det bl. a. hedder:

— — — Ved Skøde af 13. Maj 1942 solgte Fabrikant Lanng til Firmaet Petersen & Rønning en Parcel af den ham tilhørende Ejendom Matr. Nr. e 33 c og 60 af Sundbyøster (nu Matr. Nr. 598) samt forpligtede sig til at færdiggøre den paa Parcelen under Opførelse værende Fabriksbygning m. v. i Henhold til foreliggende Tegninger og Beskrivelse. Parcelen er senere udstykket som Matr. Nr. 3972 af Sundbyøster, og Fabriksbygningen m. v. er i det store og hele færdiggjort. I Anledning af en Række Mangler ved de udførte Arbejder blev der mellem Køberen og Sælgeren truffet Aftale om, at Sælgeren skulde udbedre Manglerne efter en af Arkitekt Taubro udarbejdet Plan, saaledes som denne var foreslaaet ændret af Arkitekt Rosenstand, og det blev overdraget Arkitekt Rosenstand for Sælgerens Regning at føre Tilsyn med Afhjælpningsarbejdernes Foretagelse. Disse Arbejder er nu i Hovedsagen udført, men da der fra Køberens Side er bebudet Krav om Erstatning dels for Gener ved Afhjælpningsarbejdernes Foretagelse og dels for ikke afhjælpelige Mangler ved Fabriksbygningen i det hele, og da der saavel fra Køberens som Sælgerens Side næres Ønske om at faa hele Sagen endeligt afviklet, og da Sælgeren samtidig har anmodet om Tilladelse til som fælles Brandmur at benytte Sydmuren paa den solgte Ejendom samt Sydmuren paa tilbygget Kedelhus m. v. ved Opførelse af Fabriksbygning paa den ham tilhørende Ejendom Matr. Nr. 598, er man enedes om følgende:

Køberen overtager den solgte Ejendom med den under Opførelse værende Fabriksbygning, saaledes som det hele nu er og forefindes, og sørger for Færdiggørelsen. — — — Dog tager Køberen Forbehold med Hensyn til Ejendommens Vandforsyning, ligesom det tagne Forbehold

med Hensyn til Frostskade af Gulvene i Stueetagen — — — Endvidere er det fra Køberens Side en Forudsætning, at Bygningsattest kan opnaas, dog at eventuelle Krav i saa Henseende, opstaaet ved Arbejder, der er eller skal udføres for Køberens Regning er undtaget — — — Sælgeren forpligter sig til straks at betale Køberen 8900 Kr. Nævnte Beløb udgør 4000 Kr. i Erstatning for alle Mangler i Anledning af, at Fabriksbygningen ikke svarer til foreliggende Tegninger og Beskrivelser. 1000 Kr. Erstatning for Gener ved Afhjælpningsarbejdernes Foretagelse, medens Restbeløbet betales Køberen for Overtagelsen af Færdiggørelsen samt for ovennævnte Tilladelser til fælles Brandgavl m. v. — — —«

Sagsøgernes Paastand udkommer saaledes:

1) Afhjælpning af Sætning af Gulve i Stueetagen paa Grund af paastaet Frostskade	1050 Kr. 00 Øre
2) Afsavnstab vedrørende de paagældende Lokalteter under Udbedring af den under 1) nævnte Skade ..	2000 — 00 —
3) Udskiftning af en 5 m ² Hovedmaaler med en 10 m ² Hovedmaaler samt Flytning af en Bimaaler	149 — 31 —
4) Øgelse af Dimensionerne for indendørs Rørledninger, der er for smaa, m. v.	575 — 00 —
5) Sagsøgerne har for en af Bygningsautoriteterne forlangt Behandling med »Flamol« af forskelligt Træværk betalt	140 — 62 —
som paastaas godtgjort hos Sagsøgte.	
6) Sagsøgerne har for Opsættelse af et af de under 5) nævnte Myndigheder forlangt Skillerum ved Biltrappe paa 1. Sal betalt Murer- og Malerarbejde med ialt	387 — 89 —
	4302 Kr. 82 Øre

Sagsøgte, der har forkyndt Retssagen for Ingeniør V. Mathiesen — der derefter er indtraadt i Sagen som Biintervenient — paastaar Frifindelse mod Betaling af 140 Kr. 62 Øre (Post 5), subsidiært Frifindelse mod Betaling af et Beløb efter Rettens Skøn.

Efter Sagsøgtes Begæring har Civilingeniør Sig. Strunge og Murermester Dyrberg været udmeldt til at skønne om det under Sagsøgernes Paastand 1) ommeldte Forhold. De har afgivet Skønserklæringer af 6. Oktober 1943, 20. s. M. og 5. November 1943 (2 Stykker).

Efter Sagsøgernes Begæring har Gas- og Vandmester O. Frølich Nilsson været udmeldt til at skønne over, hvorvidt den af Sagsøgte foranledigede Vandtilførsel til og indre Vandinstallation i Ejendommen har været forsvarlig og tilstrækkelig. Skønserklæring er af ham afgivet den 14. December 1943.

Under Domsforhandlingen er der afgivet Forklaring af Skønsmændene, Sagsøgeren Rønning, Biintervenienten, Arkitekt Ejnar Rosenstand og Civilingeniør Poul Damgaard. Endvidere har Landsretssagførererne Hess Petersen og Tomas Christensen afgivet Forklaring under Vidneansvar.

A d 1—2:

I Skrivelse af 13. Januar 1942 fra Landsretssagfører Tomas Christensen til Landsretssagfører Hess Petersen hedder det bl. a.:

»Ejendommen afleveres fuldt færdig den 1. Maj 1942, dog at Køberne har Ret til fra 10. Februar 1942 at lade foretage Forarbejder til Installering af Maskiner. Bygningen skal kunne benyttes som Fabriksbygning senest den 1. Marts d. A. Forsaavidt Fristerne den 10. Februar og 1. Marts maatte bliver overskredet, betaler Fabrikant Lanng for hver Dag en Dagsmulkt paa 100 Kr. Dagsbøder betales kun, ifald det viser sig, at Forsinkelsen har været til Gene for Fabrikken; de betales ikke, ifald Dampkedlen ikke kan leveres og opstilles til Brug indenfor de nævnte Terminer. Klimatiske Hindringer for Bygningsarbejdets Fremme skal ikke kunne medføre en Forlængelse af Fristerne.«

I Aftalen »Tidsfrister for Færdiggørelse af Fabriksbygning«, dateret 30. Januar 1942 hedder det:

»Stueplan: Lagerlokaler lukket med Vinduer og Port senest 5. Marts færdig 10. Maj.

Kogerum berappet og hvidtet, Vinduer og Døre indsat, Betongulv paa østligste Tredjedel, Gulvafløb, elektrisk Lys, færdig senest 5. Marts, dog maa Gulvet være færdiggjort i den Udstrækning, som Montering af Apparater kræver det, senest 15. Februar Resten af Gulvet færdig, naar Frosthindringer ophører. Berapning af Ydermure kan udskydes paa Grund af Frost. Lokale færdig 1. Maj. Tørrerum lukket med Vinduer og Port. Fundamenter til Maskinen støbt senest 15. Februar. Loft hvidtet, Betongulv paa østligste Halvdel, dog kun under Bjælkelaget, elektrisk Lys, færdig senest 5. Marts. Resten af Gulvet færdig, naar Frosthindringer ophører. Lokale færdig senest 1. Maj.«

I Skønserklæring af 6. Oktober 1943 hedder det bl. a.:

»— — — ad 2. Efter vort Skøn har Gulvene tilfredsstillet de anordnede Betingelser ved Udførelsen, men de er blevet udstøbt efter en Frostvejrperiode og grundet paa, at Fabrikken skulde være færdig til bestemt Tid er Udstøbningen blevet udført, forinden den underliggende Jordmasse har været tøet op. Paa det daværende Terræn er forinden Udstøbningen paafyldt Betonklodser og Sand i en Højde af ca. 70 cm. Denne Fyld har formentlig ikke givet Anledning til Sammensynkning, hvorimod det frosne Underlag har sat sig ved Optøningen. Denne Eventualitet har man ogsaa været klar over og for at imødegaa for store Knusninger i Betonlaget, har man indlagt Trælister, der kunde dirigere Revnedannelser. — — —«

Sagsøgerne paaberaaber sig navnlig en Udtalelse fra Ingeniør Mathiesen, afgivet paa et Møde paa Hess Petersens Kontor den 29. Januar 1942 og gaaende ud paa, at Ingeniør Mathiesen vilde sørge for, at Gulvet blev færdigstøbt, skønt man befandt sig midt i en Frostperiode, »om han saa skulde tø Underlaget op« eller lignende.

Under det nævnte Møde var tilstede Arkitekt Rosenstand, og det maatte for ham som sagkyndig Tillidsmand for Sagsøgerne staa klart, at en Optøning af selve Grunden ikke vilde være teknisk mulig eller anbefalelsesværdig.

Herefter og efter Indholdet af det ovenfor citerede findes Sagsøgte ikke at kunne anses som havende afgivet en Garanti eller paataget sig

en Risiko, der kunde føre til at tage Sagsøgernes heromhandlede Paastand til Følge.

ad 3 og 4:

Disse Krav fra Sagsøgernes Side maa anses for at have behørig Støtte i Overenskomsten af 14. Maj 1943, det af Frølich Nilsson afgivne Skøn samt det iøvrigt foreliggende, hvorfor de vil være at give Medhold.

ad 5: erkendt af Sagsøgte.

ad 6:

Dette Krav maa anses hjemlet ved Overenskomsten af 14. Maj 1943, idet det er baseret paa et efterfølgende Forlangende af Bygningsmyndighederne, hvilket ikke paa Overenskomstens Tid med Sikkerhed kunde paaregnes fremsat af de nævnte Myndigheder.

Som Følge af det anførte vil der være at give Sagsøgerne Dom for 1252 Kr. 82 Øre med paastaaede Renter.

Sagens Omkostninger vil efter Omstændighederne være at ophæve.

Onsdag den 7. Februar.

Nr. 151/1944. A/S Tjørnegaarden II (Bang ved Christoffersen)

mod

Kommunelærer **Svend Hageltorn** (Lund-Andersen).

(Betaling af Varmebidrag).

Dom afsagt 19. Januar 1944 af Boligvoldgiftsretten for København (3. Afd.): Sagsøgerne, A/S Tjørnegaarden II, bør i Forhold til Sagsøgte, Svend Hageltorn, omgøre Varmeregnskabet for Varmeaaret 1942/43 for Ejendommen Tjørnegaarden II, saaledes at alene de til Ejendommens Opvarmning medgaaede Brændselsudgifter medtages paa Regnskabet, og at Sagsøgte af disse Udgifter betaler en Andel i Forhold til hans Varmemaalers Udvisende. Sagens Omkostninger ophæves.

Østre Landsrets Dom af 27. April 1944 (II Afd.): Appellanten, Kommunelærer Svend Hageltorn, bør til Indstævnte, A/S Tjørnegaarden II, betale 180 Kr. 38 Øre med Renter 5 pCt. aarlig fra 13. September 1943, til Betaling sker. Sagens Omkostninger for begge Retter ophæves. Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den i denne Sag af Østre Landsret afsagte Dom er med Justitsministeriets Tilladelse indanket for Højesteret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret har Appellanten gentaget sin Paastand for Landsretten, medens Indstævnte paastaar Stadfæstelse.

Seks Dommere finder, at den omstridte Bestemmelse i Lejekontrakten maa forstaaes saaledes, at den giver Appellanten Ret til, naar Varmemaalere er opsat, mellem Lejerne at fordele ikke blot, som i Indstævntes Opstilling, Udgifterne til Brændsel, Lempning, Transport, Afskrivning af Tørveskur og Maaler-Service, men samtlige Udgifter, der medgaar til Driften af Varmeanlægget, saaledes som angivet i Lejekontraktens i Dommen gengivne trykte Bestemmelse om Centralvarme.

Disse Dommere stemmer derfor for at tage Appellantens Paastand til Følge, hvorved bemærkes, at der efter den angivne Forstaaelse af Kontrakten er Enighed mellem Parterne om Varmebidragets Beregning. Endvidere stemmer disse Dommere for at paalægge Indstævnte at betale Sagens Omkostninger for alle Retter med 500 Kr.

Tre Dommere bemærker følgende:

Det i Boligvoldgiftsrettens Dom citerede Afsnit, betegnet »Centralvarme«, er en Del af Lejekontraktens trykte Tekst og adskilt ved 5 andre trykte Afsnit fra de første i Dommen citerede Bestemmelser om Varmebidrag, hvilke Bestemmelser er maskinskrevne. Med denne Bemærkning stemmer disse Dommere for i Henhold til de i Boligvoldgiftsrettens Dom anførte Grunde at tage Indstævntes Paastand til Følge.

Der vil være at give Dom efter Stemme-flertallet.

Thi kendes for Ret:

Indstævnte, Kommunelærer Svend Hageltorn, bør til Appellanten, A/S Tjørnegaarden II, betale 218 Kr. 20 Øre med Renter 5 pCt. aarlig fra 13. September 1943, til Betaling sker, samt i Sagsomkostninger for alle Retter 500 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Præmisserne til Boligvoldgiftsrettens Dom er saalydende:

Ved Lejekontrakt dateret 20. Marts 1938 lejede Sagsøgte under denne Sag, Svend Hageltorn, af Sagsøgerne, A/S Tjørnegaarden II, fra 15. Oktober 1937 at regne Lejligheden Mozartsvej 20, Opgang 1, 3. Sal, for en aarlig Leje af 1320 Kr., inklusive Varme. Det hedder blandt andet i Kontrakten:

»I fornævnte Lejebeløb er inkluderet Bidrag til Varme og Varmtvandsforsyningen, idet 10 pCt. af den betalte Leje eller Kr. 132,— er Betaling herfor.

Ejerne er berettiget til i Maanederne Juni—August at indskrænke Varmtvandsforsyningen til Tiden fra Fredag Aften til Søndag Formiddag.

Saa fremt Dagsprisen paa Centralvarmenøddekul skulde overstige Kr. 33,— pr. Ton frit tilkøbt, forbeholder Ejerne sig Ret til at forhøje Bidraget med 3 pCt. for hver fulde Krones Forhøjelse. Ejerne forbe-

holder sig Ret til at lade installere Maalere for Varme og varmt Vand og paa Grundlag heraf fordele samtlige Udgifter ved Varme og varmt Vand efter den raadgivende Ingeniørs Opgørelse.

Det lejede skal benyttes til Beboelse.

Centralvarme: Saafremt der i Ejendommen findes Centralvarme, varmt Vand m. v., og der ikke svares en fast Afgift, bliver samtlige Udgifter, der medgaar til Driften af Anlægget, herunder Opvarmning af alle fælles Rum, Udgifter til Pasning af Fyret, Reparationer, som ikke har Fornyelseskarakter, og Vandafgift, paalignet samtlige Lejere forholdsmæssigt. Fordelingen sker efter Varmeingeniørens Beregning paa Grundlag af Rumindholdet eller Varmemaalere, forsaavidt saadanne maatte være opsat. Udlejeren er paa Lejerens Forlangende pligtig til at fremlægge Regnskab for Omkostningerne og for deres Fordeling. Enhver Protest anses frafaldet af Lejeren, saafremt han ikke skriftlig er fremkommet hermed inden 8 Dage, efter at han er gjort bekendt med, hvilket Beløb han skal erlægge.

Endelig Opgørelse og Fordeling af Udgifterne foretages efter Varmesæsonens Slutning.«

Varmeregnskabet har hidtil været opgjort paa Grundlag af en Pris paa 33 Kr. pr. Ton Kul, men i Efteraaret 1942 lod Sagsøgerne opsætte Varmemaalere i Ejendommen, og har derefter for Varmesæsonen 1942/43 iordelt samtlige Udgifter til Fyringen paa Lejerne i Forhold til Maalernes Udvisende. Paa Varmeregnskabet, der er udarbejdet af Ingeniørfirmaet Constantin Brun A/S er foruden Udgifter til Brændsel 12,464 Kr. 16 Øre opført Udgifter til Varmemesterløn, Vedligeholdelse, Elektricitet m. ialt 4595 Kr. 05 Øre, saaledes at den samlede Udgift bliver 17.059 Kr. 21 Øre. Sagsøgte Andel i de samlede Udgifter bliver ifølge den af Constantin Brun A/S foretagne Fordeling ialt 568 Kr. 59 Øre; heraf har Sagsøgte betalt de foran i Lejekontrakten nævnte 132 Kr., svarende til 10 pCt. af Lejen, samt yderligere 200 Kr. Da han ikke har villet betale Resten 236 Kr. 59 Øre, har Sagsøgerne nu paastaaet ham dømt til at betale dette Beløb med Renter 5 pCt. p. a. fra Sagens Anlæg den 14. September 1943, idet de til Støtte for Paastanden har henvist til Lejekontraktens Bestemmelser, der efter deres Mening giver dem Ret til, efter at Varmemaalere er opsat, at fordele samtlige de ovennævnte Udgifter til Ejendommens Opvarmning paa Lejerne.

Subsidiært har Sagsøgerne nedlagt Paastand paa, at Sagsøgte dømmes til at anerkende, at han ikke kan faa Fradrag i Lejen paa Grund af manglende Levering af varmt Vand, idet hans Andel i Udgifterne til Ejendommens Opvarmning har oversteget det nævnte Beløb af 132 Kr.

Sagsøgte har paastaaet sig frifundet mod Betaling af 151 Kr. 74 Øre, hvorhos han har paastaaet Sagsøgerne dømt til at anerkende, at Lejekontrakten skal forstaas saaledes, at Sagsøgerne kun kan kræve den Del af Brændselsudgifterne, som overstiger 33 Kr. pr. Ton Kul, fordelt mellem Lejerne efter Maaler.

Sagsøgte, der under Sagen har været repræsenteret af Sagfører, har ikke nærmere begrundet sin Paastand om Frifindelse mod Betaling af 151 Kr. 74 Øre. Han har fremlagt en Opstilling, der viser, hvorledes han mener Varmeregnskabet bør opstilles, hvoraf det fremgaar, at han kun

mener, at Sagsøgerne kan fordele de egentlige Brændselsudgifter paa Lejerne, og hvorefter det synes, som om han mener, at han kun skal efterbetale 107 Kr. 88 Øre.

Sagsøgte har derhos formaaet Sagsøgerne til at fremlægge Afskrift af diverse Regninger, formentlig for at kritisere visse Poster paa Sagsøgernes Varmeregnskab, men har ganske undladt dette. Herefter er Retten ude af Stand til at tage Stilling til Sagsøgtes Paastand.

Sagsøgenes subsidiære Paastand har Sagsøgte ikke omtalt under Proceduren. Han maa derfor anses som den, der tager bekræftende til Genmæle overfor den. Hans Paastand om, at kun en Del af Brændselsudgifterne kan fordeles efter Maaler, kan ikke tages til Følge.

Under Sagen har Fabrikant D. H. Leopold interveneret til Fordel for Sagsøgerne, hvorhos der af Inspektør Varberg Jensen er afgivet Vidneforklaring om de nærmere Omstændigheder ved Lejekontraktens Oprettelse; Retten maa herefter gaa ud fra, at Bestemmelserne i Kontrakten om Varmebetalingen ikke har været drøftet ved Indgaaelsen af Kontrakten, men er taget direkte fra et ved Udlejning af Ejendommens Lejligheder benyttet Standardkoncept.

Retten har ved Dom af 15. November 1943 i Sagen III L 371/13 med Hensyn til en ganske lignende Lejekontrakt statueret, at Bestemmelserne om Varmebidrag ikke kunde forstaas saaledes, at Kontrakten samtidig med Opsætning af Varmemaalere skulde ændres til en Forbrugskontrakt, da dette ikke særlig var meddelt Lejeren og ikke utvetydigt fremgik af Kontraktens Ordlyd. I nærværende Tilfælde er der efter Rettens Mening heller ikke af Sagsøgerne oplyst Omstændigheder, som kan bevirke, at Kontrakten ved Varmemaalernes Opsætning umiddelbart skulde gaa over til at blive en Forbrugskontrakt. Derimod maa den efter Rettens Mening forstaas saaledes, at samtlige Brændselsudgifter efter Maalernes Opsætning skal fordeles mellem Lejerne efter Maalernes Udvisende. Idet Sagsøgtes Procedure ikke skønnes at være til Hinder derfor, vil Sagsøgerne derfor være at dømme til i Forhold til Sagsøgte at omgøre Varmeregnskabet, saaledes at alene Brændselsudgifterne opføres paa dette, og at Sagsøgte heraf betaler en Andel i Forhold til hans Varmemaalers Udvisende.

Sagens Omkostninger vil efter Omstændighederne kunne ophæves.

Landsretsdommens Præmisser er saalydende:

Den indankede Dom er afsagt af Boligrettens 3. Aideling den 19. Januar 1944 og med Justitsministeriets i Skrivelse af 26. Februar 1944 givne Tilladelse paaanket af Kommunalærer Svend Hageltorn, der paa staar Dommen ændret derhen, at han frifindes mod Betaling af 151 Kr. 74 Øre.

Indstævnte, A/S Tjørnegaarden II, har nedlagt Paastand paa, at Appellanten tilpligtes at betale 218 Kr. 20 Øre med Renter 5 pCt. aarlig fra 13. September 1943, subsidiært at Dommen stadfæstes.

For Landsretten har Appellanten paaberaabt sig et af ham udarbejdet Varmeregnskab for Varmesæsonen 1942—43, hvorefter Brændselsforbruget omregnet til Kul har andraget 112 t til en samlet Udgift

af 12.464 Kr. 16 Øre, hvortil kommer Udgifter til Lempning og Transport, Afskrivning af Tørveskur og Maalerservice 964 Kr. 96 Øre, ialt 13.428 Kr. 12 Øre, (skal rigtig udregnet være 13.429 Kr. 12 Øre). Heri fradrages som inkluderet i Lejen 112 t til Basisprisen 33 Kr. eller 3696 Kr. samt som Erstatning for Ikke-Levering af varmt Vand 20 pCt. af Normalforbruget 200 t lig 40 t til samme Pris eller 1320 Kr. Det samlede Antal Maalerenheder udgør 2057 Delinger, medens Appellantens Forbrug andrager 86 Enheder, og herefter beregnes Appellantens Varmebidrag til 351 Kr. 74 Øre, hvoraf er betalt 200 Kr., saaledes at der endnu resterer 151 Kr. 74 Øre. Det er endvidere oplyst, at Varmebidraget eksklusive Varmtvandsgodtgørelsen efter denne Opstilling vilde beløbe sig til 206 Kr. 78 Øre.

Retten kan tiltræde Udtalelsen i den indankede Dom, hvorefter det efter Lejekontraktens Formulering ikke findes at kunne fastslaaes, at Appellanten efter Installation af Maalere skulde bidrage til samtlige Udgifter ved Varme og varmt Vand efter Opgørelse.

Som Sagen herefter foreligger, findes Appellantens Varmebidrag at maatte beregnes som af ham anført, dog saaledes at der vedrørende varmt Vand vel skal godskrives ham de nævnte 20 pCt., men kun af det faste Varmebidrag 132 Kr. eller 26 Kr. 40 Øre. Naar dette Beløb fradrages de nævnte 206 Kr. 78 Øre, udkommer 180 Kr. 38 Øre; herefter vil Appellanten være at frifinde mod Betaling af dette Beløb med Renter som af Indstævnte anført.

Sagens Omkostninger for begge Retter ophæves.

En af de voterende Dommere afgav saalydende

D i s s e n s:

I Lejekontrakten har Indstævnte forbeholdt sig at installere Varmemaalere, »og i saa Fald fordele samtlige Udgifter ved Varme — — — efter den raadgivende Ingeniørs Opgørelse.« Der er efter min Formening ingen Hjemmel til at fortolke denne Bestemmelse indskrænkende, saaledes at den kun skulde hjemle Indstævnte Krav paa Dækning af Brændselsudgifter, og ikke efter dens Ordlyd paa Dækning af samtlige Udgifter, der medgaar til Tilvejebringelse af Varme.

Jeg stemmer derfor for at tage Indstævntes Paastand til Følge og paalægge Appellanten at betale Sagens Omkostninger for begge Retter med et passende Beløb.

Torsdag den 8. Februar.

Nr. 103/1944. Gaardejer **Jørgen Larsen** (Hartvig Jacobsen)
 mod
 Husejer **Gustav Davidsen** (Rode).

(Ophævelse af Lejemaal om Tørvemose).

Østre Landsrets Dom af 24. Marts 1944 (VII Afd.): Sagsøgte, Gaardejer Jørgen Larsen, bør anerkende, at den mellem ham og Sagsøgeren, Husejer Gustav Davidsen, den 7. December 1942 indgaaede Overenskomst om Leje af Mose m. v. paa Ejendommen, Matr. Nr. 8 g af Alsønderup By og Sogn er ophævet, samt inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse til Sagsøgeren betale 5000 Kr. med Renter heraf 5 pCt. aarlig fra den 3. Maj 1943, til Betaling sker, og Sagens Omkostninger med 800 Kr. At efterkomme under Adfærd efter Loven.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Østre Landsret.

I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret paastaar Appellanten Frifindelse, subsidiært mod Betaling af et skønsmæssigt fastsat Beløb af under 3000 Kr. Appellanten erkender at have garanteret, at en Produktion af mindst 3000 Tons Tørv var mulig, men gør gældende, at denne Garanti er opfyldt, og har til Støtte herfor fremlagt forskellige Oplysninger om Størrelsen af den paa Arealet i Tørvesæsonen 1944 stedfundne Tørveproduktion.

Seks Dommere finder ikke, at disse Oplysninger giver tilstrækkeligt sikkert Grundlag for at tilsidesætte de i Dommen nævnte Erklæringer fra Hedeselskabet og fra de udmeldte Skønsmænd, og stemmer herefter, og idet der ikke for Højesteret iøvrigt er rejst nogen særlig Indsigelse mod den fastsatte Erstatning paa 800 Kr., for at stadfæste Dommen og at paalægge Appellanten at betale i Salær for Højesteret til den for Indstævnte beskikkede Sagfører, Højesteretssagfører Rode, 250 Kr.

Tre Dommere finder det efter de Højesteret forelagte nye Oplysninger ikke godtgjort, at Mosen ikke har indeholdt den af Appellanten garanterede Tørvemængde, og idet Indstævntes Ophevelse af Kontrakten følgelig maa anses uberettiget, og idet den Erstatning, som herefter findes at burde paalægges Indstævnte, skønsmæssigt ansættes til 1500 Kr., stemmer disse Dommere for at dømme Appellanten til af den af ham oppebaarne Lejeafgift, 4200 Kr., at tilbagebetale Indstævnte 2700 Kr. med Renter.

Der vil være at give Dom efter Stemmeflertallet.

Thi kendes for Ret:

Landsrettens Dom bør ved Magt at stande.

I Salær for Højesteret til Højesteretssagfører Rode betaler Appellanten, Gaardejer Jørgen Larsen, 250 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Ved Overenskomst af 7. December 1942, affattet af Landsretssagfører Martved, Hillerød, lejede Sagsøgeren, Husejer Gustav Davidsen, af Sag-

søgte, Gaardejer Jørgen Larsen, Retten til for Sæsonen 1943 at udnytte den paa Ejendommen, Matr. Nr. 8 g af Alsønderup By og Sogn værende Mose, der angaves at være ca. 2¹/₂ Td. Land stor, samt et til Læggeplads bestemt, 6 Tdr. Land stort, Areal. Af den fastsatte samlede Lejeafgift 7900 Kr. betaltes ved Overenskomstens Underskrift ialt 4200 Kr. I Overenskomstens Post 4 bestemtes det, at Sagsøgeren var berettiget til at fremstille »al den Tørv, han er i Stand til paa Mosen i Sæsonen 1943, hvorved særlig bemærkes, at Udlejeren ved sin Underskrift herpaa udtrykkelig garanterer, at der i Mosen vil kunne produceres mindst 3000 Tons Tørv«, og i en Tilføjelse til Overenskomsten udtaltes: »I Tilslutning til foranstaaende bemærkes udtrykkeligt, at Lejeren garanterer en saa stor Produktion af Tørv paa Mosen i Sæsonen 1943, at den aftalte samlede Lejesum for Tørvemose og Læggeplads, ialt 7.900,— Kr. ikke overskrider det Vederlag, som efter de gældende Maksimalprisbestemmelser kan opnaas for den paagældende samlede Produktion med Tillæg af Vederlag for Læggeplads.«

Efter de for 1943 gældende Maksimalprisbestemmelser vilde der til Opfyldelse af den sidstnævnte Garanti være at fremstille mindst 1833 Tons Tørv. Efter § 1, Stk 7, i Tørvebekendtgørelsen af 3. Februar 1943, maatte Salg af Tørv ikke finde Sted, saafremt de ved Forbrændingsprøver gav mere end 30 pCt. Aske, beregnet paa Tørstof.

Da Sagsøgeren ved Analyser af Dyndprøver, udtagne paa Mosen i Februar 1943, fik Formodning om, at Askeprocenten i færdige Tørv vilde blive for høj, lod han foretage en Undersøgelse af Mosen ved Det danske Hedeselskab, der i Erklæring af 15. Marts 1943 udtalte, at det paa den ca. 7500 ha store Mose maatte anses muligt at fremstille ca. 1900 Tons Tørv, og at Blandingsprøver af Tørvedyndet viste en Askeprocent af 29,2. Paa Grundlag af denne Erklæring annullerede Sagsøgeren den 24. Marts 1943 Overenskomsten af 7. December 1942, medens Sagsøgte fastholdt Overenskomsten.

Under denne ved Retten for Hillerød Købstad m. v. forberedte Sag, gør nu Sagsøgeren gældende, at Sagsøgte ikke er i Stand til at opfylde sin Garantiforpligtelse med Hensyn til Mindsteproduktion af 3000 Tons Tørv, hvorfor han paastaar Sagsøgte tilpligtet at anerkende Overenskomstens Bortfald samt at tilbagebetale den forudbetalte Lejeafgift 4200 Kr., og at yde Sagsøgeren Erstatning for tabt Fortjeneste, fastsat efter Rettens Skøn, dog ikke over 6000 Kr., hvorhos han paastaar sig tillagt Renter af Beløbene 5 pCt. aarlig fra Stævningens Dato, den 3. Maj 1943.

Sagsøgte procederer til Frifindelse og gør til Støtte herfor gældende: Sagsøgeren fremkom under Forhandlingerne, forud for Overenskomstens Affattelse, gentagne Gange med Udtalelser om, at han kun vilde arbejde med 1 Tørveværk paa Mosen. Herefter, og naar henses til Aftalen om Læggepladsens Størrelse, maatte Sagsøgte regne med, at Produktionen i Sæsonen 1943 ikke væsentlig vilde overstige 1800 Tons. Først da Overenskomsten forelaa renskrevet, blev Sagsøgte stillet over for Kravet om Garanti med Hensyn til 3000 Tons, hvorimod han protesterede. Det blev da meddelt ham, at Bestemmelsens Betydning kun var at sikre mod Overtrædelse af Maksimalprisbestemmelserne. Protesten blev saaledes

taget til Følge, og i al Fald blev Garantien indskrænket i Overensstemmelse med Tilføjelsen til — ligesom Sagsøgerens Garanti — kun at omfatte 1833 Tons. Sagsøgerens Annullation af Aftalen har herefter savnet Føje.

Sagsøgeren har heroverfor anført, at han, der vel ikke selv raadede over mere end 1 Tørveværk, men agtede at afdrive Mosen sammen med en anden, som ogsaa havde et Tørveværk, og leje yderligere Læggeplads hos Sagsøgtes Nabo, — ikke over for Sagsøgte har givet Udtryk for, at han kun vilde arbejde med 1 Værk.

Paa Grund af, at man under de forudgaaende Forhandlinger havde aftalt en fast Lejeafgift af 7900 Kr., var han ved Overenskomstens skriftlige Udarbejdelse interesseret i en Garantierklæring fra Sagsøgte, som kunde sikre Tilstedeværelsen af en tilstrækkelig Mængde Tørvedynd til Fremstilling af en væsentlig større Tørvemængde end den, der var nødvendig for at lovliggøre Lejeafgiften i Forhold til Maksimalpriserne. Der blev derfor, inden Overenskomstens endelige Affattelse hos Landsrets-sagfører Martved truffet en klar Aftale mellem Parterne om, at Sagsøgte skulde garantere Muligheden af en Produktion paa 3000 Tons. Ved sin uberettigede Vægning ved at hæve Overenskomsten i Marts 1943 har Sagsøgte hindret Sagsøgeren i at udnytte sine, hos Sagsøgte bundne, 4200 Kr., der var hans hele Kapital, til Igangsættelse af andre Foretagender og har derfor udover Pligt til Tilbagebetaling af Lejeafgift ved sin Misligholdelse af Garantipligten paadraget sig Ansvar for et betydeligt Tab af Fortjeneste for Sagsøgeren.

Civilingeniørerne M. I. Nyboe og M. Tvede har som Skønsmænd, udmeldte af Retten, den 11. Oktober og 19. November 1943 afgivet Erklæringer, der, saaledes som de ved Forklaringer under Domsforhandlingen, nærmere er uddybet, gaar ud paa, at Mosearealet, selv om et tidligere delvis udnyttet Stykke medregnes, udgør knapt 2 Tdr. Land, at Læggepladsen er saaledes beskaffen, at den højst kan udnyttes til Fremstilling af 1250 Tons Tørv, og at der i rentabel Drift ikke kan paaregnes fremstillet mere end 2050 Tons af Tørvedyndet.

Der er saavel for den forberedende Ret som under Domsforhandlingen for Landsretten afgivet Forklaringer af Parterne og forskellige Vidner.

Færdig fra Trykkeriet den 7. Marts 1945.

G. E. C. Gads Forlag.

Triers Bogtrykkeri (Chr. & G. Lind). — København.

Højesteretstidende.

Udgivere: Højesterets Protokolsekretærer.

88. Aargang

Højesteretsaaret 1944.

Nr. 84

Torsdag den 8. Februar.

Sagsøgte Forklaring gaar ud paa, at Sagsøgeren saavel under de forudgaaende Forhandlinger som under den endelige Forhandling ved Overenskomstens Oprettelse paa Landsretssagfører Martveds Kontor udtalte, at han kun agtede at udnytte Mosen med 1 Tørveværk. Da Sagsøgte protesterede imod, at der i Overenskomsten var indføjet en Garanti med Hensyn til 3000 Tons Tørv, erklærede Sagsøgeren, at han vilde være tilfreds med en Produktion paa 2000 Tons Tørv, og Landsretssagfører Martved sagde, at Bestemmelsen kun var indført af Hensyn til Overenskomstens Tinglysning. Sagsøgte lagde derefter kun Vægt paa Garantierklæringen i Tilføjelsen, og underskrev Overenskomsten samt Tilføjelsen.

Sagsøgeren, der bestrider at have udtalt sig om Begrænsning af Produktionen som af Sagsøgte forklaret, har yderligere forklaret, at Sagsøgte, der paa Mødet hos Landsretssagfører Martved hævdede, at der paa Mosen var Tørvemasse til 5000 Tons, gik med til at garantere 3000 Tons, og at Landsretssagfører Martved derefter i begge Parters Nærvær under Diktat til en Kontordame formulerede Garantibestemmelsen i Post 4, uden at Sagsøgte protesterede.

Da Parterne lidt senere paany indfandt sig for at underskrive Overenskomsten, blev Tilføjelsen paa Landsretssagfører Martveds Foranledning paaført for at sikre, at der ikke vilde ske Overtrædelse af Maksimalprisbestemmelserne.

Landsretssagfører Martved har forklaret i Overensstemmelse med Sagsøgeren.

Ejendomsmægler I. M. Jensen har forklaret, at Sagsøgeren under Forhandlingerne har sagt, at han ikke tænkte at arbejde med mere end 1 Værk, og at han vilde være tilfreds med en Produktion paa et Par Tusinde Tons. Sagsøgte, der mente, at der var 5000 Tons i Mosen, sagde vel, at det var meningsløst, at han skulde garantere 3000 Tons, men han skrev dog under, og Vidnet har forstaaet Resultatet af Forhandlingerne hos Landsretssagfører Martved saaledes, at Sagsøgte skulde indestaa for de 3000 Tons.

Vognmand Hans Petersen har forklaret, at Sagsøgeren under Forhandlingerne kun talte om 1 Værk og var tilfreds med at skære 2000 Tons. Det er meget muligt, at Diktatet til Kontordamen om Garanti med Hensyn til 3000 Tons er sket i Vidnets og Parternes Nærvær, dog husker han det ikke. Han har opfattet denne Garantierklæring som en Sikkerhed mod Overtrædelse af Maksimalprisordningen.

Efter det saaledes oplyste findes det ikke antageliggjort, at det oven for gengivne utvetydige Indhold af Overenskomstens Post 4, som Sagsøgte efter sin egen Forklaring har været opmærksom paa, forinden han underskrev, ikke skulde stemme med Aftalen mellem Parterne. Det bemærkes herved, at den af Sagsøgte og et af Vidnerne hævdede Opfattelse, at denne Bestemmelse alene skulde have Hensyn til Maksimalprisbestemmelserne, maa antages at bero paa en Forveksling med det paa Mødet oplyste om Betydningen af Tilføjelsen til Overenskomsten.

Sagsøgte maa saaledes være bundet ved den af ham afgivne Garanti-erklæring om Tilstedeværelse af Dynd til en Produktion af mindst 3000 Tons Tørv. Idet der efter Sagens Oplysninger maa gaas ud fra, at der ikke har været Dynd til mere end ca. $\frac{2}{3}$ af en saadan Produktion, findes Sagsøgeren at have Krav paa Ophævelse af Overenskomsten med Tilbageførelse af den erlagte Del af Lejeafgiften 4200 Kr. samt Erstatning for Tab af Fortjeneste, forvoldt ham ved Sagsøgtes uberettigede Vægring ved at tilbagebetale Beløbet, hvilken Erstatning efter alt foreliggende findes at burde bestemmes til 800 Kr.

Sagsøgte vil herefter være at dømme til at betale Sagsøgeren 5000 Kr. med Renter som paastaet.

Sagsøgte vil derhos have at betale Sagens Omkostninger til Sagsøgeren med 800 Kr.

Torsdag den 15. Februar.

Nr. 140/1944. **Egmont H. Petersens Fond (Møller)**

mod

Direktørerne E. Ferniss og Poul Kryger (Vang).

(Erstatning for Afskedigelse).

Sø- og Handelsrettens Dom af 2. Juni 1944: De Sagsøgte, Egmont H. Petersens Fond, bør til hver af Sagsøgerne, Direktørerne E. Ferniss og Poul Kryger, betale 75.000 Kr. med Renter heraf 5 pCt. p. a. fra den 9. Maj 1944, til Betaling sker, men bør iøvrigt for Sagsøgerernes Tiltale i denne Sag fri at være. Sagens Omkostninger betaler de Sagsøgte til Sagsøgerne under eet med 5000 Kr. Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Doms Afsigelse.

Højesterets Dom.

Den indankede Dom er afsagt af Sø- og Handelsretten. I Paadømmelsen har ni Dommere deltaget.

For Højesteret har Appellanten gentaget sin Paastand om Frifindelse, subsidiært mod Betaling af en af Retten fastsat Erstatning med Fradrag af de allerede erlagte 62.000 Kr.

De Indstævnte har gentaget deres principale Paastand med visse mindre Ændringer. Subsidiært paastaar de Appellanten

tilpligtet at betale hver af de Indstævnte en Erstatning, stor Kr. 125.000,00 med Renter 5 pCt. aarlig fra 9. Maj 1944.

Seks Dommere bemærker følgende:

Ved det i Sagen fremkomne findes det tilstrækkeligt godtgjort, at Indstævnte Ferniss ved Gennemførelsen af de i Sagen omhandlede Særaftaler var klar over, at der i hvert Fald med Hensyn til en Del af disse blev tilrettelagt en Ordning, som muliggjorde, at man unddrog Filmsfonden en Del af dens Indtægter.

Uanset at dette Forhold kunde give Appellanten Anledning til alvorlig Paatale og Krav om Ændring af den trufne Ordning, findes det dog, navnlig under Hensyn til hele Kontraktsforholdets særegne Beskaffenhed, ikke at kunne fastslaa, at der fra de Indstævntes Side — og særlig med Hensyn til Indstævnte Kryger, om hvis Kendskab til Særaftalerne der kun foreligger usikre Oplysninger — har foreligget en saadan Misligholdelse, som efter Kontraktens § 13, 1. Stk., kunde give Appellanten Ret til Afskedigelse som sket.

Idet det af de i Dommen anførte Grunde tiltrædes, at de Indstævntes principale Paastand ikke kan tages til Følge, og idet den de Indstævnte i Henhold til det ovenanførte tilkommende Erstatning under Hensyn til det om deres Forhold oplyste ikke findes at kunne ansættes højere end ved Dommen sket, stemmer disse Dommere for at stadfæste Dommen. Sagens Omkostninger for Højesteret vil disse Dommere paalægge Appellanten at betale med 3000 Kr.

Tre Dommere, som er enige med Flertallet i, at det af Indstævnte Ferniss udviste Forhold med Hensyn til de i Sagen omhandlede Særaftaler er af en saadan Karakter, at det maatte berettigge Appellanten til Indskriden som anført, finder, at Appellanten efter Forholdets grove Karakter har været berettiget til at ophæve Engagementsforholdet med begge de Indstævnte. Det bemærkes herved, at »Honorarerne« paa de af Dansk Reklame Bureau til Appellanten afgivne Regnskaber var indregnede under Teaterafgifter, og at de ikke var medtagne paa Bureauets Lister til Skattevæsnet over Honorarer m. m., samt at de efter det oplyste paa den anden Side kun i eet Tilfælde, hvor »Honoraret« var tillagt Inspektøren, uden at denne paa noget Tidspunkt erholdt Viden herom, idet Beløbet blev udbetalt Direktøren, er medtaget i Teatrenes Indberetning vedrørende Afgifter til Filmsfonden, og i dette Tilfælde blev Indberetningen afgivet efter denne Sags Rejsning. Ved Engagementsforholdets Ophævelse findes Appellanten dog efter Kontraktsforholdets særlige Karakter at være pligtig at udbetale de Indstævnte et Beløb, som skønnes at burde ansættes til 120.000 Kr. med Fradrag af de af Appellanten paa samme Grundlag allerede udbetalte 62.000 Kr. Disse Dommere stemmer herefter for at frifinde Appellanten mod til de Indstævnte at udbetale 58.000 Kr.

Der vil være at give Dom efter Stemme-flertallet.

Thi kendes for Ret:

Sø- og Handelsrettens Dom bør ved Magt at stande.

I Sagsomkostninger for Højesteret betaler Appellanten, Egmont H. Petersens Fond, til de Indstævnte, Direktørerne E. Ferniss og Poul Kryger, 3000 Kr.

Det idømte at udrede inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

I 1919 startede Sagsøgeren, Direktør Poul Kryger, Firmaet Dansk Reklame Bureau, i det følgende ogsaa blot benævnt Bureauet. I 1926 blev Medsagsøgeren, Direktør E. Ferniss, optaget i Firmaet.

Den 2. Juni 1933 blev der mellem Sagsøgerne som Indehavere af Bureauet paa den ene Side og Firmaet Gutenberghus's Reklame Bureau ved de Sagsøgte, Egmont H. Petersens Fond, paa den anden Side oprettet saalydende

»KONTRAKT.

Vi Poul Kryger og E. Ferniss, nedenfor kaldet K. & F., afstaar og overdrager herved til Gutenberghus's Reklame Bureau ved Egmont H. Petersen's Fond, nedenfor kaldet G. R., den af os i Forening hidtil under Firmanavnet Dansk Reklame Bureau drevne Virksomhed, alt paa følgende Vilkaar:

1.

Overdragelsen omfatter:

a. Lejemaal angaaende de af Firmaet hidtil benyttede Lokaler i Frederiksberggade 25.

b. Kontorinventar og Maskiner til Fremvisning af Reklamefilm, der overtages efter Vurdering.

c. Samtlige af Firmaet med Kunder oprettede Slutsedler om Teaterreklamer, Dagbladsannoncer etc. samt alle Kontrakter, der er oprettet med de forskellige Biografteatre og Teatre om Ret til Fremvisning af Lysbilleder og Reklamefilm saavel som alle Overenskomster med inden- og udenlandske Forbindelser om Fremstilling af Film. Derimod overtages ingen udestaaende Fordringer og ingen Passiver.

2.

Pr. Overtagelsesdagen finder en Opgørelse Sted, saaledes at Firmaets Indtægter og Udgifter indtil denne Dag alene vedrører K. & F., hvorimod Forretninger fra Overtagelsesdagen at regne drives for G. R.'s Regning.

— — —

3.

Overtagelsen finder Sted den 1. Juni 1933.

4.

Der skal ikke til K. & F. erlægges nogen Afstaelsessum for Virksomheden, hvorimod d'Herrer Poul Kryger og E. Ferniss som et Vilkaar

ved Overdragelsen og som Gengæld for denne herved ansættes som Ledere af Virksomheden paa de Vilkaar, som fastsættes i det følgende:

5.

Forretningen føres under særskilt Firmanavn med Bevarelse af Navnet Dansk Reklame Bureau og kaldes nedenfor D. R.

— — —

Over Virksomheden føres særskilt Regnskab, der føres af en Bogholder, der ansættes og afskediges af G. R.

6.

Medens Lys- og Filmsreklamer og Programannoncer vedblivende henhører under D. R., afgiver D. R. fra Overtagelsesdagen at regne til Gutenberghus's Reklame Bureau samtlige løbende Dagblads- og Ugebladsannoncer, ogsaa for Teatre etc. — — —

— — —

9.

Fra Overtagelsesdagen at regne ansættes d'Herrer Poul Kryger og E. Ferniss som Forretningsførere for den oven omhandlede Virksomhed: Dansk Reklame Bureau, i hvilken Anledning der meddeles dem kollektiv Prokura. — Forretningen er undergivet samme Ledelse som Gutenberghus' øvrige Afdelinger. Den daglige Ledelse varetages af Forretningsførerne.

10.

Forretningsførerne er forpligtede til at anvende al deres Tid og Flid i Forretningens Interesse og at fremme dens Tarv paa bedste Maade. De er uberettigede til, saalænge Forholdet bestaar, direkte eller indirekte at deltage i nogen anden Virksomhed eller Forretning.

11.

I fast Gage tilkommer der d'Herrer Poul Kryger og E. Ferniss hver 12.000 Kr., skriver Tolv Tusinde Kroner, aarlig, der udbetales med $\frac{1}{12}$ den sidste i hver forløben Maaned. Gagen debiteres D. R.'s Omkostningskonto.

Desuden tilkommer der d'Herrer Poul Kryger og E. Ferniss hver 20 pCt., skriver tyve Procent, af D. R.'s aarlige Overskud, hvilken Overskudsandel udbetales hvert Aar, saasnart Regnskabet for det forløbne Aar er aflagt, dog senest i 1. Halvdel af Februar Maaned. — Skulde Forretningens Overskud i nogle Aar overstige 100.000 Kr., skal den hver af de to Herrer tilkommende Andel af den Del af Overskudet, der overstiger 100.000 Kr., i det paagældende Aar forhøjes til 25 pCt., skriver Femogtyve Procent.

I Aarets Løb er d'Herrer Poul Kryger og E. Ferniss berettigede til hver især à conto paa forventet Overskudsandel at hæve 6000 Kr. med 500 Kr. hver Maaned. Reguleringen af saadanne Forskud finder Sted samtidig med den aarlige Regnskabsaflæggelse.

12.

D'Herrer Poul Kryger og E. Ferniss er hver for sig berettiget til med 6 Maaneders forudgaaende Varsel at opsigte deres Stilling til Ophør den førstkommende 1. Januar.

Fra G. R.'s Side er Forretningsførerne derimod uopsigelige, bortset fra de nedenfor særlig nævnte Tilfælde.

13.

Skulde nogen af d'Herrer Poul Kryger og E. Ferniss gøre sig skyldig i forsættlig og væsentlig Misligholdelse af nogen af de ham efter nærværende Kontrakt ligeoverfor Indehaveren paahvilende Forpligtelser, da har han forbrudt sin Ret efter Kontrakten og er pligtig paa Forlangende at fratræde uden Varsel.

— — —

14.

Skulde nogen af d'Herrer Poul Kryger og E. Ferniss, medens Forholdet staar ved Magt, ved Sygdom blive hindret i at varetage sin Gerning i Forretningen, og Sygdommen har varet i en sammenhængende Periode af 12 Maaneder, da er Medkontrahenten berettiget til at forlange, at han skal fratræde imod, saalænge han lever og G.R. befatter sig med Teaterreklamer, jfr. Post 17, at oppebære en Pension, der skal udgøre Halvdelen af den Gage og Tantième, der ellers vilde tilkomme ham. Efter hans Død gælder de i Post 15 indeholdte Bestemmelser.

15.

Skulde nogen af d'Herrer Poul Kryger og E. Ferniss afgaa ved Døden, medens Forholdet bestaar, da skal den Afdødes Enke eller i Mangel deraf hans Livsarvinger være berettiget til at oppebære en aarlig Pension, stor 6000 Kr., skriver Sex Tusinde Kroner, saalænge de lever, og G.R. befatter sig med Teaterreklamer, jfr. Post 17, for Livsarvingernes Vedkommende dog kun indtil det fyldte 18. Aar.

16.

Hvis en af d'Herrer Poul Kryger og E. Ferniss af en hvilken som helst Aarsag fratræder sin Stilling, da fortsættes Forholdet uforandret med den blivende.

For hans og hans eventuelle Enkes eller Livsarvingers Vedkommende skal ogsaa gælde de foran i Post 12—15 fastsatte Bestemmelser.

Skulde det blive nødvendigt at ansætte en Medleder af Virksomheden, da udnævnes og ansættes han efter Aftale mellem Gutenberghus Ledelse og den tilbageblivende.

17.

Skulde D.R. i en sammenhængende Periode af 3 Regnskabsaar vise et saa daarligt Resultat, at det samlede Resultat i Perioden bliver et Underskud, da har G.R. Ret til ved Udløbet af en saadan Periode ligeoverfor d'Herrer Poul Kryger og E. Ferniss med 6 Maaneders Varsel at opsiges Forholdet til Ophør den 1ste i en Maaned. I saa Fald er d'Herrer K. & F., eller, saafremt den ene af dem i Forvejen er fratruddet eller afgaaet ved Døden, den anden, fra Ophørsdagen at regne berettiget til for egen Regning og i egne Lokaler at fortsætte Virksomheden under Firmanavn Dansk Reklame Bureau, hvorefter følger, at G.R. i saa Fald er pligtig paa Anfordring at anmelde den nødvendige Forandring i det foran i Post 5 nævnte Firmanavn. I saadant Fald skal den eller de, der fortsætter Firmaet Dansk Reklame Bureau, være berettiget til at overtage Forretningens særskilte Telefoner og samtlige løbende Kontrakter om Reklame i Teatre og Forlystelsesetablissemeter og i Programmer for saadanne efter sædvanlig Refusionsopgørelse.

I det i denne Post omhandlede Tilfælde bortfalder for Fremtiden enhver i Kontraktens §§ 11, 14 og 15 indeholdt Forpligtelse.«

Efter at nærværende Sag var anlagt ved Stævning af 1. Maj 1943 i Anledning af en mellem Parterne bestaaende Uoverensstemmelse angaaende Direktør Ferniss's Ret til at indtræde som Medlem af Bestyrelsen for Filmsudlejningsselskabet »Merkur«, tilskrev de Sagsøgte under 19. s. M. Direktør Ferniss saaledes:

»Ved en Gennemgang af Dansk Reklame Bureau's Kontrakter med Biografteaterejerne er det konstateret, at De paa Bureauets Vegne i vidt Omfang med Biografteaterejerne har truffet Særaftaler, der tilsigter at besvige Filmsfonden.

Bestyrelsen har som Følge heraf besluttet at afskedige Dem til øjeblikkelig Fratræden, hvilket herved meddeles Dem.«

Under s. D. tilskrev de Sagsøgte derhos Direktør Kryger saaledes:

»Ved en Gennemgang af Dansk Reklame Bureau's Kontrakter med Biografteaterejerne er det konstateret, at Hr. Ferniss paa Bureauets Vegne med Deres Vidende i vidt Omfang med Biografteaterejerne har truffet Særaftaler, der tilsigter at besvige Filmsfonden.

Bestyrelsen har som Følge heraf besluttet at afskedige Dem til øjeblikkelig Fratræden, hvilket herved meddeles Dem.«

Idet Sagsøgerne, Direktørerne E. Ferniss og Poul Kryger, nu gør gældende, at den saaledes skete Afskedigelse er retstridig, gaar den af dem under Domsforhandlingen den 9. Maj 1944 her i Sagen endeligt nedlagte Paastand ud paa:

Principalt:

De Sagsøgte, Egmont H. Petersens Fond, tilpligtes at anerkende, at Sagsøgerne i Overensstemmelse med Bestemmelsen i Kontraktens § 17 er berettiget til for egen Regning og i egne Lokaler at fortsætte Virksomheden Dansk Reklame Bureau under dette Firmanavn, og er berettiget til at overtage samtlige Firmaets løbende Kontrakter om Reklame i Teatre og Forlystelsesetablissementer og i Programmer for saadanne, Inventar og Lysbilledapparater, og i det hele Dansk Reklame Bureaus Aktiver, alt mod at frigøre de Sagsøgte for alle Forpligtelser overfor Trediemand og mod Udløsning af de Sagsøgte i Dansk Reklame Bureau indestaaende Kapital paa Grundlag af Status, principalt saaledes, at Afvikling af Fondens Tilgodehavende skal ske over en Periode af 10 Aar med lige store aarlige Afdrag og saaledes, at Kapitalen forrentes med 5 pCt., subsidiært saaledes, at Kapitalen udbetales de Sagsøgte 3 Maaneder fra Dommens Dato samtidig med Overtagelsen af Aktiverne. Endvidere tilpligtes de Sagsøgte at betale Sagsøgerne en Erstatning efter Rettens Skøn, ikke under 50.000 Kr.

Subsidiært:

De Sagsøgte tilpligtes at betale hver af Sagsøgerne en Erstatning, stor Kr. 200.000,00, med Renter 5 pCt. fra 9. Maj 1944.

De Sagsøgte paastaar sig frifundet. Til Støtte herfor har de senest under Domsforhandlingen alene paaberaabt sig det i deres fornævnte Skrivelse af 19. Maj 1943 nævnte Forhold, idet de har frafaldet deres under den forudgaaende Behandling af Sagen fremsatte Anbringende om,

at der desuden fra Sagsøgernes Side forelaa forfalskede Ordre og Underslæb.

Subsidiært paastaar de Sagsøgte sig frifundet mod Betaling af et af Retten fastsat Beløb med Fradrag af Kr. 62.000,00, svarende til Bureauets regnskabsmæssige Nettoindtægt i det Regnskabsaar — 1932 —, der laa forud for de Sagsøgtes Overtagelse af Bureauet, hvilket Beløb den 1. Juli 1943 af de Sagsøgte er udbetalt til Sagsøgerne, dog uden at paa den ene Side de Sagsøgte derved anerkendte nogen Forpligtelse i saa Henseende og paa den anden Side Sagsøgerne fraskrev sig Retten til at lade Afskedigelsens Berettigelse prøve eller til for Domstolene at paastaa sig tillagt en højere Erstatning.

Under Sagens Forberedelse er inden Aarhus Købstads Ret Vidneforklaring afgivet af Direktør Oluf Frederik Vilhelm Jensen, »Regina-Teatret«, Aarhus, af Direktør Leonhard Hansen, »Folketeatret«, smst., og af Kontorchef Oluf Emil Nielsen, der siden 1. April 1935 har ledet Bureauets Afdeling i Jylland.

Under Domsforhandlingen har Sagsøgerne afgivet Partsforklaring, medens Vidneforklaring er afgivet af Direktør Jacob Jacobsen, »Colosseum«, af Direktør Axel Jacobsen, »Carlton Teatret«, af Direktør Johannes Ahl-Nielsen, »Park-Teatret«, af Bogholderske, Fru Rigmor Larsen, der i Februar 1938 blev ansat i Bureauet, men nu har anden Ansættelse, af Produktionsleder Thomas Harald Bitsch, som er ansat i Bureauet, af Bogholderske, Fru Laura Rasmussen, der var ansat i Bureauet fra 1. Juni 1933 til Februar 1938, af Overretssagfører F. Dragsted, som er Formand i Bestyrelsen for Fonden, af Kontorchef Jørgen Kiertzner, som er ansat i Bureauet, af Direktør Ole Sundø og Direktør O. Schou, der begge er ansat i Fonden, samt af Kontorassistent, Frk. Eldona Olsen, som er ansat i Bureauet.

Efter de saaledes afgivne Forklaringer og det iøvrigt oplyste er Sagens nærmere Sammenhæng følgende:

Som det ogsaa fremgaar af Kontraktens § 10, bestod Bureauets Virksomhed særlig deri, dels at forpagte de forskellige Biografteatres Reklametæpper til Forevisning af saavel Films- som Lysbilled-Reklamer, dels at oprette Slutsedler med Annoncørerne.

Virksomheden var af Sagsøgerne oparbejdet saaledes, at den i de sidste Aar før Fondens Overtagelse af den gav Sagsøgerne følgende Overskud til Deling:

1929.....	Kr. 35.150,00
1930.....	— 46.587,00
1931.....	— 38.069,00
1932.....	— 61.915,00

Bureauets Kapitalkonto pr. 31. December 1932 androg ca. Kr. 64.300,00.

Naar Sagsøgerne, der kendte og kom sammen med en af Direktørerne i Gutenberghus, Direktør Axel Egmont Petersen, besluttede sig til at overdrage Firmaet til de Sagsøgte som sket, gjorde de dette dels for at skaffe Kapital, dels for at opnaa de Fordele, som en Ansættelse under Fonden kunde frembyde — tilsikret Gage, Udbytteandel, Sikring mod Sygdom, Pensionering af Ægtefælle — samtidig med, at de kunde

bevare den daglige Ledelse af den af dem stiftede og i en Aarrække drevne Virksomhed.

I de 3 første Aar efter de Sagsøgtes Overtagelse af Bureauet forblev dette i sine tidligere Lokaler i Frederiksberggade, men overførtes derefter til de Sagsøgtes Ejendom »Gutenberghus« i Vognmagergade.

Arbejdet indenfor Bureauet var fordelt saaledes mellem Sagsøgerne, at Direktør Ferniss varetog Ledelsen af Forhandlingerne med Biografteatrene, medens Direktør Kryger havde Ledelsen af Tegnestuen og Reklameafdelingen samt forhandlede med Repræsentanterne.

Bureauets Virksomhed voksede meget betydeligt under den ny Ordning. Medens der saaledes pr. 1. Juni 1933 kun var sluttet fast Kontrakt med 15 Teatre, fandtes der pr. 1. Juni 1943 Kontrakter med 91 Teatre. Salget af Teaterreklame var samtidig steget fra ca. Kr. 168.000,00 (1933) til ca. Kr. 516.000 (1942), og den samlede Omsætning fra ca. Kr. 453.000 (1933) til ca. Kr. 983.000 (1942).

Pr. 31. December 1942 havde de Sagsøgte i Bureauet investeret ca. Kr. 364.250,00, heraf under Financierings Konti ca. Kr. 76.325.

Bureauet har i Aarene 1933—42 afkastet et Netto-Overskud af ialt ca. Kr. 550.000,00.

De Sagsøgte har i de nævnte Aar som Andel i Overskud — 60 pCt., jfr. Kontraktens § 11, 2. Stk. — og Renter af Kapitalindskud oppebaaret ialt ca. Kr. 323.000,00, svarende til en Forrentningsprocent beregnet af de paagældende Aars Middel-Investerings af fra 6,88 til 29,76.

Den hver af Sagsøgerne ved Kontraktens § 11, 1. Stk., tillagte aarlige Gage af Kr. 12.000,00 blev for Direktør Ferniss's Vedkommende forhøjet gentagne Gange, saaledes at den til Slut fra 1939 udgjorde Kr. 24.000,00. Direktør Krygers Gage var under hele Perioden Kr. 12.000,00 aarlig, dog at der til Regulering af Gagen yderligere er udbetalt ham ialt Kr. 16.000,00.

Endvidere oppebar hver af Sagsøgerne i Medfør af Kontraktens § 11, 2. Stk., 20 pCt. af Bureauets fornævnte Overskud.

Sagsøgernes samlede Indtægt af Bureauet som Gager og Tantième i Aarene 1933—42 udgjorde herefter ca. Kr. 530.000,00.

Direktør Kryger deltog aldrig i Bestyrelsens eller Direktionens Møder, derimod deltog Direktør Ferniss i Tiden fra 1938/39 og indtil 1. Oktober 1941 regelmæssigt i de maanedlige Bestyrelsesmøder og de ugentlige Direktionsmøder.

I Tiden indtil 1940 bestod der et godt Forhold mellem Sagsøgerne og de Sagsøgte, der ikke blandede sig meget i Ledelsen af Bureauet, dog at de Sagsøgte i en Skrivelse af 27. April 1937 til Direktør Ferniss alvorligt paatalte, at Bureauet havde diskonteret og udbetalt en af en af Bureauets Kunder — en Biografteaterdirektør — akcepteret Veksel paa 1500 Kr., uden at der var sket Notering desangaaende i Bureauets Bøger.

Naar denne Veksel ikke var bogført, skyldtes det efter Sagsøgernes Anbringende, at kun de hæftede personligt for den, og den har da heller aldrig paaført de Sagsøgte nogen Skade.

Efter at der som Følge af Krigen var opstaaet Vanskeligheder for Bureauet, forsøgte de Sagsøgte i Februar 1940 at faa en for dem gunstigere Kontrakt, hvilket Sagsøgerne imidlertid nægtede at indgaa paa.

I Foraaret 1940 foreslog derpaa — efter hvad Sagsøgerne anfører, men de Sagsøgte benægter — Direktør I. C. Petersen, som i Januar 1944 er afgaaet ved Døden, Sagsøgerne paany at overtage Bureauet, hvad disse dog ligeledes afslog.

Spørgsmaalet om de Sagsøgtes Overdragelse af Bureauet til Sagsøgerne kom imidlertid under alle Omstændigheder frem i Efteraaret 1941, og til Brug under de Sagsøgtes Overvejelser desangaaende tilsendte de Sagsøgtes Revisor, statsautoriseret Revisor C. Jespersen, Overretssagfører Dragsted en Fortegnelse over de med Biografteatrene indgaaede Aftaler med Angivelse af Kontrakternes Data og Opsigelsesfrister samt Størrelsen af de stipulerede Afgifter. I denne Fortegnelse var det derhos vedrørende en Række Teatre anført, at der blev ydet et nærmere angivet Beløb som »Konsulenthonorar« eller blot »Honorar«, idet det derhos i nogle Tilfælde var tilføjet, til hvem — Direktøren eller Inspektøren — Honoraret blev ydet. Overretssagfører Dragsted har ifølge sin Vidneforklaring ikke lagt Mærke til disse Oplysninger.

Fra dette Tidspunkt foreligger der derhos følgende, af Direktør I. C. Petersen udarbejdede Notat:

»Vi er misfornøjede med den haardhændede Maade, hvorpaa Forretningen drives, baade internt og udadtil.

Vi er misfornøjede med den Tone og Aand, der haandhæves af Ferniss.

— — —

Vi er misfornøjede med det yderst daarlige Samarbejde mellem Ferniss og Husets øvrige Afdelinger og ønsker at hidføre en Ændring heri.

— — —

Vi er urolige med Hensyn til Rækkevidden af de økonomiske Dispositioner og ønsker at have Indseende hermed.

— — —

Vi er misfornøjede med, at Husets Prestige som human Arbejdsgiver og fornemt Firma undergraves ved D.R.B.s Forretningsmetoder.«

Sagsøgerne er dog først her under Sagen blevet bekendt med Indholdet af dette Notat, ligesom de i det hele overfor de Sagsøgtes Anbringender i saa Henseende benægter at have været klare over, at man da fra de Sagsøgtes Side var utilfreds med deres Ledelse af Bureauet.

Uagtet Direktør I. C. Petersen var stemt for paany at overdrage Bureauet til Sagsøgerne, fik han ikke dette gennemført i de Sagsøgtes Bestyrelse. Derimod vedtoges det fra December 1941 at ansætte daværende Prokurist i Gutenberghus's Bogholderi, nu Direktør Schou, som Kommitteret i Bureauet med den Opgave i god Forstaaelse med Direktør Ferniss, der stadig havde den daglige Ledelse, at føre Tilsyn med og sætte sig ind i Arbejdet i Bureauet og søge at bringe dette i bedre Kontakt med de Sagsøgtes øvrige Virksomheder. Samtidig blev det, da Direktør Ferniss gjorde Indvendinger herimod, tilkendegivet ham, at hans Vægning overfor det af de Sagsøgte vedtagne Tilsyn vilde medføre hans Afskedigelse, hvorefter han anerkendte Ordningen.

I November 1941 blev der derhos ført visse Forhandlinger om, at Direktør Ferniss efter de Sagsøgtes Ønske skulde tage Orlov et Aar.

Forhandlinger, som imidlertid strandede paa Modstand fra Direktør Ferniss's Side.

I November 1942 blev der derefter forhandlet mellem de Sagsøgte og Direktør Ferniss om, at denne, som da led af daarlige Nerver, fra den 1. Januar 1943 skulde tage Orlov i 3 Aar mod et Vederlag af ialt Kr. 20.000,00 aarlig. Der blev ogsaa af den Kommitterede Direktør Schou udarbejdet Udkast til en Kontrakt desangaaende, men den 25. November 1942 enedes begge Parter om at annullere dette Udkast og at stille Spørgsmaalet i Bero indtil videre.

I Slutningen af Aar 1942 blev der mellem Dansk Reklame Bureau og to andre Reklamebureauer, nemlig Monterossi og Sylvester Hvid, ført Forhandlinger om en Overenskomst, hvorved man ved en kollektiv Aftale kunde undgaa de Stigninger i Forpagtningsafgifter, som navnlig Monterossi havde beklaget sig over, og om i Forbindelse dermed at give Sylvester Hvid Lejlighed til at opnaa nogle flere Forpagtninger end dem, dette Firma da raadede over.

De Sagsøgte stillede sig afvisende heroverfor og tilskrev under 10. December 1942 Direktør Ferniss saaledes:

»For at udelukke Tvivl fastslaas det herved, at følgende Principper skal gennemføres i Forholdet mellem Dansk Reklame Bureau og andre Reklamebureauer:

1. Dansk Reklame Bureau modtager ikke til Fremvisning i de af Bureauet forpagtede Teatre Films eller Lysbilledplader, der er fremstillet af andre Bureauer.

— — —«

Herpaa svarede Direktør Ferniss i Skrivelse af 12. s. M. til de Sagsøgte saaledes:

»I Besiddelse af Bestyrelsens Brev af 10. ds. skal vi høfligst tillade os at meddele, at de omskrevne ønskede Ændringer i den daglige Drift er indført.

Da Kontrakten mellem Fonden og Underskriverne imidlertid bestemmer, at vi har den daglige Ledelse, og da vi nu i 23 Aar — hvoraf i 9½ Aar under Gutenberghus — har drevet Firmaet, uden at Bestyrelsen har ønsket nogen Ændring i den daglige Drift, tillader vi os nu at tage Forbehold overfor denne Omlægning af de hidtil førte Retningslinier. Vi mener bestemt, at Dansk Reklame Bureau herved vil skabe sig en Række nye Konkurrenter, der ved at byde Teaterafgifterne op forringer vor Indtjeningsevne.

Vi tillader os derfor at fralægge os ethvert Ansvar for det regnskabsmæssige Resultat i Dansk Reklame Bureau. — — —«

De Sagsøgte tilskrev derefter under 14. December 1942 Direktør Ferniss saaledes:

»I Deres Skrivelse af 12. ds. meddeler De, at De vil drage Omsorg for, at den i Administrationens Skrivelse af 10. ds. fastlagte Linie i Fremtiden bliver fulgt, idet De dog ønsker at fralægge Dem Ansvaret for de Konsekvenser, dette vil kunne faa.

De har naturligvis Ret til at give Deres Mening til Kende overfor Ledelsen vedrørende Dansk Reklame Bureau; men dette kan ikke fritage Dem for det Ansvar, De har ifølge Deres Kontrakt og heller ikke for

loyalt at gennemføre Ledelsens Ordre, og vi maa, hvis dette ikke sker, betragte det som et Kontraktsbrud, der vil medføre de alvorligste Konsekvenser.

— — —«

Allerede i 1936 havde de Sagsøgte for at befæste Firmaets Stilling i Branchen tegnet sig til Pari Kurs for Kr. 25.000,00, i Marts 1937 forhøjet til Kr. 33.000,00, i A/S Filmsatelieret »Asa« ved dettes Start. I Februar 1941 blev denne Aktiepost mod Direktør Ferniss's Raad af de Sagsøgte solgt til Trediemand til Kurs 150.

For paany at styrke Bureauets Stilling til Biografteatrene erhvervede Direktør Ferniss i Begyndelsen af 1943 for egen Regning 5000 Kr. Aktier i det nævnte Selskab til en Kurs af 270 og blev i Kraft deraf indvalgt i Bestyrelsen af det til »Asa« knyttede Filmsudlejningsselskab »Merkur«.

Da de Sagsøgte havde erfaret, at Direktør Ferniss var indvalgt i »Merkur«s Bestyrelse, lod de ham vide, at dette var man imod, og de krævede under Paaberaabelse af Bestemmelsen i Kontraktens § 10 om, at Sagsøgerne er uberettigede til direkte eller indirekte at deltage i nogen anden Virksomhed eller Forretning, at Direktør Ferniss skulde fratræde paany som Bestyrelsesmedlem i »Merkur«.

Efter at der derpaa var brevvekslet mellem Direktør Ferniss's Sagfører og de Sagsøgte, tilskrev disse under 9. April 1943 Direktør Ferniss's Sagfører saaledes:

»I Tilslutning til vor Skrivelse af 26. Marts d. A. vedrørende Forretningsførerne Einar Ferniss og Poul Kryger, Dansk Reklame Bureau, beder vi Dem være saa venlig at meddele os, om Hr. Ferniss er udtraadt af Filmsudlejningsselskabet »Merkur«s Bestyrelse.

Hvis dette ikke er sket, maa vi anmode Dem om at foranledige, at Hr. Ferniss nedlægger sit Bestyrelsesmandat inden en Uge fra Dato. I modsat Fald betragter vi det som en Misligholdelse af Hr. Ferniss's Kontrakt.«

Direktør Ferniss nedlagde derefter sit Mandat som Medlem af »Merkur«s Bestyrelse, men indbragte, som ovenfor nævnt, ved Stævning af 1. Maj 1943 i nærværende Sag Spørgsmaalet om Retten til paany at indtræde som Medlem af Bestyrelsen for Domstolene.

Efter at Sagen var anlagt, konstaterede Direktør Schou i sin Egenkab af Kommitteret i Bureauet imidlertid ved Gennemgang af Kontraktmaterialet og Bureauets Kartotekskort, at der i en Række Tilfælde forelaa Særaftaler mellem Bureauet og Biografteaterejerne om Betaling af visse Beløb (Honorarer) udover den egentlige Leje.

Direktør Ferniss var da sygemeldt, men de Sagsøgte, der mente, at de nævnte Særaftaler medførte en Besvigelse af Filmsfonden, indkaldte den 19. Maj 1943 om Formiddagen Direktør Kryger til et Møde i Bestyrelsen, som, før Direktør Kryger var kommet tilstede, var enig om Afskedigelsen af Sagsøgerne.

Ifølge Overretssagfører Dragsteds Vidneforklaring, hvis Rigtighed for saa vidt ikke bestrides af Direktør Kryger, indrømmede denne paa Forespørgsel, at han var vidende om, at der forelaa saadanne Særaftaler, idet han tilføjede, at de var truffet af Direktør Ferniss.

Det blev derefter tilkendegivet Direktør Kryger, at han maatte afskediges til øjeblikkelig Fratræden, hvorhos Skrivelsen desangaaende blev overgivet ham. Direktør Kryger fik dog Frist indtil samme Dags Eftermiddag for at anerkende Opsigelsens Gyldighed. Der blev derhos tilbudt ham — men ikke Direktør Ferniss — nyt Engagement, men paa andre Vilkaar end tidligere, en Ordning som Direktør Kryger imidlertid ikke vilde akceptere, ligesaa lidt som han vilde anerkende Opsigelsens Lovlighed.

Med Hensyn til de ommeldte Særaftaler («Dobbeltkontrakter»), som efter de Sagsøgtes Mening har haft den selvfølgerige og for Sagsøgerne ganske aabenbare Konsekvens, at Filmsfonden og Skattemyndighederne er blevet besveget, og som i hvert Fald er ganske uførelige med de strenge Krav til Redelighed og Loyalitet, der maa være Forudsætningen for den mellem Parterne afsluttede uopsigelige Kontrakt, er Forholdet nærmere følgende:

Ifølge Lov Nr. 105 om Biografteatervæsnets Ordning af 31. Marts 1933 skulde der i Almindelighed, se dog Reglerne i § 22, ikke svares nogen Afgift af et Biografteaters Overskud.

Ifølge § 27, jfr. § 36, Stk. 2, i den nu gældende Biografteaterlov Nr. 117 af 13. April 1938 vil der for Tiden fra den 1. Januar 1939 af den Del af Biografteatrenes aarlige Overskud, som overstiger Kr. 12.000,00, være at svare en nærmere bestemt Afgift — stigende efter Overskudets Størrelse fra 20 til 65 pCt., hvilken Afgift tillægges Filmsfonden.

I den til Brug for Afgiftens Beregning anordnede skematiske Indberetning findes under Specifikationen af Teatrets Indtægter udover Billetindtægten en Rubrik for Beløb hidrørende fra »Forevisning af Reklamefilm og lign.«

Direktør Ferniss har forklaret, at man før Bureauets Overdragelse til de Sagsøgte i flere Tilfælde havde givet Operatører, ansatte ved de forskellige Biografteatre, Honorarer, varierende fra 200 til 600 Kr. aarlig for at varetage Bureauets Interesser, og at man efter 1933 fortsatte denne Praksis bl. a. med Julegratiale (Cigarer og Spiritus) til Operatører og Inspektører ved Teatrene.

De nu paaklagede Særaftaler, som tog deres Begyndelse i November 1937, og som særlig blev afsluttet i Aarene 1940—42, maa antages at staa i Forbindelse med, at Direktør Ferniss under de stadig vanskeligere økonomiske Forhold, særlig efter Krigens Udbrud, ønskede i Bureauets og dermed de Sagsøgtes Interesse at faa gennemført en ensartet Regulering ved Nedsættelse eller i hvert Fald Ikke-Forhøjelse af den Reklameafgift, der af Bureauet skulde tilsvares Biografteatrene. For at lette Gennemførelsen af en saadan Regulering har Direktør Ferniss i en Række Tilfælde ved Siden af den Lejekontrakt, hvori den egentlige Afgift fastsattes, afsluttet en Særaftale om Ydelse af yderligere et vist Honorar til Biografens Direktør (Bevillingshaver) eller en anden til Teatret knyttet Person.

Ifølge en af Direktør Schou efter Afskedigelsen af Sagsøgerne affattet Rapport drejer det sig om ialt 19 saadanne Særaftaler.

Af disse er de 4 første (Rapporterne Nr. 4, 8, 11 og 14) indgaaet i Tiden November 1937 til September 1938, d. v. s. forinden Afgiftspligten til Filmsfonden i Henhold til Loven af 1938 blev effektiv. De resterende 15 Særaftaler er indgaaet i Tiden fra Maj 1940 og indtil November 1942.

Ifølge samtlige de nævnte Særaftaler med Undtagelse af en enkelt (Rapportens Nr. 7) er Forpligtelsen til at yde det paagældende Honorar indtraadt samtidig med, at der er sket Ændringer i eller Fornyelse af den tilsvarende Lejekontrakt. I 11 af de 19 Tilfælde — deraf i 8 (Rapportens Nr. 7, 9, 10, 12, 13, 15, 16 og 18) under den ny Lov — bestaar Ændringen af — Tilføjelsen til — Lejekontrakten ikke i en Nedsættelse af Lejen, men derimod i en Forhøjelse eller Forlængelse af den allerede gældende Leje.

Særaftalen er i Almindelighed sideløbende med Lejekontrakten, saaledes at den bortfalder samtidig med — med samme Varsel — som denne.

I 2 af de ommeldte Tilfælde (Rapportens Nr. 1 og 7) under den ny Lov var Teatrets Overskud, da Særaftalen blev truffet, saa lille, at Teatret ikke var afgiftspligtigt.

Den samlede Sum af de paagældende 19 Honorarer er Kr. 17.000,00. Honorarerne varierer fra Kr. 200,00 til Kr. 2400,00. 13 af Honorarerne, derunder 10 under den nye Lov, er paa Kr. 800,00 eller derunder. Kun 4 Honorarer er fra Kr. 1800,00 til Kr. 2400,00.

Den samlede Leje, forsaavidt angaar de ommeldte 19 Biografer, androg før Særaftalerne Kr. 70.000,00, medens den derefter kun udgjorde Kr. 43.000,00, hvortil kommer de fornævnte Honorarer til Beløb ialt Kr. 17.000,00.

I 7 Tilfælde, derunder 6 under den ny Lov (Rapportens Nr. 5, 10, 13 og 17—19) er Honoraret ikke ydet Biografens Ejer (Direktør), men derimod Inspektøren, der i de fleste af disse Tilfælde var Ejerens (Direktørens) Søn.

I 6 Tilfælde — deraf 5 (Rapportens Nr. 1—3, 6 og 7) under den ny Lov — blev Honoraret ydet vedkommende Direktør som Vederlag for Overtagelse af Hvervet som Bureauets Konsulent i Biografsager med Angivelse i nogle Tilfælde af et vist Distrikt, i. Eks. Jylland. Iøvrigt blev Honoraret ydet vedkommende Direktør (Inspektør) som Vederlag for, at han som Bureauets Tillidsmand (Tilsynsførende) dels skulde føre Tilsyn med Reklamefremvisningen i Teatret, dels i det hele skulde varetage Bureauets Interesser paa bedste Maade, i. Eks. ved at skaffe Bureauet Kunder paa Stedet.

Med Hensyn til Etableringen af den nævnte Ordning og Spørgsmaalet om, hvilken Indsats der er ydet af de paagældende Konsulenter og Tillidsmænd, foreligger der følgende Oplysninger:

Direktør Oluf Jensen, »Regina-Teatret«, Aarhus (Rapportens Nr. 6), har som Vidne forklaret følgende:

Bureauets oprindelige Afgift til Regina-Teatret var 10.000 Kr., men den 1. August 1940 blev Kontrakten fornyet, og Afgiften nedsat til det halve. Grunden til Nedsættelsen var, at man var inde i en Depressionsperiode, og da Vidnet som gammel Annoncemand var klar over, at 10.000 Kr. var for meget, gik han ind paa Nedsættelsen som naturlig.

Vidnet var da kendt med, at der fra Dansk Reklamebureau var kommet en Henvendelse til alle de Biografer, Bureauet havde Kontrakt med, og at alle var gaaet med til 50 pCt. Nedsættelse. Der blev den 1. August 1940 skrevet en ny Kontrakt for 5000 Kr. Samtidig med Forhandlingerne om Nedsættelsen slog Direktør Ferniss paa, at Vidnet skulde have en Konsulentstilling, og den 5. August 1940 blev der oprettet en Kontrakt herom, hvorefter Vidnets Vederlag skulde være 2000 Kr. om Aaret. Dette Beløb foreslog Direktør Ferniss, og Vidnet accepterede uden Diskussion. Det var Vidnets Opgave at gøre sin Indflydelse gældende i Konkurrence-tilfælde, saaledes at han fik sine Forbindelser indenfor Branchen til at blive hos Dansk Reklame Bureau, og i en Række nærmere angivne Tilfælde er Vidnets Henstilling i saa Henseende ogsaa blevet fulgt. Vidnet har tillige henvist Reklamekunder til Bureauet.

Ogsaa Direktør Leonhard Hansen, »Folketeatret«, Aarhus (Rapportens Nr. 7), Direktør Jacob Jacobsen, »Colosseum« (Rapportens Nr. 3), og Direktør Axel Jacobsen, »Carlton Teatret« (Rapportens Nr. 2), der alle tre har oppebaaret Honorarer, henholdsvis Kr. 600,00, Kr. 2000,00 og Kr. 1800,00 som biografyndige Konsulenter for Bureauet, har ifølge deres Vidneforklaringer paa forskellig Maade, f. Eks. ved Anbefalinger, ved Henviisning af Annoncer til Bureauet samt ved Kulance med Hensyn til Overholdelsen af det ifølge Kontrakterne til Forevisningen af de paa-gældende Reklamefilm indrømmede Tidsrum, ydet en Indsats for Bureauet, omend ikke i det Omfang som af Direktør Oluf Jensen forklaret.

Efter hvad der er oplyst, har Bureauets Repræsentanter ikke i nævneværdig Grad faaet Støtte af Bureauets fornævnte Konsulenter og Tillidsmænd, hvorved dog bemærkes, at Repræsentanterne heller ikke fra Bureauets Side var blevet henvist til at søge saadan Hjælp.

De paagældende Honorarer er paa Bureauets Udbetalingsbilag opført under Konto: Teaterafgifter eller blot: Afgifter, hvilken Kontering maa antages fra først af at være sket efter Direktør Ferniss's Anvisning, ligesom Direktør Kryger ogsaa, i hvert Fald i enkelte Tilfælde, har givet Anvisning paa saadan Kontering. Bureauets Kartotek-Kort for vedkommende Teatre har Paategning om Honorarerne, og Udbetalingen af disse, der skete pr. særlige Checks jævnsides med Checkene for Lejeafgiften, er opført paa Kortene — ligesom ogsaa Bureauets Kassebøger — som særlige Poster under Betegnelsen: »Tilsyn m/ Reklamerne« eller »Honorar for Tilsyn«.

Ifølge Bogholderske, Fru Rigmor Larsens Vidneforklaring er der ved en enkelt Lejlighed fra Revisionens Side sket Forespørgsel om, hvad der skulde forstaaes ved disse Honorarer, uden at der dog, efter det oplyste, i den Anledning er rettet nogen Henvendelse til Fondens Direktion eller Bestyrelse.

Der blev ikke fra Bureauets Side givet Skattevæsnet Meddelelse om de de paagældende Direktører og Inspektører ydede Honorarer, hvilket Direktør Ferniss, i hvert Fald paa et senere Tidspunkt, var klar over.

Der foreligger ikke nogen Oplysning om, at det under Direktør Ferniss' Forhandlinger med vedkommende Biografteatre angaaende de paagældende Honorarer har været paa Tale, at Ydelsen af disse skulde have nogen Forbindelse med Teatrenes Afgiftspligt til Filmsfonden. Di-

rektør Ferniss, der hævder, at han ikke havde noget nærmere Kendskab til Reglerne om denne Afgiftspligt, benægter da ogsaa med Bestemthed, at det paa nogen Maade var hans Hensigt at medvirke til en Besvigelse af Fonden. Han henviser herved til, at Særkontrakterne om Honorarerne laa i Bureauets Pengeskab sammen med Lejekontrakterne — hvilket er bekræftet af Fru Rigmor Larsen og Kontorchef Kiertzner under deres Vidneforklaringer — og at han, da Direktør Schou tiltraadte sin Stilling som Kommitteret, henviste ham til Kontrakterne med de forskellige Biografteatre som den egentlige Basis for Bureauets Virksomhed, uden at Direktør Schou dog som Følge deraf gjorde sig bekendt med de paagældende Kontrakter, hvad han ifølge den af ham afgivne Vidneforklaring ansaa for værende udenfor det ham paalagte Hverv.

Kontorchef Kiertzner, som fra 1936 og indtil Direktør Ferniss's Fra-træden havde været Sekretær hos denne, har forklaret, at Direktør Ferniss var klar over, at Teatrenes afgiftspligtige Beløb blev formindsket ved Honorar-Ordningen og havde forbudt ham at lade Breve angaaende Honorarkontrakterne og Checks for Honorarerne forelægge for den Kommitterede, Direktør Schou.

Direktør Ferniss har benægtet Rigtigheden af denne Forklaring.

Endelig har Direktør Schou forklaret, at han efter i Begyndelsen af Maj 1943 af Direktør Ferniss at være blevet gjort bekendt med, at der var tilstaaet en Inspektør et Honorar, tog Anledning til at undersøge Bureauets Kontraktmateriale og derved konstaterede det paaklagede Forhold, som han derefter ufortøvet indberettede til Fondens Direktion og Bestyrelse.

Efter at nærværende Sag var anlagt, har Fællesrepræsentationen for Danmarks Biografteatre, hvis Opmærksomhed var blevet henledt paa Sagen, i Skrivelse af 30. Juni 1943 forespurgt Justitsministeriet, om der i Henhold til § 27 i Lov Nr. 117 af 13. April 1938 om Biografteater-væsnets Ordning vil være at svare Afgift af de ommeldte Honorarer.

I en supplerende Skrivelse af 11. September 1943 har Fællesrepræsentationen derhos meddelt Ministeriet en summarisk Redegørelse vedrørende de enkelte, her under Sagen ommeldte 19 Særaftaler om Honorar.

Filmsraadet, hvis Erklæring Justitsministeriet indhentede, har derefter i Skrivelse af 7. Oktober 1943 udtalt følgende:

»Som fremhævet af Fællesrepræsentationen omtales Afgiftspligt af de paagældende Reklameindtægter ikke i Biografteaterloven, og det drages da ogsaa af Fællesrepræsentationen i Tvivl, hvorvidt de er undergivet Afgiftspligt.

Efter Filmsraadets Opfattelse maa disse Indtægter anses for en af Teatervirksomheden flydende Indtægt og saaledes henregnes til Biografteatrets aarlige Overskud, hvoraf Afgiften ifølge Biografteaterlovens § 27 skal betales.

Noget andet gælder imidlertid Indtægter, som skyldes et personligt Arbejde af Bevillingshaveren uden direkte Tilknnytning til Teatervirksomheden.

For de foreliggende Tilfældes Vedkommende — det drejer sig om 19 af 91 Kontrakter, som er tegnet af Dansk Reklamebureau, Gutenberghus — maa Afgørelsen efter Filmsraadets Opfattelse i første Række bero

paa, om de paagældende Aftaler er oprettet for at undgaa Afgiftspligt af Honorarbeløbene, eller om der er ydet en reel, af Vederlaget for Annonceringen uafhængig Arbejdsindsats fra vedkommende Bevillingshavers Side.

Efter Filmsraadets Opfattelse maa Afgørelsen træffes i hvert enkelt Tilfælde ud fra ovennævnte Synspunkt. Saadanne Afgørelser lader sig imidlertid ikke træffe paa det foreliggende Grundlag; men der maa forinden i hvert enkelt Tilfælde fremskaffes Oplysning om, hvorvidt Ordningen er truffet i Forbindelse med en Fastsættelse af den almindelige Reklameindtægt for Teatret, om dette overhovedet har en Indtægt, der medfører Afgiftspligt, hvilken nærmere Motivering der har været for Ordningen, og hvilken Indsats der er ydet for Honoraret. Endelig maa det skriftlige Grundlag, som foreligger for Ordningen, fremskaffes.

Forøvrigt maa det staa Bevillingshaveren aabent at indbringe Spørgsmaalet for et i Henhold til Biografteaterlovens § 27, Stk. 5, nedsat Udvalg.

Filmsraadet skal henstille, om ikke Sagen mest praktisk kan løses ved, at det tilkendegives Bevillingshaveren, at de paagældende Beløb fremtidig skal opføres paa Indberetningsskemaet, og at Bevillingshaveren, saafremt han ikke mener, at Beløbet henhører under det afgiftspligtige Overskud, maa fremsende nærmere skriftlig Begrundelse herfor.«

Under 2. November 1943 fremsendte Justitsministeriet til Fællesrepræsentationen Afskrift af denne Udtalelse, til hvilken Ministeriet henholdt sig. Det hedder derhos i Ministeriets Skrivelse til Slut følgende:

»Det forudsættes, at de paagældende Bevillingshavere af Fællesrepræsentationen underrettes om Justitsministeriets Afgørelse, herunder ogsaa om den i Filmsraadets Skrivelse omhandlede Optagelse paa Indberetningerne af de omhandlede Honorarer.«

Endelig er det oplyst, at da Direktør Ferniss i Foraaret 1940 havde henstillet ogsaa til Direktør Ahl-Nielsen, »Park-Teatret«, at nedsætte Bureauets Lejeafgift med 50 pCt. til Kr. 6000,00 aarlig, blev der efter forskellige Forhandlinger ved Direktør Sundøs Medvirken truffet den Ordning, at Afgiften nedsattes som nævnt, imod at de Sagsøgte ydede et aarligt Beløb paa Kr. 3000,00 som Gave til Københavns Idrætspark, der var Indehaver af den paagældende Biografteaterbevilling, og saaledes at hele Beløbet, Kr. 9000,00, i Dansk Reklame Bureaus Regnskab er anført som Afgift til Teatret, og det samme Beløb er indgaaet i Idrætsparkens Regnskab som Afgift for Fremvisningsretten i Teatret.

Foreløbig skal bemærkes, at der ikke her under Sagen fra de Sagsøgte Side er rettet nogen Kritik mod selve de økonomiske Resultater af Bureauet under Sagsøgenes Ledelse af dette. Det maa tværtimod antages, at de Sagsøgte til enhver Tid har anerkendt særlig Direktør Ferniss's Virkelyst og Dygtighed.

Hvad nu dernæst først angaar Direktør Ferniss, finder Retten, at de paaklagede af ham trufne Særaftaler ikke i Medfør af Kontraktens § 13, 1. Stk., eller iøvrigt kan danne Grundlag for den uden forudgaaende Paatale og Forbud i saa Henseende fra de Sagsøgte Side skete Afskedigelse.

Til nærmere Begrundelse heraf skal Retten anføre følgende:

En Besvigelse af Filmsfonden kan ikke, som af de Sagsøgte anbragt, anses som en selvfølgelig og for Sagsøgerne ganske aabenbar Konsekvens af de nævnte Særaftaler, idet der ikke kan ses bort fra, at disse, som af Sagsøgerne hævdede, kan have haft det rent forretningsmæssige Formaal dels at lette Gennemførelsen af en ensartet Regulering af Teaterlejen, dels at gøre vedkommende Biografteaters Direktører (Inspektører) mere personlig interesserede i Bureauets Virksomhed. Videre maa Retten give Sagsøgerne Medhold i, at disse maa antages at have været uden Kendskab til og Indflydelse paa, om de paagældende Honorarer, saafremt de rettelig skulde tages i Betragtning som Indtægt for vedkommende Teatre ved den senere Beregning af disses Afgift til Filmsfonden, virkelig ogsaa til sin Tid er medregnet som saadan Indtægt.

Dertil kommer, at Retten, ligeledes som Sagsøgerne, maa mene, at der, naar Talen er om Afskedigelsens Berettigelse, under alle Omstændigheder maa bortses fra dels de 4 Særaftaler (Nr. 4, 8, 11 og 14 i Direktør Schous Rapport), som var truffet, før Afgiftspligten ifølge Lovens af 1938 indtraadte den 1. Januar 1939, dels Aftalerne vedrørende de 2 Teatre (Rapportens Nr. 1 og 7), som, da Aftalerne blev truffet, overhovedet endnu ikke var afgiftspligtige. Forsaavidt angaar de resterende 13 Teatre, maa det dernæst tages i Betragtning, at Aftalen for 6 Teatres Vedkommende (Rapportens Nr. 5, 10, 13 og 17—19) gik ud paa at tillægge ikke Direktøren (Biografejeren), men en Funktionær ved Teatret (Inspektøren) det paagældende Honorar, at forsaavidt angaar 4 andre Teatre (Rapportens Nr. 9, 12, 15 og 16) Reklameafgiften ikke blev nedsat samtidig med, at Aftalen om Ydelsen af Honorar traadte i Kraft, og at der i de resterende 3 Tilfælde, nemlig »Carlton-Teatret«, »Colosseum« og »Regina-Teatret« (Rapportens Nr. 2, 3 og 6) af vedkommende Direktør, navnlig Direktøren for det sidstnævnte Teater, maa antages at være ydet en virkelig Indsats for Honoraret som Konsulent.

Endelig har det været af Betydning for Retten, at det her drejer sig om de Sagsøgtes Afskedigelse uden Varsel af to Mænd, som til de Sagsøgte endeligt havde afstaaet og overdraget en af dem skabt og oparbejdet, meget indbringende Virksomhed uden derfor at modtage noget som helst andet Vederlag end en fra de Sagsøgtes Side uopsigelig Ansettelse som Ledere af Virksomheden.

Naar Retten saaledes, forsaavidt angaar Direktør Ferniss, ikke kan anerkende de Sagsøgtes Ret til Afskedigelsen, gælder det samme saa meget mere med Hensyn til Direktør Kryger, som efter det oplyste ikke har haft nogen som helst Andel i, at de ommeldte Særaftaler blev truffet, og som vel i et vist Omfang har været vidende derom, men ikke kan antages at have været nærmere kendt med denne Ordning.

Medens Retten altsaa maa give Sagsøgerne Medhold i, at Afskedigelsen var uberettiget, kan den ikke tage deres Paastand om, at de herefter skulde have Krav paa for egen Regning at fortsætte Driften af Bureauet, til Følge. Retten maa nemlig ligesom de Sagsøgte mene, at den ved Kontrakten overdragne Virksomhed efter sin Beskaffenhed — derunder dens betydelige Udvidelse i de forløbne 10 Aar bl. a. som Følge af de Sagsøgtes Kapitalindsud — ikke kan søges tilbage af Sagsøgerne, med mindre der i Kontrakten er sikker Hjemmel herfor. Saadan Hjemmel

For Højesteret gaar Appellantens Paastand alene ud paa, at den ham ved Dommen tilkendte Erstatning for manglende Kontroloplysninger om Besætningen forhøjes skønsmæssigt, dog ikke ud over 35.000 Kr.

Indstævnte paastaar principalt Frifindelse, subsidiært Stadfæstelse af Dommen.

Efter de foreliggende, tildels efter Dommens Afsigelse tilvejebragte Oplysninger, kan det ikke antages, at Indstævnte under Salgsforhandlingerne og den indgaaende Besigtigelse af Ejendommen har givet Appellanten Anledning til at regne med, at Besætningen havde været underkastet Kontrol af den i Dommen nævnte Art. Idet det for Højesteret er oplyst, at næppe over 70 pCt. af Landets Jersey-Kvægbesætninger kontrolleres, har Appellanten dernæst ikke kunnet gaa ud fra, at dette var Tilfældet med Hensyn til Besætningen paa den købte Ejendom, men det maatte være hans Sag forinden Købet at søge Oplysninger i saa Henseende. Herefter vil Indstævntes Frifindelsespaastand være at tage til Følge.

Sagens Omkostninger for begge Retter findes Appellanten at burde betale til Indstævnte med 1500 Kr.

Thi kendes for Ret:

Indstævnte, Godsejer I. C. Breum, bør for Tiltale af Appellanten, Civilingeniør, Godsejer W. Myhre, i denne Sag fri at være.

I Sagsomkostninger for begge Retter betaler Appellanten 1500 Kr. til Indstævnte inden 15 Dage efter denne Højesteretsdoms Afsigelse.

Den indankede Doms Præmisser er saalydende:

Godsejer I. C. Breum, der ønskede at afhænde sin Ejendom, Sauntegaard pr. Saunte, havde i »Berlingske Tidende« for 13. September 1940 ladet indrykke en Annonce af følgende Indhold:

Smukkeste og mest rentable Herregaard nær København, naturskønt, ved Strand og Skov, i stærk Kultur, meget smuk, herskabelig Hovedbygning, Park og Skov, nye moderne Avlsbygninger, meget stor, kostbar Besætning, store Indtægter. Indestaar kun I. Prioritet. En dejlig Besiddelse ønskes afhændet paa Grund af Alder.

Civilingeniør W. Myhre, der indlagde Billet paa Annoncen, modtog derefter fra Inspektør I. Balsdorf, der havde Ejendommen i Kommission, en Opstilling over denne; heri udtaltes om Besætningen: »Der findes Jerseybesætning, bestaaende af 200 Køer og ca. 60 Stk. Opdræt, alt tuberkelfri«.

Efter at Ingeniør Myhre sammen med sin juridiske Konsulent, Overretssagfører Janus F. Krarup, der selv ejede og drev en større Landejendom, havde besigtiget Sauntegaard den 24. og 25. September 1940 og herunder taget Besætningen, der da endnu gik i Løsdrift, i Øjesyn,

afholdtes der et Møde paa Overretssagfører Krarups Kontor i København den 4. Oktober, hvor foruden Ingeniør Myhre, Overretssagfører Krarup og Godsejer Breum ogsaa dennes juridiske Raadgiver, Overretssagfører M. Tetens, var til Stede. Ved Mødet underskrevs Slutseddel om Køb af Sauntegaard, og heri hed det bl. a.:

»Overdragelsen omfatter — — — Besætning, der bl. a. omfatter

191 Køer og Kælvekvier alle af ren Jersey Race					
28 Løbekvier	"	"	"	"	"
35 Kviekalve	"	"	"	"	"
5 Tyre	"	"	"	"	"

— — —
 hvorved bemærkes, at Sælgeren intet Ansvar paatager sig for Besætningens Sundhedstilstand, hverken nu eller senere.«

Overtagelsen skulde finde Sted den 4. Oktober 1940.

Købesummen fastsattes til 625.000 Kr., der skulde berigtiges ved, at Køberen overtog eller indfrie de i Ejendommen indstaaende Prioriteter ialt ca. 280.000 Kr., ved Skødets Underskrift betalte 175.000 Kr. og den 2. Januar 1941 25.000 Kr. samt for 145.000 Kr. udstedte Pantebrev, der skulde forrentes med 5 pCt. p. a. og afdrages med $\frac{1}{16}$ hver Juni og December Termin, første Gang i Juni Termin 1941.

Endelig hed det i Slutningen af Slutsedlen:

Der er forelagt en af Sælgeren udfærdiget Blyantsnotits, som i Hovedsagen er akcepteret af Parterne — — —

I den nævnte Blyantsnotits udtaltes bl. a.:

»Det bestemmes, at indtil Restgælden er betalt — — — Besætningen, saavel Heste som Kvæg skal stedse holdes paa samme Størrelse som ved Overtagelsen og maa ikke forringes i Kvalitet. Tallet i de forskellige Kategorier af Dyrene maa kun svinge nedefter med højst 10 pCt. — — —

Den nuværende Mælkeforretning med Detailsalg i Helsingør og Omegn skal ligeledes indtil Restgælden er indfriet bevares, passes og holdes oppe i fuldt Omfang, saaledes at al produceret Mælk stedse sælges her.

Det bemærkes, at det hertil i Brug værende Materiel af Flasker, Kasser, Emballage, de paa Stedet værende Kul m. v. medfølger, ligesom medfølger de i Brug værende 4 lukkede Mælkevogne til Hestetræk og 2 Transportcykler.

Køberne overtager Lejemaalet af Lokalet og Hestestald i Helsingør — — —

Det bemærkes, at der i Besætningen findes nogle Køer med Reminiscenser og Fejl i Yver og Patter fra Mund- og Klovsygen og at der efter denne for ca. 2 Aar siden hos en Kælvekvie indkøbt paa Fyen, blev konstateret smitsom Kastning.

Sælgeren paatager sig intet Ansvar for Besætningen hverken i sund eller syg Tilstand, hverken nu eller senere, men sælger Dyrene som de nu er og maatte blive og kan Køberne ikke gøre Krav gældende herfor overfor Sælgeren.«

I Skødet, der underskrevs den 12. Oktober 1940, og som i det væsentlige var i Overensstemmelse med Slutsedlen, hedder det bl. a.:

»Ejendommen sælges saaledes som den nu er og forefindes, saaledes

som den den 24. September d. A. er beset af Køberen — — — Sælgeren intet Ansvar paatager sig for Besætningens Sundhedstilstand hverken nu eller senere — — —

Det bemærkes, at der i Besætningen findes nogle Køer med Reminiscenser og Fejl i Yver og Patter fra Mund og Klovsygen, og at der efter denne — for ca. 2 Aar siden — hos en Kælvekvie indkøbt paa Fyen, blev konstateret smitsom Kastning.«

Det bestemtes derhos, at Pantebrevet paa 145.000 Kr. skulde deles i tre, der iøvrigt skulde indeholde Bestemmelser om Rente og Afdrag som i Slutsedlen anført.

Mellem Køber og Sælger aftaltes det, at Sælgeren, hvis Folk blev paa Gaarden til den 1. November 1940, til denne Dato paa Køberens Vegne skulde forestaa Driften, som Køberen først derefter skulde overtage med de af ham pr. 1. November antagne Folk.

I første Halvdel af November mente Køberen dels at have konstateret, at der paa Gaarden manglede Løbe- og Kælvelister, Hovedbog, Fodermesternotater og Malkningskontrol, herunder Fedtprocentundersøgelser vedrørende Kvægbesætningen, dels at have faaet Grund til Mistanke om, at Besætningen i udstrakt Grad var inficeret med smitsom Yverbetændelse, hvorefter Overretssagfører Krarup efter forudgaaende telefonisk Meddelelse til Overretssagfører Tetens under 6. December 1940 tilskrev denne:

»For en Ordens Skyld finder jeg det rigtigst at bekræfte min telefoniske Meddelelse til Dem om, at Godsejer Myhre ikke finder Besætningens Tilstand svarende til Forudsætningerne ved Købet og for Tiden lader foretage en Undersøgelse med det Formaal eventuelt at rejse Erstatningskrav mod Sælgeren.«

Da Sælgeren nægtede at yde Køberen Erstatning i Anledning af de paastaaede Mangler med Hensyn til Besætningen, har Civilingeniør, Godsejer W. Myhre ved Stævning af 26. April 1941 anlagt nærværende Sag mod Godsejer I. C. Breum som Sagsøgt og paastaaet denne tilpligtet at betale Sagsøgeren en efter Rettens Skøn nærmere fastsat Erstatning, ikke over 75.000 Kr. med 5 pCt. aarlig Rente af Beløbet fra Stævningens Dato.

Sagsøgte har paastaaet sig frifundet, hvorhos han ifølge sin endelige Paastand har nedlagt følgende Modpaastand:

Sagsøgeren tilpligtes i de af ham udstedte 3 Pantebreve at indføre saalydende Bestemmelse:

»Med Hensyn til Besætningen forpligter Debitor sig til stedse at holde saa mange Heste, at de er tilstrækkelige til Gaardens Drift, medens Kvægholdet stedse skal holdes paa samme Størrelse som ved Overtagelsen af Ejendommen og ikke maa forringes i Kvalitet, dog at Kvægholdet kan nedbringes med indtil 10 pCt. Besætningen skal stedse holdes ren for Tuberkulose, og Dyr, der falder ved den Tuberkulinprøve, som Debitor allerede har forpligtet sig til, skal straks bortfjernes.

Den nuværende Mælkeforretning med Detailsalg i Helsingør og Omegn skal, indtil Restgælden er indfriet, bevares, passes og holdes oppe i fuldt Omfang, saaledes at alt produceret Mælk stedse sælges der.«

Sagsøgeren har paastaaet sig frifundet for Modpaastanden.

Sagsøgeren har til Støtte for sit Krav anført følgende:

Under Besigtigelsen af Gaarden inden Sluttedlens Underskrivelse udtalte Sagsøgte, at Besætningen var 1ste Klasses, men kort efter, at Sagsøgeren havde overtaget Ejendommens Drift, oplystes det, at Gaardens Dyr læge H. Skydsgaard ansaa Besætningen for at være genneminficeret med smitsom Yverbetændelse, og ved den derpaa af Skydsgaard og Stadsdyrlægen i Helsingør foretagne kliniske og bakteriologiske Undersøgelse konstateredes det, at næsten 40 pCt. af Malkekøerne var angrebet af en klinisk manifest Yverlidelse i een eller flere Yverfjerdedele eller var to- eller trepattede.

Hertil kom, at Sagsøgte trods Anmodning herom ikke udleverede Sagsøgeren Optegnelser om Køernes Løbning, Drægtighed og Kælvning, Mælkeydelse og Fedtprocent og om det anvendte Foders Mængde, Kvalitet og S sammensætning, lige saa lidt som Stamtavler for de fire af Gaardens fem Tyre.

Herefter har Sagsøgte handlet retsstridigt i Forhold til Sagsøgeren ved forud for Handlens Indgaaelse at udgive Besætningen for at være 1. Klasses, og da Sagsøgte har vidst eller burdet vide, at Besætningens Tilstand var som konstateret ved Dyr lægeundersøgelsen, saaledes at det i Sluttedel og Skøde tagne almindelige Forbehold om Ansvarsfrihed for Besætningens Sundhedstilstand er uden Retsvirkning, maa Sagsøgte være ansvarlig for det af Manglerne følgende Tab for Sagsøgeren.

Dette Tab andrager Forskellen mellem den normale Værdi af 98 Jerseykøer — hvilket er det Antal Sagsøgeren for at sanere Besætningen for Yverlidelsen har maattet lade udgaa af denne i Tiden indtil Sommeren 1942 — og Slagteværdien, ialt ca. 42.000 Kr., samt det Tab, han har lidt ved ringere Mælkeydelse end den normale dels som Følge af Sygdommen, dels paa Grund af manglende Oplysninger om Køernes Løbning, Drægtighed m. v. og derved, at han har maattet afhænde 4 Tyre, for hvilke Stamtavler savnedes, til Slagteværdien. Tabet overskrider væsentlig det Beløb, hvortil Paastanden er begrænset.

Med Hensyn til Modpaastanden har Sagsøgeren hævdet ikke at være indgaaet paa de i denne indeholdte Krav inden Handlens Afslutning, idet han særlig har hævdet, at denne frafaldtes af Sagsøgte under Hensyn til, at Sagsøgeren indgik paa en Forhøjelse af Købesummen fra 600.000 Kr. til 625.000 Kr.

Sagsøgte har som Begrundelse for sin Frifindelsespaastand navnlig hævdet ingensinde under Salgsforhandlingerne at have karakteriseret Besætningen som 1ste Klasses, samt henvist til, at han i saavel Sluttedel som Skøde foruden at tage et almindeligt Forbehold om Ansvarsfrihed for Besætningens Sundhedstilstand har givet speciel Oplysning om, at der i denne var »Reminiscenser og Fejl i Yver og Patter fra Mund- og Klov-sygen«, og derved i behørig Grad indiceret Tilstedeværelsen af Mangler ved Besætningens Sundhedstilstand. Han har desuden bestridt, at de ved den af Sagsøgeren foranstaltede Undersøgelse forefundne Mangler har været til Stede paa Salgets Tidspunkt den 4. Oktober 1940 og hævdet, at de i væsentlig Grad skyldes Sagsøgerens egne Dispositioner efter dennes Overtagelse af Gaardens Drift.

Med Hensyn til Modpaastanden har Sagsøgte iastholdt, at dennes Indhold var vedtaget af Parterne inden Handlens Afslutning, og at Udeladelsen i de tre Pantebreve paa tilsammen 145.000 Kr., skyldtes en ren Forglemmelse; han har særlig med Hensyn til Forbudet mod Besættningens Reduktion med mere end 10 pCt. henvist til, at Overretssagfører Krarup i en den 10. Oktober dateret Skrivelse til Overretssagfører Tetens har udtalt:

»Ingeniøren kan egentlig kun gøre Bemærkning om to Punkter i Pantebrevet, nemlig den 10 pCt. tilladte Reduktion af Besættningen, som han kun ønsker foretaget paa Grundlag af den ydedygtige Besættnings Antal, d. v. s. efter at de ca. 12 yversyge Køer er frasolgt.«

Under Domsforhandlingen har foruden Parterne Vidnerne Inspektør Jørgen Balsdorf, Fodermestrene Peter Nielsen og Iver Iversen samt Overretssagførerne Janus Krarup og Maro Tetens afgivet Forklaring.

Under Sagen er afgivet to Syn og Skøn, det ene af Professor N. Kjærgaard-Jensen og Konsulent N. A. Nielsen, det andet af Professor A. Møller-Sørensen og Dyrlæge N. P. Jacobsen, hvilke Skøn begge er blevet afhjemlet under Domsforhandlingen, hvor Skønsmændene har besvaret yderligere til dem stillede Spørgsmaal.

Der er derhos fremlagt en Række Erklæringer og Skrivelser fra Veterinær-Sagkyndige.

Saaledes har Dyrlæge H. Skydsgaard under 7. December 1940 udtalt:

»Efter Anmodning af Hr. Godsejer Myhre, Sauntegaard, Saunte, har jeg 16. November—28. November—27. November—1. December—3. December—4. December—5. December og 6. December undersøgt hele den paa Sauntegaard staaende Jerseybesætning.

Undersøgelsen af Yvere, hvis Resultat findes detaillert i vedlagte Lister, kan sammenfattes som følger:

Af 120 malkende Køer fandtes:

- 76 med tilsyneladende normale Yvere,
 - 16 med Yverkatarrh i 1 eller 2 malkende Kirtler,
 - 16 3-pattede Køer,
 - 5 3-pattede Køer med Yverkatarrh i 1 eller 2 malkende Kirtler,
 - 6 2-pattede Køer,
 - 1 2-pattet Ko med Yverkatarrh i en malkende Kirtel,
- af 61 Goldkøer fandtes:

- 36 Køer med tilsyneladende normale Goldyvere,
- 6 Køer med Yverbetændelse eller Yverkatarrh i 1 eller 2 Kirtler,
- 12 3-pattede Køer,
- 7 2-pattede Køer.

I Ko er paa Grund af Halthed udsat af Besættningen før Undersøgelsen fandt Sted.

Efter de kliniske Fund maa det betragtes som givet, at Besættningen er inficeret med Streptococcer.

Da der ikke fandtes Løbelister eller Kælvelister over Besættningen er alle Køer undersøgt for Drægtighed. Resultatet findes i vedlagte Lister, hvor Drægtighedsmaanedene er angivet — — —«

I en af Stadsdyrlæge H. Hansen, Helsingør, og Dyrlæge Th. Jørgensen, smst., den 25. Januar 1941 afgivet Erklæring hedder det:

»Af samtlige 138 Køer er der paavist Streptococcer i Mælken fra 47 Køer, af hvilke 17 har vist sig at indeholde hæmolyserende Streptococcer.

Af de 47 Køer, i hvis Mælk Streptococcer er paavist, er der ved den kliniske Undersøgelse intet unormalt bemærket hos 43 Køer.«

I en Erklæring af samme Dag fra Dyrlæge Skydsgaard udtales:

»— — — Novbr. og Decb. 1938. Senere har jeg behandlet flere Køer med Yverbetændelse og senest i Foraaret 1940 blev ca. 25—30 Yver-kirtler dels behandlet kurativt og dels goldede.«

I en Skrivelse af 27. Januar 1941 har Overdyrlægen ved Københavns Sundhedskommission Hans J. Hansen bemærket:

»Naar næsten 40 pCt. af Malkekøerne viser sig enten at være angrebet af en klinisk manifest Yverlidelse (formentlig overvejende Streptococmastitis) i een eller flere Yverfjerdedele, eller at være tre- eller to-pattede, saa vil en bakteriologisk Undersøgelse dels af de tilsyneladende normale Køers Yver, dels de tilsyneladende normale Yverfjerdedele hos de tre- og to-pattede Køer vise, at endnu et Antal Køer (Yverfjerdedele) er inficerede, og staar med Lidelsen i en latent Form.«

I en Erklæring af 5. Februar 1941 udtaler Dyrlæge Skydsgaard:

»Efter Opfordring af Hr. Godsejer W. Myhre, Sauntegaard, Saunte, skal jeg meddele følgende:

Det er konstateret, at den store Dødelighed blandt Spædekalkene er foraarsaget af Isocolibacillose. Sygdommen kan meget vel bekæmpes, men da den dertil benyttede »Kultur« er lidet holdbar (højest 5 Døgn), kræver en effektiv Bekæmpelse, at man har nøje Regnskab over Køernes Kælvningstider, saaledes at man kan have »Kulturen« parat. — Dette vanskeliggøres meget paa Sauntegaard, hvor Køernes Kælvningstider kun har kunnet anslaaes inden for 1 Maaned. Paa Grund heraf dør der stadig Spædekalkve, hvilket vil medføre en væsentlig Forringelse af Besætningens Tillægsbestand dette Aar.«

Under 13. Maj 1941 har Sundhedskommissionens Laboratorium i Helsingør tilskrevet Sagsøgte saaledes:

»Paa Deres Opfordring meddeles følgende:

- I. Ved de maanedlige Besætningseftersyn paa Sauntegaard er der paa Grund af Yver- eller Pattelidelser eller andre Lidelser givet Ordre til, at Mælken fra Køer med disse Lidelser ikke maa benyttes til Konsum. Antallet af de Køer, der som Følge af ovennævnte Lidelser har været »sat ud«, har fra 1. April 1940—31. Marts 1941 været følgende:

April	1940	27 Køer
Maj	—	11 —
Juni	—	19 —
Juli	—	13 —
August	—	9 —
Sept.	—	6 —
Okt.	—	14 —
Nov.	—	6 —
Dec.	—	11 —

Jan.	1941	11 Køer
Februar	—	8 —
Marts	—	9 —

Det bemærkes dog, at event. unormale Goldkøer ikke er medregnet i det ovennævnte Antal.

II. Ved mikroskopisk Undersøgelse — foretaget paa Helsingør Kommunes Laboratorium — af Mælk udtaget fra Vogn fra Sauntegaard er der indtil 1. November 1940 ikke fundet Yverbetændelsesbakterier.«
I det første Skøn gaves følgende Svar paa de anførte Spørgsmaal:

»Hvilke tekniske og praktiske Foranstaltninger udkræves efter dansk Landbrugs Stade i Dag til Fremdrift og Opretholdelse af en 1. Klasses mælkeydende Besætning?

En gennemført Kontrol med:

- I. Optegnelser om Løbning, Drægtighed og Kælvning.
- II. Mærkning af Kalve og Køer.
- III. Mælkeydelse og Fedtprocent.
- IV. anvendt Foder, saavel Mængde som Kvalitet og Sammensætning.
- V. Benyttelse af Tyre med gode Stamtavler.

Kan den paa »Sauntegaard« værende Besætning efter de foreliggende Oplysninger om dens Sundhedstilstand og d'Herrer Skønsmænds Selvsyn betegnes som en 1. Klasses Besætning, eller hvorledes bør den i manglende Fald karakteriseres?

Ved Besigtigelsen den 4. Juni 1941 kan Besætningen ikke betegnes som 1. Klasses, idet Fodertilstanden var daarlig. Besætningen maa nærmest betegnes som middelmaadig.

Kan Skønsmændene paa indeværende Tidspunkt med nogen Sikkerhed udtale sig om, hvorledes Besætningens Tilstand var paa Overtagelsesdagen den 4. Oktober 1940?

Nej.

Kan Besætningens Tilstand fra den 4. Oktober 1940 indtil nu ikke være afgørende ændret, eventuelt i forringende Retning, bl. a. ogsaa under Hensyn til de vanskelige Fodringsforhold i Vinter?

Jo.

Forefindes der ikke Tilfælde af Yverbetændelse i alle større Besætninger?

Jo.«

Ved det andet Skøn er der paa nedennævnte Spørgsmaal givet de derved angivne Svar:

»Spørgsmaal 1.

Kan den af Sagsøgte til Sagsøgeren overdragne Besætning under Hensyn til, hvad der er oplyst om dens Sundhedstilstand, siges at have været

- a) en 1. Klasses Besætning?
- b) i en saadan Tilstand, at den med Rette kunde betegnes som en til Levering af Konsummælk direkte fra Gaarden egnet Besætning?

Svar.

ad 1 a) Nej.

ad 1 b) Saafremt Besætningen er under effektiv Kontrol — saavel klinisk

som bakteriologisk — kan den være lige saa egnet til Levering af Konsummælk direkte fra Gaarden som saa mange andre Besætninger her i Landet.

Spørgsmaal 2.

Særligt spørges, om der, efter hvad der er oplyst har foreligget saadanne Forhold med Hensyn til Tilstedeværelsen af smitsom Yverbetændelse, at der burde være meddelt Sagsøgeren udførlige Oplysninger om Besætningens Tilstand i nævnte Henseende, naar den solgtes som en til Levering af Konsummælk direkte fra Gaarden egnet Besætning?

Svar.

Sagsøgte burde have givet yderligere Oplysninger; paa den anden Side maatte de givne Oplysninger foranledige Køberen til selv at indhente yderligere Besked om Besætningens Tilstand.

Spørgsmaal 3.

Finder Skønsmændene, under Hensyn til, hvad der er oplyst om Tilstedeværelsen af smitsom Yverbetændelse i Besætningen, at den i Sagsøgte til Sluttedlen hørende Notat indeholdte Bemærkning: Det bemærkes, at der i Besætningen findes nogle Køer med »Reminiscenser og Fejl« i Yver og Patter fra Mund- og Klovsygen, har været et fyldestgørende Udtryk for Besætningens Tilstand ved Købet?

Svar.

Nej, jfr. Svar paa Spørgsmaal 2.

Spørgsmaal 4.

Hvis Spørgsmaal 3 besvares benægtende, spørges: Hvad burde være oplyst for Sagsøgeren med Hensyn til de enkelte Dyr, som var eller havde været angrebet af Yverbetændelse, naar henses til, at Besætningen solgtes som egnet til Levering af Konsummælk direkte fra Gaarden?

Svar.

Sagsøgte burde have meddelt Sagsøgeren hvilke Dyr, der havde været, og hvilke, der var under Behandling for Yverbetændelse, forårsaget af Streptokokker.

Spørgsmaal 5.

— — —

Spørgsmaal 6.

Hvilken Værdiforringelse maa det antages, at de med Gaarden solgte malkende Køer, som var angrebet af smitsom Yverbetændelse, var undergaaet — procentuelt i Forhold til Værdien af sunde Dyr — som Følge af Yverbetændelse?

Svar.

Der foreligger en betydelig Værdiforringelse.«

Medens Sagsøgte har bestridt overfor Sagsøgeren at have karakteriseret Besætningen som 1ste Klasses, har saavel Sagsøgeren som Overretssagfører Krarup hævdet, at Sagsøgte under Besigtigelsen af Ejendommen i Slutningen af September 1940 udtalte, at Køberen fik en 1ste Klasses Besætning.

Med Hensyn til Modpaastanden har baade Sagsøgte og Overretssagfører Tetens forklaret, at Sagsøgte under Mødet den 4. Oktober 1940 læste Blyantsnotitsen op, og at Sagsøgeren, efter at Svingningsprocenten for Besætningen var blevet hævet fra 5 til 10 pCt., indgik paa Sagsøgetes

Betingelser for Handlen, samt at Overretssagfører Krarup, da Sagsøgte ved Skødets Underskrivelse bemærkede, at Bestemmelsen om Forbudet mod Forringelse af Besætningens Størrelse ikke indeholdtes i Skødet, bekræftede en derpaa fremsat Udtalelse af Overretssagfører Tetens om, at denne Bestemmelse kom til at staa i Pantebrevene.

Overretssagfører Krarup har benægtet at have nogen Erindring herom.

Af Sagens Oplysninger synes vel at fremgaa, at Besætningen, da Salget fandt Sted, i nogen Grad har været inficeret med smitsom Yverkatarrh og Yverbetændelse, hvorfor Sagsøgte Karakteristik af Besætningens Sundhedstilstand, saaledes som denne har faaet Udtryk i Slutsedlen og Skødet ikke i sig selv har kunnet give Sagsøgeren noget helt klart Billede af de virkelige Forhold.

Imidlertid findes Sagsøgeren som Følge af de i den nævnte Henseende af Sagsøgte meddelte Angivelser om Mangler og saadannes Aarsag at have haft tilstrækkelig Anledning til at anstille en nærmere Undersøgelse af Besætningens Sundhedstilstand, inden han indlod sig paa Handlen, og han findes derfor selv at maatte bære Ansvar for det derved lidte Tab. Sagsøgte maa derimod anses ansvarlig for den Mangel ved Ydelsen, der bestaar i, at han ikke har overgivet Sagsøgeren Oplysninger om Løbetid, Drægtighed etc. og Stamtavler for 4 af Tyrene, hvilke Oplysningers Tilstedeværelse af de til det første Skøn udmeldte Mænd karakteriseredes som selvfølgelig uden særlig Reservation herom i Salgsbetingelserne.

Med Hensyn til Modpaastanden findes det vel navnlig under Hensyn til det i Overretssagfører Krarups Brev af 10. Oktober 1940 indeholdte om Forbudet mod Besætningens Reduktion med mere end 10 pCt. sandsynliggjort, at Sagsøgeren er indgaaet paa Bestemmelsen herom, men i Betragtning af, at det efter det om Besætningens Sundhedstilstand oplyste maatte anses ganske uforsvarligt ikke at gennemføre en dybtgaaende Sanering af Besætningen med Udskillelse af de syge og urentable Individier uden Hensyn til den omtalte Begrænsning, kan Sagsøgeren ikke være bunden ved denne Bestemmelse, i al Fald ikke i det Omfang, en Reduktion er et naturligt og forsvarligt Led i en saadan Sanering; at Reduktion er sket eller paatænkt af Sagsøgeren i større Omfang er end ikke assereret af Sagsøgte.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om Forpligtelse for Sagsøgeren til fortsat at levere Mælk til Helsingør og Omegn udtales det i det ovennævnte Brev af 10. Oktober 1940 fra Overretssagfører Krarup til Overretssagfører Tetens, at Sagsøgeren i Henseende hertil vil »være frit stillet, hvis Leverancen til et andet Bymejeri, f. Eks. Hillerød, viser sig mere fordelagtig«, og der findes ikke ført Bevis for, at Sagsøgeren skulde være indgaaet paa nogen Forpligtelse i den af Sagsøgte hævdede Retning.

Sagsøgte vil herefter i Anledning af Manglerne med Hensyn til Oplysninger om Besætningens Avls- og Produktionsforhold have at betale Sagsøgeren en Erstatning, der skønnes passende at kunne bestemmes til 5000 Kr., medens han iøvrigt vil være at frifinde.

Sagsøgeren vil efter det foranførte være at frifinde, forsaavidt Modpaastanden angaar.

I delvis Sagsomkostninger vil Sagsøgeren under Hensyn til, at det er oplyst, at han har betalt Skønsomkostningerne i Sagen med 1200 Kr., have at betale Sagsøgte 500 Kr.

Hermed endte Højesteretsaaret 1944.

Færdig fra Trykkeriet den 21. Marts 1945.

G. E. C. Gads Forlag.

Triers Bogtrykkeri (Chr. & G. Lind). — København.